

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KİTÂB-I USÛLÜ'L-MELÂHAME
EBRÎ HÂCE İBN-İ ÂDİL
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİNLER)**

BİRİNCİ CİLT

DOKTORA TEZİ

Ayşe AYDIN

**Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı**

Tez Danışmanı : Prof. Dr. M. Mehdi ERGÜZEL

HAZİRAN - 2011

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KİTÂB-I USÛLÜ'L-MELÂHAME
EBRÎ HÂCE İBN-İ ÂDİL
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİNLER)

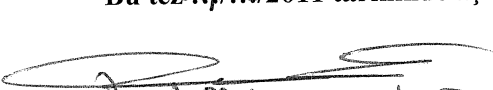
BİRİNCİ CİLT

DOKTORA TEZİ

Ayşe AYDIN

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Bu tez 24/06/2011 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy çokluğu/oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mahmut YELTEN

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Prof. Dr. Mehmet ERGİL

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Prof. Dr. Volkan TOKK

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yelil Dogan

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Prof. Dr. Holuk ÖZVİ

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ayşe AYDIN

24/06/2011

ÖNSÖZ

Osmanlı Devletinin hâkim olduğu coğrafyada 16. yüzyılda başlayan ve Eski Anadolu Türkçesinin devamı niteliğinde olup 20. yüzyıla kadar devam etmiş olan dönem Osmanlı Türkçesi Dönemidir. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin resmî dili olarak kullanılan ve Oğuz Türkçesinin kaynaklık ettiği yazı diliyle birçok alanda önemli eserler verilmiştir. Bizim ele aldığımız “Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame” adlı eser de bu dönemde istinsah edilmiş bir tarihî metin olup astronomi biliminin örneklerindedir. Üzerinde pek fazla dil araştırması yapılmadığını düşündüğümüz astronomi ile ilgili eserler Türk dünyasına baktığımızda çok eski dönemlere kadar uzanır. Köktürk harfleriyle, Mani dini tesiriyle yazılan “İrk Bitig”, Eski Anadolu Türkçesi döneminde Abdulganî bin Abdulcelîl tarafından kaleme alınmış bir eser olan Segürnâme ve 18. yüzyıl âlimlerinden Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın ansiklopedik olması sebebiyle astronomi, matematik, anatomi ilimleriyle ilgili bilgiler ihtiva eden eseri Mârifetnâme bu türde yazılmış eserler arasındadır. *Yükselme dönemi Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul'da yaşayan astronom-muvakkit Konyalı Mehmed b. Kâtib Sînân'ın (öl. 1523-24 civarı) Risâlet el-ceyb adlı eserin tercümesi* (Fazlıoğlu, 2003) de bu dönem bu türde yazılmış diğer eserlerden biridir.

Osmanlı Türkçesi, tarih bakımından Osmanlı Beyliği'nin gittikçe güçlenerek Anadolu'da siyasi birliği sağlamasından sonra, özellikle İstanbul'un fethiyle birlikte bu kentin yeni bir bilim, kültür ve uygarlık merkezi haline gelmesi üzerine kısa sürede büyük bir gelişme gösteren yazı dilidir. Bu yazı dili iki ayrı seviyede kullanılmıştır. İlk seviye, kimi yönleriyle konuşma dilinden oldukça farklıdır; ancak geniş bir okur-yazar kitlesi tarafından kolayca okunup anlaşılabilir bir nitelik taşır. Bu seviye için dil, daha çok bir araçtır. İkinci seviye ise sanat amaçlıdır. Daha çok özellikle alıntuların sesçe nitelik ve niceliklerinin korunması kaygısı bu dile tam bir karma dil niteliği kazandırmıştır. Şüphesiz ki konuşma ve edebiyat dili birbirinden farklıdır. Konuşma dili, ortak anlaşma dilidir. Herkesçe kolay anlaşılır olmak zorundadır. Köküne daha bağlı ve başka dillerin etkisine oldukça kapalıdır. Bu seviyedeki dilin de bir edebiyatı vardır. Böyle bir dilde değişen inanç, anlayış ve eğilimlerin ve bunların yön verdiği hayat tarzlarından doğan günlük ihtiyaçların zorlamasıyla alınmış olan kelimeler de halklaştırılmıştır. Bu dilin edebiyatı belli toplum kesimlerinde yayılma ve gelişme

göstermiş olsa da, Batı Türkçesinde olduğu gibi Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde de, toplumu oluşturan bütün kesimler için gerekli ve geçerli olmuş çok sayıda telif ve tercüme eserin dili bu halk Türkçesi ile yazılmıştır(Tulum, 2010: 26-43).

Melhame veya aynı kelimenin çoğul şekli olan **melâhim**, yılın belirli ay ve günlerindeki yıldızlara ve çeşitli iklim ve tabiat olaylarına bakarak geleceğe yönelik birtakım haberler vermeyi amaçlayan bir edebî ve folklorik türdür(F.Turan, 1998 : 681-705). Bu tür eserlerde amaç, sanat yapmaktan çok, halka, yıldızlara ve çeşitli tabiat olaylarına bakarak gelecekte bilgi vermektir. Dolayısıyla, bu tür için, dil bir amaç olmaktan çıkıp araç halini alır. Yani melhameler dil olarak daha çok Halk Türkçesini, başka bir deyişle yazıya geçirilmiş konuşma dilini yansıtır. Öz daha çok korunmuş, alıntı kelimeler öze uygun hale getirilmiş, yani millileştirilmiştir. Edebi eserlere göre daha sade bir dilin kullanıldığı , üslup kaygısı taşımayan melhameler ve bu tarz diğer eserlerin gün ışığına çıkarılarak Türkçeye yeniden kazandırılması son derece önemlidir. Bu eserler sayesinde Türkçenin çözüme kavuşmayı bekleyen birçok meselesine cevap bulunabileceği gibi, bu çalışmaların sonuçları birleştiğinde « Türkçenin muhteşem sözlüğü » ortaya çıkacaktır. Biz de tez konumuz olarak, belirttiğimiz sebeplerle aynı zamanda folklorik bir tür olması sebebiyle Türkçenin söz varlığına büyük katkılar sunacağına inandığımız ve hareketli bir metin olması nedeniyle dönemin ses özelliklerini yansıttığını düşündüğümüz melhame türünün bir örneği olan Ebrî Hâce İbn-i Âdil'in Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame adlı eserini seçtik.

Çalışmamız; giriş, inceleme, metin ve dizinlerden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde eserin özellikleri, nüshaları, Türk edebiyatında melhameler ve metni meydana getirirken uygulanan yöntem hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmamız metnin okunmasıyla başlamış, sonrasında çeviri yazılı metnin evvelinde gelen dil özelliklerinin incelendiği inceleme bölümü oluşturulmuş ve tezin son bölümünde de çekim ekleri dizini ve sözlük birlikte sunulmuştur. Rakamla işaretlenmiş sayılar dizini ayrıca ilave edilmiştir.

Başta çeviri yazılı metin oluşturma aşamasında olmakla birlikte, tez çalışmamın her aşamasında bilgi ve birikimleriyle desteğini benden esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Vahit TÜRK'e ve Yard.Doç.Dr. Cevdet ŞANLI'ya, çalışma sürecim

içerisinde, yardımlarını ve hoşgörülerini esirgemeyerek, eksiklik ve hatalarımı gösterip düzeltmemde yardımcı olan hocam Prof.Dr. Ramazan BİÇER, Prof.Dr. Haluk SELVİ ve Yard. Doç.Dr. Ozan YILMAZ'a, lisans öğrenimimden bugünlere kadar üzerimdeki emeği büyük olan danışman hocam Prof. Dr. M. Mehdi ERGÜZEL'e şükranlarımı arz ediyorum.

İsteklerimi sabırla karşılayarak bana rahat bir çalışma ortamı hazırlayan biricik annem Müşerref Yılmaz'a ve değerli eşim Mustafa AYDIN'a da derin sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayşe AYDIN

24/06/2011

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	vi
İŞARETLER LİSTESİ	ix
TABLO LİSTESİ	x
ÖZET	xi
SUMMARY	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM : İNCELEME	28
1.1. İmlâ Özellikleri	28
1.1.1. Ünlülerin Yazılışları	28
1.1.1.1. “a” ünlüsünün yazılışları	28
1.1.1.2. “e” ünlüsünün yazılışları	28
1.1.1.3. Kapalı é’nin yazılışları	29
1.1.1.4. “ı,i” ünlülerinin yazılışları	29
1.1.1.5. “u,ü” ünlülerinin yazılışları	30
1.1.1.6. “o,ö” ünlülerinin yazılışları	30
1.1.2. Ünsüzlerin Yazılışları	31
1.1.2.1. “ç” ünsüzünün yazılışları	31
1.1.2.2. “ñ” ünsüzünün yazılışları	31
1.1.2.3. “p” ünsüzünün yazılışları	32
1.1.2.4. “t/d” ünsüzlerinin yazılışları	33
1.1.2.5. “k” ve “g” ünsüzlerinin yazılışları	34
1.1.2.6. “s” ünsüzünün yazılışları	35
1.1.3. Bazı Kelime ve Eklerin İmlâları	35
1.1.3.1. “kim” ve “ki” edatlarının yazılışları	35
1.1.3.2. “ne” sözcüğünün yazılışları	36
1.1.3.3. “ile” edatının yazılışları	36
1.1.3.4. i- cevherî fiilinin yazılışları	37
1.1.3.5. “de” bağlacının yazılışları	37
1.1.3.6. “içün” edatının yazılışları	37
1.1.3.7. Zamir n’sinin yazılışları	38

1.1.3.8. Soru ekinin yazılışları.....	38
1.1.4. Yabancı Kelimelerde İkili Yazılışlar.....	38
1.1.5. Harekelerin Yazılışları	39
1.1.5.1. Tenvin işaretinin kullanılışı.....	39
1.1.5.2. Şedde işaretinin kullanılışı	39
1.2. Ses Bilgisi Özellikleri	39
1.2.1. Ünlüler.....	39
1.2.1.1. e/i meselesi	39
1.2.1.2. Ünlü Uyumları.....	40
1.2.1.2.1. Artlık-Önlük (Damak) Uyumu.....	41
1.2.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık (Dudak) Uyumu	43
1.2.1.3. Ünlü Değişmeleri ve Ses olayları	46
1.2.1.3.1. Önlüleşme	46
1.2.1.3.2. Yuvarlaklaşma.....	47
1.2.1.3.3. Daralma	47
1.2.1.3.4. Düzleşme.....	48
1.2.1.3.5. Genişleme.....	48
1.2.1.3.6. Ünlü Yutulması	48
1.2.1.3.7. Birleşme	49
1.2.2. Ünsüzler.....	50
1.2.2.1. Ünsüz uyumu.....	50
1.2.2.2. Ünsüz Değişmeleri ve Ses Olayları.....	51
1.2.2.2.1. Ötümlüleşme	51
1.2.2.2.2. Ötümsüzleşme	54
1.2.2.2.3. Sızıcılaşma	54
1.2.2.2.4. Benzetme.....	57
1.2.2.2.5. İkizleşme	58
1.2.2.2.6. Erime	58
1.2.2.2.7. Büzülme	59
1.2.2.2.8. Ünsüz Türemesi	59
1.2.2.2.9. Ünsüz Yutulması.....	60
1.2.2.2.10. Göçüşme.....	61

1.2.2.2.11. Toplaşma	61
1.2.2.2.12. Ünsüz Ayrışması	62
1.2.2.2.13. Hece Tekleşmesi	62
1.3. Şekil Bilgisi Özellikleri.....	62
1.3.1. İsim.....	62
1.3.1.1. Yapım Ekleri	62
1.3.1.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	62
1.3.1.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler	65
1.3.1.2. Çekim Ekleri	66
1.3.1.2.1. Hâl Ekleri.....	67
1.3.1.2.2. İyelik Ekleri	70
1.3.1.3. Çokluk Eki.....	71
1.3.2. Fiil	72
1.3.2.1. Yapım Ekleri	72
1.3.2.1.1. İsimden Fiil Yapan Ekler	72
1.3.2.1.2. Fiilden Fiil Yapan Ekler	72
1.3.2.2. Çatı Ekleri	72
1.3.2.2.1. Ettirgenlik Ekleri.....	73
1.3.2.2.2. Edilgenlik Ekleri	73
1.3.2.2.3. Dönüşlülük Ekleri	73
1.3.2.2.4. İşteşlik Ekleri	74
1.3.2.3. Çekim Ekleri	74
1.3.2.3.1. Zaman Ekleri.....	74
1.3.2.3.2. Kişi (Şahıs) Ekleri.....	78
1.3.2.4. Olumluluk-Olumsuzluk Eki	80
1.3.3. Fiilimsiler	81
1.3.3.1. İsim-Fiiller.....	81
1.3.3.2. Sıfat-Fiiller	82
1.3.3.3. Zarf-Fiiller	83
1.3.4. Diğer Kelime Türleri	84
1.3.4.1. Sıfatlar	84
1.3.4.1.1. Niteleme Sıfatları	85

1.3.4.1.2. Belirtme Sıfatları	85
1.3.4.2. Zamirler	89
1.3.4.2.1. Şahıs Zamirleri	89
1.3.4.2.2. İşaret Zamirleri	90
1.3.4.2.3. Dönüştürme Zamiri	91
1.3.4.2.4. Belirsizlik Zamirleri	91
1.3.4.2.5. Soru Zamirleri	93
1.3.4.3. Zarflar	93
1.3.4.3.1. Yer-Yön Zarfları	93
1.3.4.3.2. Zaman Zarfları	94
1.3.4.3.3. Durum Zarfları (Nasıllık-nicelik).....	95
1.3.4.3.4. Miktar Zarfları	95
1.3.4.3.5. Soru Zarfları	97
1.3.4.4. Edatlar	97
1.3.4.4.1. Çekim Edatları	97
1.3.4.4.2. Kuvvetlendirme Edatları	100
1.3.4.4.3. Bağlama Edatları.....	101
1.3.4.4.4. Karşılaştırma Edatları.....	102
1.3.4.4.5. Tekrar Edatları	103
1.3.4.4.6. Hitaplar (Seslenme Edatları)	103
1.3.5. Cevherî Fiil (Ek-Fiil)	104
1.4. Söz Dizimi.....	104
1.4.1. Kelime Grupları.....	104
1.4.1.1. İsim Tamlamaları	105
1.4.1.2. Sıfat Tamlamaları	122
1.4.1.3. Sıfat-fiil Grupları	132
1.4.1.4. Zarf-fiil Grupları	134
1.4.1.5. İsim-fiil Grupları	139
1.4.1.6. Tekrar Grupları (İkilemeler).....	144
1.4.1.7. Edat Grupları	145
1.4.1.8. Bağlama Grupları	149
1.4.1.9. Birleşik İsim	151

1.4.1.10. Ünlem Grupları	151
1.4.1.11. Birleşik Fiiller	152
1.4.1.12. Kısaltma Grupları	173
1.4.1.13. Arapça-Farsça Tamlamalar (Terkipler).....	175
1.4.2. Cümleler Üzerine.....	192
1.4.2.1. İbn-i Âdil'in 'Melhame'sinde ki'li Cümleler.....	192
1.4.2.1.1. Özne Yardımcı Cümleleri.....	193
1.4.2.1.2. Nesne Yardımcı Cümleleri	193
1.4.2.1.3. Yer Tamlayıcısı Yardımcı Cümleleri	195
1.4.2.1.4. Zarf Yardımcı Cümleleri	196
1.4.2.1.5. Yüklem Yardımcı Cümleleri	196
1.4.2.1.6. Belirten Yardımcı Cümleleri	197
1.4.2.2. İbn-i Âdil'in 'Melhame'sinde Şartlı Cümleler.....	199
1.5. Söz Varlığı	200
1.6. Metnimizde Anlam Değişmesine Uğramış Bazı Kelimeler.....	227
İKİNCİ BÖLÜM : ÇEVİRİ YAZILI METİN	254
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : DİZİNLER	466
3.1. Genel Dizin ve Sözlük	466
3.2. Sayılar Dizini	801
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	810
KAYNAKÇA	815
ÖZGEÇMİŞ.....	827

KISALTMALAR

ADD II	: Ahmed-i Dai Divanı II
Ar.	: Arapça
Astr.	: Astroloji
bkz.	: Bakınız.
biy.	: Biyoloji
bot.	: Botanik
DKK (II)	: Dede Korkut Kitabı II
DLT	: Divanü Lugati't-Türk Tercümesi
DS	: Derleme Sözlüğü
ETG	: Eski Türkçenin Grameri
ESTY	: Etimologiçeskiy Slovar Tyurkskih Yazıkov
EUTS	: Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü
Far.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
GD	: Güney Doğu Şiveleri
Gr.	: Grekçe
GT	: Gülistan Tercümesi (Mustafa Özkan)
h	: Haşiye
İM	: İslamî'nin Mesnevîsi
İt.	: İtalyanca
Kâş.	: Kâşgârlı

KB	: Kutadgu Bilig
KG	: Kitab-1 Gunya
KİM	: Kudbeddin İznikî Mukaddimesi
KKMU	: Kenzü'l- Kübera ve Mehekkü'l-Ulema
KLS	: Kuman Lehçesi Sözlüğü
krş.	: Karşılaştırınız.
KT	:XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Satır Altı Kur'an Tercümesi
KUM	: Kitâb-1 Uşûlü'l-Melâhame
Lat.	: Latince
M	: Maytrısimit
ME	: Mukaddimetü'l-Edeb
Mes.	: Mesela
MŞ II	: Müntahab-1 Şifa II
NHT	: Nazmü'l-Hilafiyat Tercümesi
OA	: Orhun Abideleri
Rum.	: Rumca
s.	: Sayfa
SE	: Sohbetü'l-Ebkar
Sür.	: Süryanice
SN	: Süheyl ü Nevbahar
ş	: Şekil
ŞŞÇ	: Şerifi Şehnâme Çevirisi

t	: Tablo
tas.	: Tasavvuf
Tar. S.	: Tarama Sözlüğü
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİK	: Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi
Tr.	: Türkçe
TS	: Türkçe Sözlük
V	: Vasiyyet-nâme
vb.	: ve benzeri
vs.	: ve sâire
Yay.	: Yayınları
Yun.	: Yunanca
zool.	: Zooloji

İŞARETLER LİSTESİ

Ø Telaffuz edilmeyen, ancak fonksiyonunu koruyan şekli temsil eder.

Bir sesin başında ise kelime başını, sonunda ise kelime sonunu gösterir.

* Kâmûs-ı Türkî'nin kelime kadrosu büyük ölçüde genişletilmiş, yapılan eklemeler bu işaretlerle gösterilmiştir. Aynı zamanda sesin ya da şeklin **tahmini**, **sınırlı** ya da **şüpheli** olduğunu gösterir.

< , > Bir ses ya da şekle ait gelişmesinin istikametini gösterir. Okun arkasında kalan eski ses ya da şekildir.

\ Kök ünlüsünden sonra gelen ünlü ya da ünsüzden sonra konur.

[ ] Metinde yazılmayıp metnin gelişine göre olması muhtemel ya da Topkapı nüshasından tamamlanmış kelimeler köşeli parantez içinde gösterilmiştir. Yani ihya edilmiş metni ya da metin parçasını gösterir.

~ Birbirinin yerine geçen alternanslı ses ya da şekilleri gösterir.

± Telaffuz edilmeyen ancak isimden fiil kategorine geçişi gösteren şeklin varlığını temsil eder.

+ İsme bağlanmayı, isim kategorisini gösterir.

- Fiile bağlanmayı, fiil kategorisini gösterir.

: Denklik (korunma) gösterir.

V Ünlü sesi (vokali) karşılar.

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Kullanılan Çeviri Yazı (transkripsiyon) İşaretleri	249
Tablo 2: Metnin Kelimelerinin Alfabetik Dağılım Tablosu.....	250
Tablo 3: Yapım Ekleriyle Türkçeleşen Yabancı Kelimelerin Tablosu	251

Tezin Başlığı: Kitâb-ı Usûlü'l-Melâhame, Ebrî Hâce İbn-i Âdil, (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler)

Tezin Yazarı: Ayşe AYDIN

Danışman: Prof. Dr. M. Mehdi ERGÜZEL

Kabul Tarihi: 2011

Sayfa Sayısı: xii (ön kısım) + 814 (tez)+ 13 (ekler)

Ana Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı **Bilim Dalı:** Türk Dili ve Edebiyatı

Bu çalışma, **Ebrî Hâce İbn-i Âdil'in** 17. yüzyılda istinsah edilmiş “Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame” adlı eserinin incelemesi, çeviri yazılı metni ve metne dayalı sözlüğünü barındıran dizini içermektedir. Giriş, metin, inceleme ve dizin bölümlerinden meydana gelen çalışmanın giriş bölümünde, yazma ve yazarı, yıldız bilimi ve melhameler, dönemin sosyolojik durumu dikkate alınarak insanları gelecekte haber vermeye iten psikolojik nedenler hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmaya konu olan “Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame” adlı eser, Nur-u Osmaniye Kütüphanesindeki 2778 numarada kayıtlı olup bunun dışında 13 nüshası daha bulunmaktadır. Üzerinde çalıştığımız nüshanın baş tarafında eser adı olarak “Hazâ Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame” geçmektedir. Eser, hicrî olarak 1075, miladî olarak 1665 yılında yazılmış, 17 yüzyıl Klasik Osmanlıca dönemine ait bir el yazma metindir. Yazı türü nesih olup yazmanın başlığı tezyinatlı ve cetvelleri tezhiplidir. 161 varak olup, 322 sayfadan oluşmakta ve her sayfada 13 satır bulunmaktadır. Eser ölçüleri: 285x187, 195x117 şeklindedir. Eser beş fasıl üzerine kurulmuştur. Konusu güneş tutulması, gök gürlemesi, deprem gibi doğal olayların işaret ettiği felâketlerdir. Çalışmanın metni eserin yazıldığı dönem dikkate alınarak düzenlenmiş, eksik ya da silik kısımlar diğer bölümler ya da elimizdeki Topkapı nüshası dikkate alınarak tamamlanmış, bu ilaveler köşeli parantez içinde gösterilmiştir.

Sözlükte metinde geçen kelimelerin geçtikleri yerlere göre kazandıkları anlamlar tespit edilmeye çalışılmış, kelimenin bu anlamlarıyla kullanıldığı yerler dizin içerisinde numaralarıyla verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebrî Hâce İbn-i Âdil, Kitâb-ı Usûlü'l-Melâhame, Klasik Osmanlı Türkçesi, Dil incelemesi, Melhame.

Title of the Thesis: Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame, Ebrî Hâce İbn-i Âdil, (Entry-Examination-Text-Indexes) .

Author : Ayşe AYDIN

Supervisor: Prof. Dr. M. Mehdi ERGÜZEL

Date: 2011

Nu. of pages: xii (pre text) + 814 (main body)+ 13 (appendices)

Department: Turkish Lang. and Lit. **Subfield:** Turkish Lang. and Lit.

In this work, belong to **Ebrî Hâce İbn-i Âdil**, in 17 century, which was written a work called “Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame” and includes transcription and index with lexicon of it. Introduction, text, review, and in parts of the index entry section of the study, writing, and the author, star of science and a literary genre that called “melhame”, the period, taking into account the sociological status of psychological factors pushing people to give notice is information about the future.

Subject to study the book “Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame”, Nur-u Osmaniye 2778 number is registered with the library that has more than 13 copies. Copies that we're working on the head side of the work as the name of " Hazâ Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame " pass. The work of the Hijra 1075, AD was written on the 1665, 17 century. Classical Ottoman period is the text of a manuscript. Font type is “naskh” and write the title and rulers are with illumination. Folio 161 is composed of 322 pages and each page has 13 lines. Work size: 285x187, 195x117 shaped. Work is based on the five chapters. Subject of eclipse, thunder claps, points out natural phenomena such as earthquakes disarters. Edited by considering the work of writing the text of the study, missing parts or other divisions or soft copy of the Topkapi we have completed taking into account the additions are shown in brackets.

Last words in the dictionary in the text tried to pass through the places to be determined according to the acquired meanings of the word used in the meanings of places are given numbers in the index.

Key Words: Ebrî Hâce İbn-i Âdil, Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame, Classical Ottoman Turkish, Language Examination, Melhame.

GİRİŞ

Osmanlı Devletinin hâkim olduğu coğrafyada 16. yüzyılda başlayan ve Eski Anadolu Türkçesinin devamı niteliğinde olup 20. yüzyıla kadar devam etmiş olan dönem Osmanlı Türkçesi Dönemidir. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin resmî dili olarak kullanılan ve Oğuz Türkçesinin kaynaklık ettiği yazı diliyle birçok alanda önemli eserler verilmiştir. Bu devir Türkçesi araştırmacılar tarafından genellikle şu üç ana devrede incelenir:

1. İlk Devir Osmanlı Türkçesi Bu dönem kaynaklarda *Başlangıç Devri Osmanlı Türkçesi* olarak da adlandırılır. XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XVI. yüzyıl arasında süre gelen dönemdir. Bu devirde Türkçe, büyük bir imparatorluğun devlet dili, ilim ve sanat dili olarak kudretini kazanmış en olgun edebî mahsullerini de vermeye başlamıştır. (Özkan, 2009: 42).

2. Klasik Devir Osmanlı Türkçesi Türkçenin XVI. ve XIX. yüzyıllar arasında devam eden dönemidir. XVI. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda süre gelen yükseliş, dil ve edebiyatta da kendini göstermiş, Türk dili Arapça ve Farsça ile rekabet edebilecek bir seviyeye erişmiştir. XVII. yüzyıl ise, siyasî açıdan Osmanlı İmparatorluğu'nun Batının bütünüyle etkisi altında kaldığı, duraklamanın devam ettiği ve hatta gerilemenin başladığı bir dönemdir. Dil açısından da Arapça ve Farsça unsurların daha yoğun kullanımıyla, Osmanlı Türkçesi oldukça ağır bir döneme girmiştir. Bu ağır dil sanat göstermek gayesiyle yazılmış manzum ve mensur eserlerde kendini göstermiştir. Bunun yanında menâkıb-nâmeler, dinî tarihler ve metnimizin de bir örneğini teşkil ettiği yıldız-nâmeler gibi halk için yazılmış eserlerde dil sadedir.

3. Yenileşme Devri Osmanlı Türkçesi XIX. yüzyılın ortalarından XX. yüzyılın başlarına kadar devam eden, devredir. Yenileşme devri, Osmanlı Türkçesi, 1839 Tanzimat hareketinden sonra ortaya çıkan Türk yenileşme edebiyatının dilidir(Özkan, 2009:45). 20. yüzyılın başlarında Genç Kalemler hareketinin yarattığı terkipsiz Türkçeyle sona erer(Ercilasun, 2004:461).

Doktora tez çalışması olarak seçtiğimiz bu eser, yıldız biliminde Osmanlı Türkçesiyle önemli eserlerin verildiği 17. yüzyılda yani Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde kaleme alınmıştır. Osmanlı padişahlarından IV. Mehmed döneminin(1648-1687) eseridir.

Babası Sultan İbrahim'in öldürülmesi üzerine 8 Ağustos 1648 günü, henüz yedi yaşında iken padişah olan Sultan Dördüncü Mehmed ava ve edebiyata meraklı idi. Öyle ki ava olan merakından dolayı tarihte Avcı Mehmet olarak anılır. Metin üzerinde 'Osmān Han b. Muşafa tuğrasının bulunduğunu da belirtmek gerekir. Bu tuğra Osmanlı padişahlarından III. Osman'a aittir. III. Osman 1699-1757 yılları arasında yaşamıştır. Osmanlı padişahlarının yirmi beşincisi, İslam halifelerinin doksanıncısı olan III. Osman, 2 yıl 11 ay Osmanlı tahtında kalmıştır. Döneminde barış hakim olmuş, İstanbul ve Anadolu sert kış, yangın ve veba salgını gibi âfetlerle uğraşmıştır.

Topkapı nüshasının 332. varağında şu satırlar yazılıdır:

Şehzāde Sulṭān Muşafa ibn-i Mehmed Han

sene'-i 1075'de dünyāya geldi. Zī 1-ka 'deniñ sekizinci

güni ki şalı günü

Şehzāde Sulṭān Aḥmed ibn-i Mehmed Han sene'-i 1084'de dünyāya geldi.

Ramazān-ı şerīfīñ yigirmi

Metnimiz, Türk edebiyatında yeterince ilgi gösterilmediğine inandığımız bir tür olan "melhame"lerin bir örneğidir. Bu eserler, içerisinde halk biliminin birçok alanıyla ilgili pek çok bilgi ihtiva etmektedir. Sözlü kültür araştırmaları için öncelikle en fazla malzeme verebilecek el yazması metinlerin tespit edilmesi ve bunların karşılaştırmalı olarak incelenmesi gerektiğine inancımız bizi bu metni seçmeye sevk etmiştir.

Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu Osmanlı Türkçesi Dönemi eserlerinden Ebrî Hâce İbn-i Âdil'e ait « Kitāb-ı Uşūlü'l-Melāḥame » adlı eseri çeviri yazı alfabesine aktararak, ses bilgisi, şekil bilgisi, söz dizimi ve söz varlığı açısından incelemek, dizinlerini ve sözlüğünü hazırlamaktır.

Araştırmanın Önemi

Melhame veya aynı kelimenin çoğul şekli olan melâhim, yılın belirli ay ve günlerindeki yıldızlara ve çeşitli iklim ve tabiat olaylarına bakarak geleceğe yönelik birtakım haberler vermeyi amaçlayan bir edebî ve folklorik türdür. Sözlü kültür unsurlarının derlenmesi için geçmişte yaşamış insanların hafızasına da başvurulmalıdır. Matbaadan önce ve hatta uzun bir süre matbaadan sonra devam eden el yazması kültürü ve bu kültürün uzun zaman ve çaba gerektiren ürünlerinde, konuşma dilinin özellikleri ve sözlü kültür ürünleri daha fazla korunmuştur. Dönemin halk tarafından konuşulan öz diline dair en fazla malzeme verebilecek el yazması metinlerin bulunup karşılaştırılması düşüncesiyle ele aldığımız bu metin, günümüzde yeterince tanınmadığını düşündüğümüz « melhame » türünün bir örneği olup bu bakımdan önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Çalışmadaki amaç, yıldız bilimin 17. yüzyıla ait bir metni olan eseri çeviri yazı alfabesine aktarmak, eserin dil hususiyetlerini çıkararak dönem özellikleri ışığında değerlendirmek, sözlüğünü ve dizinlerini hazırlayıp söz varlığını ortaya koymaktır.

Kapsam

Çalışmaya konu olan “Hazâ Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame”, Nur-u Osmaniye Kütüphanesindeki 2778 numarada kayıtlı olup bunun dışında 13 nüshası daha bulunmaktadır. Üzerinde çalıştığımız nüshanın baş tarafında eser adı olarak “hazâ kitâb-ı usûlü'l-melâhame” geçmektedir. Eser, hicrî olarak 1075, miladî olarak 1665 yılında yazılmış, 17. yüzyıl Klasik Osmanlıca dönemine ait bir el yazma metindir. Yazı türü nesih olup yazmanın başlığı tezyinatlı ve cetvelleri tezhiplidir. 161 varak olup, 322 sayfadan oluşmakta ve her sayfada 13 satır bulunmaktadır. Eserin sonunda müstensih tarafından eklenmiş satır sayısı 15-18 arasında değişen 3 varak daha yer almaktadır(162a-164a). Eser ölçüleri: 285x187, 195x117 şeklindedir. Mekke ve Medine'deki vakıflarda müfessirlik yapan **El-hâc İbrâhim Hanîf** tarafından istinsah edilmiştir.

Topkapı müzesindeki restorasyon çalışmaları nedeniyle çalışmamızın ilk dönemlerinde temin edemediğimiz ve bizim nüshamızdan varak olarak daha fazla görünen Topkapı

müzesi revan bölümü 1757 numarada kayıtlı nüsha, esas aldığımız nüshadaki eksiklikleri tamamlama noktasında yardımcı olmuştur. Bu nüsha aharlı ince kağıt. 290 mm boy ve 195 mm eninde 323 varak içerisinde 1b-219a varak arası (iki kitap bir ciltte birleştirilmiş) 13 satır. Serlevha müzehhep, cetveller yıldızlı. Miklep ve şemseli vişne rengi deri cilttir. Nüsha yirmi beş bâb üzere tertip edilmiştir.

Yöntem

Çalışmamız, Giriş, İnceleme, Çeviri Yazılı Metin ve Dizinler bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, üzerinde çalıştığımız eserin konusu ve nüshaları üzerinde durulmuş, Türk edebiyatında önemli yıldız bilimi yazmaları hakkında kısa bilgiler verilerek incelenen eserin bu eserler içerisindeki yeri ve önemi gösterilmiştir.

İnceleme bölümü yazım (imlâ) özellikleri, ses ve şekil bilgisi, söz dizimi ve söz varlığı bölümlerinden oluşmaktadır. Metnimizde anlam değişmesine uğramış bazı kelimeler ayrıca ele alınmıştır.

Metin bölümü eserin çeviri yazı alfabesine aktarımından oluşmaktadır.

Metin bölümü oluşturulduktan sonra, dizinlerin hazırlanmasına geçilmiş, dizin hazırlanırken **Cibakaya** adlı program kullanılmıştır. Dizinleri hazırlayabilmek için sözcüklere gelen çekim ekleri işaretlenmiş; ayrıca Arapça ve Farsça tamlamalar için farklı işaretler kullanılarak tamlamaların da dizine girmesi sağlanmıştır. Bu sayede kelime grupları da programın karşıladığı ölçüde dizine alınmıştır.

Dizin bölümünde, bütün kelimeler metinde geçen anlamlarıyla verilmeye çalışılmış, genel dizinde sözcüğün anlamı verilmeden önce hangi dile ait olduğu kısaltmalarla gösterilmiştir. Kökeni bilinmeyen sözcüklerde bu bilinmezliği göstermek için soru işareti (?) kullanılmıştır. Madde başı kelimelerin metinde farklı biçimleri varsa (bkz.) kısaltması ile, farklı dillerden alınmış şekilleri ya da eş anlamlıları varsa (krş.) kısaltması ile diğer madde başlarına göndermeler yapılmıştır.

Madde başı durumundaki kelimelerin karşılıklarına kelimenin metindeki anlamı yazılmış, daha sonra metnin hangi sayfa ve satırında geçtiğini gösteren numaraları verilmiştir. Yer yer bazı terimlerin ve özel kelimelerin Latince karşılıkları da verilmiştir.

Dizinde önce sözcüklerin eksiz kullanıldıkları sayfa ve satırlar verilmiştir:

cemre < Ar. Şubat ayında azar azar artan sıcaklık.

c. 106b/t, 106b/t, 106b/t, 30a/7, 30b/2, 30b/6, 30b/6, 30b/8

Yukarıdaki sıralamadan madde başı sözcüğün metnin sekiz yerinde eksiz olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu sıralamadan sonra alfabetik sıraya göre, önce kelimenin yalın hâlle veya ekli olarak yapılmış kelime grupları ve varsa kelimenin oluşturduğu Arapça ve Farsça terkipler ve sonrasında çekim ekli şekilleri gösterilmiş, tamlamaların metinde oluşturduğu anlamlar da tamlamanın yanına yazılmıştır.

c. didükleri 30b/6

c. düşdi didükleri 30b/8

c.-i evvel Birinci cemre 106b/t

c.-i şâliş Üçüncü cemre 106b/t

c.-i şâlişe 30b/6

c.-i şâni İkinci cemre 106b/t, 30b/2

c.+den 30b/9

c.+den sonra 30b/9

[=17]

Madde başının sıralanmasının ardından metindeki toplam kullanım sayısı köşeli parantezle gösterilmiştir. Yukarıdaki örnekte **cemre** sözcüğünün metinde tek başına ve söz dizisi içerisinde olmak üzere toplam on yedi kez kullanıldığı görülmektedir.

Çalışma sonunda yararlanılan kaynakların yer aldığı bibliyografya vardır.

“melhame (ملمه/ملمه/ملمه)” kelimesi yapı ve anlam itibariyle değişik manalar ifade etmektedir. Bu türe örneklik eden metinlerden de anlaşıldığı kadarıyla türün adı konusunda henüz bir netlik yoktur. Çalışmaların çoğunda “melhame” ve bunun çoğu şekli “melâhim” şekline yer verilmekle beraber, kimi zaman “melheme”, nadiren

“mülhime” veya “mülheme” şekli geçmektedir. “Melhame” Arapça bir kelime olup “l-ḥ-m” üçlü kökünden türetilmiştir. Sözlükte “kanlı savaş” anlamına gelmektedir. l-h-m üçlü kökünden türetilen “melheme” kelimesi ise, “ilham eden, kişinin içine doğan” anlamındadır. Ebrî Hâce İbn-i Âdil’e ait « Kitâb-ı Usûlü’l-Melâhame» adlı metnimizin bizim esas aldığımız Nur-u Osmaniye nüshasında ise bu kelime iki yerde ve «Melâḥame(ملاحمه)» olarak geçer. Boyraz, melhame kelimesinin, bu anlamlardan hareketle türetilmiş bir terim anlamı bulunmaktadır der ve şöyle açıklar “gelecekte vuku bulacak savaş ve benzeri olayları haber verme veya bu haberlerin yazıldığı eser”(2006: 16).

« Melhame » veya aynı kelimenin çoğul şekli olan « melâhim » in, yılın belirli ay ve günlerindeki yıldızlara ve çeşitli iklim ve tabiat olaylarına bakarak geleceğe yönelik birtakım haberler vermeyi amaçlayan bir edebî ve folklorik tür olduğunu yukarıda belirtmiştik. Aynı şekilde İslam ansiklopedisi içerisinde de tür hakkında şu şekilde bilgi verilmektedir: **“Melâhim, malâhim:** bu kelime, daha **De Sacy tarafından, Chrestomathie arabe, II, 298-302’de İbn Haldun’un, al-mukaddime’sinin** müteaddit parçalarına istinat ettirilerek, tam bir şekilde izah edilmiştir. İbn Haldun burada al-malahim’i şöyle tarif eder: devletlerin değişme ve hadiseleri (hidsan al-duval) hakkında, manzum, mensur veya recez ile yazılmış pek çok eserler; bunların mühim bir miktarı halk arasında yayılmış olup, bazıları bütün halinde Müslüman milletler (al-milla) arasında vukua gelmiş olan değişmelerden, diğerleri bilhassa devletlerden bahseder ve meşhur kimselere isnat olunur. İbn Haldun’un fikrine göre, bu isnatların doğruluğunu ispat etmek güçtür. Bu kitapların en meşhuru **al-cafr** adı verilmiş kitaptır” (1988: 659–661). Yine İslam Ansiklopedisinin 8. cildinde yer alan **müneccimbaşılık** maddesinde 1665 yılında saraya intisap eden müneccimbaşı Derviş Ahmed Dede b. Lutfullah tanıtılır. Yine bizim yazmamızın yazarı olan Ebrî Hâce İbn-i Âdil’den bahsedilmez. Yine aynı amaçla baktığımız **Uzunçarşılı’nın Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı** adlı eserinin dördüncü kısmında müneccimbaşılardan bahsedilir. Osmanlıda, Fatih zamanında da olmakla beraber müneccimlerin verdiği eşref saatlerine göre sefere çıkma, düğün, atama yapma vs. kararlaştırıldığı ve hatta müneccimlerin bir görevinin de takvim, imsakiye düzenlemek olduğu yazılır. Bu kitapta müneccimbaşılardan hekimbaşılığa bağlı oldukları da bildirilir(1988: 369-372).

Dil tarimizde yıldız-nâmeler deyince ilk akla gelen eser, şüphesiz ki, Eski Uygurca fal kitabı olan **İrk Bitig**'tir. Eser üzerinde Talat Tekin çalışmıştır(*Talat Tekin, İrk Bitig, Eski Uygurca Fal Kitabı*). Köktürk harfleriyle, Mani dini tesiriyle yazılan bir fal kitabı olması ve bu inancı çok eskiye dayandırması itibariyle dikkate değerdir. Eserin yazılış tarihi kesin olarak bilinmemektedir.

Melhame türünün ilk örneklerine Akatça yazılı tabletlerde rastlanmaktadır. Bu edebî-folklorik tür, Osmanlı Türk edebiyatına diğer birçok tür gibi Fars edebiyatı aracılığı ile Arap edebiyatından geçmiştir. Melhame mütercimi, Ebu'l Fazl, **Kânûn-ı Edeb** adlı eseri Arapça'dan Farsça'ya çevirirken melhameyle karşılaşır ve "Usûlü'l-Melâhim" adıyla II. Kılıçarslan'a sunar (12. yüzyıl). Daha sonraki yıllarda bu eser "Melhametü Danyal" adıyla Tahran'da basılır. Bizdeki melhameler bu eserin çevirisi şeklindedir. Anadolu Türk edebiyatında melhame türünün ilk örnekleri Eski Anadolu Türkçesi döneminde ortaya çıkmıştır (15. yüzyıl). Yazıcı Salih'in kaleme aldığı manzum eser "Şemsiyye" bu türün Türkçedeki ilk örneklerinden birisi olarak karşımıza çıkar(bkz. Amil Çelebioğlu "Yazıcı Salih ve Şemsiyesi, İslamî İlimler Dergisi) (F.Turan, 1998: 686-687). Türk edebiyatında manzum olarak bir melhame de **İbrahim Cevrî** tarafından yazılmıştır.

Melhameler hakkında yapılan son çalışmalardan biri olan ve bu türü derli toplu ele alan Şeref Boyraz'ın "Fal Kitabı Melhemeler ve Türk Halk Kültürü"(2006:8-11) adlı çalışmasından hareketle bu tür ve bu türde yazılmış eserler üzerinde yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermek gerekirse, melhame konusuna sayfaları arasında yer veren eserlerden birisi "Mevzuâtü'l-Ulûm'dür. Eserde, "İlmü'l-Melâhim" başlığı altında konu ele alınmıştır... Melhameyle ilgili tanıtacağımız bir diğer çalışma da A. Fodor'a (1974:85-159) ait bir makaledir. "Melhame" türüyle ilgili daha ciddi ve ilmi bilgilerin yer aldığı makalede eserin halk kültürü açısından önemine dikkat çekilmektedir. Makale, Necef'te basılmış 93 sayfalık "Melhametü Daniyal" isimli eserin İngilizce çevirisi ve metnin tıpkıbasımıyla sona ermektedir. Melhame konusuna ayrılmış ansiklopedi maddeleri de mevcuttur. Bunlardan biri İsmail Kara'nın kaleminden çıkmıştır(1986:241). İbn-i Haldun'un bu mevzudaki sözlerini tekrarlayan Kara da maddesini, Osmanlı devletinin yıkılışıyla ilgili bilgiler verdiği için II. Abdülhamid tarafından basımı yasaklanan melhame içerikli bir eserden bahsederek bitirmektedir.

Melhame türünün Türk edebiyatında bilinen ilk eseri olan Yazıcı Selahaddin'in Şemsiyye'sini, ayrıntılı biçimde ele alan Çelebioğlu'nun yukarıda adı geçen makalesi dışında eser üzerinde üç adet tez çalışması yapılmıştır. Bunlardan birisi Şemsiyye üzerinde gramer çalışması yapan bir doktora tezidir. Mehmet Terzi tarafından 1994 yılında Malatya İnönü Üniversitesi'nde yapılmıştır(Kitabu'ş-Şemsiyye (Melhame-i Şemsiye) Dil Özellikleri-Metin-Söz Dizin).

XVII. yüzyıl Divan şairlerinden Cevri İbrahim Çelebi'ye ait bir diğer melhame hakkında da Sakarya'da 2001 yılında Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında bir yüksek lisans tezi yazılmıştır. Tez, üç bölümden oluşmaktadır(Melhame türü, eser ve yazarı hakkında bilgi verilen birinci bölüm, eserin çeviri yazılı metninin verildiği ikinci bölüm ve eserin konu tasnifi, sözlük ve orijinal metnin verildiği üçüncü bölüm).

Yine üzerinde yüksek lisans çalışması yapılmış eserlerden biri de Şeyh Vefâ Melhamesi'dir. Çalışma, giriş, metin ve sözlük olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. 2001 yılında, Marmara Üniversitesinde Ahmet Topaloğlu danışmanlığında hazırlanmıştır.

Tür olarak bir astronomi bilimi eseri olan bu melhameler bize şunu düşündürüyor? İnsanlar niçin böyle bir gelecekte haber verme çabasına girmişlerdir? Geçmişten günümüze gelinceye kadar insanoğlu, bilinmeyen geleceğini hep merak etmiş, belli olaylar ve olgulardan yola çıkarak, kesin bilgiler olmasa da en azından tahminler yürüterek bu merakını gidermeye çalışmıştır. Campbell'a göre, "insanın, biyo-psikolojik varlığını koruma ve sürdürme konusundaki doğuştan getirmiş olduğu güçlü arzusu / içgüdü(Campbell, 1995:38-57), onun kendisini saran evrenle ilgili bilgiler edinmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. İnsanı araştırmaya iten yegâne etken kuşkusuz sadece bu ihtiyaç durumu değildir. İnsanı araştırmaya iten âmillerden birisi de onda fitraten var olan merak duygusudur. İnsanlar bu merak hissiyle geçmiş ve hal'i bilmek için pozitif ve sosyal bilimlere yönelmiş, ancak gelecek ve bazen geçmiştekileri bilme konusunda bu ilimler yetersiz kalınca başka yönlere eğilim olmuş, fal ve kehanet, ayrı bir tür olarak da melhameler vs. ortaya çıkmıştır. 20. yüzyılın başlarında geçirmiş olduğumuz hızlı kültür ve medeniyet değişimi ile de melhamelere olan rağbet azalmıştır.

Turan'ın "Halk Osmanlıcası I: Melhameler ve Bir 17. Yüzyıl Melhamesi" adlı makalesinde(F. Turan, 1998: 685) belirttiği gibi, melhame türü konusuna edebiyat

kitaplarımızda řu ana kadar yeterince yer verilmediğini, bu konuda yeterince çalışma yapılmadığını araştırmamız esnasında anladık ve bizim teziminin bu eksikliği doldurmak için ilave bir kaynak olacağı dūřuncesindeyiz.

Türk Edebiyatında Melhameler

Melhameler, Türk edebiyatına 15. yüzyılın başlarında girmiştir. Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi 12. yüzyılın ortalarında Selçuklu sarayının müneccimbaşı tarafından II. Kılıçarslan'a sunulan melhame göstermektedir ki, melhameler 12. yüzyıl ortalarında Türklerin ilgi alanına 15. yüzyıl başlarında da Türkçe'ye girmeye başlamıştır.

Türkçe melhamelerin Ebu'l Fazl'in eserinden eviri olduğuna değinmiştik. Bu evirilerin kimi, kelimesi kelimesine; kimisi de manzum ve serbest bir şekilde yapılmıştır. İşte Türk edebiyatındaki melhameler, yazarına, virenine ve virisinin şekline göre şu şekilde gruplara ayrılarak incelenebilir:

1. Yazıcı Selahaddin'in "şemsiyye"si,
2. Yazıcıoğlu Ahmed Bıcan'ın melhamesi,
3. Ebrı Hce İbn dil'in melhamesi,
4. Cevrı İbrahim elebi'nin melhamesi,
5. Mütercimi tespit edemediğimiz melhameler,
6. Arapça ve Farsça melhameler (Boyras, 2006:56).

(Bizim çalışmamıza konu olan eser, Ebrı Hce İbn dil'in melhamesidir ve eser manzum ve mensur karışık olup "İhtiyrt fi'n-Ncm", "Melhame Ma'a Nücum", "Melhame-i İbn dil" ve "İhtiyrt-ı Külliye" gibi adlarla anılmaktadır. Bu eserin bizim esas aldığımız nüsha dışında 13 nüshası bulunmaktadır :

1. Melhame, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi Kütüphanesi, nu : 144, 141b-152a yaprakları arasında,
2. İhtiyarat-ı fi'n ncm, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi kütüphanesi, İsmail Saib I bölümü, nu : 2995, 1b-54b yaprakları arasında,

3. Kitabü'l Melhame ma'a Nücum, Milli Kütüphane, yz. A 3350, 1b-82b yaprakları arasında,
4. Kitabü'l Melhame ma'a Nücum, Milli Kütüphane, yz. A 4187/1, 1b-32b yaprakları arasında,
5. Kitabü'l Melhame ma'a Nücum, Milli Kütüphane, yz. B 253/15, 120b-127b yaprakları arasında,
6. Kitab-ı Melhame, Süleymaniye Kütüphanesi, Hafid Efendi Bölümü, nu : 205, 1b-54b yaprakları arasında,
7. Melheme-i İbn-i Âdil, Süleymaniye Kütüphanesi, Hafid Efendi Bölümü, nu : 128/2, 9b-70b yaprakları arasında,
8. Melhame, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü, nu : 2115, 1b-13a yaprakları arasında,
9. Melhame, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü, nu : 3091, 1a-62b yaprakları arasında,
- 10. Kitabü'l Melahime ma'a Nücum, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan bölümü, nu : 1757, 1b-219a- yaprakları arasında,**
11. İhtiyarat-ı Külliye, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Tiryal Hanım bölümü, nu : 1065/2, 85b-254a yaprakları arasında,
12. Kitab-ı Mülheme, Blochet Kataloğu, supplement nu : 1332.,
13. Diyarbakır İl Halk Kütüphanesinde bulunan nüsha (Boyras, 2006:66).

Topkapı müzesindeki restorasyon çalışmaları nedeniyle çalışmamızın ilk dönemlerinde temin edemediğimiz ve bizim nüshamızdan varak olarak daha fazla görünen Topkapı müzesi revan bölümü 1757 numarada kayıtlı nüsha, esas aldığımız nüshadaki eksiklikleri tamamlama noktasında yardımcı olmuştur. Bu nüsha aharlı ince kağıt. 290 mm boy ve 195 mm eninde 323 varak içerisinde 1b-219a varak arası (iki kitap bir ciltte birleştirilmiş) 13 satır. Serlevha müzehhep, cetveller yıldızlı. Miklep ve şemseli vişne rengi deri cilttir. Nüsha yirmi beş bab üzere tertip edilmiştir.

Yazmamızın yazarı olarak, gerek metnimizin içerisinde, gerekse kataloglarda **Ebrî Hâce İbn-i Âdil** tespit edilmiştir, ancak yazar hakkında bilgi bulunamamıştır. Boyraz, eserini çalışmamıza konu ettiğimiz Ebrî Hâce'nin XV. yüzyılda yaşadığını belirtir(Boyraz, 2006 :64). Eser, « hikmet » ve yıldız bilimi kitaplarından derlenen bilgilerin Türkçe'ye çevrilmesiyle oluşturulmuştur. Bunu, yazar eserin « dibâce” sinde şu şekilde açıklar:

bu bir ihtiyârât-ı kavâi‘ d-i külliyyedür ki, hikmet ve nücüm kitâblarından istihrâc olunup Türki‘ lisânına tercüme oldı (2a/3-4).

Ancak çevirinin hangi kitap veya kitaplardan yapıldığı konusunda her hangi bir bilgiye rastlanamamıştır.

Eserin İçeriği:

“Besmele” den sonra, *Ve mâ tevfiķ-i illā billāhü‘l ‘aliyyü‘l ‘azîm şükr ve sipās ol iki cihānı yaradıcı hâlık bi-çün üzerine olsun, ki gökleri ayı ve güneşi ve yıldızlar birle bezedi ve yerleri nebâtât ve hayvanât birle güzide kıldı ve mecmû‘-ı maḥlûkâtdan mükerrem ve mufâzzal kıldı.(1b/3-4-5-6-7)* cümlesiyle söze başlayan eser, Allah’a hamd, peygambere salât ve selamdan sonra eserin yazılma sebebinin anlatıldığı satırlarla devam eder ve akabinde eseri oluşturan bölümler sıralanır. Buna göre eser şu beş ana bölümden oluşmaktadır:

1. Her ayın ilk gününün hangi güne denk geldiğinin anlatıldığı bölüm,
2. Haftanın günlerinde neler yapıp yapılamayacağını anlatıldığı bölüm,
3. Ay ve güneş on iki burca geldiğinde ne yapmak gerektiğinin anlatıldığı bölüm,
4. Ayın yirmi sekiz menzilin seyri ve şekli,
5. Melhame (Yıldızların ve yedi iklimin keyfiyeti, yirmi sekiz menzilin doğuş ve batış günleri).

Eserde ilk dört bölümün anlatımı bittikten sonra “Teşrin-i evvel” ayıyla “melhame”nin anlatımına geçilmektedir. Eserin bu bölümü şu satırlarla başlar:

AHKÂM-I TEŞRÎN-İ EVVEL UHTURS ‘ADED-İ EYYÂM 31

Rûm dilinçe Uhturs dirler. Orta güz ayıdır. Bu ayda “El-bâbü’l-evvel orta güz” ayudur müşhil içmek ve cimâ‘ itmek ekşi ve tatlu nâr yemek semüz at ve tatlu yemişler yemek eyüdür. Bu ayuñ evveli ve ikinci günü naıhsdur ve beşinci gününde bir yıldız toğar. Adı semâkdur reşâ adlu bir yıldız tolunur. Şarķı yelleri esmege başlar. Kudüs içinde ‘îdü’l-gamâme ol gündür ki, ziyâret-i beytü’l-muğaddes iderler, rûzî-sa‘d dirler ve on üçüncü gününde deñiz bulanur. On beşinci gününde raıb göynür, devşirmege başlarlar ve on altıncı gününde gündüz on bir sâ‘at olur ve gice on üç sa‘at olur. Yigir(mi) birinde taııl ekilir. Yigirmi altıncı günü kıasım günidür ve yigirmi toğuzuncı günü Zübânâ adlu yıldız toğar...(3a)

Ebrî Hâce’nin melhamesi de diğerk melhameler gibi her babda 25 fasıl olacak şekilde 12 baba sahiptir:

Bâbü’l- evvel (AHKÂM-I TEŞRÎN-İ EVVEL UHTURS ‘ADED-İ EYYÂM 31) 3a/3

1. FAŞLÜ’L-EVVEL GÜN TİTULDUĞUN BEYÂN İDER.
2. İKİNCİ FAŞL AY TİTULDUĞUN BEYÂN İDER.
3. ÜÇÜNCÜ FAŞIL GÜN AĞILLANDUĞUNİ BEYÂN İDER.
4. DÖRDÜNCÜ FAŞIL AYI AĞILLANDUĞUNİ BEYÂN İDER.
5. BEŞİNCİ FAŞL AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.
6. ALTINCI FAŞIL SAÇLU YILDIZ TOĞDUNİ BEYÂN İDER.
7. YEDİNCİ FAŞIL GÖKDEN YILDIZ DÜŞDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.
8. SEKİZİNCİ FAŞIL KAVS-İ KUZAH BEYÂNUNDADUR. Elegümü’ş-şagmâl

9. TOKUZUNCI FAŞIL ŞÜŃŞEK BEYĀNINDADUR.
10. ONUNCI FAŞIL GÖKDE KIZILLIĞ OLDUĞI BEYĀNINDADUR.
11. ON BİRİNCİ FAŞIL GÖKDE ‘ ACĀYİB GÖRÜNDÜĞİ.
12. ON BİRİNCİ FAŞIL NĀS VE HAYVĀN GÜNDÜR Kİ BEYĀN İDER.
13. ON İKİNCİ FAŞIL PEK GÖK GÜRLEDÜĞÜN BEYĀN İDER.
14. ON ÜÇÜNCÜ FAŞIL YILDIRIM OLDUĞUNI BEYĀN İDER.
15. ON DÖRDÜNCÜ FAŞIL GÖKDEN YERE OD DÜŞDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
16. ON BEŞİNCİ FAŞIL TOLU YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
17. ON ALTINCI FAŞIL GÖKDEN TOPRAĞ YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
18. ON YEDİNCİ FAŞIL GÖKDEN KURBAĞA YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
19. ON SEKİZİNCİ FAŞIL ĞUBĀR YAĞDUĞI BEYĀNUNDADUR.
20. ON TOKUZUNCI FAŞIL BUSARIĞ BEYĀNINDADUR.
21. YİĞİRMİNCİ FAŞIL KATI YEL ESDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
22. YİĞİRMİ BİRİNCİ FAŞIL YAP YAP GÖK GÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
23. YİĞİRMİ İKİNCİ FAŞIL YER DEBRENDÜĞİNİ BEYĀN İDER.
24. YİĞİRMİ ÜÇÜNCÜ FAŞIL YER GÜRLEDEĞÜNİ BEYĀN İDER.

Bābü’ ş-şānī (AĤĶĀM-I TEŞRİN-İ ĀĤİR YA‘NĪ NEV’ARIS ANI BEYĀN İDER 30) 9b/11

1. FAŞLÜ’L-EVVEL GÜN TĤTULDUĞUNI BEYĀN İDER.
2. FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ AY TĤTULDUĞUNI BEYĀN İDER.
3. FAŞLÜ’Ş-ŞĀLİŞ GÜN AĞILLADUĞUNI BEYĀN İDER.
4. FAŞLÜ’R-RĀBİ‘ AY AĞILLANDUĞUNI BEYĀN İDER.

5. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS AY GÖRÜNDÜNİĞİ BEYĀN İDER.
6. FAŞLÜ'S-SĀDİS ŞAÇLU YILDIZ TOĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
7. FAŞLÜ'S-SĀBİ' GÖKDEN YILDIZ DÜŞDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
8. FAŞLÜ'S-ŞĀMİN KAVS-İ KUZAH HÜKMÜNİ BEYĀN İDER.
9. FAŞLÜ'T-TĀSİ' U ŞÜNŞEK OLDUĞUNI BEYĀN İDER.
10. FAŞLÜ'L-'ĀŞİR GÖKDEKİ KIZILLIK BEYĀN İDER.
11. FAŞLÜ'L-AĤAD-I 'AŞER GÖKDE 'ACĀYİB GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
12. FAŞLÜ'S-ŞĀNĪ GÖKDE İNSĀN VE ĤAYVĀN ŞEKLİ GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
13. FAŞLÜ'S-ŞĀLİŞ GÖK GÜRLEDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
14. FAŞLÜ'R-RĀBĪ' -İ 'AŞER BERK OLDUĞUNI BEYĀN İDER.
15. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS-İ 'AŞER GÖKDEN YİRE OD DÜŞDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
16. FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ 'AŞER KATI YAĞMUR YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
17. FAŞLÜ'S-SĀBİ' U 'AŞER TOLU YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
18. FAŞLÜ'S-ŞĀMİN-İ 'AŞER GÖKDEN TOPRAK YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
19. FAŞLÜ'T-TĀSİ' U 'AŞER KURBAĞA YĀ ŞOGULCAN YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
20. FAŞLÜ'L-'İŞRŪN TOZ KOPDUĞUNI BEYĀN İDER.
21. FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ VE'L 'İŞRŪN BESĀRİK OLDUĞUNI BEYĀN İDER.
22. FAŞLÜ'S-ŞĀNĪ VE'L 'İŞRŪN YEL ESDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
23. FAŞLÜ'S-ŞĀLİŞ VE'L 'İŞRŪN GÖK GÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

24. FAŞLÜ'R-RÂBİ' VE'L 'İŞRÛN YİR GÜRLEDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

25. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS VE'L 'İŞRÛN ZELZELE OLDUĞUNİ BEYÂN İDER.

Bābü's-şālîş (AĤKĀM-I KĀNÛN-I EVVEL İLK KİŞ AY[I]DUR ANUÑ ĤÛKMÛNİ BEYÂN İDER) 15b/2

1. FAŞLÜ'L-ÛLĀ GÛN TÛTULDUĞUNİ BEYÂN İDER.

2. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ AY TÛTULDUĞUNİ BEYÂN İDER.

3. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ GÛN AĞILLANDUĞUNİ BEYÂN İDER.

4. FAŞLÜ'R-RÂBİ' AY AĞIL(LAN)DUĞUNİ BEYÂN İDER.

5. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS AY GÖRÛNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

6. FAŞLÜ'S-SĀDİSÛ ŞAÇLU YILDIZ ĤÛKMÛNİ BEYÂN İDER.

7. FAŞLÜ'S-SĀBİ' GÖKDEN YILDUZ DÛŞDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

8. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN KĀVS-İ KÛZAH TÛĞDUĞUNİ BEYÂN İDER.

9. FAŞLÜ'T-TĀSİ' U ŞEÑŞEK GÖRÛNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

10. FAŞLÜ'L-'ĀŞİR GÖK KENĀRİ KĪZARDUĞUNİ BEYÂN İDER.

11. FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ-İ 'AŞER GÖKDE 'ACĀYİB GÖRÛNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

12. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ-İ 'AŞER GÖKDE İNSĀN YĀ ĤAYVĀN GÖRÛNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

13. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ-Û 'AŞER RA'D GÜRLEDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

14. FAŞLÜ'R-RÂBİ' U 'AŞER BERK OLDUĞUNİ BEYÂN İDER.

15. FAŞLÜ'L ĤĀMİS-İ 'AŞER GÖKDEN YİRE OD DÛŞDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

16. FAŞLÜ'S-SĀDİSÛ 'AŞER KĀTİ YAĞMUR YAĞDUĞUNİ BEYÂN İDER.

17. FAŞLÜ'S-SĀBİ'U 'AŞER 7OLU YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
18. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN-İ 'AŞER TOZ YĀ HĀK YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
19. FAŞLÜ'T-TĀSİ'U 'AŞER SOĞULCAN YAĞDUĞUNU BEYĀN İDER.
20. FAŞLÜ'L-'İŞRŪN 7ATI TOZ 7OPDUĞUNİ BEYĀN İDER.
21. FAŞLÜ'L-HĀDİ' VE'L 'İŞRŪN BESĀRİ7 OLDUĞUNİ BEYĀN İDER.
22. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNİ' VE'L 'İŞRŪN 7ATI YEL ESDŪĐUNİ BEYĀN İDER.
23. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞŪ VE'L 'İŞRŪN YAP YAP GŌK GŪLDŪĐUNİ BEYĀN İDER.
24. FAŞLÜ'R-RĀBİ'U VE'L 'İŞRŪN YER GŪRŪLDEDŪĐUNİ BEYĀN İDER.
25. FAŞLÜ'L-HĀMİSŪ VE'L 'İŞRŪN LERZİDEN ZEMİN BEYĀN İDER.

Bābü'r-rābi' (AĤKĀM-I KĀNŪN-I ĀĤİR YA'Nİ YENĀRİS AĤKĀM-I 'ĀLEMETUHĀ ANI BEYĀN İDER) 21b/7

1. FAŞLÜ'L-EVVEL GŪN 7UTULDUĐUNİ BEYĀN İDER.
2. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNİ' AY 7UTULDUĞUNİ BEYĀN İDER.
3. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞŪ GŪN AĐİLLANDUĐUNİ BEYĀN İDER.
4. FAŞLÜ'R-RĀBİ' AY AĞİLLANDUĞUNİ BEYĀN İDER.
5. FAŞLÜ'L-HĀMİSŪ AY GŌRŪNDŪĐUNİ BEYĀN İDER.
6. FAŞLÜ'S-SĀDİSŪ 7UYRU7LU YILDIZ 7ŌĐDUĐI BEYĀN İDER.
7. FAŞLÜ'S-SĀBİ' YILDIZ DŪŞDŪĐUNİ BEYĀN İDER.
8. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN ELEGŪM SAĐMĀL BEYĀNUNDADUR...
9. FĀŞLŪ'T-TĀSİ' SŪRĤ-İ ĀSİMĀN BEYĀNUNDADUR.

10. FAŞLÜ'L-ĀŞİR GÖKDE ĀCĀYİB GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
11. FAŞLÜ'L ĤĀDĪ-İ ĀŞER MİŞL-İ ŞAĤŞ BEYĀNINDADUR.
12. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ-İ ĀŞER ĤARBE GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
13. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ-İ ĀŞİR GÖK GÜRLEDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
14. FAŞLÜ'R-RĀBĪ-İ ĀŞER YILDIRIM OLDUĞUNİ BEYĀN İDER.
15. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS-İ ĀŞER ŞĀĪKA DÜŞDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
16. FAŞLÜ'S-SĀDİS-İ ĀŞER YAĞMUR YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
17. FAŞLÜ'S-SĀBĪ-İ ĀŞER TOLU YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
18. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN-İ ĀŞER TOPRAK YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
19. FAŞLÜ'T-TĀSİ'U ĀŞER KURBAĞA YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
20. FAŞLÜ'L-İŞRŪN TOZ KOPDUĞI BEYĀNINDADUR.
21. FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ VE'L İŞRŪN BESĀRİK BEYĀN İDER.
22. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ VE'L İŞRŪN YEL ESDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
23. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞŪ VE'L İŞRŪN GÖK GÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
24. FAŞLÜ'R-RĀBĪ'U YER GÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
25. FAŞLÜ'L-ĤĀMİSĪ VE'L İŞRŪN YER DEPRENDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

Bābū'l-ĥāmisū (AĤKĀM-I ŞUBĀT YA'NĪ FELVĀRİS KĪ ANI BEYĀN İDER) 29b/11

1. FAŞLÜ'L-EVVEL GŪN TŪTULDUĞUNİ BEYĀN İDER.
2. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ ĤASF OLDUĞUNİ BEYĀN İDER.
3. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞŪ GŪN AĞILLANDUĞUNİ BEYĀN İDER.
4. FAŞLÜ'R-RĀBĪ'U AY AĞILLANDUĞUNİ BEYĀN İDER.

5. FAŞLÜ'L-ĤĀMİSÜ AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
6. FAŞLÜ'S-SĀDİS ŞAÇLU YILDIZ TOĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
7. FAŞLÜ'S-SĀBİ' İFTĀDAN SITĀRI BEYĀN İDER.
8. FAŞLÜ'S-ŞĀMİN KĀVS-İ KUZAH BEYĀNINDADUR.
9. FAŞLÜ'T-TĀSİ' U ĤARBİYİ BEYĀN İDER.
10. FAŞLÜ'L-ĀŞİR GÖKYÜZÜNDE KIZILLIK BEYĀN İDER.
11. FAŞLÜ'L ĤĀDİ-İ 'AŞER GÖKDE 'ACĀYİB BEYĀN İDER.
12. FAŞLÜ'S-ŞĀNİ-İ 'AŞER ŞAĤS GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
13. FAŞLÜ'S-ŞĀLİŞÜ 'AŞER RA'D GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
14. FAŞLÜ'R-RĀBİ'-İ 'AŞER BERĤ OLDUĞINI BEYĀN İDER.
15. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS-İ 'AŞER HEVĀDAN ŞĀ'İKA BEYĀN İDER.
16. FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ 'AŞER YAĞMUR YAĞDUĞINI BEYĀN İDER.
17. FAŞLÜ'S-SĀBİ'-İ 'AŞER TOLU YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
18. FAŞLÜ'S-ŞĀMİN-İ 'AŞER TÖPRAĤ YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
19. FAŞLÜ'T -TĀSİ' U 'AŞER ĤURBAĞA YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
20. FAŞLÜ'L 'İŞRŪN ĤUBĀR ĤOPDUĞUNI BEYĀN İDER.
21. FAŞLÜ'L ĤĀDİ VE'L 'İŞRŪN BUSARIĤ BEYĀN İDER.
22. FAŞLÜ'S-ŞĀNİ VE'L 'İŞRŪN YEL ESDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
23. FAŞLÜ'S-ŞĀLİŞÜ VE'L 'İŞRŪN GÖK GÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
24. FAŞLÜ'R-RĀBİ' U VE'L 'İŞRŪN YER GŪRLEDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
25. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS VE'L 'İŞRŪN ZELZELE BEYĀN İDER.

Bābü's-sādisü (AḤKĀM-I MĀH-I AZAR YA'NĪ MĀRTİS ANİÑ HÜKMÜNİ BEYĀN İDER) 36b/5

1. FAŞLÜ'L-EVVEL GÜN TUTULDUĞUNI BEYĀN İDER.
2. FAŞLÜ'S-ŞĀNĪ AY TUTULDUĞUNI BEYĀN İDER.
3. FAŞLÜ'S-ŞĀLİŞ GÜN AĞILLANDUĞINI BEYĀN İDER.
4. FAŞLÜ'R-RĀBİ'U AY AĞILLANDUĞUNI BEYĀN İDER.
5. FAŞLÜ'L-ḤĀMİS AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
6. FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ SİTĀRE-İ GĪSŪDĀRI BEYĀN İDER.
7. FAŞLÜ'S-SĀBİ' YILDUZ DÜŞDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
8. FAŞLÜ'S-ŞĀMİN KAVS-İ KUZAH BEYĀNINDADUR.
9. FAŞLÜ'T-TĀSİ'U ḤARBİYİ BEYĀN İDER.
10. FAŞLÜ'L-ĀŞİR SŪRHĪ-İ ĀSUMĀNİ BEYĀN İDER.
11. FAŞLÜ'L ḤĀDĪ-İ AŞER ACĀYİB GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
12. FAŞLÜ'S-ŞĀNĪ-İ AŞER ŞAḤŞ GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
13. FAŞLÜ'S-ŞĀLİŞ-İ AŞER RA'D GÖRÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
14. FAŞLÜ'R-RĀBİ'-İ AŞER BERK OLDUĞUNI BEYĀN İDER.
15. FAŞLÜ'L-ḤĀMİSÜ AŞER ŞĀ'İKA BEYĀN İDER.
16. FAŞLÜ'S-ŞĀDİSÜ AŞER YAĞMUR YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
17. FAŞLÜ'S-SĀBİ'U AŞER TOLU YAĞDUĞINI BEYĀN İDER.
18. FAŞLÜ'S-ŞĀMİN-İ AŞER TOPRAK BEYĀN İDER.
19. FAŞLÜ'T-TĀSİ'U AŞER KURBAĞA YAĞDUĞINI BEYĀN İDER.

20. FAŞLÜ'L-‘IŞRUN ĞUBĀR YAĞDUĞİNİ BEYĀN İDER.
21. FAŞLÜ'L-ĖĀDĪ VE'L ‘IŞRŪN BESĀRIĖ BEYĀN İDER.
22. FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ VE'L ‘IŞRŪN YEL ESDŪĖİNİ BEYĀN İDER.
23. FAŞLÜ’Ş-ŞĀLĪS VE'L ‘IŞRŪN GŖK ĖŪLDŪĖÜNİ BEYĀN İDER.
24. FAŞLÜ’R-RĀBĪ‘ VE'L ‘IŞRŪN YER ĖRLEDŪĖÜNİ BEYĀN İDER.
25. FAŞLÜ’L-ĖĀMĪS VE'L ‘IŞRŪN ZELZELEYĪ BEYĀN İDER.

Bābü’s-sābi‘ (AĖKĀM-I NĪSĀN ANĪŖ ĖŪKMŪNĪ ‘ALĀMETLERĪN BEYĀN İDER) 43b/1

1. FAŞLÜ’L-EVVEL KĪSŪF OLDUĖUNİ BEYĀN İDER.
2. FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ AY ŖTULDUĖUNİ BEYĀN İDER.
3. FAŞLÜ’Ş-ŞĀLĪŞŪ DĀ’İRE-Ī ĀF-TĀBĪ BEYĀN İDER.
4. FAŞLÜ’R-RĀBĪ‘ DĀ’İRE-Ī MĀĖ ĖŪKMŪNĪ BEYĀN İDER.
5. FAŞLÜ’L-ĖĀMĪSŪ AY ĖRŪNDŪĖİNİ BEYĀN İDER.
6. FAŞLÜ’S-SĀDĪSŪ ŖEVZEHRE BEYĀN İDER.
7. FAŞLÜ’S-SĀBĪ‘ U YILDIZ DŪŞDŪĖİNİ BEYĀN İDER.
8. FAŞLÜ’Ş-ŞĀMĪN ĖAVS-Ī ĖUZAHĪ BEYĀN İDER.
9. FAŞLÜ’T-TĀSĪ‘ HARBEYĪ BEYĀN İDER.
10. FAŞLÜ’L-‘ĀŞĪR SŪRHĪ-Ī ĀSUMĀNĪ BEYĀN İDER.
11. FAŞLÜ’L-ĖĀDĪ-Ī ‘AŞER ‘ACĀYĪB BEYĀN İDER.
12. FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ-Ī ‘AŞER ŞAĖŞ ĖRŪNDŪĖÜNİ BEYĀN İDER.
13. FAŞLÜ’Ş-ŞĀLĪŞ-Ī ‘AŞER RA‘DĪ BEYĀN İDER.
14. FAŞLÜ’R-RĀBĪ‘ U ‘AŞER BERĖ OLDUĞUNİ BEYĀN İDER.

15. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS-İ 'AŞER ŞĀ'İĶAYI BEYĀN İDER.
16. FAŞLÜ'S-SĀDİS-İ 'AŞER YAĞMUR BEYĀN İDER.
17. FAŞLÜ'S-SĀBİ' 'AŞER ŦOLU YAĞDUĞİNİ BEYĀN İDER.
18. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN-İ 'AŞER ŦOPRAĶ YAĞDUĞİNİ BEYĀN İDER.
19. FAŞLÜ'T-TĀSİ'U 'AŞER ŦURBAĖA YĀ SOĞULCAN YAĞDUĞİNİ BEYĀN İDER.
20. FAŞLÜ'L-'İŞRŪN TOZ ŦOPDUĖİNİ BEYĀN İDER.
21. FAŞLÜ'L-ĤĀDİ' VE'L 'İŞRŪN BESĀRİĶİ BEYĀN İDER.
22. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNİ' VE'L 'İŞRŪN BĀD BEYĀN İDER.
23. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ VE'L 'İŞRŪN GÖK GŪLDŪĖÜNİ.
24. FAŞLÜ'R-RĀBİ' VE'L 'İŞRŪN YER GŪLDŪĖÜNİ BEYĀN İDER.
25. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS VE'L 'İŞRŪN ZELZELE BEYĀN İDER.

Bābü'ş-şāmin (AĤĶĀM-I AYĀR YĀNİ' MĀYİS ANUÑ ĤŪĶMİNİ BEYĀN İDER) 50b/9

1. FAŞLÜ'L-EVVEL GŪN ŦUTULDUĖUNİ BEYĀN İDER.
2. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNİ' AY ŦUTULDUĖUNİ BEYĀN İDER.
3. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ GŪN AĞİLLANDUĞUNİ BEYĀN İDER.
4. FAŞLÜ'R-RĀBİ' AY AĞİLLANDUĞUNİ BEYĀN İDER.
5. FAŞLÜ'L-ĤĀMİSŪ AY GÖRŪNDŪĖÜNİ BEYĀN İDER.
6. FAŞLÜ'S-SĀDİSŪ ĖİSŪDĀRİ BEYĀN İDER.
7. FAŞLÜ'S-SĀBİ'U SİTĀRE DÖKŪLDŪĖİNİ BEYĀN İDER.
8. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN ŦAVS-İ ŦUZAHĖ BEYĀNINDADUR.

9. FAŞLÜ'T-TĀSİ' U ẖARBİYİ BEYĀN İDER.
  10. FAŞLÜ'L-ĀŞİR SÜRĤĪ-İ ĀSUMĀNİ BEYĀN İDER.
  11. FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ-İ ĀŞER ĀCĀYİB BEYĀN İDER.
  12. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ-İ ĀŞER ŞAĤŞ GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
  13. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞÜ ĀŞER RA'Dİ BEYĀN İDER.
  14. FAŞLÜ'R-RĀBİ' Ü ĀŞER BERĤ BEYĀN İDER.
  15. FAŞLÜ'L-ĤĀMİSÜ ĀŞER ŞĀ'İĤAYİ BEYĀN İDER.
  16. FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ ĀŞER BĀRĀNİ BEYĀN İDER.
  17. FAŞLÜ'S-SĀBİ' U ĀŞER TOLUYİ BEYĀN İDER.
  18. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİNÜ ĀŞER ĤĀĤ YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
  19. FAŞLÜ'T-TĀSİ' U ĀŞER ĤURBAĞA YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
  20. FAŞLÜ'L-İŞRÜN ĠUBĀRİ BEYĀN İDER.
  21. FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ VE'L İŞRÜN BESĀRİĤİ BEYĀN İDER.
  22. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ VE'L İŞRÜN BĀD BEYĀNİNDADUR.
  23. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ VE'L İŞRÜN GÖK GÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
  24. FAŞLÜ'R-RĀBİ' VE'L İŞRÜN YER GÜRLEDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
  25. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS VE'L İŞRÜN YER DEPRENDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
- Bābü't-tāsi' (AĤĤĀM-I ĤAZİRĀN YĀ'NĪ YUYUNUS ANĪ ĤŪĤMŪNİ BEYĀN İDER)**
- 58a/5**
1. FAŞLÜ'L-EVVEL KİSŪF BEYĀN İDER.
  2. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ ĤUSŪFİ BEYĀN İDER.

3. EL-FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ GÜN AĞILLANDUĞUNU BEYĀN İDER.
4. FAŞLÜ'R-RĀBİ' AY AĞILLANDUĞUNU BEYĀN İDER.
5. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
6. FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ GİSŪDĀRİ BEYĀN İDER.
7. FAŞLÜ'S-SĀBİ' ÜFTĀDEN SİTĀRİ BEYĀN İDER.
8. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN KĀVS-İ KUZAH BEYĀN İDER.
9. FAŞLÜ'T-TĀSİ' U ĤARBİYİ BEYĀN İDER.
10. FAŞLÜ'L-'ĀŞİR SŪRHĪ-İ ĀSUMĀNİ BEYĀN İDER.
11. FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ-İ 'AŞER 'ACĀYİB BEYĀN İDER.
12. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ-İ 'AŞER ŞAĤS BEYĀN İDER.
13. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞŪ 'AŞER RA'Dİ BEYĀN İDER.
14. FAŞLÜ'R-RĀBİ' Ü 'AŞER BERK OLDUĞUNU BEYĀN İDER.
15. FAŞLÜ'L-ĤĀMİSÜ ÈAŞER ĀTEŞ DŪŞDÜĞÜNİ BİLDÜRÜR.
16. FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ 'AŞER BĀRĀN BEYĀN İDER.
17. FAŞLÜ'S-SĀBİ' U 'AŞER TOLU YAĞDUĞUNU BEYĀN İDER.
18. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN-İ 'AŞER TŪRĀBİ YAĞDUĞUNU BEYĀN İDER.
19. FAŞLÜ'T-TĀSİ' U 'AŞER KURBAĞA YAĞDUĞUNU BEYĀN İDER.
20. FAŞLÜ'L-'İŞRŪN ĠUBĀR KOPDUĞUNU BEYĀN İDER.
21. FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ VE'L 'İŞRŪN BURSARIK BEYĀN İDER.
22. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ VE'L 'İŞRŪN BĀDİ BEYĀN İDER.
23. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ VE'L-'İŞRŪN GÖK GŪLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

24. FAŞLÜ'R-RĀBİ' VE'L-İŞRŪN ŞĀNŪZ ZEMĪN

25. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMĪN VE'L-İŞRŪN LERZĪDEN ZEMĪN

Bābü'l-āşir (AĤKĀM-I TĪMMŪZ AYVELĪYUS ANIŅ HŪKMŪNĪ 'ALĀMETĪNĪ BĪLDŪRŪR) 65b/10

1. FAŞLÜ'L-EVVEL KĪSŪF OLDUĖINI BEYĀN İDER.

2. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ ĤUSŪF OLDUĖUNI BEYĀN İDER.

3. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLĪŞ GŪN AĖILLANDUĖINI BEYĀN İDER.

4. FAŞLÜ'R-RĀBİ' AY AĞILLANDUĞINI BEYĀN İDER.

5. FAŞLÜ'L-ĤĀMĪS AY GÖRŪNDŪĖUNĪ BEYĀN İDER.

6. FAŞLÜ'S-SĀDĪSŪ SĪTĀRE-İ ĖĪSŪDĀRI BEYĀN İDER.

7. FAŞLÜ'S-SĀBİ' SĪTĀRE DÖKŪLDŪĖUNĪ BEYĀN İDER.

8. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMĪN ĤAVS-İ ĤUZAĤ BEYĀNUNDADUR.

9. FAŞLÜ'T-TĀSİ'U ĤARBE OLDUĞUNI BEYĀN İDER.

10. FAŞLÜ'L-ĀŞĪR SŪRĤ-İ ĀSUMĀNĪ BEYĀN İDER.

11. FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ-İ 'AŞER 'ACĀYĪB GÖRŪNDŪĖUNĪ BEYĀN İDER.

12. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ-İ 'AŞER ŞAĤŞ GÖRŪNDŪĖUNĪ BEYĀN İDER.

13. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLĪŞŪ 'AŞER RA'D GŪRLEDŪĖUNĪ BEYĀN İDER.

14. FAŞLÜ'R-RĀBİ'U 'AŞER BERĤ BEYĀN İDER.

15. FAŞLÜ'L-ĤĀMĪSŪ 'AŞER OD DŪŞDŪĖUNĪ BEYĀN İDER.

16. FAŞLÜ'S-SĀDĪSŪ 'AŞER BĀRĀN YAĖDUĖUNI BĪLDŪRŪR.

17. FAŞLÜ'S-SĀBİ'U 'AŞER ŤOLU YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

18. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN-İ 'AŞER HĀK YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
19. FAŞLÜ'T-TĀSİ'U 'AŞER SOĞULCAN YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
20. FAŞLÜ'L-İŞRŪN ĞUBĀR ĶOPDUĞUNI BEYĀN İDER.
21. FAŞLÜ'L-HĀDĪ VE'L 'İŞRUN BESARIĶ BEYĀN İDER.
22. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ VE'L 'İŞRUN BĀD-I SAHTI BEYĀN İDER.
23. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ VE'L 'İŞRŪN GÖK GÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
24. FAŞLÜ'R-RĀBİ' VE'L 'İŞRŪN YER GÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
25. FAŞLÜ'L-HĀMİS VE'L 'İŞRŪN LERZĪDEN ZEMĪN.

Bābü'l-hādī-i 'aşer (AĦKĀM-I ĀB VE ANİŅ İÇİNDE OLAN 'ALĀMETLER ĦŪKMŪNİ BEYĀN İDER)74a/11

1. FAŞLÜ'L-EVVEL GŪN ŦUTULDUĞUNI BEYĀN İDER.
2. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ ĦUSŪF OLDUĞUNI BEYĀN İDER.
3. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ GŪN AĞILLANDUĞUNI BEYĀN İDER.
4. FAŞLÜ'R-RĀBİ' AY AĞILLANDUĞUNI BEYĀN İDER.
5. FAŞLÜ'L-HĀMİS AY GÖRŪNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
6. FAŞLÜ'S-SĀDİSŪ SĪTĀRE-İ ĞİSŪDĀRI BEYĀN İDER.
7. FAŞLÜ'S-SĀBİ' YILDUZ DÖKÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
8. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN ĶAVS-İ ĶUZAHĶ DOĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
9. FAŞLÜ'T-TĀSİ'U ĦARBE GÖRŪNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
10. FAŞLÜ'L-'ĀŞİR SŪRĦ-İ ĀSUMĀNİ BEYĀN İDER.
11. FAŞLÜ'L-HĀDĪ-İ 'AŞER 'ACĀYİB GÖRŪNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

12. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ-İ 'AŞER ŞAHS GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
13. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ-İ 'AŞER RA'D GÖRÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
14. FAŞLÜ'R-RĀBİ' -İ 'AŞER BERÇ OLDUĞUNİ BEYĀN İDER.
15. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS-İ 'AŞER ĀTEŞ DÜŞDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
16. FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ 'AŞER BĀRĀN YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
17. FAŞLÜ'S-SĀBİ' -İ 'AŞER TOLU YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
18. FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN-İ 'AŞER TOPRAK YAĞDUĞU BEYĀN İDER.
19. FAŞLÜ'T-TASİ' U 'AŞER BERĤ YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.
20. FAŞLÜ'L-'İŞRŪN ĠUBĀR KOPDUĞUNİ BEYĀN İDER.
21. FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ VE'L 'İŞRŪN BESĀRIK BEYĀN İDER.
22. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ VE'L 'İŞRŪN YEL ESDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
23. FAŞLÜ'Ş-ŞALİŞ VE'L 'İŞRŪN BĀNG-I EZ-HEVĀ BİLDÜRÜR.
24. FAŞLÜ'R-RĀBİ' VE'L 'İŞRŪN YER GŪRLEDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
25. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS VE'L 'İŞRŪN ZELZELEYİ BEYĀN İDER.

Bābü's-şānī-i 'aşer (AĤKĀM-I EYLŪL ANİŃ İÇİNDE OLAN 'ALĀMETLERİN ĤŪKMŪNİ BEYĀN [İDER]) 82a/7

1. FAŞLÜ'L-EVVEL KŪSŪF OLDUĞUNİ BEYĀN İDER.
2. FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ ĤUSŪF OLDUĞUNİ BEYĀN İDER.
3. FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ GŪN AĞILLANDUĞUNİ BEYĀN İDER.
4. FAŞLÜ'R-RĀBİ' AY AĞILLANDUĞUNİ BEYĀN İDER.
5. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

6. FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ KUYRUKLU YILDIZ TOĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
7. FAŞLÜ'S-SĀBİ' YILDIZ DÜŞDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
8. FAŞLÜ'S-SĀMİN KAVS-İ KÜZAH OLDUĞUNI BEYĀN İDER.
9. FAŞLÜ'T-TĀSİ'U HARBE GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
10. FAŞLÜ'L-ĀŞİR SÜRĤİ-İ ĀSUMĀNİ BEYĀN İDER.
11. FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ-İ ĀŞER ĀCĀYİB GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
12. FAŞLÜ'S-SĀNĪ-İ ĀŞER ŞAĤŞ GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
13. FAŞLÜ'S-SĀLİS-İ ĀŞER RA'D GÜRLEDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
14. FAŞLÜ'R-RĀBİ'-İ ĀŞER BERĤ OLDUĞUNI BEYĀN İDER.
15. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS-İ ĀŞER OD ĤÜKMÜNİ BEYĀN İDER.
16. FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ ĀŞER BĀRĀN ĤÜKMİNİ BEYĀN İDER.
17. FAŞLÜ'S-SĀBİ-İ ĀŞER TOLU YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
18. FAŞLÜ'S-SĀMİN-İ ĀŞER TOPRAĤ YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
19. FAŞLÜ'T-TĀSİ'U ĀŞER ĤURBAĞA YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.
20. FAŞLÜ'L-İŞRŪN ĤUBĀR ĤOPDUĞUNI BEYĀN İDER.
21. FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ VE'L ĀŞRŪN BESĀRİĤ BEYĀN İDER.
22. FAŞLÜ'S-SĀNĪ VE'L ĀŞRŪN YEL ESDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
23. FAŞLÜ'S-SĀLİŞ VE'L ĀŞRŪN GÖK GÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.
24. FAŞLÜ'R-RĀBİ'U VE'L ĀŞRŪN LERZĪDEN ZEMĪN.
25. FAŞLÜ'L-ĤĀMİS VE'L ĀŞRŪN ZELZELEYİ BEYĀN İDER.

BİRİNCİ BÖLÜM: İNCELEME

1.1. İmlâ Özellikleri

1.1.1. Ünlülerin Yazılışları

1.1.1.1. “a” ünlüsünün yazılışları

Metnimizde kelime başlarındaki “a” ünlüsü elif (ا) ve harekeli kelimelerde üstünlü elif (أ), zaman zaman da medli elif (إ) ile yazılmıştır. Kelime içinde elif (ا), üstünlü elif (أ), harekeli veya işaretli, kelime sonunda ise genellikle güzel he (هـ), çok nadir olarak da elif (ا) ile yazılmıştır:

ayda (أَيْدِهْ) (11a/2),	ata (أَتَهْ) (121b/5),	yağsa (يَعْسَهْ) (14a/8),
adın (أَدْنِ) (128b/8),	ola (أَوْلَا) (14a/2),	kırla (قِرْلَهْ) (4b/8),
a□a (أَقَهْ) (38a/9),	toprak (طِبْرَاقْ) (14a/8),	ala (أَلَا) (12b/11),
issiler (أَسِيلَارْ) (28a/5),	az (أَزْ) (23b/8),	şular (صُولِرْ) (23b/8)
avı (أَوَا) (143b/t)	ağası (أَيْسَاغَا) (162a/7),	alası (أَلَسَا) (162a/12).

1.1.1.2. “e” ünlüsünün yazılışları

Kelime başlarında “e” ünlüsü çoğunlukla üstünlü elif (أ) ve az da olsa elif (ا) ile yazılmaktadır. İç seste ise, işaretli ve harekeli kelimelerde üstün ya da he (هـ), kelime sonunda ise çoğunlukla he (هـ) ile yer yer de (ا) ile gösterilmiştir. Müstensih, kelime başı ve ortasında yer yer kapalı é sesini kullanmış, bu durum, metnin, imlâ bakımından karışık bir görünüm arz etmesine sebep olmuştur:

ekilürse (أَكْلُورْسَهْ) (22a/13),	düzüşeler (دُوزْشَلَارْ) (69b/9),
üzerine (أَوْزَهْ رِيْنَهْ) (66a/10),	eyleyesiz (زَسْ هَيْلِيَا) (162a/14)
dökeler (دُوكَلِرْ) (66a/10),	eyleyüp (بُويَلِيَا) (162a/11)
ekeler (أَكَلَرْ) (66a/10),	eylese (أَيْلَسَهْ) (159a/9)

eyde (أَيْدِه) (159a/6),

ev (وَا) (162b/2)

yene (يَنَه) (162b/2),

eyleyeler (أَيْلِيَه لِر) (158b/10)

derece (أَدْرَج).

1.1.1.3. Kapalı é'nin yazılışları

Kelime başlarında “e” ünlüsü çoğunlukla üstünlü elif (ا) ve az da olsa elif (i) ile yazılmaktadır. Müstensih, kelime başı ve ortasında yer yer kapalı é sesini kullanmış, bu durum, metnin, imlâ bakımından karışık bir görünüm arz etmesine sebep olmuştur:

yéyeler (يِيَه لِر) (158b/9) ,

yéyeler (هِي ي لِر) (4b/1)

nésne (نِسْنَه) (141b/t) ,

yér (يِير) (15a/4)

yéyici (يِيَجِي) (128a/7) ,

éline (أَيْلِيَه) (111a/8)

éyleye (أَيْلِيَه) (61a/9) ,

éyder (أَيْدِر) (155b/10)

éder (أَيْدِر) (133b/3).

1.1.1.4. “ı,i” ünlülerinin yazılışları

ı/i ünlüsü kelime başında esreli elif-ye (اِي), zaman zaman da yalnızca esreli elif (ا) ile, harekesiz kelimelerde elif-ye ile (اِي) ve elif (ا), kelime içinde ise, genellikle harekeli olarak esreli ye (ي) ile veya sadece esre ile gösterilmiştir. Kelime sonundaki ı/i ünlüsü genellikle hem ye (ي) hem esre ile işaretlenmiştir. Ünlülerden sonra -y- bağlama ünsüzü üzerine gelen -(y)ı/-(y)i belirtme durumu eki bazı yerde hemze ile (ء) işaretlenmiştir. Yine bazı yerlerde son seste “ı/i” ünlüsü sadece *esre* ile yani hareke ile, bazılarında ise *esresiz ye* ile gösterilmiştir:

ılıca (أَيْلِجَه) (51a/9),

ikişer (أَيْكِشَر) (93a/7),

üçünci (أَوْجُحِي) (5a/1)

ılıcağ (أَيْلِجَق) (10a/11),

içmezdi (مَزْدِي أَيْج) (31a/ 5),

zelzeleyi (زَلْزَلَه) (81b/10)

ılku (أَلْقُو) (3b/4),

içici (أَيْجِي) (130b/6),

ba' zı (بَعْض) (157a/6)

ırak (أِرَاق) (11a/11),

ikinci (أَيْكِنِجِي) (93b/13)

idici (أَيْدِي خِي) (133b/1)

issiden (إِسِيدِن) (59b/1), aşırı (رَأْسِد) (14a/5), idip (إِدِيبُ) (11b/2)
ditretme (دِثْرَتْمَه) (58a/8), ğayrı (غَيْرِ) (19a/11), işit (إِشِيت) (126a/5)
ahvāli (أَحْوَالِ) (152a/4), sā'ati (سَاعَتِ) (22a/9)
şuġlı (شُغْلِ) (135b/2), ağayı (اِغَاءِ) (162a/8)

Bazı örneklerde (alıntı kelimeler) “ı,i” seslerinin kelime başında üstünlü ayınla işaretlendiği görülür:

‘Irāk’da (عِرَاقِه) (77a/7)

1.1.1.5. “u,ü” ünlülerinin yazılışları

“u,ü” ünlüleri kelime başında harekeli kelimelerde ötreli elif-vav (وُ) ve ötreli elif (لُ), harekesiz kelimelerde elif-vav (وا), kelime ortasında harekeli kelimelerde ötreli vav (وُ) ve ötre , harekesiz kelimelerde vav (و) ve işaretsiz olarak, kelime sonlarında ise *vav* ve *ötreli vav* ile gösterilmiştir:

ılku (الْقُو) (3b/4), uruldı (أُورُلْدِي) (51a/4)
üç (أُج) (18b/2), düzlük (كُلْزُود) (141b/t)
ucuzluk (أُجُوزْلُق) (139a/3), üçüncü (أُجُنْحِي) (5a/1)
ufağ (أُفَاق) (110b/2), üstün (أُوسْتُون) (110a/12)
ulu (أُولُو) (10b/13), eyü (أَيُو) (110b/2)
uvaçık (أُوَأْچِق) (37a/9)

1.1.1.6. “o,ö” ünlülerinin yazılışları

“o,ö” ünlüleri genellikle harekelidir. Kelime başında harekeli kelimelerde ötreli elif-vav (وُ), harekesiz kelimelerde elif-vav (وا), kelime ortasında harekeli kelimelerde ötreli vav (وُ) ve ötre , harekesiz kelimelerde vav (و) ve işaretsiz olarak gösterilmiştir:

oğullı (أُوغُلِّي) (132b/3), söylerim (سُيْلِرِم) (127a/4)

oğlak (اوعلاق) (66a/1),	sovuğı (صوعى) (21b/12)
olmağ (اولمق) (98b/5),	çözmeğe (جوزمگه) (145b/t)
öksürük (اوگسروك) (3b/11),	döner (دوتر) (132b/8)
şorarsan (سوررسن) (136a/11),	dört (دورت) (159a/4)
kovan (قوان) (3b/8),	olunur (رونلوا) (164a/7)
şoñra (صكره) (161a/5).	

1.1.2. Ünsüzlerin Yazılışları

1.1.2.1. “ç” ünsüzünün yazılışları

Metnimizde kelime başı, ortası ve sonunda c (ج), ç (چ) kullanımı oldukça düzensizdir. “c” yerine “ç”; “ç” yerine “c” yazılan örnekler oldukça sık görülmekle beraber, eğilim “c” kullanımı yönündedir:

açlığdan (ندقلاج) (113a/t),	çıban (جيبان) (83a/7),	içre (هايخر) (127a/4)
cevgān (جوكان) (121b/7),	çıban (جيبان) (89b/9),	içre (ايچره) (128b/8)
içmek (ايجمك) (123a/1),	çeri (چرى) (34b/8),	idici (ايدىخى) (133b/1)
içün (ايجون) (123a/5),	çeri (جرى) (110b/5),	üçünci (ىخ اوچن) (5a/1) (31 yerde)
bağçe (بخجه) (123a/12),	çıkarlar (چيقارلر) (37a/7),	üçer (اوچر) (157a/10)
çıkarmağ (جيقرمق) (123b/6),	çok (چوق) (117a/9),	çok (جوق) (12b/8)
hüçüm (هچوم) (34a/4),	çürise (مس يروج) (104b/t),	çirkin (چركين) (95b/1)
uvaçık (اواچق) (37a/9)	ağaç (اغاچ) (10a/7),	ağaçlar (رلچغا) (104a/t)

1.1.2.2. “ñ” ünsüzünün yazılışları

Diş-damak-geniz ünsüzü “n” (ñ) için metinde daha sık (ئ) harfi olmakla beraber, zaman zaman da kef (ك) (özellikle “şoñra” kelimesi için sadece “kef”) kullanılmıştır:

şoñra (صُورَه) (161a/5), şoñi (صُوِي) (11a/7)
şoñ (صُوِك) (36a/1), siñir (سِيْر) (111b/2)
siñek (سِيْك) (10a/11), siñirici (سِيْرِيْجِي) (136b/10)
siñeklik (سِيْكَلِيْك) (43a/11), yaña (يَنْا) (6a/10)
süñşek (سُوْنْشِيْك) (33a/7), yañliş (يَنْلِيْش) (63b/9)
süñşek (سُوْنْشِيْك) (46a/13), şüñşek (شُوْنْشِيْك) (12a/4)
taşılacaq (طَاشَلْجَاق) (43b/6), toñ (طُوْك) (13a/13)

1.1.2.3. “p” ünsüzünün yazılışları

Metnimizde kelime başı ve ortasında b be (ب) ve pe (پ) kullanımı düzensizdir. “b” yerine “p”; “p” yerine “b” yazılan örnekler görülmekle beraber, eğilim “b” kullanımı yönündedir:

besarıka < YTS: ‘puşarıq’ (بَسَارَقَه) (37a/11), busarıq (بُوْسَارِق) (9a/2)
bıñar (بِيْنَار) (96a/2), pek (14 yerde) (بِيْك) (139b/13)
pişer (پِيْشَر) (128b/5).

Kelime ortasında bir kelimedede, hem “b” ile hem “p” ile yazılma yani ikili kullanım görülür:

toبراğ (طَبْرَاغ) (126b/3), toprağ (طَبْرَاق) (126b/7)

Kelime sonunda bir kelimedede, hem “b” ile hem “p” ile yazılma yani ikili kullanım görülür:

şarp (شَرَب) (81a/9) şarb (صَرَب) (46b/11)

“b” ve “p” ünsüzünün kullanımı bakımından Arapça ve Farsça kelimeler de dikkati çeker. Aynı kelime için, kelime başında, hem “b”li hem “p”li yazılan ikili şekillerin yanı sıra, alındığı dilde “p”li olduğu halde metinde “b” ile yazılan, veya aslı “b” ile yazıldığı halde metinde “p” ile yazılan kelimeler görülmektedir:

beygāmbەرlerden (بَيْغَامْبَرُلَرْدَنْ) (93a/9), peygāmbەر (بَيْغَامْبَر) (75b/2)
 bülād < Far. *pūlād* (بُولَاد) (131a/2), būş < Far. *pūş* (بُوْش) (131a/3)
 pāzār < Far. *bāzār* (رازاپ) (163a/10), pīmārdur < Far. *bīmār* (پِيمَارْدُر) (154b/6)
 püryān < Far. *biryān* (پُريَان) (101b/t),

Zarf-fiil eki -(u)p/-(ü)p'ün ünsüzü ise birkaç kelime dışında tüm örneklerde be (ب) ile yazılmıştır:

olup (اولُوپ) (69a/10), eyleyüp (بويُلي) (163a/10)
 rivāyet idüp (رِوَايَت ايدُوب) (155b/9-155b/10), yéyüp (يَيُوب) (158a/13)
 diyüp (ديُوب) (120a/12) oқuyup (اوқуйуп) (161a/12)

1.1.2.4. “t/d” ünsüzlerinin yazılışları

Kalın ünlülü kelimelerin ilk sesindeki “t” ünsüzü büyük ölçüde ط “tı” ile yazılmıştır. Bazı örneklerde kalın ünlülü olup da ت “te” ve د “dal” ile yazılma durumu karşımıza çıkar. Bu istisnaları yazarın veya müstensihin dalgınlıkla imlâ kurallarını unutup konuştuğu gibi yazmasına bağlayabiliriz(Türk 2009:28).

tuşılar (رليشروط) (101b/t), tuşı (تورشُلر) (91a/13)
 tuta (طوتَه) (127b/4), dutar (دوتُر) (130b/12)
 terletme (تَرَلْتَمَه) (91a/10), derletme (دَرَلْتَمَه) (42b/10)
 doğarsa (دُوغَرَسَه) (130a/11), toğsa (طَغْسَه) (11a/13)
 tola (طولَه) (126a/1), dolar (دُولر) (127a/9)
 tura (طُورَه) (66b/5), dura (دُورَه) (10a/7)
 tuman (طُومان) (137b/7), duman (دُومان) (42a/11)
 dutulduқта (دُوتُلْدُقْدَه) (52a/5), tutulduğı (طُوتُلْدُغِي) (37b/12)

Yer yer bugün bile kelime başında sesin ötümsüz şekli korunduğu halde metinde ötümlü karşıtı (#d) ile yazılan veya tam tersi örnekler de vardır. Arapça-Farsça asıllı kelimelerde kendi dillerindeki özgün imlâyı korurcasına “d” li yazım ile karşılaşılr:

dilküye (دِلْكُوِيَه) (14b/6), ditretme (دِثْرْتَمَه) (58a/8)

talak (طَلَاق) (91a/4), toptolu (طَيْطُولُو) (20a/10)

toyar (طُوَيْر) (129a/7), dürlü (دُوْدُلُو) (110b/10)

südden (سُودْدَنْ) (122a/1), derzî (دِرْزِي) (142b/t)

Kelime içi ve sonunda da “t” ünsüzünün yazımında düzensizliklere rastlanır. Aynı kelimenin hem “t” hem “d”li yazıldığı ikili örnekler dikkati çeker:

idmek (اِدْمَك) (121a/8), itmek (اِثْمَك) (121b/8)

yigid (يِكْد) (36b/11), yigit (يِكِيْت) (126a/5)

dörd (دُوْرْد) (141b/t) dört (دُوْرْت) (159a/4)

1.1.2.5. “k” ve “g” ünsüzlerinin yazılışları

Birkaç Türkçe kelimedede “k” (ق) ve “g” (غ) ünsüzlerinin kullanımında düzensizlik vardır:

tobrağ (طْبْرَاغ) (126b/3), toprak (طْبْرَاق) (126b/7)

çoğ (چُوْغ) (156a/5) çok (چُوْق) (117a/9)

ırmağlar (اِرْمَاغْلَر) (73a/9), ırmağlar (اِرْمَاغْلَر) (157b/3)

bağmak (بَاغْمَق) (161a/10), bağa (بَاغَا) (161a/11)

kılmadıķı zabt (قَلْمَادِيْقِي ضَبِيْط) (136a/2), bırağa (بِرَاغَه) (24b/4).

1.1.2.6. “s” ünsüzünün yazılışları

Bu ses, birkaç istisna dışında kalın ünlülü Türkçe kelimelerin başında kurallı olarak “sad” (ص) ile, ince ünlülü Türkçe kelimelerin başında da “sin” (س) ile yazılmıştır:

şarp (صَرْبٌ) (81a/9),   şöıra (صُكْرَه) (161a/5),   şöıı (صُوكِي) (11a/7)
şoñ (صُوكْ) (36a/1),   siñir (سِكْر) (111b/2),   söylerim (سُويلرِم) (127a/4)
siñek (سِكْكَ) (10a/11),   siñirici (سِكْرِيحِي) (136b/10)

İstisnası:

şoğulcan (صُوغُلْجان) (14a/11),   soğulcan (سُوغُلْجان) (8b/6)
sağınc (سَاغْنِج) (43a/3),   sıtma (سِئْمَه) (23a/2)
sağısıya (سَقْسِيَه) (66a/5)

Bu ünsüz, yine birkaç aykırı örnek dışında, kelime ortasında ve sonunda ise artlık(kalınlık)-önlük(incelik) ayrımı yapılmaksızın “sin” (س) ile yazılmıştır:

şorarsan (صُورَرَسَنْ) (136a/11),   ısıtma (اِسْتِمَه) (110a/5)
añsızın (اَكْسَزِنْ) (45b/9)

Az da olsa, kelime içi olmasına rağmen sad (ص) ile yazılmış örnekler de vardır:

uşlu (وَلْصُوا) (105a/t),   aşşı (اصِي) (60b/7)
uşanmaya (اُصَانْمِيَه) (137a/2)

1.1.3. Bazı Kelime ve Eklerin İmlâları

1.1.3.1.“kim” ve “ki” edatlarının yazılışları

Kim edatı, “کم” ve “ميك” biçimlerinde yirmi dört (24) yerde kullanılmıştır. Genellikle ayrı olmakla beraber yer yer kendinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılır:

bilgil kim (كِيْمٌ بِلْكَلْ) (113b/2),   ıalımıya kim (قَالْمِيَه كِيْم) (133b/7)

naḥīf kim (نَحِيفٌ كَيْمٌ) (2a/9), bu kim (بُوَكْمٌ) (2a/10)

şöyle kim (شَوَيْلُكُمْ) (126a/10).

Ki edatı da, “كه” ve “كى” biçimlerinde ve istisnaları olmakla beraber kendisinden önceki kelimededen ayrı yazılmıştır:

menāzil ki (مَنَا زِلٌ كَيْهٌ) (121a/7),

dir ki (دِيرٌ كَيْهٌ) (60a/6)

gündür ki (كُونْدِرْ هَكْ) (3a/7),

nesnedür ki (نَسْنَهْ دُرْ كَيْهٌ) (30b/7)

şöyle ki (شَوَيْلُكَيْهٌ) (129b/3),

bil ki (بَلِكَيْ) (134a/10)

olsun ki (اُولْسُونُكَيْهٌ) (1b/10).

1.1.3.2. “ne” sözcüğünün yazılışları

Bu kelime metnin tamamında kendisinden sonra gelen *kim* ve *ķadar* kelimelerine bitişik yazılmıştır:

ne kim (نَكَيْمٌ) (99a/8),

ne ķadar (نَقْدَرٌ) (126b/9)

“ne” sözcüğü sadece bir yerde kendisinden sonra gelen “ķadar” sözcüğünden ayrı olarak yazılmıştır:

ne ķadar (ن ر د ق) (162a/12)

1.1.3.3. “ile” edatının yazılışları

Metinde “ile” sözcüğünün yazımı düzensizdir. Bazen kendinden önceki kelimededen ayrı, bazen de ekleşerek eklendiği kelime ile birleşik yazılmaktadır. Ünlüyle sonlanan kelimelerde araya -y- koruyucu ünsüzü girmiş ve bu ünsüz ye (ي) harfi ile işaretlenmiştir:

erkek ile (اِرْكَاكْ اَيْلَهْ) (98a/11), zulm ile (ظَلْمٌ اَيْلَهْ) (45a/10), şāzlık ile (شَازَلِيقٌ اَيْلَهْ) (135b/1),

şarṭıla (شَرْطِيلَهْ) (66b/6),

şıdķıla (صَدَقِيلَهْ) (135b/5)

şuyıla (هَلِي وِوَص) (105a/t),

derdile (دَرْدِيلَهْ) (135b/6)

Yer yer “ile” kelimesi yerine bu ekin Eski Türkçedeki şekli olan “birle” kelimesi kullanılmaktadır(10 yerde): *qıvvat birle* (قُوَّةٌ بِرْلَةً) (125b/6).

1.1.3.4. i- cevherî fiilin yazılışları

i- cevherî fiili, bizzat işaretlenip harekelendiğinde metnimizin tamamında kendisinden önceki kelimededen ayrı olarak yazılmıştır:

olunmuş idi (اولنمش ایدی) (113b/8), on iken (اون ایکن) (127b/12)

biñ iken (لثیب ایکن) (127b/13), burcda iken (بُرْجَدَه ایکن) (129b/12)

kızarmış iken (قَزَارْمِشْ ایکن) (12a/13-12b/1), olmuş iken (أولْمِشْ ایکن) (87b/3) olundu ise (اولئدی اسة) (100a/2)

Kendisinden önceki kelimeye bitişik yazıldığı durumlarda ise *i- cevherî fiili* damga¹ (ø) olarak karşımıza çıkar, yani işaretsiz ve harekesizdir:

artar+ ø- ken (ارتركان) (7b/12), bitmiş+ ø-ken (بئمشكن) (64b/10)

olundu-sa (اولئدسه) (100a/6), olundu-y-sa (اولئدیسه) (100a/8)

var-ısa (واريسه) (127a/8).

1.1.3.5. “de” edatının yazılışları

de edatı, metnin tamamında on bir kez kullanılmıştır. Bir kelime dışında bütün örneklerde kendinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmıştır:

siz de (سزده) (158b/2), gâyet de (غایئده) (7b/1)

ikisi de (ایکسئده) (83b/9).

1.1.3.6. “içün” edatının yazılışları

Bu edat, metnin 11 yerinde kendisinden önceki kelimededen ayrı olarak, sadece 3. Teklik şahıs zamirinin ilgi halli şeklinden sonra bu kelimeye bitişik olarak yazılmıştır. Kelimenin ünsüzlerinden “ç” nin imlâsı da düzensizdir:

¹ Şeklen olmayıp fonksiyon olarak var olan bir dil birimi.

alış için (شيق ايجون) (68a/4),

bizim için (مزب نوچيا) (162a/10)

anıñçün (انكچون) (30a/5)

1.1.3.7. Zamir n'sinin yazılışları

Zamir n'si metnin genelinde nun (ن) ile, sadece iki örnekte (گ) diş-damak-geniz n'si ile işaretlenmiştir. Bir örnekte de, işretsiz ve harekesizdir:

derecesini (دَرَجَه سِنِي) (125b/3),

deryāsında (دَرِيَّاسِنْدَه) (155a/12)

issinden (اسِنْدَن) (116a/4),

kendi+ ø +den (دن ك دن ل يري غ) (142a/t)

yeñisiñe (يكي سيكه) (157a/13),

(magrīb) iliñde (ايلگده) (34a/6).

1.1.3.8. Soru ekinin yazılışları

Soru eki, cümlede hükme bağlanan unsurların eksikliğini muhatabına bildiren ve ondan bunu talep eden, yani muhatabın davranışlarını yönlendiren bir cümle unsurudur(Turan, 2000:5). Türkçede soru eki +mI'dır ve hep soruya muhatap unsurun sonuna eklenmektedir. Metnimizde bu ekin örnekleri şunlardır:

görmez misün (كورمز مسون) (31a/7), ev mi (اومي) (162a/10), hoşlar mısız (حوشلر ميسز) (163a/3).

1.1.4. Yabancı kelimelerde ikili yazılışlar

Metinde Arapça ve Farsça kelimeler genellikle kendi dillerindeki özgün imlâlarıyla yazılmıştır:

fā'ide (فَايْدَه) (10a/3), dā'imā (دَائِمَا) (135a/12), menfa'atlu (مَنْفَعَتْلُو) (13a/10), ṭabi'atı

(طَبْعَتِي) (91a/2), ṭā'ifesi (سِي طَائِفَه) (76a/10).

Bu kelimelerin uzun ünlülerinin bazen yazılmadığı, yani kısaldığı da görülür:

beygamber (بَيْغَمْبَر) (93a/9),

peygāamber (بَيْغَامْبَر) (75b/2).

“b” ve “p” ünsüzünün kullanımı bakımından Arapça ve Farsça kelimeler de dikkati çeker(*bkz.* sayfa 5–6). Yine bir örnekte, aslı “f” ile yazılan kelimenin “p” ünsüzüyle yazıldığı görülür:

pīrūze < Far. *Fīrūze* (پيرُوزَه) (161a/9).

1.1.5. Harekelerin Yazılışları

1.1.5.1. Tenvin işaretinin kullanılışı

Harekeli olan metnimizde Türkçe kelimelerde tenvin kullanılmamış, özellikle âyetlerde olmak üzere Arapça kelimelerde bu hareke sık sık üstünlü ve ötreli olarak işaretlenmiştir:

lişey’in ليشىء (117b/11),   şırāṭin (صراطٍ) (117b/6)

ķavlen (قَوْلًا) (118b/6),   selāmun (سَلَامٌ) (118b/7)

1.1.5.2. Şedde işaretinin kullanılışı

Metnimizde bu işaretin kullanımında bir düzensizlik görülmektedir:

aşşı (اصى) (60b/7),   issiden (سَيِّدِنَا) (59b/1)

issiler (اسيلا) (28a/5),   ğāyet de (غَايْتِدَه) (7b/1)

ġāyet de (غَايْتِدَه) (24b/1).

Sebebi bilinmeyen şeddeler:

alla (الَّا) (61b/2)

işşe (إشَّه) (149a/2)

1.2. Ses Bilgisi Özellikleri

1.2.1. Ünlüler

1.2.1.1. e/i meselesi

“e” mi “i” den, “i” mi “e” den gelmektedir” konusu tartışılan bir konudur. e/i meselesi süreçlere bağlıdır ve süreçler halinde vardır. Yani nereden nereye gittiği süreçler ile

alâkalıdır. Bir süre Arap alfabesi ile Uygur alfabesinin yan yana kullanılmış olmasından dolayı, Orta Asya’da kullanılan imlâ ile bu durumdan daha az etkilenen Anadolu coğrafyasında kullanılan imlâ arasındaki fark açıktır. Hatta bazen tamamen Arapça’da olduğu gibi imlâda ünlülerin hiç kullanılmadığı da olmuştur. İlk bakışta çok karışık gibi görülen bu imlâ ve dolayısıyla *e* ve *i* meselesi, halli hususunda, bir tarafta *e* bir tarafta *i* bulunmasına bakarak, bu iki sesi kendinde toplayan bir *kapalı e(é)* kabul ve bunun sonradan *e* ve *i* şeklinde gelişimi tasavvur edilir (Arat, 1987: 338–339)

Timurtaş’a göre, eski imlâmızda kapalı e’nin varlığını belirtecek bir işaret ve harfin olmayışı bu husustaki tespiti ve kararı zorlaştırmaktadır. Eski Türkiye Türkçesi metinleri üzerinde araştırma yapanların bazıları *i*’yi *é* kabul etmelerine karşılık bazıları aslî yazılışa sadık kalmaktadır (Timurtaş, 1994:21). Biz, metnimizde ikinci tercihi takip ettik.

Bugün Anadolu ağızlarının pek çoğunda bulunan bu ses, “e” ile “i” arasında bir sestir ve genellikle ilk hecede görülür. Eski Türkçedeki bazı kapalı *é* ünlüleri, Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde “i”(vir-/ver-, it-/et-) ile gösterilirken, Klasik Osmanlı Türkçesi ve günümüz Türkiye Türkçesinde de “i” ile karşılanmaktadır. Devrin hâkim özelliği olan “i” li yazım metnimizde de görülmektedir. Ancak üstünle harekelenerek kapalı *é*’nin gösterildiği birkaç istisna vardır:

yéyeler (يِيَّ لُرْ) (158b/9) , yéyeler (هِي ي لُرْ) (4b/1)

nésne (نِسْنَه) (141b/t) , yér (يِيرْ) (15a/4)

yéyici (يِيْجِي) (128a/7) , éline (اَيْلِنَه) (111a/8)

éyleye (اَيْلِيَه) (61a/9) , éyder (اَيْدِرْكِه) (155b/10)

éder (اَيْدِرْ) (133b/3).

1.2.1.2. Ünlü Uyumları

Dil uyumu, Türkçenin temel kurallarındandır. Türkçenin temel ses bilgisi özelliklerinden biri olan *Dil uyumu (vocal harmony)* Türk dilinin her döneminde olduğu gibi **Klasik Osmanlı Türkçesi** döneminde de esas olarak vardır ve bu dönemi

örnekleyen eserlerden biri olan metnimizde de, bu uyum, artlık-önlük(damak) ve düzlük-yuvarlaklık (dudak) karşıtlığında kendini gösterir.

1.2.1.2.1. Artlık-Önlük (Damak) Uyumu

Türkçenin temel ses uyumlarından biri olan damak uyumu, kelimedeki art sıradan ünlüleri art sıradan, ön sıradan ünlüleri ön sıradan ünlülerin takip etmesi kuralına dayanır. Kalınlık-incelik uyumu olarak da bilinir. Kelimelerdeki ünlü düzenini incelik(önlük)-kalınlık(artlık) bakımından ayarlayan dil benzeşmesi, Türkçenin diğer dönemlerinde olduğu gibi Klasik Osmanlı Türkçesi metinlerinde de çok kuvvetli olarak vardır.

Kalınlık-incelik uyumunun hemen hemen tam olduğu metnimizde, bu gün uyuma aykırı olan bazı eklerin, imlâda bitişik yazılan bazı kelimelerin ve hatta eklerle genişletilmiş Arapça ve Farsça çoğu kelimenin de uyuma girdiği görülür. Damak uyumuna aykırılıklar bilindiği üzere sadece alıntı kelimelerde mevcut değildir. Tarihî metinlerin çeviri yazılarına bakıldığında da bazı eklerin (-ken, -yor, +ki dışında) dil uyumuna aykırı biçimde eklendiği görülür. Bu durum aykırılık gibi görünse de, esasında birkaç istisna dışında, kalınlık-incelik (Damak) uyumunun, Arapça ve Farsça'dan Türkçe'ye geçen kelimeleri de tesiri altına aldığı görülmektedir.

Metinde, art-ön karşıtlığı bulunan Türkçe eklerin, daha çok art ünsüzlü şekilleri Arapça-Farsça kelimelere getirilmekle beraber, aynı kelimenin hem ince sıradan hem kalın sıradan ekle çekimlendiği örneklere de rastlanmıştır. Hatta yapım veya çekim eki almadığı halde, gerileyici ve ilerleyici benzetme yoluyla dil uyumuna bağlanan örnekler de mevcuttur. Tabî ki zaten bu eğilimde olan kelimeye getirilen ekin ünlü ve ünsüzlerinin nitelik ve nicelikleri de uyum sürecini hızlandırmaktadır. Türkçe'de, ekler de kelime üzerine gelirken hem ünlüsü hem ünsüzü bakımından uyuma girer. Yani *Yayınma* hadisesiyle, kök kelimenin ses nitelik ve nicelikleri, üzerine getirilen yapım ve çekim eklerine yayılır. Öyleyse, ekin ünsüz ve ünlülerinin nitelikleri, üzerine geldiği kelimenin kalın sıradan veya ince sıradan okunması için bir ipucu niteliği taşır. Klasik Osmanlı Türkçesi dönemini temsil eden bu metin, bu imlâ hususiyetinin bu dönemde de devam ettiğini gösteren bir örnektir.

Bir başka ifadeyle, ele aldığımız metinde, Arapça ve Farsça kelimelerin son heceleri aslında ince ünlü taşıdıkları halde önceki hecenin ünlüsüne uyarak kalınlaşıyor,

kendisinden sonra gelen Türkçe ek de kalın ünlülü oluyor. Örneğine az rastladığımız ince sırada da aynı ilerleyici benzeşme yoluyla yabancı kelimeler Türkçenin dil uyumuna boyun eğiyor, dilimizin ses kanunlarına bağlanıyor:

‘adāvāt / ‘adāvāt (عَادَاتُ / عَادَاتُ) < Ar. ‘adāvet 146b/t, 145b/t, a-ā-e > a-ā-ā (ilerleyici benzetme).

çirāġ (چَرَاغ) < Far. çirāġ 134a/5, i-ā > ı-ā (Gerileyici benzetme).

hayānat/ hıyānat (خِيَانَتِي) < Ar. hıyānet 156b/3, ı-ā-e > ı-ā-a (ilerleyici benzetme).

harārāt / harārat (حَرَارَاتُ / حَرَارَاتُ) < Ar. harāret 105b/t/154b/1, (ilerleyici benzetme).

hastalık (حَسْتَلِق) < Ar. haste 129b/7, a-e-i > a-a-ı (İlerleyici Benzetme ve aynı zamanda ekin ünsüz ve ünlülerinin art niteliğinin gerileyici benzetmeyle etkisi) (52 yerde).

hastelik/hastelik (حَسْتَلِك) < Ar. haste 35a/10 (10 yerde)

hāymlık (خَائِنَلِق) < Ar. hā’in 64a/6, ā-i > ā-ı (İlerleyici Benzetme).

hıyānatlık (حِيَانَتَلِق) < Ar. hıyānet 84a/3, ı-ā-e-i > ı-ā-a-ı (İlerleyici Benzetme).

harāblık (حَرَابَلِق) 111a/12

mıqdār (مَقْدَار) < Ar. miqdār 67a/4 (9 yerde), i-ā > ı-ā (gerileyici benzetme).

rāhatlik (رَاهَتَلِك) 29b/6

vücūd (وَجُود) < Ar. vücūd 125b/10, ü-ü » ı-ü (gerileyici benzetme).

za‘īf(lık) (ضَعِيف) 11b/2

zālīmīñ (ظَالِمِيْن) < Ar. zālīm 119b/9 (11 yerde), ā-i > ā-ı (ilerleyici benzetme).

zālīmliklar (ظَالِمَلِقَلَر) < Ar. zālīm 41a/13, ā-i-i-e > ā-ı-ı-a (ilerleyici benzetme).

ziyān (زِيَان) < Far. ziyān 10a/2 (53 yerde), i-ā > ı-ā (gerileyici benzetme).

“ken” ve “+ki” ekinin Türkiye Türkçesinde de olduğu gibi uyum dışına çıktığı

görülmektedir:

artarken (أرتركن) (7b/12), altundaki (التونديكة) (153a/t)

Bir örnekte, +**ki** aitlik ekinin +**gı** biçimine girerek uyuma tâbi olduğu görülmektedir:

fevkindağı (فوقندغی) (115b/1)

1.2.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık (Dudak) Uyumu

Türkçenin diğer tarihî dönemlerinde de görüldüğü gibi, düzlük-yuvarlaklık uyumu, metnimizde de çeşitli sebeplerle (Dudak ünsüzleri, ğ/g ünsüz erimeleri) sağlam değildir. Eski Türkçedeki şekillerini korudukları için uyum gösteren veya aksine uyum dışında kalan örneklerin yanı sıra, Osmanlı Türkçesi Döneminde uyuma girmiş örnekler de yer almaktadır. Metnimizde çeşitli sebeplerle uyum dışında kalan ve tam tersi temâyülde uyum gösteren bazı örnekler şunlardır:

1. Dudak ünsüzleri nedeniyle: Türkçede dudak ünsüzlerinin etkisi ile bazı kelimelerde yuvarlaklaşma görülmektedir. Klasik Osmanlı Türkçesi metinlerinde de örnekleri olan bu yuvarlaklaşmalar, metnimizde de görülür: demür (دَمُورُ) (95b/7) (<temir) (ETG), semüz (سَمُوزُ) (21b/10) (<semiz) (KB)

2. -ğ/-g ünsüzlerinin erimesi nedeniyle: Eski Türkçe döneminde birden fazla heceli kelimelerin sonundaki -ğ/-g ünsüzleri erirken kendinden önceki vokali yuvarlaklaştırır. Eski Anadolu Türkçesi devresinde meydana gelip Osmanlı Türkçesi döneminde de varlığını devam ettiren bu yuvarlaklaşmanın metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

şarudur (صَارُودُرُ) (96a/10) (<şarığ) (OA), ayru+ca (وَجَهْأَيْرُ) (66a/7) (<adriğ) (DLT), aru (أرُ) (161a/1) (<arığ)(DLT), kapusu (قَبُوسِی) (159a/7) (<kapığ)(DLT).

3. Eski Türkçedeki yuvarlaklıklarını koruyan ünlüler nedeniyle:

ağu (أغُ) (37b/9) ~ avu (ووا) (142a/t): (DLT).

altun (أَلْتُونُ) (96a/11) : (KB).

eyü (أَيُ) (110b/2) (<edgü) : (OA).

Metnimizde yuvarlak ünlülü şekillerini korumakla beraber aynı kelimenin düz ünlülü şekillerinin görüldüğü ikili kullanımlar da vardır:

(DLT) : kendü (كَنْدُو) (121a/8) ~ kendiniñ (كَنْدِينِيْڭ) (93b/3)

yaldız (دلایز) (164a/10) (<yıldız~yulduz) : (DLT).

yılduz (يَلْدُز) (79b/3) ~ yıldız (يَلْدُز) (53a/5) (<yıldız~yulduz) : (DLT).

4. Kelime kök ve gövdelerindeki düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı düz ünlülü şekiller:

toğrı (توغرى) (142b/t),

tolı (طولى) (137b/7),

qurıdur (قُرَيْدُر) (91a/3),

uğrı (اوغرى) (13a/5).

tolı ve *qurı* kelimelerinin dudak uyumu bakımından uyumlu olan şekilleri de metinde yer alır: *tolu* (طَلُو) (63a/9), *quru* (قُرُو) (132b/13) (<qurı).

Eski Türkçede *qurı*- şeklinde olan kelimenin uyuma girerek *quru*- şeklini aldığı görülür:

quruya (قُورِيَه) (73a/10)

5. Eklerde görülen düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı yapılar:

1. Fiilden İsim Yapma Eki –IK₂: açuq (اچاق) (163a/14), artuq (ارتوق) (73b/9) ~ artıq (ارتیق) (130a/11)

2. Ettirgenlik Eki -ur/-ür: bitüre (بتوره) (136a/7).

3. Ettirgenlik Eki -dUr: irişdüre (ايريشدوره) (7b/4), aldura (الدوره) (19b/9).

4. Yön Gösterme Eki –Ar(I) : yu□aruda (يوقاروده) (113b/7).

5. Geniş Zaman Eki -(u)r/-(ü)r: eksülürken (اگسلورکن) (13a/13), bilür (بلور) (130a/4).

6. Zarf-Fiil Eki -(y)u/-(y)ü: deyü (ويدي) (29b/11).

7. **Zarf-Fiil Eki -(y)UB:** baqup (بوقاب) (101a/t).

Yer yer bu ekin uyuma girdiği örnekler de vardır: idib (إدب) (11b/2)

8. **Sıfat-Fiil Eki -dUK:** didükleri (ديدؤكلرى) (30b/6).

9. **Zarf-Fiil Eki –dUKdA:** itdükde (يتدؤكده) (152a/5).

10. **Ek-fiil -dur/-dür (<durur):** aylarıdur (ايلريدُر) (90b/11), ‘aķrebdurur (عقرب دُرر) (130b/9).

Metnimizde ek fiil “-dUr” un uyuma girdiği örnekler de vardır:

felekdir (فلكدِر) (134b/9)

11. **Sıfatlama Eki +II (<+lıg/lig) :** adlu (ادلؤ) (3a/13), ayaklı (ايقلئى) (159a/4), ayaklu (ايقلؤ) (14b/13).

12. **Zarf-Fiil Eki –ıCaķ/-iCek :** şoriçaķ (صوريچق) (136a/10).

13. **İlgi hali eki +(n)İñ/+(n)In :** bunıñ (بونئڭ) (96a/1), bunuñ (بونئڭ) (22a/4), anuñ (انئڭ) (133a/3), iķliminüñ (اقلمينئڭ) (4b/8), göñlünün ārāmı (كوكلنن آرام) (136b/8).

Yani bu ek bakımından bir düzen yoktur. Eski Oğuz Türkçesi döneminde daima yuvarlak ünlülü olan bu ekin ünlüsünde görülen bu istikrarsızlık, ekin uyuma gidiş yolundaki tutumudur. Yer yer yazar, ekin uyuma girdiğini harekeyle göstermiş, dar ünlüyle okunması gereken yerlerde esre kullanmıştır ve bu temâyülü örneklemiştir:

‘ālemin (عالمئڭ) (15a/10).

14. **İsimden isim yapım eki +IIK:** avculuķda (اوجلقده) (131b/11), eylük (لوكئاي) (27a/11).

7. Eklerdeki düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı düzlükler:

Eski Türkçe’den beri düz ünlülü olan aşağıdaki ekler düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak sürekli düz ünlüdür:

1. **İsimden İsim Yapım Eki -cı/-ci:** demürçi (دمورچى) (142b/t), yolcular (يولجیلر)

(88b/11).

2. Üçüncü Tekil Şahıs İyelik Eki –(s)I/-(y)I: hükmini (حُكْمِنِي) (88a/5), şuyı (صُوى) (137b/4), kapısı (قَيْوسِي) (159a/7).

Metnimizde 3. tekil şahıs iyelik ekinin yuvarlak ünlülü olduğu kelimeler de tespit edilmiştir: oğlu (وَلْغُوا) (163b/13).

3. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki -mİş: olunmuş (اُولْمِشْ) (2a/7).

Metnimizde bu ekin yuvarlak ünlülü olduğunu gösteren örnekler vardır: olmuş iken (اُولْمِشْ اِيْكَنْ) (87b/3).

4. Kuvvetlendirme Eki -ğıl/-gil: Daima düz ünlülüdür: bağıl (بَغْلُ) (160b/10), bilgil kim (بِلْكَلْ كِيْمْ) (113b/2).

5. Rivayet Sıfat-Fiil Eki -mış/-miş: (yaşın) geçürmüş ‘avratlar (يَاشِيْنْ شَمْرُوْچْكَ عَوْرَتْلَرْ) (112b/t).

6. Fiilden isim yapım eki -(y)Ici/-(y)Ici : urucu (اَوْرُجِي) (81a/6), içici (اِيْچِي) (130b/6).

7. İsimden isim yapım eki +IIK: ucuzluk (اَوْجُوْزْلُقْ) (139a/3).

Bu ekin uyuma girmiş örnekleri olmakla birlikte, yuvarlak ünlülü olup uyumu bozan şekilleriyle de metnimizde karşılaşılmaktadır: eylük (اَيْلُوكْ) (27a/11).

1.2.1.3. Ünlü Değişmeleri ve Ses olayları

Eserdeki, ses değişimleri incelenirken değişimler Eski Türkçeden metnimizin yazılmış olduğu döneme doğru getirilmiş, yer yer kelimelerin günümüz Türkçesindeki karşılıkları tırnak işareti içerisinde verilmiştir.

1.2.1.3.1. Önlüleşme (Palatalisation):

ı/ > i/

Metnimizde, “ç” ve “ş” seslerinin inceltici etkisiyle bazı “ı” sesleri “i” olur:

biçmek (بِيْمَكْ) (121b/8) (<bıç-) “biçmek”.

pişer (پِشَر) (128b/5) (<bış-))

1.2.1.3.2. Yuvarlaklaşma (*Rounding*):

Eski Türkçede ilk hecede bulunan “o,ö” ve “u,ü” ünlülerinin ses niteliğinin diğer hecelere de yayılması ve ilerlek benzetme etkisiyle Eski Anadolu Türkçesi döneminden başlamak suretiyle “dar ünlüler” yuvarlaklaşır. Yuvarlaklaşma eğiliminin oldukça net olarak görüldüğü Osmanlı Türkçesi döneminde de bu yuvarlaklaşmaların çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Dudak ünsüzlerinin tesiri ve ilerlek benzetmeyle bu durum görülebildiği gibi, bazı kelimelerde yuvarlaklaşmaya neden, kelime sonundaki ğ/g# seslerinin erimesidir:

ı,i/ > u,ü/

demür (دَمُورُ) (95b/7) (<temir) “demir”, semüz (سَمُوزُ) (21b/10) (<semiz) “semiz”, şarudur (صَارُودُرُ) (96a/10) (<şarığ) “sarı”.

ı# > u#

ķuru (قُرُ) (132b/13) (<ķurı) “kuru”.

Eklerde de çeşitli sebeplerle (dudak ünsüzlerinin tesiri veya kelime sonu ğ/ğ seslerinin erimesi vb.) yuvarlaklaşma örnekleri görülmektedir:

bil-ür (بِلُورُ) (130a/4), ad+lu (اَدْلُ) (3a/13), iklim+i+nüñ (اِقْلِمْنِكْ) (4b/8), baķ-up (بوقاب) (101a/t) di-digümüz (دِيْدِكْمِزْ) (79b/6) , di-yelüm (دِيَه لُوم) (135b/6), ay+larıdur (ايلريْدُرُ) (90b/11), ŧut-ul-sa (طوئلسَه) (10b/10) (<ŧutılsar).

1.2.1.3.3. Daralma (*Breaking*):

e > é, i

Eski Türkçedeki kelime başı “e” sesi genel olarak korunmakla beraber, daralarak “é” ve “i” sesleriyle karşılandığı örnekler de vardır. Yer yer de Eski Türkçede kelime kökünde yer alan “i” ve “e” sesleri korunur(bkz. s. 10):

idici (ايدىخى) (133b/1) (<ét-), idib (ايدب) (11b/2) (<ét-), işit (ايشا) (126a/5) (<eşit-), yéyici (ييجى) (128a/7) (:yé-), éline (ايلنه) (111a/8), vire (ويرَه) (136a/13) (: bir-)

eyü (أيو) (110b/2) (< edgü), i-ken (ايكن) (125b/4) (<er-).

1.2.1.3.4. Düzleşme (*Unrounding*):

Eski Türkçe “üçün” sözcüğünde ilk hecedeki ü ünlüsü, ç’nin etkisiyle daralmış ve düzleşmiştir: için (ايچون) (123a/5) (<üçün) (OA).

Osmanlı Türkçesi Döneminde Yuvarlak Ünlülü Olup Metnimizde -Bazen- Ünlüsü Düzleşen Ekler de vardır:

1. İsimden isim yapım eki +IİK: ucuz+lık (اوجوزلق) (139a/3), eyelük (ايلوك) (27a/11).

2. Sıfatlama eki +II (<+Hıg/lig) : ayaklı (ايغلى) (159a/4), ayaklu (ايغلو) (14b/13).

3. Zarf-Fiil Eki -(y)UB: bakup (بوقاب) (101a/t), idip (ايدب) (11b/2).

1.2.1.3.5. Genişleme (*Opening*):

#ı > #a

Eski Türkçedeki “ıgâç” sözcüğünün, kelime başı ünlüsü genişlemiş, kelime “ağaç” şekline dönüşmüştür:

ağaç (اغاج) (10a/7) (<ıgâç (OA).

ağlardı (اغلردى) (31a/4) (<ıgla-) (DLT).

tavar (طوار) (12b/10) (<tabır) (ESTY)²

1.2.1.3.6. Ünlü Yutulması (*vocal absorption*):

Metnimizde, ön seste yer alan dar ünlü, akıcı ve sızıcı ünsüzlerin tesiriyle yutulabilmektedir:

sıtma (سیتما) (77b/12) (<ısıtma).

Metnimizde bir örnekte bu kelimenin başındaki “ı” sesinin korunduğu görülür:

² EHL V. Sevortyan, “Etimologičeskiy Slovar Tyurkskih Yazıkov (Obşetyurkskiye i mejtyurkskiye osnovı na glasniye) (1974-1978-1980-1989-1997-2000-2004), s. 442–443. Kelimenin kökeni, tabır (tabır): hayvanların yattığı, dinlendiği, su içtiği yer.

ısıtma (استمه) (110a/5) (: ısıtma) “sıtma”.

“sıcak” kelimesi de başındaki dar ünlüyü koruyarak metinde yer alır:

ışıçak (قچصا) (106a/t) (: ışıçak) “sıcak”.

Türk, bu konu üzerine yazdığı makalesinde şu izahta bulunur: “Türkçenin hemen bütün şivelerinden tespit ettiğimiz ön seste ünlü düşmesi olayıyla ilgili vardığımız sonuç, bu olayın akıcı ve sızıcı ünsüzlerin önündeki vurgusuz dar ünlülerde yoğunlaştığıdır. Geniş ünlü taşıyan sözlerdeki düşme ise, çoğunlukla bu ünlülerin darlaşması sonucunda olmaktadır...”(Türk, 2003:223).

Metnimizde, orta hecede yer alan “dar ünlü” yer yer vurgusuzluktan yutulur. Yutulma genellikle kelime ünlüyle başlayan bir ek aldığında görülür:

ayrılmasuz (زوسملري) (153a/t) (<adır-) “ayırmaq”.

beñzer (بکز) (37a/11) (<meñzeg³< beñze-< beñize-) “benzer”.

oynamağ (اوئيمق) (121b/7).

ağzı (اغزی) (77a/1) (<ağız+ı) “ağzı”.

gönlünde (كوكندة) (136b/1) (< köngül) “gönlünde”.

tavşan (طوشان) (87a/7) (<tabışkan).

“tavşan” kelimesi bir örnekte orta hece dar ünlüsünü korur:

tavuşkan (ناقشوط) (143a/t) (<tabışkan)

1.2.1.3.7. Birleşme (*Combination*):

Bir arada kullanılan iki kelimenin, geçirdiği değişikliklerden sonra yan yana gelen ünlülerinin tek ünlü haline gelmesidir. Bazen iki kelime geçirdiği değişikliklerden sonra yeni şekil alır ve tek kelime olur. Birleşme bir sonuç ifade eder. Birleşme bazen bir ünlü ve ünsüz yan yana geldiğinde de olabilir.

³ Reşit Rahmeti Arat, Kutadgu Bilig III İndeks, İstanbul–1979, s. 314.

şöyle (شُوَيْلَه) (126a/1) (<şu ile) “şöyle”.

böyle (بُوَيْلَه) (35a/8) (< bu ile) “böyle”.

kendüzi (كَنْدُزِي) (133a/13) (<kendü + öz),

kimesne (كِمَسْنَه) (15a/10) (<kim + ise + ne),

şol (شَوْل) (154a/12) (<şu + ol),

nesne (نَسْنَه) (12b/6) (<ne+ise +ne).

1.2.2. Ünsüzler

1.2.2.1. Ünsüz uyumu:

Bu uyum, ötümsüz ünsüzün yanında ötümsüz; ünlü ve ötümlü ünsüzün yanında ötümlü ünsüzün bulunmasıdır. +dA, +dAn, -dI, ±dUr gibi bazı ekler bakımından bu uyum metnimizde sağlam değildir. Ancak yer yer hareketlerle bu uyuma gidişin izleri gösterilmektedir. Bazı ekler ise, kelime üzerine bizzat ünsüz-ünsüz uyumunu karşılar nitelikteki ünsüzleriyle gelir:

barda**k**dan (نَدَقْدَرَب) (105b/t),   alma**k**dan (الْمَقْدَنْ) (123a/2),

va**k**t**d**a (وَقْتَدَه) (121b/12),   ç**i**k**d**i (يَدَقِيَج) (101b/t),

h**o**ş**ç**a (حَوْشِجَه) (163a/14),   ber**a**ber**c**e (بَرَابَرَجَه) (67a/10),

avculu**k**da (اَوْجَلْفَدَه) (131b/11),   yo**k**dur (يَوْقُدْرُ) (121b/2).

Birkaç örnekte, şedde konarak ünsüz uyumuna doğru gidildiği gösterilir, yani müstensih ekleşme esnasında t~d (uyum) tereddüdü yaşamaktadır:

neb**ā**t**d**an (نَبَائِدَنْ) (126b/1),   şal**ā**h**ā**t**d**a (صَلَاْحَدَه) (13a/10) .

Bir örnekte de uyum bizzat gösterilir:

ma‘şiyette (مَعَصِيَّتَه) (39a/9).

1.2.2.2. Ünsüz Değişmeleri ve Ses Olayları:

1.2.2.2.1. Ötümlüleşme:

Ötümlüleşme, kelime önü, içi ya da sonunda yer alan ötümsüz bir sesin kendi karşıtlığı olan ötümlü halini almasıdır.

1. V_k#V > V_g #V

Bu hadise kelime sonunda ve kelimeye ünlüyle başlayan bir ek gelip ötümsüz ünsüz iki ünlü arasında kaldığında gerçekleşir:

elçilik+e > elçilige (الچلیکه) (137a/3) “elçiliğe”.

eminlik+i > eminliği (عیك لمنام) (144b/t) “eminliği”.

itdük+i > itdüğü (ايتدوکی) (158b/11) “etdüğü”.

2. #k>#g

Eski Türkçe’den Batı Türkçesine geçişte ortaya çıkan bu değişme, farklı şivelerde ayrı seyirler göstermiş, Osmanlı sahasında “g” olan kelimeler bazı şivelerde “k” olarak devam etmiştir. Arap harfli yazının k/g ayrımı yapmayan imlâsından dolayı, bu ayrımı bu günkü yazı dilini esas alarak yaptık:

görüüp (گورُوب) (158a/8), gönlünde (گوکلنده) (136b/1) (< köngül) “gönlünde”.

gök (گوک) (14b/12), gide (کیده) (137a/1), gibi (کبی) (132a/3) (<kibi)

Metinden alınan aşağıdaki kelimelerde bugünkü biçimlerine bakarak kelime başı “k” ünsüzünün korunduğu kabul edilebilir: (DLT) : kendü (کندو) (121a/8).

3. #t>#d

Eski Türkçe’de art ve ön sıradan bütün kelimelerin başında t/d ayrımı yapılmaksızın “t”li şekiller bulunurken bu dönemin sonunda başlayan ve “d” sesine doğru giden değişimin seyri pek açık değildir. Bu durum farklı eserlere göre bazı aykırılıklar gösterdiği gibi aynı eserde bile bir kelimenin ikili kullanımı dikkati çeker. Bu gün yazı dili bile, bu değişim bakımından Anadolu ağızlarına göre farklılıklar gösterir.

Metnimizde kelime başı “t” sesi genel olarak korunmakla beraber, ötümlüleşerek “d” olduğu şekiller de sık sık görülür. Genellikle ön sıradan kelimelerin başındaki t’ler ötümlüleşip “d” sesine dönerken, art sıradan kelimelerdeki “t” sesleri bakımından bir düzensizlik göze çarpar(yer yer korunma ve yer yer değişme gibi):

#t>#d

didükleri (ديدوكلىرى) (30b/6) (<te-) (DLT)

dürlü (دورلۇ) (110b/10) (<türlüg) (EUTS)

demür (دمور) (95b/7) (<temir) “demir” (ETG)

#t:#t

talak (طلاق) (91a/4), toptolu (طپتولو) (20a/10)

toyar (طويور) (129a/7), tamarları (طمرلرى) (30b/9) (<tamir) (DLT)

toğuz (طقوز) (12a/2), tavar (طوار) (12b/10) (DLT)

taula (طمله) (43b/12) taula- (قاملط) (101a/t)

tağ (طاغ) (110b/9)

Metnimizde kalın sıradan ünlüye sahip bir kelimenin başındaki “t” sesinin hem (ط) hem (ت) ile yazıldığı örneğe rastlanmaktadır:

turşılar (رليشروط) (101b/t), turşı (تورشلر) (91a/13)

#t>#d

dahı (دحى) (100a/5) (<tağı) (ETG)

#t ~ #d

Aşağıdaki örneklerde farklı tabakaların bir neticesi olarak t- ~ d- nöbetleşmesi görülmektedir:

tuta (طوتته) (127b/4), dutar (دوتئر) (130b/12)

terletme (تَرَلْتَمَه) (91a/10),	derletme (دَرَلْتَمَه) (42b/10)
doğarsa (دُوغَرَسَه) (130a/11),	tığsa (طَغْسَه) (11a/13)
tıola (طُولَه) (126a/1),	dolar (دُولَر) (127a/9)
tıura (طُورَه) (66b/5),	dura (دُورَه) (10a/7)
tıuman (طُومَان) (137b/7),	duman (دُومَان) (42a/11)
dutulduğta (دُوتُلْدُفْدَه) (52a/5)	tıutulduğı (طُوتُلْدُوْغُی) (37b/12)

4. t# > d#

Yer yer bazı kelimelerin sonundaki t'lerin ötümlüleşerek “d” olduğu görülür. Hatta aynı kelimenin hem “t” hem “d”li yazıldığı ikili örnekler dikkati çeker:

yigid (يَكْدُ) (36b/11),	yigit (يَكِيْتُ) (126a/5)
dörd (دُورْد) (141b/t),	dört (دُورْت) (159a/4)
oñad (اوْكَادُ) (72b/9),	oñat (اوْكَاتُ) (14b/2)

5. VtV > VdV

İki ünlü arasında kalan “t” ünsüzü ötümlüleşerek “d” olur:

iden (اِيْدَنْ) (139a/7),	gedilirken (كَدَلِرْكَنْ) (41a/3),
gözedeler (كُوزَه دَلَر) (120b/9-120b/10).	

Bir örnekte kelime iki ünlü arasında kalmadığı halde “t” ünsüzü ötümlüleşmiştir:

idmek (مَكْدُ) (121a/8),	itmek (اِئْمَكُ) (121b/8).
--------------------------	----------------------------

6. #p>#b

Bu değişme alıntı kelimelerde görülür. Bu süreçte de ikili kullanım dikkati çeker:

peygāmbir (بَيْغَامْبِيرُ) (75b/2),	beygāmbirlerden (بَيْغَامْبِيرْلَرْدَنْ) (93a/9).
-------------------------------------	---

1.2.2.2.2. Ötümsüzleşme:

Ötümsüzleşme, kelime önü, içi ya da sonunda yer alan ötümlü bir sesin kendi karşıtlığı olan ötümsüz halini almasıdır.

#b > #p

Kelime başı “b” ünsüzünün günümüz Türkçesinde “p” ünsüzüne dönüşmesi sonucu “pek” şeklini alan “bek” sözcüğünün metnimizde sadece “p”li şekli bulunmaktadır: pek (بِكْ) (19a/11).

pişer (بِشْرُ) (128b/5) (<bış-)

Alıntı kelimelerde,

pāzār < Far. *bāzār* (بازار) (163a/10), pīmārdur < Far. *bīmār* (بیماردر) (154b/6),

püryān < Far. *biryān* (پریان) (101b/t).

1.2.2.2.3. Sızıcılaşma:

Patlayıcı ünsüzlerin türlü nedenlerle karşıtı olan sızıcı ünsüze dönüşmesi hadisesine “sızıcılaşma” denir. Bu hadise de kelimelerin ön, iç ya da son seslerinde görülebilir.

1. k > ħ, h

Bu değişim, metnimizde iki ünlü arasında, kök ünlüsünden sonra ya da kelime başında görülmektedir:

VkV > Vħ, hV

daħı (دَحَى) (100a/5) (<taħı) (ETG).

k/ > ħ, h/

yohsa (مِسْحَوِي) (162a/10), yohsul (يَحْسُول) (15a/11).

#k > #ħ, h

ħankı (حَنْقَسِي) (162a/11) (<kankı), ħatundan (خَاتُونْدَن) (158b/3) (<katun) (OA).

“kankı” kelimesinin “#k” sesini koruyan örnekleri de metinde mevcuttur:

kankı (قَنَقِي) (67a/2) (:#k)

kangı (قَنَغِي) (11b/6) (:#k)

2. g,ğ>v

Bu değişimin, metnimizde kök hecede ve kelime sonunda örnekleri vardır. Bu kelimeler aynı zamanda *dudaklılaşmayı* örnekler:

g,ğ/> v/

şovuk (صُوق) (21b/12) (< şoğuk) (DLT)

şovumağa (صُومَغَه) (74b/6)

avu (ووا) (142a/t)(<ağv<agu)

Metinde kelimenin ğ/ 'lı şekli de vardır: ağu (أَغُو) (37b/9)

kavundan (نَدِنِوَاق) (104a/t) (<kağun<kağun)

ğ#>v#

kov-up (قُوب) (158a/9) (<koğ-)

3. k>ğ

Metnimizde kelime ortasında ve sonunda görülen değişikliktir. Kelime ortasında iki ünlü arasında kalan k'lar sızıcılaşır. Ancak kelime sonundaki k>ğ sızıcılaşmasının sebebini söylemek güçtür. Kelime sonunda olan bu “k”ların, ulama hadisediyle kendinden sonraki kelimenin başındaki sesin ünlü olması durumunda sızıcılaşıp “ğ” olması tabiidir.

k#>ğ#

tobrağ (طَبْرَاغ) (126b/3),

çoğ (چُوع) (156a/5)

ırmağlar (إِرْمَاغَلَر) (157b/3),

bağmak (بَعْمَق) (161a/10).

VķV> VğV

bırağa (بِرَاغَه) (24b/4)

Bir örnekte iki ünlü arasında kalan “ķ” sesinin sızıcılaşmadığı görülürken, bir örnekte bugün bile, ünlüsü ve ünsüzleri uyuma girmeyen +daki/+taki ekinin ünsüzünün sızıcılaşarak uyuma girdiği görülür:

ķılmadıķı zabt (قَلْمَادِيقِي ضَبْط) (136a/2), fevķındağı (فَوَقْتِنْدَغِي) (115b/1)

Bir örnekte kök hecedeki “ķ” sesinin sızıcılaşarak “ğ” olduğı görölmektedir. Bu değışme “l” ünsüzünün akıcılığının etkisine bağlanabilir.

yağlaşur (رُوشَلْغِي) (150a/t).

4. b>v

Eski Türkçedeki bazı kelimelerin başındaki b’ler Batı Türkçesinde “v” olmuştur. Aynı şekilde kelime içindeki ve sonundaki bazı b’lerin de “v” olduğı görülür. Metnimizde de bunun örnekleri vardır:

#b>#v

vardur (وَارْدُر) (2a/6) (<bar),

vire (وِيرَه) (136a/13) (<bir-).

b#>v#

sevmez (سَوْمَز) (132a/1) (<seb-),

ev (وا) (162b/2) (<eb).

b/>v/

yavuz (يَاوُز) (133a/5) (<yabız) (OA),

tavar (طَوَار) (12b/10) (tavır) (ESTY),

tavşan (طَوْشَان) (87a/7) (<tabışkan).

5. d/>y/

Bu hadise, Eski Türkçe'den Orta Türkçe'ye geçerken meydana gelen en önemli ses değişmesidir. Aynı zamanda bir *geçişme* hadisesidir. Yani ses değişmesi sırasında arada bir geçiş sesi vardır(d/>z/>y/). Kök ünlüsünden sonra gelen “d” sesini, “d, d̡” şeklinde karşılayarak bu değişmeyi ilk tetikleyen safha Türkçe, Karahanlı Türkçesidir. Aynı ses, Harezmi Türkçesi döneminde daha da sızıcılaşarak “z, d̡” ile karşılanır. “d” sesi tam anlamıyla sızıcılaşarak “y” olma aşamasını Çağatay Türkçesi döneminde tamamlar. Orta Türkçe döneminde d/>y/ sızıcılaşmasını ortak bir şekilde yaşayan şiveler “Ortak Türkçe” adı altında toplanır. Metnimizde de bu sesin sızıcılaştığını görüyoruz:

ayaq (أَيَاق) (39b/2) (<adaq) (OA).

ayru+ca (أَيْرُوجَه) (66a/7) (<adriğ) (DLT).

qaygu (قَيْغُو) (49a/6) (<qadgu) (DLT).

qayırmaz (قَايرْمَاز) (82a/12) (<qadır-) (DLT).

1.2.2.2.4. Benzetme (*assimilation*):

Bu hadiseyle ünsüz uyumu sağlanır. Bir sesin bulunduğu yere ilerlek uzak veya yakın ya da gerilek uzak veya yakın bir başka sesi; ötümlülük-ötümsüzlük, teşekkül yeri gibi bakımlardan kendine benzer hale getirmesidir:

oqlancık (أَغْلَانِجِق) (123b/4), hoşça (هَوْشَوْح) (163a/14), beräberce (بِرْأَبْرَجَه) (67a/10),

ister (إِسْتَر) (132a/1) (<isde-<izde-) “ister” ‘Bağıntılı benzetme⁴’ (önce *başkalaşma* sonra *benzetme* (ötümlülük-ötümsüzlük açısından) oluyor).

kızıl (قَزِل) (80a/12) (<kızzıl<kız+sıl) “kızıl” (tam ve ilerlek benzetme-ünsüz kaynaşması).

⁴ Benzetme, kendisinden önce meydana gelmiş bir ses olayına bağlı olarak meydana geliyorsa buna “bağıntılı benzetme” denir(bkz. Osman Nedim Tuna, *Ders Notları (Türk Dilbilgisi)*, Malatya).

1.2.2.2.5. İkizleşme (*gemination*):

Metnimizde dört örneği vardır:

issiden (إسِيدَن) (59b/1) (<isig) (DLT)

aşşı (أَصِيّ) (60b/7) (<asığ) (DLT) “Aynı kelimenin bir yerde *ünsüz tekleşmesine* uğramış şekli de mevcuttur: aşıda (أَصِيْدَه) (20a/2)”.

Ekleşme esnasında meydana gelen ikizleşmeler:

alla (أَلَا) (61b/2)

işşe (إِشَّه) (149a/2)

1.2.2.2.6. Erime (*fusion*):

Bir ünsüzün kendisinden önceki ünlünün açıklığında erimesi olayıdır. Yutulma ile arasındaki fark istikamet farkıdır. Yutulmada yutulacak ünsüzden önce yine bir ünsüz vardır. Ses kendisinden sonraki ünlü açıklığında ya da her iki yanındaki ünlülerin açıklığında yutulur. Metnimizdeki belli başlı erime örnekleri şunlardır:

ğ/g#>ø#

a) Çok Heceli Kelimelerin Sonunda:

diriler (دِيرِلِرْ) (158a/13) (<tirig) (EUTS), şarudur (صَارُوْدُرْ) (96a/10) (<şarığ) (OA), ayru+ca (أَيْرُوْجَه) (66a/7) (<adriğ) (DLT), aru (أَرُو) (161a/1) (<arığ)(DLT), kapısı (قَبْوَسِي) (159a/7) (<kapığ)(DLT).

b) Eklerin Sonunda:

Sıfatlama eki -lığ/-lig:

tatlu (طَلُو) (36b/7) (<tatlığ) (DLT).

dürlü (دُوْدَلُو) (110b/10) (<türlüğü) (DLT).

adlu (أَدَلُو) (3a/13) (<adlığ)

ayaıklı (أَيْقَلِي) (159a/4) (<adağlığ)

Belirtme Hâli Eki: Metnimizde Eski Türkçenin +(ı)ğ/(i)g belirtme hâli ekinin sonundaki ğ/g ünsüzü erir ve ekin aslî sesi erirken fonksiyonunu yardımcı ses üstlenir:

ekini (أَكْنِي) (54b/10) (<ekin+ig).

1.2.2.2.7. Büzülme :

Bu ses olayı da bir açıklık uyumu olayıdır. İki vokal arasında (genellikle kelime içinde) bir sürekli konsonun, bu vokallerle birlikte tek bir uzun vokal haline gelmesidir (Tuna: Ders notları)

Metnimizde bir örneği vardır:

Devletin ileri gelenlerinin adlarının sonuna getirilen unvan olan *han/ḥan* kelimesi şu şekilde bir değişim süreci geçirmiştir ve metnimizde 5 yerde geçer:

kağan > kaan > kân > kan > han (Gülensoy, 2007: 403)

han (ن ا ح) (102a/t)

1.2.2.2.8. Ünsüz Türemesi :

Metnimizde ünsüz türemesi olarak –y- bağlantı ünsüzü ve –n- zamir n’sinin türemesi vardır. Ünlüyle biten kelimeler, ünlüyle başlayan ek aldıklarında arada bir yardımcı ses türer ki, buna bağlantı ünsüzü denir. İyelik eklerinden sonra isim çekim ekleri geldiğinde arada türeyen ses de zamir n’sidir. Metnimizde zamir n’sinin düştüğü örnekler vardır:

derece+si+n+i (سِنِي دَرَجَه) (125b/3),

deryā+sı+n+da (دَرِيَا سِنْدَه) (155a/12)

is+si+n+den (اِسْتَدِن) (116a/4),

kendi+ ∅ +den (دِن ك دِن هَل يِرِي غ) (142a/t)

yé-y-ici (يَيْجِي) (128a/7) (:yé-)

ḳamu-y-a (قَمُوِيَه) (135b/4)

dile-y-eler (دَلِيَه لُر) (116a/4).

1.2.2.2.9. Ünsüz Yutulması (*conson absorption*):

1. “h” yutulması (h#>Ø#)

Metinde bir örneği vardır. Bu ünsüz, bir nefes sesi olarak kolayca yutulabilir:

pādīṣā (پاديشا) (12b/9) (<pādīṣāh).

2. #b> # Ø

ola (اولا) (14a/2) (<bol-),   olmaḳ (اولمق) (98b/5),

olunur (رونلوا) (164a/7).

#b sesinin korunduğu örnekler de mevcuttur(#b:#b):

bolur (بولور) (125b/5).

3. K/> Ø

gerek (كرك) (121a/8) (<kergek).

yalan (يلان) (130b/6) (<yalğan).

tavşan (طوشان) (87a/7) (<tabışkan).

4. k,k#> Ø#

Bu yutulmayı ekleşme esnasında görüyoruz. Kelime sonunda bulunan -k/-k ünsüzleri, kelime, son sesinde -k/-k ünsüzü bulunduran +cA ya da +CIK, +CAK küçültme eklerinden birini aldığında yutulur:

ılıca (يلجة) (51a/9),   ılıcaḳ (اليجق) (10a/11) (<ılık),

uvaḳıḳ (واچق) (37a/9),   küçücekler (كوچككلر) (156a/10)

5. #y> # Ø

ıraḳ (اراق) (11a/11) (<yıraḳ) (DLT).

ılḳu (القو) (3b/4) (<yılḳı) (DLT).

6. l/> Ø/

getüre (مروتك) (18a/9) (<keltür-).

otur (اوتور) (83a/10) (<oltur-).

7. Ek başında:

Metinde, Eski Türkçede eklerin başındaki “-ğ/g-“ ünsüzü yutulmuştur:

Yönelme Hâl Eki +a/+e < +ğa/+ge:

güne (كونه) (110a/2) (<kün+ge).

Yön Gösterme Eki +aru/+erü < +garu/+gerü:

yuğaruda (يوقاروده) (113b/7) (<yok+garu) (ETG).

Sıfat-fiil Eki -an/-an < -ğan/-gen:

olan (اولان) (135a/10) (<bol-ğan), gelen (كلن) (128b/5) (<kel-gen).

Zarf-fiil Eki -ınca/-ince < -gınça/-ginçe:

varınca (وارنجه) (99a/5) (<bar-gınça).

1.2.2.2.10. Göçüşme (*metathesis*) :

Metnimizde örneğini alıntı kelimelerde tespit edebildiğimiz bu olay, Türkçede özellikle Anadolu ağızlarında görülür:

pehriz (پهریز) (91a/13) (<perhiz),

boyrāz (زاريبوب) (151a/ş) (<boryas<boreas).

1.2.2.2.11. Toplaşma (*aynérese*) :

Biri ünlüyle biten, biri ünlüyle başlayan ve yan yana bulunan iki heceden birindeki ünlünün sürekli bir ünsüz haline gelerek değişmesidir. Sağa toplaşma ve sola toplaşma şeklinde iki türü olan bu değişimin metnimizde *sağa toplaşma* örneğine rastlanmıştır:

boyrāz (زاريبوب) (151a/ş) (<boryas<boreas).

1.2.2.2.12. Ünsüz Ayırışması (*composition consonantique*) :

Bir ünsüzün kendine benzeyen iki ünsüze ayrılmasıdır. Ünsüz kaynaşmasının tersi bir değişimdir(bkz. “kızıl” s. 27):

qoyun (قُوْيُونُ) (158a/12) (<koñ).

1.2.2.2.13. Hece Tekleşmesi (*haplologie*) :

Sesçe birbirine benzeyen hecelerden birinde (genel olarak ikincisinde) bir ünlü ve bir ünsüzün (bir hecenin) söyleyişten kalkmasıdır:

Eski Türkçede “±tur-ur” şeklinde olan cevherî fiilin metinde hem hece tekleşmesine uğramış hem de hece yitimi yaşamamış örnekleri mevcuttur:

ay±dur (أَيْدُرُ) (15b/2),   ‘aqrēb±durur (عَقْرَبُ دُرُرُ) (130b/9).

1. Şekil Bilgisi Özellikleri

1.3.1. İsim

1.3.1.1. Yapım Ekleri

Bu bölümde isim yapan ekler verilecek, metnimizde örneği bulunmayan eklere değinilmeyecektir. Fiilimsiler ve çatı ekleri ayrı bir başlıkta değerlendirilecek, fiilden fiil yapan ek kategorisine sokulmayacaktır. Bilindiği üzere, yapım ekleri anlamı farklı yeni bir kelime türetirler, bazen bir fiilin üzerine geldiklerinde, fiilin karşıladığı hareketin vasfında değişiklik yaparlar, hatta kategorisini değiştirirler(fiilden anlamı farklı isim kategorisine geçiş). Fiilimsiler de fiilin kategorisinde bir değişiklik yaparlar, ancak anlamı değiştirmezler. Onların görevi fiili sadece kullanıldığı an için isimleştirmektir. Yeni bir kelime yapmayıp fiilin icrasıyla ilgili bir görev üstlendikleri için çatı ekleri de ayrı başlıkta değerlendirilecektir.

1.3.1.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

+CAK: İsimlerden, küçültme ifade eden isimler türetir. Metnimizde 3 yerde geçer.

ılı+cağ (الِيَجَوْ) (10a/11) (<ılık), ış+cağ (قِچَصَا) (106a/t) (: ışcağ) “sıcak”, küçü+cek+ler (كُوچَجَكَلَر) (156a/10), tañla+cağ (طَاغَلَجَوْ) (43b/6)

+**CI**: İsimlerden, meslek ve uğraşı isimleri türetir.

demür+ci (دیمیر) (142b/t), yol+cı+lar (جیلر یول) (88b/11).

+**CIK**: İsimlerden, küçültme ve sevgi ifade eden isimler türetir.

uva+çık (اواچق) (37a/9), oğlan+cık (اغلانچق) (123b/4),

aza+cık (ازچق) (34b/8), aza+çuk (ازچق) (36b/11).

+**CA**: 1. Millet adlarından dil adları türeten bu ek metnimizde 2 yerde geçer:

Türk+çe (ترکچه) (37a/10).

2. Bir örnekte coğrafî yer adı yapar:

ılı+ca (ایلجه) (51a/9) “kaplıca”.

+**IIK**: İsimlerden genellikle soyut isimler türeten işlek bir ektir. Bu ekin ünlü uyumuna girmekle birlikte yuvarlak ünlülü tabanlara düz ünlü ile geldiği örnekler de bulunmaktadır (Gülsevin, 2007:117) ve metnimizde 79 yerde geçmiştir:

ucuz+lık (اوجوزلق) (139a/3), ey+lük (ایلوک) (27a/11), elçi+lig+e (الچیکه) (137a/3) “elçiliğe”, emin+lig+i (عیمنلیم) (144b/t) “eminliği”, hasta+lık (خستلق) (129b/7) (< Ar. *ḥaste*), hasta+lik/ḥaste+lik (حستلیک) (35a/10), ḥāyın+lık (خاینلق) (64a/6) (< Ar. *ḥā'in*), ḥıyānat+lık (حیانلق) (84a/3) (<Ar. *ḥıyānet*), ḥarāb+lık (حرابلق) (111a/12), siñek+lik (سنگکلیک) (43a/11), āsān+lıg+la (اسانلیغه) (133a/1).

Metinde dikkat çeken bir özellik de +**IIK** ekinin Arapça ve Farsça kökenli kelimelere eklendiğinde bazen kalın bazen de ince ünlülü şeklinin kullanılmasıdır. Bu bir imlâ meselesidir. Bu ekin ön(ince) ya da art(kalın) ünsüzlü olarak tercihen kullanımı, bize şunu göstermektedir. Bu eki alan Arapça ya da Farsça kelime, ekin art ünlü ve ünsüzüyle uyuma girmektedir(İlerlek ve gerilek benzetmelerin de etkisiyle). Art ünsüzlü eki alan ince sıradan ünlülere sahip kelime kalın ünlülü okunmalıdır. Çünkü kendi ses yapısına uydurarak başka dilden kelime alan dilimiz, bunu bu kelimeler eklerken de uygular.

Bir örnekte isim-fiil eki “-mek” den sonra gelen bu ek, ekleşme sistemine aykırı bir durum göstermekte, bu ekleşme -mek ekinin burada fiilden isim yapan ek olduğu izlenimini vermektedir. Çünkü yandaş karşıtlığa göre filimsilerden sonra yapım eki gelmez. Hatta bu ek, -mAKLIK şekline sahip birleşik bir isim yapım ekidir de denebilir.

sefer itmek+lik (اتَمَكَلِكُ سَفَرُ) (23a/9).

+II (<+lıg/lig) : İsimlere gelerek onlardan sıfat görevli kelimeler yapan işlek bir ektir. Metnimizde genellikle yuvarlak şekli kullanılmış olup birkaç yerde düz örneklerine de rastlanmıştır:

ad+lu (ادُلُو) (3a/13), ayak+lı (أَيْقَلِي) (159a/4), ayak+lu (أَيْقَلُو) (14b/13), oğul+lı (أَوْغَلِي) (132b/3), uş+lu (وَلَصُوا) (105a/t), □at+lu (طَلُو) (36b/7) (<ıatlıg) (DLT), dür+lü (دُوْدَلُو) (110b/10) (<türlüg) (DLT), körk+lü (كُورُكَلُو) (130a/1)(<körklüg).

+(I4)ncI2: İsimlerden sıra sayı sıfatı, zarf veya soru sıfatı olarak görevli kelimeler türetir:

üç+ünci (أَوْجُنْحِي) (5a/1), iki+nci (اِكْنَجِي) (93b/13), beş+inci (بَشْنَجِي) (5a/11), dörd+ünci (دُورْدُنْجِي) (5a/6), toköz+uncı (طُقُوزُنْجِي) (30a/7), kaç+ıncı (قَچْنَجِي) (113b/7).

+Ar: İsimlerden üleştirme sayı sıfatları yapar:

iki+şer (اَيْكُشَرُ) (93a/7), üç+er (أَوْچَرُ) (157a/10).

+sI4z: Yokluk bildiren isimler türeten ektir. Metinde bu ekin dudak uyuma girerek bazı kelimelere eklendiği bizzat harekeyle gösterilmiştir. Alıntı kelimelere geldiğinde kendinden önceki kelimedden ayrı yazıldığı görülür:

edeb+siz (أَدَبْسِيزُ) (156b/2), eylik+siz (أَيْلِکْسِيزُ) (13a/2),

ayrılma+suz (زوسملري) (153a/t) (<adır-) “ayırmaq”

qazanc+suz (قَزَنْجُسُونُ) (73a/2), isüz (اِسُونُ) (40b/11),

yer+siz (يَرْسِيزُ) (159a/8), menfa‘at+süz (مَنْفَعَتْ سُونُ) (19b/6).

İki örnekte “+lik” ekiyle birleşerek yokluk bildiren soyut bir isim yapar ve kendinden önceki kelimededen ayrı yazılır:

emīn+sizlik (أَمِينٌ سِزْلِكُ) (20b/13), menfa‘at+sizlik (مَنْفَعَاتُ سِزْلِكُ) (20b/12-20b/13).

+ÇIn: göger+cin (نَجْرَكُوكُ) (142b/t).

+sI : ‘arīksı (عَرِيْقْسِي) (51b/2)

1.3.1.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler

-mA: Kullanıldığı yere göre isim fiil fonksiyonu da olan bu ek, kalıcı isimler de yapar:

sıt-ma (سِئْمَه) (23a/2), ısıt-ma (اِسْتَمَه) (110a/5)

Bu ek, bir örnekte “+suz” isimden isim yapma ekiyle birleşerek yokluk bildiren soyut isim yapar:

ayrıl-ma+suz (زوسم لري) (153a/t) (<adır-) “ayırmaq”

-mAK: Kullanıldığı yere göre isim fiil fonksiyonu da olan bu ek, kalıcı isimler de yapar:

ye-mekden şoñra (كِدْنُ صُكْرَه يَم) (15b/5).

-I4 (< -iğ/-ig): Eski Türkçedeki kelime sonu g/ğ seslerinin erimesi sonucu oluşan bu ek, metinde fiilden isim yapan bir ek olarak görülür:

korğ-u (قورقو) (11b/8), ıol-ı (طولى) (137b/7), ıol-u (طولو) (63a/9), dağ-ı (دحى) (100a/5) (<ta□ı) (ETG).

-(y)I4C12 (<-iğçı/-igçi): Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıc1/-ici, -uc1/-üci fiilden isim yapım ekinin, metnimizde, ilk ünlüsü kendinden önceki kelime ile uyuma girerken, son ünlüsü daima düz ünlülüdür:

incid-ici (انجيدجى) (130a/12), yé-y-ici (ييجى) (128a/7) (:yé-),

ur-uc1 (اورجى) (81a/6), iç-ici (ايچجى) (130b/6).

siñir-ici (سيكرجى) (136b/10), döküci (دوگجى) (129a/13)

-(I4)K: Fiillerden isim türetir. Genellikle sıfat görevli kelimeler yapar:

art-uk (أرتوق) (73b/9),

art-ık (ارتق) (130a/11),

ağsa-ķ (أغسق) (128a/6),

öksür-ük (اوگسروك) (3b/11),

aç-uk (قوچأ) (163a/14),

ķaldur-uk (قلدورق) (5a/13),

şiş-ik (كشيش) (104a/t),

bus+ar-ık (بشارق) (9a/2)

böl-ük (بولك) (61b/3),

kesik (كسيك) (134a/9).

-GUn: Hem geçişli hem de geçişsiz fiillere gelerek sıfat görevli kelimeler yapar:

az-ğun (ازغون) (69a/10),

ķır-ğun (قیرغون) (32b/1).

-mAz: Kullanıldığı yere göre sıfat-fiil fonksiyonu da olan bu ek, kalıcı isimler de yapar:

yara-maz (یراماز) (34a/12),

gör-mez (کورمز) (37a/10) “yıldız adı”

-GI4: Fiilden isim yapan genellikle yuvarlak ünlülü eklerdendir.

uy(i)-ķu+dan (اویقودن) (16b/7) (<udı-),

ķay-ğū (قیغو) (49a/6) (ķadğu) (DLT),

sev-gi+si (سوکسی) (136b/1).

-mur: yağ-mur (یغمور) (71b/12).

-(I)nc : ķorķ-unc (قورقونج) (138a/5).

1.3.1.2. Çekim Ekleri

Çekim ekleri, cümle ya da cümle unsuru seviyesinde, kelimeler ve/veya kelime takımları arasında gramer ilişkisi kuran; kısaca, cümlenin teşekkülünde vazife üstlenen eklerdir. Bunlar da **ismin hâl ekleri**, **iyelik ekleri** ve fiil çekiminin **zaman ekleri** ve **şahıs eklerinden** ibarettir (Turan, 2000:2).

1.3.1.2.1. Hâl Ekleri

1.3.1.2.1.1. İlgi Hâli Eki (genitif): +(n)İñ

Eski Anadolu Türkçesi döneminde daima yuvarlak ünlülü olan bu ek, Osmanlı Türkçesi döneminde dudak uyumuna girmeye başlamış, metnimiz bu sürecin örneklerini karışık olarak içinde barındırmıştır:

bu+nıñ (بُونُڭ) (96a/1), bu+nuñ (بُونُڭ) (22a/4), anuñ (اَنُڭ) (133a/3), iklim+i+nüñ (اِقْلِمُڭ) (4b/8), gön+l+ü+nün ārām+ı (كُونُڭن اَرَام) (136b/8), ‘ālem+iñ (عَالَمُڭ) (15a/10), şu+lar+ın üzer+i+n+i (صُولُڭن اُوْزُرِينِي) (16b/8), bınar+lar+un şu+yı (صُوْیُ بِيكَارُلُرُن) (137b/4), şu+nuñ buḥār+i+n+i (صُونُڭ بَخَارِنِي).

Yani bu ek bakımından bir düzen yoktur. Eski Oğuz Türkçesi döneminde daima yuvarlak ünlülü olan bu ekin ünlüsünde görülen bu istikrarsızlık, ekin uyuma gidiş yolundaki tutumudur. Yer yer yazar, ekin uyuma girdiğini harekeyle göstermiş, dar ünlüyle okunması gereken yerlerde esre kullanmıştır ve bu temâyülü örneklemiştir. Görüldüğü gibi bazı örneklerde de ekin son ünsüzü kef (ك) yerine nun (ن) ile işaretlenmiştir.

Bazı örneklerde de bu ekin damga olarak yer adlığını görüyoruz. Ek şeklen yoktur, ancak fonksiyon olarak hissedilir:

ana+sı+Ø raḥm+i+n+e (اِسَانَا مِنْ حَر) (104a/t), bınar+lar+Ø şu+yı (صُوْیُ بِيكَارُلُرُن) (126a/13).

1.3.1.2.1.2. Yükleme Hâli Eki (akuzatif): +(y)I, +Ø

derece+si+n+i (دَرَجَه سِنِي) (125b/3), (şuların) üzer+i+n+i (صُولُڭن اُوْزُرِينِي) (16b/8), şer‘i+si+n+Ø (نَسْعِرْس) (149b/h), ana+sı+n+Ø (اَنَاسِنُ) (128b/10), arḳa+sı+n+Ø (اَرَقْسِنُ) (149a/2), beḳā+sı+n+Ø (بَقَاسِنُ) (120a/7), şu+nuñ buḥār+i+n+i (صُونُڭ بَخَارِنِي) (30b/7), şā‘ iḳa+yı (صَاعِقَهء) (48a/9), ṭolu+yı (طَلُوِي) (55b/3).

1.3.1.2.1.3. Yönelme Hâli Eki (datif): +(y)A

él+i+n+e (أَيْلَنَه) (111a/8), kamu-y-a (قَمُويَه) (135b/4), elçilik+e > elçilige (الچلگه) (137a/3)
“elçiliğe”, yeñi+si+ñ+e (يَكِي سِكِه) (157a/13).

Yer yer “+(y)A” morfeminin yükleme hâli fonksiyonunu da üstlendiği görülür:

pādīşāhlar ra^c iyyet+e eylük ile arayalar (رَعِيَّتَه) (27a/11).

1.3.1.2.1.4. Bulunma Hâli Eki (lokatif): +dA

avcu+luğ+da (أَوْجُلْفَدَه) (131b/11), vaqt+da (وَقْتَدَه) (121b/12), yu□+aru+da (يُوقَارُودَه) (113b/7).

Birkaç örnekte, şedde konarak ünsüz uyumuna doğru gidildiği gösterilir, yani müstensih ekleşme esnasında t~d (uyum) tereddüdü yaşamaktadır:

şalāhat+da (صَلَاحَتَدَه) (13a/10).

Yer yer “+da” morfeminin yönelme hâli fonksiyonunu da üstlendiği görülür:

ol vilāyet+de düşmān ayağı başa (وَلَايَتَدَه) (29b/7).

1.3.1.2.1.5. Ayrılma Hâli eki (ablatif): +dA(n)

bardağ+dan (نَدَقْدَرَب) (105b/t), almağ+dan (الْمَقْدَنْ) (123a/2),

toğ+u-mağ+dan (نَدَقْمَقُوط) (103a/t), aç+lığ+dan (نَدَقْلَجَا) (113a/t).

Yer yer “+da” morfeminin Eski Türkçede olduğu gibi ayrılma hâli fonksiyonunu da üstlendiği görülür:

şolunda alup (مَدَن لَوْص بُولَا) (162b/16),

orta+sın+da şoñra (صُكْرَه اُوْرْتَاْسِيْنَدَه) (13a/11).

Birkaç örnekte, şedde konarak ünsüz uyumuna doğru gidildiği gösterilir:

nebāt+dan (نَبَاتْدَنْ) (126b/1).

1.3.1.2.1.6. Vasıta Hâli Ekleri (enstrümental):

+**(I)n**:

Çekim eki olmaktan çıkarak bazı kelimelerde kalıplaşmış olarak bulunan(Timurtaş, 2005:91) bu ekin metnimizdeki örnekleri şunlardır:

yaz+ın (يَازِينُ) (16b/6), kış+ın (قَشِينُ) (71b/11).

ne vaqt+ın (نَهْ وَقْتِنُ) (115b/1), yay+ın (يَايِنُ) (64a/13).

+**(y)(I)lA**:

“İle” edatının ekleşmiş şeklidir.

āf-tāb+la (149a/7), āsānılıkla (133a/1), āvāzla (156a/6), şartıla (شَرْطِيلَه) (66b/6), şıdkıla (صَدَقِيلَه) (135b/5), şuyıla (شُيُوص) (105a/t), derdile (دَرْدِيلَه) (135b/6).

“İle” edatının ekleşmiş şekli olan bu ekten ayrı bir ek vardır ki, bu ekin Önler, Eski Türkçe döneminden beri zarf yapma eki olarak kullanıldığını, Eski Anadolu Türkçesi döneminde yaygınlık kazandığını ve zamanla da “ile” kelimesinin ekleşmiş şekli olan +(y)(I)lA ile karıştığını ifade eder (Önler, 1996:15). Duman, bu ekin eserlerde belli ağız özelliğini temsil edebileceği görüşündedir (Duman, 2008:355).

aç+la (اچْلا) (106a/t) “aç iken”

1.3.1.2.1.7. Yön Gösterme Ekleri (direktif):

+**rA**:

taş+ra (طَشْرَه) (66b/5), şöñ+ra (صُكْرَه) (161a/5).

+**ArU**(<+**GArU**):

yukaruda (يُوقَارُودَه) (113b/7).

1.3.1.2.1.8. Eşitlik Hâli Eki (ekvatif):

+CA:

Eski Türkçede sadece ç'li şekilleri olan bu ek, metnimizde ünsüz uyumuna girmiş olarak yer alır:

hoşça (هچشوح) (163a/14), berāberce (برابرجه) (67a/10),

bunca (بونجه) (133b/5), dilek+ce (دیلکجه) (67a/10).

eyü+ce (هجویا) (162a/10)

1.3.1.2.2. İyelik Ekleri

Osmanlı Türkçesinde ve metnimizde Eski Anadolu Türkçesinde de olduğu gibi iyelik eklerinin 1. tekil ve çoğul şahıslarında koruyucu ünlü her zaman yuvarlak, 3. tekil ve çoğul şahıslarda ise düz ve yuvarlak olarak kullanılmıştır:

Teklik 1. Kişi : +(U)m

(benim) rūḥ+um (منب م حور) (162a/3).

Teklik 2. kişi : +(I)n/+(I)ñ

(seniñ) kelām+ın (سنيك كلامين) (136a/11), (Ø + Ø) kış ve yaz+ıñ mubārek ola (يازك) (160b/8-160b/9), dostların (دوستلرن) (161a/13) şād, düşmenleriñ (دشمنلرك) (161a/13) kayğulu ola.

Teklik 3. Kişi: +(s)I(n),+(s)I(ñ)

derece+si+n+i (سني درجه) (125b/3), deryā+sı+n+da (دریاسنده) (155a/12)

is+si+n+den (استندن) (116a/4), kendi+ ø +den (دن کند لپیریغ) (142a/t)

ḥük+m+i+n+i (حکمني) (88a/5), şu+yı (صوی) (137b/4),

ḳapu+sı (قبوسی) (159a/7), yeñi+si+ñ+e (یکی سیکه) (157a/13).

Metnimizde, 3. tekil şahıs iyelik ekinin uyuma girerek yuvarlak ünlülü olduğu kelimeler

de tespit edilmiştir: oğ(u)l+u (ولغوا) (163b/13), yigirmisinden otuz gün+ü+n+e degin gürlöse (كوتنه) (27b/6)

Bir örnekte, bu iyelik ekinin **+ni** morfemiyle karşılandığı görülür:

menāzilüñ her bir+ni ne vaqtın toğar (برنى) (2b/9-2b/10).

Çokluk 1. Kişi: +(I4)mIz

mektüb+umuz (زمبوتكم) (163a/6), anamız (انامز) (74b/9), niyetimizi (يذمتن) (164a/7).

Çokluk 2. Kişi: +(I)ñIz

ma'rifet+iñiz ile (لهليازكتفرعم) (163b/12), medhiñizi (يذكحم) (163a/16), göziñüz (زوكيذوك) (163a/14).

Çokluk 3. Kişi: +lArI

(anlarıñ) boy+ları (انلرك بوئلرى) (158b/7), kulak+ları (فولقلرى) (158b/7).

1.3.1.3. Çokluk Eki

Metnimizde mutlak çokluk eki **+lAr**, + Ø teklik karşılığında isimlerin numuneden fazla sayıda olduğu ifade edilmek istendiğinde kullanılır. Kategorik çokluk eklerimiz olan **+an**, **+z** ekleri de kelimelerde kalıplaşmış varlıklarını gösterirler:

şu+lar (ولرصد) (23b/8), ağaç+lar (رلچغا) (104a/t), beygamber+lerden (بيغامبرلردن) (93a/9).

göz (كوز) (111b/4), diz+lere (ديزلره) (123b/5), oğ(u)lan (اوغلان) (110a/4).

Yer yer bu ek, kelimelere Uygur Türkçesinde olduğu gibi **+lAr** (رال) imlâsıyla eklenmiştir. Yani ekin ünlüsü elif (l) ile bizzat işaretlenmiştir:

issi+ler (اسيلا) (28a/5).

Alıntı kelimelerde bu ekin yanı sıra Arapça ve Farsça çokluk ekleri de kullanmıştır:

bülbülân (نالبلاب) (101a/t), hūbān (حوبان) (102a/t), hūbūbāt (اتحوبو) (13b/7).

1.3.2. Fiil

1.3.2.1. Yapım Ekleri

1.3.2.1.1. İsimden Fiil Yapan Ekler

+A- : beñz+e-r (بَكْرَر) (37a/11), oyn+a-mağ (اوينمق) (121b/7), yaş+a-maz (يَشْمَان) (131b/12).

+I- : toğ+u-mağdan (ندقمقوط) (103a/t), iş+ı-l+da-sa (ایشلدسه) (69a/9).

+DA-: iş+ı-l+da-sa (یشلدسه) (69a/9), is+te-r (استر) (132a/1) (<isde-<izde-).

+(A)r-: ağ+ar-sa (أغارسة) (67a/11), kız+ar-duğını (فزاردوغنی) (18b/6), bus+ar-ıq (بُسَارِق) (9a/2).

+IA-: ağ+la-rdı (أغلردی) (31a/4) (<ıgla-) (DLT), bağ+la-r (بَاغْلَر) (127a/9), baş+la (باشلاب) (145b/t), şive+le-r (شوة لر) (135a/5).

+Al- : çoğ+al-ur (چوغالور) (10a/7) (<çok+al-), şiş+el-ür (شیشلور) (30b/10).

+I-: kışa+l-sa (قِصَالْسَة) (94a/8), koca+l-ar (قوجالار) (126a/5), eksi+l-e (أكسيلة) (90a/6).

+IAş- : yağ+laş-ur (روشلغی) (150a/t).

1.3.2.1.1. Fiilden Fiil Yapan Ekler

-(A)IA- : Bir işi tekrar tekrar yapmayı gösterir.

dep-ele-rler (دلرلپد) (105a/t).

-n-: uza-n-sa (اوزانسه) (94a/9).

-(I)K-: gör-ük-mesi (کورکمسى) (152a/8).

1.3.2.2. Çatı Ekleri

Çatı, fiilin icra yönünün ve icra vasıtasının sayısını ve bu vasıtaların sayısı birden fazla oluyorsa bunların birbiriyle ilişkisini tayin eder. Çatı eki, kelimeye bağlı bir unsurdur, cümle unsuruna bağlı bir husus değildir. Bir cümleyi kuran şahıs ekleri ve bir de

kelimede çatı unsurları vardır. Çatı, eke bağlı da değildir. Her fiil kök halindeyken de(eksizken de) çatısıyla doğar. Çünkü fiilin yapısında hareket vardır. Kök çatı, etken çatıdır. Bütün çatı ekleri etken çatıdan sonra gelir. Çatı, fiili nasıl yaptığımızı belgeler. Fiilin icra yönünü ve icra vasıtalarını tayin eden çatı, yeni kelime türetmediği için yapım eklerinden ayrılır. Çatı ekleri, anlam değil, tarz değiştirir. Metnimizden verdiğimiz örnekler, etken çatı dışında kalan ve çatı eki olarak zenginleşmiş fiillerdir.

1.3.2.2.1. Ettirgenlik Ekleri (Causative)

Ettirgenlik çatısı etkenin bir başka türüdür. Aslında etken çatının tekrarıdır. Hareket yine tek yönlüdür.

-Dir- : en-dir-mek (أَنْدِرْمَكْ) (122b/9), kal-dur-a (قَالِدُورَه) (13b/5), uy-dur-alar (أُوَيْدُورَه لِرْ) (157a/3), yağ-dur-sa (يَعْدُرَه سَه) (159a/13), irişdüre (اِيرِشْدُورَه) (7b/4), aldura (الْدُرَه) (19b/9).

-Ir- : get-ür-e (مِرْوَتَكْ) (18a/9), düş-ür-e (دُوشُورَه) (25b/3), bit-ür-e (بِتُورَه) (136a/7).

-Ar-: gid-er-mek (كَيْدِرْمَكْ) (123b/11), çık-ar-mak (قَرْمَقْجِدْ) (123b/6), çık-ar-a (جِيْرَه) (96b/9).

-(I)t- : kuru-d-alar (قُورُدَه لِرْ) (158b/9), oku-d-asız (مِدُوقْوَا زَس) (162b/11), avla-t-mak (أُولْمَقْ) (122b/10), eg-(i)r-id-eler (أَكْرِيْدَه لِرْ) (51b/9).

1.3.2.2.2. Edilgenlik Ekleri (Passive)

-(I)l-: sev-il-mekle (هَلْكَمْلُوس) (153a/t), kır-ıl-a (قِيرْلَه) (12b/10), götür-ül-e (كُتُورْلَه) (156b/3), ur-ul-dı (أُورُلْدِي) (51a/4), kes-il-e (كَيْسِلَه) (18b/5).

-(I)n-: zıkr ol-un-duysa (ذِكْرُ أُولْنُدْسَه) (100a/6), bul-un-maya (بُولْنُمِيَه) (41b/13), al-ın-a (نَالْ) (78a/3), dök-ün-se (دُوكُنْسَه) (31a/8).

1.3.2.2.3. Dönüşlülük Ekleri (Reflexive)

Dönüşlü çatıda tek yönlü bir hareket yoktur. Dönüş istikametinde bir hareket vardır. Yapan ve yapılandan etkilenen aynı icracıdır. İcra vasıtası tek, ancak icra yönü hareketin başlaması ve tekrar başladığı yere dönmesi yönündedir.

-(I)n-: inci-n-e (انجَنَه) (33b/13), sev-in-e (سَوْنَه) (86a/8), tol-un-ur (طَوْلُنُور) (58b/1), gör-ün-dügi (كُورُنُوكِي) (6b/7).

-(I)l- : yay-ıl-a (يَايَلَا) (56b/7).

1.3.2.2.4. İşteşlik Ekleri (Cooperative)

Birbirine karşı ya da birlikte yani aynı istikamette yapılan fiillerdir. Fiili icra eden birden fazla şahıs vardır:

-(y)(I)ş-: esen+le-ş-eler (اسْتَلْشَلْر) (157b/8), çek-iş-eler (چَكْشَه لْر) (156a/7), bileşeler (لْرُ بِيْلْشَه) (157b/8).

1.3.2.3. Çekim Ekleri

1.3.2.3.1. Zaman Ekleri

Bu başlıkta zaman ekleri verilecek, metinde örneği bulunmayan eklere değinilmeyecektir.

1.3.2.3.1.1. Geçmiş Zaman Eki:

Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki: -mI₄+

vir-**miş**+ler (وِيرْمِشَلْر) (114b/4), ayt-**muş**+lar (اَيْشْمِشَلْر) (67a/7), olun-**muş**+Ø+Ø (لْئِمِشْ اُو) (2a/7), ol-**muş**+Ø+Ø (اُولْمِشْ) (87b/3), ol-**muş** iken (اُولْمِشْ اِيْگَنْ) (87b/3).

Görülen Geçmiş Zaman Eki: -dI+

Eski Anadolu Türkçesi döneminde olduğu gibi bu dönemde de ünsüzü daima ötümlü olan bu ekin ünlüsü dudak uyumuna girmiştir.

çıķ-**dı**+Ø(şahıs eki)+Ø(teklik eki) (ىدقِي ج) (101b/t), ol-**dı**+Ø+Ø (اُولْدِي) (97b/9), urul-**dı**+Ø+Ø (اُورُلْدِي) (51a/4), eyle-**di**+m+Ø (مَدَلِيَا) (162a/8), eyle-**di**+Ø+Ø (اَيْلْدِي) (31a/3), di-**di**+m+Ø+Ø (دِيْدِم) (62b/9).

1.3.2.3.1.2. Geniş Zaman Eki:

-Ar+/-**(U)r**+/: Eylemin düzenli olarak yapıldığını gösteren zaman ekidir.

açıl-**ur**+Ø (أجیلور) (30b/10), eksül-**ür**+ken (اگسلورکن) (13a/13), bil-**ür**+Ø (بلور) (130a/4), şun-**ar**+Ø (صونر) (135a/6), tut-**ar**+lar (طوتارلار) (58b/5), yağ-**ar**+Ø (یغار) (75a/13), bit-**er**+Ø (بتر) (66a/4), bol-**ur**+Ø (بولور) (125b/5), ol-**ur**+lar (اولورلار) (59a/2), ol-**ur**+uz (زرولوا) (163a/17), beñze-**r**+Ø (بکز) (37a/11) (<meñzeg<beñze-< beñize-) “benzer”.

-(y)A: Bir yıldıznâme olan metnimizde yazarın en sık kullandığı geniş zaman ekidir. Bu ek, istek eki olan -(y)A morfemi ile karıştırılmamalıdır. Bu ekin geçtiği fiillerde ihtimal, muhtemel anlamları vardır. Düzenli olarak gerçekleşen olaylara yani tecrübelerle dayanarak olması muhtemel olaylar bu zamanda anlatılmıştır:

eger hâdden aşurı ifrâd-ıla yağarsa, ol yağan yerde şür ve şerr ve guşsa ve fitret ‘azîm ol-**a** (اولا) (14a/1-14a/2),

Eger bu ayda ay tutulsa; bu yıl fitne çok ol-**a**, tavar ve kuşlar ölümü çok ol-**a**, yağmurlar çok yağ-**a** ve balıklar kırıl-**a** (قرله) (4b/6-4b/7-4b/8),

Eger bu ayda katı yel esse; esdüğü yirde bir ulu pâdişâh helâk ol-**a**, yıl talgalık ve zulmlık ol-**a**, ırmaqlar ve bınarlar kuru-**ya** (فوریه) (73a/8-73a/9-73a/10).

1.3.2.3.1.3. Tasarlama Kip Ekleri

Tasarlama kip ekleri Türkiye Türkçesinde *emir*, *istek*, *şart* ve *gereklilik* gibi başlıklar altında ele alınır. Zira bunları, gerek Eski Anadolu Türkçesi gerekse Osmanlı Türkçesi döneminde fonksiyon ve şekil olarak ayrı ayrı göstermek güçtür. Aynı ek bir eserin farklı yerlerinde farklı fonksiyon üstlenebilir. Bu ekler aslında istek merkezli eklerdir. Yani her biri isteğin türleri gibidir. Aralarında şiddet ve tarz farkı vardır. Diğer zaman eklerinde olduğu gibi biten değil, süren bir zamana sahip olan bu tasarlama ekleri birbirleriyle hatta diğer sıfat fiil ekleriyle yerdaş karşıtlık içerisindedir. Ancak fiili zaman bakımından bitimli hale getiren, yandaşı olan şahıs ekiyle birlikte cümleyi kuran ve varlığı sadece iki tür ile sınırlı olduğu için bir cümlede aynı anda ya biri ya da öteki bulunabilen diğer zaman ekleriyle (geniş zaman ve geçmiş zaman eki) yandaş karşıtlıkta yer alır. Gülsevin, bu durumu “Eski Anadolu Türkçesinde tek bir şekil, hemen hemen bütün tür ve derecelerde istek bildirebilmektedir. Yani aynı ek hem dilek-istek, hem

emir, hem gereklilik hem temennî vs. göstermek için kullanılmıştır(Gülsevin, 2004:131) ifadeleriyle açıklar.

İstek Eki: -(y)A

Metnimizde daha çok geniş zaman eki olarak kullanılmış olan bu ek, aşağıdaki örneklerde dilek-istek bildirir. Konuyla ilgili olarak Özkan, istek ekinin Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde sadece istek için kullanılmadığını, gelecek zaman, gereklilik, geniş zaman, şimdiki zaman ve emir fonksiyonlarında da kullanıldığını ifade etmiştir (Özkan, 2007:110). Gerek Osmanlıcada, gerek Türkiye Türkçesinde kullanıştan düşmüş olan birinci şahısların yerlerinin boş kaldığı zannedilmemelidir. Batı Türkçesinde başlangıçtan bugüne kadar istek fonksiyonu için altı şahıs da var ola gelmiştir. Yalnız birinci şahıslar asıl istek şekillerini kaybetmiş ve yerlerini istek fonksiyonunda başka bir çekim şekline bırakmışlardır. Bu çekim şekli emirdir. Gerçekten emir birinci şahıs ekleri Osmanlıca ve Türkiye Türkçesinde istek birinci şahısları için kullanılmış, böylece emir ve istek şekilleri karışmıştır...Emir birinci şahısları emirden çok istek ifade ederler(Ergin, 2000: 311). Aşağıdaki örnekler gösteriyor ki, bu durum Klasik Osmanlı Türkçesi metinlerinde de gözlemleniyor. Yani gramer kitaplarımızda daha çok emir birinci şahıs çekim eki olarak verilen morfemin metnimizde de emirden çok istek ifade ettiğini söyleyebiliriz. Bu durum, eklerin yeri itibariyle fonksiyon kazandığını da açıklar. Ancak fonksiyon olarak daha çok istek yansıttığını düşündüğümüz bu teklik 1. kişi emir ekini şekil itibariyle Üçüncü tip kişi eklerine dahil ettik:

Ziyāde alursa eviñ merāmātına yığılayasız, ba‘de bir vaf-nāme yazup bize gönderesiz. Gör-**eyim** (مي مروك) sizi, ‘ind-allāh zāyi‘ olmaz. (162a/15-162a/16),

‘isīyīler ol sā‘ati bul-**alım** (بولالم) diyü hāclarını şuya bıraurlar (22a/6-22a/7),

ol günlerde ne fi‘il itmek gerek ve neden ‘irāz ve imtinā‘ itmek gerek anı beyān id-**elüm** (ايدۀ لوم) (113b/3-113b/4-113b/5).

zamāire mutālī‘ ol-**asım** (اولاسين) (121a/11-121a/12),

fāıma anamızın maām-ı şerīfesinde oud-**asız** (مدوقوا زس) (162b/10-162b/11),

ba‘de bir vaf-nāme yazup bize gönder-**esiz** (مردنوك زس) (162a/15),

bunları ol günde yüz on bir kere oku-**yalar** (أَوْفِيهِ لِرُّ) (115b/8-115b/9),

nîl, Furât ırmağların içeler ve kırud-**alar** (قَوْرُدَهُ لِرُّ) (158b/8-158b/9).

Gereklilik Kipi: -mAK gerek

Metnimizde gerekliliğin daha çok -**mAK gerek** yapısıyla karşılandığı görülmektedir:

bu günde mühim işlerden i' rāz it-**mek gerek** (كِرْكُ اِتْمَكُ) (95a/7).

bunuñ emşāli nesnelere şaķın-**maķ gerek** (كِرْكُ صَفْنَمَقُ) (91a/6).

tatlu ye-**mek gerekdür** (يَمَكُ كِرْكُدُرُّ) (82a/10).

Sen anlarıñ ħud' a ve mekrinden emīn ol-**ma-maķ gereksiñ** (156b/10-11)

Şart Kip Eki: -sA

Tecrübeye dayalı bazı olayların gerçekleşmesi şartına baēlı olarak olması muhtemel cümlelerin sık kullanıldığı metnimizde kullanılan dilek-şart kip eki -**sA**'dır:

bu ayda gök gürelese, eger ilk gününde gürele-**se** (لِسَهْ كُورُّ); yağmur çok yağa (13a/7-13a/8).

eger bu ayda kıyruķlı yıldız toē-**sa** (طُغْسَهْ) ; bu yıl ümerāda şāzlıklar ola (11a/13-11b/1).

kışal-**sa** bir derece eksilür ve daēı gün gāyet uzan-**sa** (اَوْزَانْسَهْ), on beş sā' at olur (94a/8-94a/9).

ħayrdan şerrden her ne 'amel üzere ol-**salar** (رِلْسَلُ وَا), ayı āħirine deēin öyledür (102b/t).

Emir Kipi Ekleri

Emir diēer tasarlama kip ekleri arasında bir ara türdür ve damgalanır. Emir istek türlerinin merkezinde bulunduēu için şekil farkı ortaya çıkar. İsteēin şiddet derecesi artmakta ve bunu yansıtmak için emir ekinin telaffuz deēerlerine varıncaya kadar fiilin üzerine vurgu olarak yığılmaktadır.

İmdi ol araya nazār eyle+Ø (اَيْلَهْ) (113b/9),

rebi‘ü'l-âhir ayını gördükde erkek oğlan yüzüne bak-**gıl**, yâhūd aķarsuya bak-**gıl** (لَبَغْ) (160b/9-160b/10),

bil-**gil** (بِلْ كِيم) kim ķamer her bir burūcda iki buķuķ gūn durur (113b/2),

şūkr ve sipās ol iki cihānı yaradıcı hūālīķ bī-ķūn üzerine ol-**sun** (اُولْسُون) (1b/3-1b/4),

her bārī oķu-**sunlar** (رَلْنَسَوْقُوا) (162b/18).

1.3.2.3.2. Kişi (Şahıs) Ekleri

Metnimizde örneği bulunan şahıs ekleri şunlardır:

1.3.2.3.2.1. Zamir Kökenli Kişi Ekleri:

Görūlen geķmiř zaman, řart ve emir kipi dıřındaki çekimlerde kullanılan kiři ekleridir.

Teklik 1. Kişi Eki : +Im+

Metnimizde örneği bulunamamıştır.

Teklik 2. Kişi Eki: +sI4n+ / +sI4ñ+

Zamir kökenli bu kişi ekinin “n” ünsüzü, genellikle kef’le (ك) değil, nun (ن) ile işaretlenmiştir.

ol-a+**sin** (اُولَاسِين) (121a/12), dök-e+**sin** (دُوْكَه سِن) (66a/6), görmez mi+**sün** (كُوْرْمَزْمِسُون) (31a/7), id-e+**sin** (اِيْدَسِين) (121b/1), id-er+**siñ** (رَسِيْكَ اِيْد) (121a/10).

Teklik 3. Kişi Eki: +Ø+

olun-mış+Ø (اُولْمِيْش) (2a/7), ol-muş+Ø (اُولْمِيْش) (87b/3), aķıl-ur+Ø (اَجِيْلُوْر) (30b/10), bil-ür+Ø (بِلُوْر) (130a/4), şun-ar+Ø (صُوْنُر) (135a/6), yağ-ar+Ø (يَعُر) (75a/13), bit-er+Ø (بِيْتُر) (66a/4), bol-ur+Ø (بُوْلُوْر) (125b/5), beñze-r+Ø (بَنْزُر) (37a/11) (<meñzeg<beñze-< beñize-) “benzer”.

Çokluk 1. Kişi Eki : +Uz, -Allm

ol-ur+**uz** (اُولُوْرلُر) (163a/17), bul-**alım** (بُوْلَالِم) (22a/6).

Çokluk 2. Kişi Eki : +sIz+, +sİñIz+

oқud-a+sız (هدوقوا زس) (162b/11), gönder-e+sız (گردنوك زس) (162a/15), dile-r+sız (ديلر سز) (135b/6), id-er+siñiz (زكسرديا) (163b/14).

Çokluk 3. Kişi Eki: +lar/+ler:

vir-miş+ler (ويرمیشلر) (114b/4), ayt-mış+lar (ایتمیشلر) (67a/7), tut-ar+lar (طوتارلر) (58b/5), ol-ur+lar (ولر اولر) (59a/2), oқu-ya+lar (اوقیه لر) (115b/9), қurud-a+lar (қуруде لر) (158b/9).

1.3.2.3.2.2. İyelik Kökenli Kişi Ekleri:

Görülen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılan şahıs ekleridir:

Teklik 1. Kişi Eki: +m+:

eyle-di+m+Ø (مدل يا) (162a/8), di-di+m+Ø (ديدم) (62b/9).

Teklik 2. Kişi Eki: +ñ+ / +n+:

Metnimizde bu kişi ekinin yazımı bakımından düzensizlik göze çarpar. Ek, bazı örneklerde kef'le (ك), bazılarında ise nun (ن) ile işaretlenmekle beraber, çoğunlukla kef (ك) ile yazıldığı görülür:

қıl-ur+sa+ñ (қлоруск) (121b/4), dile-se+ñ (дилск) (116b/1), dile-r+se+ñ (дилрск) (113b/5), dile-r+se+n (дилрсн) (66a/4), gör-se+n (қорусн) (160b/6), gör-se+ñ (қоруск) (161a/7).

Teklik 3. Kişi Eki: +Ø+

çık-dı+Ø (şahıs eki)+Ø (teklik eki) (ىدق ي ج) (101b/t), ol-dı+Ø+Ø (اولدى) (97b/9), urul-dı+Ø+Ø (اورلدى) (51a/4), eyle-di+Ø+Ø (ایلدى) (31a/3), doğ-ar+sa+Ø (دوغرسه) (130a/11).

Çokluk 2. Kişi Eki: +(I)ñIz

diril-e+y+di+ñiz (ديرلیدکز) (158b/1), gör-e+y+di+ñiz (қоридкз) (158b/2).

Çokluk 3. Kişi Eki: +lAr

fitüzla-dı+lAr (فتوزلدیلر) (22a/7).

1.3.2.3.2.3. Üçüncü Tip Kişi Ekleri:

Üçüncü tip kişi ekleri emir ekleridir ve aslında şekil ekleridir. Ancak emirde her şahsın ayrı bir eki olduğu için o şekil ekleri aynı zamanda şahıs da ifade eder (Ergin, 1993:272). Metnimizde bu kişi eklerinin örnekleri şunlardır:

Teklik 1. Kişi Eki:

gör-eyim (مي هروك) sizi (162a/15).

Teklik 2. Kişi Eki:

eyle-Ø (أيلة) (113b/9)

bağ-ğil (بغئل) (160b/10), bil-gil kim (كيم بلكل) (113b/2)

İkinci ve üçüncü örnekte görülen +ğII eki, kişi eki değil, emri kuvvetlendiren pekiştirme ekidir.

Teklik 3. Kişi Eki: -sUn

ol-sun (اولسون) (1b/4)

Çokluk 3. Kişi Eki: -sUnlar

oğu-sunlar (رلنسونوا) (162b/18), eyle-me-sünler (ممليا رلنوس) (164a/6).

1.3.2.4. Olumluluk-Olumsuzluk Eki

Çatı eklerinden sonra fiile gelen son ek olan olumluluk-olumsuzluk eki, sayısı artmaya açık olmakla beraber, azalmayacak şekilde 9'a (1. Yapım Ekleri, 2. Çekim Ekleri "ismin hâl ekleri, iyelik ekleri, fiil çekiminin zaman ekleri ve şahıs ekleri" 3.Fiilimsiler, 4. Çatı Ekleri, 5. Olumluluk-olumsuzluk Ekleri, 6. Teklik-Çokluk Ekleri 7. Soru Eki, 8. Sıfatlama Eki, 9. Ek fiil⁵) kadar ayrı başlıklar altında sınıflanmış ekler içerisinde ayrı

⁵Daha geniş bilgi için bkz.: Zikri Turan, "Türkçenin Yapım ve Çekim Düzeninde Yer Alan Eklerin Sınıflandırılması Nasıl Olmalıdır?", 4. Uluslar arası Türk Dili Kurultayında (25-29 Eylül 2000, Çeşme-İzmir) bildiri olarak sunulmuştur. TDK tarafından 2007 yılında bildirilerin toplu halde yayınlandığı kitabın II. Cildinde, yazının, yazarı tarafından sonradan 2 madde daha eklenmiş şekli değil, eklerin 7 maddeyle sınıflanan biçimi yayımlanmıştır(IV. Uluslar arası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II 24-29 Eylül 2000, TDK Yay., Ankara 2007, s.1835-1844). Yazının, eklerin 9 madde halinde sunulan son şekli tarafımızdan görülmüştür.

bir kategoridir. **-mA-** olumsuzluk eki, **-Ø-(damga)** olumluluk ekiyle ikili-yerdaş karşıtlık taşıyan ektir. Fonksiyonu, hareketin yapılmadığını; icra edilmediğini belirtmektir ve fiile olumsuz kavram yükler. Ancak anlamını değiştirmez. Bu nedenle yapım eki değildir(Yılmaz “Aydın”, 2009: 2343).

İlhan, Türkçede olumsuzluk kavramı taşıyan ekler olarak, başlıca **-mA** eki ve bu ekin başka eklerle kaynaşmasıyla ortaya çıkan **-mAz**, **-mAdAn** gibi ekler ve isimlere eklenen **+sız** ekini, bir de $\pm$ **mı** soru ekini sayar(İlhan, 2005:271-279).

Metnimizde, **Ø-(damga)** olumluluk eki karşıtlığında, fiillere gelen olumsuzluk eki olarak kullanılan **-mA-** morfeminin kullanıldığı örnekler şunlardır:

iç-me-z+di (إِجْمَزْدِي) (31a/5), uşan-ma-ya (أَوْصَانِمِيَه) (137a/2), sev-me-z (سَوَمَزْ) (132a/1) (<seb-), bul-un-ma-ya (بَوْلْنِمِيَه) (41b/13), gör-me-miş ol-a (مَمِشْ أَوْلَا كُورْ) (15a/12), eyle-me-**sünler** (مَمْلِيَا رَلْنَوْس) (164a/6).

Birkaç örnekte soru ekinin ünlüsünün, “y” ünsüzünün daraltıcı etkisinden dolayı daraldığı görülür:

çalmıya kim (قَالْمِيَه كِم) (133b/7).

1.3.3. Fiilimsiler

1.3.3.1. İsim-Fiiller (Verbal noun):

Metnimizdeki isim fiiller ve ekleri şunlardır:

-İş :

az-uş (أَزُوشْ) (26b/8).

-mAK :

Metnimizdeki en işlek isim fiil ekidir.

(sünnet) ol-mak (أَوْلَمَقْ) (98b/5), (şerbet) iç-mek (إِجْمَكْ) (123a/1), (kan) çıkar-mak (جِيْفَرْمَقْ) (123b/6), (yüzün) gör-mek (كُكُورْمَ) (98a/1), şovu-mak(ğ)+a (başla-)(صُومَغَه)

(74b/6), incit-mek(g)+e (başla-) (انجتمكه) (20b/2), (merkeb) ol-mağ (قم لوا) (141b/t), (av) avla-mağ (اولمق) (98b/5).

-mA :

görüme+si (كوركمسى) (152a/8), gürl-me+sinden (كورلمسندن) (87a/6), eksil-me+si (سى) (94a/10).

1.3.3.2. Sıfat-Fiiller (Partisip):

-mİş :

(yaşın) geçür-miş (ياشين عورتلر مشركچو) (112b/t).

-dIK :

dökül-düg+i (yirde) (دوگلدكى) (77b/7), düş-düg+i (yirde) (دوشندكى) (69b/5), (zelzele) olduğ+ı (yirdedür) (اولدغى) (57b/13), (balık) yut-duğ+ı (gündür) (ى غدتوي) 106a/t, (cemre) di-dük+leri (ديدوگلىرى) (30b/6), di-digümüz cümle eşyalar (47b/13-48a/1), olma-dık (nesneler) (اولمدق) (87a/4), kılma-dık+ı (zabt) (قلمادىقى ضبط) (136a/2)

-(y)(A)cAK :

gel-cek (yıl) (گلجك) (62b/9), gel-ecek (yıl) (گلجك) (13b/1).

Bazı örneklerde, bu sıfat-fiil eki yerine şu eklerle de sıfat tamlaması kurulur:

gel-dec (yıl) (گلدج) (54b/13) (<kel-teçi), gel-eci (yıl) (گله جى) (8a/1).

-(y)An(<-ğan/-gen):

(anı) toğur-an (طغرَن) (98a/5), (bākī) çal-an (قلان) (84a/7), (kadri) bil-en+lerde (بللرده) (131a/12), (binā') id-en (tekür) (ايدن) (51a/11), (bir āvāz işideli) id-en (اندى) (113a/t), (bu günde) gısl id-en (ايدن) (102a/t), (bu günde) toğ-an (غانط) (146a/t), (bu zeħl sâ'atinde) toğ-an (oğlan 'ömri) (طوغان) (95a/11-95a/12), dilen-en (dilek ve mağşūd) (ديلنن) (117b/10).

Bir örnekte, ekin kelime başı “g” sesinin korunduğu görülür:

(az zamānda çok zahmet ve meşakkat) **getür-gen** ola (كْتُورْكُنْ)(126b/12-126b/13)

-(U)r :

(lā ilāhe illā'llāh muhammedü'n resūlu'llāh) di-r (kimse) (دِيرْ) (159b/11-159b/12)

(şu ile) işlen-ür (işlerden) (اِشْلُورْ) (128a/7)

dağı her bit-er (nesneden) ayrıca ayrıca ekeler (بِئْرْ) (66a/6-66a/7)

-mAz :

(‘ akl) iriş-mez (işleri) (اِيرِشْمَزْ)(133b/3), bil-mez (eminlik ola) (بِلْمَزْ)(55a/2)

(eti) yen-mez (kuşlar) (زَمَنِي) (142b/t).

1.3.3.3. Zarf-Fiiller (Gerindium):

-(y)I2cAK:

gid-icek (كِنْدَجْكَ) (129a/3) “gittiğinde”, id-icek (اِيْدَجْكَ) (115b/3) “ettiğinde”, id-icek (اِيْدَجْكَ) (116a/9) “ettiğinde”.

-(y)I2nCA :-

(azarbāycāna) var-ınca (وَأَرْجَه) (99a/5), (mayıs) çık-ınca (چِيْقِنْجَه) (75a/10), çıkar-ınca (چَقْرَيْنْجَه) (129b/10).

-mAdIn :

(tamām) ol-madın (اَوْلْمَدِينْ) (152a/1)

-mAdAn :

(gün) toğ-madan (طُغْمَانْ) (67a/6), (gün) çık-madan (جِيْقْمَانْ) (67a/8).

-dUKdA :

dutul-duқта (دُوْتُلدُفْدَه) (52a/5), (cevzehir) toğ-duğda (طُعْدُغْدَه) (77b/1).

-dUkçaA:

(dünyā) dur-duḳça (دردو) (149b/h).

-ken :

artar+ ø- ken (أرتركن) (7b/12), bitmiş+ ø -ken (بتمشكن) (64b/10), (bu ay) eksülür-ken (أكسلوركن) (13a/13).

-(y)U :

(bir adamdır) di-yü (ويدي) (163a/15-163a/16).

-(y)Up :

Zarf-fiil eki -(u)p/-(ü)p'ün ünsüzü ise birkaç kelime dışında tüm örneklerde be (ب) ile yazılmıştır:

(bir hoşça göziñüz açuḳ) tüt-up (بوتوط) (163a/14), (bir hoşça muḳayyet) ol-up (بولوا) (163a/14-163a/15), (azḡun) olup (اولوب) (69a/10), (pāzār) eyleyüp (بويليا) (163a/10), rivāyet idüp (روايت ايوب) (155b/9-155b/10), (yemek) yéyüp (بيوب) (158a/13), (altı yüz kere) diyüp (ديوب) (120a/12), (sūre-i fātiḥā) oḳuyup (اوقيوب) (161a/12), (bir yıldıza)baḳ-up (بوقاب) (101a/t), (anı) ḳov-up (قوب) (158a/9) (<ḳoḡ-).

1.3.4. Diğ̈er Kelime Türleri

1.3.4.1. Sıfatlar

Nesnelerin renk, biçim, boy, ağırlık, yapı gibi çeşitli vasıflarını bildiren ya da nesnenin yerini, sayısı gösteren ve onu soru şeklinde belirten bu kelimeler aslında görevli kelimelerdir. Tek başınayken kelime dağarcığımızda *isim* başlığı altında yer alan bu kelimeler, tamlama kurduğunda başka bir ismin önünde gelerek onu niteler ya da belirtirler ve sıfat tamlaması oluştururlar.

1.3.4.1.1. Niteleme Sıfatları

Nesnelerin renk, biçim, boy, ağırlık, yapı gibi çeşitli vasıflarını bildiren sıfatlardır. Metnimizdeki belli başlı örnekleri şunlardır:

egri gözlü (اَكْرَى) (128a/6),	yırtıcı cānavarlar (يَپَرْتَج) (128b/2)
sol el (صُول) (134a/9),	sağ el (صَاع) (134a/9)
ağ kuşlar (اَق) (159a/1),	alçak düz yerler (الْحَق) (141b/t)
a' lā gündür (اعْلَا) (104a/t),	'ālī kaşırılar (عَالِي) (156a/9)
arığ hayvānlar (أَرْق) (140a/9),	ayrılmasuz muḥabbat (زوسملري) (153a/t)
bağlı işler (بَعْلُو) (145b/t),	bol ni' met (بُول) (129a/7)
büyük kimesneler (بُيُوك) (24a/12),	çesur çapik vıcūd (چِسُور چَاپِك) (132a/12)
issi otlar (اِسَى) (10a/2),	koçulu nesneler (فُقُولُو) (82a/11)
korğunc nesneler (قُونجُور) (138a/5),	küçük oğlancıklar (كُوجِك) 84a/10-84a/11)
tatlı nesne (طَتْلُو) (17a/9),	tuzlu ta' ām (ولزوط) (102a/t)
ufak tavarlar (اَوْفَاق) (110b/9-110b/10),	ulu başlar (اُولُو) (5a/9)
tāze balık (مَزَات) (106a/t),	kızıl kan (قِرْل) (84b/8).
düpdüz bulud (دُوْدُوز) (75a/7),	rendesi gün (رِنْدَاسِي) (67a/6).

1.3.4.1.2. Belirtme Sıfatları

Bu sıfatlar nesnenin bünyesinde olan bir vasfı göstermez, nesneyi şu veya bu şekilde belirtirler. Nesnenin ya yerine işaret edilir, ya sayısı gösterilir, ya nesne soru şeklinde belirtilir veya belirsiz şekilde ifade edilir (Ergin, 2000: 247).

1.3.4.1.2.1. İşaret Sıfatları

bu (824 yerde) (بُو)

bu zıkr (116b/9),

bu yıl (23a/9),

bu sene (4a/5-4a/6)

bu söz (129b/4),

bu gün (37a/6),

bu kitāb (2b/2).

şol (14 yerde) (شَوْل)

şol nesne (154a/12), **şol** piyāde ki (155a/7), **şol** kimesne (155a/4).

ol (179 yerde) (لَو)

ol dāneler (66b/1),

ol er (133a/9)

ol fi' il (100a/5),

ol gice (16b/9).

o (3 yerde) (أُو)

o kişi (135a/11),

o şahs (134a/12).

işbu (<uşbu) (15 yerde) (إِشْبُو)

işbu ay (88a/1),

işbu cedvel (114b/12),

işbu dā' ire (114a/6).

1.3.4.1.2.2. Sayı Sıfatları

1.3.4.1.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

elli iki daḳīḳa (إيكي اللى) (114b/7), **iki** kāfir (ايكى) (158a/6), **üç** aydur (أُوچ)(90b/9), **dört** faşıl (دورّت)(90b/7), **üç yüz altmış beş** gün (أُوچ زيو الثمّش بَش) (93a/6-93a/7), **üç yüz altmış** gün (أُوچ يوز الثمّش) (30a/5), **üç yüz** kimse (أُوچيوز)(151b/2), **toḳuz** sā' at (طقوز) (15b/12), **bir** sā' at (بر) (94a/2).

1.3.4.1.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

Metnimizde sıra sayı sıfatı göreviyle tamlama oluşturan kelimelerden bazıları şunlardır:

beşinci gün (بَشْنَجِي) (82b/2), **üçüncü** gök (اَوْجُنْجِي) (135a/8), **dördüncü** faşıl (دُورُنْجِي) (5a/6), **sekizinci** gün (سَكْرُنْجِي) (10a/6), **toğuzuncu** faşıl (طَفُوزُنْجِي) (6a/8), **yigirmi birinci** gün (يَكْرُمِي بَرُنْجِي) (22a/10).

1.3.4.1.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

ikişer gün (ايكشَر) (93a/7),

yedişer sekizer üçer dörder kimesne (سَكْرَرِيْدِيْشَر اَوْچَر دُورُدَر) (157a/10).

1.3.4.1.2.3. Soru Sıfatları

kaç/kaç (2 yerde)

kaç dâne adam (جاق) (163b/14), **kaç** kez (قُچْكَز) (114a/3).

kanķı/kanķı (13 yerde) (قَنْغِي – قَنْغِي)

kanķı ay (67a/2), **kanķı** taraf (11b/6), **kanķı** burc (113b/5).

ne kadar (4 yerde)

ne kadar aķçe (رَدَقَن) (163a/11).

1.3.4.1.2.4. Belirsizlik Sıfatları

ba' z(ı) (12 yerde) (يَضْعَب – بَعْض – بَعْضُ)

Bu belgisiz zamirin imlâsı bakımından metinde bir düzen yoktur. Son ünlüsü, yer yer bizzat esresiz ye (ي) ile işaretlenirken, bazı yerde sadece (esre) hareke ile gösterilmekte, bazı yerde ise ne harf ne de hareke ile işaretlenmemektedir.

ba' z begler (بَعْضُ) (18b/3), **ba' zı** yirler (بَعْضُ) (157a/6-157a/7), **ba' z** yir (83b/5), **ba' zı** hayvân (25b/2), **ba' zı** mevzi' (61a/13), **ba' zı** mîveler (32a/2), **ba' zı** bilâd (يَضْعَب) (112b/t), **ba' zı** şehirler (68b/2-68b/3).

çok (38 yerde) (چوک)

çok iklimler (68a/10), **çok** ' imâretler (79b/5), **çok** kimesne (49a/3).

çok kişi (136b/13), **çok** mâl (152b/9).

az (3 yerde) (آز)

az yirde (23b/8).

nice/niçe (ne+çe) (21 yerde) (نچه - نجه)

nice iklim (80a/12), **nice** işler (136a/7), **nice** kimesneler 39b/3,

niçe gün (159a/12), **niçe** kimesneleri (76a/4).

her (135 yerde) (هر)

Nesnenin bütününü anlatan belirsizlik sıfatıdır:

her kısma (114b/4), **her** günü (75a/9),

her kıyâs (133b/4).

Mevcutların her hangi biri olduğunu belirtmek için *her kırankı* ve *her kim* şekillerinde de kullanılan bu kelime *kim*, *ne* (*her ne*) ve *kırankı* soru kelimeleriyle birlikte soru zamiri olur ya da soru sıfatı görevini alarak tamlama kurar:

her kırankı burc (137b/1)

her ne aḥkâm (62b/9), **her ne** iş (82b/1).

bir (340 yerde) (بر)

bir sultân (21b/6), **bir** yer (128a/5), **bir** kararı (31a/3), **bir** ili (27a/9).

birkaç (4 yerde) (جاقرب)

birkaç ihtiyârlar (163a/9).

delim (1 yerde) (دَلِيمُ)

delim kıanlar (38b/2).

h̄icbir (1 yerde) (جِي ه رِب)

h̄icbir nev^c (153a/t).

cümle (22 yerde) (جُمْلَه)

cümle düřmānlar (48b/6).

ķamu (2 yerde) (قَمُو)

ķamu ĥalk (111a/1).

ne kim (1 yerde) (نَكِيم)

hevāniñ **ne kim** kuvveti varısa (127a/8).

dükeli (10 yerde) (دُكَلِي)

dükeli ė alem (158a/11).

ġayr(ı) (5 yerde) (غَيْرِي)

ġayrı yemişler (137b/5).

ĥaylī/ĥaylī (4 yerde) (حَيْلِي)

ĥaylī begler (59a/11)

1.3.4.2. Zamirler

1.3.4.2.1. şahıs Zamirleri

Teklik 1. Kişi Zamiri : ben (1 yerde)

deyim ĥālī ne olur **ben** saña (بِن)(135b/3).

Bir örnekte bu kişi zamiri için Arapça “ene” kelimesini kullanır:

ene'l-dā'ī “Dua eden ben” (1a/7).

Teklük 2. Kişi Zamiri : sen (11 yerde)

ma' nā-yı muğlağ kelāmın ol **seniñ** (سِنَا) (136a/11),

deyim hāli ne olur ben **saña** (سَا)(135b/3).

Teklük 3. Kişi Zamiri : o (1 yerde), ol (7 yerde)

ol mekke-i mükerrime'de sākındür (اُول) (151b/9),

her kıyās cem' ider **o** iy şebāb (اُو) (133b/4),

anı toğuran (اَنِي) (98a/5).

Çokluk 1. Kişi Zamiri : biz (16 yerde)

bize haber vire (زَبِي) (159b/3-159b/4),

bizim icün (مَزْب نَوْجِيَا) (163a/7).

Çokluk 2. Kişi Zamiri : siz (17 yerde)

siz de göreydiñiz (سِز) (158b/2).

Çokluk 3. Kişi Zamiri : anlar

anlara bir dürlü fermān vāşıl olur (اَنلَرَه) (154a/11).

1.3.4.2.2. İşaret Zamirleri

bu, bunlar (92 yerde)

ol sebebden yılbaş **budur** (بُوْدُر) (92a/2),

bunları ol günde yüz on bir kerre oğuyalar (بُوْدُرِي) (115b/8-115b/9).

ol, anlar

şuya ve-yāhūd aynaya bağıl ki **ol** saña mubārek ola (اُول) (160b/3),

maşrık **anıñdur** (انكُدر) (96a/11),

aña nazār olunup (انگا) (152a/9-151/10).

1.3.4.2.3. Dönüşlülük Zamiri

Metnimizde kullanılan dönüşlülük zamiri **kendi**'dir.

(DLT) : kendü (كندو) (121a/8) ~ kendiniñ (كندينيڭ) (93b/3).

Bir örnekte *kendi* dönüşlülük zamiri Eski Anadolu Türkçesi döneminde dönüşlülük zamiri olarak kullanılan “öz” kelimesiyle birleşmiş olarak kullanılır:

kendüzi (كندُزي) (133a/13) (<kendü + öz).

1.3.4.2.4. Belirsizlik Zamirleri

her biri /her birisi (9 yerde)

bu menaziliñ **her birisinde** (هرْبِرْسِينْدَه) (115b/3),

fevķında zıkr olan aylaruñ **her birisine** (رِسِينَهْ هَرْبِرْسِينْدَه) (67b/12).

ba' z(1) (8 yerde)

ba' z bilād-ı Rüm'dur ve nücebā yetmiş 'aded kimesnelerdür (بَعْض) (151b/3).

ba' zılar (9 yerde)

ba' zılar aytmışlar ki (بَعْضِيلِر) (7b/12).

kimi (4 yerde)

kimi dürr-i çevāhir **kimi** ĥarr-i mühre olur (كِمِي) (132b/10).

cümle (5 yerde)

bunlarıñ **cümlesi** rast söyler (سِيْ جُمْلَه) (155a/3).

ķamu (3 yerde)

ire **ķamuya** tevfiķ iycān (قَمُويَه) (135b/4).

her kim (13 yerde)

her kime ki rast gelürse (هَرُكَيْمَه) (159a/6).

her ne (5 yerde)

her neye mihri anıñ efzūn olur (هَرُنيَه) (134b/13).

her ne kim (7 yerde)

her ne kim tuta (هَرُنْگِيم) (127b/4).

kimesne (<kim+ise+ne) (28 yerde)

orta ĥālli **kimesnelere** iħtilāṭ itmek eyüdü (لره كِمِسْنَه) (122a/10-122a/11).

kimse (<kim+ise) (17 yerde)

kimseden ķorkmaz o şahs ey ābī (كِمِسْدُن) (134a/12).

her ķankı (2 yerde)

her ķankısına gelicek (سِينَه هَرُقَنْقِي) (2b/8).

ķoķlar (1 yerde)

ķoķlar işini gücünü terk iderler (چوڭلار) (129a/7-129a/8).

ģayrısı (5 yerde)

yerine **ģayrısı** geķe (غَيْرِسى) (40b/7).

nice/niķe (ne+ķe) (14 yerde) (نِچَه - نِچَه)

ey **niķeler** ˆ aķķına anıñ düķer (135a/6).

1.3.4.2.5. Soru Zamirleri

ḫankı/ḥankı (7 yerde)

ḫankısı ma^çḫūl ise alası (يسقنح) (162a/11-162a/12),

ḫankısı bitmez ise (قنقىسى) (66b/2).

kim (25 yerde)

ḥükm ide **kime** gerekse sağ sol (كىمه) (136b/2).

ne (21 yerde)

aña nazār ide, göre, ḥükmi **nedür** (ندُر) (152b/7).

1.3.4.3. Zarflar

Zarflar, yer, hal ve mikdar isimleridir. Sıfatlar gibi zarflar da tek başlarına isimden başka bir şey değildirler (Ergin, 2000: 258). Zarflar, başka bir sıfatın, fiilin ya da zarfın anlamını niteleyerek ya da belirterek değiştirirler.

1.3.4.3.1. Yer-Yön Zarfları

Metnimizde görülen bazı yer-yön zarfları şunlardır:

yuḫar(I) (12 yerde)

yu□aruda (يوقاروده) (113b/7), yuḫarı (يوقارى) (56a/11).

aşağa/aşağı (3 yerde)

aşağada zıkr olunur (ده اشغه) (2b/13),

narḥ **aşağı** ol- (اشغى) (40a/11).

öñ (6 yerde)

şaḥretu'llāhuñ **öñüne** oturalar (اوكنه) (157b/11-157b/12).

üst (4 yerde)

keçe **üstüne** (اوستوننه) (157a/7),

üstündegi hisâb toquz hisâbdur (هكندنوتسوا) (153a/t).

alt (8 yerde)

yer **altında** (التينده) (10a/4)

altundaki on ikişer hisâbdur (الثونديكة) (153a/t).

ilerü (1 yerde)

ilerü gele (ایلرؤ) (127b/4).

gerü (1 yerde)

eger **gerü** berâber toğsa (كرؤ) (69a/5).

taşra (3 yerde)

on sekizinci gice **taşra** koyalar (طشتره) (66b/5).

1.3.4.3.2. Zaman Zarfları

añsızın/ añsızun/ añsuzın (4 yerde)

añsuzın tutup helâk ideler (اگسوزن) (19b/7).

şoñra (46 yerde)

âhir **şoñra** öldüreler (صكره) (84b/12).

gice/giçe (111 yerde)

giçe olsa (كيجه) (28a/4).

gündüzün/gündüzün (2 yerde)

gündüzün olsa (كوندنزن) (81a/12).

imdi (5 yerde)

imdi gerekdür ki (امدى) (113b/2-113b/3).

yazın/yayın (8 yerde)

yazın gâyet de issi ola (يازين) (3b/7),

yayın issiler katı ola (ياين) (64a/13).

kışın (1 yerde)

kışın kar yağmur az ola (فتنين) (71b/11).

1.3.4.3.3. Durum Zarfları (Nasıllık-nicelik)

Bunlar hal ve tavır ifade eden zarflardır. Hal ve tavır ifade eden her isim nasıllık-nicelik zarfı olarak kullanılabilirdi için bu zarflar sayılamayacak kadar çoktur (Ergin 2000: 247). Metnimizde belli başlı örnekleri şunlardır:

açık olsa (أچق) (75a/1),

iklim iklim yerür (اقلیم اقلیم) (132a/10),

uzak ola (اوزاق) (16a/13),

yaramaz ola (یراماز) (34a/12),

yumuşak ola (یومشاق) (4a/3),

yap yap gök güldüğünü (یاب یاب) (21a/5),

oñad ola (اوکاد) (88a/7),

āsānıgla bulur (اسانلیغله) (133a/1),

āşikāre ideler (اشیکاره) (156b/3),

kuvvetlü gele (فوتلو) (76b/8),

dürüst ola (درست) (136a/12),

bol ola (بول) (125b/12).

1.3.4.3.4. Miktar Zarfları

Metnimizde belli başlı miktar zarfları şunlardır:

ziyāde (101 yerde)

ziyāde kırılı (زیاده) (21b/3).

katı (63 yerde)

hirmen ortasında yağmur **katı** yağa, kış yağmuru **az** ola (قَتَى) (24a/9).

öküş (330 yerde)

ğille **öküş** ola (اَوْكُوشُ) (88a/7).

aşırı

hadden **aşırı** yağsa (أَشْرَى) (88a/8).

az (235 yerde)

kesb ü ma'îşet **az** ola (أَزْ) (76b/4).

çok (1073)

bu ayda et ve şorba **çok** yéyeler (جُوقُ) (30a/1),

koyun **çok** ola (جُوقُ) (76b/8).

igen (1 yerde)

Nil şuyı **igen** taşmaya (اِكْنُ) (24b/2).

azacık/azaçuk (8 yerde)

şu **azacık** ola (أَزَجِقُ) (24b/2),

azaçuk yesünler (جُقُ أَزَهْ) (36b/11).

ğāyet (125 yerde)

on birinci günü **ğāyet** naḥsdur (غَايَتُ) (30a/8).

artuk/artık (3 yerde)

Diyār-ı bekir ili daḥı **artuk** ola (أَرْتُوقُ) (73b/9),

âdem oğlanlarınıñ şazlığında **artık** olur (أَرْتِيقُ) (130a/11).

nihāyetsiz

nihāyetsiz ola (نِهَائِيْسِيْزْ) (28a/6).

1.3.4.3.5. Soru Zarfları

ne kadar (4 yerde))

her burcda **ne kadar** durur beyān olunmuşdur (نَهْ قَدْرْ) (115b/2),

ne kadar yirlerse fā'ide ider (نَقْدْرْ) (10a/3).

ne mıkđār (2 yerde)

ne mıkđār durur (هَنْ مَقْدَارْ) (113b/6).

ne vaktın (2 yerde)

kamer **ne vaktın** kankı burcuna gelür (نَهْ وَكْتِيْنْ) (113b/5-113b/6)

kaçan (22 yerde)

kaçan yeñi ay görünse yeñi ay görünse, yine bakmağ gerek ayı bildürür (فَقْجَانْ) (160b/1).

nedeñlü (1 yerde)

nedeñlü yer yüzünde cūhūd var ise (نَدَنْغُوْ) (158b/3-158b/4).

niçe (1 yerde)

niçe toğduğunu (نِيْچَهْ) (149a/5).

1.3.4.4. Edatlar

Edatlar, cümle içerisinde başka isimlerle birlikte kullanılarak onları destekleyen kelimelerdir.

1.3.4.4.1. Çekim Edatları

İsimlerden sonra gelerek, bağılı olduğu isimle cümlenin diğere unsurları arasında **zaman**, **mekan**, **cihet**, **tarz**, **benzerlik**, **başkalık** vb. gibi bakımlardan çeşitli ilgiler kuran

kelimelere çekim edatı diyoruz (Hacıeminoğlu, 1984:1). Çekim edatları, genellikle ait oldukları isimlerin hâl eki almış şekilleriyle kullanılırlar.

Metnimizde görülen bazı çekim edatları şunlardır:

ile, +(y)ıla/+(y)ile, birle

Metinde işlek olarak kullanılan çekim edatlarındandır.

erkek ile (أَرْكَكْ اَيْلَهْ) (98a/11), zulm ile (ظَلْمُ اَيْلَهْ) (45a/10), şazlık ile (شَاذَلِيقُ اَيْلَهْ) (135b/1), şartıla (شَرْطَيْلَهْ) (66b/6), şıdķıla (صَدَقَيْلَهْ) (135b/5), şuyıla (هَلِي وِوَصْ) (105a/t), derdile (دَرْدَيْلَهْ) (135b/6).

Yer yer “ile” kelimesi yerine bu ekin Eski Türkçedeki şekli olan “birle” kelimesi kullanılmaktadır(10 yerde): kuvvet birle (قُوَّةٌ بَيْرْلَهْ) (125b/6).

Yer yer harf-i cer (**bi**) veya Arapça **ma'** (İle, beraber, birlikte) kullanılarak bu fonksiyon karşılanır:

bi-izni'llāhi ta'ālā “Allāhü Teālā'nın izniyle” 37b/1

ma'a'l-kıble “Kıble ile birlikte” 102a/t

degin (31 yerde)

otuz+a **degin** gürlöse (دَكْنُ اَوْتُوْرَهْ) (87b/5).

dek (6 yerde)

eger yigirmiden yigirmi beş+in+**e dek** görölse (بِشْنَدِكْ يَغْرَمِي) (47b/7-47b/8).

ķadar (2 yerde)

şol **ķadar** ceng ola (قَنْرُ) (77a/9),

öyle namāz[ina] **ķadar** (مِنْ زَمَنِ رِدَاقِ) (109a/t).

denli/denlü (2 yerde)

bu **denlü** kuşlar (ولند) (142b/t)

gibi (37 yerde)

bunlar+**in** **gibi** işleri görmek (كبي بوئلك) (97a/10).

üzre (10 yerde)

bu gicede ol işler **üzre** olalar (اوزره) (100a/1).

diyü (4 yerde)

Bu yıl nıl taşar **diyü** ve eger nem bulmazlar ise beğāyet melül olurlar (ديو) (59a/3-59a-4).

ğayrı (1 yerde)

kendi+**den** **ğayrıyla** olsa (غيريله كندن) (142a/t).

içre (14 yerde)

hikmet **içre** şöyledür (ايجه) (127a/4).

karşu (1 yerde)

gündüz güneş+**e** **karşu** koyalar (كئشه قرشو) (66a/11).

şoñra (46 yerde)

ikindi+**den** **şoñra** (يدن ايكن صكره) (137a/13),

yıl+**in** **şoñrası** eylik ola (يلك سى صكره) (35b/3).

Yazar, bazı yerlerde bu tür kelime gruplarını Arapça terkiplerle kurar:

ba' dü'l-Mısr “Mısır’dan sonra” 103b/t, **ba' dü'l-nevm** “Uykudan sonra” 105a/t

ba' dü'z-zuhr “Öğleden sonra” 46a/10.

göre (2 yerde)

ṭāli' i iş+in+e göre olmaya (كُورَة اِثْنَة) (133b/7).

ṭaraf

Metnimizde, işlek olarak kullanılan çekim edatıdır.

eger bu ayda maşrıḳ+dan ṭarafa gök kızarsa (طَرَفَه مَشْرِقِدَنْ) (33b/1).

yaña (12 yerde)

eger bu ayda maşrıḳ+dan yaña kızarsa (يگا مَشْرِقِدَنْ) (12a/12).

içün (11 yerde)

ḳış için (شِيقِ اِيجُونُ) (68a/4),

bizim için (مِزبِ نُوچِيا) (162a/10)

anıñçün (انكچُونُ) (30a/5).

āhır (1)

vaṭandan āhır yere (أخرُ) (139b/7)

Kelimeyi yönelme haline sokan ve kelimeye *+e göre*, *+e için*, *+e kadar* gibi anlamlar veren Farsça **be** (به), *ḳadar*, *içün*, ve *göre* gibi çekim edatlarının fonksiyonlarını üstlenir:

be-haḳḳı “Allah için, haḳḳı için” 103a/t

1.3.4.4.2. Kuvvetlendirme Edatları

daḥı/daḥı (169 yerde)

bu gicede **daḥı** ol fi' ili işleyeler (دَحَى) (100a/5).

da/de (11 yerde)

siz **de** (سِزْدَه) (158b/2), **gāyet de** (غَايْتْدَه) (7b/1)

ikisi **de** (ايكسِيْدَه) (83b/9).

key (7 yerde)

key sa‘ ādet ehli ola (كَي) (135a/3).

elbette/elbet (3 yerde)

yedisinde **elbet** bir tamlı yağar (الْبَيْتُ) (43b/12).

elbette ve elbette bizim için çalışup başka mektüb yazup bize i‘lām eylesiz (و البتة و هدا البيت) (163b/4-163b/5).

lā-cerem (1 yerde)

lā-cerem bi-gāyetu‘llah ol ‘azizlerüñ hümmetiyle manşūr ve muzaffar gālib ve mu‘īd a‘yeni hālkda şirīn görükmesi muḳarrardur (لَا جَرَمَ) (152a/6-152a/7).

1.3.4.4.3. Bağlama Edatları

ki (125 yerde)

ola ol **ki** şahş-ı tufeyl ahı (كَيْ)(136a/1).

kim (24 yerde)

bilgil **kim** kamer her bir burūcda iki buçuḳ gün durur (كَيْم)(113b/2).

ve (1958 yerde)

biçin çok ola **ve** tavār kırılı (وَ) (61a/3).

U (32 yerde)

cānın **u** tenin (وَ) (134b/7).

ile (16 yerde)

Mısrılı **ile** ‘Arab ‘adāvet ide (إِلَى) (19a/13),

şarḳ ili **ile** şimāl ili (إِلَى) (23a/4).

eger (516 yerde)

eger ‘ avrat bulunmazsa (اگر) (160b/7).

ger (3 yerde)

ger katı āvāz eylese; şovuk hücūm ide, yemiş olmaya (گر) (34a/4).

pes (7 yerde)

pes fark u muhtelifeniñ her biri ne tekellüm kılup ne kavle kâil oldı ise (پس) (155b/4).

ammā (152 yerde)

aña uşşı ola **ammā** ol vücūd çok yaşamaya (أما) (126a/3).

līk (2 yerde)

İsti‘ ānet dilemek **līk** hoş iy yār (ليك) (135b/5).

lākin (36 yerde)

orta hālli kimesnelere ihtilāt itmek eyüdü **lākin** ‘ aqd-i nikāhdan hāzer ideler (لكن) (122a/11).

çünkü (1 yerde)

‘ azīm-keşler ile Mekke’ye ‘ azīmet eyleye ve **çünkü** ‘ İ sā bu hāli işide (چونکه) (157b/13-158a/1).

ba‘ dehū / ba‘ de (17 yerde)

rıdvānu’llahü ta‘ ālā ‘ aleyhim ecmaī‘ n, ammā **ba‘ dehū** bu bir ihtiyārāt-ı kavāi‘ d-i külliyedür ki (بعده) (2a/2-2a/3)

1.3.4.4. Karşılaştırma Edatları

yā...yā (30 yerde)

yā ayağıñ arkasına **yā** ağac dalına (يا ... يا) (160b/12).

yā....ve-yāḥūd (2 yerde)

yā bir duru şuya **ve-yāḥūd** aynaya (يَا.... وَيَاخُودُ) (160b/2-160b/3).

ne.....ne

ne zāhid ve **ne** fāsiḳ ola (نَه.... نَه) (99a/11).

hem....hem (146 yerde)

hem mu‘ abbir **hem** muvaḥḥarlar (هَمْ.... هَمْ) (134a/5).

gāh... gāh

gāh yağa **gāh** yağmaya (كَاه...كَاه) (75a/8).

yohsa (3 yerde)

bizim için bir eyüce ev mi olur ve **yohsa** oda lar mı olur (مِسْحَوِي) (162a/10).

1.3.4.4.5. Tekrar Edatları

gene/yine (8 yerde)

gene mağribdan bir düşmān zāhir ola (كَنَه) (111a/6-111a/7),

ḳamer **yine** sünbüle burcunda olsa (هِنِي) (118a/9).

kerre /kere (18 yerde)

Bunları ol günde yüz on bir **kerre** oḳuyalar (كِرَّه) (115b/9).

kez (5 yerde)

İki yüz elli altı **kez** oḳuyalar (كَز) (118a/12)

1.3.4.4.6. Hitaplar (Seslenme Edatları)

ey/iy (42 yerde)

ey yār (اِي) (135a/10),

iy cān (ى) (134a/11).

yā (58 yerde)

yā emirü'l-mü'minîn (ى) (156a/1).

1.3.5. Cevherî Fiil (Ek-Fiil)

Metnimizde i- cevherî fiili birleşik çekimlerde ve zarf fiil eki –ken ile çekimlenmiş fiillerde ya bizzat yer alır ya da damga(Ø) halindedir:

bitmiş+ Ø - ken (64b/10), gök kızarmış iken (12a/13-12b/1).

Birleşik çekimler

a. Hikâye birleşik çekiminde örnekler

ağlardı (31a/4), olmuş idi (113b/8), içmezdi (31a/5).

b. Rivayet birleşik çekiminde örnekler

Metnimizde örneğine rastlanmamıştır.

c. Şart birleşik çekiminde örnekler

kılırsañ (121b/4), dilerseñ (113b/5).

1.4. Söz Dizimi

1.4.1. Kelime Grupları

Dilin; duygu, düşünce ve hayallerin ifadesinde kendi içinde bulunduğu bir imkân olan kelime grupları üzerine araştırmacılar çeşitli değerlendirmeler yapmıştır:

Kelime grupları; manayı genişlettiği gibi üslubu renklendiren, edebî güzellik kazandıran, daha kolay ve rahat anlatma fırsatı veren kelime birlikleridir (Ergüzel 2009: 52). Bilgegil, “belirtme (tayin) grupları” deyimi içinde “tek kelimededen farksız bir kelime gibi çekim eki alabilen birleşik sözler” dediği grupları 8 çeşit olarak değerlendirmiştir(isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, bağlaç grupları, zarf grupları, isim grupları, ikizlemeler, edat grupları, unvan grupları) (Bilgegil, 1982:115). Tek tek

kelimelerle karşılanamayan varlık, kavram ve durumlar belli bir mantıkla yan yana gelen kelime birlikleriyle karşılanır. Metnimizde hemen hemen her kelime grubu için örnek vardır. En çok İsim ve sıfat tamlaması bulunmaktadır. Bunları sırasıyla görmek gerekirse;

1.4.1.1. İsim Tamlamaları:

İyelik sistemi içerisinde bir ismin diğer bir isimle kurduğu birliktir.

Metnimizde **624** örneği vardır.

İsimler aşağıdaki gibi üç farklı şekilde bir araya gelerek *isim tamlamalarını* teşkil ederler. Aslında aşağıdaki maddeler tek bir yapıyı karşılar. Burada üç maddede bir iyelik sistemi içerisinde yan yana gelen ve birbirini tamamlayan isim dizisi vardır:

a. İsim+ ilgi hali eki isim+iyelik eki

b. İsim+Ø isim+iyelik eki

c. Ø+Ø isim+iyelik eki

Bu maddelere metnimizden örnekler vermek gerekirse,

a. İsim+ ilgi hali eki isim+iyelik eki

Metnimizde 255 tane bu yapıda isim tamlaması tespit edilmiştir. Bu tamlamaların genellikle her iki unsuru da isimdir. Ancak tamlayanı sıfat tamlaması ya da tamlananı sıfat tamlaması olanlar da vardır.

anıñ içinde olan ‘alâmetlerin hükmü 82a/7

anıñ ‘arabiyesiniñ evvel harfi 152b/4...

Yer yer metnin manzum kısımlarında bu isim tamlamasının unsurlarının yer değiştirdiği görülür:

ma‘nâ-yı muğlak kelâmın ol seniñ (136a/11)

a.a. İki kelimedden oluşanlar (95 tane)

abdâllaruñ ‘adedi 151b/4

‘aduların şehirleri 113a/t

ağacılarıñ özdegene 83b/11	anıñ yavuzluğu 130a/13
ağacılarıñ yemişleri 75b/1	anıñ zuhūrı 157b/6-157b/7
ağacılarıñ tamarları 30b/1	anıñ eli 133a/3
‘ālemiñ ni‘metleri 127a/9	anıñ hükmü 15b/2
anıñ a‘vānı 97a/6	anıñ katında 134a/11
anıñ delāleti 143b/h	anlarıñ boyları 158b/7
anıñ eli 131a/7	anlarıñ meskenleri 151b/4
anıñ endiŕesi 135a/3	anlarıñ teŕliŕi 155a/2
anıñ hükmü 43b/1	anlarıñ küçicekleri 156b/12
anıñ ‘ilācı 154b/7	anlarıñ meskeni 151b/2
anıñ iŕi 133b/11	anlarıñ meskenleri 151b/5
anıñ ıalbi 154b/5	arzıñ gölgesi 124a/4
anıñ katı 130a/2	ayıñ yüzi 38a/9
anıñ malı 135a/2	Bābilūñ ŕāhı 24a/1
anıñ mekānı 133a/12	benim emānetim 162b/7
anıñ nāmı 157a/13	benim rūhum 162a/3
anıñ nesli 133a/8	benim yanım 158a/5
anıñ seyrānı 133a/12	bıñarlarun ŕuyı 137b/4
anıñ ŕānı 1b/11	pādiŕāhlarıñ ortası 7a/2
anıñ teŕviŕi 136b/3	bunuñ hūkmi 2a/5
anıñ üzeri 58b/3	bunlarıñ bayramları 37b/3-37b/4

bunların c̄ifelerü 159a/1-159a/2	ķumrunuñ erkegi 142b/t
bunların c̄ifesi 158b/13	mecmū' nıñ ķavli 155b/6
bunların suvāli 151b/13	mehdīniñ öñü 157b/7
bunların cümlesi 155a/3	memleketiñ ķarār-gāhi 154a/4
cimā' uñ teşvīşi 105a/t	pādişāhın murādı 140a/1
dünyānuñ yüzi 101b/t	şahretu'llāhuñ öñü 157b/11-12
ekşeriniñ veledi 127b/4	şuların üzerini 16b/8
erba' inüñ evveli 15b/10	şunuñ buķarı 30b/7
eviñ merrāmātı 162a/14	şāhın eli 82a/6
giceniñ evveli 94b/12	Şām' uñ şāhı 24a/3
giceniñ evveli 100a/t	şehrüñ halkı 9b/4
giceniñ sâ' ati 15b/12	tavā' ifiñ ķocalması 126a/4
gözleriniñ yaşı 156b/3-156b/4	terekeniñ ķilleti 112b/t
günüñ yaylıķı 130a/6-130a/7	velediñ ' ömri 98a/6
halkıñ arası 12a/2	veziriñ nāibeleri 154a/7
halkuñ bedenleri 112b/t	yağmurlaruñ ķilleti 113a/t
halkuñ işi 45a/4	yağmuruñ ķilleti 112b/t
hayvānātıñ nesli 137b/4-137b/5	yerüñ aķusı 43b/8
hevāniñ şiddeti 30b/7	yerüñ tamarları 30b/9
hudānuñ ğazabı 43b/13	yeryüzüniñ revnaķı 131b/2
hevāniñ şiddeti 30b/7	yetimlerüñ mälları 156a/8

yılıñ āhiri 21a/12

zālımıñ ħorluġu 120b/13

yılıñ evveli 27b/8

zālımlarıñ helāki 120b/9

yılıñ ōñı 28b/12

zemīniñ yūzi 127a/10

yılıñ ōñrası 35b/3

zemīnūñ aġusu 30b/7

zālımıñ helāki 119b/9

a.b. İkidenden fazla kelimedenden oluşanlar (160 tane)

ādem oġlanlarınıñ ōzlıġı 130a/10

ayın ikinci ġünü 66b/6

ādemiñ, hayvanıñ rızķı 127a/9-127a/10

ayın otuz ġünü 65b/3

aġustosun dōrdüncü onbirinci ġünü
93b/8-93b/9

ayın evvel ġünü 47a/9

āħir zamāniñ ‘alāmetleri beyānı 155b/7

ayaġın arķası 160b/12

‘ālim ve fāzıl kimsenün yüzü 161b/1-
161b/2

azar ayınıñ on birisi 93a/3

anıñ ‘arabiyesiniñ evvel ħarfi 152b/4

azarın dōrdüncü ve yigirminci ġünü
93b/5

anıñ bir ħücre-i ħāſſı 153b/4

Bābil iķliminün üstü 4b/8

anıñ dāim işi 134b/4

baġ baġçelerin revnaķı 130b/12

anıñ ħükmü, ‘alāmeti 65b/10

bahār faşlınuñ ōabi’atı 91b/1

anıñ içinde olan ‘alāmetlerin ħükmü
82a/7

bahār faşlınuñ mizācı 101b/t

anlarıñ mu‘ayyen meskenleri 151b/6

bedeniñ ayaķdan ōarafı 142b/t

‘Arabī ayın her ķanķısı 101a/t

bu ayın altıncı ġünü 51a/2

bu ayın evvel ġünü 82a/13

bu ayın ilk gicesi 21b/13

bu ayıñ on altıncı günü 83b/7	bu ayuñ salis günü 43b/9
bu ayıñ on birinci günü 92b/9	bu ayuñ yedinci [günü] 30a/7
bu ayıñ on sekizinci eyyâmı 67b/10	bu ayuñ yedinci günü 15b/7
bu ayıñ on sekizinci günü 67a/3	bunlaruñ çîfesi koşusu 159a/3
bu ayıñ on yedinci [günü] 66b/12	bunuñ altıncı günü 22a/4
bu ayıñ sekizinci günü 82b/3	bunuñ ‘aybı ve noşşanı 2a/11
bu ayıñ toközuncı günü 58a/13	bunuñ dördüncü günü 43b/9
bu ayıñ üçüncü günü 58a/12	bu diyârlarıñ harâblıkları 160a/5
bu ayıñ yigirmi beşi 16a/5	cümle ‘âlemiñ pâdışâhı 15a/10
bu ayıñ yigirmi ikisi 75a/11-75a/12	cümle hayvânâtın beñzeri 106b/t
bu ayıñ yigirminci günü 68a/2	cümle deñiz ve kuru cânavarların rızkı 132b/13-133a/1
bu aylarıñ evvel[i] 93a/4	dört biyâdeniñ eli 153b/12
bu aylarıñ evvelleri 92b/5	evvel bahâr faşlınıñ başı 92a/4-92a/5
bu ayuñ beşinci günü 66b/8	evvel güniniñ âhîri 116a/12
bu ayuñ evveli 30b/3	fevķında zıkr olan aylarıñ her birisi 67b/12
bu ayuñ dördüncü günü 36b/12	evdeki şularun üzeri 16b/8
bu ayuñ evvel gecesi 106a/t	farķ u muhtelifeniñ her biri 155b/4
bu ayuñ evvel günü 106b/t	Fâtıma anamızın maķâm-ı şerîfesi 162b/10-162b/11
bu ayuñ evveli ve ikinci günü 3a/4-3a/5	
bu ayuñ on altıncı günü 37a/7	
bu ayuñ ortası 38b/7	

fevkinda zıkr olan aylaruñ her birisi 67b/12	hazret-i sulṭān-ı enbiyānıñ ravza-i şerīfesi 162b/15
ferište-i muḳarrebiñ taḫtı 154a/8	her ayıñ mu‘ayyen eyyāmı 152a/3
gönlünün daḫı ārāmı 136b/8	her ayuñ ğurresi 2b/3-2b/4
giyāhlarıñ varıca derisi 130a/7-130a/8	her nesnenüñ ‘ādedi eyüsi tamāmı 141b/t
göklerüñ hışmı heybeti 131a/1-131a/2	her nesnenüñ ağlımzı(ağlezi) ḫafīf 141b/t
gökdeki yıldızlarıñ hem kevākib-i seb‘anuñ şıfatları 2b/11-2b/12	her nesnenüñ eşrefi eşheri ‘izzetlüsi 141b/t
görünen yerin pādışāhı 71a/5	her nesnenüñ issisi güzeli ḫaralığı 141b/t
görünen yıldızuñ kuyruğı 39a/10	her nesnenüñ şoñı 31a/7
güz faşlınıñ ṭabi‘atı 91a/1	her nesnenüñ ucuz olması 113a/t
güzüñ orta ayı 91b/12	her nesnenüñ zāhiri 141b/t
ḫalkuñ emr-i ma‘işeti 113a/t	her nesneniñ (aşlı) 130a/4
ḫamil burcunuñ her gün bir derecesi 125b/3	hevānıñ daḫı keremi 128a/2
ḫazīrānıñ üçünci ve sekizinci günü 93b/7-93b/8	hevānıñ ne kim kuvveti 127a/8
Ḥazret-i Fāṭıma anamızın maḫām-ı şerīfleri 164a/3-164a/4	her iḳlimüñ keyfiyyeti 2b/12
ḫazret-i Meryemün araḫası 37b/4-37b/5	işbu aylarıñ esāmeleri 113b/10
ḫazret-i sulṭān-ı enbiyānıñ ḫazīne-i şerīfeleri 164a/9	‘izzetlü ve ref‘atlü şeyḫü’l-ḫarām Lala ‘Ali Ağa ḫazretleriniñ ḫuzūr-ı şerīfleri 164a/1-164a/2

ķameriñ aşlı ķaralıđı 124a/5-124a/6	ol dört piydeniñ eli 154b/2-154b/3
kfir orucunuñ ibtidsı 30b/12	ol hliñ mşhedesi 159a/11
knn-ı hiriñ ikinci dördüncü güni 93b/12	ol kimesneniñ ‘illeti 154b/10-154b/11
kendiniñ hıfz-ı amnı 93b/3-93b/4	ol kiřiniñ tli‘i 133b/5
kimñ kim ķamerdr yıldız 136b/6	ol kiřinñ tli‘i 133b/6
Lala ‘Ali Ağa hzretlerinñ hzr-ı şerifleri 162a/1-162a/2	ol kiřiniñ hyrı 132b/5
maniñ evvel hərfi 152b/6	ol menziliñ hərfi 118a/10-118a/11
martuñ ikinci günü 106b/t	ol seneniñ şevvlı 111b/7
Muştafa-yı Mkil iñ oğlu Muĥammed 163b/13	ol vilyetiñ hli 89b/4
Meryem ananın atası ve anası 82b/5	ol vilyetiñ pdişhi 57b/7
muĥarrem ayınıñ hkm 110a/1	ol vilyetiñ řhi 58a/3
muĥarrem ayınıñ ğurresi 111b/6	ol yeriñ pdişhi 42b/13
nařar iden ‘azizlerüñ iłtf-ı keremi 2a/10	ol yılıñ nevruzunuñ hli 100b/1
nsnñ üçünci yigirminci gni 93b/6	ol yılıñ tli‘ini 137b/1
ol ‘almetlerin nişnı 156a/1-156a/2	ol yıldızuñ adı 37a/10
ol ‘azizlerüñ hmmeti 152a/7	ol yıldızuñ ķuyruđı 11b/5
ol aylarıñ her birisi 68a/1	ol yıldızuñ rengi 69a/11
ol burclaruñ evvelleri 114a/6	ol şarafın halkı 33a/1
	ol şarafın pdişhi 77b/13
	ol řarafıñ hli 60a/10
	on iki burcun her biri 143b/h

pādīşāhın bir oğlu 139a/2	timmiş ayınıñ on sekizinci günü 137a/12-137a/13
pādīşāhıñ hāşş kulları 65a/11	
ricālū'l-ğaybuñ 'adedi 151b/1	timmişuñ ikinci ve yigirminci günü 93b/8
rub' -ı meskūniñ çok yerleri 132a/7	'ulemā ve fuḫahāniñ mevti 156a/2- 156a/3
Rūm aylarınıñ beyānı 113b/7	
Rūm vilāyetiniñ şāhı 73b/9	yay faşlınuñ ṭabi' atı 91b/6
Sāmiri' ṭa' ifesiniñ ḥurūcı 112b/t	yaz ayınıñ ğillesi 19a/12
şunuñ cemī' nésne üzere kıymeti 127b/13-128a/1	yedi günüñ ismi 31a/13
Şām'uñ ba' zı ḳal' ası 49b/12	yedi iḳlimiñ birisi 96a/13
şubāṭıñ ikinci on altıncı günü 93b/13	yedi yıldızuñ şıfatlarını 2b/6
terāzūniñ bir yanı 67a/4	yılıñ nev-ruzınıñ ḥāli 100b/1
teşrīn-i āḫiriñ onuncı ve on birinci günü 93b/10-93b/11	yigirmi sekiz menāzilūñ her birni 2b/9- 2b/10
teşrīn-i evveliñ onuncı ve yigirminci günü 93b/10	zamān ḳavminūñ gözi göñli 129a/6- 129a/7
teşrīn-i şāniniñ on dördü 105a/t	

b. İsim+Ø isim+iyelik eki

Bu türdeki tamlamalarda ilgi hali eki damga halindedir. Yani ek şeklen yok, fonksiyon olarak vardır.

Metnimizde bu türdeki tamlamalarda bazıları aldıkları ek akımından dikkat çeker. *İsim+ ilgi hali eki* *isim+iyelik eki* yapısında kurulan isim tamlamalarında hem tamlayan ve hem de tamlanan çokluk eki alabilirken, *İsim+Ø isim+iyelik eki* yapısında ise sadece

tamlanan çokluk eki alabilir, ancak metnimizde bu durumun değiştiği ve tamlayan unsurun da bazen çokluk eki alabildiği görölmektedir:

dostlar mābeyni 148b/t, hayvānlar mevti 144b/t, oğlancıklar hasteligi 29b/5
oğlancıklar mevti 144b/t, oğlancıklar ölümi 24a/8...

Bu tür tamlama örneklerini ayrıca sıralamak gerekirse;

b.a. İki kelimededen oluşanlar (238 tane)

Metnimizde **238** örneği vardır.

‘Acem ili 60b/2	Allāh emāneti 162b/6
‘Acem memleketi 19a/3	‘Arab ili 4b/3
‘Acem mülki 45b/12	‘avrat ölümi 7a/10
‘Acem vilāyeti 84b/3	‘avāmü’n-nās arası 8b/13
ādem oğlanları 126b/2	Bābil ili 8a/13
ādem şüreti 156b/7	Bābil sultānı 85b/11
āđīniyye günü 16b/3	begler içi 131a/11
āđīniyye gicesi 100a/7	begler ölümi 62a/12
ağaç bābı 127b/3	Berābere t̄a’ifesi 138a/6
ağaçlar bu□ağı 104a/t	ceng içi 42b/12
ağaç dalı 160b/12	cevzā burcu 127a/6
āhıret işi 134a/1	Cezāir ili 73b/8
‘aķreb burcu 122b/13	cihān anbārı 127a/11
‘ālem hālķı 72b/7	cihān hālķı 130a/12-130a/13

cihān işi 131b/10	erler ölümü 60b/10
cihān sarāyı 125b/8	Ermenī iklimi 6b/11
dehr içi 129a/1	Ermenī şehri 59a/10
deliv burcu 123b/2	Fāris iklimi 17b/4
demür ma' deni 95b/7	Fāris ili 23a/10
deñiz kenārı 84b/4	Fāris şāhı 24b/13
deñiz seferi 16a/13	firāk odı 128b/4
deve kuşu yumurdası 159b/1	Firengistān ili 26a/10
dostlar mābeyni 148b/t	Firenk ili 80a/13
dün içi 75a/3	ğarb vilāyeti 78a/7
dün yarısı 94b/1	gice kuşları 142b/t
dün yarusı 100a/t	gice sâ' ati 22a/9
dünyā işi 134a/1	güneş harāratı 129a/5
düşmān ayağı 29b/7	güneş harı 128a/2
düşmān eli 79b/10	güneş toğması 109a/t
düşmān öñü 134b/7	gündüz sâ' ati 44a/4
düşmenleri üzeri 152b/10	güz ayı 42a/3
Ebile iklimi 24b/6	güz ayları 103b/t
Ehvān ili 46a/5	güz faşlı 24b/3
Ehvān şāhı 85b/11	güz mevsimi 90b/10
ekābir ölümü 14a/13	Habeş iklimi 4b/2

ḥaḳ ḳatı 134a/2	‘iṣā vaḳtı 100a/t
ḥalk̄ arası 9a/12	iṭfāl ölümü 16b/5
ḥalk̄ ortası 113a/t	ḳādī yüzü 161b/1
ḥasf dā‘ iresi 125a/1	kāfir iḳlimi 36a/13
ḥaṣerāt mevti 143b/t	kāfir vilāyetleri 65a/8
ḥavārīc zaḥmeti 19a/9	ḳarı şovuḡı 31a/1
ḥayr çoḡluḡı 144b/t	ḳarın aḡrısı 158b/12
ḥayvānlar mevti 144b/t	kebīse ḥānesi 106b/t
ḥayvānāt helāki 144a/t	kebīse yılı 106b/t
ḥayvānāt mevti 143b/t	keçe üstü 157a/7
hevā ḥoşluḡı 144b/t	keklik eti 103a/t
hevā rüzgārı 82a/9	Keşān vilāyeti 159b/6
Ḥicāz memleketi 69b/13	ḳible ṭarafı 89b/10
Ḥicāz mülkü 78b/11	ḳılıc ucu 7a/7
Hind iḳlimi 57a/8	ḳış ayları 90b/11
ḥirmen ortası 24a/9	ḳış hevāsı 154b/9
ḥusūm evveli 106b/t	ḳış yaḡmurı 29a/2
‘Irāḳ mülki 24a/11	ḳurşun ma‘ deni 95b/7
ikindi namāzı 109a/t	ḳurşun rengi 142a/t
ikindi vaḳtı 109b/t	kūsūf dā‘ iresi 124b/1
il üzeri 9b/8	maḡrīb iḳlimi 4b/9-10

mağrib ili 4b/9	Mısr ili 4b/4
mağrib pādīşāhı 6b/1	mūna ^ç amlar yüzü 161a/4
mağrib ıarafı 6a/13	müneccimler ıatı 37a/6
mağrib vilāyeti 5b/4	müslimānlar üzeri 22b/13
maraz çokluğı 143b/t	namāz zamānı 157b/8-9
maşrıķ begi 61b/1-61b/2	Nıl ırmağı 159b/12
maşrıķ çerisi 111a/8	nısvān tāi' fesi 76a/10
maşrıķ eışrafı 61b/9	od hükmü 87b/13
maşrıķ iķlimi 27b/1-2	oęlaķ eti 102b/t
maşrıķ ili 19a/1	oęlancıķlar hasteligi 29b/5
maşrıķ pādīşāhı 29a/6	oęlancıķlar mevti 144b/t
maşrıķ semti 18b/8	oęlancıķlar ölümi 24a/8
maşrıķ ıarafı 5b/13	oraķ issisi 67a/1
maşrıķ vilāyeti 60b/3	pādīşāh zıulmı 19a/8-9
mātem donları 129b/9	pādīşāhlar arası 5b/6
Māzendārān vilāyetleri 17a/3	Pāris iķlimi 31b/3, 85b/8
Mısr halkı 59a/1	Pāris ili 46b/2
Mısr iķlimi 38a/4-5	Pāris pādīşāhı 68a/10
Mısr kavmi 71b/1	pīrler ölümi 24b/5
Mısr pādīşāhı 12b/9	rızķ çokluğı 144b/t
Mısr sultānı 61a/8	Rūm begleri 44b/10

Rūm içi 110a/4	şark ili 23a/4
Rūm iklimi 7a/8	Şarṭeyn menzili 145b/t
Rūm ili 111a/11-111a/12	şenbe gicesi 99b/8
Rūm memleketi 6b/11-12	şenbe günü 100a/4
Rūm pādīşāhı 61a/8	şikār etleri 101b/t
Rūm sulṭānı 52a/9	şimāl ili 23a/4
Rūm şehri 56b/4	Tātārlar yıldızı 97b/3
Rūm vilāyeti 17b/5	tavuk yumurdası 159b/1
seher vaḳtı 94a/12	teşrīn ayları 68b/8
şevir burcu 126a/8	tevbe ḳapusu 159a/7
şu ḳuşları 142b/t	ṭolu āfeti 110a/9
şu üzeri 106a/t	ṭoñ zaḥmeti 71b/6
şu yolları 97a/9	ṭopraḳ işi 126b/7
sulṭān ili 110b/10	Tübeyler şāhı 24a/11
sulṭān eli 110a/12	‘uṭārīd yıldızı 135b/8
Şām begi 21a/9	üzüm ağacı 26a/7
Şām iklimi 24b/5	vilāyet ḥalkı 69a/9-69a/10
Şām ili 47b/3	vilāyet içi 71b/5
Şām meliki 19b/12	yağmur ‘alāmeti 67b/9
Şām memleketi 29a/8	yağmurlar çoḳluğu 113a/t
Şām vilāyeti 51b/8	yaraḳān zaḥmeti 54b/2

yāsemīn yağı 106a/t	yer altı 10a/4
yatsu vağtı 94a/13	yer giyāhları 132b/13
yay ayları 23a/1	yer üstü 30b/5
yay faşlı 139a/13	yıl āhiri 79a/4
yay günleri 3b/5	yıl şoñı 11a/7
yay issisi 110b/3	yıl şoñrası 80b/6
yay vağtları 19b/2	yigitler ölümi 22b/8
yay yağmuru 111b/4	yol eminliği 144b/t
yaz ayı 77b/11	yollar eminliği 144b/t
yaz ayları 43a/12	Yunan pādışāhi 57a/9
yekşenbe gicesi 99b/10	yund kuşı 142b/t
yekşenbe günü 100a/6	zebre yıldızı 30b/11
yekşenbe günü 139a/8	zemīn revnağı 129a/5
yekşenbe rüz 100b/t	zemīn yüzi 125b/5
yekşenbe şeb 100b/t	Zengibār iğlimi 56b/5
Yemen iğlimi 52b/12	Zengibār ili 55b/11
Yemen sulţānı 68b/8	Zengibār vilāyeti 159b/6
Yemen şāhi 23a/13	zevāl vağtı 94a/13
yemiş ağacı 25a/10	zeyt yağı 23a/5
yemiş ağaçları 87a/13	zırā ^ç menzili 117a/3
yemiş şecerleri 25b/8	zırā ^ç yıldızı 22a/3

Zübâne menzili 147a/t

Zühre yıldızı 135a/8

Zübânâ yıldızı 44a/7

b.b. İki den fazla kelimed en oluş anlar

Metnimizde **68** örneği vardır.

‘Acem ve Hırasân mülki 78a/10

Fâris ve Hıcâz ve maşrıķ eķâlimi 84a/4-

anıñ içinde olan ‘alâmetler hükmü

84a/5

74a/11

fidan dikmek zamânı 101a/t

begler ve leşker ölümü 21a/3

genc oğlan mevti 110a/4

begler melikler kıatı 128b/6

güneş kaçınıcı günlerde kıankı burca

beş faşıl üzeri 2b/3

dâhıl olduğı 113b/7-8

bilâd-ı Mağrıb zemîni 151b/2-151b/3

gün toğusu begleri 32b/12

bir güçlü yigit yüzü 160b/11-160b/12

Hâzret-i risâlât öñü 97b/8

bunca fenn içi 133b/5

hıyâr ekmek zamânı 101a/t

bu zehl sâ‘atinde toğan oğlan ‘ömri

hıket ve nücüm kitâbları 2a/3

95a/11-95a/12

Hind ve Bağdâd ve Yemen ili 83a/2

ceng ve yağmur yağması 112b/t

Hindü ve Zengîler yıldızı 95b/3

cürm-i şems ile cürm-i kıamer ortası

hüb şüretlü ‘avrat yüzü 160b/7

124a/2

‘İrâķ ve Hıcâz iklimi 77a/10

dâ‘ire-i mâh hükmü 45a/12

iki namâz arası 94b/9-94b/10

erkek oğlan yüzü 160b/9

iki namâz ortası 94b/1

Ermenî ve ‘Arab illeri 62a/2

iki sulţân arası 39b/8

kahtlık olmak ihtimāli 113a/t	tavar ve kuşlar ölümü 4b/6-4b/7
ķavs-i kuzah hūkmü 11b/11	teşrin-i āhir ayı 67b/4
Kirmān ve Pers (Pāris) Vilāyeti 17b/12- 17b/13	teşrin-i āhir faşlı 22b/6
körklü ‘ avratlar ölümü 111b/2-111b/3	teşrin-i evvel ayı 66b/13
maşriķla cenūb arası 149a/7	teşrin-i evvel ayı 67b/3
maşriķla şimāl arası 152a/13	topuķ siñir ağrısı 111b/2
Mışr halkı arası 33a/3	uğrılar ve zālımlar eli 78a/11
nā-resīde oğlan yüzü 160b/13	uşaq oğlanlar ölümü 4a/9
nāzır ve sipāhīler ağası 162a/7	uzun ‘ ömürlüler yıldızı 95b/4
ölmüş balıķ eti 102b/t	varaķlar semirmesi 113a/t
semiz ođlaķ eti 66a/1	yazı yaylacı işleri 136a/7
şığır, keçi eti 104a/t	yazıcılar ve şā‘ irler ve ķādīlar ve fāzıllar yıldızı 98a/10
şığır, keçi laħmı 102a/t	yedi sivār meşābesi 154a/9-154a/10
şehrler binā olması 112b/t	Yemen ve Hicāz illeri 62b/1
şerr ve fitne ve feşād sebebi 5a/7	Yemen ve Sevāhil ve Hicāz vilāyeti 10b/11-10b/12
Şāmlu ile ‘ Arab arası 61a/10	Yemen ve Tāif ili 17b/13
şimāl ile mađrīb arası 152a/12	yigit ve oğlan ölümü 73a/4
şimāl ile maşriķ mābeyni 149a/11	zālımlar enzāller yıldızı 97b/2
taş şahra cānavarları 131b/3	Zengibār ve Hind iķlimi 64a/4

c. Ø+Ø isim+iyelik eki

Bu tür tamlamalarda tamlayan kelime ve ek damga halindedir. Yani her iki morfem de şeklen gözükme de fonksiyon olarak vardır.

Metnimizde **63** örneği vardır.

- (Ø “Tamlayan”+Ø “İlgili hali eki”) a^ç dâsı 139a/11, (Ø+Ø) ^ç adūsı 45a/7
- (Ø+Ø) ^ç ahdi 130b/7, (Ø+Ø) ağzı 77a/1
- (Ø+Ø) ahyāsı 125b/7, (Ø+Ø) ālı 2a/1
- (Ø+Ø) altısı 7a/9, (Ø+Ø) ^ç ameli 127a/7
- (Ø+Ø) ^ç arabiyesi 152b/6, (Ø+Ø) ardı 158a/1
- (Ø+Ø) arkası 149a/2, (Ø+Ø) aşhābı 2a/1
- (Ø+Ø) ayağı 128a/6, (Ø+Ø) a^ç zāsı 128a/5
- (Ø+Ø) başı 134b/6, (Ø+Ø) beķāsı 122b/11
- (Ø+Ø) beşi 7a/9, (Ø+Ø) cānımız 162a/7
- (Ø+Ø) cümlesi 153b/3-153b/4, (Ø+Ø) dostların 161a/13
- (Ø+Ø) düşmenleriñ 161a/13, (Ø+Ø) eli 128a/5
- (Ø+Ø) evveli 123a/7, (Ø+Ø) göziñüz 163a/14
- (Ø+Ø) her bir burcı ne kadar zamānda kaç^ç itdüğü 141a/t
- (Ø+Ø) her gün ne kadar hareket itdüğü 141a/t, (Ø+Ø) hükmi 152b/7
- (Ø+Ø) hulkı 134b/12, (Ø+Ø) huşūli 162b/1
- (Ø+Ø) ^ç ilmi 127a/7, (Ø+Ø) itbā^ç 1 2a/1
- (Ø+Ø) kademisi 125b/11, (Ø+Ø) kadri 134b/7

(Ø+Ø) alanı 92b/6,	(Ø+Ø) ankısı 75a/11
(Ø+Ø) atı 134b/7,	(Ø+Ø) kelā mı 125b/11
(Ø+Ø) ış ve yazıñ 160b/8-160b/9,	(Ø+Ø) orkusu 137a/5
(Ø+Ø) maħrūtı 124a/8,	(Ø+Ø) ma' rifetiniz 163b/12
(Ø+Ø) medħūñiz 163a/16,	(Ø+Ø) mektūbumız 163a/6
(Ø+Ø) naşı 137a/6,	(Ø+Ø) oğlanları 44b/6
(Ø+Ø) on biri 7b/2,	(Ø+Ø) ' mri 128a/8,
(Ø+Ø) sa' atlerni 2b/6,	(Ø+Ø) sekizi 7a/11
(Ø+Ø) sevgisi 136b/1,	(Ø+Ø) sīreti 134b/11
(Ø+Ø) siyāh şaları 157b/6,	(Ø+Ø) řūreti 134b/11,
(Ø+Ø) tamām felegi neadar zamānda devr itdūđi 141a/t	
(Ø+Ø) teřvīři 136b/12,	(Ø+Ø) tīri 131a/12
(Ø+Ø) ūzerimiz 162a/1,	(Ø+Ø) veledleri 76a/10
(Ø+Ø) yedisi 7a/9,	(Ø+Ø) yıldızı 136a/6,
(Ø+Ø) yigirmisi 19b/3,	(Ø+Ø) yūzi 125b/11,
(Ø+Ø) zīneti 134b/12	

1.4.1.2. Sıfat Tamlamaları:

Bir ismin sıfat gevli bir başka isimle oluşturduğu kelime birlikleridir. Sıfatlar, nesnelere renk, biim, boy, ağırlık, yapı gibi eşitli vasıflarını bildiren ya da nesnenin yerini, sayısı gsteren veya onu soru şeklinde belirten aslında gevli kelimelerdir. Tek başınayken kelime dağarcığımızda *isim* başlığı altında yer alan bu kelimeler, tamlama

kurduğunda *sıfat tamlaması* oluştururlar. Unsurlar birbirleriyle eksiz birleşir. Tamlayan sıfat-fiil ya da başka bir niteleyici grup da olabilir.

Metnimizde **349** örneği vardır.

a. Niteleme Sıfatları ile oluşanlar:

Metnimizde **111** örneği vardır.

āh̄ir bahār 102a/t

büyük kimesneler 24a/12

āh̄ir faşl 104b/t

çesur çapik vücūd 132a/12

āh̄ir güz 105a/t

dikme toquma esbāblar 51b/2-51b/3

āh̄ir vaqt 31a/9

dört ayaklı cānavarlar 8b/8

āh̄ir yay 103b/t

düpdüz bulud 75a/7

āh̄ir şitā 106b/t

dürlü dürlü hastalıklar 72a/8-72a/9

aķ kuşlar 159a/1

dürlü dürlü milletler 44b/2

a^ç lā gün 104a/t

dürlü fesād 77a/12

alçaķ düz yerler 141b/t

dürlü hastalıklar 45a/1

‘ālī kaşırılar 156a/9

dürlü na^ç meler 135a/11

arıķ hayvānlar 140a/9

dürlü renc 45a/6

‘arīksı tonlar 51b/2

dürlü yemiş 90a/3

ayrılmasuz muḥabbat 153a/t

düşvār aḥvāl 7b/1

bağlu işler 145b/t

düz açık saḥralar 141b/t

bol ni^ç met 129a/7

egri gözlü 128a/6

Buṭayn adlu yıldız 3a/13-3b/1

Ekleyl adlu bir yıldız 10a/8

erācif haberler 5a/4	Reṣā adlu bir yıldız 3a/6
ġāyet sa' ādetlü gün 58b/2	ṣafrāwī maraẓlar 58a/8-58a/9
ġāyet şulı yerler 141b/t	şāğ el 134a/9
ġuşşalu yıl 64a/10	semiz adamlar 113a/t
hurmetlü kişiler 69a/4	sevümlü muḥabbat 153a/t
issi otlar 10a/2	şol el 134a/9
ķaraca çıbanlar 112b/t	şarkī yeller 3a/6
ķızıl ķan 84b/8	Şeriṭan adlu bir yıldız 44a/5-6
ķoķulu nesnelere 82a/11	şom muḥābbet 153a/t
ķorķunc nesnelere 138a/5	taşlı palasa yerler 141b/t
ķurı balıķ 106a/t	tağ yerler 110b/9
ķurı etler 106b/t	tatlu nesne 17a/9
ķuru üzüm 17a/8	tatlu ta' ām 43b/5
ķüçük oġlancıķlar 84a/10-84a/11	tāze balıķ 106a/t
kükürdli ılıca 51a/9	tāze şikār 102b/t
meşhūr bahādır 134b/5	tāze yoġurt 106a/t
nerre dīvler 134b/1	teḥī a' dā 116a/12-116a/13
ölümlü ḥastalıķ 28b/9	toġan cinsi ḥurūsler 142b/t
palasa yerler 141b/t	tūfān mişāli yağmurlar 132a/6
Pervīn adlu yıldız 10a/8-9	tuzlu ķuru tez yemekler 91a/5
rendesi gün 67a/6	tuzlu nesnelere 101b/t

tuzlu ta'âm 102a/t	yaşlu kişiler 36b/11
tüccâr begler 46a/7	yatulu düşmân 85a/13
türki lisânı 2a/4	yaşın yirler 123a/11
ufağ tavarlar 110b/9-110b/10	vaţandan âhır yer 139b/6
ulu başlar 5a/9	yavuz adamlar 60a/13
uşağ oğlanlar 35a/12	yavuz gün 15a/12
vaşşî cānavarlar 16b/1	yavuz yeller 38b/3
vefğ şekli 116a/5	yegin kişiler 20b/2
yābis nesnelere 101b/t	yeñi ğurre 102a/t
yad beg 50a/10	yeñi beg 111b/1
yad çeri 34b/8	yeñi sultān 4b/9
yalan haberler 72b/1	yeñi kaftan 145b/t
yalan sözler 76b/4	yırtıcı cānavarlar 128b/2
yañlış haberler 63b/9	yırtıcı hayvānlar 33a/9
yañlış sözler 79a/9	yigid adamlar 36b/11
yaramaz haberler 143b/t	yüklü 'avratlar 111b/3
yaramaz yeller 38b/8	Zübānā adlu yıldız 3a/13
yaş şovuğ ğidālar 91a/13	
yaş kabak 58a/10	
yaş kuzı 50b/11	

b. Belirtme Sıfatları ile oluşunlar (152 tane) :

Bu türdeki tamlamalarda, tamlayan kelime tamlananın sayısını, yerini gösterir veya onu soru şeklinde belirtir. Metnimizde, bu türde de yer yer kuruluş bakımından aykırılıklar göze çarpar. Bazı örneklerde, tamlanan, çokluk eki almaması gerekirken alır:

birkaç ihtiyârlar 163a/9, yetmiş ‘aded kimesneler 151b/3 gibi.

Aşağıda metnimizde bu türdeki diğer sıfat tamlalamaları ayrıca sıralanmıştır:

az yir 23b/8	birkaç ihtiyârlar 163a/9
ba‘ z begler 18b/3	bu gün 37a/6
ba‘ z yir 83b/5	bu kitâb 2b/2
ba‘ zı mevzi‘ 61a/13	bu zıkr 116b/9
ba‘ zı mîveler 32a/2	bu sene 4a/5-4a/6
ba‘ zı hayvân 25b/2	bu söz 129b/4
ba‘ zı şehirler 68b/2-68b/3	bu yıl 23a/9
ba‘ zı yirler 157a/6-157a/7	cümle düşmânlar 48b/6
ba‘ zı bilâd 112b/t	çok ‘imâretler 79b/5
beşinci gün 82b/2	çok iklimler 68a/10
bir il 27a/9	çok kimesne 49a/3
bir sâ‘ at 94a/2	çok kişi 136b/13
bir sulţân 21b/6	çok mâl 152b/9
bir qarı 31a/3	delim qanlar 38b/2
bir yer 128a/5	dördüncü faşıl 5a/6

dört faşıl 90b/7	kanğı taraf 11b/6
dükeli � �lem 158a/11	kankı burc 113b/5
elli iki dak�ıka 114b/7	ne kadar akçe 163a/11
ğayrı yemişler 137b/5	ne kim kuvvet 127a/8
hayl� begler 59a/11	nice işler 136a/7
her gün 75a/9	nice iklim 80a/12
her ne a�k�m 62b/9	nice kimesneler 39b/3
her ne iş 82b/1	niçe gün 159a/12
her kankı burc 137b/1	niçe kimesneler 76a/4
her kısım 114b/4	o kişi 135a/11
her kıy�s 133b/4	o şaşs 134a/12
h�cbir nev� 153a/t	ol d�neler 66b/1
iki k�fir 158a/6	ol er 133a/9
ikişer gün 93a/7	ol fi� il 100a/5
işbu ay 88a/1	ol gice 16b/9
işbu cedvel 114b/12	onuncu gün 13a/8
işbu d�� ire 114a/6	on �c�ncu gün 10a/7
kaç d�ne adam 163b/14	on yedinci faşıl 8b/5
kaç kez 114a/3	otuz derece 94a/2
ka mu h�lk� 111a/1	ok�ş ılkılar 26a/2
kankı ay 67a/2	sekizinci gün 10a/6

şol dem 154b/13	toğuz yıl 12a/2
şol hadde 158a/12	toğuzuncı faşıl 6a/8
şol hücre-i hāşş 154a/5	toğuzuncı gün 15b/8
şol kimesne 155a/4	üç ay 90b/9
şol ma' cūnlar 102b/t	üç kıyruklı yıldız 157a/7-157a/8
şol naķīb 155a/5	üç sene 19a/3
şol nesne 154a/12	üç yıl 73a/13
şol on iki bençere 154a/6-154a/7	üçüncü faşıl 5a/1
şol pādīşāh 153b/3	üçüncü gök 135a/8
şol piyāde 155a/7	üçüncü gün 118a/9-118a/10
şol yebūset 154b/8	üçüncü kat gök 99a/12-99a/13
üç ay 90b/9	üçüncü sāl 103a/t
üç yüz altmış beş gün 93a/6-93a/7	üçüncü yıl 81b/5
üç yüz kimse 151b/2	üç yüz altmış gün 30a/5
üçüncü gök 135a/8	üç yüz altmış altı gün 93a/2-93a/3
üçyüz altmış gün 30a/5	üç yüz altmış beş gün 93a/6-93a/7
tamām felek 141a/t	üç yüz bir dāne 162a/4
tamām üç 39b/10	üç yüz kimse 151b/2
tamām yedi gün 31a/4	yedi gün 30b/13
toğuz hisāb 153a/t	yedi kat gök melekler 157b/2
toğuz sā' at 15b/12	yedi sivār 153b/7

yedi yıl 162a/4
yedi yılduz 149a/1
yedi sitâre 154a/9
yedinci faşıl 5b/8
yedinci gök 133a/12
yedinci gün 10a/5
yedinci kat 95b/2
yedinci sâl 105b/t
yedişer sekizer üçer dörder kimesne
157a/10
yek kudretli nésne 141b/t
yetmiş ‘aded kimesneler 151b/3
yetmiş iki millet 135a/5
yigirmi altıncı gün 58b/12-58b/13
yigirmi beşinci gün 37b/3
yigirmi birinci gün 22a/10
yigirmi birinci faşıl 9a/10
yigirmi birinci gün 22a/10
yigirmi dördüncü gün 67b/7-67b/8
yigirmi dördüncü gün 68a/3
yigirmi dört gün 103b/t
yigirmi dört sâ‘ at 94a/1
yigirmi ikinci faşıl 9b/1
yigirmi ikinci gice 10a/12
yigirmi ikinci gün 16a/7
yigirminci faşıl 9a/5
yigirminci gün 22a/10
yigirminci gün 10a/11
yigirmi sekiz gün 141a/t
yigirmi sekiz gün 30a/4
yigirmi sekiz hûruf 114b/10
yigirmi toközuncü gün 3a/13
yigirmi sekizinci gün 75a/13
yigirmi toközuncü gice 16b/7
yigirmi toközuncü faşıl 9b/7
yigirmi toközuncü gün 16a/4
yigirmi yedi gün 141a/t
yüz pars 143a/t
yüz biñ kimesne 158a/3

c. Sıfat-fiillerle oluşular:

Metnimizde 82 örneği vardır.

‘aql irişmez işler 133b/3	bu zamānda toğan erkek dişi 146b/t
beķası murād olunan nesnelere 122b/11	bu zamānda toğan erkek ve dişi 146a/t
bilmez emīnlik 55a/2	bu zamānda toğan erkek ve eger dişi 147a/t
biñ otuz toğuzda vāqı‘ olan māh-ı Zi’l-ka‘ de ve māh-ı hazīrān ğurreler 102b/t	bu zamānda toğan erkek ve kız 148a/t
bir āvāz işideli iden çok kişi 113a/t	bu zamānda tođan erkek ve yāhūd diři 147b/t
bir tā’ifeye vārid olan fermān-ı mūcībile 153b/13-154a/1	bu zuhal sā‘ atinde toğan oğlan 95a/11
bu didüğüm sözler 86a/12	bu zühre sā‘ atinde toğan oğlan 99a/9-99a/10
bu didüğümüz hükmler 50a/7	cihān sarāyına gelen vücūd 128b/5-128b/6
bu didüğümüz nesnelere 71b/7	delālet itdüği edyān 141b/t
bu didüğümüz niřānlar 57b/13-58a/1	delālet itdüği ta‘amlar 142a/t
bu didüğümüz zağmetler 74a/10	delālet iden eřyā 137a/11
buña beñzer her büyük kuşlar 142b/t	devām-ı řebātı murād olunan işler 123b/7
bunlara beñzer işler 96a/3	dilenen dilek ve maķřūd 117b/10
bunlara beñzer şeyler 102b/t	döküldüği yir 77b/7
bu zamān toğan erkek 147a/t	
bu zamān toğan erkek dişi 145b/t	
bu zamānda toğan erkek 145b/t	

dökülen yıldız 53a/5	hücreniñ etrafın ihâta itmiş bir revâk 153b/5
dükeli yer yüzünde olan nebâtât 158b/9	
düşen yıldız 69b/3-69b/4	işlediği (ümitlediği) ‘amel 152b/9
delâlet itdiği ta‘amlar 142a/t	ķamer on iki burcun her birinde olduğı zamân 143b/h
delâlet iden eşyâ 137a/11	kesilen ağaç 104b/t
eti yenmez ķuşlar 142b/t	lâ ilâhe illâ’llâh muhammedü’n resûlu’llâh dir kimse 159b/11-159b/12
et yiyen ķiři 74b/3	
gelecek yıl 62b/9	muĥîĥ olan revâk 154a/6
gelecek yıl 13b/1	oķıyan adam 162b/18
geldec yıl 54b/13	ol ayıñ on beşinden řoñra gelen ķehârřenbeden řoñra gelen yekşenbe 101a/t
geleci yıl 8a/1	
görünen ay 52b/4	ol besâriķ olduğı yer 73a/5
görüneñ ay 90a/7	ol göründüği yir 86b/2-86b/3
ğurre ĥâlî olan ĥâne 106b/t	ol nâibelere vezîrden vâşıl olan fermân 153b/8
ĥaķ ta‘âlânuñ ‘ilm-i şerîfi ta‘alluķ itdüği mıķdâr 158b/10-158b/11	ol senede zuhûr iden delâlet 137b/2
ĥareket iden ķamarlar 142b/t	ol ķarafda olan köyler 39a/3-39a/4
her biter nesne 66a/6-66a/7	olan ekin 23b/2
ĥuķbesinüñ âĥirinde eytdiği âĥir zamânda altmış ‘alâmet 155b/11- 155b/12	olur olmaz yer 163b/6

otuz bir ʔā'ifeye vārid olan fermān-ı mūcīb 153b/13-154a/1	vāşıl olan fermān 153b/8
Rūm ilinde olan müslimānlar 92a/3	yağduğı yer 20a/10
sākin olan ʔan ʔamarları 142b/t	yağduğı yir 14a/6
sevdādan hāşıl olan veca' lar 140a/9	yaşın geçürmiş ' avratlar 112b/t
şu ile işlenür işler 128a/7	yerli yerince sipāriş eyledigim minvāl 162b/7
şehr-i ʔoştañin'i binā iden tekür 51a/10-51a/11	yılduz düşdüğü yer 69b/5
tutulduğı zamān 37b/12	yirde biten nesnelere 77b/10-77b/11
' uʔārid sā' atinde ʔoğan oğlan 98a/4	Yūnus ' a.s. balıĝ yutduğı gün 106a/t
	zelzele olduğı yir 57b/13

d. Aitlik ekiyle (+kı>ğı/+ki) oluşunlar:

Metnimizde 4 örneğı vardır.

bunuñ fevʔındağı faşıl 115b/1,	gökdeki kıızılıĝ 12a/11
ʔağdağı cānavarlar 68b/12,	üstündegi hisāb 153a/t

1.4.1.3. Sıfat-fiil Grupları:

Bu kelime grupları, bir sıfat-fiil ile buna bağılı unsur veya unsurlardan meydana gelir. Grubun asıl unsuru olan sıfat-fiil sondadır. Bir bakıma, bu kelime grupları da, tamlananı damga halinde olan sıfat tamlamalarıdır. Metnimizde 71 tane örneğı tespit edilmiştir. Aynı kelimelerden oluşun mükerrer tamlamalar bir örnek olarak ele alınmıştır.

' acāyib göründüğü 40b/1	anı ʔoğuran 98a/5
' ākıbet-kārniñ haʔırına düşmüş 154b/5- 154b/6	āteş düşdüğü 63a/1
	ay ağıllanduğı 68b/9

ay görüldüğü 17b/7	ğubār kıpduğı 35a/13
ay tıtuıldığı 10b/9	ğubār yağıduğı 42a/5
az zamānda çok zahmet ve meşakkat getürgen 126b/12-126b/13	gün ağıllanduğı 11a/1
bağçe dikenler 96b/12	gün tıtuıldığı 10b/2
bāķī kıalan 84a/7	ħarbe görüldüğü 27a/6
berk olduğı 13b/2	ħarbe olduğı 70a/5
besāriķ olduğı 14b/4	ħasf olduğı 31b/7
bu günde ğusl iden 102a/t	her nesneniñ kemālini tahşil iden 117a/9
bu günde toğan 146a/t	ħusuf olduğı 68a/13
bu günlerde ħasta olan 93a/11	ķatı yağımur yağıduğı 20a/5
bu vaķtda binā olunan 121b/12	ķavs-i kızaħ doğıduğı 77b/8
bu zıkr olanlar 113b/10	ķavs-i kızaħ olduğı 85b/6
bu zıkr olunan 155a/11	ķavs-i kızaħ toğıduğı 18a/6
eczā-i şerif okıyanlar 162a/13	ķıymeti kıadri bilenler 131a/12
ğayba giden 134a/4	kisūf olduğı 68a/7
gökde ‘acāyib görüldüğü 12b/5	küsūf olduğı 44a/11
gökde insān ve ħayvān şekli görüldüğü 12b/13	müneccimlik iden 134a/4
gök kenārı kızardığı 18b/6	oğı kıızı olmayan 101a/t
gökde kıızılıķ olduğı 6b/2	okıyup ‘amel idenler 2a/7
	ra‘d görüldüğü 40b/12
	ra‘d gürledüğü 19a/10

şâ' ıka düşdüğü 27b/13	yer güldüğü 29a/13
sıtâre döküldüğü 69a/13	yer gürldeğü 9b/7
şoğulcan yağduğı 20b/4	yer gürldeğü 57a/1
sözün işidenler 130b/3	yer gürldeğü 36a/6
şahş göründüğü 33b/10	yer gürldeğü 21a/10
şünşek göründüğü 18a/13	yıldırım olduğı 27b/9
şünşek olduğı 12a/4	yıldız düşdüğü 11b/7
tolu yağduğı 41b/6	yılduz döküldüğü 77b/3
toprak yağduğı 28b/2	yılduz düşdüğü 39a/13
toz kopduğı 28b/10	zelzele olduğı 15a/8
toz yâ hâk yağduğı 20a/12	zıkr olanlar 13b/1
yağmur yağduğı 13b/12	Zühre yıldızlı olan 135a/10
yel esdüğü 14b/7	
yer debrendüğü 9b/1	

1.4.1.4. Zarf-fiil Grupları:

Bir zarf-fiil ile ona bağılı unsurlarla kurulan kelime gruplarıdır. **Zarf-fiil ekleri;** - (y)lzcAK, -(y)lznCA, -mAdIn, -mAdAn, -dUKdA, -dUqÇA, -ken, -(y)U, -(y)Up'dur.

Metnimizde **163** örnek bulunmaktadır.

abriliñ on birinden on sekizine varınca 101b/t	‘adü ile mülākāt kaçd itdükde 152a/5- 152a/6
‘Ācem’de iñtilāf olup 85b/10-11	‘adüların şehirleri muhāşara olunup 113a/t

aķarsuya üç kerre sūre-i Fātihā oķuyup 161a/11-161a/12	bid'at-ı resm ta'āi'd olup 44b/12- 44b/13
altı yüz kere diyüp 120a/12	biĝam dünyā anıñ ķalbine nā-ħoş olup 154b/4-154b/5
aña müstevlī olup 154b/4	bir adamdır diyü 163a/15-163a/16
aña nazār olunup 152a/9-151/10	birbirine yaĝılıķ idüp 71a/8
anı daħı alup 162b/9	bir ĝayrı eşyayı olup 163a/8
anı ķovup 158a/9	bir hoşça göziñüz açuķ tutup 163a/14
anıñ ser ü dimāĝına bend eyleyüp 155a/8	bir hoşça muķayyet olup 163a/14- 163a/15
anlar daħı bunı te'līf idüp 152b/3	bir tā'ifeye vārid olan fermān-ı mūcībile cenāb-ı ĥazrete çeküp 153b/13-154a/1
anlar yanında mü'min ve şālih kimesne za'īf olup 156b/11-156b/12	bir taşıla vezn eyleyüp 67a/5
ardına düşüp 158a/1	bir ulu pādīşāh añsuzın tutup 19b/6- 19b/7
ay artarken 7b/12	bir yerde yemek yéyüp 158a/13
ay eksilürken 79b/5-79b/6	bir yıldıza baķup 101a/t
ay gedilirken 41a/3	bizim için ķalışup 163b/5
ay göründükde 38b/13	bu ay eksülürken 13a/13
Azārbāycān'a varınca 99a/5	bu ism ķoķ tekrār idicek 116a/9
'azīm buludlar olup 112b/t	bu teşbīh telaffuz olunca 94a/6
begler derilüp 61a/3	
beşyüz bir kerre tekrār idüp 120a/6	

Cābir bin ‘Abdullāh Enşāriden
rıḍvānu’llahü ta‘ālā ‘aleyhim ecmaī‘n
rivāyet idüp 155b/9-155b/10

cemāziyü’l-evveli gördükde 160b/11

cem‘-i lezzet-i dünyādan yüz çevirüp
155a/9

cürm-i arza irişüp 124a/7

çekirge ziyāde olup 7b/3

çeriye varup 98a/6

çok māl genc issileri daḥı māldan
çıkarınça 129b/10

deccāl bu ḥāli görüp 158a/8

dört yıl geçüp 106b/t

dört yüz kerre diyüp 119b/11-119b/12

dört yüz seksān toḫuzkerre tekrār idüp
118b/13-119a/1

du‘ā idüp 160b/5

dünyā durduḫça 149b/h

eger cevzeḥir toḫduḫda 77b/1

ekābire varmaḫ murād itdükde 152a/5

ekābirleri tutup 84a/4

ekin eyü olup 140a/10

ekin sālīm olup 139a/4

evvelinde tereke olmayup 138b/5

faşl-ı bahār gelüp 154b/10

feryād idüp 31a/4

fevt itmeyüp 93a/1

ḡavşıñ dāḥı su‘āli tamām olmadın
152a/1

gökler levḫasından Qur‘ān’dan ve
‘ilmlerden nesne ḫalmayup 159b/9-
159b/10

gözlerini yedi sivāra diküp 153b/10-
153b/11

gün çıḫmadan 67a/8

güneş bu burcda iken 127a/11-12

güneş bu ḫamil burcunda iken 125b/8

güneş cedī burcuna gelicek 131b/1

güneş cevzā burcuna gidicek 127a/7

güneş deliv burcuna gelicek 132a/5

güneş esed burcuna gelicek 128a/12

güneş ḫamil burcunu seyr idicek 126a/8

güneş maḡrıḫ ḫarafına varıcaḫ 10b/7

güneş sereḫān burcuna gidicek 127b/10

güneş şevir burcuna gidicek 126a/9

güneş şevir burcunda iken 126b/4

güneş şevir burcını seyr idicek 127a/6

güneş sünbüle burcuna gidicek 129a/3

halka havf düşüp 138b/7

Ha~rezim pâdişâhı ‘ulemâyı cem‘ idüp
152b/1

ha~ta kılmayup 66b/2

haylî begler helâk olup 59a/11

hışm idicek 134b/1

hikmet ve nücüm kitâblarından istihrâc
olunup 2a/3-2a/4

hu~beye âgâz idüp 155b/11

hüküm ikinci sâle varup üçüncü sâle
geldikde 103a/t

hüküm onuncü sâle geldikde 103b/t

hüküm on altıncü sâle geldikde 106a/t,
106b/t

hüküm on sekizinci sâle geldikde 104b/t

hüküm yedinci sâle geldikde 105b/t

hüküm-i on altıncü geldikde 101a/t

ikisi da~ı kal~up 157b/11

ismini yazup 162b/11

‘İzzetlü ve rif’atlu Lala ‘Ali Ağa
hâzretlerinüñ huzûr-ı şerîflerine derün
sohbet üzere selâmlar ve hayr du‘âlar
olundu~da 162a/1-2

Ka‘be-i mükerrermeden gelene degin
hâzır eyleyüp 163b/2-163b/3

ķabz eyleyüp 162b/16

ķamer arzıñ gölgesinde vâkı‘ olup
124a/5

ķameriñ aşıñ ķaralığı zâhir olup 124a/5-
124a/6

ķatı kızıllık olup 111a/11

kendü hevâlarına te’vîl idüp 157a/2-3

ķış yumşak olup 111a/6

ķurd ile koyun ķarışup 158a/12-
158a/13

mağrib tarafından çıkup 8a/6

mektüb yazup 163b/5

muķayyet olup 162b/1

mürüvvetlü düşüp 128b/9

müslimânlara zulm idüp 156a/8-156a/9

müşâvere eyleyüp 162a/11

Nîl ırmağı anadan çıķup 159b/12-159b/13	sefere teveccüh kaçd itdükde 152a/4-152a/5
nür-ı şems aña ırmeyüp 124b/5	şeferü'l-ħayrı gördükde 160b/4
ol aħvâli zabt idüp 152a/4	şolunda alup162b/16
oradan kıyâs idicek 115b/3	Sühâ adlu bir yıldıza baķup 101a/t
orta güzden tâ Mayıs çıķınca 75a/10	şa' bân ayını gördükde 161a/5
‘ömürleri olup 127b/5	Şâm ve bahr-ı Pâris’e varınca 97a/5
pâdışâh katlı olunup 113a/t	Şâm’ın Lüd kapusunda yetişüp 158a/9
pâzâr eyleyüp 163a/10	şevvâl ayını göricek 161a/9
pes cemâziyü'l-âħir ayını gördükde 161a/1	şükr yıldızı yer altında olduķda 149a/12-149a/13
pes muħarrem ayını gördükde 160b/2	Ṭavas ħarâb olup 160a/1-160a/2
rebi‘ü'l-âħir ayını gördükde 160b/9	‘ulemâyı cem‘ idüp 152b/1
receb ayını gördükde 161a/3	üç kerre sûre-i fâtiħâ okuyup 161a/12
remel urup 134a/4	vilâyet ħalkı azğun olup 69a/10
rendesi gün toğmadan 67a/6	yağmur vaķtıla yağup 110b/2
Rûm iline çeri girüp 111a/11-12	yağmur çok yağup 138a/10-138a/11
seb‘-i dünyâdan şâħib-i baħr-ı ‘Arab’dan bilâd-ı Çalıķiyye varınca 98b/1-2	yebüset kemendini pertâb idüp 155a/7
seferde ve ħazarda aña nazar olunup 152a/9-152a/10	yedi güne varınca 67b/11
	yedi kerre diyüp 120b/3
	yel eserken 64a/8

yeller esüp 112b/t

yemek yiyüp 158a/13

yemiş bitmişken 64b/10

yemiş çok olup 139b/12

yer deprenürken 21b/4

yer güldügünce 73b/12

yıl ve ay saña mubârek olup 161a/13

Yırtıcı cānavarlar dağı hıza gelüp
128b/2

yigirmi beşinde tā otuza varınca 47b/9

yigirmi sekiz menāziliñ her birisinde
olduğda 145b/h

1.4.1.5. İsim-fiil Grupları:

Bir hareket ismi ile ona bağı unsur veya unsurların oluşturduğu kelime grubudur.

Metnimizdeki isim-fiil ekleri: **-İş, -mAK, -mA'**dır.

Metnimizde geçen örnekler aynı olanları tekrar etmemek kaydıyla **184** tanedir.

açık kapdan su içmek 102b/t

açla ısıçak su içmek 106a/t

ağaç dikmek 121b/13

ağular düzmek 148a/t

ağular işlemek 148b/t

‘ağâr almak 123a/2

yigirmiden otuza varınca 79b/1

yigirmisinden otuza varınca 62b/5

yigirmisinden tā otuza varınca 19b/3

yüz çevirüp 155a/9

yüz iken 127b/12

yüz kere okuyup 120b/13

yüz seksan bir kez tekrâr idüp 119a/11

zi'l-ka' de ayı gördükde 161a/10

zi'l-ħicce ayını gördükde 161b/1

zılm ve ta' addı idip 11b/2

ālāt-ı harb işlemek 123b/3-123b/4

‘āmmē'-i nāsa ħayr dilemek 118a/12

anlaruñ ħud'a ve mekrinden emīn
olmamak 156b/10-156b/11

ata binmek 121b/5

atları çul ile örtmek 74b/4

bağ bağçe dikmek 99a/8	bunuñ emşāli nesnelerden şakınmağ 91a/6
bağ bağçe satun almağ 121b/11	
barak şatun almağ 123a/6	burcın nışfinda şerbet içmek 122b/12
bedenden kan çıkarmağ 123b/6	burundan bir mıkdār kan tamlamağ 101a/t
bedene yāsemīn yāğı şürünmek 106a/t	bünyād bırağmağ 98a/1
beglerden hācet dilemek 98b/6-7	büyük ağaçlar dikmek 123b/11-12
bey ^c ü şirā mu ^c āmele itmek 122a/5	cāriye şatun almağ 123a/13
bey ^c ü şirāya nāzır olmağ 123a/13- 123b/1	ceng ve yağmur yağması 112b/t
bıñar kıazmağ 96a/2	cihāz itmek 97a/10
bir yere hareket ve naql itmek 121b/10- 11	cürm-i şems ile cürm-i kamer ortasında hā'il olmağ 124a/2-3
birbirine hücüm itmek 128b/1	deryāda sefer itmek 122a/9-122a/10
bu ayda gice ile şovuk şu içmek 9b/13- 10a/1	edeb öğrenmek 122b/4-5
bu ayda turb yemek 43b/7	ekin ekmek 146a/t
bu beyān olunan günde yazılmağ 115b/12	erbāb-ı muhāsebātın re'isleri üzere girmek 122b/6
bu günde av avlamağ 98b/5	erlik bağlamağ 147b/t
bu günde bina bırağmağ 97a/8	esbe binmek 95b/13-96a/1
bu günde oğumağ 97b/12	esir almağ 123b/12
bunların gibi işleri görmek 97a/10	ğālib olanın dīni ile dīn tutmağ 141b/t
	gemiler şatmağ 121b/13

gemiler şatmak ve şuya indirmek 121b/6-7	kaftan biçmek 121b/8
gemiler şatmak ve oynamak 122a/8	kan almak 98a/3
gice ile su içmek 105a/t	kan dökmek 26b/3
gurūre ve karz almak 121b/13	karadan şefer itmek 121b/8
halāşlık bulmak 117a/13	kaşd-ı cimā' at itmek 101a/t
hammāma girmek 121b/5	kaşd-ı hacāmat itmek 121b/9
hamāma varmak 9b/13	kaşd-ı harb itmek 98a/2
hamāmda çok oturmak 105b/t	kātibler menziline girmek 122a/4
harb ālātı görmek 97a/9-10	qay' gārgāra itmek 121b/7-8
hayr işlere şürū' eylemek 98b/7	qıl gidermek 123b/11
her acı nesnelere şakınmak 43b/8	qıymetlü cevāhir şatun almak 121b/6
hevāda bulud olmak 101b/t	qul, bağ ve bahçe ve 'aqār şatun almak 123a/12
hişārlar ve yüksek dīvārlar yapmak 122a/3-4	qul, cāriye şatun almak 121b/8-9
hoş koçulu nesnelere sürünmek 43b/5- 43b/6	Qur'ān okumak 122b/5
hūb koçulu ni' metler yimek 101a/t	quyular kazmak 122a/7
iki keyfiyyette merkeb olmak 141b/t	kūy ve çevgān oynamak 121b/7
inceklerden kan aldirmek 123b/11-12	manşub vermek 122a/13
issi tokumak 103a/t	menāzil-i mülük ve eşraf ve 'uzemāya duhūl ve hacet taleb eylemek 123a/8-9
	misk-i 'anber koçlamak 102b/t

mu'īd a' yeni hālkda şirīn görükmesi 152a/7-8	pādişāhlar yüzün görmek 98a/1
muşārīhat itmek 96a/3	pādişāhlar, begler, kātibler menziline girmek 122a/4
mufāşala ' ilāc itmek 123a/9	pādişāhlara girmek 122a/13
mülūka dahil olmak 148b/t	rağş urmağ 135a/13
mülūka duhūl itmek 146a/t	refūden yumurta yemek 36b/7
müşhil-i şerbet içmek 123a/1	saz çalmağ 135a/13
neke cigere ve şalbe mute' allış emrāza ' ilāc itmek 122b/1-2	sāz ve edeb ve ince şon' atlar itmek 122a/5-6
niğāh-ı bağ bahçe şatun almağ 121b/11	saza ta' lim itmek 123a/12-13
nisāya dāhil olmağ 122b/1	sāzende getürmek 122b/9
nuķūş-ı zīnet, sefer ve hareket itmek 122a/6	sefer itmek 98b/5
oğlan mektebe virmek 97b/13	sirkelü aşlar yemek 43b/5
oğlancığı südden kesmek 122a/1	şovuk aşdan şaķınmağ 21b/12
oğlancık südüni kesmek 123b/4	şovuk şu içmek 10a/12-10a/13
orta hālli kimesnelere iħtilāř itmek 122a/10-122a/11	şu içmek 16a/3
ot içmek 98a/2	şu ve şerbet içmek 103a/t
oķ atmağ 96a/1	şu ve şa' āmlar yemek 103a/t
pādişāhlara dahil olmağ 148b/t	şuda şikār itmek 122a/8
pādişāhlara girmek 122a/13	şuda şikār itmek ve yüzmek 122a/8
	şular kenārında oturmağ 104a/t

şuya gemiler endürmek 122b/9	taşvâ'ifiñ kıocalması 126a/4
şu yollarını 'imâret itmek 97a/9	taşvar, kıymetlü cevâhir şatun almak 121b/6
sünnet olmak 98b/5	tecerrüh itmek 105a/t
şüvâr olmak 106b/t	teferrüç kıilup gezmek 104a/t
şehrlere binâ olması 112b/t	temel urmak 123b/3
şer(r) ve fitne yel ve kıan dökme 6b/4	teveccüh-i teemmile muvâzebet idüp 117b/9
şerbet içmek 122a/10	ticâret itmek 96b/4
şerbet ve orta hâlli kimesnelere ihtilâf itmek 122a/10-122a/11	turâc nüş eylemek 66a/1
şikâra çıkmak 123a/9-123a/10	tılısm yazmak 95a/13
şişik etler, mu'tedil ta'amlar yemek 104a/t	tılısmât itmek 146a/t
taş'âmı yemek 66a/2-66a/3	tırnak kesmek 106b/t
taşlağı otı içmek 111b/5	taşgan avlatmak 122b/10
taş'lim eylemek 123b/10,	taşon biçüp giymek 102b/t
taşılacak biraz şu içmek 43b/6	turâc nüş eylemek 66a/1
taşlı çok yemek 101b/t	tuzlu taş'âmlardan şaķınmak 50b/12
taşlı ekşi nâr yemek 104b/t	ulu işler görmek 96b/7
taşlı taş'âm yemek 43b/5	ulu işlere ibtidâ eylemek 97b/13
taşlı yemek 82a/10	ulular ile şoşbet itmek 98b/6
taşlı yemişler yemek 3a/4	üç kerre tekbîr getürmek 161a/12

vaqf itmek 115b/11	yeñi giymek 106a/t
varaqlar semirmesi 113a/t	yeşil yapraklı ağaçlara bağmaq 161a/10
yağmur çok yağmaq 160a/5	yıl şaymaq 106b/t
yağmur yağmaq 101b/t	yüksek çardağda oturmağ 149a/13
yağılık ve fitret ve kan dökülmek 45b/9-45b/10	yüksek dīvārlar yapmaq 122a/3-122a/4
yağmur yağmaq 101b/t	zirāf at itmek 95a/9
yaş kabağ ve hıyār yemek 58a/10-58a/11	zümürd yüzüğüniñ qaşına bağmaq 161a/11
yaş kuzı yemek 50b/11	
yazı yazmaq 96b/4-96b/5	
yemek üzerine tuz yemek 105b/t	
yemişler yemek 65b/12-65b/13	
yeñi biçmek giymek 122b/2	
yeñi biçmek ve giymek 122a/2	
yeñi biçüp giymek 122a/9	

1.4.1.6. Tekrar Grupları (İkilemeler)

İkileme, anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır (Hatiboğlu, 1981: Önsöz).

Unsurları aynı olan ikilemeler

ayruca ayruca 66a/7	andan andan 114b/5
dürlü dürlü 44b/2	içlim içlim 132a/10
pāre pāre 75a/7-75a/8	yap yap 21a/5
yele yele 112a/ş29	yer yer 126a/12

Karşıt anlamlı kelimelerle kurulmuş ikilemeler

almaq şatmaq 95b/13	gice gündüz 126b/3
dün gün 130b/9	olur olmaz 163b/6
gece gündüz 126b/9	varmaq gelmek 136b/13
rüz ü şeb 100b/1	

Anlamları birbirine yakın kelimelerle kurulmuş İkilemeler

bağ bağçe 99a/8	çā'ir çimen125b/5
rüz-be-rüz 93a/1	ser-tā-ser 127b/11
taşdan taşā 132a/2	yerli yerince 162b/7
öñden soña 135a/13	

1.4.1.7. Edat Grupları

a. “gibi” edatıyla oluşınlar

Metinde 37 örneği vardır.

bunlarıñ gibi 97a/10

b. “kadar” edatıyla oluşınlar

Metinde 2 örneği vardır.

şol kadar 77a/9

öyle namâz[ına] kadar 109a/t

c. “dek” ve “degin” edatıyla oluşanlar

âhîrine degin 102b/t

âhîrün dek 102a/t

bu ayıñ on sekizinci gününden tâ yigirmi beşine degin 75a/8-75a/9

bu ayuñ nişfına dek 13a/9

beşine dek 47b/7-47b/8

otuza degin 87b/5

Şâm’a degin 21a/8

üç aya degin 18b/2

üç seneye dek 39a/11

üç yıl degin 70b/3

üç yıla degin 12a/5

yigirmiden yigirmi beşine degin 54b/8-54b/9

yigirmisinden otuz gününe degin 27b/6

yigirmisine degin 79a/12

yigirmisine dek 101a/t

yigirmiye degin 54b/6

yedisinden onuna degin 47b/2

yigirmi beşine degin 54b/9

yigirmi beşine dek 47b/7

d. “diyü” edatıyla oluşanlar

bu yıl nîl taşar diyü 59a/3-59a-4

e. “göre” edatıyla oluşanlar

Metinde 2 örneği vardır:

ţâli‘ i işine göre 133b/7

f. “taraf” edatıyla oluşanlar

Metnimizde, işlek olarak kullanılan çekim edatıdır.

maşrıqdan ʔarafa 33b/1

g. “yaña” edatıyla oluşanlar

Metinde **12** yerde geçer.

maşrıqdan yaña 12a/12

h. “içün” edatıyla oluşanlar

Metinde **11** örneği vardır.

muħabbat içün 146a/t   kış içün 68a/4

bizim içün 162a/10   anıñçün 30a/5

i. “üzere/üzre” edatıyla oluşanlar

Metinde **10** örneği vardır.

ol işler üzre 100a/1   amu ħalk uezre 111a/1

j. “arşu” edatıyla oluşanlar

Metinde **1** örneği vardır:

güneşe arşu 66a/11

k. “ile” veya “birle” edatıyla oluşanlar

altun yaldız uıyla 164a/10   Bābil padiřāhı birle 6a/2

erkek ile 98a/11   ehl-i İslām ile 82b/10-82b/11

ħicbir nev^c ile 153a/t   issi şuyıla 105a/t

bu şaştıla 66b/6   řāzlı ile 135b/1

şol şaştıla 57b/13   teseħħurlar ile 147a/t

teşh̄irler ile 145b/t   obrağ birle 126b/3

yüz ğavġā birle 127b/2

zulum ile 45a/10

zulmı ile 14b/9

l. “şoñra” edatıyla oluşanlar

Metinde **46** örneği vardır.

aħşām namāzından soñra 67a/7-67a/8

ikindiden şoñra 137a/13

uykudan soñra 16b/7

yatsudan şoñra 75a/2

yemekden şoñra 15b/5

yılıñ şoñrası 35b/3

m. “ġayrı” edatıyla oluşanlar

Metinde **1** örneği vardır.

kendiden ġayrı 142a/t

n. “āħır” edatıyla oluşanlar

Metinde **1** örneği vardır.

vaşandan āħır 139b/6

p. “içre” edatıyla oluşanlar

Metinde **14** yerde örneği vardır.

ħikmet içre 127a/4,

yıldırım içre 48a/4

r. “kerre/kere/kez” edatlarıyla oluşanlar

Metinde 18’i *kerre /kere* ve 5’i *kez* edatıyla olmak üzere **23** örneği vardır.

yüz on bir kerre 115b/9

elli altı kez 118a/12

s. daħı/daħı (169 yerde)

bu gicede daħı 100a/5

1.4.1.8. Bağlama Grupları

a. ve/u/ü edatlarıyla oluşanlar

‘adl ü dād 52a/9	ululardan ve ekābirlerden 4a/4
‘ahd ü peymān 130b/8	‘Urabā ve Ka‘ be 28a/3
‘adl ve āmen 158a/11-158a/12	‘uṭārid ve merrīḥ 155a/5
‘adl ve dād 14a/9	uyuz ve çıban 21b/2
‘adl ve insāf 28a/13	vaḥş ve ṭayr 157b/1
ağaç ve bağ 93a/12	vebā ve cengler ve yağmurlar 112b/t
cānın u tenin 134b/7	vebā ve şerr 144b/t
ḥazm ve istihā 91b/8	yağ, bal ve behāyim 3b/4
(‘ömri) uzun ve mālḍār 95a/12	yağ ve zeytūn 79b/1
şu kuşları ve balıklar 76b/7	yağmur ve berk 19b/4
şalgam ve kişür 103a/t	yağmur ve ekin 32a/2
ucuzlu(ğ) ve ni‘ met 57b/5-57b/6	yağmur balık ve kuş 113a/t
uğrı ve ḥarāmī 13a/5,	yağmurlar ve ṭolular 9b/9
uğrı ve ḥarāmīler 55a/8	yağmurlar ve yeller 29b/13
uğrılar ve ḥarāmīler 33b/6	yakınlık ve düşmānlar 118a/13
uğrılar ve ḥarāmīler ve hevāric 10b/4- 10b/5	yapraklar ve ağaç 92a/1
uğrılar ve zālimler 78a/11	yaz ve yay illeri 3b/13
ulu ve kiçi(güci) 5a/8	Ye‘cüc ve Me‘cüc 158b/6-158b/7
	yemiş kuş ve balık 38a/4

yemiş ve ekin 7a/8	zāğ ve ğurāb 130b/13-131a/1
yıl ve ay 161a/13	zēvķ u ʿ işret 99a/10-99a/11
yolcılar ve tüccārlar 88b/11	zeyt ve şatlu nesnelere 41a/8
zenciye ve Hevāna 95b/9	zeyt ve yumurta 52a/3
Zūkāil ve Cebrāil 96a/11	zīb ü şir ve nemr ve rübāh 78a/9
zūlm ve cevr ve taʿ addī 28a/3	
Zūbʿ a ve Meymūniʿl-cinād ve řařamān	
hāviyi farāř 99a/5-99a/6	

b. “ile” edatıyla oluşanlar

Metinde **16** örneği vardır.

ehl-i İslām ile Firenk 70b/4	Mışlı ile ʿ Arab 19a/13
şark ili ile řimāl ili 23a/4	

c. yā...yā (30 yerde)

yā ayađıñ arķasına yā ağaç dalına 160b/12

d. yā....ve-yāhūd (2 yerde)

yā bir durı řuya ve-yāhūd aynaya 160b/2-160b/3

e. ne.....ne

ne zāhid ve ne fāřık ola 99a/11

f. hem....hem (146 yerde)

hem muʿ abbir hem muvaşharlar 134a/5

g. “gāh... gāh” edatıyla oluşanlar

gāh yağa gāh yağmaya 75a/8

1.4.1.9. Birleşik İsim

Bir nesnenin özel adı olmak üzere bir araya gelen kelime topluluğudur(Ergüzel 2009: 66).

Cābir bin ‘Abdullāh 156a/1

İbrahim Hanīf b. Latīf 1a/9

Cābir bin ‘Abdullāh Enşār 155b/8-
155b/9

Lala ‘Ali Ağa 162a/1-162a/2

‘Osmān Hān b. Muştafa 1a/3

Ca‘fer-i Şādık 23a/3

Reşid Bekir Halebī-i ser 163b/11-
163b/12

Ebrī Havāce İbn Ādil 2a/13-2b/1

Ebu ‘Abdullāh el Yamāni 155b/7-
155b/8

Ribūyetde sa‘ādetin 155a/4

Ebu Sa‘īd Hadduri 155b/8

Sultān Meḥmed hān bin Murād hān
102a/t

Ebū-bekir 106a/t

Süleymān Ağa 163a/1

Ebū Sa‘īd ‘Osmān Hān 1a/5

Şeyḥ Ekber 150b/11

el-ḥāc İbrāhim Hanīf 1a/7

Zeynü’l-ḥādis 104b/t

El-ḥāce-i Muḥammed Ağa 163a/4

İbnü’s-sultān Mustafa Hān 1a/5

1.4.1.10. Ünlem Grupları

a. “ey/iy” edatıyla oluşanlar (42 yerde)

ey yār 135a/10

iy cān 134a/11

b. “yā” edatıyla oluşanlar (58 yerde)

yā emirū'l-mü'minīn 156a/1

1.4.1.11. Birleşik fiiller:

Bir ismin bir hareketi karşılamak üzere *etmek, olmak, kılmak* gibi yardımcı fiillerle ya da *bilmek, vermek* gibi tasvirî yardımcı fiillerle bir araya gelerek oluşturduğu veya iki ayrı fiil şeklinin anlamca kaynaşmasından oluşmuş kelimeler topluluğudur.

Metnimizde yeterlilik bildiren birleşik fiillere birkaç örnek vardır:

degmeler aña muḳābil olamaz (اوله مَز) 134b/3

kimse andan intiḳamın alamaz (اللامز) 134b/3

ḥacca gidemese gerekdür (كيدَه مَسَه) 159b/7

Bunların dışında, metnimizde birleşik fiillerin üç türü bulunmaktadır.

a. Bir isim ile bir yardımcı fiilden oluşanlar:

“eyle/iyle” - yardımcı fiiliyle:

‘adāvāt ve şıvaş eyle- 63b/9	fevt eyle- 62a/4
‘add ve zamm eyle- 114a/1-114a/2	firār eyle- 158a/8
‘adl eyle- 56a/6	ḡalebe eyle- 110a/6
‘azīmet eyle- 157b/13	ḥarāb eyle- 60a/12
bend eyle- 155a/8	hiçret eyle- 92a/8
cem‘ eyle- 114a/2	ḥisāb eyle- 114a/3
ceng éyle- 61a/9	helāk eyle- 158a/6
fā’ide eyle- 143b/t	ḥurmet eyleme- 156b/13
fāş eyleme- 132a/3	ḥurūc eyle- 157b/12-157b/13
feth eyle- 58a/3	ḥuşūmet éyle- 21a/12

hücüm eyle- 81b/13	şāhib-i uşūl eyle-135a/10
hüküm eyle- 75a/10	şarf eyleme- 163b/6
ibtihāl eyle- 151b/11	sefer eyle- 146b/t
i' lām eyle- 162b/12	sefer eyleme- 146b/t
iltifāt eyleme- 156b/13	semi' eyle- 162b/1
imāmet eyle- k 157b/10	şerh eyle- 127a/4
irām eyleme- 132a/3	şerh iyle- 127b/8
istihrāc eyle- 150b/11	şürü' eyle- 149a/2
ķabz eyle- 162b/16	tażarru' eyle- 151b/11
ķahr eyle- 61a/1	tażarru' ve ibtihāl eyle- 151b/11
ma' lūm eyle- 159a/9	te'hil eyleme- 146b/t
mülāzimet eyle- 116b/10	teklif eyle- 157b/10
münhezim eyle- 57b/8	tenāvül eyle- 36b/12
müşāvere eyle- 162a/11	teseħhurin eyle- 145b/t
müyesser eyle- k 37b/1	teşhīr/teşhīr eyle- 147b/t
nār-ı necātın eyle- 147b/t	teşhīr/teşhīrin eyle- 145b/t
naşīr eyle- 162a/8	teşhīr/teşhīrlere eyle- 147b/t
nażar eyle- 113b/9	teslīm eyle- 162b/4
nāzır/ nażır eyle- 163a/6	teveccüh eyle- 152a/6
pāzār eyle- 163a/10	tevzi' eyle- 162a/13-162b/1
ribā-i ekl eyle- 156a/6	tilāvet eyle- 164a/4

turāc nūş eyle- 66a/1

vefāt eyle- 44a/2

vefā eyleme- 130b/7

vekīl ve mütevellī eyle- 163a/5-163a/6

vekīl mütevellī naşir eyle- 162a/8

vezn eyle- 67a/5

yağılık eyle- 28b/12

yoğsul eyle- 15a/11

zabı eyle- 114a/1

zağmet eyle- 13a/8

“ol/bol”- yardımcı fiiliyle

‘ adāvāt ve qorquluk ol- 62b/3

‘ ādil ol- 34a/8

cāhil ol- 157a/1

cem‘ ol- 62a/2

cidāl ol- 17a/3

çoğ ol- 101a/t

delim ol- 110a/13

dem ol- 136a/7

dürüst ol- 131a/7

efzūn ol- 127a/2,

za‘ if eyle- 43a/3

zāyi‘ eyleme- 162b/12

zebūn eyle- 60b/1

zıyān eyleme- 59b/5

zuhūr eyle- 45a/6

zūlm eyleme- 32b/9

zūlm eyle- 18a/5

zūlm u ta‘ addī eyle- 40a/8

zūlm ve ta‘ addī eyle- 20b/10

‘ adl ü dād ol- 52a/9

ağbiye menziline ol- 120b/1

eminlik ol- 26a/11

erken ol- 81b/12

fā’ide ol- 87b/6

fārīg ol- 157b/10

fāsīd ol- 138b/10

fāş ol- 51a/9

fermān olun- 155a/6

fesād ol- 144a/t

feth ol- 112b/t	h̄ain ol- 82a/4
fevt ol- 10b/5	h̄all ol- 130a/2
firā(vā)n ol- 112b/t	h̄andān ol- 36a/1
fitret ol- 21a/1	h̄arāb ol- 10b/13
fitretlik ol- 13a/5	h̄arāb ol-160a/1-160a/2
ġalīz ol- 37a/8	h̄arāblıġ ol- 38a/6
ġam-gin ol- 71a/13	h̄arb ol- 25a/11
ġāret ol- 138b/8	h̄arīġ ol- 26b/13, 80b/10
ġarġ ol- 12b/12,	h̄ariş ol- 97a/13
ġavgada ol- 11b/5	h̄aşıl ol- 116a/11
ġazā ol- 42b/5	h̄aşr ol- 86b/9
germā-i saġt ol- 79b/9	h̄asta ol- 138b/8
giriftār ol- 154b/6	h̄astalıġ ol- 14a/13
girü olun- 149b/h	haşat ol- 23b/13
ġulū ol- 89b/7	h̄atar/h̄aţar ol- 16b/1
ġuşşa ol- 47a/7	h̄aţarlu ol- 52b/5
güc ol- 33a/8-33a/9	h̄aţar-nāk ol- 93b/2
ġuşāde ol- 106b/t	h̄avf [u] haşiyet ol- 83b/7
güzel ol- 112b/t	h̄avf ol- 113a/t
h̄ādiş ol- 112b/t	h̄ayāl-engīz ol- 137a/7
h̄ā'il ol- 124a/4	h̄ayāsız ol- 156a/10

hayrānda ol- 5a/9-5a/10	istihrāc olun- 2a/4
ḥayr-endīṣ ol- 96a/6	istimā' itmek üzere ol- 153b/8-153b/9
hazm ol- 102a/t	i' tibār olunma- 106b/t
helāk ol- 112b/t	izdiḥām ol- 75a/13-75b/1
hesāb olun- 106b/t	ḳahr ol- 65b/2
hezīmet ol- 110a/7	ḳalīl ol- 113a/t
hisāb olun- 111b/13, 151a/3	kāmīl ol- 98a/5
ḥoṣnūd ol- 136b/1	ḳarañu ol- 105b/t
ḥükm olun- 155a/5	ḳatı ol- 10b/11
ḥüsrānda ol- 20b/10	ḳatlı ol- 139a/5, 50b/3
huṣūmet ol- 153a/t	ḳatlı olun- 13b/10
iraḳ ol- 11a/11	ḳavī ol- 105a/t
iflāḥ olma- 131b/12	ḳayḡu ol- 63b/5
iḥtilāf ol- 113a/t	ḳayḡulu ol- 12b/8
iḥtilāfāt ol- 137b/10	ḳazanclu ol- 44a/10
ikiz ol- 127b/4	kem ol- 14a/13
imāret ol- 40b/6	kerem ol- 102b/t
infī'ālda ol- 11b/13	kesād ol- 41a/9
inḳilāb ol- 70b/9	kesb olun- 116a/10
irsāl olun- 162a/4	keṣīr ol- 139b/5
istiḥkām ol 102b/t	ḳıḥātlik (ḳaḥtlik) ol- 26a/10

ķıĥt ol- 159b/12	maķtūl ol- 138a/2
ķıran ol- 11b/4	māl-dār ol- 127b/3
ķısa ol- 58b/5	ma' lūm ol- 75a/11
ķıt ol- 60b/6	ma' mūr ol- 101a/t
ķıř ol- 14b/10	manřūr ol- 112b/t, 85b/1, 49a/4
ķıtāl ol- 112b/t	manřūr u mużaffer ol- 31b/12
ķızılıķ ol- 138b/5	maraz ol- 113a/t
ķorķu ol- 12b/10	marazlu ol- 68b/12
ķuraķ ol- 102b/t	ma' şıyyette ol- 39a/9
ķuraķlıķ/ķuraķluķ ol- 110b/7	maŗar ol- 57b/12
ķutlu ol- 111a/1	mecāl olma- 156b/9
ķuvvetde ol- 11b/1	mefācān ol- 23a/6
ķuvvetlū ol- 89a/11	meĥāmere olun- 113a/t
lahm olma- 73b/5	mehdīniñ ol- 157b/1
laťıf ol- 82a/9	mekřūr ol- 121a/11
lāyık ol- 131b/9	melālet ol- 87a/10
luŗ u iĥsān ol- 135a/4	melūl ol- 152b/11
maġbūn ol- 72b/10	memnūn ol- 163a/17
maĥřūr ol- 136a/4	menfa' at ol- 34a/11
ma' işe(t) olma- 73a/2	menfa' atda ol- 34a/8
maķbūl ol- 134a/2	menfa' atlu ol- 13a/10

menfa' atsizlik ol- 20b/12-20b/13	muḳābil olma-15a/11
merḡūb ol- 136a/6	muḳābil ol- 149a/3
merkeb ol- 141b/t	muḳātala ol- 35b/13
merriḥ/merriḥ ol- 134a/10	muḳayyed ol- 121b/2
mesrūr ol- 144b/t	muḳayyet ol- 162b/17
meşḡūl ol- 126b/4	muḳayyet ol- 162b/1
meşhūr ol- 128b/8	munāfiḳ ol- 157a/1
mevt ol- 112b/t	muntaḳıl ol- G15b/13, 114b/6
mevt-i kıtal ol- 112b/t	mu' tedil ol- 3b/13
narḥ-ı miyāne ol- 110b/6	muti' ol- 6b/1
mu' amillü ol- 131a/8	muḫmain olma- 137a/8
mu' ammer ol- 163a/3	muḫrib ol- 99a/10
mubālīga ol- 56b/10	muḫḫālī' ol- 121a/11
mubārek ol- 147a/t	muḫaffar ol- 58a/4
mubārek olup 161a/13	muḫḫarib ol- 137b/11
muḫabbat ḫuṣūmet ol- 153a/t	mübtelā ol- 16b/10
muḫabbat ol- 153a/t	mühendis ol- 129b/12
muḫālifet ol- 110a/13	mükedder ol- 89b/4
muḫāḫara ol- 93a/13	mükemmel ol- 117a/10
muḫābil ol- 157a/9	mülevveş olma- 121b/1
muḫābil olama-134b/3	münhezim ol- 113a/t

münāsib ol- 96b/10	Naşra menziline ol- 117a/7
münhezim ol- 101b/t	nazar olun- 149b/h
mün' im ol- 135a/1	nāzır/ nazır ol- 163b/7
münteşir ol- 92b/2	ne ol- 135b/3
müstevlī ol- 35a/2	nebātāt ol- 68b/11
müşkül ol- 52a/3	nihāyete ol- 112b/t
müşkülāt gelecti yıl ol- 8a/1	nihāyetsiz ol- 8a/6
müşterek ve mumzarlı ol- 141b/t	ni' met ol- 21b/6
müteğayyir ol- 154b/3	nuşret ol 54a/7
müzeyyen ol- 126a/11	nuşretlü ol- 152b/8
nā-bedīd ol- 31a/9	nūş-dār ol- 132b/11
nā-emīn ol- 11b/4	on sā' at ol- 22a/8-22a/9
nā-kes ol- 127b/1	on beş ol- 15b/12-15b/13
nā-kes ve baḥl ol- 95a/13	on beş sā' at ol- 58b/6
nāķıs olma- 128a/5	on bir sā' at ol- 3a/11
nāķız ol- 146b/t	on dört ol- 10a/10
naķş-i zāhir ol- 112b/t	on iki pencere ol- 153b/6
namāz zamānı ol- 157b/8-157b/9	on iki sā' at ol- 37a/4
nā-murād ol- 89a/7	on üç ol- 3a/11
nā-mubārek ol- 148a/t	oñad ol- 88a/7
nā-raṭb ol- 15b/6	oñad olma-72b/9

oñat ol- 14b/2	rāhatda ol- 23a/10
oñat olma- 72b/13-73a/1	rāhatı olma-127a/3
orta ol- 75b/8	rāhatlık ol- 29b/6
otuz bir gün ol- 92b/8	raķıķ ol- 30a/2
öküş ol- 10b/1	refāhiyyet ol 11a/10
ölet ol- 4a/2	refāhiyyetde ol- 62b/7
ölüm ol- 32b/3	refāhiyyetde ve rāhatda ol- 70a/7
ölümlü ol- 72b/1	renc ol- 87a/5-87a/6
‘ömürleri ol- 127b/5	renc ü zaħmet ol- 18b/8
pādışāh ol- 31b/4	renc ve ĥastalık ol- 60a/12
panbuķ ol- 47b/4	renc ve ölet ol- 52b/2
pāre pāre ol- 75a/7-75a/8	renc-i ekber ol- 52b/5-52b/6
pek şovuķ ol- 143b/t	renc̄ide ol- 52b/3
perişānlık ol- 62a/9	renc̄ide olma- 135a/4
peydā ol- 138a/5	reng-āmiz ol- 137a/6
pür-ferah ol- 135a/12	Reşā menziline ol- 121a/3
pür-nūr ol- 136b/7	revā ol- 152b/11
ra‘ d ol- 143b/t	revān ol- 101b/t
rāġıb ol- 96a/6	revnaķ bol- 125b/4-125b/5
rāhat ol- 144a/t, 6a/5	rüstem ol- 134b/2
rāhat ve aşıda ol- 39b/5	sa‘ ādet ol- 143b/t

sa' ādetlü ol- 147b/t	sebeb ol- 105b/t
ṣābit ol- 103a/t	sehl ol- 134a/11
ṣāfī ol- 106a/t	seller ol- 84b/10
ṣağlık em̄inlik ol- 40b/13	selāmet ol- 110a/5
ṣağlık ol- 76a/9	Semāk menziline ol- 118a/10
ṣāhib-i terk ol- 131b/10	semiz ol- 112b/t
ṣā' ıka ol- 34b/6	ser-māye-i saht āşikār ol- 16a/7
sa' īd ol- 148a/t	ser-süpük ol- 136b/9
sākin ol- 153b/4	sevgülü ol- 146b/t
sākin ol- 103b/t	ṣevir burcunda ol- 116b/1
sākin olma- 136b/10	ṣevir burcunda ol- 116a/7
ṣālāh ol- 11a/7	sevüklük ol- 32a/7
ṣālāh ve em̄inlik ol- 87b/4	sevüklülük ol- 111a/3
ṣalāhiyyetde ol- 48b/1	sevümlü muḥabbat ol- 153a/t
ṣālih ol- 147a/t	seyller ol- 59b/4
ṣālihā ol- 113a/t	şıfat ol- 126b/1
sālim ol- 139a/1	şıvaş miḥnet ol- 55b/11
sālim olup 139a/4	şıvaş ol- 13a/12
şarp ol- 82a/1-82a/2	şıvaş olma- 27b/3
şayd ol- 26a/8	şıvaş ve ceng ol- 71a/3
sāz ol- 135b/2	şıvaş ve fitne ol- 72b/12

şıvaş ve kıtal ol- 25b/11-25b/12	sökellikler ol- 72a/1
şıvaşda ol- 86b/9	Şüreyyā menziline ol- 116a/7-116a/8
siñirici ol- 136b/10	şād ol- 157b/2
siñeklik ol- 43a/11	şākir ol- 135a/2
sipāriş eyledigim minvāl üzre 162b/7	Şām'da ol- 26b/9-26b/10
sipāriş olun- 154a/9	Şarṭeyn menziline ol- 115b/6
sireti key ol- 134b/11	şāz ol- 43b/4
siyāh olsa 159a/10	şāzlık olma- 56a/2
siyāh saçları ol- 157b/6	şāzlıklar ol- 11a/13
şon' at ol- 135a/13	şehrler binā olma- 112b/t
şovuk (ğ) ol-	şehr-i Kostantiniyye'de ol- 61a/5
şovuk (ğ) olma-	şer(r) ve kıtal ol- 113a/t
şovuk ve yellere ol- 140a/8	şifā ol- 111b/5
şovuklar ol- 113a/t	Şu' le-i rüşen ol- 16a/6
şovuklar ve toñlar ol- 113a/t	ta' ab ol- 76b/1
su' āl olun- 162b/13	ta' āi' d ol- 44b/3
şulḥ ol- 29a/9	şürü' olunma- 98a/3
sultān ol- 59a/9	tābi' ol- 156a/4
su' ūd menziline ol- 120a/10	tağayyür olma- 149b/h
Sünbüle burcunda ol- 117b/12	taḥıl ol- 26b/10
sünnet ol- 98b/5	taḥlil ol- 103a/t

taḥvīl ol- 137a/11	tebdīl ol- 144b/t
taḳdīr olun- 2a/7	telef ol- 7b/8
ṭaleb olun- 116a/5	temīz ol- 128a/10
ṭalḡalıḳ ol- 34b/5	tendiristlik ol- 76b/6
ṭalḡalıḳ ve fitretlik ol- 17b/5	tendüristlik ol- 90a/9
ṭalḡalıḳ ve kıran ol- 71a/2	teng ol- 63a/4
ṭalḡalıḳ ve renc ve ta' ab ol- 68b/6	tercüme ol- 2a/4
ṭalḡalıḳ ve vebā ol- 50a/13	tesehḡhura meşḡül ol- 147a/t
ṭalḡalıḳ ve zulmlıḳ ol- 73a/9	teshīr/teshīrlere meşḡül ol- 146b/t
tamām bir yıl ol- 69b/10-69b/11	tereke olma- 138b/5
tamām ol- 22a/10	teşviş ve ḡarāblıḳ ol- 111a/12
ṭamlu ol- 81a/10	teşvişli ol- 152b/10
ṭaraf-ı maşrıḳda ol- 53a/8	ṭılısmāt çözmege meşḡül ol- 148a/t
ṭarfe menziline ol- 117a/11	ticāret ehli ol- 136b/11
ṭarlıḳ ol- 63a/8	tīz hażm ol- 102a/t
ṭarlıḳ ḡastalıḳ ol- 90a/5	ṭoḳuz yüzden soñra ol- 157a/5
ṭatlu ol- 106a/t	tozlar ol- 112b/t
ṭatlu ol- 106a/t	toz ol- 9a/4
ṭā' ūn ol- 138a/13	ṭoṭṭolu ol- 20a/10
ṭavīl ol- 98a/6	ṭūfān mişāli yağmurlar ol- 132a/6
(aḡzı) aḳıḳ ol- 77a/1	ṭuman ol- 29a/2

Türküstan'da ol- 33a/9	vâkı ^ç ol- 101a/t
ucuz ol- 110a/3	vâkı ^ç olma- 48a/1
ucuzluk ol- 139a/3	vârid ol- 153b/12
ucuzlu(k), eminlik ol- 60b/3	vâriş-i cellâd ol- 134b/4
ucuzlu(k) ol- 112b/t	vâşıl olma- 155a/2
ucuzlu(k)lar ol- 10b/4	vâşıl ol- 154a/11
uçuzluk ol- 83a/11	vâsi ^ç ol- 113a/t
uçuzluklar ol- 49b/10	vebâ ol- 113a/t
uğraş ol- 84b/4	vîrân ol- 40b/6
uğrılar harâmiler ol- 80b/1	yağı ol- 70a/3
uğrılar ol- 144b/t	yağılık ol- 19a/3
uğrîd ol- 135b/11	yağılık ve şivâş ol- 88b/9
uzun ol- 15b/11	yağmur kara şovuk ve halkda mevt ol- 112b/t
uzun ve mâldâr ol- 95a/12	yağmur ol- 132b/10
eli mücerred ol- 95a/13	yağmurlu ol- 111a/1
uzağ ol- 16a/13	yağmurlu ol- 24a/6
üç yüz altmış altı gün ol- 93a/2-93a/3	yağmur ol- 103b/t
ürkülük ol- 35a/6	yağmurlar ol- 82b/9
üstün ol- 110a/12	yaldırım ol- 8a/3
vâfir ol- 11a/10	yañılış haberler ol- 63b/9
vâfir renc ol- 8b/9	

yaraķān zaĥmeti ol- 54b/2	yuķar(u) ol- 144b/t
yaramaz fi' illi ol- 156a/10-156a/11	yuķar(ı) ol- 143b/t
yaramaz ol- 147a/t	yumŝaķ ol- 111a/10
yaramazlık ve uğrı ve fesād ol- 55a/5-55a/6	yumuŝaķ ol- 4a/3
yavlaķ kıızılık ol- 71b/10-71b/11	yüce ol- 152b/8
yavlaķ ol- 18a/12	yüz ol- 127b/12
yavuz ol- 37b/10, 60a/10	zābih menziline ol- 120a/1
yavuz ve ziyān ve yaramazlık ol- 6b/9	zāhir ol- 111a/7
yay faşlı ol- 22b/2	zaĥmet-i 'ārız ol- 102a/t
yekŝembe günü ol- 16a/9	zaĥmetsiz ol- 152b/9
yel bulud ol- 53b/10	za'if ol- 103a/t
yemiş ol- 14b/10	za'if(lık) ol- 11b/2
yemiş olma- 12b/7	zālım ol- 28b/5
yeşil ol- 66b/1	zālımliklar ol- 41a/13
yeyici ve yedirici ol- 129a/11-129a/12	zāyi' olma- 162a/16
yigirmi toķuz ol- 106b/t	zebre menziline ol- 117b/8
yigirmi toķuzunda ol- 50b/8	zehr-i ķātil ol- 132b/11
yigirmi toķuzuncı gice ol- 151a/2	zelzele ol- 21a/6
yigirmi yedinci gice ol- 151a/1	zemm ol- 56a/2
yol kesici ol- 42b/13	zevāde ol- 20b/12
	zevķ u 'işret ol- 135b/1

z̤evk̤ u řafā ehli ol- 96a/6	z̤ikr olun- 151b/1
zeyrek ol- 134a/1	ziyāde ol(ma)- 129a/13, 137b/4
zeyt olma- 83a/6	z̤ū-f̤ün̤ūn ol- 136a/4
zeyt panbuķ üzüm ol- 54a/8	z̤ulm ol(ma)- 41a/3, 20a/8
zıfır ve ġālib ol- 139a/11	z̤ulm ve ta' addī iēinde ol- 6b/12
z̤ırā' menziline ol- 117a/3	Z̤übānā menziline ol- 118b/8
zıyān ol- 17a/13	
zıyānda ol- 13b/5-13b/6	

“it/ éd/et”- yardımcı fiiliyle

‘adāvat it (d)- 9b/1	delīl it (d)- 141b/t
‘adl ve dād it (d)- 14a/9	fā’ide it (d)- 143b/t
‘adl ve insāf it (d)- 28a/13	fesād it (d)- 4b/3
āġāz it (d)- 135a/11	feth̤ it- 104a/t
arzu it (d)- 116a/11	fevt it (d)- 44b/10
‘adl it (d)- 143b/t	fevt itme- 93a/1
beyān it (d)- 113b/4	ġarem it (d)- 23b/6
cem' it (d)- 133b/4	ġāret it (d)- 19b/8
ceng it (d)- 85b/12	ġazā it (d)- 37b/11
cihāz it- 97a/10	ġybet ve b̤ūhtān it (d)- 156a/7
cimā' it- 15b/4,	ġurūb it (d)- 101b/t
delālet it (d)- 112b/t	ħabs it (d)- k 84b/11

ḥacāmat itdür- 36b/7	irsāl it (d)- 155a/6
ḥacāmat it- 37a/2	işābet/işābet it (d)- 139a/6
ḥacāmat itme- 105b/t	isti‘ māl it (d)- 100a/7
ḥall it (d)- 130a/3	i‘ tibār it (d)- 152b/5
ḥarāb it (d)- 39b/13	izdiḥām it (d)- 14a/5
ḥarābe it (d)- 36b/2	‘ izzet it (d)- 37a/6
ḥarb it (d)- 33a/11-33a/12	ḳabz it (d)- 24a/4
ḥarc it (d)- 155a/13	ḳarār it (d)- 10a/4
ḥareket it (d)- 138a/6	ḳaş(i)d it (d)- 64b/5
ḥāşıl it (d)- 133b/2	ḳat‘ it (d)- 141a/t
ḥazer it (d)- 15b/5	ḳatl it (d)- 39b/12
helāk it (d)- 19b/7	la‘ net it (d)- 130b/3
hībe it (d)- 162a/6	mā‘il-i ḥuşūmet it (d)- 11b/9
ḥuşūmet it (d)- 55b/4	mekr it (d)- 81b/1
hücūm it (d)- 10b/5	men‘ it (d)- 10a/13
iḥāṭa it- 153b/5	merrāmāt/ merremāt it- 95a/9
iḥtilāṭ it- 122a/10-122a/11	mu‘āmele it-122a/5
iḥtirāz it (d)- 102a/t	mufaşıla ‘ ilāc it- 123a/9
iltifāt itme- 134a/1	muḥālifet it (d)- 18b/3
‘ imāret it (d)- 27a/9	murād itdükde 152a/5
i‘ rāz it- 95a/7	muşarıḥat it- 96a/3

müdam it (d)- 116b/13-117a/1	sefere teveccüh kaçd it- 152a/4-152a/5
müdāvimet it (d)- 117b/10	seyāhat it (d)- 151b/7
müneccimlik id- 134a/4	seyr it (d)- 137a/1
mürüvvet it-128b/11	şıvaş it (d)- 64b/10
naql itmek 121b/11	şāzlık it (d)- 37b/6
nażar it (d)- 152b/5	şerḥ it (d)- 136a/11
nażar itme- 2a/12	taḥallüf/taḥallüf itme- 116a/6
niķāḥ itmek 146a/t	taḥşil it (d)- 117a/9
pehriz itmek 91a/13	taḥvıl it (d)- 92a/5
perhiz/perhiz it (d)- 102a/t	taķsim it- 114b/3
perhiz/perhiz itmek 91b/11	ṭaleb it (d)- 119a/2
pertāb idüp 155a/8	ṭaleb it (d)- 117b/4
remz it (d)- 135b/13	ta' yin it (d)- 163b/14
ri' āyet it (d)- 102b/t	tecāviz it (d)- 124a/7
rivāyet it (d)- 155b/9-155b/10	tecerrüh it- 105a/t
rücu' it (d)- 104a/t	te'hil itme- 146a/t
şayd-ı şikār it- 131b/11	tekrār it (d)- 118a/1
sefer it- 34b/2	tekrār it (d)- 116b/4
sefer it- 23a/9	tebāb it (d)- 24a/4
sefer it- 93a/12	te'lif éd- 133b/3
sefer ve ḥareket it- 122a/6	terk it (d)- 129a/8

tevbe it (d)- 159a/7	zarar itme- 112b/t
te'vīl it (d)- 157a/2-157a/3	zıyān it (d)- 10a/2
tılısm it- 146a/t	zıyān itme- 25a/7
ticāret it- 96b/4	ziyāde it(d)- 114a/2
‘uḡūbat it (d)- 154a/3	zuhūr it (d)- 143b/t
‘urūc it (d)- 22b/1	zūlm it (d)- 14b/9
vaḡf it- 115b/11	zūlm u cevr it (d)- 53b/1
vefāt it- 56b/4	zūlm ve cevir it (d)- 11a/2
yād it (d)- 2b/1	zūlm ve cevr it (d)- 70b/8
yaḡılıḡ it (d)- 59b/7	zūlm ve renc it (d)- 86b/3
zabṡ it (d)- 92b/6	
zūlm ve ta‘addī it (d)- 75b/5-75b/6	
“ḡıl”- yardımcı fiiliyle	ḡarāb ḡıl- 85b/1
‘adāvāt ḡıl- 53a/10	ḡazer ḡıl- 131a/7
ārāyide ḡıl- 125b/5	istiḡāmet ḡılma- 136b/8
dermān ḡıl- 133b/12	‘izzet ḡıl- 58b/9
dūr ḡıl- 154a/2	‘izzet ḡılma- 126b/11
fā’ide ḡıl- 129a/13	ḡarīb ḡıl- 154a/1
farḡ ḡıl- 130a/1	maḡbūn ḡılma- 132a/13-132b/1
güzide ḡıl- 1b/6	

mufazzal kı1- 1b/7

şerh kı1- 137a/9

mükerrem ve mufazzal kı1- 1b/7

taleb kı1- 120b/9

nazar kı1- 160b/2

teferrüç kı1- 104a/t

raķibe kı1- 131a/9

tevāzu‘ lar kı1- 134b/13

sefer kı1- 154b/1

yād kı1- 1b/8

zıyān kı1- 12a/7

zıyān kı1- 7b/2-7b/3

“al”- yardımcı fiiliyle

karz almak 121b/13

şatun almak 121b/11

“kaldur” yardımcı fiiliyle

baş kaldur- “Çiçeklerin başlarını havaya kaldırması” 30b/1

b. Anlamca kaynaşmış birleşik fiillere örnekler

āfet ir- 143b/t

başiret ehliniñ gönlün al- 134b/11

āfet iriş- 12a/13

baş getir- 18a/9

ağular düz- 148a/t

baş kaldır- 21a/1

amān dile- 118b/6

baş kaldur- 13b/5

ara yirde kalma- 136a/2

başdan aş- 32b/4

arada kal- 62b/4

başı git- 46b/5

aradan eksil- 50a/6

başı hoş ol- 125b/13

arķasın vir- 149a/2

başını dāim ur- 134b/6

ayaķ bas- 39b/2

başlar git- 76a/5

çāre bulma- 132a/13	nār-ı necātı işle- 148b/t
el şun- 135a/6	sāz çal- 135a/13
ele al- 134b/6	sefere git- 102b/t
ele gel- 126b/8	sefere gitme- 145b/t
eli iriş- 133a/2	sefere var- 95a/7
elinden gel- 128a/8	seyller aķ- 21a/4
eli üstün ol- 110a/12	şıvaşa gir- 93a/13
fesāda var- 14a/5	şular taş- 12a/3
(halka) havf/havf düş- 138b/7	taħrīk itmege yüz tut- 58b/4-58b/5
günāh işle- 69a/10	taña kal- 136b/13
haber vir- 159b/3-159b/4	tārīh tut- 92b/6
halāş bul- 159a/3	tavar kırıl- 12b/10
halel yetiş- 47b/12	tavarlar kırıl- 14b/10
harāba var- 10b/6	tekbīr getir- 161a/12
hareket(e) gel- 104b/t	tılısm yaz- 95a/13
hüsrān yetiş- 32b/7	tırnaķ kes- 106b/t
istifāde bul- 2a/8	tuman ķop- 49a/8
izn vırme-10a/13	vıcūda gel- 37b/5
ķazancsuz gel- 88a/13	vıcūda getir- 92a/13
ķuvvet bul- 126b/2	vezne var- 129b/13
ķayğuya düş- 38a/1	yağmurlar yağ- 12a/3

yağmur yağ- 112b/t	zağmet meşakğat çek- 71a/9
yağmur yağma- 112b/t	zağmet ver- 88a/13
yalan söyle- 156b/9	zağmet ve ta' ab gör- 9b/4
yaramaz yel es- 144a/t	zarar gel- 105b/t
yeller es- 103a/t	zarar gör- 42a/13
yıldız düş- 32b/7	zebün düş- 131b/3
yollar açıl- 45b/2	zevâl iriş- 59a/7
yolları kes- 33b/7	zıfır bul- 11b/1
yollar kesil- 35a/7	zıyân gel- 15a/2
yollar tutul- 159b/7-159b/8	zıyân irişdür- 7b/4
yüz döndür- 86b/13	zıyân iriş- 27a/8
yüz göster- 132b/13	zıyân yetiş- 8a/4
yüz tüt- 127a/11	ziyâde kırıl- 21b/3
yüz tütma- 154b/11	zuhûra gel- 126a/12
zağmet çekme- 66b/3	zulma yüz tüt- 28b/9
zağmet gör- 72a/9	zulm u cefâ gör- 28b/4
zağmet görme- 102a/t	

c. Bir fiilimsi ile yardımcı fiilden oluşana örneker

‘ākıbet-kārniñ ĥatırına **düşmüş ol-** 154b/5-154b/6

az zamānda çok zağmet ve meşakğat **getürgen ol-** 126b/12

bu yedi sivārdan ba‘īd mağalde **karar itmiş ol-** 153b/9-153b/10

dünyādan **yüz çevirmiş ol-** 154b/3-154b/4

eli ve ayağı **tutmaz ol-** 16b/11

gözlerini yedi sivāra diküp **muntaẓır olmuş ol-**153b/10-11

iki sultān **çalışur ol-** 77a/8

ķamer **tutulmuş ol-** 124a/6

sāl-i zāid **dimek ol-** 106b/t

ya‘ ni ra‘ d günü **dimek ol-** 103a/t

***alup virmekde** ġāyet mu‘ amillü olur 131a/8*

*her huşūşunda **görüp gözedüp** bize i‘ lām eylesiz 162b/5*

Bir örnekte de Farsça *vāz* kelimesi ile günümüzde *geçmek* fiilinin birleşmesinden oluşan ve “*Eskiden beri yapmakta olduğu bir şeyi artık yapmaz olmak*” anlamındaki *vazgeç-* birleşik fiilinin *vazgel-* şeklinde kullanıldığı görülür:

*cihān işinden **vāzgelür** (وازگور) 131b/10*

1.4.1.12. Kısaltma Grupları

İsnat grubu

Biri diğere isnat edilen iki isim unsurundan meydana gelir. Bu duruma göre, isnat olunan unsur başta, isnat edilen unsur sonda gelir. İsnat edilen unsur bir vasıf ismidir. Birinci unsur hâl eki almaz, ancak iyelik eki alabilir (Ergüzel, 2009: 68)

Metnimizde aşağıdaki örnekler vardır:

ağızı açık 77a/1

başı hoş 125b/13

binā‘ı ‘imāret 121b/11

eli mücerred 95a/13

eli üstün 110a/12

hulķı ‘azīm 134b/12

ķademi mubarek 125b/11 kelāmi şatlu 125b/11
‘ōmri az 126a/3 ‘ōmri uzun 132b/2
s̄ireti key 134b/11 řūreti ĥūb 134b/11
t̄iri kemān 131a/12 yūzi řutlu 125b/11
z̄ineti z̄ibā 134b/12 bārid-i raşb i‘ tidāl üzere ruşubeti ziyāde 142a/t
bārid-i rařb i‘ tidāl üzere yebūseti ziyāde 142a/t
ĥalāyıkı incidici 130a/12

Yaklaşma grubu

Yaklaşma ekli (+A) bir isim unsurunun bir başka isim unsuru ile oluşturduğu kelime grubudur. Metnimizde aşağıdaki örnekler vardır:

aķa māil 38a/9 anlarla ‘ahd olmağa mecāl 156b/9
aydınlık aķ saruya māil 142a/t ava rāğıb 98b/9
erteğe yakın 75a/4 şaraya māil 142a/t
ķavle ķāil 155b/5 mekātibāta inřā 123b/12
nehāra mensūb 142a/t semte sālİK 155b/2
‘uřārid sa‘ dına muķārın 155a/1 yakın yirlere ĥareket 123a/11
z̄ikre münāsib 115b/7

Ayrılma grubu

‘alāmetlerden birisi 143b/h iraqdan sa‘ d yakından naşs 142a/t
ĥadden ařırı 14a/5 ĥamretten řufretten kūdūretten ĥāli 142a/t
ķamudan a‘ lā 133b/13 kendūden ulu 126a/10

oturduğundan bī-ḥaber 126b/11

Bulunma grubu

bağçelerde seyr-i ḥuzur 123b/9, deryāda qarada sefer 123b/8-123b/9

kelāmında ṣādīk 155b/5.

Vasıta Grubu

ulular ile ṣoḥbet 98b/6

1.4.1.13. Arapça ve Farsça Tamlamalar (Terkipler)

Türk dili, geçmişten günümüze, siyasî ve kültürel ilişkilerin neticesi olarak birçok dil ile alışverişte bulunmuştur. Ancak bu unsurların daha çok Arapça ve Farsça kaynaklı olduğu da bilinir. Arapça ve Farsça alıntı dil unurları içinde de tamlamaların elbette çok önemli bir yeri bulunmaktadır (Duman, 2008:109). Metnimizde de Farsça tamlamalar daha sık görülmekle beraber, Arapça ve Farsça dil yapısına uygun terkipler oldukça fazladır. Yer yer benzetme unsurlarından yararlanılarak kurulmuş çok kelimeli tamlamalara rastlanır (*sefer-i deryā-ı mubārek 103a/t...*). Arapça kurallı tamlamalar çoğunlukla kitap, şahıs, ay, yıldız ve menzil isimleri ve bazı kalıp ifadeler, âyet ve hadislerden bölümler halinde metnimizde yer almaktadır.

Farsça tamlamalar

‘aded-i eyyām 101a/t	āḥir-i eyyām-ı riyāḥ-i bevāriḥ 102b/t
ahad-ı ‘aşer 12b/5	āḥir-i hamsīn 101a/t
aḥcer -i aḥmer 97b/7	āḥir-i rūz 94b/10
āḥir-i berdü’l-‘acūz 101a/t	āḥir-i sitte-i ṣevr 101b/t
āḥir-i erba‘īn 106a/t	āḥir-i ṣiddetü’l-berd 106a/t
āḥir-i eyyām-ı bāḥūr 103a/t	āḥir-i ṣiddetü’s-sermā 106a/t
āḥir-i eyyām-ı maṭar 102a/t	aḥkām-ı āb 74a/11

aḥkām-ı ʿālemetuhā 21b/7	ʿaḳd-i niḳāḥ 122a/11
aḥkām-ı ayār 50b/9	ʿaḳd-i rās 124b/ş
aḥkām-ı eylül 82a/7	allām-ı eṣḳām 90a/8
aḥkām-ı ḥazirān 58a/5	āmeden-i pertev 106b/t
aḥkām-ı kānun-ı evvel 15b/2	āmeden-i piristū 101a/t
aḥkām-ı kānun-ı āḥir 21b/7	aşḥāb-ı fīl 103a/t
aḥkām-ı māh-ı azar 36b/5	celā-yı ḳulüb 118a/7
aḥkām-ı nevrüz 139a/7	celīl-i ʿālem 135b/13
aḥkām-ı şubāt 29b/11	cem ^ʿ -i lezzeti dūnyā 155a/9
aḥkām-ı nīsān 43b/1	cinān-ı cennet 126a/13-126b/1
aḥkām-ı temmüz 65b/10	cürm-i āf-tāb 124b/ş
aḥkām-ı teşrīn-i āḥir 9b/11	cürm-i arz 124a/2
aḥkām-ı teşrīn-i evvel 3a/1	cürm-i ḳamer 124a/2
aḥvāl-i ʿālem ve zamāir 121a/11	cürm-i şems 124a/2
aḳālīm-i evvel 141b/t	dem-i fāsīd 103a/t
aḳālīm-i ḥāmīs 141b/t	der-beyān -ı burc-ı eṣnā-i ʿaşeri 125b/1
aḳālīm-i rābi ^ʿ 141b/t	der-beyān -ı şıfat-ı ḳamer 136b/4
aḳālīm-i sābi ^ʿ 141b/t	der-beyān -ı şıfat-ı merrīḥ 97b/1
aḳālīm-i sādīs 141b/t	der-beyān -ı şıfat-ı merrīḥ 134a/7
aḳālīm-i şālīs 141b/t	der-beyān -ı şıfat-ı müşteri ^ʿ 133b/8
aḳālīm-i şānī 141b/t	der-beyān -ı şıfat-ı şems 134b/8

der-beyān -1 şıfat-1 ‘uṭārid 135b/7	ehl-i ḥaḳ 112b/t
der-beyān -1 şıfat-1 zuḥal 133a/10	ehl-i ḥurfet 51b/1
der-beyān -1 şıfat-1 zühre 135a/7	ehl-i ‘ilm 98b/8-98b/9
der-beyān -1 zāyice 143a/t	ehl-i İslām 33a/12
derd-i hicrān 137b/3	ehl-i ḳalem 135b/13
derd-i hüsn 128b/4	ehl-i ḳarye 46a/3
derd-i miḥnet 39a/11	ehl-i ma‘āş 128a/1
dergāh-ı pādīşāh 153b/11	ehl-i maḡrib 112b/t
deryā-ı ‘Ummān 159a/2	ehl-i sefer 96b/8
dīn-i İslām 141b/t	ehl-i Şām 76a/5
dürer-i taḥiyyāt ve şalāvāt 1b/9	ehl-i şerr 159a/6-159a/7
dürr-i çevāhir 132b/10	ehl-i tecāre 20a/4
eczā-ı şerīf 162a/13	ehl-i tecāret 20b/9
ehl-i ‘Acem 92a/3	ehl-i ticāret 17b/6
ehl-i ‘ayāl 125b/13	ehl-i tüccār 17a/10
ehl-i ‘ayş 135a/11	elegüm-i saḡmāl 11b/12
ehl-i bilād 136a/13	emr-i ma‘işet 113a/t
ehl-i dāniş 96a/5	emrāz-ı muḥtelife 18b/13
ehl-i dīvān 135b/12	envā‘ -1 behāyim 50a/13-50b/1
ehl-i dīvān 161a/8	envā‘ -1 emrāz 63a/6-63a/7
ehl-i fesād 38a/7	envā‘ -1 maraž 25b/3

envā ^c -ı şayrūlık 6a/12	faşl-ı şāni 2b/4
envā ^c -ı emrāzlar 63b/1	felek-i hāric 125a/ş
envā ^c -ı hastalıklar 3b/11	felek-i kamer 125a/ş
envār-ı icābet 152a/2	felek-i mā'il 125a/ş
erbāb-ı qalem 139b/10	felek-i münhil 125a/ş
erbāb-ı muḥāsebāt 122b/6	felek-i tedvīr 125a/ş
esmā'-ı menāzil 145a/t	felek-i ḥāmilü'l-kamer 124b/ş
esmā'-ı menāzilü'l-kamer 114b/1	felek-i mā'ilü'l-kamer 124b/ş
eşkal-i menāzil 145a/t	ferište-i muḥarrab 154a/5
evḳāt-ı gül-nār 102a/t	fermān-ı mücībile 154a/1
evsaṭ-ı ḥāl 50b/13	feryād-ı bülbülān 101a/t
eyyām-ı bāḥur 67b/13	feth-i ḳal' a-i Ḥayber 104b/t
eyyām-ı be-ḥesāb-ı kameriyye 107b/h	feth-i Mekke-i şerefhu'llāh 102b/t
eyyām-ı şuhūr-i Rūmiyye 102b/t	fevt-i germā ve furtuna 103a/t
faḥr-ı şādık 109a/t	fevt-i kerem 103a/t
faşl-ı bahār 154b/10	fevt-i sermā 105b/t
faşl-ı bahār 154b/10	fitrat-ı Ādem 103b/t
faşl-ı barid 15b/6	furḳān-ı mübīn 102a/t
faşl-ı burūc 140a/13	ḡalebe-i çeri 110b/5
faşl-ı evvel 2b/3	ḡazāvāt-ı İslām 105b/t
faşl-ı merd-i kebīr 19b/8	germā-i ḡurūb 103b/t

germā-i saḥt 79b/9	ḥayr-ı keṣ̄ir 143b/t
ḡurre-i ṣuhūr-i ʿarabiyye 101a/t	ḥayr-ı niʿmet 143b/t
ḡurre-nāme-i ṣerʿ-i sekiz ism 108a/t	ḥaz̄ine-i ṣerīf 164a/9
ḡurūb-ı Ülker 105a/t	ḥazret-i Dāvud 58b/13
ḥāl-i ʿavām 144b/t	ḥazret-i Ādem 101b/t
ḥāl-i māzī 121b/3	ḥazret-i ʿAlī 121a/9
ḥarārat-i bāṭın-ı arz 105b/t	ḥazret-i Cebraʿil 158a/2
ḥarārat-i ḡalīza 104b/t	ḥazret-i Eyyūb 51a/2
ḥareket-i deryā 102a/t	ḥazret-i Fāṭıma 164a/3-164a/4
ḥareket-i pādīṣāh 146a/t	ḥazret-i ḥalāḳ ʿālimü'l-mülk ve'l melekūt 151b/10-151b/11
ḥarf-i ebced 150a/t	ḥazret-i ʿİsā 157b/4
ḥarf-i mezkūrlar 116a/5	ḥazret-i Mehdī 155b/13
ḥar(r)-i mühre 132b/10	ḥazret-i Meryem 37b/4-37b/5
ḥarr-i raṭb 142a/t	ḥazret.-i Ribūyetde saʿādetin 155a/4
ḥārr-i yābis 142a/t	ḥazret-i risālāt 97b/8
ḥārr-i yābis 142a/t	ḥazret-i Risālet 92a/7-92a/8
ḥāşıl-ı kelām 123a/4	ḥazret-i sulṭān-ı enbiyā 164a/9
ḥaṭṭ -ı insān 136a/1	ḥazret-i Yūnus 106a/t
ḥaṭṭ -ı maḡrib 97b/6	ḥazret-i Yūsuf 104b/t
ḥaṭṭ -ı maşriḳd 97b/6	helāk-ı düşmān 116b/9
ḥaṭṭ -ı ṣemāʿ 125a/ş	

helāk-ı haşerāt 105b/t	ibtidā-i ḥamsīn 106a/t
ḥelvā-i laṭīf 105a/t	ibtidā-i ḳara ḳonculūz 105b/t
ḥıfz-ı amān 93b/3-93b/10	ibtidā-i rūz 109b/t
ḥıçret-i nebeviyye 149b/h	ibtidā-i sefer-i deryā 101a/t
ḥīn-i kār 102a/t	ibtidā-i sermā 105a/t
ḥudā-i müte‘āl 159a/1	ibtidā-i tağayyür-i ḥurūf 101a/t
ḥudā-yı bī-çün 118a/6-118a/7	ibtidā-i tefsīr sāl 106a/t
ḥudā-yı kerīm 115b/9	‘id.-i testaḥlīn-i küffār 103a/t
ḥummayāt-ı ditretme 77b/2	‘illet-i mālḥūlyā 154b/6
ḥurūf-i tehecci 152b/3	‘ilm-i ḥıkmēt 133a/2
ḥuşul-ı maṭlab 121a/5	‘ilm-i nübüvvet 155a/12
ḥücre-i ḥāşş 154a/5	‘ilm-i nücüm 155a/12
ḥükm-i balğam 106a/t	‘ilm-i şerīf 158b/10
ḥükm-i dem 101a/t	‘ilm-i tıbb 155a/11
ḥükm-i on altıncı 101a/t	‘ilm-i ṭabī‘at 155a/11
ḥükm-i şafrā 103b/t	iltāf-ı kerem 2a/10
ḥükm-i sevdā 104b/t	imām-ı ‘Alī 159b/5
ibtidā-i bād-ı cenūb 106b/t	emrāz-ı dem 76b/8
ibtidā-i beḳā-i nīrān 104a/t	emrāz-ı evcā‘ 46a/11
ibtidā-i berd 104b/t	emrāz -ı mefācān 47a/7
ibtidā-i feryād-ı ‘andelīb 101a/t	emrāz-ı muḥtelife 44b/5

imtilā'-i ekber 58b/8	ķavl-i fi' il 136a/12
imtizāc-ı faşlın 102a/t	ķavl-i yūnāniyān 101a/t
irtifā' -i şān 115b/9	ķavs-i kuzah 46a/4
ittifāķ-ı ħurūb 56b/12	kelām-ı ķadīm 1b/8
izālet-i ġam 117a/5	keşf-i ħāl 116b/8
izān-ı ' İsā 158a/10	kevākib-i seb' a 141b/t
ķabūl-ı muĥabbat 120b/4	ķıyām-ı bürgūş 106b/t
ķabz-ı zemīn 124b/ş	ķıyās-ı ' alā-i hazā 152b/7
ķadd-ı istehzafa 2a/11	ķilāfet-i ' Ömer 106a/t
ķahr -ı a' dā 120a/12	ķisāb-ı ķameriyye 150b/1
ķaĥt-ı ' azīm 13b/11	ķuvvet-i aşĥāb 119a/11-119a/12
ķāid -ı kefere 101a/t	ķuvvet-i aşĥāb 119a/11-119a/12
kānūn-ı āĥir 92b/13	ķuvvet-i dem 101b/t
kānūn-ı evvel 92b/13	ķuvvet-i faşl-ı bahār 101b/t
kānūn-ı şānī 106a/t	ķüdūret/ķüduret -ı ķamer 143b/t
ķaş(ı)d -ı cimā' at 101a/t	ķüdūret/ķüduret -ı şems 144a/t
ķaş(ı)d -ı ĥacāmat 101b/t	ķüre-i ' arz 125a/ş
ķaş(ı)d -ı ĥacāmat 104b/t	leyl-i zibār 135b/5
ķaş(ı)d -ı ĥarb 98a/2	māh-ı āb 103b/t
ķaţ' -ı eşcār 104b/t	māh-ı ayār 109a/t
ķatl-ı Ĥamza 102b/t	māh-ı azar 101a/t

māh-ı eylül 104a/t	manşub-ı çāh 128b/7
māh-ı ayyār 102a/t	maraz-ı vebā 139a/13
māh-ı hāzīrān 102b/t	maraz-ı vebā ve mevt 139a/13-139b/1
māh-ı kânūn-ı evvel 105b/t	ma'rifet-i esmā'-i menāzilü'l-ķamer 114b/1
māh-ı kânūn-ı şānī 106a/t	mecmū' -ı esrār 121b/2
māh-ı nīsān 101b/t	mecmū' -ı küffār 102b/t
māh-ı receb 164a/8	mecmū' -ı küffār 104b/t
māh-ı şubāt 106b/t	mecmū' -ı maḥlūkāt 1b/6
māh-ı temmūz 103a/t	medīne-i Eşbelli 97a/4
māh-ı teşrīn-i evvel 104b/t	medīne-i münevvere 158b/6
māh-ı teşrīn-i şānī 105a/t	mekke-i mükerreme 151b/9
māh-ı zi'l-ķa' de 102b/t	melāḥāde-i ķayra 8b/1
maḥrūt-ı āf-tāb 124b/ş	melā'ike-i 'ulvī 98a/12
maḥrūt-ı ķamer 125a/ş	melā'ike-i 'ulviyye 99b/3
muḥaşşāl-ı ķamer 125a/ş	melā'ike-i 'ulviyyet 97b/5
maḥzūr-ı Mūsā 22a/4	melāl -i ednā 56a/2
maḥzurāt-ı Mūsā 93a/8	melek-i Aḥmer Müslim 97b/8
mā'il -i ḥuşūmet 11b/9	melek-i meymūnu'l-esved 95b/8
maķām-ı şerīf 164a/4	melek-i Mezheb 96a/13
maķām-ı şerīfe 162b/11	melek-i Yerķān 98b/1
ma' nā-yı muġlaķ 136a/11	

melek-i Zūya ^ç 99b/5	mevt-i vebā 144b/t
menāzil-i mulūk 123a/8-123a/9	mevt-i zenān 35a/11
merātib-i a ^ç lā 118a/7	mişl-i ḥayvān 27a/3
merg-i mefācān 56b/9	mişl-i insān 27a/3
merkez-i ^ç aq̄d-i zīb 125a/ş	mülk-i Rūm 78a/3
mevlūd-i Hızır ^ç aleyhi's-selām 102b/t	mülk-i arzıyye 95b/8
mevlūd-i Yaḥyā 58b/11	müşhil-i şerbet 123a/1
mişl-i insān yāḥūd mişl-i ḥayvān 71a/2	narḥ-ı miyāne 110b/6
mişl-i şaḥş 27a/2	naḥs-ı aşğar 142a/t
Muştafa-yı Mīkāl 163b/13	naḥs-ı ekber 142a/t
mevādd-ı cengī 142b/t	naḥş-i zāhir 112b/t
mevlūd-i Yūnus nebi 102a/t	nām-ı kitāb 151b/1-151b/2
mevlūd-i Hüseyn 103b/t	nār-ı necāt 96b/5
mevlūd-i İbrāhīm ^ç a.s. 105b/t	naẓar-ı Mūsī 103b/t
mevlūd-i Mūsā Kāzım 106a/t	necm-i sa ^ç d 66b/12
mevlūd-i Yaḥyā ^ç a.s. 102b/t	necm-i semāk 43b/11
mevlūd-i Zekerıyyā 104a/t	necm-i şūle 58b/1
mevt-i cüvānān 36b/4	necm-i Tebāz 101b/t
mevt-i fitne 144b/t	necm-i Cebhe 106b/t
mevt-i kıtal 112b/t	necm-i şarfā 104a/t
mevt-i mefācān 137b/13	necm-i Zübne 106b/t

nefād-ı aḥkām 115b/10	ravza-i muṭahhara 162a/5
nehy-i müshil 101a/t	ravza-i şerīfe 162b/15
nevāḥī-i Mısr 151b/4	red-i hevā 104b/t
nevāḥī-i şark ili 54a/6	reften-i laḳlaḳ 103b/t
nev-rüz-ı sulṭānī 139a/12	reften-i piristü 104a/t
nigāh-ı baĝ 121b/11	renc-i ekber 52b/5
nil-i mubārek 102a/t	renc-i şafra ve sıtma 53b/7
ni‘ met-i ḥayr 144b/t	renc-i saḳam 27b/10
noḳsān-ı āb-ı ezderḫat 102a/t	Reşid Bekir Ḥalebī-i ser 163b/11- 163b/12
nūr-ı şems 124a/5	ribā-i ekl 156a/6
nüzül-ı furḳān-ı mübīn 102a/t	(Ḥazret-i) risālāt öñü 97b/8
nüzl-ı güneş 104b/t	riyāḥ-i bevāriḥ 102b/t
nüzl-i İncil 101b/t	rū-yi zemīn 132b/11
ra‘ iyyet-i miskīn 87a/1	rub‘ -ı gün 93a/7
raḳḳās-ı şāmıṭ 97a/7	rub‘ -ı meskūn 132a/7
(ramazānīñ) ‘aşr-i āhiri 150b/12	rūḥ-ı şerīf 162a/6
rast-ı cenūb 149a/8	rüz-ı cum‘ a 108b/t
rast-ı maĝrīb 149a/9	rüz-ı çehārşenbe 108b/t
rast-ı maşrıḳ 149a/12	rüz-ı düşenbe 108b/t
rast-ı şimāl 149a/10	rüz-ı āḍīniyye 99a/6
rast-ı yer altı 149a/11	

rūz-ı pencşenbe 108b/t	şāhib-i sa' ādet 125b/10-125b/11
rūz-ı sa' d 37a/2	şāhib-i seb 95b/9
rūz-ı seşenbe 108b/t	şāhib-i terk 131b/10
rūz-ı şenbe 108b/t	şāhib-i uşul 135a/10
rūz-ı yekşenbe 108b/t	şāhib-i vilāyet 131b/5
rūz-ı Hızır 101b/t	şāhib-i zamān 155b/13
rūz-ı kāsım 104b/t	şāhib-i mücerreb 150b/1
rūz-ı yeldā 102b/t	sāl-i zāid 106b/t
rūz-nāme-i küllī 113b/1	şālāh-ı hāl 113a/t
sā' at-i leyl 101b/t	şavm-ı h̄in-i kār 102a/t
sā' at-i nehār 101b/t	şavm-ı Meryem 103b/t
sa' d-ı aşğar 142a/t	şavm-ı Naşārā 101a/t
sa' d-ı beli' 145a/t	şayd-ı şikār 131b/11
sa' d-ı ahbiye 145a/t	seb' a-i seyyāre 142b/t
sa' d-ı ekber 142a/t	sebeb-i h̄usūf 124a/1
sa' d-ı zābih 103a/t	sebeb-i kethüdüālīk 96b/6
şāhib-i baħr-ı 'Arab 98b/2	sefer-i deryā 105a/t
şāhib-i devlet 96a/5	sefer-i deryā-ı mubārek 103a/t
şāhib-i hesāb 133b/4	sefer-i ekābir 148a/t
şāhib-i lisān 135b/12	sefer-i hareket i 123a/4-123a/5
şāhib-i riyāzet 131b/6	semāk-ı der-zemīn 125a/ş

sene'-i 'ālem 137a/11	sürür-ı mu' ciz-i mevcūdāt 1b/9-1b/10
sene'-i ḥamse ve seb'īn elf 160a/11	şāh-ı Bağdād 70b/10
(bu) sene'-i mubārek 162a/3	şāh-ı Filistān 70a/2
sene'-i şemsiyye 30a/5	şāh-ı Mısr 70a/2
ser-māye-i saht 16a/7	şahş/şahş-ı tufeyl 136a/1
seyr-i ḥuzūr 123b/9	şarāb-ı üzüm 138a/4
sitāre-i gīsūdār 39a/2	şeb-i āteş 22a/2
sikke-i ḥasene 162a/4	şeb-i cum' a 108b/t
sitte-i şevr 101b/t	şeb-i çehārşenbe 108b/t
şoḥbet-i ḥavātīn 99a/8	şeb-i düşenbe 108b/t
su' āl-i zükām 15b/6	şeb-i pencşenbe 108b/t
şubḥ-ı şādık 100a/t	şeb-i seşenbe 108b/t
şubḥ-ı Şām 135a/11	şeb-i şenbe 108b/t
sulṭān-ı enbiyā 162a/6	şeb-i yekşenbe 108b/t
sulṭān-ı Rūm 10b/5	şeb-i yeldā 105b/t
sulṭān-ı Şām 49b/12	şehr-i ḥalk 56a/2
sūre-i fātihā 161a/12	şehr-i İslāmbol 47b/1
sūre-i ihlāş 160b/10	şehr-i Koşantın 25a/11
sürḥ-i āsımān 26a/12	şehr-i Koşantiniyye 89b/10
sürḥ-i āsumān 6b/3	şehr-i Kühüstān ve Zengibār 90a/12
sürḥī-i āsumān 40a/9	şekl-i ḥayvān 13a/1

şekl-i insān 13a/1	taḥvīl-i āf-tāb 101a/t
şemā ^c -i āf-tāb 124b/ş	taḫsīm-i derece 125b/2
şeref-i a ^c zam 95b/9	ṭālib-i mürīdler 131b/7
şeref-i Kāmer 101b/t	ta ^c līm-i kitāb 106a/t
şeref-i merīḥ 105b/t	ṭaraf-ı maşrık 53a/8
şeref-i müşteri ^ī 102b/t	tārīḥ-i evvel 92a/9
şeref-i rās 102a/t	tāziyāne-i ḥavf [ı] ḥaşıyyet 155a/9
şeref-i şems 101a/t	tecdīd-i devlet 144b/t
şeref-i ^c uṭarīd 103b/t	teferrüç-i ḳalb 104b/t
şeref-i Zühre 101a/t	teferrüç-i ḳalb 104b/t
şı ^c rā-i yemāyine 103a/t	temşiyet-i umūr 120a/12
şiddet-i enhār 101b/t	terk-i şarāb 137b/12
şiddet-i sermā 105b/t	tevbe-i Ādem 102a/t
şuhūr-i ^c Arabiyye 104a/t,	teveccüh-i teemmil 117b/9
şuhūr-i Yunāniyān 109a/t	tezevvüç-i ^c Alī 104b/t
şu ^c le-i rüşen 16a/6	ṭūfān-ı Nūḥ 102a/t
şürb-i müshil 101a/t	ṭulū ^c -ı Cebhe 103b/t
ḳahr-ı a ^c dā 120a/12	germā-i ğurüb 103b/t
ta ^c ādī-i aḥkām 120a/12	ṭulū ^c -ı Süheyl 103a/t
ṭabāyi ^c -i erba ^c a 154b/1	ṭulū ^c -ı şı ^c rā-i yemāyine 103a/t
tağyīr-i renk 103b/t	ṭulū ^c -ı Ülker 102a/t

umūr-ı müfīde 115b/10	vefāt-ı Meryem 103a/t
umūr-ı meşāyih 123b/6-123b/7	vefāt-ı Nemrud 101b/t
umūr-ı şer‘iyye 122b/5	vefāt-ı Sulţān Meĥmed ĥān bin Murād ĥān 102a/t
‘urūc-ı ‘Īsā 102a/t	vefāt-ı Süleymān 102b/t
ümme-i Muhammed 156a/3	vefāt-ı vālide-i Meryem 104a/t
ümraz-ı muĥtelife 10b/6	vefāt-ı Zeynü’l-ĥādis 104b/t
vākı‘-i muĥābık 155b/6	velādet-i Meryem 104a/t
vaĥt-ı seĥer 94b/11	vezīden-i bād-ı kıble 106b/t
vaĥt-ı dirahşān 106b/t	vezīden-i bād-ı şimāl 102b/t
vaĥt-ı kaĥ‘-i eşcār 104b/t	vücūd-ı mu‘accib 127a/13
vaĥt-ı sefer-i deryā 101a/t	vücūd-ı sa‘ādet 131b/9
vaĥt-ı yaşam 106b/t	yevm-i 5 102a/t
vāriş-i cellād 134b/4	yevm-i düşünbe 94b/2
vech-i ma‘işet 63a/8	yevm-i kırık 102a/t
vefāt-ı Ādem 101b/t	yevm-i naĥs 44a/7
vefāt-ı ‘Alī 103a/t	yevm-i sa‘d 106b/t
vefāt-ı Dānyāl 105b/t	zaĥmet-i ‘arız 102a/t
vefāt-ı Ebū-bekir 106a/t	zehr-i kätıl 132b/11
vefāt-ı Eyyüb 102a/t	zevāyā-yı arz 151b/8
vefāt-ı Fāţımatü’z-zehrā 106a/t	zıll-ı maĥrūfı 124b/ş
vefāt-ı Koşantın 101b/t	

ziyāret-i beytü'l-muḳaddes 3a/8

zübān-ı faṣīḥ 158a/4-158a/5

zuhūr-ı ḥamel-i Meryem 101a/t

Arapça tamlamalar

‘ālimü’l-mülk ve’l melekūt 151b/10-
151b/11

bābü’ṣ-ṣānī-i ‘aṣer 82a/7

‘aliyyü’l-‘azīm 94a/6

bābü’t-tāsi‘ 58a/5

arżı’l-ṣimāl 79a/8-79a/9

ba‘ dü’l-Mıṣr 103b/t

arzü’l-İrāk 56b/12

ba‘ dü’l-nevm 105b/t

‘a.s.ü’s-selām 92a/7-92a/8

ba‘ dü’z-zuhr 46a/10

‘avāmü’n-nās 5b/5

beyne’l-A‘ rab 113a/t

āyete’l-kürsī 115b/8

beyne’l-‘Arab 76b/3

bābü’l-‘āṣir 65b/10

beyne’l-ḥaṣād 102b/t

bābü’l- evvel 3a/3

beyne’n-nās 27b/7

bābü’l-ḥādī-i ‘aṣer 74a/11

beyne’ṣ-ṣalātīn 94b/4

bābü’l-ḥāmisü 29b/11

beytü’l-ḥarām 157b/7

bābü’r-rābi‘ 21b/7

beytü’l-muḳaddes 3a/8

bābü’s-sābi‘ 43b/1

cemāziyü’l-‘āḥir (10 yerde) 65b/10

bābü’s-sādisü 36b/5

hisāb-ı ricālü’l-ḡayb 151a/ṣ

bābü’ṣ-ṣāliḥ 15b/2

cemāziyü’l-evvel (10 yerde) 160b/11

bābü’ṣ-ṣāmin 50b/9

cevāhirü’l-cevāhir 99b/4

bābü’ṣ-ṣānī 9b/11

daḥlü’l-eylül 104a/t

dā’ireti’l-‘adāle 1a/4

duḥūlü'l-nebī' 102b/t	‘ind-allāh 162a/16
devri'l-ḳamer 114a/7	‘ind-allāhü ta‘ ālā 160a/6
eczāi'l-şerīf 162b/14	ḳalīlü'l-yefā‘ a yem 2a/9
elegümü‘ş-şagmāl 5b/12	kefāretü‘z-zenüb 2b/2
emīnü'l-mü‘minīn 156a/1	kelāmu‘llah 114b/11
emīrū'l-mü‘minīn 159b/3	ḳıṭā‘ ü‘ṭ-ṭariḳ 43a/3
ene'l-dā‘ī 1a/7	ḳuṭbü'l-aḳṭāb 151b/8
esmā‘u‘llah 114b/11	leyletü'l-mi‘rāc 105b/t
evḳāfi'l-ḫaremeyn 1a/7	ma‘a'l-ḳıble 102a/t
feleki'l-kevākib 154a/5	marāzu'l-nebī 104a/t
felekü'l-ḫāmilü'l-ḳamer 124b/ş	meliki'l-vehhāb 160a/9
felekü'l-mā‘ilü'l-ḳamer 124b/ş	menāzilü'l-ḳamer 114b/1
ḫarfī's-subū‘ 150a/t	menāzü'l-eflāk 115a/1
ḫaşşād'iş-şir 102b/t	mevlüdü'l-nebī 104a/t
Ḥazreti'l-Vahiyet 155a/10	mevtü'n-nisā 20b/6
hezīhi'l-eşkāl 114b/13	Meymūni'l-cinād 99a/5
ibnü's-sulṭān 1a/5	Meymūnu'l-esved 95b/8
‘idü'l-ḡamāme 3a/7	mi‘rācü'l-nebī 104b/t
‘idu‘ş-şalīb 82b/8	mişlü'l-‘arş 154a/3
‘idu‘ş-şem‘ 106b/t	mişli'l-eyyām 100a/8
‘inde'l-ba‘z 101b/t	

muḥammedü'l-nebbiyü'l- ^ç Arab ve'l- ^ç Acem 160a/10	şeferü'l-muzaḫḫar 150a/t
muḥarremü'l-ḫarām 150a/t	yüsteḫibu'l-ḫaylüle 102b/t
muḫfiyyü'l-cemr 31a/13	sukūḫu'l-evrāk 104a/t
naḫsü'l-ekber 103b/t	sulḫāti'l-besāle 1a/4
naḫli'l-Ḳa ^ç be 102a/t	şülüşānü'l-leyl 95a/6
necmü'l-ḡafer 44a/6	şülüşü'l-leyl 95a/2
ramazānü'l-mubārek 150b/13	şa ^ç bānü'l-mu ^ç azzīm 150a/t
rebī ^ç u'l-āḫir 50b/9	şeklü'l-elif 115b/11
rebī ^ç u'l-evvel 160b/6	şerefhu'llāh 102b/t
recebü'l-müreccib 150a/t	şevvāli'l-mükerrem 150a/t
ricālü'l-ḡayb 151a/ş	şeyḫü'l-ḫarām/ḫarem 163b/11
ricālü'llāh 152a/3	şiddetü'l-berd 106a/t
rücū ^ç ü'l-şems-i ālī 102b/t	şiddetü's-sermā 106a/t
sa ^ç ati'l-leyālī 100a/8	şitāi'ş-şānī 106a/t
Sa ^ç dü'l-aḫbiye 106b/t	taḡlīşü'l-yehūd 102a/t
Sa ^ç dü'l-ekber 105a/t	temmeti'l-kitāb 160a/9
Sa ^ç dü'ş-şalīb 106a/t	temmetü'l-melāḫime 90a/13
Sa ^ç dü's-sü ^ç üd 30a/11	tezāvücü't-ḫuyūr 106a/t
şāḫibü'l-ḫūd 99a/3	vallāhü'l-a ^ç lem 96b/10
şeferü'l-ḫayr 160b/4	vallāhü'l-müste ^ç ān 2b/2
	yekünü'l-ḫamer 113b/1

1.4.2. Cümleler Üzerine

1.4.2.1. İbn-i Âdil'in 'Melhame'sinde ki'li Cümleler

Bu bölümde tercüme eser olması sebebiyle metnimizde fazlaca yer alan ki'li cümleler ele alınmıştır. Eserde Türkçede var olan cümle tiplerinin birçoğuna rastlamak mümkündür. Tecrübelerle dayanarak söylenen ve gerçekleşmesi bazı şartlara ya da anlara bağlı olayları sık sık dile getiren eserde mütercim, ki'li cümlelerin yanı sıra şartlı cümle yapılarını da sıkça kullanmıştır. Yer yer bu cümle tipleri birbirleriyle iç içe kullanılarak genişletilmiş ve karışık yapıda zengin cümlelere başvurulmuştur.

Ki, bir cümleyi bir cümleye/cümle topluluğuna, bir cümle topluluğunu da bir başka cümleye/cümle topluluğuna bağlayarak bunlar arasında açıklama, sıralama, karşılaştırma, sebep, sonuç, amaç gibi anlamlar çerçevesinde ilişkiler kurar (Karahan, 2004: 86).

Ki'li cümleler, iki veya daha fazla cümleden oluşurlar. Cümlelerden biri ana, diğerleri ise yardımcı cümle konumundadır. Bunu belirlemenin ölçüsü ise şudur: Ana cümle, soru talep eder ve bu sorunun cevabını kendisinin her hangi ögesini tamamlar nitelikte yardımcı cümlede bulur. Yani yardımcı cümle, ana cümlelerin yüklemine çeşitli yönlerden tamamlar.

Ki'nin iki cümle arasında niteliksiz, doğrudan ilgi kurduğu durumlarda yardımcı cümle, ana cümleye özne, nesne, yer tamlayıcısı, zarf ve yüklem ismi gibi fiile bağlı birimlerinden biri göreviyle katılır. Ki'nin bir cümle ile bir kelime arasında ilgi kurduğu hallerde, yardımcı cümle bir niteleme cümlesidir, yani sıfat hükmündedir...(Yelten, 2005:47). Ki'li cümleleri Türkçe cümle düzenine soktuğumuzda önceki yapıda asıl cümleden sonra gelen yardımcı cümle, yeni yapıda sıfat-fiil, zarf-fiil ya da isim-fiil gruplarıyla karşılanarak asıl cümlelerin önüne geçer ve bu zengin kullanım tek yüklemli ifadelerin kullanımına olanak sağlar.

Yardımcı cümleler cümle öğelerinin söz dizimsel eş anlamlısıdır. Türk dilinde cümle öğelerine uygun olarak yardımcı cümleler vardır (Mehmedoğlu, 2001: 118). Bundan

yola çıkararak, metnimizde 149 yerde geçmekle birlikte belli başlı örnekleri göstermek suretiyle ki'li cümleleri sınıflandırmak gerekirse,

1.4.2.1.1. Özne Yardımcı Cümleleri

Bu tür ki'li cümlelerde, yardımcı cümle ana cümlenin ya genel sorusunu cevaplayarak onun öznesi yerinde kullanılır ya da onun izaha ihtiyacı olan bir kelimeyle ifade edilen öznesini açıklar ve temel cümleyi bu yönden tamamlar. Öncesinde ki bağlama edatı ve bağımlılık tonlamasıyla birbirine bağlı iki cümle ki/kim bağlama edatı kaldırılıp fiilimsilerle tek yüklemlili cümle haline getirildiğinde yardımcı cümle ana cümlenin öznesi durumuna gelir:

Ümizdür ki kefâretü'z-zünüb ola (2b/1-2).

Günahların karşılığı olması ümittir.

Özne

Yukarıdaki cümlede ana cümlenin yüklemine (Ümizdür) ne? sorusu sorulduğunda yardımcı cümle ana cümlenin öznesine cevap olup, cümle tek yüklemlili cümle haline getirildiğide onun isim fiil grubuyla ifade olunan öznesi olur.

Fermân olunur ki, sür'at ile irsâl ide (155a/6).

Zîrâ muhtemeldür ki ğarķ olalar vallāhü a'lem (68a/6).

Mūsā beyġamber 'aleyhi's-selāmdan mervīdür ki bu günlerde dünyāya bir veled gelse; 'ömri kışa ola (93a/10-11).

1.4.2.1.2. Nesne Yardımcı Cümleleri

Bu tür cümlelerde, yardımcı cümle ana cümlenin yüklemine nesnesinin sorusuna cevap olarak tamamlar. Cümleler, birbirine ki/kim bağlama edatı ve bağımlılık tonlamasıyla bağlıdır.

Bilgil kim ķamer her bir burūcda iki buķuķ gün durur (113b/2).

Ayın her bir burçta iki buçuk gün durduğunu bil.

Nesne

Bu cümlede de ana cümlenin yüklemine (Bilgil) neyi? sorusu sorulduğunda yardımcı cümle bu soruya cevap olur ve cümle tek yüklemlilik haline getirildiğinde ana cümlenin fiilimsilerle ifade olunan nesnesinin yerini tutar.

İmdi gerekdür ki kamer her burca kim gelür, ol günlerde ne fi' il itmek gerek ve neden 'irâz ve imtinâ' itmek gerek anı beyân idelüm (113b/3-4-5).

Güneş bil ki kaçıkı burcadur (113b/9).

Bilgil kim hükemâ-i ehl-i raşad felegi yigirmisekize taķsım itmişlerdür ve her kısma bir menzil dıvâr virmişler ve ay bu menziliñ her birinde bir gün bir geçe durur (114b/3-4-5).

Dağı bilgil kim bu levhi Şeyh Ekber istihrâc eylemişdür (150b/11).

'Ulemâ bunlara eytmışlerdür ki ricâlü'llâh ahyâr ve 'amd her ayıñ mu'ayyen eyyâmında birer köşede olur (152a/2-3-4).

Hâzret-i 'Alî eytdi ki, ol zamânda olur ki maşrıķ cānibi ma' mür ola (156a/12-13).

Nâ-gâh her taş diye ki, iy mü'mîn benim yanımda bir kâfir yâ iki kâfir gizlenmişdür (158a/5-6).

Görmez misün ki her nesnenüñ soñı mu' teberdür, dağı görmez misün çerâķda fitil az kalsa ve yağ dökünse âhir vaķtı şu' le virür, nâ-bedid olur (31a/7-8-9).

On beşinden tâ yigirmiye degin görülse, Dāniyâl dir ki kızillık buğday şatana fâ'ide ide (47b/6-7).

Ba' zılar dimişler ki pâdişâh kendü halkıyla bir iqlim ola (49b/4-5).

Bilgil ki bir yıl dört faşıldur (90b/7).

Şerîṭayn ile abrilde ay konuşur ise, şöyle bil ki, bu yıl ġāyet eyü gele (44a/9-10).

Dāniyāl dir ki bir ulu pādīṣāh fevt ola (51b/6-7).

Bir niceler dimişler ki pādīṣāh a' dāsına zıfır bula ve em̄nlik ola ve ni' met çok ola (53b/1-2).

Dāniyāl dir ki kıızıllık ola (53b/3).

Ba' zılar dir ki vebā ola (60a/6).

Ba' zılar dimişler ki begler derilüp pādīṣāhı helāk ideler (61a/3-4).

Ba' zılar dimişler ki kıatı ceng ola (65a/7-8).

Dāniyāl ' aleyhi' s-selām dir ki yağmur ola (71b/12).

Dāniyāl dir ki bir veziri tūtalar (79a/13).

Dāniyāl dir ki muḳaddemdür (81a/7).

1.4.2.1.3. Yer Tamlayıcısı Yardımcı Cümleleri

Bu cümleler, ana cümle yüklemine ifade ettiği hareketin yerini ve yönünü gösteren, onu yer ve yön bakımından belirleyen, tamlayan cümlelerdir. Ana cümleye “yönelme ve ayrılma” ekleriyle katılırlar. Ancak, özne ve nesne cümlelerinde olduğu gibi önce fiil şekilleriyle isimleştirilip kelime grupları haline getirilmeleri gereklidir (Yelten, 2005: 51).

Münhiyātdan perhiz idesin ve faḫṣayātla mülevveṣ olmayasın ve daḫı bu ḫavāṣṣa muḳayyed olan şübhe yokdur ki mecmū' -ı esrār ḫāl-i māzī ve mustaḫbel ma' lūmuñ ola (121b/2-3).

Habercilerden perhiz edesin, aklın almadığı sözlere karışmayasın, hatta bu hallere önem verip bakan; sırların hepsi, geçmiş ve geleceğin durumunu bilmesinden şübhe yoktur.

Yer tamlayıcısı

1.4.2.1.4. Zarf Yardımcı Cümleleri

Bu cümleler ana cümle yüklemının zamanını ve çeşitli şartlarını gösteren, hareketin ne zaman, niçin, ne şekilde, hangi vasıta ile yapıldığını veya olduğunu belirten cümlelerdir (Yelten, 2005: 51).

Bu yebūsetiñ bā'ışı kış hevāsıdur, tā ki faşl-ı bahār gelüp hevāya riṭubet ğālib olmaya (154b/9-10).

Bahar mevsimi gelip havaya rutubet hükm edinceye kadar bu kuruluşun sebebi

Zaman zarfi

kış havasıdır.

Bu cümlede ana cümleye (Bu yebūsetiñ bā'ışı kış hevāsıdur) **ne zamana kadar?** sorusu sorulduğunda yardımcı cümle bu soruya cevap olur ve cümle tek yüklemlili cümle haline getirildiğinde ana cümlenin fiilimsilerle ifade olunan (zaman) zarfının yerini tutar.

Daḥı ḥavāşş-ı ḥurufdan şeklü'l-elif yazılssa ve mezkūr āyetleri vaḳf itmek istersen, bu beyān olunan günde yazılmaḳ gerekdür ki 'amel ibṭāl olmaya ve daḥı ḳamer gine ḥamil burcunda olsa, ikinci gün gicesiyle Buṭayn menziline olur (115b/11-116a/1).

Güneş ki mizān burcuna gidicek zemīn bir revnaḳı daḥı döner (129b/6).

Ḳaçan kim bir kişi bir mühimm işşe şürū' eylese, arḳasın ol yıldıza vire (149a/2-3).

Gök şol aḳ ki ḥamretten şufretten küdüretten ḥālī degildür (142a/t).

1.4.2.1.5. Yüklemlili Yardımcı Cümleleri

Yüklemlili yardımcı cümlesi, ana cümlenin odur, budur, şudur, şundadır, o idi gibi zamir görevli kelimelerle ifade olunan yüklemını izah eder. Cümle tek yüklemlili cümle haline getirildiğinde, yardımcı cümle temel cümleye sorulan nedir, nerededir ne idi? gibi sorulara cevap olarak onun yüklemını açıklayacaktır.

Bunların bayramlarına sebep budur ki Hâzret-i Meryem'ün arkaşını şıgayup, Hâzret-i Ğı̄sâ vücûda geldi (37b/4).

Bunların bayramlarına sebep, Hâzret-i Meryem'in arkaşını sıvazlayıp, okşayıp Hâzret-i İsa'yı vücûda getirmektir.

yüklem

Söyle ki, bunun hükmi dâ'im şâbitdür [2a/4-5].

Pes bu za'if ve naḥîf kim ḳalîlü'l-yefâ'a yem cem'idüp naḳl itmekden murâdım bu kim naẓar iden 'azizlerün iltâf-ı kereminden me'mûl ki men şaffe ḳadd istehzafa bunun 'aybına ve noḳşânına naẓar itmeyeler (2a/8-12).

Hikmet içre şöyledür ki söylerim (127a/4).

Söyle ki gice gündüz berâber olur (129b/7).

Ḳâ'idesi budur ki hiçret-i nebeviyyeden sekiz yüz yigirmisin tarih ile bâḳî ḳalanı Sekiz sekiz tarih itdükde, eger bir ḳalursa, cedvelin evvel senede iki ḳalursa; on ikinciye naẓar oluna, tâ ki sekize vara (149b/h).

Tarihî budur ki kaçan ramazânü'l-mubârek yekşenbeden olsa, ḳadir gicesi yigirmi yedinci gice olur (150a/13-151a/1).

Söyle ki rûz-be-rûz fevt itmeyüp bu tarih üzere ḥesâb oluna ki üç yüz altmış altı gün olur (93a/1).

1.4.2.1.6. Belirten Yardımcı Cümleleri

Yardımcı cümlenin nice, nasıl, hangi? gibi sorulara cevap vererek ana cümlede izaha muhtaç herhangi bir isimle ifade olunan ögeyi açıkladığı cümle tipleridir. Yardımcı cümle adeta bir niteleme cümlesi yani sıfat hükmündedir. Sıfat, görevli bir kelime türü olduğu için, söz dizimsel bir sınıflama yaptığımız bu bölümde yardımcı cümlenin yerini tuttuğu bu ögeye belirten(Mehmedoğlu, 2001:158) demeyi uygun gördük. Burada cümleler birbirine ki açıklama edatı ve yine bağımlılık tonlamasıyla bağlıdır.

Metnimizde daha ziyade bu tür yardımcı cümleler dikkati çeker. Mütercim, sıfat tamlamalarına paralel olarak, bur ü cümleler yardımıyla temel cümlede izaha ihtiyacı olan ve belirginleşen bir ismi, *ki* açıklayıcı edatından sonra getirdiği yardımcı cümle hükmündeki ifadelerle tamamlar.

Ḳudüs içinde ʿîdü'l-ğamāme ol gündür ki, ziyāret-i beytü'l-muḳaddes iderler (3a/7-8).

Kudüs içinde bulut bayramı denilen şey, Kudüs Câmii'nin ziyaret edildiği gündür.

Belirten

Ve mā tevfiḳ-i illā billāhü'l-ʿaliyyü'l-ʿazîm şükr ve sipās ol iki cihānı yaradıcı ḥālîḳ bî-ḳün üzerine olsun, ki gökleri ayı ve güneşi ve yıldızlar birle bezedi ve yerleri nebātāt ve ḥayvanāt birle güzide ḳıldı ve mecmūʿ-ı maḥlūḳātđan mükerrerem ve mufazzal ḳıldı (1b/3-7).

Ol burūclaruñ evvelleri işbu dāʿ iredir ki zikr olunur (114a/6).

Bu yigirmi sekiz menāzil ki beyān olundu (121a/7).

Ḥazret-i ʿAlî rağiallahü ʿan Caʿfer-i kebîrinden ki mustaḥracdur (121a/9).

Kāmili ehl-i dîvān olur ʿayān

ki müdebber hem faşîḥ şāḥib-i lisān (135b/12).

Ola ol ki şaḥş-ı tufeyl aḥı (136a/1).

Ḳurı tağlar ki ot bitmeye (141b/t).

Veziñ nāibeleri sâir feriştelerdür ki ol ferişte-i muḳarrabiñ taḥtındadır ve her birine ol feriştelereñ bir ʿamel sipāriş olunmuşdur ve yedi sitāre yedi sivār meşābesindedür ki naḳıbler gibi hemişe bu revzenlereñ eṭrāfin dolaşurlar (154a/7-11).

Her revzenden anlara bir dürlü fermān vāşıl olur ve şol nesne ki aña ʿanāşır-ı erbaʿa dirler (154a/12).

Bu şol sevdādur ki aña ʿarız olmuşdur (154b/12).

Bir ulu ceng ola ki kıyasa gelmez (76a/1).

Şol kadar ceng ola ki kamacı kan getüre (77a/9-10).

Hādimi arzıyyeden melek-i Aḥmer Müslim ki Ḥazret-i risālāt öñünde müslimān oldı (97b/8-9).

Hādimi mülūk-ı arzıyyeden Şehrūsdur ki şāhibü'l-ḥūddur (99a/2-3).

On birinci faşıl nās ve ḥayvān güngür ki beyān ider (6b/13).

1.4.2.2. İbn-i Âdil'in 'Melhame'sinde Şartlı Cümleler

Bir yıldıznâme olan metnimizde yazarın en sık kullandığı cümle tipidir. Metnimizde 516 tane örneği mevcuttur. Genellikle cümle başında kullanılan eger bağlama edatı ve şart ekiyle çekimlenmiş bir fiille kurulu yardımcı cümle ve bunu takiben daha çok –(y)A ve nadir de olsa –(U)r geniş zaman fonksiyonlu morfemlerle yüklemi çekimlenmiş bir ana cümle ile oluşturulmuşlardır. Bu ek, istek eki olan -(y)A morfemi ile karıştırılmamalıdır. Bu ekin geçtiği fiillerde ihtimal, muhtemel anlamları vardır. Düzenli olarak gerçekleşen olaylara yani tecrübelerle dayanarak olması muhtemel olaylar bu zamanda anlatılmıştır. Bu durum, aynı zamanda, bir yıldız bilimin eseri olan metnimizde bu tür cümlelerin en sık görülmesinin nedenini de açıklamaktadır.

Şartlı cümlelerde yardımcı cümle önce, asıl cümle sonra gelir. Yani ki'li cümlelerde olduğu gibi öğelerin dizilişi bakımından Türkçe'ye aykırı bir durum arz etmezler. Metnimiz, şartlı cümlelerde asıl ve yardımcı cümlenin yeri bakımından Türkçenin yapısına uygun dizilişleri muhafaza etmekle beraber, yer yer belki müstensih hatası da diyebileceğimiz öğe eksiklikleri ve şart içinde şart cümleleri dikkati çeker:

Öğeleri kurala uygun dizilenler:

Eger ḥadden aşurı ifrād-ıla yağar±sa, ol yağan yerde şūr ve şerr ve guşşa ve fitret ʿ azīm ola (14a/1-14a/2),

Eger bu ayda ay tütul-sa; bu yıl fitne çok ola, tavar ve kuşlar ölümü çok ola, yağmurlar çok yağa ve balıklar kırıla (4b/6-4b/7-4b/8),

Eger bu ayda atı yel es-se; esdügi yirde bir ulu pādīšāh helāk ola, yıl algalık ve zulmlık ola, ırmaqlar ve bınarlar uruya (73a/8-73a/9-73a/10).

Eger nem görürlerse, šād olurlar (59a/2).

Dikkat arz eden örnekler:

Bu ayda gök gürlerse, **eger ilk gününde gürlerse**; yağmur çok yağa, yere zahmet eyleye (13a/7-8).

Bu cümlede, şartın yine başka bir şarta bağlandığını görüyoruz. Şartın şarta bağlandığı bu tür cümleler ya da ki’li ve şartlı cümlelerin iç içe kullanıldığı cümleler için genel olarak *karmaşık cümle* terimi kullanılmaktadır. Doğan, bu tür cümleler için girişik ya da girişik-bileşik cümle teriminin kullanılmasını önerir. Karmaşık cümle adlı bir terim kullanılacaksa da bu, “Farsça kökenli cümle başı edatlarıyla kurulmuş birden fazla birleşik cümlenin veya bir Türkçe yardımcı cümle ile Farsça kökenli bir birleşik cümle yapısının bir araya geldiği yapılar için yapılmalıdır” açıklamasını yapar (2011: 973)

Bu ayuñ nişfina dek gürlerse; bu yıl menfa‘atlu ola, ‘ālem refāhiyetde ve şalāhatda [ola] (13a/9-10).

Bu şartlı cümlede, üçüncü cümlenin yüklemi yazılmamıştır. Bu iki nedene bağlanabilir. Belki bir önceki cümlenin yüklemiyle ortak kullanım sağlanarak dilde tasarrufa gidilmiş olabilir. Belki de müstensihden kaynaklanan bir hata olabilir.

Yer yer de bu tür cümlelerde özne-yüklem uyumluluğu bakımından sıra dışı kullanımlar dikkati çeker:

Eger bu ayda olu yağsa; iller em̄nlik olmaya, **tüccār** hüsranda olalar (35a/1-2).

1.5. Söz Varlığı

Bir dilin zenginliği tarihî ve çağdaş metinlerdeki kelime serveti yani söz varlığı ile yakından ilgilidir. Temel söz varlığı bir dilin gücünü temsil eder. Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış

sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz (Aksan, 1996: 7). Metnimizin söz varlığını gösteren dizini **4023** madde başından oluşmaktadır. Seksen dokuz (89) madde başı teşkil eden ve rakamla ifade olunmuş sayıları da dahil edersek bu oran 4112 olmaktadır. Türkçe madde başlarının toplam sayısı 1204 olup buna yapım ekleriyle Türkçeleşen yabancı kelimeleri de ekleyecek olursak Türkçe madde başı sayısı 1293 olmaktadır. Bu kelimelerin 314 tanesini fiil kök veya gövdesi teşkil ederken, geri kalan büyük bir kısmı ise isim kök ya da gövdesidir. Metnimiz bir yıldız bilim kitabı olduğu için bu alanla ilgili kelimeler(ay, yıldız, burç, menzil adları vb.) sık sık geçer. Bunun yanı sıra, yıldızlara ve çeşitli iklim ve tabiat olaylarına bakarak geleceğe yönelik birtakım haberler vermeyi amaçlayan bir edebî ve folklorik tür olan melhamelerde, doğa olayları ve gök bilim ile ilgili kelimeler; bitkiler, hastalık ve hayvan adları ve hatta yer yer tarihî ve devlet yönetimiyle ilgili kelimeler de yer alır. Çünkü yıldız bilimin bir türü olan melhameler fal ya da kehânet kitapları gibi kişiye özgü değil, topluma yönelik genel neticeler sunar. Toplumunu ilgilendiren her şey bu tür eserlerin konusudur. Dolayısıyla bu folklorik türün ürünü olan eserlerde kelime dağarcığı oldukça zengindir.

1.5.1. İsimler

1.5.1.1. Bitki, meyve, sebze, çiçek adları ve ilgili kelimeler

‘alef, ālū, arpa, aşmār, avu, baġdātī, bakla, biçin/bicin/becin, birinc, boġmān, bostān, böglürce, buġday, burçaġ, çiçek, çimen, dāne, ekin, fesligen, fidan, gelin, ġille, giyāh, gübre, gül-nār, havuc, hıyār, ħubūb, ħubūbāt, ħurma, ‘ineb, issi (ot), ħabaġ, ħavun, kerdemā, kerefs, kettān, kişür, lāle, maġşūl, maġşūlāt, mercimek, merdimek, meyve, minefşe, mīve, nār, nebāt, nebātāt, nīlūfer, noġud, ot, panbuġ (ġ), panpuġ, pirinc, şarımşaġ, sebze, şemār, şuşam, sūnbül, şalġam, yāsemīn, yāsemīn yaġı, yemiş, yulaf

1.5.1.2. Vücut bölümleri ve organ adları

aġ(1)z, aġlāt/ıġlāt (kan, salya, safra, dalak), ‘aġl, araġa(arka, sırt), aġardamar, ayak (ġ) , a‘z(z)ā, balġam, balġamī, barāġ, baş, beden, bel, beñ, beynī, bil, boġaz, boyun, bögrek,

burun, ciger, çeşm, dem, deri, dest, dil, diz, dūş, dimāğ, ebdān, el, eş'ār, göz, Hindū/Hindu, ilik, inceek, kadem, kalb, kan, karaciger, karın, kaş, kemik, kıl, kulak, kulüb, lisān, menī, mī' de, öd, pāy, raḥm, rū, saç, şafra, şafravī, sevdā, siñir, talağ, tamar, ten, tırnağ, topuğ, üygün, vücūd, yüz

1.5.1.3. Cevher adları ve ilgili kelimeler

altun, bakır, bulād, cevāhir, cevāhirü'l-cevāhir, çevāhir, demür, dürer, dürr, dürr-i çevāhir, (zemīne)elmāsı, gümüş, kalay, kurşun, ma'ādan, ma'den, zümrüd

1.5.1.4. Hayvan adları ve ilgili kelimeler

āhū, 'andelīb, arı, arslan, aru, at, bağırtlağ, balığ, behāyim, boynuz, böcek, büm, bülbül, bülbülān, bürgüş, cānavar, büzīne, cerād, çıban, çağal, çaylağ, çehār-pāy, çekirge, çekürge, dābbe, dağ bağarı, devābb, deve, deve kuşu, devlüngeç, dilkü, dürrāc, ejdehā, en'ām, esb, fīl, ğanem, gāv, geyik (g), gögercin, ğurāb, ğüsferd, ğargüş, ğar(r), ğurus, ğaşerāt/ğaşerāt, hezār, ğük, ğurus/ ğurūs, hüdhüd, ılkı/ılku, it, kaplan, karga, karınca, kartal, kay', kaz, keci, keçi, bağar, keklik, kesegen, kırlanğuc, koc, koyun, köpek, kumrı, kumru, kurbağa, kurd, kırt, kuş, kuzğun, kuz(ı), lağlağ, leylek, mālĥülyā, mār, maymun, mennü'l-selvā, minğār, mūr, murğ, müş, ne'āyim, neheng, nēmr/nēmr, oğlağ, öküz, ördek, örümcek, pars, peleng, per, piristū, rübāh, sa'leb, şafravī marazlar, şafravī sıtmalar, serçe, şığır, şığırıcık, siñek, soğulcan/soğulcan, şāhin, şīr, tavar, tavşan, tavuğ, tavuşkan, tāvus, toğan, tonkuz, toñuz, turāc, turāc, turna, tuyūr, uğ, üveyk, vahş, yarasa, yılan, yund, yund kuşu, yük kuşu, zāğ, zağān, zīb, zubbān, zübāb

1.5.1.5. Hastalık adları ve ilgili kelimeler

cerāhat, derletme, ditretme, emrāz, eşkām, evcā', ĥicāmat / ĥacāmat, ĥazm, ĥaşpā, ĥazm/ ĥazm, ĥummā, ĥummayāt, ĥummayāt-ı ditretme, ısıtma, 'illet, 'illet-i mālĥülyā, emrāz-ı dem, emrāz-ı evcā', emrāz-ı mefācān, isğām, kan aldırmağ, kan almağ, kan tamlamağ, kıran, kızamığ, lerze, maraz, maraz-ı vebā, mefācān, merg-i mefācān, mevt-i cüvānān, mevt-i mefācān, mevt-i vebā, nāzile, nezle, ocağ ĥastalıkları, öksürük, olet,

pīmār, renc-i ekber, renc-i şafra, renc-i saķam, renc, saēlık, saķam, şar‘a, şayru, şayrulık, sengīn, sevdā sıtma zaķmeti, sevdā-yı marazlar, sevüklek, sevüklük, sevüklülük, şihhat, şilāh, sıtma, su‘āl, su‘āl-i zükām, sökellik, şifā, şiş, tã‘ün, terletme, uyuz, ümrāz, ümrāz-ı muhtelife, vebā, veca‘, yaraķān, zühriyye, zükām

1.5.1.6. İlaç adları ve ilgili kelimeler

(ṭabīḥ) eftimūn, ‘ilāc, müshil, müshil-i şerbet, nūş-dār, od, ot, şürb-i müshil, ṭabīḥ

1.5.1.7. Gök bilim ile ilgili kelimeler

āf-tāb, ‘arş, ‘arş, arz, āsımān, āsumān, ay, belbeliñ, cevzehir, çevzehre, devri‘l-ķamer, ay aēıl(lan)-, ay art-, ay eksil-, ay ṭutulmaķ, eflāk, elegüm saēmāl, elegüm-i saēmāl, elegümü‘ş-saēmāl, felek (g), feleki‘l-kevākib, felekü‘l-ḥāmilü‘l-ķamer, felekü‘l-mā‘ilü‘l-ķamer, felek-i ḥāmilü‘l-ķamer, felek-i mā‘ilü‘l-ķamer, gīsūdār, gök kenārı, gökyüzü, ğurūb, ḥarbe, ḥasf, hilāl, ḥusuf, ķamer, ķameriyye, ķavs/ķavis, ķavs-i kuzah, kevākib, kūsūf/kisūf, ķuṭb, ķuṭbü‘l-aķṭāb, ķuṭbī, ķuyırıklu/ķuyruķlu/ķuyruķlı yıldız/yılduz, ķuzah, küre-i ‘arz , mäh, maḥrūt-ı āf-tāb, maḥrūt-ı ķamer, menāzilü‘l-ķamer, menāzü‘l-eflāk, mişlü‘l-‘arş, mişli‘l-eyyām, necm, rū-yi zemīn, rücū‘ü‘l-şems, saçlu yıldız, sa‘d-ı aşēar, sa‘d-ı belī‘, sa‘d-ı aḥbiye, sa‘d-ı ekber, sa‘d-ı zābiḥ, sa‘dü‘l-ekber, semā, seyyāre, sürḥ-i āsımān, sürḥ-i āsumān, sürḥī-i āsumān, şemā‘-i āf-tāb şems, şemsiye, (Ay, güneş) ṭutul-, üftāden sītār, yaldız, yeñi ay, yeryüzi, yeryüzü, yıldız düş-, zıll-ı maḥrūtī, Zühre

1.5.1.8. Burç, yıldız, menzil adları ve ilgili kelimeler

aḥbiye, ‘aķar, ‘aķreb, ‘avā, bel‘, Belde, Beledde, bu[r]c, burūc, burūcāt, buṭayn, cebhe, ceddī, cedi, cevzā, deberān, deliv, Ekleyl, el-iḥtiyārāt, esed, fer‘ü‘l-muahḥar, fer‘ü‘l-muķaddem, ğafere/ğafer, görmez, Haķ‘a, Ḥamel, Ḥamil, Han‘a, ḥūt, Hün‘a, iḥtiyārāt, iki başlu, ķalb, ķavs/ķavis, keçi, ķoc, ķova, menāzil, menzil, meriḥ, merriḥ/merriḥ, mizān, Muķaddem, Muvahḥar, müşteri, naḥs-ı aşēar, naḥs-ı ekber, naḥsü‘l-ekber, Naşra, ne‘āyim, necm, necm-i Kālb, nücūm, necm-i sa‘d, necm-i semāk, necm-i şüle, necm-i

Tebāz, necm-i Cebhe, necm-i şarfā, necm-i Zübre, necmü'l-ğāfer, nücümǖ, öküz, pervīn, Reşā, Sa' dü'l-aḥbiye, Sa' dü's-sü'ūd, Sa' dü'ş-şalīb, şarfe, şaryā, seb'a-i seyyāre, Semāk, sereṭān, şevir, sītār, simāk, sītāre, sītāre-i gīsūdār, su'ūd, Sühā, Süheyl, Sünbüle, Süreyyā, Şarṭeyn, Şerīṭayn, Şerīṭan, şı'rā, şı'rā-i yemāyine, Şüle, Şu'rā, şükr, ṭarfe, Tebāz, 'uṭārīd, Ülker, yeldā, yengec, yıldız, yılduz, zābiḥ, zānice, zāyice, zebre, zeneb, zırā', zuḥal/zuḥal, Zübānā/zübāne, zübre, Zühre

1.5.1.9. Yer ve yön bildiren kelimeler

'Aden, Afrika, alt, aḳālim, 'alā, anbār, ara, 'Arab, 'Arabistan, Aras, ard, ardınca, arḳa, arzı'l-şimāl, arzü'l-İrāk, aşağa, aşağı, a'yen, Azarbāycān, Bābil, Bağdād, Bārām, Barbar, Berāber(Berber(i)), Berābere, beyn, beytü'l-ḥarām, beytü'l-muḳaddes, bilād, bilādü'ş-şarḳ, Bursa, cānib, cenüb, Ceyhūn, Cezāir, cihet, çāh, çā'ir, çā'ir çimen, Çalıḳıyye, Çin, dāḥil, dāḥille, dā'īl, dār, Dimişḳ, diyār, Diyār-ı Bekir, dünyā, Ebile, ecnāb, Ehvān, eḳālim, él, Endelüs, Endelümiyye, Erdebīl, Eşbelli, eṭrāf, Fāris, faşıl / faşl, fevḳ, Filistān, Firengistān, Furat, ğarb, ğarbi, gerü, gire, girü, gün toĝusu, ḥad, ḥadde, ḥālī, ḥamām, ḥammām, ḥāne, ḥānümān/ ḥānümān, ḥaremeyn, ḥāric, Ḥārezim, ḥatt, Ḥayber, Hevān, Ḥicāz, Hind, Hindistān, Ḥorāsān, ḥuzūr, ḥücre, 'Irāk, iç, içre/icre, iklim, il, ilerü, in, İşfehān, İslambol, Ka'be, ka'be-i mükerreme, ḳapu, ḳara (2), ḳarār-gāh, ḳarye, ḳaşır, ḳat Ḳazuyen, Kemiş, kenār, Keşān, ḳible, ḳışlaḳ (ĝ), Kirmān, Ḳoştanṭin, Ḳoştanṭiniyye, köşe, köy, Ḳudüs, ḳuyı/ḳuyu, Küfe, Kühüstan, Lüd, mābeyn, Maçin, maĝrib, maḥal, Māhīn, maşrıḳ, māyen, Māzendārān, Medāyin, Medīne, medīne-i Eşbelli, mekān, mekātibi mekātibāt, Mekke, mekke-i mükerreme, mekteb, menāş, merkez, mescid, mesken, meskūn, mevzi', Mışır/Mışr, muḥāsebāt, Mūşul, mülk, nevāḥi, Nīl, Nücārā, nüzl, nüşura/nüşre, oçaḳ, oda, ora, orta, ortalıḳ, oñ, Pāris, pāzār, rast, ravza, ravza-i muṭāhhara, revāḳ, Rūm, Şafā-nām, şaĝ, Sāhil, sahrā, sarāy, Semerḳand, semt, Sevāhil, şol, şoñ, Şām, şarḳ, şarḳi, şeh(i)r, şeh-i İslāmbol, şeh-i Ḳoştanṭin, şeh-i Ḳoştanṭiniyye, şeh-i Kühüstan ve Zengibār, şimāl, şirket, Şirvān, Ṭabāristan, Ṭaberistān, Ṭāif, Ṭanca, ṭaraf, ṭaşra, Ṭavas, temel, toĝu, tüb, Türküstan, uc, 'Ummān, 'Urabā, üzere, üzeri, üzre, vaṭan, vilāyet, yaban, yan, yaña, yaylaḳ, yazı, yefā',

Yemāniye, Yemen, yer, yér, yeşillik, yir, yol, yukar(u), yukar(ı), Zekeriya, Zekeriyyā, zemīn, zemīne, Zengibār

1.5.1.10. Kişi adları

‘Alī, Cābir, Cābir bin ‘Abdullāh, Cābir bin ‘Abdullāh Enşār, Ca‘fer, Ca‘fer-i Şādık, Dān(ı)yāl, Ebrī Havāce İbn Ādil, Ebu ‘Abdullāh el Yamāni, Ebu Sa‘īd Hadduri, Ebū Sa‘īd ‘Oşmān Hān, Efrāsiyāb, El-ḥāce-i Muḥammed Ağa, el-ḥāc İbrāhim Hanīf, Haccāc, Ḥamza, Ḥassan, Ḥüseyin, İbn-i Ādil, İbnü’s-sultān Mustafa Hān, İbrāhīm İbrahim, Hanīf, İlyās, ‘İsā, İskender, İsmā‘īl, Kāzım, Koşantın, Lala ‘Ali Ağa, mehdī, Meḥmed, Meryem, Mīkail, Muḥammed, Mūsā, Muştafa, Muştafa-yı Mīkail’iñ oğlu Muḥammed, Nemrud, Nūḥ, ‘Oşmān, ‘Oşmān Hān b. Muştafa, ‘Ömer, Reşid Bekir Halebī, Ribūyetde Sa‘ādetin, Sāmīrī, Sultān Meḥmed hān bin Murād hān, Süleymān, Süleymān Ağa, Şeyḥ Ekber, Tufeyl, Yaḥya, Yūnus, Yūsuf, Zeynü’l-ḥādis

1.5.1.11. Savaş, askerlik ve devlet yönetimiyle ilgili kelimeler

‘ammāl, ‘asākir, ‘asker, ‘askerī, ‘avām, ‘avāmü’n-nās, beglik, biyāde, ceng, cidāl, cimār, cündī, çeri, çerilik, devlet, dīvān, ekābir, elçilik (g), emīr, emr, er, erlik, esir, es-sultān, evkāf, evkāfi’l-ḥaremeyn, fermān, fetḥ, fitret, fitretlik, ğalebe, ğālib, ğavgā, ğazā, ğazāvāt, gemi, genc, ḥalk, ḥarb, ḥareket, ḥāric, ḥārici/ḥārici, ḥavāric/ḥavāric, ḥazar, ḥazīne, hevāric, hezīmet, ḥıdmet, ḥilāfet, ḥişār, ḥurūb, ḥuşūmet, hücūm, ḥüküm, ḳal‘a, ḳamçı, ḳan dökme, ḳan dökül-, ḳan getir-, ḳan it (d)-, ḳan ol-, ḳavm, ḳılıc, ḳıtāl, ḳıḫā‘ü’ḫ-ḫarīḳ, ḳul, leşker, maḳām, manşub, ma‘şiyet, melik, memālik, memleket, menzile, merātib, mertebe, millet, muḥārebe, muḳātala, mülūk, Nemrud, oḳ, pādīşā, pādīşāh, piyāde, ra‘iyyet, re‘āyā/re‘āyā/ri‘āyā, rütbiyyet, şāhib-i devlet Vali, sadrazam, şāhib-i zamān, salḫanat, şavaş, şayd, sefer, selaḫīn, seyf, seyr, şıvaş, siñü, sipāh, sipāhī, sivār, sultān, sultānī, sultāti’l-besāle, süñü, şāh, şehīd, şehir-yār, şeyḫü’l-ḫarām/ḫarem, taḫt, tīr, uğraş, uraş (avraş), ümerā, vaḳf, vaḳf-nāme, vekīl, vezīr, vüzerā, zıfır

1.5.1.12. Zaman kavramıyla ilgili kelimeler

Yunanca (Rumca) kelimeler

abril, abrilis, ayveliyus, felvâris, mart, mârtils, nev'aris, nev'urs, mayıs, sebtürüs, septürüs, uhturs/uhturs, uliyus, uyulus, yenâris, yuyunus, zekürüs

Latince kelimeler

ağıstos, ağıstos

Arapça ve Farsça kelimeler

âhir bahâr, âhir güz, âhir şitâ, âhir yay, âhir zamân, ayâr, ayyâr, azar, bahâr, berdü'l-
'acüz, erba'in, eyyâm-ı bâhûr, eyyâm-ı maţar, eyyâm-ı riyâh-i bevârih, hamsîn, rûz,
'âm, 'aşr, cemâziyü'l-âhir, cemâziyü'l-evvel, cum'a, çehârşenbe, çihârşenbe, dahlü'l-
eylül, dağ'a, dağîka, dağâyık, dem, duha, düşünbe, el-leyâlî, el-mevâsim, emr, eşnâ,
evkât, evsaţ bahâr, evsaţ güz, evsaţ şitâ, evsaţ yay, evvel bahâr, evvel güz, evvel şabâh,
evvel şitâ, evvel vaqt, evvel yay, eylül, eyyâm, faşıl / faşl, ğurre, hamsîn, hefte, hîn,
hirmen, hemîşe, imtilâ'-i ekber, 'işâ, kânûn-ı âhir, kânûn-ı evvel, kânûn-ı şânî, kısim,
kebise, leyâlî, leyl, leylî, mâh, mâh-ı âb, mâveri, mâzî, mevâsim, mevsim, muharrem,
muharremü'l-ħarâm, Muğaddem, mustakbel, mütemes, muţfiyyü'l-cemr, müddet,
mükfiyyü't-ħa'an, nehâr, nehârî, nişf, pencşenbe, pencşenbe, pencşenbih, rebî', rebî'u'l-
âhir, rebî'u'l-evvel, receb, recebü'l-müreccib, rûz, rûz-ı cum'a, rûz-ı çehârşenbe, rûz-ı
düşenbe, rûz-ı âğiniyye, rûz-ı pencşenbe, rûz-ı sa'd, rûz-ı seşenbe, rûz ü şeb, rûz-ı
şenbe, rûz-ı yekşenbe, rûz-ı Hızır, rûz-ı kısim, rûz-ı yeldâ, rûz-be-rûz, rûzî, rûzgâr,
sâ'at, sâ'at-i leyl, sâ'at-i nehâr, sa'ati'l-leyâlî, şabâh, sâl, şâniye, şanr(şınır), şar, şefer,
şeferü'l-ħayr, şeferü'l-muzaffar, seher, sene', sene'-i şemsiye, seşenbe, sitte-i şevr,
şubh, şubh-ı şâdıq, şülâsâ, şülüşânü'l-leyl, şülüşü'l-leyl, şa'bân, şa'bânü'l-mu'azzîm,
şeb, şeb-i cum'a, şeb-i çehârşenbe, şeb-i düşünbe, şeb-i pencşenbe, şeb-i seşenbe, şeb-i
şenbe, şeb-i yekşenbe, şeb-i yeldâ, şenbe, şevvâl, şevvâlî'l-mükerrem, şitâ, şitâi's-şânî,
şuhûr, şuhûr-i 'arabiyye, şuhûr-i Yunâniyân, taqvîm, tañ, tañlacağ, tañlaçağ, târih,

teşrîn, teşrîn-i âhîr, teşrîn-i evvel, teşrîn-i şânî, tez, timmûz, tîz, tûl, üsbû' iyye, vaqıtsız, vaqt, vaqt-ı seher, vebr, yekşenbe, yevm, zamân, zemestân, zemherîr, zevâl, zi'l-ħicce, zi'l-ka' de

Türkçe kelimeler

aħşâm, aralık, ay, aylık, dün, dün gün, erken, erte, gece, gece gündüz, geç, gece, gelecek, gelecek, gelegüç, gice, giçe, gün, gündüz, güz, hep, ikindi, imdi, kış, kuşluk, orta, öyle, şoñ, şoñ güz “Kasım ayı”, şoñ kış “Şubat”, şoñ yay “Ağustos”, şoñ yaz “Mayıs ayı”
uzak (ğ), uzun, yarı, yaru, yatsu, yay, yayın, yaylık (ğ), yaz, yıl, yılbaşı

Süryanice

şubâţ, ĥazîrân, ĥazârân(Ar.<Sür.), nîsân (Ar.<Sür.)

1.5.1.13. Ev, giyim ve yaşamayla ilgili kelimeler

aqçe, aş, av, aynâ, azuş, bardak, bençere, bey' ü şirâ', bey' ve şirâ'binâ' , bûş, bünâyât, bünyâd, cedvel, cihâz, çadır, çardağ, çerâğ, çul, dîvâr, don, ekl, esbâb, eşik (g), eşyâ, ev, fa' al, fitil, ġarğara, ġidâ, ġille, ġinâ, ĥasene, ĥız, ĥil' at, ĥöd, 'ış, istihâ, istihmâm, iş, 'işret, işş, iştihâ, kaftan, kaht, kahtlık, kap, kâr, kâr ü kesb, kaylül, keçe, kefe, kemend, kesâd, kesb, kesb ü kâr, kesb ü ma'îşet, kıĥâtlık (kahtlık), kıĥt, kıtlık, kızıllık (kıtlık), kızlık, kovana, kuşak, kutı, libâs, lu' b, mâ', ma'âş, ma'âyiş, ma'îşe(t), mâl, merâmât, merrâmât/ merremât, merg, merkeb, mevlüd, mevt, mühre, mülk, narĥ, neng, neşv, neşv ü nemâ, nevm, niġâĥ, nişânde, nûş, nûş ve nümâ, orağ (ğ), ölüm, ölü, ölümlü, 'ömr, 'ömür, perĥîz, pençere, perĥîz/perhiz, revzen, rızâ', rızq, riyâzet, saqsı, ser-mâye, seyâĥat, sikke, sikke-i ĥasene (Para), şem', şirâ, tağalık, tarlık, tâziyâne, tecâret, tenâvül, terâzû, tezevvüç, ticâret, ton, uyku, yün, yüzük (g), zevk, zînet

1.5.1.14. Yazı ve sanatla ilgili kelimeler

ârâyi, 'ayın (ع), be (ب) , beyt, cim (ج) , cüz, dâ'ire, dal (د) , degürmilik, dil, ebced, elif (ل), fe (ف), ġayn (غ), ġurre-nâme, ĥâ (ح), ĥarf, ĥarfi's-subû', ĥatt, Ĥazâ Kitâb-ı Uşûl'l-

Melâhame, he (ه), hı (ح), hikemî, hikmet, huruf, hurûf, hurûf-i tehecci, inşâ, kâf (ك), kalem, kef (ك), kitâb, lâm (ل), lâmelif (لا), levh, levha, lisân, mektûb, mîm (م), muhâbbat-nâme, muşşaf, nakş, nuķûş, nun/nûn (ن) , rā (ر), rast, re (ر), remel, resm, resme, rûz-nâme, sâ (ث), sâz, sâzende, se (ث), sîn (س), şon‘at, şâ‘ir, şemâ‘-i âf-tâb Güneşin çizimi, şeması 124b/ş, şin (ش), tâ (ت), tã (ط), ta‘bîr-nâme, taşvîr, te (ت), tehecci, te‘lîf, temmeti‘l-kitâb, temmetü‘l-melâhame, tı (ط), toķuma, vav (و), yâ (ي), yazı, ye (ی), zâ (ز), źad (ض), zâl (ال), ze (ز), zel (ذ), zı (ظ), zibâr

1.5.1.15. Manevî hayat ve doğum-ölümle ilgili kelimeler

‘ayş, ‘azîz, cân, derûn, diri, dünyâvî, düş, ecel, eylik, eyliksiz, eylük, fevt, fîtrat, ğayb, ğâyıb, ğıybet, ğuşşa, ğasret, ğurmet, ğûy, ğuzûr, nâmûs, perde, peymân, rûh, sağ, taķdîr, tãli‘, tasa, telef, uĥrevî, vefât, velâdet, yaşam

1.5.1.16. Renk adları ve ilgili kelimeler

aĥmer, aĥzar, aķ , aķlık (ġ), aşfer , boz, bozaķ, ebyaz, esved, ĥâkî/ĥâkî, ĥamret, ķara (1), ķaraca, ķaralık (ġ), kızıl, kızıllık, ķurşun rengi, lâceverd, renk (g), reng-âmîz, şaru, siyâh, sürĥ, sürĥî, şarâbî, yeşil, zer

1.5.1.17. Akrabalık ve yakınlık bildiren kelimeler

âl, a‘lâced(d), ana, ata, ‘avrat, ‘ayâl, b. (bin), benî, dost, düşmân, düşmen, ebû, faşile, ĥarîf, ĥatun, ĥavâtîn, ikiz, maķrebe, nesil, oġlan(evlat), şoy, vâlîde, yaġı, yaġılık, yâr, zürriyyet

1.5.1.18. Meslek ve meşguliyet adları

altuncı, arslancı, aşçı, âteş-bâz, ‘atţâr, avculuķ, avara, ‘azl, bâġ(1)-bân, balıķcı, cırâġ bâzergân, bostancı, cãriye, cezmcî, çasûs, çerçici, çobân, çulhâ, debbâġ, defterci, delici, demürçi, derzî, deveci, ķan dökücü, dürger, ikinci, el-müntaĥib, fuķahâ, ĥãcib, ĥãdim/ĥãdim, ĥalâyıķ, ĥallãc, ĥamâl, ĥaşşãd, hekîm, he‘yât, ĥuddãm/ĥuddãm, ĥükemã, ĥükķãm, imâm, imâmet, ķãđî, ķãid, ķalkancı, ķaravaş, ķaşãb, ķaşîd, kãtib, ķavvâl,

kemerci, keşîş, kethüdâlık, kuyumcı, küttâb, lağımıcı, meş'aleci, meşâyiğ, mu'abbir, muhtesib, mu'id, mûmci, muṭrib, müderris, müftî, mühendis, müneccim, müneccimîn, müneccimlik, münhiyât, mürebbî, nâbî, nâibe, naḳîb, naḳḳâş, naḳḳâş-çîn, na'l-bend, naşîr, nâzır/ nazır, nuḳabâ / naḳabâ, papaz, pehlivân, peyk, piyâde, re'îs, renc-ber, ruhbân, şaka başı, şarrâf, şatıcı, sâzende, şırçacı, şâ'ir, şeyḥ, ṭabîb, tâcir, ṭâlib, ṭavulcı, tecâret, teccâr, tıbb, ticâret, tüccâr, 'ulemâ, yaylacı, yazıcı, zirâ'at, müfessir, ney-zen, raḳḳâş, deffâf, ṭablekî

1.5.1.19. Yiyecek ve içecek kavramı ile ilgili kelimeler

'asel, aşkar, aṭ'ime, bal, et, fevâkih, ḥamır/ḥamır, ḥamr, ḥelvâ, herîse, herîsellersiz, kebâb, laḥm, ma'cûn, menn, nârendek, ni'met, piyâz, püryân, refüden yumurta, sirke, süci, süd, şarâb/şarab, şarâb-ı üzüm, şerbet, şorba, ṭa'âm, ṭurşı/turşu, ṭuz, yağ, yemek (g), yoğurt, yumurda, yumurta, zeyt, zeytûn

1.5.1.20. Dinî ve folklorik kelimeler

âḥiret, aḥmer Müslim, 'alîm, Allâh, âḥiret, 'Anbâyil, ant (d), aşḥâb, aşḥâb-ı fîl, 'Avâşîn, âyât , âyet, Âyete'l-kürsî, 'Aygirus, ay yıldızlı, bâsıt, bayram, berrû, besmele, beşâret, beygamber/beygâamber, bûr, büjek, Cebrâil, cellâd, cennet, cennî, cinn, cinân, çevgân, dâbbetü'l-arz, dâfi'û, Dâvud, deccâl, defîne, dergâh, deyyân, dîn, dîv, du'â, duḥûlü'l-nebî', Ebû-bekir, ebyaz-ı ḥâcib, eczâ, eczâ-i şerîf, eczâi'l-şerîf, edeb, edyân, el-ḥâc, emînü'l-mü'minîn, emirü'l-mü'minîn, enbiyâ, esmâ'u'llah, eş-şalât, Eşmiğ, evrâdü-hâ, Ḥazret-i Eyyûb, Fâṭıma, Fâṭımatü'z-zehrâ, fâtiḥâ, ferişte, fettâḥ, fitûzla-, furḳân, furân-ı mübîn, gavṣ, ḡusl, günâh, ḥâc, ḥâcc, ḥâç, hâdî, ḥafîz, ḥaḳ, ḥakîm, ḥalaḳtu'l-eflâk, ḥâlîḳ, ḥalîm, ḥarâm, ḥarâm/ḥarem, ḥavâcc/ḥavâce, ḥayrât, Ḥayyu, ḥelâl, Ḥızır, ḥîbe, ḥiçret-i nebeviye, Hû, ḥudâ, ḥudâ-i müte'âl, ḥürî, ḥuṭbe, Ḥüseyin, 'id, 'îdü'l-gamâme, 'îdu's-şalîb, 'îdu's-şem', iḥlâş, İlyâs, İnâşım, İncil, 'İsâ, 'İsiyi, İslâm, İsmâ'il, İsrâfîl, Ka'be, Ka'be-i mükerreme, ḳadir, ḳâdir, kâfî, kâfir, ḳalendâs, ḳapu, Ḳayyûm, kefaretü'z-zenûb, kefere, kelâmu'llah, Kesfâ'il, ḳible, ḳıyâmet, ḳonculuz, ḳul, Ḳur'ân, levlâke, leyletü'l-mi'râc, Lesyen, maḳâm, Mecîd, Me'cûc, mecûsî, Mehdî, melâḥâde,

melāhidde, melā'ike, melek, melekūt, Melhenet, meliki'l-vehhāb, Mertebāil, Meryem, mescid, meşāyih, mevlūd, mevlūd-i Yaḥyā, mevlūd-i Yūnus nebī, mevlūd-i Hızır 'aleyhi's-selām, mevlūd-i Hüseyn, mevlūd-i İbrāhīm 'a.s., mevlūd-i Mūsā Kāzım, mevlūd-i Yaḥyā 'a.s., mevlūd-i Zekerıyyā, mevlūdü'l-nebī, Meymūni'l-cinād, Meymūnu'l-esved, Mezheb, Mīkāil, mi'rāc, mi'rācü'l-nebī, Muḥalleyn, Muḥammed, Mūsā, muşgā, muṭahhara, mübīn, furqān-ı mübīn, Mühlenet, mühlik, mü'min, mü'minīn, mürecceb, mürīd, mürşid, müşebbit, Müslim, müslimān, müslimānlık, müste'ān, müte'āl, müṭṭahir, na'īm, naqli'l-Ḳa'be, Naşārā, Naşrāniyyet, nebeviye, nebī, nefrīn, nev-rūz, nev-rūz-ı sulṭānī, Nūḥ, nüzül, nübüvvet, oruc, 'Osmān, 'Ömer, papaz, peygāMBER, raḥīm, raḥman, ramazān, ricālū'l-ğayb, ricālū'llāh, risālāt, risālet, ruhbān, Rūmahleb, rūz-ı Hızır, Rüstem, şādık, şāhibü'l-ḥūd , şaḥretu'llāh, şalāt, şalātīn, şalāvāt, şalīb, şālīḥ, şamed, Sāmırī, şanr(şınır), şar, Şarfāil, şavm, şavm-ı ḥīn-i kār, şavm-ı Meryem, şavm-ı Naşārā, secde, selām, Selsā'il , semī', serendemere, şevāb, sipās, sūre, sūre-i fātīhā, sūre-i iḥlāş, sücūd, Süleymān, sünnet, sünnī, Süryānī, Şāil, şedīd, Şehrūn, Şehrūs, Şemsāil, şer'ī, şer'iyye, şeyḥ, şeyṭān, şükr, ta'ālā, ṭā'at, ṭabīb, taḥıyyāt, ṭāhir, ṭamu, Ṭaştamān, tevbe, tevbe-i Ādem, tevvāb, tilāvet, uḥrevī, ümmet, ümmet-i Muḥammed, vebr, vedūd, vekīl, veliyy, Yaḥya, yaradıcı, Ye'cūc, Yehūdiyyet, Yerkān, Yūnus, Yūsuf, zāhid, zāhr, zākir, Zekerıyā, Zekerıyyā, zenüb, Züb'a, zū'l-başş, zū'ṭ-ṭavl, Zūya', Zūkāil

Âyetler ve Arapça bazı ibareler

Allāhü laṭīf-i bi'ibādihı yerzuḳu men yeşā'ı ve huve'l kavviyu'l 'azīz Şura sūresi, 19. âyet.

'alīmun Mâide sūresi, 94. âyet

'azīmun Mâide sūresi, 94. âyet

bedī'ü's-semavāti ve'l-arz En'am sūresi, 101. âyet.

elem tere ile'llezīne kıle lehüm küfüvü... ilā ecelin ḳarīb Nisa sūresi, 77. âyet.

elem yecidke yetimān feāvā Duha sûresi, 6. âyet.

elḥamdülilâhi'llezî hedânâ li-hâzâ ve mâ kâne li-nehtediye levlâ en hedâna'llâhi 'Araf Suresi 43. âyet.

fânzır ilâ aşarı'llâh raḥmetu'llahi Rûm sûresi"30", 50. Âyet.

fe-emmâ in kâne mine'l-muḥarrabîn ferevḥun ve reyhânun ve cennetun na'im Vakıa sûresi, 88-89. âyet.

illâ la'netu'llâhü 'ale'z-zâlemin Hud sûresi, 18. âyet.

innemâ ḳulnâ lişey'in izâ eradnâhu en yeḳüle lehü kün feyekün Nahl sûresi, 40. Âyet.

ḳul'llâhümme mâlikü'l-mülki Âli İmran sûresi, 26. âyet.

rabbenâ efrâ' 'aleynâ şabrân ve şebbit eḳda menâ fânşurnâ 'alâ'l-ḳavmi'l-kâfirin Bakara sûresi, 250. âyet.

selâmun ḳavlen min rabbi'r-raḥîm Yasin sûresi, 58. âyet.

şümme tâbe 'aleyhim liyetübü inna'l-lâhe hüve't-tevvâbu'r-raḥîm Tevbe sûresi, 118. âyet.

tâhâ mâ enzelnâ Taha sûresi, 1-2. âyet.

ve kezâlike aḥzı rabbüke izâ eḳhaze'l-ḳurâ ve hiye zâlimetün inne aḥzehu elimun şedidin Hud sûresi, 102. âyet.

Velaḳad kerremnâ benî adem İsrâ Sûresi, 70. âyet

ve nezzelnâ mine's-semâi mâen mubâreken feenbetnâ bihi cennâtin ve ḥabbe'l-ḥaşıd Kâf sûresi, 9. âyet.

ve yuzulilâhi'z-zâlimine ve yef'alu'llâhü mâ yeşâü İbrahim sûresi, 27. âyet.

yâsin ve'l-ḳurâni'l-ḥakîm inneke lemine'l-mursalîn 'alâ şırâtin müstaḳîm tenzile'l 'azîzü'r-raḥîm Yasin sûresi, 1-5. âyet.

yā eyyühe'llezīnū āmenū uẓkürü'llāhe ẓikrān keşīrān ve sebbihū būkraten ve aşīlan
Ahzâb sûresi, 41-42. âyetler.

a'lemu'llāhü ta'ālā/ a'lemu-ta'ālā “Yüce Allah her şeyin en iyisini bilir.”

Allāhümme yahfizū min hışmuke “Allah’ım hışmından bizi koru!”

Allāhü a'lem/ Allāhü a'lem ve aḥkem “Allah doğrulukla hükmeden ve her şeyin en doğrusunu bilendir”

‘a.s / ‘a.sü’s-selām / ‘a.s.ü’s-selām/ ‘aleyhi’s-selam/ ‘aleyhis. “ona selâm olsun” anlamında peygamberin adı anılırken kullanılan söz.

bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm “Esirgeyen ve bağışlayan Allah’ın adıyla.”

‘ālimü'l mülk ve'l melekūt

el-muḥtāc ilā raḥmetullahü'l-meliku'ş-şamed “Melik ve samed olan Allah’ın rahmetine muhtaç”

farāğa kitāb-el-müntaḥib ve temme fac neşruhu ‘alā'l ‘ālemīn ve ğām “Seçkin kitabın yazımı bitti ve tamam oldu. Kitabın herkese ulaştırılması fac?, inşallah herkes okur”

ġufire lehū “Allah affetsin!”

‘ind-allāh / ‘ind-allāhü ta'ālā “Allah yanında, katında.”

in-şā'-Allah “Allah’ın izni ile”

in-şā'-Allah ta'ālā “ Yüce Allah’ın izni ile”

kerremallāh Allah’ın lütfu, keremi, bağışı.

lā ḥavle velā kuvvete illā billāhü'l-‘aliyyü'l-‘azīm “Yetki ve kuvvet yalnız Allah’ındır” manasında cümle.

lā ilāhe illā'llāh muhammedü'n resūlu'llāh “Kelime-i tevhid” (Yoktur tapacak, Allah’tır ancak ve Hz. Muhammed onun resulüdür” manasındadır).

lā ya' lemu'l-ğaybe illa'llāh “Gaybı Allah bilir!”

levlāke levlāke lemā ḥalaḫtu'l-eflāk “Sen olmasaydın, sen olmasaydın yeri göğü yaratmazdım” manasında hadis.

men şaffe ḳadd istehzafa “Sıra sıra dizilenler tehlikeye açık hale gelirler” anlamında bir nevi deyim.

muḥammedü'l-nebbiyü'l-' Arab ve'l-' Acem “İran ve Arap’ın peygamberi Muhammed.

radıallahü ' an Allah ondan razı olsun!”

rıdvānu'llahü ta' āla ' aleyhim ecmaī' n Allah hepsinden razı olsun!

tāle ' ömrühü “Ömrü uzun olsun!” duası

vallāhü a' lem/vallāhü a' lem ve aḫkem/vallāhü'l-a' lem “(her şeyi) Allah bilir!”

vallāhü'l-müste' ān “Yardım istenen ve beklenen Allah’ın izniyle.”

ve mā tevfiḳ-i illā billāhü'l ' aliyyü'l ' aẓīm “Azim ve yüce olan Allah’tan başka yardım edici yoktur!”

ve's-selām “İşte o kadar, son söz budur, artık bitti”

zalıke mubelliğühüm mine'l-' ilm “Bu, ilimle, bilerek tebliğ edendir, bildiği için doğru söyler!”

zekiyyü't-ṭāhir min-küllü āfetin bi ḳudsihi “Kutsallığı sayesinde bütün afetlerden koruyan, arınmış, korunmuş.”

1.5.1.21. Deyimler ve sanath sözler

ayaḳ bas- “Girmek, işgal etmek, baş getir- “Ayaklanmak, baş geçmek” 39b/2 kaldırmak” 18a/9

ayaḳda ol- “Varlığını sürdürmek” baş kaldır- “Ayaklanmak” 21a/1

60a/11

başdan aş- “Pek çoğalmak” 32b/4

başı hoş ol- “(Bir şeyden) hoşlanmak” 125b/13	fitne kop- “Fitne çıkmak” 43a/7
başını dâim ur- “Çok pişman olmak” 134b/6	ğam gör- “Sıkıntıya maruz kalmak” 35a/3
derûn dil “Gönlün içi” 164a/2	ğayr dile- 118a/12
el şun- “Uğraşmak, ele almak, ilgilenmek” 135a/6	ğayr gel- 152b/11
ele al- “Kötü yanlarını belirterek eleştirmek” 134b/6	ğayr gör- 28b/1
ele gel- “El ile tutulabilir olmak” 126b/8	ğayr görme- 149a/4
eli iriş- “Becermek, gücü yetmek” 133a/2	iztirâb gör- “Acı çekmek” 53b/9
eli mücerred ol- 95a/13	ihmâm iriş- “Yaşlanmak, kederlenmek” 152b/10
elinden gel- “Yapabilmek, gücü yetmek” 128a/8	iqlim bulan- “Ülkenin karışması” 20a/13
eli ve ayağı tutmaz ol- 16b/11	kemâline ir- “Olgunlaşmak” 128a/13
elem çek- “Acı çekmek, üzüntüye boğulmak” 72b/13	ğorku düş- “Endişe içinde olmak” 65a/5
elem gör- “Sıkıntıya maruz kalmak” 42a/13	mağrûm/ mağrum çal- “İyilik ve ihsandan uzak olmak” 129b/1-129b/2
eyü gel- “Etkisi iyi olmak, hayırlı olmak” 11a/9	mağşûduna irme- 93b/2
fitne düş- Karışıklık olmak 129b/11	mekân tut- “Yerleşmek, yer edinmek” 59a/8-59a/9
	memleket tut- “Ülke fethetmek” 31b/5
	menfa‘atlu gel- “Yararlı olmak” 35b/3

menfa'atsiz/menfa'atsüz gel- "Faydasız olmak" 88a/4

mergüb düş- "Rağbet etmek" 128b/4

mevt iriş- "Ölüm gelmek, ölmek" 139a/2

muḳaddem gel- "Erken gelmek" 86b/6

murāda iriş- "Amaca ulaşmak" 131b/7

mürüvvetlü düş- 128b/9

naẓar gör- 125b/8

nuşret bul- "Üstün gelmek" 152b/10

od düş- "Ateş düşmek, felaket olmak" 34b/2

oğlan bırağ- "Çocuk düşürmek" 24b/4

oğlan düşür- "Çocuk düşürmek" 63a/7

ortadan eksil- "Ölmek, yok olmak" 90a/6

hüsrān yetiş- "Zarar gelmek" 32b/7

pāk-dāmen ḳop- "Namuslu olmak" 133a/4

pākīze ḳop- 132b/1

pāy ur- "Yürümek" 132a/2

perde ehli "Namuslu" 32b/3

raḥmet irüş- "Korunmak" 131b/9

raḳş ur- "Oynamak, sıçramak" 135a/9

rast gelme- "İstenilen biçimde gelişmemek, rast gitmemek, uygun gelmemek" 93b/1

remel ur- 134a/4

renc deg- "Hastalık bulaşmak, hastalanmak" 111b/3

renc iriş- "Kaygılanmak" 45b/5

renc ve ğam gör- "Sıkıntıya maruz kalmak" 70a/9

revā tūt- 156b/6

revāyiş düş- 129a/9

selāmet bul- "Kurtulmak, eminlik olmak" 110b/2

taña ḳal- "Sabaha kalmak, sabahlamak" 136b/13

tārīḥ tūt- "Tarih kabul etmek, başlangıç bellemek" 92b/6

teraḳḳī bul- "Yükselmek" 128a/3

terkīb bağla- 127a/9

tevbe ḳapusu 159a/7

türāba düş- 30b/6	yüz tütma- 154b/11
ümīdin tüt- “Ümit etmek” 119a/6	zahmet çekme- “Sıkıntı çekmemek” 66b/3
vehme düş- “Şüphelenmek” 128b/9	zahmet eyle- “Sıkıntı çektirmek” 13a/8
veledin düşür- 25b/3	zahmet gör- “Acı çekmek, eziyet çekmek” 72a/9
veledlerini bırak- 26b/7	zahmet görme- 102a/t
vücūda gel- “Var olmak, hasıl olmak, oluşmak” 37b/5	zahmet meşakkat çek- “Sıkıntı çekmek” 71a/9
vücūda getir- “Hasıl etmek, oluşturmak” 92a/13	zahmet ver- “Sıkıntı çektirmek” 88a/13
vezne var- “Ölçülü olmak” 129b/13	zahmet ve ta‘ab gör- “Sıkıntıya maruz kalmak” 9b/4
yaramaz gel- “Yaramamak, faydası olmamak” 33a/5	zarar gel- “Zarara uğramak, kötülük görmek” 105b/t
yerine geç- 49b/13	zarar gör- “Zarara uğramak, kötülük görmek” 42a/13
yerine gel- “Gerçekleşmek” 117b/10	zebūn düş- “Güçsüz olmak” 131b/3
yollar kesil- “Yol kapanmak” 35a/7	zebūn eyle- “Aciz bırakmak” 60b/1
yüz çevirmiş ol- 154b/4	zemīniñ yüzi gül- 127a/10
yüz döndür- “Bir şahsa gösterilen ilgiyi kesmek” 86b/13	zevāl iriş- 59a/7
yüz göster- “Baş göstermek, belirlemek, ortaya çıkmak” 132b/13	zıfir bul- “Üstün gelmek, düşmanı yenmek” 11b/1
yüz tüt- “Olma yönünde ilerlemek” 127a/11	

zıyān gel- “Zarar gelmek, kötülük dokunmak” 15a/2	zuhūra gel- “Ortaya çıkmak, görünmek” 126a/12
zıyān irişdür- “Zarar vermek” 7b/4	zulma yüz tut- 28b/9
zıyān iriş- “Zarar gelmek, kötülük dokunmak” 27a/8	zulm u cefā gör- “Kötülük görmek” 28b/4
zıyān yetiş- “Zarar gelmek, kötülük erişmek” 8a/4	

1.5.1.22. Varlıkların niteliklerini ve durumunu gösteren kelimeler

acı, acılık, açık, ağ, ađar, ağarlık, ağrı, ağır, ađu, alçağ, ābādān, ābī, ‘ābid, ‘abīd, ‘acāyib, ‘aceb, ‘adāle, ‘adāvat / ‘adāvāt, ağlımzı (ağlez), a‘lā, ‘aliyy, ‘aleyhim, āmen, ‘Arabī, ‘arabiyye, arık, ‘arıkısı, artık, artuğ, arziyye, āsān, āsānlık, ařfār, ařđar, aşı, ařlā, ařlī, aşşı, aşır, āřikār, āřikāre, āřūb, aşurı, ‘avānlık, ayaklı, ayaklu, ‘ayān, ‘ayb, aydınlık, ayrılık, ayrılmasuz, az, azacık, azaçuğ, a‘zam, ‘azīm, bağlu, bahālī, bahālu, bāđūr, ba‘īd, bākī, bāng, bārid, başka, başlu, bātıł, bātın, bātına, bayağı, ba‘z(ı), bazıkere, be-heves, belā, beñzer, berd, bereket, bereketlü, beter, bīm, biraz, birkaç, bī-řūmār, bī-zarar, bol, bolluğ, bölük, buçuğ, buđār, bululdu, bülend, bünhān, bütün, büyük, büzürk, cefā, cemī‘, cemī‘i, cerb, cīfe, řīfe, cümle, çalkoyun, çekirgelik, çekürgelik, řīn-seher, şirkin, çođ, çok, çokluğ (đ), dāsītān, degil, degme, degül, degürmi, dırāz, dik, dikme, dilek, dirāřsān, diri, dūr, durı, dümük, dürülü, dūřvār, düz, düzlük, egri, eksik, ekři, emīnlik (g), erācīf, eser, eski, evsaş, evvel, evvelki, eyü, eyüce, ezdād, fařşayāt, fā‘idelü, fā‘idesiz, faır, fenā, firā(vā)n , řalīza, řalīz, gelecek, gelecek, gelegüç, şuşşalı, güc/güç (c), gü, güzel, řādīs, şadsiz, řafī, řafīf, řā‘il, řarāb/řarāb, řarābe, řarāblık (đ), řarārāt / řarārat, şareket, řarīř, řarr, řarr/řarr/şarre, řāřıl, řāřsa, şastalık, şastelik/şastelik (g), şaşat, şaşek, şaşeklik (g), řařā, şatar/şatar, şatarlı, şatar-nāk, řavf/řavf, řāyınlık, şayırılı, řayr, řayvān, řayvānāt, řāzır, herze, hevāyī, heybet, řor, şorluğ (đ), řoř, şoşça, şoşluğ (đ), řüb, şuceste, řür, ılıcağ, ırak, ışıcağ, ışşı, ışşıcağ,

iftādan, ihtimāl, ince, intizām, ism, issi, qadīm, kāfī, kaldurak, kalduruk, qalīl, qara (1), qaraġu, qaranlık, qarañlık, qarañu, qarışık, qarīb, kārīz, kāsıd, qatı, qayġu, qazanc, qazanclu, qazancsuz, kebīr, kem, kemān, kesik, keşīr, keskin, kıllet, kışaluk, kıt, kıymetlü, kiçi/küçi, koqulu, koqulu, kolay, koquluk, koqunc, koyu, qumlu, qurak, quru/quru, qutlu, quyrıklu/quyruqlu/quyruqlı, quyruk (ġ), küdüret/küdüret, kükürdli, küllī, küre, laţif, lāzım, levn, levnī, lezzet, ma' den, maħlūqāt, maħrūt, maħşul, maħşulāt, muħaşşāl, maħşuş, maħzūr, maħzurāt, mā'il, maqşud, ma' kül, māl, ma' lüm, ma' mūr, ma' mūruluk, maţlab, mecmū', mekşuf, me'mül, menāfi' lu, menfa' atlu, menfa' atsiz, mensüb, mervī, meşyüm, mevcüdāt, meymün, mezkūr, mezmüm, mişālī, misk, mişl, miyāne, mu' accib, mu' ammā, mu' ayyen, mubālīga, mubārek, mūcīb, mufazzāl, muġayyebāt, muġlak, muħālif, muħazzir, muħiţ, muħtaşır, muħtelif, muħtelife, muħtemel, muqābil, muqaddes, muqārın, muqarrab, muqarrar, muntaqıl, murād, mustaħrac, mustaqbel, muţābık, muţahhara, mu' tedil, mizāclu, muvāfiq, muzırr, muzlim, mücerreb, mücerred, müdām, müdebber, müennes, müeşşer, müfīd, müfīde, mühim, mühr-nām, mülevveş, münāsib, münevvere, münħasif, münteşir, mürecceb, müstevlī, müşkil, müşkül, müşterek, müte' allık, müte' alli, müyesser, müzekker, müzeyyen, nā-bedīd, nā-emīn, nāfi', nā-ħaqq, nā-ħoş, naħs/naħs, nāqıs, na, nisbet, nūr, oñad, oñat, öküş, palasa, pek, peydā, pūşide, pūr-, pūr-ferah, pūr-nūr, raqıq, rast, raţb, revā, revān, revnaq (ġ), rūşen, rūzī-sa' d, şābit, sa' d, şāfī, şaħiħ, saht, sāir, sākin, şālīħā, sālīm, şarb, şarp, şatun, sehl, sehmnāk, semiz, semüz, sengīn, sert, sevümlü, siñeklik, sirkelü, şovuk (ġ), söz, su'āl, şulu, şarţ, şazlık (ġ), şemā', şerāiţ, şeref, şer'ī, şerīf, şerīfe, şer(r), şey, şiddet, şirin/şirin, şişik, tābi', talġalık, tarlık, tāli', tamām, taşlı, tatlı, tatlu, tāze, temīz, ter, teşvişli, toġrı, tuzlu, ucuz, ucuzlık, uçuzluk, ucuzlu(ğ), ufağ, ulu, 'ulvī, 'ulviyyed, uşşı, uvaçık, uzunluk, ürkülük, vāfir, vaqāyi', vāqı', var, vārid, vāşıl, vāsi', vīrān, yābis, yaġmurlu, yaġmurlı, yaqın, yaqınlık, yalabık, yalan, yaqın, yañlış, yapraklı, yarak (ġ), yaramaz, yaramız, yaramazlık, yaş, yavuz, yavuzluk (ġ), yekün, yeldā, yenilik, yeñi, yerli, yersiz, yıldızlı, yıldızlu, yırtıcı, yigit, yok, yumşak, yumuşak,

yübüset, yüce, yük, yüksek, zahmetsiz, zâid, za'îf(1ık), zâımlık, zâyi', zemîne, zevâyâ, zîbâ, ziyâde, zulmet

1.5.1.23. Kişilerin ömür, nitelik, karakterleriyle ilgili kelimeler

aç, açlık, açuk, ad, adam, 'adl, adlu, ağsak, alıcı, abdâl, âbî, 'acüz, 'açüz, a'dâ, âdem, 'âdil, 'adû, aḥ, aḥkem, aḥyâr, 'âkıbet-kâr, 'âkı1, 'ağıllı, aḫtâb, 'âlî, 'âlim, 'aliyyü'l-'azîm, allâm, 'amded(n), 'âmil, añlu, 'âr, 'âşî, a'vân, 'avân, âvâre, âvâz, 'ayş-bîn, azgun, 'azîm-keş, 'azîz, 'azîze, bahâdır, baḥîl, bâ'is, baş, bay, bayık, bed, bed-gümân, bed-ḥüy, bellü, be-nâm, besâle, biş-bîn, bişmân, boy, boylu, câhil, celîl, cemîl, cevmerd, cihân-geşt, cimâ', cimâ'at, cûd, cüvânân, çapık, çesur, dâ'î, dâna, đarr, delü, devletlü, dişi, dürüst, ebleh, edebsiz, ednâ, ekber, emîn, enzâl, er, erbâb, eren, erkek (g), eşher, eşraf, eşref, evli, fâhiş, faḫîr, fârîğ, fâsık, faşîḥ, fâzıl, feraḥ-nâk, fi'illi, fuḫarâ, ğam-gin, genc, ğinâ, giriftâr, gölge, gön(ü)l, gözlü, güyende, güci, güçlü, gümân, güşâde, güzîde, ḥâin, ḥalîm, ḥalli, ḥamele, ḥâmil, ḥâmile, ḥaml, ḥandân, ḥarân, ḥariş, ḥazm, ḥasta, ḥaşıyyet, ḥatır, ḥavâşş/ḥavâşş, ḥavâtîn, ḥayâl-engîz, ḥayânat, ḥayâsız, ḥayrân, ḥayr-endîş, ḥazîz, heves, heybetlü, hezeyân, ḥışm-naḫ, ḥiddetlü, ḥizmet-kâr, ḥoşnûd, ḥüb, ḥübân, ḥulḫ, ḥün-ḥör, ḥurmetlü, ḥüner-mend, ibnü's-sultân, içici, idici, ihtiyâr, ikiz, incidici, irâdet, is, issi, isüz, işideli, itfâl, ḫadd, ḫaddi-endâz, 'izzetlü, ḫâil, kâmil, ḫarı, ḫâtî', ḫâtîl, ḫavî, ḫayḡulu, kefere, kem, kemâl, kerâmet, keremli, kerem-ter, kerîm, kesici, ḫılinc, ḫısa, ḫız, ḫızlı, ḫişi, ḫorḫu, ḫörklü, ḫudretli, ḫul, ḫulluḫ, ḫuvvetlü, küçücek, küçük, küffâr, la'în, lâyıḫ, ma'âşiret, maġbûn, maġlûb, maḫrûm/ maḫrum, maḫbûl, maḫtûl, mâl-dâr, manşûr, marâzlu, ma'rifet, mazlûm, mekkâre, melâḫâde, melâḫidde, melûl, memnû', memnûn, merd, mesrûr, meşġûl, meşhûr, miskîn, mizâclu, mu'amillü, mu'ammer, mu'azzim/ mu'azzîm, mu'ciz, muḫâvif, muḫazzir, muḫkem, muḫterem, muḫayyed, muḫayyet, munâfıḫ, mu'teber, mutî', muḫmain, muḫtâlî', muzaffar, muḫtarıb, mübtelâ, müdḫill, müfsid, mühmil, mükedder, mükerrerem, mükerreme, mükemmel, mü'min, mü'minîn, muna'am, münhezim, mün'im, müntaḫib, mürüvvetlü, müşâhid, müşteri, müteġayyir, müteḫarrık, mütevellî, nâbî, naḫîf, nâ-kes, nâ-murâd, nâm-dâr, nâ-mubârek, nâ-pâyidâr, nâ-resîde, nâs, nedîm, nefer, nefis, nîk-

nāmlık, nisā, nisvān, nuşretlü, nücebā, oğlan, oğlancık (ğ), ođ(u)l(erkek çocuk), oğullu, orta, ölü, ölümlü, ‘ömürlü, pāk, pāk-dāmen, pākīze, pehlivān, pelīd, peşīmān, pīr, püser, rāğıb, rāhat, raķībe, rencīde, ricāl, rüşvet-hör, sa‘ādetlü, şādık, sağınc, sađāvet, şāhib, sa‘īd, sākin, şāliħ, sālik, sārık, sekāra, semī‘, semiz, ser, ser-süpük, sevgi, sevgülü, siñirici, sīretli, şūret, şūretlü, Süryānī, süst, şād, şaħş/şāħş, şākir, Şāmlu, şān, şāz, şebāb, şerīf, şerīr, şerīfe, şom, tabi‘at, tabi‘atlu, tã‘ife, tãvã‘if, tãvīl, tehi, tendiristlik, tendüristlik, teng, tıfil, tūr-endāz, tøk, tøktołu, uğrı, ulu, urucu, uşlu, uşāķ, ‘uzemā, uzun, ümerā, üstün, vālide, vāriş, veled, yad, yaķīn, yaş, yaşlu, yatulu, yavuz, yedirici, yegin, yeñi, yetim, yéyici, yigid, yoħsul, yol kesici, yol urucu, eşkıya; yolcu, yörük, yüklü, za‘īf, zāiru, zālım, zārīf, zebün, zelīl, zenān, zeyrek, zū-fünün

1.5.1.24. Millet, kavim adları

‘Ād, ‘Acem, ‘Arab, benī Ādem, cühūd, efrenc, Ermeni, Firenk (g), Hābeş, Hindū/Hindu, Ĥorzemşāh, Mışrlı, Rūm, Rūmī, Rūmiyye, Süryān, Şāmlu, Tātār, Tübey, Türke, Yahūdī, Ye‘cüc ve Me‘cüc, Yehūd, Yunan, Yunanlı, zengīler

1.5.1.25. Unvanlar

ağa, beg, cenāb, hān/hān, ĥazret/ĥazret, paşa, Tekür

1.5.1.26. Ölçü adları ve ilgili kelimeler

ķarış, kefe, siñü, siñü (gibi uzun), tağara, vezn, yarı, yarı, yekün

1.5.1.27. Doğa ve tabiatla ilgili kelimeler

ađaķ, aķarsu, āb, ateş, ĥāk, hevā, ābiyye, āfāt, āfet, aĥcer, arz, āteşī, ayaz, ‘ayn, bād, bād-ı semūm, bādī, bađ, bađ bađķe, bađķe, bahķe, baĥr, bārān, berdū’l-‘acüz, berd-i ‘acüz, berĥ, berķ, besārık, bevāriħ, biñar, boyrāz, bu□aķ, bulud, bulut/bulut, bulutlu, busarık, buz, bü(rū)det, bursarık, cemre, deñiz, dere, deryā, dirāht, duman, emr, enhār, erba‘īn, eşcār, evrāk, ez-hevā, furtuna, furyās, ĥamāme, gerd, germā, giyāh, gök (g), göl, ĥubār, ĥüneş, ĥāk, ĥākī/ĥākī, ĥarbe, ĥarr, ĥārr/ĥārr/ĥārre, hevā, hevāyi, ĥusūm, ılıca, ırmađ/ırmaķ, ķalīlū’l-yefā‘a yem, ķamtarīr, ķar, ķara (2), Ķara yel, keşişle, ķırađu,

kırğa, kırğun, kök, kühî, kurağ, kuraqlık/kuraqluk, kuru/kuru, kuṭb, kuṭbü'l-aḳṭāb, kuṭbî, lerziden, lerziden zemîn, lodos, mā', māiyye, maṭar, maṭarî, mütemes, muṭfiyyü'l-cemr, mükfiyyü't-ṭa'an, nār, nārî, nāriyye, nem, od, özdek (g), pîrûze, ra'd, raṭb, ravza, riṭûbet, riyāḥ, riyāḥ-i bevāriḥ, rū-yi zemîn, rub'-ı meskûn, ruṭûbet, rüzgār, şā'aḳa, şabā, saḥrā, şā'ıḳa, sam yeli, sel, semûm, seng, serd, sermā, seyl, şovuk (ğ), şu, şular ṭaş-, şubḥ-ı şādıḳ, suḳûtu'l-evrāḳ, sünşek, şecer, şiddetü'l-berd, şiddetü's-sermā, şu'le, sünşek, ṭabāyi', ṭağ, ṭamla, ṭaş, ṭobrağ, ṭolı, ṭolu, ṭoñ, ṭopraq, toz, ṭūfān, ṭulū', ṭuman, ṭurāb, türāb, varağ, yābis, yağmur, yağmurlı, yağmurlu, yaldırım, yapraq (ğ), yapraklı, yaş, yebûset, yel, yem, yer, yer depren-, yer gürle-, yér, yeryüzi, yıldırım, yumşaq, yumuşaq, yübûset, zelzele, zemherîr, zemîn, zevāl

1.5.1.28. Sayılar ve ilgili kelimeler

altı, altıncı, altı yüz, altmış, ahad, 'aşer, 'aşere, 'aşerî, 'āşir ~ 'aşir, 'aşr, beş, beşinci, beşyüz bir, biñ, biñ altmış, biñ otuz ṭoḳuz, biñ üçyüz bir, bir, birer, birinci, çehār, dörd, dörder, dördüncü, dört, dört yüz, dört yüz seksān ṭoḳuz, dü, ikinci(ikinci), elf, elli iki, elli ṭoḳuz, elli üçer, erba'a / erba'a, ḥādî, ḥamîs, ḥāmis/ḥāmis, ḥāmisi, ḥāmisi/ḥāmisi, ḥamse, heft, 'ıṣrūn, iki, ikinci, ikişer, iki yüz, iki yüz elli altı, ilk, işneyn, kırğ, kırğıncı, on, on altı, on altıncı, on beş, on beşinci, on bir, on birinci, on dördüncü, on dört (d), on iki, on ikinci, on ikişer, on sekiz, on sekizinci, on ṭokuzuncı, onuncı, on üç, on üçüncü, on yedinci, otuz, otuz beş, otuz bir, otuz birinci, otuzuncı, penc, rābi', rābi'u, rub', sābi', sābi'u, sādîsü, sādîs, sālîş, sālîşe, sālîşü, sāmîn, sāmînü, şānî, se, seb'a, seb', seb'in, sekiz, sekizer, sekizinci, sekiz yüz yigirmi, sitte, şülüş, şülüşān, şeş, tāsi', tāsi'u, ṭoḳsan, ṭoḳsan beş, ṭoḳuz, ṭoḳuzuncı, ṭoḳuz yüz, ṭoḳuz yüz bir, ṭoḳuz yüz otuz beş, ūlā, üç, üçüncü, üç yüz altmış, üç yüz altmış altı, üç yüz altmış beş, üç yüz bir, üçer, üç yüz, yedi, yedinci, yedişer, yek, yetmiş, yetmiş iki, yigirmi, yigirmi altı, yigirmi altıncı, yigirmi beş, yigirmi beşinci, yigir(mi) bir, yigirmi birinci, yigirmi dördüncü, yigirmi dördüncü, yigirmi dört, yigirmi ikinci, yigirmi iki, yigirminci, yigirmi sekiz, yigirmi sekizinci, yigirmi ṭoḳuz, yigirmi ṭokuzuncı, yigirmi üç, yigirmi üçüncü, yigirmi yedi,

yigirmi yedinci, yüz, yüz altmış altı, yüz biñ, yüz bir, yüz on bir, yüz seksan bir, yüz yetmiş bir, yüz yigirmi

1.5.1.29. Dil (lisan) adları ve ilgili kelimeler

‘Arabiyye, Rūm dili, Rūmiyye, Süryān dili, Türkçe, Türki lisānı, Yūnāniyān, zūbān

1.5.1.30. Arapça-Farsça soyut kelimeler

‘ākıbet, arzu, ‘azīmet, bekā, buğz, dād, delālet, efzūn, efzūnluk (ğ), emīnsizlik, em(i)n, endīşe, fā’ide, firāk, firāksız, fitne, ğaflet, ğam, hācet, hālāş, hālāşlık, hāzer/hāzer hıfz, hıyānat, hıyānatlık, hicrān, hüner, hūsn, hūsrān, hūzn/hūzn, ıztırāb, iqbāl, iltāf, ‘ināyet, ihşān, ihtilāf, ihtilāfāt, iltifāt, ‘inād, infī‘āl, inqılāb, , inşāf, intikām, intizār, istifāde, istihkām, istihrāc, itā‘at, itbā‘, i‘tidāl, i‘tikād, i‘tibār, ‘izzet, kabūl, kabz, kadr, kahr, karār,kaş(ı)d, kerem, kıymet, kulūb, kuvvet, külliye, la‘net, luţf, mātem, mecāl, medh, mekr, melālet, melāl, melāmet, men‘, menāfi‘, menfa‘at, meşakkaţ, meşiyet, meyl, miḥnet, mihr, mizāc/mizāç, muḥabbat, muḥālifet, muḥāţara, müddet, mürüvvet, müşkülāt, nazar, nāzile, necāt, nefād, nefret, nefrīn, nefes, nehy, nekbet, nisyān, niyet, noqsān, nuşret, nümā, perīşānlık, rāhatlık, raḥmet, rāz, refāhiyet/ refāhiyyet, ri‘āyet, sa‘ādāt, sa‘ādet, sa‘d, şafa/şafā, şālāh, şalāhat, şalāhiyyet, selāmet, selāmetlik, selvā, şıdķ, sitem, şulḥ, sürūr, şehvet, şekk, şerḥ, şuĝl, şūr, şübhe, ta‘ab, ta‘addī, ta‘alluķ, suķūt, taĝayyūr, taĝyīr, taḥallūf/taḥallūf, taḥķīķ, taḥrīk, taḥşīl, taḥvīl, taḥlīl, ṭaleb, ta‘līm,ṭarīķ, tazarru‘, tebāb, tebāh, tedbīr, tedbīren, teemmil, tefekkūr, teferrüç, tefsīr, tekebbūr, teshḥur, teshīr/teshīr, teşvīş, tevāzu‘, teveccüh, tılısm, tılısmāt, te’hil, tehlike, tehlike, terakķī, terk, tertīb, teşlīş, teşbīh, tevfiķ, te’vīl, ‘uķubat, ‘urūc, uşul, ümiz, ümīd, vech, vefā, vefķ, vehm, velāyet, veşī, yād, yemīn, zabţ, zaḥmet, zaḥmetsiz, zamāir, zarar, zemm, zıll, zillet, zıyān, zıkr, zulm, zulmlık

1.5.2. Fiiller

1.5.2.1. İnsanın temel hareket ve oluşlarını gösteren fiiller (229 tane)

aç-, açıl-, ağla-, al-, aldUr-, all-, ara-, arı-, at-, avla-, avlat-, ayır-, ayt-, bağ-, bağla-, baķ, bas-, başla-, bekle-, bellür-, belür-, beñze-, beze-, bırağ-, bıraķ-, biç-, bil-, bildir-, bildür, bileş-, bin-, bit-, bitür-, boz-, bozul-, böl-, bul-, bulan-, bulun-, buyur-, çağır-, çal-, çalın-, çalış-, çekiş-, çık-, çoğal-, çöz-, danış-, de-, deg-, degiş-, depele-, depren-, depreş-, der-, deril-, di-, dik-, diñle-, diril-, doğ-, dolaş-, döğ-, dök-, dön-, döndür-, dur-, dut-, dür-, dürdün-, dürüş-, düş-, düşür-, düz-, düzüş-, éd-, egrid-, ek-, en-, endir-, esenleş-, et-, evlen-, éyd-, eyd-, éyle-, eyle-, eyt-, fitüzla-, geç-, geçür-, gel-, getir-, gez-, gider-, gir-, giril-, git (d)-, giy-, gizlen-, göm-, gönder-, gör-, görin-, görül-, görün-, göster-, götürül-, gözet (d)-, gül-, hayätlan-, iç-, içir-, idiş- , in-, inci-, incin-, incit (d)-, indir-, ir-, iriş-, irişdür-, irüş-, işit- (d) , işle-, it (d)-, itdür-, iv-, iyle-, kaç-, kadırlan-, kal-, kaldır-, kaldur-, kalk (ğ)-, karış-, kaşan- , kat-, kayır-, kaz-, kes-, kesil-, kıl-, kır- , kırcaş- , kırcış-, kırıl-, kırķ-, ko-, kocal-, koķla-, konuş-, korķ-, koş- , kov-, koy-, kur-, kurtul-, kurut- (d), kus-, kuzıla-, nikāhlan-, oķı-, oķu-, oķud-, oķut-, otur- , oyna-, öğren-, öl-, öldür-, ört-, saç-, şaķın-, şal-, şar-, şat-, şay-, sebeblen-, sek-, semir-, şığa-, şıvaş-, şıyış-, sil-, şor-, söyle-, söyleş-, şun-, sür-, sürün-/şürün-, şivele-, taya-, toğ- , toğur-, toķu-, toy-, tut-, uğraş-, uğrıla-, uğruş-, ur-, uşan-, uydur-, uyu-, ülüşdür-, üre-, ürü-, üşen-, var-, ver-, vir-, yaķ-, yap-, yaşa-, yayıl-, yaz-, yazdır-, ye-/yé-, yetiş-, yığıla-, yık-, yi-, yu-, yut-, yürü-, yüz-

1.5.2.2. İnsanın duygu, düşünce ve isteklerini gösteren fiiller (11 tane)

çek- , çevir-, çıkar-, dile-, sev-, sevil- sevin-, iste-, vazgel, yarlığa-, yen-

1.5.2.3. Varlıkların oluş ve hareketlerini gösteren fiiller (74 tane)

ağar- , ağıl(lan)-, ağılla- , ağıllan-, aķ-, alın- , añıl- , art- , aş-, bat- , bol-, çüri-, çürü-, dol-, doñ-, dökül-, dökün-, dutul-, düpüren-, ekil-, eksil-, eksül-, es-, get (d) -, göynü-, gül-, gürlle-, gürlen-, gürlüde-, ışılda-, içil-, işlen-, kışal-, kızar-, koķ-, kop- , koyul-,

ķuru-, ol-, oll-, olun-, oñ-,  t-, piş-, rızķlan-, şın-, şoğal-, şoğul-, şol-, şovu-, s ylen-, s r-, şişel-, şağıl-, şamla-, şaş-, řođ- , şoğul-, şoğur-, şol-, şolun-, řur-, şutul-, urul-, uzan-, yağ-, yağdur-, yağlaş-, yalan-, yar-, yara-, yazıl-, yen-, yıkıl-

1.5.3. Sıklık Sayılarında Metnimizin İlk Sıradaki Kelimeleri

ol- 3033	yağ- 231
ve 1957	yağmur 191
bu 935	il 188
it- 734	�k�ş 187
çok/çoğ 644	ķatı 184
ay 520	r�z 182
eger 516	ey� 177
gün 493	dağı/dağı 169
bir 401	öyle-/eyle-/iyle- 168
s�f at 357	şoğ- 165
faşıl / faşıl 343	yer/y�r/yir 157
bey�n 325	am�/amm� 153
yıl 314	hem 142
ol 300	gök 140
s�l 259	her 135
p�diş�/p�diş�h 258	az 133
f� 231	görün- 131

ekin 129	‘ aşer 99
kızlık/kızılılık/kıtlık 125	derece 97
ki 125	di- 95
şu 125	menzil 91
elif 123	hastalık/hastelik/hastelik 88
ulu 123	helāk 88
dal 122	vilāyet 86
halk 122	kan 85
yılduz/yıldız 119	ne 85
he 118	taraf 85
vav 118	düş- 82
cim 117	maşrıq 82
fitne 115	ceng 79
mağrib 115	Rūm 79
evvel 112	ucuzlık/ucuzlu(k)/uçuzluk 76
kamer 111	harb 75
yemiş 110	vakt 72
ile 108	gürle- 71
beg 104	yel 69
kırıl-102	iqlim 68
kış 100	şeb 67

tolun- 65	vebā 57
cedvel 65	sultān 56
düşenbe 64	anıñ/anın/anuñ 55
güneş 63	vāqı' 54
nun/nūn 63	kim 53
yekşenbe 63	ölüm 53
gör- 62	sefer 53
git (d)- 62	issi 52
pençsenbe/pençsenbe/pençsenbih 62	iş 52
cum' a 61	şoñ 52
'ısrūn 61	zıyān 52
var- 61	huşūmet 51
ziyāde 61	iriş- 51
yā (Far.) 60	münāsib 51
zūlm 60	ze 51
al- 59	iki 49
şenbe 59	tut- 49
tutul- 59	ya' ni 49
yā (Ar.) 58	ye/yé-/yi- 48
dökül- 57	nice/niçe 46
Şām 57	ot 46

şoñra 46	şavaş/şıvaş 44
muḥabbat 45	zıkr 44
orta 45	şovuk 43
renc 42	lâkin 37
yeñi 42	Mışır/Mışr 37
sene' 41	tolu/ṭolı 37
yay 41	‘utârıd 36
oñ- 40	yüz(çehre) 34
ķıl 38	vâfir 32
ķıtâl 38	yedi 32
şimâl 38	

1.6. Metnimizde Anlam Değişmesine Uğramış Bazı Kelimeler

Anlam bilgisi dilin düşünce yönüyle ilgili olup, sesle düşünce arasındaki ilişkilerle ilgilenen bilim koludur. İki kısma ayrılır:

Eş zamanlı anlam bilimi (senkronik semantik): Dilin belirli bir zaman kesintisindeki durumunu tarihî değişme ve gelişmelere girmeden inceleyen anlam bilimidir. Bu bölümün içine kelime, kavram, anlam, kapsam, eş anlamlılık, eş adlılık gibi konular girer.

Art zamanlı anlam bilimi (diyakronik semantik): Dilin anlamla ilgili olaylarının tarihî değişme ve gelişme süreci içerisinde ele alındığı anlam bilim koludur. Bu alan içerisinde ise anlam olayı olarak nitelendirilen anlam değişmeleri ve söz sanatı sayılabilecek deyim aktarması, ad aktarması gibi konular ele alınmaktadır. (Özkan, 2009:114).

Buna göre de, anlam bilimin art zamanlı semantik denilen ikinci kısmının konusu olan anlam değişmesi, dilimizde var olan iki morfemden(kelime-ek) biri olan kelimenin anlamında meydana gelen değişikliklerdir. Çünkü dilde anlam taşımakla görevli unsur kelimedir. Ek fonksiyon taşır. Anlam değişmesinin özellikleri dikkate alınarak çeşitli tanımlar yapılmıştır: Bir kelimenin anlattığı kavramlardan az veya çok uzaklaşması, onunla uzak yakın ilişkisi bulunan veya hiçbir ilişkisi bulunmayan yeni bir kavramı anlatması biçiminde tanımlanabilir (Aydın, 2007: 82). Bir kelimenin gösterdiği anlamdan az veya çok uzaklaşarak yeni bir anlam kazanmasıdır (Korkmaz, 1992: 10). Bir göstergenin başlangıçta dile getirdiği kavramda bir daralma, bir genişleme belirmesi ya da aynı sözcüğün bir zaman sonra başka bir kavramı anlatır duruma gelmesine anlam değişmeleri (semantic change) denir (Aksan, 2006: 88).

Burada yapmaya çalıştığımız şey, kısaca konuyu ele almakla beraber, anlam bilimin yakın ilişki içerisinde olduğu metin dilbilim ve sözdiziminin de konusu içerisine girer. Kelimenin anlamını belirlemede, cümleler arasındaki bilgi akışlarının nasıl gerçekleştiğinin, bunun yanı sıra, önceki ve sonraki ifadelerin anlamlarının da etkili olduğu kabul edilmektedir. Yeni bir ifadeyle karşılaşan biri, bu ifadeyi yorumlamak için ek ipuçlarını bağlamdan elde edebilir (Yaylagül, 2010:7). Metin incelemelerinde sözlük oluşturma aşamasında metinden bağımsız olunması düşünülemez. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarının önemini, Öztürk, “İşlevsel Sözlük ve Osmanlı şiirinde Bağlam” adlı yazısında şu şekilde açıklar: Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları, şairin söz varlığını oluşturan dil öğelerini bütün olarak görmeyi sağlaması ve bütün bunların anlamlandırmaya olan katkısı yönüyle önemli bir alandır (2008: 333). Anlam değişmesi olaylarının genel olarak metnimizde şu türleri görülür:

- a. Anlam daralması
- b. Anlam genişlemesi
- c. Başka anlama geçiş
- d. Anlam kötüleşmesi
- e. Anlam iyileşmesi

1.6.1. Anlam Daralması (Semantic Restriction)

Anlamlı bir birimin daha sınırlı bir kapsam içermeye başlaması; genel bir anlamdan dar bir anlama geçerek değişmesidir(Vardar, 2002: 20). Bir başka ifadeyle, bir göstergenin önceden anlattığı nesne veya devininin ancak bir bölümünü bir türünü anlatır duruma gelmesidir(Aksan, 2006: 90). Metnimizde belli başlı örnekleri şunlardır:

şuv > **şu** kelimesi metnimizde 1.İçilen su (oda sıcaklığında renksiz durumda bulunan renksiz, kokusuz madde, ab, 2. Bu sıvıdan oluşan kitle, deniz, akarsu gibi anlamlarla 123 yerde geçer. Clauson, bu kelime üzerine şu açıklamaları yapar: ‘su’; bütün dönemlerde yaygın... VIII. yy.da Eski Türkçede pek çok defa ortaya çıkan *yér suv* mistik ve dinî anlamı olduğunu gösteriyor, fakat bu ve diğer şivelerdeki metinler gösteriyor ki sadece ‘toprak’ anlamına geliyordu, yani hem toprak hem de nehri, gölü içinde bulunduran saha vs. (1972:783).

Bu açıklamalar kelimenin metnimiz açısından kısmen de olsa bir anlam daralması geçirdiğini göstermektedir. Kelime eski mistik ve dinî anlamını yitirmiştir.

Metnimizden örnek vermek gerekirse,

şu içmekden 16a/3

şuya gemiler endürmek 122b/9

Anlam değişimleri yalnızca Türkçe kelimelerde değil, yabancı kelimelerde de görülür. Örnek; Arapça’dan Türkçeye geçen **mektep** (<**mekteb**) kelimesi, kaynak dilde “yazihâne, büro“ anlamlarında kullanılırken bugün, bu kelime Türkçe’de yalnızca “okul” anlamında kullanılır. Yani kelime Türkçe’ye geçerken anlam daralmasına uğramıştır. Metnimizde de ilgili kelime *okul* anlamıyla yerini alır:

oğlan **mektebe** virmek ve ulu işlere ibtidâ eylemek 97b/13

Aynı cümlede geçen “**oğlan**” sözcüğü de metnimizde anlam değişmesine uğramadan, Eski Türkçede olduğu gibi her iki cinsi karşılar nitelikte çocuk, evlat (erkek ve kız

çocuk) anlamlarıyla kullanılmıştır. Hatta bizzat erkek oğlan ifadesi ve kız kelimesi kullanılarak bu ayrım daha net olarak hissettirilir:

rebi‘ ü’l-âhîr ayını gördükde **erkek oğlan** yüzüne bakğıl 160b/9

Bunun yanı sıra mütercim, erkek çocuk manasını karşılamak üzere metinde **oğ(u)** kelimesini tercih eder. Yer yer de “erkek çocuğu olan” anlamında bu kelimedenden türemiş olan **oğullu** ifadesi kullanılır:

oğlı kıızı olmayan 101a/t

oğullu kıızlı ol- 132b/3

Bugün Türkçede oğul, oğlan biçimlerinde kullanılan kelime türemiş bazı şekilleri de dahil, EUTS’de **oğlan** “1. Genç adam 2. Oğlan, çocuk”; **oğulluğ** “çocuğa ait”; **oğulluğ** “oğulluğ, evlatlık”, **oğlanğ** “çocuk gibi davranılan, nazik; **oğulkıya** “çocukcağız” (Caferoğlu, 1993: 93), DLT’de oğul “oğul, çocuk”; oğlan “oğlan, oğul, çocuk, çocuklar” olarak her iki cins (erkek ve kız çocuk) için kullanılmaktadır. Oğul kelimesi, ‘evlat, çocuk’ anlamlarını yaklaşık olarak XVII. kadar korumuştur. ‘Küçük çocuk, bebek’ kavramı ise aşağı yukarı aynı tarihlere kadar oğlancuk/oğlancık sözcüğüyle karşılanmıştır (Aksan, 2006: 133). Metnimizde bunu örnekler cümleler kaydedilmiştir:

Oğlancık südüni kesmek, nikâh, rızâ‘ ve dizlere ‘ ilâc eyüdür 123b/4-123b/5

yüñ: Yün, tüy; koyun, keçi, kuzu vb. hayvanların kılı anlamlarıyla metnimizde bir yerde geçen kelime üzerine Clauson şu açıklamaları yapar: Tam olarak “yün”, fakat eski dönemde dar bir sahada “koton” için ve bazı modern şivelerde de “kuş tüyü” anlamına gelir. Moğolca’da *nuñğasun* olarak ilk dönem alıntı kelimesidir. Bunu yerine tük(tü:)ün kullanıldığı Kuzeydoğu şiveleri dışında bütün modern şivelerde yaşıyor...(1972: 941).

Gülensoy, kelimenin anlamlarını 1. Güzün kırkılan koyun yünü; 2. Yünden yapılmış; 3. Genel olarak hayvan tüyünden yapılmış = ET. yüng ‘pamuk, yün’ (EUTS, 307) olarak verir (2007: 1193). “Yün, koton” temel anlamından hareketle yakın anlamlı kelimelere

de ad olmuş bu kelime anlam alanını genişleterek bir değişme geçirirken metnimizde daha dar bir anlamda “koyun, kuzu kılı” manasıyla tespit edilmiştir:

kuz(ı) **yüñüni** kırkarlar 104a/t

körklü < körk+lüg “Güzel, gösterişli” manalarıyla metnimizde görülen bu kelime. Clauson’da “şekilli” şeklinde açıklanmış ve bu anlamın hâlâ Uygurca’da yaşayan anlam olduğu belirtilmiştir. Normalde ise kelimenin “güzel bir şekle sahip olan, güzel” anlamıyla kullanıldığı eklenmiştir. Tarihî metinlerde, Erol (2008: 384) tarafından “temiz, iyi, mübarek” gibi yakın anlamlar kazanarak anlam alanını genişlettiği görülen kelime metnimizde temel anlamını muhafaza eder.

körklü ‘avratlar ölümü ol- 111b/2-111b/3

Uygur metinlerinde ‘mal,mülk’ anlamında olan **davar** sözcüğü de metnimizde anlam daralmasına uğramış olan kelimelerdendir. Bugün özellikle halk ağızlarında “koyun, keçi, büyükbaş hayvanlar” için kullanılan bu sözcük, metnimizde de bu manasıyla ve kelime başında ötümsüz “t” sesini korur biçimiyle (**tavar**) 19 yerde geçer:

eger bu ayda ay tütulsa; bu yıl fitne çok ola, **tavar** ve kuşlar ölümü çok ola 4b/6-4b/7

kış ola ve **tavarlar** kırıla 14b/10

1.6.1.1. Özelleşme

Anlamlı bir birimin içeriğinin daha dar bir kapsama geçmesidir (Vardar, 2002: 157). Guiraud ise, sözcüğün toplumsal alanının yayılması demek olan genelleşmede çoğunlukla bir anlam genişlemesi, gönderge alanının yayılması söz konusudur; buna karşılık, özelleşme bir anlam daralmasına yol açar ifadeleriyle, özelleşme ile genelleşmeyi karşılaştırarak verir (1984: 70). Özelleşme yoluyla oluşan anlam daralmalarına metnimizden örnek vermek gerekirse,

ılkı/ılkı: Kelime, şekil itibariyle tarihî dönemlere göre farklılıklar gösterir. Eski Türkçede ve Kıpçak Türkçesinde yılkı, Eski Anadolu Türkçesinde yılkı, yılhı, ılkı, ılhı, ılkı gibi farklı kullanımlar kendini gösterir. Altay Türkçesi, Kırgız ve Kazak

Türkçelerinde y>c değişikliğiyle cılkı, Türkmen Türkçesinde ılkı/yılkı, Azerbaycan Türkçesinde ilhı, Yeni Uygur Türkçesinde y>j değişmesi ile jilka, Şor Türkçesinde çılgı, Yakut Türkçesinde sılgı biçimindedir.

Kelimenin kökeni konusunda Clauson, Hamilton'ın(1998:236) kelimenin yıl 'yıl, sene' kökünden geldiği ve +kı ekiyle "bir yaşındaki hayvan" anlamında olduğu tespitini desteklemekle beraber, yılsığ "zengin, varlıklı" kelimesine dikkat çeker. Vambery, kelimenin kökünü yıl- 'toplamak, birleştirmek' kelimesine dayandırır (Eren, 1999: 454)

Demir, şu tespitlerde bulunur: "yılkı kelimesi büyük ihtimalle ıl- kökünden gelmektedir. DLT'te geçen bu fiil, "inmek" anlamındadır...başlangıçta kelime genel olarak dört bacaklı hayvanları karşılamaktadır. Zaman içerisinde daha özele indirilerek evcilleştirilebilen at, koyun, sığır ve bunların sürüleri için kullanılmıştır (Demir, 2000: 538-539)

"At sürüsü, hayvan sürüsü" manasıyla metnimizde 20 yerde geçen bu kelime, dil tarihimiz içerisinde özelleşme yoluyla anlam daralması geçirmiş kelimelerden biridir. Kelime, Eski Türkçeden beri pek çok anlamda kullanılmıştır (ETG: Davar, hayvanlar dünyası, M: Büyük baş hayvan, hayvan, DLT: Dört ayaklı hayvanların genel adı, KLS: at, at sürüsü, DKK: at, at sürüsü). Anadolu ağızlarında da at sürüsü, başıboş dolaşan at, öküz, inek vb. sürüsü ve iyi koşan at anlamlarında kullanıldığı tespit edilmiştir.

Metnimizden örnek vermek gerekirse,

yağ bal ve behāyim ve **ılkı** ve döl ve dövüş öküş ola 3b/4

Eger bu ayda sünşek görünse; maşrıq tarafında koyun, **ılkı** kırılı 33a/7-33a/8

kul: Clauson, kelimeyi "(erkek) köle"; küng'ün erkek karşılığı olarak vermiş ve kelimenin bütün dönemlerde yaygın olduğunu, Müslüman metninde sık sık özel olarak "Allah'ın kölesi" yani, "Müslüman dindar" anlamında kullanıldığını kaydetmiştir (1972:615). Köktürk Yazıtlarında 'kul, köle, esir, hizmetkâr' (Ergin, 1998: 104),

Kâşgârlı'da 'kul, köle' (Atalay, 2006: 375) anlamlarıyla kayıtlıdır. Aynı kelime metnimizde, genellikle “(erkek) köle, esir, hizmetçi” (12 yerde) anlamını korurken bir örnekte “Allah'ın kulu, Tanrıya göre insan” anlamını yüklenerek yer almıştır. Bu bakımdan ve metnimiz açısından bakıldığında, kelime metnimizde *anlam genişlemesine* uğramıştır denebilir:

kul cāriye şatun almak 122b/8-122b/9

kul kısmı 140a/5

kaş: Clauson, kelimenin anlamı hakkında şu açıklamaları yapar: Güney Doğu Şiveleri Türkçesinde; başka alanlarda, yeşim'in bilinmediği yerlerde, orta dönemde daha genel olarak “değerli taş” anlamına gelmeye başlamış. Özel olarak “yada taşı” ve “yüzük kaşı” için de kullanılıyor (1972: 669-670). Kelime, metnimizde de “Lekesiz beyaz veya kara taş, yüzük kaşı” anlamıyla bir nevi özel kullanımla anlam daralmasına uğramıştır denebilir:

zümürd yüzüğüniñ **kaşına** bakmak gerekdür 161a/11

katun>hatun: Clauson kelimenin Soğdça'dan alıntı olduğunu belirtirken (1972:602-603), Çağatay, “Türkçe'de Kadın İçin Kullanılan Sözcükler” isimli yazısında *kat* kelimesi ve türemişlerinin bazı Sibiry Türk şivelerinde bulunduğu değinir ve *kadın* kelimesini bununla ilişkilendirir (1963:13). Erol ise, kelimenin anlam değişim süreci üzerine şu şekilde açıklama yapar: Ses yapısı ve anlam gelişimi bakımından Türkçe kaynaklı gibi duran kelime başlangıçta “hanım” anlamında kullanılmış, Soğdça'ya geçtikten sonra “kraliçe” anlamıyla geri dönen bir alıntı olarak yaşamaya devam etmiş gibi görünmektedir. Geri alındıktan sonra kelime “kraliçe” anlamında uzun süre kullanılmış, zamanla bunu terk etmiş, “hanım” anlamıyla var olmaya devam etmiştir. Bu şekilde genelleşmiştir. Yani, işi gibi uzun yıllar sadece “hükümdar eşi” için kullanılan kelime belirli bir zümre için kullanılırken toplumun tamamına mal olması ve bu anlamın unutulmasıyla genelleşmiştir. Metnimizde de kadın, eş anlamıyla, kelime, belli bir

zümre için kullanılmaktan ziyade, evli erkeğin eşi, karısı manasıyla daha özel bir kullanım arz etmektedir.

Oğlı kıızı olmayan bu gice Sühā adlı bir yıldıza bakup **ḥatunı** ile cimā^c eyleye 101a/t

teñiz> deñiz: Clauson, kelime için “ilk olarak gerçekten talu:y’un yerini aldığı XI. yy.dır, ki bu tarihte gözden kaybolmuştur şeklinde açıklama yapar ve şunları ekler: Macarca tenger “deniz, okyanus”un ödünç alındığı L/R şivelerinde yaşamış olacak kadar eski. Orjinalinde muhtemelen herhangi bir “büyük deniz”, statik, bir göl gibi veya hareketli, büyük nehir gibi. Daha sonra özel olarak ve sonunda yaygın olarak “deniz”. Eren, deñiz için, “yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan tuzlu su kütlesi” tanımını yaptıktan sonra şöyle açıklar: Orta Türkçe’den başlayarak kullanılır(teñiz)... Eski bir açıklamaya göre, Türkçe teñ “eşit” kökünden +(i)z ekiyle yapılmıştır... Orta Türkçede “göl, bataklık” olarak kullanılan *teñ* köküyle teñiz (>deñiz) arasında da derin bir benzerlik göze çarpıyor(1999: 108).

Kelime, metnimizde de özelleşme yoluyla anlam daralmasına uğrayarak, “deniz” anlamında kullanılmıştır:

Rūm ilinde **deñiz** kenārında bir ‘ aẓīm ẓal‘ a yıqıla (84b/4-84b/5)

toñuz: Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü’nde “domuz” anlamı dışında “kurt, böcek” anlamlarıyla da geçen kelime, 11. yüzyıldan itibaren sadece (DLT: domuz) domuz anlamıyla kullanılmıştır. Metnimizde de, domuz anlamıyla geçer. Yani kelime özelleşme yoluyla anlam daralmasına uğramıştır:

kırkıncı gün **toñuz** depelerler 105a/t

1.6.2. Anlam Genişlemesi (Semantic Extension)

Anlam kapsamı dar olan bir kelimenin zamanla ilgili bulunduğu kavram alanı içinde yayılarak daha geniş, daha genel bir anlam kazanması olayıdır (Korkmaz, 1992: 10). Bir gösterge, başlangıçta bir nesnenin, bir eylemin bir bölümü ya da türünü anlatırken zamanla onların bütünü anlatır duruma gelmişse bu olaydan söz edilir (Aksan, 2006:

91). Zamanla anlam alanını genişleten kelime bir nevi, **çok anlamlılık** kazanmıştır denebilir. Değişik etkenlerle, bir göstergenin yansıttığı temel anlamın yanı sıra yeni kavramları da anlatır durumda olmasına çok anlamlılık (polysemy) adı verilir(Aksan, 2006: 70). Çok anlamlılıkta, yan anlamlar açıklanırken kelime temel anlamını da yitirmez. Metnimizde, temel anlamı yanı sıra yan anlamlar kazanarak anlam alanını genişletmiş çok anlamlı kelimeler daha sık fiiller olmakla birlikte oldukça fazladır. Çok anlamlı kelimelerin daha çok fiil olması da şu şekilde açıklanabilir: Fiiller, hareketi isimler ise varlığı karşılar. Fiil bağlam içerisinde karşıladığı varlığın hareketine göre anlam yüklenir. Hareketi yapan isim soylu kelime değişmezken, hareketin yapılış tarzı zaman, mekana ve hatta hareketinin karşıladığı varlığa göre değişebilir. Kelime, temel anlamdan hareketle yeni manalar kazanabilir. Bu nedenle, fiillerin anlamı daha hareketli, isimlerin ise daha durağandır.

Sözlüğümüze metne dayalı anlam bilimi bakımından bakıldığında gördük ki, mesela; almak eyleminin 13, çıkmak eyleminin 8, geçmek eyleminin 3, gelmek eyleminin 13, getürmek eyleminin 3, girmek eyleminin 7, gitmek eyleminin 6, görmek eyleminin 6, gülmek eyleminin 2, tutmak eyleminin 14, gün isminin 3, hareket isminin 2, ay isminin 2, kızılık isminin 2, baş isminin 4 kadar değişik anlamının bulunduğu görülür. Bazı kelimelere daha açık olarak bakmak gerekirse,

çalışıl- kelimesi, çal-‘ın işteş şekli olan **çalış-** kelimesinin edilgen şeklidir. Her iki kelime de bilhassa Eski Anadolu Türkçesi döneminde anlam genişlemesine uğramıştır (Kâş. bir şeyin ekleri, araları açılmak; güreşmek, NHT savaşmak, çarpışmak, SN vuruşmak, çarpışmak, savaşmak, İM emek vermek, KT 1. Savaşmak, mücadele etmek, çarpışmak 2. didinmek, uğraşmak, çalışıp çabalamak, ŞŞÇ 1. Vuruşmak, çarpışmak 2. Gayret etmek, çalışmak, V çalışmak) (Erol, 2008: 237). Metnimizde *çalışıl-* kelimesi, tespit edilen anlamlar içinde en sık görülen “çarpışılmak, vuruşulmak” anlamıyla kaydedilmiştir. Yani, mecazlaşma yoluyla ortaya çıkan anlamları “gayret etmek, uğraşmak, çabalamak” anlamlarına rastlanmamıştır. Ancak *çalış-* kelimesi de bu “vuruşmak, çarpışmak” (77a/8) anlamını metinde muhafaza etmekle beraber, bir örnekte mecazlaşarak “emek harcamak” manasını verir:

pâdişâhlar şıvaş ve **çalışılmak** çok ola 70a/10 (çarpişılmak, vuruşılmak).

Elbette ve elbette (5) bizim için **çalışup** başka mektûb yazup bize i‘lâm (6) eyleyesiz 163b/5 (emek harcamak).

Metnimizde eski anlamına yakın anlamlar kazanarak anlam genişlemesine uğrayan kelimelerden biri **esen**, diğeri de ondan türemiş fiil olan esenle- fiilinin işteş şekli **esenleşmek** kelimeleridir. **esen** kelimesi için Clauson şöyle açıklama yapar: “sağlıklı, güvenli”. GD dışında bütün modern şivelerde yaşıyor... Bütün dönemlerde yaygın (1972: 248).

ETG: Sağlam; sulh, EUTS: 1. Esen, sağ, salim, sıhhatli 2. Sulh, barış, SN: Sağ salim, rahat, sıhhati yerinde.

Tarihî metinlerde yukarıdaki anlamlarla kaydedilen kelime, metnimizde sağ kelimesi ile aynı satırda “sağlıklı, sağ” manasıyla kaydedilirken, esen kelimesinden türemiş fiil olan esenleşmek ise, Kâşgârlı ve SN gibi eserlerdeki anlamlara yakın olarak “selamlaşmak, esenlik dileğinde bulunmak” manasıyla geçer.

Mehdî’yle bileşeler ve **esenleşeler** 157b/8

şâğ **esen** varur gelür 128b/12

ķuzıla- : Tar. S. Doğurmak, **Kâmûs-ı Türkî** kuzula-mak f. 1. (Koyun) yavrulamak 2. (Meyve) yanında kendi cinsinden bir küçük tane bitirmek 3. Cetvel çizliğinin yanında bir tane çizik veya gölge oluşmak *4. (Çocuk) ellerini yere dayayıp dizleri üzerinde gitmek, emeklemek, **TS** kuzulamak: 1. Koyun yavrulamak 2. Çocuk ellerini yere dayayarak dizleri üstünde emeklemek, **DS** 1) Hayvanlar yavrulamak, doğurmak, 2) Tavuk yumurtlamak (VIII-3022); 2. İnsan doğurmak (aşağılama için) (XII-4575)

Belli başlı kaynaklarda yukarıdaki manalarıyla geçen **ķuzıla-** fiili, metnimizde kelimenin zaman içinde anlam genişlemesine uğramış şekli olan “koyunun yavrulaması” anlamıyla kaydedilmiştir.

koyun **kuzılamağa** başlar 106b/t

oñat kelimesi, Eski Anadolu Türkçesi döneminde ortaya çıkar (SN: Uygun, münasip, DKK: Doğru, iyi, sağlam, tam, mükemmel...). Birbirine yakın anlamlar kazanarak anlam genişlemesine uğrayan bu kelime metnimizde de “iyi, iyice, mükemmel” anlamlarıyla oñad/oñat şekillerinde sık sık (14 yerde) yer almıştır.

ekin oñad ola 88a/7

tut- “tutmak, kavramak, yakalamak” vb. anlamındaki kelime, metin içinde neredeyse deyim mahiyeti taşıyan kullanımlarıyla anlam alanını genişletmiştir:

1. Elde bulundurmak, el ile kavramak 127b/4, 2. Zabtetmek, ele geçirmek 12a/10, 3. Saymak, kabul etmek, başlatmak, inanmak 137b/1, 4. Yakalamak, esir almak, 15a/10, 5. Kaplamak, sarmak 81b/12, 6. Korumak, saklamak 93b/4, 7. Ümit tutmak, ümit etmek 119a/7, 8. Reva görmek 156b/6, 9. Yüz tutmak, sebep olmak, bir tarafa yönelmek 28b/9, 10. Kök tutmak, (ekin) olmak, 30b/10 11. Oruç tutmak 103b/t, 12. Yapmak, girişmek 44a/3, 13. Bir organı çalışmamak, 16b/11, 14. Bir hareketi sürdürmek 163a/14.

1.6.2.1. Mecazlaşma (Marginal/Metaphorical Meaning)

Mecazlaşma, bir dilin zenginliğini gösteren anlam olaylarından biridir. Dilin söz varlığının zenginliği, sadece söz sayısının çokluğuyla ölçülmez, aksine kelimelerin anlam genişliği, çeşitli mecaz anlamlarda kullanılma imkanının genişliğiyle de ölçülür (Ahanov, 1993: 106). Mecazlaşma, anlam olaylarından benzetmeyi/mecazı kullanarak bir nesnenin niteliğinin, bir fiilin özelliğinin daha iyi anlatılmasını sağlar. Yani ilgi ve benzetme yoluyla kelimenin anlam alanının genişlemesini sağlayan anlam değişmesi türlerinden biridir (Erol, 2008: 74). Metnimizde belli başlı mecaz örnekleri şunlardır:

mūr: Aslı Farsça olan bu kelimenin kaynak dildeki temel anlamı “karınca”dır. Yoksulluk sembolü olarak metnimizde bir yerde geçer. Yani kelime, mecazlaşma yoluyla anlam alanını genişletmiştir:

rūz-ı sa‘ d semt ol **mūr** ‘ ayān şedid 101a/t

tīr-endāz: Aslı Farsça olan bu kelimenin kaynak dildeki temel anlamı “ok atıcı, ok atan”dır. Kelime mecazlaşarak “güzel görünüşlü, şık giyinmiş” anlamını kazanmış ve metnimizde yer almıştır:

eger dişi gāyet ḳaddi-endāz ve **tīr-endāz** olup, ḥayrında dūrūst olur 131a/6

tüp: Kelimenin temel anlamı “ bir ağaç veya bitki kökü” ve mecazî anlamlarını da “(bir yapı için) temel; (mes. deniz için) dip; (mes. insan için) ata veya kaynak” şeklinde veren Clauson, genellikle tüp olarak bütün modern şivelerde yaşadığını ve Osmanlıca’da (XIV-XVI’da) dib’in “kök” anlamında kullanıldığını söylemiştir (1972: 434). Yani kelimenin anlam alanı mecazlaşma yoluyla genişlemiştir. Metnimiz de kelimenin “son nihayet” (**tübe tayamak** Son raddeye gelmek) anlamlarını veren örneklerle bunu desteklemektedir:

tübe tayamak şarab ḥamr libās ḳaralığı 141b/t

açuk/açık: Zaman içinde mecaz anlam kazanan kelimelerdendir. Clauson, kelimenin aç-‘tan türediğini, asıl anlamının “açık”, mecazî genişlemelerle, özellikle (1) “açık (hava) (2) “arkadaş canlısı”; (3) “açık, belli, anlaşılır”; (4) “son zamanlarda Osmanlıca’da ‘finansal açık, iflas. Şekillerini verir ve bütün modern şivelerde yaşadığını belirtir (1972: 22). İlgili kelime, metnimizde de mecazlaşma yoluyla anlam alanını genişleten kelimelerdendir. Kelime bazı kelime grupları içerisinde diğer bir isimle beraber yeni bir yan anlam kazanmıştır. “Uyanık, dikkatli” anlamıyla şu cümlede geçer:

bir ḥoşça göziñüz **açuk** ḥutup bir ḥoşça muḳayyet olup ḥuḣūline semi‘ eyleyesiz 163a/14

“Sır saklayamayan” anlamıyla da şu cümlede görülür:

eger ucı degürmi [görünse] ağzı azacık **açık** ola 69b/13-77a/1

acı: Metinlerimizde mecazlaşma yoluyla anlam alanını genişletmiş olan ve bu açıdan sık görülen kelimelerdendir: GT: 1. Tatlı olmayan, acı, 2. İciticici, dokunaklı, kırıcı;

insana hoş gelmeyen 3. Tedirgin, huzursuz (Özkan, 1993: 243). DLT’te “acığ: acı, acı olan her nesne; ekşi” olarak anlamlandırılan bu kelime, çeşitli kaynaklarda ekşi ve ekşi-kelimeleriyle eş kaynaklı olarak verilir. “Eski Metatez Örnekleri” adlı yazısında Karaağaç bu fikri savunarak bu iki kelimenin göçüşme sonucu ortaya çıktığını söylemektedir. Kelimelerin ortaya çıkışının şöyle gerçekleşebileceğinden bahseder: *açıg /k-ı-g > *açkıg > *aşkıg> *eşkıg>ekşig>ekşi ve *açıg/k-ı>*açkı->*aşkı->eşki->ekşi (1991:93-95). acı->ekşi- olayına dair hiçbir açıklama yapmayan Clauson, açıg maddesinde bu göçüşme olayına değinir ve şöyle der: “acı, ağrı, tam olarak ekşig olmasına rağmen zamanla “kederli, acılı” mecazî anlamları kazanır ve bazı şivelerde “sinir” anlamına gelir” (1972: 21-22).

Yukarıda hakkında bu şekilde açıklamalar yapıldığını belirttiğimiz kelime, metnimizde temel anlamı yanı sıra (tat alma organında bazı maddelerin bıraktığı yakıcı durum, tatlı karşıtı), bazı örneklerde “kırıcı, üzücü” gibi yan anlamları da kazanarak mecazlaşma yoluyla anlam alanını genişletmiştir.

Sarmısâğdan ihtirâz ideler, hem **acı** ta^ç âmlardan şaķına 36b/10

dili daħı ğâyet **acı** ola 130b/2-130b/3

1.6.2.2. Eksiltme (Ellipsis)

Bir tamlamada meydana getirilen kısaltmayı ifade eden bu anlam olayı, “bileşik bir deyimden öğelerinden birinin atılması”dır (Guiraud, 1984: 47). Korkmaz, ‘eksiltim’ adı verdiği bu anlam olayını “anlatımda kolaylık sağlamak üzere bir kelimenin bir kelime grubunun veya bir cümlenin bazı öğelerinin atılıp eksiltilerek kullanılması olayıdır” olarak açıklar (1992: 53)

yol kesici 42b/13

yol urucu 81a/6

Yukarıdaki örneklerde öncesinde niteleme fonksiyonuyla adeta bir tamlamanın ögesi olan iki kelime beraberindeki (adam, insan, çocuk vb.) tamlanan durumundaki kelimeyi

eksilterek onun fonksiyonunu da üstlenmiş ve eksiltme yoluna giderek anlam alanını genişletmiştir. Zaten burada kes- ve ur- kelimeleri de temel anlamından farklı yan anlamlar kazanarak mecazlaşma yoluyla yeni bir kavramı karşılar durumdadır. Aynı zamanda *örtmecenin* de etkisiyle “eşkiya” kelimesinin yerine yol kesici ya da yol urucu kelimelerinin tercihini görüyoruz.

Aşağıdaki kelime gruplarında da buna benzer bir eksiltmeden söz etmek mümkündür:

ağzı açık 77a/1	başı hoş 125b/13
eli mücerred 95a/13	eli üstün 110a/12
hulqı ‘ azīm 134b/12	qademi mubarek 125b/11
kelāmı şatlu 125b/11	‘ ömri az 126a/3
‘ ömri uzun 132b/2	şireti key 134b/11
şureti hūb 134b/11	tiri kemān 131a/12
yüzi şutlu 125b/11	Zīneti zībā 134b/12
zikre münāsib 115b/7	aqa māil 38a/9
saruya māil 142a/t	erteğe yakın 75a/4
şaraya māil 142a/t	

1.6.2.3. Genelleşme (Generalization)

Genelleşme adı verilen bir tür değişim de anlam değişmeleri içinde düşünülebilir. Birçok dilde bir özel adın genelleşmesi sonunda bir tür adına veya sığata dönüştüğü görölmektedir (Aksan, 2006: 91) Metnimizden örnekler vermek gerekirse,

ķız: Temelde “ķız, evlenmemiş kadın”, fakat sık sık oldukça sınırlı anlamda “ķız, cariyeye” vb. kullanılıyor... Bütün dönemlerde yaygın olarak kullanılmıştır (Clouston, 1972:679-680). “kadın” için kullanılan söz ve ifadelerin çoğu sıfatlardır. Galiba bunlar

önce “kadın”ın sıfatı olarak meydana gelmiş sonradan da yavaş yavaş onun adı yerine geçmiştir (Çağatay, 1988: 19). İlgili kelime, belli bir zümreyi temsil edencesine metnimizde de kız, kız çocuğu, kız evlat anlamlarıyla genelleşmiş ve anlam alanını genişletmiş olarak yirmi bir yerde yer alır:

velī oğuldan **kızdan** mahrum ala (129b/1-129b/2)

Aynı zamanda metnimizde bu kız kelimesinden soyut adlar türeten +lık ekiyle yapılmış bir kızlık/ kızıllık kelimesi de vardır ki, bu türeme kelimeyle bir kelimenin anlam alanını genişletme süreci aynı metinde adeta anlam tabakası oluştururcasına bir arada gözlemlenmektedir. Kıtlık, kuraklık manalarıyla yazmada sık sık kullanılan kelimelerdendir. Tarihî metinlerde de pahalı nesne (DLT), az (ŞŞÇ) gibi anlamlarda tespit edilebilir:

Bâbil iklimi **kızlık** ola (35a/7).

yörük yori-‘tan türemiş isim. Bu kelime en eski dönemlerden beri hem fizikî hareket vb. için hem de mecazî “davranış, hareket” vs. için kullanılıyor (Clouston, 1972:963). Eski Türkçede yürü-mek fiili, yori- şeklinde idi. Bunun yanında bir yügür- fiili vardı. “Koşmak ve acele etmek” anlamına gelen bu sözden, yügrük> yürük, Yörük sözlerinin de çıkmış olması çok muhtemeldir. His ve anlayışımıza göre, yügür- fiilinin kökü de *yü-gür- olmalı idi (Ögel, 1989:348). Gülensoy, kelimenin anlamlarını 1. Çok ve çabuk yürüyen, iyi yol alan, hızlı giden; 2. Göçebe→ yügrük olarak verir (2007: 1195). Kelimenin, daha çok bir insan grubunu niteleyen “çabuk yürüyen, hızlı giden” anlamından yola çıkarak belli bir zümre, oymak için kullanılan anlam kazanması ve metnimizde “Hayvancılıkla geçinen göçebe Türk oymağı, yörük” manasıyla yer alması kelimelerin genelleşme yoluyla anlam alanını genişletmesine bir örnek teşkil eder.

yörük keçiyi yaylaa çıkarurlar 101b/t

1.6.2.4. Tabu (Taboo) ve Örtmece (Euphemism)

Tabu ve örtmeceler insanlık tarihi ile başlar...Tabu örtmeceyi doğurur. Etnolingüistik tabu, anlamdaki yasağı değil, anlamın dile dökülmüş şekli olan ad, yani kelimedeki yasağı ifade eder. Örtmece, şekli değişmiş tabu veya dosdoğru söylenmesi yasak olan anlamın görüntüsüdür (Erol, 2008: 76). Bu değişmenin, metnimizde bir örneğine rastladık:

yüklü: Eski Türkçe'den itibaren yaygın olarak kullanılan bir kelimedir. Gerek "rahimdeki çocuk, cenin" anlamıyla Eski Anadolu Türkçesinden itibaren kullanılan yük kelimesi, gerekse "gebe kadın" yerine kullanılan yüklü kelimesi, örtmece olarak kullanılan kelimelerdir. Bu örtmece yük kelimesinin anlam alanında genişlemeye sebep olmuştur (Erol, 2008:736). "Yük, ağırlık" gibi temel anlamı olan kelime, buradan hareketle örtmece yoluyla metinde yan anlam kazanmıştır ve "hamile, gebe" anlamıyla dört (4) yerde geçer:

yüklü ' avratlara renc dege 111b/3

Metinde, bu kelimeyle eş anlamlı olan Arapça **hāmīle** kelimesi de "gebe (kadın)" anlamıyla kullanılmıştır. Hatta yüklü kelimesine göre daha sık yer alır(7 yerde).

Eger şenbe gününe gelse; güz faşlı kuraç ola, hāmīle (4) ' avratlar çok oğlan birağa (24b/3-4)

(dünyadan) git- : Temel anlamı, "gitmek, bir yere doğru yönelmek" olan bu kelime bu anlamdan hareketle başka yan anlamlar kazanmıştır. Bunlar arasında yer alan "ölmek" anlamı, kelimenin örtmece kullanımına işaretler. Bu manaya geçişte, öl- fiilinin tabu özelliği kazanmaya başlaması etkili olmuş olmalıdır. Metnimizde de bu kelimenin 6 değişik anlamı içerisinde "ölmek, yok olmak" anlamıyla da yer alan kelime örtmeceyi örnekler:

Çok yaşamaya bular **gide** yigit 126a/5

illā bir sultān dūnyādan **gide** 21b/6

Yine aynı nedenle **türāba düş-** ve **ortadan eksil-** ifadeleri de örtmece yoluyla anlam alanlarını genişletmiştir ve “ölmek” manasıyla aşağıdaki cümlelerde geçer:

niçe şahs **türāba düşe** 75b/13

bir ulu beg **ortadan eksile** 90a/6

1.6.3. Başka Anlama Geçiş (Extension of Meaning)

Adından da anlaşılacağı üzere bu türde, göstergenin eskisinden bambaşka, yeni bir kavramı yansıtmaması söz konusudur (Aksan III, 1998: 214). Metnimizde başka anlama geçişin belli başlı şu türleri örneklendirilmiştir:

1.6.3.1. Yakın Anlama Geçiş

buçuk kelimesinin tam anlamını Clauson “kesik” olarak vermiştir(1972:294). Kelime DLT’de “kesik, parçalanmış her şeyin yarısı, buçuk” anlamındadır. Ancak Eski Anadolu Türkçesinden itibaren sadece “yarım, yarı” anlamıyla kayıtlıdır. Metnimizde de dört yerde “buçuk, yarım” manasını verecek şekilde kullanılan kelime yakın anlama geçiş örneğidir.

ķamer her bir burūcda iki **buçuk** gün durur (113b/2).

yaz kelimesi, metnimizde bugün Türkçe sözlükte verilen “İlkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim” anlamında değildir. Bu manayı karşılamak üzere metinde “yay” kelimesi kullanılmıştır. Yaz ise, kelime olarak “bahar mevsimi, ilkbahar” anlamını verir. Clauson, bu kelimeyi şu şekilde izah eder: Orjinalinde ‘yaz’, daha sonra bazen ‘bahar’, Macarca’da *nyar* olarak çok eski bir alıntı kelimedir. XVII’ye doğru pek çok metinde ‘bahar’ anlamında kayıtlıdır (1972: 982): ETG: İlkbahar, EUTS: yaz, ilkbahar, DLT: İlk yaz, yaz, Tar. S. Bahar mevsimi, ilkbahar.

ve azar **ilk yaz** 31 ve nisān **orta yaz** 30 ve ayār (5) **şoñ yaz** 31 ve ħazirān **ilk yay** 30 (90b/4-90b/5)

“**ucuz**” kelimesi, 25 yerde geçtiği metnimizde, “ucuz, pahalı olmayan” manasıyla, Eski Türkçe’deki “kolay, değersiz, hakir” anlamından uzaklaşır ve bugünkü anlamına geçer, yani daha somut bir mana kazanır:

eger bu ayda atı yağmur yağsa; yıl bereketl gele, ni‘ met **ucuz** ola 34b/10

1.6.3.2. Uzak Anlama Geçiş

yavlağ: Clauson (1972:876-877), kelimenin *yav-‘la eş sesli *yav’dan tremiş fiil olan yavla:-‘tan tremiş isim olduğunu belirtmiş ve yavuz’la aık bir semantik bağı olduğunu eklemiştir. Temelde “kt, şeytan” anlamına gelen kelime, Eski Anadolu Trkesi dneminden itibaren (OA: Kt, fena, perişan, EUTS: kt, pek, dşmanlık, KB: kt, SN: ok, pek ok) “kt, fena” anlamıyla değil, buna uzak denecilecek “Pek ok, gayet, hayli” anlamlarıyla yaygınlaşır. Metnimiz de bu kullanımı rnekler:

yavlağ kıızılılık ol- 71b/10-71b/11

1.6.3.3. Zıt Anlama Geçiş

tp: Daha nce mecazlaşma yoluyla anlam alanını genişlettiğinden bahsettiğimiz bu kelime, aynı zamanda bir zıt anlama geçiş rneğidir. Kelimenin tarih şivelerdeki kullanımına baktığımızda “kk, temel, dip” anlamı yanında, metnimizde, buna zıt sayılabilecek “son, nihayet” anlamıyla da kullanıldığını gryoruz:

tbe ayamak Son raddeye gelmek 141b/t

1.6.4. Anlam İyileşmesi (Meliorative)

Kt anlamlı bir kelimenin zamanla iyi bir anlam kazanması olayıdır (Korkmaz, 1992: 11). Kelime, eskisine gre daha iyi bir anlam taşır duruma gelir.

Bu değişme iin, metnimizden **yavuz** ve ondan tremiş olan **yavuzluğ** kelimeleri rnek verilebilir. Ancak kelime metin erevesinde incelendiğinde, bir anlam iyileşmesinden ok, bir korunmadan sz edilebilir. Kt, fena ve ktlk, fenalık anlamlarıyla on bir (11) yerde geer. Kelime iin XVI. yzyıl ve sonrası ve hatta gnmz iin “iyi, gzel,

yiğit, mert, becerikli, çalışkan” manalarıyla anlam iyileşmesiyle yaşamını sürdürme sürecinden bahsedilebilir. Aksan, konuya şu şekilde açıklık getirir:

“XVI. yüzyıl sonuna kadar “kötü” anlamını koruyan ve bugün yavuz biçiminde ilgi çekici bir anlam iyilenmesiyle yaşamını sürdüren kelime böylece, on iki yüzyıldan beri Türkçede canlılığını korumakta ve aşağı yukarı son dört yüzyıl içinde anlamca değişiklik geçirmiş bulunmaktadır” (Aksan, 1975:538).

yavuz gel- 83a/8

yavuz nazar ile 133a/5

yavuz ve ziyân ve yaramazlık ol- 6b/9

yavuz yeller 38b/3

1.6.5. Anlam Kötüleşmesi (Pejorative)

İyi anlamlı bir kelimenin zamanla kötü veya kötüye doğru giden bir anlam kazanması; bu yönde bir zayıflamaya uğraması olayıdır (Korkmaz, 1992: 11). Anlam iyileşmesinin tersi bir durum söz konusudur.

karı : “hürmetli, muhterem, ihtiyar, karı” anlamlarıyla anlam genişlemesine uğramış olan kelime, zaman içerisinde “köhne, eski” gibi daha öncekilerin zıddı sayılabilecek anlamlar kazanmıştır. Aynı zamanda DKK ve ŞŞÇ’deki kullanımları ‘güvenilmez, vefasız’ gibi anlamları çağrıştırdığı için, anlam alanında kötüleşmeye doğru bir gidiş de sezilmektedir (Erol, 2008: 778).

Bu kelimeye metnimiz açısından bakıldığında da görülmektedir ki, kelime “karı, yaşlı, ihtiyar” anlamlarıyla karşılanarak anlam daralması geçirmiş, “muhterem, hurmetli” anlamlarını metinde görmediğimiz kelime “ihtiyar, yaşlı” manalarıyla kısmen de olsa anlam kötüleşmesi yaşamıştır.

çok karı ‘ avratlar 112b/t

Farsçadan Türkçeye geçen **cānavar**(<cān-āver) kelimesi metnimizde anlam kötüleşmesine uğramıştır. Metinde daha çok Farsçadaki anlamıyla(canlı hayvan) kullanılmakla beraber, bazı yerlerde canavar ya da yabanî hayvan anlamlarıyla karşılanır:

Mekke’de şafā-nām mevzı’da dört ayaklı saçlı ādem (5) saçlı gibi bir **cānavar**, ki āña dābbetü’l-arz dirler (159a/5)

Yırtıcı **cānavarlar** dañı hıza gelüp seyr (3) ider (128b/2).

Bu değışmenin bugün Anadolu ağızlarında da örneklerini görmek mümkündür. Mesela: İğdir’da “kurt”, Amasya’da “domuz” anlamında kullanılır olmuştur(Derleme Sözlüğü III, 1993: 854).

ķara kelimesi de metnimizde mecazlaşma yoluyla anlam kötüleşmesine uğramış kelimelerden biridir. Temel anlamı olan siyah, kara renk adının yanı sıra, (hava şartları) kötü, şiddetli anlamlarıyla da kullanılması bunu gösterir.

Yukarıda karanın bütün olumsuzlukları üzerinde topladığı görülmektedir. Ancak, karanın olumlu anlamları üzerinde taşıdığı durumlar da vardır. Örneğin: *gözü kara* deyimde karanın olumlu anlamda kullanıldığını, cesaret ifade ettiğini söyleyebiliriz (Gönen, 2005:226).

Kelimenin temel anlamı “siyah”tır. Kelime çeşitli şekillerde anlam alanını genişletmiştir. Kelimenin kazandığı yeni yan anlamlardan bazılarının kötü, bazılarının ise iyi yönde olması kelimedeki hem bir anlam kötüleşmesine hem de anlam iyileşmesine işaret etmektedir (Erol, 2008: 776). Clauson kelimenin mecaz anlamlarının sık sık kötü anlamda olduğuna dikkat çekmektedir (1972: 643-644).

ķaraya māil kızıl 142a/t (renk adı)

ķara şovuk 112b/t (şiddetli)

Metnimizde az da olsa *Eş Adlı(Sesli)* kelimelere de rastlanır. Bu kelimeler, söyleniş ve yazılışları aynı olup da anlamları (veya görevleri) ve gösterdikleri kavramlar açısından birbirleriyle hiçbir ilişkisi bulunmayan ek ve kelimelerdir (Korkmaz, 1992:57). Metnimiz

açısından bakıldığında, aynı zamanda kendi içlerinde de çok anlamlı kelimelerdir. Bu kelimelere metinden birkaç örnek vermek gerekirse:

yüz 1. Yüz (sayısı)(5 yerde geçer) “on iken yüz olur. **yüz** iken biñ olur” 127b/12

2. Yüz, çehre (9 yerde) “gice gündüz pür-ferah olur **yüzi**” (135a/12)

Türk Dil Kurumunun **Eş ve Yakın Anlamlı Kelimeler Sözlüğü**'nde “çağ / zor / kötü / gözyaşı / taze / kurutulmamış / kurumamış” anlamlarıyla verilen **yaş** kelimesi metnimize eş adlı bir kelime olarak şu manalarda karşılır:

yaş 1. Kuru olmayan, yaş. “kış faşlınuñ tabi'atı bārid ve raṭbdur. Ya'ni şovuk ve **yaşdur**” 91a/8- 91a/9

2. Genç. “**yaş** kızu yemek ve ḥamāma varmak müfidedür” 50b/11

3. Taze, yeşil. “**yaş** kabağ ve ḥıyār yemek menāfi' dūr” 58a/10-58a/11

4. Gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı. “gözleriniñ **yaşı** az ola” 156b/5-156b/4

5. Ömrün miktar ve derecesi. “**yaşın** geçürmiş 'avratlar” 112b/t

baş 1. Baş, kafa. “**baş** ağrısı dahı çok ola” 19a/4

2. Başlangıç. “evvel bahār faşlınuñ **başı** nev-rūzdur” 92a/4-92a/5

3. Kimse, önder. “ulu **başlar** baş kaldura” 5a/9

4. Çıban, yara. “**baş** barit cerāḥatlar öküş ola” **85a/6**

Metnimizde **eş anlamlı** kelimelerin bir arada hatta yer yer aynı satırda kullanımı da dikkat çeker. Bu eş anlamlı kelimeler Türkçe olmakla beraber, yer yer alıntı bir kelimenin Türkçe karşılığı bir sonraki satırda yazılır ya da tam tersi örnekler karşımıza çıkar:

eger mağrīb tarafında ṭoğsa; tamam üç kızılılık ola, hem **kıran**, **ölet** ola (39b/10-11)

(1) FAŞLŪ'T-TĀSĪ' U HARBĒYĪ BEYĀN İDER. (2) Eger bu ayda sŭñsek maşrıķ cānibde görünse; vilāyet fitretlik ola (40a/1-2).

(9) FAŞLŪ'S-SĀDĪSŪ GĪSŪDĀRĪ BEYĀN İDER. (10) Eger bu ayda saçlu yıldızı toĝsa; Rŭm ili ıalĝalıķ ola (52b/9-10).

Tablo 1: Kullanılan Çeviri Yazı (transkripsiyon) İşaretleri

ا	a, e	ط	ṭ
ب	b,p	ظ	ẓ
پ	p	ع	‘
ت	t	غ	ġ
ث	ṯ	ف	f
ج	c	ق	q
چ	ç	ك	k-g-ñ
ح	ḥ	ك	ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	z, ḏ	ن	n
ر	r	و	v
ز	z	ه-هـ	h-e,a
ژ	j	ی	y,i,i
س	s	ء	’
ش	š		
ص	ṣ		
ظ	ẓ, ḏ		

Tablo 2: Metnin Kelimelerinin Alfabetik Dağılım Tablosu

	Türkçe	Farsça	Arapça	Yunanca/ Süryanice/ İtalyanca/ Latince	Arapça + Farsça/ Türkçe +Farsça	Toplam
A	125	24	150	2	3	327
B	130	61	107	3	30	331
C	1	21	63	-	-	85
Ç	32	17	5	-	1	55
D	92	61	33	-	1	186
E	46	9	121	2	1	179
F	-	8	122	6	1	137
G	46	10	10	1	1	68
H	7	59	223	2	5	296
I	10	-	4	-	-	14
İ	61	3	116	-	-	180
J	-	1	-	-	-	1
K	173	20	128	3	2	326
L	-	8	32	1	-	41
M	-	17	356	4	2	379
N	9	31	94	2	5	141
O	52	1	2	-	-	55
Ö	19	-	4	-	-	23
P	4	45	-	3	2	55
R	1	23	69	-	3	96
S	94	29	163	3	1	290
Ş	9	22	66	2	-	99
T	74	25	141	1	2	243
U	30	-	14	-	3	47
Ü	22	3	6	-	-	31
V	5	5	51	1	-	62
Y	162	10	29	1	3	205
Z	-	16	77	-	1	94
Toplam	1204	529	2186	37	67	4023

Tablo 3: Yapım Ekleriyle Türkçeleşen Yabancı Kelimelerin Tablosu

Kelimeler	Ekler							
	+CA	+CI	+II	+IIK	+sIz	+sIzIIK	-IA(n)-	+sI
‘aқıl+lı			1					
‘arıқsı								1
āsān+lıқ				2				
‘avān+lıқ				3				
berāber+ce	1							
bereket+lü			8					
bostān+cı		1						
celāi+lik				1				
cezm+ci		1						
devlet+lü			1					
edeb+siz					1			
efzūn+luқ				1				
emīn+lik				53				
emīn+sizlik						8		
fā’ide+lü			2					
fā’ide+siz					1			
fi‘il+li			1					
firāқ+sız					2			
fitret+lik				48				
fitūz+la-							1	
ғalīz+lıқ				1				
ғuşsa+lu			1					
had+siz					2			
halāş+lıқ				1				
hāl+li			1					
harāb+lıқ				8				
haste+lik/haste+lik				14				
haşek+lik				1				
haţar+lu			1					
hayā+sız					1			
hayāt+lan-							1	
hāyın+lıқ				1				
hayır+lu			1					
herīseles+siz					1			
heybet+lü			1					
hıyānat+lıқ				1				
hıddet+lü			1					
hor+luқ				1				

Tablo 3'ün devamı

hoş+ça	1						
hoş+luk				4			
hürmet+lü			3				
‘izzet+lü			4				
kaht+lık				23			
kerem+li			1				
kethüdā+lık				1			
kıhāt+lık (kahtlık)				1			
kıymet+lü			1				
kudret+li			1				
kuvvet+lü			5				
kükürd+li			1				
lağım+cı		1					
ma‘mūr+luk				1			
menāfi‘+lu			1				
menfa‘at+lu			6				
menfa‘at+siz					3		
menfa‘at+sizlik						1	
menfa‘at+süz					4		
meş‘aleci		1					
Mısr+lı			1				
mizāc+lu			1				
mu‘amil+lü			1				
mūm+cı		1					
müneccim+lik				1			
mürüvvet+lü			1				
müslimān+lık				1			
nārdenk+lü			1				
nihāyet+siz					4		
nikāh+lan-							1
nuşret+lü			1				
‘ömür+lü			1				
perīşān+lık				1			
rāhat+lik				5			
ref‘at+lu			3				
rızık+lan-							1
sa‘ādet+lü			3				
sebeb+len-							1
selāmet+lik				1			
sīret+li			1				

Tablo 3'ün devamı

ş̄uret+l̄ü			1					
Ş̄ām+lu			2					
ş̄āz+l̄ıķ				6				
ṭabi' at+lu			2					
tendirist+lik/ tendürist+lik				6				
tere+lik				1				
teşvīş+li			1					
vaķıt+sız					2			
zaḥmet+sız					1			
zālīm+l̄ıķ				1				
zūlm+l̄ıķ				1				
Toplam	2	5	62	190	22	9	5	1

Yapım ekleriyle Türkçeleşen alıntı kelime sayısı **89**'dur, **5**'i fiil, **84**'ü isim olmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM : ÇEVİRİ YAZILI METİN

[1a]

1665

elḥamdülilāhi'llezī hedānā li-hāzā ve mā kāne li-nehtediye levlā en hedāna'llāhi⁶

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ

‘Oṣmān Ḥan b. Muṣṭafa

vakfū ḳuṭbī dā'ireti'l-‘adāle

ve merkez ü sulṭāti'l-besāle Sulṭān bin

sulṭān es-sulṭān Ebū Sa‘īd ‘Oṣmān Ḥan

ibnü's-sulṭān Mustafa Ḥan

dāme sa‘duhū ve iḳbāluhū

ve ṭāle ‘ömrühū ve iclāluhū

ve ene'l-dā‘ī el-ḥāc İbrāhim Ḥanīf el-müfessir bi-evḳāfi'l-ḥaremeyn

ḡufire lehū

İbrahim Ḥanīf (?) b. Latīf

[1b]

(1)Hazā Kitāb-ı Uṣūlu'l-Melāḥame

(2) Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

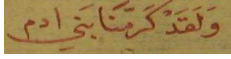
(3) Ve mā tevfiḳ-i illā billāhü'l-‘aliyyü'l-‘azīm ṣūkr ve sipās (4) ol iki cihānı yaradıcı ḥālīḳ bī-ḩūn üzerine olsun, (5) ki gökleri ayı ve güneşi ve yıldızlar birle bezedi ve yerleri (6) nebātāt ve ḥayvanāt birle güzīde ḳıldı ve mecmū‘-ı (7) maḥlūḳātđan mūkerrem ve mufaẓẓal ḳıldı. Benī ademi nitekim (8) kelām-ı ḳadīminde yād ḳıldı.

Velāḳad kerremnā benī ādem⁷

⁶ A'rāf Sūresi, 43. āyet (*Bizi buna hidayet eden Allah'a hamdolsun. Allah'ın, bizi hidayete erdirmesi olmasaydı, biz hidayete ermezdik*).

⁷ İsrā Sūresi, 70. āyet (*Biz Ādemoḡlunu mūkerrem, şerefli ḳıldık*).

ve firāvān (9) dürer-i taḥiyyāt ve şalāvāt bī-nihāyet ol sürür-ı mu‘ciz-i (10) mevcūdāt üzerine olsun ki, **levlāke levlāke** (11) **lemā ḥalaḳtu’l-eflāk** anıñ şānına gelmişdür ve daḥı⁸

[2a]

(1) ālı ve aşḥābı ve itbā‘ı üzerine olsun ki, rıḍvānu’llahü (2) ta‘ālā ‘aleyhim ecmaī‘n, ammā ba‘dehū bu bir (3) iḥtiyārāt-ı kavāi‘d-i külliyyedür ki, ḥikmet ve nücum kitāblarından (4) istiḥrāc olunup Türkī lisānına tercüme oldı. Şöyle ki, (5) bunuñ ḥükmi dā‘im şābitdür. Taḳvīm gibi yılda biri bāṭıl olur. (6) Bu ise aşlā bāṭıl olmaz ve hem niçe fāideler vardır (7) ve ḥāşşalar taḳdīr olunmuş. Oḳuyup ‘amel idenlere sürür (8) küllī ḥāşıl olup istifāde bula. Pes bu za‘ıf (9) ve naḥīf kim ḳalīlü’l-yefā‘ a yem cem‘ idüp naḳl itmekden (10) murādım bu kim nazār iden ‘azizlerüñ ilṭāf-ı kereminden (11) me‘mül ki **men şaffe ḳadd istehzafa** bunuñ (12) ‘aybına ve noḳşānına nazār itmeyeler. Belki mer-tebe-i az‘af (13) ü’l-‘ibād el-muḥtāc ilā raḥmetullahü’l-meliku’ş-şamed **Ebrī**

[2b]

(1) **Ḥāce İbn-i Ādil** du‘a ile yād ideler. Ümizdür ki, (2) kefāretü’z-zünüb ola vallāhü’l-müste‘ān ve daḥı bu kitāb (3) beş faşıl üzerine mebnī⁹dür. **Faşl-ı evvel** her ayuñ (4) ḡurresi ne güne geldüḡünü beyān ider. **Faşl-ı şāni** (5) bir hefte, ki yedi gündür, ki her günde ne işlemek ve neden (6) şakınmaḳ gerekdür ve sa‘atlerini ve yedi yıldızuñ şıfatlarını (7) beyān ider. **Faşlü’ş-şālišü** ay ve güneş on iki burc, ki (8) her ḳanḳısına gelicek, **neng** gibi ‘amel itmek gerekdür anı (9) beyān ider. **Faşlü’r-rābi‘u** mezkūr yigirmi sekiz menāzilüñ (10) her birni ne vaḳtın toḡar ve ṭolunur anı beyān ider. (11) **Faşlü’l-ḥāmisü** gökdeki yıldızlaruñ hem kevākib-i seb‘anuñ (12) şıfatlarını ve her

⁸ Metinde 169 yerde geöen “daḥı” kelimesi 3 örneğ (62b/9, 163b/12, 164a/3) dışında “daḥı, دحى” şeklinde yazılmıştır.

⁹ Metinde “مبنى” imlāısıyla karşılanan kelimenin tamiri yoluna gidilerek “mebnī” olarak okunmuştur.

iḳlimüñ keyfiyyetini eşkâliyle anı beyân (13) ider vallâhü ‘âlem. Bi’ş-şevâb in-şâ’-Allah aşâğada zıkr olunur.

[3a]

(1) AHKÂM-I TEŞRÎN-İ EVVEL UHTURS ‘ADED-İ EYYÂM 31

(2) Rûm dilinçe Uhturs dirler. Orta güz ayıdır. Bu ayda (3) “El-bâbü’l- evvel orta güz” ayudur müshil içmek ve cimâ‘ itmek ekşi ve tatlu (4) nâr yemek semüz at ve tatlu yemişler yemek eyüdüdür. Bu ayuñ (5) evveli ve ikinci günü naḥsdur ve beşinci gününde bir yıldız toğar. (6) Adı semâkdur. Reşâ adlu bir yıldız ṭolunur. Şarḳî yelleri (7) esmege başlar. Kudüs içinde ‘îdü’l-gamâme ol gündür ki, (8) ziyâret-i beytü’l-muḳaddes iderler. Rûzî-sa‘d dirler ve on (9) üçüncü gününde deñiz bulanur. On beşinci gününde raṭb (10) göynür, devşirmege başlarlar ve on altıncı gününde gündüz (11) on bir sâ‘at olur ve gice on üç sa‘at olur. (12) Yigir(mi) birinde taḥıl ekilür. Yigirmi altıncı günü ḳâsım günidür ve (13) yigirmi ṭoḳuzuncı günü Zübânâ adlu yılduz toğar, Buṭayn adlu

[3b]

(1) yıldız ṭolunur ve otuzuncı gününde ḳarıncalar inine girür (2) ve ḳırlanğuc gitmege başlar ve devlüñgeç ve ḳartal gitmege başlar (3) ve daḥı bu ayı **yekşenbe** gününe gelse; ol ḳış yumşaq (4) ola, yağ bal ve behâyim ve ılḳu ve döl ve dövüş öküş ola ve (5) sağılık ve tendiristlik ve ni‘met vâfir ola, yay günleri (6) ḳatı issi ola. Eger **düşenbe** gününe gelse, ḳış ḳatı ola, yağmur (7) ola, ol yıl nihâyetsiz yağa ve yazın gâyet de issi ola, (8) yemişe ve ekine âfet irişe, ḳovan daḥı oña ve bağı (9) ve bostan eyü ola ve ol yıl ocaḳ ḥastalıkları çok (10) ola ve ölet ekseri vâḳı‘ ola ve eger **seşenbe** gününe (11) gelse, ḳış ḳatı ola ve öksürük ve envâ‘-ı ḥastalıklar (12) çok ola ve vebâ ola ve eger **çehârşenbe** gününe gelse (13) yaz ve yay illeri gâyet eyü ola ve ḳış daḥı mu‘tedil ola,

[4a]

(1) yağmurlar çok yağa ve yemiş ve ni' met öküş ola, (2) ammā bu yıl ölet ola ve eger **pençşenbe** gününe gelse, kış (3) yumuşak ola yemiş ve bal ziyāde ola ammā sıtma çok ola (4) ve hem bu yıl ululardan ve ekābirlerden çok kimesneler fevt (5) ola ve eger **cum'a** gününe gelse, ekinler ve yemişler ve üzüm bu (6) sene beğāyet firāvān ola ve ucuzluk ola ve güci¹⁰ (7) oğlancıklar ve p̄irler çok fevt ola ve eger **şenbe** gününe (8) gelse; bu yıl kış katı ola, qar buz ve tolu öküş ola, (9) sıtmalar çok ola ve uşak oğlanlar ölümü ziyāde ola (10) ammā bu yıl kuraç ola arpa ve buğday ziyāde ola, vallāhü ā' lem.

(11) FAŞLÜ'L-EVVEL

GÜN TÛTULDUĞUN BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda gün tûtulsa; padişāh dūşmānına zıfır bula, (13) dūşmānı za' if ola, ammā mart ve mayıs ve abril

[4b]

(1) aylarında yağmur çok yağa, çekirgelik ola, taħılı yēyeler, (2) katı **kızlık** ola ve yıl eyü gelmeye ve Hābeş iklimi gāyet fitret (3) ola ve 'Arab ilinde bir havāric zāhir ola, çok fesād (4) ide, vezīrler çok öle ve Mısr ilinde keçi ve at mubālağa (5) helāk ola.

İKİNCİ FAŞL

AY TÛTULDUĞUN BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda ay tûtulsa; bu yıl fitne çok ola, tavar (7) ve kuşlar ölümü çok ola, yağmurlar çok yağa ve balıklar (8) kırıla, emrāz-ı muhtelifē çok ola, Bābil ikliminüñ üstüne (9) yağı vara ve mağrib iline yeñi sulţān ayak başa ve mağrib (10) ikliminde vebā kızlık vākı' ola, çok yağmurdan ekin harāba (11) vara ve Bābil'de at ve deve çok kırıla, şimālda Diyār-ı (12) bekir'de sıvaş ve huşūmet öküş vākı' ola ve bu yıl (13) **şā'ağa** ve berç çok ola, Rūm ilinde kızılılık(kızlık) ola, refāhiyyet bulunmaya.

¹⁰“güci” imlası farklı. Ünlülerin tamamı bizzat yazılmış: كوجى

[5a]

(1) ÜÇÜNCÜ¹¹ FAŞIL

GÜN AĞILLANDUĞUNI BEYÂN İDER.

(2) Eger bu ayda gün ağıllansa; bu yıl tâcirler ziyânda ola, haramîler (3) baş kaldıra ve saķam ve cemi⁶ renc öküş ola ve hem bir ulu (4) vezîri katl ideler. Bu yıl emînik olmaya, erâcif haberler (5) çok söylene ve fitne ve hârb ve şavaş çok ola.

(6) DÖRDÜNCÜ FAŞIL

AYI AĞILLANDUĞUNI BEYÂN İDER.

(7) Eger bu ayda ay ağıllansa; bu yıl şerr ve fitne ve feşâd sebebinden (8) ulu ve kiçi(güci) kaygulu olalar, iklim ve vilâyet kırıcışa ve uğrılar (9) ve haramîler ve ulu başlar baş kaldura ve halk ⁶âlem hayrânda (10) ola, şular az ola, ammâ bu yıl ucuzlık ola vallâhü â⁶lem.

(11) BEŞİNCİ FAŞIL

AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(12) Eger bu ayda ay çalkoyun görünse, bu yılda zelzele vâkı⁶ ola (13) ve kahtlık ve miñnet keşîr ola ve eger bir uci kalduruķ görünse;

[5b]

(1) yeller çok ese, yemiş oñat ola, ekin ot biçin ve ni⁶met çok ola.

(2) ALTINCI FAŞIL

SAÇLU YILDIZ TOĞDUNI BEYÂN İDER.

(3) Eger bu ayda saçlu yıldız toğsa; bu yıl insândan ve hayvândan (4) ölet ola, huşušen mağrib vilâyetinde öküş fitne (5) ve belâ ve ğam ve renc ⁶avâmü'n-nâs içinde çok vâkı⁶

---

¹¹ Metinde “اَوْجُنْحَى”

ola (6) ve şular şogala ve balıklar kırıla ve pādīşāhlar arasında (7) ceng ve kıtāl ola, birbirini kıralar ve illā il emīnlik ola.

(8) YEDİNCİ FAŞIL

GÖKDEN YILDIZ DÜŞDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(9) Eger bu ayda hevādan yere yıldız dökülse; ol vilāyetde kan (10) döküle, fitne ve kıtāl ola, belādan hālāyık kaygulu olalar (11) ve hem bu yılda harb ve cidāl her yerde çok vākı' ola.

(12) SEKİZİNCİ FAŞIL

KAVS-İ KUZAH BEYÂNUNDADUR. Elegümü'ş-şāgmāl

(13) Eger bu ayda elegüm şāgmāl maşrık tarafından vākı' olsa,

[6a]

(1) ol taraftan fitne ve şıvaş çok ola ve kırıla (2) ve Bābil pādīşāhı birle 'Arab'da ola ve 'Acem'de ihtilāf (3) ve şıvaş vākı' ola ve arz-ı Kōstantīniyye'de bir ulu dünyādan (4) gide ve eger mağrīb tarafında görünse; pādīşāhlar 'azl (5) ideler, 'ālem rāhat ola, kāfir Ehvān vilāyeti ve Firengistān'da (6) harb ve katl ve kan dökme ziyāde ola, Şām vilāyetinde (7) daḥı fitretlik ola ve illā yağmur bu yıl çok yağup ucuzluğdur.

(8) TOKUZUNCİ FAŞIL

ŞŪŃŞEK BEYÂNINDADUR.

(9) Eger bu ayda şüñşek harbe dirler, bir nūr görünür. Siñü mıkḍarı (10) yā daḥı eksik maşrıkdan yaña görünse, harb cidāl (11) ve talğalık ola ve ılkı kırıla ve halk arasında (12) envā'-ı sayrūlık ola, ekşeri Bābil vilāyetinde çok ola. (13) Eger mağrīb tarafından görünse; fitne öküş ola, güciler

[6b]

(1) ululara mutî' olalar ve mağrib pâdişâhı öle, Bâbilde kıran

(2) ONUNCI FAŞIL

GÖKDE KIZILLIK OLDUĞI BEYÂNINDADUR.

(3) Eger bu ayda sürh-i âsumân maşrıqdan yaña olsa, bu yıl (4) şerr ve fitne yel ve kan dökmek çok ola ve her yerde kıran (5) ve fitret ve inqilâb öküş ola ve eger mağrib tarafında (6) vâkı' olsa, yıl eyüdür. Uçuzluk ve emînlik ve ni' met (7) firāvân ola.

ON BİRİNCİ FAŞIL

GÖKDE ' ACĀYİB GÖRÜNDÜĞİ.

(8) Eger bu ayda gökyüzünde bir ' acâyib nesne görünse, (9) yıl yavuz ve ziyân ve yaramazlık ola, ekin ve nevâle ve pâdişâhdan (10) halka ziyân irişe, bey' ve şirâ ehli ziyâde ola ve şular (11) az ola ve Mışır pâdişâhı ' âdil ammâ Ermenî iklimi ve Rûm (12) memleketi ziyâde zulm ve ta' addî içinde ola ve gille az ola.

(13) ON BİRİNCİ FAŞIL

NÂS VE HAYVÂN GÜNDÜR Kİ BEYÂN İDER.

[7a]

(1) Eger bu ayda gökyüzünde şekl-i hayvân ve-yâhūd şekl-i (2) insân belürse, pâdişâhların ortasında muhâlifet (3) vâkı' ola, endîşe ve teşviş ve ceng ve huşümet çok (4) ola ve kızılık ve kıran ve fitret ola, bir ulu pâdişâh öle.

(5) ON İKİNCİ FAŞIL

PEK GÖK GÜRLEDÜĞÜN BEYÂN İDER.

(6) Eger bu ayda gök gürlerse; dördüne degin bir ulu pâdişâh (7) kılıc ucundan helâk ola, fitne mekr ve hîle çok ola, (8) yemiş ve ekin çok ola, huşūşen Rûm ikliminde çok

(9) ola, beşi ve altısı ve yedisi içinde gürlerse; yıl ğāyet (10) eyü gele, ammā Şām'da ʿavrat ölümü çok ola ve yemiş çok (11) ola ve illā aradan bir ulu melik helāk ola. Eger sekizinde (12) gürlerse; pirinc ve taʿab irişe, ammā üzüm ve bal oña. (13) Eger onuncu gününde gürlerse; niʿmet çok, ammā ğāyet ölet

[7b]

(1) ola ve hem pādīşāh ğāyet de düşvār ahvāle irişe. (2) Eger on birinde gürlerse, çekirge üreye ammā zıyān (3) kılmaya. Eger on ikincide gürlerse; çekirge ziyāde olup (4) haylī zıyān irişdüre, ğille kıt ola. On üçüncisinde (5) gürlerse niʿmet firāvān ola, ucuzluk ola ve Mışr (6) pādīşāhı uğraşa, maġrib pādīşāhı ile. Eger on (7) dördüncisinde gürlerse; pādīşāhlar arasında renc ve (8) ğam müstevlī ola, malları telef ola. Eger on beşinde (9) ta otuza varınca gürlerse; yağmur öküş kış şovuķ (10) ola, evvel bahār hoş ola, hastalıklar ve tāʿün bu yıl (11) çok ola, bir ulu kişi öle ve illā ucuzluk ola ve (12) emīnlikler ola, baʿzılar aytmışlar ki, eger ay **artarken** gürlerse; (13) yağmur çok yağa ve katı yeller ese. Eger ay eksilürken

[8a]

(1) gürlerse; müşkülāt gelecti yıl ola demişlerdür vallāhü āʿlem.

(2) ON ÜÇÜNCİ FAŞIL

YILDIRIM OLDUĞUNI BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda yaldırım olsa; vilāyet emīn olmaya ve uğrı ve (4) ħarāmī çok ola, ziyāde zulm ideler ve şudan zıyān (5) yetişe ve tohum dāne az vere ve zelzele çok ola, maġrib ili (6) kızıllık ola, maġrib tarafından çıkup maġrib tarafına (7) hücüm ideler, iller ve şehirler incine ve nice köyler taġıla.

(8) ON DÖRDÜNCİ FAŞIL

GÖKDEN YERE OD DÜŞDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(9) Eger bu ayda gökden yere âteş düşse; bu yıl hastalıktan (10) ve ölümden halk arasında öküş ola ve uğrılar ve harām̄iler (11) çok ziyān irişdüre, yıl ōnı ucuzluk ola, eylik ola.

(12) ON BEŞİNCİ FAŞIL

ŦOLU YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda Ŧolu yağsa, Bābil ilinde çok ceng ola

[8b]

(1) ve ōıvaő çok ola, pādiőāh melāhādeyi kıra, ġālib ola.

(2) ON ALTINCI FAŞIL

GÖKDEN ŦOPRAĐ YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda gökden ŦopraĐ yağsa, ılıklar kıırıla ve pādiőāh (4) ‘adl ide, em̄inlik ola ve yemiş ola ammā ölet ola.

(5) ON YEDİNCİ FAŞIL

GÖKDEN ĐURBAĐA YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda ĐurbaĐa yağsa yāhūd soğulcan yağsa; (7) yā Đekirge yağsa; bu yıl ekin vāfir ola, ucuzluk ola (8) ammā dōrt ayaklı cānavarlar kıırıla ve pādiőāhdan ra‘iyyet (9) incine, vāfir renc ola, ¹²vilāyetinde hastalıklar ve cevir çok ola.

(10) ON SEKİZİNCİ FAŞIL

ĐUBĀR YAĞDUĞI BEYĀNUNDADUR.

(11) Eger bu ayda Đatı Đubār veyā kıırĐa Đopsa; fitne ve teőviő (12) çok ola, ceng ve Đuőūmet ola ve em̄inlik olmaya (13) ve kıızılığ ve Đussa cevr Đulm ve ĐorĐuluĐ ‘avāmü’n-nās arasında

---

¹² Şehir adı unutulmuő.

[9a]

(1) çok ola ve mevt ve emrâz-ı muhtelif öküş ola.

(2) **ON TOKUZUNCİ FAŞIL**

BUSARIK BEYÂNINDADUR.

(3) Eger bu ayda busarık olsa; bu yıl gâyet kahtlık ola, (4) yirde hîc nebâtât bitmeye, toz ola, gemiler garq ola. temmet

(5) **YİGİRMİNCİ FAŞIL**

ĶATI YEL ESDÜGÜNİ BEYÂN İDER.

(6) Eger bu ayda katı yel esse; bir ulu pâdîşâh öle, kan (7) döküle, çok şıvaş ola ammâ bu yıl mubârek ola ve (8) buğday arpa kettân çok ola, panbuğ az ola, ırmağlar (9) taş, yağmur öküş yağa ve yer helâk ola, Nil’de balık kırıla.

(10) **YİGİRMİ BİRİNCİ FAŞIL**

YAP YAP GÖK GÜLDÜGÜNİ BEYÂN İDER.

(11) Eger bu ayda gök gülse; kış katı ola, arpa ve buğday (12) ve yemiş mubâlağa ola, halk arasında ğam ve endîşe (13) ve fitret ve ölüm öküş ola, kimse aşlâ râhat olmaya.

[9b]

(1) **YİGİRMİ İKİNCİ FAŞIL**

YER DEPRENDÜGÜNİ BEYÂN İDER.

(2) Eger bu ayda yer debrense, eger gündüz deprenürse; bu yıl nebâtât (3) çok bite, ucuzluk ola ammâ kış katı ola, bir ulu beg (4) ilden çıka, gide, şehrüñ halkı zahmet ve ta‘ab göre ve (5) eger gice ile düpürenir ise; kızılık ve hastelik (6) ve fitretlik ola, Mısr’da ve Bâbil’de şıvaş ola allâhü a‘lem

(7) YİGİRMİ ÜÇÜNCÜ FAŞIL

YER GÜRLEDEGÜNİ BEYÂN İDER.

(8) Eger bu ayda yer gürüldese; kaygulu endîşe il üzerine (9) delim ola, kimse kendü kıza(n)cına sevinmege, yağmurlar ve tölular (10) çok ola ve yemiş bite, eyü ola vallâhü â'lem ve ahkem.

(11) AĤĤĀM-I TEŞRİN-İ ĀĤİR YA'NĪ NEV'ARIS ANI BEYĀN İDER 30. (el-bābü's-sānī āĥir güz 30)

(12) Bu ay otuz gündür. Şoñ güz ay dirler. Bu ayda cimā' (13) itmek muzırrdur ve hamāma varmağ zıyāndur. Bu ayda gice

[10a]

(1) ile şovuk şu içmek nehydür ammā ılıcağ şu içmek (2) müfidedür. İssi otlar yemeyeler, zıyān ider ammā zeyt yağını (3) ne kadar yirlerse fā'ide ider. Evvel günü güci cenūb eser, naḥsdur ve (4) beşinci gününde ḥaşerāt yer altında karar iderler, naḥs-ı ekberdür. (5) Altıncı günü gāyet sa'd gündür ve yedinci günü zeytūnı (6) dermege başlarlar. Sekizinci günü deryā harekete gelür. Toğuzuncı (7) günü şular çoğalur. On üçüncü günü kesilen ağaç¹³ dura, (8) çürümeye, hem bu gün ekleyl adlu bir yılduz toğar. Pervīn (9) adlu yılduz tölunür. On beşinci gün gündüz on sā'atle (10) iner ve gicenüñ sā'at on dört olur. Güneş (11) kıavis burcına gider ve yigirminci gününde siñek ve böcek (12) ve örümcekler kırılır. Yigirmi ikinci gicesinde şovuk (13) şu içmek ḥükemā izn virmez, men' ider. Yigirmi altısında

[10b]

(1) deberān yıldızı tölunür, kalb yıldızı toğar allāhü a'lem.

(2) FAŞLÜ'L-EVVEL

¹³ Metinde “اُغَاجٌ”, 27 yerde.

GÜN TUTULDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(3) Eger bu ayda gün tütulsa; bu yıl renc ve miħnet Őiddet (4) ok ola ammā ucuzluđlar ola, uđrılar ve ħarāmiler (5) ve hevāric hücūm ide, sulţān-ı Rūm tez fevt ola, (6) ok vilāyet ħarāba vara ve yıl Őoñunda ūmrāz-ı muħtelife (7) vāķı[] ola. Eger güneŐ mađrīb ħarafına varıcađ tütulsa, (8) ol vilāyet kıızılıđdan ħarāba vara vallāhū a[] lem.

(9) FAŐLŪ'S-ŐĀNĪ

AY TUTULDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(10) Eger bu ayda ay tütulsa; bu yıl kıızılığ (kıtlığ) ve çekirgelik vāķı[] ola (11) ve kıŐ katı ola, fitret ve āfet Yemen ve Sevāhil ve Hicāz vi- (12) lāyetinde kıızılığ öküŐ ola, her iğlimde fitne ve ħarb (13) ve kıtal ola, maŐrıđdan bir ulu dūŐmen belüre, çok ħarāb ola.

[11a]

(1) FAŐLŪ'S-ŐĀLİŐ

GÜN AĞILLADUĞUNİ BEYÂN İDER.

(2) Eger bu ayda gün ađıllansa; pādiŐāħ katı zulm ve cevir ide, (3) []ālem fitret ola ammā çeriler ħarānda ola ammā oyun ūrüye.

(4) FAŐLŪ'R-RĀBĪ[]

AY AĞILLANDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(5) Eger bu ayda ay ağıllansa; bu yıl []āzīm fitne ve Şıvaş ola, (6) ekŐeriyā Bābil iğliminde vāķı[] ola, erācīf ħaberler ok (7) ola, lākin ucuzluğ ola ammā yıl Őoñı Őalāħ ola.

(8) FAŐLŪ'L-ĤĀMİS

AY GÖRÜNDÜNİĞİ BEYÂN İDER.

(9) Eger bu ayda ay çalkoyun görünse; bu yıl gâyet eyü gele, (10) refâhiyyet ola, ni' met vâfir ola, ucuzluklar ola, (11) tavar üreye ve arta ammâ kış katı ola, şovuk ırak ola.

(12) FAŞLÜ'S-SÂDİS

ŞAÇLU YILDIZ TOĞDUĞUNI BEYÂN İDER.

(13) Eger bu ayda kıyruklı yıldız toğsa; bu yıl ümerâda şâzlıklar

[11b]

(1) ola, begler ve pâdişâhlar kuvvetde olalar, düşmene zıfir bulalar (2) ammâ ra' iyyete zulm ve ta'addî¹⁴ idip tavarlarını alalar, cevreden za'îf(lık) (3) ola ve hastalıklar ve kızılılık harb ve âşüb çok ola, tâcir- (4) lere hayrân yetişe, iller kırcaşa, nâ-emîn ola ve kıran ola, (5) cümle bahş-i cidâl ve gavgada olalar, ol yıldızın kıyruğı (6) kangı tarafa ise bu mezkûrden ekşeriyâ anda vâkı' ola.

(7) FAŞLÜ'S-SÂBİ'

GÖKDEN YILDIZ DÜŞDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(8) Eger bu ayda gökden yire yıldız düşse; beglerden korku ve fitne (9) ve gavgâ çok ola, pâdişâh mâ'il-i huşûmet ide ve nebâtât (10) ve şular az olur. İller kırcaşa, bühtânlar ola, erâcîf haberler ola.

(11) FAŞLÜ'S-ŞÂMİN

KAVS-İ KUZAH HÜKMÜNİ BEYÂN İDER.

(12) Eger bu ayda elegüm-i sağmâl maşırık tarafından yaña toğsa; yağmur (13) çok yağa ve Bâbil ve Pâris iklimi infi' âlda ola, pâdişâhları

---

¹⁴ Eksik bir harf var “تعدّ”.

[12a]

(1) öle, vilâyet şiddet ve nekbet ve fitret ola, memleket kırân ola, (2) **halkın** arasında tokuz yıl fitret gitmeye ve keçiye kırân (3) ola ve eger mağrib tarafında olsa; yağmurlar yağa, şular taşā.

(4) **FAŞLÜ'T-TĀSİ'U**

ŞŪÑŞEK OLDUĞUNI BEYĀN İDER.

(5) Eger bu ayda harbe görünse; üç yıla degin halk kayğuda ola, (6) peleng, arslan ve kurt bu üci üç yıla degin gâlib ola, (7) insāna ve hayvānāta zıyān kıllalar ve hastalık kızılılık ola, (8) Bābil pādīşāhı üç yıla degin ilinden çıka, āvāre ola, (9) soñra yine gele. Eger bu mağrib tarafında olsa; Türkeler üç yıl (10) memleketi tuta, şınalar, gideler, vallāhü a'lem ve aħkem.

(11) **FAŞLÜ'L-ĀŞİR**

GÖKDEKİ KIZILLIK BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda maşrıqdan yaña kızarsa; ya' nī gök kızarsa (13) hayvānāta āfet iriše, ammā kızılılık olmaya. Eger gök kızarmış

[12b]

(1) iken berķ olsa; yāhūd menāzilden bir bir yıldız düşse, bir (2) ulu beg helāk ola, yā bir sehm-nāk pādīşāh helāk ola, (3) ve eger mağrib tarafında olsa; iller fitretde ola, harb (4) öküş ola, kan çok döküle, ekşeriyā mağrib tarafında ola.

(5) **FAŞLÜ'L-AĦAD-I 'AŞER**

GÖKDE 'ACĀYİB GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda gökde bir 'aceb nesne görünse; 'Arab vilāyetinde (7) ceng ve ĥusūmet ola ve yemiş olmaya ve erācif (8) ĥaberler çok ola, halk kayğulu ola, begler arasında (9) iħtilāf vākı' ola ve bir ulu pādīşā Mışr pādīşāhına (10) ĥāricden ķorķu ola ve Rūm ilinde

řavar kırla (11) ve Rūm pādīřāhı bu yıl řal'ālar ala¹⁵ ve Rūm ili kıtlık (12) ola ve gemiler ğarķ ola, ammā yıl soñı ucuzluķ.

(13) FAŞLŪ'Ş-ŞĀNĪ

GÖKDE İNSĀN VE ĞAYVĀN ŞEKLİ GÖRŪNDŪĞUNİ BEYĀN İDER.

[13a]

(1) Eger bu ayda gökyüzünde şekl-i insān yā şekl-i ğayvān gibi (2) görünse; yıl eyü gelmeye, eyliksiz ola, pādīřāhlar arasında (3) izdiĥām öküş ola, her yerde fitne çok ola ve bu yıl (4) şıvaş ziyāde ola, ĥalk öküş kırla ve kıatı (5) fitretlik ola, uğrı ve ĥarāmī çok, yemiş az, issi ola.

(6) FAŞLŪ'Ş-ŞĀLİŞ

GÖK GŪRLEDŪĞUNİ BEYĀN İDER.

(7) Bu ayda gök gürlese, eger ilk gününde gürlese; yağmur (8) çok yağa, yere zaĥmet eyleye. Eger onuncı gün gürlese, (9) ra'd ile ĥastalıklar çok ola. Bu ayuñ nişfına dek (10) gürlese; bu yıl menfa'atlu ola, 'ālem refāhiyetde ve řalāĥatda [ola]. (11) Eger ay ortasında soñra gürlese; bu yıl yeller ese, (12) şular çok ola, şıvaş ola, kış kıatı ola, yemiş öküş, (13) toñ ve şar çok ola. Eger bu ay eksülürken gürlese;

[13b]

(1) bu yıl şovuk olmaya, hem zıkr olanlar gelecek yıl daĥı ola.

(2) FAŞLŪ'R-RĀBĪ' -İ 'AŞER

BERĶ OLDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda mařrıķ şarafından berķ olsa; bu yıl leşker cem' (4) ola, mağrıba hücum ide, uğraşalar mağrıbdā fitret öküş (5) ola, uğrı ve ĥarāmī baş kıaldura, tācirler ziyānda

¹⁵ "ālā" kelimesinin imlası gibi yazılmış.

(6) olalar, mağrib vilāyetinde kuraqlık ola, ğuşsa ve teşvīş (7) öküş ola ammā ekin ve dāne ve ħubūbāt çok ola.

(8) FAŞLÜ'L-ĤĀMİS-İ 'AŞER

GÖKDEN YİRE OD DÜŞDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(9) Eger bu ayda gökden od düşse; bu yıl ħavf (10) ve ğuşsa öküş ola, çok kimseler katl oluna ve memleket (11) fitretlik ve kızılılık ve kaḥṭ-ı 'azīm ola, vallāhü a'lem ve aḥkem.

(12) FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ 'AŞER

KAṬI YAĞMUR YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda kaṭı yağmur yağsa, ḥarāmīler hücūm ide ve

[14a]

(1) illā ki kırıla ve eger ḥadden aşırı ifrād-ıla yağarsa, ol (2) yağın yerde şūr ve şerr ve ğuşsa ve fitret 'azīm ola.

(3) FAŞLÜ'S-SĀBİ'U 'AŞER

ṬOLU YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda ṭolu yağsa; Mıṣr ili kızılılık ola ve Berāber iḳlimi (5) fesāda vara, ḥavāric izdiḥām ide, ḥad(d)en aşırı çok (6) yağarsa; ḥastalık çok ola, yağduğı yirde vebā delim ola.

(7) FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN-İ 'AŞER

GÖKDEN ṬOPRAK YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda ṭopraq veyā ğubār yağsa, bu yıl merg-i mefācan (9) ölümü ziyāde ola ve pādīşāhlar 'adl ve dād ideler. Yemiş (10) ğāyet öküş ola, yağmur az yağa ve uğrılar ğālib ola

(11) FAŞLÜ'T-TĀSİ'U 'AŞER

URBAĞA YĀ ŞOĞULCAN YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda urbağa veyā Şoğulcan yağsa; nebāt az bite, (13) yemiş kem ola, gemiler Ėar ola, hastalık ola, ekābir ölümi ola.

[14b]

(1) FAŞLÜ'L-'İŞRŪN

TOZ OPDUĞUNI BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda atı toz opsa; Ėille oñat ola ammā alk (3) arasında **ma'ıŐe[t]** ve bereket az ola ve yalān ve fitne oĖ ola.

(4) FAŞLÜ'L-HĀDĪ VE'L 'İŞRŪN

BESĀRI OLDUĞUNI BEYĀN İDER.

(5) Eger bu ayda besāri olsa; ni' met Ėille ve urma oğ ola (6) ve bu yıl yırtıcı cānavarlar oğ ola, geyige dilküye avŐana vebā ola.

(7) FAŞLÜ'S-ŞĀNĪ VE'L 'İŞRŪN

YEL ESDŪĖŪNĪ BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda atı yel esse; bu yıl oĖ ekābir öle, ādĪ (9) ve 'ammāl gibi ve esdüği yirde pādıŐāh ulm ide, ulmı ile (10) alkı ırıla ve ıŐ ola ve avarlar ırıla ammā yemiş ola oña (11) ve maŐri cānibden 'azĪm ceng ola, alk fitretten ırıla.

(12) FAŞLÜ'S-ŞĀLĪŐ VE'L 'İŞRŪN

GÖK GŪLDŪĖŪNĪ BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda āsumān Ėülse; bu yıl dört ayaklu ırıla

[15a]

(1) ve hem hastalıklar ve vebâ çok ola ve pâdişâhdan ra' iyyete (2) ziyân gele, ğille ve ekin çok ola, cevr öküş ola, kazanc (3) az ola, yemiş oña, keci kırıla, bir ulu fevt ola vallâhü a' lem.

(4) FAŞLÜ'R-RÂBİ' VE'L 'İŞRÛN

YİR GÜRLEDÜGÜNİ BEYÂN İDER.

(5) Eger bu ayda yer gürlense; ekin öküş ola, yemiş olmaya, (6) dört ayaklu za' if ola ve bir ulu beg fevt ola ve gemiler (7) ğark ola, erâcif haberler söylene, bir mıkdâr fitretlik ola.

(8) FAŞLÜ'L-HÂMİS VE'L 'İŞRÛN

ZELZELE OLDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(9) Eger bu ayda gündüzüñ zelzele olsa; ańsızun bir pâdişâh ile (10) gire, yürüye, cümle 'âlemiñ pâdişâhını tuta, kimesne aña (11) muķâbil olmaya, niceleri bay ve niceleri yoğsul eyleye, (12) anuñ gibi yavuz gün kimesneler görmemiş ola, ammâ ucuzluk (13) ola. Eger gice ile zelzele olsa; kıatı şovuk ola ve yellere ese,

[15b]

(1) qar öküş yağa, kuşlar ve balıklar kırıla, ğayvânât za' if ola,

(2) (El-bâbü's-şâliş ilk kış 31) **AĦKÂM-I KÂNÛN-I EVVEL İLK KİŞ AY[I]DUR ANUÑ ĦÛKMÜNİ BEYÂN İDER.**

(3) Bu ay ilk kış aydur. Rûm dilince zekürüs dirler. (4) Bu ayda kıan almak ve ot içmek ve cima' itmek eyüdüdür (5) ve yemekden soñra yemiş yéye, gice şovuk nesne yemekden ğazer (6) ide, bu faşl-ı bārid nā-raḫb oldı. Balğam-ı nāzile su' āl-i zükām (7) çok olur ve andan soñra bu ayuñ yedinci günü ğāyet sa' d (8) gündür. Tokuzuncı gününde Şüle toğar, Heḫ' a toğunur, (9) naḫs gündür. On birinci gün dağı naḫs-ı ekberdür. On (10) ikinci

günü erba' inün evvelidür. On üçüncü günü gice (11) gâyet uzun olur, şeb-i yeldâ dirler, hem bunuñ on dördüncü (12) gün toköz sâ' at kalur. Gicenün sâ' ati on beş (13) olur, hem güneş cecdi burcuna muntakıl olur. On altıncı günü

[16a]

(1) güneş cevelân ider, nehâr uzanmağa başlar. On yedinci gün (2) şıgır eti ve ekşi nesne yemekden şakınmağ gerekdür ve hem (3) gice ile şu içmekden ve ol gün hicâmatdan ve hamâmda (4) kıl gidermekden şakına. Yigirmi üçüncü günü buz ve kırağı (5) düşmege¹⁶ başlar, hem bu ayıñ yigirmi beşinde milâd-ı 'isâ (6) olur, ya' nî kara konculuzdur. Ol gün şu' le-i rüşen (7) olur, ser-mâye-i saht âşikâr olur. Yigirmi ikinci günü (8) Hün'a düşer, ne' âyim toğar. Eger bu milâd-ı 'isâ (9) **yekşenbe günü** olsa; kış eyü gele ve ekin yağ ve bal (10) çok ola, tañıl yağmur koyun ve şular gâyet eyü gele. (11) **Düşenbe** günü olsa; yıl eyü gele, yemiş gâyet oña (12) ammâ emrâz-ı muhtelife çok ola, gemiler gark ola ve (13) eger **seşenbe** gününe gelse, kış uzak ola, deñiz seferinde

[16b]

(1) hañar ola. **Çehârşenbe** [gününe] gelse tañıl oña, vahşî cānavarlar (2) helâk ola. **Pencşenbe gününe** gelse kış katı yumşak (3) ola, gâyet issi ola ve her yerde vebâ ola. **Âđiniyye** (4) gününe gelse; kış katı ola, qar yağmür nihâyetsiz yağa, (5) itfâl ölümü ziyâde ola ve göz ağrısı ziyâde ola. **Şenbe** (6) gününe gelse; zemestân katı ola, yazın gâyet issi (7) ola ve dağı yigirmi toközuncü gicesi uyğudan soñra (8) şu içmeyeler ve evdeki şuların üzerini örteler. (9) Zirâ ol gice cennîler şu içine kuşarlar, her kim (10) içerse şar' a zañmetine mübtelâ olur, yâhud delü olur, (11) eli ve ayağı tutmaz olur, gâyet şakınmağ gerekdür.

(12) FAŞLÜ'L-ÜLÂ

GÜN TUTULDUĞUNI BEYÂN İDER.

¹⁶ Metinde "düşme(me)ge" " دؤشممه " "

(13) Eger bu ayda gün tütulsa; kış katı ola, kar çok yağa,

[17a]

(1) balıklar kırıla, ‘Arab begleri ceng ve cidāl ideler, (2) niceler helāk ola, ammā ‘alef ot biçin eyü bol ola, (3) mağrīb vilāyetinde cidāl ola, Māzendārān vilāyetleri (4) kıtlık ola, kuşlar üreye, hem fitne zāhir ola vallāhü a‘lem.

(5) FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ

AY TÛTULDUĞUNI BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda ay tütulsa; arpa, buğday ve nebāt ve yemiş (7) katı çok ola, mağrīb eṭrāfi gāyet kızıllık ola ve arz-ı (8) Kōstantiniyye’de ğille çok ola, yemiş kem ola, kuru üzüm (9) ve daḥı tatlu nesne az ola, balıklar kırıla, yağmur çok ola, (10) ehl-i tüccār ḥarānda olalar, zeytūn panbuḡ çok ola.

(11) FAŞLÜ’Ş-ŞĀLİŞ

GÛN AĞILLANDUĞUNI BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda gün ağillansa; kış katı ola, kar çok yağa, (13) hem çok ziyān ola, ilk yaz tavar kırıla, Rūm ve BaĖdād

[17b]

(1) vilāyetinde koyun kırıla ve illā biçin ziyāde ola vallāhü a‘lem.

(2) FAŞLÜ’R-RĀBĪ’

AY AĞİL(LAN)DUĞUNI BEYĀN İDER.

(3) Ay bu ayda aĖillansa; cümle ekin bol ola, soñra kırıla, (4) Fāris iklimi gāyet fitretlik ola ve illā Rūm ili ucuzluḡ (5) ola ammā taĖgalık ve fitretlik ola, BaĖdādda ve Rūm vilāyetinde (6) arpa yemiş kıtlık ola ammā ehl-i ticāret **aşıda** olalar.

(7) FAŞLÜ’L-ḤĀMİS

AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(8) Eger bu ayda yeñi ay çalkoyun görünse; bu yıl narh ucuzluk (9) ola, yağmur ve qar ziyāde ola, ni‘met çok ola, bir tarafı (10) kaldurağ görünse yağmur ve qar çok yağa, şular taşsa.

(11) FAŞLÜ’S-SĀDİSÜ

ŞAÇLU YILDIZ HÜKMÜNİ BEYÂN İDER.

(12) Eger bu ayda kıyruklı yıldız toğsa; şular bî-ḥad ola, Kirmān (13) ve Pāris vilāyeti fitretlik ola, Yemen ve Tāif ili vebā ola ve

[18a]

(1) ve şūr u şerr fitne ziyāde ola. Bu yıl ödden ziyāde ola, memleket kırcışa.

(2) FAŞLÜ’S-SĀBİ‘

GÖKDEN YILDIZ DÜŞDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(3) Eger bu ayda gökden yıldızlar öküş dökülse; katı kızılılık ola, (4) dört ayaklu kırıla ve hem düşdüğü yerde bir ulu pādīşāh (5) öle, pādīşāhlar re‘āyāya zulm eyleye, hem insāna şu ziyān ide.

(6) FAŞLÜ’S-ŞĀMİN

KAVS-İ KUZAH TOĞDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(7) Eger bu ayda maşrıq tarafından elegüm saġmāl toğsa; (8) ceng ve kıtāl ve teşvīş halk arasında çok vākı‘ ola, (9) hem yıl kurağ ola ve vebā ola, melāḥḥad baş getüre, ekşeriyā (10) Medāyin’de ola. Eger maġrib tarafında toğsa; ḥastelik (11) ve vebā ve fitretlik ola ammā üç yıla degin ni‘met vāfir ola, (12) ucuzluk ola, Bābil’de şıvaş yavlağ ola ammā tez geçe¹⁷.

---

¹⁷ Metinde “gece, كَجْه”

(13) FAŞLÜ'T-TĀSĪ'U

ŞEŇŞEK GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

[18b]

(1) Eger bu ayda h̄arbe ya' nī şüñšek¹⁸ maşrıķ tarafında¹⁹ olsa; (2) yağmur çok yağa, ucuzluklar ola, üç aya deġin her küçi²⁰ (3) ulusuna muh̄alifet ide, ba' z beġlere kendü h̄izmet-kārları. (4) Eger maġrıb tarafında olsa h̄ayvānlar kıırıla, pādīşāhlar ceng (5) ideler, çok başlar kesile ve kıan döküle, renc ġam çok ola.

(6) FAŞLÜ'L-' ĀŞİR

GÖK KENĀRI KIZARDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda gök kenārı maşrıķdan kızarsa; iķlīm kıırcışa, (8) renc ü zahmet ola amā maşrıķ semtinde ola ve eger maġrıb (9) tarafında kızarsa, ol tarafda ot ve ekin çok ola. (10) Bu yıl eyü gele, hem yemiş beġayet çok ola, ni' met vāfir ola.

(11) FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ-İ ' AŞER

GÖKDE ' ACĀYİB GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda hevāda bir ' acāyib görünse; kıoyun kıırıla, arpa (13) ve buġday çok ola, her h̄ubūb çok ola, emrāz²¹-ı muhtelife

[19a]

(1) çok ola, maşrıķ ilinden yeñi beg çıķa, Şām ilini (2) tamām ala, şehri yıķa ve h̄avārīc zāhir ola, Bābil ili (3) ve ' Acem memleketi üç sene yağılık ola, ' ālem fitret (4) ile tōla, ma' išet az ola, baş aġrısı daġı çok ola.

(5) FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ-İ ' AŞER

¹⁸ Harekelerere göre “şekşek, شَكشَك”

¹⁹ Metinde “طَرَفِنْدَه”

²⁰ Metinde “كُجِي, كُجِي”

²¹ Metinde “امراض” olarak işaretilenmiş, ancak tarafımızdan aslına uyularak kelimenin tamiri yoluna gidilmiş ve metnin tamamında kelime, “emrāz” olarak okunmuştur.

GÖKDE İNSÂN YÂ HAYVÂN GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(6) Eger bu ayda gökyüzünde insân yâ hayvân gibi görünse; (7) pâdişâhlar ra' iyyete ğâyet zulm ide, cidâl ve erâcîf (8) haberler çok ola, begler arasında cidâl ola, pâdişâh (9) zulmü havâric zahmeti çok ola, yıl soñu kızılılık ola.

(10) FAŞLÜ'Ş-ŞÂLİS-Û 'AŞER

RA' D GÜRLEDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(11) Eger bu ayda pek gök gürlerse; üzüm çok ola ve ğayr(1) meyve (12) az ola, yaz ayınuñ ğillesi çok ola, kış katı ola, (13) qar öküş yağa, nâm-dâr begler helâk ola, Mısrılı ile

[19b]

(1) 'Arab ' adâvat ide, pes onuncı gününden yigirmisine degin (2) gürlerse panpuķ çok ola, yay vaķtlarında ğâyet issi (3) ola ve eger yigirmisinden tâ otuza varınca gürlerse; (4) yağmur ve berk öküş ola, bellü kişiler fevt ola.

(5) FAŞLÜ'R-RÂBİ'U 'AŞER

BERĖ OLDUGUNİ BEYÂN İDER.

(6) Eger bu ayda yıldırım olsa; yıl menfa'atsüz gele, bir ulu pâdişâh (7) añsuzın tutup helâk ideler, kendü ķulları malını (8) ğâret ideler, ammâ faşl-ı merd-i kebîr eyder, bu pâdişâh bir ulu (9) şahşı tutup bünhânı aldura, malın tavârını ala, illâ (10) fitretlik olmaya, ekin biçin çok ola, Mısrılı ili ucuzluk (11) ola, bir havâric çıķa, Türküstân'ı yavlaķ yıķa, çok zıyân (12) ide, şoñra Şâm meliki bunları kıra ve ķurtula ve's-selâm.

(13) FAŞLÜ'L HÂMİS-İ 'AŞER

GÖKDEN YİRE OD DÜŞDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

[20a]

(1) Eger gökden yire od düşse; darb öküş ola, ammâ tüccâr (2) aşıda ola, boza, şüci helāk ola, uğrı ḥarāmī çok (3) ola, k̄ān döküle ammâ fāsīk müfsid melül ola, yılıñ eyü (4) ola, menfa^c atludur. Ehl-i teccāre fā'ide vardur vallāhü a^c lem.

(5) FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ 'AŞER

ḲATI YAĞMUR YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda ḳatı yağmur yağsa Rūm ilinde bir şeh̄r ḥarāb (7) ola, ammâ bu yıl fā'idelüdür pādīşāh adl ider. Kesb i kār (8) bey^c ve şirā öküş ola, zūlm olmaya, bu yıl mubārekdür.

(9) FAŞLÜ'S-SĀBİ'U 'AŞER

ṬOLU YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda ṭolu yağsa; yağduğı yerde ḥavāric ṭoṭolu ola, (11) ḥarāmi çok ola, soñra öldürelər, ot becin eyüdür.

(12) FAŞLÜ'S-ŞĀMİN-İ 'AŞER

TOZ YĀ ḤĀK YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda toz yā ḥāk yağsa; iḳlīm bulana, fitne

[20b]

(1) ve teşvīş öküş ola; kār (ü) kesb, bey^c ve şirā az ola; (2) ḥarāmi hüçüm ide, yegin kişiler mazlumlari incitmege (3) başlaya, ammâ ucuzluk ola, ammâ yıl zaḥmet ile geçe.

(4) FAŞLÜ'T-TĀSİ'U 'AŞER

SOĞULCAN YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(5) Eger bu ayda soğulcan yâ kırbağa yağsa; teşvîş ve zulm çok (6) ola, hastalık ola, yemiş olmaya, mevtü'n-nisâ çok ola.

(7) FAŞLÜ'L-İŞRÛN

ĶATI TOZ ĶOPDUĶUNI BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda Ķatı toz Ķopsa; bu yıl yağ, bal ziyāde ola ve (9) ammā yıl ĶuraĶ ola, Ķuşşa ĶaĶar çok ola, ehl-i tecāret (10) ħüsrānda ola, pādışāhlar ra' iyyete zulm ve ta' addī eyleye.

(11) FAŞLÜ'L-ĦĀDĪ VE'L 'İŞRÛN

BESĀRIĶ OLDUĶUNI BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda besāriĶ²² olsa; yemiş zevāde ola, yıl menfa'at+ (13) +sizlik ola, il emīnsizlik ola, kār i kesb az ola,

[21a]

(1) Ķoyun Ķaml(i) öĶüş ola, uğrılar baş Ķaldura, fitret ola.

(2) FAŞLÜ'S-ŞĀNĪ VE'L 'İŞRÛN

ĶATI YEL ESDÜĶÜNİ BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda Ķatı yel esse; begler ve leşker ölümü çok ola ve (4) Ķış Ķatı ola, seyler aĶa, ĶızılıĶ ola, bir ulu sultān düşe.

(5) FAŞLÜ'S-ŞĀLİŞÛ VE'L 'İŞRÛN

YAP YAP GÖK GÜLDÜĶÜNİ BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda gök gülse; bu yıl zelzele ola ve çekirge üreye, (7) pādışāhlar zulm ide, iller emīnlik olmaya, ħārici hüĶüm (8) ide, Türküstān'dan bir yağı leşker çıĶa, Şām'a deĶin vara ve (9) Şām begini Ķuta, ammā Mışr ili ucuzluĶ ola, ni' met bol ola.

²² Yeni Tarama SözlüĶü'nde 'puşarıĶ': sisli,dumanlı hava', s.174.

(10) FAŞLÜ'R-RĀBİ' U VE'L 'İŞRŪN

YER GÜRŪLDEDŪGŪNİ BEYĀN İDER.

(11) Eger bu ayda yer gürüldese; iklimler kırcışa, kıran²³ ola, yıl (12) kurağ ola, begler huşümet éyle[ye]ler, ammā yılıñ āhiri eyü gele.

(13) FAŞLŪ'L-ĤĀMİSŪ VE'L 'İŞRŪN

LERZİDEN ZEMİN BEYĀN İDER.

[21b]

(1) Eger bu ayda yer zelzele olsa; evvel bahârda hastalıklar çok (2) ola, uyuz ve çıban²⁴ çok ola ve begler arasında cidāl (3) ve huşümet ola, leşker ziyāde kırılı lâkin ekin gāyet (4) oña. Eger yer deprenürken yel esse veyā gök gürlöse; bir (5) ulu pādīşāh fevt ola, eger gice ile deprense; bu yıl ot (6) oña, begāyet çok ni' met ola ve illā bir sultān dünyādan gide.

(7) "EL-BĀBŪ'R-RĀBİ' ORTA KİŞ 31"

AĤKĀM-I KĀNŪN-I ĀĤİR YA'NĪ YENĀRIS AĤKĀM-I 'ĀLEMETUHĀ ANI BEYĀN İDER.

(8) Bu aya Rūm dilince yenāris dirler, orta kış ayıdır, otuz (9) bir gündür, bu ayda hastalık az olur, hekimler tañlaçağ biraz (10) ısshıcağ şu içmek müfīd dimişler. Semüz at yemek (11) ve balık yemek ve hamr içmek eyüdür. Kerdemā, kerefs • şarımsağ (12) yemekden ihtirāz ideler, hem şovuk aşdan şaқınmağ gerekdür, (13) ammā cimā' itmeyeler. Bu ayıñ ilk gicesi kalendās dirler.

²³ Bazen kelimenin eş anlamlısı "ölet" kelimesini kullanıyor.

²⁴ Metinde "جيبان"

[22a]

(1) Şâmlu ‘itibâr bir yere cem ‘olup âteş yaqarlar. ‘Acem (2) şeb-i âteş dirler. İkinci günü naḥsdur. Dördüncü gününde (3) beledi yıldızı toğar. Zirâ‘ yıldızı tolunur, naḥs gündür. (4) Maḥzûr-ı Mûsâ dirler, hem bunuñ altıncı gününde bir mubârek (5) sâ‘at vardır ki ol ḥinde²⁵ cemî‘ acı şular tatlu (6) olur. ‘İsîyîler ol sâ‘ati bulalım diyü ḥâclarını (7) şuya bırağurlar. ‘İsâ’yı ol gün fitûzladılar. Sekizinci (8) günü gâyet sa‘d gündür. On ikinci günü gündüz²⁶ on sâ‘at (9) olur, gice sâ‘ati on dört olur, güneş deliv burcına (10) varır. Yigirminci günü erba‘în tamam olur. Yigirmi birinci günü (11) ḥamsîn girür. Yigirmi dördüncüsünde cümle ḥayvân (12) birbirine yalanur, içtimâ‘ isterler. Yigirmi beşincisinde (13) yeryüzünde her ne kim ekilürse ḥaṭâ gelmeye ve yigirmi toquzunda

[22b]

(1) ṭarfe yıldızı tolunur, bel‘ yıldızı ‘urûc ider ve daḥı (2) eger bu ay yekşenbe gününe gelse yay faşlı ola. (3) Bu yıl ot öküş ola, ṭavar semire, azar nisân aylarında (4) yağmur öküş yağa, yemişler oña, bād-ı şimâl yelleri ese, (5) yağ eyü ola, pâdişâhlar ḥarb idüp nice şehirleri ve (6) diyârları ḥarâb ideler, teşrîn-i evvel ve teşrîn-i âḥir faşlında (7) ḥastalıklar çok ola ve iṭfâl çok helâk ola, (8) hem yigitler ölümü çok ola, muḥâlif yeller ese, kış yumşak ola; (9) boğaz ağrısı, tasa, ğam, hem Rûm ili kızılılık ola ve ‘s-selâm (10) **ve eger düşenbe** gününe gelse; kış katı ola, ammâ Ca‘fer-i (11) Şâdiq dir ki ‘Yumşak ola’, Dâniyâl dir ki ‘Bu yıl Rûm ili (12) kızılılık ola’, ‘asker depreşüp Rûm pâdişâhı cefâ göre, (13) sipâhî cem‘ olup müslimânlar üzerine ğâlib olalar,

[23a]

(1) ḥarb Rûm vilâyetinde çok ola, yay ayları ḥoş ola, (2) yemiş oña, bal öküş ola, ammâ sıtma öküş ola’. Ve (3) Ca‘fer-i Şâdiq demiş ki ‘Erâcif ḥaberler çok ola, ya‘nî (4) Şâm’da ‘Aden’de Medâyin’de ve Yemen’de şarḫ ili ile şimâl ili (5) ekşer bunlardadır

²⁵ Aslı uzun ‘i’li: ḥîn

²⁶ Kelimenin ‘z’ harfi noktasız yazılmış: “ونڈرگ”.

ve MıŖır'da t c  n ola, zeyt yağı (6) ve taęıl²⁷  ok ola, mef c n ola, Ŗovuk ęatı pek ola. (7) **Ve eger seŖenbe** gününe gelse; kış ęatı ola ve g z ęuraę (8) ola, yağmur  ok ola, yemiŖ az ola,   avratlar  l mi ve ęastalık (9) ları  ok ola, bu yılda sefer itmeklik d Ŗv r²⁸ ola ve dağı (10) ęorasana'da emr z-ı muğtelife  ok ola, F ris ili r hatda (11) ola; R m ilinde ęarb, cid l aŖik re ola, kış (12) ęatı ola; arpa  ok, buğday az ola, Ŗ m'da bir ulu kiŖi (13)  le, Yemen Ŗ hi fevt ola, ęav ric z hir ola,   Arab

[23b]

(1) ile Yemen ortasında iğtil f v qı c  la, M Ŗul'da²⁹ (2) yemiŖ az ola, ağağlar ęuruya, olan ekine  fet iriŖe, (3) ęatı issiler ola; yağ, bal  k Ŗ ola, ęoyun ęırıla. (4) **Eger  eh rŖenbe** gününe gelse; bu yıl yağmur yağmaya,   Ir k'da (5) bir ulu kiŖi fevt ola, ęarb ve cid l  ok ola ki (6) m slim nları ęaram ideler ve ęille-i kış ęatı ola ve Mekke'ye (7) ęatı kızılılık ola, iki yıl t c  n ola, Ŗo ra yemiŖ eminlik (8) ola, yağmur Ŗular  k Ŗ ola, az yirde ra d ve zelzele (9)  k Ŗ ola, er c f ęaberler  ok söylene ve mağribu  (10) p diŖ hi veb dan  le, orta g z ayı ve Ŗo  g z ayı (11) yağmur  ok yağa, yay faŖlı ęatı issi ola vall h  a  lem. (12) **Eger pen Ŗenbe** gününe gelse; kış yumŖaę ola, yıl ęatı ey  (13) ola, amm  yemiŖ hel k ęaŖat ola, yaz ę yet ey  ola,

[24a]

(1) T rk st n'da ęastalıklar  ok ola, veb  ola ve B bil' n (2) Ŗ hi  le, Ŗ m'da ve ęoras n'da incir  ok ola, (3) Ŗ m' n Ŗ hi fevt ola, fitretlik ola, maŖrık ęarafından (4) bir ulu Ŗ h Ŗ m'a teb h ide, ol illeri ęabz ide, (5) ot ekin ę yet de  ok ola,  z m dağı ziy de ola (6) amm  ęarb ziy de ola, kış yağmurlu ola,   Arab vil yetinde (7) iğtil f ola, veb  ola, aralarından bir ulu kiŖi  le. (8) **Eger cum'a** gününe gelse; oğlancıklar  l mi ziy de ola, (9) ęirmen ortasında yağmur ęatı yağa, kış yağmuru az ola, (10) evvel bah r ey  gele, ni met v fir ola, K fe'de ve Bağd d'da (11)  l m  ok ola ve   Ir k mülki

²⁷ Metinde 'tağil' < dahl (Ar.)

²⁸ Metinde 'dıŖv r', " Ŗv r d "

²⁹ Metinde "Ŗ Ŗul'da,  v v l de"

harāb ola, Tübeyler şāhı (12) ve Ermenīler şāhı helāk ola, vāfir büyük kimesneler öle, (13) ırmaqlar taşa, ekinler eyü ola, esb öküş helāk ola,

[24b]

(1) Rūm ili ğāyet de ucuzluğ ola, ammā emrāz-ı muhtelife (2) ziyāde ola, Nil şuyı igen taşmaya, şu azacığ ola. (3) **Eger şenbe** gününe gelse; güz faşlı kurağ ola, hāmile (4) ‘avratlar çok oğlan birağa ve od ziyāde ide, sıtma (5) çok ola, ğille çok ola, pīrlər ölümü çok [ola], Şām ikliminde (6) bir issi yıl çıka³⁰; ekin, ağaçlar kuruya, Ebile ikliminde bir şāh (7) fevt ola; kurt, kuş çok ola, bu yıl evveli güzel (8) ammā şoñra kızıllığ ola, yılan çok ola, dağı Rūm memleketinde (9) harb cidāl çok ola, hem fitretlik vāfir ola.

(10) FAŞLÜ’L-EVVEL

GÜN TİTİLDİĞİNİ BEYÂN İDER.

(11) Eger bu ayda gün tütulsa; bu yıl ucuzluğ ola, ni‘met (12) vāfir ola, ammā kesb ve kazanc az ola, hem ğāyet issiler (13) ola, fesād öküş ola, Fāris şāhı Rūm ilinden bir mu‘teber

[25a]

(1) beg tuta, halk melūl olalar ammā ol şāh nice (2) vīrān şehri ābādān ide. Eger gün tölünmāğına yakın tütulsa; (3) ‘ālemde çok fitretlik vākı‘ ola, kimse emīn olmaya.

(4) FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ

AY TİTİLDİĞİNİ BEYÂN İDER.

(5) Eger bu ayda ay tütulsa, bu yıl ni‘met ve ekin oña, yemiş (6) çok ola, yağmur çok ola ve çekirge çok ola (7) lākin zıyān itmeyeler, ‘Irāk’da havārīc çıka, kıtlığ ola, Maşrığ (8) tarafından bir yağı hücūm ide, Şām’da hastalığ çok ola.

(9) FAŞLÜ’Ş-ŞĀLİŞÜ

³⁰ Metinde “cīka” gibi yazılmış, “جيفة”.

GÜN AĞILLANDUĞUNI BEYÂN İDER.

(10) Eger bu ayda gün ağıllansa; koyun kırıla, yemiş ağacına (11) âfet irişe, hastalık çok şehr-i Kıstantın'de harb ola, (12) kâti' ve sâriğ çok ola, halka çok ziyân ideler.

(13) FAŞLÜ'R-RÂBİ'

AY AĞILLANDUĞUNI BEYÂN İDER.

[25b]

(1) Eger bu ayda ay ağıllansa; şular arta, ot biçin hadden (2) aş, yağmur çok yağa, kış katı ola, ba'z hayvân (3) kırıla, 'avratlar veledin düşüre, envâ'-ı maraz öküş ola, (4) boğaz ağrısı hem sıtma sevdâ çok ola, ammâ yıl bereketlüdür.

(5) FAŞLÜ'L-ĤÂMİSÜ

AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(6) Eger bu ayda ay çalkoyun görünse; ot ve biçin öküş (7) ola, yemiş çok ola, bir ucu kaldurağ görünse bal (8) çok ola, ammâ yemiş şecerlerine âfet irişe.

(9) FAŞLÜ'S-SÂDİSÜ

KUYRUĞLU YILDIZ TOĞDUĞI BEYÂN İDER.

(10) Eger bu ayda kıyruğlı yıldız toğsa; pâdişâhlar 'azl (11) ideler, ammâ tebeddülât öküş ola, Rûm ilinde şıvaş (12) ve kıtal ola, çok kan döküle, Mısır'da vebâ ola, balıklar kırıla

(13) FAŞLÜ'S-SÂBİ'

YILDIZ DÜŞDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

[26a]

(1) Eger bu ayda gökden yıldız dökülse; pādīşāhlar ra‘ iyyete zulm (2) ideler ve zelzele ola, öküş ilķılar helāk ola ve yıl (3) soñunda ekin bol ola, mağrīb ikliminde fitne ve kıtāl ola, (4) leşker ehlinde ħalāyık renc ve zaħmet göreler vallāhü a‘ lem.

(5) FAŞLÜ’Ş-ŞĀMİN

ELEGÜM SAĞMĀL BEYĀNUNDADUR...

(6) Eger bu ayda maşrık tarafından elegüm sağmāl toğsa; (7) vebā ola, üzüm ağacı kuruya, ammā ekin oñat ola, (8) kış toñ qar öküş yağa ve emīnlik ola, tüccāra şayd (9) olalar ve düşmāna pādīşāh ġālib ola ve eger mağrīb (10) tarafından görünse beraber (Berber(i)) ili ve Firengistān ili kıħātlık (kaħtlık) (11) ola ammā iller emīnlik ola, bu yıl eyü gele ve‘t-tevfīķ

(12) FĀŞLÜ’T-TĀSİ‘

SÜRĤ-İ ĀSIMĀN BEYĀNUNDADUR.

(13) Eger bu ayda maşrık tarafından gök kızarsa; yıl soñunda

[26b]

(1) ol iklimde ceng ve şıvaş ola ve kış kıatı ola, yollar (2) kesile, arz-ı Kōstañtīniyye’de toñ kıatı ola, ħarb, cidāl, (3) kıan dōkmek ħadden aşı, kıatı kızıllık ola ve eger mağrīb (4) tarafında olsa; bu geķen ħükm ol memleketde ola temmet.

(5) FAŞLÜ’L-‘ ĀŞİR

GÖKDE ‘ ACĀYİB GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda gökyüzünde bir ‘ acāyib görünse; tācir ħüsrānda (7) ola, ħāmile ‘ avratlar veledlerini bırağalar, ħalk içinde (8) şıvaş azuş çok ola, kıatl, şerr ħuşūmet ola, (9) yıl ucuzluk ola, ne‘ āyim çok ola, bu bolluk Şām’da (10) ola, Ehvān ve Sevāħil’de öküş taħıl ola, hem bu vilāyetlerde (11) tā‘ un ve ħavāric zāħir ola. Eger ‘ acāyib gice ile

(12) görünse; ‘ Arab arasında ihtilâf ve ceng zâhir ola, (13) qar öküş ola, buz dağı beter ola, arz-ı Kōştantiniyye’de harîk

[27a]

(1) ola ve her yerde dağı ola, panbuk ve zeytün bu yıl olmaya.

(2) **FAŞLÜ’L HĀDĪ-İ ‘AŞER**

MİŞL-İ ŞAĦŞ BEYĀNINDADUR.

(3) Eger bu ayda mişl-i hayvân ve mişl-i insân görünse, (4) ħavf ü fitret ola ve bir ulu pâdîşâh fevt ola ve niçe (5) ‘ imâretler ħarâb ola, ceng begâyet çok ola temmet.

(6) **FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ-İ ‘AŞER**

ĦARBE GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda şünşek³¹ maşrıq tarafından görünse; bir ulu (8) beg pâdîşâhına ‘ âşî ola, pâdîşâhlara ziyân irişe, (9) iller ħarâb ola ve bir ili pâdîşâh ‘ imâret ide ve eger cenüb (10) tarafından olsa; kan dökülmek ol yirde ola, yemiş çok (11) ola, pâdîşâhlar ra‘ iyyete eylük ile arayalar temmet.

(12) **FAŞLÜ’Ş-ŞĀLİŞ-İ ‘AŞİR**

GÖK GÜRLEDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda gök gürlense, fitne ve şıvaş kan dökülmek

[27b]

(1) çok ola. Eger onuna degin gürlense, İslâmbol’da ve maşrıq (2) ikliminde ve Sevâhil’de gâyet cidâl ola, ħuşümet ola (3) ve Rüm ilinde ‘ asâkir cem‘ olup depreşe ammâ şıvaş olmaya (4) il vilâyet kırcışa. Eger onundan yigirmisine degin gürlense, (5) Ħicâz memleketinde kızıllık ola, Kōştantiniyye’de bir ulu kişi helâk (6) ola,

³¹ Metinde “şekşek, شَكشَك”

yigirmisinden otuz gününe degin gürlöse; yağmur çok (7) yağa, beğāyet ta‘ab ve renc ve şerr beyne‘n-nāsda çok ola ve (8) ammā yılıñ evveli şerr ve şoñra eyü ola vallāhü a‘lem ve ahkem.

(9) FAŞLÜ‘R-RĀBİ‘-İ ‘AŞER

YILDIRIM OLDUGUNI BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda yıldırım olsa; yağmur çok yağa ve renc-i saķam (11) öküş ola, yemiş az ola, ot ve biçin öküş ola (12) ve Mışr ile Bābil ili ħarb ve kıtāl ola ve kızılılık ola temmet.

(13) FAŞLÜ‘L-ĤĀMİS-İ ‘AŞER

ŞĀ‘İKA DÜŞDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

[28a]

(1) Eger bu ayda gökden şā‘ıka ya‘nī od ve taş düşse; (2) fitne ve ķan dökülmek ve ħarb öküş ola ve oddan ziyān (3) irişe, pādīşāh zulm ve cevr ve ta‘addī ‘Urabā ve Ka‘be’de (4) ihtilāf çok ola, ni‘met mīve vāfir ola. Eger giçe olsa; (5) ķatı kızılılık ola ve vebā ola, yay faşlında ķatı issiler (6) ceng, kıtāl ve şıvaş ola, ziyāde, nihāyetsiz ola temmet.

(7) FAŞLÜ‘S-SĀDİS-İ ‘AŞER

YAĞMUR YAĞDUGUNI BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda ķatı yağmur yağsa; göz ağrısı ve merg-i mefācān (9) ölümü öküş ola, ammā ekin ve biçin öküş ola ve (10) bilād-ı Ĥīn’de vebā ola, bī-keffāret ħastalıklar vāķı‘ ola.

(11) FAŞLÜ‘S-SĀBİ‘-İ ‘AŞER

TO LU YAĞDUGUNI BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda olu yağsa; memleket refāhiyyetde ve emn ü amānda (13) ola, pādīşāhlar   adl ve inşāf ideler, ni  met vāfir

[28b]

(1) ola, tācirlere aşıda olalar, seferlerde Һayr göreler.

(2) FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN-İ   AŞER

TOPRAK YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda opraq yā kıızıl oz yağsa; ılıklar kıırıla, ölet (4) ve Һastalıklar ola, emīnsizlik ola, ulm u cefā göreler, (5) begler ālīm ola, yemişe āfet irişe, ammā taħıl öküş ola.

(6) FAŞLÜ'T-TĀSİ'U   AŞER

KURBAĞA YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda kurbaga yā soğulcan yağsa; bu yıl kıızılık ola ve (8) Ėille az ola, memleketde ulm ok ola, uğrılar Һarāmīler ola, (9) pādīşāhlar ulma yüz utalar ve ölümlü Һastalık ok ola.

(10) FAŞLÜ'L-  IŞRŪN

TOZ KOPDUĞI BEYĀNINDADUR.

(11) Eger bu ayda atı Ėubār opsa; ekin biçin eyü ola, pādīşāh[a] (12) yağılık eyleyeler, ammā yılıñ soñı şulĖ, emīnlik ola (13) ve yıl soñunda kesb öküş ola, menāfi  dağı öküş ola.

[29a]

(1) FAŞLÜ'L-ĖĀDĪ VE'L   IŞRŪN

BESĀRIK BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda uman olsa; kış yağmuru çok yağa, (3) ot ve biçin çok ola, gemiler çok ęark ola, ni‘ met (4) vāfir ola, ammā tācirler aşıd[a] olalar temmet.

(5) FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ VE’L ‘IŞRŪN

YEL ESDŪĖUNĪ BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda çatı yel esse; maşrıķ pādışāhı arb (7) ve uşūmet ide, Rŭm ili ıtlıķ ola, çeriler depreşe (8) arb cidāl ola, Şām memleketinde niçe şehirler arāba (9) vara, evvel bahārda yemiş helāk ola, yıl şoñı şulħ ola.

(10) FAŞLÜ’Ş-ŞĀLİŞŪ VE’L ‘IŞRŪN

GŖK GŖLDŪĖUNĪ BEYĀN İDER.

(11) Eger bu ayda gŖk gŖlse; pādışāh ‘adl ide, ekin, biin³² (12) ok ola, erācĭf aberler çok ola, oyun ırıla.

(13) FAŞLŪ’R-RĀBĪ’U

YER GŖLDŪĖUNĪ BEYĀN İDER.

[29b]

(1) Eger bu ayda yer gŖrlese; añsuzın Ŗlŭm çok ola ve (2) emrāz-ı muhtelif ve zelzele Ŗkŭş ola, ekin çok (3) ola, ucuzlık ola, bağlar ve yemişler çok ola.

(4) FAŞLŪ’L-ĖĀMĪSĪ VE’L ‘IŞRŪN

YER DEPRENDŪĖUNĪ BEYĀN İDER.

(5) Eger bu ayda yer deprende; ođlancıkлар asteligi çok (6) ola, yıl şoñı rāħatlık ola, ammā arb fitne (7) ola, lākin tez geçe, ol vilāyetde dŭşmān ayağı başa, (8) pādışāhla çok iħtilāf ola, bu yıl vebā ola ve (9) eger gice deprende yağmur çok yağa, atlı Ŗkŭş ola

---

³² Metinde “بجين”

ve (10) uğrı harāmī çok ola ve ‘ālem fitretlik ola. (11) “ya‘nī şubāṭ deyü muḥarrem ayına derler” “El-bābü’l-ḥāmisü şoñ kış 289”

AḤKĀM-I ŞUBĀṬ YA‘NĪ FELVĀRİS Kİ ANI BEYĀN İDER.

(12) Bu ay şoñ kış ay[1]dur. Rūm dilince felvāris dirler. (13) Bu ayda yağmurlar ve yeller çok olur ve şecerlere şü yürür.

[30a]

(1) Bu ayda et ve şorba çok yéyeler, ammā yemegi çok yemeyeler, (2) zīrā bu ayda kan artar, eski kan raḳīḳ olur ve cimā‘ dan (3) şaḳınalar, kuş etleri ve şikār etleri fā‘ idedür. Bu ay (4) yigirmi sekiz gündür. Kebise yılında yigirmi toḳuz olur ve (5) anıñçün sene‘-i şemsiyye üç yüz altmış gündür ve bu (6) ayuñ ol yā gice yā gündüz qar yā yağmur yā bulud ola. (7) Bu ayuñ yedinci [günü] cemre hevāya düşer. Toḳuzuncı günü sa‘d (8) gündüz on birinci günü gāyet naḥsdur, ḥazer itmek (9) gerekdür cemi‘ işler, hem bu gün gündüz on sā‘at olur. (10) Gice on üç sā‘at olur. Güneş Ḥūt burcına (11) gider. On ikinci günü Sa‘dü’s-sü‘ūd yıldızı toḡar, (12) Cebhe yıldızı toḷunur. On üçüncü günü kıble, yel ve (13) bād-ı şabā esmege başlar. Şovuḡuñ kuvveti kem olur ve

[30b]

(1) ağaçlaruñ tamarları deprenür, şü yürür, çiçekler baş (2) ḳaldurur. On dördüncü günü cemre-i şāni şuya düşer. (3) Eger bu ayuñ evvelinde yā ikinci gününde yağmur yā qar yağarsa; (4) yıl gāyet kuvvetlü olur, ekin biçin bol olur. Yigirminci gününde (5) ḥaşerāt yer üstüne çıkar. Yigirmi birincisinde (6) cemre-i şālişe türāba düşer. Cemre didükleri şol nesne (7) dūr ki zemīnūñ aḡusunu alır; şunuñ buḡārını, hevāniñ (8) şiddetini, bu üç nesnedür alup cemre düşdi (9) didükleri bunlardur. Cemreden şoñra yerüñ tamarları (10) açılır, ot ekini cümle kök tutar, şişelür ve (11) yigirmi beşinde Zebre yıldızı toḷunur, Sa‘d-ı aḥbiye yıldızı (12) toḡar ve kāfir orucunuñ ibtidāsı ol gündür. Yigirmi (13) altıncı gününde berd-i ‘acüz evvel gündür ki yedi gün şovuk

[31a]

(1) olur ve buña qarı şovuğı didüklerine sebep (2) budur ki ‘Ād kavmini haq ta‘ālā bu yedi günün içinde (3) helāk eyledi ve anlardan hemān bir qarı kurtuldu. (4) Her kaçan bu vaqt gelse; feryād idüp ağlardı. Tamam (5) yedi gün ašlā yemezdi ve içmezdi. Anuñçün bu yedi (6) güne berdü’l-‘acüz dirler, gāyet şovuq günlerdür, mü’eşşerdür. (7) Görmez misün ki her nesnenün şoñı mu‘teberdür, dañı (8) görmez misün çerāqda fitil az kalsa ve yağ dökünse (9) āñir vaqtı şu‘le virür, nā-bedīd olur. Bu dañı şōuğūñ (10) şoñrasıdur. Anuñçün mü’eşşerdür. Bu yedi günün (11) her birine birer ad virmişlerdür. İşbu yedi ism (12) her biri bir gününüdür: şar, şarı(şınır), vebr, emr, mütemes, (13) muñfiyyü’l-cemr, mükfiyyü’-ta‘an dirler, yedi günün ismidir.

[31b]

(1) FAŞLÜ’L-EVVEL

GÜN TİTİLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda gün tütulsa; bu yıl yağmur hadden yağa, (3) ekine ziyān gele, cemi‘ yirlerde kızılılık ola, Pāris ikliminde (4) bir pehlivān kopa, darb-ı destile pādīşāh ola, çok (5) memleket tuta, ol vilāyet gāyet fitretlik ola, çok (6) şehirler harāba vara, yırtıcı cānavarlar üreye, çok ola.

(7) FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ

ĤASF OLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda ay tütulsa; yağmur çok yağa, ucuzluk (9) ve ni‘met vāfir yemiş ola, yay ayları katı issi ola, muñālif (10) yeller ese, balıklar ve kuşlar üreye. Eger pek karanlık görünse; (11) fitne ve belā ve fitret ‘ālemi tuta, muñātala ve muñārebe çok (12) ola, ammā āñir ehl-i İslām manşūr [u] muzaffar olalar temmet.

(13) FAŞLÜ’Ş-SALİŞÜ

GÜN AĞILLANDUĞUNİ BEYÂN İDER.

[32a]

(1) Eger bu ayda gün ağıllansa; emrâz-ı muhtelife çok ola, (2) yağmur ve ekin bol ola, qar vaqıtsız yağa, ba' z (3) mîveler helâk ola, bu yıl birinc az ola.

(4) FAŞLÜ'R-RÂBİ'U

AY AĞILLANDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(5) Eger bu ayda ay ağıllansa; ekin ve biçin öküş ola ve (6) hem yağmur çok yağa, pâdişâhlar 'adl ideler, kış (7) yumşak ola, ammâ yılıñ soñı sevüklük ola.

(8) FAŞLÜ'L-ĤÂMİSÜ

AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(9) Eger bu ayda ay çalkoyun görünse; kış katı ola, qar (10) ve buz hadden geçe ve eger bir ucu kaldurağ toğsa (11) yıl eyü gele, şazlıklar ola, ni' met ekin ve şular vâfir ola.

(12) FAŞLÜ'S-SÂDİS

ŞAÇLU YILDUZ TOĞDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(13) Eger bu ayda saçlu yılduz toğsa; bir şâh fevt ola ve katı

[32b]

(1) kırğun ola, fitne ve fitretlik öküş ola, yemiş az (2) az³³ ola, gemiler çok ğarğ ola, 'Acem'de mevt çok (3) ola, [Acemiñ] pâdişâhı fevt ola, perde ehline çok ölüm ola, (4) belâ ve renc ve ta' ab başdan aşa, Kostañtiniyye'de bir ulu (5) kişi fevt ola, Bâbil'de bir ulu kişi düşe.

(6) FAŞLÜ'S-SÂBİ'

---

³³ Mükerrerdür.

İFTĀDAN SİTĀRİ BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda gökden yıldız düşse; tâcirlere hüsran (8) yetişse, bir ulu pâdişâh fevt ola, yerine bir ‘âdil kimesne (9) pâdişâh ola, kimseye zulm eylemeye, ‘adl ziyâde ola ...

(10) FAŞLÜ'S-ŞĀMİN

ĶAVS-İ ĶUZAHĶ BEYĀNINDADUR.

(11) Eger bu ayda elegüm sağmal maşrıĶ tarafında toğsa; (12) gün toğusu begleri pâdişâhına ‘âşî ola, ‘âķıbet (13) şâh bunları tutup cezâlarını ide ve eger mağrıb

[33a]

(1) tarafından toğsa; ol tarafın halkı pâdişâhlarına (2) düşmân ola, âhîr helâk ideler, ceng kıtâl ola, (3) memleket yıķıla, Mısr halkı arasında ceng huşümet (4) ola, yağmur çok yağa, mağrıb ilinde çekirge[li]k³⁴ ola (5) ve kıatı kızıllık ola, halk tağılıp gide, ol yıl yaramaz gele.

(6) FAŞLÜ'T-TĀSİ‘U

ĶARBİYİ BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda süñşek görünse; maşrıĶ tarafında koyun, (8) ilkı kırıla, yemiş oñat ola, kızıllık ola, faķırlara güç (9) ola, yırtıcı hayvânlar çok ola, ekşerî Türküstân'da ola.

(10) Eger mağrıb tarafında görünse Ķarb, kıtâl öküş ola, (11) mağrıb ilini çeriler tuta, ķâfirlerle sünnîler ile Ķarb (12) ideler, ‘âķıbet ehl-i İslâm manşür [u] mużaffar olalar.

(13) FAŞLÜ'L-‘ĀŞİR

GÖKYÜZÜNDE ĶIZILLIK BEYĀN İDER.

³⁴ Metinde “جكر كك”

[33b]

(1) Eger bu ayda maşrıqdan tarafa gök kızarsa, bu yıl yağmur (2) çok yağa. Eger gice ile kızarsa, bir ulu sultân fevt (3) ola. Mağrıbdan kızarsa, didigümüz ol semtde ola.

(4) FAŞLÜ'L-HĀDİ-İ 'AŞER

GÖKDE 'ACĀYİB BEYĀN İDER.

(5) Eger bu ayda gökyüzünde bir 'aceb nesne görünse; yüklü (6) 'avratlar helâk ola, fitne muķātala çok ola, uğrılar (7) ve ĥarāmîler yolları keseler, tâcirlere zıyân iriše, (8) hem bir ulu şahş öle, 'Acem memleketinde vebâ ola ve (9) begleri kırıla, emrâz-ı muhtelife çok ola.

(10) FAŞLÜ'S-SĀNİ-İ 'AŞER

ŞAHS GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(11) Eger bu ayda mişl-i insân yâ ĥayvân görünse; bir ulu pâdişâh (12) dünyâdan gide, kan öküş döküle, fitretlik ve kahtlık (13) ola, pâdişâh zulm ide, re'âyâ begâyet incine.

[34a]

(1) FAŞLÜ'S-SĀLİSÜ 'AŞER

RA'D GÜRLEDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda gök gürlense; yemiş öküş ola, üzüm (3) yavlak çok ola, yaz eyü gele, arpa buğday ziyâde ola. (4) Ger katı âvâz eylese; şovuk hücum ide, yemiş olmaya. (5) Eger bu ayda evsatında olsa; 'Arabda ihtilâf ola, (6) mağrıb iliñde ĥavārîc bî-amân ola, yağmur az yağa. (7) Eger âhirinde görölse; bu yıl yavlak eyü gele, ni' met vâfir (8) ola, tüccâr menfa'atda ola, pâdişâhlar 'ādîl olalar.

(9) FAŞLÜ'R-RĀBİ'-İ 'AŞER

BERK OLDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda yıldırım olsa; yağmur çok yağa, şular (11) taşsa, ekin eyü ola, tüccāra menfa‘at ola, ammā yıl şoñı (12) yaramaz ola, tavarlar helāk ola, ğam öküş ola, ‘asker (13) depreşe, bir mecūsī pādīşāh helāk ola, tācīre aşşı az ola.

[34b]

(1) FAŞLÜ’L-ĤĀMİS-İ ‘AŞER

HEVĀDAN ŞĀ‘İĤAYI BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda gökden yere od düşse; sefer itmek yaramaz (3) ola, ĥarāmīler uğrılar çok ola, tācīrlere zıyān irişe, (4) ğussa ĥastelik çok ola, bir ulu pādīşāh fevt ola, (5) talgalık ola, fitretlik şerr öküş ola, ĥayvān kırıla. (6) Eger geçe ile şā‘iĥa olsa; bu yıl her ‘illet arta, elem ve (7) eskām hem gemiler ğarĥ ola; ĥarb, issi ola, yemişlere (8) zevāl irişe, hem bu yıl şular azacıĥ ola, Şām’a yad çeri gire.

(9) FAŞLÜ’S-SĀDİSÜ ‘AŞER

YAĞMUR YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda katı yağmur yağsa; yıl bereketlü gele, ni‘met ucuz (11) ola, ĥurma çok ola, yıl emīnlik, selāmetlik ola; (12) ĥāceler, bāzergānlar sevineler; pādīşāhlar ‘adl ide.

(13) FAŞLÜ’S-SĀBİ‘-İ ‘AŞER

TO LU YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

[35a]

(1) Eger bu ayda tolu yağsa; iller emīnlik olmaya, tüccār ĥüsrānda (2) olalar. Beglere ve ĥācelere melālet müstevlī ola, ğille (3) az ola, ĥayvānāt kırıla, leşker ve ra‘iyyet ğam göreler ve (4) kıtā‘ü’-t-tarīĥ çok ola, yılıñ āĥiri ĥaĥtılık ola.

(5) FAŞLÜ’S-ŞĀMİN-İ ‘AŞER

TOPRAK YAĞDUĞUNI BEYÂN İDER.

(6) Eger bu ayda toprak yâ kızıl toz yağsa; ürkülük ola, (7) il harāba vara, yollar kesile, Bâbil iklimi kızlık ola, (8) Zengibâr ikliminde dağı böyle ola, ol iki yirde fitret ola.

(9) FAŞLÜ'T -TĀSİ'U 'AŞER

KURBAĞA³⁵ YAĞDUĞUNI BEYÂN İDER.

(10) Eger bu ayda kurbağa yâ soğulcan yağsa; kızıllık, hastelik (11) 'azīm ola, pādışāhlar zulm ideler, bu yıl mevt-i zenān çok (12) ola, ılık öküş kırıla, yıl sonunda uşak oğlanlar öle.

(13) FAŞLÜ'L 'İŞRŪN

ĞUBĀR KOPDUĞUNI BEYÂN İDER.

[35b]

(1) Eger bu ayda katı toz kopsa; şıvaş ola, pādışāhlar (2) zulm ideler, birbirine düşeler, rā' iyyet za' if ola ammā (3) yılıñ soñrası eylik ola, hem menfa' atlu gele vallāhü a' lem.

(4) FAŞLÜ'L HĀDİ VE'L 'İŞRŪN

BUSARIK³⁶ BEYÂN İDER.

(5) Eger bu ayda besârik yâ zulmet olsa; vilāyet talğalık (6) ola, bu yıl hayvānlar kırıla, yıl eyü gelmeye, kaygulu ola ammā (7) ot biçin oña, ni' met vāfir ola ammā yılıñ soñ eyü ola.

(8) FAŞLÜ'Ş-ŞĀNİ VE'L 'İŞRŪN

YEL ESDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

---

³⁵ Metinde "قورباغا"

³⁶ Metinde "بسرائق"

(9) Eger bu ayda atı yel esse; yemiş arāb ola, arb uřūmet (10) fitretlik ve itilāfāt öküř ola ve arāmīler (11) sefer ehline ziyān ideler, ehl-i ticārete astalık ‘arız (12) ola, ış atı ola, yaz eyü gele, hem eriden bir pādıřāh (13) düře, arb ve muātala ola, ekin ve biin eyü gele,

[36a]

(1) alk andān ola, orta güz řoñ güz atı saamdur.

(2) FAřLÜ’S- řĀLİřÜ VE’L ‘İřRŪN

GÖK GŪLDŪGŪNİ BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda gök gülse; erācif aberler ok ola, kesb (4) az ola, ra‘iyyet gü ve cevri göre, maşı ilinde eriler (5) cem‘ ola, arb ıtāl ve alalıklar ola, ış atı ola.

(6) FAřLÜ’R-RĀBİ‘U VE’L ‘İřRŪN

YER GŪRLEDŪGŪNİ BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda yer gürlerse; yıl ura ola, hevā issi ola, bu yıl (8) avāric ıa, yollar kesile, pādıřāha³⁷ düřmān ğālib (9) ola, ıştılı ve ızılı ola, ğuşşa ve şiddet ‘azīm ola, (10) uĝrılar ve arāmīler ğālib ola, alkı incideler.

(11) FAřLÜ’L-ĀMİS VE’L ‘İřRŪN

ZELZELEYİ BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda zelzele olsa; arāmīler yolları keseler, (13) alk infi‘ālda ola, ucuzlular ola ve illā kāfir

[36b]

(1) ilimi atı ızılı ola. Eger gice ile deprense; fitne ok (2) ola, yad eri ile gire, ol vilāyet arābe ide, erācif (3) aberler ok ola, şular aşa, ış adden şovu ola, (4) mevt-

³⁷ Yönelme hali eki üstünle gösterilmiş: “پادشاه”

i cüvānān öküş vākı' ola, haylī kırıla. (5) “Ya' nī şefer ayına azar derler” “El-bābü's-sādisü evvel bahār 31” **AḤKĀM-I MĀH-I AZAR YA'NĪ MĀRTIS ANIÑ HÜKMÜNİ BEYĀN İDER.**

(6) Bu aya Rūm dilince mārtis dirler. Bu ayda kan aldırmağ (7) ve hacāmat itdürmek eyüdüdür. Ta'atlı ta'āmlar ve refüden (8) yumurta yemek eyüdüdür. Hamr içmek fā'idelüdüdür ve hammāma (9) girmek eyüdüdür. Göz ağrısı, boğaz ağrısı çok olur. (10) Sarmısāğdan ihtirāz ideler, hem acı ta'āmlardan şaķına, (11) yigid adamlar ta'ām azaçuk yesünler, ammā yaşlu kişiler (12) ne bulurlarsa hemān tenāvül eylesünler ve bu ayuñ dördüncü (13) günü berd-i 'açüz çıkar, naḥs gündür. Toķuzuncü günü Fer'

[37a]

(1) ü'l-muḫaddem yıldızı toğar, Şarfe yıldızı tolunur. Onuncü gün (2) rüz-ı sa'ddur, mubārek gündür. On ikinci günü hacāmat (3) itmek eyüdüdür. On üçüncü günü gice ile gündüz berāber (4) olur. Gice on iki sā'at olur ve gündüz daḥı böyle (5) olur. Güneş Ḥamil burcına varır. Nev-rüz-ı sultānī didükleri (6) bu gündür. 'Acemler 'izzet iderler. Müneccimler ḫatında evvel bahār dirler (7) ve bu ayuñ on altıncü günü yılanlar inleründen çıkarlar ve hem (8) deñizler bulanur, şular ğalīz olur ve daḥı ol gicede (9) gökyüzünde birkaç dāne uvaçık yıldız vardur, aña (10) görmez dirler. Türkçe belbeliñler dirler. Ol yıldızuñ adı (11) Sühādur. Besarıķa beñzer. Gāh görünür gāh görünmez gibi. (12) Eger bir kişiuñ oğlı yā kıızı olmasa; ol gicede ol (13) yıldıza baķa, hemān fī'l-ḫāl vara, ḫelāline cimā' itsün.

[37b]

(1) Bi-izni'llāhi ta'ālā müyesser eyleye. Yigirminci günü naḥsdur. Yigirmi (2) ikinci günü Fer'ü'l-muahḫar toğar. 'Avā yıldızı tolunur. (3) Yigirmi beşinci günü Naşārā ḫavmi bayrām iderler. Bunlaruñ (4) bayrāmlarına sebep budur ki Ḥazret-i Meryem'üñ araķa (5) sını şığayup, Ḥazret-i 'İsā vıcüda geldi. Aniñçün (6) Naşārā ḫavmi şāzlık iderler, pehrizlerini bozarlar.

(7) FAŞLÜ'L-EVVEL

GÜN TÛTULDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(8) Eger bu ayda gün ttlsa; ni' met vfir ola, ucuzluk (9) ola, Şm'da bir ulu řha aĐu iireler, ol vilyetde (10) fitne ok ola, halk kıırıla, kış yvuz ola, hem Rm (11) ilinde harb kıtl ok ola, ġaz ok ideler, kfirleri (12) kııralar, řońra emnlik ola. Eger ttulduğu zamn rengi (13) kıızıl olsa; vilyet kıızıllık ola ve fitretlik ola ve kıorĐu

[38a]

(1) ve ma' şiyyet ok ola, halk kıayĐuya dşe, emnlik olmaya.

(2) FAŞLÜ'Ş-ŞNİ

AY TÛTULDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(3) Eger bu ayda ay ttlsa; ekrĐe reye, cihn (4) kıızıllık ola amm yemiş kıuş ve balık kř ola, Mışr (5) iğliminde ok yağmur yaĐa ve bir ulu pdışh helk (6) ola, fitne ve kıan dklmek ok ola ve bu yıl ġarblık (7) ola, şular ok řřa, ehl-i fesd bař kıaldura. Eger (8) ġusf kıara ġrnse; baĐa fet irişe ve dağı ġz ve (9) boğaz ağrısı ok ola ve eger ayıń yzi aĐa mil (10) olsa; ttulduğda ni' met vfir ola, ucuzluklar ola.

(11) FAŞLÜ'Ş-ŞLİŞ

GÜN AĞİLLANDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(12) Eger bu ayda gün ağıllansa; ucuzluklar ola. Eger ġidelerken (13) ağıllansa; yağmur kş yağa, sevüklek ok ola,

[38b]

(1) renc kş ola, bir ulu pdışh iğlimini kıoya ġide, bu (2) sebebden cidl ve ġuřmet fitne ola, delim kıanlar (3) döküle ve fesd ola, yvuz yeller ese, ġille fsid ola.

(4) FAŞLÜ'R-RBİ' U

AY AĞILLANDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(5) Eger bu ayda ay ağıllansa; yağmur şular hadden aşı, (6) iller em̄inlik ola, pādīşāh ‘azl ide, ot biçin çok (7) ola. Eger bu ayuñ ortasında ağıllansa; bir ulu mu‘teber (8) kimesne fevt ola, şular az ola, yaramaz yeller ese. Eger (9) ay āh̄irinde ağıllansa; ba‘zılar, yıl eyü gele dimişler.

(10) FAŞLÜ’L-ĤĀMİS

AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(11) Eger bu ayda çalğoyun görünse; ekin ğille ve nebātāt az ola. (12) Eger bir ucu kaldurağ görünse ni‘met vāfir ola, yıl (13) beğāyet ucuzluk ola ve yemiş eyü ola. Eger ay göründükde

[39a]

(1) yağmur yağsa; vebā çok ola, ekin ğāyet eyü ola.

(2) FAŞLÜ’S-SĀDİSÜ

SITĀRE-İ ĞİSŪDĀRİ BEYÂN İDER.

(3) Eger bu ayda kuyruklu yıldız toğsa; maşrıq tarafından ol (4) tarafda olan köyler harāb ola, havārīc çıqa, (5) memleket bozula, müslimānlar za‘īf ola, pādīşāhlar zulm (6) ide, ceng cidāl çok ola ve yıl şoñunda bir ‘ādīl (7) pādīşāh kıopa, iller em̄inlik ola ve eger mağrib tarafında (8) toğsa mağrib halkı Firengile uğraşa, pādīşāhları (9) fevt ola, ma‘şiyette olalar ve her iklim kızılılık ola. (10) Eger görünen yıldızuñ kıuyruğı uzun olsa, ölüm (11) ola; belā, renc ve ta‘ab, derd-i miñnet öküş ola. Üç (12) seneye dek bu zahmetler halk arasında meşhūr ola.

(13) FAŞLÜ’S-SĀBİ’

YILDUZ DÜŞDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

[39b]

(1) Eger bu ayda gökden yıldız düşse; ne tarafda düşerse (2) ol yeriñ şāhı helāk ola, yad çeri ayak başa, (3) öküş harāblıklar eyleye, nice kimesneler mällarından (4) ve hānümānlarından çıkalar, uğrılar harāmiler çok ola, (5) yıl soñı eyü gele, yıl soñunda ‘ālem rāhat ve aşıda ola.

(6) FAŞLÜ’Ş-ŞĀMİN

KAṢS-İ KUZAH BEYĀNINDADUR.

(7) Eger bu ayda elegüm sağmal maşrıq tarafından toğsa; (8) pādışāhlar ceng ideler, katl öküş ola ve iki sulţān (9) arasında ceng ola, ‘azīm fitne ola ve eger mağrib (10) tarafında toğsa; tamam üç kızılılık ola, hem kıran, ölet (11) ola, ‘avratlar ölümü ziyāde ola, Bābil ilinden düşmān (12) çıka, pādışāhını katl ide, şehri yaqa, ‘imāretleri (13) harāb ide, āhir anı tıutup helāk ideler.

[40a]

(1) FAŞLÜ’T-TĀSİ‘U

ĤARBEYİ BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda sūñşek maşrıq cānibde görünse; vilāyet (3) fitretlik ola, her yerde havf öküş ola ammā tācir (4) aşıda ola. Eger mağrib cānibde görünse; üç yıl (5) kahtlık ola, hem ekin oña, ammā çekirge yéye, hastalık (6) çok ola, tatlu nesnelere ucuz ola, hem zeyt yağı (7) bol ola, yağmur çok yağa, ilki üreye, pādışāhlar baya (8) zulm u ta‘addi eyleyeler, tüccārlar zıyān çok göreler.

(9) FAŞLÜ’L-‘ĀŞİR

SŪRĤİ-İ ĀSUMĀNİ BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda maşrıqdan gök kenārı kızarsa; ra‘ iyyete (11) zılm ideler, ni‘ met ucuz narh aşığı ola ve (12) eger mağrıb tarafından kızarsa; kış katı ola, qar çok (13) yağa, bir ulu kışı pādışāhına ‘ āşī ola, vilāyetde fesād ola.

[40b]

(1) FAŞLÜ’L HĀDİ-İ ‘ AŞER

‘ ACĀYİB GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda gökyüzünde bir ‘ acāyib nesne görünse; vebā (3) çok ola, zelzele hadden geçe, ba‘ zı ekine āfet iriše, (4) taħıl yemiş çok ola, emrāz-ı muhtelife çok ola (5) ve bir ulu şahş ol yılda fevt ola, eski şehirler (6) vīrān ola, köyler ‘ imāret ola, ‘ Arabda ħarb cidāl (7) ola, bir ulu pādışāh fevt ola, yerine ğayrısı geçe.

(8) FAŞLÜ’Ş-ŞĀNİ-İ ‘ AŞER

ŞAŞ GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(9) Eger bu ayda mişl-i insān yā ħayvān görünse; cihān (10) fitretlik ola, bir ulu beg dünyādan gide, uğrılar ħarāmīler (11) zılm ile vilāyet isüz qala, mīve bol ğille kıt ola.

(12) FAŞLÜ’Ş-ŞĀLİS-İ ‘ AŞER

RA‘ D GÖRÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda katı gök gürlöse; sağık, emīnlik ola.

[41a]

(1) Ni‘ met vāfir ola, ucuzluk ola, yemiş oña, Rūmda (2) fitretlik ola ve bir ulu pādışāh helāk ola, çok (3) zılm ola. Eger ay gedilirken görölse; bu yıl ħayr ve (4) eylik ve ma‘ mūruluk ola ve ‘ Arab beglerinden bir ulu düşe, (5) yağı ol yere ayak başa, narh ucuz ola, emīnlik ola.

(6) FAŞLÜ’R-RĀBİ‘-İ ‘ AŞER

BERK OLDUGUNI BEYAN IDER.

(7) Eger bu ayda yıldırım olsa; fitret harb kıtal kan (8) dökmek çok ola, zeyt ve tatlu nesnelere çok (9) ola, ni met ucuz ola, pazâr kesâd ola, tavar kırıla.

(10) FAŞLÜ'L-ĤĀMİSÜ 'AŞER

ŞA'İKA BEYAN IDER.

(11) Eger bu ayda gökden yire od düşse; kış katı (12) ola, begler içinde şıvaş ola, harb huşûmet (13) vilâyetde çok ola, zâlımlıklar ola ve vebâ ola,

[41b]

(1) fitret 'azîm ola, harâmîler öküş ola; kâr i kesb, (2) bey' ü şirâ eyü ola, fitret öküş ola, 'avânlık ola.

(3) FAŞLÜ'S-ŞĀDİSÜ 'AŞER

YAĞMUR YAĞDUGUNI BEYAN IDER.

(4) Eger bu ayda katı yağmur râhatlık ve emînlik ot (5) biçin eyü ola, balık üreye, sair hayvân kırıla.

(6) FAŞLÜ'S-SĀBİ'U 'AŞER

ṬOLU YAĞDUGUNI BEYAN IDER.

(7) Eger bu ayda ṭolu yağsa fitret huşûmet çok (8) ola, ceng ve kıtal öküş ola, uğrı harâmî çok (9) ola, ölüm öküş ola ammâ yıl eyü gele.

(10) FAŞLÜ'S-ŞĀMİN-İ 'AŞER

ṬOPRAK BEYAN IDER.

(11) Eger bu ayda toprak yâ kızıl toz yağsa; bu yıl kızılılık (12) ola, hafv ve fitretlik halk arasında çok ola, (13) emn ü amân bulunmaya, fitne ve huşûmet katlı öküş ola.

[42a]

(1) FAŞLÜ'T-TĀSİ'U 'AŞER

ĶURBAĖA YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda ĶurbaĖa yā soĖulcan yaĖsa; yaĖmur yaĖa, (3) Őular taŐa, yıl menfa' atlu ola, hem gūz ayı eyū gele, (4) taĖıl oņa, yemiŐ Ķatı bol ola, Ėastalık ĶoĖ ola.

(5) FAŞLÜ'L-'IŞRUN

ĖUBĀR YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda Ķatı Ėubār Ķopsa; yazın issi ola ammā (7) Ėastalık ziyāde ola, erācīf Ėaberler ziyāde ola, (8) ot ve biĶin ziyāde ola, yırtıcı cānavarlar ādeme (9) Ėayvāna ĶoĖ ziyān ideler, Ķıtāl ve ceng öküş.

(10) FAŞLÜ'L-ĖĀDĪ VE'L 'IŞRŪN

BESĀRIĶ BEYĀN İDER.

(11) Eger bu ayda Ķatı duman olsa; renc ve marāz ĶoĖ (12) ola, bir pādīŐāĖ leşker cem' ide, bir Ėayrı vilāyete (13) gide, ĶoĖ ziyān ide, Ėalk elem Ėore ve zarar Ėore,

[42b]

(1) zŭlm öküş kār i kesb az ola, ot ve biĶin ekin ola.

(2) FAŞLÜ'S-ŐĀNĪ VE'L 'IŞRŪN

YEL ESDŪĖŪNĪ BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda Ķatı yel esse; taĖıl ve yemiŐ oņa ammā ' avrat (4) ve oĖlan ölümi öküŐ ola, yaĖmur mubālĖa yaĖa, (5) ekin Ķuriye Őehr-i ĶoŐantīniyye'de Ėazā ola, ' aĖanca bir (6) ulu vezīri ŧutalar ve Ėānŭmānın alalar, bir ĶaĶ müddetden (7) Őońra helāk ideler, Ėarb Ķıtāl öküŐ ola ve (8) her yirde yeller ĶoĖ ese, ĖuŐŭmet ola vallāĖü a' lem.

(9) FAŞLÜ'Ş-ŞĀLĪS VE'L 'IŞRŪN

GÖK GÜLDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda gök gülse; bu yıl vebā derletme ve sıtma zahmeti (11) çok ola, halkda fesād ve cidāl üreye, ' avratlar (12) ve erler ceng içinde öleler, yazın hevālar gāyet issi (13) ola, kurağ ola, ol yeriñ pādīşāhı fevt ola, yol kesici ola.

[43a]

(1) FAŞLÜ'R-RĀBĪ' VE'L 'IŞRŪN

YER GÜRLEDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda yer gürelese; ol yeriñ pādīşāhı zulm ide, (3) guşsa sağınc halkı za'īf eyleye, kıtā' ü't-ṭarīk çok (4) ola ve dağı yıl soñunda katı kızılılık işābet ide.

(5) FAŞLÜ'L-HĀMĪS VE'L 'IŞRŪN

ZELZELEYİ BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda zelzele olsa; fitretlik ve ceng ola, Mısr (7) pādīşāhı fevt ola, fitne kopa, hayvānlar kırılı ammā (8) yaz begāyet eyü gele gice ile deprense pādīşāhlar zulm (9) eyleyeler ve eger deprenürken bir ulu yıldız düşse; halk (10) arasında şıvaş ola, zālımlar çok ola, begler ra'ıyyeti (11) incideler, siñeklik ola ammā yılıñ soñı gānīmet (12) ola, yaz ayları eyü gele, ne' āyim çok ola, kāfir iqlimi kızılılık (13) ola, her nerede deprenür ise şerr ve fitne anda ola.

[43b]

(1) “Ya' nī rebi' ü'l evvel el-bābü's-sābi' evsāt bahar”

AḤKĀM-I NĪSĀN ANIÑ HŪKMÜNİ ' ALĀMETLERİN BEYĀN İDER.

(2) Bu aya Rūm dilince abril dirler. Orta yāz aydur. Otuz (3) gündür. Bu ayda āb-ı revān ve yağmurlar gāyet eyüdü. Ādem (4) şāz olur. Bu ayda hamāma girmek ve cimā' itmek

(5) eyüdü. Sirkelü aşlar yemek ve tatlu ta'ām yemek, hoş (6) hoşulu nesnelere sürünmek, tañlacak biraz şü içmek (7) müfidedür ve bu ayda turb yemekden beğāyet şaķınalar. Zīrā (8) yerüñ ağusı andadur ve her acı nesnelere şaķınmak gerekdür. (9) Bu ayuñ şālis günü naħsdur ve bunuñ dördüncü gününde (10) bir ulu yıldız toğar, adı Reşādür ve buña batn-ı hüt (11) dağı dirler ve necm-i semāk tölunur ve ayda yağmur yağar ve eger (12) yağmaz ise yedisinde elbet bir tamlar yağar ve eger hīc yağmaz (13) ise, katı kıızılıķ olur ve hūdānuñ ğāzabı işābet ider.

[44a]

(1) Allāhümme yaħfizü min hışmuke **onuncısında** Ğazret-i Ādem (2) 'aleyhi's-selām vefāt eyledi. **On birinci** günü her ne (3) iş tutarlar ise muvāfiķ ola. **On üçüncü** günü gice (4) sā'ati on bir olur ve gündüz sā'ati on üç olur, (5) güneş Şevir burcına gider ve **on altıncı** günü Şerītan (6) adlu bir yıldız toğar. Ol gün necmü'l-ğāfer tölunur. **Yigirminci** (7) günü yevm-i naħsdur. **Yigirmi tokuzuncü** günü Zübānā yıldızı (8) tölunur. Buıayn yıldızı toğar. Şerītayn ile abrilde ay (9) konuşur ise, şöyle bil ki, bu yıl ğāyet eyü gele. Yađmurlar (10) yağa, nebātāt zühūra gele, ni' metler vāfir ola, hem kıazanclu ola.

(11) FAŞLÜ'L-EVVEL

KİSŪF OLDUĐUNİ BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda gün tütulsa; emrāz ve isķām çok ola, (13) hem bir ulu pādīřāh helāk zulm ve ta'addī öküş ola,

[44b]

(1) Mışr'da bir beg leşker cem'ide, 'āķıbet sultān anı (2) tuta, her tıarafdan dürlü dürlü milletler çıķa, bid'at-ı resm (3) ta'ā'id olup ağaçlar helāk ola, ölüm öküş (4) ola, hem bir ulu 'ālim ve 'āmil kopa. Eger tütulduķda güneş (5) rengi kıızıl olsa; bu yıl vebā çok, emrāz-ı muħtelife (6) öküş ola, 'avratlar oğlanlarını düşürelere, ğille az (7) ola ve bir ulu beg aşikāre ola, rüzğār tıalğalıķ ola, (8) rencide fitne ğuşşa ve kıızılıķ 'ağım ola, ekşer

‘Acemde (9) ola. Eger mağrīb eṭrafında olsa; Rūm ili kızıllık (10) ola, hem Rūm begleri çok fevt ide, halk birbirine düşe.

(11) FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ

AY TUTULDUĞUNI BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda ay tūtulsa; üzüm ağacı kuruya, harb (13) ve fitne ve huşūmet çok ola, hem yemiş olmaya ve envā‘ı

[45a]

(1) dürlü hastalıklar çok ola, vebā ola, havārīc zuhūra (2) gele, Māhīn ilinde fitne ve şıvaş ve kahtlık ve kıtāl (3) öküş ola, erācif haberler daḡı öküş ola, (4) halkuñ işi herze ü hezeyān ola, ‘Arab bir kişi fevt ola.

(5) FAŞLÜ’Ş-ŞĀLİŞÜ

DĀ’İRE-İ ĀF-TĀBİ BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda gün ağıllansa; dürlü renc zuhūr eyleye, (7) tācirler ve begler zulm ideler ammā sultān ‘adūsına zıfır (8) bula, oğlancıklar hasteligi ve ölümü çok ola ve (9) Şām ilinde bir ulu beg öle, ekine āfet iriše, zulm (10) ile tācirler ve ulular çok fevt ola, ‘imāretler harāb (11) ola ve nice ulu, kişi kimesneler fevt ola vallāhü’l-a‘lem.

(12) FAŞLÜ’R-RĀBİ‘

DĀ’İRE-İ MĀH HÜKMÜNİ BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda ay ağıllansa; şular taşā beglerüñ kadri

[45b]

(1) yüce ola, pādışāh ‘adl ide, kesb az ola, ekin (2) gāyet oña, yollar açıla emīnlik ola, yemiş oña, zelzele (3) vāqı‘ ola ammā Dāniyāl dir ki uğrılar harāmīler çok ola.

(4) FAŞLÜ’L-ĤĀMİSÜ

AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(5) Eger bu ayda ay çalkoyun görünse; hāmīle ‘avratlara renc (6) iriše, bir ucı kaldurak görünse; genc oğlan ölümü ola.

(7) FAŞLÜ’S-SĀDİSÜ

ÇEVZEHRE BEYÂN İDER.

(8) Eger bu ayda kıyruklu yıldız toğsa; bu yıl beglere havf ola, (9) ańsızın bir ulu pādīşāh belüre, yağılık ve fitret ve kan (10) dökülmek öküş ola, Māhin ili ve Rum ili harb (11) ve fitne katı ola, Bābil ili kızıllık ola, hastelik ve mefācān (12) ölümü öküş ola, ‘Acem mülki emīnsizlik ola harāmī sebebinden.

(13) FAŞLÜ’S-SĀBİ‘U

YILDIZ DÜŞDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

[46a]

(1) Eger bu ayda gökden yıldız düşse; bir mu‘azzim pādīşāh (2) helāk ola, erācīf haberler üreye, tācirler hūsrānda (3) ola, ‘asākīr zālīm ola, emīnlik olmaya, ehl-i kırye incine.

(4) FAŞLÜ’S-ŞĀMİN

KAVS-İ KUZAHİ BEYÂN İDER.

(5) Eger bu ayda maşrıqdan yaña elegüm saǵmāl toğsa; Ehvān (6) ili talǵalık ola, fitne zaħmet üreye, harb öküş ola, (7) kış katı ola, tüccār(a) begler zulm ideler, Bābil ilinde yağmur yaǵa. (8) Eger maǵrīb tarafından toğsa; katı cidāl ola, qar ola, (9) Mışır ilinde kızıllık ve vebā ola, Şāmda fitne harb çok (10) ola, maǵrīb ilinde fitne bi-gerān³⁸ ola ve eger ba‘dü’z-zuhr (11) toğsa; beglerde iħtilāf ola, hem kisūf emrāz-ı evcā‘ ola.

³⁸ Metinde “bi-girān, “كران بی”

(12) FAŞLÜ'T-TĀSİ'

HARBİYİ BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda süñsek maşrıķ tarafından görünse; ģarb

[46b]

(1) öküş ola, ölüm çok ola, pādışāhlar zulum eyleye, (2) Pāris ilinde ve Ĥorāsān ilinde kış kıatı ola; kıar, yağmur (3) bī-ħad yağa, kıatı kıızılılık ola; ol (iki) vilāyetde, mağrıbdā fitne nihāyetsiz (4) ola. Eger mağrıb etrafında görünse; ģarb öküş ola, (5) delim kıan döküle, nicelerün başı gide ve nicesi daħı (6) kıaça, pādışāhlar zulum ide, kıar yağmur ģadden aşıa, ekşeri mağrıbdur.

(7) FAŞLÜ'L-'ĀŞİR

SŪRHĪ-İ ĀSUMĀNİ BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda maşrıķ tarafında gök kızarsa; 'Acem memleketinde (9) fitne ve ģarb ve kıtal çok ola, yıl soñunda rāħatlık ola, (10) mağrıb tarafından görünse; didigümüz ol vilāyetde ola ve hem (11) kıar öküş yağa, kış şarb ola, şular ģadsiz taşıa.

(12) FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ-İ 'AŞER

'ACĀYİB BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda gökyüzünde bir 'acāyib nesne görünse; yağmur

[47a]

(1) çok yağa, pādışāhlar tüccāra zulum eyleye; ģāce, bāzergānlar (2) melül ola, begler içinde iħtilāf vāķı' ola, gemiler ģarķ ola.

(3) FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ-İ 'AŞER

ŞAĤŞ GÖRÜNDÜĢÜNİ BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda insān gibi yāhūd mişl-i ḥayvān gibi görünse; (5) bu yıl fitret ve kıtlı ḥarb öküş ola, vilāyet ürkülük (6) ola, köy ehli ḡāyet incine, hem bir ulu pādīşāh helāk (7) ola, emrāz-ı mefācān ve mevt öküş ola, ḡuşsa ola.

(8) FAŞLÜ'Ş-ŞALİŞ-İ 'AŞER

RA' Dİ BEYĀN İDER.

(9) Eger bu ayda ra' d görölse, ayuñ evvel günü olsa; aḥvāl (10) ḥoş ola, pādīşāhlar ḥayr ola, yemiş oña ve eger ikinci gün (11) görölse; Rūm ili çerilik ola, maḡrib pādīşāhı helāk (12) ola, fitretlik ola **ve eger dördüncü** günü görölse; Rūm ili (13) kızıllık ola. Eger beşinde altısında yedisinde görölse;

[47b]

(1) yemişler oña, ucuzluklar ola ammā şehr-i İslāmbol (2) kıtlık ola. Yedisinden onuna degin görölse 'İraq'da ve Bābil'de (3) mevt ola, Şām ili kıtāl ola, hem erācīf ḥaberler çok ola, (4) genc oḡlanlarda marāz çok ola ve bu yıl panbuḡ ola. On (5) birinden on beşine varınca görölse mevt çok vāqı' ola. (6) On beşinden tā yigirmiye degin görölse, Dāniyāl dir ki (7) kızıllık buḡday şatana fā'ide ide. Eger yigirmiden yigirmi beşine dek (8) görölse; Rūm ili kızıllık ola, ḥastelik ola, bir uluya mevt (9) irişe. Yigirmi beşinde tā otuza varınca görölse; ba'z (10) mīvelere āfet irişe, şehr-i Kıstāntīniyye'de ḥarb ve (11) cidāl ola, her yerde ḥastelik bir pāre ucuzluk ola. (12) Eger gürlerken yel esse, ekin ve üzümüne ḥalel yetişe. (13) Eger ay āḥirinde gürlerse; fitretlik ḥarb didiğimiz cümle

[48a]

(1) eşyālar gelecek yıl ola, bu yıl vāqı' olmaya vallāhü' a' lem.

(2) FAŞLÜ'R-RĀBİ'U 'AŞER

BERK OLDUĞUNI BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda yıldırım dükeli yirde emrāz-ı muhtelife çok (4) ola, Bābil ilinde renc ‘azīm ola, yıldırım içre kıtı yel esse, (5) maşrıķ şāhı bir ulu kişı öldüre. Eger mağrıb tarafından (6) yıldırım olsa; ekin ve mecmū‘ nesne oña, yıl bereketlü gele, (7) emīnlik ve ‘adl öküş ola ammā emrāz-ı muhtelife ola; (8) nezle, zükām ve hem su‘āl çok ola yılıñ soñı eyü gele.

(9) FAŞLÜ’L-ĤĀMİS-İ ‘AŞER

ŞĀ‘ İĶAYI BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda gökyüzünden āteş düşse; talğalık (11) ve fitne ceng çok ola, yemişē āfet irişē, ılķı kıırıla.

(12) FAŞLÜ’S-SĀDİS-İ ‘AŞER

YAĞMUR BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda kıtı yağmur yağsa; bu yıl bereketlü ve eyü gele,

[48b]

(1) ĥalk şalāhiyyetde ola, ucuzlıklar ola, yağmurlar (2) öküş yağa, ekin beğāyet eyü ola, hem biçin oña.

(3) FAŞLÜ’S-SĀBİ‘ ‘AŞER

ŦOLU YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda Ŧolu yağsa; yağmur ve ekin bol ola, Rūm ili (5) ve Ćīn kıtlık ola ve vebā ola, renc sitem bu yıl çok (6) ola, Bābil şāhı cümle düşmānlar[1]nı helāk eyleye.

(7) FAŞLÜ’Ş-ŞĀMİN-İ ‘AŞER

ŦOPRAĶ YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda Ŧopraķ yā kızıl Ŧoz yağa; erācīf ĥaberler (9) çok ola, yemiş kıtı ola, ğille çok ola, yağduğı yerde kıtı (10) talğalık ola, ceng ĥarb kıtal çok ola, ğuşsa ola.

(11) FAŞLÜ'T-TĀSİ'U 'AŞER

ĶURBAĖA YĀ SOĞULCAN YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda ĶurbaĖa yĀ soğulcan yağsa; emrāz-ı muğtelife (13) ĶoĖ ola, ŖalĖalığı vebā öküş ola, Ėalk Ėarasında

[49a]

(1) Ėuşsa ve elem ve melālet öküş ola, dört ayağlu Ķırıla.

(2) FAŞLÜ'L-'İŞRŪN

TOZ ĶOPDUĖINI BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda Ķatı toz Ķopsa; ĶoĖ kimesne beglerine 'āşī (4) ola, Ėarb cidāl ĶoĖ ola, Ŗoñra pādīşāh manşūr (5) ola, 'adl ide, emīnlik ola. Ėorāsān'da fitretlik ola ve (6) ammā yıl Ŗoñı eyü gele, hem ĶayĖu az ola, rāĖatlikler ola.

(7) FAŞLÜ'L-ĖĀDĪ VE'L 'İŞRŪN

BESĀRIĶI BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda Ķatı Ŗuman Ķopsa; ekin ve yemiş olmaya, (9) Ėarb ve cidāl ve erācīf Ėaberler ĶoĖ ola, vebā ola ve (10) tācirler Ėüsrānda olalar, Ķoyun Ķırıla, Ėille ĶoĖ ola (11) ve bir ulu kimesne helāk ola, Ėayvanāt Ķırıla.

(12) FAŞLÜ'S-ŞĀNĪ VE'L 'İŞRŪN

BĀD BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda Ķatı yel esse; yağmur ĶoĖ yağa, yemiş Ķürkiye,

[49b]

(1) Ķatı vebā ola ve bir pādīşāh kendü Ķerisiyle vilāyetinden (2) ĶıĖa. Bu yıl Ėarb cidāl öküş ola, maşrığdan (3) bir yāvuz yağı zuĖūr ide, Ķoşantīniyyede Ėarb Ķıtal ola, (4) ot

biçin eyü ola, ni' met vâfir ola. Ba' zılar dimişler ki (5) pādīşāh kendü hālkıyla bir iqlīm ola. Hastalıklar öküş, (6) yazın kıtlık ola, sıtma öküş ola, ölüm az ola.

(7) FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ VE'L 'IŞRŪN

GÖK GÜLDÜGÜNİ.

(8) Eger bu ayda gök gülse; fitne katl öküş, kış katı ola,(9) ilki kırılı, ol yerüñ pādīşāhı gide, yāhūd katl oluna (10) ammā bu yıl eyü gele, uçuzluklar ola, yağmur öküş yağa (11) ve eger gice ile gülse; Rūm ili kızıllık ola, hem leşker depreşe (12) veyā öle, Şām' uñ ba' zı kal' asını ala, sulţān-ı Şām fevt (13) ola, yerine bir ğayrısı geçe, hālk arasında hüzn ve emrāz-ı

[50a]

(1) muhtelif öküş ola, yemişe āfet irişe, bu yıl menfa' atsüzdür.

(2) FAŞLÜ'R-RĀBİ' VE'L 'IŞRŪN

YER GÜLDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda yer gürüldese; bir ulu mu' teber kişi gide, iqlimi yad (4) çeri hārāb ide, yay faşlı issi ola, şular şogula, (5) begler yağılık ideler, hārēb cidāl öküş ola, bir ulu (6) pādīşāh aradan eksile, fitretlik ola, uğrı hārāmi ola, (7) ekşeri güldüğü yirde ola bu didigümüz hükmler vallāhü'l-a' lem.

(8) FAŞLÜ'L-ĤĀMİS VE'L 'IŞRŪN

ZELZELE BEYĀN İDER.

(9) Eger bu ayda zelzele olsa bir ulu mu' teber kişi fevt (10) ola, iqlime yad beg ayak başa ammā ucuzluk ola, hem (11) yıl buludlu yağmurlu ola, mefācān ölümü çok ola, hem (12) sıtma çok ola, pādīşāhlar ceng huşūmet ideler, kış (13) katı ola, tağalık ve vebā ola. Eger gice ile depreñse envā' -ı

[50b]

(1) behāyim kırıla; Bābil, Ḥorāsān ili ḥarāb ola, būr meyl ile (2) erenler kırıla, talğalık ola, fitne çok, kış katı ola ve bir (3) ulu sulṭān katlı ola. Eger deprenürken tolu yağsa, ‘Acem (4) vilāyetinde fitne ola, kan döküle Mağrib, Bābil ili emīnlik (5) ola, düşmānları dost ola, Şām ucuzluk ola. (6) Deprenürken bu nişān olsa; pādīşāh düşmānına zıfır bula, (7) renc öküş ola ammā ucuzluk ola. Eger ay āhirinde (8) deprense, vebā ola. Yigirmi toközunda olsa, maṭar çok ola. (9) “Ya‘nī rebī‘ü’l-āhir ayıdır. El-bābü’ş-şāmin āhir bahār 31”

AḤKĀM-I AYĀR YĀNĪ MĀYIS ANUÑ ḤÜKMİNİ BEYĀN İDER.

(10) Bu ay soñ yaz ayıdır. Rūmda māyıs dirler. Bu ayda çok (11) yemek eyü degil. Yaş kuzı yemek ve ḥamāma varmak müfīdedür (12) ve hem bu ayda şafrā çok olur. Tuzlu ta‘āmlardan şaқınmak (13) gerekdür, hem ne ziyāde toқ ve ne ziyāde aç olmak evsaṭ-ı ḥāl

[51a]

(1) eyüdü. Sıgır etinden ve kebābdan şaқınalar. Bunuñ gibi emşāli ta‘ām+(2) lar şaқıldür. Bu ayıñ **altıncı** günü Ḥazret-i Eyyüb nebī dünyādan gitdi. (3) Sekizinci günü ğāyet naḥsdur. **On birinci** günü İslāmbol’a (4) bünyād uruldu. **On ikinci** günü ğāyet sa‘ddur. **On üçüncü** (5) gün Pervīn yıldızı toğar, Türkçe Ülker dirler, gine (6) ol gün Eklīl(ekleyle) ṭolunur. **On dördüncü** günü gice on (7) sa‘at olur. Nehār on dört sa‘at olur. Güneş (8) cevza burcına gider. **On toközuncü** günü bilād-ı Bursa³⁹, da (9) kükürdli ılıca fāş oldu. Ağıstosda ol şu (10) bir gün kan olur. **Yigirmi birinci** günü şehr-i Koşantın’i (11) binā iden tekür dünyādan gitdi. **Yigirmi altıncı** günü Deberān (12) yıldızı toğar, Necm-i kalb ṭolunur vallāhü’l-a‘lem ve aḥkem.

(13) **FAŞLÜ’L-EVVEL**

³⁹ Metinde “Bursar, بُورَسَارْدَه” olarak yazılmış.

GÜN TUTULDUĞUNİ BEYÂN İDER.

[51b]

(1) Eger bu ayda gün tütulsa; ehl-i ħurfet Şon' atını ziyāde (2) ide, ' ariĳsı tonlar ve at ālātı çıĳa, dikme toĳuma (3) esbāblar çoĳ çıĳa, bu yıl yemiş olmaya ve fitretlik (4) ola, il ħarāb ola, taĳalıĳ kıızıllıĳ ve erācīf ħaberler (5) çoĳ ola. Eger tütulduĳda kıızıl olsa; ĳatlı cidāl (6) ıztırāb çoĳ ola. Dāniyāl dir ki bir ulu pādīŐāħ fevt (7) ola. Gemiler çoĳ ĳarĳ ola, bir beg ilinden çıĳa. Eger on (8) beşinden soĳra tütulsa; Őām vilāyeti kıızıllıĳ ve vebā (9) ola ve hem ba' z ĳal' āların egrideler.....

(10) FAŞLÜ'Ő-ŐĀNĪ

AY TütULDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(11) Eger bu ayda ay tütulsa; Bābil Acem illeri kıtlıĳ ola, (12) yaĳmur çoĳ yaĳa, balıĳ ĳaz üreye, hem bu yıl yemiş ola ve (13) il emīnsizlik ola, ħastalıĳ çoĳ ola, Őafrā yara ĳan?

[52a]

(1) zaĳmeti öĳüŐ ola, fitretlik ve fitne öĳüŐ ola, (2) maĳribda ħastalıĳ ola ve ĳan dökmeĳ çoĳ ola, (3) ölet ola, maĳrib ĳarafına sefer itmek müŐkül ola, zeyt (4) ve yumurta çoĳ ola, yüklü ' avratlar ħamlini dūŐüre. Eger (5) dutulduĳda ĳara ĳörölse; behāyim ĳatı kıırıla, ĳille fāsīd ola.

(6) FAŞLÜ'Ő-ŐĀLİŐ

GÜN AĳILLANDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda gün aĳıllansa; çoĳ fitne ola, bid' at öĳüŐ (8) ola, uĳrı ħarāmī bāŐ ĳaldura, yaĳmur çoĳ ola, yıl (9) Őoĳı emīnlik ola, ' adl ü dād ola, Rūm sultānı fevt ola.

(10) FAŞLÜ'R-RĀBĪ'

AY AĞILLANDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(11) Eger bu ayda ay ağıllansa; kan döküle, fitne çok ola, (12) arpa ve buğday çok ola, hem kuru üzüm oña, öküş (13) ceng ve cidāl ola, fitretten kahtlık katı ola, hastalık ola.

[52b]

(1) FAŞLÜ'L-ĤĀMİSÜ

AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(2) Eger bu faşilda ay çalkoyun görünse; renc ve ölet ola, (3) halk rencide ola ve eger bir tarafı yukarı toğsa, (4) yıl bereketlü ve ucuzluklar ola. Eger görünen ay otuz (5) güne gelse; yıl soñı haşarlu ola, zelzele ola, yā renc-i (6) ekber ola, yā katı seller ola. Eger yigirmi toğuza gelse; bir (7) pādışāh kendü vilāyetinde çıka, begleri 'āşi ola, gine (8) kendü iklimine gele, intikāmın bunlardan ala, 'Acemde maraz ola.

(9) FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ

GİSÜDĀRİ BEYÂN İDER.

(10) Eger bu ayda saçlu yıldızı toğsa; Rūm ili talgalık ola ve (11) fitne kopa, ekin oña, Rūm ili kızılılık ola ve vebā ola, Bābil (12) ili kahtlık ola, Yemen iklimi ucuzluk ola, bağ oña, (13) arz-ı Koşantiniye'de harb ola, sulţān-ı Rūm kendü

[53a]

(1) ilinden çıka gide, hem haylī şıvaş zuhūr ide.

(2) FAŞLÜ'S-SĀBİ'U

SİTĀRE DÖKÜLDÜĞÜNİ BEYÂN İDER.

(3) Eger bu ayda gökden yılduz dökülse; Mağrib ve Barbar ilinde (4) harb ceng ve kan dökülmek öküş ola, cidāl (5) vāfir ola. Eger dökülen yıldız büyük olsa; bir ulu kişi (6) helāk ola, il harāb ola, vilāyet yıkıla.

(7) FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN

KAṢS-İ KUZAH BEYĀNINDADUR.

(8) Eger bu ayda elegüm saġmāl taraf-ı maşrıġda olsa; (9) ekin biçin çok ola, ılı kıyılı, pādīşāha kendü kılları (10) 'āşī ola, 'adāvat kıllalar, Bābil ve Ḥorāsānda ölüm (11) çok ola, yazın nebātāt az bite, koyun şıġır kıyılı ve 'avratda (12) ölüm çok ola. Eger maġrīb tarafından toġsa; yağmur (13) ekin çok ola, zulm ideler ve maġrīb pādīşāhı kıtı

[53b]

(1) zulm u cevr ide. Bir niceler dimişler ki pādīşāh a' dāsına (2) zıfır bula ve emīnlik ola ve ni' met çok ola. Dāniyāl (3) dir ki kızzılık ola. Ḥavārīc çıķa. Rūm ilinde 'azīm (4) çeri depreşe. Leşker hezīmet ola ve a' lemu'llāhü ta' ālā.

(5) FAŞLÜ'T-TĀSİ'U

ḤARBEYİ BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda sūnşek maşrıġ tarafında görünse yağmur (7) çok yağa, hastelik ola, renc-i şafrā ve sıtma çok (8) ola, ġille çok ola, vilāyet şāhına fetḥ ola, 'adūsına (9) zıfır bula ammā halk ıztırāb göre. Eger maġrīb tarafında (10) görünse; yel bulud ola, yağmur çok yağa, ucuzluk ola.

(11) FAŞLÜ'L-'ĀŞİR

SŪRHİ-İ ĀSUMĀNİ BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda maşrıġdan yaña gök kızarsa; ot (13) biçin ekin oñat ola, yağmur öküş ola, şular arta,

[54a]

(1) yıl soñunda ḥarāmīler çok ola, bu nişān maġrībden yaña (2) olsa, bu mezkūr olan Maġrīb ve Mışr vilāyetinde ola.

(3) FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ-İ 'AŞER

'ACĀYĪB BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda gökde bir 'aceb nesne görünse; kıtı kızılılık (5) ola, Rūm vilāyetinde fitretlik ola, pādīşāhlar kendü (6) ĥāşş kullarını kıralar, nevāĥī-i şark ilide taĥıl az ola, (7) Mışır ve Diyār-ı bekir ili vebā ola, Mışır şulţānına nuşret ola, (8) yıl şoñunda şulţān-ı Şām fevt ola, zeyt panbuĥ üzüm ola.

(9) FAŞLÜ'S-ŞĀNĪ-İ 'AŞER

ŞAĤŞ GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda mişl-i ĥayvān yāĥūd mişl-i insān [görünse]; zelzele (11) ve ĥastalıklar ve kıan dökülmek fitne çok ola, uğrı (12) ĥarāmī ĥavāric öküş ola, bu yıl kıuzĖun çok ola.

(13) FAŞLÜ'S-ŞĀLİŞÜ 'AŞER

RA' DĪ BEYĀN İDER.

[54b]

(1) Eger bu ayda 'aşır-ı evvelde gök gürllese; şular arta, (2) ĥastalık vebā çok ola, yaraĥān zahmeti ola, ekşeriyā (3) Bābil ilinde ve 'Acem mülkinde ola, erācīf ĥaberler ola, (4) yağmur maţar çok ola, 'Arab ilinde iĥtilāf vākı' ola ve (5) Rūm vilāyetinde bir pādīşāh fevt ola ve taʘavar kıırıla, ni' met (6) ucuz ola ekin oña. Eger yigirmiye değin görölse; (7) at kıırıla, renc Ėam çok ola, Şām'a yad beg gire, hem (8) bilād-ı BaĖdāda fesād öküş ola. Eger yigirmiden (9) yigirmi beşine değin görölse; yirden bir cānavar çıka, (10) ekini yéye, çekirge çok ola, oğlancıklar a ĥastalık (11) öküş ola. Eger ay şoñunda görölse; yıl kıatı ucuz (12) ola, ekin çok ola, Rūm'da ve Ćin'de vebā ola, arpa çok (13) ola, geldec yıl ĥastalık ola, papāzlar ölümi çok ola, Ćin-

[55a]

(1) şehir görülse; yağmur öküş ola, ucuzluk ola, (2) koyunda kıran ola ammā bilmez em̄nlik ola vallāhü'l a' lem.

(3) FAŞLÜ'R-RĀBİ'Ü 'AŞER

BERK BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda yıldırım olsa; ceng ve fitret ve kan (5) dökülmek çok ola, halk arasında yaramazlık ve uğrı (6) ve fesād ola ve haram̄iler öküş ola, halk rencidedür.

(7) FAŞLÜ'L-ĤĀMİSÜ 'AŞER

ŞĀ'İKAYI BEYĀN İDER.

(8) Eger gökden yere od düşse; uğrı ve haram̄iler (9) çok ola, em̄nlik olmaya, yıl soñı kızılılık ola, (10) yırtıcı hayvānlar insāna çok ziyān ide, hastalık çok (11) ola, ' Arab bir ulu beg fevt ola, hüzn ğam çok ola.

(12) FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ 'AŞER

BĀRĀNI BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda çatı yağmur yağsa; pādīşāhlar ra' iyyete

[55b]

(1) zulm eyleye, kendü beglerini kıralar. Eger çatı yeller ile yağarsa; (2) çatı kızılılık ola ve renc ve ğam çok ola vallāhü'l-a' lem.

(3) FAŞLÜ'S-SĀBİ'U 'AŞER

ṬOLUYI BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda tolu yağsa; pādīşāhlar huşūmet ideler, (5) iki pādīşāh huşūmet idüp ceng ideler, āhir birisi (6) helāk ola. Eger ziyāde yağarsa; fesād ziyāde ola, leşker (7) ehlinde fitret ola, dört ayaklu kırılı, bī-dirīğ faşile

(8) **FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİNÜ 'AŞER**

HĀK YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(9) Eger bu ayda toprak yā kıvılcık toz yağsa; bu yıl yağmur az yağa, (10) kuraklık ola, renc ğam çok ola, nebātāt az bite, ekin olmaya, (11) Hindistān kıvılcık ola, Zengibār ili sıvaş miñnet ola.

(12) **FAŞLÜ'T-TĀSİ'U 'AŞER**

ĞURBAĞA YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda ğurbağa yā soğulcan yağsa; ğatı kıvılcık ola, tağalığ

[56a]

(1) ola, il kıran ola ve 'avānlık ola, begler zālīm ola, (2) şāzlık olmaya, şehri halk ağlaya, melāl-i ednāya zemm ola.

(3) **FAŞLÜ'L-'İŞRŪN**

ĞUBĀRI BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda ğatı ğubār ğopsa; yay faşlı ğatı issi ola, (5) şular az ola, ot ekin az ola ammā pādīşāhlar re'āyāya (6) adl eyleye, Bābil'de ğurma ola, kesb az ola, emīnlık ola.

(7) **FAŞLÜ'L-ĞĀDĪ VE'L 'İŞRŪN**

BESĀRIĞI BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda ğatı ğuman olsa; yemişe āfet irişe, (9) begler uğraşalar, bir ulu kişi fevt ola, ceng fitne (10) çok ola, buğday arta, ne'āyim çok ola, uğrılar (11) ğarāmīler yayıla, taçire zıyān irişe, narğ yukarı ola.

(12) FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ VE'L 'IŞRŪN

BĀD BEYĀNINDADUR.

(13) Eger bu ayda atı yel esse; sevdā sıtma zahmeti ok ola,

[56b]

(1) gemiler ar ola ve bir pādīşāh ilinden ıa, leşker (2) cemi' idüp vilāyetler yıa, ok sipāhi kırıla ve (3) kendüsi aa maşrı tarafından arb ıtıl ve ceng (4) ola, Rŭm şehrinde 'asākır depreşe, bir beg vefāt (5) ide, Zengibār iklimi ıtlık ola, Hindistān atı arlık (6) ola, ekine āfet irişe, yeller atı ese, bu yıl keçi ve at (7) kırıla, vilāyetlerde vebā ola, uğrı ve arāmī yayıla ammā tez geçe.

(8) FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ VE'L 'IŞRŪN

GÖK GÜLDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(9) Eger bu ayda gök gülse; merg-i mefācān ok ola ve (10) arb ve cidāl mubalığa ola, an döküle, yağmur öküş (11) kesb az ola, yemiş olmaya, ekin az ola, vebā ola; arz-ı (12) Bābil, arzü'l-'Irā ol vebā ire ittifā-ı urŭb ola. (13) Eger gice olsa; Şām Bađdād'a ızılılık ola, Bābil'de hem oştantiniyye'de arb ola.

[57a]

(1) FAŞLÜ'R-RĀBİ' VE'L 'IŞRŪN

YER GÜRLEDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda yer gürlerse; bir ulu şāh helāk ola, cihān (3) ceng fitretlik ile ola, alğalık ola, eminsizlik (4) ola, erācīf aberler ziyāde ola, ot biin az ola.

(5) FAŞLÜ'L-ĀMİS VE'L 'IŞRŪN

YER DEPRENDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda zelzele olsa; fitne ve yağmur öküş ola, (7) yemiş çok ola, pādīşāhlarda ihtilāf vāqı' ola, (8) ekşer Bābil ikliminde ola; 'Acem mülkünde Hind ikliminde belā, (9) mefācān ölümü çok ola, hem yağmur hadden geçe, Yunan (10) pādīşāhı helāk ola, katl çok ola, il harāb (11) ola, yay faşında muhālif yeller ese, 'avrat ölümü (12) çok ola. Eger giçe ile deprenürse; koyuna ve şığıra (13) kıran ola, Bābil ve Hōrāsān ili talgallık ola, havf

[57b]

(1) ola, bir ulu şehir harāb ola, pādīşāhlar maķrebelerini (2) kıra ve bir ulu pādīşāh kendü eceli ile fevt ola, 'avrat (3) lar veledlerini düşüre. Eger deprenürken tolu yağsa bir ulu (4) tez zamānda helāk ola, fitret ve fitne ve harb öküş (5) ola. Eger deprenürken kavş-i kuzah olsa; ucuzluk ve (6) ni' met vāfir ola, ot biçin ve yemiş gāyet öküş (7) ola, pādīşāh nuşret bula, vilāyetler açā, ol vilāyetiñ (8) pādīşāhı şād ola, düşmānlar[1]nı münhezim⁴⁰ eyleye, hastalık (9) çok ola, maţar çok ola. Eger bu ayyār içinde yeñi ay (10) otuzuncı günü görünse, 'Acemde bī-şümār⁴¹ cidāl ola. (11) Eger otuz birinci günü görünse; havf [1] haşiyet ve melāl (12) haţar çok ola, maţar ola, cevir hayf üreye (13) ammā zelzele olduğı yirdedür, velākin şol şartıla bu didügümüz

[58a]

(1) nişānlar ya' nī eger muharrem ay olsa; bu görünen didigümüz olmaya, (2) mecmū' ekinler eyü ola ammā yemiş ağaçlarına āfet irişe, (3) yağmur ola ve ol vilāyetiñ şāhı iklimler fetħ eyleye ve bir (4) ulu şehri ma' mūr ola, pādīşāhı muţaffar ola. (5) "el-bābü't-tāsi' evvel yay 30, ya' nī cemāziyü'l-evvel derler bu aya"

AHKĀM-I HAZİRĀN YĀ' NĪ YUYUNUS ANIÑ HÜKMÜNİ BEYĀN İDER.

(6) Bu aya Süryān dilince hazirān dirler ve Rūm dilince (7) yuyunus dirler. 'Aded-i eyyāmı otuz gündür. İlk yay (8) ayıdur. Bu ayda şafrā çok olur, sıtma ve ditretme ve

⁴⁰ Metinde "mülhezem, مُلْهَزِمٌ"

⁴¹ Metinde "bī-şimār, بِي شِمَارٌ"

şafırā- (9) vī marāzlar çok ola, hamır içmek muzırrdur. Ekşiler ve (10) kuş etleri ve süd içmek beden-i şıhhat olur. Yaş kabağ (11) ve hıyār yemek menāfi' dür. Tañlacaq biraz şovuk şu içeler (12) ve cimā' dan hazer ideler ve bu ayuñ üçüncü günü naşdur (13) ve yedinci günü naşdur ve bu ayuñ toközuncü günü Hağ' a

[58b]

(1) yıldızı toğar ve necm-i şüle tolnur. **On üçüncü** günü (2) gāyet sa' ādetlü gündür. Bu günde her ne iş tütulsa (3) eger sa' d ve eger naş ay āhırine degin anıñ üzerinedür. (4) **On beşinci** günü şu yel harekete başlar, ya' nī Nil'e taħrīk itmege (5) yüz tutarlar ve hem bu gün içre gece kışa olur, nehār (6) gāyet uzanur. Nehār on beş sā' at olur. Gice toköz (7) sā' at kalur. Güneş sereṭān burcuna varur ve bu güne (8) imtilā'-i ekber dirler. ' Arab'da ve ' Acem'de bu güne gāyet (9) ' izzet kıllurlar. **Yigirminci** gününde İlyās nebi dünyāya geldi. (10) **Yigirmi ikinci** günü han' a toğar, ne' āyim tolnur. **Yigirmi beşinci** (11) günü mevlūd-i Yaħyā'dur. Gāyet issi olur ve hem bu gün Sam (12) yeli eser. Aras ve Ceyhūn bu günde taşar. **Yigirmi altıncı** (13) güne Hağret-i Dāvud ' aleyhi's-selām vefāt eyledi.

[59a]

(1) **Yigirmi toközuncü** günü Mışır halkı şabāh kalkarlar, mecmu' (2) yire nazār iderler. Eger nem görürlerse, şād olurlar. Bu yıl (3) nīl taşar diyü ve eger nem bulmazlar ise begāyet melūl (4) olurlar, hem Süleymān nebi ' aleyhi's-selām bu gün vefāt eyledi.

(5) **FAŞLÜ'L-EVVEL**

KİSŪF BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda gün tütulsa, cihān fitretlik ola ve (7) bir ulu şāha zevāl iriše. Eger gün dükeli tütulsa; (8) bir pādışāh kendü iklimini qoya vara, bir gayrı yirde mekān (9) tuta, anda sultān ola, mağrīb şāhı fevt ola, (10) yirini düşmān ala, Ermeni şehri ve Rūm ili kızıllık (11) ola, haylī begler helāk olup mälları qala.

(12) FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ

HUSŪFĪ BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda ay t̄utulsa; ağrılar ve ĥummā ve şafrā öküş

[59b]

(1) ola, katı issi ola, issiden ekin helāk ola, pādīşāh (2) lar re'āyāya güç ola ve mällarını alup çerisine ülüşdüre, (3) z̄ulm öküş ola, erācif haberler ola, fitne üreye, (4) Bābil ve 'Acem vilāyeti seyller ola, hem çekirge üreye, (5) ammā çok zıyān eylemeye, çok ādem kıırıla, mađrīb ilinde (6) fitne ve kıtal ola, hem yağmur anda çok yađa ve üç yıla (7) degin Rūm ile 'Arab yağılığ ide, andan soñra şulĥ ola.

(8) EL-FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİS

GŪN AĞILLANDUGUNI BEYĀN İDER.

(9) Eger bu ayda gün ağıllansa; Kōştāntin ve 'Acem mülkinde (10) katı kıızılığ ola, t̄ācirlere zıyān irişe, bu yıl ğille ve ni' met (11) çok ola ve ĥurmā az ola ve gemiler ğark ola, yıl menfa'atsüzdür.

(12) FAŞLÜ'R-RĀBİ'

AY AĞILLANDUGUNI BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda ay ağıllansa; ot, taĥıl bī-kıyās ola ve

[60a]

(1) ve yağmur çok ola, bal ve yağ oña, ĥastalığı sengīndür. (2) Pādīşāhlar adl eyleye, hem şular beğāyet ziyāde ola.

(3) FAŞLÜ'L-ĤĀMİS

AY GÖRÜNDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda ay çalkoyun görünse, şular az ola ve eger (5) bir ucı kaldurağ görünse, hastalıklar kār i kesb öküş (6) ola ve em̄inlik ola, ħurmā ola. Ba‘zılar dir ki vebā ola.

(7) FAŞLÜ’S-SĀDİSÜ

GİSÜDĀRI BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda saçlu yılduz maşrıqdan yaña toğsa; kahtlık (9) fitne fitretlik ve ħastalık ola, ucı kanķı tarafa ise (10) ol tarafiñ ħāli yāvuz ola. Eger süñü gibi uzun olursa; (11) şehirler zulm ile ayakda ola, pādīşāh kendüsü kendü **iklimini** (12) ħarāb eyleye, renc ve ħastalık ola, ‘Arab memleketi vebā (13) ola. Eger mağrib tarafında olsa; yāvuz adamlar çıka,

[60b]

(1) ħalkı zebūn eyleye, şehirleri ħarāb ideler, mällarını (2) alalar ve ‘Acem ili kahtlık ve fitne ola, iller ħuşūmet (3) ola, ceng ola, maşrıķ vilāyeti ucuzluk, em̄inlik ola.

(4) FAŞLÜ’S-SĀBİ‘

ÜFTĀDEN SITĀRI BEYĀN İDER.

(5) Eger bu ayda gökyüzünden yıldız öküş dökülse (6) yemiş kıt ola, koyun kırıla, kār i kesb ve kazanc az ola, (7) tācire aşşı az ola, leşker ehlinden bellü begler kırıla, (8) pādīşāhlar düşmānına zıfir bula. Eger düşen yılduz (9) büyük olursa düşdügi yirde bir ulu kişi fevt (10) ola, hem bu yıl erler ölümü çok ola vallāhü a‘lem.

(11) FAŞLÜ’S-ŞĀMİN

KAVS-İ KUZAH BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda maşrıķ tarafından elegüm sağmāl toğsa bir (13) ulu sulţān ilini ħarāb ide, katı ‘avānlık ve fitretlik

[61a]

(1) ola, ol sulţān dūşmānını  ahr eyleye, nice köyler (2) ve Őehirleri  arāb ide ammā ekin ot ve biçin çok (3) ola ve  avār kırıla. Ba zılar dimiŐler ki begler derilüp (4) pādīŐāhı helāk ideler. Bu yıl bir mu teber beg fevt ola, (5) marāz ola, Őehr-i  oŐantīniyye'de ola. Eger maġrib  arafında (6) görünse; iki leŐker uġruŐa,  an döküle, nice baŐlar (7) helāk ola, maġrib ve maŐrık vilāyetleri kıızılık ola, (8) nice Őehirler  arāb ola, MıŐr sulţānı R m pādīŐāhı (9) ile ceng  yleye, i tilāf ola, em nlik olmaya, (10) Őāmlu ile   Arab arasında i tilāf ola, sulţān-ı R m fevt ola.

(11) FAŐL 'T-TĀŐİ'U

 ARBAYİ BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda maşrıkdan ya a Ő nŐek görünse; ol (13)  arafda  let ola,  arb  k Ő ola, ba  z mevzı' da

[61b]

(1) mefācān  l mi ola, ot ve ekin ey  ola, maşrık (2) begi il vilāyet alla. Eger maġrib  arafından olsa (3) bir ulu kişi pādīŐāhına  āŐı ola, ol iki b l k (4) ola,  ok  an döküle,  āķibet sulţān eli üstün (5) ola, intikāmın ala, em nlik olla, maşrık ilinde  ayvān (6) kırıla, ġille ve ot biçin ve panbu   k Ő ola, ve felā

(7) FAŐL 'L-  AŞİR

Ő R İ-İ ĀSUMĀNI BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda g k kızar[sa] maşrık ya a ol  arafda (9) fitretlik ola, maşrık  rafında ceng ve fitne (10) ola, hem  a tlık ola, kış  atı ola,  ar  ok (11) yaġa. Eger maġrib  arafından kızar[sa] bu   kmler ol  arafda ola.

(12) FAŐL 'L- ADİ-İ   AŞER

 ACĀYİB BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda gökde bir ‘aceb nesne görünse; dört

[62a]

(1) ayaklu kırılı, kıızıllık ve kahtlık ola, təcirler hüsrânda (2) ola, em̄nlik olmaya, maşrık etrafında leşker cem‘ ola, Ermenî (3) ve ‘Arab illeri ölüm ola, kıızıllık ola, Şām’da leşker (4) cem‘ ola ve gemiler ğarķ ola, çok erler fevt eyleye.

(5) FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ-İ ‘AŞER

ŞAHS BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda mişl-i hayvân gibi gökde bir nesne görünse; (7) iki sultân birbiri ile uğraşa, ceng ola, birisi (8) düşe, helāk ola, fitne ‘azīm ola, erācīf haberler (9) çok ola, renc miḥnet ve ğam çok ola, perişānlık ola.

(10) FAŞLÜ’Ş-ŞĀLİŞÜ ‘AŞER

RA‘ DĪ BEYĀN İDER.

(11) Eger bu ayda ra‘d görölse; evvel gününden yigirmiye degin (12) fitne çok ola, tā‘ ūn öküş ola, begler ölümü (13) çok ola, erācīf haberler çok ola, beglerde ḥiyānat

[62b]

(1) aşikāre ola, matar çok fā’ide eyleye, Yemen ve Hicāz illerinde (2) deñizlerde gemiler çok ğarķ ola ve eger kıatı gürlerse; ḥalk (3) arasında ‘adāvat ve korkuluk ola, ba‘z ḥıkd (4) u ḥışm ṭola, kan çok ola, ḥalk arada kıala, şerre (5) meşġŭl ola, yigirmisinden otuza varınca gürlerse (6) begler yağılık eyleyeler, ḥarb cidāl çok ola. Eger (7) gürlerken ṭolu yağsa; ḥalk refāhiyyetde ola, cümle (8) ni‘ met ucuz ola. Eger ay āḥirinde gürlerse, ḥayr (9) ve şerr her ne aḥkām didim gelecek yıl ola vallāhü ā‘ lem.

(10) FAŞLÜ’R-RĀBĪ‘ Ū ‘AŞER

BERĶ OLDUĞUNI BEYĀN İDER.

(11) Eger bu ayda yıldırım olsa; yağmur az yağa, şular şogula, (12) at'ime az ola, halk arasında fitne şavaş ve fitretlik (13) düşe, hem erācīf haberler ziyāde üreye

[63a]

(1) FAŞLÜ'L-ĤĀMİSÜ 'AŞER

ĀTEŞ DÜŞDÜĞÜNİ BİLDÜRÜR.

(2) Eger bu ayda gökden bir od düşse; kızılılık, kaygu ve (3) fitne ve tefekkür öküş ola, pādīřāhlar ceng ideler, (4) 'asākir teng ola, beglerde 'adāvat zāhir ola, yıl menfa'atsüzdür.

(5) FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ 'AŞER

BĀRĀN BEYĀN İDER.

(6) İşbu ayda katı yağmur yağsa; hastalık ve envā'-ı (7) emrāz çok ola, hāmīle 'avratlar haylī oğlan (8) düşürelere, vech-i ma'ışet az ola, tarlık ola.

(9) FAŞLÜ'S-SĀBİ'U 'AŞER

ṬOLU YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda tolu yağsa; kızılılık, kahtlık ola, fitne delim (11) kan dökile, huşümet hastalık ve inķilāb ola.

(12) FAŞLÜ'S-ŞĀMİN-İ 'AŞER

TŪRĀBİ YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda toprak yā kızıl toz yağsa; bu yıl yağmur az

[63b]

(1) ola, envā'-ı emrāzlar öküř ola ammā hūbūbāt ğille (2) öküř ola, pādīřāhlar ra' iyyete 'adl eyleyeler emīnlik ola.

(3) FAŞLÜ'T-TĀSİ'U 'AŞER

ĶURBAĖA YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda ĶurbaĖa yā soğulcan yağsa; Ķızılılık ve ĶaĖtılık (5) bī-Ķıyās ola, ĶayĖu ola, ekine āfet iriŖe, tırlık ola.

(6) FAŞLÜ'L-'İŞRŪN

ĖUBĀR ĶOPDUĖUNI BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda Ķatı toz bolursa; yay faşlında Ķatı issiler (8) ekin az ola, yağmur az ola, uğrılar Ķarāmiler yayıla, (9) yañlıŖ Ķaberler ola, pādıŖāhlar 'adāvāt ve ŖıvaŖ eyleye (10) tılgalık ve Ķan öküŖ döküle emīnlik olmaya.

(11) FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ VE'L 'İŞRŪN

BURSARIĶ BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda Ķatı tıman olsa; tācirlere zıyān iriŖe, (13) erācīf Ķaberler ĶoĖ ola, pādıŖāhlar ceng Ķarb

[64a]

(1) ideler, fitret öküŖ ola, leŖker Ŗına ve yemiŖ āfet (2) iriŖe, dört ayaklıya Ķıran ola, Ėille Ķıt ola.

(3) FAŞLÜ'S-ŞĀNĪ VE'L 'İŞRŪN

BĀDI BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda Ķatı yel esse; Zengibār ve Hind iklimi (5) Ķızılılık ola, ot biĶin az ola, Ŗular Ķıt ola, Ķuzı (6) ĶoĖ ola, illerde Ķāyınlık ve Ķıyānāt ĶoĖ ola ve (7) panbuğ bitmeye, Rŭm ilinde fitret ola, bilād-ı 'Arab'da iĖtilāf (8) vākı' ola, yel eserken yağmur yağsa Ķar öküŖ (9) yağa, ĶıŖ Ķatı ola, Ķekürge üreye, Ėille az ola, Ķubŭbāt (10) az ola, deñizlerde gemiler ĖarĶ ola, bu yıl ĖuŖŖalu yıldır

(11) FAŞLŪ'Ş-ŞĀLİŞ VE'L-‘IŞRŪN

GÖK GÜLDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda gök gülse; mefācān ölümü ziyāde ola ve (13) ğuşşa çok ola, yayın issiler katı ola, yağmur çok yağa,

[64b]

(1) kār i kesb az ola, yıl eyü gelmeye, mīve az ola ve bir ulu (2) pādīşāh helāk ola, leşker cem‘ olup hadden (3) ziyāde kan döküle, hastalık ziyāde ola ve yemiş seçerlerine (4) āfet irişe; orta güz, şoñ güz kuraklık ola ve (5) Mısr sultānına ‘adūları katı kaşd ideler, arz-ı Hicāz (6) kızillık ola, yedi yıl Şām kızillık ola vallāhü a‘lem.

(7) FAŞLŪ'R-RĀBİ‘ VE'L-‘IŞRŪN

ŞĀNŪZ ZEMĪN

(8) Eger bu ayda yer gürlerse; ekin ve ot az ola, ğuşşa (9) ve ölüm ve erācīf haberler çok ola, pādīşāhlar da (10) şıvaş ideler, ortada birisi düşe ve yemiş bitmişken (11) ziyān irişe, kan döküle, muqātala ola, kış ve toñ (12) ve qar ğāyet ola, tavar kırıla, fitne çok ola.

(13) FAŞLŪ'Ş-ŞĀMİN VE'L-‘IŞRŪN

LERZİDEN ZEMĪN

[65a]

(1) Eger bu ayda yer deprense; yemiş çok ola, muhālif yeller (2) ese, yıl şoñunda ‘avrat ölümü çok ola, Bābil (3) ve Horāsān iklimi ğāyet kızillık ola, katı yağmur ola (4) ve mevt ola ve bir ulu kimesne fevt ola. Ger uzun (5) deprense; şöyle ki halk arasına korku düşe, (6) Rūm ili katı kahtlık ola, açlıktan ekseri halk (7) kırıla, bu yıl begler çok fevt ola. Ba‘zılar dimişler ki (8) katı ceng ola. Kāfir vilāyetlerinde fitne ve kan öküş (9) ola, Koşantiniyye’de ve Diyār-ı bekir’de saşam çok ola ve (10) eger ğiçe ile deprense ol

vilâyetde bir şeh̄r ḥarāb (11) ola, hem fitretlik ola pādīṣāhīñ ḥāṣṣ ḳulları kendüsüne (12) ḥāin olalar, yay faşlında issiler ola, maşrıḳ (13) ili ḥarāba vara. Eger deprenürken tolu yaḡsa yāḥūd

[65b]

(1) yaḡmur yaḡsa; maḡrib sultānı Bābil pādīṣāhı ikisi (2) şehirler, iller feth eyleyeler, düşmānları ḳahr olalar (3) ve eger deprenürken ayıñ otuz gününe rast gelse (4) ḡāyet ucuzluḳ ve ni‘ met vāfir ola, ḡille ve ḳoyun (5) çok ola ve hem ol yerıñ pādīṣāhı bir ulu şehri (6) gücüle ala, feth eyleye, a‘ dāyı ḥor zelīl eyleye, Bābil (7) vilâyetinde zahmet, kıızıllık öküş ola. **Eger** yigirmi tokuzuna (8) rast gelse; ḥastalık ve ölüm çok ola ammā (9) yıl āḥirinde menfa‘atlu yaḡmurlar çok fā‘ide eyleye. (10) “Ya‘nı cemāziyü’l-āḥir ayına derler. El-bābü’l-‘āşir orta yay 31”

AḤKĀM-I TİMMŪZ AYVELİYUS ANIÑ HŪKMŪNİ ‘ALĀMETİNİ BİLDÜRÜR.

(11) Bu ay orta yay aydur. Rŭm dilince ayveliyus dirler. (12) Otuz bir gündür. Bu ayda ḳatı issiler ola. Bu ayda yemişler (13) yemekden iḥtirāz ideler. Eger yerseñ azacık yéyesün

[66a]

(1) şovuk şu içeler, semiz oḡlaḳ eti ve turāc nüş eylemek (2) begāyet nāfi‘dür. Fı‘l-cümle tiz hazm olur. Ta‘āmı (3) yemek gerekdür ve eger gelecek yıl ḡille ve ḥubūbātđan ḳanḳısı (4) biter ve ḳanḳısı bitmez bilmek dilersen gerekdür ki bu ayıñ (5) evvel gününde saḳsıya yā bir taḡara toprak ḳoya ve üstüne (6) bir mıḳdār gübre dökese ve daḡı her biter nesneden (7) ayruca ayruca ekeler, meşelā buḡday ve arpa ve taru (8) ve burçaḳ ve yulaf ve noḡud ve baḳla ve mercimek ve böglürce (9) ve merdimek ve panbuḳ ve kettān ve daḡı her ne var ise (10) ekeler, üzerine dāyım veznile şu dökeler, gündüz güneşe (11) ḳarşu ḳoyalar, gice ile ev içine ḳoyalar, şöyle ki melāla (12) yıldız görmeye, tamām on altı gün bu tertıble eyleyeler, (13) on yedinci gün çin-seḥer namāzđan şoñra nazar eyle,

[66b]

(1) gör, ol dānelerden kınkısı bitüp rengi yeşil ola, gelecek (2) yıl anı ekeler ki haṭā kılmayup bite ve kınkısı bitmez ise (3) anı hiç eküp zahmet çekmeyeler. Eger ekseler hāşıl olmaz (4) ammā on yedinci günü hevā bulud olursa çıkarmayalar. (5) On sekizinci gice taşra koyalar, ayazda tura, yıldız (6) göre, bu şartıla eyleyeler ve ayıñ **ikinci** günü naḥsdur. (7) SİLİK günü Zırāc yıldızı toğar, Belde yıldızı (8) tolunur, hem bu ayuñ beşinci günü Şu' rā yıldızı toğar, (9) adı meşhürdür. **On dördüncü** gün gāyet mubārek (10) gündür, hem **on altıncı** gün gice on sa' at olur. (11) Gündüz on dört sa' at olur. Güneş Esed (12) burcuna gider ve bu ayıñ **on yedinci** [günü] Naşra toğar ve necm-i (13) sa' d-ı zābiḥ tolunur ve daḥı teşrīn-i evvel ayı ki orta

[67a]

(1) güz ayıdır, tā hazirān⁴² ayına varınca ki oraḳ issisidür. (2) Kınkı ayda yağmur yağa ve kınkısında yağmaz bu ma' nī bilmek (3) dilersen, bu ayuñ **on sekizinci** günü bir terāzu eliñe alup (4) terāzūniñ bir yanına bir mıqdār panbuḳ ve bir keffesine bir (5) taşıla vezn eyleyüp berāber eyle ve ol panbuḳu eşiğñ (6) taşı altında göme kıoya, rendesi gün toğmadan panbuḳu (7) çıkar ve ba' zılar aytmışlar ki ol panbuḳu aḥşām namāzı (8) ndan soñra taşra ayaza koyalar, gün çıkmadan şabāh (9) alalar, ol taş terāzuya uralar. Eger taş ile panbuḳ (10) berāberce gelür ise; yağmur dilekce yağmaya ve eger panbuḳ aḡar (11) olursa; ol ay içinde yağmur yağa. Eger az aḡarsa (12) az yağa, çok aḡarsa çok yağa. Eger taş panbuḳdan (13) aḡır gelürse yağmur az yağa, yıl kıuraḳ ola, işbu

[67b]

(1) ayıñ sekiz günündegin bu vechile ki her gün bir ayıñ (2) yağmurına delālet ider. Meşelā bu ayıñ **on sekizinci** günü (3) teşrīn-i evvel ayına delālet ider. **On toḳuzuncu** günü (4) teşrīn-i āḥir ayına delālet ider. **Yigirmisi** kānūn-ı evvel (5) ayına delālet ider. **Yigirmi biri** kānūn-ı āḥire delālet (6) ider. **Yigirmi ikinci** günü şubāṭ ayına delālet ider ve

⁴² Metinde “ḥazāyerān, خَزَائِرَان”

(7) **yigirmi üçü** azar ayına delâlet ider. **Yigirmi dördüncü** (8) günü nisân ayına delâlet ider ve **yigirmi beşi** ayyār (9) ayına delâlet ider ve bu ayyār ayında yağmur ‘alâmeti olsa (10) eyüdü. Yıl eyü gele ve bu ayıñ **on sekizinci** eyyâmı bâhürdur(eyyâm-ı bâhürdur), (11) ta yedi güne varıncaki yigirmi beşidür. Her birisi (12) fevķında zıkr olan aylaruñ her birisine delâlet meşelâ (13) bu yedi gün ki eyyâm-ı bâhürdur ammâ ķankı gününde

[68a]

(1) hevâda bulud vâķı‘ olsa ol aylarıñ her birisi (2) bu günlere tâbi‘dür ve bu ayuñ **yigirminci** günü naħsdur (3) ĥazer⁴³ oluna, **yigirmi dördüncü** günü issiler artar ve (4) havuc, kişür ve şalgam gibi kış için her ne ekerlerse (5) bu günde eyüdü. **Yigirmi beşinci** günü muĥâlif yeller eser. (6) Gemiye binmeyeler. Zîrâ muĥtemeldür ki ġarķ olalar vallâhü a‘lem.

(7) **FAŞLÜ’L-EVVEL**

KİSÛF OLDUĞINI BEYÂN İDER.

(8) Eger bu ayda gün tütulsa; ot biçin ekin az ola ve (9) ammâ şular çok ola, Rûm ilinde ve Firenk ikliminde ĥarb (10) kıtâl ola, Pâris pâdişâhı çok iklimler fetĥ eyleye, Şâm (11) ilinde arpa az ola maşırık pâdişâhı fevt ola ammâ (12) beynü’l ‘Arabda iĥtilâf vâķı‘ ola, çekirge çok ola.

(13) **FAŞLÜ’Ş-ŞÂNİ**

ĤUSÛF OLDUĞUNI BEYÂN İDER.

[68b]

(1) Eger bu ayda ay tütulsa yağmurlar şular çok ola ve (2) balık ve hevâ kuşları az ola, arpa delim ola, ba‘z (3) şehirler şudan ĥarâb ola, ķatı issiler ola ve güz (4) faşlında ĥastalık ola, erâcîf ĥaberler çok söylene.

⁴³ Metinde “ĥazer, Ĥَزْر”, 7 yerde.

(5) FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ

GÜN AĞILLANDUĞUNI BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda gün ağıllansa; ʔalğalık ve renc ve ta'ab ola, (7) hem ölüm çok ola, uğrılar tãicirlere ziyān ideler. (8) Teşrîn aylarında hastalık ola, ışşı az ola, Yemen sultānı öle.

(9) FAŞLÜ'R-RĀBİ'

AY AĞILLANDUĞUNI BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda ay ağıllansa yağmur çok ola, ekin ve ni' met (11) firāvān ola, nebātāt ola, erācīf haberler çok ola, (12) huşūmet 'azīm ola, ʔağdağı cānavarlar marazlı ola, (13) yırtıcı cānavarlar öle, dağ bakarı üreye, yemiş olmaya.

[69a]

(1) FAŞLÜ'L-ĤĀMİS

AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(2) Eger bu mevsimde ay çalkoyun görünse, yağmur çok (3) yağa. Eger bir ucı yukarı görünse, gāyet ucuzluk (4) ola ammā hurmetlü kişiler çok ola. Eger iki ucı (5) yukarı ʔoğsa, kızillik ola. Eger gerü berāber ʔoğsa, yıl eyüdü.

(6) FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ

SITĀRE-İ GĪSŪDĀRI BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda kıyıklı yıldız ʔoğsa; yıl yaramaz gele, ağrılar ve (8) sitma zahmeti çok ola, hastalıklar ola ve vebā ola ve (9) ay āhirinde bu nişān görünse ve on ışıldasa; vilāyet (10) halkı azgun olup çok günāh işleyeler, Allah ta'āladan (11) hışm gele, hayvānlar kırıla, bir ulu pādīşāh öle. Ol (12) yıldızın rengi ʔağayyür görünse; il vilāyet harāb ola, **intehe**

(13) FAŞLÜ'S-SĀBİ'

SITĀRE DÖKÜLDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

[69b]

(1) Eger bu ayda gökden yılduz çok düşse; çok (2) döküle, pādīşāhlar huşūmet ideler, renc ve marāz (3) çok ola, bir pāre kıızıllık ve kırğun ola. Eger düşen (4) yılduz büyük olursa; bir ulu sulţān gide ammā (5) yılduz düşdügi yirde fevt ola, fitne çok ola.

(6) FAŞLÜ'S-SĀMİN

KAṢS-İ KUZAH BEYĀNUNDADUR.

(7) Eger bu ayda maşrıķ tarafında elegüm saġmāl toġsa (8) ot biçin ekin eyü ola, maġrib pādīşāhı ile Mısr sulţānı (9) ceng ideler, birbiri ile bir iki dak' a düzüşeler⁴⁴, āhır (10) Mısr sulţānı kırıla, kaçā Mısr ilini yağma kıllalar, tamām bir (11) yıl ola, bu cidāl soñra gine Mısr sulţānı mansūr u (12) mużaffar ola maġrib ilinde kıatı fitne ola ve 'Acemde fesād (13) ola, ekşeriyā havārīc fesād ide, Hicāz memleketi kıozlaķ

[70a]

(1) ola. Eger maġrib tarafında görünse; yemiş olmaya, kıatı (2) issi ola, bu yıl keşīş ruhbān kırıla; şāh-ı Mısr, şāh-ı (3) Filistān ile yağı ola, yollar kesile, Maġrib vilāyeti fitne (4) fitretlik ola, dört ayaklu kırıla ve hayvān kırıla, **felā**

(5) FAŞLÜ'T-TĀSİ'U

ĤARBE OLDUGÜNİ BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda şünşek maşrıķdan yaña görünse; ol yeriñ (7) pādīşāhı fevt ola veyā ikliminde çıķa, muħlık⁴⁵ refāhiyyetde (8) ve rāhatda ola ve yemiş eyü ola ve eger maġrib tarafında olsa (9) huşūmet ideler, ĥalk renc ve ġam göre, pādīşāhlar şıvaş (10) ve

⁴⁴ Çokluk eki +lar (لار)Uygur Türkçesindeki gibi yazılmış.

⁴⁵ Metinde “مُخْلِق”

çalışılmak çok ola, kan öküş ola, yıl sonunda şalâh (11) ola, ni' met vâfir ola ve illeri eminlik ola vallâhü a' lem

(12) **FAŞLÜ'L-‘ĀŞİR**

SŪRH-İ ĀSUMĀNI BEYĀN İDER.

(13) Eger bu ayda gök kenârı maşrıqdan harb ve kıtâl

[70b]

(1) ve ceng ve huşümet çok ola, re'âyâ ziyâde incine ve (2) eger ziyâde kızarsa; mefâcân ölümü ve t̄arlık ola, Tabâristan (3) ili üç yıl degin çekürgelik ola ve eger mağrib tarafında (4) kızarsa; ehl-i İslâm ile Firenk ceng ideler, kan (5) öküş döküle, fitne çok ola, âhir İslâm zıfır bula.

(6) **FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ-İ ‘AŞER**

‘ACĀYİB GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda gökde bir ‘aceb nesne görünse; ‘âyân çok (8) fevt ola, pâdişâhlar zulm ve cevr ideler ve hâşş kullarını (9) kıralar, inqılâb ola, yağmur çok ola, buz ola, yayın (10) katı issiler ola, nebâtât oña, şâh-ı Bağdâd fevt ola, (11) iklimi fitne ve t̄â'ün ola, Rûmda çeriler depreşe, (12) bir hişâr-ı müslimândan uğrılayalar, mağrib ilinde bir ulu (13) kişi fevt ola, arz-ı Şâm ucuzluk ola ve's-selâm.

[71a]

(1) **FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ-İ ‘AŞER**

ŞAĤŞ GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(2) Mişl-i insân yâhûd mişl-i hayvân görünse; talğalık (3) ve kıran ola, halk arasında şıvaş ve ceng ola, (4) guşsa ve kaygu öküş ola, re'âyâya begler zulm eyleyeler ve (5) hem bir ulu pâdişâh helâk ola, görünen yeriñ pâdişâhidur.

(6) FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞÜ 'AŞER

RA'D GÜRLEDÜGÜNİ BEYÂN İDER.

(7) Eger bu ayda onuna degin gürlese; bu yıl Sāhil ili hem arz-ı (8) Şām birbirine yağılık idüp ceng ideler, Mısr sultānına (9) çok zaḥmet meşakḳat çeke, Bābil ve cihān em̄nlik ola, (10) hem bir ulu pādīşāh fevt ola, il fitretlik ola, zūlm (11) çok ola, ekine afet iriše, ölüm çok ola, ılkı (12) kırıla. Eger onundan yigirmi varınca gürlese; Bābil iklimi (13) katı ğam-gin ola, ḥarb kıtāl ola, od ziyān çok ola,

[71b]

(1) maşrıḳ ili eyü ola, Mısr kavmine mubārek ola, Şimāl ilinde (2) melūl bāğ(1)-bāndur, ya' nī yemiş olmaya, 'aşr-i āḥirinde eger ra'd (3) gürlese; kızıllık ola ammā panbuḳ öküş ola, Dimişk (4) fitretlik ola, 'Arab vilāyetinde bir ulu kişi fevt Diyār-ı bekir (5) ili ḥāriciler kıra, vilāyet içine eger gürlerken tolu yağsa (6) kış katı ola, toñ zaḥmeti qar ola, ay āḥirinde bu nişān (7) olsa; bu didüğümüz nesnelere gelecek yıl ola, ni' met firāvāndur.

(8) FAŞLÜ'R-RĀBİ'U 'AŞER

BERK BEYÂN İDER.

(9) Eger bu ayda yıldırım olsa; Bābil ilinde öküş dümük ola, (10) bir pādīşāh tiz fevt ola, ekin olmaya, yıl soñı yavlaḳ kızıllık (11) ola, hem kışın qar yağmur az ola. Dāniyāl 'aleyhi's-selām (12) dir ki yağmur ola. Uğrılar ve ḥarāmiler çok ola.

(13) FAŞLÜ'L-ḤĀMİSÜ 'AŞER

OD DÜŞDÜGÜNİ BEYÂN İDER.

[72a]

(1) Eger bu ayda hevādan yere āteş düşse; sökellikler ola ve (2) derd öküş ola, ḥastalıklar çok ola, ḥalk arasında (3) fitne ola ve il em̄nlik olmaya, kan döküle ğuşsa ve

(4) vebā ola, katı kızılılık ola, **cerād(cirād)** çok ola, tācir ziyānda (5) ola, uğrılar harāmīler begāyet çok ola vallāhü'l a' lem.

(6) FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ 'AŞER

BĀRĀN YAĞDUĞUNI BİLDÜRÜR.

(7) Eger bu ayda katı yağmur yağsa; yemişe haţar irişe, ğille ve (8) biçin az ola, bu yıl katı ekin hāşıl olmaya, her yerde dürlü (9) dürlü hastalıklardan 'ālem zahmet göre, tavarlara dağı (10) korku vardur. Hem deñizlerde gemiler ğarķ ola, felā.

(11) FAŞLÜ'S-SĀBİ'U 'AŞER

ŦOLU YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda tolu yağsa; kızılılık ola, harb kıtāl ola ve fitne (13) ola, pādīŝāhlar bayık ola, emrāz-ı muhtelife öküş ola ve

[72b]

(1) yıl ölümlü ola, yalan haberler halk arasında çok ola.

(2) FAŞLÜ'S-ŞĀMİN-İ 'AŞER

HĀK YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda toprak yā kızıl toz yağsa; ilkı kırıla, maşrıķ (4) pādīŝāhı fevt ola, halk katı zahmet göre, ceng ve harb (5) katı ola, vilāyet leşker ehlinden üŝeneler, insāna ziyān gele.

(6) FAŞLÜ'T-TĀSİ'U 'AŞER

SOĞULCAN YAĞDUĞUNI BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda kurbāĝa yā soĝulcan yağsa, 'ālem halkı incimekte. (8) Fitretlik ve tarlıķ ola, cümle tahıl helāk ola, kızılılık ola, (9) yağ oñad olmaya, pādīŝāhlar re'āyaya zulm ideler, harāmīler (10) yolları kese, tācire ziyān ola, alıcı ŝatıcı maĝbūn ola.

(11) FAŞLÜ'L-‘IŞRŪN

ĠUBĀR ĶOPDUĠUNI BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda hevādan atı oz opsa; halk mābeyninde şıvaş (13) ve fitne ola, insān elem eke, ‘imāretler yııla, ekinler oat

[73a]

(1) olmaya, devābb ırıla, bu yıl ıtāl ve an dökölmek ok (2) ola, yıl azancsuz gele, ma‘išet olmaya, gemiler ġar ola.

(3) FAŞLÜ'L-ĤĀDĪ VE'L ‘IŞRUN

BESARIĶ BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda besāri olsa; yigit ve oġlan ölümi ok (5) ola, ol besāri olduġı yerde leşker pādışāhına ‘āşī (6) olalar, memleket hārāb ola, maraz öküş ola, niçeler fevt ola.

(7) FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ VE'L ‘IŞRUN

BĀD-I SAĤTI BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda atı yel esse; esdüġı yirde bir ulu pādışāh (9) helāk ola, yıl alġalı ve zulmlı ola, ırmaqlar ve bınarlar (10) uruya, pādışāhlar re‘āyāya zulm eyleye, fitne delim ola, güz (11) aylarında yaġmur ok yaġa, ış atı ola, maġrib ve Rūm (12) ili ızılı ola, hastalı ola, bu yıl Nīl şuyı arta, Şām (13) ilinde bir ‘ādil vezir opa, üç yıl ‘adl eyleye ve’s-selām.

[73b]

(1) FAŞLÜ'Ş-ŞĀLİŞ VE'L ‘IŞRŪN

GÖK GÜLDÜĠÜNİ BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda gök yap yap gülse; maġrib ilinde ızılı (3) ola, huşūmet ve ceng ve an dökölmek ok ola, (4) bir ulu pādışāh helāk ola, ilı ırıla, Şām ili tā‘ūn (5) ola,

hastalık çok ola, panbuğ az ola, lahm olmaya, (6) bağ oña ve hem ekin oña ve bir ulu kişi ol iklimde öle (7) ve eger gice ile olsa yağmur az ola, ‘Acemde Hicāzlar (8) ğālib ola ve Cezāir ilinde vaqāyi‘ çok ola ammā (9) Diyār-ı bekir ili dağı artuğ ola, Rūm vilāyetiniñ şāhı (10) fevt ola, ğāyet fitretlik ola, **lā ya‘ lemu’l-ğaybe illa’llāh**⁴⁶.

(11) FAŞLÜ’R-RĀBİ‘ VE’L’İŞRŪN

YER GÜLDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda yer güldüğünce; pādīşāhlarda şıvaş fitne (13) ve kan dökülmek öküş ola, kızzılık eminsizlik fitretlik

[74a]

(1) delim ola, uğrı ve hārāmiler çok ola, tācir ziyānda ola.

(2) FAŞLÜ’L-ĤĀMİS VE’L’İŞRŪN

LERZİDEN ZEMİN.

(3) Eger bu ayda zelzele olsa; huşūmet ceng ve kıtal (4) ola, hem vebā ola ve kızzılık ve ürkülük ola. Eger deprenürken (5) yer berāber⁴⁷ gürlöse; bir ulu sultān fevt ola, niçe şehir (6) hārāb ola, Şām ikliminde havārīc çıka, uğrı (7) ve hārāmi çok ola, bu yıl Nīl suyu katı taşa, ekin vāfir (8) vāfir ola. Eger gice ile deprenürse; şāh-ı Mışır fevt (9) ola, Bābil ve Ĥorasān ilinde hārē ve fitne çok (10) ola ammā bu didigümüz zaĥmetler uzanmaya, tiz geçe vallāhü a‘ lem. (11) “ ya‘ nī āb-ı Receb ayına derler El-bābü’l-ĥādī-i ‘aşer āĥir yay 31”

AĤKĀM-I ĀB VE ANİÑ İÇİNDE OLAN ‘ALĀMETLER ĤŪKMÜNİ BEYĀN İDER.

(12) On birinci aya aġustos dimişler. Bu ay da soñ yay (13) aydur. Otuz bir gündür. Bu ay da ğāyet issi olur ve

⁴⁶ Metinde لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

⁴⁷ Metinde “بَارِئٍ”

[74b]

(1) dāyim şovuk ta'āmlar yemek gerekdür. Süd ve yoğurt (2) ve yemiş gibi ve bostān mīvelerinden hazer gerekdür ve bu (3) ayda et yéyen kişi renc hāsıl ider. Hem bu ayda gice ile (4) furyās yelleri eser. Atları çul ile örtmek (5) gerekdür ve bu ayda cimārı' az itmek gerekdür. Bu ayıñ **evvel** (6) günü Nīl-i mubārek taşmağa başlar, şular şovumağa. (7) **Üçüncü** günü ğāyet sa'd gündür. Dördüncü günü Şom (8) ve naḥsdur. **On dördüncü** günü Tarfe toğar, Sa'dü's-sü'üd (9) tolunur. Maḥzūr-ı Mūsā'dur. **On beşinci** günü Meryem anamız (10) vefāt itdi, hem gün sā'ati on üç olur. Gice (11) sā'ati on biri olur. Güneş Sünbüle burcuna varır (12) ve daḥı bu günde eger ikindiden şoñra gökde bulud olursa (13) teşrīn-i evvel orta güz eyyāmında yağmur çok yağa,

[75a]

(1) ekini eyü gele. Eger hevā açık olsa; ol vaḳt yağmur (2) yağmaya, ekin eyü gelmeye. Yatsudan şoñra bulud olsa, Uḥturs (3) ilkinde yağmur yağa. Eger dün içinde bulud olsa, ay (4) ortasında yağa ve eger erteye yakın bulud olsa; ol (5) il āḥirinde yağmur yağa, bu vaḳtlarda bulud az olursa; (6) yağmur az yağa. Eger çok olursa, çok yağa. Eger (7) düpdüz bulud olsa bī-hisāb yağmur yağa. Eger pāre (8) pāre olsa; ğāh yağa ğāh yağmaya ve bu ayuñ **on sekizinci** (9) gününden tā **yigirmi beşine** degin şayalar. Her günü bir aya (10) ḥükm eyler. Orta güzden tā Mayıs çıkınca kañkı ayda (11) yağmur yağar ve kañkısında yağmaz ma'lüm ola. **Bu ayıñ yigirmi** (12) **ikisinde** issiler sākin olur. Şām ilinde mennü'l-selvā (13) yağar. **Yigirmi sekizinci** günü zükām depreşür, balğam ıḥlāt izdiḥām

[75b]

(1) olur. **Yigirmi toközuncü** günü ağaçlarıñ yemişleri tatlu olur. (2) Hem bu günde Yahya peygāber 'aleyhi's-selām şehīd oldı.

(3) **FAŞLÜ'L-EVVEL**

GÜN TUTULDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(4) Eger bu ayda gün tutulsa; bir ulu pādīshāh tiz helāk (5) ola, vilāyet talğalık ve fitretlik ola, begler zulm ve ta‘ addī (6) ideler, uğrılar ve haramiler baş kalduralar, memleket (7) guşsa ve kayğu ile tola, ekin olmaya, pek kızılılık ve ne pek (8) ucuzluk evsaṭ-ı hāl ola, narh orta ola ve (9) yağmur az ola, Bābil’de hastalık ve ‘ Arabistān ilinde fitne

(10) FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ

HUSŪF OLDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(11) Eger bu ayda husūf olsa; Bābil ilinden bir ulu düşmen (12) çıka, pādīshāha yağı ola, Bābil iklimini harāb eyleye, niçe (13) şahs türāba düşe, leşker kırıla, kan dökülmek firāvān

[76a]

(1) ola. Bir ulu ceng ola ki kıyasa gelmez. Āhīr sultān (2) gālib mansūr u muzaffar ola, düşmānlarını qahr (3) eyleye ammā çok sipāh kırıla, vilāyet kızılılık ola ve yine (4) Şām iline bir düşmen niçe kimesneleri tuta, kılıcdan çok (5) başlar gide, cündiler hadsiz kırıla, ‘ākıbet ehl-i Şām (6) nuşret bula, düşmenlerini kırılar, sultān öle, yerine oğlu (7) geçe, Şām vilāyetinde buğday az ola, gille kıt ola renc ve (8) hastalık çok ola, kış katı ola, kar delim yağa, toñ (9) kırağı maṭar çok ola, Rūm ili sağlık ola ve (10) nisvān tāi’ fesi veledlerini düşüreler. ‘ Acemde fitret ola.

(11) FAŞLÜ’Ş-ŞĀLİŞ

GÜN AĞILLANDUĞUNİ BEYÂN İDER.

(12) Eger bu ayda gün ağillansa; dükeli yirde yedi yıl fitne ola, (13) talğalık fitretlik katı ola, çehār pāy kırıla, bu yıl ri‘ āyāya

[76b]

(1) ta' ab ola, şıvaş çok ola, maşrıķ ilinden bir yeñi pādışāh (2) kopa, sipāh cem' ola, Şām iklimine ine, bir ulu beg ile (3) bir vezir tuta, beyne'l- Arabda ihtilāf ola, harb ceng (4) ola, kesb ü ma' işet az ola, yalan sözler çok ola ammā ucuzluk ola.

(5) FAŞLÜ'R-RĀBİ'

AY AĞILLANDUGUNI BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda ay ağıllansa; ekin çok ola, tendiristlik (7) ola, şu kuşları ve balıklar az ola, tavar üreye, koyun (8) çok ola, yaz kuvvetlü gele, lākin emrāz-ı dem çok ola, (9) yıl kuraķlık ola, yağmur az ola, her ħubūb eyü ola.

(10) FAŞLÜ'L-ĤĀMİS

AY GÖRÜNDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(11) Eger bu ağıstos içre yeñi çalķoyun görünse; yemiş (12) ġāyet oña ve bir ucu kalduraķ görünse; yemiş ağaçlarına (13) eyü ola, fevāki çok ola, ekin ve taħıl eyü ola ve eger

[77a]

(1) ucu degürmi [görünse] ağızı azacıķ açıķ ola, ġāyet kızıllık ola ve (2) er kişiler çok fevt ola, çehār pāy kırılı ve eger dikine (3) görünse; yıl ucuzluk taħıl eyü ola, yemişler eyü ola ve (4) eger görünen muħarrem ay olsa; bir ulu sulţān düşe.

(5) FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ

SİTĀRE-İ GİSŪDĀRI BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda kuyruklu yıldız toġsa; ġuşsa ve elem çok (7) ola, bir ulu sulţān cihāndan gide, 'Irāķ'da leşker cem' (8) ola, iki sulţān çalışur ola, ħarb ceng şıvaş ve kan (9) dökülmek çok ola. Şol kadar ceng ola ki kāmçı kan (10) getüre. Ol iklim pādışāhı

zıfır bula,   Irāk⁴⁸ ve Hicāz iklimi (11) kıızıllık ola, uğrı harāmī üreye, arz-ı Şām'da ğazā (12) çok ola, dürlü fesād zühür ide, sefer düşvār(dışvār) ola (13) ve eger cevzehir mağrıb cānibinden toğsa Pāris ve Kirmān

[77b]

(1) iklimi üç yıla degin kıızıllık ola. Eger cevzehir toğduğda tolu (2) yağsa; emrāz-ı muhtelifte çok ola, hummayāt-ı ditretme sevdā ola.

(3) FAŞLÜ'S-SĀBİ 

YILDUZ DÖKÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda gökden yıldız düşse; halk arasında şıvaş (5) ola, bir ulu şāh helāk ola, vilāyetlerde fitne çok (6) ola, kātı  ve sārık çok ola ve illā ekin eyü ola ve her (7) hubüb çok ola, bu hüküm döküldüğü yirde ola, belā

(8) FAŞLÜ'Ş-ŞĀMİN

KAVS-İ KUZAH DOĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(9) Eger bu ayda maşrıq cānibinde elegüm saġmāl ol tarafda (10) kıızıllık ola, Māhin ilinde dağı beter ola, her neki yirde (11) biten nesnelere eksik bite, hastalık ola, yaz ayı (12) katı issi ola, lerze ve sıtma Bābil ilinde çok ola ve (13) eger mağrıb cānibinde toğsa; ol tarafın pādışāhı huşūmet

[78a]

(1) idüp kendü kullarını kıra, şark ili katı kıızıllık ola ve (2) envā  -ı hastalıklar ola, hem ol ilde bir ulu pādışāh (3) dünyādan gide, kal  a öküş alına, az mülk-i Rūm Şām'da (4) fitne çok ola, iftirā nefret bu iki iklimde dola.

(5) FAŞLÜ'T-TĀSİ U

 ARBE GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

⁴⁸ Metinde üstünle yazılmış, “ raq”.

(6) Eger bu ayda maşrıķ tarafında süñşek görünse; ħarb (7) öküş ola, ğarb vilāyetinde fitne ola, ceng ħuşūmet (8) şerr şūr öküş ola. Eger maĝrıb etrafında görünse, (9) z̄īb ü ş̄ir ve nemr ve rūbāh bunun ħayvān ħalkı incide (10) ve kırt çok arslan zıyān ideler. Kıaplan, dilkü... ‘Acem ve Ĥorāsān mülki üç yıl (11) uğrılar ve zālımlar elinden incineler. İl emīn olmaz. Eşkām (12) ve emrāz ve renc ħalk arasında çok ola vallāhü a‘lem.

(13) FAŞLÜ’L-‘ĀŞİR

SŪRH-İ ĀSUMĀNI BEYĀN İDER.

[78b]

(1) Eger bu ayda maşrıķdan yaña gök kenārı kızarsa; kıar buz (2) ve kış kıatı ola, ħalk icinde toñ zahmeti öküş ola. (3) Eger maĝrıb tarafında kızarsa maĝrıb ilinde şıvaş (4) ve fitne ola. Bahādırlar, pādışāhlar ceng ideler. İllā maĝrıb (5) şāhı düşmānına zıfır bula, iklimini açā, hem ekin eyü ola.

(6) FAŞLÜ’L-ĤĀDĪ-İ ‘AŞER

‘ACĀYİB GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(7) Eger hevāda bir ‘aceb nesne görünse; bu yıl ħastalık ve vebā (8) ola, emīnlik⁴⁹ olmaya, şıvaş ve fitne ve nefrīn melāmet (9) ve kıorķu çok ola ammā ot biçin oñad ola, dükeli (10) taħıl eyü ola, ucuzluklar ola, arzū’l-Irāk kıatı (11) kıızıllık ola ve Ĥicāz mülkünde ğāyet uğrı yayıla.

(12) FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ-İ ‘AŞER

ŞAĤS GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(13) Eger insān yāħūd mişl-i ħayvān gibi bir nesne gökde

⁴⁹ “+lik” eki ayrı yazılmış “امین لك”.

[79a]

(1) görünse; hüzn, kaygı çok ola ve erācīf haberler (2) söylene, bir ulu pādīşāh tez zamānda helāk ola ve iklim (3) vilāyet hārāb ola, leşker ehlinden katı zahmet göreler, (4) renc öküş ola, maraz katı ola; yıl āhīri emīnlik, ucuzluk ola.

5) FAŞLŪ'Ş-ŞĀLİŞ-İ 'AŞER

RA' D GÖRÜLDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda ra' d görölse; ekin oñad ola, yemiş bol (7) ola, hastalık çok ola, kahtlık ola, yeller ese, bağ (8) oñad ola, 'ineb çok ola, bilādü'ş-şarğ ve arzı'l (9) şimāl anlara yıl mubārek ve güzel ola, yañlış sözler (10) çok ola, orta güz ayında ve soñ güz ayında hastalık (11) katı ola, fesād arta, hamile 'avratlar veled düşüreler (12) ve eger yigirmisine degin gürlerse, ziyāde kıızıllık ola. (13) Dānıyāl dir ki bir veziri tūtalar. Hār b öküş ola

[79b]

(1) ve eger yigirmiden otuza varınca gürlerse; yağ ve zeytün (2) oñmaya, yañlış haberler üreye, pādīşāhlarda 'adāvat (3) bī-kıyās ola ve eger gürlerken bir ulu yılduz düşse (4) fitret öküş ola, bir ulu beg āşikāre helāk ideler. (5) Vilāyet hārāba vara, çok 'imāretler yıķıla ve eger ay (6) eksilürken gürlerse didigümüz gelecek yıl zuhūr eyleye.

(7) FAŞLŪ'R-RĀBİ' -İ 'AŞER

BERK OLDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda yıldırım olsa; guşsa ve bīm öküş ola, hem (9) yay günlerinde germā⁵⁰ -i saht ola, dünyādan bir ulu şāh (10) gide, lākin düşmān elinden gide, yañlış haberler çok ola.

(11) FAŞLŪ'L-ĤĀMİS-İ 'AŞER

---

⁵⁰ Metinde "girmā, كرمًا"

ĀTEŞ DÜŞDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda gökden od düşse; düşdüğü yirde fitne (13) ve şıvaş ve kan dökülmek öküş ola, kış katı ola ve

[80a]

(1) ve pādīşāhlar ceng ideler, tüccāra zıyān ola, eminlik olmaya

(2) FAŞLÜ'S-SĀDİSÜ 'AŞER

BĀRĀN YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda katı yağmur yağsa; yıl kahtlık ola, uğrılar (4) çok ola, seller ve şular ziyāde ola, ekin çürüye, (5) yemiş ola, hastalık çok ola va ilki helāk ola belā.

(6) FAŞLÜ'S-SĀBİ'-İ 'AŞER

ṬOLU YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda tolu yağsa hastalık çok ola, mefācān (8) ölümü çok ola, kan ziyāde döküle, kızılılık ola, iller (9) talgalık ola, işbu yıl 'azīm şıvaş ve ceng ola, pādīşāh (10) re'āyaya zulm eyleye, halk ahvāli düşvār ola, yıl āhiri eyü gele.

(11) FAŞLÜ'S-ŞĀMİN-İ 'AŞER

ṬOPRAK YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda toprak yā kızıl toz yağa bu yıl nice iklim harāb (13) ola, Mısr ili Firenk ili fitret ola; kızılılık, kahtlık, havf,

[80b]

(1) eminsizlik ola, uğrılar harāmiler ola, tācir hüsrānda ola.

(2) FAŞLÜ'T-TASİ'U 'AŞER BERḤ

YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda kurbaga yā soğulcan yağsa; pādīşāh ceng ideler, (4) leşker uğraşalar, fitne ve cidāl ‘azīm ola, ekin harāba (5) vara, hastalıklar çok ola, kızılık ola, bağ olmaya, (6) ğussa ve kayğu ola, yıl şoñrası ğāyet kızılık ola.

(7) FAŞLÜ’L-‘IŞRŪN

ĠUBĀR ĶOPDUĠUNI BEYĀN İDER.

(8) İşbu içre katı ğubār Ķopsa; yağmur az ola, kuraklık (9) ola, ot tañıl az ola, tüccāra zıyān ola, zelzele çok (10) hem ħarīķ ola, ma‘ mŭrlar ħarāb ola, yıl kuraķ ola.

(11) FAŞLÜ’L-ĦĀDĪ VE’L ‘IŞRŪN

BESĀRIĶ BEYĀN İDER.

(12) Eger katı tuman olsa; katı hastalık ola, kızılık ola, (13) ceng kıtāl öküş ola, fitne ola, ğussa çokdur.

[81a]

(1) pādīşāhlarda ħuşŭmet cidāl ola, ‘ālemde fitne ola.

(2) FAŞLÜ’Ş-ŞĀNĪ VE’L ‘IŞRŪN

YEL ESDŪĠUNĪ BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda katı yel esse; maġrıb ili Ķaĥtılık harāba (4) vara, ılıķı kıırıla, yağmur nihāyet yaĝa, çok zıyān ide (5) ekini, bağ ve ot töludan helāk ola ve od zıyānı ola, (6) üç yıl kızılık ola, yol urucu ve ħavāric tōla, Ķan (7) öküş döküle, kış uzaķ ola. Dānıyāl dir ki muĶaddemdür.

(8) FAŞLÜ’Ş-ŞALİŞ VE’L ‘IŞRŪN

BĀNG-I EZ-HEVĀ BİLDÜRÜR.

(9) Eger bu ayda gök ğülse; ħalk kayğu ola, kış katı şarp (10) ola, Ķar tamlu ola, hastalık ola, yıl ölümlüdür ve bir (11) ulu beg helāk ola, uğrı ħarāmi yayıla, Ķorķu (12) ve

tehlüke çok ola. Eger gündüzün olsa ‘ Arab m̄beyninde (13) ħarb fitret kaĥtılık(kıĥtılık) ve ħarāblık öküş ola.

[81b]

(1) Begler neye mekr ideler. Küttāblar ve ‘ āyānlar vezīrler bu yıl (2) melül olalar. Bu yıl taĥıl ola ve eger gice ile olsa (3) erācīf ħaberler çok ola, Diyār-ı bekir ilinde bir ulu kişi (4) helāk ola. Mışır ilinde ħavāric çok ola, bir (5) iki duralar, ŝoñra üçünci yıl ŝulĥ olalar ve a‘ lemu-ta‘ ālā.

(6) FAŝLÜ’R-RĀBİ’ VE’L ‘IŝRŪN

YER GÜRLEDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda yer gürlöse; zelzele çok ola, her yerde şu (8) zıyān ide, pādīŝāhlar ceng ide, il ħarāb ola, eminlik (9) gide, sulṭāna çok zıyān ola, āĥir ŝāh eli üstündür.

(10) FAŝLÜ’L-ĤĀMİS VE’L ‘IŝRŪN

ZELZELEYİ BEYĀN İDER.

(11) Eger bu ayda yer deprense; ĥastalık ola, ŝeyĥ ve pīr kırıla ve (12) fitret ve taĥgalık cihānı ĥuta, kış erken ola, çok (13) ekinler çürüye, ŝām vilāyetinde ħarāmi ħavāric hücüm

[82a]

(1) eyleye. Eger deprenürken gök gülse; kış ĥatı şarp (2) ola, Bābil ve Māhin ili fitne ve ĥan çok döküle. Eger (3) dün içinde deprenürse; her taĥıl ucuz ola ve mīve (4) çok ola, deprendiği yeriñ begleri ĥāin ola, ŝāhları (5) za‘īf ola, çeriler çok kırıla, āĥıbet nuşret ŝāhın (6) ola, zıfır bula ve ŝāhın eli üstün ola vallāhü a‘ lem (7) “el-bābü’ŝ-ŝānī-i ‘aşer evvel güz ‘aded-i eyyām 30 ya‘ nī eylül deyü şa‘ bān ayına derler”

AHKÂM-I EYLÜL ANIÑ İÇİNDE OLAN ‘ALĀMETLERİN HÜKMÜNİ BEYĀN [İDER⁵¹]

(8) ve bu aya Eylül dirler. Rûm hikemîleri Sebtürüs⁵² dirler. (9) Bu ayda hevâ rûzgârı hoş olur ve laţîf olur. (10) Tatlı yemek gerekdür. Helvâlar gibi ve ot içmek eyüdü ve (11) koçulu nesnelere eyüdü. Tereden hâzer gerek. Şıgır (12) eti yemeyeler, ğayrı etler kayırmaz. Püryân yemeyeler ve hamâma (13) girmekden pek şaşınalar ve bu ayıñ **evvel günü ve ikinci günü**

[82b]

(1) naḥs gündür. **Dördüncü** günü mubârek gündür. Her ne iş (2) tutarsa; kolay gelir. **Beşinci** günü Zekeriyâ dünyâyâ (3) geldi ve bu ayıñ **sekizinci** günü Meryem anamız dünyâyâ (4) geldi. **Toğuzuncu** günü Şarfe yıldızı toğar, Fer‘ü’l-muḥaddem (5) yıldızı tolunur. Meryem ananın atası ve anası bu gün (6) vefât itdiler. İki bir günde öldiler. **On ikinci** günü (7) Nîl kararına varır. **On dördüncü** günü bu ayuñ (8) ‘ıdu‘ş-şalîbdür ve eger ‘ıydu‘ş-şalîb **yekşenbe** günü (9) olsa; yağmurlar ola, ekin ve yemiş eyü ola, harb ve (10) havâdiş ola, benî‘l-aşkar çıka, ya‘nî Firenk ehl-i (11) İslâm ile uğraşa, mefâcân ölümü ola, hâmile (12) ‘avratlar oğlan düşürelere ve **eger düşenbe** gününe (13) gelse; ucuzluk ola, yıl âhirinde begler leşker cem‘

[83a]

(1) idüp uğraşalar harb ve ceng öküş ola ve (2) ‘asker kırılı Hind ve Bağdâd ve Yemen ili fitret ola ve (3) ol aralıқта bir ulu sultân düşe, vilâyet talğalık (4) ola, mağrib ilinde bir pâdişâh çıka, küllî iklimi tuta (5) ve eger seşenbe gününe gelse; bal oñad olmaya, arpa (6) **ve buğday ola, fevâki bi-şimâr ola**, zeyt olmaya ve harb (7) kıtal öküş ola, uyuz çıban çok ola ammâ ziyân itmeye. (8) **Çehârşenbe** gününe gelse; yıl yāvuz gele, havf ve fitretlik (9) öküş ola, ölmek öldürmek bi-kıyâs ola, Cümle (10) ‘âlem kırıcışa, evüñde otur, taşra çıkma. **Eger ‘ıdu‘ş-şalîb** (11) **pençşenbih** gününe gelse; ekin eyü ola, uçuzluk

⁵¹ Kelime “Topkapı nüshası”na dayanarak eklenmiştir: 119b/13

⁵² Topkapı nüshasında “سبتور”

ola, (12) oçağ oğlanlar kırıla ve hem bu yıl çok toğa, kış katı (13) ola, şovuk ola, yağmur az yağa, hastalık ve zükām ola,

[83b]

(1) hem bu yıl bir ulu sultān fevt ide. **Eger cum'a** (2) gününe gelse; pādīşāhlarda ceng ve huşūmet (3) çok ola, buğday olmaya, ğayrı hubūbāt oña (4) ve bu yıl hayvān tavār çok kırıla, yağmur çok yağa, (5) ba'z yirde ziyān ide, yıl yaramaz ola. Eger **şenbe** gününe (6) gelse; yıl eyü ola, ucuzluk ola, kış evvel gele, (7) havf [u] haşiyet ola, pādīşāh ra' iyyete incideler ve bu (8) ayıñ **on altıncı** günü gice ile gündüz berāber olur. (9) İki de on iki sâ'at olur. Bu gün buluda bakmak (10) eyüdür, tendiristlikdür. Bu gün güneş Mīzān burcuna gider (11) ve **yigirminci** gün şu budaklardan ağaçlarıñ özdegene⁵³ (12) rücu' ider. **Yigirmi ikinci** günü 'Avā yıldızı toğar, (13) fer'ü'l-muahhar tolunur. **Yigirmi üçüncü** günü Yahya beygamber toğdı.

[84a]

(1) **FAŞLÜ'L-EVVEL**

KÜSŪF OLDUĞUNI BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda gün tutulsa; bir ulu kişi fevt ola ve (3) fitne ve harāblık çok ola; hıyānatlık, zulm öküş (4) ola, ekābirleri tutup malların alalar. Fāris ve Hicāz (5) ve maşrıq ekālîminde çok çeri cem' olup harb (6) ve ceng ve kan dökülmek öküş ola, lākin ol (7) ilde çok çeri kırıla, bāki kalan şına kaçā. Eger tutulduğda (8) kızıl olursa, fitne fitret ceng kan çok ola.

(9) **FAŞLÜ'S-ŞĀNĪ**

HUSŪF OLDUĞUNI BEYĀN İDER.

⁵³ Metinde 'özdegene, 'اوزدگانه' yazmış ama elif'in üstüne ötre de koymuş.

(10) Eger bu ayda ay tütulsa yağmur az ola, kış katı (11) ola. Berd öküştür. Pādīşāhlar ‘adl ideler. Küçük (12) oğlancıklarda hastalık ola, ekin oña, yemişler (13) bī-қыās ola, yavuz adamlar kopa, çok fesād ideler

[84b]

(1) ve kan ideler. ‘Āķıbet sultān bunları kıra, hem (2) bu yıl çekirge çok ola, lākin katı zıyān itmeye, (3) mağrib ilinde fitne ceng katı bī-қыās ola, ‘Acem (4) vilāyetinde uğraş ola, Rūm ilinde deñiz kenārında (5) bir ‘azīm kal‘ a yıķıla, belki İslāmbol’uñ ola yıķılan.

(6) FAŞLÜ’Ş-ŞĀLİŞ

GÜN AĞILLANDUĞUNI BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda gün ağıllansa; begler uğraşalar, at ayağından (8) kızıl kan aşı, leşker kırla, talğalık ola, uğrılar baş (9) kaldura, kızılılık ola, yıl soñı yavlaķ feraħ-nāk eminlik (10) ola, hastalık az ola, yağmur yağa, seller ola, lākin (11) vaķtından muķaddemdür, hem bir ulu pādīşāhı kal‘ ada ħabs (12) ideler. Āķır soñra öldüreler. Çok ħalk kırla.

(13) FAŞLÜ’R-RĀBİ’

AY AĞILLANDUĞUNI BEYĀN İDER.

[85a]

(1) Eger bu ayda ay ağıllansa; ekin ve yemiş oñmaya, çekirge (2) üreye, çok gemiler ħarķ ola ve her ħille az ola, sefer (3) ehline ta‘ ab yetişir. Ġuşsa zaħmet bī-қыās ola.

(4) FAŞLÜ’L-ĤĀMİS

AY GÖRÜNDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(5) Eger bu ayda māħ çalkoyun görünse; uyuz çıban çok (6) ola, baş barit cerāhatlar öküş ola, bir ucu (7) kalduruķ görünse; tendiristlik ola, yıl bereketlü ve kızanclu (8) ve

em̄nlik ola, pādīşāhlar re‘āyaya ‘adl eyleye. Eger (9) ucı birbirine yakın ʔoġsa, yıl mubārek ucuzluk ola.

(10) FAŞLÜ‘S-SĀDİSÜ

ꞒUYRUꞒLU YILDIZ ʔOĖDUĖUNI BEYĀN İDER.

(11) Eger bu ayda maşrığdan yaña şağlu yıldız ʔoġsa; yağmur (12) az ola, şıvaş arta ve ‘Acem mülkünde şıvaş fitne (13) Ėan döküle, maĖrīb şāhına yatulu dūşmān çığa, maĖrīb

[85b]

(1) ilini Ėarāb kıla, soñra şāh Ėālib ve manşūr ola

(2) FAŞLÜ‘S-SĀBİ‘

YILDIZ DÜŞDÜĞÜNİ BEYĀN İDER.

(3) Eger bu ayda gökden yıldız dökülse; ılıkı kırıla, gemiler ĖarĖ (4) ola, ādemler helāk, düşdüği yirde bir ulu şāh (5) helāk ola, fitne ĖoĖ ola, em̄nlik olmaya, kıran.

(6) FAŞLÜ‘Ş-ŞĀMİN

ꞒAVS-İ ꞒÜZAĖ OLDUĞUNI BEYĀN İDER.

(7) Eger bu ayda maşrığ tarafından elegüm saĖmāl ʔoġsa; (8) Pāris ikliminde fitne şıvaş Ėan dökülmek ĖoĖ ola, (9) maşrığ pādīşāhı kāfir ile uğraşa, Ėāfirleri kırılalar ve (10) ammā yıl ucuzluk ola, kış evvel gele, ‘Ācemde ih̄tilāf (11) olup Ėarb öküş ola, Bābil sultānı Ehvān şāhı (12) ile ceng ide, uğraşalar. Eger maĖrīb tarafından ʔoġsa; (13) yemiş Ėurmā öküş ola, Ėastalık ola, Diyār-ı bekir ili

[86a]

(1) hem Mışır ili yavlağ vebā ola, ni‘met ucuzlukdur. Ekin (2) bol ola, maĖrīb ilinde Ėarāmi ĖoĖ Ėopa, bunlar Ėan (3) ĖoĖ dōke, vilāyet Ėarāblık ola, ĖalĖ ĖoĖ incine.

(4) FAŞLÜ'T-TĀSİ'U

ĤARBE GÖRÜNDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(5) Eger bu ayda maşrıķ etrafından süñşek görünse; halk (6) arasında fitne şıvaş ve nice kişiler kırıla, ölmek ve (7) öldürmek bî-kıyās ola. Eger mağrıb tarafında görünse; (8) menāfi' lu maţar çok ola, halk sevine, yıl bereketlü gele.

(9) FAŞLÜ'L-ĀŞİR

SŪRHİ-İ ĀSUMĀNI BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda maşrıķ cānibinde gök kızarsa; her zemīn (11) kızılılık ola, cidāl ve kan dökülmek öküş ola. Eger mağrıb (12) etrafında kızarsa; bu didügüm sözler hep mağrıbdā zāhir (13) ola, yıl şoñrası eylik tendüristlik ola, pādīşāh 'adl ide.

[86b]

(1) FAŞLÜ'L-ĤĀDİ-İ 'AŞER

'ACĀYİB GÖRÜNDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(2) Eger bu ayda gökde bir 'aceb nesne görünse; ol görüdüğü (3) yirde bir ulu beg helāk ola, pādīşāhlar ra' iyyete zulm (4) ve renc ideler. İşbu yıl çok kimesne helāk ola, tācirler (5) hūsrānda olalar, lākin bu yıl ucuzluk ola, şoñra (6) üç yıl kızılılık ola, kış muqaddem gele, keçibaķar kırıla ve Rūm (7) ilinde çok çeri cem' ola, arz-ı Kōstantīniyye'de ve arz-ı (8) Şām'da tehlike fitret ve havārīc çok ola ve mağrıb (9) iklimi fitne şıvaşda ola ve Şām begleri bu yıl haşr ola.

(10) FAŞLÜ'Ş-ŞĀNİ-İ 'AŞER

ŞAĤŞ GÖRÜNDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(11) Eger bu ayda hevāda mişl-i insān yā mişl-i hayvān görünse; (12) leşker cem' ola, niçe kişiler helāk ola, pādīşāhlarına (13) yüz döndürelər, pādīşāhlar ra' iyyete zulm eyleye, ceng cidāl

[87a]

(1) beğāyet leşker ehlinden ra' iyyet-i miskīn incine ve ol (2) aralıkda nā-gāh bir ulu sultān fevt ola, memleket kırcışa,

(3) FAŞLÜ'S-SĀLİS-İ 'AŞER

RA' D GÜRLEDÜGÜNİ BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda ra' d gürele; ekin ve tahıl oñmaya, olmadık (5) nesnelere üreye, süciler çürüye, her kim bu yıl hamır içerse renc (6) ola, zīrā gürelemesinden ' illet tutar. Onuna degin gürele (7) bu yıl tavşan āhū nēmr ve zīb şa' leb arslan çaçal (8) kırıla, uğrı öküş ola, hastalık ve göz ağrısı çok (9) ola. Eger yedisinde gürele yıl bulutlu ve yağmurlu ola, (10) ilkı kırıla ammā vilāyet melālet ola, şovuk ola, kış katı (11) ola, qar öküş ola. Onuncı günü gürele hāmile (12) ' avratlar oğlan düşürelere. Ekin çok ola, ucuzluk (13) ola, fevāki oña, panbuğ az ola, yemiş ağaçları āfet irişe,

[87b]

(1) mercimek arpa az ola, yigirmisine degin gürele (2) çok yigit ve kız kırıla, hem bu yıl hışm-nağ vebā ola ve ekin (3) olmuş iken helāk ola, ' ineb⁵⁴ az ola. Eger yigirminci günü (4) gürele yıl şalāh ve emīnlık ola, per ve bāl az ola, yağmur (5) öküş yağa. Otuzda degin gürele, yemiş oñaddur. (6) Yıl menfa' atlu ola, tüccāra fā'ide ola, yıl emīnlıkdür, selāmetdür. (7) Ğille çok ola, zeytūn üzüm çok ola, maşar çok yağa.

(8) FAŞLÜ'R-RĀBİ'-İ 'AŞER

BERK OLDUGUNİ BEYĀN İDER.

(9) Eger bu ayda berk olsa ceng cidāl ve bī-kıyās kan (10) döküle, erācīf haberler üreye, guşşa kaygu tefekkür ve hüzn (11) çok ola, yağmur çok yağa, ekinler oña ve her hubüb (12) ve ne' āyim üreye, yıl bereketlü ola, cihān ucuzluk ola,

⁵⁴ Metinde “ ‘ aneb, عَنب ”

(13) FAŞLÜ'L-ĤĀMİS-İ 'AŞER

OD ĤŪKMŪNİ BEYĀN İDER.

[88a]

(1) İşbu ay içre gökden yere od düşse; ot biçin (2) ve ekin kıt ola, maraz çok ola, balgam şafrā sıtma gibi (3) ve dağı yağmur az ola, koyun kırıla, pādışāhlar ré' āyaya (4) zulm ideler. Yıl menfa' atsiz gele, ğuşsa melālet em̄insizlik ola.

(5) FAŞLÜ'S-SĀDİSŪ 'AŞER

BĀRĀN ĤŪKMİNİ BEYĀN İDER.

(6) Eger bu ayda kıatı yağmur yağsa; ni' met vāfir ola ve bolluğ (7) ola, yıl kıazancludur. Ekin oñad ola, ğille öküş ola ve (8) eger kıatı pek ĥadden aşırı yağsa; yağduğı yirde ğuşsa (9) çok ola, begler zulm eyleye, ol yere bir düşmen gele ammā (10) yağa, iğlimi ĥarāb eyleye, fitne ve inkılāb ola ve iğlimden tiz çıka.

(11) FAŞLÜ'S-SĀBİ-İ 'AŞER

ŤOLU YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(12) Eger bu ayda tolu yağsa; ĥastalık çok ola, dürlü renc (13) arta, lākin derletme sıtma kıatı pek zaĥmet vere, yıl kıazancsuz

[88b]

(1) gele, bir ulu beg helāk ola, ya' nī bir pādışāh fevt ola (2) ve yağmur çok yağa, ot biçin öküş ola.

(3) FAŞLÜ'S-ŞĀMİN-İ 'AŞER

ŤOPRAĐ YAĞDUĞUNİ BEYĀN İDER.

(4) Eger bu ayda toprak yā kıvıllı toz yağsa; yıl kurak ola, şular (5) soğula, yağmur az yağa, hayvānāt kırıla, ekin oñmaya ve dağı (6) halāyık kaygulu ola, pādışāhlar ra' iyyete zulm ide, talğalık ola.

(7) FAŞLÜ'T-TĀSİ'U 'AŞER

ĶURBAĶA YAĶDUĶUNI BEYĀN İDER.

(8) Eger bu ayda kurbağa yā soğulcan yağsa; renc derd ve mefācān (9) çok ola, pādışāhlarda yağılık ve şıvaş ola, ceng (10) ve fitne bī-kıyās ola, yıl menfa'atsiz gele, dört ayaklı kırıla, (11) yolcular ve tüccārlar ziyānda, yıl soñı emlilik ola.

(12) FAŞLÜ'L-'İŞRŪN

ĶUBĀR ĶOPDUĶUNI BEYĀN İDER.

(13) Bu ay içre katı Ķubar kopsa; kış şarb ola, halk

[89a]

(1) arasında fitne ve ceng ve husūmet öküş ola, hem (2) tahıl oñad ola, 'alef ni' met ucuzluk ola, cümle (3) Ķubūbāt eyü ola, yıl soñunda halk raĶātda ola.

(4) FAŞLÜ'L-ĶĀDĪ VE'L 'İŞRŪN

BESĀRIĶ BEYĀN İDER.

(5) Eger bu ayda katı tuman olsa; renc ve miĶnet halkda bī- (6) gümān ola, Ķuşsa ve yañlış haberler çok ola, kayĶu fitret (7) öküş ola yıl menfa'atsiz gele, alıcı satıcı nā-murād ola, (8) pādışāhlar yağılık eyleyeler, leşker depreşe, tācir ziyānda ola.

(9) FAŞLÜ'Ş-ŞĀNĪ VE'L 'İŞRŪN

YEL ESDŪĶŪNĪ BEYĀN İDER.

(10) Eger bu ayda katı yel esse; çok ulu begler kırıla, yemiş ağaçları (11) kuvvetlü ola, arpa ve buğday ucuzluk ola, bu yıl ekâbirlerde (12) zillet çok ola, kuraklık yeller ese, nice hâceler cihândan (13) gide, yad çeri iklim gire, zulm ola, zeyt bu yıl çok ola.

[89b]

(1) FAŞLÜ'Ş-ŞALİŞ VE'L 'İŞRÛN

GÖK GÜLDÜGÜNİ BEYÂN İDER.

(2) Eger işbu ay içre gök gülse; bir ulu beg fevt ola ve (3) emrâz-ı muhtelife çok ola, uğrılar harâmîler baş kaldura, (4) ol vilâyetiñ hâli mükedder ola, tâcirler ziyânda ola, yañlış (5) haberler üreye, nâs guşsa ve kaygulu ola, pâdişâhı biladuñ (6) uraşı (avraşı) ve ahvâli mağlûb, iklim talgâlık ola, cānib-i şarqdan (7) havāric gūlū ola. Eger 'Arabda bir beg öldüre, eger giçe (8) ile gürlöse; ekin ve biçin gāyet oña, kış muqaddem gele; (9) kızamik, uyuz, çibān, çiçek, haşpā çok ola, hayvānāt (10) kırıla ve bu yıl kıble tarafından şehr-i Kōştantiniyye bir düşmen çıka, (11) şöyle halkı incide ve bir ulu tekevvür helāk ola.

(12) FAŞLÜ'R-RĀBİ'U VE'L 'İŞRÛN

LERZİDEN ZEMİN.

(13) Eger bu ayda yer gürlöse her yerde talgâlık ola ve ekin ve gille

[90a]

(1) ve her hubûb güzel ola, begler arasında cidāl ola ve (2) ceng ve kan dökülmek çok ola, erācîf ve fitne (3) begāyet çok ola, dürlü yemiş fāsîd ola vallāhü a'lem.

(4) FAŞLÜ'L-ĤĀMİS VE'L 'İŞRÛN

ZELZELEYİ BEYÂN İDER.

(5) Eger bu ayda zelzele olsa; velāyet(vilāyet) kıvıllık ola, ıarlık, (6) hastalık ola, bir ulu beg ortadan eksile. Bu faşılđa (7) görüneñ ay yigirmi tokuza gelse; kıatı yeller ese, dükeli (8) nesne ucuz ola, çok allām-ı eşkām ola ve eger görünen (9) ay otuza gelse; halk tendüristlik ola, ucuzluk (10) ola, koyun üreye, gice ile deprenürse yağmur öküş (11) şular hadden ıaşa, ot ekin çok ola, kul kıaravaş bu yıl (12) ‘āşī ola, şehir-i Kühüstān ve Zengibār bu iki iklim marazlıdur. (13) ‘Azīm vebā ola, **temmetü’l-melāhame**.

[90b]

(1) Eylül ilk güz 30, teşrīn-i evvel orta güz 31 ve (2) teşrīn-i āhīr soñ güz 3 kānūn-ı evvel ilk kış 31, (3) kānūn-ı āhīr orta kış 31, şubāt soñ kış 28 (4) ve azar ilk yaz⁵⁵ 31 ve nīsān orta yaz 30 ve ayār (5) soñ yaz 31 ve hāzīrān ilk yay 30 ve timmūz orta (6) yay 31 ve ağustos soñ yay 31. (7) **Faşl** Bilgil ki bir yıl dört faşıldur. Birisi güz, birisi (8) kış, birisi evvel bahār, birisi yay faşıldur ve her bir faşıl (9) üç aydur. Meşelā eylül, teşrīn-i evvel ve teşrīn-i āhīr (10) bu üç ay güz mevsimine müte‘allīdür ve dağı kānūn-ı evvel (11) ve kānūn-ı āhīr ve şubāt bu üç ay kış aylarıdır ve (12) dağı azar, nīsān, ayār bu üç ay bahār aylarıdır ve dağı (13) hāzīrān, timmūz, ağustos bu üç ay yay faşılına mensūbdur.

[91a]

(1) Bu dört faşılñ bir nev‘ mizācları vardır ve güz (2) faşılınıñ ıabī‘ atı bārid ve yābisdür. Ya‘nī şovuk (3) ve kırudur. Bu mevsimde sevdā-yı marazlar ve şayruluk (4) çok olur ve ıalağ büyür ve bu mevsimlerde ğalīz (5) kıoyu kıatı issi nesnelere, ıuzlu kıuru tez yemeklerden (6) ve sarımsağıdan bunıñ emşāli nesnelere şakınmak ğerek, (7) zīrā bunıñ ğibi ğıdālardan ıhlāt ğöynür. Sevdā hāşıl (8) olur. **Kış faşılınıñ** ıabī‘ atı bārid ve raıbdur. Ya‘nī (9) şovuk ve yaşdur. Bu mevsimde balğam çok olur ve balğamī (10) marazlar ve zükām ve öksürük ve terletme ve bel ayak ağrısı (11) ve bunıñ ğibi hastalıklar çok olur. Ğalīz ve şovuk (12) ğıdālardan şakınmak ğerekdür. Yoğıurt, balığ, sığır eti, (13) turşılar, yaş, şovuk ğıdālardan pehriz itmek ğerekdür.

⁵⁵ “yaz” kelimesi anlam değışmesine uğramış. “İlk bahar” anlamında kullanılmış.

[91b]

(1) **Bahār faşlınuñ**, rebî' dirler, tabi' atı hârr ve raţbdur. Ya' nî (2) issidür ve yaşdur, i' tidâldedir. Bu mevsimde kan çok (3) olur, ihlât harekete gelür. Çıbanlar ve şişler ve boğaz (4) ağrısı çok olur. Bu mevsimde dāyim gıdâlardan eyüsin (5) ve laţifin yéyeler. Ğalîz mühmil ta' amlardan şakınalar ve (6) kan almağ güzeldür. **Yay faşlınuñ** tabi' atı hârr-i yâbisdür. (7) Ya' nî kuru ve issidür. Bu mevsimde şafrâ çok olur ve (8) şafrâvî sıtmalar öküş ola, hâzm ve istihâ za' if (9) olur. İssi şayruluklar çok olur. Şakınmak gerekdür. İssi (10) ve tatlu ve cerb nesnelere yemek gerekdür ve cimâ' (11) itmekden perhîz itmek gerekdür **ve dahı** Süryânîler yıl (12) başını güzün orta ayı, ki teşrîn-i evveldür, andan tutarlar. (13) Zîrâ mecmû' maşşulât cem' olup anbâra girer ve

[92a]

(1) yemişler tamam olur. Yapraklar ve ağac tonun değışür. (2) Ekin ekmege başlarlar. Ol sebebden yılbaşı budur dirler (3) ammâ ki **Rûm ilinde** olan müslimânlar ve ehl-i 'Acem (4) yılbaşı nev-rûzdur dirler. Zîrâ evvel bahâr faşlımñ (5) başı nev-rûzdur ve güneş hamil burcına ol günde taħvil (6) ider. Ol sebebden yıl başı budur dirler **ammâ** 'Arab (7) yıl başı muħarremdür dirler. Zîrâ Ğazret-i Risâlet 'a.s. (8) ü's-selâm Mekke'den Medîne'ye muħarrem ayında hiçret eyledi, (9) hem târiħ-i evveldür. Ol sebebden yıl başı dirler **ammâ** (10) **Rûmîler** 'itibârınca yıl başı ilk güz aydır ki Süryân (11) dilince Eylül dirler. Rûm dilince sebtürüs dirler. (12) Zîrâ hağ ta' âlâ 'âleme bünyâd ve âdeme dahı ve cümle eşyâya (13) bu ayda vücûda getürdi. Anıñün yıl başı budur dirler

[92b]

(1) **ammâ Firenk** yıl başını teşrîn-i şâniden tutarlar. Zîrâ (2) 'İsâ 'a.s. bu ayda münteşir oldu **ammâ Yahûdîler** bir yıl (3) iki faşla bölerler. Altı ay kışdur ve altı ay yazdur (4) dirler. Yay yazdan güzî kışdan dirler vallâhü â' lem (5) ve dahı bilmek gerekdür ki bu aylarñ evvelleri ne güne gelür, (6) dahı oradan târiħ tutasın. Kılanımı zabt idesin (7)

ve bilgil ki her yıl nev-ruz-ı sulṭānī ne güne gelür azar ayı (8) ki Rūmīler mart dirler. Otuzbir gün olur. Nev-ruz (9) bu ayıñ onbirinci gününde vāqı' olur. Buradan şay. (10) Yigirminci günü nīsān ayı gelür. Andan şoñra ayār gelür ve (11) andan ḥazārān gelür. Andan timmūz gelür. Andan ağıstos (12) gelür. Andan eylül gelür. Andan teşrīn-i evvel gelür. Andan (13) teşrīn-i āḥir gelür. Andan kānūn-ı evvel gelür. Andan kānūn-ı āḥir

[93a]

(1) gelür. Andan şubāt gelür. Şöyle ki rüz-be-rüz fevt (2) itmeyüp bu tarīḫ üzere ḥesāb oluna ki üç (3) yüz altmış altı gün olur. Azar ayınıñ on birisine (4) hemān gir ve nev-ruz ol gündür ve hem bu aylarıñ evvel[i] ḳanḳı (5) güne geldügi ma'lūm olur. Yıl on iki ay bu tertīb (6) üzere devr eder. Bu şemsiyye üç yüz altmış beş (7) gündür ve rub'-ı gündür **ve dahı** bu on iki ayıñ ikişer (8) günü maḥzurāt-ı Mūsā'dur. Bu günlerden ğāyet ḥazer itmek (9) gerekdür. Zīrā beyġāMBERLERDEN Mūsā beyġamber 'aleyhi's-selām (10) dan mervīdür ki bu günlerde dünyāya bir veled gelse; 'ömri (11) kışa ola. Bu günlerde ḥasta olan ḳurtulmaya ve eger (12) ağaç ve baġ dikseler ḳuruya. Eger sefer itseler; murādına (13) irmeyeler, şıvaşa girseler; muḥāṭara ola, fī'l-cümle bu gün

[93b]

(1) ler içre her ne iş iderlerse; ašlā rāst gelmeye ve (2) ḥaṭar-nāk ola, maḳşūduna irmeye, ḥaḳ ta'ālā cümle (3) Müslimānları bu günler şerrinden bekleyüp kendinüñ ḥıfz-ı (4) amānında ṭuta. İn-şā'-Allah ta'ālā ve ol maḥzurāt-ı (5) Mūsā günleri bunlardur. Zīkr olunur **azarıñ** dördüncü (6) ve yigirminci günü **nīsānıñ** üçüncü yigirminci günü **ayyārıñ** (7) ikinci sekizinci günü **ḥazārānıñ** üçüncü ve sekizinci (8) günü **timmūzuñ** ikinci ve yigirminci günü **ağıstosuñ** (9) dördüncü on birinci günü eylülüñ üçüncü onuncu (10) günü **teşrīn-i evveliñ** onuncu ve yigirminci günü **teşrīn-i** (11) **āḥiriñ** onuncu ve on birinci günü **kānūn-ı evveliñ** toḳuzuncu (12) ve on birinci günü **kānūn-ı āḥiriñ** ikinci dördüncü günü (13) **şubātıñ** ikinci on altıncı günidür. Yılda yigirmi dört

[94a]

(1) gündür, vallāhü **ve daḥı** bir gün gecesiyle yigirmi dört (2) sâ' atdur ve bir sâ' at otuz derecedür ve her derece (3) altmış daḳîkâdur ve her daḳîka altmış sâniyedür ve her (4) sâniye altmış şâlişe tâ 'aşere varınca bu vechiledür ve (5) ba' zılar aytmışlardur ki **lā ḥavle velā kuvvete illā billāh** (6) ü'l-'aliyyü'l-'azîm bu teşbîh telaffuz olunca bir daḳîkâdur (7) dimişler. atı gün uzanmaĝa başlasa, günde bir derece (8) artar. ışalsa, bir derece eksilür ve daḥı gün ĝâyet (9) uzansa, on beş sâ' at olur. Gice toĝuz sâ' at (10) alür. Eksilmesi daḥı bu minvāl üzeredür. (11) **Hazā sâ' at eyyām ve leyalî**. (12) **Yekşenbe** günü evvel şabāh **Şems** (seher vaḳtı), uşluk vaḳtı (13) **Zühre** (subḥ-ı şādık), zevāl vaḳtı 'Uṫārid (gicenüñ evveli), öyle vaḳtı **amer** (yatsu vaḳtı), iki

[94b]

(1) namāz ortası (şülüşü'l-leyl) **Zuḥal**, ikindi vaḳtı (dün yarısı) **Müşteri**, āḥir-i (2) rüz (şülüşü'l-leyl) **Merriḥ**. **Yevm-i düşenbe** ol (evvel) şabāh (vaḳt-ı seher) **amer**, uşluk (3) vaḳtı (subḥ-ı şādık) **Zuḥal**, zevāl vaḳtı (gicenüñ evveli) **Müşteri**, öyle vaḳtı (yatsu vaḳtı) **Merriḥ**, (4) beyne'ş-şalātın (şülüşü'l-leyl) **Şems**, ikindi (dün yarısı) **Zühre**, āḥir-i rüz (şülüşānū'l-leyl) 'Uṫārid. (5) **Seşenbe** günü ol şabāh (vaḳt-ı seher) **Merriḥ**, uşluk vaḳtı (subḥ-ı şādık) **Şems**, (6) zevāl vaḳtı (gicenüñ evveli) **Zühre**, öyle vaḳtı (yatsu vaḳtı) 'Uṫārid, iki namāz (7) ortası (şülüşü'l-leyl) **amer**, ikindi vaḳtı (dün yarısı) **Zuḥal**, āḥir-i rüz **Müşteri** (şülüşānū'l-leyl). (8) **Çehārşenbe** günü evvel şabāh (seher vaḳtı) 'Uṫārid, uşluk vaḳtı (9) (subḥ-ı şādık) **amer**, zevāl vaḳtı **Zuḥal** (gicenüñ evveli), öyle vaḳtı (yatsu vaḳtı) **Müşteri**, iki namāz (10) arası **Merriḥ** (subḥ-ı şādık), ikindi vaḳtı (dün yarısı) **Şems**, āḥir-i rüz **Zühre** (şülüşānū'l-leyl). (11) **Pencşenbe** günü evvel şabāh (vaḳt-ı seher) **Müşteri**, uşluk vaḳtı **Merriḥ** (subḥ-ı şādık), zevāl (12) vaḳtı **Zühre** (yatsu vaḳtı), öyle vaḳtı **Şems** (giceniñ evveli), iki namāz ortası 'Uṫārid (şülüşü'l-leyl), (13) 'aşr vaḳtı **amer** (dün yarısı), āḥir-i rüz **Zuḥal** (şülüşānū'l-leyl). **Cum'a** günü evvel şabāh

[95a]

(1) **Zühre** (seher vaqtı), kuşluk vaqtı **Zuhal** (yatsu vaqtı), zevâl vaqtı **Ḳamer** (gice evveli), öyle vaqtı (2) **Merriḥ** (dün yarısı), iki namāz ortası **Müşteri** (şülüşü'l-leyl), ikindi vaqtı **Şems** (şülüşänü'l-leyl), āḥir-i (3) rüz ' **Utārid** (şubḥ-ı şādık). **Şenbe** günü evvel şabaḥ **Zuhal** (seher vaqtı), kuşluk (4) vaqtı **Müşteri** (şubḥ-ı şādık), zevâl vaqtı **Merriḥ** (gicenüñ evveli), öyle vaqtı **Şems** (yatsu vaqtı), (5) **iki** namāz ortası (şülüşänü'l-leyl) **Zühre**, 'aşr vaqtı (dün yarısı) ' **Utārid**, āḥir-i rüz (6) **Ḳamer** (şülüşänü'l-leyl). Faşıl **şenbe** günü Zuhalâ müte'allıkdur. (7) Bu günde mühimm işlerden i'rāz itmek gerek. Sefere varmak, (8) yeni biçüp⁵⁶ giymek, kan almak, bunıñ emşâli işlerden ḥazer (9) gerekdür. Kuyu kazmak, zirâ' at itmek ve evler merremât (10) itmek, od işlerini görmek, bunıñ emşâli işlerden (11) bu günde eyüdü **ve daḥı** bu zuhal sâ' atinde toğan (12) oğlan 'ömri uzun ve mâldâr ola ammâ gâyet (13) nâ-kes ve baḥîl ola, tılısm yazmaqda eli mücerred ola,

[95b]

(1) yâ ikinci ola ammâ bedḥüy cirkin ola. **Der-beyân** (2) **şıfat-ı zuhal**: Bu Zuhal yıldızı yedinci kat gökdedür. (3) Anda toğar. Naḥs-ı ekberdür. Hindü ve Zengiler yıldızıdur (4) ve uzun 'ömürlüler yıldızıdur. Tabi' atda ateşîdür ve bādîdür. (5) Mizâcda serd ve ḥaşekdür. Keyfiyyetde erkekdür ve beden (6) levni siyâhdur. Ḥādimi 'ulviyyeden Kesfâ'il ve Selsâ'il (7) ve daḥı demür ma'deni ve kurşun ma'deni aña müte'allıkdur. (8) Ḥādimi mülük-ı arzıyyeden melek-i Meymünü'l-esveddür ki (9) şāhib-i seb' ve benân baḥr-ı şarḳ-ı a'zam Ṭanca'ya ve Hevân'a (10) varınca Endelüs cezâirine varınca anıñdur. A'vânı (11) meymün en'âm ve ezhem⁵⁷ ve'l ğanemdür. **Rüz-ı yekşenbe**, (12) bu gün şemse müte'allıkdur. Şöyle ki bu günde mühimm (13) işler gerekdür. Ton bicüp giymek, almak şatmaq, esbe

⁵⁶ Metinde "بحوب", 14 yerde.

⁵⁷ Metinde "ارهم".

[96a]

(1) binmek, avlamak, oğ atmak, fı'1-cümle bunıñ emşāli (2) işler eyüdü am̄ ot içmek ve bınar kızmaq (3) ve muşāriḥat itmek ve bunlara beñzer işlerden imtinā' (4) gerekdür **ve dahı bu şems** sâ' atinde toğan oğlan (5) ehl-i dāniş ola ve şāḥib-i devlet ve ḥayr işlere (6) rāğıb ola, zevk u şafā ehli ola, ḥayr-endiş ola. (7) **Der-beyān-ı sıfat-ı şems:** Bu güneş dördüncü kıt gökde (8) dūr. Anda toğar. Sa' ddir. Pādışāḥlar begler yıldızıdır. Ṭabi' atı, (9) ateşī ve bādīdür. Mizācda ḥaşekdür. Keyfiyyetde erkedür (10) ve düvezīdür. Levni şarudur. Ḥādimi melā'ike-i 'ulvīden (11) Zūkāil ve Cebrāil' dūr. Maşriḳ anıñdır. Altun ma' deni, (12) cevāḥir ve lāceverd aña müte' allıkdur ve ḥādimi mülük-ı (13) arziyyeden melek-i Mezheb' dūr. Yedi iklimiñ birisi

[96b]

(1) bilād-ı Çīndür. Cezāir-i Hinddür ve baḥr-ı Aḥzara varınca (2) anıñdır. A' vān a' lācda ve ḍarb-ı menzilde mündese⁵⁸ (3) dūr. **Rūz-ı düşünbe** bu gün kıamere müte' allıkdur. Bu günde (4) ticāret itmek ve sefere gitmek ve ot içmek, yazı (5) yazmaq, nār-ı necāt ve ṭılsimāt gibi bağ dikmek ve zirā' at (6) itmek ve bünyād bırakmaq, sebep-i kethüḍālīk ve kāriḥ işler (7) ve 'ış [ü] şoḥbet ulu işler görmek eyüdü **ve dahı** (8) bu kıamer sâ' atinde toğan oğlan tācir ehl-i sefer (9) ola, māl ve çāḥ issi ola, oğul ura, kıız çıkara ve (10) almak satmaq aña münāsib ola vallāḥü'l a' lem. **Der-beyān-ı** (11) **şıfat-ı kıamer:** Bu ay evvelki kıt gökdedür. Anda toğar. (12) Sa' ddir. Ekinciler, bağce dikenler, bostancılar yıldızıdır. (13) Ṭabi' atda ābī ve ḥākīdür ve mizācda sertdür. Keyfiyyetde

[97a]

(1) dişidür. Veşīdür. Levnde yeşildür. Ḥādimi melā'ike-i (2) 'ulvīden Cebrāil dā'ıldür. Gümüş ma' deni aña müte' allıkdur. (3) Mülük-ı arziyyeden ḥuddāmı ebyāz-ı ḥāciḥ meleküdür. (4) Baḥr-ı mağrıbdan Medīne-i Eşbelli' den Endelümiyye varınca (5) ve Şām

⁵⁸ Metinde “مُتْدَسَّه”

ve bahr-ı Pāris'e varınca ve bilād-ı efrenc aña (6) müte'allıkdur. Cemî' a' mālda anıñ a'vānı 'āşimdür ki (7) ve raqqās-ı şāmıtdur. **Rüz-ı seşenbe** bu gün merrihe (8) müte'allıkdur. Bu günde bina bırakmaq, bınar qazmaq, qan (9) aldırmaq, şu yollarını 'imāret itmek, harb ālātı (10) görmek, cihāz itmek bunlarıñ gibi işleri görmek (11) eyüdü. Ğayrı mühimm işlerden i'rāz itmek gerekdür (12) **ve dahı** bu sâ'atde toğan oğlan hün-hor ola, (13) cellād qan dökmege harış ola, ber-heva⁵⁹ ola.

[97b]

(1) **Der-beyān-ı şıfat-ı merrih**: Bu merrih yıldızı beşinci qat (2) gökde toğar. Naḥs-ı ekberdür. Zālımlar, enzāller yıldızıdır (3) ve Tātārlar yıldızıdır. Tabi'atda ateş ve bādīdür. Mizāçda kerem (4) ve haşekdür. Keyfiyyetde erkekdür. Rūzīdür. Levni kıızıdır. (5) Hādimi melā'ike-i 'ulviyyeden Şemsāil ve Cebrāıldür. Birisi (6) haṭṭ-ı mağrıbdadır ve biri haṭṭ-ı maşrıqdadır. Baqır ma'deni (7) aña müte'allıkdur. Dükeli aḥcer-i aḥmer anıñdur. Hādimi arzıyye (8) den melek-i Aḥmer Müslim ki Hāzret-i risālāt öñünde (9) müslimān oldı. Seb'-i dünyādan mağrıbdan maşrıqa bahr-ı (10) Muḫlime varınca anıñdur. A'vānı 'Aygirūs ve 'Avāşin (11) Muḫalleyn ve Şehrūn anıñdur. **Rüz-ı çehārşenbe** bu gün (12) 'uṭārida müte'allıkdur. Bu günde oqumaq, yazı yazmaq ve (13) oğlan mektebe virmek ve ulu işlere ibtidā eylemek

[98a]

(1) ve bünyād bırakmaq, pādışāhlar yüzün görmek ve bunlarıñ gibi (2) işler eyüdü. Qaşıd-ı harb itmek meşālıha ot içmek (3) ve qan almak, bunlar gibi nésnelere şürü' olunmaya, yaramazdur (4) **ve dahı** 'uṭārid sâ'atinde toğan oğlan zeyrek, (5) 'ākıl, kāmil ola; devlet şāhibi ola, anı toğuran çok (6) 'ömür şüre, velediñ 'ömri tavīl ola ammā çeriye varup (7) harb itmekden gāyetle şaquina, aña yaramazdur. Şöyle bile. (8) **Der-beyān-ı şıfat-ı 'uṭārid**: Bu 'uṭārid yıldızı ikinci qat (9) gökde toğar. Mümtezicdür. Sa' dle sa' d naḥs ile naḥsdur. (10) Yazıcılar ve şā'irler ve qādılar ve fāzıllar yıldızıdır.

⁵⁹ Metinde "برحوا"

(11) ̤abi' atda mütelleyyindür, mümtezicdür. Keyfiyyetde erkek ile (12) erkek dişisiyle dişidür. Levni gökdür. Hādimi melā'ike-i (13) 'ulvīden Mertebāil ve Mikāil'dür. ̤alay ma' deni aña mütē' allıkdur

[98b]

(1) ve mülük-ı arzıyyeden hādimi Melek-i Yerķāndur. Seb' -i dünyādan (2) şāhib-i baħr-ı 'Arab'dan bilād-ı ̤alıķıyye varınca anıñ hūkmündedir. (3) A' vān Rūmaħleb ve İnāşım ve Mühlenet ve Melhenet'dür ve (4) **rūz-ı pençşenbe** bu gün müşteriye mütē' allıkdur. İmdi gerekdür ki (5) bu günde av avlamak, sefer itmek ve sūnnet olmak ve yeñi (6) bicüp giymek, ulular ile şoħbet itmek, beglerden hācet (7) dilemek, ħayr işlere şürū' eylemek eyüdüdür **ve daħı** (8) bu müşteri sā' atinde toğan begāyet ehl-i 'ilm ve zeyrek (9) ve dānā ve 'ābid ola, ata binmege ve ava rāģib ola. **Der-beyān-ı (10) şıfat-ı müşteri:** Bu müşteri yıldızı altıncı kat gökde (11) toğan. Sa' d-i ekberdür. Müftiler ve müderrisler yıldızıdır. ̤abi' atda (12) ateşī ve bādīdür. Mizācda kerem-terdür. Keyfiyyetde erkekdür ve (13) rüzīdür. Levnīde bozdur. Hādimi melā'ike-i 'ulvīden

[99a]

(1) İsrāfīl ve Şarfāil ve Şāīldür. Haṭṭı var maşrıķda. (2) Ma' den-i aħzar anıñdur. Hādimi mülük-ı arzıyyeden (3) Şehrūsdur ki şāhibü'l-ħūddur. Ve'l kuvvet seb' -i (4) dünyādan baħr-ı a' zam maşrıķ tarafından. Azarbāycān'a (5) varınca anıñdur. A' vān Zūb' a ve Meymūni'l-cinād ve Taştamān (6) Hāviyy-i Farāş. **Rūz-ı āđiniyye** bu gün zühreye mütē' allıķ. (7) Öyle olsa bu günde av avlamak, 'iş ü 'işret itmek, (8) şoħbet-i ħavātīn, bağ bağçe dikmek, her ne kim bunlara beñzer (9) işler varısa eyüdüdür. Daħı bu Zühre sā' atinde toğan (10) oğlan yā güyende yāħud muṭrib ola, dāyim zevķ u (11) 'işretten ħālī olmaya, ne zāhid ve ne fāsıķ ola. (12) **Der-beyān-ı şıfat-ı zühre:** Bu zühre yıldızı üçüncü kat (13) gökde toğan. Sa' d-i aşğardur. Muṭribler ve ħavvāllar ve ve muğannī

[99b]

(1) ve nedimlerin yıldızıdır. Tabi'atda hâkî ve âbîdür. Mizâcda (2) serd ve terdür. Keyfiyyetde dişîdür, leylîdür. Levnde aḡ (3) dur. Hâdimi melâ'ike-i 'ulviyyeden 'Anbâyil ve Cebrâildür ve (4) maḡrîbda ḡatṭı var ve cevâhirü'l-cevâhir ma' deni (5) aña müte'allıḡdır. Hâdimi mülük-ı 'arziyyeden Melek-i Zūya', (6) şâhib-i seb'-i dünyâdan baḡr-ı 'Arabdan Kemiş cezâirine (7) varınca baḡr-ı Cevâhir anıdır. A'vân-ı melek Ebyaz (8) ve Lesyendür ve Eşmıdır. **Şenbe** gicesi meriḡe müte'allıḡdır. (9) Seşenbe gününde ne 'amel olundıysa hemân bu gice daḡı (10) ol 'amel üzre olalar. **Yekşenbe** gicesi 'uḡârıda (11) müte'allıḡdır. Çehârşenbe gününde ne 'amel beyân olundıysa (12) hemân bu gicede anıla olalar. **Düşenbe** gicesi müşteriye (13) müte'allıḡdır. Pencşenbe gününde ne 'amel beyân olundusa

[100a]

(1) bu gicede ol işler üzre olalar. **Seşenbe** gice (2) +si Zühre'ye müte'allıḡdır. **Âḡîniyye** gününde ne 'amel zıkr olundu (3) ise bu gicede anıla olalar. **Çehârşenbe** gicesi (4) zuḡala müte'allıḡdır. Şenbe gününde ne ḡükm olundıysa (5) bu gicede daḡı ol fi'ili işleyeler. **Pencşenbe** gicesi (6) şemse maḡşûşdur. Yekşenbe günü ne zıkr olundusa (7) bu gice anı isti'mâl ideler. **Âḡîniyye** gicesi ḡamere mensûbdur. (8) Düşenbe günü ne zıkr olundıysa bu gicede anı ideler (sa'ati'l-leyâlî mişli'l-eyyâm fi'l-ma'ni)

Şubḡ-ı şâdıḡ	Vaḡt-ı seḡer	Şülüşânü'l-leyl	Dün yarusı	Şülüşü'l-leyl	'İşâ vaḡtı	Gicenün evveli	El-leyâlî
zühre	şems	meriḡ	müşteri	zuḡal	ḡamer	'uḡârıd	yekşenbe
zuḡal	ḡamer	'uḡârıd	zühre	şems	meriḡ	müşteri	düşenbe
şems	meriḡ	müşteri	zuḡal	ḡamer	'uḡârıd	zühre	seşenbe
ḡamer	'uḡârıd	zühre	şems	meriḡ	müşteri	zuḡal	çehârşenbe

merih	müsteri	zuhal	kamer	‘utārid	zühre	şems	pençşenbe
‘utārid	zühre	şems	merih	müsteri	zuhal	kamer	ādiniyye
müsteri	zuhal	kamer	‘utārid	zühre	şems	merih	şenbe

[100b]

(1) Rüz ü şeb sā‘at daқиқа ol yılıñ nev-ruzınıñ hālne muvāfiқdur. Dā’ire-i (2) kebseniñ kanķı hānede vāķı‘ olursa; bu dağı ol hānede vāķı‘ olur ve bu (3) sällar her biri bir yılıñ nev-rüzudur temmet, ğaflet olunmaya.

säl	düşenbe	sā‘at	daқиқа		daқиқа	sā‘at	cum‘a	säl
15	şeb	10	76		1	1	şeb	1
säl	seşenbe	sā‘at	daқиқа		daқиқа	sā‘at	pençşenbe	säl
16	rüz	15	12		4	2	şeb	2
säl	çehārşenbe	sā‘at	daқиқа		daқиқа	sā‘at	yekşenbe	säl
17	rüz	10	9		36	2	rüz	3
säl	cum‘a	sā‘at	daқиқа		daқиқа	sā‘at	düşenbe	säl
18	şeb	3	26		26	2	rüz	4
säl	şenbe	sā‘at	daқиқа		daқиқа	sā‘at	çehārşenbe	säl
19	şeb	4	44		18	5	şeb	5
säl	yekşenbe	sā‘at	daқиқа		daқиқа	sā‘at	pençşenbe	säl
20	rüz	3	26		30	6		6
säl	düşenbe	sā‘at	daқиқа		daқиқа	sā‘at	cum‘a	säl
21	rüz	3	25		13	11	şeb	7
säl	çehārşenbe	sā‘at	daқиқа		daқиқа	sā‘at	şenbe	säl

22	rüz	3	11		44	5	rüz	8
sāl	pencşenbe	sā'at	daқиқа		daқиқа	sā'at	yekşenbe	sāl
23	şeb	9	1		35	11	rüz	9
sāl	cum'a	sā'at	daқиқа		daқиқа	sā'at	şeşenbe	sāl
24	rüz	2	45		1	11	şeb	10
sāl	şenbe	sā'at	daқиқа		daқиқа	sā'at	çehārşenbe	sāl
25	rüz	8	45		1	5	rüz	11
sāl	düşenbe	sā'at	daқиқа		daқиқа	sā'at	pencşenbe	sāl
26	şeb	2	28		25	1	rüz	12
sāl	şeşenbe	sā'at	daқиқа		daқиқа	sā'at	cum'a	sāl
27	şeb	8	18		25	1	rüz	13
sāl	çehārşenbe	sā'at	daқиқа		daқиқа	sā'at	yekşenbe	sāl
28	rüz	3	2		37	1	şeb	14

Hüküm-i dem	Mâh-ı azar ya'ni mart evvel bahâr ber-mücib kavlı-yünâniyân						İbtidâ-i tağayyür-i hurûf										
	cedvel-i rûmîyye	üsbû'ü'yye	cedvel-i berhiyye	'Aded-i eyyâm 31	cedvel-i sâ'ât	gurre-i şuhur-i arabîyye		cedvel-i sâlihâ									
<p>Yigirmisine dek fidan dikmek zamânıdır. Sa' ddür. 'inde'l-ba' z ðunalar Rûm'a gelür. Âhîr-i berdü'l-'acüz furtuna 3 rûz-ı sa' d semt ol mür 'ayan şedid ..... furtuna 3 hıyâr ekmek zamânıdır. sa' d şeref-i Zühre Fer' ü'l-muqaddem toğar, şarfe tölunür. Âhîr-i hamsîn nev-rûz-ı sulţânî kan almak eyüdür. (hıyâr ekmek zamânıdır) âmeden-i piristü furtuna feryâd-ı bülbülân yılan ininden çıka âmeden çaylak ibtidâ-i sefer-i deryâ ahîr nehy-i müşhil vaqt-i sefer-i deryâdur muhazzir ibtidâ-i feryâd-ı 'andelîb naş evvel şürb-i müşhil furtuna 3 zühür-ı hamel-i Meryem şavm-ı Naşârâ furtuna 3 şeref-i şems ve Hozzemşâh 'Arablar 'Acemler bayrâm iderler kızıl yumurda</p>	1	cim	31	<p>Bu ayda zemîn ma' mür olur. Bedende kan müstevlî olur. Kaşd-ı cimâ' at itmek gâyetle nâfi' dür. Gıdâ bu ayda kızı yumurda hûb қоқulu ni' metler yemek gâyetle nâfi' dür. İhtirâz gerekdür. Şarımşağdan ve piyâzdan ve bu mevsimde kan renci çok ola, burundan bir mıkdar kan tamlamağ gâyetle eyüdür vallâhü a' lem.</p>	sâ' at 62	fî 17	sâl 1										
	2	be	32		<p>tahvîl-i âf-tâb be-hamel evvel bahâr be-kavlı-i müneccimîn leyl nehâr nârî 13 12 1</p>	sâ' at 12	fî 6	sâl 2									
	3	elif	33			<p>eser gün fer' ü'l-muahhar toğar, 'ava tölunür. Oğlı kıızı olmayan bu gice Sühâ adlu bir yıldıza bakup hatunı ile cimâ' eyleye, bi-izni'llâhi ta'âlâ hamele ola, maħrûm qalmaya.</p>	sâ' at 2	fî 24	sâl 3								
	4	nun	34				<p>Evvel-i şeref-i süheyl eser gün</p>	sâ' at 8	fî 14	sâl 4							
	5	vav	35					<p>Hüküm-i on altıncı geldikte iki gurre vâkı' olur.</p>	sâ' at 11	fî 3	sâl 5						
	6	he	36						<p>sâ' at 14</p>	fî 22	sâl 6						
	7	dal	37							<p>sâ' at 2</p>	fî 11	sâl 7					
	8	cim	38								<p>sâ' at 4</p>	fî 3	sâl 8				
	9	be	39									<p>sâ' at 5</p>	fî 18	sâl 9			
	10	elif	40										<p>sâ' at 2</p>	fî 8	sâl 10		
	11	nun	1											<p>sâ' at 9</p>	fî 26	sâl 11	
	12	vav	2												<p>sâ' at 9</p>	fî 16	sâl 12
	13	he	3													<p>sâ' at 12</p>	fî 5
	14	dal	4	<p>sâ' at 9</p>													fî 23
	15	cim	5		<p>sâ' at 10</p>												fî 12
	16	be	6			<p>sâ' at 2</p>											fî 31
	17	elif	7				<p>sâ' at 13</p>										fî 20
	18	dal	8					<p>sâ' at 6</p>									fî 9
	19	vav	9						<p>sâ' at 8</p>								fî 28
	20	he	10							<p>sâ' at 9</p>							fî 23
	21	dal	11								<p>sâ' at 10</p>						fî 12
	22	cim	12									<p>sâ' at 2</p>					fî 31
	23	be	13										<p>sâ' at 13</p>				fî 20
	24	elif	14											<p>sâ' at 6</p>			fî 9
	25	nun	15												<p>sâ' at 8</p>		fî 28
	26	vav	16													<p>sâ' at 9</p>	fî 23
	27	he	17	<p>sâ' at 10</p>													fî 12
	28	dal	18		<p>sâ' at 2</p>												fî 31
	29	cim	19			<p>sâ' at 13</p>											fî 20
	30	be	20				<p>sâ' at 6</p>										fî 9
	31	elif	21					<p>sâ' at 8</p>									fî 28

[101b]

Bu ayda yağmur yağmak ve hevâda bulud olmak eyüdür. el-mevâsim	Mâh-ı nisân ya'ni abril evsať bahâr ber-mücib kavlı-yünâniyân			Aded-i eyyâm 30	berhiyye	cedvel-i eyyâm-ı hefte	cedvel-i nisân-ı	cedvel-i
	sâlihâ cedvel-i	'arabiyye cedvel-i	sâ'ât cedvel-i					
Hem bu ayda kaçd-ı hacâmat eyüdür.	sâl 1	fî 15	sâ'at 5	Bu ayda kuvvet-i dem az olur. Kan eksülür. Bahâr faşlınıñ mizâcı kavî ve binâ-i 'askerî münhezim olur. Ğidâ bu ayda püryân, şikâr etleri münâsib turşular ider. Meyveler münâsib yağlar dürdünmek eyüdür. İhtirâz gerekdür ki yâbis nesnelereñ tatlı çok yemekden ve tuzlu nesnelereñ ve bu şular revân olur. Şarkî yeller eser. tahvîl-i âf-tâb be-şevir evsať bahâr be-kavlı-i müneccimîn sa'ât-i nehâr 13 derece 5 sa'ât-i leyl 10 derece 10 Şarţeyn toğar, necmü'l-ğafar tolnur. Vefât-ı Nemrud Nüh 'aleyhi's-selâm gemiye bindi. Eser gün muhâzzer yörük keçiyi yaylağa çıkarurlar. Nisyân içinde kamer Şerîtayn ile konuşursa beğâyet eyüdür. Zübâne tolnur, Buţayn toğar ve furtuna.	22	zel	1	
	sâl 2	fî 4	sâ'at 4		23	vav	2	
	sâl 3	fî 23	sâ'at 2		24	he	3	
	sâl 4	fî 19	sâ'at 7		25	dal	4	
	sâl 5	fî 10	sâ'at 8		26	cim	5	
	sâl 6	fî 20	sâ'at 7		27	be	6	
	sâl 7	fî 8	sâ'at 12		27	elif	7	
	sâl 8	fî 29	sâ'at 13		29	zel	8	
	sâl 9	fî 17	sâ'at 5		30	vav	9	
	sâl 10	fî 6	sâ'at 5		31	he	10	
	sâl 11	fî 25	sâ'at 10		1	dal	11	
	sâl 12	fî 14	sâ'at 9		2	cim	12	
	sâl 13	fî 3	sâ'at 3		3	be	13	
	sâl 14	fî 42	sâ'at 1		4	elif	14	
	sâl 15	fî 11	sâ'at 6		5	zel	15	
	sâl 16	fî 29	sâ'at 5		6	vav	16	
	sâl 17	fî 19	sâ'at 15		7	he	17	
	sâl 18	fî 8	sâ'at 4		8	dal	18	
	sâl 19	fî 26	sâ'at 3		9	cim	19	
			10	be	20			
			11	elif	21			
			12	zel	22			
			13	vav	23			
			14	he	24			
			15	be	25			
			16	cim	26			
			17	be	27			
			18	elif	28			
			19	zel	29			
			20	vav	30			
			*	*	*			

Hük-m-i dem el-ihtiyârât Reşâ toğar, Simâk tolnur. Hâzret-i Âdem cennetden çığdı.
Muhâzzir Yevm-i furtuna 4 **Ziyâde şiddet-i enhâr.** Bu günde yağmur yağmak gâyetle eyüdür.
Mevlûd-i Hüseyn **evvel-i eyyâm-ı maţar** vefât-ı Âdem **evvel-i sitte-i şevir sa'd her kâre muvâfiķ** şeref-i Kâmer Ülker gurûb ider ve nüzl-i İncil 'inde'l-ba'z âhîr-i sitte-i şevir **sa'd** Nüh beygamber gemiye girdi.
Eser gün muhâzzer Eser gün **vefât-ı Koştantîn Kuvvet faşlıdur.** naħs **sa'd rûz-ı Hızır** furtuna 3 kuvvet-i faşl-ı bahâr rûz-ı .... båd-ı şimâl Dünyânuñ yüzi bulunur. **sa'd** Âhîr-i eyyâm-ı maţar necm-i Tebâz tolnur.
Eser gün

Hük-m-i dem	Mâh-ı ayyâr ya'ni mayıs âhîr bahâr ber-mücib-i yünâniyân						el-mevâsim
	cedvel-i sâhîr-i rûmîyye	cedvel-i eyyân-ı hefte	berhivve	cedvel-i	'Aded-i eyyâm	sâ'at	
<p>el-ihtiyârât ve maḥzûr âhîr-i eyyâm-ı maḥar vefât-ı Sulṭân Meḥmed ḥan bin Murâd ḥan maḥzûr ve furtuna Bu güne Yunanlılar palayis dirler. evkât-ı gül-nâr ve furtuna 3 furtuna yevm-i 5 naḥnu mevlûd-i Yûnus nebî muḥazzir Mûsâ vefât-ı Eyyûb ḥareket-i deryâ Sa'd gündür. 'Urûc-ı 'Îsâ Bu günde ne 'amel olunursa ay âhîründek anîla olalar. Pervîn toḡar, Ekleyl⁶⁰ ṭolunur. Oḡ atmaḡ eyüdü. Evvel-i bād-ı şimâl şavm-ı ḥîn-i kâr Evvel-i riyâḥ-ı bevâriḥ yevm-i kırç Bu gice Ülker toḡar. furtuna noḡsân-ı âb-ı ez-diraḥt imtizâc-ı faşleyn eser gün 3 Naşarâ kavmi etden perḥîz iderler. Deberân yıldız toḡar, necm-i ḳalb ṭolunur. İmtizâc-ı faşleyn tûfân-ı Nûḥ ve âb-ı Ceyḥûn tevbe-i Âdem taḡlişü'l-yehûd</p>	1	he	21	<p>Bu ayda hoş yellere eser. Şular revân olur. Mısr'da Nîl-i mübârek artmaḡa başlar. Bu ayda tîz haẓm olur. Ta'âmlar riyâzet ve şîḡḡat-i ḥübân ta'âmdanevvel riyâzet itmek ve istiḥmâm eyüdü. İḥtirâz ideler şîḡır, keci laḥmından, tuzlu ta'âmdan. Şafrâvî marazlar çok olur. Ekşer ta'âm çok yemekden inḳirâz zaḫmet-i 'arîz olur. Çok uyumayalar ve ḥamâma çok girmeyeler.</p> <p>taḥvîl- âf-tâb be-cevzâ âhîr bahâr be-ḳavl-i müneccimîn leyl nehâr 15 14</p> <p>şeref-i râs eser gün</p> <p>ḥareket-i deryâ tûlû'-ı Ülker</p> <p>Bu günde ḡusl iden biline dek zaḫmet görmeye.</p> <p>eser gün nüzûl-ı furḳân-ı mübîn naḳli'l-Ḳa'be ma'a'l-ḳible Vefât-ı 'Alî kerremallâḥ veche</p> <p>Ḥiyâr çıkar.</p>	sâ'at	cedvel-i sâihâ	
	2	dal	22		sâ'at	fî	sâl
	3	cim	23		sâ'at	fî	sâl
	4	be	24		sâ'at	fî	sâl
	5	elif	25		sâ'at	fî	sâl
	6	nun	26		sâ'at	fî	sâl
	7	vav	27		sâ'at	fî	sâl
	8	he	28		sâ'at	fî	sâl
	9	dal	29		sâ'at	fî	sâl
	10	cim	30		sâ'at	fî	sâl
	11	be	31		sâ'at	fî	sâl
	12	elif	1		sâ'at	fî	sâl
	13	nun	2		sâ'at	fî	sâl
	14	vav	3		sâ'at	fî	sâl
	15	he	4		sâ'at	fî	sâl
	16	dal	5		sâ'at	fî	sâl
	17	cim	6		sâ'at	fî	sâl
	18	be	7		sâ'at	fî	sâl
	19	elif	8		sâ'at	fî	sâl
	20	zel	9		sâ'at	fî	sâl
	21	vav	10		sâ'at	fî	sâl
	22	he	11		sâ'at	fî	sâl
	23	dal	12		sâ'at	fî	sâl
	24	cim	13		sâ'at	fî	sâl
	25	be	14		sâ'at	fî	sâl
	26	elif	15		sâ'at	fî	sâl
	27	nun	16		sâ'at	fî	sâl
	28	vav	17		sâ'at	fî	sâl
	29	he	18		sâ'at	fî	sâl
	30	dal	19		sâ'at	fî	sâl
	31	cim	20		sâ'at	fî	sâl

⁶⁰ Metinde "ekîl, اكل"

Bu faşluñ toğuzuncı güni Haq'a toğar, Şüle tołunur.	Mäh-ı hazişan ya'ni yuyunus evvel yay ber-müci b kavlı-yünaniyan						Hük-m-i şafra Bu ayda şeyâhat şovuk su içmek ğäyetle a'ladur, şihhatdur.
	säl cedvel-i sälhâ	fi güre-i şuhur- i 'arabiyye	sâ'at cedvel-i	'Aded-i eyyâm 30	berhiyye cedvel-i	eyyâm-ı şuhur-ı rümıyye cedvel-i heffe	
el-mevâsim Biñ otuz toğuzda vâkıf olan mäh-ı zi'l-ka' de ve mäh-ı hazişan ğurreler bu günde vâkıf olmuşdur, ğaflet olunmaya. ve yüstehibu'l- kaylüle beyne'l- haşâdeyn a'ni haşâd' iş-şa'ir ve'l-hınça	säl 1	fi 13	sâ'at 15	'Aded-i eyyâm 30 Bu ayda qan müstevli olur. A'zâlar istiħkâm olur. Ėidâ bu ayda oğlaq eti taze şikâr ölmüş balıq eti koyun eti murğlar eti eyüdür. Ekşilerden yoğurtdan nârenden bunlara beñzer şeylerden ihtirâz lâzımdur. Riyâzetden ve yübüsetden ve şol ma'cünlar ki kerem ola, misk-i 'anber koqlamaqdan açik qapdan şu içmekden hazer gerekdür . Evvel vaqt bād-ı semüm 'inde'l-ba'z kuraq olur. tahvîl-i âf-tâb be-seretân evvel yay be-kavlı-i müneccimîn leyle derece nehâr derece 9 13 15 1 Şular sekmege başlar. Evvel-i bād-ı semüm eser gün keferde od qalğarlar. Nîl taşar. furtuna Han'a toğar, Ne'âyim tołunur. Rümîler hisâbınca gün döner. Yılbaşı dirler. Ėäyet issiler olur. On beş gün sa'd fetih-i Mekke-i şerefnu'llâh mecmü' -ı küffâr Sa'd şafâ ve yeñi giymek furtunası	21	be	1
	säl 2	fi 2	sâ'at 4		22	elif	2
	säl 3	fi 22	sâ'at 9		23	nun	3
	säl 4	fi 11	sâ'at 6		24	vav	4
	säl 5	fi 29	sâ'at 3		25	he	5
	säl 6	fi 18	sâ'at 7		26	dal	6
	säl 7	fi 7	sâ'at 6		27	cim	7
	säl 8	fi 27	sâ'at 4		28	be	8
	säl 9	fi 10	sâ'at 5		29	elif	9
	säl 10	fi 4	sâ'at 4		30	nun	10
	säl 11	fi 23	sâ'at 3		31	vav	11
	säl 12	fi 12	sâ'at 5		32	he	12
	säl 13	fi 1	sâ'at 15		1	dal	13
	säl 14	fi 20	sâ'at 14		2	cim	14
	säl 15	fi 9	sâ'at 5		3	be	15
	säl 16	fi 27	sâ'at 15		4	elif	16
	säl 17	fi 17	sâ'at 20		5	nun	17
	säl 18	fi 6	sâ'at 5		6	vav	18
	säl 19	fi 22	sâ'at 5		7	he	19
			8	dal	20		
			9	cim	21		
			10	be	22		
			11	elif	23		
			12	nun	24		
			13	vav	25		
			14	he	26		
			15	dal	27		
			16	cim	28		
			17	be	29		
			18	elif	30		
			*	*	*		

el-ihtiyârât

sa'd

mağzürât

bād-ı şimalü'l-

ğâr

duhülü'l-nebi'

'a.s. fi

nağs

katlı-ı Hamza

furtuna eser gün

mağzür ve ziden

bād-ı şimal

Hayrdan şerrden

her ne 'amel

üzere olsalar,

ayı ahirine

degin öyledür.

rücü'ü'l-şems-i

âli

rüz-ı yeldâ

noqsân 'Arab

'Acem ri'âyet

iderler. Ėäyet

sa'd ol tehî

müshil efüzün-ı

Nîl furtunası

uzaq

mevlüd-i Hızır

'aleyhi's-selâm

mevlüd-i Yağyâ

'a.s. ol tehî

müshil ve qaşd

ve haccâm

eser gün

hareket-i deryâ

âhir-i eyyâm-ı

riyâh-i bevârih

şeref-i müsterî

15 Samyeli

esmege başlar.

vefât-ı

Süleymân 'a.s.

Ton bicüp

giymek, sefer[e]

gitmek eyüdür.

Hüküm-i şafrâ	Mâh-ı timmüz ya' ni uliyus evsâf yay ber-mücib-i yünâniyân							
	eyyâm-ı şubûr-ı râmîyye	cedvel-i üşbû'îyye	berhivve	cedvel-i	'Aded-i eyyâm 31	cedvel-i sâ'ât	gurre-i şubûr- i'arabîyye	cedvel-i sâlihâ
<p>el-ihtiyârât</p> <p>Bu gün aşhâb-ı fîl Mekke'ye dâhil mahzûr furtuna sefer-i deryâ-ı mubârek vefât-ı 'Alî Zırâ' toğar, Yeldâ tölunur. sa' d ve furtuna 'îd-i testahtîn-i küffâr denizler bulanur. mahzûr eser gün hübû'î merih vefât-ı Meryem hâcet taleb eylemek eyüdü. Sa' d ve üzüme beg düşer. sa' d Sa' dü'l-ekber fevt-i kerem Şalgâm⁶¹ ve kişür ekilür. furtuna eser gün Evvel-i eyyâm-ı bâhûr tûrb ekilür. Mahzûr kâfirler eli derler, ya' ni ra' d günü dimek olur. furtuna yevm 5 deryâ harekete gelür, hâzer gerek. Âhîr-i eyyâm-ı bâhûr Deñizlerde yeller eser. Gâyet fevt-i kerem tulû'-ı Süheyl-i fî'l-Yemen evvel hizâ furtuna fî 7</p>	1	nun	19		<p>Bu ayda kuvvet za'îf olur. Ahtlâ' tahtlîl olur. Dem-i fâsid hareket ider. Çekirge tûrac keklik eti yemek şü ve şerbet içmek şü ve ta'âmlar yemek gerekdür. İhtirâz gerekdür ki issi otulardan kerem-i ..... ta'âmlardan issi toqumaqdan yemişden nîlüfer minefşe şarâbî ve verdî maţarî gûsl muşfâ gâyetle a' lādur vallāhü a' lem.</p> <p>tahtvîl-i âf-tâb be-esed evsâf yay be-kaavl-i müneccimîn</p> <p>sâ'ât-i sâ'ât-i leyl nehâr 9 d 14 d</p> <p>Naşra toğar, Sa' d-ı zâbih tölunur.</p> <p>Bu eyyâm-ı bâhûr, yedi gündür. Bu günlerde esbâb yumayalar ve şuya girmeyeler. Giren be-htaqqı olur.</p> <p>Ṭulû'-ı şî'râ-i yemâniye</p> <p>gâyet kerem</p> <p>gâyet fevt-i germâ ve furtuna eser gün</p>	sâ'ât 4	fî 13	sâl 1
	2	vav	20			sâ'ât 14	fî 31	sâl 2
	3	he	21			sâ'ât 11	fî 21	sâl 3
	4	dal	22			sâ'ât 4	fî 10	sâl 4
	5	cim	23			sâ'ât 14	fî 29	sâl 5
	6	be	24			sâ'ât 12	fî 18	sâl 6
	7	elif	25			sâ'ât 2	fî 7	sâl 7
	8	nun	26			sâ'ât 14	fî 26	sâl 8
	9	vav	27			sâ'ât 2	fî 14	sâl 9
	10	he	28			sâ'ât 5	fî 3	sâl 10
	11	dal	29			sâ'ât 5	fî 23	sâl 11
	12	cim	30			sâ'ât 5	fî 12	sâl 12
	13	be	31			sâ'ât 9	fî 31	sâl 13
	14	elif	1			sâ'ât 4	fî 19	sâl 14
	15	nun	2			sâ'ât 21	fî 8	sâl 15
	16	vav	3			sâ'ât 8	fî 27	sâl 16
	17	he	4			sâ'ât 1	fî 16	sâl 17
	18	dal	5			sâ'ât 12	fî 5	sâl 18
	19	cim	6			sâ'ât 4	fî 25	sâl 19
	20	be	7					
	21	elif	8					
	22	nun	9					
	23	vav	10					
	24	he	11					
	25	dal	12					
	26	cim	13					
	27	be	14					
	28	elif	15					
	29	nun	16					
	30	vav	17					
	31	he	18					

el-mevâsim

Hüküm ikinci
sâle varup
üçüncü sâle
geldikde iki
gurre şâbit
olur.

⁶¹ Metinde “مغل عش”

el-mevâsim	Mâh-ı âb ya'ni ağustos âhir yay ber-mücib-i yünâniyân						Hük-m-i şafra yevm 15 şavm-ı Meryem Kâfirler ağustos orucun tutarlar. el-ihtiyârât
	sâlihâ cedvel-i	gurre-i şubur- i 'arabîyye	sâ'ât cedvel-i	'Aded-i eyyâm 31	berhiyye cedvel-i	üsbü'îyye cedvel-i	
Hük-m onuncu sâle geldikte iki gurre vâkı' olur.	sâl 1	fî 11	sâ'at 3	Bu ayda meşâmm kavî ağlâğ kemîm tağlîl olur. Zükâm ekşeriya vâkı' olur. Ġidâ bu ayda nârendekli şorbalar oğlağ eti ve kabak ve gelin yâsemîn koçlamağ beğâyet eyüdür. İhtirâz gerek hammâmdan ve riyâzeten ve çok hareket itmekden müshil otlardan ve yoğurtdan bu ayda. Bâd- ı şabâ eser vallâhü a'lem. Tarfe toğar, Sa' dü's-sü' ud tölunur. tahvîl-i âf-tâb be-sünbüle âhir yay be-ğavl-i müneccimîn nehâr derece leyl derece 13 5 10 10 Furtuna Sâkin olur. eser gün Aşmâr irişür. Kocı koyundan ayırırlar. furtuna şeref-i 'uğând furtuna şeref-i şems 12	19	dal	1
	sâl 2	fî 30	sâ'at 4		20	cim	2
	sâl 3	fî 20	sâ'at 6		21	be	3
	sâl 4	fî 9	sâ'at 7		22	elif	4
	sâl 5	fî 28	sâ'at 1		23	nun	5
	sâl 6	fî 16	sâ'at 3		24	vav	6
	sâl 7	fî 5	sâ'at 5		25	he	7
	sâl 8	fî 25	sâ'at 11		26	dal	8
	sâl 9	fî 13	sâ'at 11		27	cim	9
	sâl 10	fî 31	sâ'at 3		28	be	10
Hük-m-i onuncu	sâl 11	fî 21	sâ'at 4	29	elif	11	
	sâl 12	fî 10	sâ'at 5	30	nun	12	
	sâl 13	fî 29	sâ'at 4	31	vav	13	
	sâl 14	fî 18	sâ'at 8	1	he	14	
	sâl 15	fî 7	sâ'at 7	2	dal	15	
	sâl 16	fî 26	sâ'at 2	3	cim	16	
	sâl 17	fî 15	sâ'at 2	4	be	17	
	sâl 18	fî 3	sâ'at 8	5	elif	18	
	sâl 19	fî 23	sâ'at 10	6	nun	19	
				7	vav	20	
			8	he	21		
			9	dal	22		
			10	cim	23		
			11	be	24		
			12	elif	25		
			13	nun	26		
			14	vav	27		
			15	he	28		
			16	dal	29		
			17	cim	30		
			18	be	31		

Hük-m-i sevda izâ dahlü'l-eylül ve batlü'l-kaylül el-ihtiyârât mahzûr nahs furtuna mahzûr sa' d ve zaqan ⁶² , çaylak mevlüd-i Zekeriyâ vefât-ı 'Alî kerremallah veche hareket-i deryâ velâdet-i Meryem vefât-ı vâlide-i Meryem mahzûr furtuna yevm 3 Yahûdiler yıl başını bundan tutarlar. gâyet efzun-ı Nîl qarâr-ı mubârek kuz[1] yününi kırklarlar . sa' d 'İdu's-şalîb fî'l- mâ' bellüre, Bağmağ gerek. furtuna hevâda ıztırab Efzûn-ı Nîl A' lâ gündür . Ağaçlardan şu köküne iner . Ağaçlar bu□ağmdan şular rücü' ider. furtuna Şuya bür[ü]det düşer. Beşâret suqûtu'l- evrâq Marazu'l-nebî 'aleyhi's-selâm furtuna furtuna İskender Rûm'ı fetih itdi. furtuna Yahyâ beygamber şehîd eldi. <th colspan="6">Mâh-ı eylül ya' ni evvel güz ber-mücib-i yünâniyân</th> <th rowspan="2">el-mevâsim</th>	Mâh-ı eylül ya' ni evvel güz ber-mücib-i yünâniyân						el-mevâsim
	eyyân-ı şuhûr-i rûniyye	cedvel-i üşbu' iyye	berhiyye	cedvel-i	'Aded-i eyyâm 30	cedvel-i sâ' at	
1	elif	19		Bu ayda hevâlar mu' tedil olur. Nice yerlerde hastalık vâkı' olur. Gîdâ bu ayda zîbâ şişik etler mu' tedil ta' amlar yemek gerekdür. Od içmek ve kuşmak ve teferrüç kırup gezmek sular kenârında oturmak gâyetle a' lâdur. İhtirâz gerekdür şığır, keci etinden ve kavundan ve hammâma çok girmekden. Necm-i şarfe toğar, Fer' ü'l - muqaddem tolnur. Reften-i piristü tahvîl-i âf-tâb be-mizân evvel güz be-şavl-i müneccimîn leyl nehâr sâ' at sâ' at 12 12 furtuna Tınalar kışlağa girdiler. 'Avâ toğar, Fer' ü'l-muahhar tolnur. sa' d Mevlûdü'l-nebî Yahya beygamber anası rahmine düşdi. ibtidâ-i beka-i nîrân	sâ' at 11	fî 10	sâl 1
2	nun	20			sâ' at 10	fî 22	sâl 2
3	vav	21			sâ' at 5	fî 18	sâl 3
4	he	22			sâ' at 6	fî 7	sâl 4
5	dal	23			sâ' at 5	fî 29	sâl 5
6	cim	24			sâ' at 6	fî 15	sâl 6
7	be	25			sâ' at 6	fî 4	sâl 7
8	elif	26			sâ' at 3	fî 23	sâl 8
9	nun	27			sâ' at 8	fî 11	sâl 9
10	vav	28			sâ' at 8	fî 30	sâl 10
11	he	29			sâ' at 1	fî 20	sâl 11
12	dal	30			sâ' at 3	fî 9	sâl 12
13	cim	31			sâ' at 4	fî 29	sâl 13
14	be	1			sâ' at 1	fî 16	sâl 14
15	elif	2		sâ' at 5	fî 5	sâl 15	
16	nun	3		sâ' at 3	fî 24	sâl 16	
17	vav	4		sâ' at 10	fî 13	sâl 17	
18	he	5		sâ' at 6	fî 2	sâl 18	
19	dal	6		sâ' at 6	fî 22	sâl 19	
20	cim	7					
21	be	8					
22	elif	9					
23	nun	10					
24	vav	11					
25	he	12					
26	dal	13					
27	cim	14					
28	be	15					
29	elif	16					
30	nun	17					
*	*	*					

⁶² Metinde zaqan “نقز” olarak geçen kelime kaynak dilde zağan “نغز” dır.

el-mevâsim	Mâh-ı teşrîn-i evvel ya'ni evsať güz ber-mücib-i yünâniyân						Hük-m-i sevda el-ihtiyârât
	cedvel-i sâlihâ	gurre-i şubûr-i 'arabîyye	cedvel-i sâ'ât	'Aded-i eyyâm 31	berhivve cedvel-i	cedvel-i rûmîyye	
Hük-m on sekizinci sâle geldikte iki gurre vâkı' olur.	sâl 1	fî 9	sâ' at 10	Bu ayda muhâlif yeller eser. Sabâ yeli hareket[e] gelür ve harârat-i galîza harekete gelür. Gıdâ bu ayda mu' tedil mizâclu ta' amlar tatlu ekşi nâr yemek kaşd-ı hacâmat itmek gâyetle nâfî' dür. İhtirâz gerek riyâzetden hammâmda oturmağdan ve ta'âm üzerine muhâlif meyvelerden ammâ teferrüc-i kalb ve cimâ' a' lâ. âhir faşl	18	vav	1
	sâl 2	fî 27	sâ' at 1		19	he	2
	sâl 3	fî 17	sâ' at 4		20	dal	3
	sâl 4	fî 7	sâ' at 4		21	cim	4
	sâl 5	fî 25	sâ' at 5		22	be	5
	sâl 6	fî 14	sâ' at 1		23	elif	6
	sâl 7	fî 3	sâ' at 1		24	nun	7
	sâl 8	fî 23	sâ' at 5		25	vav	8
	sâl 9	fî 11	sâ' at 5		26	he	9
	sâl 10	fî 29	sâ' at 1		27	dal	10
	sâl 11	fî 19	sâ' at 1		28	cim	11
	sâl 12	fî 8	sâ' at 3		29	be	12
	sâl 13	fî 27	sâ' at 5		30	elif	13
	sâl 14	fî 16	sâ' at 2	1	nun	14	
	sâl 15	fî 5	sâ' at 2	2	vav	15	
	sâl 16	fî 24	sâ' at 1 d	3	he	16	
	sâl 17	fî 13	sâ' at d	4	dal	17	
	sâl 18	fî 31	sâ' at 6	5	cim	18	
	sâl 19	fî 21	sâ' at 5	6	be	19	
			7	elif	20		
			8	nun	21		
			9	vav	22		
			10	he	23		
			11	dal	24		
			12	cim	25		
			13	be	26		
			14	elif	27		
			15	nun	28		
			16	vav	29		
			17	he	30		
			18	dal	31		

⁶³ Metinde "تدروب"

Hük-m-i sevda	Mäh-ı teşrîn-i şânî ahir güz ber-mücib-i yünâniyân						
	numıyye	cedvel-i üşbi'ıyye	berhiyye	Aded-i eyyâm 30	cedvel-i sâ'at	güne-i şühür-i arabıyye	cedvel-i sâlihâ
<p>el-ihtiyârât</p> <p>mağzür evvel eyyâm bârân ve hüceste ve bād-ı cenüb hareketden deryâ evvel eyyâm maşar naḥs duḥûl-ı ḥaşerât zubbân sa'dü'l ekber Şâm vilâyetinde zeytün dürerler şular çok olur muḥazzir Mūsâ 'a.s. memnû' (olur) furtuna sefer-i deryâdur</p> <p>mağzür</p> <p>ibtidâ-i sermâdur berd böcek, siñek kıırılır.</p> <p>mağzür gurüb-ı Ülker Giceler şovuk olur. Ba'dü'l-nevm şu içmeyeler. yevm beş imtizâc-ı faşleyn ve furtuna furtuna iki gün imtizâc-ı faşlın bād-ı şimâl furtuna 5 eser gün mağzür furtuna yevm 8</p>	1	cim	19	<p>Bu ayda şovuklar olmağa başlar. Hażm kavî olur. Şâm vilâyetinde toḥum ekmege başlarlar. Gıdâ bu ayda ḥelvâ-i laṭif ve etler ve issi suyuyla tecerrüh itmek eyüdür ammâ ihtirâz gerekdür cimâ' dan ve hammâma çok girmekden, gice ile şu içmekden ammâ tañlacaḡ ılıcaḡ şu içmek gerek.</p> <p>Ekleyl toḡar, Pervîn tolnur.</p> <p>taḥvîl-i âf-tâb be-ḡavs ahir güz bermücib-i müneccimîn</p> <p>nehâr sâ'at 9 d leyl sâ'at 14 d</p> <p>Ülker düşer.</p> <p>Sa' ddir.</p> <p>Furtuna yevm 30</p> <p>Ḳalb toḡar, Deberân tolnur.</p> <p>sa' d</p>	sâ'at 4	fî 8	sâl 1
	2	be	20		sâ'at 9	fî 26	sâl 2
	3	elif	21		sâ'at 2	fî 16	sâl 3
	4	nun	22		sâ'at 8	fî 5	sâl 4
	5	vav	23		sâ'at 6	fî 24	sâl 5
	6	he	24		sâ'at 3	fî 14	sâl 6
	7	dal	25		sâ'at 8	fî 2	sâl 7
	8	cim	26		sâ'at 4	fî 21	sâl 8
	9	be	27		sâ'at 4	fî 9	sâl 9
	10	elif	28		sâ'at 11	fî 28	sâl 10
	11	nun	29		sâ'at 7	fî 18	sâl 11
	12	vav	30		sâ'at 3	fî 7	sâl 12
	13	he	1		sâ'at d	fî 25	sâl 13
	14	dal	2		sâ'at 6	fî 14	sâl 14
	15	cim	3		sâ'at 13	fî 3	sâl 15
	16	be	4		sâ'at 8	fî 22	sâl 16
	17	elif	5		sâ'at 8	fî 11	sâl 17
	18	nun	6		sâ'at 10	fî 30	sâl 18
	19	vav	7		sâ'at 7	fî 19	sâl 19
	20	he	8				
	21	dal	9				
	22	cim	10				
	23	be	11				
	24	elif	12				
	25	nun	13				
	26	vav	14				
	27	he	15				
	28	dal	16				
	29	cim	17				
	30	be	18				

el-mevâsim

Teşrîn-i şâniniñ on dördünden Naşâra ḡavmi et kesüp on beş günden kırık gün et yemeyüp pujeñ orucın tutarlar. Kırkıncı gün toñuz depelerler. Rûm dilince serendemere dirler.

Evliye bu ay cimâ' uñ teşvîşi, girmeye ḡamâma her uşlu kişi

[105b]

el-mevâsim	Mâh-ı kânûn-ı evvel ya'ni evvel şitâ yay ber-mücib-i yünâniyân						Hük-m-i balğam	
	cedvel-i sâlihâ	gurre-i şuhur-ı arabîyye	cedvel-i sâ'ât	'Aded-i eyyâm 31	berhiyye	cedvel-i rûmîyye	el-ihtiyârât	
Hük-m yedinci sâle geldikde iki gurre vâkı' olur.	sâl 1	fi 8	sâ'at 1	Bu ayda atı şovuk olmağ'a başlar. H�ar�arat 'azize bedende av�ı olur. Ğid�a bu ayda herise keb�b oyun başı ve issi abi'atlu a'�amlar şar�ablardur, İhtir�az gerek Şovuk abi'atlu a'çamlardan ve aşd-ı hac�amat itmekden. Bu ayda n�zile, z�k�m ve balğam bedende lis�nda o olur. H�m�mda o oturmağ'dan zarar gelür. Yemek �zerine tuz yemek eyüdür vall�h� a'lem.	19	elif	1	'�d -i beş�ret sa' d muhkem furtuna eser gün evvel-i gaz�v�t-ı İsl�m eser gün şiddet-i serm� sa' d heriselsersiz h�şıl ola. Ş�le toğar, Ha'a olunur. eser gün şeref-i meri Beyğamber ' a.s. 'aliyy Med�ne'ye d�hil oldu. nas furtuna 3 evvel-i erba'�n zemher�r şeb-i yeld� nas vef�t-ı D�ny�l furtuna cevel�n-ı şems h�r�r�t-i b�t�n-ı arz leyletü'l-mi' r�c Leyl kara�u olur. Eser gün buz do�mağ'a başlar. arağ'u d�şmege başlar. hel�k-ı h�şer�t fevt-i serm� Aı bardağ'dan Şu imeyerler, zir� şara' zametine sebep olur. Cinnler harekete gelür.
	s�l 2	fi 26	s�'at 13		20	nun	2	
	s�l 3	fi 16	s�'at 1		21	vav	3	
	s�l 4	fi 5	s�'at 1		22	he	4	
	s�l 5	fi 23	s�'at 4		23	dal	5	
	s�l 6	fi 12	s�'at 8		24	cim	6	
	s�l 7	fi 31	s�'at 9		25	be	7	
	s�l 8	fi 21	s�'at 7		26	elif	8	
	s�l 9	fi 9	s�'at 5		27	nun	9	
	s�l 10	fi 27	s�'at 10		28	vav	10	
	s�l 11	fi 17	s�'at 11		29	he	11	
	s�l 12	fi 6	s�'at 2		1	dal	12	
	s�l 13	fi 25	s�'at 3		2	cim	13	
	s�l 14	fi 14	s�'at 2		3	be	14	
	s�l 15	fi 3	s�'at 6		4	elif	15	
	s�l 16	fi 22	s�'at 3		5	nun	16	
	s�l 17	fi 10	s�'at 4		6	vav	17	
	s�l 18	fi 29	s�'at 8		7	he	18	
	s�l 19	fi 19	s�'at 1		8	dal	19	
			9	cim	20			
			10	be	21			
			11	elif	22			
			12	nun	23			
			13	vav	24			
			14	he	25			
			15	dal	26			
			16	cim	27			
			17	be	28			
			18	elif	29			
			19	nun	30			
			20	vav	31			

İbtidâ-i tefsîr sâl Bu ayuñ evvel gicesine yılbaşı dirler. Deryâ harekete gelür, hâzer oluna. el-ihtiyârât furtuna yevm 5 Belde toğar, Zırâc tolonur. mağzür Âhîr -i kara çonculuz. Sa' dü's-şalîb fî'l-mâ' Kâfirler hâçem şuya bırağurlar. Bu günde bir sâ' at vardır. Cümle acı şular hep tatlu olur. âhîr sa'd çonculuz sa'd şitâi's-sânî Evvel-i şiddetü'l-berd ve evrâd ⁶⁴ u ta' lîm-i kitâb, yeñi giymek eyüdü. Âhîr-i şiddetü'l-berd mağzür vefât-ı Ebû-bekir hilâfet-i 'Ömer Âhîr-i şiddetü's-sermâdur. Furtuna Mevlüd-i Mūsâ Kâzım Âhîr-i erba'în ibtidâ-i hamsîn Sa'd nîl şâfi olur tezâvücü ⁶⁵ tıyür hareket-i deryâ Her ne ekilse eyüdü. furtuna Hâzer gerek. naḥs Hâzret-i Yünus 'a.s. balık yutduğı gündür. Ağaçlara şu yürür. furtuna	Mâh-ı kânün-ı şânî ya' ni evşat şitâ ber mücib-i yünâniyân				Hük-m-i balğam	
	cedvel-i- sâ' at	üsbü'l- iyye cedvel-i-	cedvel-i-	' Aded-i eyyâm 31		sâ' at cedvel-i- gurre-i- suhur- cedvel-i-
1	he	21	Bu ayda balğam ziyâde olur. İştihâ gâlib olur ve tabî' at ekşeri ta' amdan müstağnî olur. Ğidâ bu ayda kânün-ı evvel nisbet az ta' amlar gerek ve açla ışıcağ şu içmek gerekdür ve bedene yâsemîn yâğı şürünmekden ihtirâz gerekdür. Açlıktan kurı balıktan bu ayda şığır eti ve tâze yoğurt tâze balık ve tavuk ve şihhat-i hûbân eyüdü. .	sâ' at 2	fî 17	sâl 1
2	dal	22		sâ' at 9	fî 6	sâl 2
3	cim	23		sâ' at 7	fî 24	sâl 3
4	be	24		sâ' at 12	fî 14	sâl 4
5	elif	25		sâ' at 2	fî 3	sâl 5
6	nun	26		sâ' at 5	fî 22	sâl 6
7	vav	27		sâ' at 2	fî 11	sâl 7
8	he	28		sâ' at 4	fî 29	sâl 8
9	dal	29		sâ' at 4	fî 19	sâl 9
10	cim	1		sâ' at 10	fî 7	sâl 10
11	be	2		sâ' at 9	fî 26	sâl 11
12	elif	3	sâ' at 10	fî 16	sâl 12	
13	nun	4	sâ' at 10	fî 5	sâl 13	
14	vav	5	sâ' at 11	fî 23	sâl 14	
15	he	6	sâ' at 5	fî 12	sâl 15	
16	dal	7	sâ' at 4	fî 31	sâl 16	
17	Cim	8	sâ' at 3	fî 20	sâl 17	
18	be	9	sâ' at 8	fî 9	sâl 18	
19	elif	10	sâ' at 13	fî 28	sâl 19	
20	nun	11				
21	vav	12				
22	he	13				
23	dal	14				
24	cim	15				
25	be	16				
26	elif	17				
27	nun	18				
28	vav	19				
29	he	20				
30	dal	21				
31	cim	22				

⁶⁴ Metinde "داوا" olarak yazılan kelime tamir edilmiş ve "evrâd" olarak okunmuştur.

⁶⁵ Metinde "تزاویج"

Hüküm-i balgām	Māh-ı şubāt ya' ni felvāris āhir şitā ber-mücib-i yünāniyān						Bu ayuñ evvel günü qar yağmur ve bulut olmayınca olmaz vallāhü a' lem. el-ihtiyārāt koyun kızılamağa başlar. Yevm-i sa' d eser gün 'īdu'ş-şem' vaqt-i dirāḡşān sa' d Sermā-i enkisedür. şavm-ı Naşārā cemre-i evvel behevā vaqt-i yaşamdan dirāḡt şavm-ı Naşārā naḡs ve furtuna rüz 2 sa' d-i ekber maḡzür furtuna 3 Leylek Rüm'a gelür. cemre-i şānī be-āb şavm-ı Naşārā furtuna 3 gün muḡazzir ḡareket-i deryā Ḳurbağa öter. aniñsar berd-i ḡüruc ḡaşerāt bārız cemre-i şāliḡ be-ḡāk ibtidā-i bād-ı cenüb imtizāc-ı faşleyn evvel-i berdü'l- 'acüz Tırnak kesmek eyüdü. şavm-ı Naşārā ḡusüm evvelidür Bu ḡāne kebise ḡānesidür. Dört yıl geḡüp beşinci yılda ḡesāb olunur. Evvel zamān yıl şaymak gerek.
	sāl cedvel-i sāliḡā	ḡurre-i şubāt-ı 'arābiyye	sā' at cedvel-i	' Aded-i eyyām 29	berhiyye cedvel-i	cedvel-i üşāb' iyye	
<p>el-mevāsım</p> <p>Bu ayda ta' amı az yéyeler. Cimā' az ḡılalar. Zīrā ḡan tamarlara ḡoyulur, hem taḡlu ḡoḡ yemekden ḡazer ideler.</p> <p>Māh-ı şubāt yigirmi sekizdür. Kebise yılında yigirmi ḡoḡuz olur. Kebise demek sāl-i zāid demek olur. Bu dört yılda bir vāḡı' olur.</p> <p>Hüküm on altıncı sāle geldikde ḡurre ḡālī olan ḡāneye 'itibār olunmaya. Ol zamān ḡurre martuñ ikinci gününe gelür. Bu ḡālī olan ḡāneye 'itibār yokdur, ḡaflet olunmaya.</p>	sāl 1	fi 16	sā' at 4	<p>Bu ayda muḡtelif yeller eser. Ḳar, yağmur ḡoḡ yağar. Şām ḡüşāde olur. Ḡıdā bu ayda ḡurı etler ve av şikār etleridür. İḡtirāz gerekdür riyāzetden ve şüvār olmaḡdan. Bu ayda cümle ḡayvānātn beñzeri ḡalınur, āḡaçlara şu yürür.</p> <p>taḡvīl-i āf-tāb be-ḡūt āḡir şitā be-ḡavl-i müneccimīn</p> <p>nehār leyl 10 derece 13 derece 5</p> <p>Sa' dü's-sü' ud ḡoḡar, necm-i Cebhe ḡolunur. evvel vaqt bād-ı ḡible</p> <p>ḡiyām-ı bürgüş Sa' dü'l-aḡbiye ḡoḡar,</p> <p>Necm-i Zübne ḡolunur.</p> <p>āmeden-i pertev vaqt</p> <p>vezīden-i bād-ı ḡible</p> <p>Hübüt-ı 'uḡārd</p> <p>Eser gün 3 gün ve furtuna</p>	23	be	1
	sāl 2	fi 4	sā' at 5		24	elif	2
	sāl 3	fi 23	sā' at 4		25	nun	3
	sāl 4	fi 13	sā' at 2		26	vav	4
	sāl 5	fi 2	sā' at 11		27	he	5
	sāl 6	fi 20	sā' at 13		28	dal	6
	sāl 7	fi 9	sā' at 2		29	cim	7
	sāl 8	fi 28	sā' at 7		30	be	8
	sāl 9	fi 18	sā' at 5		1	elif	9
	sāl 10	fi 6	sā' at 9		2	nun	10
	sāl 11	fi 25	sā' at 4		3	vav	11
	sāl 12	fi 14	sā' at 3		4	he	12
	sāl 13	fi 3	sā' at 9		5	dal	13
	sāl 14	fi 22	sā' at 9		6	cim	14
	sāl 15	fi 11	sā' at 13		7	be	15
	sāl 16	fi 1 ḡālī	sā' at 9		8	elif	16
	sāl 17	fi 19	sā' at 7		9	nun	17
	sāl 18	fi 8	sā' at 1		10	vav	18
	sāl 19	fi 26	sā' at 10		11	he	19
			12	dal	20		
			13	cim	21		
			14	be	22		
			15	elif	23		
			16	nun	24		
			17	vav	25		
			18	he	26		
			19	dal	27		
			20	cim	28		
			21	be	29		
			ḡālī	ḡālī	ḡālī		
			ḡālī	ḡālī	ḡālī		

[107a]

(1) Be-ḥisābī'l-mevāsīmü'ş-şuhūr-ı Yunāniyān

“On ikinci faşıl ḥisābıdur ğaflet
olunmaya.”

yek	heft	şeş	penc	çehār	se	dü	teşrîn-i evvel	uḥturs	elif	31
çehār	se	dü	yek	heft	şeş	penc	teşrîn-i âḥir	nev'urs	dal	30
şeş	penc	çehār	se	dü	yek	heft	kânûn-ı evvel	zekürüs	vav	31
dü	yek	heft	şeş	penc	çehār	se	kânûn-ı âḥir	yenâris	be	31
penc	çehār	se	dü	yek	heft	şeş	şubâṭ	felvaris	dal	29
penc	çehār	se	dü	yek	heft	şeş	azar	mârtis	he	31
yek	heft	şeş	penc	çehār	se	dü	nîsân	abrilis	elif	30
se	dü	yek	heft	şeş	penc	çehār	ayâr	mayıs	cim	31
şeş	penc	çehār	se	dü	yek	heft	ḥazîrân	uyulus	vav	30
yek	heft	şeş	penc	çehār	se	dü	timmüz	uliyus	elif	31
çehār	se	dü	yek	heft	şeş	penc	ab	ağustos	dal	31
heft	şeş	penc	çehār	se	dü	yek	eylül	septürüs	ze	30

[107b]

“Cedvel-i ma‘rifet eyyām-ı be-ḥesāb-ı ḳameriyye nücümü ğurreleridür.”

*	ze	vav	he	dal	cim	be	elif	şuhūr
cum‘ a	ahad	erba‘ ā	sitte	işneyn	ḫamīs	ahad	şülāşā	Muḫarrem
ahad	şülāşā	cum‘ a	işneyn	erba‘ ā	sitte	şülāşā	ḫamīs	Şefer
işneyn	erba‘ ā	sitte	şülāşā	ḫamīs	ahad	erba‘ ā	cum‘ a	Rebi‘ ü’l- evvel
erba‘ ā	cum‘ a	işneyn	ḫamīs	sitte	şülāşā	cum‘ a	ahad	Rebi‘ ü’l- āḫir
ḫamīs	sitte	şülāşā	cum‘ a	ahad	erba‘ ā	sitte	işneyn	Cemāziyü’l- evvel
sitte	işneyn	ḫamīs	ahad	şülāşā	cum‘ a	işneyn	erba‘ ā	Cemāziyü’l- āḫir
aḫad	şülāşā	cum‘ a	işneyn	erba‘ ā	sitte	şülāşā	ḫamīs	Receb
şülāşā	ḫamīs	ahad	erba‘ ā	cum‘ a	işneyn	ḫamīs	sitte	Şa‘bān
erba‘ ā	cum‘ a	işneyn	ḫamīs	sitte	şülāşā	cum‘ a	ahad	Ramażān
cum‘ a	ahad	erba‘ ā	sitte	işneyn	ḫamīs	ahad	şülāşā	Şevvāl
sitte	işneyn	ḫamīs	ahad	şülāşā	cum‘ a	işneyn	erba‘ ā	zi’l-ḳa‘de
işneyn	erba‘ ā	sitte	şülāşā	ḫamīs	ahad	erba‘ ā	cum‘ a	zi’l-ḫicce

[108a]

1801	180	1709	1708	1707	1706	1705	1704	ğurre-nâme-i şer'î sekiz ism Her ism bir yıla hüküm ider.
1809	1808	1807	1806	1805	1804	1803	1802	
1907	1906	1905	1904	1903	1902	1901	190	
Hüseyin	Hassan	Fâtıma	‘Alî	‘Osmân	‘Ömer	Ebübekir	Muhammed	ğurre
pençşenbe	şenbe	seşenbe	pençşenbe	yekşenbe	çehârşenbe	âğiniyye	düşenbe	Muharrem
şenbe	düşenbe	pençşenbe	şenbe	seşenbe	âğiniyye	yekşenbe	çehârşenbe	Şefar
yekşenbe	seşenbe	âğiniyye	yekşenbe	çehârşenbe	şenbe	düşenbe	pençşenbe	Rebi‘ü'l-evvel
seşenbe	pençşenbe	yekşenbe	seşenbe	âğiniyye	düşenbe	çehârşenbe	şenbe	Rebi‘ü'l-âhir
çehârşenbe	âğiniyye	düşenbe	çehârşenbe	şenbe	seşenbe	pençşenbe	yekşenbe	Cemâziyü'l-evvel
âğiniyye	yekşenbe	çehârşenbe	aziyne	düşenbe	pençşenbe	şenbe	seşenbe	Cemâziyü'l-âhir
şenbe	düşenbe	pençşenbe	şenbe	seşenbe	âğiniyye	yekşenbe	çehârşenbe	Receb
düşenbe	çehârşenbe	şenbe	düşenbe	pençşenbe	yekşenbe	seşenbe	âğiniyye	Şa‘ban
seşenbe	pençşenbe	yekşenbe	seşenbe	âğiniyye	düşenbe	çehârşenbe	şenbe	Ramazân
pençşenbe	şenbe	düşenbe	pençşenbe	yekşenbe	çehârşenbe	âğiniyye	düşenbe	Şevval
aziyne	yekşenbe	çehârşenbe	âğiniyye	düşenbe	pençşenbe	şenbe	seşenbe	Zi'l-ka‘de
yekşenbe	seşenbe	âğiniyye	yekşenbe	çehârşenbe	şenbe	düşenbe	pençşenbe	Zi'l-hicce

[108b]

Gurrenâme'-i şer'î
ve nücümü beyân olunur.⁶⁶

11005	11004	11003	11002	11001	1100	199	198		
197	196	195	194	193	192	191	190		
189	188	187	186	185	184	183	182		
Şeb-i çehârşenbe	Rüz-1 cum' a	Şeb-i düşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 seşenbe	Şeb-i pencşenbe	Rüz-1 yekşenbe	nücümü	muharrem
Rüz-1 pencşenbe	şenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 cum' a	Rüz-1 düşenbe	şer'î	
Rüz-1 cum' a	Şeb-i yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 cum' a	Şeb-i düşenbe	Şeb-i pencşenbe	Şeb-i şenbe	Şeb-i seşenbe	nücümü	şefar
Rüz-1 şenbe	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 cum' a	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	şer'î	
Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 düşenbe	Şeb-i pencşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 cum' a	Şeb-i yekşenbe	Şeb-i çehârşenbe	nücümü	Rebî'ü'l-evvel
Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 cum' a	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 pencşenbe	şer'î	
Rüz-1 düşenbe	Şeb-i çehârşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 cum' a	Nücümü	Rebî'ü'l-âhîr
Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 cum' a	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 şenbe	şer'î	
Şeb-i seşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Şeb-i yekşenbe	Şeb-i seşenbe	Rüz-1 cum' a	Şeb-i düşenbe	Şeb-i çehârşenbe	Rüz-1 şenbe	Nücümü	cemâziyü'l-evvel
Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 cum' a	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 yekşenbe	şer'î	
Şeb-i pencşenbe	Şeb-i şenbe	Şeb-i seşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Şeb-i yekşenbe	Şeb-i çehârşenbe	Şeb-i cum' a	Şeb-i düşenbe	nücümü	cemâziyü'l-âhîr
Şeb-i cum' a	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 cum' a	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 seşenbe	şer'î	
Şeb-i cum' a	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Şeb-i cum' a	Rüz-1 düşenbe	Şeb-i pencşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 seşenbe	nücümü	receb
Rüz-1 şenbe	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 cum' a	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	şer'î	
Şeb-i yekşenbe	Şeb-i seşenbe	Şeb-i cum' a	Şeb-i yekşenbe	Şeb-i çehârşenbe	Şeb-i yekşenbe	Şeb-i düşenbe	Şeb-i pencşenbe	nücümü	şa'ban
Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 cum' a	şer'î	

⁶⁶ Bu haşîye ve tabloda ilk üç satırdaki sayılar bizim nüshamızda silik çıktığı için Topkapı nüshasından tamamlanmıştır.

Şeb-i düşenbe	Şeb-i çehârşenbe	Şeb-i şenbe	Şeb-i düşenbe	Şeb-i pencşenbe	Şeb-i yekşenbe	Şeb-i seşenbe	Şeb-i cum'a	nücümü	ramazan
Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 cum'a	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 şenbe	şer'i	
Şeb-i çehârşenbe	Rüz-1 cum'a	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Şeb-i seşenbe	Şeb-i seşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Şeb-i yekşenbe	nücümü	şevval
Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 cum'a	Rüz-1 düşenbe	şer'i	
Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 cum'a	Rüz-1 düşenbe	nücümü	Zi'l-ka'de
Rüz-1 cum'a	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 cum'a	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 seşenbe	şer'i	
Rüz-1 şenbe	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 pencşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 cum'a	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	nücümü	Zi'l-ıhtice
Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 seşenbe	Rüz-1 cum'a	Rüz-1 yekşenbe	Rüz-1 çehârşenbe	Rüz-1 şenbe	Rüz-1 düşenbe	Rüz-1 pencşenbe	şer'i	

vaqt

	İkinci namāzına	Öyle namāz [ına] kadar	Güneş tōğmasına	Fahr-ı şadiq tōluguna	Dün yarusına	Mağrib vaqtından yatsu vaqtına	şuhūr	Şuhūr-i yunāniyān
	Derece sâ'at	Derece sâ'at	Derece sâ'at	Derece sâ'at	Derece sâ'at	Derece sâ'at	eyyām	
Mārtis	7 21	2 18	4 12	8 10	2 6	7 1	Beş	Māh-ı azar 31
	6 21	18	.. 12	4 10	6	7 1	On bir	
	5 21	13 17	11 11	.. 10	13 5	8 1	On altı	
	5 21	11 17	7 11	11 9	11 5	8 1	Yigirmi bir	
	4 21	9 17	4 11	7 9	9 5	9 1	Yigirmi altı	
	3 21	7 17	.. 10	3 9	8 5	9 1	Otuz bir	
Abrilis	2 21	6 17	13 10	* 9	6 5	9 1	Beş	māh-ı nīsān 30
	.. 21	4 17	9 10	11 8	5 5	10 1	on	
	14 20	2 17	6 10	8 8	3 5	10 1	On beş	
	14 20	1 17	3 10	3 8	1 5	11 1	Yigirmi	
	13 20	.. 17	.. 10	.. 8	* 5	12 1	Yigirmi beş	
Mayıs	12 20	14 16	12 9	11 7	14 4	12 1	Otuz	māh-ı ayār 31
	11 20	13 16	10 9	8 7	13 4	13 1	Beş	
	11 20	11 16	7 9	4 7	11 4	14 1	on	
	10 20	10 16	6 9	2 7	10 4	14 1	On beş	
	9 20	9 16	3 9	12 6	9 4	.. 2	Yigirmi	
	9 20	8 16	2 9	10 6	8 4	.. 2	Yigirmi beş	
Uyulus	8 20	8 16	* 9	10 6	8 4	1 2	Otuz bir	māh-ı İbzārān 30
	8 20	8 16	.. 9	9 6	8 4	1 2	Beş	
	8 20	8 16	.. 9	8 6	8 4	1 2	on	
	8 20	8 16	.. 9	8 6	8 4	1 2	On beş	
	8 20	8 16	1 9	10 6	8 4	1 2	Yigirmi	
	8 20	8 16	1 9	11 6	8 4	.. 2	Yigirmi beş	
Uliyus	9 20	9 16	3 9	12 6	9 4	.. 2	Otuz	māh-ı tirmūz 31
	9 20	9 16	4 9	.. 6	9 4	.. 2	Beş	
	10 20	11 16	2 9	6 7	10 4	14 1	on	
	11 20	13 16	8 9	5 7	12 4	13 1	On beş	
	12 20	14 16	1 9	9 7	13 4	12 1	Yigirmi	
Ağustos	13 20	14 16	13 9	12 7	14 4	12 1	Yigirmi beş	māh-ı āb 31
	14 20	1 17	3 10	2 8	1 5	11 1	Otuz bir	
	.. 21	3 17	4 10	5 8	2 5	11 1	Beş	
	9 21	4 17	7 10	9 8	3 5	12 1	on	
	2 21	5 17	11 10	13 8	5 5	10 1	On beş	
	3 21	7 17	14 10	2 9	7 5	9 1	Yigirmi	
3 20	9 17	2 11	5 9	9 5	9 1	Yigirmi beş		
4 21	10 17	5 11	8 9	10 5	8 1	Otuz bir		

[109b]

İkinci vaqtına	Öyle vaqtına	Güneş çoğmasına	Fahr-ı şadiğ toługuna	Dün yarısı	Mağrıbdan yatsu vaqtına	şühür şühür	Şühür-i yunâniyân	
Derece sâ'at	Derece sâ'at	Derece sâ'at	Derece sâ'at	Derece sâ'at	Derece sâ'at	eyyân		
5 21	13 17	9 11	13 9	12 5	8 1	Beş	Mâh-ı eylül 30	septürüs
6 21	14 17	13 11	2 10	13 5	8 1	On bir		
6 21	.. 18	.. 12	5 10	.. 6	8 1	On altı		
7 21	2 18	5 12	9 10	2 6	8 1	Yigirmi bir		
8 21	4 18	7 12	13 10	4 6	8 1	Yigirmi altı		
9 21	6 18	12 12	2 19	6 6	8 1	Otuz		
9 21	8 18	.. 12	5 11	8 6	8 1	Beş	mâh-ı teşrin-i evvel 31	uhturs
10 21	9 18	4 13	7 11	9 6	8 1	on		
10 21	11 18	7 13	11 11	11 6	8 1	On beş		
10 21	12 18	10 13	14 11	23 6	8 1	Yigirmi		
10 21	14 18	13 13	2 12	4 6	8 1	Yigirmi beş		
11 21	1 19	2 14	5 12	1 7	9 1	Otuz bir		
11 21	2 19	4 14	8 12	2 7	9 1	Beş	Teşrin-i sâni 30	nev' urs
11 21	3 19	7 14	11 12	3 7	9 1	on		
11 21	5 19	9 14	14 12	5 7	9 1	On beş		
12 21	6 19	11 14	14 12	6 7	9 1	Yigirmi		
12 21	6 19	12 14	.. 13	6 7	9 1	Yigirmi beş		
12 21	7 19	14 14	1 13	7 7	9 1	Otuz		
12 21	7 19	.. 15	2 13	7 7	9 1	Beş	kânûn-i evvel 31	zekürüs
12 21	7 19	.. 15	2 13	7 7	9 1	on		
12 21	7 19	.. 15	2 13	7 7	9 1	On beş		
12 21	7 19	14 14	2 13	7 7	9 1	Yigirmi		
12 21	7 19	13 14	1 13	7 7	9 1	Yigirmi beş		
12 21	6 19	12 14	.. 13	6 7	9 1	Otuz bir		
12 21	5 15	10 14	13 12	5 7	9 1	Beş	kânûn-i şâni 31	mârtis
12 21	4 15	8 14	12 12	4 7	9 1	on		
12 21	3 15	6 14	9 12	3 7	9 1	On beş		
11 21	4 15	3 14	6 12	1 7	9 1	Yigirmi		
10 21	.. 15	.. 14	3 12	.. 7	9 1	Yigirmi beş		
10 21	13 18	11 14	1 12	13 7	8 1	Otuz bir		
10 21	12 18	8 13	13 11	12 6	8 1	Beş	Şubâğ 31	felvâris
9 21	2 18	5 13	9 11	11 6	8 1	on		
9 21	.. 18	4 13	5 11	8 6	8 1	On beş		
9 21	7 18	13 13	12 10	7 6	8 1	Yigirmi		
8 21	5 18	10 13	14 10	5 6	8 1	Yigirmi beş		
7 21	3 18	6 13	11 10	3 6	8 1	İbtidâ-i rûz		

[110a]

(1) **MUĦARREM AYINIÑ ĦÜKMÜNİ BEYĀN İDER.**

(2) **“şenbe”** Eger muĦarrem ay bu güne gelse; kış atı ola, yeller ok ese, (3) şecerler helāk dükeli yirlerde taĦıl ucuz ola ammā (4) Rūm iinde sevüklülük āfeti delim ola ve genc oĦlan mevti (5) ok ola, ısıtma ok ola, ekin selāmet ola ve Rūm (6) ilinde eriler Ħalebe eyleye, Ħarāmī ve Ħavāric ok ola. (7) Ve ammā sultān eli üstün ola, Ħarāmīler hezīmet ola. Ve (8) **“yekşenbe”** eger mubārek muĦarrem ay bu güne gelse; kış yumşak (9) ola, yay yaĦmurlu olup ekin[e] āfet irişe, olu āfeti delim (10) ola ammā İşfehān ilinde baĦ yemiş ve taĦıl ucuz ola (11) ammā yıl soñunda girü kıtlık ola, maĦrib tarafından sultān (12) iline yaĦı gele ammā sultān eli üstün ola, maşrı (13) erisi icinde muĦālifet olup melāmet delim ola

[110b]

(1) ve bir ulu beg eksile. **“düşenbe”** Eger muĦarrem ayı bu güne gelse; kış (2) eyü ola, yaĦmur vatıla yaĦup ufa tavar selāmet bula, (3) yay ısısı atı ola, taĦıl ve bal öküş ola, ol (4) yerlerde mīveler ok ola, hem mefācān ölümü ola, hem (5) Ħalebe-i eri öküş ola ve ammā sultān eli üstün (6) ola, Rūm ilinde nar-ı miyāne ola, hem Ħurmetlü kişiler (7) ok fevt ola, Şām ilinde oruluk ola. **“seşenbe”** Ve eger muĦarrem (8) ayı bu güne gelse; kış yavla atı olup ar delim (9) yaĦa, taĦ yerlerde bal ok olup ufa tavarlar (10) kırla, dürlü āfet ok ola ammā sultān iline yaĦı gire (11) ammā sultān eli üstün ola ve yıl fā’idesiz olup (12) borclar ok ola, Bārām ve Şām ili kızıllık ve yaĦılı (13) ola. **“ihārşenbe”** Eger muĦarrem ayı bu güne gelse; kış yumşak, yıl

[111a]

(1) yaĦmurlu ola; ol yıl amu Ħalk üzre utlu ola, baĦdātī (2) ve yemiş öküş ola; **baĦ**, yaĦ ve bal bī-ıyās ola, yeller atı (3) ese ammā sevüklülük ola, bī-arar ola, yıl soñunda Ħalk (4) üzerine āfet, ölüm ok ola. MaĦrib tarafından yaĦı (5) opa ammā sultān eli üstün ola. **“pençşenbe”** Eger muĦarrem ay bu güne (6) gelse; kış yumşak olup

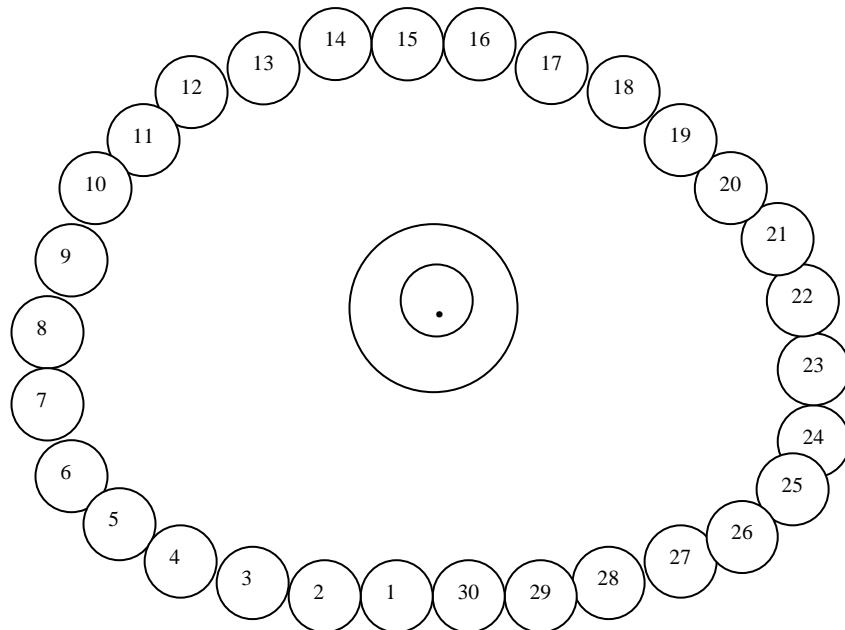
bal, yağ çok ola; gene (7) mağrıbdan bir düşmān zāhir ola, müslimānlık gālib ola, (8) maşrıķ çerisi ‘Arab éline gire, ‘Arablar eli üstün (9) ola, Rūm ile selāmet ola. Ve “cum‘a” eger muharrem ayı bu güne (10) gelse; kış yumşak ola ve sevüklülük öküş olup (11) halk içinde ālūlar delim ola, kıatı kıızılıķ olup Rūm (12) iline çeri girüp teşvīş ve harāblık ola, dürlü (13) muhālif rencler ve kıorķular çok ola, mağrıb ilinde

[111b]

(1) tahıl ucuz ola, Mısr iline yeñi beg gele, bir nice yerlerde (2) çekirge kıopa, topuk siñir ağrısı çok ola, körkü (3) ‘avratlar ölümi ola, yüklü ‘avratlara renc dege, bu yıl yağmur (4) vaķıtsız yağa, yay yağmurı eksik ola, göz ağrısı (5) öküş olup ol yıl talaķ otı içmek şifā ola temmet. (6) Meşelā muharrem ayınıñ ğurresi ne güne gelürse (7) ol seneniñ şevvālı ol güne gelür. İkinci ğünü cemāziyü‘l (8) āħir ve zi‘l-ķa‘ de ğurreleridür. Üçüncü ğünü şefer, (9) receb ğurreleridür ve dördüncü ğünü rebi‘ü‘l-evvel, (10) zi‘l-ħicce ğurreleridür. Beşinci ğünü şa‘ban ğurresidür. Altıncı (11) ğünü rebi‘ü‘l-āħir, ramazān ğurreleridür. Yedinci ğünü cemāziyü‘l (12) evveli ğurresidür, ğaflet olunmaya vallāhü a‘lem ve aħkem. (13) Bu minvāl üzre ħisāb oluna.

[112a]

(1) Dā‘ire-i ķamer artup eksildüğünü beyān ider. (2) On beşinci ğünü tamam bütün olur.

1) sâ' at 1 derece 10 olunur. 2) sâ' at 2 derece 8 olunur. 3) sâ' at 3 derece 6 olunur. 4) sâ' at 4 derece 4 olunur. 5) sâ' at 5 derece 2 olunur. 6) sâ' at 6 olunur. 7) sâ' at 6 derece 12 olunur. 8) sâ' at 7 derece 6 olunur. 9) sâ' at 8 derece 8 olunur. 10) sâ' at 9 derece 6 olunur. 11) sâ' at 10 derece 4 olunur. 12) sâ' at 11 derece 2 olunur. 13) sâ' at 12 olunur. 14) sâ' at 12 olunur. 15) Güneş batdığı gibi olunur. 16) derece 12 oğar. 17) derece 10 oğar. 18) sâ' at 2 derece 8 oğar. 19) sâ' at 3 derece 6 oğar. 20) sâ' at 4 derece 4 oğar. 21) sâ' at 5 derece 2 oğar. 22) sâ' at 6 oğar. 23) sâ' at 6 derece 12 oğar. 24) sâ' at 7 derece 10 oğar. 25) sâ' at 8 derece 8 oğar. 26) sâ' at 9 derece 6 oğar. 27) sâ' at 10 derece 4 oğar. 28) sâ' at 11 derece 2 oğar. 29) Güneş 10 yele yele oğurur. 30) derece 12 oğurur.

[112b]

Cemâziyü'l-âhîr	Cemâziyü'l-evvel	Rebi'ü'l-âhîr	Rebi'ü'l-evvel	Şefer	Muharrem	'Alamet
Yeller esîp tozlar olup terekenîñ kılletine , yıl âhîrinde şovuk olmasına	Bu sene ekin gâyet güzel ola.	Bu sene koyun gâyet semiz ola, yük bayacağı gâyet çok ola.	‘Älemdede kıtlık yâhd mevt vâkı’ ola.	‘Azîm buludlar olup halkın bedenlerinde karaca cıbanlar çıka.	Bu yıl ekin ey ola ve firâvân ola.	Hilâl dikine görünse
Bu sene ey ola ve hem yağmurlu ola vallâhü’i a’lem.	Bu sene şovukdan hep helâk ola.	Çok kararı ‘avratlar öle ve yaşın geçürmiş ‘avratlar öle.	Bugday ve ‘ineb ey ola, yıl yağmurlu ola.	Bir tâ’ifenn ‘inâdına pâdişâh tâ’atdan hrucına delâlet ide, hem bu sene za’îf yağmur vâğâ	Bu ayda yağmur yağmaya ve yeller esc.	Hilâl çalkoyun görünse
Gâyet ucuzluk ola ve çekirge kpa , zarar itmeye , halk arasında ceng ve şerr ola.	Yağmur kara şovuk ve halkda mevt ola	Bir büyük kimesnenn mevtime yâhd bir kebir pâdişâhın talihine delâlet ider.	Ba’zî bilâdda vebâ ve cengter ve yağmurlar	Bu sene yağmurn kılletine delâlet ider . Hattâ denizlerde nakş-i zâhir ola.	Fıtne ve kıtal hâdis ola.	Ay ttlsa

Salṭanat ve māl āḫvālī eyü ola vallāhü a' lem.	Ulemāya ' azim .....pādīşāhlar arasında kıtāl ola	Ta' am çok ola, memleketler feth ola, şehirler binā olmasına , bereket ḫayr nihāyete ola.	Hişār vaktında cengler ola.	Ceng ve yağmur yağmasına delālet ider . Sāmīri ta' ifesinin ḫurūcına.	Ehl-i mağribda mev-t-i kıtāl ola , ehl-i ḫaḫ manşūr ola.	Güneş tutulsa
--	---	---	-----------------------------	---	--	----------------------

[113a]

Zi'l-ḫicce	Zi'l-ḫa' de	Şevvāl	Ramazān	Şa' bān	Receb	'Alāmet
Bu sene yağmur gāyet çok ola , yıl eyü gele. receb	Şovuḫlar ve yağmurlar buzlar bu bu yıl çok ola. zi'l-ḫicce	Fevākīh ve semār ve ḫayrāt gāyet çok olmasına delālet ider . zi'l-ḫa' de	Bedenler şīḫhatine varaklar semirmesine delālet ider . şevval	Yağmurların kılletine delālet ider . Hem oğlancıklarda vebā ola. ramazān	Bu sene eyü gele , ḫuşūşā ki koyun için şa' bān ay	'Alāmet
Hāḫ ta' ālāya şon' atlar Ḥaccāce ḫavf vārdur vallāhü a' lem.	Zelzeleden ' azim yerlerde kıtaldan fīteneden ḫavf vārdur.	Maraza delālet ider ve yağmurlar çokluḡına delālet ider.	Eger bu ayuñ evvel günü cum' a olsa ; anda ay tūtulmak vāḫı' ola , bu senede bir āvāz işideli iden çok kişi öle.	Hāḫda emn ola, şalāḫ ⁶⁷ -i ḫāl ḫāl ola vallāhü a' lem.	Yağmur balıḫ ve ḫuş çok olup ḫālḫuñ emr-i ma' işeti vāsi' ola.	Ay tūtulsa
Bu sene ḫayrāt çok olup sene şālīḫā ola vallāhü a' lem.	Şirke az olup gāyet şovuḫlar ola ve yeller ese ziyāde.	Semiz adamlarda maraz ola, şovuḫdan yemişler helāk ola vallāhü a' lem.	Bu sene yüklü ' avratlar çok veled düşürelər.	Şovuḫlar ve ūñlar ola, vāfir behāyim helāk ola.	Bu sene yağmur ḫalīl ola , ḫaḫlıḫ olmak iḫimālī vārdur.	Hilāl dikiine görünse
						'Alāmet

⁶⁷ Metinde "şilāḫ, صلح"

‘Adûların şehirleri muhâşara olunup münhezim olalar vallâhü a‘lem.	Bu sene halk ortasında havflar ve fesâdlar çok ola.	Tâ‘âm bahâlı ola, halk açlıktan elem çekeler . Pâdişâh katl olunup yerine ğayrısı geçer.	Her nesnenün ucuz olmasına, lâkin halk ortasında şerr ve kıtal ola.	Beyne ‘l -A‘ rabda ihtilâf ola, fakrlar ğanî ola vallâhü a‘lem.	Ekin eyü olup lâkin ‘ arz ve kıtan dökülmek şerr ve kıtal ola.	Güneş tutulsa
--	---	--	---	---	--	----------------------

[113b]

(1) **RÛZ-NĀME-İ KÜLLİ ‘ AN-SÛLŪKİ YEKÛNÜ’L-ĶAMER Fİ’L-BURÛCĀT**

(2) Bilgil kim kamer her bir burücdä iki buçuk⁶⁸ gün durur. İmdi (3) gerekdür ki kamer her burca kim gelür, ol günlerde ne fi‘ il itmek (4) gerek ve neden ‘ irâz ve imtinâ‘ itmek gerek anı beyân (5) idelüm. Eger bilmek dilerseñ kim kamer ne vaqtın kıankı burcuna (6) gelür, ne mıkđâr durur, (7) bundan yukaruda Rûm aylarınıñ beyânında güneş kaçınıcı (8) günlerde kıankı burca dâhil olduğı beyân olunmuş idi. (9) İmdi ol araya nazar eyle. Güneş bil ki kıankı burcdadır. (10) Anda bazıkere işbu aylarınıñ esâmeleri bu zıkr olanlardur: (11) **muħarrem şefer .: rebî‘ u’l-evvel .: rebî‘ u’l-âħir .: cemâziyü’l-evvel**

1 2 3 4 5

(12) **cemâziyü’l-âħir .: receb .: şa‘ban .: ramazân .: şevvâl**

6 7 8 9 10

(13) **zi’l-ka‘de .: zi’l-ħicce** Bu aylardan her kıankısı olursa

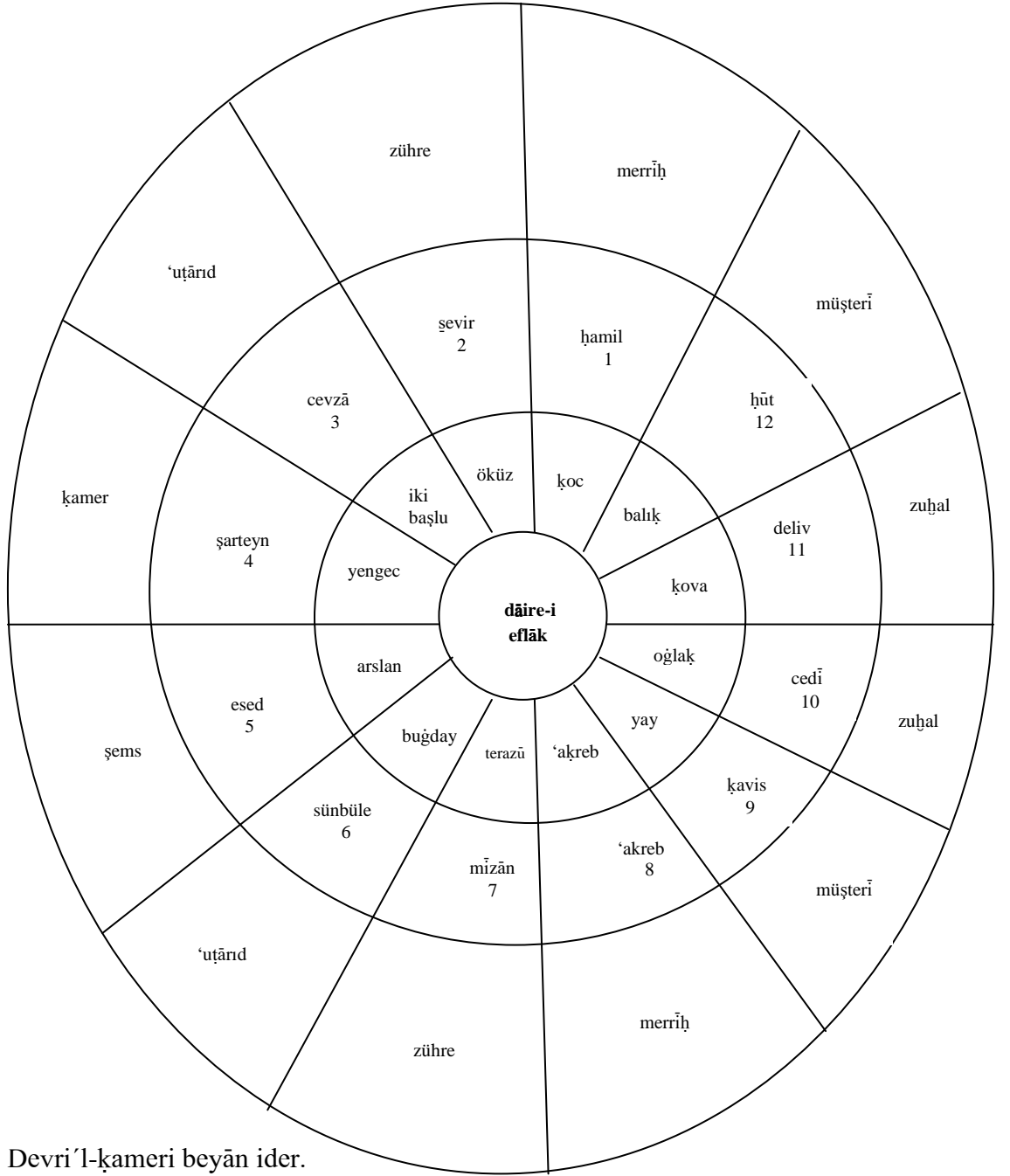
11 12

[114a]

(1) kaçınıcı gündür, zabt eyle. Bir ol mıkđâr daħı ‘ add ve zamm (2) eyle. Beş ‘ aded daħı ziyâde it. Cem‘ eyle, gör, ne mıkđâr oldu. (3) Bu cümle kaçkez baş(beş) olur. Ĥisâb eyle. Güneş kıankı (4) burücdä ise andan şay. Ol ‘ aded kıankı burücdä (5) dönerse ol

⁶⁸ Metinde “bucuq, بُوْجُقُ, 4 yerde”

burūcda olur. Bu vechile ḥisāb eyle. (6) Ol burūclaruñ evvelleri işbu dā‘iredir ki zikr olunur:

[114b]

(1) FAŞL-I Fİ-MA‘RİFET-İ ESMĀ’-İ MENĀZİLÜ’L-ḲAMER VE ŞÜRUHĀ ḤAVĀŞŞ-I (2) VE BEYĀN-I EVRĀDÜ-HĀ.

(3) Bilgil kim hükemā-i ehl-i raşad felegi yigirmisekize taḫsīm itmişlerdür (4) ve her kısma bir menzil dīvār virmişler ve ay bu menziliñ (5) her birinde bir gün bir geçe durur. Andan andan birisine daḫı (6) muntaḫıl olur. Yıl on iki ay bu vechile devr ider. Her (7) menzil on iki derecedür ve elli iki daḫıḫadur. Bu yigirmi (8) sekiz menāziliñ her birisinüñ bir adı vardur ve bir hey’āt (9) şüreti vardur ve ḫurūf-i tehecci⁶⁹ kim elifden tā ye’ye varınca (10) yigirmi sekiz ḫurufdür. Her menzil bir ḫarfe müte‘allıḫdur. (11) Esmā’u’llāhdan ve āyet-i Kelāmu’llāh her birine maḫşüş ism (12) ve āyāt vardur. On iki burūcāta dāḫilledür. İşbu cedvelde (13) esāmiler ile he’yātlar ile daḫı mezkürdür.

Hazihi’l-eşkāl

[115a]

(1) menāzili’l-eflāk

Şarḫeyn 1	Buḫayn 2	Şüreyyā 3	Deberān 4
Ḥamil	Ḥamil	Şevir	Şevir
Ḥaḫ‘a 5	Han‘a 6	Zırā‘ 7	Şere 8
Cevzā	Cevzā	Cevzā	Şarḫeyn
Ḥarfe 9	Cebhe 10	Zübne 11	Şarfe 12
Şarḫeyn	Esed	Esed	Sünbüle
‘Avā 13	Semāk 14	Ġafere 15	Zübāne 16
Sünbüle	Sünbüle	Mizān	Mizān
Ekleyl 17	Ḳalb 18	Şüle 19	Ne‘āyim 20
‘Aḫreb	‘Aḫreb	Ḳavs	Ḳavs

⁶⁹ Metinde “ḫurūf-i tecehhī, حُرُوفُ تَجَهِّي”

Belde 21	Zānice 22	Bel' 23	Su'ūd 24
Ḳavs	Cedī	Cedī	Deliv
aḥbiye 25	Muḳaddem 26	Muvaḥḥar 27	Reṣā 28
Deliv	Ḥūt	Ḥūt	Ḥūt

[115b]

(1) Bunuñ fevḳındaḡı faşılda ay ne vaḳtın ḳanḳı burca gelür ve (2) her burcda ne ḳadar durur beyān olunmuşdur. Oradan ḳıyās (3) idicek ne günde ay bu menāziliñ her birisinde vāḳı' olur, (4) bulunur. Zīrā bu cedvelde her menzile bir burca mensūbdur. (5) Öyle olsa ḳaçan ḳamer ḫamel bu[r]cunda⁷⁰ olsa ol gün (6) gecesiyle Şarṭeyn menzilinde olur. Bu menziliñ ḫarfi (7) **elif'dür**. Zıkre münāsib esma'u'llāhdan **yā Allāh** āyet-i Kelāmu'llāh'dan (8) Āyete'l kürsīdür ve sūre-i ihlāşdur. Bunları ol günde (9) yüz on bir kerre oḳuyalar. Ḥudā-yı kerīmden irtifā'-i şān (10) ve nefād-ı aḫkām ve umūr-ı müfīde dileyeler. Daḡı ḫavāşş-ı ḫurufdan (11) şeklü'l-elif yazılsa ve mezkūr āyetleri vaḳf itmek istersen, (12) bu beyān olunan günde yazılmaḳ gerekdür ki 'amel ibtāl olmaya ve daḡı (13) ḳamer gine ḫamil burcunda olsa, ikinci gün gicesiyle Buṭayn menzilinde

[116a]

(1) olur. Bu menziliñ ḫarfi yā'dur. Zıkre münāsib **yā bāsīt** (2) **yā berrūd**. Āyet-i Kelāmu'llāh'dan **yā bedī'ü's-semavāti ve'l-arz**⁷¹

(3) dur. Āyet-i besmeledür. Ol günde bunları çok (4) zıkr ve tekrār ideler. İş issinden intizām umūr dileyeler. Eger (5) bu ḫarf-i mezkūrlarını nār-ı necāt veyā vefḳ⁷² şekli ṭaleb (6) oluna, hemān bu günde yazalar. Taḡallūf itmeyeler ve daḡı ḳamer (7) sevir

⁷⁰ Metinde "bucunda, بُوْجُدُهُ", yani kelime tamir edildi.

⁷¹ En'ām sūresi, 101. āyet (*Gökleri ve yeryüzünü örneksiz olarak yaratandır*).

⁷² Metinde "vifḳ, وَفِئْ"

burcunda olsa, evvelki gün gicesiyle Süreyyā menziline (8) olur. Bu menzilin harfi cim'dür. Zikre münāsib **yā cemīl** (9) dür. Bu ism çok tekrār idicek⁷³ her def' ası elli (10) üçer ola. Taḥkīk ve taḥallūf kesb oluna. Mün'imdür. Çok (11) ni' metler ḥāşıl ola. Arzu ideler ve daḥı bu cemīli (12) evvel gününüñ āḥirinde çok tekrār idüp ḳahr ve tehī (13) a' dā dileyeler. Def' i ḥāşıl ola ve bunları daḥı vefk⁷⁴

[116b]

(1) itmek dileseñ bu günde ola. Ḳamer gine şevir burcunda ola. (2) İkinci gün giçesiyle Deberān menziline olur. Bu menzilin (3) harfi **dal**'dur. Zikre münāsib **yā dāyim yā deyyāndur** ve (4) dāyim otuz beş kerre tekrār idüp **murādib** itmege devām (5) dileye, ḥāşıl ola ve daḥı ḳamer cevzā burcunda olsa, (6) evvelki gün gicesiyle Haḳ'a menziline olur. Bu (7) menziliñ harfi **he**'dür. Zikre münāsib **yā hū yā hādī** (8) dür. Çok tekrār ideler. Keşf-i ḥāl ḥāşıl ola ve bir (9) zıkr daḥı **yā mühlīkdür** ve bu zıkr helāk-ı düşmāndur. (10) Ol gün mülāzimet eyle. Düşmen helāk ola ve daḥı ḳamer (11) gine cevzā burcunda olsa, ikinci günü gicesiyle (12) **han'a** menziline olur. Bu menziliñ hurūfı **vav**'dur. Zikre (13) münāsib **yā veliyy yā vekīl yā vedūddur** Bu zıkrı müdām

[117a]

(1) ide, rūz efzūnlüğün getürür. Āyet-i münāsib Āyete'l-kürsi⁷⁵dür (2) ve daḥı ḳamer gine **cevzā** burcunda olsa, ikinci gün gice (3) siyle **Zırā'** menziline olur. Bu menziliñ harfi **zā'dur** (4) ve zikre münāsib **yā zekiyyü't-tāhir min-küllī āfetin bi-ḳudsihi**, (5) evvelinde izālet-i ḡam vardır. Müdām müdāvemetle feraḥ ve sürür (6) ḥāşıl olur. Daḥı ḳamer seretān burcunda olsa, evvel (7) gün gicesiyle Naşra menziline olur. Bu menziliñ ismi (8) **ḥā**'dur. Zikre münāsib **yā ḥayyu yā ḥakīm ya ḥafīz ya ḥalīm** (9) dür. Her nesneniñ kemālini taḥşīl iden budur. Bunu çok (10) mülāzimet ideler. Her vechile mükemmel olalar ve daḥı gine ḳamer (11) seretān burcunda olsa, ikinci gün gicesiyle

⁷³ Metinde "أيدجك"

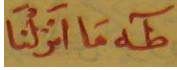
⁷⁴ Metinde "وَفَقْ، وَفَقْ"

⁷⁵ Bakara sūresi, 255. āyet .

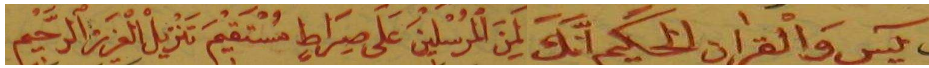
tarfe (12) menziline olur. Bu menziliñ harfi **ṭā'**dur. Zikre münāsib (13) **yā ṭāhir yā ṭabīb yā müṭṭahir**dur. Bu hālāşlık bulmaḫdur. Müşkil

[117b]

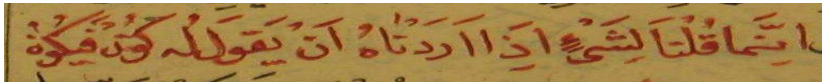
(1) işlerden āyet-i münāsib **ṭāhā mā enzelnā**⁷⁶

dur ve daḫı (2) kamer **esed** burcunda olsa evvelki gün gicesiyle **cebhe** (3) menziline olur. Bu menziliñ harfi **yā'**dur. Zikre münāsib (4) **yā müyesser**dür. Umurun āsānlığın dileyeler. Ṭaleb idüp müdāvetle (5) murād ḫaşıl ola. Āyet-i münāsib **Yāsin ve'l-ḫurāni'l-ḫakīm inneke** (6) **lemine'l-mursalīn 'alā şırāṭin müstaḫīm tenzile'l 'azizü'r-rahīm**⁷⁷

dür ve (7) daḫı kamer gine **esed** burcunda olsa, ikinci gün gicesiyle (8) **Zübne**⁷⁸ menziline olur. Bu menziliñ harfi **kāfdur**. Zikre münāsib (9) **yā kāf**dür. Teveccüh-i teemmile muvāzebet⁷⁹ idüp yüz bir kerre (10) müdāvimet ideler. Dilenen dilek ve maḫşud yerine gelür ve (11) Āyet-i münāsib **innemā ḫulnā lişey'in izā eradnāhu en yeḫüle lehü kün feyekün**⁸⁰

(12) āyetdür⁸¹ ve daḫı **sünbüle** burcunda olsa evvel günü gicesiyle (13) **Şarfe** menziline olur. Ol menziliñ harfi **lām'**dur. Zikre

⁷⁶ Taha sûresi, 1-2. āyet (*tā hā, biz indirmedi*).

⁷⁷ Yasin sûresi, 1-5. āyet (*yā sīn (Ey Muhammed!) Hikmet dolu Kur'an'a andolsun ki, sen elbette dosdoğru bir yol üzere (peygamber) gönderilenlerdensin*).

⁷⁸ Metinde “zebere, زبره”

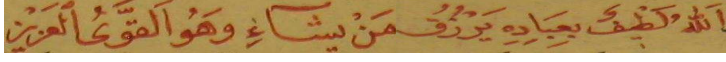
⁷⁹ Metinde “مواطيت”

⁸⁰ Nahl sûresi, 40. āyet (*Biz bir şeyin olmasını istediğimiz zaman sözümüz sadece, ona, “ol” dememizdir. O da hemen oluverir*).

⁸¹ Metinde uyuma gitme yolunda olunduğunu gösterircesine şedde kullanımı vardır: “أبدر”

[118a]

(1) münāsib **yā laṭīf**dür. Yüz yetmiş bir kerre tekrār ideler. ‘ İnāyet (2) ve kerem arzu ideler. Āyet-i münāsib **Allāhü laṭīfu bi‘ibādihi yerzuḳu (3) men yeṣā’ı ve huve‘l ḳaviyyu‘l-‘aziz**⁸²

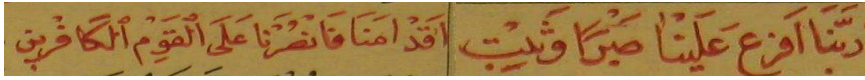
dur ve daḫı gine ḳamer (4) **sünbüle** burcunda olsa, ikinci gün gicesiyle ‘Avā (5) menziliinde olur. Bu menziliñ ḫarfi **mīm**’dür. Zikre münāsib (6) **yā melik yā mecīddür**. Toḳsan kerre tekrār ideler. Hudā-yı (7) bī-çündan celā-yı ḳulüb ‘ināyet ve ri‘āyet ve merātib-i a‘lā (8) maḳṣūdı ḫāṣıl olur. Āyet-i münāsib **ḳuli‘llāhümme mālik (9) ü‘l mülki**⁸³

dür ve daḫı ḳamer **yine sünbüle** burcunda olsa, üçüncü (10) gün gicesiyle **Semāk** menziliinde olur. Ol menziliñ (11) ḫarfi **nūn**’dur. Zikre münāsib **yā nūr yā dāfi‘ūd**ur. İki yüz (12) elli altı kez oḳuyalar. ‘Aḳabince ‘āmmē’-i nāsa ḫayr dilemek (13) gerekdür. Dostlara yaḳınlık ve düşmānlardan emīnlık

[118b]

(1) ṭalebin eyleyeler. Āyet-i münāsib **rabbenā efrā‘ ‘aleynā ṣabrān ve ṣebbit (2) aḳdā menā fānṣurnā ‘alā‘l-ḳavmi‘l-kāfirin**⁸⁴

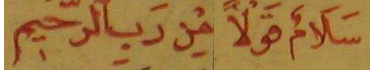
⁸² Şura sûresi, 19. âyet (Allah, kullarına çok lütüfkârdır, dilediğini rızıklandırır. O, kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir).

⁸³ Âli İmran sûresi, 26. âyet. (De,söyle Allah’um mülkün sahibi, malikidir).

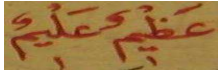
⁸⁴ Bakara sûresi, 250. âyet (Rabbimiz üzerimize sabır yağıdır, ayaklarımızı (düşman karşısında) sabit kılar ve kâfirler kavmine karşı bize yardım eder).

dür ve kamer **mizân** (3) burcunda olsa evvel gün gicesiyle Ğafer menziline olur. (4) Bu menziliñ harfi **sin**'dür. Zikre münāsib **yâ selâm yâ semî**' (5) dür. Yüz yigirmi kez tekrâr ideler şoñra muhâvif dünyâvî (6) ve uhrevîden amân dileyeler. Āyet-i münāsib **selâmun kavlen** (7) **min rabbi'r-raḥîm**⁸⁵

dür ve daḡı gine kamer **mizân** burcunda olsa, (8) ikinci gün gicesiyle **Zübânâ** menziline olur. Bu menziliñ (9) harfi **'ayın dur**. Zikre münāsib **yâ 'azîm yâ 'alîm**dür. Otuz (10) kerre tekrârdan şoñra intizâr-ı umûr dileyeler. Muḡaşşıl bād (11) Āyet-i münāsib **'azîmun**⁸⁶ **'alîmun**⁸⁷

dur. Kamer 'aḡreb burcunda (12) olsa, evvelki gün gicesiyle **Ekleyl** menziline olur. (13) Bu menziliñ harfi **fe**'dür. Zikre münāsib **yâ fettâḡ**dur. Dört

[119a]

(1) yüz seksân toḡuz kerre tekrâr idüp ḡayr ve 'ināyet (2) ṡaleb ideler ve müzāyâḡadan ḡalâş ve menâş isteyeler (3) ve daḡı gine kamer 'aḡreb burcunda olsa, ikinci gün (4) gicesiyle **Ḳalb** menziline olur. Bu menzilüñ harfi **şâd** (5) dur. Zikre münāsib **yâ şamed yâ şâdıḡ**dur. Toḡsan beş (6) kerre tekrâr idüp keşâişü kârühâ ve 'ināyetuha ümîdin (7) ṡutalar. Āyet-i münāsib **ve nezzelnâ mine's-semâi mâen mubâreken** (8) **feenbetnâ bihi cennâtin ve ḡabbe'l-ḡaşîd**⁸⁸

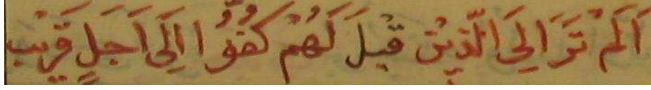
⁸⁵Yasin sûresi, 58. âyet (*Çok merhametli olan Rab'den bir söz olarak (kendilerine) "Selâm" (vardır).*)

⁸⁶"yüce,büyük" manasında âyetten alınmış bir ifade: Mâide sûresi, 94. âyet, Bakara sûresi, 7. Āyet...

⁸⁷"bilen,bilir" manasında âyetten alınmış bir ifade. 13 âyette geçer(Fatr/38, Mâide/94...).

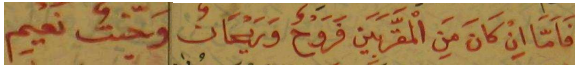
⁸⁸ Kâf sûresi, 9. Āyet (*Gökten de bereketli bir su indirip onunla kullar için rızık olarak bahçeler ve biçilecek taneler (ekinler), birbirine girmiş kat kat tomurcukları olan yüksek hurma ağaçları bitirdik ve böylece onunla ölü bir beldeye hayat verdik. İşte (dirilip kabirlerden) çıkış da böyledir.*)

dür ve dağı kamer **ķavs** (9) burcunda olsa, evvel gün gicesiyle **Şüle** menziline (10) olur. Bu menziliñ harfi **ķāf** dur. Zikre münāsib **yā ķayyūm** (11) **yā ķādirdür**. Yüz seksan bir kez tekrār idüp ķuvvet-i (12) aşhāb ve ecnāb ve za‘īf ezdād ve ebdān dileyeler. (13) Āyet-i münāsib **elem tere ile ‘llezīne ķile lehūm ķūfuvū...ilā ecelin ķarīb**⁸⁹

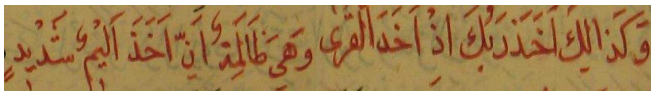

[119b]

(1) ve dağı kamer gine **ķavis** burcunda olsa, ikinci gün gice (2) siyle **ne‘āyim** menziline olur. Bu menziliñ harfi **rā’**dur. (3) Zikre münāsib **yā raḥman yā raḥīm**dür. İki yüz kez tekrār (4) ideler. Na‘īm celāilik ve daķāyık ḥuṣūlün ṭaleb ideler ve (5) āyet **fe-emmā in kāne mine’l-muķarrabīn ferevḥun ve reyhānun** (6) ve **cennetun na‘īm**⁹⁰

dür ve dağı gine kamer **ķavis** burcunda ola. (7) Üçüncü gün **Belde** menziline olur. Bu menzilin harfi (8) **şındur**. Zikre münāsibi **yā şehīd yā şedīd zū’l-baṭş** (9) dur. Üç yüz altmıştekrār ideler. Zālımıñ helākin dileyeler (10) ve āyet-i münāsib **ve kezālike aḥzu rabbūke izā eḥaze’l-ķurā** (11) ve **hiye zālimentün inne aḥzehu elīmun şedīdin**⁹¹

dür. Dört yüz kerre (12) diyüp irtikā’yi, menāhīden ḥalāş dilemek gerek, **şedīd[d]ür** (13) ve dağı kamer **ceddī** burcunda olsa evvel gün giçesiyle

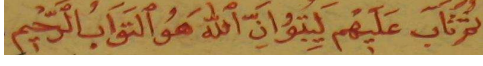
⁸⁹ Nisa sūresi, 77. Āyet (*Daha önce kendilerine, “(savaşmaktan) ellerinizi çekin, namazı kılın, zekāti verin” denilenleri görmedin mi?...yakın bir zamana kadar*).

⁹⁰ Vakıa sūresi, 88-89. āyet (*Fakat (ölen kişi) Allah’a yakın kılınmışlardan ise, ona rahatlık, güzel rızık ve Naīm cenneti vardır*).

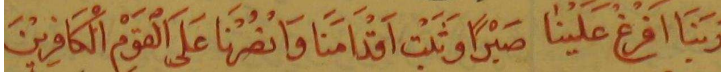
⁹¹ Hud sūresi, 102. āyet (*Zulme sapmış memleketlerin halkını yakaladığında, Rabbinin yakalaması işte böyledir! Şüphesiz O’nun yakalaması can yakıcı ve şiddetlidir*).

[120a]

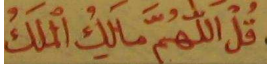
(1) **zābih** menziliinde olur. Bu menziliñ harfi **tā'**dur. Zikre (2) münāsib **yā tevvāb**dur. Hāşşası ma'lūmdur. Āyet-i münāsib (3) **şümme tābe 'aleyhim liyetübü inna'l-lāhe hüve't-tevvābu'r-raḥīm**⁹²

dür ve (4) daḡı gine kamer **cedī burcunda** olsa, ikinci gün gicesiyle (5) **Bel'** menziliinde olur. Bu menziliñ harfi **şā'**dür. Zikre münāsib (6) **yā müsebbit**dür. Beşyüz bir kerre tekrār idüp çāh-ı devletiñ (7) şebātın beķāsın isteyeler. Āyet-i münāsib **rabbenā efra' 'aleynā** (8) **şabrān ve şebbit eķda menā vānşurnā 'alā'l-ķavmi'l-kāfirin**⁹³

(9) dür ve daḡı kamer **deliv** burcunda vāķı' olsa, evvel günü (10) gicesiyle **Su'ūd** menziliinde olur. Ol menziliñ harfi (11) **ḡa'dur**. Zikre münāsib **yā ḡayr yā ḡālīķ**dur. Altı yüz kere (12) diyüp ta'ādī-i aḡkām ve temşiyet-i umür ve ķahr-ı a' dā dileyeler. (13) Āyet-i münāsib **ķuli'llāḡümme mālikü'l-mülķ**⁹⁴dür ve gine kamer

[120b]

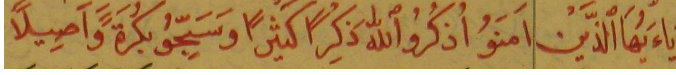
(1) **deliv** burcunda olsa, ikinci gün gicesiyle **aḡbiye** (2) menziliinde olur. Bu menziliñ harfi **zāl'**dur. Zikre münāsib (3) **yā zāķir yā zāiru yā zū't-ṡavldur**. Bu zikri yedi kerre deyüp (4) ķabül-ı muḡabbat dileyeler. Āyet-i münāsib **yā eyyühe'llezīnü** (5) **āmenü uzķürü'llāhe zīķrān keşīrān ve sebbiḡü būķraten ve aşılan**⁹⁵

⁹² Tevbe sûresi, 118. âyet (*Sonra (eski hâllerine) dönsünler diye, onların tövbelerini de kabul etti*).

⁹³ Bakara sûresi, 250. âyet (*Rabbimiz üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı (düşman karşısında) sabit kılar ve kâfirler kavmine karşı bize yardım et*).

⁹⁴ Âli İmrân sûresi, 26. âyet (De,söyle Allah'ım mülkün sahibi, malikidir).

⁹⁵ Ahzâb sûresi, 41-42. âyetler (*Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin ve O'nu sabah akşam tespih edin*).

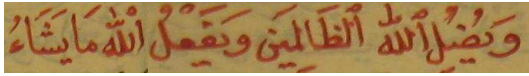
(6) ve dağı kamer **hūt** burcunda olsa, evvel gün gicesiyle (7) **Muḳaddem** menzilinde olur. Bu menziliñ ħarfi **zād'dur**. Zikre (8) münāsib **yā dārrdur**. Toğuz yüz bir kerre oğuyalar. Ĥurmet (9) ve izzet nīk-nāmlıq taleb kıllalar, zālımlarıñ helākin göze (10) deler. Āyet-i münāsib **illā la'netu'llāhü 'ale'z-zālemīn**⁹⁶

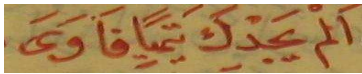
dür ve (11) dağı gine kamer **hūt** burcunda olsa, ikinci gün giçesiyle (12) **Muvaḥḥar** menzilinde olur. Bu menziliñ ħarfi **zā'dur**. Zikre (13) münāsib **ya zāhir yā zahr**, yüz kere oğuyup zālımıñ ħorluğun

[121a]

(1) isteyeler. Āyet-i münāsib **ve yuzuli'llāhi'z-zālimīne ve yef' al (2) u'llāhü mā yeşāü**⁹⁷

dur ve gine kamer **hūt** burcunda olsa üçüncü (3) gün **Reşā** menzilinde olur. Ol menziliñ ħarfi ġayn'dur. (4) Zikre münāsib **yā ġanī yā ġāybdur**. Biñ altmış kez tekrār (5) idüp ħuşül-ı maṭlabı ve devām-ı ġinā isteyeler. Āyet-i (6) münāsib **elem yecidke yetimān feāvā**⁹⁸

dur vallāhü a'lem. (7) Bu yigirmi sekiz menāzil ki beyān olundu. İlmini amelini (8) göre, kendü günlerinde isti'māl idmek gerek. Taḥallüf itmeyeler. (9) Ĥazret-i Alī rađıallahü an Ca'fer-i kebīrinden ki mustaḥracdur. (10) Öyleki, ri'āyet ile isti'māl idersiñ. Cemī'i muğayyebāt (11) saña mekşūf ola ve aḥvāl-i āleme ve zamāire muṭṭālī'

⁹⁶ Hūd sūresi, 18. āyet (*Allah'ın lâneti zalimler üzerinedir*).

⁹⁷ İbrahim sūresi, 27. āyet (*Ve zalimleri dalâlette bırakır. Allah dilediği şeyi yapar*).

⁹⁸ Duhâ sūresi, 6. āyet (*Seni yetim bulup da barındırmadı mı?*).

(12) olası ammā şerāiṭ budur kim pāk ve ḥalāl ḥūr ve (13) dāyım ‘amel-i sālīh üzerine olası. Münhiyātdan perhiz

[121b]

(1) idesin ve fahşayātla mülevveş olmayasın ve daḥı bu (2) ḥavāşa muḳayyed olan şübhe yokdur ki mecmū‘-ı esrār (3) ḥāl-i māzī ve mustakbel ma‘lūmuñ ola. Her ne maḳsūd (4) üzerine kılursıñ ḥāşıl olur. Bi-izni’llāhi ta’ālā (5) ḳamer **ḥamel** burcuna dāḥil olsa; ata binmek, ḥammāma girmek, (6) tavar, kıymetlü cevāhir şatun almaḳ ve gemiler şatmaḳ ve şuya (7) indirmek, gūy ve çevgān oynamāḳ, tırnaḳ kesmek, ḳay’ ḡarḡara (8) itmek ve ḳaftan biçmek, ḳaradan şefer itmek eyüdü. Ḳul, cāriye (9) şatun almaḳdan ḳasd-ı ḥacāmat itmekden ḥazer ideler. (10) **Ḳamer sevir** burcuna dāḥil olsa, bir yere ḥareket (11) ve naḳl itmek nigāh-ı baḡ baḥçe şatun almaḳ ve binā’ı ‘imāret (12) eyüdü. Bu vaḳtda binā olunan çok zamān dura ve (13) ḡurüre ve ḳarz almaḳ, gemiler şatmaḳ, tırnaḳ kesmek, aḡaç

[122a]

(1) dikmek, oḡlancığı südden kesmek eyüdü lākin (2) yeñi biçmekden ve giymekden ḥazer ideler. **Ḳamer cevzā** burcuna (3) dāḥil olsa, ḥamāma girmek, ḥişārlar ve yüksek (4) dīvārlar yapmak, pādīşāhlar, begler, kātibler menziline girmek, (5) bey‘ ü şirā mu‘āmele itmek, sāz ve edeb ve ince şon‘atlar (6) itmek, nuḳūş-ı zīnet, sefer ve ḥareket itmek eyüdü ve (7) **ḳamer seretān** burcuna dāḥil olsa, ḳuyılar ḳazmaḳ, (8) şuda şikār itmek ve yüzmek, gemiler şatmak (9) ve oynamāḳ, tırnaḳ kesmek, yeñi bicüp giymek, deryāda sefer (10) itmek, şerbet içmek ve orta ḥālī kimesnelere iḥtilāṭ (11) itmek eyüdü lākin ‘aḳd-i nikāḥdan ḥazer ideler. **Ḳamer esed** (12) burcuna dāḥil olsa; ḥammāma girmek, binā ‘imāret, (13) pādīşāhlara girmek, manşub vermek, tırnaḳ kesmek

[122b]

(1) ve nisāya dāhīl olmak, neke cigere ve qalbe mute‘allık emrāza (2) ‘ilāc itmek eyüdüdür lākin yeñi biçmek giymek, kul, cāriye (3) şatun almağdan hāzer ideler. **Ƙamer sūnbūle** burcuna hulūl (4) itse; zirā‘at şirket bey‘ ü şirādan almağ virmek, edeb (5) öğrenmek, Ƙur‘ān oğumak, umūr-ı şer‘iyye eyüdüdür. Dağı kitāb (6) ve erbāb-ı muhāsebātīñ re‘isleri üzere girmek eyüdüdür. Yeñi (7) bicüp giymek, ticāret ğille şatun hep eyüdüdür. **Ƙamer mizān** (8) burcuna dāhīl olsa; yeñi bicüp giymek ve kul, cāriye (9) şatun almağ, sāzende getürmek, şuya gemiler endirmek, (10) tırnağ kesmek, toğın avlatmak, da‘vet itmek hep eyüdüdür lākin (11) binā ‘imāretten, nisāya dāhīl olmağdan, beğāsı murād olunan (12) nesnelere hāzer ideler. Burcīñ nişfinda şerbet içmek (13) ve kāsıd-ı hacāmat⁹⁹ itmek eyüdüdür. **Ƙamer ‘akreb** burcuna dāhīl

[123a]

(1) olsa; müşhil-i şerbet içmek, hāmmāma girmek, (2) huzūrı rāhat eyüdüdür lākin seferden, ‘ağār almağdan, (3) gemi almağdan, qan dökmeğden, yeñi biçüp giymekden hāzer (4) ide. Hāşıl-ı kelām bu burc mezmūm u meşyūmdur. Sefer-i hareket (5) için **Ƙamer Ƙavis** burcuna dāhīl olsa; hāmmāma (6) girmek, yeñi biçüp giymek ve baraq şatun almağ, oğ (7) atmak eyüdüdür. Evvelinde kul, cāriye şatun almağ, şirket (8) eyüdüdür. Menāzil-i mülūk ve eşrāf ve ‘uzemāya duğul (9) ve hācet taleb eylemek ve mufāşala¹⁰⁰ ‘ilāc itmek, şikāra (10) çıkmağ hep eyüdüdür. **Ƙamer ceddī** burcuna dāhīl (11) olsa; meşāyiğ ile ihtilāf ve yağın yirlere hareket, (12) kul, bağ ve bahçe ve ‘ağār şatun almağ eyüdüdür lākin saza (13) ta‘lim itmek ve cāriye şatun almağ ve bey‘ ü şirāya

⁹⁹ Metinde “hicāmat, حِجَامَتٌ”

¹⁰⁰ Metinde “mufāşila, مُفَاصِلُهُ”

[123b]

(1) nâzır olmak ve virmek ve istifrâz hep bu cümle eyü degildir (2) lâkin kıyu kızmağ, ‘imâret itmek eyüdür. **Ƙamer deliv** burcuna dâhil (3) olsa; hareket ve göç¹⁰¹, temel urmağ ve istifrâz ve âlât-ı (4) harb işlemek eyüdür. Oğlancık südüni kesmek, nikâh, (5) rızâ‘ ve dizlere ‘ilâc eyüdür lâkin inceklere ‘ilâc, (6) bedenden kıan çıkıarmağ yaramızdır. Bu burcda eyüdür. Umür-ı (7) meşâyihe nazır eyüdür. Devâm-ı şebâti murâd olunan işler. (8) **Ƙamer hut** burcunda dâhil olsa; deryâda kıarada (9) sefer, yeñi bicüp giymek, bâğçelerde seyr-i huzûr, müşhil-i (10) şerbet içmek, yüzmek, ta‘lîm eylemek, büyük ağaçlar (11) dikmek, kııl gidermek, ‘ilâc étmek eyüdür lâkin inceklere (12) kıan aldırmağ, esir almağ yaramaz lâkin mekâtibâta inşâ eyüdür (13) vallâhü a‘lem ve aħkem.

[124a]

(1) SEBEB-İ HUSÛF

(2) Cürm-i arz, cürm-i şems ile cürm-i kıamer ortasında (3) hâ’il olmağdır. Cürm-i arz, cürm-i şems ile cürm-i kıamer (4) ortasında hâ’il ola. Kıamer arzıñ gölgesinde (5) vâkı‘ olup nür-ı şems aña ırmeyüp kıameriñ aşı (6) kıaralığı zâhir olup kıamer tutulmuş olur. Cürm-i arzdan (7) cürm-i şems büyükdür. Cürm-i arzıa ırışüp tecâvîz (8) ider. Cümle kıamer maħrûtı içinde vâkı‘ olursa, (9) bütün tutulmuş görünür. Ba‘z vâkı‘ olursa, (10) ba‘zı münhasıf görünür ve a‘lemü’llâhü ta‘âlâ temmet.

(11) yekşenbe ... düşenbe ... seşenbe ... çehârşenbe

elif   be   cim   dal

(12) pençşenbe ... cum‘a ... şenbe ...

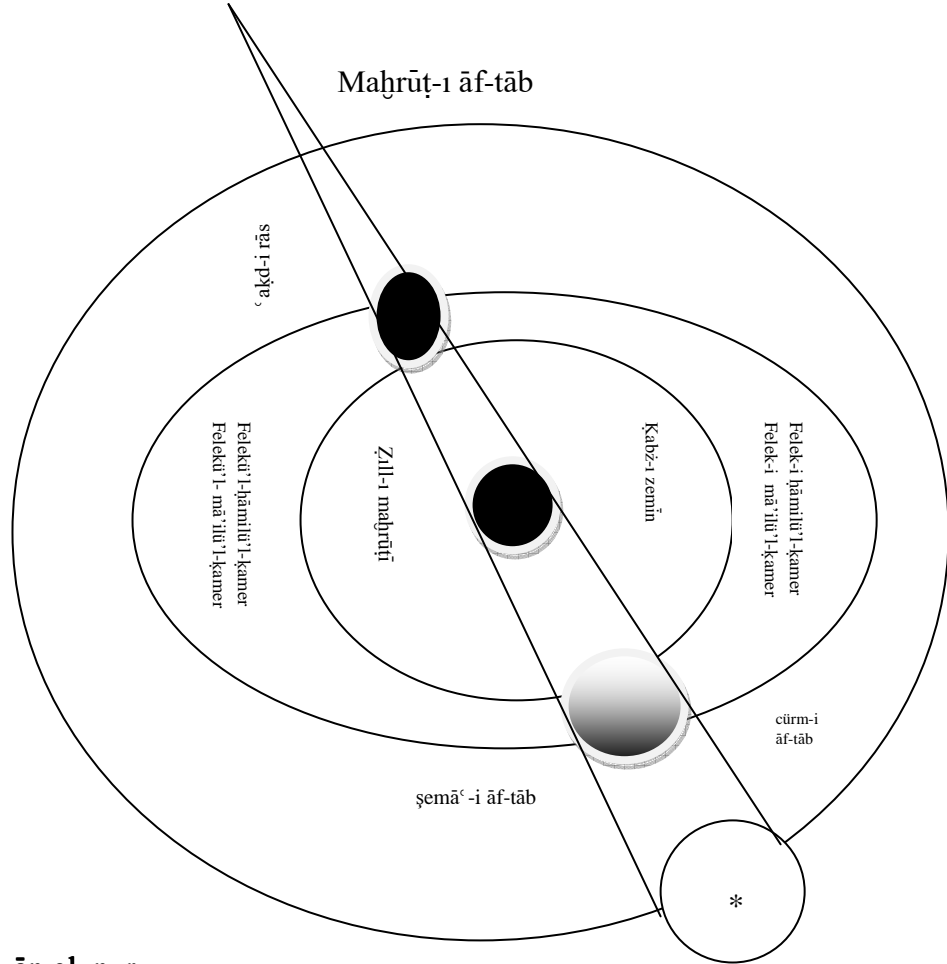
he   vav   ze

¹⁰¹ Metinde “göç, كُوج”

(13) 1 2 3 4 5 6 7

[124b]

(1) **Küsuf dâ' iresidür.**

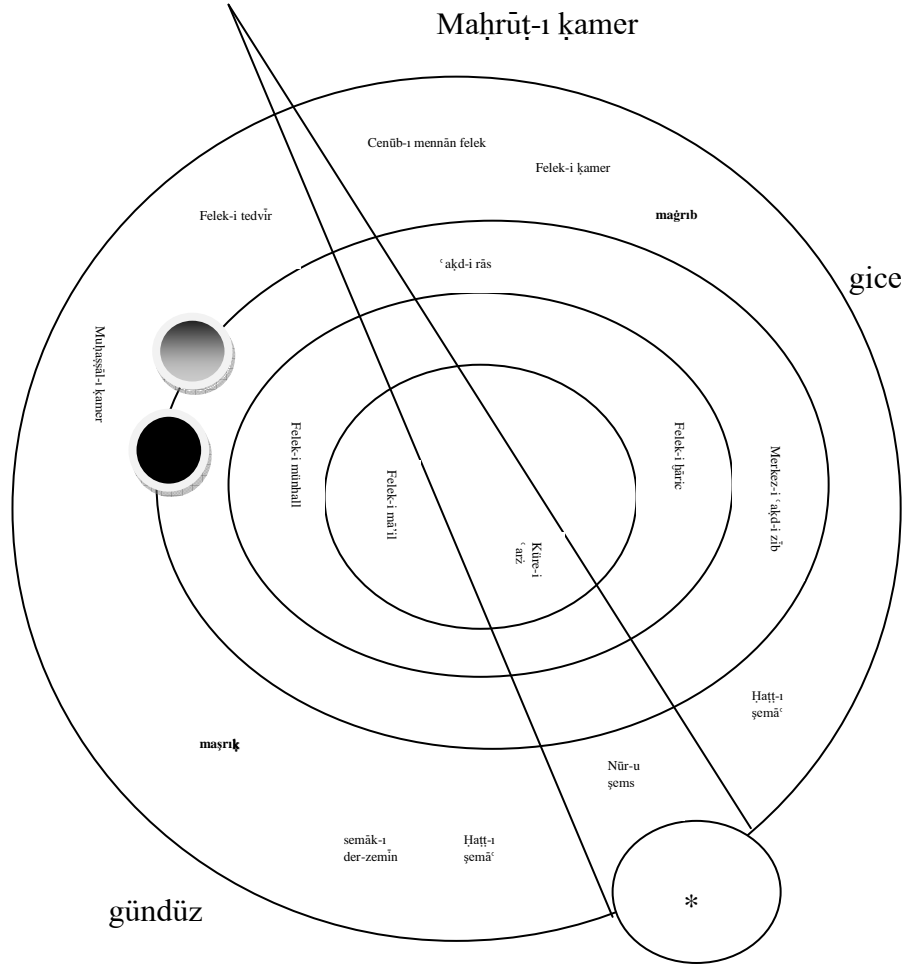

(2) **Beyân olunur.**

[125a]

(1) **Ḥasf dâ' iresidür.**

(2) **Beyân olunur.**

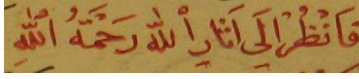
[125b]

(1) ... Bu burc nâriyyedür ... **DER-BEYÂN-I BURC-I EŞNÂ-İ 'AŞERÎ Kİ BEYÂN VE 'AYÂN İDERLER.**

(2) ... **Taḫsîm-i derece burc-ı ḥamil ...**

(3) **Güneş** ḥamil burcunuñ her gün bir derecesini seyr ider. (4) Güneş bu burcda iken zamân bir güne olur. Ortalık revnaḫ (5) bolur. Zemîn yüzi ça'ir çimen ârâyide ḫılır. Âb

(6) ve hevā şems ve duha kuvvet birle per ve rüşen olur. Turāb (7) nebātāt virür. **fānzur ilā aşarı'llāh rahmetu'llahi**¹⁰²

aḥyāsını (8) ehl-i nazar görür. **Güneş** bu ḥamil burcunda iken cihān (9) sarayına gāyib 'āleminden bir vücūd gelse; ricāl (10) ve gerek nisā ol vücūd şāhib-i sa'ādet olsa (11) gerekdür ve hem yüzi kıtlu kelāmı tatlu ḳademi mubārek (12) olsa gerekdür. Ḥayrı, iḥsānı bol ola. Velī cimā' la (13) başı gāyet hoş ola ve belinden ehl-i 'ayāl bī-ḳiyās

[126a]

(1) gele, söyle kim zürriyyetle vilāyetler tola, ḥüsn-i ḥalk (2) ḥalīm ve gāyet tamām ola, koyun kıuzı aşıından düşe (?? dönüşe), (3) aña uşşı ola ammā ol vücūd çok yaşamaya, 'ömri az (4) ola, ṭavā'ifiñ ḳocalması kıatı ola. **Nazm**

(5) Çok yaşamaya bular gide yigit ...

Şöyle ki ḳocalar yaşamaz ki işit

(6) İşbu resme gösterir ḥikmet yüzi ...

Evvel āḥir budur hikmet sözi

(7) ... **Bu burc arzıyyedür ... Taḳşım-i derece burc-ı sevir ...**

(8) Andan güneş ḥamil burcunu seyr idicek sevir burcuna (9) gider. Güneş sevir burcuna gidicek 'ālem bir dürülü daḥı (10) olur. Şöyle kim tağ, taş, şahrā, yazı, ça'ir çimen (11) lāle ve boğmān sünbül birle müzeyyen olur ve yer (12) altında nebāt zuhūra gelür. Ağaclar daḥı yer yer çiçekler gösterür. (13) Bıñarlar şuyı artar. Ziyāde olur. Şöyle kim cihān cinān-ı

¹⁰² “Allah'ın rahmet eserlerine, delillerine bak” anlamında âyet (Rüm süresi”30”, 50. âyet). Kur'an-ı Kerim'de “فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ اللَّهِ رَحْمَةً اللَّهُ”

[126b]

(1) cennet şıfat olur ve yer yer nebâtdan irişir, biter. Her ne kim (2) varısa artar, kuvvet bulur. Âdem oğlanları dağı rızkı (3) için tobrağ birle dürüşür. Gice gündüz zaħmete (4) meşğul olur. **Güneş** şevir burcunda iken anadan kim (5) toğsa, ol vücūd şüretde ħūrī sīretli olur. (6) Ġāyet kuvvetlü olur. Şöyle kim işlemekden arımaz ve uşanmaz. (7) Ekin¹⁰³ birle başı ħoş olur. Toprak işinden her neye (8) el şunarsa, ele gelür ammā ol kişi ġāyet ebleh olsa (9) gerek. Şöyle kim dilek için gece gündüz işleye ve ne kadar (10) çok yerse ašlā toymak bilmeye, kendüden uluya (11) dağı ‘izzet kılmaya oturduğundan bī-ħaber ola ammā (12) çok yaşamaya, az zamānda çok zaħmet ve meşakķat (13) getürgen ola, bir nicesünün oğlı ve kıızı begāyet

[127a]

(1) çok ola, şöyle kim ‘ömri dāyim zaħmet ile ve ħasretle (2) geçe, rāhat az ve zaħmeti efzūn ola. **Nazm**

(3) Rāħatı olmaya anlaruñ yaķın ...

Nitekim yokdur o gözüñ iy emīn

(4) Hikmet içre şöyledür ki söylerim ...

Evvel āħir hep saña şerħ eylerim.

(5) ... **Bu burc hevāyīdür ... Taķsīm-i derece burc-ı cevzā ...**

(6) Güneş şevir burcını seyr idicek cevzā burcuna gider ve (7) **güneş** cevzā burcuna gidicek cihān bir güne dağı döner. (8) Hevānıñ ne kim kuvveti var-ısa¹⁰⁴ yire iner. Ağaçlar dağı yemişler (9) terkīb bağlar. Şöyle kim ‘ālemiñ ni‘metleri artar ve dolar ādemiñ, (10) ħayvanıñ rızkı artar. Zemīniñ yüzi güler. Ni‘metleri (11) artar. Şöyle kim

¹⁰³ Metinde “iken, اِيكُنْ”

¹⁰⁴ Ekleşme başlangıcı: وَارْبَيْسَهُ.

cihān¹⁰⁵ anbārına başlamağa yüz tatar. **Güneş** (12) bu burcda iken cihān sarāyına gāyıp ‘āleminden bir (13) vücūd gelse, ol vücūd-ı mu‘accib gāyet tekebbür ola ve

[127b]

(1) dağı şöyle nā-kes ola, kim elinden bir dāneyi (2) yüz gavğa birle allalar ve her kimiñ ile şıvaşa anı (3) dögeler(deñeler) ammā ol kişi gāyet māl-dār ola, ağaç bābında (4) her ne kim tuta, ilerü gele. Velī ekşeriniñ veledi ikiz ola, (5) ‘ömürleri olup çok yaşamayalar, rüzgārı hoşluğ (6) ile rüzgārı hoşluğla geçüreler. **Nazm**

(7) Çok yaşamayalar velī şöyle kim var ...

Hoşluğla geçüreler rüzgār.

(8) Hikmet içre şöyledür iy biş-bīn ...

Kim saña şerh iyledim işbu yaqīn.

(9) ... Bu burc ābiyyedür ... .. Takşīm-i derece burc-ı seretān ...

(10) **Güneş** seretān burcuna gidicek cihān bir güne dağı döner. (11) Şöyle kim dünyā ser-tā-ser zemīn rızqlanur. Rızq bir iken (12) on olur. On iken yüz olur. Yüz iken biñ olur ve (13) biñ iken bī-қыās olur ve şunuñ cemī‘ nésne üzere

[128a]

(1) kıymeti artar. Kesb ü kār ehl-i ma‘āş ortasında ziyāde (2) olur. Hevāniñ dağı keremi yer altında güneş ħarrı var. (3) Doğunca dağı teraqqī bulur. **Güneş** bu burcda iken anadan (4) eger erkek ve eger dişi toğsa, gāyet jışt olur ve (5) hem a‘zāsında bir yeri nāqīs olmayınca olmaz. Yā eli (6) yā ayağı ağsağ yā egri gözlü olur ammā ol kişi (7) gāyet ħelāl yéyici ola. Şu ile işlenür işlerden (8) her ne kim dutarsa elinden gelür. Velī ‘ömri az ola. Oğlı (9) kıızı bī-қыās olur vallāhü a‘lem ve aĥkem. **Nazm**

(10) Az yaşaya çok ola oğlı kıızı ...

¹⁰⁵ Metinde “نَهَان”

Key temîz ola velî egri gözi.

(11) ... Bu burc nâriyyedür ... .. Taḫsîm-i derece burc-ı esed ...

(12) **Güneş** esed burcuna gelicek, cihân bir güne daḫı döner. (13) Şöyle kim cemî'î hayvân ve nebât kemâline irür.

[128b]

(1) Begler ve melikler daḫı ol vaḫt birbirine hücûm itmek (2) ardınca olur. Yırtıcı cânavarlar daḫı hıza gelüp seyr (3) ider. Bir yerden bir yere giderler ve yer daḫı [ol] vaḫtda şüretler (4) ḡâyet mergûb düşer. Tâlibler daḫı derd-i hüsnden firâḫ (5) odına pişer. **Güneş** bu burcda iken cihân sarâyına gelen (6) vücûd ḡâyet kuvvetlü ve heybetlü olur. Begler melikler ḫatında (7) daḫı mergûb olur. Belki manşub-ı çâh irişür. Erlik (8) içre daḫı meşhûr olur. Şöyle kim ırâḫdan yaḫından adın (9) işidenler vehme düşer ve ol vücûd ḡâyet mürüvvetlü (10) düşüp ve keremli olsa gerekdür. Şöyle kim anasın öldürene (11) daḫı mürüvvet itse gerekdür ve her sefere varırsa, uğrılar (12) ölür. Sağ esen varur gelür. Oḡlı kıızı az ola. **Nazm**

(13) Çok yaşaya oḡlı kıızı ola az ...

Kendisiniñ ola 'ömri dırâz.

[129a]

(1) Hükmi budur, hükminiñ iy şehr-yâr ...

Dehr içinde evvel âḫir âşikâr

(2) ... Bu burc arzıyyedür ... Taḫsîm-i derece burc-ı sünbüle ...

(3) **Güneş** sünbüle burcuna gidicek¹⁰⁶ cihân bir güne daḫı döner. (4) Nebât dâne taḫıl tereliginden ḫaşeklige döner. Cümle yeryüzi (5) şarar. Her bir biçin oraḡa gelür. Güneş

---

¹⁰⁶ Metinde “كَيْدَجَاك”

ḥarārati zemīn revnağı (6) büzürkdurur. Ğāyet ucuzluk olur. Zamān ḳavminüñ gözi (7) gönli ṭoyar ve cümle anbārlar bol ni‘ met olur. Çoqlar işini (8) gücünü terk iderler ve biri dağı bu kim ol vaqtın ceng (9) ‘āşūblar çok olur. Seyfler revāyiş düşer. **Güneş** sünbüle (10) burcunda iken her kim vücūda gelse, eger er eger nisā ğāyet (11) renc-ber ola, kār ü kesb ola, malı genci çok olup yéyici ve (12) yedirici ola, elinden çok kişiler ḥayrı ni‘ mete irişeler, (13) her ne kim ṭutarsa fā‘ide ḳıla, ziyāde olmaya lākin ḳan dökücü

[129b]

(1) ola, elinden çok ḥatalar gele, velī oğuldan ḳızdan maḥrum (2) ḳala, ya‘ nī oğı ve ḳızı ṭoğsa durmaya. **Nazm**

(3) Durmaya oğı ḳızı ‘ays-bīn ...

Şöyle ki biçin dağı durmaz yağıın

(4) Ḥikmet ehli şöyle didi bu sözi ...

Ḳāt‘ ā ki üremez oğı ḳızı

(5) ... **Bu burc hevāyīdür ... Taḳşīm-i derece burc-ı mīzān ...**

(6) **Güneş** ki mīzān burcuna gidicek zemīn bir revnağı dağı döner. (7) Şöyle ki gice gündüz berāber olur. Ḥalāyıkda ḥastalık artar. (8) Ölüm ziyāde olur. Ağıaçlar yaprağıın dökmege başlar. Zamān gine (9) mātem donların giyer. Niçe çāh-ı manşub işleri mertebesinden (10) ‘azl olur. Çok māl genc issileri dağı mālдан çıkarınça vilā (11) yetlere fitne düşer. Niçe şehirler ḳal‘ alar ḥarāblığa yüz ṭutar. (12) **Güneş** bu burcda iken anadan kim ṭoğsa, ol vücūd mühendis (13) olur. Şöyle kim her ne görürse vezne varur. Ekin dağı ekerse

[130a]

(1) veznin bulur. Ḥarāmı ve ḥelāli körklü fark ḳılır. Niceleriñ (2) müşkölleri anıñ ḳatında ḥall olur vallāhü a‘ lem. **Nazm**

(3) H̄all ider her müşküli iy şeh̄r-yār ...

Evvel āh̄ir aşılla şöyle ki var

(4) Aşlını her nesneniñ ekilür bilür ...

Şöyle ki mizān her vezn kıılır.

(5) ... **Bu burc ābiyyedür ... .. Taḫsīm-i derece burc-ı ‘aḫreb ... ..**

(6) **Güneş** ‘aḫreb burcuna gelicek, zamān bir güne daḫı döner. Günün (7) yaylığı gider. Muḫālif yellər eser. Nişānı daḫı görünür ve giyāhlarıñ (8) varıca derisi daḫı ölür. Buluḫlar hevāda oynamağa (9) başlar, daḫı ḫalāyık içinde ma‘āyiş artar ve daḫı ‘avānlar, zālımlar (10) “melāleti” mazlūmları incitmeğe başlar. Ādem oğlanlarıñ şāzlığından (11) artık olur. **Güneş** bu burcda iken anadan kim doğarsa; (12) ḡāyet ‘avān ola, ḫalāyıkı incidici ola, şöyle ki cihān (13) ḫalkı anıñ yavuzluḡundan ḫorḫa daḫı şūreti ḡāyet ḫorḫunc

[130b]

(1) olsa gerekdür. Şöyle kim elinde yā ayaḡında sözünde yā (2) gözünde bir nişānde ola, noḫşāndan ve dili daḫı ḡāyet (3) acı ola, şöyle kim sözün işidenler aña la‘net ideler ammā (4) mālı genci çok ola lākin kimseye ḫayrı degmeye, iḫsān (5) neydüḡün bilmeye ammā oḡlı kıızı ḫūblar ḫoḡa, velī üremeye (6) ve bir daḫı bu kim yalan yere and içici ola, kimse ile ‘ahd (7) beklemeye, ‘ahdine aşıllā vefā eylemeye. **Nazm**

(8) ‘Ahd ü peymān beklemeye ol pelīd ...

H̄alk içinde adile ola ‘abīd

(9) İncide ḫalkı yürüye dün gün ...

Şöyle kim ‘aḫreb durur iy zū-fünūn

(10) ... **Bu burc nāriyyedür ... .. Taḫsīm-i derece burc-ı ḫavis ...**

(11) **Güneş** kavis burcuna gelicek, zamān bir güne daḥı döner. (12) Şöyle ki zamān beheves amtar̄ir Őeklin dutar. Baḡ baḡçelerin (13) revnaı gider, bozular. Būlbūl, umrı, urāc, būmla zāḡ ve

[131a]

(1) ḡurāb ölü. Bir daḥı bu kim yeryüzüne gökleriñ ḥıŐmı (2) heybeti iner. Yaḡmurlar yaḡmaya baŐlar. Kūhī ve saḥrālar bulād (3)+būŐ olup yüzleri bozular. Yer gök birbirinden intiām (4) almaḡa baŐlarlar. Şöyle ki cümle ‘āyānuñ ma‘lūmıdır ve (5) **güneş** bu burcda iken anadan kim toḡsa, eger erkek ve eger (6) diŐi ḡāyet addi-endāz ve t̄ir-endāz olup, ḥayrında (7) dūrüst olur. Şöyle kim anıñ elinden dūŐmānları ḥazer (8) ılır. Alup virmekde ḡāyet mu‘amillū olur. Her ne kim (9) mu‘āmelede raıbe ıla uŐŐı olur. Beglere selaınlere (10) merḡūb dūŐer ve ḥürmetlü dūŐer. **Nazm**

(11) Merḡūb olur ol kiŐi Őöyle kim var ...

Begler içinde yaın iy Şehr-yār

(12) Şöyle kim ḥıdmetdurur t̄iri kemān ...

ıymeti adri bilenlerde iy cān

(13) ... **Bu burc arzıyyedür ... .. TaŐim-i derece burc-ı cedī ...**

[131b]

(1) **Güneş** cedī burcuna gelicek, zamān bir güne daḥı döner. (2) Şöyle ki yeryüzüniñ revnaı almaz. Hem ḥayvānlar kim vahŐiler (3) dūr, ya‘nī taḡ Őahra cānavarlarıdır. Zebūn dūŐer. Őikār sayd (4) oldemde firā(vā)n olur. Cümle maḥlūāt ol vat (5) insān Őekk alır ve biri daḥı bu kim Őāḥib-i vilāyet (6) Őāḥib-i riyāzetleriñ ol vatda vatları ḥoŐ (7) olur ve ālīb-i mürīdler daḥı murāda iriŐür. **Güneş** (8) bu burcda iken anadan kim toḡarsa, ḡāyet ademi mubārek (9) vıcūd-ı sa‘ādete, vilāyete raḥmet iriŐür ve lāyık olur. (10) EkŐerī Őāḥib-i terk olur. Cihān iŐinden vazgelür. (11) Bir nicesi daḥı avculuda,

şayd-ı şikār itmekde başı hoş (12) olur. Velī çok yaşamaz. Yaşarsa dağı iflāh olmaz.
(13) Oğlı kıızı ıuramaz ve ıoğmaz, üremez. Bir yirde oturmak

[132a]

(1) sevmez. Dāyim gezmek ve yürümeğ ister. **Nazm**

(2) Arıamaz uşanmaz yürümeğden iy paşa ...

Gice gündüz pāy urur ıaşdan ıaşa

(3) Ceddi gibi bir dem ibrām eylemez ...

Lākin rāzın kimseye fāş eylemez

(4) ... **Bu burc hevāyīdür ... Takşīm-i derece burc-ı deliv ...**

(5) **Güneş** deliv burcuna gelicek, cihān bir güne dađı döner. (6) Şöyle kim şular gine artar. Tūfān mişāli yağmurlar olur. (7) rub^c -ı meskūnīñ çok yerlerine seller gelür, göller ıolar. (8) Yeryüzi nūş ve nümā bulur. Hāk ve zemīn çūşa gelür. (9) Şovuđlarıñ ferri ^citidāle döner. İnsān dađı başlar. (10) Şafrā yarađın görür. İklim iklim yarar. Rızık kadırlanmađa (11) başlar. Kıızılık şüretin ider. **Güneş** bu burcda iken her kim (12) vıcūda gelse, ğāyet çesür çapik vıcūd olur. (13) Anı lu^c b ile yā mekr ile kimse çāre bulmaz ve mađbūn

[132b]

(1) kıılmaz. Hem kere gibi pākīze kıpar, rızkı dağı eline girür. (2) Hem andan kimse incinmez. ^cÖmri uzun, kendü zū-fünūn (3) oğullu kıızlı olur. Şöyle kim kıyāmete dek nesli kıalır ve niceler (4) ol nesliñ hayrı ve ihsānıñ alalar. **Nazm**

(5) Şöyle ol kışiniñ hayrıkim ...

Kim gerekse anı göre iy hākīm¹⁰⁷.

---

¹⁰⁷ Metinde “مكح”

(6) Deliv şuyı gibi ‘aynı şaçar ...

İy nice yoqlu anuñla hoş geçer.

(7) ... **Bu burc māiyyedür ... Taḫsīm-i derece burc-ı hūt ...**

(8) **Güneş** hūt burcuna gelicek, cihān bir güne daḫı döner. (9) Şöyle kim deryālar çuşa gelür. Buluḫlar andan şu alur. Şu (10) yaḡmur olup yaḡar. Kimi dürr-i çevāhir kimi ḫarr-i mühre olur. (11) Kimi nūş-dār olur, kimi zehr-i ḫātil olur, daḫı rū-yi zemīn (12) başlar. Neşv ü nemā ḫutup beşere virür, ḫayātlanur. Ğayb ‘āleminden (13) yer giyāhları yer yer cümle yüz gösterir, cümle deñiz ve ḫuru cānavarların

[133a]

(1) rızḫı āsānlıḡla bulur. **Güneş** bu burcda iken anadan (2) kim toḡarsa, ḡāyet cevmerd ola, ‘ilm-i ḫikmete eli irişür. (3) Şöyle kim çok kişiler anuñ elinden menzile ve mertebeye (4) yetişür ve daḫı ḡāyet pāk-dāmen ḫopar. Kimseniñ ehline (5) yavuz naḫar ile baḫmaz. Deñiz seferi ile başı hoş (6) olur. Belki deñizde ‘ömri öküş olur. Oḡlı ḫızı (7) çok olur. Şöyle kim il şehir ḫolar temmet. **Nazm**

(8) Şöyle ki nesli yüz biñe irür ...

Hem toḡulmuşlar anıñ nesli durur.

(9) Kimse incinmez ol erden şehr-yār ...

ḫikmet içre budur şöyle kim var.

(10) ... **Beyt-i cedi delivdür ... Der-beyān-ı şıfat-ı zuḫal ...**

(11) Bu zuḫal bir hindu şeklinde durur.

Bir nefesde iki aylıḫ yol yürür.

(12) Yedinci gökdedür anıñ mekānı.

Otuz yılda birdür Anıñ seyrānı.

(13) Ol kiřinũn kim zuħaldur yıldızı.

Her hũnerde kãmil olur kendũzi.

[133b]

(1) Key hũner-mend şaşş koyar hem funũn.

Çok işe ħall idici zũ-funũn.

(2) Cũmle fenni ħãřıl ider ol kişi.

Gördiđi dem õgrene her bir işi.

(3) Kendũden şon‘ atları te’lif **éder**.

‘ Aql irişmez işleri taşnif ider.

(4) Key mũhendis olur sãħib-i ħesãb.

Her kıyãs cem‘ ider o iy řebãb.

(5) Bunca fenn iħinde lãkin iy emĩn.

Ol kiřiniñ řãli‘ i ola hemĩn.

(6) Ol kiřinũn řãli‘ i ola ‘ abĩd.

İşleri revãyiř lĩk ola kãsĩd.

(7) řãli‘ i işine ħõre olmaya.

İş çalmıya kim elinden gelmeye.

(8) ...Beyt-i şavs ħũtdur... ... Der-beyãn-ı şıfat-ı mũřteri...

(9) Mũřteri altıncı ħõkde durur.

On iki ay seyri bir ħõkdedũr.

(10) Ol kişi kim müşteridür yıldızı.

Diñle imdi nicedür işbu sözi.

(11) ‘Ālim [ü] dānā olur ol kişi.

Tedbīr ile merī?? olur anñ işi.

(12) Çāh-ı manşub hem anñ tūfeyldür.

Nicelerüñ derdine dermān kıılır.

(13) Mergub olur halk içinde kıatı.

Ķamudan a‘ lā olur rütbiyyeti.

[134a]

(1) Zeyrek olur āhiret işinde cān.

Dünyā işine iltifāt itmez ‘ ayān.

(2) Maķbūl olur haķ kıatında ol vicūd.

Şöyle kim gökler aña eyler sücūd.

(3) Hem kerāmet hem velāyet-i yemīn.

Eksik olmaz müşterilerde yaķın.

(4) Remel urup da müneccimlik iden.

Müşteri yıldızıdur Ķayba giden.

(5) Hem mu‘ abbir hem muvaħħarlar daħı.

Hem finūn hem çırāĶ ehli aħı.

(6) Cümle yıldızlardan iy biş-bīn,

Müşteridür ol āħir bil yaķın.

(7)... Beyt-i ‘ akreb hamildür... . . .Der-beyān-ı şıfat-ı merrihūndür...

(8) Bu merrih beşinci gökde olur.

Gice gündüz bir nefes durmaz budur.

(9) Şol elinde bir kesik baş tutar.

Şağ elinde bir yalabık kılıc tutar.

(10) Her kimin ki yıldızı merrih ola,

Şöyle bil ki ol kişi hūran ola

(11) Kan dökmek, başlar kesmek iy cān,

Sehl olur anuñ katında bī-gümān.

(12) Kimseden korkmaz o şahs ey abī.

Hic zebūn olmaz kimseye daħı.

(13) Ceng içinde dāsitan olur ‘ ayān.

Qılıncdan kan qaşanur ins ü cān.

[134b]

(1) Hışm idicek merrihler iy zarif.

Nerre divler olmaz aña bil harif .

(2) Rüstem olur kişi Efrāsiyāb.

Heybetden ‘ aqlar olur zübāb.

(3) Degmeler aña muqābil olamaz.

Kimse andan intiқamın alamaz.

(4) Vāriş-i cellād olur ol kişi.

Dār-ı kebīr olur anıñ dāyim işi.

(5) Erlikle añılur adı müdām.

Dünyāda meşhūr bahādır-ı be-nām.

(6) Pādīşāhlar atında mergūb olur.

Başını dāyim urur ele alur.

(7) Ölümü düşmān öñünde hiç anır.

adri olmaz atında cānın u tenin.

(8) ... **Beyt-i eseddir...** ...**Der-beyān-ı şıfat-ı şems...** ...

(9) Bu güneş dördünci felekdir görünür.

Yıl on iki ay hiç urmaz yürür.

(10) Her kimki güneş ola yılduzı,

alk inde key nazır ola özi.

(11) Şüreti hūb sīreti key olur.

Her başıret ehliniñ göñlün alur.

(12) Zīneti zībā hūlkı azım.

Hem seāvetde olur gāyet kerīm.

(13) Her neye mihri anıñ efzūn olur.

Dā'imā alka tevāzu' lar ılır.

[135a]

(1) Mün' im ola, ni' met adden aa,

Şöyle kim anbārlar ola taa.

(2) Һayr çok ola, anıñ malı mühr-n m.

Ő kir ola ol kişiden Һ ŐŐ u   am.

(3) Һayr ola d yim anıñ endişesi.

Key sa   adet ehli ola luŐ işi.

(4) Rencide olmaya andan bir kişi.

LuŐ u iŐs n ola d yim işi.

(5) Yetmiş iki millet anı Şiveler.

Y z ni g rmege anı iveler

(6) Her neye iriŐirse el Őunar.

Ey niÇeler   aŐkına anıñ d Őer.

(7) ... **beyt-i Şevir miz ndur ... ..Der-bey n-1 Şifat-1 z hre ... ..**

(8) Z hre yıldızı daŐı dirler iy c n.

 c nci g kde seyr ider cih n.

(9) Her burcda bir dürlü raŐŐ urur.

On iki burc   niŐ tıla yürür.

(10) Zühre yıldızlı olan  Őik r,

Anı ҺaŐ s Őib-i uŐ l eyler ey y r.

(11) Dürlü naŐmeler  g z ider m d m.

Ehl-i   ayş olur o kişi Őub -1 Ő m.

(12) Gice gündüz p r-feraŐ olur yüzi.

D 'im  gülmek olur kendüzi.

(13) Saz¹⁰⁸ çalmaq raqş urmaq aña,

Şöyle kim şon‘ at olur öñden şoña.

[135b]

(1) Zevk u ‘ işret olur ol dehrin işi.

Şazlık ile geçürür yazı kışı.

(2) ‘ Ār u nāmūs ol kişide az olur.

Anıñçün şuglı dāyim sāz olur.

(3) Tevbe ve tevfiķ irişmezse aña,

Deyim hāli ne olur ben saña.

(4) İre kamuya tevfiķ iycān,

Yarlıgaya cümlemizi müste‘ ān.

(5) İsti‘ ānet dilemek līk hoş iy yār.

Şıdķıla haqdan hemīn leyl-i zibār.

(6) Tamudan bulmaq dilersiz necāt,

Derdile dāyim diyelüm eş-şalāt.

(7)... **Beit-i cevzā ve sünbüledür ... Der-beyān-ı sıfat-ı ‘uṭārıd ...**

(8) ‘ Uṭārıd yıldızı ikinci gökdedür.

Anda dāyim ay ve yıl seyrendedür.

(9) Ha gelür şarqdan gāh ğarba gider,

Gāh yer altında ve gāh gökden gider.

---

¹⁰⁸ Metinde “şāz, شَاز”

(10) On iki burckim tamām seyr ider.

Bir nefes durmaz yirinde iy püser.

(11) Kiminki ‘uṭārıd ola yıldızı,

Ol vıccüddan diñle nicedür sözi.

(12) Kāmili ehl-i dīvān olur ‘ayān.

Ki müdebber hem faşih şāhib-i lisān.

(13) Kātib mekātib hem ehl-i qalem

Ḥalka dāyim remz ider celīl-i ‘alem

[136a]

(1) Ḥaṭṭ-ı insān taşnıf ü terkīb daḡı,

Ola ol ki şaḡş-ı tufeyl aḡı.

(2) İl ü mülk ḡisābın ide ḡabtı,

Ara yirde qalmaya qılmadıḡı zabtı.

(3) Menşü mürşid mürebbī olsa hem,

‘Adl efzün zılm daḡı ola kem,

(4) ‘Ālem içre zū-fünün ola kişi,

Definde maḡşul ola dāyim işi,

(5) Ḳabz başt müdḡill andadur gün.

Hem vezninde daḡı zū-fünün.

(6) Merḡüb ola ol melik qatında hem,

Ḥalk içinde ‘aziz ve muḡterem.

(7) Yazı yaylacı işleri bitüre *

Dem ola ger nice işler bitüre.

(8) Çok kişiler aña kulluğ ideler.

Çanda ol ne yola dirse gideler.

(9) Niçeler andan sebeblene iy yār,

Luṭfi ire aniñ ḥalka bī-şümār.

(10) Hem mu‘ ammā sözlerin şirin revān,

Şorıçak keşfin saña kıla beyān.

(11) Ma‘ nā-yı muğlağ kelāmın ol seniñ

Şorarsan şerḥ ide ḥubbuñ

(12) Tedbiri dāyim aniñ ola dürüst

Çavl-i fi‘ ili degmeler olmaya süst

(13) Çamu ḥalkdan ḥayulā(ḥaylā-ḥayli) ola ziyād

Ḥükmine boyun vire ehl-i bilād

[136b]

(1) Ḥāss u ‘ām andan çamu ḥoşnūd ola,

Sevgisi hem ḥalk gönlünde ṭola.

(2) Pādışahlardan emīn ola ol,

Ḥükm ide kime gerekse şağ şol,

(3) Bir söz ile bitürür cümle işi.

Şöyle kim olmaya aniñ teşvişi.

(4) ... Beyt-i seretāndur... ... Der-beyān-ı şıfat-ı kamer ... ..

(5) Bu ay birinci gökde seyr ider.

Gāh iner gāh yüceye çıkar gider.

(6) Kimün kim kamerdür yıldızı iy yār,

Nice varır ol kişi şöyle ki var.

(7) Sîreti hûb şüreti pür-nür ola,

Gāh güle çeşmi anıñ gāh şola.

(8) Gönlünün dağı ārāmı olmaya,

Degme yerde istikāmet kılmaya.

(9) Ki cihān-geşt ola dağı bî-ķarār,

Ser-süpük ola hem nā-pāyidār.

(10) Sākin olmaya siñirici ola ol,

Seyr idici hem şağ şol.

(11) Hem ticāret ehli ola ol kişi,

Almağ virmek ola dāyim işi.

(12) Gece gündüz teşvîşinden ey ser,

Gitmeye ol kişiden hergiz sefer

(13) Şon' at ola varmağ gelmek aña,

Gerd gene çok kişi kıla taña.

[137a]

(1) Bir yerde tırmaya ha seyr ide,

Gāh Rūm'a ve gāh Şām'a gide.

(2) Arımaya uşanmaya gezmekden ol,

Rāhatdan zaḥmet aña ola yol.

(3) Elçilige daḥı her bār vara,

Ay yıldızlı kişiler dāyim vara.

(4) Pādīşāhlar anı k̄aşıd kılalar.

Ḳanda bir müşkil var ise şalalar.

(5) Ḳorkusı dāyim gönülde gitmeye,

Işşı anıñ ziyānına gitmeye.

(6) Reng-āmīz ola hem naḳḳāş-çin,

Naḳşını kim görse ḳıla āferin.

(7) Hem ḥayāl-engiz ola ol şahs-ı cān,

Her kime gerekse ola bed-gümān

(8) Muḫmāin olmaya gönül bir nefes,

Her neye gerekse ola ol heves.

(9) İşbu resmedür ay yıldızlılar,

Şöyledür kim şerh ḳıldım şikār.

(10) ... ve's-selām...

(11) **SENE-İ ' ĀLEM ON İKİ BURCUNİKİM HER BİRİSİNE**

TAḤVİL OLDUḲDA DELĀLET İDEN EŞYĀ:

(12) Eger senenüñ ḫālī' in bilmek istersen, timmüz ayınuñ on sekizinci

(13) günü ikindiden sonra kamer ne burcdadır hisab eyle, gör ve

[137b]

(1) her kırk burcda bulunursa; ol yılın tali' ini andan tuta, (2) ol senede zühür iden delâleti göresin, kaçan tali' sene (3) “**kıyun**” burc-ı hamil olsa, derd-i hicrân ola, derelerde şular çok (4) ola, bınarların şuyı ziyâde ola, yağmur çok yağa, hayvânâtın (5) nesli az ola, üzüm çok ola, gayrı yemişler az ola, vallâhü (6) a' lem ve kaçan tali' i sene “**öküz**” burc-ı sevir olsa, yağmurlar ekin yağup (7) kış geç ola ve memleketde havf ıztırâb ola, tolu tuman (8) çok ola; cengler, havflar, gışşalar, hastelikler vâkı' (9) ola, kaçan tali' “**iki başlu**” burc cevzâ olsa, yağmurlar çok olup (10) pâdişâhlar ortasında ihtilâfât ola, asker hareket (11) idüp memâlik muhtarib ola, çok kimseler helâk (12) ola, terk-i şarâb çok ola, kaçan tali' sene “**yengeç**” burc-ı (13) seretân olsa yağmurlar az ola; vebâ, mevt-i mefâcân

[138a]

(1) çok vâkı' ola, pâdişâhlar birbiriyle ceng ideler, biri (2) maqtûl ola, bir burca müte'allık olan arzda havf (3) ıztırâb ola, kaçan tali' sene “**arlan**” burc-ı esed olsa; nesil (4) çok ola, şarâb-ı üzüm az ola; 'âlemde ıztırâb, zelzele (5) ve sair kırkunc nesnelere peydâ ola, etrâfda haberler çok (6) ola, pâdişâh za'if ola, Berâbere tâ'ifesi hareket ide, (7) kaçan tali' sene “**buğday**” burc-ı sünbüle olsa; bu yılın evvelinde (8) yağmur az ola, âhîrinde çok ola, üzüm az ola, Bâbil (9) Bâbil ikliminde bir pâdişâh fevt ola ve kaçan tali' sene (10) “**terâzî**” burc-ı mizân olsa; bād-ı cenûb dâyim ese, yağmur çok (11) yağup, tereke gâyet ucuz ola, üzüm az ola, arz-ı (12) Afrika'ya da çekirge çok ola ve dahı aralarından ceng ola ve (13) Mısr'da tâ'ün ola ve göz ağrısı çok ola, kaçan tali'

[138b]

(1) “**akreb**” burc 'akreb olsa; bād-ı şimâl dâyim ese, tereke ucuz (2) lâkin yıl âhîrinde bahâlu ola, hem evvelinde yağmur çok ola, sonra (3) olmaya, ekin üzüm helâk ola,

halkda mevt ola, yıl (4) âhîrinde bir pâdişâh helâk ola, kaçan t̄ali‘ sene “**yay**” burc-ı (5) **ķavis** olsa; evvelinde tereke olmayup kıızılık ola, şoñra (6) yağmur çok yağup ucuzluk ola, koyun semiz ola, bāzergān (7) lar fā’ide ideler, halka havf düşüp kan çok döküle, (8) pâdişâh hasta ola, arz-ı Şām’da ğāret ola, kaçan t̄ali‘ (9) sene “**keçi**” burc-ı **ceddî** olsa; şerr fesād dāyim ola, ekin cümle (10) fāsîd ola, mîve çok ola, yıl âhîrinde yağmur yağmaya, yırtıcı (11) cānavarlar çok ola, ‘Arab’da nisāda mevt ola, sevāhilde(12) ve avaralarda t̄ā‘ūn ola, kaçan t̄ali‘ sene “**koğa**” burc-ı **deliv** (13) olsa; lodos yeli dāyim ese ve yağmur çok yağa ammā

[139a]

(1) ekin sālîm ola; şuşama, üzümüne âfet irişe, Kudüs-i şerîf (2) arzı ucuzluk ola, pâdişâhın bir oğluna mevt irişe, (3) kaçan t̄ali‘ sene “**balık**” burc-ı **hūt** bu yıl ğāyet ucuzluk ola, (4) koyun semiz ola, ekin sālîm olup üzüm çok ola ve (5) çok kimse katl ola ve pâdişâh hasta ola yā maqtūl (6) ola yā bir belā işābet ide, allāhü a‘lem ve aḥkem ve’s-selām

(7) **AḤKĀM-I NEV-RUZ(UN) NE GÜNE GELÜPDE DELĀLET İDEN EŞYĀYI BEYĀN İDER.**

(8) “**Yekşenbe şemse mensūbdur.**” Nev-rūz-ı **sultānî** yekşenbe gününe gelse; kış katı olmaya, (9) yaz yağmurlu ola, bād-ı semūm ve yeller ese; su‘āl, göz ağrısı (10) çok ola, ‘avrat t̄ā’ifesinden mevt çok ola, ekin (11) eyü ola, pâdişâh a‘dāsına zıfir ve ğālib ola vallāhü a‘lem (12) ve kaçan “**Düşenbe kamere mensūbdur.**” Nev-rūz-ı **sultānî** düşenbe gününe gelse; kış (13) katı olmaya, yay faslı şovuk ola, halk içinde maraz-ı vebā

[139b]

(1) ve mevt çok ola, ‘asel kalîl ola lâkin ekin ucuzluk ola (2) ve halk ortasında çok ihtilāf ola lâkin uzağa sürmeye (3) ve dahı kaçan “**Seşenbe meriḥe mensūbdur.**” Nev-rūz-ı **sultānî** seşenbe gününe gelse; (4) kış katı ola, şovuk olup kar ziyāde yağa ve yaz dahı (5) pek issi ola; yemişler kalîl, ekin keşîr ola, yıl âhîrinde narḥ artık, (6) ‘asel çok ola ve

yaramaz ölüm zâhir ola, pâdişâh vaţandan (7) âhır yere hareket ide ve dağı kaçan **“Çehârşenbe ‘uţârında mensübdur.” Nev-rûz-ı sulţânî** çehârşenbe (8) gününe gelse; bu sene buğday az ola, üzüm çok, yay (9) güzel ola ve yağmurlı ola, kış dağı yağmurlı ola; er adamlarda, (10) pâdişâhlarda, erbâb-ı kalemde, ekâbir-i eşrâfda, vüzerâda mevt (11) zâhir ola ve a‘lemu’llâhü ta‘âlâ ve kaçan ki **“Pençşenbe müştêriye mensübdur.” Nev-rûz-ı sulţânî** (12) pençşenbe gününe gelse; yemiş çok olup yağmur az ola. (13) lahm ve ‘asel az ola, kış pek olmaya, yeller çok ese,

[140a]

(1) ve oğlancıklarda mevt ola, ekin eyü ola, pâdişâhın murâdı (2) hâşıl ola, mubârek senedir. Mağzûri azdur ve kaçan ki (3) **“Cum‘a zühreye mensübdur.” Nev-rûz-ı sulţânî** cum‘a gününe gelse; güz ve kış şovuk ola, (4) yaz yağmurlı, yemiş çok, ekin eyü ola, oğlancıklar çok (5) fevt ola ve kul kısmı az öle, pâdişâhın murâdı hâşıl (6) ola, ‘avrat tâ’ifesinde mevt ola, seneniñ âhîrinde (7) hayrı bereket çok ola ve kaçan **“Şenbe zuhâla mensübdur.” Nev-rûz-ı sulţânî** şenbe (8) gününe gelse; bu sene şovuk ve yeller ola, kuraklık olup (9) arık hayvânlar helâk ola, oğlancıklarda mevt ola ve sevdâ (10) dan hâşıl olan veca‘lar çok ola, ekin eyü olup (11) sebze ve et kısmı çok ola, hâlk ortasında ihtilâf (12) vâkı‘ ola, vallâhü a‘lem ve aĥkem. **lâ ya‘lemu’l-ğaybe illa’llâh**

(13) **FAŞL-I BURÛC ŞEREF DERECE HÛBÛT UC HAZİZ ANLARI BEYÂN İDER.**

[140b]

hâzîz	derece	uç	derece	hübût	derece	şeref	burc
‘uţârınd	...	uc yok	31	zuhâl	19	şems	hamil
yok	8	uc yok	*	...	3	kamer	şevir
zuhâl	28	zühre şems	3	zeneb	3	râs	cevzâ

yok	...	uc yok	28	merih	15	müşteri	seretan
yok	14	merih	...	...	...	şeref yok	esed
yok	38	müşteri	27	zühre	15	'uṭarid	sünbüle
yok	26	'uṭarid	19	şems	31	zuhal	mizān
yok	...	uc yok	3	kamer	...	şeref yok	'akreb
zühre şems	8	zuhal	3	rāis	3	zeneb	qavis
yok	...	uc yok	15	müşteri	28 (208)	merih	cedi
merih	...	uc yok	...	...	...	şeref yok	deliv
müşteri	...	uc yok	15	'uṭarid	27	zühre	hüt

[141a]

Tamām felegi ne kadar zamānda devr itdügi	Her gün ne kadar hareket itdügi	Her bir burcı ne kadar zamānda kaç' itdügi	bure
Otuz yılda kaç' ider.	İki daqıka hareket ider	İki buçuk yılda kaç' ider.	zuhal
On iki yılda kaç' ider.	Beş daqıka hareket ider.	Bir yılda kaç' ider.	müşteri
Bir buçuk yılda kaç'	Otuz bir daqıka	Bir buçuk ayda kaç'	merih

ider.	hareket ider.	ider.	
Bir yılda kaç' ider.	Elli toköz daķıķa ve nişf daķıķa hareket ider.	Bir ayda kaç' ider.	şems
Bir yılda kaç' ider.	Elli toköz ve nişf daķıķa hareket	Bir ayda kaç' ider.	zühre
On bir ayda kaç' ider.	Elli toköz ve nişf daķıķa hareket	Yigirmi yedi günde kaç' ider.	'utārid
Yigirmi sekiz günde kaç' ider.	On derece hareket ider.	İki günde ve nişf günde	ķamer

[141b]

Buña müte'allık olan yerler	Aķālim	Günler	Delālet itdügi edyān	Keyfiyyātu eşkāl	Neye delīl ider.	Kevākib-i seb'a
ķurı tağlar ki ot bitmeye	aķālim-i evvel	şenbe	Yehūdiyyet libās ķaralığı	ķışaluk yübüset ağarluk	ğāyet şovuk ve yek ķudretli nésne	zuhal
alçaķ düz yerler	aķālim-i şānī	yekşenbe	naşrāniyyat libās aķlığı	i'tidāl düzlük	her nesnenüñ 'ādedi eyüsi	müşteri

					tamāmı	
taşlı palasa yerler	aḳālim-i şālīş	düşenbe	tübe ṭayamaḳ şarab ḥamr libās ḳaralığı	uzunluḳ yenilik erlik	her nesnenüñ issisi güzeli ḳaralığı	merih
ma‘ādan olan yerler	aḳālim-i rābi‘	seşenbe	Nūḥ şarābı	degürmilik bu yeşillik	her nesnenüñ eşrefi eşheri ‘izzetlüsi	şems
ḡāyet şulı yerler	aḳālim-i ḥāmīs	çehārşenbe	dīn-i İslām	dörd köşelilik aḳmaḳ yumşaq	her nesnenüñ zāhiri	zühre
ḳumlu yerler	aḳālim-i sādīs	pencşenbe	‘ulemā baḥş itmek her dīnde	İki keyfiyyette merkeb olmaḳ.	Her nesne ki müşterek ve memzūc ¹⁰⁹ ola.	‘uḫārid
düz açık sahralar	aḳālim-i sābi‘	āḡīniyye	Ġālib olanıñ dīni ile dīn	ḡalızlık ruṭūbet şıyışmaḳ	Her nesnenüñ aḡlımzı	ḳamer

¹⁰⁹ Metinde “جر ذمم”

			tutmaq.		(ağlezi) hafîfi	
--	--	--	---------	--	--------------------	--

[142a]

Müte'allık renkler	Delâlet itdügi ta'amlar	Leylî nehâra mensüb	Müzekker müenneş	Sa' dını naḥsını	Ṭabâyi' i
ğâyetle kıra şaru kıarışık ve kıu[r]şun rengi kıarañlık	mâveri māzi ta'am gibi	nehâri	müzekker	naḥs-ı ekber	Ğâyetle bârid-i yâbisdür.
bozak şayru buğday añluya mensüb renkler	tatlı tatlı ile ekşi kıarışık	nehâri	müzekker	sa' d-ı ekber	Hârr-i raṭb i' tidâl üzere
karaya mâil kıızıl	acılık	leylî	Müzekker, ba' zılar müenneş dirler.	naḥs-ı aşğar	Ğâyet hârr-i yâbisdür.
aydınlık aq şaruya mâil	keskin eti kıkulı nesne	nehâri	müzekker	ırağdan sa' d yağından naḥs	Hârr-i yâbis harâratı ziyâdedür.
pek avu buğday añlu	bağ ta'amı lezzetler	leylî	müenneş	sa' d-ı aşğar	Bârid-i raṭb i' tidâl üzere

					ruḫūbeti ziyāde
pes endurzī iki renk ortasında olan renk	İki ta' am birbirine muḫālif ola.	Nehārī lākini ğayrısıyla olsa, anıñ gibi olur.	Müzekker lākin ğayrısıyla olsa, anıñ gibi olur.	Sa' d, kendiden ğayrıyla olsa, anıñ gibi olur.	Bārid-i raḫb i' tidāl üzere yebūseti ziyāde
Gök şol aḫ ki ḫamretten şufretten küdūretten ḫālī degildir.	tuzlar veyā ta' am ta' am ki azacıḫ ekşi	leylī	müenneş	sa' d	Bārid-i raḫb i' tidāl üzere ihyāne bozulur.

[142b]

a' zā-yi bāḫna	a' zā-yi ḫayvānāt insān	' anāşır u ıḫlāt	seb' a-i seyyāre mensüb ḫuşlar	kevākib-i seb' a	Hāşıye ¹¹⁰
ḫalaḫ	ḫıl tırnaḫ deri yük ḫuşı yük ilik kemik boynuz	Yer sevdā ve balḡam ḫārreye delālet ider.	şu ḫuşları gice ḫuşları ḫarḡa siñek ḫırlanḡuc cinsi	zuḫal	demürci, āteş-bāz, laḡımcı, dīvār delici, defterci, ḫamāl, debbāḡ mensübdur.
ḫalb şemsde müte' allıḫdur	aḫar damarlar ilik kemik menī	' anāşır-ı hüve-i evḫāt	hüdhüd dāne yer toḡrı bu denli ḫuşlar ḫara olmaya gögercin	müşteri	ḫādī, bāzergān, ... keşiş, muḫtesib,

¹¹⁰ Kendimiz, metnin yan tarafındaki ḫaşıyeyi tabloya sütun halinde ekleyerek gösterdik.

			dürrâc hürus fâvus		cezmcı, mûmeci mensübdur.
Çaracıger zühriyyedür müte'allıkdur .	sâkin olan çan tamarları bedeniñ ayağdan tarafı	‘anâşır-ı nârîñ yuğarısı şafrâ	et yer egri bu denlü kuşlar yarasa bağırtlak her kızıl tayr arılar	merrih	Cellâd, kaşâb, şırçacı, na'l-bend arslancı aşcı meş'aleci mensübdur.
mî' de	Beynî siñirler bedeniñ sağ cânibi	‘anâşır-ı nârîñ aşığa tarafı	çara kuşlar toğan cinsi hüruslar çumrılar	şems	Pâdişâhlar, begler, altuncı, çuyumcı, çalkancı, firâz şarrâf mensübdur.
bögrekler	et semiz ve meni	âb	üveykler çumrunuñ erkegi serçe bülbül hezâr ..... çekirge	zühre eti yenmez kuşlar	mevâdd-ı cengî ney-zen, rakkaş, deffâf, tablekî , tavulcı mensübdur
öd	hareket iden tamarlar	sevdâ	gögercin yund kuşu şâhin toğan şu kuşları şığırcık	‘uğârıd	Naçkaş, derzî dürger kâtib çulhâ ‘attâr peyk mensübdur.
üygün	deri bedeniñ şol yanı	balğam	çaz ördek çartal buña beñzer her büyük kuşlar	çamer	Çerçici, balıçcı, çobân, hallâc, kemerci, deveci, ekinci mensübdur.

[143a]

Der-beyân-ı zâyice her nesne bir hayvân delâlet ider.		
ceddî		'akreb
deliv ...	ķavis	mizân
ķut		sünbüle
ķamil	cevzâ	esed râs
ķevir		seretân
mâr yılan altı		ķargûş ķavuşķan dōrt
esb yedi	ķızlu Nîl neheng[î]	
yund ya' nî	ya' nî ejdehâ beş	yüz pars üç
at		
ķūsfend ķoyun		ķāv uķ
sekiz		ya' nî öķüz
		iki
būzîne-i	on bir	
maķin		bir mūş
ya' nî maymun	seng it ya' nî köpek	kesken
ķoķuz		
murg dâķıķ		on iki
ya' nî ķavuşķ on		ķūk ķonķuz

[143b]

(H) Kamer on iki burcun her birinde olduğu zamānda ‘alāmetlerden birisi zūhūr iderse anı delāletini bildürür.

burc	ra‘ d olsa	yıldırım olsa	güneş tütulsa	ay tütulsa	küduret-i kamer
hamil	Mīve fāsīd ola.	Şular çok ola.	Haşerāt mevti	Haştelikler	Yaramaz haberler
sevīr	Yağmur ola ..	Mīve az ola.	Fesād zūhūr ide.	Hayvānāt mevti	Pek şovuğ ola.
cevzā	Narh ucuz ola.	Yaramaz haberler	‘azl-i hükķām	Maraz-1 vebā	Rāhatlik
sereṭān	Tereke çok ola.	Halkda ıztırāb	Pādīşāhlar ‘adl ide.	Halkda ıztırāb	Sa‘ ādāt
esed	Hayr-1 keşīr	Pādīşāhlar cūd ide.	Maraz çokluğı	Terekeye āfet ire.	Pādīşāhlar ‘adl ide.
sūnbüle	Ekin eyü ola.	pādīşāh mevti	Hayr-1 ni‘ met	haşerāt mevti	sa‘ ādāt iķbāl
mīzān	Huşūmet çok ola.	Tüccār fā’ide ide.	Pādīşāh mevti	Sa‘ ādāt	Şular çok ola.
‘akreb	Fitne ve şerr	Uğrılar ıztırāb	Belā ve fitne	Haşerāt mevti	Şular eksile.
ķavis	Hayr-1	ķızılılık	hayvānāt	Hayvānlar	Ticāret fā’ide

	keşir	ola.	mevti	avı ola.	eyleye.
cedi	Narh yuğarı ola.	Pādişāh mevti	Gemiler ğarq ola.	Uğrılar ıztırāb	Ħaşerāt
deliv	Uğrılar çok ola.	Fitne ve şerr	Ħayr-ı keşir	Ħayr-ı keşir	Fitne ve şerr
hüt	Sa'adet ola.	Ħayr-ı keşir	Sa'ādāt	Mīve çok ola.	Narh ucuz ola.

[144a]

Burc	Küdūret-i şems	Güneş ağıllansa	Ay ağıllansa	Yıldırım düşse	Gökde kızılılık
hamil	Belā ve fitne	Mīve eyü ola.	Narh yuğar(1) ola.	Yağmur çok ola.	ķılıc ....
şevir	Tereke fāsīd ola.	Yağmur az ola.	Mīve az ola.	Ħayvānāt helāki	Bulut çok ola.
cevzā	Veca'lar az ola.	Narh ucuz ola.	Mīve çok ola.	Yağmur çok yağa.	Emin rahat ola.
sereṭān	Yılan çok ola.	Şular eksile.	Ħayr-ı keşir	Narh ucuz ola.	Narh ucuz ola.
esed	Yağmur çok ola.	Buğday ucuz ola.	Yağmur çok ola.	Libās 'aziz ola.	Narh yuğar(1) ola.

sünbüle	Şular çok ola.	Selâmet	Ferah sürür	Hayr-ı keşir	Selâmet
mizân	Yağmur çok ola.	Fitne ve şerr	Nikâh çok ola.	Narh ucuz ola.	Fesâd ola.
‘aķreb	Ucuzluk	Şular çok ola.	Çekirge çok	Haşerât çok ola.	Ķıřâl ve şerr
ķavis	Ucuzluk	Haşerât mevti	Selâmet	Narh yuķar(ı) ola.	Selâmet
cedi	Mive çok ola.	Yaramaz haberler	Yaramaz yel ese.	Ekin fâsid	Ķastelik
deliv	Mive az ola.	Fitne ve şerr	Yollar emin	Emin hayr	Şerr belâ
hüt	‘İmâretler ola.	Ķastelikler	Yağmur çok	Çekirge çok ola.	Hayr-ı keşir

[144b]

Burc	Ķavs-i ķuzah ġarbi	Ķavs-i ķuzah şarkî	Pek yel esse	Yerden ġubâr çıkısa	Ķuyruķlı yıldız toġsa
ĥamil	Bâbil’de belâ ola.	Ucuzlu hayr	Uġrılar ola.	Aşfâr	Fitne ĥarb

şevir	Ḥastelik ola.	Şalāḥ	Emin ḥayr	Fitne ve şerr	Ḳızılıḳ ola.
cevzā	Pādişāḥ mevti	Şular çok ola.	Rızḳ çokluḡı	Tecdīd-i devlet	Narḥ ucuz ola.
sereṭān	Ḥalkda vebā	‘Avām mevti	Oḡlancıḳlar mevti	Sürür feraḥ	‘azl-i ḥüḳḳām
esed	Ucuzluḳ	‘Adl zuhūr ide.	Altun ‘azīz ola.	Mal ni‘metler	Pādişāḥ cūd ide.
sünbüle	Uḡrılar çok ola.	Ḥāl-i ‘avām eyü ola.	Ḥayr-ı keşīr	Ni‘met-i ḥayr	Vebā ve şerr
mizān	ıztırāb	Yollar eminligi	Balıḳ çok ola.	Vebā ve şerr	Şerr ve belā
‘akreb	Narḥ ucuz	Emin ḥayr	Ḥayvānlar mevti	Ucuzluḳ	Yol eminligi
ḳavis	Ekin çok ola.	Narḥ tebdīl ola.	Narḥ yuḳar(u) ola.	Ḥācete zafer bula.	Mevt-i vebā
cedī	Mevt-i fitne	Narḥ yuḳaru ola.	Narḥ ucuz ola.	Ni‘met-i ḥayr	Ḥayr-ı keşīr
deliv	Emin	Āfāt	Ḥayr	Ḥalk	Fitne ve şerr

	ḥayr	z̤uh̤ūr ide.	çoḡluḡı	mesrūr ola.	
ḥūt	Hevā ḥoşluḡı	‘Avratlar mevti	Selāmet	Eş‘ār	Ḥayr

[145a]

Esmā-i menāzil	Eşkal-i menāzil	Ṭūl	‘Arş	Cihet		Cihet	‘Arş	Ṭūl	Eşkal-i	Esmā-i menāzil
‘aḡar	. . .	mizān daḡıḡa derece 27	2	şimāl		şimāl	7	ḡamil derece daḡıḡa 26	. .	sereṡan
zübāne	. .	‘aḡreb daḡıḡa derece 8	8	şimāl		şimāl	2	şevir derece daḡıḡa 11	. . .	buṡayn
ekleyl	. . .	‘aḡreb daḡıḡa derece 24	3	şimāl		şimāl	3	şevir derece daḡıḡa 32	. ... .	şaryā

kalb	.. .	‘akreb daḳīḳa derece 2	2	cenüb	cenüb	5	şevir derece daḳīḳa 2	.. .. ..	deberān
şüle	.. .	ḳavis daḳīḳa derece 16	3	cenüb	cenüb	13	cevzā derece daḳīḳa 17	. ..	haḳ‘a
ne‘ayim	... .	ḳavis daḳīḳa derece 27	12	cenüb	cenüb	6	cevzā derece daḳīḳa 2	.. .. ..	han‘a
belde	.. ..	cedī daḳīḳa derece 19	5	cenüb	şimāl	9	sereṭān derece daḳīḳa 14	.. ..	zırā‘
sa‘d-ı zābih	.. .	cedī daḳīḳa derece 28	7	şimāl	şimāl	29	sereṭān derece daḳīḳa 25	.. ..	naşra

sa'd-1 belic	. .	deliv daқиќa derece 8	7	şimāl	şimāl	7	esed derece daқиќa 9	. .	tarfe
Sa'dü's-sü'üd	. .	deliv daқиќa derece 18	6	şimāl	şimāl	24	esed derece daқиќa 24	. .	cebhe
Sa'd-1 aḥbiye	. .	deliv daқиќa derece 29	9	şimāl	şimāl	2	esed derece daқиќa 3	.	zübne
fer'ü'l-muḳaddem	.	ḥüt daқиќa derece 12	9	şimāl	şimāl	12	sünbül e derece daқиќa 14	.	şarfe
fer'ü'l-muaḥḥar	.	ḥüt daқиќa derece 25	14	şimāl	şimāl	3	mizān derece daқиќa 5	. . .	'ava

hüt bāṭın-ı hüt	...	hamil daḳıḳa derece 24	205	şimāl	şimāl	2	mīzān derece daḳıḳa 16	.	simāk
-----------------	-----	---------------------------------	-----	-------	-------	---	---------------------------------	---	-------

[145b]

(H) Kamer yigirmi sekiz menāziliñ her birisinde olduḳda ne fi‘il işlemek gerek anı bildürür.

(1) Kamer şarteyn menziline ense, ‘avratlar teşhīrin eyle ve yeñi ḳaftan giyme. (2) Padişāhlara dāḫil olma(ya), bu zamānda erkek toḳarsa ‘āḳıbeti (3) ḫayr olmaya, kız eyüdüv vallāhü a‘lem.	şarteyn
(1) Kamer buṭayn menziline ense, pādīşāhlar teseḫḫurın eyle, ‘avratlarıñ (2) itme. Tılsımlar işle. Pādīşāhlara, beglere dāḫil ol lākin yeñi (3) ḳaftān giyme. Bu zamānda toḳan erkek düşmeni çoḳ ola.	buṭayn
(1) Kamer bu menzile ense, teşhīrlere ile baḡlu işleri çözmege başla. (2) Pādīşāhlara, kübārlara dāḫil ol. Te’hil ile bünāyāt bu zamān (3) toḳan erkek dişi şālih eyü ḫūyla ola vallāhü a‘lem.	süreyyā
(1) Kamer deverān menziline ense; buḡz, ‘adāvāt, nār-ı necāt işle. (2) Pādīşāhlara ekābirlere dāḫil olma. Binā yapma. Ağac dikme. (3) Sefere gitme. Bu zamānda toḳan erkek eyü, kız yaramaz.	deverān

[146a]

(1) Kamer bu menzile ense; tılısmât itmek, yeñi giymek eyüdüür lâkin (2) ekin ekmek, binâ yapmak, mülûka dâhîl olmağ eyü degüldür. (3) Bu günde toğan kemdür vallâhü a'lem.	hak'a
(1) Kamer bu menzile ense; muhabbat için 'amel itmek, nikâh itmek, (2) ekin ekmek, binâ itmek eyüdüür. Bu günde toğan erkek (3) olursa hulqı eyü ola vallâhü a'lem ve aħkem.	han'a
(1) Kamer bu menzile ense; muhabbat müte'allıq 'amel itmek, son'ata (2) virmek, mülûka duhûl itmek, ekin ekmek hep eyüdüür. Bu (3) zamânda toğan erkek ve dişi ğâyet eyüdüür vallâhü a'lem.	zıra'
(1) Kamer bu menzile ense; buğz, 'adâvat, nâr-ı necât işle. (2) Yeñi kaftân giyme. Sefer, hareket-i pâdişâha dâhîl ol. Te'hil (3) itme. Bey' ü şirâ itme. Bu zamânda toğan erkek eyüdüür.	nsıra

[146b]

(1) Kamer bu menzile ense; buğz, 'adâvat, nâr-ı necâtın işle. Erlik (2) bağla. Yeñi kaftân giyme. Pâdişâhlara dâhîl olma. Ekin ek. (3) Bu zamânda toğan erkek dişi şerîr ola vallâhü a'lem.	tarfe
(1) Kamer cebhe menziline ense, erlik bağını çöz. Tılısmlar işle. (2) Pâdişâhlara dâhîl ol. Te'hil yeñi kaftân giyme. Bu zamânda (3) toğan erkek olursa, mekkâre ola, dişi eyüdüür.	cebhe
(1) Kamer bu menzile ense, teşhîrlere meşğûl ol. Pâdişâhlara (2) dâhîl ol. Te'hil ile lâkin yeñi kaftân giyme. Sefer eyleme. Bu zamânda (3) çâsûslar	zübire

nâkıız ola, binâlar muhkem ve hatunlar ile ma' aşiret eyüdür.	
(1) Kamer bu menzile ense; ' adâvat, nâr-ı necât işle. Pâdişâhlara (2) dâhil olma. Te'hil eyleme. Yeni giyme. Sefer eyle. Seferde selâmet (3) bulursun. Bu zamânda erkek toğarsa, sevgülü ola temmet.	şarfe

[147a]

(1) Kamer bu menzile ense, teshhura meşgûl ol. İkbâra dâhil ol. (2) Yeni giy. Bu zamân toğan erkek mubarek kimesne ola ve eger (3) kız toğarsa gâyet ' aklıllı ola vallâhü a' lem ve aḥkem.	' avâ
(1) Kamer bu menzile ense; buğz, ' adavat, nâr-ı necâtın işle. (2) Te'hil eyleme. Pâdişâhlara dâhil olma. Bu zamânda erkek (3) toğarsa yâ dişi toğarsa mubârek ola vallâhü a' lem.	semâk
(1) Kamer bu menzile ense, teshhurlar ile pâdişâhlara dâhil ol. (2) Yeni kaftân giy. Bu zamânda toğan erkek ve eger dişi (3) sa' id olup şâlih ola vallâhü a' lem.	gâfar
(1) Kamer zübâne menziline ense, erlik bağla. Sefer eyleme. Yeni (2) giyme. Bu zamânda erkek toğarsa sa' âdetlü, dişi (3) toğarsa yarâmaz ola vallâhü a' lem.	zübâne

[147b]

(1) Kamer bu menzile ense, ' adâvat, nâr-ı necâtın eyle. Tılsımât (2) işleme. Pâdişâhlara dâhil olma. Yeni giyme. Te'hil itme. (3) Bu zamânda toğan erkek eyüdür vallâhü a' lem ve temmet.	ekleyi
(1) Kamer bu menzile ense, teşhîrler eyle. Bağlar çözmege başla. (2) Sefer	kalb

eyleme. Bu zamānda ʔođan erkek ve yāhūd (3) diři hıalk arasında sa‘ ādetlū ola temmet.	
(1) ʔamer bu menzile ense, erlik bağlamağ işle. şon‘at tedbiren (2) eyle. Pādiřāhlara dāhıl olma. Te‘hil eyleme. Bu zamānda (3) ʔođan erkek dişi lā ya‘ lemu‘l-đaybe illa‘llāh temmet.	řūle
(1) ʔamer bu menzile ense, teşhīr eyle. Muđabbat, nār-ı necātın eyle. Mülūka, (2) eđābire dāhıl ol. Binā yap. Yeđi ıaftān giy. Bu zamānda ʔođan erkek hayırludur vallāhū a‘ lem.	ne‘āyım

[148a]

(1) ʔamer bu menzile ense, buđz, nār-ı necātın iřle. Sefer-i ekābirle (2) iđtilāđ itme. Bey‘ ü řirā itme ve bu zamānda erkek (3) ve diři ʔođarsa, kem ola vallāhū a‘ lem ve ađkem.	belde
(1) ʔamer bu menzile ense; erlik bađlamađ, ađūlar dūzmeđ eyūdūr (2) ammā sefer[e] gitmeđ, yeđi giymeđ be-đāyet ¹¹¹ yaramazdur ve bu zamānda (3) ʔođan erkek sa‘īd ola vallāhū a‘ lem.	sa‘d-ı zābıđ
(1) ʔamer bu menzile ense; ‘ādat, nār-ı necātın erlik bađla. (2) Sefer eyle ammā te‘hil eyleme. Yeđi bicūp giyme. Bu zamānda (3) ʔođan erkek nā-mubārek ola temmet.	sa‘d-ı belic‘
(1) ʔamer bu menzile ense, muđabbat, nār-ı necātın iřle. Yeđi (2) ıaftān giy. Tılısmāt çözmeđe meřđūl ol. Bu zamānda ʔođan erkek ve kıız mubārek ola vallāhū a‘ lem.	sa‘du‘s-sü‘ūd

¹¹¹ Metinde “bi-đāyet, بَغَايَتٌ”

[148b]

(1) Kamer bu menzile ense, ‘ādavat, buğz ayırmağ ve nār-ı necātı (2) işlemek eyüdüdür ve dağı maraža müverri ¹¹² olur. ‘ İlāc (3) işle. Sefere gitme, yeñi biçüp giyme, yaramazdur.	sa‘ d-ı albiye
(1) Kamer bu menzile ense, muḥabbat, nār-ı necātın işle. Bağlu (2) çözmege meşğül ol. Mülūka dāğıl ol. Sefer (3) eyle. Yeñi biçüp giy, eyüdüdür vallāhü a‘ lem.	mukaddem fer‘ ü 1-
(1) Kamer bu menzile ense, dostlar mābeyninde ‘ adāvat ve (2) nār-ı necāt işle. Erlik bağlamağ işle. Ağular işlemek (3) ve mülūka dāğıl olmağ eyüdüdür vallāhü a‘ lem.	muahhar fer‘ ü 1-
(1) Kamer reşā menziline ense; muḥabbat, nār-ı necāt işle. (2) Sefere gitmek, pādışāhlara dāğıl olmağ, evlenmek, yeñi (3) biçüp giymek gāyet ile eyüdüdür vallāhü a‘ lem.	reşā

[149a]

(1) Şükr yıldızı bir arada yedi yıldızdır. Bir ayda tamām-ı ‘ ālemi seyr (2) ider. Kaçan kim bir kişi bir mühimm işşe şürü‘ eylese, arğasın (3) ol yıldıza vire. Eger yıldıza muğābil olursa, fenādur. Ol (4) seferde ḥayr görmeye, cehd idüp ol yıldıza arğasın (5) vireler ve dağı niçe toğduğunu beyān ider. Beyān-ı (6) **necm-i şükr** (7) Birinci günü āf-tābla toğar. İkinci, on ikinci ve yigirmi ikinci günü maşriğla cenūb arasından (8) **3 13 23** günü rāst-ı cenūbdan **4 14 14** mağrıbla (9) cenūb arasından **5 15 25** rāst-ı mağrıbdan **6 16 26** (10) mağrıbla şimāl arasından **7 17 27** rāst-ı şimāldan **8 18 28** (11) şimāl ile maşriğ mābeyninden **9 19 29** rāst-ı yer altından **10 20 30** (12) gök ortasından **11 21** rāst-

¹¹² Metinde “meverri, مَوْرِي”

1 maşrıqdan. Şükr yıldızı yer altında (13) olduqda; ekin ekmek, ağaç dikmek, yüksek çardağda oturmaq yaramazdur.

[149b]

(H) Bu cedvel-i ğurre-i ‘arabiyyenüñ nücumın şer‘isin bildürür. Qā‘idesi budur ki hiçret-i nebeviyyeden sekiz yüz yigirmisin tarih ile bâkî kalanı Sekiz sekiz tarih itdükde, eger bir qalursa, cedvelin evvel senede iki qalursa; onikinciye nazır oluna, tâ ki sekize vara. Girü oluna, gelesin. Ca‘fer-i Şâdık qavlidür. Dünyâ durduqça tağayyür olmaz.

cim	he	elif	cim	ze	be	dal	elif	nücümü	muḥarrem
dal	vav	be	re	ze	cim	he	elif	şer‘i	
he	nun	cim	he	be	dal	vav	cim	nücümü	şefer
vav	elif	dal	vav	be	he	nun	cim	şer‘i	
vav	elif	dal	vav	cim	he	nun	dal	nücümü	rebi‘ü’l-evvel
nun	be	he	nun	cim	vav	elif	dal	şer‘i	
elif	cim	vav	elif	he	nun	be	vav	nücümü	rebi‘ü’l-âḥir
be	dal	nun	be	he	elif	cim	vav	şer‘i	
be	dal	nun	be	vav	elif	cim	nun	nücümü	cemâziyü’l-evvel
cim	he	elif	cim	vav	be	dal	nun	şer‘i	
dal	vav	be	dal	elif	cim	he	be	nücümü	cemâziyü’l-âḥir
he	ze	cim	he	elif	dal	vav	be	şer‘i	
he	ze	cim	he	be	dal	vav	cim	nücümü	receb
vav	elif	dal	vav	be	he	dal	cim	şer‘i	
ze	be	he	ze	dal	vav	elif	he	nücümü	şa‘bân
elif	cim	vav	elif	dal	ze	be	he	şer‘i	
elif	cim	vav	elif	he	ze	be	vav	nücümü	ramazân

be	dal	ze	be	he	elif	cim	vav	şer'î	
cim	he	elif	cim	ze	be	dal	elif	nücümü	şevvāl
dal	vav	be	dal	ze	dal	he	elif	şer'î	
dal	vav	be	dal	elif	cim	he	be	nücümü	zi'l-ka'de
he	ze	cim	he	elif	dal	vav	be	şer'î	
vav	elif	dal	vav	cim	he	nun	dal	nücümü	zi'l-ħicce
ze	be	he	nun	cim	vav	elif	dal	şer'î	

[150a]

rebi'ü'l-evvel	seferü'l-muzaffar	muħarremü'l-ħarām													
dal elif vav cim ze he be ze	cim ze he be ze dal elif vav	elif he cim ze dal be vav dal													
cemāziyü'l-āħir	cemāziyü'l-evvel	rebi'ü'l-evvel													
be vav dal elif he cim ze he	ze dal be vav cim elif be cim	vav cim elif he be ze dal be													
ramāzanü'l-mubārek	şa'bānü'l-mu'azzīm	recebü'l-mürecceb													
vav cim elif he be ze re be	he be ze dal elif vav cim elif	cim ze he be vav dal elif vav													
zi'l-ħicce	zi'l-ka'de	şevvālil-mükerrerem													
dal elif vav cim ze he be ze	be dal vav elif he cim ze he	elif he ze dal be vav dal													
yekşenbe dūşenbe seşenbe çehārşenbe pençşenbe cum'a şenbe															
elif	be	cim	dal	he	vav	ze	ħarfi's-subū'								
1	2	3	4	5	6	7									
Ĥarf-i ebced be-ħesāb-ı cümel-i kebīr															
Yağlaşur.															
Elif	be	cim	he	vav	ze	ħa	tı	ye	kef	lām	mim	nun	sin	'ayn	fe
1	2	3	4	5	6	7	8	9	20	30	40	50	60	70	80
şad	ķaf	re	şın	te	şe	ħı	zel	zad	zı	ğayn					
90	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000					

[150b]

<p>(1) ḥisāb-ı k̄ameriyye</p> <p>(2) cim he vav be dal he ze elif cim dal ve</p> <p>(3) he ze elif cim dal vav ze be cim he vav elif</p> <p>(4) ze be cim he vav elif be dal he ze elif cim</p> <p>(5) be dal he ze elif cim dal vav ze be cim he</p>	<p>ṣaḥīḥ-i mücerreb</p> <p>vav elif be dal he ze elif cim dal vav lām be</p> <p>elif cim dal vav ze be cim he vav elif be dal</p> <p>be dal he ze elif ha dal vav re be cim he</p> <p>dal vav ze be cim he vav elif be dal he ze</p>
<p>(6) Ḥurf-ı ebced be-ḥisāb-ı cümel-i kebīr</p>	
<p>(7) he elif be cim dal he vav ze ḥa tı</p> <p>1 2 3 4 5 6 7 8 9</p>	
<p>(8) ye kef lām mim nun s̄in ‘ayın fe</p> <p>10 20 30 40 50 60 70 80</p>	
<p>(9) zād k̄af re şın te se ḥı zel</p> <p>90 100 200 300 400 500 600 700</p>	
<p>(10) zād tı ğayn felā</p> <p>800 900 1000</p>	
<p>(11) Daḥı bilgil kim bu levḥi Şeyḥ Ekber istiḥrāc eylemişdür. Qadir (12) gicesini bilmek için ki ḥaḳ ta‘ālā ramazānıñ ‘aşr-i āḫirinde (13) girilmişdür. T̄ariḳi budur ki kaçan ramazānū’l-mubārek yekşenbeden</p>	

[151a]

(1) olsa, kadir gicesi yigirmi yedinci gece olur. Düşenbeden (2) olsa yigirmi toktuzuncu gece olur. Bu tertib üzere ili āhiri

elif	be	cim	dal	he	vav	ze
27	29	25	28	23	29	21

(3) Bu minvāl üzere hisāb olunur ğaflet olunmaya temmet.

yeşenbe	düşenbe	seşenbe	çehārşenbe	pençşenbe	cum' a	şenbe
elif	be	cim	dal	he	vav	ze

Hisāb-ı
Bu ʔarīk

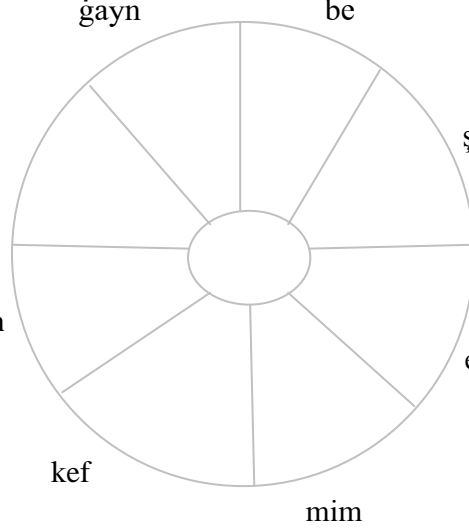
ricālū'l-ğayb
üzeredür.

nun
gencġın bāmeşin

şin gencġın yaşım

nun
gencġın āmeşin

elif gencġın bemeşin

ğayn: mağrīb 2 1 1 0 9 2 4 **be:** kara yel 2 1 0 0 2 5 **şin:** şimāl 1 2 3 0 3 5 30 **elif:** boyrāz 2 2
0 8 1 6 **mim:** maşrīk 2 2 1 0 9 2 4 7 **kef:** keşişle 2 1 0 0 4 6 9 1 **nun:** kıble 6 8 1 9 2 1 1 0
nun: nevres 2 1 1 0 5 7 0 2

[151b]

(1) Ricālū'l-ğaybuñ 'adedi budur. Zıkr olundı. Soñradan nām-ı (2) kitābda eydür: Nuḳabā üç yüz kimsedür. Anlarıñ meskeni bilād-ı mağrīb (3) zemīnidür. Ba' z bilād-ı Rūm'dur ve nücebā yetmiş 'aded kimesnelerdür. (4) Anlarıñ meskenleri nevāhī-i Mısr'dur ve abdāllaruñ 'adedi (5) kırkđur. Anlarıñ meskenleri Şām'dur ve bilād-ı Rūm'dur. Ahyār (6) kimesnedür. Anlarıñ mu'ayyen meskenleri yokdur. Belki anlar yeryüzünde (7) seyāhat idüp gezerler ve 'ameded dört nefer kimesnedür. (8) Anlar zevāyā-yı arzda sākinlerdür ve ğavṣ ki ḳuṭbū'l-aḳṭābdur. (9) Ol Mekke-i mükerreme'de sākindür. Ḳaçan 'ämme-i ḥalḳ müte'allıḳ bir mühimm (10) ḥācet düşe, nuḳabā Ḥazret-i ḥalāḳ 'ālimū'l-mülk ve'l melekūt (11) cenābına du'a tazarru' eyler. Andan nücebā tazarru' ve ibtihāl (12) eyler. Andan ahyār tazarru' eyler. Andan 'amd tazarru' eyler. Eger (13) bunlaruñ su'āli maḳbūl olur ise oldı ve illa ğavṣ

[152a]

(1) ibtihāl tazarru' eyler. Ğavṣıñ daḳı su'āli tamām olmadın (2) envār-ı icābet müşāhid olunur. 'Ulemā bunlara eytmışlerdür ki (3) ricālū'llāh ahyār ve 'amd her ayıñ mu'ayyen eyyāmında birer köşede (4) olur. Gerekdür, ol aḥvāli zābt idüp sefere teveccüh ḳaşd (5) itdükde, ekābire varmaḳ murād itdükde, 'adū ile mülāḳāt (6) ḳaşd itdükde, ol şoydan teveccüh eyleye, lā-cerem bi-ğāyetu'llah (7) ol 'azizleruñ hümmetiyle mañşūr ve muzaḳḳar ḡālib ve mu'īd a'yeni (8) ḥalḳda şirīn görükmesi muḳarrardur. Bu aḥvāli zābt için (9) bir dā'ire ṫaşvīr olundı, tā kim seferde ve ḥazarda aña nazar (10) olunup, 'amel-i āsān ola, bi-ğāyeti'llāhü ta'ālā (11) 2 6 1 8 1 1 3 cenūb 2 5 1 7 1 0 2 mağrībıla cenūb arası 2 8 1 9 1 2 4 (12) mağrīb 2 0 1 3 1 0 şimālile mağrīb arası 3 0 2 0 2 1 5 8 şimāl 2 0 1 2 0 8 6 (13) maşrīḳla şimāl arası 2 0 2 2 0 9 1 4 7 maşrīḳ 2 4 1 6 9 1 cenūbıla maşrīḳ māyeni

[152b]

(1) rivāyetdür. Ekābir-i ‘ulemādan Hārezim pādīşāhı ‘ulemāyı cem‘ idüp (2) buyurdu ki baña bir muhtaşır ta‘bır-nāme düzün ki hemān bir varaķ ola. (3) Anlar daħı bunı te‘līf idüp ħurūf-i tehecci üzere döndürdiler. (4) Her kim düşünde ne görse, anıñ ‘arabiyesiniñ evvel ħarfine (5) i‘tibār ide. Andan bu ħarflere nazār ide. Meşelā: Düşünde bir kişi (6) şü görse; ‘arabiyesi mā’dur. Māniñ evvel ħarfi mīmdür. (7) Aña nazār ide, göre, ħükmi nedür ve kıyās-ı ‘alā-i hazā

(8) elif ...	be ...	te ...	şe ...	cim ...	ħa .
Mertebesi	....	Çāh	Nuşretlü	Düşmeni	.....
yüce ola.	ola.	issi ola.	ola.	ğālib ola.	

(9) ħa ...	dal ..	zel ..	re ..	ze ..	sin ..	şın .
Murādına ire.	Ĥāceti zaħmetsiz ola.	Çoķ māl eline gire.	Māla ve devlete irişe.	Dīn i‘tiķād bula.	Ĥorķudan emīn ola.	İşlediği (ümitlediği) ‘amele bişmān ola.

(10) şad ...	zad ...	tı ...	zı ...	‘ayın ...	ğayn ...	fe ...	ķaf .
‘İlm azı ihmām irişe.	Māl ħāşıl ola.	Düşmenleri üzerine ğālib ola.	...	Göñli teşvişli ola.	Nefsine zūlm ide.	Düşmene nuşret bula.	Devletlü ola.

(11) kef ..	lām ..	mīm ..	nun ..	vav ..	he ..	lāmelif ..	ye
Ĝāyıbdan ħayr gele.	Ĥorķudan emīn ola.	Murādına ire.	Melül ola.	Ĥācc revā ola.	Beglik ucdan göñül melül ola.	Göñli melül ola.	namāzı ... çoķ ola.

[153a]

Cedvel-i muḥabbat-nāme

1 10 11   2 2 2   3 3 3
eykağ   **beker**   **celeş**

101 100 1000   2 20 200 88   sekat 300 3
 4 4 4 44   5 5 5   6 6 6 6

demet   **heneş**   **vesa'**

400 40 4   500 50 5   600 60 6
 44   82   sekat sekat sekat
 7 7 7   8 8 8   9 9 9

zeced   **ḥafaş**   **ṭazaṭ**

700 70 7   800 80 8   900 90 9 sekat
                                  88   4 10

Üstündegi ḥisab toḫuz isābdur.

Altundaki on ikişer isābdur.

Ġaflet olunmaya.

elif	Dāyim ḥuşūmet ola.		elif										
be	Gāh muḥabbat gāh ḥuşūmet		Ayrılmaz muḥabbat ola.	be									
cim	Dāyim muḥabbat ola.		Dāyim ḥuşūmet ola.	Muḥabbat ola gine ayrılık.	cim								
dal	Dāyim muḥabbat ola.		Gāh muḥabbat gāh ḥuşūmet ola.	Dāyim muḥabbat ola	Dāyim muḥabbat ola.		dal						
he	Dāyim muḥabbat ola.		Gāh muḥabbat gāh ḥuşūmet ola	Firāksız muḥabbat ola.	Muḥabbat ola firākla.		Dāyim ḥuşūmet		he				
vav	Dāyim muḥabbat ola.		Gāh muḥabbat gāh ḥuşūmet ola	Gāh muḥabbat gāh ḥuşūmet	Ayrılmaz muḥabbat ola.		Muḥabbat ola itā'at ile.	Gāh muḥabbat gāh ḥuşūmet		vav			
ze	Gāh muḥabbat gāh ḥuşūmet ola.		Muḥabbat ola firākla.	Dāyim muḥabbat ola.	Muḥabbat ola firāk ile	Dāyim ḥuşūmet ola.		Gāh muḥabbat gāh ḥuşūmet	Muḥabbat ola firākla.		ze		
ḥa	Sevümlü muḥabbat ola.		Hicbir nev' ile ittifaqlar olmaya.	Muḥabbat ola itā'at ile.	Sevilmekle muḥabbat ola.	Dāyim muḥabbat ola.		Dāyim muḥabbat ola.	Gāh muḥabbat gāh ḥuşūmet	Dāyim ḥuşūmet ola.		ḥa	
ṭı	Dāyim muḥabbat		Şom muḥabbat	Şom muḥabbat	Ḥiddetlü muḥabbat ola.	Firāksız muḥabbat ola.	Dāyim muḥabbat ola.		Muḥabbat ḥuşūmet ola.	Dāyim ḥuşūmet ola.	Dāyim muḥabbat	ṭı	

[153b]

(1) FAŞIL

(2) Kevākib ve ṭabāyi‘iñ ve burc-ı eṣnā-i ‘aṣeriñ ve ‘arş, ki cümle (3) sinden ‘ālīdür, mişālī bir cihetden şol pādīşāh gibidür ki (4) anıñ bir hücre-i ḥāşşı ola ve anda bir veziri sākin ola ve (5) hücreniñ etrāfin ihāta itmiş bir revāk ola ve ol revākda (6) on iki pençere ola ve her bençere ol vezirüñ bir nābīi sākin (7) ola ve yedi sivār bu pençerelerüñ dāiresün devr idüp (8) ol nāibelere vezirden vāşıl olan fermānı istimā‘ (9) itmek üzre olalar ve dört piyāde bu yedi sivārdan (10) ba‘īd maḥalde karar itmiş olalar ve gözlerini yedi sivāra (11) diküp muntazır olmuş ola. Dergāh-ı pādīşāhdan ne fermān (12) vārid ola diyü ve dört biyādeniñ elinde dört (13) kemend ola, tāki ol kemendi otuz bir ṭā’ifeye vārid olan

[154a]

(1) fermān-ı mūcībile cenāb-ı ḥazrete çeküp karīb kıllalar (2) ve bir ṭā’ifeyi daḥı cenāb-ı ḥazretten dūr kıllalar ve bir (3) ṭā’ifeyi daḥı ‘uḳūbat ideler, **fi’l-mişlü’l-‘arş** şol (4) hücre-i ḥāşşdur ki vezir memleketiñ qarār-gāhidür. Ol (5) ferişte-i muḳarrabdur ve feleki’l-kevākib şol hücre-i ḥāşş (6) muḥīṭ olan revākdur ve burc-ı eṣnā-i ‘aşer şol on iki (7) bençeredür. Veziriñ nāibeleri sāir feriştelerdür ki ol (8) ferişte-i muḳarrabiñ taḥtındadır ve her birine ol ferişterüñ (9) bir ‘amel sipāriş olunmuşdur ve yedi sūtāre yedi sivār (10) meşābesindedür ki naḳībler gibi hemişe bu revzenlerüñ etrāfin (11) dolaşurlar. Her revzenden anlara bir dürlü fermān vāşıl olur (12) ve şol nesne ki aña ‘anāşır-ı erba‘a dirler. **Āb, āteş, ḥāk,** (13) **hevā** gibi ol dört piyāde meşābesindedür ki kendü vaṭanlarından

[154b]

(1) sefer kılmazlar ve ṭabāyi‘-i erba‘a ki **ḥarārat bürüdet ruṭūbet** (2) **yebūsetdür.** Dört kemend gibidür. Ol dört piyādeniñ (3) elindedür. Meşelā bir kimesneniñ ḥāli müteḡayyir olup dünyādan (4) yüz çevirmiş ola. Ğam ḡuşşa aña müstevlī olup biḡam

(5) dünyā anıñ Ʒalbine nā-ħoş olup ‘ākıbet-kārniñ ھاtırına (6) düşmüş ola, Ʒabīb aña pīmārdur. ‘İllet-i mālħūlyāya giriftār (7) olmuşdur. Anıñ ‘ilacı Ʒabīb eftimündür dir ve Ʒabīb^c eyder: Bu (8) bir ‘illetiñ aşlı şol yebūsetdür ki dimāğda müstevlī (9) olmuşdur. Bu yebūsetiñ bā’işi¹¹³ Ʒış hevāsıdır, tā ki (10) faşl-ı bahār gelüp hevāya riṭubet ķālib olmaya. Ol (11) kimesneniñ ‘illeti şilāħa yüz Ʒutmaz dir ve mūneccim eyder: (12) Bu şol sevdādur ki aña ‘ārız olmuşdur. ‘Uṭārıddur ki (13) ‘uṭarıddan sevdā ħāşıl olur. Şol dem ki merriħile

[155a]

(1) müşākelesi ola, tā ki ‘uṭārıd sa‘dına muṭārın yāħūḍ (2) anlarıñ teşlīşine vāşıl olmaya. Bu ħāl, şilāħa yüz Ʒutmaz, (3) dir. Bunlarıñ cümlesi rast söyler velākin **zalike mubelligühüm** (4) **mine’l-‘ilm** ammā şol kimesne ki, Ĥazret-i Ribūyetde sa‘ādettin (5) ħükm olunmuşdur ve şol naṭīb kār-i dāne ki, aña ‘uṭārıd (6) ve merriħ dirler. Fermān olunur ki, sür‘at ile irsāl ide. (7) Dergāħ peydālarından şol piyāde ki aña hevā dirler, tā ki yebūset (8) kemendini pertāb idüp anıñ **ser ü dimāğına** bend eyleyüp (9) cem‘-i lezzet-i dünyādan yüz çevirüp tāziyāne-i ħavf [1] ħaşıyyet (10) varamam irādet ve meşıyyet birle Ĥazreti’l-ulūhiyyete da‘vet (11) Ʒılalar. Bu zıkr olunan ne ‘ilm-i ṭıbbda ve ne ‘ilm-i Ʒabīb atda ve ne ħōd (12) ‘ilm-i nücūmda olur ve bu bir ‘ilmdür ki ‘ilm-i nübūvvet deryāsında (13) ħarc ider ki ol deryā cemī‘i eṭrāfı memleketi muħiṭdur.

[155b]

(1) Ve cemī‘ ‘amāl ve naṭabā ve ħuddām Ĥazreti’l-ulūhiyyet aña ħafī (2) ve pūşide degildür. Her biri ne semte sālİK ve ne fermānı (3) ile müteħarrikdür ve ħalkı ne cānibe da‘vet ve ne cānibden (4) mumāna‘at¹¹⁴ Ʒılurlar. Pes fark u muħtelifeniñ her biri ne tekellüm (5) Ʒılıp ne Ʒavle Ʒāil oldı ise; cümlesi kelāmında şādıƷ (6) ve mecmū‘niñ Ʒavli vāƷı‘-i muṭābıƷdur vallāħü a‘lem ve aħkem. (7) **Ĥikāyet** āħir zamānıñ ‘alāmetleri beyānında Ebu ‘Abdullāħ (8) el Yamāni Ebu Sa‘īd Ĥadduri daħı Cābir bin ‘Abdullāħ

¹¹³ Metinde “bā’işi, باعى”

¹¹⁴ Metinde “ممانعت”

(9) Enşariden rıdvānu'llahü ta'ālā 'aleyhim ecmaī' n rivāyet (10) idüp éyder ki, bir gün emīrū'l-mü'minīn 'Alī kerremallāh veche (11) Küfe'de huṭbeye ağāz idüp ve huṭbesinūñ āhirinde (12) eytdi ki āhir zamānda altmış 'alāmet zāhir olsa gerekdür, (13) tā kim andan şoñra şāhib-i zamān Ḥazret-i Mehdī aşikāre

[156a]

(1) ola. Cābir bin 'Abdullāh eytdi ki yā emīnū'l-mü'minīn ol 'alāmet (2) lerin nişānı nedür. Ḥazret-i 'Alī daḥı eytdi ki 'ulemā ve fuḫahānīñ (3) mevti çok ola, ümmet-i Muḫammed bī-namāz olalar, şeyṭāna (4) ve hevā ve şehvete tābi' olalar ve ḥalkda emānet az ola, hıyānat (5) çoğ ola, ḥamır çok içile ve oğullar anaya ve ataya 'āşi (6) olalar ve ribā-i ekl eyleyeler, mescidlerde oturalar, bülend avāzla (7) ḥalk biribiriyle çekişeler, fāhiş söyleyeler ve ğıybet ve bühtān (8) ideler ve yetimlerin mālları nā-ḥaḫḫ yire yene ve müslimānlara zulm (9) idüp ḥānümānlarını ḥarāb ideler ve ol zālımlar 'āli kaşırlar (10) yapalar ve 'avratlar atlara bineler, ḥayāsız olalar, küçücekler yaramaz (11) fi'illi olalar, **Cābir** eytdi: yā emīrū'l-mü'minīn buyurduḡuñ(uñ) (12) ne vaḫtda olsa gerekdür. Ḥazret-i 'Alī eytdi ki, ol zamānda (13) olur ki maşrıḫ cānibi ma'mūr ola. Mağrib ṭarafı ḥarāb

[156b]

(1) ola ve şa'bān ayında bir kıyruḫlı büyük yıldız zāhir ola ve ol (2) zamānda bir ḫavm zuhūr ide ki, edebsiz ve bed fa'al olalar ve (3) ḥayānatı āşikāre ideler. Yollarda em(i)n ve amān götürüle ve gözleriniñ (4) yaşı az ola, ya'nī bī-raḥm ve bī-pervā olalar ve ağaçlar yemişi az (5) vireler ve çok āfetler āşikāre ola, pādışāhlar ve begler (6) ra'ıyyete cevri revā tūtalar, dīn-i İslām za'if ola ve daḥı (7) bir ḫavm zāhir ola ki, yüzler şüretleri ādem şüretinde ola, (8) lākin gönülleri şeyṭān gönli gibi ola ve anlar her ne söyleseler (9) yalan söyleyeler ve anlarla 'ahd olmaḡa mecāl olmaz ve her çindeki (10) anlar saña ri'āyet ve 'itibār ideler. Sen anlarıñ ḥud'a ve mekrinden (11) emīn olmamaḡ gereksiñ ve anlar yanında mü'min ve şālih kimesne (12) za'if olup, fāsıḫ 'aziz olsa gerekdür ve

anlarıñ küçücekleri (13) birilerine hürmet eylemezler ve ğanıleri fuķarāya iltifāt eylemezler ve tāzeleri

[157a]

(1) hem fāsık ve hem munāfık olalar ve pīrleri cāhil olalar ve (2) fuķahā ve ‘ulemāsı zāhir kendü hevālarına te’vīl (3) idüp uyduralar ve kıziyyeleri rüşvet-hör ola ve bu ‘acāyib (4) umūrı maşrıkdan mağrıba varınca ola, ekşeri bu umūruñ (5) toķuz yüzden soñra ola ve toķuz yüz otuz beşinde ba‘z (6) yere gökden taş yağa, çok kimesne helāk eyleye ve ba‘zı (7) yirlerde yere keçe üstüne şu çıķa ve üç kıuyruklu (8) yıldız peydā ola, biri maşrıķ cānibinde bir[i] mağrıb cānibinde (9) birbirine muķābil ola, bir kıble semtinde ola anda(ı)ñsoñra her (10) şehirde ve kıbleden yedişer sekizer üçer dörder kimesne (11) Mekke’de cem‘ olup nā-gāh Mehdī zāhir ola ve bunlar (12) Mekke kıpusında aña itā‘at ideler ve Mehdī’yi Mekke’de bir (13) yeşil çadır kıuralar, anda otura ve anıñ nāmına yeñisiñe

[157b]

(1) uralar; ins ü can, vahş ve tayr Mehdī’niñ olalar, (2) yedi kıat gök melekleri anıñ zuhūrina şād olalar ve (3) āf-tāb aña secde eyleye ve deryālar ve ırmağlar hareketden kıala, (4) ba‘de gökden Hāzret-i ‘İsā ine, İbrāhīm göñlüñ ve (5) İsmā‘il hil‘at ile ve dādı zere ile orta boylu (6) ola, siyāh saçları ola, yüzünde bir siyāh beñi ola ve anıñ (7) zuhūrı beytū’l-harāmdan ola ve Mehdī’niñ öñüne gele ve Mehdī’yle (8) bileşeler ve esenleşeler ve kıalkıp mu‘ānaķa¹¹⁵ idişeler ve namāz (9) zamānı ola, Hāzret-i ‘İsā Muħammedi Mehdī hāzretini imāmete (10) teklīf eyleye ve Mehdī imāmet eyleye ve namāzdan fāriğ olduķdan (11) soñra ikisi daķı kıalkıp beytū’l-muķaddese geleser ve şāhretu’llāhuñ (12) öñüne oturalar ve deccāl-i la‘īn daķı İşfehān’dan hürüc (13) eyleye, ‘azīm-keşler ile Mekke’ye ‘azīmet eyleye ve çünkü ‘İsā

¹¹⁵ Metinde “مَعَانِقَهُ”

[158a]

(1) bu hâli işide, ardına düşüp Mekke'ye gide ve yetişüp ceng (2) eyleye, Hâzret-i Cebra'il gökden ine, muhkem tuta, çağıra, (3) ol avâz heybetinden yüz biñ kimesne helâk ola ve kâfir (4) ve mü'min biribiriyle qarışa ve haq ta'âlâ her taşta zübân-ı (5) faşih vire. Nâ-gâh her taş diye ki, iy mü'min benim yanımda (6) bir kâfir yâ iki kâfir gizlenmişdür. Gel, uludur. Helâk eyle. (7) Bu vech üzerine mü'minler kâfirleri kırıp tebâb ideler (8) ve deccâl bu hâli görüp firâr eyleye ve Hâzret-i 'İsâ, anı (9) anı kovup Şâm'ın Lüde kıpusunda yetişüp bir harbe ile (10) urup helâk eyleye, ba'd ez-an-ı 'İsâ ve Mehdî (11) varup Entâkiyye'de oturalar ve dükeli 'âlemde 'adl (12) ve âmen amân zâhir ola ki, şol hadde ki, kurd ile koyun (13) qarışup gezeler. Bir yerde yemek yeyüp ve şu içeler ve diriler

[158b]

(1) ölümlere diyeler ki, ne olaydı dirileydiñiz, bu 'adl-ı amânı (2) siz de göreydiñiz ve şoñra Hâzret-i 'İsâ 'Aden'den¹¹⁶ bir kız (3) alup nikâhlana ve ol hatundan iki oğlı ola ve nedeñlü yer+ (4) yüzünde cühüd¹¹⁷ var ise depeleyüp helâk eyleye ve dört (5) yıl bu üslub üzre 'İsâ ve Mehdî saltanat idüp (6) ba'de kalkalar Medîne-i münevvere'ye geleler, andan şoñra Ye'cüc (7) ve Me'cüc zâhir ola, anlarıñ boyları birer qarış ve kulakları (8) birer qarış ola ve cümle Ceyhün ve Nîl, Furât ırmaqlarun içeler (9) ve kurudalar ve dükeli yeryüzünde olan nebâtâtı yeyeler, komayalar (10) ve dünyâda 'azîm fesâdlar eyleyeler ve haq ta'âlânın 'ilm-i şerîfi (11) ta'alluq itdügi mîqdâr yeryüzünde bu hâlde kalalar, ba'de (12) haq ta'âlâ bunlara bir maraz göndere, cümlesi qarın ağırsından (13) helâk olalar ve 'âlem bunlarıñ cîfesinden koğa,

¹¹⁶ Metinde “‘Adin'den, عَدْنَن ”

¹¹⁷ Metinde “‘cühüd, جُهْد ”

[159a]

(1) pes hudā-i müte‘āl aq kuşlar gönderüp geleler, bunların (2) ciferünün minkârlarıyla alup deryâ-ı ‘Ummân’a atalar ve halk (3) ‘âlim bunların çifesi koğusundan halâs bulalar, ba‘de (4) Mekke’de şafâ-nâm mevzî‘da dört ayaklı şacı âdem (5) şacı gibi bir cânavar, ki aña dâbbetü’l-arz dirler, âşikâre (6) ola ve her kime ki rast gelürse eyde ki, iy ehl-i (7) şerr tevbe idiñ ki henüz dağı tevbe kapısı açıkdur. Şoñra (8) kapuyıñız ve tevbeye mecâl olmaz. Peşimân yersiz ve cemî‘ halk-ı (9) mü‘min kemdür ve kâfir kemdür ve munâfık kemdür. Ma‘lûm eylese gerekdür. (10) Şoñra güneş mağrib tarafından toğup siyâh olsa gerekdür (11) ve ol hâliñ müşâhedesinden çok kimseler korqup (12) ölseler gerekdür ve niçe gün bu hâl üzre kılsa gerekdür. Şoñra (13) bir kara bulut zâhir olup tolu yağdursa¹¹⁸ gerekdür. Her tolu

[159b]

(1) tavuq yumurdası ve deve kuşu yumurdası dükeli olsa (2) gerekdür. Yeryüzine yağup munâfıkları helâkitse (3) gerekdür, ba‘de Câbir eytdi ki, yâ emîrü’l-mü‘minîn bize haber (4) vire kankı şehirler harâb olsa gerekdür, neyle harâb (5) olsa gerekdür. İmâm-ı ‘Alî dağı buyurdıki evvel Mekke harâb (6) ola, ba‘de Keşân vilâyeti, ba‘de Zengibâr vilâyeti ve halk (7) havflarından hacca gidemese gerekdür ve yollar tutulsa (8) gerekdür ve deryâlar kurusa gerekdür ve Qur‘ân ... olup göge (9) alına ve gökler levhasından Qur‘ân’dan ve ‘ilmlerden nesne (10) kılmayup mahv olup gitse gerekdür. Hattâ yeryüzünde (11) lâ ilâhe illâ’llâh muhammedü’n resûlu’llâh dir kimse kılmasa (12) gerekdür ve Medîne’yede kıht olsa gerekdür. Nîl ırmağı (13) anadan çıkup yabana akşa gerekdür ve bir siyâh rüzgâr

[160a]

(1) çıkup halkı öldürse gerekdür, ba‘de Tavâs harâb (2) olup andan Erdebîl, andan Şirvân, andan Taberistân, (3) andan Kirmân, andan İsfehân, andan Kazuyen, andan

¹¹⁸ Metinde *yağdurası* “يَعْدُرُه سَاءٌ”

Semerķand, (4) andan Nücārā, andan Hindistān ħarāb olsa gerekdür. (5) Ekşerī bu diyārların ħarāblıqları yağmur çok yağmağdan (6) ola. El-ilm ind-allāhü ta-ālā farāğa kitāb (7) el-müntaħib ve temm fāc neşruhu alā-l-ālemīne (8) ve ġāmm (9) temmeti-l-kitāb bi-avni'llāh meliki-l-vehhāb ve's-şalāt (10) ve's-selām muħammedü'l-nebiyyü'l- Arab ve'l-Acem (11) sene-i ħamse ve seb'in elf ¹¹⁹

[160b]

(1) Faşıl kaçan yeñi ay görünse, yine bakmak gerek ayı bildürür. (2) Pes muħarrem ayını gördükde bir rüşen nesneye nazar kılğıl yā bir durı (3) şuya ve-yāħūd aynaya bağğıl ki ol saña mubārek ola ve (4) şeferü'l-ħayrı gördükde ayağın arķasına bağğıl ve-yāħūd (5) bir tıfil oğlan yüzüne nazar eyle du'ā idüp iki destiñle (6) yüzünü sil tā ki saña mubārek ola, rebi'ü'l-evvel ayını görseñ, (7) ħüb şüretlü avrat yüzine nazar eyle. Eger avrat bulunmazsa, (8) bir durı şuya nazar eyle ve du'ā eyle ki, kış ve yazın mubārek (9) ola ve rebi'ü'l-āħir ayını gördükde erkek oğlan yüzüne bağğıl, (10) yāħūd aķarşuya bağğıl ve üç kerre sūre-i ihlāş okı ki yılın (11) mubārek ola ve cemāziyü'l-evveli gördükde bir güçlü yigit (12) yüzüne nazar eyle, yā ayağın arķasına yā ağaç dalına yāħūd ki, (13) nā-reside olmaduk oğlan yüzüne baķasın ki ay mubārek ola.

[161a]

(1) Pes cemāziyü'l-āħir ayını gördükde, yemiş yā tamām ola, böcek veyā aru (2) ħelvālarda ve şuya ki revān ola, bunlara bakmak gerekdür. Ay mubārek (3) ola ve receb ayını gördükde hemān semāya nazar eyleye ve gine arza (4) nazar ide, soñra münāamlar yüzüne baķa, ay mubārek olup şād ola (5) ve şaban ayını gördükde muşħafa ve kitāba baķasın andan soñra (6) dest ve pāyına nazar eyle, tā ki mubārek ola ve ramazānü'l- mubārek (7) ayını görseñ, fırsat olursa, bir pādışāh yüzüne nazar eyle, yā daħı (8) alimler yüzüne ve-yāħūd ehl-i dīvān yüzüne nazar eyle ki, işiñ eyü gele, (9) şevvāl ayını göricek pīrūze yüzük kaşına baķasın ve-yāħūd fesligen (10) lere ve yeşil

¹¹⁹ Topkapı nüshası-219. varakta tarih olarak “sene-i sitte ve seb'in elf” yazılmış, eserin vezni not edilmiştir: “fā'ilātün fā'ilātün fā'ilāt”

yapraklı ağaçlara bağmak gerek ve zi'l-ka' de ayı gördükde, (11) gine aya bağa ve zümrüd yüzüğünüñ kaşına bakmak gerekdür, hem aqarşuya (12) üç kerre sûre-i fâtiḥâ okuyup ve üç kerre tekbîr getürmek gerek, (13) yıl ve ay saña mubârek olup dostların şâd, düşmenleriñ kayğulu ola

[161b]

(1) ve zi'l-ḥicce ayını gördükde kâdî yüzüne ve-yâḥūd 'âlim ve fâzıl (2) kimsenüñ yüzüne bakmak gerekdür ki yıl mubârek ola ve's-selâm.

[162a]

(1) 'İzzetlü ve rif'atlu **Lala 'Ali Ağa** ḥazretleriñüñ ḥuzûr-ı (2) şerîflerine derûn soḥbet üzere selâmlar ve ḥayr du'âlar olunduḡda+ (3) nşoñra kere benim rûḥum bu sene-i mubârekde tarafımızdan şağa başı (4) El- ḥâce-i Muḥammed Ağa yedi yıl tām biñ üç yüz¹²⁰ bir dâne sikke-i ḥasene irsâl (5) olundu. Ḥazret-i sulṭân-ı enbiyâniñ ravza-i muṭahharasında (6) oḡutup şevâbın sulṭân-ı enbiyânuñ rûḥ-ı şerîflerine ḥibe (7) ideler, imdi sizi cânımızdan nâzır ve sipâhîler ağası (8) Süleymân Ağayı vekîl ve mütevellî naşir eyledim. Mektûb ve şolunda (9) şağa başı ve siz ve Süleymân Ağa ve bir kaç iḥtiyârlar bir yere (10) gelüp bizim için bir eyüce ev mi olur ve yoḡsa oda (11) lar mı olur, müşâvere eyleyüp ḥanķısı ma'ḡûl ise (12) alasız, ba' de gireye viresiz. Bir seneye degin ne ḡadar (13) aḡçe gire ederse, eczâ-i şerîf okıyanlara tevzî' (14) eyleyesiz. Ziyâde ḡalursa eviñ merâmâtına yığılayasız, (15) ba' de bir vaḡf-nâme yazup bize gönderesiz. Göreyim (16) sizi, 'ind-allâh zâyi' olmaz. İn-şâ'-Allah üzerimizde

[162b]

(1) ḡalmaz. Muḡayyet olup ḥuşûline semî' eyleyesiz ve's-selâm. Benim (2) rûḥum eger tez yine ev bulunmayup alınmazsa şağa başı Ka'be-i (3) mükerrameden gelene degin söyleşüp ḥazır eyleyesiz. Ma'rifetiñizle (4) ve şağa başı ma'rifetiyle aḡçeyi Süleymân Ağa'ya teslîm eyleyesiz (5) ve her ḥuşûşunda görüp gözedüp bize i'âm eyleyesiz. Belâ

¹²⁰ "ücyüz, زويجوا" şeklinde bitişik yazılmış.

.... (6) Şağa başıyla bir .... cevâb gönderesiz. Size Allâh emâneti (7) benim emânetimi yerli yerince sipâriş eyledigim minvâl üzre (8) muqayyet olasız. Göreyim sizi, zâyi' olmaz.. (9) ve bir kelâmu'llâh gönderildi. Anı dağı alup kabz eyleyüp (10) bir 'âlim şâlih kimesneye virüp Hâzret-i Fâtıma anamızın (11) maqâm-ı şerîfesinde okudasız ve ismini yazup (12) bize i'lâm eyleyesiz ve kelâmu'llâh ve eczâ-i şerîfi zâyi' (13) eylemeyesiz. Sizden su'âl olunur ve's-selâm (14) ve şağa başıyla otuz eczâ-i şerîf irsâl olundu. (15) Hâzret-i sultân-ı enbiyânın ravza-i şerîfesinde (16) okıyalar ve şolunda alup kabz eyleyüp bize i'lâm eyleyesiz. (17) Ve eczâ-i şerîfi şâlih adamlara viresiz, okumağa muqayyet olasız. (18) Her bârî okusunlar. Okımyanı okıyan adama viresiz

[163a]

(1) 'İzzetlü ve rif'atlu Süleymân Ağa hâzretleriniñ huzûrlarına derûn (2) şöhet ve meveddet birle selâmlar ve hayr du'âlar olunduğdanşoñra (3) eyüler ve hoşlar mısız dâ'imâ eyelükler ile mu'ammer olasız. Benim rûhum (4) bu sene-i mubârekde şağa başı el-hâce-i Muhammed Ağa yediyle biñ üç yüz (5) bir dâne sikke-i hasene irsâl olundu. Sizi cânımızdan vekîl (6) ve mütevellî eyledim ve şeyhü'l-harâm, nâzır eyledim. Mektûbumuz ve şolunda (7) bizim için bir eyüce ev mi olur ve yoğsa odalar mı olur (8) ve yoğsa bir gayrı eşyâyı olup şağa başı ve şeyhü'l (9) harem ve siz ve bir kaç ihtiyârlar bir yere gelüp müşâvere eyleyüp (10) hağsa ma'kul ise pâzâr eyleyüp alasız ve yılda (11) ne kadar aqçe ederse giresini eczâ-i şerîf okıyanlara (12) tevzi' eyleyesiz. Ziyâde kalırsa eviñ merrâmâtına (13) bağlayasız, ba'de bir vaqf-nâme yazup bize gönderesiz. (14) Bir hoşça göziñüz açuğ tutup bir hoşça muqayyet (15) olup huşûline semî' eyleyesiz. Zîrâ sizi bize bir..... (16) adamdır diyü medhûñizi eylediler. Göreyim sizi, eyelük 'ind-allâh (17) zâyi' olmaz. Ziyâdesiyle memnûn oluruz ve's-selâm.

[163b]

(1) Benim rûhum eger tez yine ev bulunmazsa; şeyhü'l-ḥarām ma'rifetiyle (2) şaḳa başıdan alasız, ba' de şaḳa başı Ka'be-i mükerremeden (3) gelene degin ḥāzır¹²¹ eyleyüp şaḳa başıyla yine bize gönderesiz. (4) Her ḥuşūşda şaḳa başına danışasız. Elbette ve elbette (5) bizim için çalışup başka mektûb yazup bize i' lām (6) eyleyesiz ve aḳçeyi olur olmaz yere şarf eylemeyesiz. (7) Her kim şeyhü'l-ḥarām olursa nāzır olur vaḳf-nāmede (8) öylece yazdırasız. Benim rûhum saña Allāh emāneti size (9) sipariş eyledigim minvāl üzre muḳayyet olup nā-ḥaḳḳ yire (10) zāyi' eylemeyesiz ... (11) Benim rûhum şeyhü'l-ḥarām ḥazretleri Reşid Bekir Halebi-i (12) ser eczā-i şerif eyledim. Siz daḳı ma'rifetiñiz ile viresiz. (13) Ve Muştafa-yı Mikail'in oḳlu Muhammed'e bir cüz viresiz, (14) ba' de yine ma'rifetiñiz ile ḳac dāne adamı ta'yin idersiñiz (15) ism resmiyle bize 'arzları gönderesiz ve's-selām.

[164a]

(1) 'İzzetlü ve rif'atlu şeyhü'l-ḥarām Lala 'Ali Aḳa ḥazretleriniñ (2) ḥuzūr-ı şeriflerine derün dilden selāmlar ve ḥayr du'ālar (3) olunduḳdanşoñra bu kelāmu'llāh daḳı Ḥazret-i Fāḳıma anamızıñ (4) maḳām-ı şeriflerinde her şabāḥ ve ikindidenşoñra tilāvet eylesünler. (5) Ma'rifetiñiz ile bir şālih ve 'ālim kimesneye viresiz ve ismini yazıp (6) bildiresiz ve kelāmu'llāh zāyi' eylemesünler. Sizden su'al (7) olunur. Allāh emāneti olsun. Size muḳayyet olup ammā niyetimizi (8) zāyi' eylemeyesiz. 'İnd-allāh zāyi' olmaz ve's-selām. 12 Māh-ı receb 1081. (9) Ḥazret-i sultān-ı enbiyāniñ ḥazīne-i şeriflerine (10) altun yaldız ḳuḳıyla oñ zemīne elmāsı (11) ḳuşaḳ irsāl olunmuşdur bilmeye.

---

¹²¹ Aslı “ḥāzır”

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KİTÂB-I USÛLÜ'L-MELÂHAME
EBRÎ HÂCE İBN-İ ÂDİL
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİNLER)

İKİNCİ CİLT

DOKTORA TEZİ

Ayşe AYDIN

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı : Prof. Dr. M. Mehdi ERGÜZEL

HAZİRAN - 2011

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KİTÂB-I USÛLÜ'L-MELÂHAME
EBRÎ HÂCE İBN-İ ÂDİL
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİNLER)

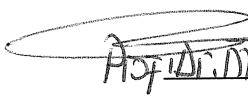
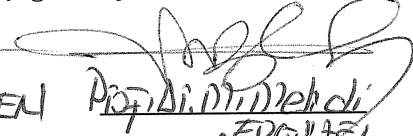
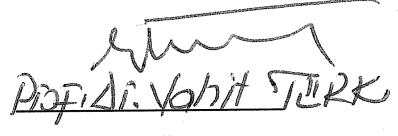
İKİNCİ CİLT

DOKTORA TEZİ

Ayşe AYDIN

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Bu tez 24/06/2011 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy çokluğu/oybirliği ile kabul edilmiştir.

 Prof. Dr. Muharret YELEN Prof. Dr. Mehmet ERGÜLMEZ Prof. Dr. Vahit TÜRK

Jüri Başkanı

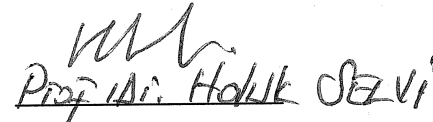
- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

 Yıldı DOĞAN Prof. Dr. Haluk ÖZLÜ

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: DİZİNLER

3.1. Genel Dizin ve Sözlük:

-A-

āb < Far. Su.

ā. 102a/t, 102a/t, 103b/t, 107a/t, 109a/t, 125b/5, 142b/t, 154a/12, 43b/3, 74a/11, 74a/11

ā.-ı Ceyhūn 102a/t

ā.-ı Receb ayı 74a/11

ā.-ı revān 43b/3

ā. ve hevā Su ve hava 125b/5-125b/6

[=14]

ābādān < Far. Şen, mâmur, bayındır.

ā. 25a/2

ā. it (d)- Bayındır kılmak 25a/2

[=2]

āb āteş hāk hevā < Far. Su ateş toprak hava, ‘anāşır-ı erba‘a, dört unsur.

ā. gibi 154a/12

[=1]

abdāl < Ar. Dünyâ ile ilgisini kesip, tanrıya bağlanmış olan derviş.

a.+laruñ 151b/4

a.+laruñ ‘adedi 151b/4

[=2]

ābī < Ar. Çekinen, nazlanan.

ā. 134a/12

[=1]

ābī < Far. Suda yaşayan.

ā. 96b/13

ā.±dür 99b/1

ā. ve hākī Suyla ve toprakla ilgili. 96b/13

[=3]

‘**ābid** < Ar. İbâdet, kulluk eden.

‘ā. 98b/9

[=1]

‘**abīd** < Ar. Kullar, köleler.

‘a. 133b/6, 130b/8

[=2]

ābiyye < Far. Suyla ilgili.

ā.±dür 127b/9h, 130a/5h

[=2]

abril < Yun. *Abrilios* Nisan ayı.

a. 4a/13, 101b/t, 43b/2

a.+de 44a/8

a.+iñ 101b/t

a.+iñ on birinden on sekizine varınca 101b/t

[=6]

abrilis < Yun. Nisan ayı *bkz.* abril.

a. 107a/t, 109a/t

[=2]

‘**acāyib** < Ar. Şaşkınlık verici, çok tuhaf şey.

‘a. 12b/5, 157a/3, 18b/11, 18b/12, 26b/11, 26b/5, 26b/6, 33b/4, 40b/1, 40b/2, 46b/12, 46b/13, 54a/3, 61b/12, 6b/7, 6b/8, 70b/6, 78b/6, 86b/1

‘a. görüldüğü 40b/1, 70b/6, 78b/6, 86b/1

[=23]

‘**aceb** < Ar. Acaba, şaşılacak şey.

‘a. 12b/6, 33b/5, 54a/4, 61b/13, 70b/7, 78b/7, 86b/2

[=7]

‘**Acem** < Ar. İranlı, Arap dışı.

‘a. 102b/t, 160a/10, 19a/3, 22a/1, 33b/8, 45b/12, 46b/8, 50b/3, 51b/11, 54b/3, 57a/8, 59b/4, 59b/9, 60b/2, 78a/10, 84b/3, 85a/12, 92a/3

‘a. ili 60b/2

‘a. memleketi 19a/3, 33b/8, 46b/8

‘a. mülki 45b/12, 54b/3, 57a/8, 85a/12

‘a. ve Hōrāsān mülki 78a/10

‘a. vilāyeti 50b/3-50b/4, 84b/3

‘a.+de 32b/2, 44b/8, 52b/8,
57b/10, 58b/8, 69b/12, 6a/2, 73b/7,
76a/10, 85b/10

‘a.+de ol- 44b/8-44b/9

‘a.+ler 101a/t, 37a/6

[=42]

acı 1. Tat alma organında bazı maddelerin bıraktığı yakıcı durum, tatlı karşıtı.

a. 106a/t, 22a/5, 36b/10, 43b/8

a. ta‘amlar 36b/10

2. *mec.* Kırıcı, üzücü.

a. 130b/3

a. ol- 130b/3

[=7]

acılığ Acı olma durumu.

a. 142a/t

[=1]

‘**acüz** < Ar. Kocakarı.

‘a. 101a/t, 106b/t, 30b/13, 31a/6

[=4]

aç Yemek yemesi gereken, tok karşıtı.

a. 50b/13

a. olmak 50b/13

a.+la Aç iken 106a/t

a.+la ısıcağ su içmek 106a/t

[=4]

aç- Bir şeyi kapalı durumdan kurtarmak, **şehir kurmak, fethetmek**

a.-a 57b/7, 78b/5

[=2]

açık 1. Kapalı olmayan.

a. 102b/t, 105b/t

a.±dur 159a/7

a. bardak 105b/t

a. kapdan su içmek 102b/t

2. Gizli olmayan.

a. 141b/t

3. Bulutsuz.

a. 75a/1

a. olsa 75a/1

4. Sır saklayamayan.

a. 77a/1

(**ağız**) **a. ol-** Sır saklayamamak

77a/1

[=10]

açıl- Açmak işi yapılmak.

a.-a 45b/2

a.-ur 30b/10

[=2]

açlık Aç olma durumu, kıtlık.

a.+dan 106a/t, 113a/t, 65a/6

[=3]

açuk *mec.* Uyanık, dikkatli.

a. 163a/14

[=1]

‘**açüz** < Ar. Kocakarı, *bkz.* ‘acüz

‘a. 36b/13

[=1]

ad İsim, nam.

a. 31a/11

a.+ı 114b/8, 134b/5, 37a/10,
3a/6, 66b/9, 43b/10

a.+ın 128b/8

a.+ile 130b/8

[=10]

‘**Ād** < Ar. Çok eskiden Yemen taraflarında bulunan ve Hud peygamber tarafından imana getirilemediği için Allah tarafından yok edildiğine inanılan bir kavmin adı.

‘ā. 31a/2

‘ā. kavmi 31a/2

[=2]

a‘dā < Ar. Düşmanlar, yağılar.

a‘. 116a/13, 120a/12

a‘. dile- 116a/13

a‘.+sına 139a/11, 53b/1

a‘.+yı 65b/6

[=6]

‘**adāle** Haklılık, doğruluk.

‘a. 1a/4

[=1]

adam < Ar. *ādem* İnsan, kişi, şahıs.

a.+a 162b/18

a.+dır 163a/16

a.+ı 163b/14

a.+lar 36b/11, 60a/13, 84a/13

a.+larda 113a/t, 139b/9

a.+lara 162b/17

[=11]

‘**adāvāt** / ‘**adāvāt** < Ar. Düşmanlık, yağılık

‘a. 146a/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147b/t, 148a/t, 148b/t, 148b/t, 19b/1, 53a/10, 62b/3, 63a/4, 63b/9, 79b/2, 145b/t

‘a. **it (d)**- Düşmanlık etmek 19b/1

‘a. **ķıl**- Düşmalık etmek 53a/10

‘a. ve ķorķuluk ol- 62b/3

‘a. ve nār-ı necāt 148b/t

‘a. ve şıvaş eyle- 63b/9

[=20]

‘**add** < Ar. Sayma.

‘a. 114a/1

‘a. ve zamm eyle- 114a/1-114a/2

[=2]

‘**aded** < Ar. Sayı.

‘a. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t, 114a/2, 114a/4, 151b/3, 3a/1, 58a/7, 82a/7

‘a. **i eyyām** Günlerin sayısı 101a/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t, 3a/1, 58a/7, 82a/7

‘a. **i** 101b/t, 141b/t, 151b/1, 151b/4

[=36]

ādem < Ar. 1. İnsan.

ā. 126b/2, 1b/8, 59b/5, 130a/10, 156b/7, 159a/4, 43b/3

ā. kırıl- 59b/5

ā. oğlanları 126b/2

ā. oğlanlarının şāzlığı 130a/10

ā. şaçı gibi 159a/4

ā. şüretinde ol- 156b/7

ā.+e 92a/12, 42a/8

ā.+i 1b/7

ā.+iñ 127a/9

ā.+iñ hayvamñ rızķı 127a/9-127a/10

ā. +ler 85b/4

2. İlk peygamber.

ā. 101b/t, 101b/t, 102a/t, 103b/t, 44a/1

[=23]

‘**Aden** < Ar. Arabistan yarımadasının güney batısında ve çorak bir yarımada bulunan bir kıyı şehridir.

‘a.+de 23a/4

‘a.+den 158b/2

[=2]

‘**ādil** < Ar. Doğruluk gösteren, adâletli, doğru.

‘ā. 32b/8, 34a/8, 39a/6, 6b/11, 73a/13

‘ā. ol- 34a/8

[=6]

āđiniyye < Ar. *āđine* Cuma günü.

ā. 100a/2, 100a/7, 100a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 16b/3, 141b/t, 99a/6

ā. günü 100a/2, 16b/3

ā. gicesi 100a/7

[=22]

‘**adl** < Ar. Doğruluk.

‘a. 136a/3, 143b/t, 143b/t, 144b/t, 14a/9, 158a/11, 158b/1, 20a/7, 25b/10, 28a/13, 29a/11, 32a/6, 32b/9, 34b/12, 38b/6, 45b/1, 48a/7, 49a/5, 52a/9, 56a/6, 60a/2, 63b/2, 6a/4, 73a/13, 84a/11, 85a/8, 86a/13, 8b/4

‘a. **eyle**- Adalet sağlamak 56a/6, 60a/2, 73a/13, 85a/8, 63b/2

‘a. **it (d)**- Adalet sağlamak 143b/t, 143b/t, 29a/11, 34b/12, 38b/6, 45b/1, 49a/5, 86a/13, 8b/4, 25b/10, 32a/6, 6a/4, 84a/11, 20a/7

‘a. **ü dād ol**- Doğruluk ve adâlet olmak 52a/9

‘a. **ve āmen** Doğruluk ve güvenilir 158a/11-158a/12

‘a. **ve dād it (d)**- Doğruluk ve adâlet sağlamak, uygulamak 14a/9

‘a. **ve insāf it (d)**- Doğruluk ve merhamet eylemek 28a/13

[=51]

adlu Adı olan.

a. 101a/t, 10a/8, 10a/9, 3a/13,
3a/13, 3a/6, 44a/6
[=7]

‘**adū** < Ar. Düşman, yağı.

‘a. 152a/5

‘a. ile mülâkât kaçd itdükde
152a/5-152a/6

‘a.+ları 64b/5

‘a.+ların 113a/t

‘a.+ların şehirleri 113a/t

‘a.+sına 45a/7, 53b/8

[=7]

āfāt < Ar. Belâlar.

ā. 144b/t

[=1]

āferīn < Far. Beğenme.

ā. 137a/6

[=1]

āfet < Ar. Felâket, belâ.

ā. 10b/11, 110a/9, 110b/10,
111a/4, 12a/13, 139a/1, 143b/t, 23b/2,
25a/11, 25b/8, 28b/5, 38a/8, 3b/8,
40b/3, 45a/9, 47b/10, 48a/11, 50a/1,
56a/8, 56b/6, 58a/2, 63b/5, 64a/1,
64b/4, 71a/11, 87a/13

ā. ir- Bela gelmek, felakete
uğramak 143b/t

ā. iriṣ- Bela gelmek, felakete
uğramak 12a/13, 139a/1, 23b/2, 25a/11,
25b/8, 28b/5, 38a/8, 3b/8, 40b/3, 45a/9,
47b/10, 48a/11, 50a/1, 56a/8, 56b/6,
58a/2, 63b/5, 64b/4, 71a/11, 87a/13,
110a/9, 64a/1-64a/2

ā.+den 102a/t

ā.+i 110a/4, 110a/9

ā.+ler 156b/5

[=53]

Afrika Afrika kıtası.

a.+ya 138a/12

[=1]

āf-tāb < Far. Güneş.

ā. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t,
103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t,
105b/t, 106a/t, 106b/t, 124b/ş, 124b/ş,
124b/ş, 157b/3

ā.+ı 45a/5

ā.+la 149a/7

[=18]

āğa Efendi, büyük amir.

a. 162a/9, 163a/1

a.+sı 162a/7

a.+yı 162a/8

[=4]

āğaç Ağaç.

a.10a/7, 104b/t, 121b/13, 127b/3,
145b/t, 149a/13, 160b/12, 92a/1, 93a/12

a. bābı 127b/3

a. dalı 160b/12

a. dikmek 121b/13, 149a/13

a. ve bağ 93a/12

a.+ı 26a/7, 44b/12

a.+ına 25a/10

a.+lar 104a/t, 156b/4, 123b/10,
126a/12, 127a/8, 129b/8, 23b/2, 24b/6,
44b/3

a.+lara 106a/t, 106b/t, 161a/10

a.+lar bu □ ağı 104a/t

a.+lardan 104a/t

a.+ları 87a/13, 89a/10

a.+larına 58a/2, 76b/12

a.+larıñ 75b/1, 83b/11

a.+larıñ özdegene ağaçların
köküne, gövdesine 83b/11

a.+larıñ yemişleri 75b/1

a.+larıñ 30b/1

a.+larıñ tamarları 30b/1

[=41]

āğar Tartıda çok çeken, yüksek.

a. 67a/10

a. ol- 67a/10

[=2]

āğar- Yükselmek, tartıda çok gelmek.

a.-sa 67a/11, 67a/12

[=2]

āğarluğ Ağır olma durumu.

a. 141b/t

[=1]

āğāz < Far. Başlama.

ā. 135a/11, 155b/11

ā. idüp 155b/11

ā. it (d)- 135a/11

[=4]

ağıl(ian)- Çevresinde ağıl denen hale oluşmak, halelenmek.

a.-duğunu 17b/2

[=1]

ağılla- *bkz.* ağıl(ian)-.

a.-duğunu 11a/1

[=1]

ağıllan- *bkz.* ağıl(ian)-.

a.-duğunu 11a/4, 17a/11, 25a/13, 25a/9, 31b/13, 32a/4, 38b/4, 38a/11, 68b/5, 68b/9, 52a/10, 52a/6, 59b/8, 59b/12, 5a/1, 5a/6, 76a/11, 76b/5, 84b/13, 84b/6

a.-sa 11a/2, 11a/5, 144a/t, 144a/t, 17a/12, 17b/3, 25a/10, 25b/1, 32a/1, 32a/5, 38a/12, 38a/13, 38b/5, 38b/7, 38b/9, 45a/13, 45a/6, 52a/11, 52a/7, 59b/13, 59b/13, 59b/9, 5a/2, 5a/7, 68b/10, 68b/6, 76a/12, 76b/6, 84b/7, 85a/1

[=50]

ağır Tartıda çok çeken.

a. 67a/13

[=1]

ağustos < Lat. Ağustos.

a. 103b/t, 103b/t, 109a/t, 76b/11, 90b/13, 92b/11

a. orucu 103b/t

a.+da 51a/9

a.+uñ 93b/8

a.+uñ dördüncü onbirinci günü 93b/8-93b/9

[=10]

ağ(ı)z Ağız.

a.+ı 77a/1

[=1]

ağla- 1. Ağlamak, gözyaşı dökmek.

a.-rdı 31a/4

2. sızlanmak, yakınmak

a.-ya 56a/2

[=2]

ağılmızı (ağlez) < Ar. (daha, pek, çok) kaba ve galiz.

a.+i 141b/t

[=1]

ağrı Ağrı, hastalık.

a.+lar 59a/13, 69a/7

a.+lar ve hummā ve şafra 59a/13

a.+lar ve sıtma zahmeti 69a/7

a.+sı 111b/2, 111b/4, 138a/13, 139a/9, 16b/5, 19a/4, 22b/9, 25b/4, 28a/8, 36b/9, 36b/9, 38a/9, 87a/8, 91a/10, 91b/4

a.+sından 158b/12

[=20]

ağsağ Aksayan, hafifçe topallayan.

a. 128a/6

[=1]

ağu Ağı, zehir.

a. 37b/9

a.+lar 148a/t, 148b/t

a.+lar düzmek zehir yapmak, tertip etmek 148a/t

a.+lar işlemek ve mülüka dahil olmak Zehir yapmak ve padişahlara dahil olmak 148b/t

a.+sı 43b/8

a.+sunı 30b/7

[=7]

ağustos *bkz.* ağustos.

a. 107a/t, 74a/12, 90b/6

[=3]

ağ < Ar. Kardeş, dost.

a.+ı 134a/5, 136a/1

[=2]

ahad < Ar. Bir (sayısı).

a. 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 12b/5

a.-ı ‘aşer On bir 12b/5

[=16]

ağbiye Menzil adı(Dört martta doğar, beş eylülde batar).

a. 106b/t, 115a/t, 120b/1

a. menziline ol- 120b/1

[=4]

ağcer < Ar. *ağcār* Taşlar.

a. 97b/7

a.-i ağmer Kızıl taşlar 97b/7

[=2]

‘ahd < Ar. Söz verme, yemin.

‘a. 130b/6, 130b/8, 156b/9

‘a.+ine 130b/7
[=4]
‘ahd ü peymān Yemin, and.
‘a. 130b/8
[=1]
āhır Başka.
(vaṭandan) ā. yer 139b/7
āhır < Ar. 1. Son.
ā. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t,
101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104b/t,
105a/t, 105a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 126a/6,
127a/4, 129a/1, 130a/3, 134a/6,
155b/12, 155b/7, 31a/9, 31b/12, 33a/2,
39b/13, 74a/11, 94b/1, 94b/10, 94b/13,
94b/7, 94b/4, 95a/2, 95a/5, 50b/9
ā. **bahār** Mayıs ayı 102a/t,
102a/t, 50b/9
ā. faşl 104b/t
ā. **güz** Kasım ayı 105a/t, 105a/t,
9b/11
ā. **şitā** Son kış, şubat 106b/t,
106b/t
ā. vaḳtı 31a/9
ā. **yay** Son yaz, ağustos 103b/t,
103b/t, 74a/11
ā. **zamānda** Kıyamet 155b/12
ā. zamānda altmış □alāmet zahir
olsa gerekdür 155b/12
ā. zamānıñ ‘alāmetleri beyānı
155b/7
ā.-i **berdü’l-‘acüz** Kocakarı
soğğunun sonu 101a/t
ā.-i **erba‘īn** Karakışın sonu
106a/t
ā.-i **eyyām-ı bāhūr** Sıcak
günlerin sonu 103a/t
ā.-i **eyyām-ı maṭar** Yağmurlu
günlerin sonu 102a/t, 101b/t
ā.-i **eyyām-ı riyāh-i bevāriḥ**
Şiddetli rüzgarlı günlerin sonu 102b/t
ā.-i **hamsīn** Erba‘īnden sonra
gelen elli günlük kışın sonu 101a/t

ā.+i 35a/4, 151a/2, 21a/12,
79a/4, 80a/10
ā.+ine 102b/t, 58b/3
ā.+ine degin 102b/t, 58b/3
ā.+inde 112b/t, 138a/8, 138b/10,
138b/2, 138b/4, 139b/5, 140a/6,
150b/12, 155b/11, 34a/7, 38b/9, 47b/13,
50b/7, 62b/8, 65b/9, 69a/9, 71b/2,
71b/6, 75a/5, 82b/13, 116a/12
ā.-i **rüz** Gün sonu 94b/10,
94b/13, 94b/4, 94b/7, 95a/5, 94b/1-
94b/2, 95a/2-95a/3
ā.-i sitte-i şevr 101b/t
ā.-i şiddetü’l-berd 106a/t
ā.-i şiddetü’s-sermā 106a/t
ā.+ün dek 102a/t
2. Son olarak, nihayet.
ā. 55b/5, 69b/9, 70b/5, 76a/1,
81b/9, 84b/12
[=111]
āhıret < Ar. Āhıret, öbür dünya.
ā. 134a/1
ā. işi 134a/1
[=2]
aḥkām < Ar. Hükümler.
a. 115b/10, 120a/12, 139a/7,
15b/2, 21b/7, 29b/11, 36b/5, 3a/1,
43b/1, 50b/9, 58a/5, 62b/9, 65b/10,
74a/11, 82a/7, 9b/11
a.-ı āb 74a/11
a.-ı ‘ālemetuhā 21b/7
a.-ı ayār 50b/9
a.-ı eylül 82a/7
a.-ı ḥazirān 58a/5
a.-ı kānun-ı evvel 15b/2
a.-ı kānun-ı āhır 21b/7
a.-ı mäh-ı azar 36b/5
a.-ı nevrüz(un) ne güne gelüp
139a/7
a.-ı nīsān 43b/1
a.-ı şubāt 29b/11
a.-ı temmüz 65b/10
a.-ı teşrīn-i āhır 9b/11
a.-ı teşrīn-i evvel 3a/1
[=30]

aḥkem < Ar. En çok hükmeden, en kuvvetli.

a. 12a/10, 13b/11, 9b/10

[=3]

aḥlāt/ihlāt < Ar. *aḥlāt* Karışan şeyler, insan vücudunda dört unsur: kan, salya, safra, dalak.

a. 75a/13, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 142b/t, 91a/7, 91b/3

[=7]

aḥmer < Ar. 1. Kıızıl, kırmızı.

a. 97b/7,

2. Melek adı.

a. Müslim 97b/8

[=2]

aḥşām Akşam.

a. 67a/7

a. namâzından sonra 67a/7-67a/8

[=2]

āhū < Far. Ceylan.

ā. 87a/7

[=1]

aḥvāl < Ar. Durumlar.

a. 121a/11, 47a/9

a.+e 7b/1

a.+i 112b/t, 152a/4, 152a/8, 80a/10, 89b/6

a.-i ‘ālem ve zamāir 121a/11

[=9]

aḥyā < Ar. Diriler, canlılar.

a.+sını 125b/7

[=1]

aḥyāne < Ar. Ara sıra, vakit vakit.

a. 142a/t

[=1]

aḥyār < Ar. İyi ve faziletli olanlar.

a. 151b/12, 151b/5, 152a/3

a. kimesne 151b/5-151b/6

[=4]

aḥzar < Ar. Yeşil.

a. 99a/2

a.+a 96b/1

[=2]

aḥ Açık, beyaz.

a. 142a/t, 142a/t, 159a/1

a. kuşlar 159a/1

a.+a 38a/9

a.+a mâil ol- 38a/9

a.±dur 99b/2-99b/3

[=7]

aḥ- Akmak.

a.-a 21a/4

a.-maḥ 141b/t

a.-sa 159b/13

[=3]

‘**aḥabince** < Ar. Hemen ardından.

‘a. 118a/12

[=1]

aḥālim < Ar. İklimler, memleketler.

a. 141b/t, 141b/t, 141b/t, 141b/t, 141b/t, 141b/t, 141b/t, 141b/t

a.-i evvel Birinci iklimler 141b/t

a.-i ḥāmīs Beşinci iklimler 141b/t

a.-i rābi‘ Dördüncü iklimler 141b/t

a.-i sābi‘ Yedinci iklimler 141b/t

a.-i sādīs Altıncı iklimler 141b/t

a.-i şālīs Üçüncü iklimler 141b/t

a.-i sānī İkinci iklimler 141b/t

[=15]

‘**aḥanca** < Ar. Hemen ardından.

‘a. 42b/5

[=1]

‘**aḥar** Menzil adı.

‘a. 145a/t

[=1]

‘**aḥār** < Ar. Para getiren mülk.

‘a. 123a/12, 123a/2

‘a. almaḥ 123a/2

[=3]

aḥarsu Akarsu.

a.+ya 160b/10, 161a/11

a.+ya üç kerre sūre-i Fātiḥā okuyup 161a/11-161a/12

[=3]

aḥçe Para.

a. 162a/13, 163a/11

a.+yi 163b/6, 162b/4

[=4]

‘**ağd** < Ar. Sözleşme, kurma, kararlaştırma.

‘a. 122a/11, 124b/ş, 125a/ş, 125a/ş

‘**a.i niķāh** Nikah sözleşmesi 122a/11

‘**a.i rās** Yol kurma, kararlaştırma 124b/ş, 125a/ş

[=7]

‘**ākıbet** < Ar. Nihayet, sonunda.

‘ā. 32b/12, 33a/12, 44b/1, 61b/4, 76a/5, 82a/5, 84b/1

‘ā.+i 145b/t

[=8]

‘**ākıbet-kār** < Ar. Nihâyetçi.

‘ā.+niñ 154b/5

‘ā.+niñ hatırına düşmüş ol- 154b/5-154b/6

[=2]

‘**ākıl** < Ar. Akıllı kimse.

‘ā. 98a/5

[=1]

‘**ākıllı** < Ar.+Tr. Gerçeği iyi gören ve ona göre davranan.

‘a. 147a/t

[=1]

‘**ākķ** < Ar. Anaya babaya âsî olma.

‘a.+ına 135a/6

[=1]

‘**ākıl** < Ar. Akıl, us.

‘a. 133b/3

‘**a. irişmez işler** Anlaşılmaz işler 133b/3

‘a.+lar 134b/2

[=3]

ākılık (ğ) Beyazlık.

a.+ı 141b/t

[=1]

‘**ākreb** < Ar. *astr.* Semânın kuzey yarımküresinde görülebilen büyük bir burç, akrep burcu.

‘a. 114a/ş, 114a/ş, 115a/t, 115a/t, 118b/11, 119a/3, 122b/13, 130a/5, 130a/6, 134a/7h, 138b/1,

138b/1, 140b/t, 143a/t, 143b/t, 144a/t, 144b/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t

‘a. burcu 122b/13, 130a/6

‘a. burcunda ol- 118b/11, 119a/3

‘a.±durur 130b/9

‘a. ol- 138b/1

[=26]

ākıtab < Ar. Sahipler, efendiler.

a. ±dur 151b/8

[=1]

āl < Ar. Aile.

ā.+ı 2a/1

ā.+ı ve aşhâbı ve itbâ‘ı üzeri 2a/1

[=2]

al/all- 1. Almak, fethetmek, ele geçirmek, zorla sahiplenmek.

a.-a 12b/11, 19a/2, 19b/9, 49b/12, 61b/2

a.-alar 11b/2, 42b/6, 60b/2, 84a/4

a.-up 59b/2

2. Kendine mal etmek, (satın) almak, sahiplenmek.

a.-asız 162a/12, 163a/10, 163b/2

a.-maķ 121b/11, 121b/6, 122b/4, 122b/9, 123a/12, 123a/13, 123a/6, 123a/7, 123b/12, 136b/11, 95b/13, 96b/10

a.-maķdan 121b/9, 122b/3, 123a/2, 123a/3

a.-maķ virmek ol- 136b/11

a.-up 131a/8

a.-up virmek 131a/8

3. İntikam almak.

a.-a 52b/8, 61b/5

a.-amaz 134b/3

a.-mağa 131a/4

4. Yerine geçmek.

a.-a 59a/10

5. Kendine çekmek, almak.

a.-alar 127b/2

a.-dı 105b/t

a.-ur 132b/9,

6.Hissetmek,duymak, nasiplenmek.

a.-alar 132b/4

7. Kaldırmak, yukarı çekmek.
a.-alar 67a/9
8. Elinde tutmak.
a.-up 159a/2, 162b/16, 162b/9,
67a/3
a.-ur 134b/6,
9. Vücuttan kan almak.
a.-mağ 101a/t, 103b/t, 15b/4,
91b/6, 95a/8, 98a/3
10. Borç almak.
a.-mağ 121b/13
11. Kız gelin etmek.
a.-up 158b/3
12. Farklı bir hale döndürmek,
dönmek.
a.-up 30b/8
a.-ur 131b/5, 30b/7
13. *mec.* Gönül almak, gücümüş
kimseyi bir hareketle sevindirmek.
a.-ur 134b/11
[=59]
- ‘**alā** <Ar. Üst, üzere.
‘a. 152b/7, 160a/7
‘a.-i hazā 152b/7
[=3]
- a’lā** < Ar. En, daha yüksek.
a^ç. 104a/t, 104b/t, 118a/7,
133b/13
a^ç.±dur 102b/t, 103a/t, 104a/t
a^ç. gün 104a/t
[=8]
- a’lāc** < Ar. Yardım, ilaç etme.
a^ç.+da 96b/2
[=1]
- ‘**alā’l-‘ālemīn** < Ar. Âlemler üzerine.
‘a. 160a/7
[=1]
- ‘**alāmet** < Ar. İz, nişan.
‘a. 112b/t, 113a/t, 155b/12
‘a.+i 67b/9
‘a.+ini 65b/10
‘a.+ler 74a/11
‘a.+lerden 143b/h
‘a.+lerden birisi 143b/h
‘a.+leri 155b/7
- ‘a.+lerin 156a/1, 43b/1, 82a/7
[=12]
- ālāt** < Ar. Vasıtalar, aygıtlar.
ā. 123b/3
ā.-ı harb işlemek 123b/3-123b/4
ā.+ı 51b/2, 97a/9
[=4]
- alçak** Alçak, yerden uzaklığı az olan.
a. 141b/t
a. düz yerler 141b/t
[=2]
- aldur-/aldır-** 1. Aldırmak, getirtmek.
a.-a 19b/9
2. Kan aldırmak.
a.-mağ 123b/12, 36b/6, 97a/9
[=4]
- ‘**alef** < Ar. Ot, saman, yulaf.
‘a. 17a/2, 89a/2
[=2]
- ‘**ālem** < Ar. Dünya, cihan.
‘ā. 11a/3, 126a/9, 135b/13,
136a/4, 137a/11, 13a/10, 158b/13,
19a/3, 29b/10, 39b/5, 5a/9, 6a/5, 72a/9,
72b/7, 83a/10
‘ā. halkı 72b/7
‘ā. içre 136a/4
‘ā.+de 112b/t, 138a/4, 158a/11,
25a/3, 81a/1
‘ā.+e 121a/11, 92a/12
‘ā.+i 149a/1, 31b/11
‘ā.+inden 125b/9, 127a/12,
132b/12
‘ā.+iñ 127a/9, 15a/10
‘ā.+iñ ni‘ metleri 127a/9
‘ā.+i tut- 31b/11
[=47]
- ‘**ālemīn** < Ar. Âlemler, dünyalar.
‘ā. 160a/7
[=1]
- a’lemu’llāhü ta’ālā** < Ar. Yüce Allah
her şeyin en iyisini bilir.
a^ç. 124a/10, 139b/11, 53b/4
[=3]

a'lemu-ta'ālā < Ar. *bkz.* a'lemu'llāhü
ta'ālā

a'. 81b/5

[=1]

'aleyhim < Ar. Aleyh(karşıt)
kelimesinin cemi.

'a. 2a/2

[=1]

'aleyhi's-selam < Ar. "ona selâm
olsun" anlamında peygamberin adı
anılırken kullanılan söz.

'a. 101b/t, 102b/t, 44a/2, 58b/13,
59a/4, 71b/11, 75b/2, 104a/t

'a.+dan 93a/9-93a/10

[=9]

'aleyhis. < Ar. "ona selâm olsun"
anlamında peygamberin adı anılırken
kullanılan sözünün kısa yazımı.

'a. 104b/t

[=1]

alıcı Satın almak isteyen kimse.

a. 72b/10, 89a/7

a. satıcı 72b/10, 89a/7

[=2]

alın- 1. Kaldırılmak, koyulmak.

a.-a 159b/9

2. Feth etmek.

a.-a 78a/3

3. Satın almak.

a.-mazsa 162b/2

[=3]

'ālī < Ar. Yüce, ulu.

'ā.±dür 153b/3

'ā. kaçışlar 156a/9

[=2]

'Alī < Ar. 1. Ebū Tâlib'in oğlu ve
peygamberimizin damadı ve
amcazâdesi, dördüncü halife.

'a. 102a/t, **102b/t**, 103a/t,
104a/t, 104b/t, 108a/t, 121a/9, 156a/12,
156a/2

2. İmâm 'Alī.

'a. 159b/5

[=10]

'ālim < Ar. Çok okumuş, bilgin.

'ā. 133b/11, 151b/10, 159a/3,
161b/1, 162b/10, 164a/5, 44b/4

'ā. (ü) dānā ol- Çok okumuş ve
bilen 133b/11

'ā. ve fāzıl Bilgili ve faziletli
161b/1

'ā.+ler 161a/8

'ā.+ler yüzü 161a/8

[=11]

'alīm < Ar. Allah'ın sıfatlarından, "bilgisi ezeli ve ebedi olan" demektir.

'a.±dür 118b/9

[=1]

'alīmun < Ar. "bilen,bilir" manasında
âyetten alınmış bir ifade. 13 âyette
geçer(Fatr/38, Mâide/94...)

'a.±dur 118b/11

[=1]

'ālimü'l mülk ve'l meleküt Ruhlar ve
melekler âlemi ve devletin en bilgilisi.

'ā. 151b/10

'ā. cenâbı 151b/10-151b/11

[=2]

'aliyy < Ar. Yüksek, meşhur, ünlü.

'a. 105b/t

'a. Medine 105b/t

[=2]

'aliyyü'l-'azīm < Ar. En büyük.

'a. 94a/6

[=1]

Allāh < Ar. Allah.

a. 115b/7, 162b/6, 163b/8,
164a/7, 69a/10

a. emāneti 162b/6, 163b/8

a. emāneti ol- 164a/7

a. ta'ālā 69a/10

[=9]

Allāhü a'lem < Ar. "Allah en iyi
bilendir" anlamında cümle.

a. 10b/1, 9b/6

[=2]

Allāhü a'lem ve aḥkem < Ar. "Allah
doğrulukla hükmeden ve her şeyin en
doğrusunu bilendir" anlamında cümle.

a. 139a/6

[=1]
Allāhü laṭīf-i bi'ibādihî yerzūku men yeşā'ı ve huve'l kavviyu'l 'azîz < Ar. Şura sûresi, 19. âyet.

a.±dur 118a/2-118a/3

[=1]

Allāhümme yaḥfîzû min ḥıṣmuke < Ar. "Allah'ım hıṣmından bizi koru!" anlamında cümle.

a. 44a/1

[=1]

allām < Ar. Çok bilgin.

a. 90a/8

a.-ı eskām Hastalıkların sırrına vâkıf olan 90a/8

[=2]

alt Bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı

a.+ında 10a/4, 126a/12, 128a/2, 135b/9, 149a/12, 67a/6

a.+ından 149a/11

a.+undaki 153a/t

[=8]

altı Beşten sonra gelen sayı adı, altı

a. 92b/3, 92b/3

a. ay 92b/3, 92b/3

a.+sı 7a/9

a.+sında 47a/13

[=6]

altuncı Altı sayısının sıra sıfatı.

a. 10a/5, 111b/10, 133b/9, 22a/4, 51a/2, 5b/2, 98b/10

a. faşıl 5b/2

a. gökde dur- 133b/9

a. günü 10a/5, 111b/10-111b/11

a. kat gök 98b/10

[=12]

altı yüz Beş yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı, altı yüz.

a. 120a/11

a. kere diyüp 120a/11

[=2]

altmış Elli dokuzdan sonra gelen sayının adı, altmış.

a. 155b/12, 94a/3, 94a/3, 94a/4

a. 'alâmet 155b/12

a. daḳîka 94a/3

a. salise 94a/4

a. saniye 94a/3

[=8]

altun Altın, yüksek değerli bir element

a. 144b/t, 164a/10, 96a/11

a. ma' deni 96a/11

a. yıldız kuşuyla 164a/10

[=5]

altuncı Altın satan.

a. 142b/t

[=1]

âlû < Far. Erik.

â.+lar 111a/11

[=1]

'**ām** < Ar. Sene, yıl.

'â. 135a/2

[=1]

amā < Ar. Ama.

a. 18b/8

[=1]

a' māl < Ar. İşler.

a. 155b/1

a' .+da 97a/6

[=2]

amān < Ar. 1. Bağışlama.

a. 118b/6

a. dile- Bağışlama dile- 118b/6

2. Eminlik.

a. 156b/3, 158a/12, 41b/13

a.+da 28a/12

a.+ı 158b/1

a.+ında 93b/4

[=8]

'**amd** < Ar. Kast, karar.

'a. 151b/12, 152a/3

[=2]

'**amded(n)** < Ar. İsteyerek ve bilerek, isteyenler.

'a. 151b/7

[=1]

āmeden < Far. Gelme, geliş.

â. 106b/t, 101a/t, 101a/t

â.-i pertev Parlaklığın geliş
106b/t

â.-i piristû Kırlangıcın geliş
101a/t

[=5]
 ‘**amel** < Ar. İş, niyet.
 a. 100a/2, 102a/t, 102b/t, 115b/12, 121a/13, 146a/t, 146a/t, 152a/10, 154a/9, 2a/7, 2b/8, 99b/10, 99b/11, 99b/13, 99b/9
 ‘a. itmek 146a/t, 146a/t, 2b/8
 ‘**a.-i āsān ol-** Kolay iş olmak
 152a/10
 ‘a.-i sālīh üzerine ol- 121a/13
 ‘a.+e 152b/9
 ‘a.+ini 121a/7
 [=22]
āmen < Ar. Çok veya en emin.
 ā. 158a/12
 [=1]
āmeşin Terim adı?.
 ā. 151a/ş
 [=1]
 ‘**āmil** < Ar. İşleyen.
 ‘ā. 44b/4
 [=1]
ammā < Ar. Ama.
 a. 104b/t, 105a/t, 105a/t, 10a/1, 10a/2, 10b/4, 110a/10, 110a/11, 110a/12, 110a/3, 110a/7, 110b/10, 110b/11, 110b/5, 111a/3, 111a/5, 11a/11, 11a/3, 11a/3, 11a/7, 11b/2, 121a/12, 126a/3, 126b/11, 126b/8, 127b/3, 128a/6, 12a/13, 12b/12, 130b/3, 130b/5, 138b/13, 13b/7, 148a/t, 148a/t, 14b/10, 14b/2, 155a/11, 155a/4, 15a/12, 164a/7, 16a/12, 17a/2, 17b/5, 17b/6, 18a/11, 18a/12, 19b/8, 20a/1, 20a/3, 20a/7, 20b/3, 20b/3, 20b/9, 21a/12, 21a/9, 21b/13, 22b/10, 23a/2, 23b/13, 24a/6, 24b/1, 24b/12, 24b/8, 25a/1, 25b/11, 25b/4, 25b/8, 26a/11, 26a/7, 27b/3, 27b/8, 28a/9, 28b/12, 28b/5, 29a/4, 29b/6, 2a/2, 30a/1, 31b/12, 32a/7, 34a/11, 35b/2, 35b/6, 35b/7, 36b/11, 38a/4, 40a/3, 40a/5, 41b/9, 42a/6, 42b/3, 43a/11, 43a/7, 45a/7, 45b/3, 47b/1, 48a/7, 49a/6, 49b/10, 4a/10, 4a/13, 4a/2, 4a/3, 50a/10, 50b/7, 53b/9, 55a/2, 56a/5, 56b/7, 57b/13, 58a/2, 59b/5, 5a/10,

61a/2, 63b/1, 65b/8, 66b/4, 67b/13, 68a/11, 68a/9, 69a/4, 69b/4, 6b/11, 71b/3, 73b/8, 74a/10, 76a/3, 76b/4, 76b/4, 78b/9, 7a/10, 7a/12, 7a/13, 7b/2, 83a/7, 85b/10, 87a/10, 88a/9, 8b/4, 8b/8, 92a/3, 92a/6, 92a/9, 92b/1, 92b/2, 95a/12, 95b/1, 96a/2, 98a/6, 9a/7, 9b/3
 [=152]
 ‘**ammāl** < Ar. Devlet idare adamları.
 ‘a. 14b/9
 ‘a. gibi 14b/9
 [=2]
 ‘**āmme** < Ar. Genele ait.
 ‘ā. 151b/9
 ‘ā.-i halk 151b/9
 ‘**ā.-i halk müte‘allık bir hācet**
 Halkın geneline uygun bir istek 151b/9-151/10
 ‘**ā.-i nās** Halkın geneli 118a/12
 [=4]
 ‘**an** < Ar. +dan ve +den fonksiyonlu bir ek.
 ‘a. 113b/1
 [=1]
ana Anne.
 a.+dan 126b/4, 128a/3, 129b/12, 130a/11, 131a/5, 131b/8, 133a/1, 159b/13
 a.+dan kim çoğ- 130a/11, 131b/8, 133a/1-133a/2, 129b/12, 131a/5
 a.+mız 74b/9, 82b/3
 a.+mızıñ 162b/10, 164a/3
 a.+nın 82b/5
 a.+sı 104a/t, 82b/5
 a.+sın 128b/10
 a.+sı rahmi 104a/t
 a.+ya 156a/5
 [=23]
aña Ona.
 a. 124a/5, 126a/3, 130b/3, 134a/2, 134b/1, 134b/3, 135a/13, 135b/3, 136a/8, 136b/13, 137a/2, 152a/9, 152b/7, 152b/7, 154a/12, 154b/12, 154b/4, 154b/6, 155a/5, 155a/7, 155b/1, 157a/12, 157b/3, 159a/5, 15a/10, 37a/9, 95b/7, 96a/12,

96b/10, 97a/2, 97a/5, 97b/7, 98a/13, 98a/7, 99b/5

- a. ırmeyüp 124a/5
- a. itâ' at it (d)-157a/12
- a. kulluk it (d)- 136a/8
- a. müstevlî olup 154b/4
- a. nazâr it (d)- 152b/7
- a. nazâr olunup 152a/9-151/10
[=41]

‘**anâşır** < Ar. Elemanlar, öğeler.

‘a. 142b/t, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 154a/12

‘**a. u ahlâṭ** Unsurlar ve insan vücudundaki dört unsur: kan, salya, safra, dalak 142b/t

‘**a.-ı erba‘a** Dört unsur: ateş, hava, su, toprak 154a/12

‘**a.-ı hüve** Üçüncü unsur 142b/t

‘a.-ı nârîñ aşğa tarafı 142b/t

‘**a.-ı nârîñ yuḡarısı** Ateş unsurunun yukarısı 142b/t
[=10]

anbâr < Far. Genellikle tahıl saklanan yer.

- a.+a 91b/13
- a.+ına 127a/11
- a.+lar 129a/7, 135a/1
[=4]

‘**Anbâyil** < Ar. Yardımcı melek adı.

- ‘a. 99b/3
- ‘a. ve Cebrâil 99b/3
[=2]

‘**anber** < Ar. Güzel koku.

- ‘a. 102b/t
[=1]

ant (d) Yemin.

- a. 130b/6
[=1]

anda Onda.

- a. 113a/t, 113b/10, 11b/6, 135b/8, 153b/4, 157a/13, 43a/13, 59a/9, 59b/6, 95b/3, 96a/8, 96b/11
- a. ol- 43a/13
[=13]

andadur Ondadır.

a. 136a/5, 43b/8
[=2]

andan Ondan, ondan sonra.

- a. 114a/4, 126a/8, 132b/2, 132b/9, 134b/3, 135a/4, 136a/9, 136b/1, 137b/1, 151b/11, 151b/12, 151b/12, 152b/5, 155b/13, 15b/7, 160a/2, 160a/2, 160a/2, 160a/3, 160a/3, 160a/3, 160a/3, 160a/4, 160a/4, 91b/12, 92b/10, 92b/11, 92b/11, 92b/11, 92b/12, 92b/12, 92b/12, 92b/13, 92b/13, 92b/13, 92b/13, 93a/1

a. andan Ondan sonra 114b/5

a. soñra Ondan sonra 157a/9, 158b/6, 15b/7, 161a/5, 92b/10, 155b/13, 59b/7

[=45]

‘**andelîb** < Ar. Bülbül.

- ‘a. 101a/t
[=1]

anı Onu.

- a. 100a/7, 100a/8, 113b/4, 127b/2, 132a/13, 132b/5, 135a/10, 135a/5, 135a/5, 137a/4, 145b/h, 158a/8, 158a/9, 162b/9, 21b/7, 29b/11, 2b/10, 2b/12, 2b/8, 39b/13, 44b/1, 66b/2, 66b/3, 98a/5, 9b/11

a. daḡı alup 162b/9

a. it (d)- 100a/8

a. ḡovup 158a/9

a. ṭoḡuran 98a/5

a. ṭut- 44b/1

a. ṭutup 39b/13

[=31]

añıl- Anılmak.

a.-ur 134b/5

[=1]

anın Onun.

a. 134b/7

[=1]

anıñ Onun.

- a. 130a/13, 130a/2, 131a/7, 133a/12, 133a/12, 133a/8, 133b/11, 133b/12, 134b/13, 134b/4, 135a/2, 135a/3, 135a/6, 136a/12, 136a/9, 136b/3, 136b/7, 137a/5, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 143b/h, 152b/4, 153b/4, 154b/5, 154b/7, 155a/8, 155a/8, 157a/13,

157b/2, 157b/6, 15a/12, 1b/11, 43b/1, 50b/9, 58a/5, 58b/3, 65b/10, 74a/11, 82a/7, 97a/6, 98b/2, 36b/5

a. ‘arabiyesiniñ evvel harfi
152b/4

a. a‘ vāmı 97a/6

a. bir hücrei hāşı ol- 153b/4

a. dāim işi 134b/4

a. delāleti 143b/h

a. eli 131a/7

a. endişesi 135a/3

a. gibi 15a/12

a. gibi ol- 142a/t, 142a/t, 142a/t

a. hükmü 43b/1, 50b/9, 58a/5

a. hükmü ‘alāmeti 65b/10

a. hükmü 98b/2

a. içinde olan ‘alāmetler hükmü
74a/11

a. içinde olan ‘alāmetlerin
hükmü 82a/7

a. ‘ilacı 154b/7

a. işi 133b/11

a. kalbi 154b/5

a. katı 130a/2

a. malı 135a/2

a. mekânı 133a/12

a. nāmı 157a/13

a. nesli dur- 133a/8

a. ser ü dimāğına bend eyleyüp
155a/8

a. seyrānı 133a/12

a. şāmı 1b/11

a. teşvīşi 136b/3

a. tufeyli 133b/12

a. üzeri 58b/3

a. yavuzluğu 130a/13

a. zuhūri 157b/2, 157b/6-157b/7
[=78]

anıñçün Onun için.

a. 30a/5, 31a/10, 37b/5, 135b/2,
92a/13

[=5]

anıñdur Onundur.

a. 95b/10, 96a/11, 96b/2, 97b/10,
97b/11, 97b/7, 99a/2, 99a/5, 99b/7

[=9]

anıñla Onunla.

a. 100a/3, 102a/t, 99b/12

a. ol- 100a/3, 102a/t

[=5]

anıñsar Onun gibi.

a. 106b/t

[=1]

a‘ nī < Ar. Yani.

a‘. 102b/t

[=1]

anlar Onlar.

a. 151b/6, 151b/8, 152b/3,
156b/10, 156b/11, 156b/8

a. dahı bunu te‘līf idüp 152b/3

a. her ne söyle- 156b/8

a. yanı 156b/11

a. yanında mü‘min ve şālih
kimesne za‘īf olup 156b/11-156b/12

[=10]

anlara Onlara.

a. 154a/11, 79a/9

[=2]

anlardan Onlardan.

a. 31a/3

[=1]

anları Onları.

a. 140a/13

[=1]

anlarıñ Onların.

a. 151b/4, 151b/6, 155a/2,
158b/7

a. boyları 158b/7

a. meskenleri 151b/4

a. mu‘ayyen meskenleri 151b/6

a. teşlīşi 155a/2

[=8]

anlarla Onlarla.

a. 156b/9

a. ‘ahd olmağa mecāl olma-
156b/9

[=2]

anlarıñ Onların.

a. 127a/3, 151b/2, 151b/5,
156b/10, 156b/12

a. hud‘a ve mekrinden emīn
olmamak 156b/10-156b/11

- a. küçücekleri 156b/12
a. meskeni 151b/2
a. meskenleri 151b/5
[=9]
- añlu** Hafif, namlı, soylu.??
a. 142a/t
a.+ya 142a/t
[=2]
- añsızın** Ansızın.
a. 45b/9
[=1]
- añsızun** Ansızın.
a. 15a/9
[=1]
- añsuzın** Ansızın.
a. 19b/7, 29b/1
a. ölüm 29b/1
a. tütüp 19b/7
[=4]
- anuñ** Onun.
a. 133a/3, 134a/11, 15b/2
a. eli 133a/3
a. hükmü 15b/2
a. katı 134a/11
[=6]
- anuñçün** Onun için.
a. 31a/5
[=1]
- anuñla** Onunla.
a. 132b/6
[=1]
- ‘ār** < Ar. Utanma.
‘ā. 135b/2
‘ā. u nāmūs 135b/2
[=2]
- ara** Ara, aralık, yer, orta.
a. 136a/2
a. yirde kalma- Güç duruma düşmemek 136a/2
a.+da Ara yerde 149a/1, 62b/4
a.+da kal- Güç duruma düşmek 62b/4
a.+dan Ortadan 7a/11
a.+dan eksil- Ortadan kalkmak 50a/6
a.+larından İçlerinden 138a/12, 24a/7
- a.+sı 152a/11, 152a/12, 152a/13, 94b/10
a.+sına 65a/5
a.+sında 112b/t, 112b/t, 12a/2, 12b/8, 13a/2, 147b/t, 14b/3, 18a/8, 19a/8, 21b/2, 26b/12, 33a/3, 39a/12, 39b/9, 41b/12, 43a/10, 48b/13, 49b/13, 55a/5, 5b/6, 61a/10, 62b/12, 62b/3, 6a/11, 71a/3, 72a/2, 72b/1, 77b/4, 78a/12, 7b/7, 86a/6, 89a/1, 8a/10, 8b/13, 90a/1, 9a/12
a.+sından 149a/10, 149a/7, 149a/9
a.+ya 113b/9
[=54]
- ara-** Aramak.
a.-yalar 27a/11
[=1]
- ‘Arab** < Ar. 1. Arap kavminden olan.
‘a. 17a/1, 26b/12, 41a/4, 45a/4, 55a/11,
‘a. arası 26b/12
‘a. begleri 17a/1, 41a/4
‘a. bir kişi 45a/4
‘a. bir ulu beg 55a/11
‘a.+lar 101a/t, 111a/8
‘a.+lar eli 111a/8
2. Arap ülkesi.
‘a. 102b/t, 111a/8, 12b/6, 160a/10, 19b/1, 23a/13, 24a/6, 4b/3, 54b/4, 60a/12, 61a/10, 62a/3, 71b/4, 81a/12, 92a/6
‘a. éli 111a/8
‘a. ile Yemen 23a/13
‘a. ile Yemen ortası 23a/13
‘a. ili 4b/3, 54b/4
‘a. mábeyni 81a/12
‘a. memleketi 60a/12
‘a. vilâyeti 12b/6, 24a/6, 71b/4
‘a. yılbaşı 92a/6
‘a.+da Arap ülkesinde 113a/t, 138b/11, 34a/5, 40b/6, 58b/8, 64a/7, 68a/12, 6a/2, 76b/3, 89b/7
‘a.+dan 98b/2, 99b/6
‘a.+da ol- 6a/2

- ‘a.+da ve ‘Acem’de 58b/8
[=53]
- ‘Arabî** < Ar. Araplara özgü.
‘a. 101a/t
‘a. ayıñ her kıñkısı ol- 101a/t
[=2]
- ‘Arabistan** < Ar.+Far. Arabistan, Arap ülkesi.
‘a. 75b/9
‘a. ili 75b/9
[=2]
- ‘Arabiyye** < Ar. 1. Arapça.
‘a.+si 152b/6
‘a.+siniñ evvel kırfi 152b/4
2. Araplarla ilgili.
‘a. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
‘a.+nüñ 149b/h
[=14]
- araqa** Arka.
a.+sını 37b/4
[=1]
- aralık** Aralık, iki dönem arasındaki zaman.
a.+da 83a/3, 87a/2
[=2]
- ārām** < Far. Durma, eğlenme.
ā.+ı 136b/8
[=1]
- Aras** Aras nehri.
a. 58b/12
a. ve Ceyhun 58b/12
[=2]
- ārāyi** < Far. Süsleyicilik.
ā.+de 125b/5
ā.+de kııl- 125b/5
[=2]
- ard** Peş, arka taraf, arka.
a.+ına 158a/1
a.+ına düşüp 158a/1
[=2]
- ardınca** Peşi sıra.
a. 128b/2
a. ol- 128b/2
- [=2]
- arı** Arı.
a.+lar 142b/t
[=1]
- arı-** Yorulmak.
a.-maya 137a/2
a.-maz 126b/6, 132a/2
a.-maz ve usanmaz 126b/6
[=4]
- arıq** Zayıf, cılız.
a. 140a/9
a. kıayvānlar 140a/9
[=2]
- ‘arız** < Ar. Sonradan ortaya kııkan, başa gelen.
‘a. 102a/t, 154b/12, 35b/11
‘a. ol- 35b/11, 154b/12
[=5]
- ‘arıksı** < Ar.+Tr. Parlak, parlağa kııalan.
a. 51b/2
a. kıonlar 51b/2
[=2]
- arqa** Arka
a.+sın 149a/2, 149a/4
a.+sına 160b/12, 160b/4
a.+sın vir- Arkasını dönmek
149a/2, 149a/4
[=6]
- arpa** Buğdaygillerden bir bitki, arpa.
a. 17a/6, 17b/6, 18b/12, 23a/12, 34a/3, 4a/10, 52a/12, 54b/12, 66a/7, 68a/11, 68b/2, 83a/5, 87b/1, 87b/1, 89a/11, 9a/11, 9a/8
a. buğday ve nebāt ve yemiş 17a/6
a. ve buğday 4a/10, 52a/12, 89a/11
a. ve buğday ol- 83a/5-83/6
a. ve buğday ve yemiş 9a/11
[=23]
- ‘arş** < Ar. Yıldırım, gök gürültüsü.
a. 145a/t, 145a/t
[=2]
- arşlan** 1. Hayvan adı, arşlan.
a. 12a/6, 78a/10, 87a/7
2. Burç adı.

- a. 114a/ş, 138a/3
[=5]
- arslancı** Aslan yetiştiren, aslan bakıcı.
a. 142b/t
[=1]
- ‘**arş** < Ar. Gök yüzü.
‘ a. 153b/2, 154a/3
[=1]
- art-** Artmak.
a.-a 11a/11, 25b/1, 34b/6,
53b/13, 54b/1, 56a/10, 73a/12, 79a/11,
85a/12, 88a/13
a.-ar 126a/13, 126b/2, 127a/10,
127a/11, 127a/9, 128a/1, 129b/7,
130a/9, 132a/6, 30a/2, 68a/3, 94a/8
a.-arke 7b/12
a.-ar ve dolar 127a/9
a.-mağa 102a/t
a.-up 112a/1
[=26]
- artık** Fazla.
a. 130a/11, 139b/5
a. ol- Fazlalaşmak 130a/11
[=3]
- artuğ** *bkz.* Artık.
a. 73b/9
a. ol- Fazlalaşmak 73b/9
[=2]
- aru** Arı.
a. 161a/1
[=1]
- arż** < Ar. 1. Dünya.
a. 105b/t, 124a/2, 124a/3,
a.+a 124a/7
a.+da 138a/2, 151b/8
a.+dan 124a/6
a.+ıñ 124a/4
a.+ıñ gölgesi 124a/4
2. Toprak.
a. 138b/8, 17a/7-17a/8, 26b/13,
26b/2, 52b/13, 56b/11-56b/12, 56b/12,
64b/5, 6a/3, 70b/13, 71a/7-71a/8,
77a/11, 86b/7, 86b/7, 79a/8, 78b/10,
138a/11
a.-ı Afrika 138a/11-138a/12
a.-ı Bâbil 56b/11-59b/12
a.-ı Hicâz 64b/5
- a.-ı Koşantıniyye 17a/7-17a/8,
52b/13, 26b/13, 26b/2, 6a/3, 86b/7
a.-ı Koşantıniyye ve arz-ı Şâm
86b/7-86b/8
a.-ı Şâm 70b/13, 71a/7, 138b/8,
77a/11, 86b/7
a.+a 161a/3
a.+ı 139a/2
3. Dâbbetü’l arz
a. 159a/5
[=41]
- ‘**arż** < Ar. 1. Sunma, gösterme,
bildirme.
‘ a. 113a/t
‘ a. ve kan dökülmek 113a/t
‘ a.+ları 163b/15
2. *astr.* Enlem.
‘ a. 125a/ş
[=4]
- arżi’l-şimâl** < Ar. Kuzey toprakları.
a. 79a/8-79a/9
[=1]
- arziyye** < Ar. Toprakla, topraktan
yetişen.
a.+den 98b/1, 99a/2, 95b/8,
96a/13, 99b/5, 97b/7-97b/8, 97a/3
a.±dür 126a/7h, 129a/2h,
131a/13h
[=10]
- arzu** < Far. İstek, heves.
a. 116a/11, 118a/2
a. it (d)- 116a/11, 118a/2
[=4]
- arżü’l-İrâk** < Ar. Irak ülkesi, toprağı.
a. 56b/12, 78b/10
[=2]
- ‘**a.s** < Ar. ‘aleyhi’s-selam’ın kısa
yazımı.
‘ a. 102b/t, 102b/t, 102b/t, 105a/t,
105b/t, 105b/t, 106a/t, 92b/2
[=8]
- ‘**asâkir** < Ar. Erler.
‘ a. 27b/3, 46a/3, 56b/4, 63a/4
[=4]
- âsân** < Far. Kolay.

- ā. 152a/10
 [=1]
āsānlık (ġ) < Far.+Tr. Kolaylık.
 ā.+ın 117b/4
 ā.+la 133a/1
 ā.+la bul- 133a/1
 [=3]
 ‘**asel** < Ar. Bal.
 ‘a. 139b/1, 139b/13, 139b/6
 [=3]
aşfār < Ar. Değersiz şeyler.
 a. 144b/t
 [=1]
aşfer < Ar. Sarı.
 a.±dür 99a/13
 [=1]
aşğar < Ar. En küçük.
 a. 142a/t, 142a/t
 [=2]
aşhāb < Ar. Peybamberimizle sohbet edenler.
 a. 103a/t, 103b/t, 119a/12
a.-ı fīl Fil sahipleri demektir.
 "Aşhāb-ı Fīl" ile kastedilen, Habeşistan Kralı Necaşî'nin Yemen Valisi Ebrehe ve ordusudur. 103a/t
 a.-ı fīl üzeri 103b/t
 a.+ı 2a/1
 [=6]
aşı Kâr, fayda.
 a.+da 17b/6, 20a/2, 28b/1, 29a/4, 39b/5, 40a/4
 a.+da ol- 17b/6, 20a/2, 28b/1, 29a/4, 39b/5, 40a/4
 [=12]
āsımān < Far. Gök, semâ
 ā. 26a/12
 [=1]
 ‘**āşi** < Ar. Karşı gelen.
 ‘ā. 156a/5, 27a/8, 32b/12, 40a/13, 49a/3, 52b/7, 53a/10, 61b/3, 73a/5, 90a/12
 ‘ā. ol- 27a/8, 32b/12, 40a/13, 49a/3, 52b/7, 53a/10, 61b/3, 90a/12, 156a/5, 73a/5
 [=20]
aşkar < Ar. Üzüm şırası.
 a. 82b/10
 [=1]
 ‘**asker** < Ar. Asker, er.
 ‘a. 137b/10, 22b/12, 34a/12, 83a/2
 ‘a. depreşüp 22b/12
 ‘a. hareket idüp 137b/10-137b/11
 ‘a. kırıl- 83a/2
 [=7]
 ‘**askerî** < Ar. Askere mahsus.
 ‘a. 101b/t
 [=1]
 ‘**aşl** < Ar. Asıl.
 ‘a.+ı 154b/8
 ‘**a.+ıla** Asıl olarak 130a/3
 ‘a.+ından 126a/2
 ‘a.+ımı 130a/4
aşlā < Ar. Hiçbir vakit.
 a. 126b/10, 130b/7, 2a/6, 31a/5, 93b/1, 9a/13
 [=6]
aşlî < Ar. Asla mensup, hususi.
 a. 124a/5
 [=1]
aşmār < Far. Mersin ağacı.
 a. 103b/t
 [=1]
 ‘**aşr** < Ar. İkinci vakti.
 a. 94b/13, 95a/5
 a. vakti 94b/13, 95a/5
 [=4]
aşşı Kâr, fayda.
 a. 60b/7, 34a/13
 [=2]
āsumān < Far. Gök, semâ.
 ā. 14b/13, 6b/3
 ā.+ı 40a/9, 46b/7, 61b/7, 70a/12, 78a/13, 86a/9, 53b/11
 [=9]
 ‘**a.s.ü's-selām** < Ar. “ona selâm olsun” anlamında peygamberin adı anılırken kullanılan sözünün kısa yazımı.

ʿa. 92a/7-92a/8
 [=1]
aş Yemek.
 a.+dan 21b/12
 a.+lar 43b/5
 [=2]
aş- Aşmak, taşmak, geçmek.
 a.-a 135a/1, 25b/2, 26b/3, 32b/4,
 38b/5, 46b/6, 84b/8
 [=7]
aşağa Aşağı, yukarının karşıtı.
 a. 142b/t
 a.+da 2b/13
 [=2]
aşağı Aşağı, yukarının karşıtı.
 a. 40a/11
 a. ol- 40a/11
 [=2]
aşçı Yemek pişiren kimse, ahçı.
 a. 142b/t
 [=1]
ʿaşer < Ar. On (sayısı).
 ʿa. 12b/5, 13b/12, 13b/2, 13b/8,
 14a/11, 14a/3, 14a/7, 150b/12, 154a/6,
 18b/11, 19a/10, 19a/5, 19b/13, 19b/5,
 20a/12, 20a/5, 20a/9, 20b/4, 27a/2,
 27a/6, 27b/13, 27b/9, 28a/11, 28a/7,
 28b/2, 28b/6, 33b/10, 33b/4, 34a/1,
 34a/9, 34b/1, 34b/13, 34b/9, 35a/5,
 35a/9, 40b/1, 40b/12, 40b/8, 41a/10,
 41a/6, 41b/10, 41b/3, 41b/6, 42a/1,
 46b/12, 47a/3, 47a/8, 48a/12, 48a/2,
 48a/9, 48b/11, 48b/3, 48b/7, 54a/13,
 54a/3, 54a/9, 55a/12, 55a/3, 55a/7,
 55b/12, 55b/3, 55b/8, 61b/12, 62a/10,
 62a/5, 62b/10, 63a/1, 63a/12, 63a/5,
 63a/9, 63b/3, 65b/10, 70b/6, 71a/1,
 71a/6, 71b/13, 71b/8, 72a/6, 74a/11,
 78b/12, 78b/6, 79a/5, 79b/11, 79b/7,
 80a/11, 80a/2, 80a/6, 80b/2, 82a/7,
 86b/1, 86b/10, 87a/3, 87b/13, 87b/8,
 88a/11, 88a/5, 88b/3, 88b/7
 ʿa.+iñ 153b/2
 [=99]
ʿaşere < Ar. Onlar (sayı).
 ʿa. 94a/4
 [=1]

ʿaşerî < Ar. Onlu sayılara ait.
 ʿa. 125b/1
 [=1]
ʿâşir ~ **ʿaşir** < Ar. Onuncu
 ʿâ. 26b/5, **27a/12**, 61b/7, 86a/9,
 12a/11, 18b/6, 33a/13, 40a/9, 46b/7,
 53b/11, 70a/12, 78a/13
 [=12]
aşırı Alışıldandan fazla, taşkın.
 a. 14a/5, 88a/8
 [=2]
âşikâr < Far. Açık, apaçık, belli.
 â. 129a/1, 135a/10, 16a/7
 [=3]
âşikâre < Far. Açıkça belli ederek.
 â. 155b/13, 156b/3, 156b/5,
 159a/5, 23a/11, 44b/7, 62b/1, 79b/4
â. it (d)- Açığa çıkartmak 156b/3
â. ol- Açıkça belli olmak 156b/5,
 23a/11, 44b/7, 62b/1, 155b/13-155b/14,
 159a/5-159/6
 [=15]
ʿâşim
 ʿâ.±dür 97a/6
 [=1]
ʿaşr < Ar. On sayıdan birini alma
 ʿa. 54b/1, 71b/2
ʿa.-ı âhîr Ayın on günlük son
 kısmı 71b/2, 150b/12
ʿa.-ı evvel Ayın ilk on günü
 54b/1
 [=4]
âşüb/ ʿâşüb < Far. Kargaşalık.
 â. 11b/3
 â.+lar **129a/9**
 [=2]
aşırı Alışıldandan fazla, taşkın, *bkz.* aşırı
 a. 14a/1
 [=1]
at At.
 a. 143a/t, 4b/11, 4b/4, 51b/2,
 54b/7, 56b/6, 84b/7, 21b/10, 3a/4
 a. âlâtı 51b/2
 a. ayağı 84b/7
 a. kırıl- 54b/7

a. ve deve 4b/11
a.+a 98b/9, 121b/5
a.+a binmege ve ava rāğīb ol-
98b/9
a.+a binmek 121b/5
a.+lara 156a/10
a.+ları 74b/4
a.+ları çul ile örtmek 74b/4
[=19]
at- Atmak, bir nesneyi bir yöne doğru fırlatmak.
a.-alar 159a/2
(oğ) a.-mağ 102a/t, 123a/6-
123a/7, 96a/1
[=4]
ata Baba.
a.+ya 156a/5
a.+sı 82b/5
[=3]
aṭardamar Atardamar, kalbin sağ karıncığından akciğerlere, sol karıncığından vücudun diğer bölümlerine kan taşıyan damar.
a.+lar 142b/t
[=1]
āteş < Far. Ateş, od.
ā. 154a/12, 22a/1, 22a/2, 48a/10,
63a/1, 72a/1, 79b/11, 8a/9
ā. düşdüğü 63a/1, 79b/11
ā. düş- 72a/1, 8a/9
ā. yağ- 22a/1
[=13]
āteş-bāz < Far. Ateşle oynayan.
ā. 142b/t
[=1]
āteşī < Far. Ateşe ait.
ā. 96a/9, 97b/3, 98b/12
ā. ±dür 95b/4
ā. ±dür ve bādīdür 95b/4
ā. ve badī Ateşe ve rüzgara, havaya ait 96a/9, 97b/3
[=7]
aṭime < Ar. Yiyecekler.
a. 62b/12
[=1]

‘**aṭṭār** < Ar. Aktar, güzel kokular ve iğne, iplik vesaire satan.
‘a. 142b/t
[=1]
av 1. Av yoluyla yakalanan hayvan.
a. 106b/t, 98b/5, 99a/7
a. avlamak 98b/5, 99a/7
a. avlamak, sefer itmek ve sünnet olmak ve yeñi biçüp giymek 98b/5-98b/6
a. şikār etleri 106b/t
a.+a 98b/9
2. Evcil olmayan hayvanları vurma, yakalama işi.
a.+ı 143b/t
[=9]
‘**avā** Menzil, yıldız adı (Ekim ayının ikisinde doğar, yirmi dokua martta batar).
‘a. 101a/t, 104a/t, 115a/t, 118a/4, 145a/t, 147a/t, 37b/2, 83b/12
‘a. menziline ol- 118a/4
‘a. yıldızı 83b/12
‘a. yıldızı 37b/2
[=11]
‘**avām** < Ar. Herkes, halk, aşağı tabaka.
‘a. 5b/5, 8b/13, 144b/t, 144b/t
‘a. mevti 144b/t
[=5]
‘**avāmü’n-nās** < Ar. Kaba cahil halk, ayak takımı.
‘a. 5b/5, 8b/13
‘a. arası 8b/13
‘a. içi 5b/5
[=4]
a’vān < Ar. Yardım edenler, yardakçılar.
a’ 96b/2, 98b/3, 99a/5, 99b/7
a’-ı melek Yardım eden melek 99b/7
a’ .+ı 95b/10, 97a/6, 97b/10
[=8]
‘**avān** < Ar. Zorba, fesat.

ˆ a. 130a/12
 ˆ a. ol- 130a/12
 ˆ a.+lar 130a/9
 [=3]
ˆ avānlık < Ar.+Tr. Zorbalık, fesatçılık, kötülük.
 ˆ a. 41b/2, 56a/1, 60b/13
 ˆ a. ol- 41b/2, 56a/1
 ˆ a. ve fitretlik ol- 60b/13-61a/1
 [=6]
āvāre < Far. Serseri, boş gezen.
 ā. 12a/8
 ā. ol- 12a/8
 [=2]
ˆ Avāšīn Yardımcı melek adı.
 a. 97b/10
 [=1]
āvāz < Far. Ses, sedâ.
 ā. 113a/t, 158a/3, 34a/4
ā. eyle- Ses çıkarmak 34a/4
 ā.+la 156a/6
 [=5]
avculuk Avcı olma durumu veya işi
 a.+da 131b/11
 [=1]
avara < İt. *Avare den.* Bir geminin başka bir gemiden veya kıyıdan açılması.
 a.+larda 138b/12
 [=1]
avla- Bir avı ele geçirmek.
 a.-mağ 96a/1, 98b/5, 99a/7
 [=3]
avlat- Avlanma işini yaptırmak.
 a.-mağ 122b/10
 [=1]
ˆ avrat < Ar. Kadın.
 ˆ a. 139a/10, 140a/6, 160b/7, 160b/7, 42b/3, 57a/11, 65a/2, 7a/10
 ˆ a. ölümü 57a/11, 65a/2, 7a/10
 ˆ a. ʔā'ifesi 139a/10, 140a/6
 ˆ a. ve oğlan ölümü 42b/3
 ˆ a.+da 53a/11
 ˆ a.+lar 111b/3, 112b/t, 112b/t, 113a/t, 144b/t, 145b/t, 156a/10, 23a/8,

24b/4, 25b/3, 26b/7, 33b/6, 39b/11, 42b/11, 44b/6, 52a/4, 57b/2, 63a/7, 79a/11, 82b/12, 87a/12
 ˆ a.+lara 111b/3, 45b/5
 ˆ a.+larıñ 145b/t
 ˆ a.+lar mevti 144b/t
 ˆ a.+lar ölümü 23a/8, 39b/11
 ˆ a.+lar teşhirin eyle- 145b/t
 [=43]
avu Zehir, ağı; Ormanların taşlık yerlerinde yetişen zehirli bir bitki.
 a. 142a/t
 [=1]
ay 1. Gökteki ay.
 a. 10b/10, 10b/9, 113a/t, 114b/4, 11a/4, 11a/5, 11a/8, 11a/9, 135b/8, 137a/3, 143b/t, 144a/t, 160b/1, 17a/5, 17a/6, 17b/2, 17b/7, 17b/8, 17b/3, 25a/13, 25a/4, 25a/5, 25b/1, 25b/5, 25b/6, 2b/7, 31b/8, 32a/4, 32a/5, 32a/8, 32a/9, 38a/2, 38a/3, 38b/10, 38b/13, 38b/4, 38b/5, 44a/8, 44b/11, 44b/12, 45a/13, 45b/4, 45b/5, 4b/5, 4b/6, 51b/10, 51b/11, 52a/10, 52a/11, 52b/1, 52b/2, 57b/9, 59a/13, 59b/12, 59b/13, 5a/11, 5a/12, 5a/7, 60a/3, 60a/4, 68b/1, 68b/10, 68b/9, 69a/1, 69a/2, 76b/10, 76b/5, 76b/6, 84a/10, 84b/13, 85a/1, 85a/4, 88a/1
 a. ve güneş on iki burc 2b/7
 a. ağıl(lan)duğu 17b/2, 11a/4, 25a/13, 32a/4, 38b/4, 52a/10, 59b/12, 68b/9, 76b/5, 84b/13
a. ağıllan- Ayın çevresinde hale oluşmak 144a/t, 25b/1, 32a/5, 38b/5, 45a/13, 59b/13, 5a/7, 85a/1
a. artarken Ayın ilk on dört günlük halini alması, ilk dördün ve ikinci dördün evrelerine girmesi 7b/12
a. eksilürken Ayın son on dört günlük halini alması, üçüncü dördün ve son dördün evrelerine girmesi 7b/13, 79b/5-79b/6
 a. eksilürken 13a/13
 a. gedilirken 41a/3
 a. görüldüğü 38b/10, 45b/4

a. göründü(gü) 11a/8, 17b/7, 25b/5, 32a/8, 52b/1, 5a/11, 60a/3, 69a/1, 76b/10, 85a/4

a. göründükde 38b/13

a. tutulduğu 10b/9, 17a/5, 25a/4, 38a/2, 4b/5, 44b/11, 51b/10

a. tutulmak Ay tutulmak, Dünya'nın Güneş'le Ay arasına girmesi sonucu Ay'ın Dünya'nın gölgesinde kalarak kararması 113a/t

a. tutul- 10b/10, 112b/t, 113a/t, 143b/t, 17a/6, 25a/5, 31b/8, 38a/3, 44b/12, 4b/6, 51b/11, 84a/10

a.+n yüzü 38a/9

2. Yılım on iki bölümünden her biri.

a. 102a/t, 105a/t, 110a/2, 110a/8, 111a/5, 112b/t, 113a/t, 113a/t, 114b/6, 115b/1, 115b/3, 133b/9, 134b/9, 136b/5, 13a/11, 13a/13, 15b/3, 160b/13, 161a/13, 161a/2, 161a/4, 22b/2, 29b/12, 30a/3, 38b/9, 41a/3, 47b/13, 50b/10, 50b/7, 52b/4, 54b/11, 58a/1, 58b/3, 62b/8, 65b/11, 67a/11, 69a/9, 71b/6, 74a/12, 75a/3, 77a/4, 79b/5, 7b/12, 7b/13, 88b/13, 89b/2, 90a/7, 90a/9, 90b/10, 90b/11, 90b/12, 90b/13, 92b/3, 92b/3, 93a/5, 96b/11, 9b/12, 9b/12

a. āhirine degin 58b/3

a. āhiri 47b/13, 50b/7, 62b/8, 69a/9, 71b/6, 38b/9

a. āhirün dek 102a/t

a. ortası 75a/3-75a/4

a. ortasında soñra 13a/11

a. soñu 54b/11

a. ve yıl 135b/8

a.+a 106a/t, 161a/11, 18b/2, 21b/8, 36b/6, 43b/2, 58a/5, 58a/6, 74a/12, 75a/9, 82a/8

a.+da 101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 10b/10, 10b/3, 112b/t, 11a/13, 11a/2, 11a/5, 11a/9,

11b/12, 11b/8, 12a/12, 12a/5, 12b/6, 13a/1, 13a/7, 13b/13, 13b/3, 13b/9, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 149a/1, 14a/12, 14a/4, 14a/8, 14b/13, 14b/2, 14b/5, 14b/8, 15a/5, 15a/9, 15b/4, 16b/13, 17a/12, 17a/6, 17b/12, 17b/3, 17b/8, 18a/3, 18a/7, 18b/1, 18b/12, 18b/7, 19a/11, 19a/6, 19b/6, 20a/10, 20a/13, 20a/6, 20b/12, 20b/5, 20b/8, 21a/11, 21a/3, 21a/6, 21b/1, 21b/9, 24b/11, 25a/10, 25a/5, 25b/1, 25b/10, 25b/6, 26a/1, 26a/13, 26a/6, 26b/6, 27a/13, 27a/3, 27a/7, 27b/10, 28a/1, 28a/12, 28a/8, 28b/11, 28b/3, 28b/7, 29a/11, 29a/2, 29a/6, 29b/1, 29b/13, 29b/5, 30a/1, 30a/2, 31b/2, 31b/8, 32a/1, 32a/13, 32a/5, 32a/9, 32b/11, 32b/7, 33a/7, 33b/1, 33b/11, 33b/5, 34a/10, 34a/2, 34a/5, 34b/10, 34b/2, 35a/1, 35a/10, 35a/6, 35b/1, 35b/5, 35b/9, 36a/12, 36a/3, 36a/7, 36b/6, 37b/8, 38a/12, 38a/3, 38b/11, 38b/5, 39a/3, 39b/1, 39b/7, 3a/2, 40a/10, 40a/2, 40b/13, 40b/2, 40b/9, 41a/11, 41a/7, 41b/11, 41b/4, 41b/7, 42a/11, 42a/2, 42a/6, 42b/10, 42b/3, 43a/2, 43a/6, 43b/11, 43b/3, 43b/4, 43b/7, 44a/12, 44b/12, 45a/13, 45a/6, 45b/5, 45b/8, 46a/1, 46a/13, 46a/5, 46b/13, 46b/8, 47a/4, 47a/9, 48a/10, 48a/13, 48a/3, 48b/12, 48b/4, 48b/8, 49a/13, 49a/3, 49a/8, 49b/8, 4a/12, 4b/6, 50a/3, 50a/9, 50b/10, 50b/12, 51b/1, 51b/11, 52a/11, 52a/7, 52b/10, 53a/3, 53a/8, 53b/12, 53b/6, 54a/10, 54a/4, 54b/1, 55a/13, 55a/4, 55b/13, 55b/4, 55b/9, 56a/13, 56a/4, 56a/8, 56b/9, 57a/2, 57a/6, 58a/8, 59a/6, 59b/13, 59b/9, 5a/12, 5a/2, 5a/7, 5b/13, 5b/3, 5b/9, 60a/4, 60a/8, 60b/12, 60b/5, 61a/12, 61b/13, 61b/8, 62a/11, 62a/6, 62b/11, 63a/10, 63a/13, 63a/2, 63a/6, 63b/12, 63b/4, 63b/7, 64a/12, 64a/4, 64b/8, 65a/1, 65b/12, 65b/12, 67a/2, 68a/8, 68b/1, 68b/10, 68b/6, 69a/7, 69b/1, 69b/7, 6a/9, 6b/8, 70a/13, 70a/6, 70b/7, 71a/7, 71b/9, 72a/1, 72a/12, 72a/7, 72b/12, 72b/3, 72b/7, 73a/4, 73a/8, 73b/12, 73b/2, 74a/13,

74a/3, 74b/3, 74b/3, 74b/5, 75a/10,
75b/11, 75b/4, 76a/12, 76b/6, 77a/6,
77b/4, 77b/9, 78a/6, 78b/1, 79a/6,
79b/12, 79b/8, 7a/1, 7a/6, 80a/12, 80a/3,
80a/7, 80b/3, 81a/3, 81a/9, 81b/11,
82a/9, 84a/10, 84a/2, 84b/7, 85a/1,
85a/11, 85a/5, 85b/3, 85b/7, 86a/10,
86a/5, 86b/11, 86b/2, 87a/4, 87b/9,
88a/12, 88a/6, 88b/4, 88b/8, 89a/10,
89a/5, 89b/13, 8a/13, 8a/3, 8a/9, 8b/11,
8b/3, 8b/6, 90a/5, 92a/13, 92b/2, 9a/11,
9a/3, 9a/6, 9b/12, 9b/13, 9b/2, 9b/8
a.+dır 67a/1, 92a/10
a.±dur 15b/2, 15b/3, 29b/12,
43b/2, 65b/11, 74a/13, 90b/9
a.+ı 102b/t, 110b/1, 110b/13,
110b/8, 111a/9, 160b/1, 161a/10, 1b/5,
23b/10, 23b/10, 3b/3, 42a/3, 5a/6,
66b/13, 77b/11, 91b/12, 92b/10
a.+ıdur 21b/8, 3a/2, 50b/10,
50b/9, 58a/8
a.+ına 29b/11, 36b/5, 65b/10,
67a/1, 67b/3, 67b/4, 67b/5, 67b/6,
67b/7, 67b/8, 67b/9, 74a/11, 82a/7
a.+ında 156b/1, 67b/9, 79a/10,
79a/10, 92a/8
a.+ını 160b/2, 160b/6, 160b/9,
161a/1, 161a/3, 161a/5, 161a/9, 161b/1
a.+ının 110a/1, 111b/6, 93a/3
a.+ınıñ 137a/12, 19a/12
a.+ıñ 101a/t, 101a/t, 152a/3,
16a/5, 21b/13, 30b/3, 38a/9, 51a/2,
58a/12, 58a/13, 65b/3, 66a/4, 66b/12,
66b/6, 66b/8, 67a/3, 67b/1, 67b/1,
67b/10, 67b/2, 68a/2, 74b/5, 75a/11,
75a/8, 82a/13, 82b/3, 82b/7, 83b/8,
92b/9, 93a/7
a.+ıñ ikinci günü 66b/6
a.+ıñ otuz günü 65b/3
a.+lardan 113b/13
a.+ları 103b/t, 23a/1, 31b/9,
43a/12
a.+larıdur 90b/11, 90b/12
a.+larında 22b/3, 4b/1, 68b/8,
73a/11
a.+larınıñ 113b/7
a.+larıñ 113b/10, 68a/1, 92b/5,
93a/4

a.+larıñ 67b/12
a.+unı 161a/7
a.+uñ 106a/t, 106b/t, 113a/t,
13a/9, 15b/7, 2b/3, 30a/6, 30a/7,
36b/12, 37a/7, 38b/7, 3a/4, 43b/9, 47a/9
a.+uñ evvel günü 47a/9
a.+uñ evvel günü ol- 47a/9
[=689]
ayağ (ğ) Ayak.
a. 39b/2, 41a/5, 4b/9, 50a/10,
91a/10
a. ağrısı 91a/10
a. bas- Girmek, işgal etmek,
geçmek 39b/2, 41a/5, 4b/9, 50a/10
a.+da 60a/11
a.+dan 142b/t
a.+da ol- Varlığını sürdürmek
60a/11
a.+ı 128a/6, 16b/11, 29b/7
a.+ı bas- 29b/7
a.+ında 130b/1
a.+ından 84b/7
a.+ıñ 160b/12, 160b/4
a.+ıñ arçası 160b/12, 160b/4
[=23]
ayağlı Ayağı olan.
a. 159a/4, 8b/8
[=2]
ayağlı *bkz.* ayağlı.
a. 14b/13, 15a/6, 18a/4, 49a/1,
55b/7, 62a/1, 70a/4, 88b/10
a.+ya 64a/2
[=9]
‘**ayāl** < Ar. ‘*iyāl* Karı, eş.
‘a. 125b/13
[=1]
‘**ayān** < Ar. Belli, açık, meydana.
‘a. 101a/t, 125b/1, 134a/1,
134a/13, 135b/12, 70b/7
‘a.+lar 81b/1
‘a.+uñ 131a/4
[=8]
ayār Mayıs ayı.
a. 107a/t, 109a/t, 50b/9, 90b/12,
90b/4, 92b/10
[=6]

âyât < Ar. Kur'an'ın cümleleri, âyetler.

â. 114b/12

[=1]

ayaz Ayaz, duru ve sakin havada çıkan kuru soğuk.

a.+a 67a/8

a.+da 66b/5

[=2]

ayb < Ar. Utanılacak şey, kusur.

‘a.+ına 2a/12

[=1]

aydınlık Açık, ışık alan.

a. 142a/t

a. ak saruya mâil 142a/t

[=2]

a'yen < Ar. Bakılan yer.

a' .+i 152a/7

[=1]

âyet < Ar. Âyet, Kur'an'ın herhangi bir cümlesi.

â. 114b/11, 115b/7, 116a/2, 116a/3, 117a/1, 117b/1, 117b/11, 117b/5, 118a/2, 118a/8, 118b/1, 118b/11, 118b/6, 119a/13, 119a/7, 119b/10, 119b/5, 120a/13, 120a/2, 120a/7, 120b/10, 120b/4, 121a/1, 121a/5.

â.-i besmele 116a/3

â.-i kelâmu'llâh Allah sözü olan

âyet 114b/11, 115b/7, 116a/2

â.-i münāsib Uygun gelen âyet

117a/1, 117b/1, 117b/11, 117b/5, 118a/2, 118a/8, 118b/1, 118b/11, 118b/6, 119a/13, 119a/7, 119b/10, 120a/13, 120a/2, 120a/7, 120b/10, 120b/4, 121a/1, 121a/5-121a/6

â.+dür 117b/12

â.+i 121a/5

â.+leri 115b/11

[=50]

Âyete'l-kürsî < Ar. Kur'an'da : Allah-ü lâ ilâhe illâ hüv-el-hayy-ül-kayyumü... ibâresiyle başlayan ve Bakara suresinin 255. âyetini teşkil eden kısım.

â.±dür 115b/8, 117a/1

[=2]

‘Aygirus Yardımcı melek adı.

‘a. 97b/10

‘a. ve ‘Avasin 97b/10

[=2]

‘ayın (ع) < Ar. Osmanlı alfabesinin yirmibirinci harfi, ayın.

‘a. 150a/t, 150b/8, 152b/10

‘a.±dur 118b/9

[=4]

ayır- 1. Birbirinden uzaklaştırmak.

a.-ırlar 103b/t

2. Bölmek.

a.-mağ 148b/t

[=2]

aylık Belirli aydan beri var olan.

a. 133a/11

[=1]

‘ayn Bir şeyin eşi, tıpkısı, pınar, kaynak.

‘a.+ı 132b/6

‘a.+ı saç- 132b/6

[=2]

aynâ < Far. *āyīne* Ayna, varlıkların görüntüsünü veren sırlı cam.

a.+ya 160b/3

[=1]

ayrılık Ayrı olma durumu.

a. 153a/t

[=1]

ayrılmasuz Ayrılık olmadan.

a. 153a/t, 153a/t

a. muhabbet ol- 153a/t, 153a/t

[=4]

ayruca Ayrı olarak, bundan başka.

a. 66a/7, 66a/7

a. ayruca (ikileme) Ayrı ayrı 66a/7

[=3]

‘ayş < Ar. Yaşama.

‘a. 135a/11

[=1]

‘ayş-bîn < (Ar.+Far.) Yaşam gören.

‘a. 129b/3

[=1]

ayt- Söylemek, demek.

- a.-mışlar 67a/7, 7b/12
a.-mışlardur 94a/5
[=3]
- ayveliyus** < Rum. Temmuz ayı.
a. 65b/10, 65b/11
[=2]
- ayyār** Mayıs ayı.
a. 57b/9, 67b/8, 67b/9, 102a/t
a. ayı 67b/8-67b/9
a.+ıñ 93b/6
a.+uñ 102a/t
[=7]
- ay yıldızlı**
a. 137a/3
a. kişiler 137a/3
a.+lar 137a/9
[=3]
- az** Az, çok karştı.
a. 101b/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 113a/t, 11b/10, 126a/3, 126b/12, 127a/2, 128a/10, 128a/8, 128b/12, 128b/13, 135b/2, 137b/13, 137b/5, 137b/5, 138a/11, 138a/4, 138a/8, 138a/8, 139b/12, 139b/13, 139b/8, 13a/5, 140a/5, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 148a/t, 14a/10, 14a/12, 14b/3, 156a/4, 156b/4, 156b/4, 15a/3, 17a/9, 19a/12, 19a/4, 20b/1, 20b/13, 21b/9, 23a/12, 23a/8, 23b/2, 23b/8, 24a/9, 24b/12, 27b/11, 28b/8, 31a/8, 32a/3, 32b/1, 32b/2, 34a/13, 34a/6, 35a/3, 36a/4, 38b/11, 38b/8, 42b/1, 44b/6, 45b/1, 49a/6, 49b/6, 53a/11, 54a/6, 55b/10, 55b/9, 56a/5, 56a/5, 56a/6, 56b/11, 57a/4, 59b/11, 5a/10, 60a/4, 60b/6, 60b/7, 62b/11, 62b/12, 63a/13, 63a/8, 63b/8, 63b/8, 64a/10, 64a/5, 64a/9, 64b/1, 64b/1, 64b/8, 67a/11, 67a/12, 67a/13, 68a/11, 68a/8, 68b/2, 68b/8, 6b/11, 6b/12, 71b/11, 72a/8, 73b/5, 73b/7, 74b/5, 75a/5, 75a/6, 75b/9, 76a/7, 76b/4, 76b/7, 76b/9, 78a/3, 80b/8, 80b/9, 83a/13, 84a/10, 84b/10, 85a/12, 85a/2, 87a/13, 87b/1, 87b/3, 87b/4, 88a/3, 88b/5, 8a/5, 9a/8
a.±dur 140a/2
a. itmek 74b/5
- a. ol- 128a/8, 128b/12, 137b/13, 137b/5, 137b/5, 138a/11, 138a/4, 138a/8, 138a/8, 139b/12, 139b/13, 139b/8, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 148a/t, 14b/3, 156a/4, 156b/4, 15a/3, 17a/9, 19a/12, 19a/4, 20b/1, 20b/13, 23a/12, 23a/8, 23b/2, 24b/12, 27b/11, 28b/8, 32a/3, 32b/2, 34a/13, 35a/3, 36a/4, 38b/11, 38b/8, 42b/1, 44b/6, 45b/1, 49a/6, 49b/6, 54a/6, 56a/5, 56a/5, 56a/6, 56b/11, 56b/11, 57a/4, 59b/11, 5a/10, 60a/4, 60b/6, 60b/7, 62b/12, 63a/8, 63b/8, 63b/8, 64a/10, 64a/5, 64a/9, 64b/1, 64b/1, 64b/8, 68a/11, 68a/8, 68b/2, 68b/8, 6b/11, 6b/12, 71b/11, 72a/8, 73b/5, 73b/7, 75b/9, 76a/7, 76b/4, 76b/7, 76b/9, 75a/5, 80b/8, 80b/9, 84a/10, 84b/10, 85a/12, 85a/2, 87a/13, 87b/1, 87b/3, 87b/4, 88a/3, 9a/8, 126a/3-126a/4, 63a/13-63b/1, 24a/9, 101b/t, 11b/10, 135b/2, 21b/9
a. olup 113a/t
a. şa'amlar 106a/t
a. yir 23b/8
a. zamānda çok zaşmet ve meşaşkat getürgen ol- 126b/12
a.+ı 152b/10
[=240]
- a' ź(z)ā** < Ar. Organlar.
a'. 142b/t, 142b/t
a'-.yi bāřına Gizli, iş organlar
142b/t
a'-.yi řayvānāt insān 142b/t
a'.+lar 102b/t
a'.+sında **128a/5**
[=6]
- azacış** Çok az, biraz, azacış.
a. 142a/t, 24b/2, 34b/8, 65b/13, 77a/1
a. ol- Çok az olmak 24b/2, 34b/8
[=7]
- azaçuş** *bkz.* azacış.
a. 36b/11
[=1]
- až' af** < Ar. Daha zayıf, dermansız.

a. 2a/12
[=1]
a' zam < Ar. Büyük.
a'. 95b/9, 99a/4
[=2]
azar Mart ayı.
a. 67b/7, 90b/4, 93a/3, 101a/t,
107a/t, 109a/t, 22b/3, 36b/5, 36b/5,
90b/12, 92b/7
a. ayı 67b/7, 92b/7
a. ayının on birisi 93a/3
a. nisân ayları 22b/3
a.+dan 101a/t
a.+ın 93b/5
a.+ın dördüncü ve yigirminci
günü 93b/5
[=18]
Azərbaycān Yer adı, Azerbaycan.
a.+a 99a/4
a.+a varınca 99a/4
[=2]
azğun Azmış olan, azılı.
a. 69a/10
a. olup 69a/10
[=2]
'azīm < Ar. Büyük, ulu, iri.
a. 112b/t, 112b/t, 113a/t,
118b/9, 11a/5, 134b/12, 13b/11, 14a/2,
14b/11, 158b/10, 36a/9, 39b/9, 41b/1,
44b/8, 48a/4, 62a/8, 68b/12, 80a/9,
80b/4, 84b/5, 90a/13, 94a/6
a. buludlar olup 112b/t
a. çeri 53b/3-53b/4
a. fesādlar eyle- 158b/10
a. ol- 14a/2, 36a/9, 41b/1,
44b/8, 48a/4, 62a/8, 68b/12, 80b/4,
35a/11
a. yerler 113a/t
[=35]
'azīmet < Ar. Gitme, gidiş.
a. 157b/13
a. eyle- Gitmek 157b/13
[=2]
'azīm-keş < Ar.+Far. Büyükler, ulular
işleyen.

a.+ler 157b/13
a.+ler ile 157b/13
[=2]
'azīmun < Ar. "yüce,büyük" manasında
âyetten alınmış bir ifade: Mâide sûresi,
94. âyet, Bakara sûresi, 7. Âyet...
a. 118b/11
[=1]
'azīz < Ar. Muhterem, değerli.
a. 136a/6, 144a/t, 144b/t,
156b/12
a. ol- 144a/t, 144b/t, 156b/12
a. ve muhterem 136a/6
a.+lerün 152a/7, 2a/10
[=10]
'azīze < Ar. Muhterem.
a. 105b/t
a. beden 105b/t
[=2]
'azl < Ar. İşinden çıkarma, yol verme.
a. 129b/10, 143b/t, 144b/t
a. ol- İşlerinden çıkarılmak,
rutbe veya unvan kaybetmek 129b/10
a.-i hūkkām 143b/t, 144b/t
[=6]
azuş Azma, taşkınlıkta ileri gitme.
a. 26b/8
[=1]

-B-

b. < Ar. *bin* Oğul.
b. 1a/3
[=1]
bāb < Ar. Bölüm.
b. 15b/2, 21b/7, 29b/11, 36b/5,
43b/1, 50b/9, 65b/10, 74a/11, 82a/7,
9b/11, 3a/3, 58a/5
b.+ında 127b/3
[=13]
bābü'l-'āşir < Ar. Onuncu bölüm.
b. 65b/10
[=1]
bābü'l-evvel < Ar. İlk, birinci bölüm.
b. 3a/3

- [=1]
bābū'l-ḥādī-i 'aşer < Ar. On birinci bölüm. b. 74a/11
 [=1]
bābū'l-ḥāmisü < Ar. Beşinci bölüm. b. 29b/11
 [=1]
bābū'r-rābi' < Ar. Dördüncü bölüm. b. 21b/7
 [=1]
bābū's-sābi' < Ar. Yedinci bölüm. b. 43b/1
 [=1]
bābū's-sādisü < Ar. Altıncı bölüm. b. 36b/5
 [=1]
bābū's-sālis < Ar. Üçüncü bölüm. b. 15b/2
 [=1]
bābū's-sāmin < Ar. Sekizinci bölüm. b. 50b/9
 [=1]
bābū's-şānī < Ar. İkinci bölüm. b. 9b/11
 [=1]
bābū's-şānī-i 'aşer < Ar. On ikinci bölüm. b. 82a/7
 [=1]
bābū't-tāsi' < Ar. Dokuzuncu bölüm. b. 58a/5
 [=1]
Bābil < Ar. Bağdat'ın aşağı tarafında ilk çağdan kalma bir şehir.
 b. 11a/6, 11b/13, 12a/8, 138a/8, 138a/9, 19a/2, 27b/12, 35a/7, 39b/11, 45b/11, 46a/7, 48a/4, 48b/6, 4b/8, 50b/1, 50b/4, 51b/11, 52b/11, 53a/10, 54b/3, 56b/12, 57a/13, 57a/8, 59b/4, 65a/2, 65b/1, 65b/6, 6a/12, 6a/2, 71a/12, 71a/9, 71b/9, 74a/9, 75b/11, 75b/12, 77b/12, 82a/2, 85b/11, 8a/13
 b. 'Acem illeri 51b/11
 b. Ḥorāsān ili 50b/1
 b. iklimi 11a/6, 57a/8, 35a/7, 71a/12, 75b/12, 138a/9
 b. ikliminüñ üstü 4b/8
 b. ili 19a/2, 45b/11, 52b/11, 46a/7, 48a/4, 54b/3, 71b/9, 77b/12, 8a/13, 39b/11, 75b/11
 b. pādīşāhı 12a/8, 65b/1, 6a/2
 b. pādīşāhı birle 6a/2
 b. sulṭānı 85b/11
 b. şāhı 48b/6
 b. ve 'Acem vilāyeti 59b/4
 b. ve cihān 71a/9
 b. ve Ḥorāsān 53a/10
 b. ve Ḥorāsān iklimi 65a/2
 b. ve Ḥorāsān ili 57a/13, 74a/9
 b. ve Mahin ili 82a/2
 b. ve Pāris iklimi 11b/13
 b. vilāyeti 6a/12, 65b/6-65b/7
 b.+de 144b/t, 18a/12, 32b/5, 47b/2, 4b/11, 56a/6, 56b/13, 6b/1, 75b/9, 9b/6
 b.+üñ 24a/1
 b.+üñ şāhı 24a/1
 [=87]
bād < Far. Rüzgar, yel.
 b. 101b/t, 101b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 118b/10, 138a/10, 138b/1, 139a/9, 22b/4, 30a/13, 46a/10, 49a/12, 56a/12, 73a/7, 102a/t
b.-ı cenūb güney rüzgarı 105a/t, 138a/10
b.-ı kıble Mekke yönünden esen rüzgar 106b/t, 106b/t
b.-ı şabā Doğudan esen hafif, hoş rüzgar 30a/13, 103b/t
b.-ı saht Çetin rüzgar 73a/7
b.-ı semūm Sam yeli 102b/t, 139a/9
b.-ı şimāl Kuzey rüzgarı 101b/t, 102b/t 105a/t, 138b/1
b.-ı şimālū'l-gār Kuzey mağarası rüzgarı 102b/t
 b.-ı şimāl yelleri 22b/4
 b.+ı 64a/3
 [=41]

ba' de < Ar. Sonra.

b. 157b/4, 158a/10, 158b/11, 158b/6, 159a/3, 159b/3, 159b/6, 159b/6, 160a/1, 162a/12, 162a/15, 163a/13, 163b/14, 163b/2

[=16]

ba' dehū < Ar. Ondan sonra.

b. 2a/2

[=1]

bādī < Far. Rüzgara ve havaya ait.

b.±dür 95b/4, 96a/9, 97b/3, 98b/12

[=4]

ba' dü < Ar. Hayli zaman sonra, neden sonra.

b. 103b/t

[=1]

ba' dü'l-Mısr < Ar. Mısır'dan sonra.

b. 103b/t

[=1]

ba' dü'l-nevm < Ar. Uykudan sonra.

b. 105a/t, 105b/t

[=2]

ba' dü'z-zuhr < Ar. Öğleden sonra.

b. 46a/10

[=1]

bağ < Far. Bahçe, bostan, bağ.

b. 110a/10, 111a/2, 121b/11, 123a/12, 130b/12, 142a/t, 3b/8, 52b/12, 73b/6, 79a/7, 80b/5, 81a/5, 93a/12, 96b/5, 99a/8

b. bahçe satun almağ 121b/11

b. olma- 80b/5

b. ta' amı lezzetler 142a/t

b. ve bahçe 123a/12

b. ve ot 81a/5

b. yağ ve bal 111a/2

b. yemiş ve tahıl 110a/10

b.+a 38a/8

b.+ı boz- 104b/t

b.+lar 29b/3

b.+lar ve yemişler 29b/3

2. < Tr. İlgi, ilişki, rabıta.

(erlik) b.+ını 146b/t

b.+lar 147b/t

b.+lar çözmege başla- 147b/t

[=29]

bağ- Bakmak.

b.-mağ 161a/10

[=1]

bağ bağçe Bağ bahçe.

b. 99a/8

b. dikmek 99a/8

b. satun almağ ve binā'ı 'imāret 121b/11

b.+lerin revnağı Bağ bahçelerin tazeliği, süsü 130b/12

[=4]

bağçe < Far. *bāğ-çe* bahçe.

b. 96b/12

b. dikenler 96b/12

[=2]

bağçe < Far. *bāğ-çe* bahçe.

b. 99a/8

b.+lerde 123b/9

b.+lerde seyr-i huzur Bahçelerde huzur yürüyüşleri 123b/9

b.+lerin 130b/12

[=4]

Bağdād < Ar. Yer adı, Bağdat.

b. 17a/13, 70b/10, 83a/2

b.+a 54b/8

b.+da 17b/5, 24a/10, 56b/13

[=7]

bağdāti < Ar. Meyve adı.

b. 111a/1

b. ve yemiş 111a/1-111a/2

[=2]

bağirtlak Yabanî ördek, kılkuyruk kuşu.

b. 142b/t

[=1]

bāğ(1)-bān < Far. Bahçıvan, bağcı.

b.±dur 71b/2

[=1]

bağla- 1. Tutmak, hasıl etmek.

(erlik) b. 146b/t, 147a/t, 148a/t

(erlik) b.-mağ 147b/t, 148a/t,

148b/t

(terkīb) b.-r 127a/9

2. Hasretmek, ayırmak.

- (evîñ merramâtına) b.-yasız
163a/13
[=8]
- bağlu** Bağlı.
b. 145b/t, 148b/t
b. çözmege meşgûl ol- 148b/t
b. işler 145b/t
[=4]
- bahâdır** < Far. Cesur, yiğit.
b. 134b/5
b.-ı be-nâm Meşhur yiğit 134b/5
b.+lar 78b/4
[=3]
- bahâlı** < Far. *bahâ-lî* Pahalı.
b. 113a/t
b. ol- 113a/t
[=2]
- bahâlu** < Far. Pahalı *bkz.* bahâlı.
b. 138b/2
b. ol- 138b/2
[=2]
- bahâr** < Ar. Kışla yaz arasındaki mevsim, ilkbahâr, ilkyaz.
b. 101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 154b/10, 36b/5, 37a/6, 43b/1, 50b/9, 7b/10, 90b/12, 90b/8, 91b/1, 92a/4
b. ayları 90b/12
b. faşlınuñ şabi' atı 91b/1
b. faşlınuñ mizâcı 101b/t
b.+da 21b/1, 29a/9
b.+ı 24a/10
[=24]
- bahçe** < Far. *bâğ-çe* *krş.* bağce-bağçe
Bahçe.
b. 121b/11, 123a/12
[=2]
- bañıl** < Ar. Cimri, hasis.
b. 95a/13
[=1]
- bahûr** < Ar. Çok sıcak.
b. 103a/t, 103a/t
b.±dur 67b/10, 67b/13
[=4]
- bañr** < Ar. Deniz.
b. 95b/9, 96b/1, 97a/4, 97a/5, 97b/9, 98b/2, 99a/4, 99b/6, 99b/7
b.-ı Añzar Hint Okyanusu 96b/1
b.-ı Añzara varınca 96b/1
b.-ı 'Arab Güneybatı Sudan'da bir ırmak 99b/6
b.-ı a'zam Büyük okyanus 99a/4
b.-ı Cevâhir 99b/7
b.-ı mağrıb 97a/4
b.-ı Muñlime varınca 97b/9
b.-ı Pâris 97a/5
b.-ı şark-ı a'zam 95b/9
[=18]
- bañs** < Ar. İddialaşma, bahis.
b. 11b/5, 141b/t
b. itmek 141b/t
b.-i cidâl 11b/5
b.-i cidâl ve gavgada ol- 11b/5
[=5]
- ba'îd** < Ar. Uzak, ırak.
b. 153b/10
b. mañal 153b/10
[=2]
- bâ'is** < Ar. Sebep olan.
b.+i 154b/9
[=1]
- bağ-** Bakmak, bakışı bir nesne üzerine çevirmek.
b.-a 161a/11, 161a/4, 37a/13
b.-asın 160b/13, 161a/5, 161a/9
b.-ğıl 160b/10, 160b/3, 160b/4, 160b/9
b.-mağ 104a/t, 160b/1, 161a/11, 161b/2, 83b/9
b.-maz 133a/5
b.-up 101a/t
[=17]
- bağar** < Ar. Hayvan adı, inek, sığır.
b. 86b/6
b. kırıl- 86b/6
[=2]
- bağır** Bakır.
b. 97b/6
b. ma' deni 97b/6
[=2]

- bākī** < Ar. Arta kalan.
b. 149b/h, 84a/7
b. kalan 149b/h, 84a/7
[=4]
- bağla** < Ar. *bākilā* Bakla (*Vicia faba*).
b. 66a/8
[=1]
- bal** Bal *krş.* ^ç asel.
b. 110b/3, 110b/9, 111a/2,
111a/6, 16a/9, 20b/8, 23a/2, 23b/3,
25b/7, 3b/4, 4a/3, 60a/1, 7a/12, 83a/5,
87b/4
b. ve yağ 60a/1
[=16]
- balgam** < Gr. Balgam, vücutta olduğu
varsayılan dört unsurdan biri.
b. 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106b/t, 106b/t, 142b/t, 142b/t,
15b/6, 75a/13, 88a/2, 91a/9
b. safra sıtma gibi 88a/2
b.-ı nāzile Balgam sıkıntısı
15b/6
[=15]
- balgami** < Gr.+Ar. Balgamla ilgili.
b. 91a/9
b. marazlar 91a/9-91a/10
b. marazlar ve zükkām ve
öksürük ve terletme ve bel ayak ağrısı
91a/9-91a/10
[=3]
- balık** Balık.
b. 102b/t, 104b/t, 106a/t, 106a/t,
113a/t, 114a/ş, 139a/3, 144b/t, 21b/11,
38a/4, 41b/5, 51b/12, 68b/2, 91a/12,
9a/9 b. kırıl- 9a/9
b. yemek 21b/11
b. yutduğu gün 106a/t
b.+dan 106a/t
b.+lar 106a/t, 15b/1, 17a/1,
17a/9, 25b/12, 31b/10, 4b/7, 5b/6, 76b/7
b.+lar kırıl- 17a/1, 17a/9,
25b/12, 5b/6
[=32]
- balıkcı** Balık tutan veya satan kimse.
b. 142b/t
b. ve hevā 68b/2
b.+lar ve kuşlar 31b/10
[=3]
- bameşin** Terim adı?
b. 151a/ş
[=1]
- baña** Bana.
b. 152b/2
[=1]
- bāng** < Far. Ses.
b. 81a/8
b.-ı ez-hevā Havadan gelen ses.
81a/8
[=2]
- bār** < Far. Defa, kez.
b. 137a/3
[=1]
- bārī** < Far. Hiç olmazsa , bir kere.
b. 162b/18
[=1]
- barağ** Çok tüylü köpek.
b. 123a/6
b. satun almağ 123a/6
[=2]
- Bārām** Yer adı.
b. 110b/12
b. ve Şām ili 110b/12
[=2]
- bārān** < Far. Yağmur.
b. 105a/t, 63a/5, 72a/6, 80a/2,
88a/5
b. hükmi 88a/5
b. yağduğunu 72a/6, 80a/2
b. ve hüceste ve bād-ı cenüb
105a/t
b.+ı 55a/12
[=10]
- Barbar** Yer adı.
b. 53a/3
[=1]
- bardağ** Bardak.
b.+dan 105b/t
b.+lardan 83b/11
[=2]
- bārız** < Ar. Açık.
b. 106b/t
[=1]

bārid < Ar. Soğuk.

b. 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 15b/6, 91a/2, 91a/8

b.-i raṭb Hafif soğuk, soğuk-nemli özellik 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t

b.-i raṭb i‘tidāl üzere 142a/t, 142a/t

b.-i raṭb i‘tidāl üzere ruṭubeti ziyāde 142a/t

b.-i raṭb i‘tidāl üzere yebūseti ziyāde 142a/t

b. ve ruṭubet 91a/8

b. ve yābis Soğuk ve kurudur 91a/2

[=17]

barit < Fr. Baryum sülfattan oluşan bir mineraldir.

b. 85a/6

[=1]

bas- Girmek, işgal etmek, geçmek.

b.-a 29b/7, 39b/2, 41a/5, 4b/9, 50a/10

(ayak) b.-a 39b/2, 41a/5, 4b/9, 50a/10

(ayağı) b.-a 29b/7

[=5]

bāsit < Ar. Allah’ın sıfatlarından: Dilediğine bolluk veren, açan, genişleten.

b. 116a/1

[=1]

baširet < Ar. Önden görüş, sezış.

b. 134b/11

b. ehliniñ gönlün al- 134b/11

[=2]

baş < Ar. Yayma, açma, uzun uzadıya anlatma.

b. 136a/5

[=1]

baş 1. Baş, kafa.

b. 134a/9, 19a/4

b. ağrısı 19a/4

b. getir- Ayaklanmak, baş kaldırmak 18a/9

b. kaldır- Ayaklanmak 21a/1, 5a/3

b. kaldır- 13b/5, 38a/7, 52a/8, 5a/9, 89b/3, 84b/8-84b/9, 75b/6

b. kaldır- Çiçeklerin başlarını havaya kaldırması 30b/1

b.+dan 32b/4

b.+dan aş- Pek çoğalmak 32b/4

b.+ı 105b/t, 125b/13, 126b/7, 131b/11, 133a/5, 46b/5

b.+ı git- 46b/5

b.+ı hoş ol- (Bir şeyden) hoşlanmak 125b/13, 126b/7, 131b/11-131b/12, 133a/5-133a/6

b.+ını 134b/6

b.+ını dāim ur- Çok pişman olmak 134b/6

b.+lar 134a/11, 18b/5, 76a/5

b.+lar git- Başlar kesilmek 76a/5

b.+lar kesmek 134a/11

b.+lar kesil- 18b/5

2. Başlangıç.

b.+ı 106a/t, 92a/5, 92a/7, 102b/t, 92a/10, 92a/13, 92a/2, 92a/4, 92a/6, 92a/9

b.+ını 91b/12, 92b/1, 104a/t, 91b/11

3. Kimse, önder.

b.+lar 5a/9, 61a/6

4. Çıban, yara.

b. 85a/6

[=53]

başka Başka, ayrı.

b. 163b/5

b. mektüb yazup 163b/5

[=2]

başla- Başlamak, bir işe girmek.

b. 145b/t, 147b/t

b.-mağa 127a/11

b.-r 102a/t, 102b/t, 102b/t, 103b/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106b/t, 129b/8, 130a/10, 130a/9, 131a/2, 132a/11, 132a/9, 132b/12, 16a/1, 16a/5, 30a/13, 3a/7, 3b/2, 3b/2, 58b/4, 74b/6

b.-rlar 105a/t, 10a/6, 131a/4,
3a/10, 92a/2

b.-sa 94a/7

b.-ya 20b/3

[=34]

başlu Başlı olan, başlı.

b. 114a/ş, 137b/9

[=2]

bat- Dünya'nın dönüşü dolayısıyla
ufkun altına inmek.

(güneş) b.-dığı 112a/ş15

[=1]

bâtl < Ar. Doğru ve haklı olmayan,
yalan, temelsiz, beyhude.

b. 2a/5, 2a/6

b. ol- 2a/5

b. olma- 2a/6

[=4]

bâtn < Ar. Gizli, kapalı.

b. 105b/t, 145a/t, 43b/10

b.-ı hüt 145a/t, 43b/10

[=5]

bâtna < Ar. Dahilî, içe ait.

b. 142b/t

[=1]

baṭl < Ar. Çıkmak, kaybolmak.

b. 104a/t

[=1]

baṭlū'l-ḳaylūl < Ar. Öğle uykusunun
bitmesi.

b. 104a/t

[=1]

bay Zengin.

b. 15a/11

b.+a 40a/7

[=2]

bayağı Oldukça, epey.

b. 112b/t

[=1]

bayıḳ (*DS. bayak, baylan*) Tembel,
işsiz, güçsüz.

b. 72a/13

b. ol- 72a/13

[=2]

bayram Millî veya dinî bakımdan
kutlanan gün veya günler.

b. 101a/t, 37b/3

b. it (d)- 101a/t, 37b/3

b.+larına 37b/4

[=5]

ba' z(ı) < Ar. 1. sf. Birkaç, bir kısım.

b. 157a/5-157a/6, 51b/9, 61a/13,
68b/2-68b/3, 112b/t, 157a/6-157a/7,
18b/3, 40b/3, 25b/2, 32a/2, 47b/9, 83b/5

b. begler 18b/3

b. bilād 112b/t

b. ekin 40b/3

b. ḥayvān kırıl- 25b/2

b. ḳal' ālar 51b/9

b. mevzī' 61a/13

b. mīveler 32a/2, 47b/9

b. şehirler 68b/2-68b/3

b. yir 83b/5

b. yer 157a/5-157a/6

b. yirler 157a/6-157a/7

2. Bazısı, birazı, bir kısmı,
bazıları.

b. 151b/3, 124a/9, 62b/3,
124a/10, 101a/t, 102b/t, 101b/t

b.+lar 142a/t, 49b/4, 60a/6,
61a/3, 65a/7, 67a/7, 7b/12, 94a/5, 38b/9

[=40]

bāzergān < Far. Tâcir.

b. 142b/t

b.+lar 34b/12, 47a/1, 138b/6-
138b/7

[=4]

baṣıkere < Ar. Bazı zamanlarda.

b. 113b/10

[=1]

be (ب) < Ar. Osmanlı alfabesinin
ikinci harfi.

b. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 107a/t, 107b/t, 124a/11, 149b/t,

149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150b/2, 150b/2,
150b/2, 150b/3, 150b/3, 150b/3, 150b/4,
150b/4, 150b/4, 150b/4, 150b/5, 150b/5,
150b/5, 150b/5, 150b/7, 151a/ş, 151a/t1,
151a/t2, 152b/8, 153a/t, 153a/t

[=123]

be (أ) < Far. Kelimeyi yönelme haline sokar ve kelimeye +e göre, +e için, +e kadar gibi anlamlar verir.

b. 106b/t 104b/t, 102a/t, 106a/t,
106a/t, 101b/t, 103b/t, 126b/13, 18b/10,
21b/6, 27a/5, 27b/7, 33b/13, 38b/13,
43a/8, 43b/7, 48b/2, 4a/6, 59a/3, 60a/2,
66a/2, 72a/5, 87a/1, 90a/3, 98b/8,
106b/t, 103a/t, 101a/t, 106b/t, 150a/t,
150b/6, 101a/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t,
104a/t, 104b/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t,
101b/t

[=41]

be-âb Suya doğru. 106b/t

[=1]

be-‘akreb Akreb burcu için. 104b/t

[=1]

be-cedî Oğlak burcu için.
105b/t

[=1]

be-cevzâ Cevzâ, ikizler burcu için.
102a/t

[=1]

be-deliv Deliv, kova burcu için. 106a/t,
106a/t

[=1]

be-esed Esed, aslan burcu için. 103a/t

[=1]

be-gâyet Çok aşırı, son derece. 101b/t,
103b/t, 126b/13, 18b/10, 21b/6, 27a/5,
27b/7, 33b/13, 38b/13, 43a/8, 43b/7,
48b/2, 4a/6, 59a/3, 60a/2, 66a/2, 72a/5,
87a/1, 90a/3, 98b/8, 148a/t

[=21]

be-hâk Toprağa doğru. 106b/t

[=1]

be-hakki Allah için, hakkı için. 103a/t

b. ol- 103a/t

[=2]

be-hamel Hamel, koç burcu için. 101a/t

[=1]

be-hevâ Havaya doğru. 106b/t

[=1]

be-hisâb < *be-ḥesâb* Hesâbına göre,
hesâbınca.

b. 150a/t, 150b/6, 107a/1, 107b/h

b.-ı cümel-i kebîr Ebded
harflerinin adlarının sayısına göre
yapılan hesaba göre 150a/t, 150b/6

b.-ı kameriyye 107b/h

[=7]

be-hisâbi'l-mevâsimü'ş-şuhûr-ı

Yunâniyân < Ar. “Rumî aylar
mevsiminin hesabına, ölçüsüne göre”
anlamında Arapça ifade.

b. 107a/1

[=1]

be-hût Balık burcu için. 106b/t

[=1]

be-ḳavl < Far.+Ar. Söze göre.

b. 101a/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t,
104a/t, 104b/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t,
101b/t

b.-i müneccimîn Yıldız falına
bakanların, müneccimlerin sözüne göre
101a/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t,
104a/t, 104b/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t,
101b/t

[=21]

be-ḳavs Kavis, yay burcu için. 105a/t

[=1]

be-mizân Mizan, terazi burcu için.
104a/t

[=1]

be-sevir Sevir, boğa burcu için.

b. 101b/t

[=1]

be-sünbüle Sünbüle, başak burcu için.
103b/t

[=1]

bed < Far. Fena, çirkin, kötü.

b. 137a/7, 156b/2

b. fa' al ol- 156b/2

[=3]

beden < Ar. Gövde, vücut, beden.

b. 58a/10, 95b/5

b. levni Beden rengi 95b/5-95b/6

b.+de 101a/t, 105b/t, 105b/t

b.+den 123b/6

b.+den kan çıkarmaç 123b/6

b.+e 106a/t

b.+e yāsemīn yağı şürünmek 106a/t

b.+iñ 142b/t, 142b/t, 142b/t

b.+iñ ayakdan tarafı 142b/t

b.+iñ sağ cānibi 142b/t

b.+iñ şol yanı 142b/t

b.-i şihat ol- 58a/10

b.+ler 113a/t

b.+lerinde 112b/t

[=19]

bed-gümān < Far. Şüpheli, fena düşünceli.

b. 137a/7

[=1]

bed-ḥūy < Far. Kötü huylu.

b. 95b/1

[=1]

bedī' ü's-semavāti ve'l-arz < Ar. Cenâbıhak.

(yā) b.±dur En'am sûresi, 101.

âyet. 116a/2-116a/3

[=1]

beg Bey.

b. 103a/t, 110b/1, 111b/1, 12b/2, 15a/6, 19a/1, 25a/1, 27a/8, 40b/10, 44b/1, 44b/7, 45a/9, 50a/10, 51b/7, 54b/7, 55a/11, 56b/4, 61a/4, 76b/2, 79b/4, 81a/11, 86b/3, 88b/1, 89b/2, 89b/7, 90a/6, 9b/3

b.-i 61b/2

b.+ini 21a/9

b.+ler 11b/1, 122a/4, 128b/1, 128b/6, 12b/8, 131a/11, 142b/t, 156b/5, 19a/13, 19a/8, 21a/12, 21a/3, 21b/2,

28b/5, 41a/12, 43a/10, 45a/7, 46a/7, 47a/2, 50a/5, 56a/1, 56a/9, 59a/11, 60b/7, 61a/3, 62a/12, 62b/6, 65a/7, 71a/4, 75b/5, 81b/1, 82b/13, 84b/7, 88a/9, 89a/10, 90a/1, 96a/8

b.+ler arası 12b/8, 19a/8, 21b/2, 90a/1

b.+lerde 46a/11, 62a/13, 63a/4

b.+lerden 11b/8, 98b/6

b.+lerden hâcet dilemek 98b/6-98b/7

b.+ler derilüp 61a/3

b.+ler ve melikler 128b/1

b.+ler ve pâdîşâhlar 11b/1

b.+lere 131a/9, 145b/t, 18b/3, 35a/2, 45b/8

b.+lere ve havâcelere 35a/2

b.+leri 17a/1, 32b/12, 33b/9,

44b/10, 52b/7, 82a/4, 86b/9

b.+ler içi 131a/11, 41a/12, 47a/2

b.+leri kırıl- 33b/9

b.+lerinden 41a/4

b.+lerine 49a/3

b.+lerini 55b/1

b.+leriñ 45a/13

b.+leriñ kadri 45a/13

b.+ler melikler katı 128b/6

b.+ler ölümü 62a/12

b.+ler ve leşker ölümü 21a/3

[=104]

beglik Beylik.

b. 152b/11

[=1]

behāyim < Ar. Dört ayaklı hayvan.

b. 113a/t, 3b/4, 50b/1, 52a/5

[=4]

be-heves < Far.+Ar. Heves, arzu, istek dolu.

b. 130b/12

b. kamtarîr şeklin dut- Şiddetli heves dolu şeklini, durumunu almak, hevesli duruma gelmek 130b/12

[=2]

beker < Ar. Ebced hesabı gibi belli bir hesap dahilinde bir araya getirilmiş

harflerden oluşmuş anlamsız kelimelerdir.

b. 153a/t
[=1]

beḳā < Ar. Devâm, evvelki hal üzere kalmak.

b. 104a/t, 104b/t
b.+sı 122b/11
b.+sı murād olunan nesnelere
122b/11

b.+sın 120a/7
[=5]

bekle- Beklemek.

b.-meye 130b/7, 130b/8
b.-yüp 93b/3
[=3]

bel Bel.

b. 91a/10
b.+inden 125b/13
[=2]

bel' < Ar. Menzil adı.

b. 115a/t, 120a/5, 22b/1, 106a/t
b. menziline ol- 120a/5
b. yıldızı 22b/1
[=6]

belā < Ar. Musibet, âfet, gam, keder

b. 139a/6, 143b/t, 144a/t, 144a/t,
144b/t, 144b/t, 162b/5, 31b/11, 32b/4,
39a/11, 57a/8, 5b/5, 77b/7, 80a/5
b. ol- 144b/t

b. renc ve ta' ab Gam, sıkıntı ve yorgunluk 39a/11

b. ve fitne 143b/t, 144a/t
b. ve renc ve ta' ab 32b/4
b.+dan 5b/10
[=20]

Belbeliñ Nevruz gününde gökyüzünde görüldüğüne inanılan birkaç ufak yıldızın Türkçe adı.

b.+ler 37a/10
[=1]

Belde Menzil, yıldız adı.

b. 106a/t, 115a/t, 119b/7, 145a/t,
148a/t, 66b/7
b. menziline ol- 119b/7
b. yıldızı 66b/7
[=8]

Belede *bkz.* Belde.

b. 22a/3
b. yıldızı 22a/3
[=2]

belki < Far. Belki, ihtimal, umulur, hatta.

b. 128b/7, 133a/6, 151b/6, 2a/12,
84b/5
[=5]

bellü Belli.

b. 19b/4, 60b/7
b. begler 60b/7
b. begler kırıl- 60b/7
b. kişiler 19b/4
[=5]

bellür- Belirmek, ortaya çıkmak.

b.-e 104a/t
[=1]

belür- *bkz.* Bellürmek.

b.-e 10b/13, 45b/9
b.-se 7a/2
[=3]

bemşin Terim adı?

b. 151a/ş
[=1]

ben Ben, birinci şahıs zamiri.

b. 135b/3
[=1]

be-nām < Far. Namlı, ünlü, meşhur.

b. 134b/5
[=1]

benān < Ar. Parmaklar, parmak uçları.

b. 95b/9
[=1]

bençere < Far. Pencere.

b. 153b/6
b.±dür 154a/7
[=2]

bend < Far. Bağ, yular, bağlama.

b. 155a/8
b. eyleyüp 155a/8
[=2]

beni < Ar. Oğullar.

b. 1b/7, 1b/8, 51a/2, 82b/10
[=4]

beni Ādem < Ar. Ademoğulları.

b. 1b/8

- b.+i 1b/7
[=2]
- benî'l-aşkar** Terim(Metinde şu şekilde izah edilir: (ya'ni Firenk ehl-i İslâm ile uğraşa...)).
b. 82b/10
[=1]
- benim** Benim.
b. 158a/5, 162a/3, 162b/1, 162b/7, 163a/3, 163b/1-162b/2, 163b/11, 163b/8
b. emânetim 162b/7
b. rûhum 162a/3, 163a/3, 163b/1, 163b/11, 163b/8, 162b/1-162b/2
b. yanım 158a/5
[=16]
- beñ** Ben, tende bulunan koyu renkli leke.
b.+i 157b/6
[=1]
- beñze-** Benzemek.
b.-r 37a/11
[=1]
- beñzer** *sf.* Görünüş ve yapı olarak bir başkasına benzeyen, ona eş.
b. 102b/t, 142b/t, 96a/3, 99a/8
b.+i 106b/t
[=5]
- Berâber/bâreber** < Far. Birlikte, eşit.
b. 129b/7, 37a/3, 67a/5, 69a/5, 74a/5, 83b/8
b. eyle- 67a/5
[=10]
- Berâber(Berber(i))** Yer adı.
b. 26a/10, 14a/4
b. iklimi 14a/4
b. ili ve Firengistân ili 26a/10
[=4]
- berâberce** < Far.+Tr. Birlikte, eşit olarak.
b. 67a/10
[=1]
- Berâbere** Topluluk, yer adı (Mısır veya Sudan'a bağlı müdiriyet. Bosna'ya bağlı bir "Berbir" nahiyesi de mevcuttur).
b. 138a/6
- b. şâ'ifesi 138a/6
[=2]
- berd** < Ar. Soğuk.
b. 101a/t, 104b/t, 105a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 30b/13, 31a/6, 36b/13, 84a/11
b.-i 'acüz Kocakarı soğuşu 30b/13
b.-i 'açüz 36b/13
[=13]
- berdü'l-'acüz** < Ar. Kocakarı soğuşu.
b. 31a/6
[=1]
- bereket** < Ar. Bolluk.
b. 112b/t, 140a/7, 14b/3
[=3]
- bereketlü** < Ar.+Tr. Bereketli, verimli, bol.
b. 34b/10, 48a/13, 48a/6, 52b/4, 85a/7, 86a/8, 87b/12
b.±dür 25b/4
b. gel- 34b/10, 48a/6
b. ol- 87b/12
b. ve eyü gel- 48a/13
b. ve kazançlı ve emînik ol- 85a/7
[=13]
- berh** < Far. Parça, az şey, hisse, nasîp.
b. 80b/2
[=1]
- ber-hevâ~ber-ñuvâ** < Far. Boş yere, boşuna.
b. 97a/13
b. ol- 97a/13
[=2]
- ber-ñiyye** < Far. Günlük?.
b. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
[=12]
- berķ** < Ar. Şimşek, yıldırım.
b. 12b/1, 13b/2, 13b/3, 19b/4, 19b/5, 34a/9, 41a/6, 48a/2, 4b/13, 55a/3, 62b/10, 71b/8, 79b/7, 87b/8, 87b/9
b. ol- 12b/1, 13b/3, 87b/9
b. olduğu 13b/2, 19b/5, 34a/9, 48a/2, 41a/6, 62b/10, 79b/7, 87b/8

- [=26]
ber-mūcib < Far. Mucibince, gereğince, uyarına göre.
 b. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
b.-i mūneccimīn Mūneccimler uyarınca 105a/t
b.-i Yūnāniyān Yunan dilleri uyarınca 102a/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
 [=23]
Berrū < Ar. Allah'ın isimlerindedir: İyilik ve ihsanı sınırsız olan.
 b.±dur 116a/2
 (yā) b. 116a/2
 [=2]
besāle < Ar. Yiğitlik, cesurluk.
 b. 1a/4
 [=1]
besārīk YTS. *puşarık* Sisli, dumanlı hava.
 b. 14b/4, 14b/5, 20b/11, 20b/12, 29a/1, 35b/5, 42a/10, 73a/3, 73a/4, 73a/5, 80b/11, 89a/4
 b. ol- 14b/5, 20b/12, 73a/4
 b. olduğu 14b/4, 20b/11
 b. yā zūlmet ol- 35b/5
 b.+a 37a/11
 b.+ı 49a/7, 56a/7
 [=21]
besmele < Ar. "Bismillāh-ir-Rahmān-ir-Rahīm" cümlesinin adı.
 b.±dür 116a/3
 [=1]
beş Beş (sayısı).
 b. 105a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 114a/2, 114a/3, 141a/t, 143a/t, 2b/3
 b. 'aded 114a/2
 b. daḳīka 141a/t
 b. faşıl üzeri 2b/3
 b. ol-114a/3
 b.+i 7a/9
 b.+inde 47a/13
 b.+inden 51b/8
 b.+i ve altısı ve yedisi içi 7a/9
 [=26]
beşāret < Ar. Müjde.
 b. 104a/t, 105b/t
 [=2]
beşere < Ar. Katikül.
 b. 132b/12
b. vir- Canlanmak 132b/12
 [=2]
beşinci Beş sayısının sıra sayı sıfatı.
 b. 102a/t, 106b/t, 10a/4, 111b/10, 111b/10, 134a/8, 3a/5, 5a/11, 66b/8, 82b/2, 97b/1
 b. faşıl 5a/11
 b. gökde ol- 134a/8
 b. gün 10a/4, 3a/5, 82b/2
 b. kat gök 97b/1-97b/2
 b. yıl 106b/t
 [=18]
beşyüz bir Beşyüz bir (sayısı).
 b. 120a/6
 b. kerre tekrār idüp 120a/6
 [=2]
beter < Far. Daha fena, çok çirkin.
 b. 26b/13, 77b/10
b. ol- Çok kötü hale gelmek
 26b/13, 77b/10
 [=4]
bevāriḥ < Ar. Samyeli denilen sıcaklar ve şiddetli rüzgarlar.
 b. 102a/t, 102b/t
 [=2]
bey < Ar. Satma, satış, satılma.
 b. 104b/t, 41b/2, 6b/10
b.-i Ḥāzret-i Yūsuf Hazret-i Yusuf'un satılması 104b/t
 [=4]
beyān < Ar. Anlatma, bildirme.
 b. 10b/2, 10b/9, 110a/1, 112a/1, 113b/4, 113b/8, 114a/8, 114b/2, 115b/12, 115b/2, 11a/1, 11a/12, 11a/4, 11a/8, 11b/11, 11b/7, 121a/7, 124b/2, 125a/2, 125b/1, 12a/11, 12a/4, 12b/13, 12b/5, 136a/10, 136b/4, 139a/7, 13a/6, 13b/12, 13b/2, 13b/8, 140a/13, 149a/5, 149a/5, 14a/11, 14a/3, 14a/7, 14b/1,

14b/12, 14b/4, 14b/7, 15a/4, 15a/8, 15b/2, 16b/12, 17a/11, 17a/5, 17b/11, 17b/2, 17b/7, 18a/13, 18a/2, 18a/6, 18b/11, 18b/6, 19a/10, 19a/5, 19b/13, 19b/5, 20a/12, 20a/5, 20a/9, 20b/11, 20b/4, 20b/7, 21a/10, 21a/13, 21a/2, 21a/5, 21b/7, 24b/10, 25a/13, 25a/4, 25a/9, 25b/13, 25b/5, 25b/9, 26b/5, 27a/12, 27a/6, 27b/13, 27b/9, 28a/11, 28a/7, 28b/2, 28b/6, 29a/1, 29a/11, 29a/13, 29a/5, 29b/10, 29b/4, 2b/10, 2b/12, 2b/4, 2b/7, 2b/9, 31b/1, 31b/13, 31b/7, 32a/12, 32a/4, 32a/8, 32b/6, 32b/6, 33a/13, 33a/6, 33b/10, 33b/4, 34a/1, 34a/9, 34b/1, 34b/13, 34b/9, 35a/13, 35a/5, 35a/9, 35b/4, 35b/8, 36a/11, 36a/2, 36a/6, 36b/5, 37b/7, 38a/11, 38a/2, 38b/10, 38b/4, 39a/13, 39a/2, 40a/1, 40a/9, 40a/9, 40b/1, 40b/12, 40b/8, 41a/10, 41a/6, 41b/10, 41b/3, 41b/6, 42a/1, 42a/10, 42a/5, 42b/2, 42b/9, 43a/1, 43a/5, 43b/1, 44a/11, 44b/11, 45a/12, 45a/5, 45b/13, 45b/4, 45b/7, 46a/12, 46a/4, 46b/12, 46b/7, 47a/3, 47a/8, 48a/12, 48a/2, 48a/9, 48b/11, 48b/3, 48b/3, 48b/7, 49a/12, 49a/2, 49a/2, 49a/7, 49a/7, 4a/11, 4b/5, 50a/2, 50a/8, 50b/9, 51a/13, 51b/10, 52a/10, 52a/6, 52b/1, 52b/9, 53a/2, 53b/11, 53b/5, 54a/13, 54a/3, 54a/9, 55a/12, 55a/3, 55a/7, 55b/12, 55b/3, 55b/8, 56a/3, 56a/7, 56b/8, 57a/1, 57a/5, 58a/5, 59a/12, 59a/5, 59b/12, 59b/8, 5a/1, 5a/11, 5a/6, 5b/2, 5b/8, 60a/3, 60a/7, 60b/11, 60b/4, 61a/11, 61b/12, 61b/7, 62a/10, 62a/5, 62b/10, 62b/10, 63a/12, 63a/5, 63a/9, 63b/11, 63b/3, 63b/6, 64a/3, 68a/13, 68a/7, 68b/5, 68b/9, 69a/1, 69a/13, 69a/6, 6b/13, 70a/12, 70a/5, 70b/6, 71a/1, 71a/6, 71b/13, 71b/8, 73a/3, 73a/7, 73b/1, 73b/11, 74a/11, 75b/3, 76a/11, 76b/10, 76b/5, 77a/5, 77b/3, 77b/8, 78a/13, 78a/5, 78b/6, 79a/5, 79b/11, 79b/7, 7a/5, 80a/11, 80a/2, 80a/6, 80b/11, 80b/2, 80b/7, 81a/2, 81b/10, 81b/6, 82a/7, 84a/1, 84a/9, 84b/13, 84b/6, 85a/10, 85a/4, 85b/2,

85b/6, 86a/4, 86a/9, 86b/1, 86b/10, 87a/3, 87b/13, 87b/8, 88a/11, 88a/5, 88b/12, 88b/3, 88b/7, 89a/4, 89a/9, 89b/1, 8a/12, 8a/2, 8a/8, 8b/2, 8b/5, 90a/4, 99b/13, 9a/10, 9a/5, 9b/1, 9b/11, 9b/7

b.-ı necm-i şükr 149a/5-149a/6

b. it (d)- Açıklamak 113b/4, 10b/2, 10b/9, 110a/1, 112a/1, 114a/8, 11a/1, 11a/12, 11a/4, 11a/8, 11b/11, 11b/7, 12a/11, 12a/4, 12b/13, 12b/5, 139a/7, 13a/6, 13b/12, 13b/2, 13b/8, 140a/13, 149a/5, 14a/11, 14a/3, 14a/7, 14b/1, 14b/12, 14b/4, 14b/7, 15a/4, 15a/8, 15b/2, 16b/12, 17a/11, 17a/5, 17b/11, 17b/2, 17b/7, 18a/13, 18a/2, 18a/6, 18b/11, 18b/6, 19a/10, 19a/5, 19b/13, 19b/5, 20a/12, 20a/5, 20a/9, 20b/11, 20b/4, 20b/7, 21a/10, 21a/13, 21a/2, 21a/5, 21b/7, 24b/10, 25a/13, 25a/4, 25a/9, 25b/13, 25b/5, 25b/9, 26b/5, 27a/12, 27a/6, 27b/13, 27b/9, 28a/11, 28a/7, 28b/2, 28b/6, 29a/1, 29a/10, 29a/13, 29a/5, 29b/11, 29b/4, 2b/10, 2b/4, 2b/7, 2b/9, 31b/1, 31b/13, 31b/7, 32a/12, 32a/4, 32a/8, 32b/6, 33a/13, 33a/6, 33b/10, 33b/4, 34a/1, 34a/9, 34b/1, 34b/13, 34b/9, 35a/13, 35a/5, 35a/9, 35b/4, 35b/8, 36a/11, 36a/2, 36a/6, 36b/5, 37b/7, 38a/11, 38a/2, 38b/10, 38b/4, 39a/13, 39a/2, 40a/1, 40a/9, 40b/1, 40b/12, 40b/8, 41a/10, 41a/6, 41b/10, 41b/3, 41b/6, 42a/1, 42a/10, 42a/5, 42b/2, 42b/9, 43a/1, 43a/5, 43b/1, 44a/11, 44b/11, 45a/12, 45a/5, 45b/13, 45b/4, 45b/7, 46a/12, 46a/4, 46b/12, 46b/7, 47a/3, 47a/8, 48a/12, 48a/2, 48a/9, 48b/11, 48b/3, 48b/7, 49a/12, 49a/2, 49a/7, 4a/11, 4b/5, 50a/2, 50a/8, 50b/9, 51a/13, 51b/10, 52a/10, 52a/6, 52b/1, 52b/9, 53a/2, 53b/11, 53b/5, 54a/13, 54a/3, 54a/9, 55a/12, 55a/3, 55a/7, 55b/12, 55b/3, 55b/8, 56a/3, 56a/7, 56b/8, 57a/1, 57a/5, 58a/5, 59a/12, 59a/5, 59b/12, 59b/8, 5a/1, 5a/11, 5a/6, 5b/2, 5b/8, 60a/3, 60a/7, 60b/11, 60b/4, 61a/11, 61b/12, 61b/7, 62a/10, 62a/5,

62b/10, 63a/12, 63a/5, 63a/9, 63b/11, 63b/3, 63b/6, 64a/3, 68a/13, 68a/7, 68b/5, 68b/9, 69a/1, 69a/13, 69a/6, 6b/13, 70a/12, 70a/5, 70b/6, 71a/1, 71a/6, 71b/13, 71b/8, 73a/3, 73a/7, 73b/1, 73b/11, 74a/11, 75b/3, 76a/11, 76b/10, 76b/5, 77a/5, 77b/3, 77b/8, 78a/13, 78a/5, 78b/12, 78b/12, 78b/6, 79a/5, 79b/11, 79b/7, 7a/5, 80a/11, 80a/2, 80a/6, 80b/11, 80b/2, 80b/7, 81a/2, 81b/10, 81b/6, 84a/1, 84a/9, 84b/13, 84b/6, 85a/10, 85a/4, 85b/2, 85b/6, 86a/4, 86a/9, 86b/1, 86b/10, 87a/3, 87b/13, 87b/8, 88a/11, 88a/5, 88b/12, 88b/3, 88b/7, 89a/4, 89a/9, 89b/1, 8a/12, 8a/2, 8a/8, 8b/2, 8b/5, 90a/4, 9a/10, 9a/5, 9b/1, 9b/11, 9b/7, 2b/12-2b/13

b. olun- Açık hale getirilmek
113b/8, 115b/2, 124b/2, 125a/2, 121a/7

b. ve ‘ayān it (d)- Açıkça bildirmek, açıkça söylemek 125b/1

b.+ında 113b/7, 155b/7

b.+ındadır 27a/2, 28b/10, 32b/10, 39b/6, 53a/7, 56a/12, 6a/8, 6b/2, 9a/2

b.+undadır 26a/12, 26a/5, 5b/12, 69b/6, 8b/10

[=624]

beygamber/beygāmbēr < Far. Peygāmbēr.

b. 101b/t, 104a/t, 104a/t, 105b/t, 83b/13, 93a/9

b. ‘ a.s. 105b/t

b.+lerden 93a/9

[=8]

beyn < Ar. Arasında.

b. 113a/t, 27b/7, 68a/12, 76b/3, 94b/4

[=5]

beyne’l-‘Arab < Ar. Araplar arasında.

b.+da 68a/12, 76b/3

[=2]

beyne’l-A‘rab < Ar. Çöl Arapları arasında.

b.+da 113a/t

[=1]

beyne’l-ḥaṣādeyn < Ar. İki hasad arası.
b. 102b/t

beyne’n-nās < Ar. Halk arasında.

b.+da 27b/7

[=1]

beyne’ş-ṣalātīn < Ar. İki namaz arası.

b. 94b/4

[=1]

beynī Beyinle ilgili, beyne ait.

b. 142b/t

b. siñirler 142b/t

[=2]

beyt < Ar. 1. İki mısra, beyit.

b. 133a/10h, 133b/8, 134a/7h, 134b/8h, 135a/7h, 135b/7h, 136b/4h, 157b/7, 3a/8

b.-i ‘ aḳreb 134a/7h

b.-i cedī 133a/10h

b.-i cevzā ve sünbūle 135b/7h

b.-i esed 134b/8h

b.-i ḳavs 133b/8

b.-i seretān 136b/4h

b.+i 135a/7h

2. Ev, mesken, hāne.

b. 157b/11

beytü’l-ḥarām < Ar. Kābe.

b.+dan ol- 157b/7

beytü’l-muḳaddes < Ar. Kudüs, Kudüs’teki meşhur büyük cāmi(Mescid-i Aksâ).

b.+e 157b/11

[=18]

bey’ ü şirā’ < Ar. Alım satım.

b. 122a/5, 148a/t, 41b/2, 146a/t

b. itme- Alış veriş yapmamak
148a/t, 146a/t

b. mu‘amele itmek 122a/5

b.+dan 122b/4

b.+ya 123a/13

b.+ya nāzır olmaḳ ve virmek ve istifrāz 123a/13-123b/1

[=10]

bey’ ve şirā’ < Ar. Alım satım.

b. 20a/8, 20b/1, 6b/10

b. ehli 6b/10

[=4]

- beze-** Süslemek.
b.-di 1b/5
[=1]
- bıñar** Pınar.
b. 96a/2, 97a/8
b. kazmak 96a/2, 97a/8
b.+lar 126a/13, 73a/9
b.+larun 137b/4
b.+larun şuyı 137b/4
[=8]
- bırağ (ğ)-** 1. (Çocuk) düşürmek.
b.-a 24b/4
b.-alar 26b/7
2. Bırakmak, atmak.
b.-urlar 106a/t, 22a/7
3. Yapmak
b.-mak 96b/6, 97a/8, 98a/1
[=7]
- bi** < Ar. Harf-i cer
- bi-‘avni’llāh meliki’l-vehhāb** < Ar. Her şeyi bağışlayan, Allah’ın yardımıyla.
b. 160a/9
[=1]
- bi-evkāfi’l-ḥaremeyn** < Ar. Mekke ve Medine’deki vakıflarla.
b. 1a/7
[=1]
- bi-gāyetu’llāh** < Ar. Allah’ın sonsuzluğuyla.
b. 152a/6
[=1]
- bi-gāyeti’llāhü ta’ālā** < Ar. Allah’ın sonsuzluğuyla.
b. 152a/10
[=1]
- bi-izni’llāhi ta’ālā** < Ar. Allāhü Teālā’nın izniyle.
b. 37b/1, 101a/t, 121b/4, 37b/1
[=4]
- bi-Fāṭimatü’z-Zehrā** < Ar. Hz. Fatma ile.
b. 104b/t
[=1]
- bī** < Far. Olumsuzluk eki.
- bī-amān** < Far. merhametsiz.
b. 34a/6
- b. ol- 34a/6
[=2]
- bī-çün** < Far. Emsalsiz, eşsiz.
b. 1b/4
b.+dan 118a/7
[=2]
- bī-dirīğ** < Far. Esirgenmeyen, esirgemeyen.
b. 55b/7
[=1]
- bi-ğam** < Far. Tasasız, dertsiz.
b. 154b/4
b. dünya 154b/4-154b/5
[=2]
- bi-gerān** < Far. Nihâyetsiz, sınırsız.
b. 46a/10
b. ol- 46a/10
[=2]
- bī-gümān** < Far. Şüphesiz.
b. 89a/5-89a/6, 134a/11
b. ol- 89a/5-89a/6
[=2]
- bī-ḥaber** < Far.+Ar. Bilgisiz, habersiz.
b. 126b/11
[=1]
- bī-ḥad** < Far.+Ar. Sayısız.
b. 17b/12, 46b/3
b. ol- 17b/12
[=3]
- bī-hisāb** < Far.+Ar. Hesapsız, sayısız.
b. 75a/7
[=1]
- bī-ḫarār** < Far.+Ar. Kararsız.
b. 136b/9
[=1]
- bī-keffāret** < Far.+Ar. Karşılığı, çaresi olmayan.
b. 28a/10
[=1]
- bī-ḫiyās** < Far.+Ar. Ölçüsüz, kıyas götürmez, çok.
b. 111a/2, 125b/13, 127b/13, 128a/9, 59b/13, 63b/5, 79b/3, 83a/9, 84a/13, 84b/3, 85a/3, 86a/7, 87b/9, 88b/10
b. gel- 125b/13

b. ol- 111a/2, 59b/13, 63b/5,
79b/3, 83a/9, 84a/13, 84b/3, 85a/3,
86a/7, 88b/10, 127b/13, 128a/9

[=27]

bī-namāz < Far. Namazsız, namaz
kılmayan.

b. 156a/3

b. ol- Namaz kılmamak 156a/3

[=2]

bī-nihāyet < Far. Nihayetsiz, sonsuz.

b. 1b/9

[=1]

bī-pervā < Far. Pervasız.

b. 156b/4

[=1]

bī-raḥm < Far.+Ar. Merhametsiz,
kalpsiz.

b. 156b/4

b. ve bī-pervā ol- 156b/4

[=2]

biç- Kumaşı makasla kesmek, biçmek.

b.-mek 121b/8, 122b/2

b.-mekden 122a/2

b.-üp 102b/t, 148a/t, 148b/t,
148b/t, 148b/t, 122a/9, 122b/7, 122b/8,
123a/3, 123a/6, 123b/9, 95a/8, 95b/13,
98b/6

[=17]

biçin/bicin/becin Ürün, hasılat, mahsul.

b. 129a/5, 129b/3, 17a/2, 17b/1,
19b/10, 20a/11, 25b/1, 25b/6, 27b/11,
28a/9, 28b/11, 29a/11, 29a/3, 30b/4,
32a/5, 35b/13, 35b/7, 38b/6, 41b/5,
42a/8, 42b/1, 48b/2, 49b/4, 53a/9,
53b/13, 57a/4, 57b/6, 5b/1, 61a/2,
61b/6, 64a/5, 68a/8, 69b/8, 72a/8,
78b/9, 88a/1, 88b/2, 89b/8

b. ve panbuç Ürün ve pamuk
61b/6

[=39]

bid'at < Ar. Zulüm, eziyet.

b. 44b/2, 52a/7

b.-ı resm 44b/2

[=3]

bil Bel.

b.+ine dek 102a/t

[=1]

bil- Bilmek.

b. 113b/9, 134a/6, 134b/1, 44a/9

b. ki 134a/10

b.-e 98a/7

b.-enlerde 131a/12

b.-gil 113b/2, 114b/3, 150b/11,
90b/7, 92b/7

b.-mek 101a/t, 113b/5, 137a/12,
150b/12, 66a/4, 67a/2, 92b/5

b.-meye 126b/10, 130b/5,
164a/11

b.-mez 55a/2

b.-mez emīnlik ol- 55a/2

b.-ür 130a/4

[=25]

bilād < Ar. Şehirler, beldeler,
memleketler.

b. 136a/13, 151b/2, 151b/3,
151b/5, 28a/10, 51a/8, 54b/8, 64a/7,
96b/1, 97a/5, 98b/2, 79a/8

b.-ı ' Arab 64a/7

b.-ı Bağdād 54b/8

b.-ı Bursa 51a/8

b.-ı Çalıkiyye 98b/2

b.-ı Çalıkiyye varınca 98b/2

b.-ı Çin 28a/10, 96b/1

b.-ı Efrenc 97a/5

b.-ı Mağrib zemīni 151b/2-
151b/3

b.-ı Rūm 151b/3, 151b/5

b.+da 112b/t

b.+uñ 89b/5

b.+uñ uraşı (avraşı) ve aḥvāli
89b/5-89b/6

[=25]

bilādü'ş-şarq < Ar. Doğu
memleketleri.

b. 79a/8

[=1]

bildir- Bildirmek, haber vermek.

b.-esiz 164a/6

[=1]

bildür- Bildirmek, haber vermek.

b.-ür 143b/h, 145b/h, 149b/h,
160b/1, 63a/1, 65b/10, 72a/6, 81a/8

[=8]

- bileş-** Tanışmak.
b.-eler 157b/8
[=1]
- bīm** < Far. Korku, tehlike.
b. 79b/8
[=1]
- bin** < Ar. *bin* Oğul.
b. 102a/t, 1a/5
meḥmed ḥān bin murād ḥān
102a/t
Sultān bin sultān 1a/5
[=2]
- bin-** Binmek.
b.-di 101b/t
b.-eler 156a/10
b.-mege 98b/9
b.-mek 121b/5, 96a/1
b.-meyeler 68a/6
[=6]
- binā'** < Ar. Yapı, ev, yapma, kurma.
b. 101b/t, 112b/t, 121b/12,
122a/12, 122b/11, 145b/t, 146a/t,
146a/t, 147b/t, 51a/11, 97a/8
b. bırakmak 97a/8
b. iden tekür 51a/11
b. itmek 146a/t
b. yapmak 146a/t
b.-i 'askerī 101b/t
b.+ı 121b/11
b.+lar 146b/t
[=18]
- biñ** Bin (sayısı).
b. 127b/12, 127b/13
b. iken 127b/13
b. ol- 127b/12
[=4]
- biñ altmış** Bin altmış (sayısı).
b. 121a/4
b. kez 121a/4
[=2]
- biñ otuz toköz** Bin otuz dokuz (sayısı).
b.+da 102b/t
[=1]
- biñ üçyüz bir** Üç yüz bir (sayısı).
b. 162a/4, 163a/4
b. dāne 162a/4, 163a/4
- [=4]
- bir** Bir.
b. 100b/3, 101a/t, 101a/t, 106a/t,
106b/t, 108a/t, 10a/8, 10b/13, 110b/1,
111a/7, 111b/1, 112b/t, 112b/t, 112b/t,
113a/t, 113b/2, 114a/1, 114b/10,
114b/4, 114b/5, 114b/5, 114b/8, 114b/8,
115b/4, 116b/8, 120a/6, 121b/10,
125b/3, 125b/4, 125b/9, 126a/9,
126b/13, 127a/12, 127a/7, 127b/1,
127b/10, 127b/11, 128a/12, 128a/5,
128b/3, 128b/3, 129a/3, 129a/5, 129b/6,
12b/1, 12b/1, 12b/2, 12b/6, 12b/9,
130a/6, 130b/11, 130b/2, 130b/6,
131a/1, 131b/1, 131b/11, 131b/13,
132a/3, 132a/5, 132b/8, 133a/11,
133a/11, 133b/2, 133b/9, 134a/8,
134a/9, 134a/9, 135a/4, 135a/9,
135b/10, 136b/3, 137a/1, 137a/4,
137a/8, 138a/2, 138a/9, 138b/4, 139a/2,
139a/6, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t,
141a/t, 141a/t, 141a/t, 143a/t, 143a/t,
149a/1, 149a/1, 149a/2, 149a/2, 149b/h,
14a/4, 151b/9, 152a/9, 152b/2, 152b/2,
152b/5, 153b/3, 153b/4, 153b/4, 153b/5,
153b/6, 154a/11, 154a/2, 154a/2,
154a/9, 154b/3, 154b/8, 155a/12,
155b/10, 156b/1, 156b/2, 156b/7,
157a/12, 157a/9, 157b/6, 158a/13,
158a/6, 158a/9, 158b/12, 158b/2,
159a/13, 159a/5, 159b/13, 15a/3, 15a/6,
15a/7, 15a/9, 160b/11, 160b/2, 160b/5,
160b/8, 161a/7, 162a/10, 162a/15,
162a/9, 162b/10, 162b/6, 162b/9,
163a/13, 163a/14, 163a/14, 163a/15,
163a/5, 163a/7, 163a/8, 163a/9,
163b/13, 164a/5, 17b/9, 18a/4, 18b/12,
19b/11, 19b/6, 19b/8, 20a/6, 21a/4,
21a/8, 21b/4, 21b/6, 21b/9, 22a/1,
22a/4, 23a/12, 23b/5, 24a/4, 24a/7,
24b/13, 24b/6, 24b/6, 25a/8, 25b/7,
26b/6, 27a/4, 27a/7, 27a/9, 27b/5, 2a/2,
2b/5, 31a/12, 31a/3, 31b/4, 32a/10,
32a/13, 32b/4, 32b/5, 32b/8, 32b/8,
33b/11, 33b/2, 33b/5, 33b/8, 34a/13,
34b/4, 35b/12, 37a/12, 37b/9, 38a/5,
38b/1, 38b/12, 38b/7, 39a/6, 3a/5, 3a/6,
40a/13, 40b/10, 40b/2, 40b/5, 40b/7,

41a/2, 41a/4, 42a/12, 42a/12, 42b/5, 43a/9, 43b/10, 43b/12, 44a/13, 44a/6, 44b/1, 44b/4, 44b/7, 45a/4, 45a/9, 45b/6, 45b/9, 46a/1, 46b/13, 47a/6, 47b/11, 47b/8, 48a/5, 49a/11, 49b/1, 49b/13, 49b/3, 49b/5, 4b/3, 50a/3, 50a/5, 50a/9, 50b/2, 51a/10, 51b/6, 51b/7, 52b/3, 52b/6, 53a/5, 53b/1, 54a/4, 54b/5, 54b/9, 55a/11, 56a/9, 56b/1, 56b/4, 57a/2, 57b/1, 57b/2, 57b/3, 58a/3, 59a/8, 59a/8, 5a/13, 5a/3, 60a/5, 60b/12, 60b/9, 61a/4, 61b/13, 61b/3, 62a/6, 63a/2, 64b/1, 65a/10, 65a/4, 65b/5, 66a/5, 66a/6, 67a/3, 67a/4, 67a/4, 67a/4, 67b/1, 69a/11, 69a/3, 69b/10, 69b/3, 69b/4, 69b/9, 6a/3, 6a/9, 6b/8, 70b/12, 70b/12, 70b/7, 71a/10, 71a/5, 71b/10, 71b/4, 73a/13, 73a/8, 73b/4, 73b/6, 74a/5, 75a/9, 75b/11, 75b/4, 76a/1, 76a/4, 76b/1, 76b/12, 76b/2, 76b/3, 77a/4, 77a/7, 77b/5, 78a/2, 78b/13, 78b/7, 79a/13, 79a/2, 79b/3, 79b/4, 79b/9, 7a/11, 7a/4, 7a/6, 7b/11, 81a/10, 81b/3, 81b/4, 82b/6, 83a/3, 83a/4, 83b/1, 84a/2, 84b/11, 84b/5, 85a/6, 85b/4, 86b/2, 86b/3, 87a/2, 88a/9, 88b/1, 88b/1, 89b/10, 89b/11, 89b/2, 89b/7, 90a/6, 90b/7, 90b/8, 91a/1, 92b/2, 93a/10, 94a/2, 94a/6, 94a/7, 94a/8, 9a/6, 9b/3

b.±dür 133a/12

[=367]

bir 1. Bir (sıfatı).

b. 'acâyib 18b/12, 26b/6

b. 'acâyib nesne 40b/2, 46b/13, 6b/8

b. 'aceb nesne 12b/6, 33b/5, 54a/4, 61b/13, 70b/7, 78b/7, 86b/2

b. adamdır diyü 163a/15-163a/16

b. 'ādīl kimesne 32b/8

b. 'ādīl pādīşāh 39a/6

b. 'ādīl vezir 73a/13

b. 'ālim şālih kimesneye virüp 162b/10

b. 'amel 154a/9

b. arada 149a/1

b. āvāz işideli iden 113a/t

b. aya 141a/t, 141a/t, 149a/1, 75a/9

b. ayıñ yağmurı 67b/1

b. 'aẓīm ẓal' a 84b/5

b. beg 44b/1, 51b/7, 56b/4, 89b/7

b. belā 139a/6

b. buçuğ ay 141a/t

b. buçuğ yıl 141a/t

b. burc 115b/4

b. burca müte'allıķ olan arz 138a/2

b. büyük kimesnenüñ mevti yāhūd bir kebir pādīşāhın taħrīki 112b/t

b. cānavar 54b/9

b. cüz 163b/13

b. dāire 152a/9

b. daķīķa 94a/6

b. dem 132a/3

b. derece 94a/7, 94a/8

b. durı Şu 160b/8

b. dürlü 135a/9

b. dürlü fermān 154a/11

b. dürülü 126a/9

b. düşmān 111a/7

b. düşmen 76a/4, 88a/9, 89b/10

b. ebr iklimi 14a/4

b. eyüce ev mi olur ve yoħsa odalar mı olur 162a/10-162a/11, 163a/7

b. ğayrısı 49b/13

b. ğayrı yir 59a/8

b. ğayrı eşyayı olup 163a/8

b. ğayrı vilāyet 42a/12

b. gece 114b/5

b. gök 133b/9

b. güçlü yigit yüzü 160b/11-160b/12

b. gün 114b/5, 155b/10, 51a/10, 94a/1, 82b/6, 128a/12

b. güne ol- 125b/4

b. gün 31a/12, 127a/7, 127b/10, 129a/3, 130a/6, 130b/11, 131b/1, 132a/5, 132b/8

b. hafta 2b/5

b. ħarbe ile urup 158a/9-158a/10

- b. arf 114b/10
b. avārīc 19b/11, 4b/3
b. ayvān 143a/t
b. hey'āt ŧūreti 114b/8-114b/9
b. hindu ŧekli 133a/11
b. iŧār 70b/12
b. oŧça gōziñüz auk utup
163a/14
b. oŧça muayyet olup
163a/14-163a/15
b. issi yıl 24b/6
b. iki dağ' a 69b/9
b. iklīm ol- 49b/5
b. il 27a/9
b. kāfir yā iki kāfir 158a/6
b. ara bulut zāhir olup olu
yağdursa gerekdür 159a/13
b. arı 31a/3
b. avm 156b/2, 156b/7
b. kebir pādīŧāhın taħrīki 112b/t
(terāzūnī) b. keffesi 67a/4
b. kelāmu'llāh 162b/9
b. kesik baŧ 134a/9
b. ible semtinde ol- 157a/9
b. ız alup 158b/2-158b/3
b. kimesnenūñ hāli 154b/3
b. kiŧi 135a/4, 149a/2, 152b/5
b. kiŧinūñ ođlı yā ızı 37a/12
b. uyruklu bŧyŧk yıldız 156b/1
b. maraž 158b/12
b. mecūsī pādīŧāh 34a/13
b. menzil 114b/4
b. mīqdār 101a/t, 15a/7
b. mīqdār gŧbre 66a/6
b. mīqdār panbu 67a/4
b. mu' azim pādīŧāh 46a/1
b. muhtaŧır ta' bīr-nāme 152b/2
b. mu' teber beg 24b/13, 61a/4
b. mŧŧ kesken 143a/t
b. mubārek sā' at 22a/4-22a/5
b. mŧhim iŧŧ 149a/2
b. nefes 133a/11, 134a/8,
135b/10, 137a/8
b. nesne 62a/6
b. niceler 53b/1
b. nicesi dağı 131b/11
b. nicesŧnŧñ oğlı ve ızı
126b/13
b. nice yerler 111b/1
b. niŧānde ol- 130b/2
b. nŧr 6a/9
b. od 63a/2
b. ol mīqdār 114a/1
b. pādīŧāh 138a/9, 138b/4, 15a/9,
42a/12, 49b/1, 54b/5, 56b/1, 59a/8,
71b/10, 83a/4, 88b/1
b. pādīŧāh dŧŧ- 35b/12-35b/13
b. pādīŧāh yŧzŧ 161a/7
b. pare 47b/11
b. pāre ızıllık 69b/3
b. pehlivān 31b/4
b. revnaı 129b/6
b. sā' at 106a/t, 94a/2
b. ŧālih ve ' ālim kimesne 164a/5
b. sehmnāk pādīŧāh 12b/2
b. seneye degin ne kadar ae
gire ederse 162a/12
b. siyāh beñi ol- 157b/6
b. siyāh rŧzgār ıkup alkı
öldürse gerekdür 159b/13-160a/1
b. sōz ile 136b/3
b. sulān 21b/6
b. ŧāh 24b/6, 32a/13
b. ŧehr 65a/10, 20a/6
b. tağara oprāk 66a/5
b. ā' ifeyi dağı 154a/2, 154a/2-
154a/3
b. ā' ifenŧñ ' inādı 112b/t
b. amla 43b/12
b. arafı 17b/9, 52b/3
b. aŧıla 67a/4-67a/5
b. terāzu 67a/3
b. ıfil oğlan yŧzŧ 160b/5
b. uci 25b/7, 32a/10, 38b/12,
45b/6, 5a/13, 60a/5, 69a/3, 76b/12,
85a/6
b. ulu 15a/3, 41a/4, 57b/3, 6a/3,
47b/8
b. ulu ' ālim ve ' āmil 44b/4

b. ulu beg 110b/1, 15a/6, 27a/7, 40b/10, 44b/7, 45a/9, 76b/2, 79b/4, 81a/10, 86b/3, 88b/1, 89b/2, 90a/6, 9b/3, 12b/1-12b/2

b. ulu beg ile bir vezir 76b/2

b. ulu ceng ol- 76a/1

b. ulu düşmān 10b/13

b. ulu düşmen 75b/11

b. ulu kimesne 49a/11, 65a/4

b. ulu kişi 23a/12, 23b/5, 24a/7, 27b/5, 32b/4, 32b/5, 40a/13, 48a/5, 53a/5, 56a/9, 60b/9, 61b/3, 71b/4, 73b/6, 7b/11, 81b/3, 84a/2, 70b/12-71a/1

b. ulu melik 7a/11

b. ulu mu' teber kimesne 38b/7

b. ulu mu' teber kişi 50a/3, 50a/9

b. ulu pādīšā 12b/9

b. ulu pādīšāh 18a/4, 19b/6, 21b/4, 27a/4, 32b/8, 33b/11, 34b/4, 38a/5, 38b/1, 40b/7, 41a/2, 44a/13, 45b/9, 47a/6, 50a/5, 51b/6, 57b/2, 69a/11, 71a/10, 71a/5, 73a/8, 73b/4, 75b/4, 78a/2, 79a/2, 7a/4, 7a/6, 9a/6, 64b/1-64b/2, 84b/11

b. ulu sultān 21a/4, 33b/2, 69b/4, 74a/5, 77a/4, 77a/7, 83a/3, 83b/1, 87a/2, 50b/2-50b/3, 60b/12-60b/13

b. ulu šāh 24a/4, 57a/2, 77b/5, 79b/9, 85b/4, 37b/9, 59a/7

b. ulu şahs 33b/8, 40b/5

b. ulu şahsı tütup 19b/8-19b/9

b. ulu şehir 57b/1, 58a/3, 65b/5

b. ulu tekürr 89b/11

b. ulu vezir 42b/5-42b/6

b. ulu yılduz 43b/10, 79b/3

b. ulu yıldız düşse 43a/9

b. vaqf-nāme yazup 162a/15, 163a/13

b. vāqı' ol- 106b/t

b. varaq ol- 152b/2

b. veled 93a/10

b. vezir 153b/4, 5a/3, 79a/13, 76b/3

b. vıcūd 127a/12-127a/13

b. yağı 25a/8

b. yağı leşker 21a/8

b. yalabıq kılıç 134a/9

b. yavuz yağı 49b/3

b. yeñi pādīšāh 76b/1

b. yer 128a/5, 137a/1, 158a/13, 22a/1

b. yere gelüp 162a/9-162a/10

b. yere hareket ve naql itmek 121b/10-121b/11

b. yeşil çadır 157a/12-157a/13

b. yıl 108a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 90b/7, 92b/2

b. yılıñ nev-rūzu 100b/3

b. yıldız 12b/1, 3a/5

b. yirde oturmak 131b/13

b. zıkr 116b/8-116b/9

2. Belgisiz zamir.

b.+i 100b/3, 129a/8, 131b/5, 138a/1, 155b/2, 157a/8, 2a/5, 31a/12, 97b/6, 157a/8

b.+ilerine 156b/13

b.+inde 114b/5, 143b/h

b.+ine 114b/11, 154a/8, 31a/11

b.+isi 143b/h, 55b/5, 62a/7, 64b/10, 67b/11, 68a/1, 90b/7, 90b/7, 90b/8, 90b/8, 96a/13, 97b/5

b.+isinde 145b/h

b.+isine 114b/5, 137a/11, 67b/12

b.+isinüñ 114b/8

b.+ni 2b/10

[=374]

biraz Biraz.

b. 21b/9, 43b/6, 58a/11

b. şovuk şu 58a/11

b. şu içmek 43b/6

[=5]

birbiri Birbiri.

b. 69b/9, 62a/7

b. ile 69b/9, 62a/7

b.+nden 131a/3

b.+ne 128b/1, 22a/12, 35b/2, 44b/10, 71a/8, 85a/9, 142a/t, 157a/9

b.+ne düş- Araları açılmak, anlaşmazlık çıkmak 35b/2, 44b/10

b.+ni 5b/7

b.+yle 138a/1

[=17]

birer Birer.

b. 152a/3, 31a/11, 158b/7, 158b/8

b. karşı 158b/7

b. karşı ol- 158b/8

b. köşede ol- 152a/3-152a/4

[=7]

biribiri *bkz.* Birbiri.

b.+yle 156a/7, 158a/4

[=2]

birinc < Far. Pirinç.

b. 32a/3

[=1]

birinci Birinci, bir sayısının sıra sayı sıfatı.

b. 136b/5, 149a/7

b. gök 136b/5

b. gün 149a/7

[=4]

birkaç Birkaç.

b. 162a/9, 37a/9, 42b/6, 163a/9

b. ihtiyaçlar bir yere gelüp 163a/9, 162a/9-162a/10

b. müddetden sonra 42b/6

b. uvaçık yıldız 37a/9

[=8]

birle Birlikte, ile.

b. 125b/6, 126a/11, 126b/3, 126b/7, 127b/2, 155a/10, 163a/2, 1b/5, 1b/6, 6a/2

[=10]

bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm < Ar. Besmele, "Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla!" anlamındadır.

b. 1b/2

[=1]

bi's-şevâb < Ar. Doğru, doğruca.

b. 2b/13

[=1]

bîş-bîn < Far. Fazla, iyi gören.

(iy) b. 127b/8, 134a/6

[=2]

bişmân < Far. *peşîmân* Pişman.

b. 152b/9

b. ol- 152b/9

[=2]

bî-şümâr < Far. *bi-şimâr*, *bî-şimâr*

Sayısızca, çok fazla.

b. 136a/9, 57b/10, 83a/6

b. ol- 83a/6

[=4]

bit- Yerden çıkmak, yetişmek.

b.-e 14a/12, 53a/11, 55b/10, 66b/2, 77b/11, 9b/10, 9b/3

b.-en 77b/11

b.-er 126b/1, 66a/4, 66a/6

b.-meye 141b/t, 64a/7, 9a/4

b.-mez 66a/4, 66b/2

b.-mişken 64b/10

b.-üp 66b/1

[=18]

bitür- Bitirmek, tamamlamak.

b.-e 136a/7, 136a/7

b.-ür 136b/3

[=3]

biyâde < Far. *piyâde* Yaya, askerî bir sınıf.

b.+niñ 153b/12

[=1]

bî-zarar < Far.+Ar. Zararsız.

b. 111a/3

b. ol- 111a/3

[=2]

bize Bize.

b. 159b/3, 162a/15, 162b/12, 162b/16, 162b/5, 163a/13, 163a/15, 163b/15, 163b/3, 163b/5

[=10]

bizim Bizim.

b. 162a/10, 163a/7, 163b/5

b. için 162a/10, 163a/7

b. için çalışup 163b/5

[=6]

boğaz Boğaz, boynun ön ve iç bölümü.

b. 22b/9, 25b/4, 36b/9, 38a/9, 91b/3

b. ağrısı 22b/9, 25b/4, 36b/9, 91b/3-91b/4

[=9]

boğmân Bitki adı.

b. 126a/11

[=1]

bol Çok.

b. 125b/12, 129a/7, 17a/2, 17b/3, 21a/9, 26a/3, 30b/4, 32a/2, 40a/7, 40b/11, 42a/4, 48b/4, 79a/6, 86a/2

b. ni' met ol- 129a/7

b. ol- Çok olmak 125b/12, 17a/2, 17b/3, 21a/9, 26a/3, 30b/4, 32a/2, 40a/7, 42a/4, 48b/4, 79a/6, 86a/2

[=27]

bol- Olmak.

b.-ur 125b/5

b.-ursa 63b/7

[=2]

bolluk Bol olma durumu.

b. 26b/9, 88a/6

b. ol- 88a/6-88a/7

[=3]

borc Borç, verecek.

b.+lar 110b/12

[=1]

bostān < Far. *būstān* Kavun ve karpuz.

b. 3b/9, 74b/2

b. mīveleri 74b/2

[=3]

bostāncı < Far.+Tr. Bostan işleriyle uğraşan kimse.

b.+lar 96b/12

[=1]

boş Dolu olmayan, boş.

b. 131a/3

[=1]

boy Yükseklik, boy.

b.+ları 158b/7

[=1]

boylu Boyu olan.

(orta) b. 157b/5

[=1]

boynuz Boynuz.

b. 142b/t

[=1]

boyrāz < Yun. *boryas*<*boreas* Poyraz, kuzeydoğudan esen soğuk rüzgar.

b. 151a/ş

[=1]

boyun Boyun.

b. 136a/13

b. vir- 136a/13

[=2]

boz Hem kara, hem de beyazın karışımından meydana gelen kurşunî *renge* yakın bir *renk*.

b.±dur 98b/13

[=1]

boz- 1. Bağ ve bostanın son ürününü toplamak .

b.-arlar 104b/t

2. bırakmak, geçersiz duruma getirmek

b.-arlar 37b/6

[=2]

boza Arpa, darı, mısır, buğday vb. tahılların hamurunun ekşitilmesiyle yapılan koyuca, tatlı veya mayhoş içecek.

b. 20a/2

[=1]

bozağ Boz rengine benzer.

b. 142a/t

b. şayru buğday añluya mensüb renkler 142a/t

[=2]

bozul- 1. Bozulmak, harabe olmak, yıkılmak.

b.-a 39a/5

2. Olumsuz yönde değişmek.

b.-ur 130b/13, 131a/3, 142a/t

[=4]

böcek Böcek.

b. 105a/t, 10a/11, 161a/1

[=3]

böglürce (*Vigna sinensis*) Börülce, fasulyeye benzer bir bitki.

b. 66a/8

[=1]

bögrek Böbrek.

b.+ler 142b/t

[=1]

böl- Ayırmak, bölmek.

b.-erler 92b/3

[=1]

bölük Bir bütünden ayrılmış olan parça, kısım.

b. 61b/3

[=1]

böyle Böyle, bu şekilde.

b. 35a/8, 37a/4

b. ol- 35a/8, 37a/4
[=4]

bu Bu.

b. 100a/1, 100a/3, 100a/5,
100a/7, 100a/8, 100b/2, 100b/2, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 10a/8, 10b/10, 10b/10,
10b/3, 10b/3, 110a/2, 110a/8, 110b/1,
110b/13, 110b/8, 111a/5, 111a/9,
111b/13, 111b/3, 112b/t, 112b/t, 112b/t,
112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t,
113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t,
113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t,
113b/10, 113b/13, 114a/3, 114a/5,
114b/4, 114b/6, 114b/7, 115b/12,
115b/3, 115b/4, 115b/6, 116a/1,
116a/11, 116a/5, 116a/6, 116a/8,
116a/9, 116b/1, 116b/12, 116b/13,
116b/2, 116b/6, 116b/9, 117a/12,
117a/13, 117a/3, 117a/7, 117b/3,
117b/8, 118a/5, 118b/13, 118b/4,
118b/8, 119a/10, 119a/4, 119b/2,
119b/7, 11a/13, 11a/13, 11a/2, 11a/5,
11a/5, 11a/9, 11a/9, 11b/12, 11b/6,
11b/8, 120a/1, 120a/5, 120b/12, 120b/2,
120b/3, 120b/7, 121a/7, 121b/1,
121b/12, 123a/4, 123b/1, 123b/6,
125b/1h, 125b/4, 125b/8, 126a/7h,
127a/12, 127a/5h, 127b/9h, 128a/11h,
128a/3, 128b/5, 129a/2h, 129a/8,
129b/12, 129b/4, 129b/5h, 12a/12,
12a/5, 12a/6, 12a/9, 12b/11, 12b/6,
130a/11, 130a/5h, 130b/10, 130b/6,
131a/1, 131a/13h, 131a/5, 131b/5,
131b/8, 132a/11, 132a/4h, 132b/7h,
133a/1, 133a/11, 134a/8, 134b/9,
136b/5, 138a/7, 139a/3, 139b/8, 13a/1,
13a/10, 13a/11, 13a/13, 13a/3, 13a/7,
13a/9, 13b/1, 13b/13, 13b/3, 13b/3,

13b/9, 13b/9, 140a/8, 141b/t, 142b/t,
142b/t, 145b/t, 145b/t, 145b/t, 145b/t,
145b/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t,
146a/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t, 146b/t,
146b/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t,
146b/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t,
147a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t,
147b/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t,
148a/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t,
148a/t, 148a/t, 148a/t, 148b/t, 148b/t,
148b/t, 149b/h, 14a/12, 14a/4, 14a/8,
14a/8, 14b/13, 14b/13, 14b/2, 14b/5,
14b/6, 14b/8, 14b/8, 150b/11, 151a/2,
151a/3, 151a/ş, 152a/8, 152b/5, 153b/7,
153b/9, 154a/10, 154b/12, 154b/7,
154b/9, 155a/11, 155a/12, 155a/2,
157a/3, 157a/4, 158a/1, 158a/7, 158a/8,
158b/1, 158b/11, 158b/5, 159a/12,
15a/5, 15a/9, 15b/3, 15b/4, 15b/6,
15b/7, 160a/5, 162a/3, 163a/4, 164a/3,
16a/5, 16a/8, 16b/13, 17a/12, 17a/6,
17b/12, 17b/3, 17b/8, 17b/8, 18a/1,
18a/3, 18a/7, 18b/1, 18b/10, 18b/12,
18b/7, 19a/11, 19a/6, 19b/6, 19b/8,
20a/10, 20a/13, 20a/6, 20a/7, 20a/8,
20b/12, 20b/5, 20b/8, 20b/8, 21a/11,
21a/3, 21a/6, 21a/6, 21b/1, 21b/13,
21b/5, 21b/8, 21b/9, 22b/11, 22b/2,
22b/3, 23a/9, 23b/4, 24b/11, 24b/11,
24b/7, 25a/10, 25a/5, 25a/5, 25b/1,
25b/10, 25b/6, 26a/1, 26a/11, 26a/13,
26a/6, 26b/10, 26b/4, 26b/6, 26b/9,
27a/1, 27a/13, 27a/3, 27a/7, 27b/10,
28a/1, 28a/12, 28a/8, 28b/11, 28b/3,
28b/7, 28b/7, 29a/11, 29a/2, 29a/6,
29b/1, 29b/12, 29b/13, 29b/5, 29b/8,
2a/10, 2a/2, 2a/6, 2a/8, 2b/2, 30a/1,
30a/2, 30a/3, 30a/5, 30a/7, 30a/9, 30b/3,
30b/8, 31a/10, 31a/2, 31a/4, 31a/5,
31a/9, 31b/2, 31b/2, 31b/8, 32a/1,
32a/13, 32a/3, 32a/5, 32a/9, 32b/11,
32b/7, 33a/7, 33b/1, 33b/1, 33b/11,
33b/5, 34a/10, 34a/2, 34a/5, 34a/7,
34b/10, 34b/2, 34b/6, 34b/8, 35a/1,
35a/10, 35a/11, 35a/6, 35b/1, 35b/5,
35b/6, 35b/9, 36a/12, 36a/3, 36a/7,
36a/7, 36b/12, 36b/6, 36b/6, 37a/6,
37a/7, 37b/8, 38a/12, 38a/3, 38a/6,

38b/1, 38b/11, 38b/5, 38b/7, 39a/12, 39a/3, 39b/1, 39b/7, 3a/2, 3a/4, 3b/3, 40a/10, 40a/2, 40b/13, 40b/2, 40b/9, 41a/11, 41a/3, 41a/7, 41b/11, 41b/11, 41b/4, 41b/7, 42a/11, 42a/2, 42a/6, 42b/10, 42b/10, 42b/3, 43a/2, 43a/6, 43b/2, 43b/3, 43b/4, 43b/7, 43b/9, 44a/12, 44a/9, 44b/12, 44b/5, 45a/13, 45a/6, 45b/5, 45b/8, 45b/8, 46a/1, 46a/13, 46a/5, 46b/13, 46b/8, 47a/4, 47a/5, 47a/9, 47b/4, 48a/1, 48a/10, 48a/13, 48a/13, 48a/3, 48b/12, 48b/4, 48b/5, 48b/8, 49a/13, 49a/3, 49a/8, 49b/10, 49b/2, 49b/8, 4a/10, 4a/12, 4a/2, 4a/4, 4a/5, 4a/8, 4b/12, 4b/6, 4b/6, 50a/1, 50a/3, 50a/7, 50a/9, 50b/10, 50b/10, 50b/12, 50b/6, 51a/2, 51b/1, 51b/11, 51b/12, 51b/3, 52a/11, 52a/7, 52b/10, 52b/2, 53a/3, 53a/8, 53b/12, 53b/6, 54a/1, 54a/10, 54a/12, 54a/2, 54a/4, 54b/1, 55a/13, 55a/4, 55b/13, 55b/4, 55b/9, 55b/9, 56a/13, 56a/4, 56a/8, 56b/6, 56b/9, 57a/2, 57a/6, 57b/13, 57b/9, 58a/1, 58a/12, 58a/13, 58a/5, 58a/6, 58a/8, 58b/11, 58b/12, 58b/2, 58b/5, 58b/7, 58b/8, 59a/13, 59a/2, 59a/4, 59a/6, 59b/10, 59b/13, 59b/9, 5a/10, 5a/12, 5a/12, 5a/2, 5a/2, 5a/4, 5a/7, 5a/7, 5b/11, 5b/13, 5b/3, 5b/3, 5b/9, 60a/4, 60a/8, 60b/10, 60b/12, 60b/5, 61a/12, 61a/4, 61b/11, 61b/13, 61b/8, 62a/11, 62a/6, 62b/11, 63a/10, 63a/13, 63a/13, 63a/2, 63b/12, 63b/4, 63b/7, 64a/10, 64a/12, 64a/4, 64b/8, 65a/1, 65a/7, 65b/11, 65b/12, 65b/12, 66a/12, 66a/4, 66b/12, 66b/6, 66b/8, 67a/2, 67a/3, 67b/1, 67b/10, 67b/13, 67b/2, 67b/9, 68a/2, 68a/2, 68a/5, 68a/8, 68b/1, 68b/10, 68b/6, 69a/2, 69a/7, 69a/9, 69b/1, 69b/11, 69b/7, 6a/7, 6a/9, 6b/3, 6b/8, 70a/13, 70a/2, 70a/6, 70b/7, 71a/7, 71a/7, 71b/6, 71b/7, 71b/9, 72a/1, 72a/12, 72a/7, 72a/8, 72b/12, 72b/3, 72b/7, 73a/1, 73a/12, 73a/4, 73a/8, 73b/12, 73b/2, 74a/10, 74a/12, 74a/13, 74a/3, 74a/7, 74b/12, 74b/2, 74b/3, 74b/5, 74b/5, 75a/11, 75a/5, 75a/8, 75b/11, 75b/2,

75b/4, 76a/12, 76b/11, 76b/6, 77a/6, 77b/4, 77b/7, 77b/9, 78a/4, 78a/6, 78b/1, 78b/7, 79a/6, 79b/12, 79b/8, 7a/1, 7a/6, 7b/10, 80a/12, 80a/12, 80a/3, 80a/7, 80b/3, 81a/3, 81a/9, 81b/1, 81b/11, 81b/2, 82a/13, 82a/8, 82a/9, 82b/3, 82b/5, 82b/7, 83a/12, 83b/1, 83b/10, 83b/4, 83b/7, 83b/9, 84a/10, 84a/2, 84b/2, 84b/7, 85a/1, 85a/11, 85a/5, 85b/3, 85b/7, 86a/10, 86a/12, 86a/5, 86b/11, 86b/2, 86b/5, 86b/9, 87a/4, 87a/5, 87a/7, 87b/2, 87b/9, 88a/12, 88a/6, 88b/13, 88b/4, 88b/8, 89a/10, 89a/11, 89a/13, 89a/5, 89b/10, 89b/13, 8a/13, 8a/3, 8a/9, 8a/9, 8b/11, 8b/3, 8b/6, 8b/7, 90a/11, 90a/11, 90a/12, 90a/5, 90a/6, 90b/10, 90b/11, 90b/12, 90b/13, 91a/1, 91a/3, 91a/4, 91a/9, 91b/2, 91b/4, 91b/7, 92a/13, 92b/2, 92b/5, 92b/9, 93a/10, 93a/11, 93a/13, 93a/2, 93a/4, 93a/5, 93a/6, 93a/7, 93a/8, 93b/3, 94a/10, 94a/4, 94a/6, 95a/11, 95a/11, 95a/7, 95b/12, 95b/12, 95b/2, 96a/4, 96a/7, 96b/11, 96b/3, 96b/3, 96b/8, 97a/12, 97a/7, 97a/8, 97b/1, 97b/11, 97b/12, 98a/8, 98b/10, 98b/4, 98b/5, 98b/8, 99a/12, 99a/6, 99a/7, 99a/9, 99b/12, 99b/9, 9a/11, 9a/3, 9a/3, 9a/6, 9a/7, 9b/12, 9b/12, 9b/13, 9b/2, 9b/2, 9b/8

b.+dur Budur (işaret zamiri)

117a/9, 121a/12, 126a/6, 129a/1, 133a/9, 134a/8, 92a/13, 149b/h, 150b/13, 151b/1, 31a/2, 37b/4, 92a/2, 92a/6

b.+ña Buna 142b/t, 31a/1, 43b/10

b.+ña beñzer her büyük kuşlar 142b/t

b.+ndan Bundan 104a/t, 113b/7

b.+nı Bunu 117a/9, 152b/3

b.+nıñ Bunun 91a/11, 95a/10, 96a/1

b.+nıñ emşāli işler 95a/10, 95a/8, 96a/1

b.+nıñ gibi 91a/11

b.+nıñ gibi hastalıklar 91a/11

- b.+lar** Bunlar 157a/11, 86a/2, 98a/3
 b.+lar gibi nésnelér 98a/3
b.+nlara Bunlara 102b/t, 152a/2, 158b/12, 161a/2, 96a/3, 99a/8
 b.+nlara bakmaq 161a/2
 b.+nlara beñzer işler 96a/3, 99a/8
 b.+nlara beñzer şeyler 102b/t
b.+nlardadır Bunlardadır 23a/5
b.+nlardan Bunlardan 52b/8
b.+nlardur Bunlardır 30b/9, 93b/5
b.+nları Bunları 115b/8, 116a/13, 116a/3, 19b/12, 32b/13, 84b/1
 b.+nları kır- 84b/1
 b.+nları tutup 32b/13
b.+nlarıñ Bunların 155a/3, 97a/10, 98a/1
 b.+nlarıñ cümlesi 155a/3
 b.+nlarıñ gibi işler 98a/1-98a/2
 b.+nlarıñ gibi işleri görmek 97a/10
b.+nlarıuñ Bunların 151b/13, 158b/13, 159a/1, 159a/3, 37b/3
 b.+nlarıuñ bayramları 37b/3-37b/4
 b.+nlarıuñ cıfelerüñ 159a/1-159a/2
 b.+nlarıuñ cıfesi 158b/13
 b.+nlarıuñ cıfesi kokuşu 159a/3
 b.+nlarıuñ suvāli 151b/13
b.+nuñ Bunun 115b/1, 15b/11, 22a/4, 2a/11, 2a/5, 43b/9, 51a/1, 78a/9, 91a/6, 91a/7
 b.+nuñ altıncı günü 22a/4
 b.+nuñ ‘aybı ve noqşanı 2a/11
 b.+nuñ dördüncü günü 43b/9
 b.+nuñ emşāli nesnelélerden şaķınmaq 91a/6
 b.+nuñ fevķındađı faşıl 115b/1
 b.+nuñ gibi 51a/1, 91a/7
 b.+nuñ gibi ğidālar 91a/7
 b.+nuñ hūkmi 2a/5
 [=933]
bu Bu (sıfatı).
- b. ‘acāyib umūr 157a/3-157a/4
 b. ‘adl-ı amān 158b/1
 b. ağustos içre 76b/11
 b. aħvāli zabt için 152a/8
 b. ay 105a/t, 136b/5, 15b/3, 21b/8, 3b/3, 36b/6, 43b/2, 58a/5, 58a/6, 82a/8, 22b/2, 29b/12, 30a/3, 50b/10, 65b/11, 74a/12, 96b/11, 9b/12, 101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 10b/10, 10b/3, 11a/13, 11a/2, 11a/5, 11a/9, 11b/12, 11b/8, 12a/12, 12a/5, 12b/6, 13a/1, 13a/7, 13b/13, 13b/3, 13b/9, 14a/12, 14a/4, 14a/8, 14b/13, 14b/2, 14b/5, 14b/8, 15a/5, 15a/9, 15b/4, 16b/13, 17a/12, 17a/6, 17b/12, 17b/3, 17b/8, 18a/3, 18a/7, 18b/1, 18b/12, 18b/7, 19a/11, 19a/6, 19b/6, 20a/10, 20a/13, 20a/6, 20b/12, 20b/5, 20b/8, 21a/11, 21a/3, 21a/6, 21b/1, 21b/9, 24b/11, 25a/10, 25a/5, 25b/1, 25b/10, 25b/6, 26a/1, 26a/13, 26a/6, 26b/6, 27a/13, 27a/3, 27a/7, 27b/10, 28a/1, 28a/12, 28a/8, 28b/11, 28b/3, 28b/7, 29a/11, 29a/2, 29a/6, 29b/1, 29b/13, 29b/5, 30a/1, 30a/2, 31b/2, 31b/8, 32a/1, 32a/13, 32a/5, 32a/9, 32b/11, 32b/7, 33a/7, 33b/1, 33b/11, 33b/5, 34a/10, 34a/2, 34a/5, 34b/10, 34b/2, 35a/1, 35a/10, 35a/6, 35b/1, 35b/5, 35b/9, 36a/12, 36a/3, 36a/7, 36b/6, 37b/8, 38a/12, 38a/3, 38b/11, 38b/5, 39a/3, 39b/1, 39b/7, 3a/2, 40a/10, 40a/2, 40b/13, 40b/2, 40b/9, 41a/11, 41a/7, 41b/11, 41b/4, 41b/7, 42a/11, 42a/6, 42b/10, 42b/3, 43a/2, 43a/6, 43b/3, 43b/4, 43b/7, 44a/12, 44b/12, 45a/13, 45a/6, 45b/5, 45b/8, 46a/1, 46a/13, 46a/5, 46b/13, 46b/8, 47a/4, 47a/9, 48a/10, 48a/13, 48a/3, 48b/12, 48b/4, 48b/8, 49a/13, 49a/3, 49a/8, 49b/8, 4a/12, 4b/6, 50a/3, 50a/9, 50b/10, 50b/12, 51b/1, 51b/11, 52a/11, 52a/7, 52b/10, 53a/3, 53a/8, 53b/12, 53b/6,

54a/10, 54a/4, 54b/1, 55a/13, 55a/4, 55b/13, 55b/4, 55b/9, 56a/13, 56a/4, 56a/8, 56b/9, 57a/2, 57a/6, 58a/8, 59a/13, 59a/6, 59b/13, 59b/9, 5a/12, 5a/2, 5a/7, 5b/13, 5b/3, 5b/9, 60a/4, 60a/8, 60b/12, 60b/5, 61a/12, 61b/13, 61b/8, 62a/11, 62a/6, 62b/11, 63a/10, 63a/13, 63a/2, 63b/12, 63b/4, 63b/7, 64a/12, 64a/4, 64b/8, 65a/1, 65b/12, 65b/12, 68a/8, 68b/1, 68b/10, 68b/6, 69a/7, 69b/1, 69b/7, 6a/9, 6b/3, 6b/3, 6b/8, 70a/13, 70a/6, 70b/7, 71a/7, 71b/9, 72a/1, 72a/12, 72a/7, 72b/12, 72b/3, 72b/7, 73a/4, 73a/8, 73b/12, 73b/2, 74a/13, 74a/3, 74b/3, 74b/5, 75b/11, 75b/4, 76a/12, 76b/6, 77a/6, 77b/4, 77b/9, 78a/6, 78b/1, 79a/6, 79b/12, 79b/8, 7a/1, 7a/6, 80a/12, 80a/3, 80a/7, 80b/3, 81a/3, 81a/9, 81b/11, 81b/7, 81b/7, 82a/9, 84a/10, 84a/2, 84b/7, 85a/1, 85a/11, 85a/5, 85b/3, 85b/7, 86a/10, 86a/5, 86b/11, 86b/2, 87a/4, 87b/9, 88a/12, 88a/6, 88b/4, 88b/8, 89a/10, 89a/5, 89b/13, 8a/13, 8a/3, 8a/9, 8b/11, 8b/3, 8b/6, 90a/5, 92a/13, 92b/2, 9a/11, 9a/3, 9a/6, 9b/12, 9b/13, 9b/2, 9b/8, 74b/2

b. ayın altıncı günü 51a/2

b. ayın evvel günü 66a/4-66a/5, 82a/13, 74b/5

b. ayın ilk gicesi 21b/13

b. ayın on altıncı günü 83b/7

b. ayın on birinci günü 92b/9

b. ayın on sekizinci eyyâmı 67b/10

b. ayın on sekizinci günü 67a/3, 67b/2

b. ayın on sekizinci gününden tâ yigirmi beşine degin 75a/8-75a/9

b. ayın on yedinci [günü] 66b/12

b. ayın sekizinci günü 82b/3

b. ayın toközuncü günü 58a/13

b. ayın üçüncü günü 58a/12

b. ayın yigirmi beşi 16a/5

b. ayın yigirmi ikisi 75a/11-75a/12

b. ayın yigirminci günü 68a/2

b. aylar 113b/13

b. ayların evvel[i] 93a/4

b. ayların evveleri 92b/5

b. ayın 30a/5-30a/6, 82b/7

b. ayın beşinci günü 66b/8

b. ayın evveli 30b/3

b. ayın dördüncü günü 36b/12

b. ayın evvel gecesi 106a/t

b. ayın evvel günü 106b/t, 113a/t

b. ayın evveli ve ikinci günü 3a/4-3a/5

b. ayın nısfına dek 13a/9

b. ayın on altıncı günü 37a/7

b. ayın ortası 38b/7

b. ayın salis günü 43b/9

b. ayın yedinci [günü] 30a/7

b. ayın yedinci günü 15b/7

b. ay 105b/t, 112b/t

b. ay eksülürken 13a/13

b. ay içre 88b/13

b. ayyâr ayı 67b/9

b. ayyâr içi 57b/9

b. beyân olunan günde yazılmak 115b/12

b. ihtiyârât-ı kavâi‘d-i külliye 2a/3

b. bir ‘illetin aşlı 154b/7-154b/8

b. bir ‘ilm 155a/12

b. bolluk 26b/9

b. burc 123a/4, 125b/1h, 126a/7h, 127a/5h, 127b/9h, 128a/11h, 129a/2h, 129b/5h, 130a/5h, 130b/10, 131a/13h, 132a/4h, 132b/7h, 127a/12, 129b/12, 130a/11, 131a/5, 131b/8, 132a/11, 123b/6

b. cedvel 115b/4

b. cemil 116a/11

b. cidâl 69b/11

b. cedvel-i ğurre-i ‘arabiyyenün nücümü şer‘ isi 149b/h

b. cümle 114a/3, 123b/1

b. denli kuşlar 142b/t

b. denlü kuşlar 142b/t

b. didüğüm sözler 86a/12

b. didüğümüz hükmler 50a/7

b. didüğümüz nesnelere 71b/7

- 58a/1 b. didüğümüz nişānlar 57b/13-58a/1
- b. didüğümüz zaḥmetler 74a/10
- b. diyārların ḥarāblikları 160a/5
- b. dört 106b/t
- 91a/1 b. dört faşlıñ bir nev^c mizācları
- b. eyyām-ı bāḥūr 103a/t
- b. faşıl 52b/2, 90a/6
- b. faşl-ı bārid 15b/6
- b. faşluñ toḳuzuncı günü 102b/t
- b. gece 101a/t
- b. geçen ḥükm 26b/4
- b. gice 100a/7, 102a/t, 100a/1, 100a/3, 100a/5, 100a/8, 99b/12, 99b/9
- 58a/1 b. görünen didüğümüz olma-
- b. gün 103a/t, 103b/t, 10a/8, 30a/9, 58b/11, 59a/4, 82b/5, 83b/10, 83b/9, 95b/12, 96b/3, 97a/7, 97b/11, 98b/4, 99a/6, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 106a/t, 58b/12, 58b/2, 68a/5, 75b/2, 95a/11, 95a/7, 95b/12, 96b/3, 97a/8, 97b/12, 98b/5, 99a/7, 116a/6, 37a/6, 102a/t, 110a/2, 110a/8, 110b/8, 58b/8, 110b/13, 111a/5, 111a/9, 58b/7
- b. günde ğusl iden 102a/t
- b. günde ol- 116b/1
- b. günde toĝan 146a/t, 146a/t
- b. günler 93b/3
- b. günler içre 93a/13-93b/1
- 93a/11, 93a/8 b. günler 68a/2, 93a/10, 103a/t,
- b. güneş 134b/9, 96a/7
- b. gün içre 58b/5
- b. ḥāl 155a/2, 158a/1, 158a/8
- b. ḥālī olan ḥāne 106b/t
- b. ḥāl 158b/11
- b. ḥāl üzre 159a/12
- b. ḥāne 106b/t
- b. ḥarf-i mezkūrlar 116a/5
- b. ḥarfler 152b/5
- b. ḥavāş 121b/1-121b/2
- b. ḥükmler 61b/11
- b. ḥükm döküldüğü yerde ol- 77b/7
- b. iki iklim 78a/4, 90a/12
- b. ism 116a/9
- b. kamer sâ^c atinde toĝan oĝlan 96b/8
- b. kelāmu'llāh daḥı 164a/3
- b. kim 129a/8, 130b/6, 131a/1, 131b/5
- b. kitāb 2b/2
- b. levḥ 150b/11
- b. ma^c ni 67a/2
- b. menaziliñ her birisi 115b/3
- b. menzil 146a/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148b/t
- b. menzilin ḥarfi 116b/2-116b/3, 116a/8, 119b/7
- b. menziliñ ḥarfi 115b/6, 117b/3, 118a/5, 118b/13, 119a/4, 116a/1, 120b/2, 116b/6-116b/7, 118b/8-118b/9, 117a/12, 117a/3, 117b/8, 118b/4, 119a/10, 119b/2, 120a/1, 120a/5, 120b/12, 120b/7
- b. menziliñ her biri 114b/4-114b/5
- b. menziliñ ḥurūfi 116b/12
- b. menziliñ ismi 117a/7
- b. merriḥ 134a/8
- b. merriḥ yıldızı 97b/1
- b. mevsim 101a/t, 69a/2, 91a/3, 91a/9, 91b/2, 91b/4, 91b/7
- b. mevsimler 91a/4
- b. mezkūr 11b/6
- b. mezkūr olan 54a/2
- b. milād-ı 'Īsā 16a/8
- b. minvāl üzre 111b/13, 151a/3
- b. minvāl üzere 94a/10
- b. müşteri yıldızı 98b/10
- b. müşteri sâ^c atinde toĝan 98b/8
- b.+nca** Bunca, bunun kadar 133b/5
- b.+nca fenn içi 133b/5
- b. nişān 54a/1, 69a/9, 71b/6

- b. nişān olsa 50b/6
- 93a/8 b. on iki ayın ikişer günü 93a/7-
- b. pādīşāh 19b/8
- b. pençerelerün dāiresün 153b/7
- b. pençerelerün dāiresün devr idüp 153b/7
- b. revzenlerün etrafı 154a/10
- b. sâ' atde toğan oğlan 97a/12
- b. sällar 100b/2-100b/3
- b. sebeb 38b/1
- b. sene 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 139b/8, 140a/8, 113a/t, 4a/5-4a/6
- b. sene-i mübārek 162a/3, 163a/4
- b. söz 129b/4
- b. şular 101b/t
- b. şartıla 66b/6
- b. şemsiyye 93a/6
- 96a/4 b. şems sâ' atinde toğan oğlan
- b. şol sevdā 154b/12
- b. şarīk üzere 151a/ş, 93a/2
- b. tertīble 66a/12
- b. tertīb üzere 93a/5-93a/6
- b. tertīb üzre 151a/2
- b. teşbīh 94a/6
- b. 'uṭārid yıldızı 98a/8
- b. üç nesne 30b/8
- b. üç ay 90b/10, 90b/11, 90b/12, 90b/13
- b. üçü 12a/6
- b. üslüb üzre 158b/5
- b. vaḳt 31a/4
- b. vaḳtda binā olunan 121b/12
- b. vaḳtlar 75a/5
- b. vechile 67b/1, 114a/5, 114b/6, 94a/4
- b. vech üzerine 158a/7
- b. vilāyetler 26b/10
- b. yebüsetiñ bā' işi 154b/9
- b. yedi gün 31a/5-31a/6, 67b/13
- b. yedi günün herbiri 31a/10
- b. yedi günün içi 31a/2
- b. yedi sivārdan ba' id maḥalde ḳarar itmiş ol- 153b/9-153b/10
- b. yeşillik 141b/t
- b. yıl 10b/10, 10b/3, 111b/3, 112b/t, 113a/t, 11a/13, 11a/5, 11a/9, 12b/11, 139a/3, 13a/10, 13a/11, 13a/3, 13b/1, 13b/3, 13b/9, 14a/8, 14b/13, 14b/6, 14b/8, 17b/8, 18a/1, 18b/10, 20a/7, 20a/8, 20b/8, 21a/6, 21b/5, 22b/11, 22b/3, 23b/4, 24b/11, 25a/5, 26a/11, 27a/1, 28b/7, 29b/8, 31b/2, 32a/3, 33b/1, 34a/7, 34b/6, 34b/8, 35a/11, 35b/6, 36a/7, 38a/6, 41a/3, 41b/11, 42b/10, 44a/9, 44b/5, 45b/8, 47a/5, 47b/4, 48a/1, 48a/13, 48b/5, 49b/10, 49b/2, 4a/10, 4a/2, 4a/4, 4a/8, 4b/12, 4b/6, 50a/1, 51b/12, 51b/3, 54a/12, 55b/9, 56b/6, 59a/2, 59b/10, 5a/10, 5a/2, 5a/4, 5a/7, 5b/3, 60b/10, 61a/4, 63a/13, 64a/10, 65a/7, 6a/7, 6b/3, 70a/2, 71a/7, 72a/8, 73a/1, 73a/12, 74a/7, 76a/13, 78b/7, 7b/10, 80a/12, 81b/1, 81b/2, 83a/12, 83b/1, 83b/4, 84b/2, 86b/5, 86b/9, 87a/5, 87a/7, 87b/2, 89a/11, 89a/13, 89b/10, 8a/9, 8b/7, 90a/11, 9a/3, 9a/7, 9b/2, 23a/9, 5a/12, 5b/11
- b. yılıñ evveli 138a/7
- b. yıl evveli 24b/7
- b. yigirmi sekiz menāzil 121a/7
- b. yigirmi sekiz menāziliñ her birisinün bir adı 114b/7-114b/8
- b. zaḥmetler 39a/12
- b. za' if 2a/8
- b. zeḥl sâ' atinde toğan oğlan 'ömri 95a/11-95a/12
- b. zamān 145b/t, 146b/t
- b. zamānda erkek toğarsa 146b/t
- b. zamānda erkek toğarsa yā dişi toğarsa 147a/t
- b. zamānda toğan 146b/t
- b. zamānda toğan erkek 145b/t, 148a/t, 146a/t, 147b/t, 148a/t
- b. zamānda toğan erkek dişi 146b/t, 147b/t

b. zamānda ʔoĝan erkek dūřmeni
145b/t

b. zamānda ʔoĝan erkek ve dişi
146a/t

b. zamānda ʔoĝan erkek ve eger
dişi 147a/t

b. zamānda erkek ʔoĝarsa 145b/t,
147a/t

b. zamānda erkek ve dişi ʔoĝarsa
148a/t

b. zamānda ʔoĝan erkek ve kıız
148a/t

b. zamānda ʔoĝan erkek ve
yāḥūd diři 147b/t

b. zamān ʔoĝan erkek 147a/t

b. zamān ʔoĝan erkek dişi 145b/t

b. zıkr 116b/9, 116b/13, 120b/3

b. zıkr olanlar 113b/10

b. zıkr olunan 155a/11

b. zuḥal 133a/11

b. zuḥal yıldızı 95b/2

b. zūhre sâ' atinde ʔoĝan oĝlan
99a/9-99a/10

b. zūhre yıldızı 99a/12
[=826]

buçuk Buçuk, yarım.
b. 113b/2, 141a/t, 141a/t, 141a/t
[=4]

bu□ak (ĝ) Aĝacın dal olacak sürgünü,
dal.
b.+ından 104a/t
[=1]

buĝday 1. (*Triticum Aestivum*) Buĝday.
b. 112b/t, 139b/8, 142a/t, 142a/t,
144a/t, 17a/6, 18b/13, 23a/12, 34a/3,
47b/7, 4a/10, 52a/12, 56a/10, 66a/7,
76a/7, 83a/6, 83b/3, 89a/11, 9a/11, 9a/8
b. olma- 83b/3

b. ve arpa ve ʔaru ve burçak ve
yulaf ve noḥud ve baĝla ve mercimek
ve böglürce ve merdimek ve panbuç ve
keten ve daḥı her ne var ise 66a/7-
66a/8-66a/9

b. ve 'ineb Buĝday ve üzüm.
112b/t

2. Başak burcu.
b. 114a/ş, 138a/7
[=25]

buĝz < Ar. Kin, nefret, sevmeme, gizli
düşmanlık.
b. 145b/t, 146a/t, 146b/t, 147a/t,
148a/t, 148b/t

b. ayırmaç 148b/t
[=7]

buḥār < Ar. Buhar, ısı etkisiyle sıvıların
ve bazı katıların dönüştükleri.
b.+ını 30b/7
[=1]

bujeñ Nasara (Hristiyan) adı verilen
kavmin perhiz orucu.
b. 105b/t
[=1]

bul- Elde etmek, kazanmak.
b.-a 110b/2, 152b/10, 152b/9,
2a/8, 45a/8, 4a/12, 50b/6, 53b/2, 53b/9,
57b/7, 60b/8, 70b/5, 76a/6, 77a/10,
78b/5, 82a/6

b.-alar 11b/1, 159a/3

b.-alım 22a/6

b.-maç 135b/6

b.-maçdur 117a/13

b.-maz 132a/13

b.-mazlar 59a/3

b.-ur 126b/2, 128a/3, 130a/1,
132a/8, 133a/1

b.-urlarsa 36b/12

b.-ursun 146b/t
[=30]

bulād-būş < Far. *pulād+pūş* Çelikle
kaplanan, zırh giyen.
b. 131a/2

b. olup 131a/2
[=2]

bulan- Karışmak.
b.-a 20a/13

b.-ur 103a/t, 37a/8, 3a/9
[=4]

bular Bunlar.
b. 126a/5
[=1]

bulud Bulut.

b. 101b/t, 103b/t, 30a/6, 53b/10, 66b/4, 68a/1, 74b/12, 75a/2, 75a/3, 75a/4, 75a/5, 75a/7

b. ol- 30a/6

b. olsa 75a/2, 75a/3, 75a/4, 75a/7

b. olursa 103b/t, 66b/4, 74b/12

b.+a 83b/9

b.+a bakmak 83b/9

b.+lar 112b/t

[=23]

buludlu Bulutlarla kaplanmış.

b. 50a/11

b. yağmurlu ol- 50a/11

[=2]

bulun- Bulunmak.

b.-maya 41b/13, 4b/13

b.-mayup 162b/2

b.-mazsa 160b/7, 163b/1

b.-ur 101b/t, 115b/4

b.-ursa 137b/1

[=8]

buluṭ/bulut Bulut.

b. 106b/t, 144a/t, 159a/13

b.+lar 130a/8, 132b/9

[=5]

bulutlu Bulutlarla kaplanmış.

b. 87a/9

b. ve yağmurlu ol- 87a/9

[=2]

būm < Ar.-Far. Baykuş.

b.+la 130b/13

[=1]

būr < Ar. Dünyâ ve ahirete hayrı olmayan kimse.

b. 50b/1

b. meyl ile Hayırsız kimselerin sapması ile 50b/1

[=2]

buradan Buradan.

b. 92b/9

[=1]

bu[r]c bkz. Burc.

b.+unda 115b/5

[=1]

burc < Ar. *astr.* Zodyak üzerinde yer alan on iki takım yıldıza verilen ortak ad, burç.

b. 123a/4, 125b/1, 125b/1h, 125b/2, 126a/7, 126a/7h, 127a/5, 127a/5h, 127b/9, 127b/9h, 128a/11, 128a/11h, 129a/2, 129a/2h, 129b/5, 129b/5h, 130a/5, 130a/5h, 130b/10, 130b/10, 131a/13, 131a/13h, 132a/4, 132a/4h, 132b/7, 132b/7h, 137b/12, 137b/3, 137b/6, 137b/9, 138a/10, 138a/3, 138a/7, 138b/1, 138b/12, 138b/4, 138b/9, 139a/3, 140b/t, 141a/t, 143b/t, 144a/t, 144b/t, 153b/2, 154a/6, 2b/7

b. kim 135b/10

b.-ı 'akreb 130a/5

b.-ı ceddī 138b/9

b.-ı cedī 131a/13

b.-ı cevzā 127a/5

b.-ı deliv 132a/4, 138b/12-138b/13

b.-ı esed 128a/11, 138a/3

b.-ı eṣnā-i 'aṣeriñ (Güneş medârının) On iki burcu 153b/2

b.-ı ḥamil 125b/2, 137b/3

b.-ı ḥūt 132b/7, 139a/3

b.-ı ḳavis 130b/10, 138b/4-138b/5

b.-ı mīzān 129b/5, 138a/10-138a/11

b.-ı seretān 127b/9, 137b/12-137b/13

b.-ı ṣevir 126a/7, 137b/6-137b/7

b.-ı sünbüle 129a/2, 138a/7

b.+a 113b/3, 113b/8, 115b/1, 115b/4, 138a/2

b.+da 115b/2, 123b/6, 125b/4, 127a/12, 128a/3, 128b/5, 129b/12, 130a/11, 131b/8, 132a/11, 133a/1, 135a/9, 137b/1, 131a/5

b.+dadur 113b/9, 137a/13

b.+da iken 129b/12

b.+ı 135a/9

b.+ına 10a/11, 30a/10, 37a/5, 44a/5, 51a/8, 92a/5

b.+ını 127a/6

b.+ıñ 122b/12

b.+ıñ nişfi 122b/12

b.+un 143b/h, 143b/h
b.+una 121b/10, 121b/5,
122a/12, 122a/2, 122a/7, 122b/13,
122b/3, 122b/8, 123a/10, 123a/5,
123b/2, 126a/8, 126a/9, 127a/6, 127a/7,
127b/10, 128a/12, 129a/3, 129b/6,
130a/6, 130b/11, 131b/1, 132a/5,
132b/8, 15b/13, 22a/9, 58b/7, 66b/12,
74b/11, 83b/10, 113b/5

b.+unda 115b/13, 116a/7,
116b/1, 116b/11, 116b/5, 117a/11,
117a/2, 117a/6, 117b/12, 117b/2,
117b/7, 118a/4, 118a/9, 118b/11,
118b/3, 118b/7, 119a/3, 119a/9, 119b/1,
119b/13, 119b/6, 120a/4, 120a/9,
120b/1, 120b/11, 120b/6, 121a/2,
123b/8, 125b/8, 126b/4, 129a/10

b.+unu 126a/8
b.+unu kim 137a/11
b.+unuñ 125b/3
[=170]

burçak *bot.* Hayvan yemi olarak kullanılan yıllık bir yem bitkisi, burçak.

b. 66a/8
[=1]

Bursa Yer adı, Bursa şehri.

b.+da 51a/8
[=1]

burūc < Ar. Burçlar.

b. 140a/13
b.+da 113b/2, 114a/4, 114a/4,
114a/5

b.+larıñ 114a/6
[=6]

burūcāt < Ar. Burçlar.

b. 113b/1
b.+a 114b/12
[=2]

burun Burun.

b.+dan 101a/t
[=1]

busarıq Sis, sisli hava.

b. 9a/2, 9a/3, 35b/4
b. ol- 9a/3
[=4]

buṭayn Yıldız adı.

b. 101b/t, 104b/t, 115a/t,
115b/13, 145a/t, 145b/t, 145b/t, 3a/13,
44a/8

b. adlu yıldız 3a/13-3b/1

b. menziline ol- 115b/13-
116a/1

b. menzili 145b/t

b. yıldızı 44a/8

[=13]

buyur- Buyurmak, tavsiye etmek,
söylemek.

b.-dı ki 152b/2, 159b/5

b.-duḡuñ(uñ) 156a/11

b.-duḡuñ(uñ) ne vaḡtda olsa
gerekdür 156a/11-156a/12

[=4]

buz Buz.

b. 105b/t, 16a/4, 26b/13, 32a/10,
4a/8, 70b/9, 78b/1

b. ol- 70b/9

b.+lar 113a/t

[=9]

būzīne < Far. Maymun.

b. 143a/t

b.-i Maçīn 143a/t

[=2]

būhtān < Ar. Yalan, iftira.

b. 156a/7

b.+lar 11b/10

b.+lar ol- 11b/10

[=3]

būlbūl < Ar. Būlbūl.

b. 130b/13, 142b/t

[=2]

būlbūlān < Ar.+Far. Būlbūller.

b. 101a/t

[=1]

būlend < Far. Yüksek, yüce.

b. 156a/6

b. avāzla 156a/6

[=2]

būnāyāt < Ar. Binalar.

b. 145b/t

[=1]

būrguṣ < Ar. Pire.

b. 106b/t

[=1]

bünhân < Far. Gizli.

b.+ı 19b/9

[=1]

bünyād < Far. Temel, yapı, bina.

b. 51a/4, 92a/12, 96b/6, 98a/1

b. bırakmak 98a/1

b. urul- 51a/4

[=6]

bür[ū]det < Ar. Soğukluk.

a. 104a/t, 104b/t, 154b/1

b.-i hevā 104b/t

[=4]

bursarıḳ *bkz.* busarıḳ.

b. 63b/11

[=1]

bütün Bütün, tam.

b. 112a/2, 124a/9

b. ol- 112a/2

b. tutulmuş görün- 124a/9

[=4]

büyük- Büyüme, şişmek.

b.-r 91a/4

[=1]

büyük Büyük, ulu

b. 112b/t, 123b/10, 142b/t,

156b/1, 24a/12, 53a/5, 60b/9, 69b/4

b.±dür 124a/7

b. ağaçlar dikmek 123b/10-

123b/11

b. kimesneler 24a/12

b. ol- 53a/5, 60b/9, 69b/4

[=13]

büzürk < Far. Büyük, ulu

b.±durur 129a/6

[=1]

-C-

Cābir < Ar. Kişi adı *bkz.* Cābir bin ‘Abdullāh (Enşāri).

c. 156a/11, 159b/3

[=2]

Cābir bin ‘Abdullāh < Ar. Kişi adı, Ensar-i kirāmın büyüklerindedir. İkinci Akabe anlaşmasında babası ile idi 'radiyallahu teala anhuma'. Bedr ve

Uhudda küçük idi. Diğer onsekiz gazada bulundu. Hz. Cābir'in künyesi Ebû Abdullah veya Ebû Abdurrahman'dır. Annesinin ismi Nesibe'dir. 601 yılında Medîne'de doğmuş olup, 694 yılında 95 yaşında Medîne'de vefât etmiştir. Cenâze namazını Medîne vâlisi bulunan Hz. Osman'ın oğlu Ebân kaldırmıştır.

c. 156a/1

[=1]

Cābir bin ‘Abdullāh Enşāri < Ar. Kişi adı *bkz.* Cābir bin ‘Abdullāh.

c.+den 155b/8-155b/9

[=1]

Ca‘fer < Ar. Kişi adı, Hz. Ali'nin kardeşi olup Muta muharebesinde bayrak tutarken iki elini de kaybederek öldürülmüştür.

c. 121a/9

c.-i kebîr 121a/9

[=2]

Ca‘fer-i Şādık Kişi adı, Şiiilerin on iki imamından altıncısı.

c. 149b/h, 22b/10, 23a/3

[=3]

cāhil < Ar. Bilgisiz, tecrübesiz.

c. 157a/1

c. ol- 157a/1

[=2]

cān < Far. 1. Can, ruh.

c. 134a/1, 134a/11, 134a/13, 135a/8

c.+ın u tenin (ḳadri) 134b/7

2. Gönül, istek.

c. 131a/12, 137a/7

c.+ımızdan 162a/7, 163a/5

[=9]

cānavar < Far. *cān-āver* 1. Canavar.

c. 159a/5

2. Canlı, hayvan.

c. 54b/9, 8b/8

c.+ların 132b/13

3. Yabanî hayvan.

c.+lar 128b/2, 138b/11, 16b/1, 68b/12, 68b/13, 14b/6, 31b/6, 42a/8

- c.+larıdır 131b/3
[=13]
- cānib** < Ar. Taraf, yön.
c. 89b/6
c.-i şark Doğu tarafı 89b/6
c.+de 40a/2, 40a/4
c.+den 14b/11
c.+e 155b/3
c.+i 142b/t, 156a/13
c.+inde 157a/8, 157a/8, 77b/13,
77b/9, 86a/10
c.+inden 77a/13
[=14]
- cāriye** < Ar. Halayık, hizmetçi.
c. 121b/8, 122b/2, 122b/8,
123a/13, 123a/7
c. şatun almak 123a/13
[=6]
- cebhe** Yıldız adı.
c. 103b/t, 115a/t, 117b/2, 145a/t,
146b/t, 146b/t, 30a/12
c. menzili 146b/t
c. menzilinde ol- 117b/2-117b/3
c. yıldızı 30a/12
[=10]
- Cebrāil** < Ar. Dört büyük melekten biri.
c. 158a/2, 97a/2
c.±dür 96a/11, 97b/5, 99b/3
[=5]
- cedd** < Ar. Dede, büyük baba, soy, ata.
c.+i 132a/3,
c.+i gibi 132a/3
[=2]
- ceddī** < Ar. *cedy* On iki burçtan biri,
oğlak burcu.
c. 119b/13, 123a/10, 138b/9,
143a/t, 15b/13
c. burcu 123a/10, 15b/13
c. burcunda ol- 119b/13
[=8]
- cedī** *bkz.* *ceddī*.
c. 105b/t, 114a/ş, 115a/t, 115a/t,
120a/4, 131a/13, 131b/1, 133a/10h,
140b/t, 143b/t, 144a/t, 144b/t, 145a/t,
145a/t
c. burcu 131b/1
c. burcunda ol- 120a/4
- [=16]
- cedvel** < Ar. Çizelge, liste.
c. 153a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
107b/h, 149b/h
c.-i ‘arabiyye 101b/t, 102a/t
c.-i berhiyye 101a/t, 101b/t,
102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t,
104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
c.-i eyyām-ı hefte 101b/t, 102a/t,
102b/t
c.-i ma‘rifet 107b/h
c.-i muḥabbat-nāme 153a/t
c.-i Rūmiyye 101a/t, 101b/t,
104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
c.-i sā‘āt 101a/t, 101b/t, 102a/t,
102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t,
105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
c.-i sālihā 101a/t, 101b/t, 102a/t,
102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t,
105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
c.-i şuhūr-i Rūmiyye 102a/t
c.-i üsbū‘iyye Haftalık cetvel
101a/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t,
105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
c.+de 114b/12, 115b/4
c.+iñ 149b/h
c.+iñ evvel sene 149b/h
[=125]
- cefā** < Ar. Eziyet, incirme, cefa.
c. 22b/12, 28b/4
c. gör- Eziyet çekmek 22b/12
[=3]
- cehd** < Ar. Çalışma, çabalama.
c. 149a/4
c. idüp 149a/4
[=2]

- celā** < Ar. Ayrılma.
c. 118a/7
c.-yî k̄ulūb Kalplerin ayrılması
118a/7
[=2]
- celāilik** < Ar.+Tr. Büyüklük, yücelik.
c. 119b/4
[=1]
- celeş** < Ar. Ebced hesabı gibi belli bir hesap dahilinde bir araya getirilmiş harflerden oluşmuş anlamsız kelimelerdir.
c.153a/t
[=1]
- celīl** < Ar. Büyük, ulu.
c. 135b/13
c.-i ʿalem 135b/13
[=2]
- cellād** < Ar. 1. İnsanı kesen, asan kimse.
c. 142b/t
2. *mec.* Çok merhametsiz.
c. 134b/4, 97a/13
[=3]
- cemʿ** < Ar. Toplama, yığma, bir araya getirme.
c. 114a/2, 133b/4, 13b/3, 152b/1, 155a/9, 157a/11, 22a/1, 22b/13, 27b/3, 2a/9, 36a/5, 42a/12, 44b/1, 62a/2, 62a/4, 64b/2, 76b/2, 77a/7, 82b/13, 84a/5, 86b/12, 86b/7
c. eyle- Toplamak 114a/2
c. it (d)- Toplanmak 133b/4, 42a/12
c. idüp 152b/1, 82b/13-83a/1
c.-i lezzet-i dünyādan yüz çevirüp 155a/9
c. ol- Toplanmak 13b/3, 36a/5, 62a/4, 76b/2, 86b/12, 86b/7, 77a/7-77a/8, 62a/2
c. olup 157a/11, 22a/1, 22b/13, 22b/13, 27b/3, 64b/2, 84a/5, 91b/13
[=44]
- cemāziyü'l-ʿāhîr** < Ar. Arabî ayların altıncısı.
c. 107b/t, 108a/t, 108b/t, 111b/7-111b/8, 112b/t, 113b/12, 149b/t, 150a/t, 161a/1, 65b/10
c. ayı 65b/10
c. aynı gördükde 161a/1
c. ve zî'l-kaʿ de gurreleri 111b/7-111b/8
[=13]
- cemāziyü'l-evvel** < Ar. Arabî ayların beşincisi.
c. 107b/t, 108a/t, 108b/t, 112b/t, 113b/11, 149b/t, 150a/t, 58a/5
c.+i 111b/11, 160b/11
c.+i gördükde 160b/11
c.+i guresi 111b/11-11b/12
[=12]
- cemîʿ** < Ar. Bütün, hep.
c. 127b/13, 155b/1, 159a/8, 22a/5, 30a/9, 31b/3, 56b/2, 5a/3, 97a/6
c. acı şular 22a/5
c. aʿmāl 97a/6
c. ʿamāl ve naqabā ve huddām 155b/1
c. halk-ı müʿmin 159a/8-159a/9
c. idüp 56b/2
c. işler 30a/9
c. nésne üzere 127b/13
c. yerler 31b/3
c.+de 44b/1
[=19]
- cemîʿi** < Ar. Bütün, hep, cümle.
c. 121a/10, 128a/13, 155a/13
c. eṭrāf 155a/13
c. hayvan ve nebāt 128a/13
c. muğayyebāt 121a/10
[=6]
- cemīl** < Ar. Güzel.
c.±dür 116a/8-116a/9
c.+i 116a/11
[=2]
- cemre** < Ar. Şubat ayında azar azar artan sıcaklık.
c. 106b/t, 106b/t, 106b/t, 30a/7, 30b/2, 30b/6, 30b/6, 30b/8
c. didükleri 30b/6
c. düşdi didükleri 30b/8

- c.-i evvel** Birinci cemre 106b/t
c.-i şālīs Üçüncü cemre 106b/t
c.-i şālīse 30b/6
c.-i şānī İkinci cemre 106b/t,
30b/2
c.+den 30b/9
c.+den şoñra 30b/9
[=17]
- cenāb** < Ar. “Şeref, onur, büyüklük”
terimi olarak kullanılır, hazret.
c. 154a/1, 154a/2
c.-ı hāzret 154a/2
c.-ı hāzrete çeküp 154a/1
c.+ına 151b/11
[=5]
- ceng** < Far. Savaş.
c. 112b/t, 112b/t, 129a/8, 12b/7,
134a/13, 138a/1, 138a/12, 14b/11,
17a/1, 18a/8, 18b/4, 26b/1, 26b/12,
27a/5, 28a/6, 33a/2, 33a/3, 39a/6, 39b/8,
39b/9, 41b/8, 42a/9, 42b/12, 43a/6,
48a/11, 48b/10, 50a/12, 52a/13, 53a/4,
55a/4, 55b/5, 56a/9, 56b/3, 57a/3, 5b/7,
60b/3, 61a/9, 61b/9, 62a/7, 63a/3,
63b/13, 65a/8, 69b/9, 70b/1, 70b/4,
70b/4, 71a/3, 71a/8, 72b/4, 73b/3,
74a/3, 76a/1, 76b/3, 77a/8, 77a/9, 78a/7,
78b/4, 7a/3, 80a/1, 80a/9, 80b/13,
80b/3, 81b/8, 81b/8, 83a/1, 83b/2,
84a/6, 84a/8, 84b/3, 85b/12, 86b/13,
87b/9, 88b/9, 89a/1, 8a/13, 8b/12,
90a/2, 158a/1
c. eyle- Savaşmak 158a/1-
158a/2, 61a/9
c. fitretlik ile 57a/3
c. hārb it (d)- 63b/13-64a/1
c. hūşūmet it (d)- 50a/12
c. hūşūmet ol- 33a/3-33a/4
c. içi 42b/12, 134a/13
c. it (d)- Savaşmak 85b/12,
138a/1, 18b/4, 39b/8, 55b/5, 63a/3,
69b/9, 70b/4, 71a/8, 78b/4, 80a/1, 80b/3
c. kıtāl ol- 33a/2
c. kıtāl ve şıvaş ol- 28a/6
c. ol- 138a/12, 14b/11, 39b/9,
60b/3, 62a/7, 65a/8, 77a/9, 8a/13
c. ve cidāl 52a/13
c. ve cidāl it (d)- 17a/1
c. ve cidāl ol- 52a/13
c. ve fitne 61b/9, 88b/9-88b/10
c. ve fitne ol- 61b/9
c. ve fitret ve kan dökülmek
55a/4
c. ve hārb 72b/4
c. ve hūşūmet 83b/2
c. ve hūşūmet ol- 12b/7, 8b/12
c. ve kan dökülmek 90a/2
c. ve kıtāl Savaş ve vuruşma
41b/8
c. ve kıtāl ol- 5b/7
c. ve şıvaş ol- 26b/1
c. ve şerr ol- 112b/t
c. ve yağmur yağma 112b/t
c.+ler 112b/t, 112b/t, 137b/8
c.+ler ol- 112b/t
[=127]
- cengi** < Far. *çengi* Çeng denen aleti
çalan kimse ya da oyuncu kız.
c. 142b/t
[=1]
- cennet** < Ar. Cennet.
c. 126b/1
c.+den 101b/t
[=2]
- cenni** < Ar. *cinnî* Cine mensup.
c.+ler 16b/9
[=1]
- cenüb** < Ar. Güney.
c. 106b/t, 10a/3, 125a/ş, 138a/10,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 149a/7,
149a/9, 152a/11, 152a/11, 27a/9
c. tarafı 27a/9-27a/10
c.-ı menān felek 125a/ş
c.+dan 149a/8
c.+la 152a/13
c.+la maşriķ māyeni 152a/13
[=21]
- cerād** < Ar. Çekirge.
c. 72a/4
[=1]

- cerāḥat** < Ar. İrin, yara.
c.+lar 85a/6
[=1]
- cerb** < Far. DS. *çerbiş* Yağlı, yağ.
c. 91b/10
[=1]
- cevāb** < Ar. Cevap, yanıt.
c. 162b/6
[=1]
- cevāhir** < Ar. Cevherler, kıymetli taşlar.
c. 121b/6, 96a/12, 99b/4, 99b/4,
99b/7
c. ve laceverd 96a/12
[=6]
- cevāhirü'l-cevāhir** < Ar. Cevherlerin
cevheri, en kıymetli cevher.
c. 99b/4
c. ma^c deni 99b/4
[=2]
- cevelān** < Far. Dolaşma, gezinme.
c. 105b/t, 16a/1
c.-ı şems 105b/t
c. it (d)- Dolaşmak 16a/1
[=4]
- cevir** < Ar. *bkz.* cevr.
c. 11a/2, 8b/9
[=2]
- cevmerd** < Far. *cevān-merd* Cömert, eli
açık.
c. 133a/2
c. ol- 133a/2
[=2]
- cev(i)r** < Ar. Haksızlık, eziyet, zulüm.
c. 15a/2, 28a/3, 36a/4, 53b/1,
57b/12, 70b/8, 8b/13
c. zulm ve korkuluk 8b/13
c.+den 11b/2
c.+i 156b/6
[=10]
- cevzā** < Ar. *astr.* Burç adı, ikizler burcu.
c. 114a/ş, 115a/t, 115a/t, 115a/t,
116b/11, 116b/5, 117a/2, 122a/2,
127a/5, 127a/6, 127a/7, 135b/7h,
137b/9, 140b/t, 143a/t, 143b/t, 144a/t,
144b/t, 145a/t, 145a/t, 51a/8
c. burcu 51a/8
c. burcu 127a/7, 127a/6
c. burcunda ol- 116b/11, 116b/5,
117a/2
c. ol-137b/9
[=28]
- cevzehir** < Ar. Kuyruklu yıldız.
c. 77a/13, 77b/1
c. toğduğda 77b/1
[=3]
- Ceyhūn** < Far. Irmak adı; Orta Asya'nın
en uzun nehri.
c. 102a/t, 158b/8, 58b/12
[=3]
- cezā** < Ar. Ceza, azap, karşılık.
c.+larını 32b/13
c.+larını it (d)- 32b/13
[=2]
- Cezāir** < Ar. 1. Yer adı .
c. 73b/8,
c. ili 73b/8
2. Adalar.
c.-i Hind Hint Adaları 96b/1
c.+ine 95b/10, 99b/6
(Kemiş) c.+ine varınca 99b/6-
99b/7
(Endelüs) c.+ine varınca 95b/10
[=7]
- cezmcı** < Ar.+Tr. Karar veren, niyetçi.
c. 142b/t
[=1]
- cıban** < *çıban* Çıban *krş.* baş (4).
c. 21b/2, 85a/5, 83a/7
c.+lar 91b/3
c.+lar ve şişler ve boğaz ağrısı
91b/3-91b/4
[=5]
- cidāl** < Ar. Kavga, savaş.
c. 11b/5, 17a/1, 17a/3, 19a/7,
19a/8, 21b/2, 23a/11, 23b/5, 24b/9,
26b/2, 27b/2, 29a/8, 38b/2, 39a/6,
40b/6, 42b/11, 46a/8, 47b/11, 49a/4,
49a/9, 49b/2, 50a/5, 51b/5, 52a/13,
53a/4, 56b/10, 57b/10, 5b/11, 62b/6,
69b/11, 6a/10, 80b/4, 81a/1, 86a/11,
86b/13, 87b/9, 90a/1
c. ol- Savaş olmak 17a/3, 19a/8,
27b/2, 29a/8, 46a/8, 47b/11, 57b/10,
81a/1, 90a/1

c. ve huşūmet ol- 21b/2-21b/3
c. ve huşūmet fitne ol- 38b/2
c. ve kan dökülmek 86a/11
[=49]

cīfe < Ar. Leş.
c.+lerüñ 159a/2
c.+sinden 158b/13
[=2]

ciger < Far. Ciğer, Bağır.
c.+e 122b/1
c.+e ve qalbe mute^ç allıq emrāza
^ç ilāc itmek 122b/1-122b/2
[=2]

cihān < Far. Dünya, âlem
c. 125b/8, 126a/13, 127a/12,
127a/7, 127a/11, 127b/10, 128a/12,
128b/5, 129a/3, 130a/12, 131b/10,
132a/5, 132b/8, 135a/8, 38a/3, 40b/9,
57a/2, 59a/6, 71a/9, 87b/12
c. anbārı 127a/11
c. halkı 130a/12-130a/13
c. anbārına başlamağa yüz tūt-
127a/11
c. işi 131b/10
c. sarāyı 125b/8, 127a/12
c. sarāyına gelen vıcūd 128b/5-
128b/6
c.+dan 77a/7, 89a/12
c.+ı 1b/4, 81b/12
[=31]

cihān-geşt < Far. Cihani dolaşmış.
c. 136b/9
c. ol- 136b/9
[=2]

cihāz < Ar. Takım, âlet
c. 97a/10
c. itmek Âlet yapmak 97a/10
[=2]

cihet < Ar. Yön, taraf, yan.
c. 145a/t, 145a/t
c.+den 153b/3
[=3]

cim (ج) < Ar. Osmanlı alfabetesinin
altıncı harfi.
c. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,

102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 107a/t,
107b/t, 124a/11, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150b/2, 150b/2,
150b/2, 150b/3, 150b/3, 150b/3, 150b/3,
150b/4, 150b/4, 150b/4, 150b/5, 150b/5,
150b/7, 151a/t1, 151a/t2, 152b/8,
153a/t, 153a/t, 150b/5
c.±dür 116a/8
[=117]

cimā^ç < Ar. Çiftleşme.
c. 101a/t, 104b/t, 106b/t, 15b/4,
21b/13, 37a/13, 3a/3, 43b/4,
91b/10, 9b/12 c. eyle- 101a/t
c. itmek 15b/4, 3a/3, 43b/4,
9b/12-9b/13, 91b/10
c. itme- 21b/13
c. it- 37a/13
c.+dan 105a/t, 30a/2, 58a/12
c.+dan ve hammāma çok girmek
105a/t
c.+la 125b/12
c.+uñ 105a/t
c.+uñ teşvîşi 105a/t
[=25]

cimā^ç at < Ar. Çiftleşmeler.
c. 101a/t
[=1]

cimār^ç < Ar. Toplu kabile, süvari alayı.
c.+ı 74b/5
[=1]

cinn < Ar. Cin, gözle görülmez bir
mahluk.

- c.+ler 105b/t
[=2]
- cinân** < Ar. Cennetler, uçmaklar, bahçeler.
c. 126a/13
c.-ı cennet Cennetin bahçeleri
126a/13-126b/1
[=2]
- cins** < Ar. Çeşit, soy, tür.
c.+i 142b/t, 142b/t
[=2]
- cūd** < Ar. El açıklığı, cömertlik.
c. 143b/t, 144b/t
c. it (d)- 143b/t, 144b/t
[=4]
- cühūd** < Ar. Yahudi.
c. 158b/4
[=1]
- cum^ʿa** < Ar. Cuma, perşembeden sonra gelen gün.
c. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t,
107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t,
107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 111a/9, 113a/t, 124a/12, 140a/3,
140a/3, 150a/t, 151a/t2, 24a/8, 4a/5,
83b/1, 94b/13
c. günü 140a/3, 83b/1-83b/2,
4a/5, 24a/8, 94b/13
c. rüz 100b/t, 100b/t
c. şeb 100b/t, 100b/t, 100b/t
[=71]
- cümel** < Ar. Harflerin sayı kıymetine göre ölçülmesi, hesaplanması.
c. 150a/t, 150b/6
[=2]
- cümle** < Ar. Bütün, hep.
c. 103b/t, 104b/t, 106a/t, 106b/t,
114a/3, 11b/5, 123b/1, 124a/8, 129a/4,
129a/7, 131a/4, 131b/4, 132b/13,
132b/13, 133b/2, 134a/6, 136b/3,
138b/9, 158b/8, 15a/10, 17b/3, 22a/11,
30b/10, 47b/13, 48b/6, 62b/7, 72b/8,
83a/9, 89a/2, 92a/12, 93b/2, 96a/1
c. acı şular 106a/t
c. ʿālem 83a/9-83a/10
c. ʿālemiñ pādīşāhı 15a/10
c. anbārılar 129a/7
c. ʿāyānuñ maʿlūmı 131a/4
c. Ceyhūn ve Nīl, Furat
ırmağların 158b/8
c. deñiz ve kuru cānavarların
rızkı 132b/13-133a/1
c. düşmānlar 48b/6
c. eşyā 92a/12
c. fenn 133b/2
c. hayvān 22a/11
c. hayvānātın beñzeri 106b/t
c. ħubūbāt 89a/2
c. iş 136b/3
c. kamer 124a/8
c. kuşlar 104b/t
c. maħlūkāt 131b/4
c. müslümānlar 93b/2-93b/3
c. niʿmet 62b/7-62b/8
c. yer yüzi 129a/4
c. yıldızlar 134a/6
c. taħıl 72b/8
c.+mizi 135b/4
c.+si 155a/3, 155b/5, 158b/12
c.+sinden 153b/2-153b/3
[=59]
- cüñdī** < Ar. Askerî süvari, ata iyi binen, binici.
c.+ler 76a/5
[=1]
- cürm** < Ar. *cerm* Kesme.
c. 124a/2, 124a/2, 124a/2,
124a/3, 124a/3, 124a/3, 124a/6, 124a/7,
124a/7, 124b/ş
c.-i āf-tāb 124b/ş
c.-i arz 124a/2, 124a/3, 124a/6
c.-i arzā irişüp 124a/7
c.-i kamer 124a/2, 124a/3
c.-i şems 124a/2, 124a/3, 124a/7

c.-i şems ile cürm-i kamer ortası
124a/2, 124a/3-124a/4
[=22]

cüvānān < Far. Genç, taze delikanlılar.
c. 36b/4
[=1]

cüz < Ar. Elifbe, tebareke, amme
cüzleri gibi evvelce mahalle
mekteplerinde okunan küçük okul
kitabı, kısım, bölüm.
c. 163b/13
[=1]

-Ç-

çadır < Far. *çāder* Çadır.
ç. 157a/13
[=1]

çağır- Çağırmaq.
ç.-a 158a/2
[=1]

çāh < Far. Kuyu, çukur.
ç. 120a/6, 128b/7, 129b/9,
133b/12, 152b/8, 96b/9
ç.-ı devletiñ şebātın beķāsın iste-
120a/6
ç.-ı manşub işleri 129b/9
ç.-ı manşub 133b/12
ç. issi ol- 152b/8, 96b/9
[=11]

ça'ir < *çay~çiy +(i)r* Çayır, yeşillik yer.
ç. 125b/5, 126a/10
ç. çimen 125b/5, 126a/10
[=4]

çakal < Far. *şagal* Sürü halinde
yaşayan, kurttan küçük bir yaban
hayvanı, çakal.
ç. 87a/7
[=1]

çal- Bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti
çalıştırmak.
(saz) ç.-maķ 135a/13
[=1]

Çalıķiyye Yer adı.
ç. 98b/2
[=1]

çalın- (DS.) Yaralanmaq.
ç.-ur 106b/t
[=1]

çalış- 1. Çalışmaq, emek harcamak.
ç.-up 163b/5
2. Vuruşmaq, çarpışmaq.
ç.-ur 77a/8
ç.-ur ol- Savaşmaq 77a/8
[=3]

çalışıl- Çarpışılmak, vuruşılmak.
ç.-maķ 70a/10
[=1]

çalkoyun Sirtüstü.

ç. 112b/t, 113a/t, 11a/9, 17b/8,
25b/6, 32a/9, 38b/11, 52b/2, 5a/12,
60a/4, 69a/2, 76b/11, 85a/5, 45b/5
[=14]

çapik *meç.* Çabuk, hızlı.
ç. 132a/12
[=1]

çardak < Far. *çār* + Ar. *tāk* Çardak,
ağaç dallarından örölmüş barınak.
ç.+da 149a/13
[=1]

çāre < Far. Yardım, tedbir.
ç. 132a/13
ç. bulma- 132a/13
[=2]

çāsūs < Ar. *cāsūs* Casus, ajan.
ç.+lar 146b/t
[=1]

çevzehre < Ar. Kuyruklu yıldız *bkz.*
cevzehir.
ç. 45b/7
[=1]

çaylak Yırtıcılardan tavuk
büyüklüğünde bir kuş, çaylak.
ç. 101a/t, 104a/t
[=2]

çehār < Far. Dört (sayısı).
ç. 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 107a/t, 107a/t, 76a/13, 77a/2
[=14]

çehār-pāy < Far. Dört ayaklı hayvan.
ç. kırıl- 77a/2, 76a/13
[=1]

çehârşenbe < Far. Dördüncü gün, Çarşamba.

ç. 100a/3, 100a/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108b/t, 124a/11, 139b/7, 139b/7, 141b/t, 150a/t, 151a/t2, 16b/1, 23b/4, 3b/12, 83a/8, 94b/8, 97b/11, 99b/11

ç. gicesi 100a/3

ç. günü 94b/8, 99b/11

ç. gününe gel- 3b/12, 83a/8, 23b/4, 139b/7-139b/8

ç. rüz 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t

ç. şeb 100b/t

ç.+den 101a/t

[=73]

çek- 1. Tahammül etmek, katlanmak.

ç.-e 71a/9, 72b/13

ç.-eler 113a/t

ç.-meyeler 66b/3,

2. Uğramak.

ç.-üp 154a/1

[=5]

çekirge Çekirge.

ç. 103a/t, 111b/2, 112b/t, 138a/12, 142b/t, 144a/t, 144a/t, 21a/6, 25a/6, 40a/5, 54b/10, 59b/4, 68a/12, 7b/2, 7b/3, 84b/2, 85a/1, 8b/7

ç. kıp- 111b/2, 112b/t

ç. yağ- 8b/7

[=21]

çekirgelik Çekirge bolluğu, çekirgeden zarar görme.

ç. 10b/10, 4b/1, 33a/4

ç. ol- 4b/1, 33a/4

[=5]

çekiş- Tartışmak, ağız kavgası etmek.

ç.-eler 156a/7

[=1]

çekürge bkz. Çekirge.

ç. 38a/3, 64a/9

[=2]

çekürgelik bkz. Çekirgelik.

ç. 70b/3

ç. ol- 70b/3

[=2]

çerāk < Far. çerāġ Mum.

ç.+da 31a/8

[=1]

çerçici Pazar vb. yerlerde dolaşarak tuhafiyeye eşyası satan kimse, tuhafiyeci.

ç. 142b/t

[=1]

çeri/çeri Asker

ç. 110b/5, 111a/12, 34b/8, 36b/2, 39b/2, 50a/4, 53b/4, 84a/5, 84a/5, 84a/7, 86b/7, 89a/13

ç. girüp 111a/12

ç.+den 35b/12

ç.+ler 110a/6, 11a/3, 29a/7, 33a/11, 36a/4, 70b/11, 82a/5

ç.+ler tüt- 33a/11

ç.+si 110a/13, 111a/8

ç.+sine 59b/2

ç.+siyle 49b/1

ç.+ye varup 98a/6

[=27]

çerilik Asker yeri, savaş alanı.

ç. 47a/11

ç. ol- 47a/11

[=2]

çesür < Ar. cesūr Yürekli.

ç. 132a/12

ç. çapık vücūd ol- 132a/12

[=2]

çeşm < Far. Göz.

ç.+i 136b/7

[=1]

çevâhir bkz. Cevâhir.

ç. 132b/10

[=1]

çevgân < Far. Cirit oyununda atlıların birbirine attıkları değnek.

ç. 121b/7

[=1]

çevir- *mec.* Bir şeyin yönünü değiştirmek, ilgilenmemek.

- (yüz) ç.-üp 155a/9
[=1]
- çıban** *bkz.* Cıban.
ç. 89b/9
ç.+lar 112b/t
[=2]
- çihârşenbe** *bkz.* Çehârşenbe.
ç. 110b/13
[=1]
- çık-** 1. Dışarı çıkmak.
ç.-a 101a/t
ç.-alar 39b/4
ç.-arlar 37a/7
ç.-ma 83a/10
2. Ortaya çıkmak, belirtmek.
ç.-a 112b/t, 157a/7, 19b/11,
21a/8, 24b/6, 25a/7, 36a/8, 39a/4, 44b/2,
51b/2, 51b/3, 53b/3, 54b/9, 60a/13,
74a/6, 75b/12, 82b/10, 83a/4, 85a/13,
89b/10,
ç.-ar 36b/13
ç.-sa 144b/t
ç.-up 160a/1
3. Bir sebeple bulunulan yerden
ayrılmak.
ç.-a 12a/8, 19a/1, 39b/12, 49b/2,
51b/7, 52b/7, 53a/1, 56b/1, 70a/7,
88a/10, 9b/4, 8a/6
ç.-dı 101b/t
ç.-up 159b/13,
4. Niteliği ortaya çıkmak.
ç.-ar 102a/t, 30b/5, 67a/7
6. Yükselmek, yukarı çıkmak.
ç.-ar 136b/5
7. Bitmek, sona ermek.
ç.-inca 75a/10
ç.-madan 67a/8
8. Ava çıkmak.
ç.-mağ 123a/10
[=48]
- çıkar-** Çıkmasını sağlamak.
ç.-a 96b/9
ç.-ınça 129b/10
ç.-mağ 123b/6
ç.-mayalar 66b/4
ç.-urlar 101b/t
[=4]
- çırâğ** < Far. Çırac, talebe, öğrenci.
ç. 134a/5
ç. ehli 134a/5
[=2]
- çiçek** Çiçek.
ç. 89b/9
ç.+ler 126a/12, 30b/1
[=3]
- çife** < Ar. *bkz.* Cife.
ç.+si 159a/3
[=1]
- çimen** < Far. *çemen* Çimen.
ç. 125b/5, 126a/10
[=2]
- Çin** Yer adı, Çin Ülkesi.
ç. 48b/5
ç.+de 28a/10, 54b/12
ç.+deki 156b/9
ç.±dür 96b/1
[=5]
- çin-seher** < Far.-Ar. Alacakaranlık.
ç. 66a/13, 54b/13
[=2]
- çirkin** < Far. *çirkîn* Güzel olmayan,
çirkin.
ç. 95b/1
ç. ol- 95b/1
[=2]
- çobân** < Far. *çübân* Sürü otlatan kimse,
çoban.
ç. 142b/t
[=1]
- çoğ** Çok, fazla.
ç. 156a/5
ç. ol- 156a/5
[=2]
- çoğal-** Çoğalmak, artmak.
ç.-ur 10a/7
[=1]
- çok** Çok, fazla.
ç. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t,
105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 106b/t,
106b/t, 10b/13, 10b/4, 10b/6, 110a/2,
110a/5, 110a/5, 110a/6, 110b/10,
110b/12, 110b/4, 110b/7, 110b/9,
111a/13, 111a/4, 111a/6, 111b/2,

112b/t, 112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t,
113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t,
113a/t, 116a/12, 116a/3, 116a/9, 116b/8,
117a/9, 11a/6, 11b/13, 11b/3, 11b/9,
121b/12, 126a/3, 126a/5, 126b/10,
126b/12, 126b/12, 127a/1, 127b/5,
127b/7, 128a/10, 128b/13, 129a/11,
129a/12, 129a/9, 129b/1, 129b/10,
12b/4, 12b/8, 130b/4, 131b/12, 132a/7,
133a/3, 133a/7, 133b/1, 135a/2, 136a/8,
136b/13, 137b/11, 137b/12, 137b/3,
137b/4, 137b/5, 137b/8, 137b/9, 138a/1,
138a/10, 138a/12, 138a/13, 138a/4,
138a/5, 138a/8, 138b/10, 138b/11,
138b/13, 138b/2, 138b/6, 138b/7,
139a/10, 139a/10, 139a/4, 139a/5,
139b/1, 139b/12, 139b/13, 139b/2,
139b/6, 139b/8, 13a/12, 13a/13, 13a/3,
13a/5, 13a/8, 13a/9, 13b/10, 13b/7,
140a/10, 140a/11, 140a/4, 140a/4,
140a/7, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t,
143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
144a/t, 144a/t, 144a/t, 144b/t, 144b/t,
144b/t, 144b/t, 145b/t, 14a/5, 14a/6,
14b/3, 14b/5, 14b/6, 14b/8, 152b/11,
152b/9, 156a/3, 156a/5, 156b/5, 157a/6,
159a/11, 15a/1, 15a/2, 15b/7, 160a/5,
16a/10, 16a/12, 16b/13, 17a/10, 17a/12,
17a/13, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 17b/10,
17b/9, 18a/8, 18b/10, 18b/13, 18b/13,
18b/2, 18b/5, 18b/5, 18b/9, 19a/1,
19a/11, 19a/12, 19a/4, 19a/8, 19a/9,
19b/10, 19b/11, 19b/2, 20a/11, 20a/2,
20b/5, 20b/6, 20b/9, 21a/3, 21b/1,
21b/2, 21b/6, 22b/7, 22b/7, 22b/8,
23a/1, 23a/10, 23a/12, 23a/3, 23a/6,
23a/8, 23a/9, 23b/11, 23b/5, 23b/9,
24a/1, 24a/11, 24a/2, 24a/5, 24b/4,
24b/5, 24b/5, 24b/5, 24b/7, 24b/9,
25a/11, 25a/12, 25a/12, 25a/3, 25a/6,
25a/6, 25a/6, 25a/8, 25b/12, 25b/2,
25b/4, 25b/7, 25b/8, 26b/8, 26b/9,
27a/10, 27a/5, 27b/1, 27b/10, 27b/6,
27b/7, 28a/4, 28b/8, 28b/9, 29a/12,
29a/12, 29a/2, 29a/3, 29a/3, 29b/1,
29b/10, 29b/13, 29b/2, 29b/3, 29b/5,

29b/8, 29b/9, 30a/1, 30a/1, 31b/11,
31b/4, 31b/5, 31b/6, 31b/8, 32a/1,
32a/6, 32b/2, 32b/2, 32b/3, 33a/4,
33a/9, 33b/2, 33b/6, 33b/9, 34a/10,
34a/3, 34b/11, 34b/3, 34b/4, 35a/11,
35a/4, 36a/3, 36b/1, 36b/3, 36b/9,
37b/10, 37b/11, 37b/11, 38a/1, 38a/13,
38a/5, 38a/6, 38a/7, 38a/9, 38b/6, 39a/1,
39a/6, 39b/4, 3b/12, 3b/9, 40a/12,
40a/6, 40a/7, 40a/8, 40b/3, 40b/4,
40b/4, 41a/13, 41a/2, 41a/8, 41a/8,
41b/12, 41b/7, 41b/8, 42a/11, 42a/13,
42a/4, 42a/9, 42b/11, 42b/8, 43a/10,
43a/12, 43a/3, 44a/12, 44b/10, 44b/13,
44b/5, 45a/1, 45a/10, 45a/8, 45b/3,
46a/9, 46b/1, 46b/9, 47a/1, 47b/3,
47b/4, 47b/5, 48a/11, 48a/3, 48a/8,
48b/10, 48b/13, 48b/5, 48b/9, 48b/9,
49a/10, 49a/13, 49a/3, 49a/4, 49a/9,
4a/1, 4a/3, 4a/4, 4a/7, 4a/9, 4b/1, 4b/10,
4b/11, 4b/13, 4b/3, 4b/4, 4b/6, 4b/7,
4b/7, 4b/8, 50a/12, 50b/10, 50b/12,
50b/2, 50b/8, 51b/12, 51b/13, 51b/3,
51b/5, 51b/6, 51b/7, 52a/11, 52a/12,
52a/2, 52a/4, 52a/7, 52a/8, 53a/11,
53a/12, 53a/13, 53a/9, 53b/10, 53b/2,
53b/7, 53b/7, 53b/8, 54a/1, 54a/11,
54a/12, 54b/10, 54b/12, 54b/12, 54b/13,
54b/2, 54b/4, 54b/7, 55a/10, 55a/10,
55a/11, 55a/5, 55a/9, 55b/10, 55b/2,
56a/10, 56a/10, 56a/13, 56b/2, 56b/9,
57a/10, 57a/12, 57a/7, 57a/9, 57b/12,
57b/9, 57b/9, 58a/8, 58a/9, 59b/11,
59b/5, 59b/5, 59b/6, 5a/5, 5a/5, 5b/1,
5b/1, 5b/11, 5b/5, 60a/1, 60b/10, 61a/2,
61b/10, 61b/4, 62a/12, 62a/13, 62a/13,
62a/4, 62a/9, 62a/9, 62b/1, 62b/2,
62b/4, 62b/6, 63a/7, 63b/13, 64a/13,
64a/13, 64a/6, 64a/6, 64b/12, 64b/9,
65a/1, 65a/2, 65a/7, 65a/9, 65b/5, 65b/8,
65b/9, 67a/12, 67a/12, 68a/10, 68a/12,
68a/9, 68b/10, 68b/11, 68b/4, 68b/7,
69a/10, 69a/2, 69a/4, 69a/8, 69b/1,
69b/1, 69b/3, 69b/5, 6a/1, 6a/12, 6a/7,
6b/4, 70a/10, 70b/1, 70b/5, 70b/7,
70b/9, 71a/11, 71a/11, 71a/13, 71a/9,
71b/12, 72a/2, 72a/4, 72a/5, 72b/1,
73a/1, 73a/11, 73a/4, 73b/3, 73b/5,

73b/8, 74a/1, 74a/7, 74a/9, 74b/13, 75a/6, 75a/6, 76a/3, 76a/4, 76a/8, 76a/9, 76b/1, 76b/13, 76b/4, 76b/6, 76b/8, 76b/8, 77a/12, 77a/2, 77a/6, 77a/9, 77b/12, 77b/2, 77b/5, 77b/6, 77b/7, 78a/10, 78a/12, 78a/4, 78b/9, 79a/1, 79a/10, 79a/7, 79a/8, 79b/10, 79b/5, 7a/10, 7a/10, 7a/13, 7a/3, 7a/7, 7a/8, 7a/8, 7b/11, 7b/13, 80a/4, 80a/5, 80a/7, 80a/8, 80b/5, 80b/9, 81a/12, 81a/4, 81b/12, 81b/3, 81b/4, 81b/7, 81b/9, 82a/2, 82a/4, 82a/5, 83a/12, 83a/7, 83b/3, 83b/4, 83b/4, 84a/13, 84a/3, 84a/5, 84a/5, 84a/7, 84a/8, 84b/12, 84b/2, 85a/2, 85a/5, 85b/5, 85b/8, 86a/2, 86a/3, 86a/3, 86a/8, 86b/4, 86b/7, 86b/8, 87a/12, 87a/8, 87b/11, 87b/11, 87b/2, 87b/7, 87b/7, 87b/7, 88a/12, 88a/2, 88a/9, 88b/2, 88b/9, 89a/10, 89a/12, 89a/13, 89a/6, 89b/3, 89b/9, 8a/11, 8a/13, 8a/4, 8a/5, 8b/1, 8b/12, 8b/9, 90a/11, 90a/2, 90a/3, 90a/8, 91a/11, 91a/4, 91a/9, 91b/2, 91b/4, 91b/7, 91b/9, 98a/5, 9a/1, 9a/7, 9a/8, 9b/10, 9b/3

ç. ±dur 80b/13

ç. allām-ı eşkām ol- 90a/8

ç. başlar kesil- 18b/5

ç. çeri 86b/7

ç. çeri kırıl- 84a/7

ç. ekābir 14b/8

ç. erler 62a/4

ç. gemiler 85a/2

ç. hareket itmek 103b/t

ç. iklimler 68a/10

ç. ‘imāretler 79b/5

ç. işe 133b/1

ç. kararı ‘avratlar 112b/t

ç. kimesne 4a/4, 49a/3, 86b/4

ç. kimse 139a/5, 137b/11, 13b/10, 159a/11

ç. kişi 113a/t, 136b/13, 129a/12, 133a/3, 136a/8

ç. māl 152b/9

ç. māl genc issileri dahı maldan çıkarınca 129b/10

ç. mülāzimet it (d)- 117a/9-117a/10

ç. ni‘metler 116a/10-116a/11

ç. ol- 101a/t, 10b/4, 110a/5, 110a/5, 110a/6, 110b/10, 110b/12, 110b/4, 111a/13, 111a/4, 111a/6, 111b/2, 112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 11a/6, 11b/3, 11b/9, 127a/1, 128a/10, 12b/8, 130b/4, 135a/2, 137b/12, 137b/5, 137b/8, 138a/12, 138a/13, 138a/4, 138a/8, 138b/10, 138b/11, 138b/2, 139a/10, 139a/10, 139a/4, 139b/1, 139b/6, 13a/12, 13a/13, 13a/3, 13a/9, 13b/7, 140a/10, 140a/11, 140a/7, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 145b/t, 14a/6, 14b/3, 14b/5, 14b/6, 152b/11, 156a/3, 15a/1, 15a/2, 16a/10, 16a/12, 17a/10, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 17b/9, 18b/10, 18b/13, 18b/13, 18b/5, 18b/9, 19a/1, 19a/11, 19a/12, 19a/4, 19a/8, 19a/9, 19b/10, 19b/2, 20a/11, 20a/2, 20b/5, 20b/6, 20b/9, 21a/3, 21b/1, 21b/2, 22b/7, 22b/8, 23a/1, 23a/10, 23a/3, 23a/6, 23a/8, 23a/9, 23b/5, 24a/1, 24a/11, 24a/2, 24a/5, 24b/5, 24b/5, 24b/7, 24b/8, 24b/9, 25a/12, 25a/6, 25a/6, 25a/6, 25a/8, 25b/4, 25b/7, 25b/8, 26b/8, 26b/9, 27a/10, 27a/5, 27b/1, 27b/7, 28a/4, 28b/8, 28b/9, 29a/12, 29a/12, 29a/3, 29b/1, 29b/10, 29b/2, 29b/3, 31b/11, 31b/6, 32a/1, 32b/2, 33a/9, 33b/6, 33b/9, 34a/3, 34b/11, 34b/3, 34b/4, 35a/11, 35a/4, 36a/3, 36b/1, 36b/3, 37b/10, 37b/11, 38a/1, 38a/13, 38a/6, 38a/9, 38b/6, 39a/1, 39a/6, 39b/4, 3b/12, 40a/6, 40b/3, 40b/4, 40b/4, 41a/13, 41a/8, 41a/8, 41b/12, 41b/7, 41b/8, 42a/11, 42a/4, 42b/11, 43a/10, 43a/12, 43a/3, 44a/12, 44b/13, 45a/1, 45a/8, 45b/3, 46a/9, 46b/1, 46b/9, 47b/3, 47b/4, 48a/11, 48a/8, 48b/10, 48b/13, 48b/5, 48b/9, 48b/9, 49a/10, 49a/4, 49a/9, 4a/3, 4a/9, 4b/13, 4b/6, 4b/7, 4b/8, 50a/11,

50a/11, 50a/12, 50b/8, 51b/13, 51b/5, 51b/6, 52a/11, 52a/12, 52a/2, 52a/4, 52a/8, 53a/11, 53a/12, 53a/13, 53a/9, 53b/2, 53b/7, 53b/8, 54a/1, 54a/11, 54a/12, 54b/10, 54b/12, 54b/12, 54b/13, 54b/2, 54b/4, 54b/7, 55a/10, 55a/11, 55a/9, 55b/10, 55b/2, 56a/10, 56a/10, 56a/13, 56b/9, 57a/10, 57a/12, 57a/7, 57a/9, 57b/12, 57b/9, 57b/9, 58a/9, 59b/11, 5b/1, 60a/1, 60a/1, 60b/10, 61a/2, 62a/12, 62a/13, 62a/13, 62a/9, 62a/9, 62b/4, 62b/6, 63a/7, 63b/13, 64a/13, 64a/6, 64a/6, 64b/12, 64b/9, 65a/1, 65a/2, 65a/9, 65b/5, 65b/8, 68a/12, 68a/9, 68b/1, 68b/10, 68b/11, 68b/7, 69a/4, 69a/8, 69b/3, 69b/5, 6a/1, 6a/12, 6b/4, 70a/10, 70b/1, 70b/5, 70b/9, 71a/11, 71a/11, 71a/13, 71b/12, 72a/2, 72a/4, 72a/5, 72b/1, 73b/3, 73b/5, 73b/8, 74a/1, 74a/7, 76a/8, 76a/9, 76b/1, 76b/13, 76b/4, 76b/6, 76b/8, 76b/8, 77a/9, 77a/12, 77b/12, 77b/2, 77b/6, 77b/7, 78a/12, 78a/4, 78b/9, 79a/1, 79a/10, 79a/7, 79a/8, 79b/10, 7a/10, 7a/10, 7a/3, 7a/7, 7a/8, 7a/8, 7b/11, 80a/4, 80a/5, 80a/7, 80a/8, 80b/5, 81a/12, 81b/3, 81b/4, 81b/7, 82a/4, 83a/7, 83b/3, 84a/3, 84a/8, 84b/2, 85b/5, 85b/8, 86a/8, 86b/8, 87a/12, 87b/11, 87b/7, 87b/7, 88a/12, 88a/2, 88a/9, 88b/9, 89a/12, 89a/13, 89a/6, 89b/3, 89b/9, 8a/4, 8a/5, 8b/1, 8b/12, 8b/9, 90a/11, 90a/2, 90a/3, 9a/1, 9a/8, 9b/10, 137b/3-137b/4, 138a/5-138a/6, 20b/5-20b/6, 29b/5-29b/6, 3b/9-3b/10, 48a/3-48a/4, 73a/1-73a/2, 73a/4-73a/5, 74a/9-74a/10, 77a/6-77a/7, 77b/5-77b/6, 85a/5-85a/6, 87a/8-87a/9, 102a/t, 103b/t, 105a/t, 105b/t, 129a/9, 133a/7, 15b/7, 29b/13, 36b/9, 50b/12, 58a/8, 91a/11, 91a/4, 91a/9, 91b/2, 91b/4, 91b/7, 91b/9

ç. olup 110b/9, 113a/t, 113a/t, 129a/11, 137b/9, 139b/12, 75a/6

ç. ' ömr şür- 98a/5

ç. şıvaş ol- 9a/7

ç. sipāhi kırıl- 56b/2

ç. tekrār idecek 116a/9

ç. tekrār it (d)- 116b/8

ç. tekrār idüp 116a/12

ç. ulu begler kırıl- 89a/10

ç. veled düşür- 113a/t

ç. vilāyet 10b/6

ç. yigit ve kız kırıl- 87b/2

ç. zamān 121b/12

ç. zıkr ve tekrār it (d)- 116a/3-116a/4

ç.+lar 129a/7
[=1109]

çokluğ (ğ) Çok olma, fazlalık.

ç.+ı 143b/t, 144b/t, 144b/t

ç.+ına 113a/t
[=4]

çöz- *mec.* Çözmek; düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak.

ç. 146b/t

ç.-mege 145b/t, 147b/t, 148a/t, 148b/t

ç.-mege başla- 145b/t
[=6]

çul < Ar. *cūl* Genellikle kıldan yapılmış kaba dokuma.

ç. 74b/4

ç. ile örtmek 74b/4
[=2]

çulhā < Far. *cūlāh* El tezgahında bez dokuyan kimse.

ç. 142b/t
[=1]

çüş < Far. *cūş* Coşma, kaynama.

ç.+a 132a/8, 132b/9

ç.+a gel- Coşmak 132a/8, 132b/9
[=4]

çünkü < Far. Çünkü.

ç. 157b/13
[=1]

çüri- Çürümek.

ç.-se 104b/t

ç.-ye 49a/13, 42b/5
[=3]

çürü- *bkz.* Çüri-

ç.-meye 10a/8

ç.-ye 81b/13, 87a/5, 80a/4
[=4]

-D-

- d** < Ar. Derecenin kısa yazımı.
d. 103a/t, 103a/t, 104b/t, 104b/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 106a/t, 106a/t
[=9]
- da** Dahi, bile görevinde edat.
d. 134a/4, 138a/12, 64b/9,
74a/12, 74a/13
[=5]
- däbbe** < Ar. Yük ve binek hayvanı.
d. 159a/5
[=1]
- däbbetü'l-arz** < Ar. Kıyamet
alâmetlerinden olmak üzere ortaya
çıkacağı söylenen hayvanın adı.
d. 159a/5
[=1]
- dād** < Far. Adalet, doğruluk.
d. 14a/9, 52a/9
d.+ı 157b/5
d.-ı zere Kaftan gibi bir tür giysi
157b/5
d.-ı zere ile 157b/5
[=4]
- dāfi'ū** < Ar. Cenābıhak.
(yā) **d.±dur** Ey Allahım!
118a/11
[=1]
- dağ bakarı** Deve.
d. 68b/13
[=1]
- daḥi/daḥi** “dahi, dile” manasında
kuvvetlendirme edatı.
d. 100a/5, 100b/2, 114a/1,
114a/2, 114b/13, 114b/5, 115b/10,
115b/12, 116a/11, 116a/13, 116a/6,
116b/10, 116b/5, 116b/9, 117a/10,
117a/2, 117a/6, 117b/1, 117b/12,
117b/7, 118a/3, 118a/9, 118b/7, 119a/3,
119a/8, 119b/1, 119b/13, 119b/6,
120a/9, 120b/11, 120b/6, 121b/1,
122b/5, 126a/12, 126a/9, 126b/11,
126b/2, 127a/7, 127a/8, 127b/1,
127b/10, 128a/12, 128a/2, 128a/3,
128b/1, 128b/11, 128b/2, 128b/3,
128b/4, 128b/7, 128b/8, 129a/3, 129a/8,

- 129b/10, 129b/13, 129b/3, 129b/6,
130a/13, 130a/6, 130a/7, 130a/8,
130a/9, 130a/9, 130b/11, 130b/2,
130b/6, 131a/1, 131b/1, 131b/11,
131b/12, 131b/5, 131b/7, 132a/5,
132a/9, 132b/1, 132b/11, 132b/8,
133a/4, 134a/12, 134a/5, 135a/8,
136a/1, 136a/3, 136a/5, 136b/8, 136b/9,
137a/3, 138a/12, 139b/3, 139b/4,
139b/7, 139b/9, 13b/1, 148b/t, 149a/5,
150b/11, 152a/1, 152b/3, 154a/2,
154a/3, 155b/8, 156a/2, 156b/6,
157b/11, 157b/12, 159a/7, 159b/5,
15b/9, 161a/7, 162b/9, 163b/12, 164a/3,
16b/7, 17a/9, 19a/4, 1b/11, 22b/1,
23a/9, 24a/5, 24b/8, 26b/13, 27a/1,
28b/13, 2b/2, 31a/7, 31a/9, 35a/8, 37a/4,
37a/8, 38a/8, 3b/13, 3b/3, 3b/8, 43a/4,
43b/11, 45a/3, 46b/5, 66a/6, 66a/9,
66b/13, 6a/10, 6a/7, 72a/9, 74b/12,
77b/10, 88a/3, 88b/5, 90b/10, 90b/12,
90b/12, 91b/11, 92a/12, 92b/5, 92b/6,
93a/7, 94a/10, 94a/8, 95a/11, 95b/7,
96a/4, 96b/7, 97a/12, 98a/4, 98b/7,
99a/9, 99b/9, 120a/4, 73b/9, 94a/1
[=169]
- dāhil** < Ar. İç, İçeri, içinde.
d. 103a/t, 105b/t, 113b/8,
121b/10, 121b/5, 122a/12, 122a/3,
122a/7, 122b/1, 122b/11, 122b/13,
122b/8, 123a/10, 123a/5, 123b/2,
123b/8, 145b/t, 145b/t, 145b/t, 145b/t,
146a/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t,
146b/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t,
147b/t, 147b/t, 148b/t, 148b/t, 148b/t
d. ol- 105b/t, 145b/t, 145b/t,
146a/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t,
147b/t, 148b/t
d. olduğu 113b/8
d. olma- 145b/t, 145b/t, 146b/t,
147a/t, 147b/t, 147b/t
d. olmak 148b/t, 148b/t
[=54]
- dāhille** < Ar. İçine mensup.
d.±dür 114b/12
[=1]
- daḥl** < Ar. *daḥl* Girme.

d. 104a/t
[=1]
dahlü'l-eylül < Ar. Eylül ayının girmesi.
d. 104a/t
d. ve baflü'l-ıyıl 104a/t
[=2]
dā'ī < Ar. Dua eden, duacı, sebep olan.
d. 1a/7
[=1]
dā'īl *bkz.* dāhıl.
d.±dür 97a/2
[=1]
dā'im *bkz.* dāyim.
d. 2a/5
[=1]
dā'imā < Ar. *bkz.* Dāyim.
d. 134b/13, 135a/12, 163a/3
[=3]
dā'ire < Ar. Çember.
d. 1a/4, 100b/1, 112a/1, 152a/9,
45a/12, 45a/5
d.+dir 114a/6
d.+i 114a/ş
d.-i āf-tāb 45a/5
d.-i kamer 112a/1
d.-i kebse İçi doldurulmuş daire
100b/1-100b/2
d.-i māh hükmü 45a/12
d.+sidür 124b/1, 125a/1
d.+sün 153b/7
[=15]
dā'ireti'l-'adāle < Ar. Doğruluk
çemberi.
d. 1a/4
[=1]
daḳ'a *bkz.* daḳīka.
d. 69b/9
[=1]
dāḳıḳ < Far. Bir çeşit tavuk. *Bkz.* mur
d. 143a/t
[=1]
daḳīka < Ar. Bir saatlik zamanın
altmışta biri, dakika.
d. 100b/1, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,

100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t,
141a/t, 141a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
94a/3
d.±dur 114b/7, 94a/3, 94a/6
[=68]
dal (ـ) < Ar. Osmanlı alfabesinin
onuncu harfi.
d. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 107b/t, 124a/11, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150b/2, 150b/2, 150b/2, 150b/2,
150b/3, 150b/3, 150b/3, 150b/4, 150b/4,
150b/4, 150b/5, 150b/5, 150b/5, 150b/7,
151a/t1, 151a/t2, 152b/9, 153a/t, 153a/t,
150b/5
d.±dur 116b/3
d.+ına 160b/12
[=122]
dāme < Ar. “ Dâim ve bâki olsun!”
manasında kullanılan bir iyi dilek sözü.
d. 1a/6
[=1]
dānā < Far. Bilen, bilici.

- d. 133b/11, 98b/9
[=2]
- dāne** < Far. Tane, tohum.
d. 129a/4, 13b/7, 142b/t, 155a/5,
162a/4, 163a/5, 163b/14, 37a/9, 8a/5
d.+yi 127b/1
d.+lerden 66b/1
[=11]
- dāniş**- Danışmak, görüş almak.
d.-asız 163b/4
[=1]
- Dān(i)yāl** Kişi adı, Danyal Peygamber.
d. 105b/t, 22b/11, 45b/3, 47b/6,
51b/6, 53b/2, 71b/11, 79a/13, 81a/7
d. ‘aleyhi’s-selām 71b/11
[=10]
- dāniş** < Far. Bilgi, ilim.
d. 96a/5
[=1]
- dār** < Ar. Yer, yurt.
d. 134b/4
d.-ı kebīr ol- 134b/4
[=2]
- darb** < Ar. Vurma, çarpma, kuvvet.
d. 20a/1, 31b/4, 34b/7, 96b/2
d.-ı destile 31b/4
d.-ı menzil 96b/2
[=6]
- dārr** < Ar. Zarara sebep olan, zararlı.
d.±dur 120b/8
(yā) d.±dur 120b/8
[=1]
- dāsītān** < Far. Destan, şöhret.
d. 134a/13
d. ol- 134a/13
[=2]
- da‘vet** < Ar. Çağırma, ziyafet.
d. 122b/10, 155a/10, 155b/3
d. itmek 122b/10
d. kııl- 155a/10-155a/11
[=5]
- Dāvud** < Ar. Peygamber adı.
d. 58b/13
d. ‘aleyhi’s-selām 58b/13
[=2]
- dāyim** < Ar. Devamlı, sürekli.
d. 116b/3, 116b/4, 121a/13,
127a/1, 132a/1, 134b/4, 134b/6, 135a/3,
135a/4, 135b/13, 135b/2, 135b/6,
135b/8, 136a/12, 136a/4, 136b/11,
137a/3, 137a/5, 138a/10, 138b/1,
138b/13, 138b/9, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
66a/10, 74b/1, 91b/4, 99a/10
d. gıdalar 91b/4
d. huşūmet 153a/t
d. muḥabbet 153a/t, 153a/t
d. ol- 138b/9
[=49]
- de** Dahi, bile görevinde edat.
d. 158b/2, 24a/5, 24b/1, 3b/7,
7b/1, 83b/9
[=6]
- de-** Demek, söylemek.
d.-mişlerdür 8a/1
d.-rler 103a/t, 29b/11, 36b/5,
58a/5, 65b/10, 74a/11, 82a/7, 92b/8
d.-yim 135b/3
d.-yü 29b/11, 82a/7
[=12]
- debbāg** < Ar. Tabak, sepici, deri terbiye eden kimse.
d. 142b/t
[=1]
- deberān** < Ar. *astr.* Menzil, yıldız adı, ayın dördüncü durağı.
d. 102a/t, 105a/t, 10b/1, 115a/t,
116b/2, 145a/t, 145b/t, 145b/t, 51a/11
d. menziline ol- 116b/2
d. yıldızı 102a/t, 10b/1, 51a/11-
51a/12
[=13]
- deccāl** < Ar. Kıyametten az evvel çıkacak ve Hz. İsa tarafından öldürülecek olan yalancı, zararlı şahıs, yalancı mesih.
d. 157b/12, 158a/8
d. bu ḥālī görüp 158a/8
d.-i la‘īn 157b/12
[=4]

- def** < Ar. Savma, ortadan kaldırma.
d.+i 116a/13
[=1]
- def a** < Ar. Kere, kez.
d.+sı 116a/9
[=1]
- deffâf** < Ar. Def çalan.
d. 142b/t
[=1]
- defîne** < Ar. Define, yere gömülmüş değerli eşya.
d.+de 136a/4
[=1]
- defterci** < Far.+Tr. Defter satan, yapan veya defter tutan kimse.
d. 142b/t
[=1]
- deg-** Dokunmak, ilmek.
d.-e 111b/3
d.-meye 130b/4
[=2]
- degil** Değil.
d. 50b/11
d.±dür 123b/1, 142a/t, 155b/2
[=4]
- degin** Kadar, dek.
d. 102b/t, 12a/5, 12a/6, 12a/8, 162a/12, 162b/3, 163b/3, 18a/11, 18b/2, 19b/1, 21a/8, 27b/1, 27b/4, 27b/6, 47b/2, 47b/6, 54b/6, 54b/9, 58b/3, 59b/7, 62a/11, 67b/1, 70b/3, 71a/7, 75a/9, 77b/1, 79a/12, 7a/6, 87a/6, 87b/1, 87b/5
[=31]
- değiş-** Değişmek, yerine başka bir şey koymak.
d.-ür 92a/1
[=1]
- degme** Herhangi bir, rastgele.
d. 136b/8
d. yer 136b/8
d.+ler 134b/3, 136a/12
[=4]
- degül** *bkz.* degil.
d.±dür 146a/t
[=1]
- degürmi** DS. Yuvarlak.
d. 77a/1
[=1]
- degürmilik** DS. Kare veya yuvarlak şekilli yüzey.
d. 141b/t
[=1]
- dehr** < Ar. Dünya.
d. 129a/1
d. içi 129a/1
d.+iñ 135b/1
[=3]
- dek** Dek, kadar.
d. 101a/t, 102a/t, 132b/3, 13a/9, 39a/12, 47b/7
[=6]
- dağāyık** < Ar. Anlaşılması güç şeyler, dakikalar.
d. 119b/4
[=1]
- delâlet** < Ar. İşaret, delalet.
d. 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 137a/11, 139a/7, 141b/t, 142a/t, 142b/t, 143a/t, 67b/12, 67b/2, 67b/3, 67b/4, 67b/5, 67b/5, 67b/6, 67b/7, 67b/8, 67b/9
d. it (d)- Göstermek 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 142b/t, 143a/t, 67b/2, 67b/3, 67b/4, 67b/5, 67b/6, 67b/7, 67b/8, 67b/9, 67b/5-67b/6
d. itdügi edyān 141b/t
d. itdügi ta'amlar 142a/t
d. iden eşyā 137a/11, 139a/7
d.+i 137b/2
d.+ini 143b/h
[=51]
- delici** Delme işini yapan.
d. 142b/t
[=1]
- delil** < Ar. Tanık, işaret.
d. 141b/t
d. it (d)- İşaret etmek, göstermek 141b/t
[=2]
- delim** Çok, bir çok.
d. 110a/13, 110a/4, 110b/8, 111a/11, 14a/6, 38b/2, 46b/5, 63a/10,

68b/2, 73a/10, 74a/1, 76a/8, 9b/9, 110a/9

d. kanlar 38b/2

d. ol- Fazla olmak 110a/13, 110a/4, 111a/11, 14a/6, 68b/2, 73a/10, 74a/1, 9b/9, 110a/9-110a/10

[=24]

deliv < Ar. *delv astr.* Burç adı, kova.

d. 114a/ş, 115a/t, 115a/t, 120a/9, 120b/1, 123b/2, 132a/4, 132a/5, 132b/6, 138b/12, 140b/t, 143a/t, 143b/t, 144a/t, 144b/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 22a/9

d. burcu 120a/9, 123b/2, 132a/5, 22a/9

d. burcunda ol- 120b/1

d. şuyı gibi 132b/6

d.±dür 133a/10h

[=26]

delü Deli.

d. 16b/10

d. ol- 16b/10

[=2]

dem < Ar. Kan.

d. 103a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 76b/8

d.-i fāsīd Bozuk, kötü kan 103a/t

[=7]

dem < Far. Nefes, an, zaman.

d. 132a/3, 133b/2, 136a/7, 154b/13,

d. ol- An olmak 136a/7

d.+de 131b/4

[=6]

demet < Ar. Ebcad hesabı gibi belli bir hesap dahilinde bir araya getirilmiş harflerden oluşmuş anlamsız kelimelerdir.

c. 153a/t

[=1]

demür Demir.

d. 95b/7

d. ma^c deni 95b/7

d. ma^c deni ve kurşun ma^c deni 95b/7

[3]

demürçü Demir satan, demir eşya yapan, onaran kimse, demirci.

d. 142b/t

[=1]

denli Denli, kadar.

d. 142b/t

[=1]

denlü *bkz.* denli.

d. 142b/t

[=1]

deñiz Deniz.

d. 132b/13, 133a/5, 16a/13, 3a/9, 84b/4

d. kenârı 84b/4

d. seferi 16a/13

d. seferi ile 133a/5

d.+de 133a/6

d.+ler 103a/t, 37a/8

d.+ler bulan- 37a/8

d.+lerde 103a/t, 112b/t, 62b/2, 64a/10, 72a/10

[=17]

depele- Öldürmek, yok etmek.

d.-rler 105a/t

d.-yüp 158b/4

[=2]

depre- DS. Hareket etmek, kıvıldanmak.

d.-digi yeriñ begleri 82a/4

d.-dügüni 57a/5, 9b/1

d.-dügüni 29b/4

d.-se 21b/5, 29b/5, 29b/9, 36b/1, 43a/8, 50a/13, 50b/8, 65a/1, 65a/10, 65a/5, 81b/11, 9b/2

d.-ür 30b/1, 43a/13

d.-ürken 21b/4, 43a/9, 50b/3, 50b/6, 57b/3, 57b/5, 65a/13, 65b/3, 82a/1

d.-ürse 57a/12, 74a/8, 82a/3, 90a/10, 9b/2

[=32]

depreş- Hareket etmek.

d.-e 27b/3, 29a/7, 34a/13, 49b/11, 53b/4, 56b/4, 70b/11, 89a/8

d.-üp 22b/12

d.-ür 75a/13

[=10]

der- Toplamak.

d.-mege 10a/6

[=1]

der- < Far. –de, içinde anlamında Farsça edat.

d. 125a/ş, 125b/1, 133a/10, 133b/8, 134a/7, 134b/8, 135a/7, 135b/7, 143a/t, 95b/1, 96a/7, 96b/10, 97b/1, 98a/8, 98b/9, 99a/12

[=16]

der-beyân < Far. Beyanında, konusunda.

d. 125b/1, 133a/10, 133b/8, 134a/7, 134b/8, 135a/7, 135b/7, 143a/t, 95b/1, 96a/7, 96b/10, 97b/1, 98a/8, 98b/9, 99a/12

d.-1 burc-ı eşnâ-i ‘aşeri 125b/1

d.-1 şıfat-ı kıamer 136b/4, 96b/10-96b/11

d.-1 şıfat-ı merriḥ 134a/7, 97b/1

d.-1 şıfat-ı müşteri 133b/8, 98b/9

d.-1 şıfat-ı şems 134b/8, 96a/7

d.-1 şıfat-ı ‘uṭarid 135b/7, 98a/8

d.-1 şıfat-ı zuḥal 133a/10, 95b/1, 95b/2

d.-1 şıfat-ı zühre 135a/7, 99a/12

d.-1 zâyice 143a/t

[=32]

derd < Far. Gam, keder.

d. 128b/4, 137b/3, 39a/11, 72a/2, 88b/8

d.-i hicrân ol- 137b/3

d.-i hüsn 128b/4

d.-i miḥnet 39a/11

d. ile 135b/6

d.+inde 133b/12

[=10]

dere Dere.

d.+lerde 137b/3

[=1]

derece < Ar. Derece

d. 101b/t, 101b/t, 102b/t, 102b/t, 103b/t, 103b/t, 104b/t, 104b/t, 106b/t, 106b/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 112a/ş1, 112a/ş10, 112a/ş11, 112a/ş12, 112a/ş16, 112a/ş17, 112a/ş18, 112a/ş19, 112a/ş2, 112a/ş20, 112a/ş21, 112a/ş23, 112a/ş24, 112a/ş25, 112a/ş26, 112a/ş27, 112a/ş28,

112a/ş3, 112a/ş30, 112a/ş4, 112a/ş5, 112a/ş7, 112a/ş8, 112a/ş9, 125b/2, 126a/7, 127a/5, 129a/2, 130a/5, 130b/10, 131a/13, 132a/4, 132b/7, 140a/13, 140b/t, 140b/t, 140b/t, 141a/t, 145a/t, 127b/9, 128a/11, 129b/5, 94a/2, 94a/7, 94a/8

d.+dür 114b/7, 94a/2

d.+sini 125b/3

[=97]

der-gâflet < Far.+Ar. Gâflet içinde.

d. 101a/t

[=1]

dergâh < Far. Tekke, kapı önü.

d. 153b/11, 155a/7

d.-1 pâdişâh 153b/11

d.-1 pâdişâhdan ne fermân vârid ola diyü 153b/11-153b/12

d. peydâları 155a/7

[=5]

deri Organ adı, insan ve hayvan vücudunu örten örtü, ten, deri.

d. 142b/t, 142b/t

d.+si 130a/8

[=3]

deril- Toplanmak, bir araya gelmek.

d.-üp 61a/3

[=1]

derletme Terleme, tifo hastalığı.

d. 42b/10, 88a/13

[=2]

dermân < Far. Çare.

d. 133b/12

d. kııl- Çare olmak 133b/12

[=1]

derûn < Far. İç, içeri, içten gelen, derin

d. 162a/2, 163a/1, 164a/2

d. dil Gönlün içi 164a/2

d. dilden selâmlar ve ḥayr du‘âlar olunduğdanşoñra 164a/2-164a/3

d. soḥbet üzere 162a/2

d. şöhet ve meveddet birle
163a/1-163a/2
[=7]

deryā < Far. Deniz.

d. 101a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
103a/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t,
105a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 10a/6,
155a/13, 159a/2

d.±dur 101a/t, 105a/t

d.-ı ʿUmmān 159a/2

d.+da qarada sefer 123b/8-
123b/9

d.+da sefer itmek 122a/9-
122a/10

d.+lar 132b/9, 157b/3, 159b/8

d.+lar ve ırmağlar 157b/3

d.+sında 155a/12

[=27]

der-zemīn < Far. Yeryüzünde.

d. 125a/ş

[=1]

derzī < Far. Terzi.

d. 142b/t

[=1]

dest < Far. 1. El.

d. 161a/6

d. ve pāy 161a/6

d.+iñle 160b/5

2. Üstünlük, galebe.

d.+ile 31b/4

[=4]

devābb < Ar. Yük ve binek hayvanları.

d. 73a/1

d. kırıl- 73a/1

[=2]

devām < Ar. Daim olma, sürme, sebat.

d. 116b/4, 121a/5, 123b/7

d. dile- 116b/4-116b/5

d.-ı ğmā 121a/5

d.-ı şebātī murād olunan işler
123b/7

[=6]

deve Deve.

d. 4b/11

[=1]

deveci Deve kiralayan, güden kimse.

d. 142b/t

[=1]

deve kuşu Deve kuşu.

d. 159b/1

d. yumurdası 159b/1

[=2]

devlet < Ar. Devlet.

d. 144b/t, 96a/5, 98a/5

d. şāhibi ol- 98a/5

d.+e 152b/9

d.+üñ 120a/6

[=6]

devletlü < Ar.+Tr. Devlet sahibi.

d. 152b/10

d. ol- 152b/10

[=2]

devlüñgeç Çaylak türünden bir alıcı kuş.

d. 3b/2

[=1]

devr < Ar. Dönme, dolaşma.

d. 114a/8, 114b/6, 141a/t, 153b/7

d. ed- Dönmek 93a/6

d. it (d)- Dönmek 114b/6

d. idüp 153b/7

d. itdügi 141a/t

[=8]

devri'l-kamer < Ar. Ayın dönüşü.

d.+i 114a/8

[=1]

devşirme Toplama, derleme.

d.+ge 3a/10

[=1]

deyyān < Ar. Mükafatlandırın veya cezalandırın, Tanrı.

(yā) d.±dur 116b/3

[=1]

dıraht < Far. Ağaç.

d. 102a/t, 106b/t

[=2]

dırāz < Far. *derāz* Uzun.

d. 128b/13

[=1]

di- Demek, söylemek.

d.-di 129b/4

d.-dim 62b/9

d.-digüm 86a/12

d.-digümüz 57b/13, 79b/6,
47b/13, 50a/7, 58a/1, 74a/10, 33b/3,
46b/10, 71b/7

d.-digümüz cümle eşyalar
47b/13-48a/1

d.-dükleri 30b/6, 30b/9, 37a/5

d.-düklerine 31a/1

d.-mek 103a/t, 106b/t, 106b/t

d.-mek ol- 103a/t

d.-miş ki 23a/3

d.-mişler 21b/10, 38b/9, 49b/4,
53b/1, 61a/3, 65a/7, 74a/12, 94a/7

d.-r 159b/11, 51b/6, 53b/3,
60a/6, 71b/12, 79a/13, 81a/7, 45b/3,
47b/6, 154b/11, 154b/7, 155a/3

d.-r ki 22b/11, 22b/11

d.-rler 102a/t, 102b/t, 105a/t,
106a/t, 135a/8, 142a/t, 154a/12, 155a/6,
155a/7, 159a/5, 15b/11, 15b/3, 21b/13,
22a/2, 22a/4, 29b/12, 31a/13, 31a/6,
36b/6, 37a/10, 37a/10, 37a/6, 3a/2, 3a/8,
43b/11, 43b/2, 50b/10, 51a/5, 58a/6,
58a/7, 58b/8, 65b/11, 6a/9, 82a/8, 82a/8,
91b/1, 92a/11, 92a/11, 92a/13, 92a/2,
92a/4, 92a/6, 92a/7, 92a/9, 92b/4, 92b/4,
21b/8, 9b/12

d.-rse 136a/8

d.-ye 158a/5

d.-yeler 158b/1

d.-yelüm 135b/6

d.-yüp 120a/12, 119b/12, 120b/3

[=97]

dik Dik, yatık olmayan.

d.-ine 112b/t, 113a/t, 77a/2

[=3]

dik- 1. Dikmek, yetiştirmek için bir
bitkiyi toprağa yerleştirmek.

d.-enler 96b/12

d.-me 145b/t

d.-mek 101a/t, 122a/1, 123b/11,
149a/13, 96b/5, 99a/8

d.-seler 93a/12

2. (Gözünü) bir yere
sabitlenmek.

d.-üp 153b/11

[=10]

dikme Dikerek yapılmış.

d. 51b/2

d. tokuma esbāblar 51b/2-51b/3
[=1]

dil < Far. 1. Gönül.

d.+den 164a/2

2. Dil, tat alma organı.

d.+i 130b/2

3. Lisan.

d.+ince 105a/t, 15b/3, 21b/8,
29b/12, 36b/6, 43b/2, 58a/6, 58a/6,
92a/11, 92a/11, 65b/11

d.+inçe 3a/2

[=14]

dile- Dilemek, istemek, arzu etmek.

d.-mek 98b/7, 119b/12, 118a/12,
135b/5

d.-nen dilek ve maşşūd 117b/10

d.-rsen 66a/4, 67a/3

d.-rseñ 113b/5

d.-rsiz 135b/6

d.-señ 116b/1

d.-ye 116b/5

d.-yeler 115b/10, 116a/13,
116a/4, 117b/4, 118b/10, 118b/6,
119a/12, 119b/9, 120a/12, 120b/4

[=21]

dilek İstek, talep.

d. 117b/10

d. için 126b/9

[=2]

dilekce İsteğe göre, istenildiği gibi.

d. 67a/10

[=1]

dilkü Tilki.

d. 78a/10

d.+ye 14b/6

[=2]

dimāğ < Ar. Beyin.

d.+da 154b/8

d.+ına 155a/8

[=2]

Dimişk < Ar. Şam.

d. 71b/3

[=1]

dīn < Ar. Allah'a inanma ve bağlanma,
din.

d. 141b/t, 141b/t, 152b/9, 156b/6

- d.-i İslām** İslam dini 141b/t,
156b/6
d.+de 141b/t
d.+i ile 141b/t
[=8]
- diñle-** Dinlemek.
d. 133b/10, 135b/11
[=2]
- diraḥṣān** < Far. Parlak, parlayan.
d. 106b/t
[=1]
- diri** Diri, canlı.
d.+ler 158a/13
[=1]
- diril-** Dirilmek, canlanmak.
d.-eydiñiz 158b/1
[=1]
- dişi** Dişi.
d. 128a/4, 131a/6, 145b/t, 146a/t,
146b/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t,
147b/t, 147b/t, 148a/t
d.±dür 97a/1, 98a/12, 99b/2
d.+siyle 98a/12
d.+siyle dişi 98a/12
[=17]
- ditretme** Titretme.
d. 58a/8, 77b/2
[=2]
- dīv** < Far. Dev, şeytan.
d.+ler 134b/1
[=1]
- dīvān** < Ar. Büyük meclis.
d. 135b/12, 161a/8
[=2]
- dīvār** < Far. Duvar.
d. 114b/4, 142b/t
d. delici 142b/t
d.+lar 122a/4
[=4]
- diyār** < Ar. Memleket, ülke.
d.+ları 22b/6
d.+larıñ 160a/5
[=2]
- Diyār-ı bekir** < Ar. (Far. terkip) Yer adı.
d. 54a/7, 71b/4, 73b/9, 81b/3,
85b/13
- d. ili 71b/4, 73b/9, 81b/3, 85b/13
d.+de 65a/9, 4b/11
[=11]
- diyü** Diye.
d. 153b/12, 163a/16, 22a/6,
59a/3
[=4]
- diz** Diz.
d.+lere 123b/5
[=1]
- doğ-** *bkz.* toğ-
d.-arsa 130a/11
d.-duğımı 77b/8
d.-unca 128a/3
[= 3]
- dol-** Dolmak.
d.-a 78a/4
d.-ar 127a/9
[=2]
- dolaş-** Dolaşmak.
d.-urlar 154a/11
[=1]
- don** Giysi.
d.+ların 129b/9
[=1]
- doñ-** Donmak, katı hale gelmek.
d.-mağa 105b/t
[=1]
- dost** < Far. *dōst* Dost, arkadaş.
d. 50b/5
d. ol- 50b/5
d.+lar 148b/t
d.+lara 118a/13
d.+lar mābeyni 148b/t
d.+ların 161a/13
[=6]
- dög-** Dövmek.
d.-eler(deñeler) 127b/3
[=1]
- dök-** Dökmek, akıtmak.
d.-e 86a/3
d.-eler 66a/10
d.-esin 66a/6
d.-mege 129b/8, 97a/13
d.-mek 134a/11, 26b/3, 41a/8,
52a/2, 6a/6, 6b/4
d.-mekden 123a/3
[=12]

dökücü Dökme işini yapan.

(kan) d. 129a/13

[=1]

dökül- Dökülmek, düşmek.

d.-dügi yirde 77b/7

d.-dügünü 53a/2, 69a/13, 77b/3

d.-e 12b/4, 138b/7, 18b/5, 20a/3, 25b/12, 33b/12, 38b/3, 46b/5, 50b/4, 52a/11, 56b/10, 5b/10, 61a/6, 61b/4, 63a/11, 63b/10, 64b/11, 64b/3, 69b/2, 70b/5, 72a/3, 80a/8, 81a/7, 82a/2, 85a/13, 87b/10, 9a/7

d.-en 53a/5

d.-en yıldız 53a/5

d.-mek 113a/t, 27a/10, 27a/13, 28a/2, 38a/6, 45b/10, 53a/4, 54a/11, 55a/5, 73a/1, 73b/13, 73b/3, 75b/13, 79b/13, 84a/6, 85b/8, 86a/11, 90a/2

d.-se 18a/3, 26a/1, 53a/3, 5b/9, 60b/5, 85b/3

[=57]

dökün- Dökülmek, dökmek.

d.-se 31a/8

[=1]

döl (DS) 1. İnek, koyun, keçi, köpek, kedi gibi hayvanların yavruları(Afyon), 2. Kuzu ve oğlak sürüsü (Amasya).

d. 3b/4

[=1]

dön- 1. Dönmek.

d.-er 102b/t, 127a/7, 127b/10, 128a/12, 129a/3, 129b/6, 130a/6, 130b/11, 131b/1, 132a/5, 132b/8

2. Bir hale benzemek, çevrilmek.

d.-er 129a/4, 132a/9

d.-erse 114a/5

[=14]

döndür- 1. (yazı) Çevirmek.

d.-diler 152b/3

2. (yüz) Çevirmek.

d.-eler 86b/13

[=2]

dörd *bkz.* dört.

d. köşelilik 141b/t

d.+üne 7a/6

d.+üne degin 7a/6

[=3]

dörder Dört sayısının üleştirme sayı sıfatı, dörder.

d. 157a/10

[=1]

dördüncü Dört sayısının sıra sayı sıfatı.

d. 111b/9, 134b/9, 22a/2, 36b/12, 43b/9, 5a/6, 74b/7, 82b/1, 93b/5, 93b/9, 96a/7, 47a/12, 93b/12

d. faşıl 5a/6

d. felek 134b/9

d. gün 111b/9, 22a/2, 74b/7, 82b/1, 47a/12, 93b/12

d. kat gök 96a/7-96a/8

d.+sinde 7b/7

[=23]

dört Dört (sayısı).

d. 106b/t, 106b/t, 143a/t, 14b/13, 151b/7, 153b/12, 153b/12, 153b/9, 154a/13, 154b/2, 154b/2, 158b/4, 159a/4, 15a/6, 18a/4, 49a/1, 55b/7, 61b/13, 64a/2, 70a/4, 88b/10, 8b/8, 90b/7, 91a/1

d. ayaklı 159a/4

d. ayaklı cānavarlar kırıl- 8b/8

d. ayaklı saçı âdem saçı gibi bir cānavar 159a/4-159a/5

d. ayaklı 14b/13, 15a/6, 18a/4, 49a/1, 55b/7, 64a/2, 88b/10

d. ayaklı kırıl- 14b/13, 18a/4, 49a/1, 55b/7, 70a/4, 61b/13-62a/1, 88b/10

d. biyâdeniñ eli 153b/12

d. faşıl 90b/7

d. kemend gibi 154b/2

d. kemend ol- 153b/12

d. nefer kimesne 151b/7

d. piyâde 153b/9

d. yıl 158b/4-158b/5

d. yıl geçüp 106b/t

[=49]

dört yüz Dört yüz (sayısı).

d. 119b/11

d. kerre diyüp 119b/11-119b/12

[=2]

dört yüz seksân tokuz Dört yüz seksen dokuz (sayısı).

- d. 118b/13-119a/1
d. kerre tekrār idüp 118b/13-119a/1
[=2]
- dövüş** Dövüş, kavga.
d. 3b/4
[=1]
- du‘ā** < Ar. Dua, niyaz, yalvarma.
d. 151b/11, 160b/5, 160b/8, 2b/1
d. eyle- 160b/8
d. idüp 160b/5
d. ile 2b/1
d.+lar 162a/2, 163a/2, 164a/2
[=10]
- duḥa** < Ar. Kuşluk vakti.
ḍ. 125b/6
[=1]
- duḥūl** < Ar. İçeri girme, belirme.
d. 102b/t, 103b/t, 105a/t, 123a/8, 146a/t
d.-ı ḥaṣarāt 105a/t
[=6]
- duḥūlū’l-nebī’** < Ar. Peygamberin belirmesi, dahil olması.
d. 102b/t, 103b/t
d. ‘ a.s. 102b/t
[=1]
- duman** Duman, sis.
d. 42a/11
d. olsa 42a/11
[=2]
- dūr** < Far. Uzak.
d. 154a/2
d. kıl- 154a/2
[=2]
- dur-** Durmak.
d.-a 10a/7, 121b/12
d.-alar 81b/5
d.-duḡça 149b/h
d.-maya 129b/2, 129b/3
d.-maz 129b/3, 134a/8, 135b/10
d.-ur 113b/2, 113b/6, 114b/5, 115b/2, 133a/11, 133a/8, 133b/9
[=16]
- durı** Duru, berrak.
d. 160b/2, 160b/8
- [=2]
- dut-** 1. Şeklini almak.
d.-ar 130b/12
2. Tutmak, yapmak, ele almak.
d.-arsa 128a/8
[=2]
- dutul-** (Ay) tutulmak.
d.-duḡda 52a/5
[=1]
- dü** < Far. İki.
d. 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t
[=12]
- dükeli** Bütün, hepsi.
d. 110a/3, 158a/11, 158b/9, 159b/1, 48a/3, 59a/7, 76a/12, 78b/9, 90a/7, 97b/7
d. aḥcer-i aḥmer 97b/7
d. ‘ âlem 158a/11
d. nesne 90a/7-90a/8
d. taḥıl 78b/9-78b/10
d. yer yüzünde olan nebātāt 158b/9
d. yir 48a/3, 76a/12
d. yirler 110a/3
[=18]
- dümük** İş güç, meşgale.
d. 71b/9
d. ol- 71b/9
[=2]
- dün** Gece
d. 100a/t, 109a/t, 109b/t, 130b/9, 75a/3, 82a/3, 94b/1, 94b/10, 94b/13, 94b/4, 94b/7, 95a/2, 95a/5
d. içi 75a/3, 82a/3
d. yarısı 94b/1, 94b/10, 94b/13, 94b/4, 95a/2, 95a/5, 94b/7
d. yarusı 100a/t, 109a/t, 109b/t
[=25]
- dün gün** Gece gündüz.
d. 130b/9
[=1]
- dünyā** < Ar. Dünya.
d. 127b/11, 134a/1, 149b/h, 154b/5 d. durduḡça 149b/h
d. işi 134a/1

d.+da 134b/5, 158b/10
d.+dan 154b/3, 155a/9, 21b/6,
33b/12, 40b/10, 51a/11, 51a/2, 6a/3,
78a/3, 79b/9, 97b/9, 98b/1, 99a/4, 99b/6
d.+dan git- Ölmek, vefat etmek
51a/2
d.+dan yüz çevirmiş ol- 154b/3
d.+nuñ 101b/t
d.+nuñ yüzi 101b/t
d.+ya 58b/9, 82b/2, 82b/3,
93a/10
d.+ya gel- Doğmak 58b/9,
82b/2-82b/3, 82b/3-82b/4
[=32]
dünyāvī < Ar. Dünya ile ilgili, dünyaya
ait, dünyevî.
d. 118b/5
[=1]
düpdüz Dümdüz.
d. 75a/7
[=1]
düpüren- Gümbürdemek.
d.-ir ise 9b/5
[=1]
dür- Toplamak.
d.-erler 105a/t
[=1]
dürdün- Vücuda koku, yağ gibi şeyler
sürünmek.
d.-mek 101b/t
[=1]
dürer < Ar. Büyük inci taneleri.
d. 1b/9
d.-i taḥiyyāt ve şalāvāt 1b/9
[=2]
dürger < Far. Dülger, bir binanın tahta
olan kısımlarını yapan usta.
d. 142b/t
[=1]
dürlü Türlü, çeşitli.
d. 110b/10, 111a/12, 135a/11,
135a/9, 154a/11, 45a/1, 45a/6, 72a/8,
72a/9, 77a/12, 88a/12, 90a/3, 44b/2,
72a/8-72a/9
d. āfet 110b/10
d. dürlü 44b/2, 72a/8-72a/9
d. dürlü ḥastalıklar 72a/8-72a/9

d. dürlü milletler 44b/2
d. fesād 77a/12
d. ḥastalıklar 45a/1
d. muḥālif rencler ve ḳorḳular
111a/12-111a/13
d. na' meler 135a/11
d. renc 45a/6, 88a/12
d. yemiş 90a/3
[=26]
dürr < Ar. İnci.
d. 132b/10
d.-i çevāhir 132b/10
[=2]
dürrāc < Ar. Sülüne benzer bir kuş.
d. 142b/t
[=1]
dürülü Toplanmış.
d. 126a/9
[=1]
dürüst < Far. Doğru, düzgün.
d. 131a/7, 136a/12
d. ol- 131a/7
[=3]
dürüş- Çalışmak, devamlı meşgul
olmak.
d.-ür 126b/3
[=1]
düş < Far. Rüya, düş.
d.+ünde 152b/4, 152b/5
[=2]
düş- Düşmek.
d.-di 104a/t, 30b/8
d.-dügi 18a/4, 60b/9, 69b/5,
79b/12, 85b/4
d.-dügi yer 18a/4
d.-dügi yir 60b/9, 79b/12, 85b/4
d.-dügünü 11b/7, 13b/8, 18a/2,
19b/13, 25b/13, 27b/13, 39a/13, 45b/13,
5b/8, 63a/1, 71b/13, 79b/11, 85b/2, 8a/8
d.-e 151b/10, 21a/4, 32b/5,
35b/13, 38a/1, 41a/4, 44b/10, 62a/8,
62b/13, 64b/10, 65a/5, 75b/13, 77a/4,
83a/3
d.-e(dönüşe) 126a/2
d.-eler 35b/2
d.-en yıldız 69b/3-69b/4

d.-er 103a/t, 104a/t, 104b/t,
105a/t, 128b/4, 128b/9, 129a/9,
129b/11, 131a/10, 131a/10, 131b/3,
135a/6, 16a/8, 30a/7, 30b/2, 30b/6

d.-erse 39b/1

d.-mege 105b/t, 16a/5

d.-müş 154b/6

d.-se 11b/8, 12b/1, 13b/9, 144a/t,
20a/1, 28a/1, 32b/7, 34b/2, 39b/1,
41a/11, 43a/9, 46a/1, 48a/10, 55a/8,
69b/1, 72a/1, 77b/4, 79b/12, 79b/3,
88a/1, 8a/9

d.-üp 128b/10, 138b/7, 158a/1

[=86]

düşenbe < Far. Pazartesi günü.

d. 100a/8, 100a/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t,
108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t,
108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t,
108a/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 110b/1,
124a/11, 139a/12, 139a/12, 141b/t,
150a/t, 151a/t2, 16a/11, 22b/10, 3b/6,
82b/12, 94b/2, 96b/3, 99b/12

d. gicesi 99b/12

d. günü 100a/8, 16a/11

d. günü 139a/12, 22b/10, 3b/6,
82b/12

d. rüz 100b/t, 100b/t

d. şeb 100b/t, 100b/t

d.+den olsa 151a/1-151a/2

[=75]

düşmân *bkz.* düşmen.

d. 111a/7, 134b/7, 29b/7, 33a/2,
36a/8, 39b/11, 59a/10, 79b/10, 85a/13

d. ayağı 29b/7

d. eli 79b/10

d. ol- 33a/2

d. öñü 134b/7

d.+a 26a/9

d.±dur 116b/9

d.+ı 4a/13,

d.+ına 4a/12, 50b/6, 60b/8,
78b/5

d.+ını 61a/1

d.+ları 131a/7, 50b/5, 65b/2

d.+larını 76a/6, 76a/2

d.+lar[ı]nı 48b/6, 57b/8

d.+larını kır- 76a/6

[=29]

düşmen < Far. Düşman.

d. 10b/13, 116b/10, 60b/8,
75b/11, 76a/4, 88a/9, 89b/10

d.+e 11b/1, 152b/10

d.+i 145b/t, 152b/8

d.+leri 152b/10

d.+leri üzeri 152b/10

d.+leriñ 161a/13

[=14]

düşür- Vakti gelmeden ölü doğurmak.

d.-e 25b/3, 52a/4, 57b/3

d.-eler 113a/t, 44b/6, 63a/8,
76a/10, 79a/11, 82b/12, 87a/12

[=10]

düşvâr < Far. Zor, güç.

d. 23a/9, 77a/12, 7b/1, 80a/10

d. aḥvâle iriş- 7b/1

d. ol- Güç, zor olmak 23a/9,
77a/12, 80a/10

[=8]

düvezi (**düzî**)

d.±dür 96a/10

[=1]

düz Düz, engebesiz arazi.

d. 141b/t, 141b/t

d. açık sahralar 141b/t

alçağ d. yerler 141b/t

[=4]

düz- Hazırlamak, düzenlemek.

d.-mek 148a/t

d.-ün ki 152b/2

[=2]

düzlük Düz olma hali.

d. 141b/t

[=1]

düzüş- Dizişmek, sıralanmak, tanzim
olmak.

d.-eler 69b/9

[=1]

-E-

ebced < Ar. Bir çeşit hesap.

e. 150b/6

[=1]

ebdān < Ar. Vücutlar, gövdeler.

e. 119a/12

[=1]

Ebile Yer adı.

e. 24b/6

e. iklimi 24b/6

[=2]

ebleh < Ar. Pek akılsız, ahmak.

e. 126b/8

[=1]

Ebrī Ḥāce İbn-i Ādil < Ar. Kişi adı, yazmamızın mütercimi.

e. 2a/13-2b/1

[=1]

ebū < Ar. Baba, ata.

e. 1a/5

[=1]

Ebu ‘Abdullāh el Yamāni < Ar. Kişi adı.

e. 155b/7-155b/8

[=1]

Ebū-bekir < Ar. İlk halife Hz. Ebubekir.

e. 106a/t, 108a/t

[=2]

Ebu Sa‘īd Ḥadduri < Ar. Kişi adı.

e. 155b/8

[=1]

Ebū Sa‘īd ‘Oşmān Ḥān < Ar. Kişi adı.

e. 1a/5

[=1]

ebyaž < Ar. Pek az, pek beyaz.

e. 97a/3, 99b/7

e. ve Lesyen ve Eşmiṭ Melek

adları 99b/7-99b/8

e.-ı hācib Melek adı 97a/3

[=4]

ecel < Ar. Muayyen olan vade, ecel.

e.+i 57b/2

[=1]

ecmaī‘n < Ar. Hepsi, cümlesi, topu.

e. 2a/2

[=1]

ecnāb < Ar. Yan taraflar.

e. 119a/12

[=1]

eczā < Ar. Parçalar, kısımlar, cüzler.

e. 162a/13, 162b/12, 162b/14, 162b/17, 163a/11, 163b/12

e.-i şerīf Kuran-ı Kerim’i meydana getiren otuz cüz 162a/13, 163a/11

e.-i şerīfi 162b/12, 162b/17

e.-i şerīf eyle- 163b/12

e.-i şerīf okıyanlar 162a/13, 163a/11

[=13]

eczāi’l-şerīf < Ar. Kuran-ı Kerim’i meydana getiren otuz cüz.

e. 162b/14

[=1]

éd- Eylemek, yapmak.

é.-er 133b/3

[=1]

edeb < Ar. Edebiyat, utanma duygusu.

e. 122a/5, 122b/4

e. öğrenmek 122b/4-122b/5

[=3]

edebsiz < Ar.+Tr. Edepsiz.

e. 156b/2

e. ve bed fa‘al ol- Edepsiz ve kötü iş yapan olmak 156b/2

[=2]

ednā < Ar. Pek aşağı, çok alçak.

e.+ya 56a/2

[=1]

edyān < Ar. Dinler, inanmalar.

e. 141b/t

[=1]

eflāk < Ar. Semalar, felekler.

e. 1b/11, 114a/ş, 115a/1

[=3]

Efrāsiyāb < Far. Turanlı bir yiğit, Alp Er Tunga.

e. 134b/2

[=1]

efrenc < Ar. Frenk, Avrupalı.

e. 97a/5

[=1]
eftimūn < Gr. Bağbozan, serent
(*Cuscuta epythimum*).

e.±dur 154b/7

[=1]

efzūn < Far. Fazla, çok, yukarı, aşkın.

e. 102b/t, 104a/t, 104a/t, 127a/2,
134b/13, 136a/3

e. ol- 127a/2, 134b/13

e.-ı Nîl 102b/t, 104a/t, 104a/t

[=11]

efzūnluk (ğ) < Ar.+Tr. Fazlalık, çokluk.

e.+ın 117a/1

[=1]

eger < Far. Eğer, şayet.

e. 10b/10, 10b/3, 10b/7, 110a/2,
110a/8, 110b/1, 110b/13, 110b/7,
111a/5, 111a/9, 113a/t, 113b/5, 116a/4,
11a/13, 11a/2, 11a/5, 11a/9, 11b/12,
11b/8, 128a/4, 128a/4, 129a/10,
129a/10, 12a/12, 12a/13, 12a/3, 12a/5,
12a/9, 12b/3, 12b/6, 131a/5, 131a/5,
137a/12, 13a/1, 13a/11, 13a/13, 13a/7,
13a/8, 13b/13, 13b/3, 13b/9, 147a/t,
147a/t, 149a/3, 149b/h, 14a/1, 14a/12,
14a/4, 14a/8, 14b/13, 14b/2, 14b/5,
14b/8, 151b/12, 15a/13, 15a/5, 15a/9,
160b/7, 162b/2, 163b/1, 16a/13, 16a/8,
16b/13, 17a/12, 17a/6, 17b/12, 17b/8,
18a/10, 18a/3, 18a/7, 18b/1, 18b/12,
18b/4, 18b/7, 18b/8, 19a/11, 19a/6,
19b/3, 19b/6, 20a/1, 20a/10, 20a/13,
20a/6, 20b/12, 20b/5, 20b/8, 21a/11,
21a/3, 21a/6, 21b/1, 21b/4, 21b/5,
22b/10, 22b/2, 23a/7, 23b/12, 23b/4,
24a/8, 24b/11, 24b/3, 25a/10, 25a/2,
25a/5, 25b/1, 25b/10, 25b/6, 26a/1,
26a/13, 26a/6, 26a/9, 26b/11, 26b/3,
26b/6, 27a/13, 27a/3, 27a/7, 27a/9,
27b/1, 27b/10, 27b/4, 28a/1, 28a/12,
28a/4, 28a/8, 28b/11, 28b/3, 28b/7,
29a/11, 29a/2, 29a/6, 29b/1, 29b/5,
29b/9, 30b/3, 31b/10, 31b/2, 31b/8,
32a/1, 32a/10, 32a/13, 32a/5, 32a/9,
32b/11, 32b/13, 32b/7, 33a/10, 33a/7,
33b/1, 33b/11, 33b/2, 33b/5, 34a/10,
34a/2, 34a/5, 34a/7, 34b/10, 34b/2,
34b/6, 35a/1, 35a/10, 35a/6, 35b/1,

35b/5, 35b/9, 36a/12, 36a/3, 36a/7,
36b/1, 37a/12, 37b/12, 37b/8, 38a/12,
38a/12, 38a/3, 38a/7, 38a/9, 38b/11,
38b/12, 38b/13, 38b/5, 38b/7, 38b/8,
39a/10, 39a/3, 39a/7, 39b/1, 39b/7,
39b/9, 3b/10, 3b/12, 3b/6, 40a/10,
40a/12, 40a/2, 40a/4, 40b/13, 40b/2,
40b/9, 41a/11, 41a/3, 41a/7, 41b/11,
41b/4, 41b/7, 42a/11, 42a/2, 42a/6,
42b/10, 42b/3, 43a/2, 43a/6, 43a/9,
43b/11, 43b/12, 44a/12, 44b/12, 44b/4,
44b/9, 45a/13, 45a/6, 45b/5, 45b/8,
46a/1, 46a/10, 46a/13, 46a/5, 46a/8,
46b/13, 46b/4, 46b/8, 47a/10, 47a/12,
47a/13, 47a/4, 47a/9, 47b/12, 47b/13,
47b/7, 48a/10, 48a/13, 48a/3, 48a/5,
48b/12, 48b/4, 48b/8, 49a/13, 49a/3,
49a/8, 49b/11, 49b/8, 4a/12, 4a/2, 4a/5,
4a/7, 4b/6, 50a/13, 50a/3, 50a/9, 50b/3,
50b/7, 51b/1, 51b/11, 51b/5, 51b/7,
52a/11, 52a/4, 52a/7, 52b/10, 52b/2,
52b/3, 52b/4, 52b/6, 53a/12, 53a/3,
53a/5, 53a/8, 53b/12, 53b/6, 53b/9,
54a/10, 54a/4, 54b/1, 54b/11, 54b/6,
54b/8, 55a/13, 55a/4, 55a/8, 55b/1,
55b/13, 55b/4, 55b/6, 55b/9, 56a/13,
56a/4, 56a/8, 56b/13, 56b/9, 57a/12,
57a/2, 57a/6, 57b/11, 57b/3, 57b/5,
57b/9, 58a/1, 58b/3, 58b/3, 59a/13,
59a/2, 59a/3, 59a/6, 59a/7, 59b/13,
59b/9, 5a/12, 5a/13, 5a/2, 5a/7, 5b/13,
5b/3, 5b/9, 60a/10, 60a/13, 60a/4, 60a/8,
60b/12, 60b/5, 60b/8, 61a/12, 61a/5,
61b/11, 61b/13, 61b/2, 61b/8, 62a/11,
62a/6, 62b/11, 62b/2, 62b/6, 62b/8,
63a/10, 63a/13, 63a/2, 63b/12, 63b/4,
63b/7, 64a/12, 64a/4, 64b/8, 65a/1,
65a/10, 65a/13, 65b/13, 65b/3, 65b/7,
66a/3, 66b/3, 67a/10, 67a/11, 67a/12,
67a/9, 68a/8, 68b/1, 68b/10, 68b/6,
69a/2, 69a/3, 69a/4, 69a/5, 69a/7, 69b/1,
69b/3, 69b/7, 6a/13, 6a/4, 6a/9, 6b/3,
6b/5, 6b/8, 70a/1, 70a/13, 70a/6, 70a/8,
70b/2, 70b/3, 70b/7, 71a/12, 71a/7,
71b/2, 71b/5, 71b/9, 72a/1, 72a/12,
72a/7, 72b/12, 72b/3, 72b/7, 73a/4,
73a/8, 73b/12, 73b/2, 73b/7, 74a/3,
74a/8, 74b/12, 75a/1, 75a/3, 75a/4,

75a/6, 75a/6, 75a/7, 75b/11, 75b/4, 76a/12, 76b/11, 76b/13, 76b/6, 77a/13, 77a/2, 77a/4, 77a/6, 77b/1, 77b/13, 77b/4, 77b/9, 78a/6, 78a/8, 78b/1, 78b/13, 78b/3, 78b/7, 79a/12, 79a/6, 79b/1, 79b/12, 79b/3, 79b/5, 79b/8, 7a/1, 7a/11, 7a/13, 7a/6, 7b/12, 7b/13, 7b/2, 7b/3, 7b/6, 7b/8, 80a/12, 80a/3, 80a/7, 80b/12, 80b/3, 81a/12, 81a/3, 81a/9, 81b/11, 81b/2, 81b/7, 82a/1, 82a/2, 82b/12, 82b/8, 83a/10, 83a/5, 83b/1, 83b/5, 84a/10, 84a/2, 84a/7, 84b/7, 85a/1, 85a/11, 85a/5, 85a/8, 85b/12, 85b/3, 85b/7, 86a/10, 86a/11, 86a/5, 86a/7, 86b/11, 86b/2, 87a/4, 87a/9, 87b/3, 87b/9, 88a/12, 88a/6, 88a/8, 88b/4, 88b/8, 89a/10, 89a/5, 89b/13, 89b/2, 89b/7, 89b/7, 8a/13, 8a/3, 8a/9, 8b/11, 8b/3, 8b/6, 90a/5, 90a/8, 93a/11, 93a/12, 9a/11, 9a/3, 9a/6, 9b/2, 9b/2, 9b/5, 9b/8

e. 'avrat bulunmazsa 160b/7

e. ay āhirinde gürlese 47b/13

e. bir çalursa 149b/h

e. bir ucı kalduraç görünse
60a/4-60a/5

e. bu ayda ay ağıllansa 68b/10,
76b/6, 11a/5, 52a/11

e. bu ayda ay çalçoyun görünse
11a/9, 60a/4

e. bu ayda ay tutulsa 59a/13,
68b/1

e. bu ayda gökden bir od düşse
63a/2

e. bu ayda gök gülse 64a/12

e. bu ayda gökden yıldız dökülse
85b/3

e. bu ayda gökden yıldız düşse
77b/4

e. bu ayda gökyüzünde bir
'acāyib görünse 26b/6

e. bu ayda gök yüzünden āteş
düşse 48a/10

e. bu ayda gök yüzünden yıldız
öküş dökülse 60b/5

e. bu ayda gün ağıllansa 59b/9,
68b/6, 76a/12

e. bu ayda gün tutulsa 59a/6,
68a/8, 75b/4

e. bu ayda husūf olsa 75b/11

e. bu ayda çatı yel esse 73a/8

e. bu ayda çatı toz bolursa 63b/7

e. bu ayda kurbaga yā soğulcān
yağsa 63b/4

e. bu ayda ra' d görülse 62a/11

e. bu ayda sūñşek görünse
33a/7

e. bu ayda tolu yağsa 63a/10,
72a/12

e. bu ayda toprak yā kızıl toz
yağsa 63a/13

e. bu ayda yer deprense 65a/1

e. bu ayda yer gürlese 15a/5,
57a/2, 64b/8

e. bu ayda yıldırım olsa 79b/8,
27b/10, 55a/4, 62b/11

e. bu ayda zelzele olsa 74a/3

e. bu ayda evvel günü cum' a olsa
113a/t

e. bu ayda yer gürüldese 21a/11

e. cum' a gününe gelse 4a/5,
83b/1-83b/2, 24a/8

e. çehārşenbe gününe gelse
23b/4, 3b/12

e. deprenürken tolu yağsa 50b/3

e. dikine görünse 77a/2-77a/3

e. düşen yıldız büyük olursa
69b/3-69b/4

e. erkek ve eger dişi 131a/5

e. gice ile deprenürse 74a/8

e. gice olsa 56b/13

e. görünen muharrem ay olsa
77a/4

e. gün dükeli tutulsa 59a/7

e. işbu ay içre gök gülse 89b/2

e. kız toğarsa 147a/t

e. mağrib cānibinde toğsa
77b/13

e. muḥarrem ay bu güne gelse
110a/2

e. senenüñ ṭālî' in bilmek istersen
137a/12

e. tez yine ev bulunmazsa
163b/1

e. yerseñ 65b/13

e. yıldıza muḳâbil olursa 149a/3
[=578]

egri Eğri

e. 128a/10, 128a/6, 142b/t

e. gözi 128a/10

e. gözlü ol- 128a/6
[=5]

eğrid- Eğri hale getirmek, yıkmak, ele geçirmek.

e.-eler 51b/9
[=1]

ehl < Ar. Sahip, malik, topluluk, halk, bir işte maharetli.

e. 112b/t, 112b/t, 114b/3,
125b/13, 128a/1, 135a/11, 135b/12,
135b/13, 136a/13, 159a/6, 161a/8,
17a/10, 17b/6, 20a/4, 20b/9, 31b/12,
33a/12, 35b/11, 38a/7, 46a/3, 51b/1,
76a/5, 82b/10, 92a/3, 96a/5, 96b/8,
98b/8

e.-i 'Acem 92a/3

e.-i 'ayāl 125b/13

e.-i 'ayş ol- 135a/11

e.-i bilād 136a/13

e.-i dāniş ol- 96a/5

e.-i dīvān ol- Divan kaleminde çalışanlar (olur) 135b/12

e.-i dīvān yüzüne 161a/8

e.-i fesād Bozguncu topluluk
38a/7

e.-i ḥaḳ İmanı bütün, doğru kimseler 112b/t

e.-i ḥurfet 51b/1

e.-i 'ilm ve zeyrek ve dānā ve 'ābid ol- 98b/8-98b/9

e.-i İslām İslam topluluğu
31b/12, 33a/12

e.-i İslām ile 82b/10-82b/11

e.-i İslām ile Firenk 70b/4

e.-i ḳalem Yazı işleriyle uğraşan
135b/13

e.-i ḳarye Köy halkı 46a/3

e.-i ma'āş 128a/1

e.-i mağrıbdā 112b/t

e.-i naẓar 125b/8

e.-i sefer ol- 96b/8

e.-i Şām 76a/5

e.-i şerr Fenalık sahibi 159a/6-
159a/7

e.-i tecāre 20a/4

e.-i tecāret 20b/9

e.-i ticāret Ticaret erbabı 17b/6,
35b/11

e.-i tüccār Ticaret erbabı 17a/10

e.+i 129b/4, 134a/5, 135a/3,
136b/11, 47a/6, 6b/10, 70b/4, 96a/6

e.+inde 26a/4, 55b/7

e.+inden 60b/7, 72b/5, 79a/3,
87a/1

e.+ine 133a/4, 32b/3, 35b/11,
85a/3

e.+iniñ 134b/11
[=74]

Ehvān < Ar. Yer adı.

e. 26b/10, 46a/5, 6a/5, 85b/11

e. ili 46a/5

e. şāhı ile 85b/11

e. ve Sevāḫil 26b/10
[=7]

ejdehā < Far. Yılan, ejderha.

e. 143a/t

[=1]

ek- Ekmek, tohum atmak.

e. 146b/t

e.-eler 66a/10, 66a/7, 66b/2

e.-erlerse 68a/4

e.-erse 129b/13

e.-mege 105a/t, 92a/2

e.-mek 101a/t, 101a/t, 146a/t,
146a/t, 146a/t, 149a/13

e.-seler 66b/3

e.-üp 66b/3

[=16]

ekābir < Ar. Büyükler, devlet büyükleri.

e. 139b/10, 14a/13, 14b/8, 152b/1

e. ölümü 14a/13

e. ölümü ol- 14a/13

e.+e 147b/t, 152a/5

e.+e varmak 152a/5

e.+e varmak murād itdükte 152a/5

e.-i eşrāf 139b/10

e.-i ʿulemā 152b/1

e.+le 148a/t

e.+lerde 89a/11

e.+lerden 4a/4

e.+lere 145b/t

e.+leri 84a/4

e.+leri tutup 84a/4

[=18]

eḳālim < Ar. Memleketler, diyarlar.

e.+inde 84a/5

[=1]

ekber < Ar. En, pek büyük.

e. 103a/t, 103b/t, 105a/t, 106b/t, 142a/t, 142a/t, 52b/6, 58b/8

e.±dür 10a/4, 15b/9, 95b/3, 97b/2, 98b/11

[=13]

ekil- Ekmek işi yapılmak.

e.-se 106a/t

e.-ür 103a/t, 103a/t, 130a/4, 3a/12

e.-ürse 22a/13

[=6]

ekin Ekin, mahsül.

e. 110a/5, 112b/t, 112b/t, 113a/t, 126b/7, 129b/13, 137b/6, 138b/3, 138b/9, 139a/1, 139a/10, 139a/4, 139b/1, 139b/5, 13b/7, 140a/1, 140a/10, 140a/4, 143b/t, 144a/t, 144b/t, 146a/t, 146a/t, 146b/t, 149a/13, 15a/2, 15a/5, 16a/9, 17b/3, 18b/9, 19b/10, 21b/3, 24a/5, 24b/6, 25a/5, 26a/3, 26a/7, 28a/9, 28b/11, 29a/11, 29b/2, 30b/4, 32a/11, 32a/2, 32a/5, 34a/11, 35b/13, 38b/11, 39a/1, 40a/5, 42b/1, 42b/5, 45b/1, 47b/12, 48a/6, 48b/2, 48b/4,

49a/8, 4b/10, 52b/11, 53a/13, 53a/9, 53b/13, 54b/12, 54b/6, 55b/10, 56a/5, 56b/11, 59b/1, 5b/1, 61a/2, 61b/1, 63b/8, 64b/8, 68a/8, 68b/10, 69b/8, 6b/9, 71b/10, 72a/8, 73b/6, 74a/7, 75a/2, 75b/7, 76b/13, 76b/6, 77b/6, 78b/5, 79a/6, 7a/8, 80a/4, 80b/4, 82b/9, 83a/11, 84a/12, 85a/1, 86a/1, 87a/12, 87a/4, 87b/2, 88a/2, 88a/7, 88b/5, 89b/13, 89b/8, 8b/7, 90a/11, 92a/2

e. birle 126b/7

e. ekmek 146a/t, 146a/t, 146a/t, 149a/13, 92a/2

e. eyü olup 140a/10

e. ğilla ve nebātāt 38b/11

e. ol- 42b/1

e. olma- 55b/10, 71b/10, 75b/7

e. sālīm olup 139a/4

e. ot biçin ve niʿ met 5b/1

e. ot ve biçin 61a/2

e. ve biçin 28a/9, 32a/5, 35b/13, 89b/8

e. ve dāne ve ḥubūbāt 13b/7

e. ve ğilla ve her ḥubūb 89b/13-90a/1

e. ve niʿ met 68b/10

e. ve ot 64b/8

e. ve tahıl 76b/13, 87a/4

e. ve yemiş 82b/9, 85a/1

e. ve yemiş olma- 49a/8

e.+(e) 110a/9

e.+e 23b/2, 31b/3, 3b/8, 40b/3, 45a/9, 56b/6, 63b/5, 71a/11

e.+i 30b/10, 54b/10, 75a/1, 81a/5

e.+ler 24a/13, 4a/5, 58a/2, 72b/13, 81b/13, 87b/11

e.+ler ve yemişler ve üzüm 4a/5

[=158]

ekinci Ekin ekip biçmekle uğraşan kimse, çiftçi.

e. 142b/t, 95b/1

e.+ler bağçe dikenler, bostancılar yıldızı 96b/12

e. ol- 95b/1

[=4]

ekinci bkz. ikinci.

e. 93b/12

- [=1]
ekl < Ar. Bir şey yeme.
 e. 156a/6
 [=1]
- ekleyl** < Ar. *iklāl* Yıldız adı (Yirmi dört kasımda doğar, yirmi mayısta batar).
 e. 102a/t, 105a/t, 10a/8, 115a/t, 118b/12, 145a/t, 147b/t, 51a/6
 e. adlu bir yıldız 10a/8
 e. menziline ol- 118b/12
 [=10]
- ekşer** < Ar. En çok, fazla.
 e. 102a/t, 23a/5, 44b/8, 57a/8
 e.+iniñ veledi 127b/4
 [=5]
- ekşeri** < Ar. Çok defa, çoğu.
 e. 106a/t, 131b/10, 157a/4, 160a/5, 33a/9, 3b/10, 46b/6, 50a/7, 65a/6, 6a/12
 [=10]
- ekşeriyā** < Ar. Genellikle, çoğu zaman.
 e. 103b/t, 11a/6, 11b/6, 12b/4, 18a/9, 54b/2, 69b/13
 [=7]
- eksik** Az, fazla olmayan.
 e. 111b/4, 134a/3, 6a/10, 77b/11
 e.+ ol- 111b/4, 134a/3
 [=6]
- eksil-** 1. Azalmak, eksilmek.
 e.-dügüni 112a/1, 143b/t, 144a/t
 e.-ür 94a/8
 e.-ürken 79b/6, 7b/13
 2. Yok olmak, ölmek.
 e.-e 110b/1, 50a/6, 90a/6
 [=9]
- eksilme** Azalma, kısalma durumu.
 e.+si 94a/10
 [=1]
- eksül-** *bkz.* eksilmek.
 e.-ür 101b/t
 e.-ürken 13a/13
 [=2]
- ekşi** Ekşi.
 e. 104b/t, 142a/t, 142a/t, 16a/2, 3a/3
 e. nesne 16a/2
 e. ve şatlu nar yemek 3a/3
- e.+lerden 102b/t
 e.+ler kuş etleri ve süd içmek
 58a/9-58a/10
 [=10]
- el** 1. El.
 e. 126b/8, 135a/6, 15b/2, 21b/7, 29b/11, 36b/5, 43b/1, 50b/9, 65b/10, 74a/11, 82a/7, 9b/11
e. şun- Uğraşmak, ele almak, ilgilenmek 135a/6, 126b/8
 e.+e 126b/8, 134b/6
e.+e al- Kötü yanlarını belirterek eleştirmek 134b/6
e.+e gel- El ile tutulabilir olmak 126b/8
 e.+i 103a/t, 128a/5, 133a/2, 16b/11, 95a/13
e.+i iriş- Becermek, gücü yetmek 133a/2
 e.+i mücerred ol- 95a/13
 e.+inde 130b/1, 134a/9, 134a/9, 153b/12
 e.+indedür 154b/3
 e.+inden 127b/1, 128a/8, 129a/12, 129b/1, 131a/7, 133a/3, 133b/7, 78a/11, 79b/10
 e.+inde çok hatalar gel- 129b/1
e.+inden gel- Yapabilmek, gücü yetmek 128a/8
 e.+inden gelme- 133b/7
 e.+inde yā ayağında sözünde yā gözünde 130b/1-130b/2
 e.+ine 132b/1, 152b/9
 e.+ine gir- 152b/9
 e.+iñe 67a/3
 e.+iñe al- 67a/3
 e.+i ve ayağı tutmaz ol- 16b/11
 2. Yönetim.
 (Sultān) **e.+i üstün ol-** Muzaffer olmak, yenmek 110a/12, 110a/7, 110b/11, 110b/5, 111a/5, 111a/8, 61b/4, 81b/9, 82a/6
 [=58]
- él** Ülke, memleket.
 é.+ine 111a/8
 [=1]
- el-** < Ar. Harf-i ta^c rif.

150b/3, 150b/3, 150b/3, 150b/3, 150b/4,
150b/4, 150b/4, 150b/5, 150b/5, 150b/7,
151a/ş, 151a/ş, 151a/t1, 151a/t2,
152b/8, 153a/t, 153a/t

e.+den 114b/9

e.+den tā yā'ya varınca 114b/9

e.±dür 115b/6

[=123]

el-ihtiyārāt < Ar. *astr.* Yıldızlar ilminin bir şubesi olup yedi gezegenin üzerindeki türlü vaziyetlerine göre herhangi bir şeyin yapılacağı ve teşebbüsten çekinileceği zamanı tayin imkanını belirtme.

e. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t,
103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t,
105b/t, 106a/t, 106b/t

[=12]

el-'ilm < Ar. Bilme, nazarî bilgi.

e. 160a/6

[=1]

el-leyālī < Ar. Geceler.

e. 100a/t

[=1]

elli iki Elli iki (sayısı).

e. 114b/7

e. daķıķa 114b/7

[=2]

elli tokuz Elli dokuz (sayısı).

e. 141a/t, 141a/t, 141a/t

e. daķıķa 141a/t

e. daķıķa ve nışf daķıķa hareket

141a/t, 141a/t

e. daķıķa ve nışf daķıķa hareket

it(d)- 141a/t

[=7]

elli üçer Elli üç sayısının üleştirme sayı sıfatı, elli üçer.

e. 116a/9-116a/10

e. ol- 116a/9-116a/10

[=2]

elmās < Yun. Bilinen kıymetli taş.

e.+1 164a/10

[=1]

el-mevāsım < Ar. Mevsimler.

e. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t,
103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t,
105b/t, 106a/t, 106b/t

[=12]

el-muhtāc ilā raķmetullahü'l-meliku'ş-şamed < Ar. Melik ve samed olan Allah'ın rahmetine muhtaç.

e. 2a/13

[=1]

el-müntaķib < Ar. Seçkin.

e. 160a/7

[=1]

emānet < Ar. Emanet, güvenilen kimseye bırakılan şey.

e. 156a/4

e.+i 163b/8, 164a/7, 162b/6

e.+imi 162b/7

[=5]

emīn < Ar. Güvenen, şüphe etmeyen, kendisine güvenilen, eminlik, korkusuzluk.

e. 127a/3, 133b/5, 136b/2,
144a/t, 144a/t, 144a/t, 144b/t, 144b/t,
144b/t, 152b/11, 152b/9, 156b/11,
156b/3, 25a/3, 78a/11, 8a/3

e. ol- 152b/11, 152b/9

e. olmamak 156b/11

e. olma- 25a/3, 8a/3, 78a/11

[=22]

emīnlik (g) < Ar.+Tr. Güvenlik, korkusuzluk.

e. 118a/13, 21a/7, 23b/7, 26a/11,
26a/8, 28b/12, 34b/11, 35a/1, 37b/12,
38a/1, 38b/6, 39a/7, 40b/13, 41a/5,
41b/4, 45b/2, 46a/3, 48a/7, 49a/5,
50b/4, 52a/9, 53b/2, 55a/2, 55a/9, 56a/6,
5a/4, 5b/7, 60a/6, 60b/3, 61a/9, 61b/5,
62a/2, 63b/10, 63b/2, 6b/6, 70a/11,
71a/9, 72a/3, 78b/8, 79a/4, 80a/1, 81b/8,
84b/9, 85a/8, 85b/5, 87b/4, 88b/11,
8b/12, 8b/4

e.±dür 87b/6

e. ol- Huzurlu, korkusuz olmak
26a/11, 26a/8, 28b/12, 37b/12, 38b/6,
39a/7, 41a/5, 45b/2, 49a/5, 50b/4, 52a/9,
53b/2, 56a/6, 5b/7, 60a/6, 63b/2,

70a/11, 71a/9, 88b/11, 8b/4, 23b/7-23b/8, 84b/9-84b/10

e. oll- 61b/5

e. olma- 21a/7, 35a/1, 38a/1, 46a/3, 55a/9, 5a/4, 61a/9, 62a/2, 63b/10, 72a/3, 78b/8, 80a/1, 85b/5, 8b/12

e. selāmetlik ol- 34b/11

e. talebin eyle- 118a/13-118b/1

e. ucuzluk ol- 79a/4

e. ve ʿadl 48a/7

e.+i 144b/t, 144b/t

e.+ler 7b/12

e.+ler ol- 7b/12

[=95]

em̄insizlik < Ar.+Tr. Tehlike, güvensizlik, huzursuzluk.

e. 20b/13, 28b/4, 45b/12, 51b/13, 57a/3, 73b/13, 80b/1, 88a/4

e. ol- 20b/13, 28b/4, 45b/12, 51b/13, 57a/3-57a/4

[=13]

em̄inü'l-mü'min̄in < Ar. Müminlerin güveniliri.

e. 156a/1

[=1]

em̄ir < Ar. Bir kavmin başı, emir.

e. 159b/3, 155b/10, 156a/11

[=3]

em̄irü'l-mü'min̄in < Ar. Müminlerin emiri.

e. 159b/3, 155b/10, 156a/11

[=3]

em(i)n < Ar. Eminlik, korkusuzluk.

e. 113a/t, 28a/12, 41b/13

e. ol- 113a/t

e. ü amān Korkusuzluk 41b/13

e. ü amānda ol- 28a/12-28a/13

e. ve amān Korkusuzluk 156b/3

e. ve amān götürül- Güvenlik kalmamak 156b/3

[=8]

emr < Ar. 1. Buyruk, emir.

e. 113a/t

e.-i ma'ışet Yaşama kuralları 113a/t

2. Berdü'l-ʿacūz denilen yedi gün süren soğuk günlerden birine verilen ad, bu günlerin dördüncüsü.

e. 31a/12

[=3]

emrāz < Ar. İletler, hastalıklar.

e. 18b/13, 32a/1, 44a/12, 44b/5, 46a/11, 47a/7, 48a/3, 48a/7, 48b/12, 49b/13, 63a/7, 72a/13, 76b/8, 77b/2, 78a/12, 89b/3, 16a/12, 23a/10, 24b/1, 29b/2, 33b/9, 40b/4, 4b/8, 9a/1

e. ve işkām İletler ve hastalıklar 44a/12

e.-ı dem Kan hastalıkları 76b/8

e.-ı evcāʿ Ağrılı hastalıklar 46a/11

e.-ı evcāʿ ol- 46a/11

e.-ı mefācān 47a/7

e.-ı muhtelif Çeşitli hastalıklar 18b/13, 44b/5, 48a/3, 48a/7, 48b/12, 49b/13, 72a/13, 89b/3, 32a/1, 16a/12, 23a/10, 24b/1, 29b/2, 33b/9, 40b/4, 4b/8, 9a/1

e.+a 122b/1

e.+ı 77b/2

e.+lar 63b/1

[=50]

emşāl < Ar. Eş, benzer.

e.+i 51a/1, 91a/6, 95a/10, 96a/1

e.+i işler 95a/10, 96a/1

e.+i nesnelere 91a/6

e.+i ʿāmlar 51a/1-51a/2

[=8]

en- İnnek.

e.-se 145b/t, 145b/t, 145b/t, 145b/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148b/t, 148b/t, 148b/t, 148b/t, 147b/t

[=28]

enʿām < Ar. At, deve, sığır ve koyun gibi hayvanlar.

a. 95b/11

[=1]

enbiyā < Ar. Peygamberler.

e.+mñ 162a/5, 162a/6, 162b/15,
164a/9

[=4]

Endelüs < Ar. Yer adı; (Mi: 756-1031)
Dört halife devrinden sonra kurulan
Emevi devleti yıkıldıktan sonra
Emevilerin Afrika'dan Avrupa'ya geçip
şimdiki Portekiz ve İspanya'da
kurdukları İslâmi devletin bir ismidir.

e. 95b/10

e. cezāirine varınca Endelüs
adalarına varınca, kadar 95b/10

[=2]

Endelümiyye Yer adı.

e.+ye 97a/4

e.+ye varınca 97a/4

[=2]

endişe < Far. Düşünce, endişe, tasa.

e. 7a/3, 9a/12, 9b/8

e. ve teşviş ve ceng ve huşümet

7a/3

e.+si 135a/3

[=5]

endurzî

e. 142a/t

[=1]

endir- İndirmek.

e.-mek 122b/9

[=1]

ene < Ar. Ben.

e. 1a/7

[=1]

ene'd-dâ'î < Ar. Dua eden ben, ben
duacı (Hacı İbrahim Hanif).

e. 1a/7

[=1]

enkise < Ar. Geri dönmüş.

e.±dür 106b/t

[=1]

enhâr < Ar. Irmaklar.

e. 101b/t

[=1]

Entâkiyye < Ar. Antakya, yer adı.

e.+de 158a/11

[=1]

envâ' < Ar. Çeşitler, türler.

e. 25b/3, 3b/11, 44b/13, 50a/13,
63b/1, 6a/12, 78a/2

e.-ı behâyim kırıl- 50a/13-50b/1

e.-ı hastalıklar ol- 78a/2

e.ı dürlü hastalıklar Çeşit çeşit
hastalık 44b/13-45a/1

e.-ı emrâz 63a/6-63a/7

e.-ı marâz Hastalık çeşitleri
25b/3

e.-ı şayrûlık ol- 6a/12

e.-ı emrâzlar 63b/1

e.-ı hastalıklar 3b/11

[=15]

envâr < Ar. Işıklar, parlaklıklar.

e. 152a/2

e.-ı icâbet 152a/2

[=2]

enzâl < Ar. Soysuzlar, alçaklar.

e.+ler 97b/2

[=1]

er 1. Erkek kişi.

e. 129a/10

e.+den 133a/9

2. Kahraman, yiğit.

139b/9, 77a/2

e. adamlar 139b/9

e. kişiler 77a/2

e.+ler ölümü 60b/10

3. Asker, nefer.

e.+ler 42b/12, 60b/10, 62a/4

[=10]

erâcîf < Ar. Yalan sözler, uydurmalar.

e. 11a/6, 11b/10, 12b/7, 15a/7,
19a/7, 23a/3, 23b/9, 29a/12, 36a/3,
36b/2, 42a/7, 45a/3, 46a/2, 47b/3,
48b/8, 49a/9, 51b/4, 54b/3, 57a/4,
59b/3, 5a/4, 62a/13, 62a/8, 62b/13,
63b/13, 64b/9, 68b/11, 68b/4, 79a/1,
81b/3, 87b/10, 90a/2

e. haberler 11b/10, 11a/6, 12b/7,
15a/7, 19a/7, 23a/3, 23b/9, 29a/12,
36a/3, 36b/2, 42a/7, 45a/3, 46a/2, 47b/3,
48b/8, 49a/9, 51b/4, 54b/3, 57a/4, 5a/4,
62a/13, 62a/8, 62b/13, 63b/13, 64b/9,
68b/11, 68b/4, 79a/1, 81b/3, 87b/10

e. haberler ol- 11b/10, 54b/3, 59b/3

e. ve fitne 90a/2
[=66]

erba' ā / erba' a < Ar. Dört (sayısı).

e. 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 154a/12, 154b/1
[=16]

erbāb < Ar. Sahipler, malik olanlar, muktedir.

e. 122b/6, 139b/10
e.-ı kalem 139b/10

e.-ı muhāsebātīñ re'isleri üzere girmek 122b/6
[=4]

erba' in < Ar. Karakış.

e. 105b/t, 106a/t, 22a/10
e.+üñ 15b/10
e.+üñ evveli 15b/10
[=5]

Erdebil < Far.Yer adı; İran'ın kuzeyinde Erdebil Eyaleti'nin idari merkezi olan şehirdir.

e. 160a/2
[=1]

eren Yiğit, kahraman, ermiş kimse.

e.+ler 50b/2
e.+ler kırıl- 50b/2
[=2]

erkek (g) Erkek.

e. 128a/4, 131a/5, 145b/t, 145b/t, 145b/t, 145b/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 160b/9, 98a/11, 98a/12
e.±dür 95b/5, 96a/9, 97b/4, 98b/12

e.±dür ve düvezidür 96a/9
e. ile erkek 98a/11
e. oğlan yüzü 160b/9
e. olursa 146a/t, 146b/t
e.+i 142b/t
[=37]

erken Erken, zamanın ilerlememiş anı.
e. 81b/12

e. ol- 81b/12
[=2]

erlik Erkeklik, yiğitlik.

e. 128b/7, 141b/t, 146b/t, 147a/t, 147b/t, 148a/t, 148a/t, 148b/t
e. bağını çöz- 146b/t
e. bağlamak 147b/t, 148a/t, 148b/t

e. içre 128b/7-128b/8
e.+le 134b/5
[=14]

Ermeni Ermenî, Ermenistan halkı.

e. 59a/10, 62a/2, 6b/11
e. iklimi 6b/11
e. şehri 59a/10
e. ve ' Arab illeri 62a/2
e.+ler 24a/12
e.+ler şahı 24a/12
[=8]

erte Yarın, gelecek sabah.

e.+ye 75a/4
e.+ye yakın 75a/4
[=2]

es- Esmek, yel esmek.

e.-dügi 14b/9, 73a/8
e.-dügi yir 14b/9, 73a/8
e.-dügünü 14b/7, 21a/2, 29a/5, 35b/8, 81a/2, 89a/9, 42b/2, 9a/5
e.-e 110a/2, 111a/3, 112b/t, 113a/t, 138a/10, 138b/1, 138b/13, 139a/9, 139b/13, 13a/11, 144a/t, 15a/13, 22b/4, 22b/8, 31b/10, 38b/3, 38b/8, 42b/8, 56b/6, 57a/11, 5b/1, 65a/2, 79a/7, 79a/7, 7b/13, 7b/13, 89a/12, 90a/7

e.-er 101b/t, 102a/t, 103a/t, 103b/t, 104b/t, 106b/t, 10a/3, 130a/7, 58b/12, 68a/5, 74b/4
e.-erken 64a/8
e.-mege 102b/t, 30a/13, 3a/7
e.-se 144b/t, 14b/8, 21a/3, 21b/4, 29a/6, 35b/9, 42b/3, 47b/12, 48a/4, 49a/13, 56a/13, 64a/4, 73a/8, 81a/3, 89a/10, 9a/6
e.-üp 112b/t

- [=72]
esāme / **esāmī** < Ar. İsimler, adlar.
e.+ler 114b/13
e.+ler ile 114b/13
e.+leri 113b/10
[=3]
esb < Far. At, beygir.
e. 24a/13, 143a/t
e.+e 95b/13
e.+e binmek 95b/13-96a/1
[=3]
esbāb < Ar. Örtü olarak kullanılan eşya.
e. 103a/t
e.+lar 51b/3
[=2]
esed < Ar. Burç adı, arslan.
e. 114a/ş, 115a/t, 115a/t, 117b/2,
117b/7, 122a/11, 128a/11, 128a/12,
138a/3, 140b/t, 143a/t, 143b/t, 144a/t,
144b/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 66b/11
e. burcu 117b/2, 117b/7,
128a/12, 122a/11-122a/12, 66b/11
e.+dir 134b/8h
[=24]
esen Sağlıklı, sağ.
e. 128b/12
[=1]
esenleş- Selamlaşmak, esenlik dileğinde
bulunmak
e.-eler 157b/8
[=1]
eser < Ar. Belirtilen.
e. 101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 105a/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t
e. gün 101a/t, 101a/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106a/t,
106a/t
[=58]
esir < Ar. Tutsak, savaşta düşman eline
düşen kimse.
- e. 123b/12
e. almak 123b/12
[=2]
eskām < Ar. Hastalıklar, illetler.
e. 34b/7, 78a/11
e. ve emrāz ve renc 78a/11-
78a/12
[=3]
eski Çoktan beri var olan.
e. 30a/2, 40b/5
e. kan 30a/2
e. şehirler 40b/5
[=4]
esmä' < Ar. Adlar.
e. 114b/1, 145a/t, 145a/t
e.-i menāzil 145a/t, 145a/t
e.-i menāzilü'l-ķamer 114b/1
[=6]
esmä'u'llah < Ar. Allah'ın isimleri.
e.+da 114b/11, 115b/7
[=2]
eşnā < Ar. Ara, aralık, sıra, vakit.
e. 125b/1, 153b/2, 154a/6
e.-i 'aşerī 125b/1
[=4]
esrār < Ar. Sırlar.
e. 121b/2
[=1]
eş-şalāt < Ar. Halkı namaza davet veya
kendine güvenen meydana çıksın
manasında bir söz, Hz. Peygamber'e
salāvāt getirmek.
e. 135b/6
[=1]
es-sultān < Ar. Padişah, sultan şudur ki!
gibi bir cümle.
e. 1a/5
[=1]
esved < Ar. Kara, siyah.
e.±dür 95b/8
[=1]
eş'ār < Ar. Kıllar, tüyler.
e. 144b/t
[=1]
Eşbelli Yer adı.
e.+den 97a/4

- [=1]
eşcār < Ar. Ağaçlar.
 e. 104b/t
 [=1]
eşher < Ar. En şöhretli, pek meşhur.
 e.+i 141b/t
 [=1]
eşik (g) Eşik, kapı altındaki alçak basamak.
 e.+iñ 67a/5
 e.+iñ taşu altı 67a/5-67a/6
 [=2]
eşkal < Ar. Biçimler.
 e. 114b/13, 141b/t, 145a/t, 145a/t
 e.-i menâzil 145a/t, 145a/t
 e.+iyle 2b/12
 [=7]
Eşmit < Ar. *Eşmaṭ* Saçına sakalına kır düşmüş olan, Melek adı.
 e.±dur 99b/8
 [=1]
eşraf < Ar. Şeref sahibi kimseler, ileri gelenler.
 e. 123a/8
 e.+da 139b/10
 [=2]
eşref < Ar. En şerefli.
 e.+i 141b/t
 [=1]
eşyā < Ar. Nesnelere, mevcut olan şeyler.
 e. 137a/11
 e.+lar 48a/1
 e.+ya 92a/12
 e.+yı 139a/7, 163a/8
 [=5]
et Et.
 e. 105a/t, 105a/t, 140a/11, 142b/t, 142b/t, 30a/1, 74b/3
 e. kesüp 105a/t
 e. kısmı 140a/11
 e. ve şurba(çorba) 30a/1
 e. yemeyüp 105a/t
 e. yiyen kişi 74b/3
 e.+den 102a/t
 e.+i 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 105b/t, 106a/t, 142a/t, 142b/t, 16a/2, 66a/1, 82a/12, 91a/12
 e.+inden 104a/t, 51a/1
 e.+i yenmez kuşlar 142b/t
 e.+ler 104a/t, 105a/t, 106b/t, 82a/12
 e.+leri 101b/t, 30a/3, 30a/3, 58a/10
 e.+leridür 106b/t
 [=39]
et- Etmek, yapmak.
 e.-mek 123b/11
 ʿilâc e.-mek 123b/11
 [=1]
eṭrâf < Ar. Yanlar, uçlar, kıyıları.
 e.+da 138a/5
 e.+ı 155a/13, 17a/7
 e.+ın 153b/5, 154a/10
 e.+ında 44b/9, 46b/4, 61b/9, 62a/2, 78a/8, 86a/12
 e.+ından 86a/5
 [=12]
ev Ev.
 e. 162a/10, 162b/2, 163a/7, 163b/1, 66a/11
 e. içine 66a/11
 e.+deki 16b/8
 e.+deki şularun üzeri 16b/8
 e.+iñ 162a/14, 163a/12
 e.+iñ merrâmâtı 162a/14, 163a/12
 e.+ler 95a/9
 e.+ler merremât itmek 95a/9
 e.+ünde 83a/10
 [=15]
evcāʿ < Ar. Ağrılar, sancılar, acılar, sızılar.
 e. 46a/11
 [=1]
evkâf < Ar. Vakıflar.
 e. 1a/7
 [=1]
evkâfi'l-ḥaremeyn < Ar. Mekke ve Medine vakıfları.
 e. 1a/7
 [=1]
evkât < Ar. Zamanlar, çağlar.

- e. 102a/t, 142b/t
e.-ı gül-nār 102a/t
[=3]
- evlen-** Evlenmek, izdivaç.
e.-mek 148b/t
[=1]
- evli** Evli, evlenmiş olan.
e.+ye 105a/t
[=1]
- evrād** < Ar. Okunması adet olunan dinî dualar, okuma.
e. 106a/t
e. u ta' līm-i kitāb Kitap öğretilmesi ve dua okunması 106a/t
[=2]
- evrādū-hā** < Ar. Okunması adet olunan dini dualar.
e. 114b/2
[=1]
- evrāk** < Ar. Yapraklar.
e. 104a/t
[=1]
- evreş** < Ar. Sıkıntılı durumlar.
e.+i 89b/6
[=1]
- evsať** < Ar. Bir şeyin ortası, orta.
e. 101b/t, 101b/t, 103a/t, 103a/t, 104b/t, 104b/t, 106a/t, 106a/t, 43b/1, 50b/13, 75b/8
e. bahār Nisan ayı 101b/t, 101b/t, 43b/1,
e. gūz Ekim ayı 104b/t, 104b/t
e. ūitā Ocak ayı 106a/t, 106a/t
e. yay Temmuz ayı 103a/t, 103a/t
e.-ı hāl 50b/13
e.-ı hāl ol- 75b/8
e.+ında 34a/5
[=22]
- evvel** < Ar. Önce, ilk, birinci, başlangıç.
e. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
- 106b/t, 106b/t, 10a/3, 10b/2, 111b/9, 113a/t, 116a/12, 117a/6, 117b/12, 118b/3, 119a/9, 119b/13, 120a/9, 120b/6, 126a/6, 127a/4, 129a/1, 130a/3, 141b/t, 149b/h, 152b/4, 152b/6, 159b/5, 21b/1, 24a/10, 24b/10, 29a/9, 2b/3, 30b/13, 31b/1, 36b/5, 37a/6, 37b/7, 3a/3, 44a/11, 47a/9, 4a/11, 51a/13, 58a/5, 59a/5, 62a/11, 66a/5, 68a/7, 74b/5, 75a/12, 75b/3, 7b/10, 82a/13, 82a/7, 83b/6, 84a/1, 85b/10, 90b/10, 90b/8, 92a/4, 93a/4, 94a/12, 94b/11, 94b/13, 94b/8, 95a/3
e. bahār Mart ayı 101a/t, 101a/t, 36b/5, 37a/6, 7b/10, 90b/8, 21b/1, 24a/10, 29a/9
e. bahār faşlımıñ başı 92a/4-92a/5
e. eyyām 101b/t, 105a/t, 105a/t
e. gün 118b/3, 119a/9, 119b/13, 120b/6, 117a/6-117a/7
e. gün 30b/13
e. günü 10a/3, 117b/12, 120a/9
e. gününden yigirmiye degin 62a/11
e. güniniñ āhiri 116a/12
e. gūz Eylül ayı 104a/t, 104a/t, 82a/7
e. ūabāh Sabahın ilk saatleri, seher vakti 94a/12, 94b/11, 94b/13, 94b/8, 95a/3
e. ūitā Aralık ayı 105b/t, 105b/t
e. vaťt İlk vakit 102b/t, 106b/t
e. yay Haziran ayı 102b/t, 102b/t, 58a/5
e. zamān 106b/t
e.-i bād-ı ūabā 104b/t
e.-i bād-ı semūm 102b/t
e.-i bād-ı ūimāl 102a/t
e.-i berdū'l-' acūz 106b/t
e.-i erba'īn Karakışın başlangıcı 105b/t
e.-i eyyām-ı bāhūr Sıcak günlerin başlangıcı 103a/t
e.-i eyyām-ı maťar Yağmurlu günlerin başlangıcı 101b/t

e.-i gazāvāt-ı İslām 105b/t
e.-i riyāh-ı bevārīh Şiddetli rüzgarların başlangıcı 102a/t
e.-i sitte-i sevr Nisan ayında fırtınalarıyla meşhur altı günün başlangıcı 101b/t
e.-i şeref-i süheyl 101a/t
e.-i şiddetü'l-berd 106a/t
e.+de 54b/1
e.±dür 91b/12, 92a/9
e.+i 100a/t, 24b/7, 3a/5, 94a/13, 94b/3, 94b/6, 94b/9, 95a/1, 95a/4
e.+idür 106b/t, 15b/10
e.+inde 117a/5, 123a/7, 138a/7, 138b/2, 138b/5, 30b/3
e.+leri 114a/6, 92b/5
[=163]
evvelki < Ar.+Tr. Birinci, ilk.
e. 116a/7, 116b/6, 117b/2, 118b/12, 96b/11
e. gün 116a/7, 116b/6, 117b/2, 118b/12
e. kat gök 96b/11
[=10]
ey / iy < Ar.-Far. Nida veya nidaya cevap için kullanılır. (İranlılar “iy” derler).
e. 134a/12, 135a/10, 135a/6, 136b/12
e. ābī 134a/12
e. niçeler 135a/6
e. ser 136b/12
e. yār 135a/10
[=8]
éyd-/ eyd- Söylemek.
e.-e 159a/6
e.-er 155b/10, 19b/8, 154b/11, 154b/7
e.-ür 151b/2
[=6]
eykağ < Ar. Ebced hesabı gibi belli bir hesap dahilinde bir araya getirilmiş harflerden oluşmuş anlamsız kelimelerdir.
e. 153a/t
[=1]

éyle-/eyle- Yerine getirmek, eylemek, etmek, yapmak, işlemek.
e. 113b/9, 114a/1, 114a/2, 114a/2, 114a/3, 114a/5, 116b/10, 137a/13, 145b/t, 145b/t, 146b/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t, 148a/t, 148b/t, 158a/6, 160b/12, 160b/5, 160b/7, 160b/8, 160b/8, 161a/6, 161a/7, 161a/8, 66a/13, 67a/5
e.-di 31a/3, 44a/2, 58b/13, 59a/4, 92a/8
e.-digim 162b/7, 163b/9
e.-diler 163a/16
e.-dim 162a/8, 163a/6, 163a/6, 163b/12
e.-me 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t, 148a/t
e.-mek 103a/t, 123a/9, 123b/10, 66a/1, 97b/13, 98b/7
e.-mesünler 164a/6
e.-meye 130b/7, 32b/9, 59b/5
e.-meyesiz 162b/13, 163b/10, 163b/6, 164a/8
e.-mez 132a/3, 132a/3
e.-mezler 156b/13, 156b/13
e.-mişdür 150b/11
e.-r 134a/2, 135a/10, 151b/11, 151b/12, 151b/12, 151b/12, 152a/1, 75a/10
e.-rim 127a/4
e.-se 149a/2, 159a/9, 34a/4
e.-sünler 164a/4, 36b/12
e.-ye 101a/t, 110a/6, 13a/8, 143b/t, 152a/6, 157a/6, 157b/10, 157b/10, 157b/13, 157b/3, 158a/10, 158a/2, 158a/8, 158b/4, 15a/11, 161a/3, 18a/5, 20b/10, 37b/1, 39b/3, 43a/3, 45a/6, 46b/1, 47a/1, 48b/6, 55b/1, 56a/6, 57b/8, 58a/3, 60a/12, 60a/2, 60b/1, 61a/1, 61a/9, 62a/4, 62b/1, 63b/9, 65b/6, 65b/6, 65b/9, 68a/10, 73a/10, 73a/13, 75b/12, 76a/3, 79b/6, 80a/10, 82a/1, 85a/8, 86b/13, 88a/10, 88a/9, 157b/13
e.-yeler 118b/1, 156a/6, 158b/10, 28b/12, 40a/8, 43a/9, 62b/6, 63b/2, 65b/2, 66a/12, 66b/6, 71a/4, 89a/8

(huşümet) é.-yeler 21a/12
e.-yesiz 162a/14, 162b/1,
162b/12, 162b/16, 162b/3, 162b/4,
162b/5, 163a/12, 163a/15, 163b/6
e.-yüp 155a/8, 162a/11, 162b/16,
162b/9, 163a/10, 163a/9, 163b/3, 67a/5
[=167]

eylik İyilik, esenlik, huzur.

e. 35b/3, 41a/4, 86a/13, 8a/11

e. ol- 35b/3, 8a/11

e. tendürüstlük ol- 86a/13

[=7]

eyliksiz Huzursuz.

e. 13a/2

e. ol- 13a/2

[=2]

eylük *bkz.* eylik.

e. 163a/16, 27a/11

e. 'ında'llāh zāyi' olma-
163a/16-163a/17

e. ile 27a/11

e.+ler 163a/3

e.+ler ile 163a/3

[=6]

eylül < Ar. *eylül* (Süryaniceden) Eylül

e. 107a/t, 109b/t, 82a/7, 82a/8,
90b/1, 90b/9, 92a/11, 92b/12, 104a/t,
104a/t, 82a/7

e. teşrin-i evvel ve teşrin-i āhır
90b/9

e.+iñ 93b/9

e.+iñ üçüncü onuncu günü 93b/9-
93b/10

[=14]

eyt- Söylemek.

e.-di 156a/11, 156a/12

e.-di ki 155b/12, 156a/1, 156a/2,
159b/3

e.-mişlerdür 152a/2

[=7]

eyü Güzel, iyi, doğru, hayırlı.

e. 110b/2, 112b/t, 112b/t, 112b/t,
112b/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 11a/9,
123b/1, 139a/11, 13a/2, 140a/1,
140a/10, 140a/4, 143b/t, 144a/t, 144b/t,
145b/t, 145b/t, 146a/t, 146a/t, 161a/8,
16a/10, 16a/11, 16a/9, 17a/2, 18b/10,

20a/3, 21a/12, 22b/5, 23b/12, 23b/13,
24a/10, 24a/13, 26a/11, 27b/8, 28b/11,
32a/11, 34a/11, 34a/3, 34a/7, 35b/12,
35b/13, 35b/6, 35b/7, 38b/13, 38b/9,
39a/1, 39b/5, 3b/13, 3b/9, 41b/2, 41b/5,
41b/9, 42a/3, 43a/12, 43a/8, 44a/9,
48a/13, 48a/8, 48b/2, 49a/6, 49b/10,
49b/4, 4b/2, 50b/11, 58a/2, 61b/1,
64b/1, 67b/10, 69b/8, 70a/8, 71b/1,
75a/1, 75a/2, 76b/13, 76b/13, 76b/9,
77a/3, 77a/3, 77b/6, 78b/10, 78b/5,
7a/10, 80a/10, 82b/9, 83a/11, 83b/6,
89a/3, 9b/10

e.±dür 101a/t, 101a/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t,
102a/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t,
105a/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106b/t, 121b/12, 121b/8, 122a/1,
122a/11, 122a/6, 122b/10, 122b/13,
122b/2, 122b/5, 122b/6, 122b/7,
123a/10, 123a/12, 123a/2, 123a/7,
123a/8, 123b/11, 123b/12, 123b/2,
123b/4, 123b/5, 123b/6, 123b/7, 145b/t,
146a/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t,
146b/t, 146b/t, 147b/t, 148a/t, 148b/t,
148b/t, 148b/t, 148b/t, 15b/4, 20a/11,
21b/11, 36b/7, 36b/8, 36b/9, 37a/3,
3a/4, 43b/3, 43b/5, 51a/1, 67b/10,
68a/5, 69a/5, 6b/6, 82a/10, 82a/11,
83b/10, 95a/11, 96a/2, 96b/7, 97a/11,
98a/2, 98b/7, 99a/9

e. gel- Etkisi iyi olmak, hayırlı
olmak 113a/t, 113a/t, 11a/9, 161a/8,
16a/10, 16a/11, 16a/9, 18b/10, 21a/12,
24a/10, 26a/11, 32a/11, 34a/3, 34a/7,
35b/12, 35b/13, 38b/9, 39b/5, 41b/9,
42a/3, 43a/12, 43a/8, 44a/9, 48a/8,
49a/6, 49b/10, 67b/10, 75a/1, 7a/10,
80a/10

e. gelme- 13a/2, 35b/6, 64b/1,
75a/2

e. huyla ol- 145b/t

e. ol- 110b/2, 112b/t, 112b/t,
112b/t, 112b/t, 139a/11, 140a/1, 140a/4,
143b/t, 144a/t, 144b/t, 146a/t, 20a/3,
22b/5, 23b/13, 24a/13, 27b/8, 28b/11,
34a/11, 35b/7, 38b/13, 39a/1, 3b/13,
3b/9, 41b/2, 41b/5, 48b/2, 49b/4, 58a/2,

61b/1, 69b/8, 70a/8, 71b/1, 76b/13, 76b/13, 76b/9, 77a/3, 77a/3, 77b/6, 78b/10, 78b/5, 82b/9, 83a/11, 83b/6, 89a/3, 9b/10

e. olup 113a/t, 140a/10

e.+ler 163a/3

e.+si 141b/t

e.+sin ve laṭīfin 91b/4-91b/5

[=258]

eyüce Daha iyi, iyice.

e. 162a/10, 163a/7

[=2]

Eyyüb < Ar. Sabırlı insan örneği olarak gösterilen İsrailoğulları peygamberlerinden biri, Hz. Eyüp.

(Ḥazret-i) e. 51a/2, 102a/t

[=2]

eyyām < Ar. Günler.

e. 101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t, 107b/h, 109a/t, 109b/t, 3a/1, 67b/10, 67b/13, 82a/7, 94a/11

e.-ı bāḥur 67b/13, 67b/10

e.-ı be-ḥesāb-ı kāmeryyye

nücümü ğurreleri 107b/h

e.-ı şuhūr-i Rūmiyye 102b/t,

103a/t, 103b/t, 104a/t

e.+ı 58a/7

e.+ında 152a/3, 74b/13

[=45]

ez < Far. “+den,dan” fonksiyonunda ön ek.

e. 81a/8, 158a/10

(ba’d) e.-an-ı ‘İsā ve Mehdi

varup İsa ve Mehdi’den sonra ulaşarak 158a/10

[=2]

ezdād < Ar. Karşı olan şeyler, karşılar.

e. 119a/12

(zāif) e. ve ebdān dile- 119a/11

[=2]

ez-dıraḥt < Far. Ağaçtan, “ağaç” kelimesinin ismin +dAn halli çekimi.

e. 102a/t

[=1]

ezhem < Ar. En tiksindirici.

e. 95b/11

[=1]

ez-hevā < Far.+Ar. Havadan.

e. 81a/8

[=1]

-F-

fa’al < Ar. fīʿl İş, amel.

f. 156b/2

[=1]

fāh(a) < Ar. Arapça “(güzel kokular) yayıldı” anlamında cümle.

f. 160a/7

[=1]

fāhiş < Ar. Taşkın, aşırı, ahlaksız.

f. 156a/7

[=1]

fahır < Ar. Övünme, şöhret, büyüklük.

f. 109a/t, 109b/t

f.-ı şādık toluğu 109a/t, 109b/t

[=4]

fahşayāt < Ar. Akıl ve mantığın kabul edemeyeceği söz ve işler.

f.+la 121b/1

[=1]

fā’ide < Ar. Fayda, yarar.

f. 10a/3, 129a/13, 138b/7,

143b/t, 143b/t, 20a/4, 47b/7, 62b/1, 65b/9, 87b/6

f.±dür 30a/3

f. eyle- Yararlı olmak 143b/t, 62b/1, 65b/9

f. it (d)- Yararı olmak 143b/t, 47b/7, 138b/7,10a/3

f. kııl- Yararlı olmak 129a/13

f. ol- 87b/6

f.+ler 2a/6

[=21]

fā’idelü < Ar.+Tr. Faydalı, yararlı.

f.±dür 20a/7, 36b/8

- [=2]
fā'idesiz < Ar.+Tr. Faydasız, yararsız.
 f. olup 110b/11
 [=1]
faķir < Ar. Zengin olmayan, yoksul.
 f.+lara 33a/8
 [=1]
faķr < Ar. Fakirlik, yoksulluk.
 f. 101b/t
 f.+lar 113a/t
 [=2]
fānzur ilā aŗarı'llāh raķmetu'llahi < Ar.
 "Allah'ın rahmet eserlerine, delillerine
 bak" anlamında āyet(Rūm sūresi"30",
 50. āyet).
 f. 125b/7
 [=1]
farāŗ < Ar. *ferrāŗ* Hizmetçi, Kabeyi
 sūpüren.
 f. 99a/6
 [=1]
farāġa < Ar. Yazımı bitmek.
 f. 160a/6
f.-ı kitāb-el-mūntaķib Seķkin
 kitabın yazımının bitmesi 160a/6
 [=2]
**farāġa kitāb-el-mūntaķib ve temme fac
 neŗruhu 'alā'1 'ālemīn ve ġām** < Ar.
 Seķkin kitabın yazımı bitti ve tamam
 oldu. Kitabın herkese ulaŗtırılması fac?,
 inŗallah herkes okur anlamında Arapça
 cümle.
 f. 160a/7-160a/8
 [=1]
fāriġ < Ar. Çekilmiş, iŗini bitirmiş.
 f. 157b/10
 f. ol- 157b/10
 [=2]
Fāris < Ar. Yer adı, İnan'ın güneyindeki
 Şiraz vilayeti.
 f. 17b/4, 23a/10, 24b/13, 84a/4
 f. iklimi 17b/4
 f. ili 23a/10
 f. Őāhi 24b/13
 f. ve Hicāz ve maŗrık eķālimi
 84a/4-84a/5
 [=8]
farķ < Ar. Fark, ayırım.
 f. 130a/1, 155b/4
f. ķıl- Birbirinden ayırmak
 130a/1
 f. u muķtelifenīn her biri 155b/4
 [=4]
fāŗiķ < Ar. Sapkın, ġünah iŗleyen,
 fesatçi.
 f. 156b/12, 157a/1, 20a/3, 99a/11
 [=4]
faŗıl / faŗıl < Ar. Bölüm, mevsim.
 f. 107a/h, 13b/2, 14a/7, 153b/1,
 160b/1, 18a/13, 18b/6, 2b/3, 5a/1, 5a/6,
 5b/12, 5b/2, 5b/8, 6a/8, 6b/13, 6b/2,
 6b/7, 7a/5, 8a/12, 8a/2, 8a/8, 8b/10,
 8b/2, 90b/7, 90b/8, 95a/6, 9a/2, 9a/5,
 9b/7, 59b/8, 101b/t, 104b/t, 10b/2,
 10b/9, 114b/1, 11a/1, 11a/12, 11a/4,
 11a/8, 11b/11, 11b/7, 12a/11, 12a/4,
 12b/13, 12b/5, 13a/6, 13b/12, 13b/8,
 140a/13, 14a/11, 14a/3, 14b/1, 14b/12,
 14b/4, 14b/7, 154b/10, 15a/4, 15a/8,
 15b/6, 16b/12, 17a/11, 17a/5, 17b/11,
 17b/2, 17b/7, 18a/2, 18a/6, 18b/11,
 19a/10, 19a/5, 19b/13, 19b/5, 19b/8,
 20a/12, 20a/5, 20a/9, 20b/11, 20b/4,
 20b/7, 21a/10, 21a/13, 21a/2, 21a/5,
 24b/10, 25a/13, 25a/4, 25a/9, 25b/13,
 25b/5, 25b/9, 26a/12, 26a/5, 26b/5,
 27a/12, 27a/2, 27a/6, 27b/13, 27b/9,
 28a/11, 28a/7, 28b/10, 28b/2, 28b/6,
 29a/1, 29a/10, 29a/13, 29a/5, 29b/4,
 2b/11, 2b/3, 2b/4, 2b/7, 2b/9, 31b/1,
 31b/13, 31b/7, 32a/12, 32a/4, 32a/8,
 32b/10, 32b/6, 33a/13, 33a/6, 33b/10,
 33b/4, 34a/1, 34a/9, 34b/1, 34b/13,
 34b/9, 35a/13, 35a/5, 35a/9, 35b/4,
 35b/8, 36a/11, 36a/2, 36a/6, 37b/7,
 38a/11, 38a/2, 38b/10, 38b/4, 39a/13,
 39a/2, 39b/6, 40a/9, 40b/1, 40b/12,
 40b/8, 41a/10, 41a/6, 41b/10, 41b/3,
 41b/6, 42a/1, 42a/10, 42a/5, 42b/2,
 42b/9, 43a/1, 43a/5, 44a/11, 44b/11,
 45a/12, 45a/5, 45b/13, 45b/4, 45b/7,

46a/12, 46a/4, 46b/12, 46b/7, 47a/3, 47a/8, 48a/12, 48a/2, 48a/9, 48b/11, 48b/3, 48b/7, 49a/12, 49a/2, 49a/7, 49b/7, 4a/11, 4b/5, 50a/2, 50a/8, 51b/10, 52a/10, 52a/6, 52b/1, 52b/9, 53a/2, 53a/7, 53b/11, 53b/5, 54a/13, 54a/3, 54a/9, 55a/12, 55a/3, 55a/7, 55b/3, 55b/8, 56a/12, 56a/3, 56a/7, 56b/8, 57a/1, 57a/5, 59a/12, 59a/5, 59b/12, 5a/11, 60a/3, 60a/7, 60b/11, 60b/4, 61a/11, 61b/12, 61b/7, 62a/10, 62a/5, 62b/10, 63a/1, 63a/12, 63a/5, 63a/9, 63b/11, 63b/3, 63b/6, 64a/3, 68a/13, 68a/7, 68b/5, 68b/9, 69a/1, 69a/13, 69a/6, 69b/6, 70a/12, 70a/5, 70b/6, 71a/1, 71a/6, 71b/13, 71b/8, 72a/6, 73a/3, 73a/7, 73b/1, 73b/11, 74a/2, 75b/3, 76a/11, 76b/10, 76b/5, 77a/5, 77b/3, 77b/8, 78a/13, 78a/5, 78b/12, 78b/6, 79a/5, 79b/11, 79b/7, 80a/11, 80a/2, 80a/6, 80b/11, 80b/2, 80b/7, 81a/2, 81a/8, 81b/10, 81b/6, 84a/1, 84a/9, 84b/13, 84b/6, 85a/10, 85a/4, 85b/2, 85b/6, 86a/4, 86a/9, 86b/1, 86b/10, 87a/3, 87b/13, 87b/8, 88a/11, 88a/5, 88b/12, 88b/3, 88b/7, 89a/4, 89a/9, 89b/1, 89b/12, 8b/5, 90a/4, 9a/10, 9b/1
 f.+a 92b/3
 f.+da 115b/1, 52b/2, 90a/6
 f.±dur 90b/7
 f.-1 bahār 154b/10
 f.-1 bahār gelüp 154b/10
 f.-1 barid 15b/6
 f.-1 burūc 140a/13
 f.-1 evvel 2b/3
 f.-1 fī ma'rifeti esmā'-i menāzilü'l-ķamer 114b/1
 f.-1 merd-i kebīr 19b/8
 f.-1 şāni 2b/4
 f.+ıdur 101b/t, 90b/8
 f.+ı 139a/13, 22b/2, 23b/11, 24b/3, 50a/4, 56a/4
 f.+ın 102a/t, 102a/t, 102a/t, 103b/t, 105a/t, 105a/t, 106b/t
 f.+ına 90b/13

f.+ında 22b/6, 28a/5, 57a/11, 63b/7, 65a/12, 68b/4
 f.+ınıñ 91a/8, 92a/4
 f.+ınıñ tabi' atı 91a/8
 f.+ınuñ 101b/t, 91a/2, 91b/1, 91b/6
 f.+ıñ 91a/1
 f.+uñ 102b/t
 [=351]

fāsıd < Ar. Fesat çıkarın, kötü, fena.
 f. 103a/t, 138b/10, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 38b/3, 52a/5, 90a/3
 f. ol- 138b/10, 143b/t, 144a/t, 38b/3, 52a/5, 90a/3
 [=14]

faşih < Ar. 1. Güzel, düzgün, açık konuşın.
 f. 135b/12
 2. Açık, aşıkır, anlaşılır.
 f. 158a/5
 [=2]

faşile < Ar. Aile, ana-baba.
 f. 55b/7
 [=1]

faşlü'l-aħad-ı 'aşer < Ar. On birinci bölüm.
 f. 12b/5
 [=1]

faşlü'l-'āşir < Ar. Onuncu fasıl, bölüm.
 f. 18b/6, 12a/11, 33a/13, 40a/9, 46b/7, 53b/11, 70a/12, 78a/13, 26b/5, 61b/7, 86a/9
 [=11]

faşlü'l-evvel < Ar. Birinci bölüm.
 f. 10b/2, 24b/10, 31b/1, 37b/7, 44a/11, 4a/11, 51a/13, 59a/5, 68a/7, 75b/3, 84a/1
 [=11]

faşlü'l-ħādī-i 'aşer < Ar. On birinci bölüm.
 f. 18b/11, 27a/2, 33b/4, 40b/1, 46b/12, 61b/12, 78b/6, 86b/1, 70b/6, 54a/3
 [=10]

faşlü'l-ħādī ve'l 'ısrūn < Ar. Yirmi birinci bölüm.

f. 14b/4, 63b/11, 80b/11, 20b/11,
29a/1, 35b/4, 42a/10, 49a/7, 56a/7,
73a/3, 89a/4

[=11]

faşlü'l-ḥāmīs < Ar. Beşinci bölüm.

f. 11a/8, 17b/7, 38b/10, 60a/3,
69a/1, 76b/10, 85a/4

[=7]

faşlü'l-ḥāmīs-i 'aşer < Ar. On beşinci bölüm.

f. 13b/8, 19b/13, 27b/13, 34b/1,
48a/9, 79b/11, 87b/13

[=7]

faşlü'l-ḥāmīs ve'l 'ısrūn < Ar. Yirmi beşinci bölüm.

f. 15a/8, 36a/11, 43a/5, 50a/8,
57a/5, 74a/2, 81b/10, 90a/4

[=8]

faşlü'l-ḥāmīs ve'l 'ısrūn < Ar. Yirmi beşinci bölüm.

f. 29b/4

[=1]

faşlü'l-ḥāmīsü < Ar. Beşinci Bölüm.

f. 25b/5, 2b/11, 32a/8, 45b/4,
52b/1

[=5]

faşlü'l-ḥāmīsü ve'l 'ısrūn < Ar. Yirmi beşinci bölüm.

f. 21a/13

[=1]

faşlü'l-ḥāmīsü 'aşer < Ar. On beşinci bölüm.

f. 41a/10, 55a/7, 63a/1, 71b/13

[=4]

faşlü'l-'ısrūn/'ısrūn < Ar. Yirminci bölüm.

f. 14b/1, 20b/7, 28b/10, 35a/13,
42a/5, 49a/2, 56a/3, 63b/6, 80b/7,
88b/12

[=10]

faşlü'l-ülā < Ar. Birinci, ilk bölüm.

f. 16b/12

[=1]

faşlü'r-rābi' < Ar. Dördüncü bölüm.

f. 11a/4, 17b/2, 25a/13, 45a/12,
52a/10, 59b/12, 68b/9, 76b/5, 84b/13

[=9]

faşlü'r-rābi' u < Ar. Dördüncü bölüm.

f. 2b/9, 29a/13, 32a/4, 38b/4

[=4]

faşlü'r-rābi' ve'l 'ısrūn < Ar. Yirmi dördüncü bölüm.

f. 15a/4, 43a/1, 50a/2, 57a/1,
73b/11, 81b/6

[=6]

faşlü'r-rābi'-i 'aşer < Ar. On dördüncü bölüm.

f. 13b/2, 27b/9, 34a/9, 41a/6,
79b/7, 87b/8

[=6]

faşlü'r-rābi' u 'aşer < Ar. On dördüncü bölüm.

f. 19b/5, 48a/2, 55a/3, 62b/10,
71b/8

[=5]

faşlü'r-rābi' u ve'l 'ısrūn < Ar. Yirmi dördüncü bölüm.

f. 21a/10, 36a/6, 89b/12

[=3]

faşlü's-sābi' < Ar. Yedinci bölüm.

f. 11b/7, 18a/2, 25b/13, 32b/6,
39a/13, 60b/4, 69a/13, 77b/3, 85b/2

[=9]

faşlü's-sābi' u < Ar. Yedinci bölüm.

f. 45b/13, 53a/2

[=2]

faşlü's-sābi'-i 'aşer < Ar. On yedinci bölüm.

f. 28a/11, 34b/13, 48b/3, 80a/6,
88a/11

[=5]

faşlü's-sābi' u 'aşer < Ar. On yedinci bölüm.

f. 14a/3, 20a/9, 55b/3, 63a/9,
41b/6

[=5]

faşlü's-sādis < Ar. Altıncı bölüm.

f. 11a/12, 32a/12

[=2]

faşlü's-sādis-i 'aşer < Ar. On altıncı bölüm.

f. 28a/7, 48a/12

[=2]
faşlü's-sâdisü < Ar. Altıncı bölüm.
 f. 17b/11, 25b/9, 39a/2, 45b/7,
 52b/9, 60a/7, 69a/6, 77a/5, 85a/10
 [=9]
faşlü's-sâdisü 'aşer < Ar. On altıncı
 bölüm.
 f. 13b/12, 20a/5, 34b/9, 55a/12,
 63a/5, 72a/6, 80a/2, 88a/5
 [=8]
faşlü's-sâdisü 'aşer < Ar. On altıncı
 bölüm.
 f. 41b/3
 [=1]
faşlü's-sâlisü < Ar. Üçüncü bölüm.
 f. 59b/8, 11a/1, 13a/6, 14b/12,
 17a/11, 38a/11, 42b/9, 49b/7, 52a/6,
 56b/8, 68b/5, 73b/1, 76a/11, 81a/8,
 84b/6, 89b/1
 [=16]
faşlü's-sâlisü < Ar. Üçüncü bölüm.
 f. 25a/9, 2b/7, 31b/13, 45a/5
 [=4]
faşlü's-sâlisü ve'l 'ısrün < Ar. Yirmi
 üçüncü bölüm.
 f. 29a/10, 21a/5, 36a/2
 [=3]
faşlü's-sâlisü-i 'aşer < Ar. On üçüncü
 bölüm.
 f. 40b/12, 47a/8, 79a/5, 87a/3
 [=4]
faşlü's-sâlisü-i 'aşir < Ar. On üçüncü
 bölüm.
 f. 27a/12
 [=1]
faşlü's-sâlisü 'aşer < Ar. On üçüncü
 bölüm.
 f. 19a/10, 34a/1, 54a/13, 62a/10,
 71a/6
 [=5]
faşlü's-sâmin < Ar. Sekizinci bölüm.
 f. 11b/11, 18a/6, 26a/5, 32b/10,
 39b/6, 46a/4, 53a/7, 60b/11, 69b/6,
 77b/8, 85b/6
 [=11]

faşlü's-sâmin-i 'aşer < Ar. On sekizinci
 bölüm.
 f. 20a/12, 28b/2, 35a/5, 41b/10,
 48b/7, 63a/12, 80a/11, 88b/3
 [=8]
faşlü's-sâminü 'aşer < Ar. On
 sekizinci bölüm.
 f. 55b/8
 [=1]
faşlü's-sâmin-i 'aşer < Ar. On sekizinci
 bölüm.
 f. 14a/7
 [=1]
faşlü's-sâni < Ar. İkinci bölüm.
 f. 10b/9, 12b/13, 17a/5, 25a/4,
 31b/7, 38a/2, 44b/11, 51b/10, 59a/12,
 68a/13, 84a/9
 [=11]
faşlü's-sâni-i 'aşer < Ar. On ikinci
 bölüm.
 f. 19a/5, 27a/6, 40b/8, 47a/3,
 54a/9, 62a/5, 71a/1, 78b/12, 86b/10
 [=9]
faşlü's-sâni-i 'aşer < Ar. On ikinci
 bölüm.
 f. 33b/10
 [=1]
faşlü's-sâni ve'l 'ısrün < Ar. Yirmi
 ikinci bölüm.
 f. 89a/9, 14b/7, 21a/2, 29a/5,
 35b/8, 42b/2, 49a/12, 56a/12, 64a/3,
 73a/7, 81a/2
 [=11]
faşlü't-tâsi' < Ar. Dokuzuncu bölüm.
 f. 26a/12
 [=1]
faşlü't-tâsi'u < Ar. Dokuzuncu bölüm.
 f. 12a/4, 18a/13, 33a/6, 40a/1,
 53b/5, 61a/11, 70a/5, 78a/5, 86a/4
 [=9]
faşlü't-tâsi'u 'aşer < Ar. On
 dokuzuncu bölüm.
 f. 28b/6, 14a/11, 20b/4, 35a/9,
 42a/1, 46a/12, 48b/11, 80b/2, 55b/12,
 63b/3, 88b/7
 [=11]

fāş < Ar. Meydana çıkma.

f. 132a/3, 51a/9

f. eyleme- Meydana çıkmamak
132a/3

f. ol- Yayılmak, ortaya çıkmak
51a/9

[=4]

Fâtıma < Ar. Hz. Peygamberin ilk zevceleri Hz. Hadice'den dünyaya gelen dört kızının en küçüğünün adı. Lakabı Zehra'dır.

f. 108a/t, 162b/10, 164a/3

[=3]

Fâtımatü'z-zehrâ < Ar. Peygamberin ilk zevceleri Hz. Hadice'den dünyaya gelen dört kızının en küçüğünün adı.

f. 104b/t, 106a/t

[=2]

fâtihâ < Ar. Sûre adı.

f. 161a/12

[=1]

fâzıl < Ar. Faziletli, erdemli.

f. 161b/1

f.+lar 98a/10

[=2]

fe (ف) < Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi üçüncü harfi.

f. 150a/t, 150b/8, 152b/10

f.±dür 118b/13

[=4]

fe-emmâ < Ar. Kaldı ki, gelince.

f. 119b/5

[=1]

fe-emmâ in kâne mine'l-muḳarrabîn ferevḫun ve reyḫānun ve cennetun

na'îm < Ar. Vakıa sûresi, 88-89. âyet.

f.±dür 119b/5-119b/6

[=1]

felâ < Ar. "O halde, o zaman" anlamında zarf.

f. 150b/10, 61b/6, 70a/4, 72a/10

[=3]

felek (g) < Ar. Eskilerin inanışına göre her gezegen, yıldızla ait bir gök tabakası, sema.

f. 124b/ş, 124b/ş, 124b/ş, 124b/ş, 125a/ş, 125a/ş, 125a/ş, 125a/ş, 125a/ş, 125a/ş, 154a/5

f.+dir 134b/9

f.-i ḫâric 125a/ş

f.-i ḳamer 125a/ş

f.-i mā'il 125a/ş

f.-i münhil 125a/ş

f.-i tedvîr 125a/ş

f.+i 114b/3, 141a/t

[=19]

feleki'l-kevâkib < Ar. Yıldızlar feleği.

f. 154a/5

[=1]

felek-i ḫâmilü'l-ḳamer < Ar. Ayı taşıyan gök tabakası.

f. 124b/ş

[=1]

felek-i mā'ilü'l-ḳamer < Ar. Aya benzer gök tabakası.

f. 124b/ş

[=1]

felekü'l-ḫâmilü'l-ḳamer < Ar. Ayı taşıyan gök tabakası.

f. 124b/ş

[=1]

felekü'l-mā'ilü'l-ḳamer < Ar. Aya benzer gök tabakası.

f. 124b/ş

[=1]

felvâris < Rum. Şubat ayı.

f. 106b/t, 107a/t, 109b/t, 29b/11, 29b/12

[=5]

fenn < Ar. Çeşit, sanat, ilim.

f. 133b/5

f.+i 133b/2

[=2]

fenâ < Ar. Kötü, iyi olmayan, uygunsuz.

f.±dur 149a/3

[=1]

fer' < Ar. Şube, dal.

f. 101a/t, 101a/t, 104a/t, 104a/t, 36b/13, 37b/2, 83b/13

[=7]

fer' ü'l-muahhar < Ar. Yıldız adı, parlak iki göz gibi ve biraz büyükçe iki yıldızdır (Yirmi dokuz martta doğar, iki ekimde batar).

f. 101a/t, 104a/t, 145a/t, 148b/t, 37b/2, 83b/13
[=6]

fer' ü'l-muqaddem < Ar. Yıldız adı, ışiksiz iki yıldızdır ve göze benzemektedir (On altı martta doğar, on sekiz eylülde batar).

f. 101a/t, 104a/t, 145a/t, 148b/t
f. yıldızı 36b/13, 82b/4-82b/5
[=6]

ferah < Ar. Gönül açıklığı, sevinme.

f. 117a/5, 144a/t, 144b/t
f. ve sürür 117a/5
[=4]

ferah-nāk < Ar.+Far. Sevinçli, mutlu.

f. 84b/9
[=1]

ferişte < Far. Melek.

f. 154a/5, 154a/8

f.-i muqarrab Allah'a yakın olan melek 154a/5

f.-i muqarrabiñ tahtı 154a/8
f.+lerdür ki 154a/7
f.+lerüñ 154a/8
[=6]

fermān < Far. Emir, buyruk.

f. 153b/11, 154a/1, 154a/11, 155a/6

f.-ı mücibile 154a/1

f. olun- Buyurulmak 155a/6

f.+ı 153b/8
[=7]

ferr < Ar. Çekilme.

f.+i 132a/9
[=1]

feryād < Far. Yardım istemek için çıkarılan yüksek ses, bağışma.

f. 101a/t, 101a/t, 31a/4

f.-ı bülbulān Bülbüllerin feryadı 101a/t

f. idüp 31a/4
[=5]

fesād < Ar. Bozgunculuk, fitne.

f. 138b/9, 143b/t, 144a/t, 24b/13, 38a/7, 38b/3, 40a/13, 42b/11, 4b/3, 54b/8, 55a/6, 55b/6, 5a/7, 69b/12, 69b/13, 77a/12, 79a/11, 84a/13

f. it (d)- Fitne çıkarmak 4b/3, 69b/13, 84a/13

f. ol- 144a/t, 38b/3, 40a/13, 69b/12-69b/13

f. ve cidāl 42b/11

f.+a 14a/5

f.+a var- Bozguna uğramak 14a/5

f.+lar 113a/t, 158b/10

[=30]

fesligen < Yun. Fesleğen, reyhan.

f.+lere 161a/9

[=1]

feth < Ar. Açmak, ele geçirmek.

f. 102b/t, 104a/t, 104b/t, 112b/t, 53b/8, 58a/3, 65b/2, 65b/6, 68a/10

f. it- Fethetmek 104a/t

f. eyle- Fethetmek 58a/3, 65b/2, 65b/6, 68a/10

f. ol- Fethetmek 112b/t, 53b/8

f.-i kal' a-i Hayber Hayber

Kalesinin fethi 104b/t

f.-i Mekke-i şerefhu'llāh 102b/t

[=18]

fettāh < Ar. Kullarının kapalı işerini açan, Cenâbihak.

(yā) f.±dur 118b/13

[=1]

fevākih < Ar. Meyvalar, yemişler.

f. 113a/t, 76b/13, 83a/6, 87a/13

f. ve şamār ve hayrāt 113a/t

[=5]

fevķ < Ar. Üst, üst taraf, yukarı.

f.+ında 67b/12

f.+ındağı faşıl 115b/1

f.+ında zıkr olan aylaruñ her birisi 67b/12

[=3]

fevt < Ar. Ölme, elden çıkarma, kaçırma.

- f. 93a/13, 96a/1, 66a/2
[3]
- fī'l-hāl** < Ar. Bu anda, hemen, şimdi.
f. 37a/13
[=1]
- fī'l-mā'** < Ar. Su içerisinde.
f. 104a/t, 106a/t
[=2]
- fī'l-ma' nī** < Ar. Manasında, anlamında.
f. 100a/8
[=1]
- fī'l-mişlü'l-'arş** < Ar. Arşın katlarında.
f. 154a/3
[=1]
- fī'l-Medīne** < Ar. Medine içinde.
f. 103b/t
[=1]
- fī'l-Yemen** < Ar. Yemen içinde.
f. 103a/t
[=1]
- fidan** < Yun. *Phyton* Ağaçların yeni yetişeni, fidan.
f. 101a/t
f. dikmek zamānı 101a/t
[=2]
- fi' il** < Ar. *fi' l* İş, amel.
f. 113b/3, 145b/h,
f.+i 100a/5, 136a/12
[=4]
- fi' illi** < Ar.+Tr. İşli.
f. 156a/11
[=1]
- fil** < Ar. Hayvan adı, fil.
f. 103a/t, 103b/t
[=2]
- Filistān** < Ar. Yer adı , Filistin.
f. 70a/3
[=1]
- finūn/ fūnūn** < Ar. Fenler, marifetler.
f. 134a/5, 130b/9, 136a/4,
136a/5, 132b/2, 133b/1
[=6]
- firāk** < Ar. Ayrılık, ayrılma.
f. 128b/4, 153a/t
f. ile 153a/t
f. odı 128b/4
- f.+la 153a/t, 153a/t, 153a/t
[=7]
- firāksız** < Ar.+Tr. Ayrılık olmadan.
f. 153a/t, 153a/t
f. muhabbet ol-153a/t, 153a/t
[=4]
- firār** < Ar. Kaçma.
f. 158a/8
f. eyle- Kaçmak 158a/8
[=2]
- firā(vā)n** < Far. Bol, çok, fazla.
f. 112b/t, 1b/8, 4a/6, 68b/11,
6b/7, 7b/5, 131b/4, 75b/13
f.±dur 71b/7
f. ol- Çok bulunmak, olmak
112b/t, 4a/6, 68b/11, 6b/7, 7b/5, 131b/4,
75b/13-76a/1
[=16]
- firāz** < Far. Yüksek.
f. 142b/t
[=1]
- Firengistān** < Far. Avrupa.
f. 26a/10
f. ili 26a/10
f.+da 6a/5
[=3]
- Firenk (g)** < Far. Avrupalı.
f. 80a/13, 82b/10, 92b/1, 68a/9,
70b/4
f. iklimi 68a/9
f. ili 80a/13
f. yılbaşı 92b/1
f.+ile 39a/8
[=9]
- fitil** < Ar. *fetīl* Lamba, kandil veya mumun yanmasını sağlayan yağ çekici madde, fitil.
f. 31a/8
[=1]
- fitne** < Ar. Karışıklık, ihtilal, ara bozma, bozgun.
f. 10b/12, 112b/t, 11a/5, 11b/8,
129b/11, 13a/3, 143b/t, 143b/t, 143b/t,
143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144b/t,
144b/t, 144b/t, 144b/t, 14b/3, 17a/4,
18a/1, 20a/13, 26a/3, 27a/13, 28a/2,
29b/6, 31b/11, 32b/1, 33b/6, 36b/1,

37b/10, 38a/6, 38b/2, 39b/9, 41b/13, 43a/13, 43a/7, 44b/13, 44b/8, 45a/2, 45b/11, 46a/10, 46a/6, 46a/9, 46b/3, 46b/9, 48a/11, 49b/8, 4b/6, 50b/2, 50b/4, 52a/1, 52a/11, 52a/7, 52b/11, 54a/11, 56a/9, 57a/6, 57b/4, 59b/3, 59b/6, 5a/5, 5a/7, 5b/10, 5b/4, 60a/9, 60b/2, 61b/9, 62a/12, 62a/8, 62b/12, 63a/10, 63a/3, 64b/12, 65a/8, 69b/12, 69b/5, 6a/1, 6a/13, 6b/4, 70a/3, 70b/11, 70b/5, 72a/12, 72a/3, 72b/13, 73a/10, 73b/12, 74a/9, 75b/9, 76a/12, 77b/5, 78a/4, 78a/7, 78b/4, 78b/8, 79b/12, 7a/7, 80b/13, 80b/4, 81a/1, 82a/2, 84a/3, 84a/8, 84b/3, 85a/12, 85b/5, 85b/8, 86a/6, 86b/9, 88a/10, 88b/10, 89a/1, 8b/11, 90a/2

f. düş- Karışıklık olmak 129b/11
f. fitretlik ol- 70a/3-70a/4

f. kop- Fitne çıkmak 43a/7, 52b/11

f. ol- Karışıklık olmak 29b/6, 39b/9, 50b/4, 52a/7, 69b/12, 72a/12, 72a/3, 76a/12, 78a/7, 80b/13, 81a/1

f. mekr ve hîle 7a/7

f. savaş ve fitretlik 62b/12

f. ve belâ ve fitret 31b/11

f. ve ceng ve hüsümet 89a/1

f. ve cidâl 80b/4

f. ve harâblık 84a/3

f. ve harb ve kıtal 46b/9

f. ve harb ve kıtal ol- 10b/12

f. ve hârb ve savaş 5a/5

f. ve hüşümet katl 41b/13

f. ve inkılâb ol- 88a/10

f. ve kan 65a/8

f. ve kıtâl 112b/t

f. ve kıtâl ol- 26a/3, 59b/6, 5b/10

f. ve şıvaş kan dökülmek 27a/13

f. ve şıvaş 6a/1

f. ve şıvaş ol- 11a/5

f. ve şıvaş ve kahtlık ve kıtâl 45a/2

f. ve şıvaş ve kan dökülmek 79b/12-79b/13

f. ve şerr 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144b/t, 144b/t

f. ve tâ' ün ol- 70b/11

f. ve teşvîş 20a/13-20b/1, 8b/11

f. ve yağmur 57a/6

f.+den 113a/t

[=162]

fitret < Ar. Yönetim boşluğu, belirsizlik zamanı.

f. 10b/11, 11a/3, 12a/1, 12a/2, 13b/4, 14a/2, 19a/3, 21a/1, 27a/4, 31b/11, 35a/8, 41a/7, 41b/1, 41b/2, 41b/7, 45b/9, 47a/5, 4b/2, 55a/4, 55b/7, 57b/4, 64a/1, 64a/7, 6b/5, 76a/10, 79b/4, 7a/4, 80a/13, 81a/13, 81b/12, 83a/2, 84a/8, 86b/8, 89a/6, 9a/13

f. ol- Yönetim boşluğu oluşmak 11a/3, 21a/1, 35a/8, 55b/7, 64a/7, 76a/10, 80a/13, 83a/2, 4b/2-4b/3

f. ve âfet 10b/11

f. ve fitne ve harb 57b/4

f. ve inkılâb 6b/5

f. ve katl harb 47a/5

f. ve talgalık 81b/12

f.+de 12b/3

f.+den 14b/11, 52a/13

f.+de ol- 12b/3

f.+ile 19a/3

[=54]

fitretlik < Ar.+Tr. Belirsizlik, başıbozukluk.

f. 13a/5, 13b/11, 15a/7, 17b/13, 17b/4, 17b/5, 18a/11, 19b/10, 24a/3, 24b/9, 25a/3, 29b/10, 31b/5, 32b/1, 33b/12, 34b/5, 35b/10, 37b/13, 40a/3, 40b/10, 41a/2, 41b/12, 43a/6, 47a/12, 47b/13, 49a/5, 50a/6, 51b/3, 52a/1, 54a/5, 57a/3, 59a/6, 60a/9, 60b/13, 61b/9, 62b/12, 65a/11, 6a/7, 70a/4, 71a/10, 71b/4, 72b/8, 73b/10, 73b/13, 75b/5, 76a/13, 83a/8, 9b/6

f. ol- Kargaşa olmak 13a/5, 15a/7, 17b/4, 24a/3, 29b/10, 31b/5, 37b/13, 40a/3, 40b/10, 41a/2, 47a/12, 49a/5, 50a/6, 54a/5, 59a/6, 61b/9, 65a/11, 6a/7, 71a/10, 71b/4, 73b/10, 51b/3-52a/1

f. olma- 19b/10
f. ve ceng ol- 43a/6
f. ve fitne 52a/1
f. ve kaçıklık ol- 33b/12
f. ve tarlılık ol- 72b/8
[=75]

fitüzla- < Yun.+Tr. Vaftiz yapmak.
f.-dılar 22a/7
[=1]

fuḫahā < Ar. Fakihler, fıkıh ilminin
üstadları.
f. 157a/2
f. ve 'ulemâsı 157a/2
f.+nîñ 156a/2
[=3]

fuḫarā < Ar. Fakirler, yoksullar.
f.+ya 156b/13
[=1]

Furat < Ar. Fırat nehri.
f. 158b/8
[=1]

furḫān < Ar. Kuran-ı Kerim.
f. 102a/t
f.-ı mübîn Kuran-ı Kerim 102a/t
[=2]

furşat < Ar. Fırsat, imkan.
f. 161a/7
f. ol- 161a/7
[=2]

furtuna < İt. *fortuna* Fırtına.
f. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t
f. 2 103b/t
f. 3 104b/t, 105b/t, 106b/t
f. 3 gün 106b/t
f. 5 105a/t
f. 7 104b/t

f.+sı 102b/t, 102b/t, 104b/t
[=66]

furyās < Yun. Poyraz rüzgarı.
f. 74b/4
f. yelleri es- 74b/4
[=2]

-G -

ğafere/ğafet < Ar. Menzil, yıldız adı,
görülmecek kadar küçüktürler(Yirmi
dokuz ekimde doğar, yirmi üç nisansa
batar).

ğ. 115a/t, 118b/3, 147a/t
ğ. menziline ol- 118b/3
[=4]

ğaflet < Ar. Gafillik, boş bulunma.
ğ. 100b/3, 102b/t, 106a/t, 106b/t,
107a/h, 111b/12, 151a/3, 153a/t
ğ. olunma- Boş bulunmamak,
gafil düşmemek 102b/t, 106a/t, 106b/t,
107a/h, 111b/12, 151a/3, 153a/t
[=15]

ğāh < Far. Bazen, bazı bazı, kimi vakit
manasında karşılaştırma edatı.

g. 135b/9, 135b/9, 135b/9,
136b/5, 136b/5, 136b/7, 136b/7, 137a/1,
137a/1, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 37a/11,
37a/11, 75a/8, 75a/8

g. görünür gāh görünmez gibi
37a/11

g. güle çeşmi anîñ gāh şol-
136b/7

g. iner gāh yüceye çıkar git-
136b/5

g. muḫabbet gāh ḫuşūmet 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t

g. muḫabbet gāh ḫuşūmet ol-
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t

g. Rūm'a ve gāh Şām'a git-
137a/1

g. yağa gāh yağma- 75a/8

[=45]
ġalebe < Ar. Galip gelme, yenme.
ğ. 110a/6, 110b/5
ğ. eyle- 110a/6
ğ.-i çeri 110b/5
[=4]
ġālīb < Ar. Üstün gelen, yenen.
ğ. 106a/t, 111a/7, 12a/6,
139a/11, 141b/t, 14a/10, 152a/7,
152b/10, 152b/8, 154b/10, 22b/13,
26a/9, 36a/10, 36a/8, 73b/8, 76a/2,
85b/1, 8b/1
ğ. ol- 111a/7, 12a/6, 139a/11,
14a/10, 152b/10, 152b/8, 26a/9, 36a/10,
36a/8, 73b/8, 8b/1, 22b/13, 106a/t
ğ. olanıñ dīni ile dīn tutmaq
141b/t
ğ. olma- 154b/10
ğ. ve mu'īd 152a/7
[=34]
ġālīz < Ar. Şeffaf olmayan, kalın sık,
kaba.
ğ. 37a/8, 91a/11, 91a/4, 91b/5
ğ. koyu qatı issi nesnelər 91a/4-
91a/5
ğ. mühmil ta'āmlar 91b/5
ğ. ol- 37a/8
ğ. ve şovuk ġıdālar 91a/11-
91a/12
[8]
ġālīza < Ar. Şeffaf olmayan, kalın sık.
ğ. 104b/t
[=1]
ġālīzlık < Ar.+Tr. Şeffaf olmama
durumu.
ğ. 141b/t
[=1]
ġam < Ar. Keder, tasa, kaygı.
ğ. 117a/5, 154b/4, 160a/8, 18b/5,
22b/9, 34a/12, 35a/3, 54b/7, 55a/11,
55b/10, 55b/2, 5b/5, 62a/9, 70a/9, 7b/8,
9a/12
ğ. gör- 35a/3
ğ. ve endīşe ve fitret ve ölüm
9a/12-9a/13

[=18]
ġamāme < Ar. Bulut.
ğ. 3a/7
[=1]
ġam-gin < Ar.+Far. Kederli, üzüntülü.
ğ. 71a/13
ğ. ol- 71a/13
[=2]
ġanem < Ar. Koyun.
ğ. ±dür 95b/11
[=1]
ġanī < Ar. Zengin, varlıklı, bol.
ğ. 113a/t, 121a/4
ğ. ol- 113a/t
ğ.+leri 156b/13
[=4]
ġanīmet < Ar. Beklenmeyen, emeksiz
kazanç.
ğ. 43a/11
ğ. ol- 43a/11
[=2]
ġār < Ar. Mağara.
ğ. 102b/t
[=1]
ġarb < Ar. Batı.
ğ. 78a/7
ğ. vilāyeti 78a/7
ğ.+a 135b/9
[=3]
ġarbi < Ar. Batı ile ilgili.
ğ. 144b/t
[=1]
ġaram < Ar. Azap.
ğ. 23b/6
ğ. it (d)- 23b/6
[=2]
ġāret < Ar. Çapul, yağma, akın.
ğ. 138b/8, 19b/8
ğ. it (d)- 19b/8
ğ. ol- 138b/8
[=4]
ġarġara < Ar. Suyu, ilacı vb. boğazda
çalkalama.
ğ. 121b/7
[=1]
ġarġ < Ar. Suya batma, suya gömülme.

ğ. 12b/12, 143b/t, 14a/13, 15a/7, 16a/12, 29a/3, 32b/2, 34b/7, 47a/2, 51b/7, 56b/1, 59b/11, 62a/4, 62b/2, 64a/10, 68a/6, 72a/10, 73a/2, 85a/2, 85b/3, 9a/4

ğ. ol- Suya batmak 12b/12, 143b/t, 14a/13, 15a/7, 16a/12, 29a/3, 32b/2, 34b/7, 47a/2, 51b/7, 56b/1, 59b/11, 62a/4, 62b/2, 64a/10, 72a/10, 73a/2, 85a/2, 85b/3, 9a/4, 68a/6

[=42]

ğāv < Far. Öküz, sığır.

g. 143a/t

[=1]

ğavğā < Far. Kavga, dövüşme.

ğ. 11b/9, 127b/2

ğ.+da ol- 11b/5

[=3]

ğavş < Ar. 1. Yardım, medet.

ğ. 151b/13

ğ.+ñ dāhı su'āli 152a/1

2. Yardımcı.

ğ. 151b/8

[=3]

ğayb < Ar. Bilinmeyen, gayb.

ğ. 132b/12, 151a/ş

ğ. 'ālemi 132b/12

ğ.+a 134a/4

ğ.+a giden 134a/4

ğ.±dur 121a/4

ğ.+uñ 151b/1

[=7]

ğāyet < Ar. Son derece, çok fazla.

ğ. 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 104a/t, 10a/5, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 11a/9, 125b/13, 126a/2, 126b/6, 126b/8, 127a/13, 127b/3, 128a/4, 128a/7, 128b/4, 128b/6, 128b/9, 129a/10, 129a/6, 130a/12, 130a/13, 130b/2, 131a/6, 131a/8, 131b/8, 132a/12, 133a/2, 133a/4, 134b/12, 138a/11, 139a/3, 141b/t, 141b/t, 142a/t, 146a/t, 147a/t, 148b/t, 14a/10, 156b/10, 15b/11, 15b/7, 16a/10, 16a/11, 16b/11, 16b/3, 16b/6, 17a/7, 17b/4, 19a/7, 19b/2, 21b/3, 22a/8, 23b/13, 24b/12, 27b/2,

30a/8, 30b/4, 31a/6, 31b/5, 39a/1, 3b/13, 42b/12, 43b/3, 44a/9, 45b/2, 47a/6, 4b/2, 51a/3, 51a/4, 57b/6, 58b/11, 58b/2, 58b/6, 58b/8, 64b/12, 65a/3, 65b/4, 66b/9, 69a/3, 73b/10, 74a/13, 74b/7, 76b/12, 77a/1, 78b/11, 7a/13, 7a/9, 7b/1, 80b/6, 89b/8, 93a/8, 94a/8, 95a/12, 9a/3

ğ. 'aқıllı ol- 147a/t

ğ. çok olması 113a/t

ğ. de 24a/5, 24b/1, 3b/7, 7b/1

ğ. hār-ı yābis 142a/t

ğ. ile 148b/t

ğ. қorқunc olsa gerekdür 130a/13-130b/1

ğ. ol- 64b/12

ğ. sa'ādetlü gün 58b/2

ğ. şovuқ ve yek қudretli nésne 141b/t

ğ. şulı yerler 141b/t

ğ.+le 101a/t, 101a/t, 101a/t,

101b/t, 102b/t, 103a/t, 104a/t, 104b/t,

98a/7, 142a/t, 142a/t

[=125]

ğāyib < Ar. Görünmeyen, bilinmeyen.

ğ. 125b/9, 127a/12

ğ. 'āleminden bir vıçūd 125b/9, 127a/12

ğ.+dan 152b/11

[=5]

ğayn (Ġ) < Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi ikinci harfi.

ğ. 150a/t, 150b/10, 151a/ş, 152b/10

ğ.±dur 121a/3

[=5]

ğayr(i) < Ar. Gayrı, başka

ğ. 19a/11

ğ. meyve 19a/11

[=2]

ğayrı < Ar. Gayrı, başka, başkası.

ğ. 137b/5, 163a/8, 42a/12, 59a/8, 82a/12, 83b/3, 97a/11

ğ. etler 82a/12

ğ. hūbūbāt 83b/3

ğ. mühim işler 97a/11

- ğ. yemişler 137b/5
ğ.+sı 113a/t, 40b/7, 49b/13
ğ.+sıyla ol- 142a/t, 142a/t
ğ.+yla ol- 142a/t
[=17]
- ğazā** < Ar. Din uğruna savaş.
ğ. 37b/11, 42b/5, 77a/11
ğ. it (d)- Savaşmak 37b/11
ğ. ol- Savaş çıkmak 42b/5
[=5]
- ğazab** < Ar. Hiddet, öfke, gazap.
ğ.+ı 43b/13
[=1]
- ğazāvāt** < Ar. *ğazavāt* Din düşmanı üzerine olan seferler, savaşlar, cenkler.
ğ. 105b/t
ğ.-ı İslām 105b/t
[=2]
- gece** Gece.
g. 126b/9, 136b/12
g. gündüz Durmadan, devamlı
126b/9, 136b/12
g.+siyle 115b/6, 94a/1
[=6]
- geç** Geç, gecikmiş.
g. 137b/7
g. ol- 137b/7
[=2]
- geç-** 1. Aşmak, geride bırakmak, geçmek.
g.-e 127a/2, 18a/12, 20b/3, 29b/7, 56b/7, 74a/10
g.-en 26b/4
g.-er 132b/6
g.-üp 106b/t
2. Sınırı aşmak, aşmak.
g.-e 32a/10, 40b/3, 57a/9
3. Yerine gelmek, yerini almak.
g.-e 40b/7, 49b/13, 76a/7
g.-er 113a/t
[=16]
- geçe** Gece.
g. 114b/5, 34b/6
g. ile 34b/6
[=2]
- geçür-** Geçirmek.
g.-eler 127b/6, 127b/7
- (yaşın) g.-miş ‘avratlar 112b/t
g.-ür 135b/1
[=4]
- get (d)** - (Ay) bitmek, sona ermek.
g.-ilirken 41a/3
[=1]
- gel-** 1. Bir yere gitmek, varmak.
g. 158a/6
g.-e 110a/12, 111b/1, 152b/11, 157b/7, 52b/8, 88a/9
g.-eler 157b/11, 158b/6, 159a/1
g.-mek 136b/13
g.-ür 128b/12
2. Rastlamak, ulaşmak.
g.-dikde 101a/t, 102a/t, 103a/t, 103b/t, 104b/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t, 83b/6, 85b/10, 86b/6, 89b/8
g.-dügi 93a/5
g.-dügünü 2b/4
g.-icek 128a/12, 130a/6, 130b/11, 131b/1, 132a/5, 132b/8, 2b/8
g.-mişdür 1b/11
g.-se 110a/2, 110a/8, 110b/1, 110b/13, 110b/8, 111a/10, 111a/6, 139a/12, 139a/8, 139b/12, 139b/3, 139b/8, 140a/3, 140a/8, 16a/13, 16b/1, 16b/2, 16b/4, 16b/6, 22b/10, 22b/2, 23a/7, 23b/12, 23b/4, 24a/8, 24b/3, 31a/4, 3b/11, 3b/12, 3b/3, 3b/6, 4a/2, 4a/5, 4a/8, 52b/5, 52b/6, 65b/3, 65b/8, 82b/13, 83a/11, 83a/5, 83b/2, 83b/6, 90a/7, 90a/9, 93a/10, 110b/13, 83a/8
g.-üpde 139a/7
g.-ür 92b/5, 93a/1, 93a/1, 106b/t, 111b/7, 113b/3, 113b/6, 115b/1, 92b/10, 92b/10, 92b/11, 92b/11, 92b/12, 92b/12, 92b/12, 92b/13, 92b/13, 92b/13, 92b/13, 92b/13, 92b/7,
g.-ürse 159a/6, 111b/6,
3. Olmak.
g.-e 113a/t, 113a/t, 7a/10, 11a/9, 15a/2, 16a/11, 16a/9, 16a/10, 18b/10, 19b/6, 21a/12, 24a/10, 26a/11, 31b/3, 32a/11, 33a/5, 34a/3, 34a/7, 34b/10, 35b/12, 35b/13, 35b/3, 38b/9, 39b/5, 41b/9, 42a/3, 43a/12, 43a/8, 44a/9, 48a/13, 48a/6, 48a/8, 67b/10, 69a/11, 69a/7, 72b/5, 73a/2, 75a/1, 76b/8,

80a/10, 83a/8, 86a/8, 88a/4, 88b/1, 88b/10, 89a/7, 126a/1, 127b/4, 129b/1, 161a/8

g.-meye 4b/2, 13a/2, 22a/13, 35b/6, 64b/1, 75a/2, 93b/1

g.-mez 76a/1

4. Hissetmek, olmak.

g.-eci 8a/1

g.-ür 82b/2, 105b/t

g.-ür ise 67a/10

g.-ürse 67a/13

5. Geri dönmek.

g.-e 12a/9

g.-ene degin 162b/3, 163b/3

g.-esin 149b/h

6. Devam etmek, süre gelmek.

g.-en 101a/t, 101a/t

7. Becermek.

g.-meye 133b/7

g.-ür 128a/8

8. Bir duruma yönelmek, yaklaşmak.

g.-üp 128b/2

g.-ür 10a/6, 91b/3, 103a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 105b/t, 106a/t, 132a/8, 132b/9,

9. Bir yerde toplanmak.

g.-üp 162a/10, 163a/9

10. Ortaya çıkmak, doğmak, meydana gelmek.

g.-e 44a/10, 45a/2

g.-en 128b/5

g.-di 37b/5, 58b/9, 82b/3, 82b/4

g.-se 125b/9, 127a/13, 129a/10, 132a/12

g.-üp 154b/10

g.-ür 126a/12

11. Bir yöne doğru harekette olmak.

g.-ür 101a/t, 106b/t, 132a/7, 135b/9

g.-ürler 106a/t

12. Kabul olmak, yerine gelmek.

g.-ür 117b/10

13. Yetişmek, ekin bitmek, büyümek.

g.-ür 126b/8, 129a/5

14. Vaz geçmek.

g.-ür 131b/10

[=211]

gelecek *bkz.* gelecek.

g. 62b/9

[=1]

gelecek Gelecek, önümüzdeki.

g. 13b/1, 48a/1, 66a/3, 66b/1, 71b/7, 79b/6

g. yıl 13b/1, 48a/1, 66a/3, 66b/1, 71b/7, 79b/6

g. yıl ol- 48a/1

[=13]

gelegüç *bkz.* gelecek.

g. 54b/13

g. yıl 54b/13

[=2]

gelin DS. Kırmızı zambak, lale.

g. 103b/t

[=1]

gemi Gemi.

g. 123a/3

g. almak 123a/3

g.+ler 121b/13, 121b/6, 122a/8, 122b/9, 12b/12, 143b/t, 14a/13, 15a/6, 16a/12, 29a/3, 32b/2, 34b/7, 47a/2, 51b/7, 56b/1, 59b/11, 62a/4, 62b/2, 64a/10, 72a/10, 73a/2, 85a/2, 85b/3, 9a/4

g.+ler şatmak 121b/13, 121b/6

g.+ler şatmak ve oynamak 122a/8

g.+ye 101b/t, 101b/t, 68a/6

[=33]

genc < Far. Hazine, define.

g. 129b/10

g.+i 129a/11, 130b/4

genc Genç.

g. 110a/4, 45b/6, 47b/4

g. oğlanlar 47b/4

g. oğlan mevdi 110a/4

g. oğlan ölümü ol- 45b/6

[=9]

gencğın Terim adı??

g. 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş

[=4]

gene Yine.

g. 111a/6, 136b/13

[=2]
ger < Far. Eğer.
 g. 136a/7, 34a/4, 65a/4
 [=3]
gerd < Far. Toz, toprak.
 g. 136b/13
 [=1]
gerek Gerekli, lüzumlu.
 g. 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t,
 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
 113b/4, 113b/4, 119b/12, 121a/8,
 125b/10, 126b/9, 145b/h, 160b/1,
 161a/10, 161a/12, 82a/11, 91a/6, 95a/7
 g.±dür 101a/t, 101b/t, 102b/t,
 103a/t, 103a/t, 104a/t, 104a/t, 105a/t,
 106a/t, 106a/t, 106b/t, 113b/3, 115b/12,
 118a/13, 125b/11, 125b/12, 128b/10,
 128b/11, 130b/1, 152a/4, 155b/12,
 156a/12, 156b/12, 159a/10, 159a/12,
 159a/12, 159a/13, 159a/9, 159b/10,
 159b/12, 159b/12, 159b/13, 159b/2,
 159b/3, 159b/4, 159b/5, 159b/7, 159b/8,
 159b/8, 160a/1, 160a/4, 161a/11,
 161b/2, 161a/2, 16a/2, 16b/11, 21b/12,
 2b/6, 2b/8, 30a/9, 43b/8, 50b/13, 66a/3,
 66a/4, 74b/1, 74b/2, 74b/5, 74b/5,
 82a/10, 91a/12, 91a/13, 91b/10, 91b/11,
 91b/9, 92b/5, 93a/9, 95a/9, 95b/13,
 96a/4, 97a/11, 98b/4
 g.+se 132b/5, 136b/2, 137a/7,
 137a/8
 g.+siñ 156b/11
 [=98]
germā < Far. Sıcak.
 g. 103a/t, 103b/t, 79b/9
 g.-i ğurūb 103b/t
 g.-i saħt ol- 79b/9
 [=5]
gerü Geri.
 g. 69a/5
 [=1]
getür- 1. Getirmek.
 g.-e 18a/9, 77a/10
 g.-gen 126b/13
 g.-mek 122b/9
 g.-ür 117a/1
 2. Gerçekleştirmek, ortaya
 koymak.

g.-di 92a/13
 3. Söylemek, demek.
 g.-mek 161a/12
 [=7]
geyik (g) Geyik.
 g.+e 14b/6
 [=1]
gez- Gezmek, Dolaşmak.
 g.-eler 158a/13
 g.-erler 151b/7
 g.-mek 104a/t, 132a/1
 g.-mekden 137a/2
 g.-mek ve yürüme 132a/1
 [=6]
ğidā < Ar. Besin.
 ğ. 101a/t, 101b/t, 102b/t, 103b/t,
 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t,
 106b/t
 ğ.+lardan 91a/12, 91a/13, 91a/7,
 91b/4
 [=14]
ğille < Ar. ğalle Mahsul, ekin.
 ğ. 122b/7, 14b/2, 14b/5, 15a/2,
 17a/8, 24b/5, 28b/8, 35a/2, 38b/11,
 38b/3, 40b/11, 44b/6, 48b/9, 49a/10,
 52a/5, 53b/8, 59b/10, 61b/6, 63b/1,
 64a/2, 64a/9, 65b/4, 66a/3, 6b/12, 7b/4,
 72a/7, 76a/7, 85a/2, 87b/7, 88a/7,
 89b/13
 ğ. ve biçin 72a/7-72a/8
 ğ. ve ekin 15a/2
 ğ. ve ğubūbāt 66a/3
 ğ. ve koyun 65b/4
 ğ. ve ni' met 59b/10
 ğ. ve ot 61b/6
 ğ.+si 19a/12
 [=38]
ğille-i kiş < Far. Dedikodu, teferruat.
 ğ. 23b/6
 [=1]
ğmā < Ar. ğmā' Zenginlik, bolluk.
 ğ. 121a/5
 [=1]
ğybet < Ar. Arkasından söyleme,
 dedikodu.
 ğ. 156a/7

ğ. ve bühtân it (d)- Dedikodu ve iftira etmek 156a/7

[=2]

gibi Gibi.

g. 112a/ş15, 132a/3, 132b/1, 132b/6, 13a/1, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 14b/9, 154a/10, 154a/13, 156b/8, 159a/5, 15a/12, 19a/6, 2a/5, 2b/8, 37a/11, 47a/4, 47a/4, 51a/1, 60a/10, 62a/6, 68a/4, 74b/2, 78b/13, 82a/10, 88a/2, 91a/11, 91a/7, 96b/5, 97a/10, 98a/1, 98a/3

g.±dür 153b/3, 154b/2

[=37]

gice Gece.

g. 100a/1, 100a/7, 101a/t, 102a/t, 105a/t, 125a/ş, 126b/3, 129b/7, 132a/2, 134a/8, 135a/12, 151a/1, 151a/2, 15a/13, 15b/10, 15b/5, 16a/3, 16b/9, 21b/5, 22a/9, 26b/11, 29b/9, 30a/10, 30a/6, 33b/2, 36b/1, 37a/3, 37a/4, 43a/8, 44a/3, 49b/11, 50a/13, 51a/6, 56b/13, 58b/6, 66a/11, 66b/10, 66b/5, 73b/7, 74a/8, 74b/10, 74b/3, 81b/2, 83b/8, 90a/10, 94a/9, 95a/1, 99b/9, 9b/13, 9b/5, 3a/11, 58b/5, 142b/t

g. evveli 95a/1

g. gündüz Durmadan, devamlı 126b/3, 132a/2, 134a/8, 135a/12

g. ile 15a/13, 21b/5, 26b/11, 33b/2, 36b/1, 43a/8, 49b/11, 50a/13, 66a/11, 73b/7, 74a/8, 74b/3, 90a/10, 9b/5

g. ile gündüz 37a/3, 83b/8

g. ile şovuk şu içmek 9b/13-10a/1

g. ile su içmek 105a/t, 16a/3

g. kuşları 142b/t

g. sâ'ati 22a/9, 44a/3, 74b/10-74b/11

g.+de 100a/1, 100a/3, 100a/5, 100a/8, 37a/12, 37a/8, 99b/12

g.+ler 105a/t

g.+niñ evveli 94b/12

g.+nüñ evveli 100a/t, 94a/13, 94b/3, 94b/6, 94b/9, 95a/4,

g.+nüñ sâ'ati 15b/12

g.+nüñ sâ' at 10a/10

g.+si 100a/3, 100a/5, 100a/7, 151a/1, 16b/7, 21b/13, 99b/10, 99b/12, 99b/8

g.+sine 106a/t

g.+sinde 10a/12

g.+sini 150b/12

g.+siyle 115b/13, 116a/7, 116b/11, 116b/6, 117a/11, 117a/7, 117b/12, 117b/2, 117b/7, 118a/10, 118a/4, 118b/12, 118b/3, 118b/8, 119a/4, 119a/9, 119b/13, 120a/10, 120a/4, 120b/1, 120b/6, 117a/2-117a/3, 119b/1-119b/2

[=132]

giçe Gece.

g. 28a/4, 57a/12, 65a/10, 89b/7

g. ile 57a/12, 65a/10, 89b/7-89b/8

g. ol- 28a/4

g.+siyle 116b/2, 120b/11

[=10]

gider- Koparmak, yolmak, kesmek.

g.-mek 123b/11

g.-mekden 16a/4

g.-meyeler 105b/t

[=3]

gine bkz. gene.

g. 115b/13, 116b/1, 116b/11, 117a/10, 117a/2, 117b/7, 118a/3, 118b/7, 119a/3, 119b/1, 119b/6, 120a/13, 120a/4, 120b/11, 121a/2, 129b/8, 132a/6, 153a/t, 161a/11, 161a/3, 51a/5, 52b/7, 69b/11

[=23]

gir- 1. (Bir yere) girmek.

g.-di 101b/t

g.-diler 104a/t

g.-er 91b/13

g.-en 103a/t

g.-mek 121b/5, 122a/12, 122a/3, 123a/1, 123a/6, 36b/9, 43b/4

g.-mekden 104a/t, 105a/t, 82a/13

g.-meye 105a/t

g.-meyeler 102a/t, 103a/t

g.-ür 3b/1

2. Ele geçirmek, işgal etmek, fethetmek.

g.-e 110b/10, 111a/8, 152b/9, 15a/10, 162a/13, 34b/8, 36b/2, 54b/7, 89a/13

g.-üp 111a/12

3. Bakmak, ele almak.

g. 93a/4, 122b/6

4. Dahil olmak

g.-mek 122a/13, 122a/4

5. Savaşmak, savaşa başlamak.

g.-seler 93a/13

6. Ele geçmek, ele almak, tutmak.

g.-ür 132b/1

7. Başlamak.

g.-ür 22a/11

[=35]

gire 1. Geride kalan, arta kalan.

g.+sini 163a/11

2. Geri vermek, iade etmek.

g.+ye vir- 162a/12

[=2]

giriftār < Far. Tutulmuş, yakalanmış.

g. 154b/6

g. ol- 154b/6

[=2]

giril- Başlanmak, yer almak.

g.-mişdür 150b/13

girü Tekrar, geri.

g. 110a/11, 149b/h

g. olun- 149b/h

[=3]

gīsūdār < Far. Kuyruklu yıldız, saçlı yıldız.

g.+ı 39a/2, 52b/9, 60a/7, 69a/6, 77a/5

[=4]

git (d)- 1. Gitmek, bir tarafa yönelmek.

g.-e 137a/1, 158a/1

g.-eler 136a/8

g.-emese 159b/7

g.-en 134a/4

g.-er 10a/11, 126a/9, 127a/6, 135b/9, 135b/9, 136b/5, 30a/11, 44a/5, 51a/8, 66b/12, 83b/10

g.-erler 128b/3

g.-icek 126a/9, 127a/7, 127b/10, 129b/6, 129a/3

2. Ölmek, yok olmak.

g.-e 126a/5, 21b/6, 33a/5, 33b/12, 40b/10, 46b/5, 6a/4, 76a/5, 77a/7, 78a/3, 79b/10, 79b/10, 81b/9, 89a/13, 130a/7, 130b/13

g.-di 51a/11, 51a/2

g.-meye 12a/2, 136b/12, 137a/5, 137a/5

g.-se 159b/10

3. Sefer etmek.

g.-e 42a/13

g.-me 145b/t, 148b/t

g.-mek 102b/t, 148a/t, 148b/t, 96b/4

4. Kaçmak, tahtan indirilmek, tahtan inmek, terk etmek.

38b/1, 49b/9, 50a/3, 53a/1, 69b/4, 9b/4

g.-eler 12a/10

5. Zaman geçmek, sonuna gelmek.

g.-elerken 38a/12

6. (Kuş) göç etmek.

g.+mege 3b/2, 3b/2

[=62]

giy- Giymek.

g. 147a/t, 147a/t, 147b/t, 148a/t, 148b/t

g.-er 129b/9

g.-me 145b/t, 145b/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147b/t, 148a/t, 148b/t

g.-mek 102b/t, 102b/t, 106a/t, 122a/9, 122b/2, 122b/7, 122b/8, 123a/6, 123b/9, 146a/t, 148a/t, 148b/t, 95a/8, 95b/13, 98b/6

g.-mekden 122a/2, 122a/2, 123a/3

[=35]

giyāh < Far. Nebat, bitki, taze ot.

g.+ları 132b/13

g.+larıñ 130a/7

g.+larıñ varıca derisi 130a/7-130a/8

[=3]

gizlen- Gizlenmek.

g.-mişdür 158a/6

[=1]

göç Bir yerden bir yere hareket

g. 123b/3
[=1]
gögercin Güvercin.
g. 142b/t, 142b/t
[=2]
gök (g) Gök, gökyüzü.
g. 12a/12, 12a/13, 131a/3, 13a/6,
13a/7, 142a/t, 149a/12, 14b/12, 157b/2,
18b/6, 18b/7, 19a/11, 21a/5, 21a/6,
21b/4, 26a/13, 27a/12, 27a/13, 29a/10,
29a/11, 33b/1, 34a/2, 36a/2, 36a/3,
40a/10, 40b/13, 42b/10, 42b/9, 46b/8,
49b/7, 49b/8, 53b/12, 54b/1, 56b/8,
56b/9, 61b/8, 64a/12, 70a/13, 73b/1,
73b/2, 78b/1, 7a/5, 7a/6, 81a/9, 82a/1,
86a/10, 89b/1, 89b/2, 9a/10, 9a/11
g. gül- 21a/6, 29a/11, 36a/3,
42b/10, 49b/8, 56b/9, 81a/9, 82a/1,
9a/11
g. güldüğü 14b/12, 29a/10,
56b/8, 73b/1, 89b/1, 21a/5,
36a/2, 42b/9, 49b/7, 9a/10
g. gürlü- 13a/7, 21b/4, 27a/13,
34a/2, 40b/13, 54b/1, 7a/6
g. gürlüdüğü 13a/6, 27a/12
g. gürlüdüğün 7a/5
g. kenârı Ufuk 18b/6, 18b/7,
40a/10, 70a/13, 78b/1
g. kenârı kızardığı 18b/6
g. kızar- 12a/12, 26a/13, 33b/1,
46b/8, 61b/8, 86a/10
g. kızarmış iken 12a/13-12b/1
g. ortası 149a/12
g.+de 103b/t, 12b/13, 12b/5,
12b/6, 133b/9, 134a/8, 135a/8, 136b/5,
144a/t, 18b/11, 19a/5, 26b/5, 33b/4,
54a/4, 61b/13, 62a/6, 6b/2, 6b/7, 70b/7,
74b/12, 78b/13, 86b/2, 96a/7, 97b/2,
98a/9, 98b/10, 99a/13
g.+de ‘acâyib görüldüğü 6b/7
g.+de ‘acâyib görüldüğü 12b/5,
18b/11, 26b/5
g.+dedür 133a/12, 133b/9,
135b/8, 95b/2, 96b/11
g.+de insân ve hayvân şekli
görüldüğü 12b/13

g.+de insân yâ hayvân
görüldüğü 19a/5
g.+de kızıllık 144a/t
g.+deki yıldızlaruñ hem
kevâkeb-i seb‘anuñ şıfatlarını 2b/11-
2b/12
g.+deki kızıllık 12a/11
g.+den 11b/7, 11b/8, 135b/9,
13b/8, 13b/9, 14a/7, 157a/6, 157b/4,
158a/2, 18a/2, 18a/3, 19b/13, 20a/1,
26a/1, 28a/1, 32b/7, 34b/2, 39b/1,
41a/11, 46a/1, 53a/3, 55a/8, 5b/8, 63a/2,
69b/1, 77b/4, 79b/12, 85b/3, 88a/1,
8a/8, 8a/9, 8b/2, 8b/3, 8b/5
g.+den toprak yağduğı 14a/7
g.+den yıldız düşdüğü 18a/2
g.+den yire od düşdüğü 13b/8,
19b/13
g.±dür 98a/12
g.+e 159b/8
g.+ler 134a/2, 159b/9
g.+leri 1b/5
g.+ler levhasından Qur’ân’dan
ve ‘ilmlerden nesne kalmayıp 159b/9-
159b/10
g.+lerüñ 131a/1
g.+lerüñ hışmı heybeti 131a/1-
131a/2
[=180]
gökyüzü Gök yüzü.
g.+nde 13a/1, 19a/6, 26b/6,
33a/13, 33b/5, 37a/9, 40b/2, 46b/13,
6b/8, 7a/1
g.+nden 48a/10, 60b/5
[=12]
göl Göl.
g.+ler 132a/7
[=1]
gölge Gölge.
g.+sinde 124a/4
[=1]
göm- Gömmek.
g.-e 67a/6
[=1]
gönder- Yollamak, göndermek.
g.-e 158b/12

g.-esiz 162a/15, 162b/6,
163a/13, 163b/15, 163b/3

g.-ildi 162b/9

g.-üp 159a/1

[=8]

göñ(ü)l Gönül.

g. 137a/8, 152b/11

g.+de 137a/5

g.+leri 156b/8

g.+i 129a/7, 152b/10, 152b/11,
156b/8

g.+ün 134b/11

g.+ünde 136b/1

g.+ünün 136b/8

g.+ünün dağı arāmı olma-
136b/8

g.+üñ 157b/4

[=13]

gör- 1. Tecrübe ile anlamak.

g. 114a/2, 137a/13, 66b/1

g.-e 152b/7

g.-mez misün 31a/7, 31a/8

2. Gözle bir şeyin varlığını
seçmek.

g.-digi 133b/2

g.-digi dem 133b/2

g.-e 66b/6

g.-esin 137b/2

g.-eydiñiz 158b/2

g.-eyim 162a/15, 162b/8,
163a/16

g.-mege 135a/5

g.-mek 98a/1

g.-memiş ol- 15a/12

g.-meye 66a/12

g.-se 137a/6, 152b/4, 152b/6

g.-üp 158a/8

g.-ürlerse 59a/2

g.-ür 125b/8

3. Bir duruma maruz kalmak,
yaşamak.

g.-e 132b/5, 22b/12, 36a/4,
42a/13, 42a/13, 53b/9, 70a/9, 72a/9,
72b/4, 9b/4

g.-eler 26a/4, 28b/1, 28b/4,
35a/3, 40a/8, 79a/3

g.-meye 102a/t, 149a/4

4. Bir zamanın geldiğini
anlamak.

g.-dükde 160b/11, 160b/4,
160b/9, 161a/1, 161a/10, 161a/3,
161a/5, 161b/1

g.-icek 161a/9

g.-sen 160b/6

g.-señ 161a/7

5. İş halletmek, yapmak.
g.-mek 95a/10, 96b/7, 97a/10,
97a/10

g.-ürse 129b/13

g.-ür 132a/10

6. Kollamak, korumak.

g.-üp gözet- 162b/5

[=62]

görmez Yıldız adı.

g. 37a/10

[=1]

göre Uygun olarak, gereğince.

g. 121a/8, 133b/7

[=1]

görin- Görünmek, görülmek, görülür
duruma gelmek.

g.-ür 124a/9, 134b/9

[=2]

görüme Görünme, görülme işi.

g.-si 152a/8

[=1]

görül- bkz. görünmek.

g.-dügünü 40b/12, 79a/5

g.-se 34a/7, 41a/3, 47a/11,
47a/12, 47a/13, 47a/9, 47b/2, 47b/5,
47b/6, 47b/8, 47b/9, 52a/5, 54b/11,
54b/6, 54b/9, 55a/1, 62a/11, 79a/6

[=20]

görün- Görünmek, hissedilir duruma
gelmek.

g.-dügi 6b/7, 86b/2

g.-dügünü 12b/5, 12b/13, 38b/10,
40b/1, 45b/4, 71a/1, 17b/7, 18a/13,
18b/11, 19a/5, 25b/5, 26b/5, 27a/6,
32a/8, 33b/10, 40b/8, 47a/3, 52b/1,
54a/9, 5a/11, 60a/3, 69a/1, 70b/6,
76b/10, 78a/5, 78b/12, 78b/6, 85a/4,
86a/4, 86b/1, 86b/10

g.-dükde 38b/13

g.-dünigi 11a/8

g.-en 39a/10, 52b/4, 58a/1,
71a/5, 77a/4, 90a/8
g.-en ay 52b/4, 90a/8-90a/9
g.-en yerin pādīšāhī 71a/5
g.-en yıldızın kıyruğı 39a/10
g.-eñ 90a/7
g.-eñ ay 90a/7
g.-mez 37a/11
g.-se 112b/t, 112b/t, 113a/t,
113a/t, 11a/9, 12a/5, 12b/6, 13a/2,
160b/1, 17b/10, 17b/8, 18b/12, 19a/6,
25b/6, 25b/7, 26a/10, 26b/12, 26b/6,
27a/3, 27a/7, 31b/10, 32a/9, 33a/10,
33a/7, 33b/11, 33b/5, 38a/8, 38b/11,
38b/12, 40a/2, 40a/4, 40b/2, 40b/9,
45b/5, 45b/6, 46a/13, 46b/10, 46b/13,
46b/4, 47a/4, 52b/2, 53b/10, 53b/6,
54a/4, 57b/10, 57b/11, 5a/12, 5a/13,
60a/4, 60a/5, 61a/12, 61a/6, 61b/13,
62a/6, 69a/12, 69a/2, 69a/3, 69a/9,
6a/10, 6a/13, 6a/4, 6b/8, 70a/1, 70a/6,
70b/7, 71a/2, 76b/11, 76b/12, 77a/3,
78a/6, 78a/8, 78b/7, 79a/1, 85a/5, 85a/7,
86a/5, 86a/7, 86b/11, 86b/2
g.-ür 124a/10, 130a/7, 37a/11,
6a/9
[=131]
(görün- Görünmek.
(.-se) 54a/10
[=1]
göster- Etmek, sergilemek, ortaya
koymak.
g.-ir 126a/6, 132b/13
g.-ür 126a/12
[=3]
götürül- Yok edilmek.
g.-e 156b/3
[=1]
göynü- Ham meyva olgunlaşmak.
g.-r 3a/10, 91a/7
[=2]
göz Göz, görme organı.
g. 111b/4, 138a/13, 139a/9,
16b/5, 28a/8, 36b/9, 38a/8, 87a/8
g. ağrısı 139a/9, 16b/5, 28a/8,
36b/9, 111b/4, 138a/13
g. ve boğaz ağrısı 38a/8
g.-i 128a/10, 129a/6

g.+iñüz 163a/14
g.+lerini 153b/10
g.+leriniñ 156b/3
g.+leriniñ yaşı 156b/3-156b/4
g.+lerini yedi sivāra diküp
153b/10-153b/11
g.+ünde 130b/2
g.+ün 127a/3
[=24]
gözet (d)- 1. Korumak, gözetmek.
g.-üp 162b/5
2. Ummak.
g.-eler 120b/9-120b/10
[=2]
gözlü Gözü olan, gözlü.
g. 128a/6
[=1]
ğubār < Ar. Toz.
ğ. 144b/t, 14a/8, 28b/11, 35a/13,
42a/5, 42a/6, 56a/4, 63b/6, 80b/7,
80b/8, 88b/12, 88b/13, 8b/10, 8b/11
ğ. kıpduğı 35a/13, 63b/6, 80b/7,
88b/12
ğ. kıp- 28b/11, 42a/6, 56a/4,
80b/8, 88b/13
ğ. veyā kırga kıp- 8b/11
ğ. yağduğı 42a/5, 8b/10
ğ.+ı 56a/3
[=27]
ğufire lehū < Ar. “Allah affetsin!”
anlamında cümle.
ğ. 1a/8
[=1]
ğulū < Ar. Haddi aşma, taşkınlık.
ğ. 89b/7
ğ. ol- 89b/7
[=2]
ğurāb < Ar. Karga.
ğ. 131a/1
[=1]
ğurre < Ar. Arabî ayın birinci gecesi ve
günü, aydınlık.
ğ. 101a/t, 101a/t, 102a/t, 102b/t,
103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 104b/t,
104b/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t,

106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 108a/t, 149b/h

ğ. hālī olan hāne 106b/t

ğ.-i şuhūr-i ʿArabiyye 101a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t

ğ.+ler 102b/t

ğ.+leridür 107b/h, 111b/10, 111b/11, 111b/8, 111b/9

ğ.+si 111b/6, 2b/4

ğ.+sidür 111b/10, 111b/12

[=40]

ğurre-nāme < Ar.+Far. Arabî ayın birinci gecesi ve gününün yazılısı.

ğ. 108a/t

ğ.-i şerʿ-ı sekiz ism 108a/t

[=2]

ğurūb < Ar. Bir gök cisminin batması

ğ. 101b/t, 103b/t, 105a/t

ğ. it (d)- Batmak 101b/t

ğ.-ı Ülker 105a/t

[=5]

ğurūre < Ar. *ğarūr(e)* Borç, karz.

ğ. 121b/13

ğ. ve karz almak 121b/13

[=2]

gūsfend < Far. Koyun.

g. 143a/t

[=1]

gūsl < Ar. Cünüblük hallerinden sonra din gereğince yıkanma, arınma.

ğ. 102a/t, 103a/t

[=2]

ğuşşa < Ar. Keder, kaygı, tasa.

ğ. 13b/10, 13b/6, 14a/2, 154b/4, 20b/9, 34b/4, 36a/9, 43a/3, 44b/8, 47a/7, 48b/10, 49a/1, 64a/13, 64b/8, 71a/4, 72a/3, 75b/7, 77a/6, 79b/8, 80b/13, 80b/6, 85a/3, 87b/10, 88a/4, 88a/8, 89a/6, 89b/5, 8b/13

ğ. kaygı tefekkür ve hüzn 87b/10

ğ. melâlet eminsizlik ol- 88a/4

ğ. ol- 47a/7, 48b/10

ğ. ve bīm 79b/8

ğ. ve elem 77a/6

ğ. ve elem ve melâlet 49a/1

ğ. ve kaygı ile 75b/7

ğ. ve kaygı ol- 80b/6

ğ. ve kaygulu ol- 89b/5

ğ. ve ölüm ve erâcîf haberler 64b/8-64b/9

ğ. ve şiddet 36a/9

ğ. ve teşvîş 13b/6

ğ. ve vebâ ol- 72a/3-72a/4

ğ. ve yañlış haberler 89a/6

ğ.+lar 137b/8

[=44]

ğuşşalu < Ar.+Tr. Kederli, tasalı, sıkıntılı.

ğ. 64a/10

ğ. yıl 64a/10

[=2]

gūy < Far. Top ve değnekle oynanan bir oyun.

g. 121b/7

g. ve çevgân oynamak 121b/7

[=2]

gūyende < Far. Söyleyen, söyleyici.

g. 99a/10

[=1]

gūbre < Yun. Gübre.

g. 66a/6

[=1]

gūci küçük.

g. 10a/3, 4a/6, 5a/8

g. cenūb 10a/3

g. oğlancıklar ve pīrlar 4a/6-4a/7

g.+ler 6a/13

[=6]

gūc/gūç (c) 1. Kuvvet.

g.+üle 65b/6

2. İş

g.+üni 129a/8

3. Zorbalık.

g. ve cevr gör- 36a/4

4. Zorluk.

g. 33a/8, 59b/2

g. ol- 33a/8-33a/9, 59b/2

[=7]

güçlü Güçlü, kuvvetli.

g. 160b/11

[=1]

gül- 1. Yerin ve göğün güler gibi ses çıkarması, gürlemesi, gürldemek.

g.-dügi 50a/7

g.-dügi yir 50a/7

g.-dügünce 73b/12

g.-dügünü 14b/12, 29a/10, 29a/13, 56b/8, 73b/1, 73b/11, 89b/1, 21a/5, 36a/2, 42b/9, 49b/7, 50a/2, 9a/10

g.-se 14b/13, 21a/6, 29a/11, 36a/3, 42b/10, 49b/11, 49b/8, 56b/9, 64a/12, 73b/2, 81a/9, 82a/1, 89b/2, 9a/11

2. Gülmek.

g.-e 136b/7

g.-er 127a/10

g.-mek 135a/12

g.-mek ol- 135a/12

[=34]

gül-nār < Far. Nar çiçeği.

g. 102a/t

[=1]

gümān < Far. Zan, sanma, sezme.

g. 134a/11, 137a/7, 89a/6

[=2]

gümüş Gümüş.

g. 97a/2

g. ma^c deni 97a/2

[=2]

gün 1. Gün.

g. 101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 10a/8, 10a/9, 113b/2, 114b/5, 115b/13, 115b/5, 116a/7, 116b/10, 116b/2, 116b/6, 117a/11, 117a/2, 117a/7, 117b/2, 117b/7, 118a/10, 118a/4, 118b/12, 118b/3, 118b/8, 119a/9, 119b/1, 119b/13, 119b/7, 120a/4, 120b/1, 120b/11, 120b/6, 121a/3, 125b/3, 130b/9, 136a/5, 13a/8,

155b/10, 159a/12, 15a/12, 15b/12, 15b/9, 16a/1, 16a/3, 16a/6, 22a/7, 25a/2, 30a/9, 30b/13, 31a/5, 32b/12, 37a/1, 44a/12, 44a/6, 47a/10, 51a/10, 51a/5, 51a/6, 58b/11, 58b/5, 59a/4, 59a/6, 59a/7, 59b/9, 66a/12, 66a/13, 66b/10, 66b/9, 67a/6, 67b/1, 67b/13, 68a/8, 68b/6, 75b/4, 76a/12, 82b/5, 83b/10, 83b/9, 92b/8, 93a/13, 93a/3, 94a/7, 94a/8, 95b/12, 96b/3, 97a/7, 97b/11, 98b/4, 99a/6

g. dön- 102b/t

g. tolnmağına yakın 25a/2

g.+de 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 106a/t, 115b/12, 115b/3, 115b/8, 116a/3, 116a/6, 116b/1, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 146a/t, 146a/t, 2b/5, 58b/12, 58b/2, 68a/5, 74b/12, 75b/2, 82b/6, 92a/5, 94a/7, 95a/11, 95a/7, 95b/12, 96b/3, 97a/8, 97b/12, 98b/5, 99a/7

g.+den 105a/t

g.±dür 101b/t, 102a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 106a/t, 10a/5, 15b/8, 15b/9, 21b/9, 22a/3, 22a/8, 2b/5, 30a/4, 30a/5, 30b/12, 30b/13, 36b/13, 37a/2, 37a/6, 3a/7, 43b/3, 58a/7, 58b/2, 65b/12, 66b/10, 6b/13, 74a/13, 74b/7, 82b/1, 82b/1, 93a/4, 93a/7, 93a/7, 94a/1, 9b/12

g.+e 102a/t, 110a/2, 110a/8, 110b/1, 110b/13, 110b/8, 111a/5, 111a/9, 111b/6, 111b/7, 125b/4, 127a/7, 127b/10, 128a/12, 129a/3, 130a/6, 130b/11, 131b/1, 132a/5, 132b/8, 139a/7, 2b/4, 31a/6, 52b/5, 58b/13, 58b/7, 58b/8, 67b/11, 92b/5, 92b/7, 93a/5

g.+i 100a/6, 100a/8, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 106b/t, 10a/3, 10a/5, 10a/5, 10a/6, 10a/7, 10a/7, 111b/10, 111b/10, 111b/11, 111b/11, 111b/8, 111b/9, 112a/2, 113a/t, 116b/11, 117b/12, 120a/9, 137a/13, 149a/7, 149a/7, 149a/8, 15b/10, 15b/10, 15b/13, 15b/7, 16a/11, 16a/4, 16a/7, 16a/9, 22a/10, 22a/10, 22a/2, 22a/8, 22a/8, 30a/11, 30a/12, 30a/7, 30a/8, 30b/2,

36b/13, 36b/13, 37a/2, 37a/3, 37a/7, 37b/1, 37b/2, 37b/3, 3a/12, 3a/13, 3a/5, 43b/9, 44a/2, 44a/3, 44a/5, 44a/7, 44a/7, 47a/12, 47a/9, 51a/10, 51a/11, 51a/2, 51a/3, 51a/3, 51a/4, 51a/6, 51a/8, 57b/10, 57b/11, 58a/12, 58a/13, 58a/13, 58b/1, 58b/10, 58b/11, 58b/4, 59a/1, 66b/4, 66b/6, 66b/7, 66b/8, 67a/3, 67b/2, 67b/3, 67b/6, 67b/8, 68a/2, 68a/3, 68a/5, 74b/6, 74b/7, 74b/7, 74b/8, 74b/9, 75a/13, 75a/9, 75b/1, 82a/13, 82a/13, 82b/1, 82b/2, 82b/3, 82b/4, 82b/6, 82b/7, 82b/8, 83b/11, 83b/12, 83b/13, 83b/8, 87a/11, 87b/3, 92b/10, 93a/8, 93b/10, 93b/10, 93b/11, 93b/12, 93b/12, 93b/6, 93b/6, 93b/7, 93b/8, 93b/8, 93b/9, 94a/12, 94b/11, 94b/13, 94b/5, 94b/8, 95a/3, 95a/6
g.+idür 114a/1, 3a/12, 93b/13
g.+inde 3b/1, 99b/11
g.+iniñ 116a/12
g.+ler 141b/t, 93a/13-93b/1, 93b/3
g.+lerde 103a/t, 113b/3, 113b/8, 93a/10, 93a/11
g.+lerden 93a/8
g.+lerdür 31a/6
g.+lere 68a/2
g.+leri 3b/5, 93b/5
g.+lerinde 121a/8, 79b/9
g.+ünde 100a/2, 100a/4, 10a/11, 10a/4, 13a/7, 15b/8, 22a/2, 22a/4, 30b/13, 30b/3, 30b/4, 3a/10, 3a/5, 3a/9, 3a/9, 43b/9, 58b/9, 66a/5, 67b/13, 7a/13, 92b/9, 99b/13, 99b/9
g.+ünden 19b/1, 62a/11, 75a/9
g.+üne 106b/t, 106b/t, 139a/12, 139a/8, 139b/12, 139b/3, 139b/8, 140a/3, 140a/8, 16a/13, 16b/2, 16b/4, 16b/6, 22b/10, 22b/2, 23a/7, 23b/12, 23b/4, 24a/8, 24b/3, 27b/6, 3b/10, 3b/12, 3b/3, 3b/6, 4a/2, 4a/5, 4a/7, 65b/3, 82b/12, 83a/11, 83a/5, 83a/8, 83b/2, 83b/5
g.+üñ 130a/6, 31a/10, 31a/13, 31a/2
g.+üñdür 31a/12
g.+ündegin 67b/1

2. Gündüz.

g. 74b/10

g. sâ'ati 74b/10

3. Güneş.

g. 11a/1, 38a/11, 68b/5, 17a/11, 25a/9, 31b/13, 52a/6, 5a/1, 76a/11, 84b/6, 59b/8, 11a/2, 17a/12, 25a/10, 32a/1, 38a/12, 45a/6, 52a/7, 5a/2, 84b/7, 67a/8, 10b/2, 16b/12, 24b/10, 31b/1, 37b/7, 51a/13, 75b/3, 4a/11, 10b/3, 16b/13, 24b/11, 31b/2, 37b/8, 44a/12, 4a/12, 51b/1, 84a/2

g. ağıllan- Güneşin çevresinde hale oluşmak 11a/2, 17a/12, 25a/10, 32a/1, 38a/12, 45a/6, 52a/7, 5a/2, 84b/7

g. ağılladığı 11a/1

g. ağıllandığı 17a/11, 25a/9, 31b/13, 38a/11, 68b/5, 52a/6, 5a/1, 59b/8, 76a/11, 84b/6

g. çıkmadan Güneş doğmadan 67a/8

g. tutul- Güneşin tutulması 10b/3, 16b/13, 24b/11, 31b/2, 37b/8, 44a/12, 4a/12, 51b/1, 84a/2

g. tutulduğu 10b/2, 16b/12, 24b/10, 31b/1, 37b/7, 4a/11, 51a/13, 75b/3

g.+üñ yaylığı Güneşin sıcaklığı, parlaklığı; günün yaz, aydınlık olma durumu 130a/6-130a/7

[=493]

günâh < Far. Suç, hata, günah.

g. 69a/10

g. işle- Hata yapmak, suç işlemek 69a/10

[=2]

gündüz Gündüz.

g. 10a/9, 125a/ş, 126b/3, 126b/9, 129b/7, 132a/2, 134a/8, 135a/12, 136b/12, 22a/8, 30a/6, 30a/8, 30a/9, 37a/3, 37a/4, 3a/10, 44a/4, 66a/10, 66b/11, 83b/8, 9b/2

g. sâ'ati 44a/4

g.+ün 81a/12

g.+üñ 15a/9

[=25]

güneş Güneş.

g. 104b/t, 109a/t, 109b/t, 10a/10, 10b/7, 112a/ş15, 112a/ş29, 112b/t, 113a/t, 113b/7, 113b/9, 114a/3, 125b/3, 125b/4, 125b/8, 126a/8, 126a/9, 126b/4, 127a/11, 127a/6, 127a/7, 127b/10, 128a/12, 128a/2, 128a/3, 128b/5, 129a/3, 129a/5, 129a/9, 129b/12, 129b/6, 130a/11, 130a/6, 130b/11, 131a/5, 131b/1, 131b/7, 132a/11, 132a/5, 132b/8, 133a/1, 134b/10, 134b/9, 143b/t, 144a/t, 159a/10, 15b/13, 16a/1, 22a/9, 2b/7, 30a/10, 37a/5, 44a/5, 44b/4, 51a/7, 58b/7, 66b/11, 74b/11, 83b/10, 92a/5, 96a/7

g. ağıllan- 144a/t

g. 'aqrēb burcuna gelicek 130a/6

g. batdığı gibi 112a/ş15

g. bu burcda iken 125b/4, 128a/3, 128b/5, 129b/12, 130a/11, 131a/5, 132a/11, 133a/1, 127a/11-127a/12, 131b/7-131b/8

g. bu ḥamil burcunda iken 125b/8

g. cedī burcuna gelicek 131b/1

g. cevzā burcuna gidicek 127a/7

g. deliv burcuna gelicek 132a/5

g. esed burcuna gelicek 128a/12

g. ḥamil burcunu seyr idicek 126a/8

g. ḥarāratı 129a/5

g. ḥarı 128a/2

g. ḥūt burcuna gelicek 132b/8

g. ile yele 112a/ş29

g. ḳavis burcuna gelicek 130b/11

g. ki mizān burcuna gidicek 129b/6

g. maḡrib tarafından ṭoḡup 159a/10

g. ol- 134b/10

g. sereṭān burcuna gidicek 127b/10

g. ṣevr burcını seyr idicek 127a/6

g. ṣevr burcuna gidicek 126a/9

g. ṣevr burcunda iken 126b/4

g. sünbüle burcuna gidicek 129a/3

g. sünbüle burcunda iken 129a/9-129a/10

g. ṭoḡması 109a/t, 109b/t

g. ṭutul- Ay'ın yörünge hareketi sırasında Dünya ile Güneş arasına girmesi ve dolayısıyla Ay'ın Güneş'i kısmen ya da tümüyle örtmesi sonucunda gözlemlenen doğa olayıdır. 112b/t, 113a/t, 143b/t

g.+e 66a/10

g.+i 1b/5

[=101]

gün ṭoḡusu Maşrık.

g. begleri 32b/12

[=1]

gür Verimli, güçlü fıskıran, gür.

g. 69a/5

[=1]

gürle- Gürlemek, gümbürdemek.

g.-degüni 9b/7

g.-dügün 7a/5

g.-dügüni 15a/4, 19a/10, 27a/12, 34a/1, 36a/6, 43a/1, 81b/6, 87a/3, 13a/6, 57a/1, 71a/6

g.-mesinden 87a/6

g.-rken 47b/12, 62b/7, 71b/5, 79b/3

g.-rse 19a/11, 62b/5, 79a/12, 79b/6, 7a/12, 7a/13, 7a/6, 7a/9, 7b/2, 7b/3

g.-se 13a/10, 13a/11, 13a/13, 13a/7, 13a/7, 13a/8, 15a/5, 19b/2, 19b/3, 21b/4, 27a/13, 27b/1, 27b/4, 27b/6, 29b/1, 34a/2, 36a/7, 40b/13, 43a/2, 47b/13, 54b/1, 57a/2, 62b/2, 62b/8, 64b/8, 71a/12, 71a/7, 71b/3, 74a/5, 79b/1, 7b/12, 7b/5, 7b/7, 7b/9, 81b/7, 87a/11, 87a/4, 87a/6, 87a/9, 87b/1, 87b/4, 87b/5, 89b/13, 89b/8, 8a/1

[=71]

gürlen- Artmak, çoḡalmak.

g.-ür 104b/t

[=1]

gürülde- Gümbürdemek, gürlemek.

g.-dügüni 21a/10

g.-se 21a/11, 9b/8, 50a/3
[=4]

güşāde < Far. Ferah, ŧen.

g. 106b/t
g. ol- 106b/t
[=2]

güz Sonbahar.

g. 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t,
104b/t, 105a/t, 105a/t, 140a/3, 23a/7,
23b/10, 23b/10, 24b/3, 36a/1, 36a/1,
3a/2, 42a/3, 64b/4, 64b/4, 67a/1, 68b/3,
73a/10, 74b/13, 79a/10, 79a/10, 82a/7,
90b/1, 90b/1, 90b/10, 90b/2, 90b/7,
91a/1, 92a/10, 9b/11, 9b/12

g. ayı 42a/3
g. ayları 103b/t, 73a/10-73a/11
g. faşlı 24b/3, 68b/3-68b/4
g. faşlınıñ tabi' atı 91a/1
g. mevsimi 90b/10
g. ve kış 140a/3
g.+den 75a/10
g.+i 92b/4
g.+üñ 91b/12
g.+üñ orta ayı 91b/12
[=46]

güzēl Güzēl.

g. 112b/t, 139b/9, 24b/7, 79a/9,
90a/1
g.±dür 91b/6
g. ol- 112b/t, 139b/9, 90a/1

g.+i 141b/t
[=10]

güzīde < Far. Seçkin, beğenilmiş.

g. 1b/6
g. kıl- Seçkin eylemek 1b/6
[=2]

-H-

hā (ح) < Ar. Osmanlı alfabesinin sekizinci harfi.

h. 135b/9, 150a/t, 150b/4,
150b/7, 152b/8, 152b/9, 153a/t, 153a/t
h.±dur 117a/8, 120a/11
[=10]

hā (ح) < Far. Zamir: O.

h. 137a/1
[=1]

hāber < Ar. Haber, söz.

h. 159b/3
h.+ler 11a/6, 11b/10, 12b/8,
138a/5, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 15a/7,
19a/8, 23a/3, 23b/9, 29a/12, 36a/3,
36b/3, 42a/7, 45a/3, 46a/2, 47b/3,
48b/8, 49a/9, 51b/4, 54b/3, 57a/4,
59b/3, 5a/4, 62a/13, 62a/8, 62b/13,
63b/13, 63b/9, 64b/9, 68b/11, 68b/4,
72b/1, 79a/1, 79b/10, 79b/2, 81b/3,
87b/10, 89a/6, 89b/5

h. vir- Bilgili kılmak 159b/3-
159b/4
[=42]

Hābeş < Ar. Kavim adı; Afrika'nın doğusunda, Yemen'in karlı kıyısında bulunan ve halkının çoğu Hristiyan olan, habeşiştan kıtasında yaşayan yerli halk..

h. 4b/2
h. iklimi 4b/2
[=2]

hābs < Ar. Alıkoyma, tutma.

h. 84b/11

h. it (d)- Alıkoymak 84b/11
[=2]

hābt < Ar. İbtal etme, bozma.

h. 136a/2
[=1]

hāc < Far. Haç.

h.+larını 22a/6
[=1]

hācc < Ar. İslam'ın beş şartından biri.

h. 152b/11
h.+a 159b/7
[=2]

Hāccāc < Ar. Irak valisi olup, Hz. Muhammed soyuna ve taraftarlarına eziyet eden Yusuf Bin Sakafi'nin unvanı.

h.+e 113a/t
[=1]

ḥaccām < Ar. Hacamat(kan alma) işiyle uğraşan kişi.

ḥ. 102b/t

[=1]

ḥāce < Ar. Hacca giden, hacı.

ḥ. 2b/1, 47a/1

ḥ.+ler 34b/12,89a/12

ḥ.+lere 35a/2

[=5]

ḥācet < Ar. İhtiyaç, lüzum

ḥ. 103a/t, 123a/9, 151b/10, 98b/6

ḥ. talep eylemek 103a/t, 123a/9

ḥ.+i 152b/9

[=7]

ḥācib < Ar. Kapıcı, perdecı.

ḥ. 97a/3

[=1]

ḥāç < Far. *bkz.* ḥāc.

ḥ.+ın 106a/t

[=1]

ḥad < Ar. *ḥadd* Sınır.

ḥ.+(d)en 14a/5

ḥ.+(d)en aşırı Haddinden fazla
14a/5, 88a/8

ḥ.+den 135a/1, 14a/1, 14a/5,
25b/1, 26b/3, 31b/2, 32a/10, 36b/3,
38b/5, 40b/3, 46b/6, 57a/9, 64b/2,
88a/8, 90a/11

ḥ.+den taş- 90a/11

ḥ.+den aş- Çok olmak,
olağandan çok 135a/1, 25b/1, 26b/3,
38b/5, 46b/6

ḥ.+den aşırı 14a/1

ḥ.+den geç- Çok olmak,
olağandan çok 32a/10, 40b/3, 57a/9
[=28]

ḥadde < Ar. “ḥadd”in müennesi; derece, sınır.

ḥ. 158a/12

[=1]

ḥādī < Ar. Birinci.

ḥ. 14b/4, 18b/11, 20b/11, 27a/2,
29a/1, 33b/4, 35b/4, 40b/1, 42a/10,
46b/12, 49a/7, 54a/3, 56a/7, 61b/12,

63b/11, 73a/3, 74a/11, 78b/6, 80b/11,
86b/1, 89a/4, 70b/6

[=22]

ḥādī < Ar. Doğru yolu gösteren, Allah.

ḥ.±dür 116b/7

[=1]

ḥādim/ḥādīm < Ar. Hizmet eden, yarayan.

ḥ.+i 95b/6, 95b/8, 96a/10,
96a/12, 97a/1, 97b/5, 97b/7, 98a/12,
98b/1, 98b/13, 99a/2, 99b/3, 99b/5

[=13]

ḥādīs < Ar. Meydana gelen, çıkan.

ḥ. 112b/t

ḥ. ol- 112b/t

[=2]

ḥadsız < Ar.+Tr. Sayılamayacak derecede çok.

ḥ. 46b/11, 76a/5

[=2]

ḥafaş < Ar. Ebced hesabı gibi belli bir hesap dahilinde bir araya getirilmiş harflerden oluşmuş anlamsız kelimelerdir.

ḥ. 153a/t

[=1]

ḥafī < Ar. *ḥafī* Gizli, saklı.

ḥ. 155b/1

[=1]

ḥafīf < Ar. Hafif.

ḥ.+i 141b/t

[=1]

ḥafīz < Ar. Allah’ın adlarından; muhafaza eden, saklayan.

ḥ. 117a/8

[=1]

ḥā’il < Ar. İki şey arasında veya bir şey önünde perde olan, mani olan, arayı kapayan, engel.

ḥ. 124a/3, 124a/4

ḥ. ol- 124a/4

ḥ. olmak 124a/3

[=4]

ḥāin < Ar. Hıyanet eden, hayın.

- h. 65a/12, 82a/4
h. ol- 82a/4, 65a/12
[=4]
- Hak** < Ar. 1. Allah.
h. 113a/t, 134a/2, 135a/10,
150b/12, 158a/4, 158b/10, 158b/12,
31a/2, 92a/12, 93b/2, 31a/2
h. katı 134a/2
h. ta'ālā 113a/t, 150b/12, 158a/4,
158b/12, 31a/2, 92a/12, 93b/2
h. ta'ālānuñ 'ilm-i şerīfi ta'alluk
itdügi mıqdār 158b/10-158b/11
h.+dan 135b/5
2. Doğruluk, hak.
h. 112b/t
h.+sa 163a/10
[=29]
- hak** < Far. *hāk* Toprak.
h. 132a/8, 154a/12, 20a/12,
55b/8, 20a/13
h. yağduğu 20a/12, 55b/8
h. ve zemīn 132a/8
[=7]
- Hak'a** < Ar. Menzil adı.
h. 102b/t, 105b/t, 145a/t, 15b/8,
58a/13, 115a/t, 116b/6, 146a/t
h. menziline ol- 116b/6
h. yıldızı 58a/13-58b/1
[=10]
- hākī/hākī** < Far. Toprak rengi, toprakla ilgili.
h. 99b/1
h.±dür 96b/13
h. ve ābī 99b/1
[=3]
- hakīm** < Ar. Allah'ın adlarından: Her şeyi bilen.
h. 117a/8, 132b/5
[=2]
- hāl** < Ar. Hāl, durum, vaziyet.
h. 113a/t, 116b/8, 121b/3,
144b/t, 155a/2, 159a/12, 50b/13, 75b/8
h.-i 'avām 144b/t
- h.-i māzī ve müstaqbel
ma' lūmuñ ol- 121b/3
h.+de 158b/11
h.+i 135b/3, 154b/3, 158a/1,
158a/8, 60a/10, 89b/4, 99a/11
h.+ine 100b/1
h.+iñ 159a/11
[=20]
- halāk** < Ar. Pay, hisse, nasip.
h. 151b/10
[=1]
- halaktu'l-eflāk** < Ar. Feleklerin yaratılması.
h. 1b/11
[=1]
- halāl** < Ar. Dostluk.
h. 121a/12
[=1]
- halāş** < Ar. Kurtulma, kurtuluş.
h. 119a/2, 119b/12, 159a/3
h. bul- Kurtulmak 159a/3
h. dilemek 119b/12
h. ve menāş iste- 119a/2
[=6]
- halāşlık** < Ar.+Tr. Kurtulma, kurtuluş.
h. 117a/13
h. bulmağdur 117a/13
[=2]
- halāyık** < Ar. Halk, hizmetçiler.
h. 130a/9, 26a/4, 5b/10, 88b/6
h. içinde 130a/9
h.+da 129b/7
h.+ı 130a/12
h.+ı incidici ol- 130a/12
[=8]
- halel** < Ar. Bozma, bozukluk.
h. 47b/12
h. yetiş- Bozukluk olmak 47b/12
[=2]
- hālık** < Ar. Allah, yaratan, yaratıcı.
h. 1b/4
h.±dur 120a/11
[=2]

ḥālī < Ar. Boş yer.

ḥ. 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
142a/t, 144b/t

ḥ. olan ḥāne 106b/t

[=12]

ḥalīm < Ar. 1. Yumuşak huylu.

h. 126a/2

2. Allah.

h.±dür 117a/8

[=2]

ḥalk < Ar. Halk.

ḥ. 111a/1, 111a/11, 111a/3,
112b/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 126a/1,
12a/5, 12b/8, 130b/8, 133b/13, 134b/10,
136a/6, 136b/1, 139a/13, 139b/2, 13a/4,
140a/11, 144b/t, 147b/t, 14b/11, 14b/2,
151b/9, 156a/7, 159a/2, 159a/8, 159b/6,
18a/8, 25a/1, 26b/7, 33a/5, 36a/1,
36a/13, 37b/10, 38a/1, 39a/12, 41b/12,
42a/13, 43a/9, 44b/10, 48b/1, 48b/13,
49b/13, 52b/3, 53b/9, 55a/5, 55a/6,
56a/2, 5a/9, 62b/12, 62b/2, 62b/4,
62b/7, 65a/5, 65a/6, 6a/11, 70a/9, 71a/3,
72a/2, 72b/1, 72b/12, 72b/4, 77b/4,
78a/12, 78b/2, 80a/10, 81a/9, 84b/12,
86a/3, 86a/5, 86a/8, 88b/13, 89a/3,
8a/10, 90a/9, 9a/12

ḥ. aḥvāli 80a/10

ḥ. arası 65a/5, 14b/2, 18a/8,
39a/12, 41b/12, 43a/9, 48b/13, 49b/13,
55a/5, 62b/12, 6a/11, 71a/3, 72a/2,
72b/1, 77b/4, 78a/12, 88b/13, 8a/10,
9a/12, 62b/2-62b/3, 86a/5-86a/6, 112b/t,
147b/t

ḥ. gönlü 136b/1

ḥ. içi 111a/11, 26b/7, 78b/2,
130b/8, 133b/13, 134b/10, 136a/6,
139a/13

ḥ. kırıl- 37b/10, 84b/12, 65a/6-
65a/7

ḥ. mābeyni 72b/12

ḥ. ortası 113a/t, 139b/2, 113a/t,
140a/11

ḥ. üzeri 111a/3-111a/4

ḥ. üzre 111a/1

ḥ.+a 134b/13, 135b/13, 136a/9,
138b/7, 25a/12, 6b/10

ḥ.+a ḥavf düşüp 138b/7

ḥ.+da 112b/t, 113a/t, 138b/3,
143b/t, 143b/t, 144b/t, 152a/8, 156a/4,
42b/11, 89a/5

ḥ.+dan 136a/13

ḥ.+ı 130a/13, 130b/9, 14b/10,
155b/3, 160a/1, 33a/1, 33a/3, 36a/10,
39a/8, 43a/3, 59a/1, 60b/1, 69a/10,
72b/7, 78a/9, 89b/11, 9b/4

ḥ.+ı kırıl- 14b/10

ḥ.+ıñ 12a/2

ḥ.+ıñ arası 12a/2

ḥ.+ıyla 49b/5

ḥ.+uñ 112b/t, 113a/t, 45a/4

ḥ.+uñ emr-i ma' işeti 113a/t

ḥ.+uñ bedenleri 112b/t

ḥ.+uñ işi 45a/4

[=165]

ḥall < Ar. Güç bir meseleyi ayırma,
çözme, sonuca bağlama.

ḥ. 130a/2, 130a/3, 133b/1, 113a/t

ḥ. it (d)- Bir meseleyi çözmek.
130a/3

ḥ. idici 133b/1

ḥ. ol- Bir mesele çözümlenmek.
130a/2, 113a/t
[=8]

ḥallāc < Ar. Pamuk, yün atan, kabartan.

ḥ. 142b/t

[=1]

ḥālli < Ar.+Tr. Durumlu, vaziyetli.

(orta) ḥ. 122a/10

[=1]

ḥamāl < Ar. *ḥammāl* Hamal, taşıyıcı,
yükçü.

ḥ. 142b/t

[=1]

ḥamām < Ar. Hamam, banyo.

ḥ.+a 102a/t, 105a/t, 122a/3,
43b/4, 50b/11, 82a/12, 9b/13

ḥ.+a varmaç 9b/13, 50b/11

h.+a girmek 122a/3, 43b/4,
82a/12

h.+da 105b/t, 16a/3

h.+da çok oturmak 105b/t
[=15]

hamele < Ar. Taşıyanlar, hamileler

h. 101a/t

h. ol- 101a/t

[=2]

Hamel < Ar. Burç Adı, koç burcu.

h. 101a/t, 121b/5

h. burcu 121b/5

[=3]

hamır/hamır < Ar. hamr Şarap.

h. 58a/9, 87a/5, 156a/5, 36b/8

h. içmek 58a/9, 36b/8

[=6]

Hamil < Ar. bkz. hamel

h. 114a/ş, 115a/t, 115a/t, 115b/5,
115b/13, 125b/2, 125b/3, 125b/8,
126a/8, 137b/3, 140b/t, 143a/t, 143b/t,
144a/t, 144b/t, 145a/t, 145a/t, 37a/5,
92a/5

h. burcu 37a/5, 92a/5

h. burcunda iken 125b/8

h. burcu 126a/8

h. burcunuñ bir derecesi 125b/3

h.±dür 134a/7h

[=23]

hāmil < Ar. Taşıyan, götüren.

h. 124b/ş, 124b/ş

[=2]

hāmīle < Ar. Gebe (kadın).

h. 24b/3, 26b/7, 45b/5, 63a/7,
79a/11, 82b/11, 87a/11

h. ʿavratlar 24b/3, 26b/7, 45b/5,
63a/7, 79a/11, 82b/11-82b/12, 87a/11-
87a/12

[=14]

hamīs < Ar. hamīs Beşinci.

h. 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t,
107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t,
107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t

[=13]

hāmīs/hāmīs < Ar. hamīs bkz. hamīs.

h. 11a/8, 13b/8, 141b/t, 15a/8,
17b/7, 19b/13, 27b/13, 34b/1, 36a/11,
38b/10, 43a/5, 48a/9, 50a/8, 57a/5,
60a/3, 69a/1, 74a/2, 76b/10, 79b/11,
81b/10, 85a/4, 87b/13, 90a/4

[=23]

hāmīsī < Ar. Beşinci.

h. 29b/4

[=1]

hāmīsū/hāmīsū < Ar. Beşinci.

h. 52b/1, 21a/13, 25b/5, 29b/11,
2b/11, 32a/8, 41a/10, 45b/4, 55a/7,
63a/1, 71b/13

[=1]

haml < Ar. Ana karnındaki çocuk.

h.+(i) 21a/1

h.+ini düşür- 52a/4

[=2]

hammām < Ar. bkz. hamām.

h.+a 104a/t, 105a/t, 121b/5,
122a/12, 123a/1, 123a/5, 36b/8

h.+a girmek 122a/12, 121b/5,
123a/1, 36b/8, 123a/5-123a/6

h.+a çok girmek 104a/t

h.+da 104b/t

h.+dan ve riyāzātndan ve çok
hareket itmek 103b/t

h.+da oturmağdan ve ta'ām
üzerine muhālif mīveler 104b/t

[=16]

hamr < Ar. Şarap.

h. 141b/t, 21b/11

h. içmek 21b/11

[=3]

hamret < Ar. Kızılık.

h.+den 142a/t

[=1]

hamse < Ar. hamse Beş (sayısı).

h. 160a/11

[=1]

hamsīn < Ar. hamsīn Karakıştan sonra
gelen elli günlük kış.

h. 101a/t, 106a/t, 22a/11

[=2]
Ḥamza < Ar. Kişi adı, Hz. Muhammed'in amcasıdır.

Ḥ. 102b/t

[=1]

ḥan/ḥān Devletin ileri gelenlerinin adlarının sonuna getirilen unvan.

ḥ. 102a/t, 102a/t, 1a/3, 1a/5, 1a/5

[=5]

Han'a < Ar. Menzil adı.

h. 102b/t, 105b/t, 145a/t, 115a/t, 116b/12, 146a/t, 58b/10

h. menziline ol- 116b/12

[=8]

ḥandān < Far. *ḥandān* Gülen, sevinçli.

ḥ. 36a/1

ḥ. ol- 36a/1

[=2]

ḥāne < Far. Bir şeyin bölündüğü kısımlardan her biri.

ḥ. 106b/t

ḥ.+de 100b/2, 100b/2

ḥ.+sidür 106b/t

ḥ.+ye 106b/t, 106b/t

[=2]

ḥankı Hangi.

ḥ.+sı 162a/11

ḥ.+sı ma' ḫül ise 162a/11

[=2]

ḥānümān/ ḥānümān < Far. Ev bark, ocak.

ḥ.+ın 42b/6

ḥ.+larından 39b/4

ḥ.+larını 156a/9

[=3]

ḥarāb/ḥarāb < Ar. *ḥarāb* Viran, yıkık.

ḥ. 10b/13, 156a/13, 156a/9, 159b/4, 159b/4, 159b/5, 160a/1, 160a/4, 20a/6, 22b/6, 24a/11, 27a/5, 27a/9, 35b/9, 39a/4, 39b/13, 45a/10, 50a/4, 50b/1, 51b/4, 53a/6, 57a/10, 57b/1, 60a/12, 60b/1, 60b/13, 61a/2, 61a/8, 65a/10, 68b/3, 69a/12, 73a/6, 74a/6, 75b/12, 79a/3, 80a/12, 80b/10, 81b/8, 85b/1, 88a/10, 98a/2

ḥ. eyle- Yıkmaq, bozmaq
60a/12, 75b/12, 88a/10

ḥ. it (d)- Yıkmaq, bozmaq
39b/13, 50a/4, 60b/13, 61a/2, 156a/9, 22b/6, 60b/1

ḥ. kııl- Yıkmaq, harap etmek
85b/1

ḥ. ol- Yıkılmak, bozulmak
10b/13, 20a/6, 24a/11, 27a/5, 27a/9, 35b/9, 39a/4, 45a/10, 50b/1, 51b/4, 53a/6, 57a/10, 57b/1, 61a/8, 65a/10, 68b/3, 69a/12, 73a/6, 74a/6, 79a/3, 80a/12, 80b/10, 81b/8, 156a/13-156b/1, 159b/5-159b/6, 159b/4, 159b/4, 160a/4

ḥ.+a 10b/6, 10b/8, 29a/8, 31b/6, 35a/7, 4b/10, 65a/13, 79b/5, 80b/4, 81a/3

ḥ.+a var- Yıkılmak, viran olmak
10b/6, 10b/8, 29a/8, 31b/6, 35a/7, 4b/10, 65a/13, 79b/5, 80b/4-80b/5, 81a/3-81a/4

[=100]

ḥarābe < Ar. *ḥarābe* Çok harap ev, eski evlerin yıkıntısı, yıkılmış.

ḥ. 36b/2

ḥ. it (d)- Yıkıntı hale getirmek
36b/2

[=2]

ḥarāblik (ğ) < Ar.+Tr. Yıkık olma durumu.

ḥ. 111a/12, 38a/6, 81a/13, 84a/3, 86a/3

ḥ. ol- 38a/6, 86a/3

ḥ.+a 129b/11

ḥ.+a yüz tut- 129b/11

ḥ.+lar 39b/3

ḥ.+ları 160a/5

[=11]

ḥarām < Ar. Dince yasaklanmış şey, haram.

ḥ.+ı 130a/1

ḥ.+ı ve ḥelāli görgülü fark kııl-
130a/1

[=2]

ḥarām/ḥarem < Ar. Hac zamanında ihrama girilen yerden itibaren Kabe'ye doğru olan kısım, kutsal yer.

ḥ. 163a/6, 163a/9, 163b/1, 163b/11, 163b/7, 164a/1

ḥ.+dan 157b/7

[=7]

Ḥaremeyn < Ar. Mekke-i Mükerrreme ile Medine-i Münevvere.

ḥ. 1a/7

[=1]

ḥarāmī < Ar. Hırsız, haydut, yol kesen.

ḥ. 110a/6, 13a/5, 13b/5, 20a/11, 20a/2, 20b/2, 29b/10, 41b/8, 45b/12, 50a/6, 52a/8, 54a/12, 56b/7, 74a/7, 77a/11, 81a/11, 81b/13, 86a/2, 8a/4

ḥ. ol- 50a/6

ḥ. sebebi 45b/12

ḥ. ve ḥevārīc 110a/6

ḥ.+ler 10b/4, 110a/7, 13b/13, 28b/8, 33b/7, 34b/3, 35b/10, 36a/10, 36a/12, 39b/4, 40b/10, 41b/1, 45b/3, 54a/1, 55a/6, 55a/8, 56a/11, 5a/2, 5a/9, 63b/8, 71b/12, 72a/5, 72b/9, 74a/1, 75b/6, 80b/1, 89b/3, 8a/10

ḥ.+ler ol- 28b/8

[=51]

ḥarān < Far. ḥārān Yiyici, bayağı, hor.

ḥ.+da 11a/3, 17a/10

ḥ.+da ol- 11a/3, 17a/10

[=4]

ḥarārāt / ḥarārat < Ar. Sıcaklık.

ḥ. 105b/t, 104b/t, 105b/t, 154b/1

ḥ-i bātın-ı arz 105b/t

ḥ-i ḡalīza Kalın, yoğun sıcaklık
104b/t

ḥ.+ı 129a/5, 142a/t

[=8]

ḥarb < Ar. Savaş.

ḥ. 10b/12, 11b/3, 123b/4, 12b/3, 144b/t, 22b/5, 23a/1, 23a/11, 23b/5, 24a/6, 24b/9, 25a/11, 26b/2, 27b/12, 28a/2, 29a/6, 29a/8, 29b/6, 33a/10, 33a/11, 35b/13, 35b/9, 36a/5, 37b/11, 40b/6, 41a/12, 41a/7, 42b/7, 44b/12,

45b/10, 46a/13, 46a/6, 46a/9, 46b/4, 46b/9, 47a/5, 47b/10, 47b/13, 48b/10, 49a/4, 49a/9, 49b/2, 49b/3, 50a/5, 52b/13, 53a/4, 56b/10, 56b/13, 56b/3, 57b/4, 5a/5, 5b/11, 61a/13, 62b/6, 63b/13, 68a/9, 6a/10, 6a/6, 70a/13, 71a/13, 72a/12, 72b/4, 74a/9, 76b/3, 77a/8, 78a/6, 79a/13, 81a/13, 82b/9, 83a/1, 83a/6, 84a/5, 85b/11, 97a/9, 98a/7

ḥ. ālāti görmek 97a/9-97a/10

ḥ. ceng ol- 76b/3-76b/4

ḥ. ceng şıvaş ve kan dökülmek
77a/8-77a/9

ḥ. cidāl ol- 40b/6-40b/7

ḥ. it (d)- Savaşmak 33a/11-
33a/12

ḥ. idüp 22b/5

ḥ. itmek 98a/7

ḥ. kıtal ve kan dökmek 6a/6

ḥ. kıtal ol- 49b/3, 71a/13,
72a/12, 68a/9-68a/10

ḥ. kıtal ve ceng ol- 56b/3

ḥ. kıtal ve talğalıklar ol- 36a/5

ḥ. ol- 25a/11, 52b/13, 56b/13

ḥ. ve āşüb 11b/3

ḥ. ve ceng 83a/1

ḥ. ve ceng ve kan dökülmek
84a/5

ḥ. ve cidāl 23b/5, 56b/10, 5b/11

ḥ. ve fitne 45b/10, 74a/9

ḥ. ve fitne ve ḥuşūmet 44b/12-
44b/13

ḥ. ve ḥevādiş ol- 82b/9

ḥ. ve ḥuşūmet it (d)- 29a/6

ḥ. ve kıtal ol- 27b/12

ḥ. ve kıtal ve ceng ve ḥuşūmet
70a/13-70b/1

[=105]

ḥarbe < Ar. 1. Şimşek, güneş ışığının bulutlara vurması.

ḥ. 12a/5, 18b/1, 27a/6, 6a/9,
70a/5, 78a/5, 86a/4

ḥ. göründüğü 27a/6, 78a/5, 86a/4

ḥ. olduğu 70a/5
 ḥ.+yi 33a/6, 40a/1, 46a/12,
 53b/5, 61a/11
 2. Kısa mızrak.
 ḥ. 158a/9
 [=17]
ḥarc < Ar. Sarf.
 ḥ. 155a/13
ḥ. it (d)- Sarf etmek 155a/13
 [=2]
ḥareket < Ar. 1. Kargaşa, ayaklanma,
 sefer.
 ḥ. 122a/6, 123a/4, 137b/10,
 138a/6, 139b/7, 146a/t
 ḥ. idüp 137b/10
 ḥ. it (d)- 138a/6, 139b/7
 ḥ. itmek 122a/6
 ḥ.-i pādīšāh 146a/t
 2. Hareket, canlılık.
 ḥ. 102a/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t,
 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 106a/t,
 106b/t, 121b/10, 123a/11, 123b/3,
 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t,
 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 142b/t
 ḥ. iden tamarlar 142b/t
 ḥ. it (d)- 103a/t, 103b/t, 141a/t,
 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t
 ḥ. itdiği 141a/t
 ḥ. ve göç 123b/3-123b/4
ḥ.-i deryā Deniz hareketi 102a/t,
 102a/t, 102b/t, 103b/t, 104a/t, 106a/t,
 106b/t
 ḥ.+(e) 104b/t
 ḥ.+(e) gel- 104b/t
 ḥ.+den 105a/t, 105a/t, 157b/3
 ḥ.+e 103a/t, 104b/t, 104b/t,
 105b/t, 106a/t, 10a/6, 58b/4, 91b/3
 ḥ.+e başla- 58b/4
 ḥ.+e gel- 104b/t, 104b/t, 105b/t,
 106a/t, 10a/6, 91b/3
 [=71]
ḥarf < Ar. Harf.
 ḥ. 116a/5
ḥ.-i ebced Ebced harfleri 150a/t

ḥ.-i mezkūrlar Zikr olunan
 harfler 116a/5
 ḥ.+e 114b/10
 ḥ.+i 115b/6, 116a/1, 116a/8,
 116b/3, 116b/7, 117a/12, 117a/3,
 117b/13, 117b/3, 117b/8, 118a/11,
 118a/5, 118b/13, 118b/4, 118b/9,
 119a/10, 119a/4, 119b/2, 119b/7,
 120a/1, 120a/10, 120a/5, 120b/12,
 120b/2, 120b/7, 121a/3, 152b/6
 ḥ.+ine 152b/4
 ḥ.+lere 152b/5
 [=33]
ḥarfi's-subū' < Ar. *ḥarfi's-subu'* Yedide
 bir harfler.
 ḥ. 150a/t
 [=1]
ḥargūş < Far. Tavşan.
 ḥ. 143a/t
 [=1]
ḥāric < Ar. 1. Dış, dışarı.
 ḥ. 125a/ş
 2. Dış güçler, isyancılar.
 ḥ.+den 12b/10
 [=2]
ḥārici/ḥārici < Ar. İsyancı.
 ḥ. 21a/7
 ḥ.+ler 71b/5
 [=2]
ḥarīf < Ar. Meslektaş, arkadaş.
 ḥ. 134b/1
 [=1]
ḥarīk < Ar. Yangın, ateş.
 ḥ. 26b/13, 80b/10
 ḥ. ol- 26b/13, 80b/10
 [=4]
ḥarīş < Ar. Hırslı, düşkün.
 ḥ. 97a/13
 ḥ. ol- 97a/13
 [=2]
ḥar(r) < Far. Eşek.
 ḥ. 132b/10
ḥ.-i mūhre ol- *ḥar-mūhre*
 Katırboncuğu olmak 132b/10

- [=2]
ḥarr < Ar. *ḥarr* Sıcaklık.
 ḥ.+ı 128a/2
 [=1]
ḥārr/ḥārr/ḥārre < Ar. *ḥārr, ḥārre* Sıcak.
 ḥ. 142a/t, 142a/t, 142a/t, 91b/1,
 91b/6
 ḥ. ve raṭb 91b/1
ḥ.-i raṭb Yaşın sıcaklığı 142a/t
 ḥ.-i raṭb i'tidāl üzere 142a/t
ḥ.-i yābis Kurunun sıcaklığı 142a/t,
 91b/6
 ḥ.-i yābis ḥarāratı 142a/t
 ḥ+ye 142b/t
 [=11]
Ḥa~rezim < Far. Türkistan'da bir şehir
 adı.
 ḥ. 152b/1
 ḥ. pādīšāhı 152b/1
 [=2]
ḥaṣād < Ar. Ekin, çayır biçme, biçilme
 ḥ. 102b/t
 [=1]
ḥaṣād'ış-ša'ir ve'l-ḥınta < Ar. Arpa ve
 buğday hasadı.
 ḥ. 102b/t
 [=1]
ḥaṣādeyn < Ar. İki hasad.
 ḥ. 102b/t
 [=1]
ḥasene < Ar. Eski altın paralardan
 birinin adı.
 ḥ. 162a/4, 163a/5
 [=2]
ḥasf < Ar. *ḥasf* Ayın tutulması.
 ḥ. 31b/7, 125a/1
 ḥ. dā' iresi 125a/1
 ḥ. olduğu 31b/7
 [=4]
ḥāṣıl < Ar. Peyda olan, olan, çıkan.
 ḥ. 105b/t, 116a/11, 116a/13,
 116b/5, 116b/8, 117a/6, 117b/5, 118a/8,
 121b/4, 123a/4, 133b/2, 140a/10,
 140a/2, 140a/5, 152b/10, 154b/13, 2a/8,
 66b/3, 72a/8, 74b/3, 91a/7
ḥ.-ı kelām Sözüün kıyası 123a/4
ḥ. it (d)- Elde etmek 133b/2,
 74b/3
ḥ. ol- Elde edilmek 105b/t,
 116a/11, 116a/13, 116b/5, 116b/8,
 117b/5, 140a/2, 140a/5-140a/6,
 152b/10, 117a/6, 118a/8, 121b/4,
 154b/13, 91a/7
 ḥ. olma- 66b/3, 72a/8
 ḥ. olup 2a/8
 [=41]
ḥaṣpā < Ar. *ḥaṣbe* Kızamık hastalığı.
 ḥ. 89b/9
 [=1]
ḥaṣr < Ar. Sıkıştırma, etrafını çevirme.
 ḥ. 86b/9
 ḥ. ol- 86b/9
 [=2]
ḥasret < Ar. *ḥasret* İç çekme, üzüntü,
 özleyiş.
 ḥ.+le 127a/1
 [=1]
ḥāṣṣ < Ar. *ḥāṣṣ* Mahsus, özel.
 ḥ. 135a/2, 154a/5, 54a/6, 65a/11,
 70b/8
 ḥ. kullar 65a/11, 54a/6, 70b/8
ḥ. u 'ām Herkes 135a/2, 136b/1
 ḥ.±dur 154a/4
 ḥ.+ı 153b/4
 [=12]
ḥāṣṣa < Ar. *ḥāṣṣa* Bir kimseye ya da bir
 şeye özel olan nitelik, güç.
 ḥ.+lar 2a/7
 ḥ.+sı 120a/2
 [=2]
Ḥassan < Ar. Kişi adı.
 Ḥ. 108a/t
 [=1]
ḥasta < Far. Hasta, rahatsız, sayru.
 ḥ. 138b/8, 139a/5, 93a/11
 ḥ. ol- 138b/8, 139a/5
 ḥ. olan 93a/11

[=6]
hastalık < Far.+Tr. Hastalık, rahatsızlık.
 h. 104a/t, 129b/7, 12a/7, 14a/13, 14a/6, 20b/6, 21b/9, 25a/11, 25a/8, 28b/9, 35b/11, 40a/5, 42a/4, 42a/7, 51b/13, 52a/13, 52a/2, 54b/10, 54b/13, 54b/2, 55a/10, 57b/8, 60a/1, 60a/12, 60a/9, 63a/11, 63a/6, 64b/3, 65b/8, 68b/4, 68b/8, 73a/12, 73b/5, 75b/9, 76a/8, 77b/11, 78b/7, 79a/10, 79a/7, 80a/5, 80a/7, 80b/12, 81a/10, 81b/11, 83a/13, 84a/12, 84b/10, 85b/13, 87a/8, 88a/12, 90a/6
 h. kızılılık ol- 12a/7
 h. ol- 14a/13, 20b/6, 52a/13, 52a/2, 54b/13, 68b/4, 68b/8, 73a/12, 77b/11, 80b/12, 81a/10, 81b/11, 84a/12, 85b/13
 h. ve ölüm 8a/9
 h. ve envā'-ı emrāz 63a/6-63a/7
 h. ve göz ağrısı 87a/8
 h. ve ölüm 65b/8
 h. ve vebā ol- 78b/7
 h. ve zükām ol- 83a/13
 h.+dan 8a/9
 h.+lar 11b/3, 13a/9, 15a/1, 21b/1, 22b/7, 24a/1, 28a/10, 28b/4, 3b/11, 45a/1, 49b/5, 54a/11, 60a/5, 69a/8, 72a/2, 7b/10, 80b/5, 8b/9, 91a/11
 h.+lardan 72a/9
 h.+ları 3b/9, 23a/8-23a/9
 h.+lar ol- 28b/4, 69a/8
 h.+lar ve kızılılık 11b/3
 [=98]
hastelik/hastelik (g) < Far.+Tr. bkz. hastalık
 h. 144a/t, 144b/t, 18a/10, 34b/4, 35a/10, 45b/11, 47b/11, 47b/8, 53b/7, 9b/5
 h. ol- 144b/t, 47b/8, 53b/7
 h. ve mefācān ölümü 45b/11
 h. ve vebā ve fitretlik ol- 18a/10
 h.+i 29b/5, 45a/8
 h.+ler 137b/8, 143b/t

[=19]
haşat *argo* Darmadağınık, ezilmiş.
 h. 23b/13
 h. ol- 23b/13
 [=2]
haşek < Far. *haşek* Ufak tefek, küçük.
 h.±dür 95b/5, 96a/9, 97b/4
 [=3]
haşeklik (g) < Far.+Tr. Küçük olma durumu.
 h.+e 129a/4
 [=1]
haşerāt/haşerāt < Ar. Böcekler, haşereler.
 h. 105a/t, 105b/t, 106b/t, 10a/4, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 30b/5
 h. mevti 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144a/t
 [=15]
haşiyet < Ar. *haşyet* Korku, korkma.
 h. 155a/9, 57b/11, 83b/7
 [=3]
haṭā < Ar. Yanlış, yanlışlık, yanılma.
 h. 22a/13, 66b/2
 h. kılmayup 66b/2
 h.+lar 129b/1
 [=4]
haṭar/haṭar < Ar. Tehlike.
 h. 16b/1, 20b/9, 57b/12, 72a/7
 h. ol- 16b/1
 [=5]
haṭarlu < Ar.+Tr. Tehlikeli.
 h. 52b/5
 h. ol- 52b/5
 [=2]
haṭar-nāk < Ar.+Far. Tehlikeli, korkunç.
 h. 93b/2
 h. ol- 93b/2
 [=2]
haṭır < Ar. *hāṭır* hatır, zihin, hafıza.
 h.+ına 154b/5
 [=1]
haṭṭ < Ar. *haṭṭ* Çizgi, hat.

h. 125a/ş, 125a/ş, 136a/1, 97b/6,
97b/6

h.+1 99a/1, 99b/4

h.-1 insân 136a/1

h.-1 mağrîb 97b/6

h.-1 maşrîk 97b/6

h.-1 şemâ^c 125a/ş, 125a/ş
[=10]

hattâ < Ar. Bundan başka, dahi, bile,
hem de.

h. 112b/t, 159b/10
[=2]

hatun Kadın, eş.

h.+dan 158b/3

h.+1 101a/t

h.+1 ile 101a/t

h.+ını 105b/t

h.+lar 146b/t

h.+lar ile ma^c âşiret 146b/t
[=6]

havâdis < Ar. İlgi ile karşılanan haber,
yeni söz.

h. 82b/10
[=1]

havâric/havâric < Ar. *havâric*
İsyancılar.

h. 19b/11, 20a/10, 23a/13, 25a/7,
34a/6, 39a/4, 45a/1, 4b/3, 53b/3, 54a/12,
81a/6, 89b/7, 110a/6, 14a/5, 19a/2,
19a/9, 26b/11, 36a/8, 69b/13, 74a/6,
81b/13, 81b/4, 86b/8

h. zaḥmeti 19a/9
[=24]

havâşş/havâşş < Ar. 1. Keyfiyetler.

h. 114b/1, 115b/10

h.-1 ḥuruf 115b/10

h.-1 ve beyân-1 evrâdü-hâ 114b/1
2. Muhterem, saygın olanlar.

h.+a 121b/2
[=5]

havâtîn < Ar. Hatunlar, şerefli kadınlar.

h. 99a/8
[=1]

havf/havf < Ar. Korku, korkma.

h. 102a/t, 113a/t, 113a/t, 137b/7,
138a/2, 138b/7, 13b/9, 155a/9, 27a/4,
40a/3, 41b/12, 45b/8, 57a/13, 57b/11,
80a/13, 83a/8, 83b/7

(halka) h. düş- 138b/7

h. haşiyet ol- 83b/7

h. ol- 113a/t, 45b/8, 57a/13-
57b/1

h. ü fitret 27a/4

h. ü fitret ol- 27a/4

h. ve fitretlik 41b/12, 83a/8

h. ve güşşa 13b/9

h. ıztırâb ol- 137b/7, 138a/2-
138a/3

h.-1 haşiyet 57b/11, 155a/9

h.+lar 113a/t, 137b/8

h.+larından 159b/7

h.+lar ve fesâdlar 113a/t
[=35]

Haviyy < Ar. Melek adı.

h. 99a/6

(Taştamân) h.-i Farâş Mekke ve
Medine'yi süpüren meleğin adı 99a/6

[=2]

havuc < Far. *hevîc* (Daucus carota)
Havuç.

h. 68a/4

h. kişür ve şalgam gibi 68a/4
[=2]

hayâl-engiz < Ar.+Far. Hayal kuran.

h. 137a/7

h. ol- 137a/7

[=2]

hayânat < Ar. *ḥiyânet* Hayınlık.

h.+1 156b/3

[=1]

hayâsız < Ar.+Tr. *ḥayâ'* Utanmaz,
edepsiz.

h. 156a/10

h. ol- 156a/10

[=2]

hayâtlan- < Ar.+Tr. Canlanmak.

h.-ur 132b/12

[=1]

Ḥayber < Ar. Arap Yarımadasında Hicaz bölgesinin doğu sınırında ve Medine-i Münevvere'nin 170 km. kuzeyinde bir kasabada yer alan yüksek bir kayanın üzerinde kurulmuş olan kale.

ḥ. 104b/t
[=1]

ḥayf < Ar. Haksızlık, zulüm.

ḥ. 57b/12
[=1]

ḥāymlıḳ < Ar.+Tr. Hilekarlık, nankörlük.

ḥ. 64a/6
ḥ. ve ḥıyānet 64a/6
[=2]

ḥayırlı < Ar.+Tr. İyi, faydalı, yararlı.

ḥ.±dur 147b/t
[=1]

ḥaylī/ḥaylī < Far. Çok, epeyce, oldukça.

ḥ. 36b/4, 53a/1, 59a/11, 63a/7, 7b/4

ḥ. begler 59a/11
ḥ. oğlan 63a/7
ḥ. şıvaş 53a/1
ḥ. zıyān 7b/4
[=9]

ḥayr < Ar. Hayır, iyilik.

ḥ. 112b/t, 118a/12, 119a/1, 120a/11, 135a/2, 135a/3, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 145b/t, 149a/4, 152b/11, 162a/2, 163a/2, 164a/2, 28b/1, 41a/3, 47a/10, 62b/8, 96a/5, 98b/7

ḥ. çoḳluḡı 144b/t
ḥ. dilemek 118a/12

ḥ. du´ālar olunduḡdanşoñra 162a/2

ḥ. du´ālar olunduḡdanşoñra 163a/2, 164a/2

ḥ. gel- 152b/11

ḥ. gör- 28b/1

ḥ. görme- 149a/4

ḥ. işler 96a/5

ḥ. işlere şürū´ eylemek 98b/7

ḥ. ol- 135a/3, 47a/10

ḥ. olma- 145b/t

ḥ. ve eylik ve ma´murluḡ ol- 41a/3

ḥ. ve ´ināyet 119a/1

ḥ. ve şerr 62b/8-62b/9

ḥ.+dan 102b/t

ḥ.+ı 125b/12, 129a/12, 130b/4, 132b/4, 140a/7, 160b/4

ḥ.-ı keşir 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t 144b/t, 144b/t

ḥ.+ı kim 132b/5

ḥ.+ında 131a/6

ḥ.-ı ni´met 143b/t

[=73]

ḥayrān < Ar. Hayran, şaşırılmış, çok beğenmiş.

h. 11b/4

h.+da 5a/9

h.+da ol- 5a/9-5a/10

[=3]

ḥayrāt < Ar. Sevap kazanmak için yapılan hayırlı işler, iyilikler.

ḥ. 113a/t, 113a/t

[=2]

ḥayr-endiş < Ar.+ Far. İyilik düşünen.

ḥ. 96a/6

ḥ. ol- 96a/6

[=2]

ḥayulā(ḥaylā-ḥayli) < Ar. Uzaklık, boşluk *mec.* başı boş, azade.

ḥ. 136a/13

[=1]

ḥayvān < Ar. Hayvan.

ḥ. 128a/13, 12b/13, 13a/1, 143a/t, 19a/5, 19a/6, 22a/11, 25b/2, 27a/3, 33b/11, 34b/5, 40b/9, 41b/5, 47a/4, 54a/10, 61b/5, 62a/6, 6b/13, 70a/4, 71a/2, 78a/9, 78b/13, 7a/1, 83b/4, 86b/11

h. kırıl- 34b/5, 41b/5, 61b/5-61b/6, 70a/4

h.+a 42a/9

h.+dan 5b/3

h.+ıñ 127a/10

h.+lar 131b/2, 140a/9, 143b/t, 144b/t, 18b/4, 33a/9, 35b/6, 43a/7, 55a/10, 69a/11

h.+lar avı ol- 143b/t

h.+lar kırıl- 18b/4, 35b/6, 43a/7, 69a/11

h.+lar mevti 144b/t

[=48]

hayvānāt < Ar. Hayvanlar.

h. 142b/t, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 35a/3, 15b/1, 1b/6, 49a/11, 88b/5, 89b/9

h. helāki 144a/t

h. kırıl- 35a/3, 49a/11, 88b/5, 89b/9-89b/10

h. mevti 143b/t, 143b/t

h.+a 12a/7, 12a/13

h.+ın 106b/t

h.+ıñ 137b/4

(cümle) h.+ın benzeri 106b/t

h.+ıñ nesli 137b/4-137b/5

[=22]

Hayyu < Ar. Allah'ın adlarından: Canlı, diri, daima yaratan.

(yā) h. 117a/8

[=1]

hazā < Ar. Bu, şu, o.

h. 152b/7, 1b/1, 94a/11

[=3]

Hazā Kitāb-ı Uşūlu'l-Melāhame < Ar. Eserimizin adı.

h. 1b/1

[=1]

hazar < Ar. Evde oturma, barış ve güven ortamı.

h.+da 152a/9

[=1]

hazārān < Ar. *hazīrān* < Sür. Haziran ayı.

h. 92b/11

[=1]

hazer/hazer < Ar. Sakınma, kaçınma, korunma.

h. 102b/t, 103a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 121b/9, 122a/11, 122a/2, 122b/12, 122b/3, 123a/3, 131a/7, 15b/5, 30a/8, 58a/12, 68a/3, 74b/2, 82a/11, 93a/8, 95a/8

h. gerek 82a/11

h. it (d)- Çekinmek 15b/5, 123a/3-123a/4, 106b/t, 122a/11, 122a/2, 122b/12, 122b/3, 58a/12, 121b/9

h. itmek 30a/8, 93a/8

h. kııl- Çekinmek 131a/7

h. olun- 106a/t, 68a/3

[=35]

hāzır < Ar. *hazır* Hazır, yapılmış bir halde bulunan.

h. 162b/3, 163b/3

h. eyle- 162b/3

h. eyleyüp 163b/3

[=4]

hazihi < Ar. *müen. hāza* Bu.

h. 114b/13

[=1]

hazihi'l-eşkāl < Ar. Bu şekiller.

h. 114b/13

[=1]

hazīne < Ar. *hazīne* Hazine.

h. 164a/9

h.-i şerif 164a/9

[=2]

hazīrān < Ar. *hazīrān* < Sür. Haziran ayı.

h. 102b/t, 102b/t, 107a/t, 109a/t, 58a/5, 58a/6, 67a/1, 90b/13, 90b/5

h. ayına varınca 67a/1

h.+ıñ 93b/7

h.+ıñ üçüncü ve sekizinci günü 93b/7-93b/8

[=12]

hazīz < Ar. Mutlu, hisse ve nasibi olan.

h. 140a/13, 140b/t

[=2]

hazm/ hazm/ hażm < Ar. *hazm*
Sindirme, hazım.

h. 102a/t, 105a/t, 66a/2, 91b/8

h. ol- Sindirilmek 102a/t, 66a/2

h. ve istihā 91b/8

[=7]

hazret/hazret < Ar. Hazret, sayılan
kimselere verilen unvan.

h. 101b/t, 104b/t, 106a/t, 121a/9,
151b/10, 155a/10, 155a/4, 155b/1,
155b/13, 156a/12, 156a/2, 157b/4,
157b/9, 158a/2, 158a/8, 158b/2, 162a/5,
162b/10, 162b/15, 164a/3, 164a/9,
37b/4, 37b/5, 44a/1, 51a/2, 58b/13,
92a/7, 97b/8

h.+den 154a/2

h.+e 154a/1

h.-i Dāvud 58b/13

h.-i Ādem 101b/t, 44a/1

h.-i ‘Alī 121a/9, 156a/12, 156a/2

h.-i Cebra‘il 158a/2

h.-i Eyyüb 51a/2

h.-i Fāṭıma anamızın maḳām-ı
şerīfleri 164a/3-164a/4

h.-i Fāṭıma anamızın maḳām-ı
şerīfesi 162b/10-162b/11

h.-i ḫalāḳ ‘ālimü’l mülk ve’l
melekūt cenābı 151b/10-151b/11

h.-i ‘İsā 157b/4, 157b/9, 158a/8,
158b/2, 37b/5

h.-i Mehdī 155b/13

h.-i Meryemün araḳası 37b/4-
37b/5

h.+ini 157b/9

h.-i Ribūyetde sa‘ ādettin 155a/4

h.-i risālāt öñü 97b/8

h.-i Risālet ‘a.s.ü’s-selām Hz.
Muhammed 92a/7-92a/8

h.-i sultān-ı enbiyānıñ ḫazīne-i
şerīfeleri 164a/9

h.-i sultān-ı enbiyānıñ ravza-i
muṭahheresinde oḳutup 162a/5-162a/6

h.-i sultān-ı enbiyānıñ ravza-i
şerīfesi 162b/15

h.-i Yūnus ‘a.s 106a/t

h.-i Yūsuf 104b/t

h.+leri 163b/11

h.+leriniñ 162a/1, 163a/1,
164a/1

[=61]

Ḥazreti’l- ulūhiyyet < Ar. Cenāb-ı Hak,
ilah, Yüce Allah.

h. 155b/1

h.+e 155a/10

[=2]

he (ا) < Ar. Osmanlı alfabesinin
otuzuncu harfi.

h. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 107a/t, 107b/t,
124a/12, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150b/2, 150b/2,
150b/2, 150b/3, 150b/3, 150b/3, 150b/4,
150b/4, 150b/4, 150b/4, 150b/5, 150b/5,
150b/5, 150b/5, 150b/7, 151a/t1,
151a/t2, 152b/11, 153a/t, 153a/t

h.±dür 116b/7

[=118]

heft < Ar. Yedi (sayısı).

h. 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 107a/t, 107a/t

[=12]

hefte < Far. Hafta, yedi gün.

h. 2b/5, 101b/t, 101b/t, 102a/t,
102b/t

[=5]

hekim < Ar. Tabip, doktor.

h.+ler 21b/9

[=1]

helāk < Ar. Mahvolma, yok olma.

h. 105b/t, 110a/3, 112b/t, 113a/t,
113a/t, 116b/10, 116b/9, 12b/2, 12b/2,
137b/11, 138b/3, 138b/4, 140a/9,
157a/6, 158a/10, 158a/3, 158a/6,
158b/13, 158b/4, 159b/2, 16b/2, 17a/2,
19a/13, 19b/7, 20a/2, 22b/7, 23b/13,
24a/12, 24a/13, 26a/2, 27b/5, 29a/9,
31a/3, 32a/3, 33a/2, 33b/6, 34a/12,
34a/13, 38a/5, 39b/13, 39b/2, 41a/2,
42b/7, 44a/13, 44b/3, 46a/2, 47a/11,
47a/6, 48b/6, 49a/11, 4b/5, 53a/6,
55b/6, 57a/10, 57a/2, 57b/4, 59a/11,
59b/1, 61a/4, 61a/7, 62a/8, 64b/2, 71a/5,
72b/8, 73a/9, 73b/4, 75b/4, 77b/5,
79a/2, 79b/4, 7a/11, 7a/7, 80a/5, 81a/11,
81a/5, 81b/4, 85b/4, 85b/5, 86b/12,
86b/3, 86b/4, 87b/3, 88b/1, 89b/11, 9a/9

h. eyle- Mahvetmek 158a/6,
31a/3, 157a/6, 158a/10, 158b/4, 48b/6

h. it (d)- Mahvetmek, yok etmek
159b/2, 19b/7, 33a/2, 39b/13, 42b/7,
61a/4, 79b/4

h. ol- Yok olmak, mahvolmak
112b/t, 113a/t, 113a/t, 116b/10, 12b/2,
12b/2, 138b/3, 138b/4, 140a/9, 158a/3,
16b/2, 17a/2, 19a/13, 20a/2, 22b/7,
24a/12, 24a/13, 26a/2, 27b/5, 29a/9,
32a/3, 33b/6, 34a/12, 34a/13, 38a/5,
39b/2, 41a/2, 44b/3, 46a/2, 47a/11,
49a/11, 53a/6, 55b/6, 57a/10, 57a/2,
57b/4, 59b/1, 61a/7, 62a/8, 64b/2,
71a/5, 72b/8, 73a/9, 73b/4, 77b/5,
79a/2, 7a/11, 7a/7, 80a/5, 81a/11, 81a/5,
81b/4, 85b/5, 86b/12, 86b/3, 86b/4,
87b/3, 88b/1, 89b/11, 9a/9, 137b/11-
137b/12, 47a/6-47a/7, 75b/4-75b/5,
158b/13-159a/1

h. olup 59a/11

h.-ı düşmān 116b/9

h.-ı ḥaṣerāt 105b/t

h.+i 144a/t

h.+in 119b/9, 120b/9

[=168]

ḥelāl < Ar. Dinin hükümleri bakımından
kullanılabilen, helal.

ḥ. 128a/7

ḥ. yiyici ol- 128a/7

ḥ.+i 130a/1

2. Nikahlı kadın.

ḥ.+ine 37a/13

[=4]

ḥelwā < Ar. Bir çeşit tatlı, helva.

ḥ. 105a/t

ḥ.-i laṭīf 105a/t

ḥ.+lar 82a/10

ḥ.+lar gibi 82a/10

ḥ.+larda 161a/2

[=5]

hem < Far. Hem, hem de, özellikle.

h. 101b/t, 106b/t, 10a/8, 110b/4,
110b/4, 110b/4, 110b/6, 112b/t, 112b/t,
113a/t, 125b/11, 128a/5, 131b/2,
132b/1, 132b/2, 133a/8, 133b/1,
133b/12, 134a/3, 134a/3, 134a/5,
134a/5, 134a/5, 134a/5, 134b/12,
135b/12, 135b/13, 136a/10, 136a/3,
136a/5, 136a/6, 136b/1, 136b/10,
136b/11, 136b/9, 137a/6, 137a/7,
138b/2, 13b/1, 157a/1, 157a/1, 15a/1,
15b/11, 15b/13, 161a/11, 16a/2, 16a/5,
17a/13, 17a/4, 18a/4, 18a/5, 18a/9,
18b/10, 21b/12, 22a/4, 22b/8, 22b/9,
24b/12, 24b/9, 25b/4, 26b/10, 2a/6,
2b/11, 30a/9, 32a/6, 33b/8, 34b/7,
34b/8, 35b/12, 35b/3, 36b/10, 37a/7,
37b/10, 39b/10, 40a/5, 40a/6, 42a/3,
44a/10, 44a/13, 44b/10, 44b/13, 44b/4,
46a/11, 46b/10, 47a/6, 47b/3, 48a/8,
48b/2, 49a/6, 49b/11, 4a/4, 50a/10,
50a/11, 50b/12, 50b/13, 51b/12, 51b/9,
52a/12, 53a/1, 54b/7, 56b/13, 57a/9,
58b/11, 58b/5, 59a/4, 59b/4, 59b/6,
5a/3, 5b/11, 60a/2, 60b/10, 61b/10,
62b/13, 65a/11, 65b/5, 66b/10, 66b/8,
68b/7, 71a/10, 71a/5, 71a/7, 71b/11,
72a/10, 73b/6, 74a/4, 74b/10, 74b/3,
75b/2, 78a/2, 78b/5, 79b/8, 7b/1,

80b/10, 83a/12, 83b/1, 84b/1, 84b/11, 86a/1, 87b/2, 89a/1, 92a/9, 93a/4

h. fāsīḳ ve hem münāfiḳ ol-
157a/1

h. finūn hem ırāḡ ehli 134a/5

h. kerāmet hem velāyet-i yemīn
134a/3

h. mu‘abbir hem muvaḥḥarlar
134a/5

[=146]

hemān < Far. Hemen, derhal.

h. 116a/6, 152b/2, 161a/3, 31a/3, 36b/12, 37a/13, 93a/4, 99b/12, 99b/9

[=9]

hemīn < Far. Bu bile, çok.

h. 133b/5, 135b/5

[=2]

hemīše < Far. Devamlı, daima.

h. 154a/10

[=1]

heneş < Ar. Ebced hesabı gibi belli bir hesap dahilinde bir araya getirilmiş harflerden oluşmuş anlamsız kelimelerdir.

h. 153a/t

[=1]

henūz < Far. Daha, hala, henüz.

h. 159a/7

[=1]

hep 1. Tamamıyla, hepsi, tamamı.

h. 106a/t, 112b/t, 122b/10, 122b/7, 123a/10, 123b/1, 146a/t, 86a/12

2. Her zaman.

h. 127a/4

[=9]

her < Far. Her, hep, hepsi.

h. 100b/3, 101a/t, 101b/t, 102b/t, 105a/t, 106a/t, 108a/t, 10b/12, 113a/t, 113b/13, 113b/2, 113b/3, 114b/10, 114b/11, 114b/4, 114b/5, 114b/6, 114b/8, 115b/2, 115b/4, 116a/9, 117a/10, 117a/9, 121b/3, 125b/3, 126b/1, 126b/7, 127b/2, 127b/4, 128a/8, 128b/11, 129a/10, 129a/13, 129a/5, 129b/13, 130a/3, 130a/4, 130a/4, 131a/8, 132a/11, 133a/13, 133b/2,

133b/4, 134a/10, 134b/10, 134b/11, 134b/13, 135a/6, 135a/9, 137a/11, 137a/3, 137a/7, 137a/8, 137b/1, 13a/3, 141b/t, 141b/t, 141b/t, 141b/t, 141b/t, 141b/t, 142b/t, 142b/t, 143b/h, 145b/h, 152a/3, 152b/4, 153b/6, 154a/11, 154a/8, 155b/2, 156b/8, 156b/9, 157a/9, 158a/4, 158a/5, 159a/13, 159a/6, 162b/18, 162b/5, 163b/4, 163b/7, 16b/3, 18b/13, 18b/2, 27a/1, 2b/10, 2b/12, 2b/3, 2b/5, 2b/8, 31a/11, 31a/12, 31a/7, 34b/6, 39a/9, 40a/3, 42b/8, 43a/13, 43b/8, 44a/2, 44b/2, 47b/11, 58b/2, 5b/11, 62b/9, 66a/6, 66a/9, 67b/1, 67b/11, 67b/12, 68a/1, 68a/4, 6b/4, 72a/8, 75a/9, 76b/9, 77b/10, 77b/6, 81b/7, 82a/3, 82b/1, 85a/2, 86a/10, 87a/5, 87b/11, 89b/13, 90a/1, 90b/8, 92b/7, 93b/1, 94a/2, 94a/3, 94a/3, 99a/8

h. acı nesnelere 43b/8

h. ayıñ mu‘ayyen eyyāmı 152a/3

h. ayuñ ġurresi 2b/3-2b/4

h. bārī 162b/18

h. başıret ehliniñ ġöñlün al-
134b/11

h. bençere 153b/6

h. bir biçin 129a/5

h. bir burc 141a/t

h. bir burcı neadar zemānda

aṭ‘ itdiği 141a/t

h. bir burūc 113b/2

h. bir faşıl 90b/8

h. biri 155b/4, 31a/12, 155b/2

h. birine ol feriştelereñ 154a/8

h. birisi 115b/3, 137a/11,

67b/12, 67b/11

h. birni 2b/10

h. birine maḥşuş ism ve āyāt

114b/11-114b/12

h. bir işi 133b/2

h. biter nesne 66a/6

h. burc 113b/3, 115b/2, 135a/9

h. indeki 156b/9

h. daıa 94a/3

h. def‘ ası 116a/9

h. derece 94a/2

- h. dīn 141b/t
h. ğille 85a/2
h. gün 125b/3, 141a/t, 2b/5, 67b/1, 75a/9
h. gün nekadard hareket itdügi 141a/t
h. hubüb 18b/13, 76b/9, 77b/6-77b/7, 87b/11, 90a/1
h. huşuş 163b/4
h. huşuşunda görüp gözedüp 162b/5
h. hüner 133a/13
h. iklim 10b/12, 39a/9
h. iklimün keyfiyeti 2b/12
h. ‘illet 34b/6
h. ism 108a/t
h. kaçan 31a/4
h. kanķısı 113b/13, 2b/8
h. kanķı burc 137b/1
h. käre muvāfik Her işe uygun 101b/t
h. kısım 114b/4
h. kıyās 133b/4
h. kızıl tayr Her kırmızı kuş 142b/t
h. küçi 18b/2
h. kim 129a/10, 132a/11, 137a/7, 152b/4, 159a/6, 16b/9, 163b/7, 87a/5
h. kimin ki yıldızı 134a/10
h. kimiñ ile 127b/2
h. kim ki 134b/10
h. menzil 114b/10, 114b/6, 115b/4
h. müşkül 130a/3
h. ne 106a/t, 129b/13, 134b/13, 68a/4, 66a/9, 126b/7, 137a/8, 135a/6
h. ne aḥkām 62b/9
h. ne ‘amel üzere ol- 102b/t
h. ne iş 44a/2-44a/3, 58b/2, 82b/1, 93b/1
h. ne ki 77b/10
h. ne kim 126b/1, 129a/13, 131a/8, 22a/13, 127b/4, 128a/8, 99a/8
h. ne maḥsūd üzeri 121b/3-121b/4
h. nerde 43a/13
h. nesnenün ‘adedi eyüsi tamāmı 141b/t
h. nesnenün ağlımzı(ağlezi) ḥafīf 141b/t
h. nesnenün eşrefi eşheri ‘izzetlüsü 141b/t
h. nesnenün issisi güzeli qaralığı 141b/t
h. nesnenün soñı 31a/7
h. nesnenün ucuz olması 113a/t
h. nesnenün zāhiri 141b/t
h. nesne ki 141b/t
h. nesneniñ (aşlını) 130a/4
h. nesneniñ kemālini taḥşil iden 117a/9
h. revzen 154a/11
h. şabāḥ ve ikindidensoñra 164a/4
h. şāniye 94a/3-94a/4
h. sefer 128b/11
h. şehirde ve kıbleden 157a/9-157a/11
h. taḥıl 82a/3
h. taraf 44b/2
h. taş 158a/4, 158a/5
h. tolu tavuķ yumurdası ve deve kuşu yumurdası 159a/13-159b/1-2
h. uşlu kişi 105a/t
h. vechile 117a/10
h. vezn 130a/4
h. yer 16b/3, 81b/7
h. yıl 92b/7
h. yir 13a/3, 27a/1, 40a/3, 42b/8, 47b/11, 5b/11, 6b/4, 72a/8, 89b/13
h. zemīn 86a/10
[=271]
hergiz < Far. Asla, katiyen.
h. 136b/12
[=1]
herise < Ar. Keşkek, bir tür yemek.
h. 105b/t
[=1]

her̄isellersiz < Ar.+Tr. Herise adı verilen yemek olmaksızın.

h. 105b/t

[=1]

herze < Far. Boş, lakırtı, saçma.

h. 45a/4

h. ü hezeyān ol- 45a/4

[=2]

hesāb < Ar. Hesap, sayma.

h. 106b/t, 133b/4, 93a/2

h. olun- Hesaplanmak 106b/t, 93a/2

[=5]

hevā < Ar. 1. Gökyüzünü kaplayan hava.

h. 104b/t, 125b/6, 144b/t, 154a/13, 155a/7, 36a/7, 66b/4, 68b/2, 75a/1, 82a/9

h. hoşluğu 144b/t

h. rüzgāri 82a/9

h.+da 101b/t, 104a/t, 130a/8, 18b/12, 78b/7, 86b/11, 68a/1

h.+da bulud olmak 101b/t

h.+dan 34b/1, 5b/9, 72a/1, 72b/12

h.+lar 104a/t, 42b/12

h.+nñ 127a/8, 128a/2, 30b/7

h.+nñ dağı keremi 128a/2

h.+nñ ne kim kuvveti 127a/8

h.+nñ şiddeti 30b/7

h.+sıdur 154b/9

h.+ya 154b/10, 30a/7

2. Heva, heves, arzu.

h. 156a/4

h.+larına 157a/2

[=37]

hevāyī < Ar. Havaya ait, hava ile ilgili.

h.±dür 127a/5h, 129b/5h, 132a/4h

[=3]

Hevān < Ar. Yer adı?.

h.+a 95b/9

[=1]

hevāric < Ar. *ḥavāric* bkz.

ḥavāric/ḥavāric.

h. 10b/5

[=13]

heves < Ar. İstek, arzu.

h. 137a/8

[=1]

he'yāt < Ar. Heyetler.

h. 114b/8

h.+lar 114b/13

h.+lar ile 114b/13

[=3]

heybet < Ar. Heybet, azamet, büyüklük.

h.+den 134b/2

h.+i 131a/2

h.+inden 158a/3

[=3]

heybetlü < Ar.+Tr. Heybetli.

h. 128b/6

[=1]

hezār < Far. Bülbül.

h. 142b/t

[=1]

hezeyān < Ar. Sayıklama, saçma sapan konuşma.

h. 45a/4

[=1]

hezīmet < Ar. Bozgun, bozgunluk.

h. 110a/7, 53b/4

h. ol- Bozgun olmak 110a/7, 53b/4

[=4]

ḥı (ح) < Ar. Osmanlı alfabesinin dokuzuncu harfi.

ḥ. 150a/t, 150b/9

[=2]

ḥıdmet < Ar. Hizmet.

ḥ.±durur 131a/12

[=1]

ḥıfz < Ar. Saklama.

ḥ. 93b/3

ḥ-ı amān Eminliği koruma 93b/3-93b/10

[=2]

ḥıkd < Ar. Kin tutma, öc almak için fırsat bekleme.

ḥ. 62b/3

ḥ. u ḥışım 62b/3-62b/4

[=2]

- hınça** < Ar. Buğday.
h. 102b/t
[=1]
- hışm** < Far. Öfke, gazap, kızgınlık.
h. 134b/1, 62b/4
h. idicek 134b/1
h.+ı 131a/1, 69a/11
[=5]
- hışm-naç** < Far. Öfkeli, kızgın.
h. 87b/2
[=1]
- hıyānat** < Ar. *hıyānet* Hayınlık, güveni kötüye kullanma.
h. 156a/4, 62a/13, 64a/6
[=3]
- hıyānatlık** < Ar.+Tr. Hayın olma durumu.
h. 84a/3
[=1]
- hıyār** < Far. *hıyār* Salatalık, hıyar.
h. 101a/t, 101a/t, 102a/t, 58a/11
h. ekmek zamānı 101a/t, 101a/t
[=6]
- hız** Çabukluk, sürat.
h.+a 128b/2
h.+a gelüp 128b/2
[=2]
- hızlu** Çabuk olan, süratli
h. 143a/t
h. Nīl neheng[i] 143a/t
[=2]
- Hızır** < Ar. Kul sıkıldığında imdadına yetişmekle meşhur peygamber.
h. 101b/t, 102b/t
[=2]
- hībe** < Ar. Bağışlama, bağış.
h. 162a/6
h. it (d)- Bağışlamak 162a/6
[=2]
- hicāmat / hacāmat** < Ar. Kan aldırma.
h. 101b/t, 104b/t, 105b/t, 105b/t, 121b/9, 122b/13, 36b/7, 37a/2
h. itdürmek 36b/7
h. itmek 37a/2
- h. itme- 105b/t
h.+dan 16a/3
[=12]
- Hicāz** < Ar. Arap yarımadasında Mekke ve Medine'nin bulunduğu ülke.
h. 10b/11, 27b/5, 62b/1, 64b/5, 69b/13, 77a/10, 78b/11, 84a/4
h. memleketi 27b/5, 69b/13
h. mülkü 78b/11
h.+lar 73b/7
[=12]
- hīcbir** Hiçbir.
h. 153a/t
h. nev^c ile 153a/t
[=2]
- hicrān** < Ar. Ayrılık.
h. 137b/3
[=1]
- hiçret** < Ar. Memleketten memlekete göç.
h. 149b/h, 92a/8
h. eyle- Göç etmek 92a/8
h.-i nebeviyye Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi 149b/h
[=4]
- hiç/hīc** < Far. Hiç, asla, başka.
h. 134b/7, 134b/9, 134a/12, 43b/12, 66b/3, 9a/4
h. zebūn olma- 134a/12
[=4]
- hiddetlü** < Ar.+Tr. Öfkeli.
h. 153a/t
h. muḥabbet ol-153a/t
[=2]
- hikāyet** < Ar. Anlatma.
h. 155b/7
[=1]
- hikemī** < Ar. Hikmet ve felsefe ile ilgili söz ve düşünce.
h.+leri 82a/8
[=1]
- hikmet** < Ar. Hakimlik, bilgelik sözü, bilgi.

ḥ. 126a/6, 126a/6, 127a/4,
 127b/8, 129b/4, 133a/9, 2a/3
 ḥ. ehli 129b/4
 ḥ. içre 127a/4, 127b/8, 133a/9
 ḥ. sözi 126a/6
 ḥ. yüzi 126a/6
 ḥ. ve nücüm kitâblarından
 istihrâc olunup 2a/3-2a/4
 ḥ.+e 133a/2
 [=15]
ḥilâfet < Ar. Halifelik.
 ḥ. 106a/t
 ḥ-i ‘Ömer 106a/t
 [=2]
hilâl < Ar. Yeni ay.
 h. 112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t
 h. çalkoyun görün- 112b/t,
 113a/t
 h. dikine görün- 113a/t, 112b/t
 [=8]
ḥil‘at < Ar. Kaftan.
 ḥ. ile 157b/5
 [=1]
ḥîle < Ar. Aldatma, hile, oyun.
 ḥ. 7a/7
 [=1]
ḥin < Ar. An, zaman, sıra.
 ḥ. 102a/t
 ḥ-i kâr 102a/t
 ḥ.+de 102a/t, 22a/5
 [=4]
Hind < Ar. Hint, yer adı.
 h. 57a/8, 64a/4, 83a/2
 h.±dür 96b/1
 h. iklimi 57a/8
 h. ve Bağdâd ve Yemen ili 83a/2
 [=6]
Hindistân < Ar.+Far. Yer adı.
 h. 160a/4, 55b/11, 56b/5
 [=3]
Hindû/hindu < Far. 1. Hintli.
 h. 95b/3
 h. ve Zengîler yıldızı 95b/3
 2. Ben, benek.

h. 133a/11
 [=3]
ḥirmen < Far. Harman, hasat mevsimi.
 ḥ. 24a/9
 ḥ. ortası 24a/9
 [=2]
ḥisâb < Ar. Hesap, sayı, sayma.
 ḥ. 111b/13, 114a/3, 114a/5,
 137a/13, 150b/1, 151a/3, 151a/ş, 153a/t,
 107a/1
 ḥ.±dur 153a/t, 153a/t
ḥ. eyle- Hesaplamak 114a/3,
 114a/5, 137a/13
h. olun- Hesaplanmak 111b/13,
 151a/3
 ḥ.-ı kameriyye 150b/1
 h.-ı ricâlû‘l-ğayb 151a/ş
 ḥ.+ıdur 107a/h
 ḥ.+ın 136a/2
 ḥ.+ınca 102b/t
 [=21]
ḥişâr < Far. 1. Kuşatma.
 ḥ. 112b/t
 ḥ. vaktı 112b/t
 2. Kale.
 ḥ. 70b/12
 ḥ.-ı müslümân 70b/12
 ḥ.+lar 122a/3
 ḥ.+lar ve yüksek dîvârlar
 yapmak 122a/3-122a/4
 [=6]
ḥizâ < Ar. hizâ’ Karşı, sıra, düzlük.
 ḥ. 103a/t
 [=1]
ḥizmet-kâr < Ar.+Far. Hizmet eden.
 ḥ.+ları 18b/3
 [=1]
ḥöd < Far. ḥöd Baş zırhı, miğfer, kendi.
 ḥ. 155a/11
 ḥ.±dur 99a/3
 [=2]
-ḥör < Far. Yiyen, yiyici, içici.
 ḥ. 157a/3, 97a/12

- (hūn)-h. ol- 97a/12
 (rüşvet)-h. ol- 157a/3
 [=4]
- hor** < Far. Ehemmiyetsiz, değersiz.
 h. 121a/12, 65b/6
 h. zelīl eyle- 65b/6
 [=3]
- Horāsān** < Far. Horasan, yer adı.
 h. 46b/2, 50b/1, 57a/13, 65a/3,
 74a/9, 78a/10
 h. ilinde 46b/2
 h.+da 23a/10, 24a/2, 49a/5,
 53a/10
 [=11]
- horluk (ġ)** < Far.+Tr. Aşağı, hor olma durumu, aşağılık.
 h.+un 120b/13
 [=1]
- Horzemsāh** < Far. Eski bir kavim ve devlet adı.
 h. 101a/t
 [=1]
- hoş** < Far. Pek iyi, beğenilen, hoş.
 h. 102a/t, 125b/13, 126b/7,
 131b/11, 131b/6, 132b/6, 133a/5,
 135b/5, 23a/1, 43b/5, 47a/10, 7b/10,
 82a/9, 95b/5
 h. geç- 132b/6
 h. hoşulu nesnelere sürünmek
 43b/5-43b/6
 h. ol- 23a/1, 47a/10, 7b/10,
 82a/9, 131b/6-131b/7
 h. yeller es- 102a/t
 h.+lar mısız 163a/3
 [=23]
- hoşça** < Far.+Tr. Hoşa gidecek tarzda.
 h. 163a/14, 163a/14
 [=2]
- hoşluk (ġ)** < Far.+Tr. Hoşluk, güzellik.
 h. 127b/5
 h. ile 127b/5-127b/6
 h.+ı 144b/t
 h.+la 127b/6, 127b/7
 [=5]
- hoşnūd** < Far. Razi, memnun.
 h. 136b/1
h. ol- Memnun olmak 136b/1
 [=2]
- Hū** < Ar. Allah.
 (yā) h. 116b/7
 [=1]
- hūb** < Far. Güzel.
 h. 101a/t, 134b/11, 136b/7,
 160b/7
 h. hoşulu ni‘metler yimek 101a/t
 h. şüreti 136b/7
 h. şüretlü ‘avrat yüzü 160b/7
 h.+lar 130b/5
 [=8]
- hūbān** < Far. *hūbān* Güzeller, iyiler.
 h. 102a/t, 106a/t
 [=2]
- hubb** < Ar. Hilekar, aldatıcı, kurnaz.
 h.+uñ 136a/11
 [=1]
- hubūb** < Ar. Taneler, tohumlar.
 h. 18b/13, 76b/9, 77b/7, 87b/11,
 90a/1
 [=5]
- hubūbāt** < Ar. Hububat, tahıl, tohumlar.
 h. 13b/7, 63b/1, 64a/9, 83b/3,
 89a/3
 h.+dan 66a/3
 [=3]
- huceste** < Far. Uğurlu, meymenetli.
 h. 105a/t
 [=1]
- hud‘a** < Ar. Aldatma, oyun, hile.
 h. 156b/10
 (anlarıñ)h. ve mekri 156b/10
 [=2]
- hudā** < Far. Tanrı.
 h. 159a/1
h.-i müte‘āl Yüce Allah 159a/1
 h.-i müte‘āl aķ kuşlar gönderüp
 159a/1
h.-yı bī-çūn Eşsiz, emsalsiz
 tanrı, Allah 118a/6-118a/7

- h̄.-yī kerīm** Büyük Allah 115b/9
h̄.+nuñ 43b/13
h̄.+nuñ ğāzabı 43b/13
[=7]
- h̄uddām/h̄uddām** < Ar. *h̄uddām*
Hizmetçiler.
h̄. 155b/1
h̄.+ı 97a/3
[=2]
- h̄ūk** < Far. Domuz.
h̄. 143a/t
[=1]
- h̄ulq** < Ar. Huy, tabiat, ahlak.
h̄.+ı 134b/12, 146a/t
h̄.+ı ‘aẓīm 134b/12
[=3]
- h̄ulūl** < Ar. *h̄ulūl* Gelip çatma, girme.
h̄. 122b/3
h̄. itse 122b/3
[=2]
- h̄ummā** < Ar. Ateşli hastalık, sıtma.
h̄. 59a/13
[=1]
- h̄ummayāt** < Ar. Ateşli hastalıklar.
h̄. 77b/2
h̄.-ı ditretme 77b/2
[=2]
- h̄ūn-h̄ōr** < Far. *h̄ūn-h̄ār* Kan içen, kan dökücü.
h̄. 97a/12
h̄. ol- 97a/12
[=2]
- h̄ūr** < Far. *h̄ūr* Işık, aydınlık.
h̄. 121a/12
h̄. ve dāyim ‘amel-i sālih üzeri
121a/12-121a/13
[=2]
- h̄ūran** < Far. *h̄ūrān* İri gözlü cennet kızları.
h̄. 134a/10
h̄. ol-134a/10
[=2]
- h̄urf** < Ar. *h̄arf* Harf.
h̄. 150b/6
h̄.-ı ebced 150b/6
[=2]
- h̄urfet** < Ar. Bahçe.
h̄. 51b/1
[=1]
- h̄ūrī** < Far. *h̄ūrī* Cennet kızı.
h̄. 126b/5
h̄. s̄iretli ol- 126b/5
[=2]
- h̄urma** < Ar. Hurma ağacının yemişi.
h̄. 14b/5, 34b/11, 56a/6, 59b/11,
60a/6, 85b/13
h̄. ol- 56a/6, 60a/6
[=8]
- h̄urmet** < Ar. Şeref , kıymet, değer.
h̄. 120b/8, 156b/13
h̄. eyleme- Saygı ve sevgi göstermemek 156b/13
h̄. ve ‘izzet 120b/8-120b/9
[=4]
- h̄urmetlü** < Ar.+Tr. Şerefli, kıymetli, değerli.
h̄. 110b/6, 69a/4, 131a/10
h̄. düş- 131a/10
h̄. kişiler 69a/4, 110b/6
[=6]
- h̄urūb** < Ar. Savaşlar, kavgalar.
h̄. 56b/12
[=1]
- h̄urūc** < Ar. Çıkma, çıkış.
h̄. 157b/12
h̄. eyle- Çıkmak 157b/12-
157b/13
h̄.+ına 112b/t, 112b/t
[=4]
- h̄urūf** < Ar. Harfler.
h̄. 101a/t, 114b/9, 152b/3
h̄.-i tehecci üzere 152b/3
h̄.-i tehecci Alfabe harfleri
114b/9
h̄.+dan 115b/10
h̄.±dur 114b/10
h̄.+ı 116b/12

[=8]
h̄urus/ h̄urūs < Far. Horoz.
 h̄. 142b/t
 h̄.+lar 142b/t
 [=2]
h̄usuf < Ar. Ay tutulması.
 h̄. 124a/1, 38a/8, 68a/13, 75b/11,
 84a/9
 h̄. olduğu 68a/13, 84a/9
 h̄. ol- 75b/11
 h̄.+ı 59a/12
 [=9]
h̄uṣūl < Ar. Üreme, türeme, çıkma.
 h̄. 121a/5
h̄-ı maṭlab İsteğin çıkması,
 olması 121a/5
 h̄.+ine 162b/1, 163a/15
 h̄.+ün 119b/4
 [=5]
h̄usūm < Ar. Sürekli esen rüzgar, fırtına.
 h̄. 106b/t
 h̄. evveli 106b/t
 [=2]
h̄uṣūmet < Ar. Hasımlık, düşmanlık,
 çekememezlik.
 h̄. 11b/9, 12b/7, 143b/t, 153a/t,
 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
 21a/12, 21b/3, 26b/8, 27b/2, 29a/7,
 33a/3, 35b/9, 38b/2, 41a/12, 41b/13,
 41b/7, 42b/8, 44b/13, 4b/12, 50a/12,
 55b/4, 55b/5, 60b/2, 63a/11, 68b/12,
 69b/2, 70a/9, 70b/1, 73b/3, 74a/3,
 77b/13, 78a/7, 7a/3, 81a/1, 83b/2, 89a/1,
 8b/12
 h̄. ceng ve kıtal ol- 74a/3-74a/4
 h̄. éyle[ye]ler 21a/12
 h̄. hastalık ve inḫilāb ol- 63a/11
h̄. it (d)- Düşmanlık yapmak
 55b/4, 69b/2, 70a/9
 h̄. idüp 55b/5, 77b/13-78a/1
h̄. ol- Düşmanlık meydana
 gelmek 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,

153a/t, 21b/3, 26b/8, 27b/2, 42b/8,
 60b/2
 h̄. ve ceng ve kan dökülmek
 73b/3
 [=70]
h̄uṣūṣ < Ar. *h̄uṣūṣ* Konu.
 h̄.+da 163b/4
 h̄.+unda 162b/5
 [=2]
h̄uṣūṣā < Ar. *h̄uṣūṣā* Başkaca, ayrıca,
 özellikle.
 h̄. 113a/t
 [=1]
h̄uṣūṣen < Ar. *h̄uṣūṣen* Hususi olarak,
 hele, ayrıca, özellikle.
 h̄. 5b/4, 7a/8
 [=2]
h̄ūt < Ar. *astr.* Balık burcu.
 h̄. 114a/ş, 115a/t, 115a/t, 115a/t,
 120b/11, 120b/6, 121a/2, 123b/8,
 132b/7, 132b/8, 139a/3, 140b/t, 143a/t,
 143b/t, 144a/t, 144b/t, 145a/t, 145a/t,
 145a/t, 145a/t, 43b/10, 30a/10
 h̄. burcu 30a/10, 132b/8, 123b/8,
 120b/11, 120b/6, 121a/2
 h̄.±dur 133b/8
 [=29]
h̄uṭbe < Ar. Hutbe.
 h̄.+sinüñ 155b/11
 h̄.+sinüñ āhirinde eytdigi āhir
 zamānda altmış ‘alāmet 155b/11-
 155b/712
 h̄.+ye 155b/11
 [=3]
h̄ūy < Far. Tabiat, ahlak, huy.
 h̄.+la 145b/t
 [=1]
h̄uzūr < Ar. 1. Ön, nezd, huzur.
 h̄. 164a/2, 162a/1
 h̄.-ı şerifleri 162a/1, 164a/2
 h̄.+larına 163a/1
 2. Rahat, huzur.
 h̄. 123b/9
 h̄.+ı 123a/2

[=7]
hübüt < Ar. Yukarıdan aşağıya inme, düşme.
 h. 103a/t, 106b/t, 140a/13, 140b/t
 h.-ı meriḥ 103a/t
 h.-ı ʿuṭārid 106b/t
 [=6]
hücre < Ar. Göz, odacık, hücre.
 h. 154a/4, 154a/5, 153b/4
 h.-i ḥāṣṣ 154a/4, 154a/5, 153b/4
 h.+niñ 153b/5
 h.+niñ etrāfın iḥāṭa itmiş bir revāk ol- 153b/5
 [=8]
hücüm < Ar. Saldırma, üstüne yürüme.
 h. 10b/5, 128b/1, 13b/13, 13b/4, 20b/2, 21a/7, 25a/8, 34a/4, 81b/13, 8a/7
 h. **eyle-** Saldırmak, üstüne yürümek 81b/13
 h. **it (d)-** Saldırmak, üstüne yürümek 10b/5, 13b/13, 13b/4, 20b/2, 21a/7, 25a/8, 34a/4, 8a/7
 h. itmek 128b/1
 [=20]
hüdhüd < Ar. İbibik, çavuşkuşu.
 h. 142b/t
 [=1]
hükemā < Ar. Hâkimler, bilginler.
 h. 10a/13, 114b/3
 h.-i ehl-i raşad 114b/3
 [=3]
hükḳām < Ar. Hâkimler.
 h. 143b/t, 144b/t
 [=2]
hüküm < Ar. Emir, komuta, hüküm.
 h. 100a/4, 101a/t, 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 136b/2, 155a/5, 26b/4, 75a/10, 77b/7
 h. beşinci sāle geldikde 102a/t
 h. **eyle-** Komuta etmek 75a/10

h. ikinci sāle varup üçüncü sāle geldikde 103a/t
 h. onuncu sāle geldikde 103b/t
 h. olun- 155a/5, 100a/4
 h. on altıncı sāle geldikde 106a/t, 106b/t
 h. on sekizinci sāle geldikde 104b/t
 h. yedinci sāle geldikde 105b/t
 h.-i **balğam** Balgam hükmü 105b/t, 106b/t, 106a/t
 h.-i **dem** Kan hükmü 101a/t, 101b/t, 102a/t
 h.-i on altıncı 101a/t
 h.-i on altıncı geldikde 101a/t
 h.-i **şafṛā** Safra, öd hükmü 102b/t, 103a/t, 103b/t
 h.-i **sevdā** Hastalık hükmü 104a/t, 104b/t, 105a/t
 h.+i 129a/1, 152b/7, 2a/5
 h.+ini 88a/5
 h.+iniñ 129a/1
 h.+ler 50a/7, 61b/11
 h.+üdedür 98b/2
 h.+üne 136a/13
 h.+üni 110a/1, 15b/2, 17b/11, 36b/5, 43b/1, 45a/12, 50b/9, 58a/5, 65b/10, 74a/11, 82a/7, 87b/13
 [=72]
hümmet < Ar. *himmet* Ermiş kimsenin tesiri, gayret, emek.
 h.+iyle 152a/7
 [=1]
Hünʿa < Ar. *bkz.* Hanʿa.
 h. 16a/8
 [=1]
hüner < Far. Marifet, bilme.
 h.+de 133a/13
 [=1]
hüner-mend < Far. Hünerli, marifetli.
 h. 133b/1
 [=1]
Hüseyn < Ar. Kişi adı, Hz. Muhammed'in torunu.
 h. 101b/t, 103b/t, 108a/t

[=3]

hüsn < Ar. Güzel, güzellik, iyi.

h. 126a/1

h.-i halk 126a/1

h.+den 128b/4

[=3]

hüsrân < Ar. Zarar, zıyan.

h. 32b/7

h. yetiş- Zarar gelmek 32b/7

h.+da 20b/10, 26b/6, 35a/1, 46a/2, 49a/10, 62a/1, 80b/1, 86b/5

h.+da ol- Zarar içinde olmak 20b/10, 26b/6, 46a/2, 62a/1, 80b/1, 35a/1, 49a/10, 86b/5

[=18]

hüve < Ar. Üçüncü şahıs zamiri, üçüncü, tamamı.

h. 142b/t

[=1]

hüzün/hüzn < Ar. Gam, keder, sıkıntı.

h. 49b/13, 55a/11, 79a/1, 87b/10

[=4]

- I -

ılıca Kaplıca.

1. 51a/9

[=1]

ılıcağ Ilık, ılıkça.

1. 105a/t, 10a/1

1. şu içmek 105a/t, 10a/1

[=4]

ılkı/ılku At sürüsü, hayvan sürüsü.

1. 3b/4, 33a/8, 35a/12, 40a/7, 48a/11, 49b/9, 53a/9, 6a/11, 71a/11, 72b/3, 73b/4, 80a/5, 81a/4, 85b/3, 87a/10

1. kırıl- 33a/8, 48a/11, 49b/9, 53a/9, 6a/11, 71a/11, 72b/3, 73b/4, 81a/4, 85b/3, 87a/10

1. öküş kırıl- 35a/12

1.+lar 26a/2, 28b/3, 8b/3

1.+lar kırıl- 28b/3, 8b/3

[=32]

ırak Uzak.

1. 11a/11

1. ol- 11a/11

1.+dan 128b/8, 142a/t

1.+dan sa^c d yakından naḥs 142a/t
[=5]

‘**Irāk** < Ar. Yer adı, Irak.

‘1. 24a/11, 56b/12, 77a/10, 78b/10

‘1. mülki 24a/11

‘1. ve Hicāz iklimi 77a/10

‘1.+da 23b/4, 25a/7, 47b/2, 77a/7

‘1.+da ve Bâbil’de 47b/2

[=11]

ırmağ/ırmağ Irmak.

1.+ı 159b/12

1.+lar 157b/3, 24a/13, 73a/9, 9a/8

1.+lar taş- 24a/13, 9a/8-9a/9

1.+larun 158b/8

1.+lar ve biñarlar 73a/9

[=9]

ışıçak Sıcak.

1. 106a/t

[=1]

ısıtma Sıtma, hastalık ateşi.

1. 110a/5

[=1]

ışşı Sıcak, hareket.

1. 137a/5, 68b/8

[=2]

ışsıcak Sıcak.

1. 21b/10

1. şu içmek 21b/10

[=2]

‘**ış** < Ar. Yaşayış.

‘ī. 96b/7, 99a/7

‘ī. ü ‘**ışret itmek** Yiyip içip eğlenme, sefahat 99a/7

‘ī. [ü] ‘**şoḥbet** Sohbet edip eğlenme

[=4]

ışılda- Işıldamak, parıldamak.

1.-sa 69a/9

[=1]

‘ısrūn < Ar. Yirmi.

‘i. 14b/1, 14b/4, 14b/7, 14b/12, 15a/4, 15a/8, 20b/7, 20b/11, 21a/10, 21a/13, 21a/5, 21a/2, 28b/10, 29a/1, 29a/10, 29a/5, 29b/4, 35a/13, 35b/4, 35b/8, 36a/11, 36a/2, 36a/6, 42a/10, 42a/5, 42b/2, 42b/9, 43a/1, 43a/5, 49a/12, 49a/2, 49a/7, 49b/7, 50a/2, 50a/8, 56a/12, 56a/3, 56a/7, 56b/8, 57a/1, 57a/5, 63b/11, 63b/6, 64a/3, 73a/3, 73a/7, 73b/1, 73b/11, 74a/2, 80b/11, 80b/7, 81a/2, 81a/8, 81b/10, 81b/6, 88b/12, 89a/4, 89a/9, 89b/1, 89b/12, 90a/4

[=61]

ıztırāb < Ar. Acı, elem.

ı. 104a/t, 137b/7, 138a/3, 138a/4, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144b/t, 51b/6, 53b/9

ı. gör- Acı çekmek 53b/9

ı. zelzele ve sair korkunc nesnelere 138a/4-138a/5

[=13]

-İ-

ı- İmek ek fiili, olmak.

ı.-ken 125b/4, 125b/8, 126b/4, 127a/12, 127b/11, 127b/12, 127b/12, 127b/13, 128a/3, 128b/5, 129a/10, 129b/12, 12b/1, 130a/11, 131a/5, 131b/8, 132a/11, 133a/1, 87b/3

[=19]

‘ıbād < Ar. Kullar.

‘i. 2a/13

[=1]

İbn-i Ādil Kitāb-ı Uşūlu’l-Melāḥame’nin yazarı.

ı. 2b/1

[=1]

ibnū’s-sultān < Ar. Sultanın oğlu.

ı. 1a/5

[=1]

İbnū’s-sultān Mustafa Ḥān < Ar. Sultan Mustafa Han’ın oğlu.

ı. 1a/5

[=1]

İbrāhīm < Ar. Hz. İbrahim.

ı. 105b/t, 157b/4

ı. ‘a.s. 105b/t

ı. gönülün ve İsmā’îl ḥil‘at ile 157b/4-157b/5

[=4]

İbrahim Hanīf Kişi adı (Yazmanın nüstensihi?? Metinden anlaşıldığı üzere kendisi hacı ve Mekke ve Medine’deki vakıflarda müfessir, yani tefsirci).

ı. 1a/7

ı. (?) b. Latīf 1a/9

[=2]

ibrām < Ar. Usanmak, bıkmak.

ı. 132a/3

ı. eyleme- 132a/3

[=2]

ibṭāl < Ar. Boş, hükümsüz bırakma, feshetme, iptal.

ı. 115b/12

ı. olma- 115b/12

[=2]

ibtidā < Ar. Başlangıç.

ı. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 109b/t, 97b/13

ı.-i bād-ı cenūb Güney

rüzgarlarının başlangıcı 106b/t

ı.-i beḳā-i nīrān Aydınlıkların

kalıcılığının başlangıcı 104a/t

ı.-i berd Soğğun başlangıcı

104b/t

ı.-i feryād-ı ‘andelīb Bülbülün

feryadının başlangıcı 101a/t

ı.-i ḥamsīn Karakıştan sonra

gelen elli günlük kışın başlangıcı 106a/t

ı.-i ḳara ḳonculūzduz, ya‘ni

büjek

105b/t

ı.-i rūz Günün başlangıcı 109b/t

ı.-i sefer-i deryā Deniz seferinin başlangıcı 101a/t

ı.-i sermāduz Kışın başlangıcı

105a/t

i-i tağayyür-i ħurūf Harflerin

değişmesinin başlangıcı 101a/t

i.-i tefsir sāl 106a/t

i.+sı 30b/12

[=24]

ibtihāl < Ar. Yalvarıp yakarma.

i. 151b/11, 152a/1

i. eyle- Yalvarmak 151b/11

i. tazarru^c eyle- 152a/1

[=4]

icâbet < Ar. Kabul etme, razı olma, uyma.

i. 152a/2

[=1]

iclâluhū < Ar. Onun büyüklüğü, onu büyük yapan şeyler.

i. 1a/6

[=1]

iç İç.

i.+inde 101b/t, 110a/13, 110a/4, 111a/11, 124a/8, 129a/1, 130a/9, 130b/8, 131a/11, 133b/13, 133b/5, 134a/13, 134b/10, 136a/6, 139a/13, 26b/7, 31a/2, 3a/7, 41a/12, 42b/12, 47a/2, 57b/9, 5b/5, 67a/11, 6b/12, 74a/11, 75a/3, 78b/2, 7a/9, 82a/3, 82a/7

i.+ine 16b/9, 66a/11, 71b/5

[=34]

iç- İçmek, sıvı bir maddeyi yutmak.

i.-eler 158a/13, 158b/8, 58a/11, 66a/1

i.-erse 16b/10, 87a/5

i.-mek 102b/t, 103a/t, 104a/t, 105a/t, 106a/t, 10a/1, 10a/1, 10a/13, 111b/5, 122a/10, 122b/12, 123a/1, 123b/10, 15b/4, 21b/10, 21b/11, 36b/8, 3a/3, 43b/6, 58a/10, 58a/9, 82a/10, 96a/2, 96b/4, 98a/2

i.-mekden 102b/t, 105a/t, 16a/3

i.-meyeler 105a/t, 105b/t, 105b/t, 16b/8

i.-mezdi 31a/5

[=39]

içici İçici.

i. 130b/6

[=1]

içil- İçilmek.

i.-e 156a/5

[=1]

içir- İçirmek.

i.-eler 37b/9

[=1]

içre/icre İçinde, arasında.

i. 127a/4, 127b/8, 128b/8, 133a/9, 136a/4, 48a/4, 56b/12, 58b/5, 76b/11, 80b/8, 88a/1, 88b/13, 89b/2, 93b/1

[=14]

içtimâ^c < Ar. *ictimâ^c* Toplanma, bir araya gelme.

i. 22a/12

[=1]

içün İçin, diye.

i. 101a/t, 113a/t, 123a/5, 126b/3, 146a/t, 150b/12, 152a/8, 162a/10, 163b/5, 163a/7, 68a/4

[=11]

îd < Ar. Bayram.

î. 3a/7, 103a/t, 104a/t, 105b/t, 106b/t, 82b/8, 83a/10

î-i beşâret Hz. İsa'nın doğuşunu müjdeleyen günde yapılan bayram 105b/t

î.-i testaĥlîn-i küffâr 103a/t

[=9]

îdü'l-gamâme < Ar. Bulut bayramı.

î. 3a/7

[=1]

îdu's-şalīb < Ar. Haç Bayramı.

î. 104a/t, 82b/8, 83a/10

î.±dür 82b/8

[=4]

îdu's-şem^c < Ar. Mum bayramı.

î. 106b/t

[=1]

idici Edici, yapıcı, eyleyici.

i. 133b/1, 136b/10

[=2]

idiş- Etmek yardımcı fiilinin işteş hali.

i.-eler 157b/8

[=1]

iflâĥ < Ar. Kutlu, başarılı olma, selamete çıkma.

i. 131b/12
i. olma- Selamete çıkamamak
131b/12
[=2]
ifrāt (d) < Ar. Aşırı.
i. 14a/1
i.+ıla 14a/1
[=2]
iftādan < Far. *üftāde* Düşmüş.
i. 32b/6
[=1]
iftirā < Ar. Birine aslı olmayan bir suç yükleme, iftira.
i. 78a/4
[=1]
igen Çok, gayet, daha.
i. 24b/2
[=1]
iḥāṭa < Ar. Bir şeyin etrafını çevirme.
i. 153b/5
i. it- Etrafını çevirmek 153b/5
[=2]
iḥlāṣ < Ar. Kur'an-ı Kerim'in "Kul hüvallahü ahad..." âyetiyle başlayan 112. suresi.
i. 160b/10
i.±dur 115b/8
[=2]
iḥmām < Ar. Kederlendirme, yaşlandırma.
i. 152b/10
i. iriş- Yaşlanmak, kederlenmek
152b/10
[=2]
iḥsān < Ar. İyilik etme, bağışlama, bağış.
i. 130b/4, 135a/4
i. neydüğün bilme- 130b/4-
130b/5
i.+ı 125b/12
i.+nıñ 132b/4
[=5]
iḥtilāf < Ar. Anlaşmazlık, aykırılık.
i. 113a/t, 12b/9, 139b/2,
140a/11, 23b/1, 24a/7, 26b/12, 28a/4,
29b/8, 34a/5, 46a/11, 47a/2, 54b/4,

57a/7, 61a/10, 61a/9, 64a/7, 68a/12,
6a/2, 76b/3, 85b/10
i. ol- Anlaşmazlık olmak 113a/t,
139b/2, 24a/7, 29b/8, 34a/5, 46a/11,
61a/10, 61a/9, 76b/3
i. olup 85b/10-85b/11
i. ve ceng 26b/12
[=32]
iḥtilāfāt < Ar. Anlaşmazlıklar.
i. 137b/10, 35b/10
i. ol- Anlaşmazlıklar olmak
137b/10
[=3]
iḥtilāṭ < Ar. Karışma, karşılıklı görüşme.
i. 122a/10, 123a/11, 148a/t
i. itme- 148a/t
i. itmek 122a/10-122a/11
[=4]
iḥtimāl < Ar. Mümkün, mümkünlük.
i.+i 113a/t
[=1]
iḥtirāz < Ar. Sakınma, çekinme, korkma.
i. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t,
103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t,
105b/t, 106a/t, 106b/t, 21b/12, 36b/10,
65b/13
i. it (d)- Sakınmak 102a/t,
21b/12, 36b/10, 65b/13
[=19]
iḥtiyār < Ar. Yaşlı.
i.+lar 162a/9, 163a/9
[=2]
iḥtiyārāt < Ar. Yapılması veya yapılmaması takvimlerde gösterilen günlere göre verilen hükümler; *astr.* Yıldızlar ilminin bir şubesi.
i. 2a/3
[=1]
iḥyāne < Ar. Canlandırma, tazelik verme.
i. 142a/t
[=1]
iḫbāl < Ar. Baht, talih, saadetli olma.
i. 143b/t

[=1]
ikbāluhū < Ar. Onun talihi.
 i. 1a/6
 [=1]
ikbār < Ar. Büyük, ulu görme, görülme.
 i.+a 147a/t
 i.+a dāhīl ol- 147a/t
 [=2]
iki İki (sayısı).
 i. 101a/t, 103a/t, 103b/t, 104b/t,
 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 113b/2,
 133a/11, 135b/10, 141a/t, 141a/t,
 141a/t, 141b/t, 142a/t, 142a/t, 143a/t,
 143a/t, 149b/h, 158a/6, 158b/3, 160b/5,
 1b/4, 23b/7, 35a/8, 39b/8, 55b/5, 61a/6,
 61b/3, 62a/7, 69a/4, 69b/9, 77a/8, 78a/4,
 81b/5, 90a/12, 92b/3, 94a/13, 94b/12,
 94b/6, 94b/9, 95a/2, 95a/5, 46b/3
 i. aylık yol yürü- 133a/11
 i. bölüm 61b/3
 i. bölüm ol- 61b/3-61b/4
 i. buçuk gün 113b/2
 i. buçuk yıl 141a/t
 i. daķīka 141a/t
 i. destīle 160b/5
 i. faşl 92b/3
 i. ğurre 101a/t, 103a/t, 103b/t,
 104b/t, 105b/t, 106a/t
 i. gün 105a/t
 i. günde ve nişf günde 141a/t
 i. kāfir 158a/6
 i. keyfiyette merkeb olmak
 141b/t
 i. leşker 61a/6
 i. namāz arası 94b/9-94b/10
 i. namāz ortası 94b/1, 94b/12,
 95a/2, 95a/5, 94b/6-94b/7
 i. oğlu ol- 158b/3
 i. pādīşāh 55b/5
 i. sultān 62a/7, 77a/8
 i. sultān arası 39b/8
 i. ta'am birbirine muhālif ol-
 142a/t
 i. ucı 69a/4
 i. yıl 23b/7

i.+si 157b/11, 65b/1, 82b/6,
 83b/9
 i.+si dağı kılķup 157b/11
 [=83]
iki başlu Burç adı, ikizler burcu, Cevza.
 i. 114a/ş, 137b/9
 [=2]
ikinci İkinci,iki sayısının sıra sayı sıfatı.
 i. 103a/t, 106b/t, 106b/t,
 115b/13, 116b/11, 116b/2, 117a/11,
 117a/2, 117b/7, 118a/4, 118b/8, 119b/1,
 120a/4, 120b/1, 120b/11, 135b/8,
 149a/7, 15b/10, 22a/2, 30b/3, 37b/2,
 3a/5, 47a/10, 4b/5, 66b/6, 82a/13,
 93b/13, 93b/7, 93b/8, 98a/8
 i. faşl 4b/5
 i. gök 135b/8
 i. gün 115b/13, 116b/2, 117a/11,
 117a/2, 117b/7, 118a/4, 118b/8, 119a/3,
 119a/3, 119b/1, 120a/4, 120b/1,
 120b/11, 47a/10
 i. gün 111b/7, 116b/11, 22a/2,
 30b/3, 82a/13
 i. kat gök 98a/8
 i. on ikinci ve yigirmi ikinci gün
 149a/7
 i. sāle 103a/t
 i. sekizinci gün 93b/7
 [=55]
ikindi Öğle ile akşam arasındaki zaman
 dilimi
 i. 109a/t, 109b/t, 94b/1, 94b/10,
 94b/10, 94b/4, 94b/7, 95a/2
 i. namāzı 109a/t
 i. vaķtı 109b/t, 94b/1, 94b/7,
 95a/2
 i.+den 137a/13, 74b/12
 i.+den şoñra 137a/13, 164a/4,
 74b/12
 [=18]
ikişer İki sayısının üleştirme sayı sıfatı,
 ikişer.
 i. 93a/7
 i. günü 93a/7
 [=2]
iki yüz İki yüz (200 sayısı).
 i. 119b/3

i. kez 119b/3
[=2]
İki yüz elli altı İki yüz elli altı (256)
sayısı.
i. 118a/11-118a/12
i. kez 118a/11-118a/12
[=2]
İkiz Birlikte doğan çocuk, ikiz, eş.
i. 127b/4
i. ol- 127b/4
[=2]
İklim < Ar. Ülke, yurt.
i. 18b/7, 20a/13, 39a/9, 49b/5,
5a/8, 77a/10, 80a/12, 89b/6, 90a/12
i. bulan- Ülkenin karışması
20a/13
i. ve vilâyet 5a/8
i.+de 10b/12, 26b/1, 73b/6,
78a/4
i.+den 88a/10
i.+e 50a/10, 89a/13
i.+i 11b/13, 14a/4, 17b/4, 35a/7,
36b/1, 43a/12, 4b/2, 50a/3, 52b/12,
56b/5, 64a/4, 65a/3, 6b/11, 70b/11,
71a/12, 77a/10, 77b/1, 79a/2, 83a/4,
86b/9, 88a/10
i.+inde 11a/6, 138a/9, 24b/5,
24b/6, 26a/3, 27b/2, 31b/3, 35a/8,
38a/5, 4b/10, 57a/8, 57a/8, 68a/9, 70a/7,
74a/6, 7a/8, 85b/8
i.+ine 52b/8, 76b/2
i.+ini 38b/1, 59a/8, 60a/11,
75b/12, 78b/5
i.+iniñ 4b/8
i.+iñ 96a/13
i.+ler 21a/11, 58a/3, 68a/10
i.+ler kırçıç- Ülkeler
karmakarışık olmak 21a/11
i.+üñ 2b/12
[=70]
İklim iklim Ülke ülke.
i. 132a/10
i. yar- Ülke ülke geçmek
132a/10
[=2]
il Ülke, yurt.

i. 133a/7, 136a/2, 20b/13, 27b/4,
35a/7, 51b/13, 51b/4, 53a/6, 56a/1,
57a/10, 5b/7, 61b/2, 69a/12, 71a/10,
71a/10, 72a/3, 75a/5, 78a/11, 81b/8,
9b/8
i. ü mülk hisâbın it (d)- 136a/2
i. üzeri 9b/8
i.+de 78a/2, 84a/7
i.+den 9b/4
i.+e 15a/9, 36b/2, 55b/1
i.+i 110b/12, 12b/11, 14a/4,
151a/2, 17b/13, 17b/4, 19a/2, 19b/10,
21a/9, 22b/11, 22b/9, 23a/10, 23a/4,
23a/4, 24b/1, 26a/10, 26a/10, 27a/9,
27b/12, 29a/7, 44b/9, 45b/10, 45b/10,
45b/11, 46a/6, 47a/11, 47a/12, 47b/3,
47b/8, 48b/4, 49b/11, 50b/1, 50b/4,
52b/10, 52b/11, 52b/12, 54a/7, 55b/11,
57a/13, 59a/10, 59b/7, 60b/2, 65a/13,
65a/6, 70b/3, 71a/7, 71b/1, 71b/5,
73a/12, 73b/4, 73b/9, 76a/9, 78a/1,
80a/13, 80a/13, 81a/3, 82a/2, 83a/2,
85b/13, 86a/1, 8a/5
i.+ide 54a/6
i.+inde 110a/10, 110a/6, 110b/6,
110b/7, 111a/13, 12b/10, 20a/6, 23a/11,
25b/11, 27b/3, 33a/4, 36a/4, 37b/11,
45a/2, 45a/9, 46a/10, 46a/7, 46a/9,
46b/2, 46b/2, 48a/4, 4b/13, 4b/3, 4b/4,
53a/3, 53b/3, 54b/3, 54b/4, 59b/5,
61b/5, 64a/7, 68a/11, 68a/9, 69b/12,
70b/12, 71b/1, 71b/9, 73a/13, 73b/2,
73b/8, 74a/9, 75a/12, 75b/9, 77b/10,
77b/12, 78b/3, 81b/3, 81b/4, 83a/4,
84b/3, 84b/4, 86a/2, 86b/7, 8a/13, 92a/3
i.+inden 12a/8, 19a/1, 24b/13,
39b/11, 51b/7, 53a/1, 56b/1, 75b/11,
76b/1
i.+ine 110a/12, 110b/10,
111a/12, 111b/1, 4b/9, 76a/4
i.+ini 19a/1, 33a/11, 60b/13,
69b/10, 85b/1
i.+iñde 34a/6, 75a/3
i.+ler 11b/10, 11b/4, 12b/3,
12b/3, 21a/7, 21a/7, 26a/11, 27a/9,
35a/1, 38b/6, 39a/7, 60b/2, 65b/2,
80a/8, 8a/7
i.+lerde 64a/6

i.+leri 24a/4, 3b/13, 51b/11,
62a/3, 70a/11

i.+lerinde 62b/1

i.+ler ve şehirler 8a/7

[=190]

‘**ilāc** < Ar. İlaç, deva.

‘i. 122b/2, 123a/9, 123b/11,
123b/5, 123b/5, 148b/t

‘i. etmek 123b/11

‘i. itmek 122b/2, 123a/9

‘i.+ı 154b/7

[=10]

‘**lām** < Ar. Bildirme, bildirilme,
anlatma.

i. 162b/12, 162b/16, 162b/5,
163b/5

i. eyle- Anlatmak 162b/12,
162b/16, 162b/5, 163b/5-163b/6

[=8]

ile İle, birlikte, ve.

i. 101a/t, 101b/t, 105a/t, 10a/1,
111a/9, 112a/ş29, 114b/13, 114b/13,
121a/10, 123a/11, 124a/2, 124a/3,
127a/1, 127b/2, 127b/6, 128a/7, 130b/6,
132a/13, 132a/13, 133a/5, 133a/5,
133b/11, 135b/1, 136b/3, 13a/9, 141b/t,
142a/t, 145b/t, 145b/t, 146b/t, 146b/t,
147a/t, 148b/t, 149a/11, 149b/h, 14b/9,
152a/5, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
155a/6, 155b/3, 157b/13, 157b/5,
157b/5, 158a/12, 158a/9, 15a/13,
163a/3, 163b/12, 163b/14, 164a/5,
16a/3, 19a/13, 19a/4, 20b/3, 21b/5,
23a/4, 23b/1, 26b/11, 27a/11, 27b/12,
2b/1, 31b/4, 33a/11, 33b/2, 34b/6,
36b/1, 37a/3, 40b/11, 43a/8, 44a/8,
45a/10, 49b/11, 50a/13, 50b/1, 57a/12,
57a/3, 57b/2, 60a/11, 61a/10, 61a/9,
62a/7, 65a/10, 66a/11, 67a/9, 69b/8,
69b/9, 70a/3, 73b/7, 74a/8, 74b/3,
74b/4, 75b/7, 76b/2, 7b/6, 81b/2,
82b/11, 83b/8, 85b/12, 85b/9, 89b/8,
90a/10, 98a/11, 98a/9, 98b/6, 9b/5

[=108]

ilerü İleri.

i. 127b/4

[=1]

ilik İlik, kemiklerin iç boşluklarını
dolduran yağlı madde.

i. 142b/t, 142b/t

[=2]

ilk İlk, evvel, birinci.

i. 13a/7, 15b/2, 15b/2, 15b/3,
17a/13, 21b/13, 58a/7, 90b/1, 90b/2,
90b/4, 90b/5, 92a/10

i. gün 13a/7

i. güz Eylül ayı 90b/1

i. güz aydır 92a/10

i. kış Aralık ayı 15b/2, 90b/2

i. kış ay 15b/2, 15b/3

i. yay Haziran ayı 90b/5

i. yay ay 58a/7-58a/8

i. yaz Mart ayı, İlk bahar 17a/13,
90b/4

[=23]

illā < Ar. Bilhassa, ancak, illa.

i. 14a/1, 151b/13, 17b/1, 17b/4,
19b/9, 21b/6, 36a/13, 5b/7, 6a/7, 77b/6,
78b/4, 7a/11, 7b/11

[=13]

illā la‘netu ‘llāhü ‘ale‘z-zālemīn < Ar.

Hud sûresi, 18. âyet.

i.±dür 120b/10

[=1]

‘**illet** < Ar. Hastalık.

‘i. 154b/6, 34b/6, 87a/6

‘**i.-i mālḥūlyā** Kuruntu hastalığı
154b/6

‘i.+i 154b/11

‘i.+iñ 154b/8

[=6]

‘**ilm** < Ar. Bilme, biliş, nazarî bilgi.

‘i. 133a/2, 152b/10, 155a/11,
155a/12, 155a/12, 158b/10, 98b/8,
160a/6

‘i.±dür 155a/12

‘**i.-i ḥikmet** Felefe ile ilgili
konuları inceleyen ilim 133a/2

‘i.+ini 121a/7

‘**i.-i nübüvvet deryāsında**
Peygamberlik ilminin denizinde
155a/12

‘i.-i nücūmda ol- 155a/12

- ‘i.-i şerīf 158b/10
‘i.-i tıbb 155a/11
‘i.-i **tabi’at** Doğa bilimi 155a/11
‘i.+lerden 159b/9
[=17]
- iltāf** < Ar. *el-tāf* İyi muameleler, iyilikler.
i. 2a/10
i.-ı kerem 2a/10
[=2]
- iltifāt** < Ar. Yüzünü çevirip bakma, dikkat, kulak asma.
i. 134a/1, 156b/13
i. eyleme- Yüzünü çevirip bakmamak 156b/13
i. itme- Kulak asmamak 134a/1
[=4]
- İlyās** Hz. İlyas peygamber.
i. 58b/9
i. nebī 58b/9
[=2]
- imām** < Ar. İmam, önde bulunan.
i. 159b/5
i.-ı ‘Alī 159b/5
[=2]
- imāmet** < Ar. İmamlık.
i. 157b/10
i. eyle- İmamlık yapmak 157b/10
i.+e 157b/9
[=3]
- ‘**imāret** < Ar. Bayındır, mamur.
‘i. 121b/11, 122a/12, 123b/2, 27a/9, 40b/6, 97a/9
‘**i. it (d)-** İmar etmek, bayındır hale getirmek 27a/9
‘**i. itmek** İmar etmek, bayındır hale getirmek 123b/2, 97a/9
‘**i. ol-** İmar edilmek, bayındır hale gelmek 40b/6
‘i.+den 122b/11
‘i.+ler 144a/t, 27a/5, 45a/10, 72b/13, 79b/5
‘i.+leri 39b/12
‘i.+ler ol- 144a/t
[=18]
- imdi** Şimdi, artık.
i. 113b/2, 113b/9, 133b/10, 162a/7, 98b/4
[=5]
- imtilā’** < Ar. Dolgunluk.
i. 58b/8
i.-i ekber Haziran ayının on beşinci günü 58b/8
[=2]
- imtinā’** < Ar. *imtinā’* Çekinme, geri durma.
i. 113b/4, 96a/3
[=2]
- imtizāc** < Ar. Birbirini tutma, uygunluk.
i. 102a/t, 102a/t, 103b/t, 105a/t, 105a/t, 106b/t
i.-ı faşleyn Fasılların(iki faslın, mevsimin) uygunluğu 102a/t, 102a/t, 103b/t, 105a/t, 105a/t, 106b/t
[=12]
- in** Delik, yuva.
i.+inden 101a/t
i.+ine 3b/1
i.+lerinden 37a/7
[=3]
- in- 1.** Gelmek, inmek.
i.-e 157b/4, 158a/2
2. Konaklamak, yerleşmek.
i.+e 76b/2
3. Azalmak.
i.-er 10a/10
4. Düşmek, inmek.
i.-er 104a/t, 127a/8, 131a/2, 136b/5
[=8]
- ‘**inād** < Ar. Israr, ayak direme.
‘i.+ına 112b/t
[=1]
- İnāşım** Yardımcı melek adı.
i. 98b/3
[=1]
- ‘**ināyet** < Ar. Yardım, iyilik ,kerem.
‘i. 118a/1, 118a/7, 119a/1
‘i. ve kerem 118a/1-118a/2
‘i. ve ri’āyet ve merātib-i a’lā maqşūdı 118a/7-118a/8

[=4]
 ‘**ināyetuha** < Ar. Onun yardımı.
 ‘i. 119a/6
 [=1]
ince İnce, dikkatli.
 i. 122a/5
 i. şan‘atlar itmek 122a/5-122a/6
 [=1]
incek İncik, bacağın diz kapağından
 topuğa kadar olan bölümü.
 i.+lerden 123b/11
 i.+lerden kıan aldırmağ 123b/11-
 123b/12
 i.+lere 123b/5
 [=3]
inci- İncinmek, üzölmek.
 i.-mekde 72b/7
 [=1]
incidici Eziyet eden, üzen.
 i. 130a/12
 [=1]
İncil Dört büyük kitaptan biri.
 i. 101b/t
 [=1]
incin- Eziyet çekmek, üzölmek,
 incinmek.
 i.-e 33b/13, 46a/3, 47a/6, 70b/1,
 86a/3, 87a/1, 8a/7, 8b/9
 i.-eler 78a/11
 i.-mez 132b/2, 133a/9
 [=11]
incir < Far. *encir* İncir.
 i. 24a/2
 [=1]
incit (d) - Eziyet etmek, rahatsız etmek.
 i.-e 130b/9, 78a/9, 89b/11
 i.-eler 36a/10, 43a/11, 83b/7
 i.-mege 130a/10, 20b/2
 i.-mege başla- 20b/2
 [=9]
 ‘**ind** < Ar. Yanında, göre, düşüncesine
 göre.
 ‘i. 101b/t, 102b/t, 101a/t
 [=3]
 ‘**inde’l-ba’z** < Ar. Bazılarına göre.
 ‘i. 102b/t, 101a/t, 101b/t
 [=3]

‘**ind-allāh** < Ar. Allah yanında.
 i. 162a/16, 163a/16, 164a/8
 [=3]
 ‘**ind-allāhü ta’ālā** < Ar. Allah yanında,
 katında.
 i. 160a/6
 [=1]
indir- İndirmek.
 i.-mek 121b/7
 [=1]
 ‘**ineb** < Ar. Üzüm.
 ‘i. 112b/t, 79a/8, 87b/3
 [=1]
infi’āl < Ar. Gücenme, darılma.
 i.+da 11b/13, 36a/13
 i.+da ol- 11b/13, 36a/13
 [=4]
inķılāb < Ar. Değışme.
 i. 70b/9, 63a/11, 6b/5, 88a/10
i. ol- Değışmek 70b/9
 [=5]
inķırāz < Ar. Bir kalabalıktan, bir
 bütünden tek kişiyi kalmayacak şekilde
 tükenme, bitme.
 i. 102a/t
 [=1]
**innemā ķulnā lişey’in izā eradnāhu en
 yeķüle lehü kūn feyekūn** < Ar. Nahl
 sūresi, 40. Āyet.
 i. āyetdür 117b/11
 [=1]
ins < Ar. İnsan, beşer.
 i. 134a/13, 157b/1
 i. ü cān 134a/13, 157b/1
 [=4]
inşāf < Ar. Adalet.
 i. 28a/13
 [=1]
insān < Ar. İnsan.
 i. 12b/13, 131b/5, 132a/9,
 136a/1, 13a/1, 142b/t, 19a/5, 19a/6,
 27a/3, 33b/11, 40b/9, 47a/4, 54a/10,
 71a/2, 72b/13, 78b/13, 7a/2, 86b/11
 i. gibi 47a/4
 i. şekk al- 131b/5
 i. ve ĥayvān şekli göründüğünü

12b/13
i. yā ḥayvān gibi 19a/6
i. yāḥūd mişl-i ḥayvān gibi bir nesne 78b/13
i.+a 12a/7, 18a/5, 55a/10, 72b/5
i.+a ve ḥayvānāta 12a/7
i.+dan 5b/3
[=29]

inşā < Ar. Edebiyat kaidelerine uygun nesir şeklindeki yazılı ifade, nesir yazı.
i. 123b/12
[=1]

in-şā’-Allah < Ar. “Allah’ın izni ile” anlamında kullanılan söz.
i. 162a/16, 2b/13
i. ta‘ālā “ Yüce Allah’ın izni ile” anlamında söz. 93b/4
[=3]

intehe < Ar. Nihayet bulma, sona erme.
i. 69a/12
[=1]

intikām < Ar. Öc alma, intikam.
i. 131a/3
i. almağa başla- 131a/3-131a/4
i.+ın 134b/3, 52b/8, 61b/5
i.+ın alama- 134b/3
[=6]

intizām < Ar. Nizamlı, tertipli, düzenli.
i. 116a/4
i. umūr Düzenli işler 116a/4
[=2]

intizār < Ar. Bekleme, beklenilme, gözlenilme.
i. 118b/10
i.-ı umūr dile- 118b/10
[=2]

ir- Ulaşmak, yetişmek.
i.-e 135b/4, 136a/9, 143b/t, 152b/11, 152b/9
i.-meye 93b/2
i.-meyeler 93a/13
i.-meyüp 124a/5
i.-ür 128a/13, 133a/8
[=10]

irādet < Ar. İrade, dileme.
i. 155a/10

i. ve meşiyet birle İrade ve istek ile 155a/10
[=2]

i‘rāz < Ar. Yüz çevirme.
‘i. 113b/4, 95a/7, 97a/11
i. itmek Yüz dönerek reddetmek 95a/7, 97a/11
‘i. ve imtinā‘ itmek 113b/4
[=6]

iriş- Ulaşmak, erişmek.
i.-e 110a/9, 12a/13, 139a/1, 139a/2, 152b/10, 152b/9, 23b/2, 25a/11, 25b/8, 27a/8, 28a/3, 28b/5, 33b/7, 34b/3, 34b/8, 38a/8, 3b/8, 40b/3, 45a/9, 45b/6, 47b/10, 47b/9, 48a/11, 50a/1, 56a/11, 56a/8, 56b/6, 58a/2, 59a/7, 59b/10, 63b/12, 63b/5, 64a/2, 64b/11, 64b/4, 6b/10, 71a/11, 72a/7, 7a/12, 7b/1, 87a/13
i.-eler 129a/12
i.-ir 126b/1
i.-mez 133b/3
i.-mezse 135b/3
i.-üp 124a/7
i.-ür 103b/t, 128b/7, 131b/7, 133a/2
i.-ürse 135a/6
[=51]

irişdür- Ulaştırmak, eriştirmek.
i.-e 7b/4, 8a/11
[=2]

irsāl < Ar. Gönderilme, yollama.
i. 162a/4, 155a/6, 163a/5, 164a/11, 162b/14
i. it (d)- Göndermek 155a/6
i. olun- Gönderilmek 162a/4, 162b/14, 163a/5, 162b/14, 164a/11
[=11]

irtikā’ < Ar. Yükselme, yüksek dereceye ulaşma.
i.+yi 119b/12
[=1]

irtifā’ < Ar. Yükselme.
i. 115b/9
i.-i şān Şöhretin artması 115b/9
[=2]

irüş- *bkz.* iriş-

i.-ür 131b/9

[=1]

is Sahip, malik.

i.+sinden 116a/4

[=1]

‘**İsā** < Ar. Hz. İsa peygamber.

‘i. 102a/t, 103b/t, 105b/t, 157b/13, 157b/4, 157b/9, 158a/10, 158a/8, 158b/2, 158b/5, 16a/5, 16a/8, 37b/5, 92b/2

‘i. ve mehdī salṭanat idüp 158b/5

‘i.+y1 22a/7

[=16]

işābet/işābet < Ar. Yerini bulma, rast gelme.

i. 139a/6, 43a/4, 43b/13

i. it (d)- Doğruca gidip erişmek, dokunmak 139a/6, 43a/4, 43b/13

[=6]

ise İse.

i. 100a/3, 114a/4, 11b/6, 137a/4, 151b/13, 155b/5, 158b/4, 162a/11, 163a/10, 2a/6, 43a/13, 43b/12, 43b/13, 44a/3, 44a/9, 59a/3, 60a/9, 66a/9, 66b/2, 9b/5

[=20]

İşfehān < Far. İran’ın üçüncü büyük şehri.

i. 110a/10, 160a/3

i. ili 110a/10

i.+dan 157b/12

[=4]

‘**İsiyī** < Ar. ‘*İsevī* Hz. İsa’nın dininden olan.

‘i.+ler 22a/6

[=1]

iskām < Ar. *bkz.* eşkām.

i. 44a/12

[=1]

İskender Kişi adı(Büyük İskender).

i. 104a/t

[=1]

İslām < Ar. Müslümanlık, İslamiyet.

i. 105b/t, 156b/6, 31b/12, 33a/12, 70b/5, 82b/11, 141b/t

i. ile 70b/4

[=7]

İslambol Yer adı, İstanbul.

i. 47b/1

i.+a 51a/3

i.+da 27b/1

i.+uñ 84b/5

[=4]

ism < Ar. Ad, isim.

i. 108a/t, 108a/t, 114b/11, 116a/9, 163b/15, 31a/11

i.+i 117a/7

i.+idir 31a/13

i.+ini 162b/11, 164a/5

i.+ini yazıp 164a/5

i.+ini yazup 162b/11

[=12]

İsmā’ il < Ar. Hz. İsmail Peygamber.

i. 104b/t, 157b/5

i. ḥil’ at ile 157b/5

[=3]

işneyn < Ar. İki (sayısı).

i. 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t

[=14]

İsrāfīl < Ar. Dört büyük melekten birinin adı.

i. 99a/1

i. ve Şarfāil ve Şāīl 99a/1

[=2]

issi Sahip, Malik.

i. 152b/8, 96b/9

i.+leri 129b/10

[=1]

issi Sıcak, sıcaklık.

i. 105a/t, 105b/t, 139b/5, 13a/5, 16b/3, 16b/6, 19b/2, 23b/11, 24b/6, 31b/9, 34b/7, 36a/7, 3b/6, 3b/7, 42a/6, 42b/12, 50a/4, 56a/4, 58b/11, 59b/1, 70a/2, 74a/13, 77b/12, 91a/5, 91b/9, 91b/9, 103a/t, 10a/2

i. ol- Isınmak 139b/5, 13a/5, 16b/3, 16b/6, 31b/9, 34b/7, 36a/7, 3b/7, 42a/6, 42b/12, 50a/4, 59b/1, 70a/2, 77b/12, 96b/9, 19b/2-19b/3, 58b/11, 74a/13

i. otlar Sıcak tabiatlı bitkiler
10a/2
i. otular 103a/t
i. şayruluklar Ateşli hastalıklar
91b/9
i. şuyla tecerrüh itmek 105a/t
i. tabi'atlı ta'âmlar 105b/t
i. ve çatlu ve cerb nesnelere
yememek 91b/9-91b/10
i.+den 59b/1
i.±dür 91b/2, 91b/7
i.±dür ve yaşdur 91b/2
i.+ler 102b/t, 103b/t, 23b/3,
24b/12, 28a/5, 63b/7, 64a/13, 65a/12,
65b/12, 68a/3, 68b/3, 70b/10, 75a/12
i.+ler ol- 102b/t, 24b/12-24b/13,
65a/12, 65b/12
i.+si 110b/3, 141b/t
i.+sidür 67a/1
[=76]
issi Ot.
i. 103a/t
i. tokumağ 103a/t
[=2]
iste- Dilemek, talep eylemek, arzu
etmek, istemek.
i.-r 132a/1
i.-rler 22a/12
i.-rsen 115b/11, 137a/12
i.-yeler 119a/2, 120a/7, 121a/1,
121a/5
[=8]
istehzafa < Ar. Hedef olmak.
i. 2a/11
[=1]
isti'ânet < Ar. Yardım, yardım isteme.
i. 135b/5
i. dilemek 135b/5
[=2]
istifâde < Ar. Fayda bulma, yararlanma.
i. 2a/8
i. bul- Yararlanmak 2a/8
[=2]
istifrâz < Ar. Farz kılma, zorlama.
i. 123b/1, 123b/3
[=2]

istihâ < Ar. *iştihâ'* İstek, yemek yeme
arzusu.
i. 91b/8
[=1]
istiḥkâm < Ar. Sağlamlık, kuvvet.
i. 102b/t
i. ol- sağlam olmak 102b/t
[=2]
istiḥmâm < Ar. Hamama girme,
yıkama.
i. 102a/t
[=1]
istiḥrâc < Ar. Netice çıkarma, mana
çıkarma.
i. 150b/11, 2a/4
i. eyle- Netice çıkarmak 150b/11
i. olunup 2a/4
[=4]
istiḳâmet < Ar. Doğruluk, doğru
hareket, bir tarafa doğrulma.
i. 136b/8
i. kılma- 136b/8
[=2]
istimâ' < Ar. Dinleme, dinleyip kabul
etme.
i. 153b/8
i. itmek üzere ol- 153b/8-153b/9
[=2]
isti'mâl < Ar. Kullanma.
i. 100a/7, 121a/10, 121a/8
i. it (d)- Kullanmak 100a/7,
121a/10
i. idmek 121a/8
[=6]
isüz Sahipsiz.
i. 40b/11
[=1]
iş(ş) İş, amel.
i. 116a/4, 133b/7, 44a/3, 58b/2,
82b/1, 93b/1
i. issi 116a/4
i.+e 133b/1, 149a/2
i.+i 133b/11, 133b/2, 134b/4,
135a/3, 135a/4, 135b/1, 136a/4,
136b/11, 136b/3, 45a/4
i.+inde 134a/1

i.+inden 126b/7, 131b/10
i.+ine 133b/7, 134a/1
i.+ine göre olma- 133b/7
i.+ini 129a/7
i.+iñ 161a/8
i.+ler 100a/1, 123b/7, 136a/7,
30a/9, 95b/13, 96a/2, 96b/6, 96b/7,
98a/2, 99a/9
i.+lerden 117b/1, 128a/7,
95a/10, 95a/7, 96a/3, 97a/11
i.+lere 96a/5, 97b/13, 98b/7
i.+leri 129b/9, 133b/3, 133b/6,
136a/7, 145b/t, 97a/10
i.+lerini 95a/10
[=53]
‘**işā** < Ar. Akşam.
‘i. 100a/t
‘i. vaktı 100a/t
[=2]
işbu İşte bu.
i. 113b/10, 114a/6, 114b/12,
126a/6, 127b/8, 133b/10, 137a/9,
31a/11, 63a/6, 67a/13, 80a/9, 80b/8,
86b/4, 88a/1, 89b/2
i. ay 63a/6, 88a/1
i. ayıñ sekiz günündegin 67a/13-
67b/1
i. ay içre 89b/2
i. aylarıñ esāmeleri 113b/10
i. cedvel 114b/12
i. dā[‘]ire 114a/6
i. resme 126a/6, 137a/9
i. söz 133b/10
i. yedi ism 31a/11
i. yıl 80a/9, 86b/4
[=28]
işit- (d) Duymak, işitmek.
i. 126a/5
i.-e 158a/1
i.-enler 128b/9, 130b/3
[=4]
işideli Her şeyi duyan.
i. 113a/t
i. iden 113a/t
[=2]
işle- Yapmak, etmek, işlemek, yerine
getirmek.

i. 145b/t, 145b/t, 146a/t, 146b/t,
146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147b/t,
148a/t, 148a/t, 148b/t, 148b/t, 148b/t,
148b/t, 148b/t
i.-digi(ümitlediği) 152b/9
i.-digi(ümitlediği) ‘amel 152b/9
i.-me 147b/t
i.-mek 123b/4, 145b/h, 148b/t,
148b/t, 2b/5
i.-mekden 126b/6
i.-ye 126b/9
i.-yeler 100a/5, 69a/10
[=28]
işlen- Yapılmak, edilmek.
i.-ür 128a/7
[=1]
‘**işret** < Ar. İçki içme.
i. 135b/1, 99a/7
i.+den 99a/11
[=3]
iştihā < Ar. *bkz.* istihā.
i. 106a/t
[=1]
it Köpek.
i. 143a/t
[=2]
it (d)- Etmek.
i. 114a/2
i.-di 104a/t, 74b/10
i.-diler 82b/6
i.-dügi 141a/t, 141a/t, 141a/t,
141b/t, 142a/t, 158b/11
i.-dükde 149b/h, 152a/5, 152a/5,
152a/6
i.-e 10b/5, 112b/t, 116a/4, 117a/1,
11a/2, 11b/9, 123a/4, 136a/11, 136a/2,
136b/2, 137a/1, 138a/6, 139a/6, 139b/7,
13b/13, 13b/4, 143b/t, 143b/t, 143b/t,
143b/t, 143b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t,
14a/5, 14b/9, 152b/10, 152b/5, 152b/5,
152b/7, 155a/6, 156b/2, 15b/6, 161a/4,
18a/5, 18b/3, 19a/7, 19b/1, 19b/12,
20b/2, 21a/7, 21a/8, 24a/4, 24a/4, 24b/4,
25a/2, 25a/8, 27a/9, 29a/11, 29a/7,
32b/13, 33b/13, 34a/4, 34b/12, 36b/2,
38b/6, 39a/6, 39b/12, 39b/13, 42a/12,
42a/13, 43a/2, 43a/4, 44b/1, 44b/10,
45b/1, 46b/6, 47b/7, 49a/5, 49b/3, 4b/4,

50a/4, 51b/2, 53a/1, 53b/1, 55a/10,
56b/5, 59b/7, 60b/13, 61a/2, 69b/13,
77a/12, 81a/4, 81b/8, 81b/8, 81b/8,
83b/1, 83b/5, 85b/12, 86a/13, 88b/6,
8b/4

i.-eler 100a/7, 100a/8, 102a/t,
106b/t, 116a/4, 116a/11, 116b/8,
117a/10, 117b/10, 118a/1, 118a/2,
118a/6, 118b/5, 119b/4, 119b/4, 119b/9,
122a/11, 122a/2, 122b/12, 122b/3,
130b/3, 136a/8, 138a/1, 138b/7, 14a/9,
154a/3, 156a/8, 156a/9, 156b/10,
156b/3, 157a/12, 158a/7, 162a/7, 17a/1,
18b/5, 19b/7, 19b/8, 21b/12, 22b/6,
23b/6, 25a/12, 25b/11, 26a/2, 28a/13,
2b/1, 32a/6, 33a/12, 33a/2, 35b/11,
35b/2, 36b/10, 37b/11, 39b/13, 39b/8,
40a/11, 42a/9, 42b/7, 45a/7, 46a/7,
50a/12, 50a/5, 53a/13, 55b/4, 55b/5,
58a/12, 5a/4, 60b/1, 61a/4, 63a/3, 64a/1,
64b/10, 64b/5, 65b/13, 68b/7, 69b/2,
69b/9, 6a/5, 70a/9, 70b/4, 70b/4, 70b/8,
71a/8, 72b/9, 75b/6, 78a/10, 78b/4,
79b/4, 80a/1, 80b/3, 81b/1, 84a/11,
84a/13, 84b/1, 84b/12, 86b/4, 88a/4,
8a/4, 8a/7, 119a/2, 35a/11

i.-elüm 113b/5

i.-en 102a/t, 113a/t, 117a/9,
134a/4, 137b/2, 139a/7, 142b/t, 2a/10,
51a/11

i.-enlere 2a/7

i.-er 101b/t, 101b/t, 103a/t,
103b/t, 104a/t, 108a/t, 10a/13, 10a/2,
10a/3, 10b/2, 10b/9, 110a/1, 112a/1,
112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t,
113a/t, 113a/t, 114a/8, 114b/6, 11a/1,
11a/12, 11a/4, 11a/8, 11b/11, 11b/7,
124a/8, 125b/3, 128b/3, 12a/11, 12a/4,
12b/13, 12b/5, 130a/3, 132a/11, 133b/2,
133b/3, 133b/4, 135a/11, 135b/10,
135a/8, 135b/13, 136b/5, 139a/7, 13a/6,
13b/12, 13b/2, 13b/8, 140a/13, 141a/t,
141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t,
141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t,
141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t,
141a/t, 141a/t, 141b/t, 142b/t, 143a/t,
149a/2, 149a/5, 14a/11, 14a/3, 14a/7,
14b/1, 14b/12, 14b/4, 14b/7, 154b/7,

155a/13, 15a/4, 15a/8, 15b/2, 16a/1,
16b/12, 17a/11, 17a/5, 17b/11, 17b/2,
17b/7, 18a/13, 18a/2, 18a/6, 18b/11,
18b/6, 19a/10, 19a/5, 19b/13, 19b/5,
20a/12, 20a/5, 20a/7, 20a/9, 20b/11,
20b/4, 20b/7, 21a/10, 21a/13, 21a/2,
21a/5, 21b/7, 22b/1, 24b/10, 25a/13,
25a/4, 25a/9, 25b/13, 25b/5, 25b/9,
26b/5, 27a/12, 27a/6, 27b/13, 27b/9,
28a/11, 28a/7, 28b/2, 28b/6, 29a/10,
29a/13, 29a/5, 29b/11, 29b/4, 2b/10,
2b/13, 2b/4, 2b/7, 2b/9, 31b/1, 31b/13,
31b/7, 32a/12, 32a/4, 32a/8, 32b/6,
32b/6, 33a/13, 33a/6, 33b/10, 34a/1,
34a/9, 34b/1, 34b/13, 34b/9, 35a/13,
35a/5, 35a/9, 35b/4, 35b/8, 36a/11,
36a/2, 36a/6, 36b/5, 37b/7, 38a/11,
38a/2, 38b/10, 38b/4, 39a/13, 39a/2,
40a/1, 40a/9, 40a/9, 40b/1, 40b/12,
40b/8, 41a/10, 41a/6, 41b/10, 41b/3,
41b/6, 42a/1, 42a/10, 42a/5, 42b/2,
42b/9, 43a/1, 43a/5, 43b/1, 43b/13,
44a/11, 44b/11, 45a/12, 45a/5, 45b/13,
45b/4, 45b/7, 46a/12, 46a/4, 46b/12,
46b/7, 47a/3, 47a/8, 48a/12, 48a/2,
48a/9, 48b/11, 48b/3, 48b/3, 48b/7,
49a/12, 49a/2, 49a/2, 49a/7, 49a/7, 4b/5,
50a/2, 50a/8, 50b/9, 51a/13, 51b/10,
52a/10, 52a/6, 52b/1, 52b/9, 53a/2,
53b/11, 53b/5, 54a/13, 54a/3, 54a/9,
55a/12, 55a/3, 55a/7, 55b/12, 55b/3,
55b/8, 56a/3, 56a/7, 56b/8, 57a/1, 57a/5,
58a/5, 59a/12, 59a/5, 59b/12, 59b/8,
5a/1, 5a/11, 5a/6, 5b/2, 5b/8, 60a/3,
60a/7, 60b/11, 60b/4, 61a/11, 61b/12,
61b/7, 62a/10, 62a/5, 62b/10, 62b/10,
63a/12, 63a/5, 63a/9, 63b/11, 63b/3,
63b/6, 64a/3, 67b/2, 67b/3, 67b/4,
67b/5, 67b/6, 67b/6, 67b/7, 67b/8,
67b/9, 68a/13, 68a/7, 68b/5, 68b/9,
69a/1, 69a/13, 69a/6, 6b/13, 70a/12,
70a/5, 70b/6, 71a/1, 71a/6, 71b/13,
71b/8, 73a/3, 73a/7, 73b/1, 73b/11,
74a/11, 74b/3, 75b/3, 76a/11, 76b/10,
76b/5, 77a/5, 77b/3, 77b/8, 78a/13,
78a/5, 78b/6, 79a/5, 79b/11, 79b/7,
7a/5, 80a/11, 80a/2, 80a/6, 80b/11,
80b/2, 80b/7, 81a/2, 81b/10, 81b/6,

83b/12, 84a/1, 84a/9, 84b/13, 84b/6,
85a/10, 85a/4, 85b/2, 85b/6, 86a/4,
86a/9, 86b/1, 86b/10, 87a/3, 87b/13,
87b/8, 88a/11, 88a/5, 88b/12, 88b/3,
88b/7, 89a/4, 89a/9, 89b/1, 8a/12, 8a/2,
8a/8, 8b/2, 8b/5, 92a/6, 9a/10, 9a/5,
9b/1, 9b/11, 9b/7, 112b/t, 29a/1, 33b/4,
4a/11, 90a/4
i.-erler 101a/t, 102a/t, 102b/t,
10a/4, 121b/9, 125b/1, 129a/8, 37a/6,
37b/3, 37b/6, 3a/8, 59a/2
i.-erlerse 93b/1
i.-erse 143b/h, 162a/13, 163a/11
i.-ersin 121a/10
i.-ersiniz 163b/14
i.-esin 121b/1, 92b/6
i.-icek 115b/3, 126a/8, 127a/6,
134b/1, 116a/9
i.-in 159a/7
i.-me 145b/t, 146a/t, 146a/t,
147b/t, 148a/t, 148a/t
i.-mege 116b/4, 58b/4
i.-mek 101a/t, 102a/t, 104b/t,
105a/t, 113b/3, 113b/4, 115b/11,
116b/1, 121b/11, 121b/8, 121b/8,
122a/10, 122a/11, 122a/5, 122a/6,
122a/6, 122a/8, 122b/10, 122b/13,
122b/2, 123a/13, 123a/9, 123b/2,
128b/1, 141b/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t,
146a/t, 146a/t, 146a/t, 153b/9, 15b/4,
2b/8, 30a/8, 34b/2, 37a/3, 3a/3, 43b/4,
52a/3, 74b/5, 91a/13, 91b/11, 93a/8,
95a/10, 95a/7, 95a/9, 96a/3, 96b/4,
96b/6, 97a/10, 97a/11, 97a/9, 98a/2,
98b/5, 98b/6, 99a/7, 9b/13
i.-mek 121a/8
i.-mekde 131b/11
i.-mekden 103b/t, 105b/t, 2a/9,
121b/9, 91b/11, 98a/7
i.-meklik 23a/9
i.-meye 83a/7, 84b/2, 112b/t
i.-meyeler 105b/t, 116a/6,
121a/8, 21b/13, 25a/7, 2a/12
i.-meyüp 93a/2
i.-mez 134a/1
i.-miş 153b/10, 153b/10, 153b/5
i.-mişlerdür 114b/3
i.-se 122b/4, 128b/11, 159b/2

i.-seler 93a/12
i.-sün 37a/13
i.-üp 116a/12, 116b/4, 117b/4,
117b/9, 119a/1, 119a/11, 119a/6,
120a/6, 121a/5, 137b/11, 149a/4,
151b/7, 152a/4, 152b/1, 152b/3, 153b/7,
155a/8, 155b/10, 155b/11, 156a/9,
157a/3, 158b/5, 160b/5, 22b/5, 31a/4,
55b/5, 56b/2, 71a/8, 78a/1, 83a/1
[=734]
itâ' at < Ar. Boyun eğme, dinleme.
i. 153a/t, 153a/t, 157a/12
i. ile 153a/t, 153a/t
[=5]
itbâ' < Ar. Tabi kılma, arkasına katma,
koşuntu.
i.+ı 2a/1
[=1]
itdür- Etdirmek, yaptırmak.
i.-mek 36b/7
[=1]
itfâl < Ar. *effâl* Çocuklar.
i. 16b/5, 22b/7
i. ölümü 16b/5
[=3]
i' tibâr < Ar. Saygı gösterme,
ehemmiyet verme.
i. 106b/t, 106b/t, 152b/5,
156b/10, 22a/1
i. it (d)- Değer vermek 152b/5,
156b/10
i. olunma- Ehemmiyet
vermemek 106b/t
i.+ınca 92a/10
[=9]
i' tidâl < Ar. Ortalama, aşırı olmama
hali, ölçülülük.
i. 141b/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t,
142a/t, 142a/t
i. düzlük 141b/t
i.+dedur 91b/2
i.+e 132a/9
i.+e dön- 132a/9
[=10]
i' tikâd < Ar. İnanma, bir şeye
bağlanma.
i. 152b/9

[=1]
ittifāk < Ar. Birleşme, uyuşma, sözleşme.
 i. 56b/12
i.-ı hürüb Savaş Sözleşmesi, uyuşması 56b/12
 i.-ı hürüb ol- 56b/12
 i.+lar 153a/t
 i.+lar olma- 153a/t
 [=5]
iv- Acele etmek.
 i.-eler 135a/5
 [=1]
iy < Ar.- Far. *bkz.* ey / iy.
 i. 127a/3, 127b/8, 129a/1, 130a/3, 130b/9, 131a/11, 131a/12, 132a/2, 132b/5, 132b/6, 133b/4, 133b/5, 134a/11, 134a/12, 134a/6, 134b/1, 134b/1, 135a/8, 135b/10, 135b/5, 136a/9, 136b/6, 158a/5, 159a/6
 i. biş-bīn 134a/6
 i. cān 134a/11, 135a/8, 135b/4
 i. ehl-i şerr 159a/6-159a/7
 i. emīn 127a/3, 133b/5
 i. hākīm 132b/5
 i. mü'mīn 158a/5
 i. nice yoklu(yavuklu) 132b/6
 i. şebāb 133b/4
 i. yār 135b/5, 136a/9, 136b/6
 [=38]
iyle- *bkz.* eyle-
 i.-dim 127b/8
 [=1]
izā < Ar. –diğında, diğinde anlamında edat.
 i. 104a/t
 [=1]
izālet < Ar. Giderme, giderilme.
 i. 117a/5
 i.-i ğam 117a/5
 [=2]
izdiḡām < Ar. Kalabalık, bir yere çok kimsenin birikmesi.
 i. 13a/3, 14a/5, 75a/13
i. it (d)- Kalabalık etmek 14a/5

i. ol- Kalabalık olmak 75a/13-75b/1
 [=5]
izn < Ar. İzin.
 i. 10a/13
 i. vërme-10a/13
 [=2]
‘izzet < Ar. Değer, şeref, yücelik.
 ‘i. 120b/9, 126b/11, 37a/6, 58b/9
 ‘i. it (d)- 37a/6
‘i. kıl- Yüceltmek, şereflendirmek 58b/9
 ‘i. kılma- 126b/11
 [=7]
‘izzetlü < Ar.+Tr. Şerefli, değerli
 ‘i. 162a/1, 163a/1, 164a/1
 ‘i. ve ref’atlı **Lala ‘Ali Ağa** ḡazretlerinüñ ḡuzūr-ı şerīflerine 162a/1-162a/2
 ‘i. ve ref’atlı Süleymān Ağa ḡazretleriniñ ḡuzūrları 163a/1
 ‘i. ve ref’atlı şeyḡü’l-ḡarām Lala ‘Ali Ağa ḡazretleriniñ ḡuzūr-ı şerīfleri 164a/1-164a/2
 ‘i.+si 141b/t
 [=7]

-J-

jişt < Far. *zişt* Çirkin.
 j. 128a/4
 j. ol- 128a/4
 [=2]

-K-

ḡabaḡ Kabak.
 ḡ. 103b/t, 58a/10
 ḡ. ve gelin yasemīn ḡoḡlamak 103b/t
 [=2]

Ka'be < Ar. Kabe, Müslümanların hacı olmak üzere muayyen zamanda gidip ziyaret ettikleri yer.

k. 102a/t, 162b/2, 163b/2

k.-i mükerremeden gelene degin
162b/2-162b/3, 163b/2-163b/3

k.+de 28a/3

[=6]

ķabūl < Ar. Razi olma.

ķ. 120b/4

ķ.-ı muķabbat Kabul gören muhabbet, sevgi, sohbet 120b/4

[=2]

ķabz < Ar. 1. Kavrama.

ķ. 124b/ş, 136a/5, 162b/16,
162b/9

ķ. eyleyüp Kavrayıp 162b/16,
162b/9

ķ.-ı zemīn 124b/ş

2. Almak, el ile tutmak.

ķ. 24a/4

ķ. it (d)- Almak, el ile tutmak
24a/4

[=9]

ķac Kaç, ne kadar.

ķ. 163b/14

ķ. dāne adam 163b/14

[=2]

ķaç *bkz.* kaç.

ķ. kez 114a/3

[=1]

ķaç- Kaçmak, firar etmek.

ķ.-a 46b/6, 56b/3, 69b/10, 84a/7

[=4]

ķaçan Ne zaman, ne vakit, şayet.

ķ. 115b/5, 137b/12, 137b/2,
137b/6, 137b/9, 138a/13, 138a/3,
138a/7, 138a/9, 138b/12, 138b/4,
138b/8, 139a/12, 139a/3, 139b/11,
139b/3, 139b/7, 140a/7, 149a/2,
150b/13, 151b/9, 160b/1

ķ. ki 140a/2

ķ. kim 149a/2

ķ. yeñi ay görünse 160b/1

[=25]

ķaçıncı Kaçıncı.

k. 113b/7, 114a/1

k. gün 114a/1

k. günler 113b/7

[=4]

ķadar Kadar.

ķ. 109a/t, 115b/2, 77a/9

[=3]

ķadd < Ar. Boy.

ķ. 2a/11

ķaddi-endāz Boy atmış 131a/6

ķaddi-endāz ve tīr-endāz

olup 131a/6

ķ.-ı istehzafa 2a/11

[=4]

ķadem < Ar. Ayak.

ķ.+i 125b/11, 131b/8

ķ.+i mubarek 125b/11, 131b/8

ķ.+i mubārek ol- 125b/11-
125b/12

[=4]

ķādī < Ar. Şeriat hakimi.

ķ. 14b/8, 142b/t, 161b/1

ķ. ve 'ammāl gibi 14b/8-14b/9

ķ. yüzü 161b/1

ķ.+lar 98a/10

[=6]

ķadırlan- Güçlenmek, artmak,
değerlenmek.

ķ.-mağā 132a/10

[=1]

ķadīm < Ar. Eski.

ķ.+inde 1b/8

[=1]

ķadir < Ar. Ramazanın yirmi yedinci
gecesi.

ķ. 150b/11, 151a/1

ķ. gicesi 151a/1

ķ. gicesini bilmek için 150b/11-
150b/12

[=5]

ķādir < Ar. Tükenmez kudret sahibi
olan Allah.

(yā) ķ.±dür 119a/11

- [=1]
ḳadr < Ar. Değer, itibar.
ḳ.+i 131a/12, 134b/7, 45a/13
ḳ.+i olma- 134b/7
[=4]
kāf (ك) < Ar. *Kef* harfinin bir başka okunuşu.
k. 150a/t, 150b/9, 152b/10
k.±dur 117b/8, 119a/10
[=5]
kāfī <Ar. Yeterli, yetecek ölçüde olan, elveren, yetişen, Allah.
(yā) k.±dür 117b/9
[=1]
kāfir < Ar. Allah'ın varlığını inkar eden, inanmayan.
k. 158a/3, 158a/6, 158a/6,
159a/9, 30b/12, 36a/13, 43a/12, 65a/8,
6a/5, 85b/9
k. Ehvān vilāyeti 6a/5
k. iklimi 36a/13, 43a/12
k. ile 85b/9
k. orucunuñ ibtidāsı 30b/12
k. ve mü'min 158a/3-158a/4
k. vilāyetleri 65a/8
k.+ler 103a/t, 103b/t, 106a/t,
33a/11
k.+ler ile 33a/11
k.+leri 158a/7, 37b/11, 85b/9
k.+leri ḳır- Kafirleri öldürmek,
yok etmek. 37b/11
[=26]
ḳaftan Çoğu ipek bir çeşit uzun, süslü
üst giysisi.
ḳ. 121b/8, 145b/t, 145b/t, 146a/t,
146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147b/t,
148a/t
ḳ. biçmek 121b/8
[=11]
ḳahr < Ar. Zorlama, mahvetme.
ḳ. 116a/12, 120a/12, 61a/1,
65b/2, 76a/2
ḳ. eyle- Mahvetmek 61a/1,
76a/2-76a/3
- ḳ.-ı a'dā** Düşmanların mahvı
120a/12
ḳ. ol- Mahvolmak 65b/2
ḳ. ve nehy-i a'dā 116a/12-
116a/13
[=10]
ḳaht < Ar. Kıtlık.
ḳ. 13b/11
ḳ.-ı 'azīm ol- 13b/11
[=2]
ḳahtlık < Ar.+Tr. Kıtlık olma durumu.
ḳ. 113a/t, 33b/12, 35a/4, 36a/9,
40a/5, 45a/2, 47b/2, 52a/13, 52b/12,
5a/13, 60a/8, 60b/2, 61b/10, 62a/1,
63a/10, 63b/4, 65a/6, 79a/7, 80a/13,
80a/3, 81a/13, 81a/3, 9a/3
ḳ. fitne fitretlik ve hastalık ol-
60a/8
ḳ. ol- 35a/4, 40a/5, 47b/2,
52b/12, 61b/10, 65a/6, 79a/7, 80a/3,
9a/3
ḳ. olmak ihtimāli 113a/t
ḳ ve fitne ol- 60b/2
ḳ. ve kızılılık ol- 36a/9
ḳ. ve miḥnet 5a/13
[=37]
ḳāid < Ar. Komutan.
ḳ. 101a/t
ḳ.-i kefere Kafirler kumandanı
101a/t
ḳ.-i kefereyi bilmek için 101a/t
[=3]
ḳā'ide < Ar. Kural, yol.
ḳ.+si 149b/h
[=1]
ḳāil < Ar. Razı olmuş, inanmış.
ḳ. 155b/5
[=1]
ḳal- 1. Kalmak, bulunmak, olmak.
ḳ.-a 136b/13, 157b/3, 40b/11,
62b/4 ḳ.-alar 158b/11
ḳ.-an 84a/7
ḳ.-anı 149b/h
ḳ.-maya 136a/2

k.-maz 131b/2, 162b/1
k.-mıya 133b/7
k.-sa 159a/12, 31a/8
k.-ur 132b/3
2. Geride bırakılmak, geride kalmak.

k.-a 59a/11
k.-anımı 92b/6
k.-ursa 149b/h, 149b/h, 162a/14
k.-ırsa 163a/12
k.-masa 159b/11
k.-mayup 159b/10
k.-ur 15b/12, 58b/7, 94a/10
3. Mahrum olmak.

k.-a 129b/2
k.-maya 101a/t
[=27]

kal'a < Ar. Kale.

k. 104b/t, 78a/3, 84b/5
k.+a 84b/11
k.+lar 129b/11, 12b/11
k.+ların 51b/9
k.+sını 49b/12
[=8]

kalay Kalay, beyaz bir maden.

k. 98a/13
k. ma' deni 98a/13
[=2]

kalb < Ar. 1. Kalp, gönül.

k. 104b/t, 142b/t
k.+e 122b/1
k.+ine 154b/5
2. Menzil, yıldız adı(parlak büyük bir yıldızdır).
k. 102a/t, 105a/t, 115a/t, 119a/4, 145a/t, 147b/t, 10b/1, 51a/12
k. menziline ol- 119a/4
k. yıldızı 10b/1
[=14]

kaldır- Baş kaldırmak, isyan etmek.

k.-a 5a/3
[=1]

kaldur- Baş kaldırmak, isyan etmek.

k.-a 13b/5, 21a/1, 38a/7, 52a/8, 5a/9, 84b/9, 89b/3
k.-alar 75b/6
k.-ur 30b/2
[=9]

kaldurak Kalkık, kalkık gibi.

k. 17b/10, 25b/7, 32a/10, 38b/12, 45b/6, 60a/5, 76b/12
[=7]

kalduruq *bkz.* kaldurak.

k. 5a/13, 85a/7
[=2]

kalem < Ar. Kalem.

k. 135b/13
k.+de 139b/10
[=2]

kalendās Ocak ayının ilk gecesi Şamlıların bir yere toplanıp ateş yakması olayına verilen ad.

k. 21b/13
[=1]

kalil < Ar. Az, çok olmayan.

k. 113a/t, 139b/1, 139b/5, 2a/9
k. ol- Az olmak 113a/t, 139b/1
[=6]

kalilü'l-yefā'a yem < Ar. Deniz yüksekliği az.

k. cem' idüp 2a/9
[=1]

kalk (ğ)- Kalkmak, yükselmek.

k.-alar 158b/6
k.-arlar 102b/t, 59a/1
k.-up 157b/11, 157b/8
[=5]

kalkancı Kalkan yapan, satan, kullanan kişi.

k. 142b/t
[=1]

kamçı Kamçı.

k. 77a/9
[=1]

kamer < Ar. Ay.

k. 100a/t, 100a/t, 100a/t, 100a/t, 100a/t, 101b/t, 101b/t, 112a/1, 113b/1,

113b/2, 113b/3, 113b/5, 114a/ş, 114b/1, 115b/13, 115b/5, 116a/6, 116b/1, 116b/10, 116b/5, 117a/10, 117a/2, 117a/6, 117b/2, 117b/7, 118a/3, 118a/9, 118b/11, 118b/2, 118b/7, 119a/3, 119a/8, 119b/1, 119b/13, 119b/6, 120a/13, 120a/4, 120a/9, 120b/11, 120b/6, 121a/2, 121b/10, 121b/5, 122a/11, 122a/2, 122a/7, 122b/13, 122b/3, 122b/7, 123a/10, 123a/5, 123b/2, 123b/8, 124a/2, 124a/3, 124a/4, 124a/6, 124a/8, 124b/ş, 124b/ş, 124b/ş, 124b/ş, 125a/ş, 125a/ş, 125a/ş, 136b/4, 137a/13, 140b/t, 140b/t, 141a/t, 141b/t, 142b/t, 143b/h, 143b/t, 145b/h, 145b/t, 145b/t, 145b/t, 145b/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148b/t, 148b/t, 148b/t, 148b/t, 94a/13, 94b/13, 94b/2, 94b/7, 94b/9, 95a/1, 95a/6, 96b/11, 96b/8

ķ. ‘akreb burcuna dāh̄il olsa
122b/13-123a/1

ķ. bu menzile ense 147b/t,
146a/t, 146a/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t,
147a/t, 147b/t, 148a/t, 145b/t, 146a/t,
146b/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 148a/t,
148b/t, 148b/t, 148b/t, 148a/t, 148a/t

ķ. buṭayn menziline ense 145b/t

ķ. cebhe menziline ense 146b/t

ķ. ceddī burcuna dāh̄il olsa
123a/10-123a/11

ķ. cevzā burcuna dāh̄il olsa
122a/2-122a/3

ķ. deberān menziline ense 145b/t

ķ. deliv burcuna dāh̄il olsa
123b/2-123b/3

ķ. esed burcuna dāh̄il olsa
122a/11-122a/12

ķ. ḥamel burcuna dāh̄il olsa
121b/5

ķ. ḥut burcunda dāh̄il olsa
123b/8

ķ. ḳavs burcuna dāh̄il olsa
123a/5

ķ. mīzān burcuna dāh̄il olsa
122b/7-122b/8

ķ. on iki burcun her birinde
olduğı zamān 143b/h

ķ. reşā menziline ense 148b/t

ķ. sereṭān burcuna dāh̄il olsa
122a/7

ķ. şevir burcuna dāh̄il olsa
121b/10

ķ. sūnbüle burcuna ḥulūl itse
122b/3-122b/4

ķ. şarṭeyn menziline ense 145b/t

ķ. zūbāne menziline ense 147a/t,
147b/t

ķ.±dür 136b/6

ķ.+e 100a/7, 139a/12, 96b/3

ķ.+i 114a/8

ķ.+iñ 124a/5

ķ.+iñ aşlī ḳaralığı 124a/5-124a/6
[=160]

ķameriyye < Ar. Ay’a mensup, ay ile ilgili.

ķ. 107b/h, 150b/1

[=2]

ķāmil < Ar. Olgun, yetkin.

k. 133a/13, 98a/5

ķ. ol- Olgun olmak 98a/5,
133a/13

k.+i 135b/12

[=5]

ķamṭarīr < Ar. Şiddetli, sert.

ķ. 130b/12

[=1]

ķamu Her.

ķ. 111a/1, 136a/13, 136b/1

ķ. ḥalk ḳüzre 111a/1

ķ. ḥalk 136a/13

ķ.+dan 133b/13

ķ.+dan a‘ lā ol- 133b/13

ķ.+ya 135b/4

[=8]

ķan Kan.

ķ. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101b/t, 102b/t, 103b/t, 106b/t, 113a/t,
123a/3, 123b/12, 123b/6, 129a/13,
12b/4, 134a/11, 134a/13, 138b/7,
142b/t, 15b/4, 18b/5, 20a/3, 25b/12,
26b/3, 27a/10, 27a/13, 28a/2, 30a/2,
30a/2, 33b/12, 36b/6, 38a/6, 41a/7,
45b/9, 46b/5, 50b/4, 51a/10, 51b/13,
52a/11, 52a/2, 53a/4, 54a/11, 54b/2,
55a/4, 56b/10, 5b/9, 61a/6, 61b/4,
62b/4, 63a/11, 63b/10, 64b/11, 64b/3,
65a/8, 6a/6, 6b/4, 70a/10, 70b/4, 72a/3,
73a/1, 73b/13, 73b/3, 75b/13, 77a/8,
79b/13, 80a/8, 81a/6, 82a/2, 84a/6,
84a/8, 84b/1, 84b/8, 85a/13, 85b/8,
86a/11, 86a/2, 87b/9, 90a/2, 91b/2,
91b/6, 95a/8, 97a/13, 97a/8, 98a/3, 9a/6

ķ. aldırmaq Hacamat yaptırmak
36b/6, 97a/8-97a/9

ķ. almak 101a/t, 103b/t, 15b/4,
91b/6, 95a/8, 98a/3

ķ. dökmege 97a/13

ķ. dökme Savaşmak 134a/11,
26b/3, 41a/7, 52a/2, 6a/6, 6b/4

ķ. dökmeğden 123a/3

ķ. döküci ol- 129a/13

ķ. dökül- Savaş olmak 18b/5,
20a/3, 25b/12, 46b/5, 50b/4, 52a/11,
56b/10, 5b/9, 61a/6, 61b/4, 63a/11,
64b/11, 64b/3, 72a/3, 85a/13, 9a/6,
87b/9-87b/10

ķ. dökülmek 27a/10, 28a/2,
38a/6, 45b/9, 53a/4, 54a/11, 55a/4,
73a/1, 73b/13, 73b/3, 75b/13, 77a/8-
77a/9, 79b/13, 84a/6, 85b/8, 86a/11,
90a/2, 77a/8-77a/9

ķ. getir- 77a/9-77a/10

ķ. it (d)- Öldürmek 84b/1

ķ. ol- 51a/10

k. renci 101a/t

ķ. tamlamak Kan damlamak
101a/t

ķ.+lar 38b/2

ķ.+lar dökül- 38b/2

[=143]

ķanda Nerede, her nerede.

ķ. 136a/8, 137a/4

ķ. bir müşkil var ise 137a/4
[=3]

ķangı Hangi.

ķ. taraf 11b/6

[=1]

ķankı bkz. ķangı.

ķ. 100b/2, 113b/5, 113b/8,
113b/9, 114a/3, 114a/4, 115b/1, 137b/1,
159b/4, 60a/9, 67a/2, 67b/13, 75a/10,
93a/4

ķ. ay 67a/2, 75a/10

ķ. burc 113b/5, 113b/8, 113b/9,
115b/1

ķ. burüc 114a/3-114a/4

ķ. gün 67b/13

ķ. güne geldiği 93a/4

ķ. hâne 100b/2

ķ. şehirler 159b/4

ķ. taraf 60a/9

ķ.+sı 101a/t, 113b/13, 66a/3,
66a/4, 66b/1, 66b/2

ķ.+sı bitüp 66b/1

ķ.+sına 2b/8

ķ.+sında 67a/2, 75a/11

[=36]

ķānūn < Ar. Ateş ocağı, soba.

k. 15b/2, 21b/7, 90b/10, 90b/11,
107a/t, 67b/5, 90b/3, 93b/12, 92b/13,
105b/t, 106a/t, 107a/t, 109b/t, 67b/4,
90b/2, 92b/13, 106a/t, 109b/t

ķ.-ı āhir Ocak 107a/t, 21b/7,
67b/5, 90b/11, 90b/3, 92b/13

ķ.-ı āhiriñ ikinci dördüncü günü
93b/12

ķ.-ı evvel Aralık 105b/t, 106a/t,
107a/t, 109b/t, 15b/2, 67b/4, 90b/10,
90b/2, 92b/13

ķ.-ı evvel ayına 67b/4-67b/5

ķ.-ı sāni Ocak 106a/t, 109b/t

ķ.-ı evvel ve ķānūn-ı āhir ve
şubāt 90b/10-90b/11

[=38]

ķap Kap.

- ķ.+dan 102b/t
[=1]
- ķaplan** Kaplan.
ķ. 78a/10
[=1]
- ķapu** 1. Dini, manevi özellikte maddi olmayan giriş yeri.
ķ.+sı 159a/7
2. Şehrin giriş ve çıkış yeri.
ķ.+sunda 157a/12, 158a/9
[=3]
- ķapu-** Kapamak, açık bir şeyi kapalı duruma getirmek.
ķ.-yîñız 159a/8
[=1]
- ķār** < Far. İş güç, iş.
k. 101b/t, 102a/t, 129a/11, 155a/5, 20a/7, 20b/1, 20b/13, 41b/1, 42b/1, 60a/5, 60b/6, 64a/8, 64b/1
k. (ü/i) kesb 20b/1, 20b/13, 41b/1, 42b/1, 60a/5, 60b/6, 64b/1
k. ü kesb ol- 129a/11
k. i kesb ve ķazanc 60b/6
k.+e 101b/t
k.-i dāne 155a/5
[=24]
- ķar** Kar.
ķ. 106b/t, 106b/t, 110b/8, 139b/4, 13a/13, 15b/1, 16b/13, 16b/4, 17a/12, 17b/10, 17b/9, 19a/13, 26a/8, 26b/13, 30a/6, 30b/3, 32a/2, 32a/9, 40a/12, 46a/8, 46b/11, 46b/2, 46b/6, 4a/8, 61b/10, 64b/12, 71b/11, 71b/6, 76a/8, 78b/1, 81a/10, 87a/11
ķ. buz ve ķış 78b/1-78b/2
ķ. buz ve tōlu 4a/8
ķ. ol- 46a/8, 71b/6
ķ. ve buz 32a/9
ķ. yā yağmur yā bulūd ol- 30a/6
ķ. yağ- 40a/12
ķ. yağmur ve bōlut olmayınca olma- 106b/t
[=40]
- ķara** (1) 1. Siyah, kara.
ķ. 38a/8, 142a/t, 142b/t, 142b/t, 159a/13, 52a/5
ķ. göröl- 52a/5
ķ. ķuşlar 142b/t
ķ. olma- 142b/t
ķ.+ya 142a/t
ķ.+ya māil kıızıl 142a/t
2. Kötü, şiddetli.
ķ. 112b/t, 105b/t, 106a/t
k. şovuk 112b/t
ķ. ķonculuz 106a/t, 105b/t, 16a/6
[=18]
- ķara** (2) Kara, yeryüzünün denizle örtülü olmayan kısmı.
ķ.+da 123b/8
ķ.+dan 121b/8
ķ.+dan şefer itmek 121b/8
[=3]
- ķaraca** Siyahça, esmer.
ķ. 112b/t
ķ. ķıbanlar 112b/t
[=2]
- ķaraciger** Karaciğer, organ adı.
ķ. 142b/t
[=1]
- ķaraġu** Karanlık.
ķ. 104b/t, 105b/t
ķ. düşmeġe başla- 105b/t
[=3]
- ķaralıķ (ġ)** Karalık, kara olma durumu.
ķ.+ı 124a/6, 141b/t, 141b/t, 141b/t
[=4]
- ķaranlıķ** Karanlık.
ķ. 31b/10
[=1]
- ķarañlıķ** *bkz.* ķaranlıķ.
ķ. 142a/t
[=1]
- ķarañu** *bkz.* ķaraġu.
ķ. 105b/t
ķ. ol- Karanlık olmak 105b/t
[=2]
- ķarār** < Ar. Durma, karar kılma.

ķ. 104a/t, 10a/4, 153b/10,
153b/10

ķ. it (d)- Durmak 10a/4

ķ-ı mubârek 104a/t

ķ.+ına 82b/7

ķ.+ına var- 82b/7

[=7]

ķarâr-gâh < Ar.+Far. Bir yerde oturup karar alınacak, dinlenilecek yer, karargah.

ķ.+idür 154a/4

[=1]

ķaravaş Cariye, hizmetçi.

ķ. 90a/11, 90a/11

[=2]

ķara yel Kara yel, kuzeybatıdan esen, genellikle soğuk bazen fırtına niteliğinde yel.

ķ. 151a/ş

[=1]

ķarga Karga.

ķ. 142b/t

[=1]

ķarı Karı, yaşlı, ihtiyar.

ķ. 112b/t, 31a/1, 31a/3

ķ. şovuğı 31a/1

[=4]

ķarın Karın.

ķ. 158b/12

ķ. ağrısı 158b/12

[=2]

ķarınca Karınca.

ķ.+lar 3b/1

[=1]

ķarış Açık elin baş parmak ucundan serçe parmağı ucuna kadar olan ve ölçü gibi kullanılan açıklığı.

ķ. 158b/7, 158b/8

[=2]

ķarış- Karışmak, birbirine girmek.

ķ.-a 158a/4

ķ.-up 158a/13

[=2]

ķarışık Anlaşılmaz, çözülmöz.

ķ. 142a/t, 142a/t

[=2]

ķarīb < Ar. Yakın.

ķ. 154a/1

ķ. kıł- Yakınlaştırmak 154a/1

[=2]

ķarīz < Far. Keriz, yer altı lağımı.

k. 96b/6

k. işler 96b/6

[=2]

ķarşu Karşı, ...e doğru.

ķ. 66a/11

[=1]

ķartal Kartal.

ķ. 142b/t, 3b/2

[=2]

ķarūhâ < Ar. Onun işini ve ilgisini.

k. 119a/6

[=1]

ķarye < Ar. Köy.

ķ. 46a/3

[=1]

ķarz < Ar. Borç.

ķ. 121b/13

ķ. almak Borç almak 121b/13

[=2]

ķaşâb < Ar. *ķaşşâb* Kasap, Et kesen ve satan kimse.

ķ. 142b/t

[=1]

ķaş(1)d < Ar. Niyet, azim.

ķ. 101a/t, 101b/t, 102b/t, 104b/t, 105b/t, 121b/9, 122b/13, 152a/4, 152a/6, 64b/5, 98a/2

ķ.-ı cimâ' at itmek 101a/t

ķ.-ı hacâmat 101b/t

ķ.-ı hacâmat itmek 104b/t, 105b/t, 121b/9, 122b/13

ķ.-ı ģarb itmek 98a/2

ķ. it (d)- Yönelmek, hücum etmek 64b/5

ķ. itdükde 152a/4-152a/5, 152a/6
[=19]

ķâşid < Ar. Haberci, ulak.

k. 137a/4
 . ıl-137a/4
 [=2]
asıd < Ar. Sürümsüz, geçmez, aranmaz.
 k. 133b/6
 [=1]
asım < Ar. *āsim* Kasım, ay adı.
 . 104b/t, 3a/12
 . günü 3a/12
 [=3]
aşır < Ar. Saray.
 .+ lar 156a/9
 [=1]
aş Lekesiz beyaz veya kara taş.
 .+ına 161a/11, 161a/9
 [=2]
aşan- Beline kuşak bağlamak, kuşanmak İŞEMEK ???
 .-ur 134a/13
 [=1]
at 1. Kat, tabaka, sıra.
 . 157b/2, 95b/2, 96a/7, 96b/11, 97b/1, 98a/8, 98b/10, 99a/12
 2. Huzur, yan, nezd.
 .+ında 128b/6, 130a/2, 134a/11, 134a/2, 134b/6, 134b/7, 136a/6, 37a/6
 [=16]
at' < Ar. 1. Kesme.
 . 104b/t
.-i eşcār Ağaçların kesimi
 104b/t
 2. Sona erdirme, bitirme.
 . 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t
. it (d)- Bitirmek 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t
 . itdigi 141a/t
 [=30]
at- İlave etmek, birleştirmek.
 k.-arlar 104b/t
 [=1]

at' ā < Ar. Asla, katiyen.
 . 129b/4
 [=1]
atı Şiddetli, fazla, çok.
 . 105b/t, 10b/11, 110a/2, 110b/3, 110b/8, 111a/11, 111a/2, 11a/11, 11a/2, 126a/4, 133b/13, 139a/13, 139a/8, 139b/4, 13a/12, 13a/4, 13b/12, 13b/13, 14b/2, 14b/8, 15a/13, 16b/13, 16b/2, 16b/4, 16b/6, 17a/12, 17a/7, 18a/3, 19a/12, 20a/5, 20a/6, 20b/7, 20b/8, 21a/2, 21a/3, 21a/4, 22b/10, 23a/12, 23a/6, 23a/7, 23b/11, 23b/12, 23b/3, 23b/6, 23b/7, 24a/9, 25b/2, 26b/1, 26b/2, 26b/3, 28a/5, 28a/5, 28a/8, 28b/11, 29a/6, 31b/9, 32a/13, 32a/9, 33a/5, 34a/4, 34b/10, 35b/1, 35b/12, 35b/9, 36a/1, 36a/5, 36b/1, 3b/11, 3b/6, 3b/6, 40a/12, 40b/13, 41a/11, 41b/4, 42a/11, 42a/4, 42a/6, 42b/3, 43a/4, 43b/13, 45b/11, 46a/7, 46a/8, 46b/2, 46b/3, 48a/13, 48a/4, 48b/9, 48b/9, 49a/13, 49a/3, 49a/8, 49b/1, 49b/8, 4a/8, 4b/2, 50a/13, 50b/2, 52a/13, 52a/5, 52b/6, 53a/13, 54a/4, 54b/11, 55a/13, 55b/1, 55b/13, 55b/2, 56a/13, 56a/4, 56a/4, 56a/8, 56b/5, 56b/6, 59b/1, 59b/10, 60b/13, 61b/10, 62b/2, 63a/6, 63b/12, 63b/7, 63b/7, 64a/13, 64a/4, 64a/9, 64b/5, 65a/3, 65a/6, 65a/8, 65b/12, 68b/3, 69b/12, 70a/1, 70b/10, 71a/13, 71b/6, 72a/4, 72a/7, 72a/8, 72b/12, 72b/4, 72b/5, 73a/11, 73a/8, 74a/7, 74a/7, 76a/13, 76a/8, 77b/12, 78a/1, 78b/10, 78b/2, 79a/11, 79a/3, 79a/4, 79b/13, 7b/13, 80a/3, 80b/12, 80b/12, 80b/8, 81a/3, 81a/9, 82a/1, 83a/12, 84a/10, 84b/2, 84b/3, 87a/10, 88a/13, 88a/6, 88a/8, 88b/13, 89a/10, 89a/5, 8b/11, 90a/7, 91a/5, 94a/7, 9a/11, 9a/5, 9a/6, 9b/3
 . 'avānlık ve fitretlik ol- 60b/13-61a/1
 . āvāz eylese 34a/5
 . bī-ıyās ol- 84b/3
 . bol ol- 42a/4

. ceng ol- 65a/8
 . cidal ol- 46a/8
 . duman olsa 42a/11
 . ekin 72a/8
 . eyü ol- 23b/12-23b/13
 . fitne ol- 69b/12
 . am-gin ol- 71a/13
 . gök gürlese 40b/11
 . ubar op- 28b/11, 42a/6,
 56a/4, 80b/8, 88b/13
 . gün uzanmaa başlasa 94a/7
 . hastalık ol- 80b/12
 . issiler 28a/5, 63b/7
 . issiler ol- 23b/3, 65b/12,
 68b/3, 70b/10
 . issi ol- 23b/11, 3b/6, 31b/9,
 56a/4, 59b/1, 70a/1-70a/2, 77b/12
 . issi nesnelere 91a/5
 . ahtlık ol- 65a/6
 . aşd it (d)- 64b/5
 . ırun ol- 32a/13-32b/1
 . ızılık 43a/4
 . ızılık ol- 33a/5, 36b/1,
 43b/13, 46b/3, 54a/4, 55b/2, 55b/13,
 56b/10, 72a/4, 78a/1, 78b/10-78b/11
 . ızılık olup 111a/11
 . **ızlık** ol- 4b/2
 . ol- 10b/11, 110a/2, 110b/3,
 11a/11, 126a/4, 139b/4, 13a/12, 16b/13,
 16b/4, 16b/6, 17a/12, 19a/12, 21a/4,
 22b/10, 23a/12, 23a/7, 23b/6, 25b/2,
 26b/1, 26b/2, 32a/9, 35b/12, 36a/5,
 3b/11, 3b/6, 40a/12, 41a/11, 45b/11,
 46a/7, 46b/2, 48b/9, 49b/8, 4a/8,
 50a/13, 50b/2, 52a/13, 61b/10, 64a/13,
 64a/9, 71b/6, 72b/5, 73a/11, 76a/13,
 76a/8, 78b/2, 79a/11, 79a/4, 79b/13,
 87a/10, 9a/11, 9b/3, 83a/12-83a/13,
 84a/10-84a/11
 . olma- 139a/13, 139a/8
 . olup 110b/8
 . pek ol- 23a/6
 . şarp ol- 81a/9-81a/10, 82a/1-
 82a/2

. seām 36a/1
 . seller ol- 52b/6
 . şovuk olmaa başla-105b/t
 . talalık ol- 48b/9-48b/10
 . tarlık ol- 56b/5-56b/6
 . toz bol- 63b/7
 . toz op- 35b/1, 49a/3, 72b/12
 . tuman kop- 49a/8, 89a/5
 . tuman ol- 56a/8, 63b/12,
 80b/12
 . ucuz ol- 54b/11-54b/12
 . yamur 41b/4
 . yamur ol- 65a/3
 . yamur ya- 20a/6, 34b/10,
 48a/13, 55a/13, 63a/6, 72a/7, 80a/3,
 88a/6
 . yamur yaduu 20a/5
 . yeller 55b/1, 7b/13
 . yeller es- 7b/13, 90a/7
 . yel es- 29a/6, 35b/9, 42b/3,
 48a/4, 49a/13, 56a/13, 64a/4, 73a/8,
 81a/3, 89a/10
 . zamet gör- 72b/4, 79a/3
 . pek zamet ver- 88a/13
 . ziyan itme- 84b/2
 . zulm cevr it (d)- 53a/13-53b/1
 [=338]
atı < Ar. Kesen, kat'eden.
 . 25a/12, 77b/6
 . ve sarı 25a/12, 77b/6
 [=4]
atib < Ar. Yazan, yazıcı.
 k. 135b/13, 142b/t
 k.+ler menziline girmek 122a/4
 [=3]
atil < Ar. Öldüren, yok eden.
 . 132b/11
 [=2]
atıl < Ar. Öldürme.
 . 102b/t, 113a/t, 139a/5,
 13b/10, 26b/8, 29b/9, 39b/12, 39b/8,
 41b/13, 47a/5, 49b/8, 49b/9, 50b/3,
 51b/5, 57a/10, 5a/4, 6a/6
. it (d)- Öldürmek 39b/12, 5a/4

ķ. ol- Öldürölmek 139a/5, 50b/3
ķ. olun- Öldürölmek 13b/10, 49b/9
ķ. olunup 113a/t
ķ.-i Ħamza Hz. Ħamza'nın öldürölmesi 102b/t
[=25]
ķavāi'd < Ar. Kaideler, esaslar.
ķ. 2a/3
[=1]
ķavi < Ar. Güvenilir, sağlam.
ķ. 101b/t, 105a/t, 103b/t, 105b/t
ķ. ol- Güvenilir olmak 105a/t, 105b/t
[=6]
ķavl < Ar. Söz, yemin, ahit.
ķ. 101a/t, 101b/t, 102b/t, 103b/t, 136a/12
ķ.-i fi'ili 136a/12
ķ.-i yünāniyān 101a/t, 101b/t, 102b/t
ķ.+e 155b/5
ķ.+i 155b/6
ķ.+idür 149b/h
[=12]
ķavm < Ar. Kavim, millet.
ķ. 156b/2, 156b/7
ķ.+inüñ 129a/6
ķ.+i 102a/t, 105a/t, 37b/3, 37b/6
ķ.+ine 71b/1
ķ.+ini 31a/2
[=8]
ķavs/ķavis < Ar. 1.Yay, gök kuşaağı.
ķ. 18a/6, 32b/10, 39b/6, 46a/4, 53a/7, 57b/5, 5b/12, 60b/11, 69b/6, 77b/8, 85b/6, 11b/11
ķ.-i kuzah Gökkuşaağı, eleğim sağmal 144b/t, 144b/t, 18a/6, 32b/10, 39b/6, 46a/4, 5b/12, 60b/11, 53a/7, 69b/6, 77b/8
ķ.-i kuzah doğduğu 77b/8
ķ.-i kuzah hükmü 11b/11
ķ.-i kuzah ol- Gökkuşaağı oluşmak 57b/5

ķ.-i kuzah olduğu 85b/6
ķ.-i kuzah toğduğu 18a/6
2. Burç adı, yay.
ķ. 10a/11, 130b/10, 130b/11, 138b/5, 140b/t, 143a/t, 143b/t, 144a/t, 144b/t, 145a/t, 145a/t, 114a/ş, 115a/t, 115a/t, 115a/t, 119a/8, 119b/1, 119b/6, 123a/5, 133b/8, 144b/t, 144b/t
ķ. burcı 10a/11
ķ. burcu 123a/5
ķ. burcunda ol- 119b/6, 119a/8, 119b/1
[=55]
ķavun Güzel kokulu, sulu, etli bir meyve adı, kavun.
ķ.+dan 104a/t
[=1]
ķavvāl < Ar. Çok söyleyen, müz. şarkıcı.
ķ.+lar 99a/13
[=1]
ķay' < Ar. Kusma.
ķ. 121b/7
ķ. ğargara itmek ve ķaftan biçmek 121b/7-121b/8
[=2]
ķayęu Endişe, üzüntü, kayęı.
ķ. 49a/6, 63a/2, 63b/5, 71a/4, 75b/7, 79a/1, 80b/6, 81a/9, 87b/10, 89a/6
ķ. ol- 63b/5, 81a/9
ķ.+da 12a/5
ķ.+da ol-12a/5
ķ.+ya 38a/1
ķ.+ya düş- Endişelenmek 38a/1
[=16]
ķayęulu Endişeli, kayęılı, üzüntülü.
ķ. 12b/8, 161a/13, 35b/6, 5a/8, 5b/10, 88b/6, 89b/5, 9b/8
ķ. ol- Endişelenmek 12b/8, 161a/13, 35b/6, 88b/6, 5a/8, 5b/10
[=14]
ķayır- Korumak, ilgilenmek, sahiplenmek, döndürmek, reddetmek.

- .-maz 82a/12
 [=1]
- ayll** < Ar. *ayhle* gle uykusu, kestirme, Őekerlerme.
 . 104a/t
 [=1]
- ayym** < Ar. Allah, “baki ve kaim olan, ezeli” manasınadır.
 (y) . 119a/10
 [=1]
- az** Büyük su kuşu, kaz.
 . 142b/t, 51b/12
 [=2]
- az-** EŐmek, eŐip ıkarmak.
 .-ma 122a/7, 123b/2, 95a/9, 96a/2, 97a/8
 [=5]
- azanc** Kazan.
 . 15a/2, 24b/12, 60b/6
 .+ına 9b/9
 .+lar 104b/t
 [=5]
- azanclu** Kazanlı.
 . 44a/10, 85a/7
 . ol- 44a/10
 .±dur 88a/7
 [=4]
- azancsuz** Kazansız.
 . 73a/2, 88a/13
 . gel- 88a/13
 [=3]
- Kzım** < Ar. Erkek adı.
 k. 106a/t
 [=1]
- ziyye** < Ar. *aziyye* İŞ, husus, mesele, dava.
 .+leri 157a/3
 [=1]
- azuyen** Yer adı.
 . 160a/3
 [=1]
- kebb** < Ar. Doğrudan doğruya ateŐte veya kab ierisinde pişirilen et, kebab.
 k. 105b/t
- k.+dan 51a/1
 [=2]
- kebr** < Ar. Byk.
 k. 112b/t, 134b/4, 150a/t, 150b/6, 19b/8
 k.+inden 121a/9
 [=6]
- kebse** < Ar. Şubat 29 eken yıl, bir gn fazlası olan yıl.
 k. 106b/t, 106b/t, 106b/t, 30a/4
 k. dimek 106b/t
 k. hnesi 106b/t
 k. yılı 106b/t, 30a/4
 [=8]
- kebse** < Ar. İi doldurulmuş.
 k.+nin 100b/2
 [=1]
- keci** Kei.
 k. 102a/t, 104a/t, 15a/3, 4b/4, 56b/6, 86b/6
 k. ırıl- 15a/3
 k. ve at 4b/4, 56b/6
 k.+ye 12a/2
 k.+yi 101b/t
 [=11]
- kee** Kei kılının dvlmesiyle elde edilen bir kumaŐ tr.
 k. 157a/7
 k. st 157a/7
 [=2]
- kei** Bur adı.
 k. 138b/9
 [=1]
- kef ()** < Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi beşinci harfi.
 k. 150a/t, 150b/8, 151a/Ő, 152b/11
 [=4]
- kefret** < Ar. Karşılık, kefareet.
 k. 2b/2
 [=1]
- kefret'z-znb** < Ar. Günahların karşılığı, kefareti.
 k. 2b/2
 k. ol- 2b/2
 [=2]

- kefere** < Ar. Kafirler, Hakkı tanımayanlar.
k. 102b/t
k.+yi 101a/t
[=2]
- keffe** < Ar. Kefe, terazi gözü.
k.+sine 67a/4
[=1]
- keklik** Keklik, sülüngillerden bir kuş.
k. 103a/t
k. eti 103a/t
[=2]
- kelām** < Ar. Kelam, söz.
k. 123a/4, 1b/8
k.-ı kadīm Kur'an-ı Kerim 1b/8
k.+ı 125b/11
k.+ın 136a/11
k.+ında 155b/5
k.+ı tatlı 125b/11
[=7]
- Kelāmu'llah** < Ar. Kur'an-ı Kerim.
k. 114b/11, 162b/12, 162b/9, 164a/3, 164a/6
k.+dan 115b/7, 116a/2
[=7]
- kem** < Far. 1. Kötü, fena.
k. 148a/t,
k.±dür 146a/t
2. Az.
k. 136a/3, 14a/13, 17a/8, 30a/13
k. ol- Az olmak 14a/13, 17a/8, 30a/13
k.±dür 159a/9, 159a/9, 159a/9
[=12]
- kemāl** < Ar. Olgun, uygun, tam.
k.+ine 128a/13
k.+ine ir- Olgunlaşmak 128a/13
k.+ini 117a/9
[=3]
- kemān** < Far. Yay, kavis, keman.
k. 131a/12
[=1]
- kemend** < Far. Kement, ucu ilmekli uzun ip.
k. 153b/13, 154b/2
k.+i 153b/13
k.+ini 155a/8
- [=4]
- kemercī** Kemer yapan ve satan kimse.
k. 142b/t
[=1]
- kemik** Kemik.
k. 142b/t, 142b/t
[=2]
- kemīm** < Ar. Az.
k. 103b/t
[=1]
- Kemiş** Yer adı.
k. 99b/6
[=1]
- kenār** < Far. Kenar, kıyı.
k.+ı 18b/6, 18b/7, 40a/10, 70a/13, 78b/1
k.+ında 104a/t, 84b/4
[=7]
- kendi** Kendi.
k.+den 142a/t
k.+den gayrıyla 142a/t
k.+niñ 93b/3
k.+niñ hıfz-ı amānı 93b/3-93b/4
k.+siniñ 128b/13
[=5]
- kendü** *bkz.* kendi.
k. 121a/8, 132b/2, 154a/13, 157a/2, 18b/3, 19b/7, 49b/1, 49b/5, 52b/13, 52b/7, 52b/8, 53a/9, 54a/5, 55b/1, 57b/2, 59a/8, 60a/11, 78a/1, 9b/9
k. begleri 55b/1
k. çerisiyle 49b/1
k. eceli 57b/2
k. eceli ile 57b/2
k. günleri 121a/8
k. halkıyla 49b/5
k. hāşş kulları 54a/5-54a/6
k. hevālarına tāvīl idüp 157a/2-157a/3
k. hizmetkārları 18b/3
k. iklimi 52b/8, 59a/8, 60a/11
k. ili 52b/13-53a/1
k. kaza(n)cı 9b/9
k. kulları 19b/7, 53a/9, 78a/1
k. vağanları 154a/13
k. vilāyeti 52b/7

- k.+den 126b/10, 133b/3
k.+si 56b/3
k.+sü 60a/11
k.+süne 65a/11
[=43]
- kendüzi** Kendisi, kendi.
k.133a/13, 135a/12
[=2]
- kerâmet** < Ar. Keramet, üstün özellik ve kabiliyet.
k. 134a/3
[=1]
- kerdemâ** < Far. Tere.
k. 21b/11
[=1]
- kere** < Ar. 1. Kez, defa.
k. 120a/11, 120b/13, 162a/3
2. DS. Ceylan yavrusu, tereyağı, Kulak kepçesi çok küçük olan koyun ve kuzu ??
k. 132b/1
k. gibi 132b/1
[=5]
- kerefs** < Ar. Kereviz.
k. 21b/11
[=1]
- kerem** < Ar. Lütuf, ihsan.
k. 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 118a/2, 97b/3
k. ol- 102b/t
k.+i 128a/2
k.+inden 2a/10
[=10]
- keremli** < Ar.+Tr. Cömert, lütuf sahibi.
k. 128b/10
k. ol- Cömert olmak 128b/10
[=2]
- kerem-ter** < Ar.+Far. Daha, pek cömert.
k.±dür 98b/12
[=1]
- kerîm** < Ar. Ulu, büyük.
k. 134b/12
k.+den 115b/9
[=2]
- kerre** < Ar. *bkz.* kere.
- k. 115b/9, 116b/4, 117b/9, 118a/1, 118a/6, 118b/10, 119a/1, 119a/6, 119b/11, 120a/6, 120b/3, 120b/8, 160b/10, 161a/12, 161a/12
[=15]
- kerremallâh** < Ar. Allah'ın lütfu, keremi, bağışı.
k. veche 104a/t,102a/t, 155b/10
[=3]
- kes-** 1. Kesici aletle ikiye ayırmak, doğramak, gidermek.
k.-mek 106b/t, 121b/13, 121b/7, 122a/13, 122a/9, 122b/10, 134a/11
k.-üp 105a/t
2. Geçiş önllemek, engellemek.
k.-e 72b/10
k.-eler 33b/7, 36a/12
3. Ayırmak, bıraktırmak, engellemek.
122a/1, 123b/4,
[=13]
- kesâd** < Ar. Alışverişte durgunluk, sürümsüzlük.
k. 41a/9
k. ol- Durgunluk olmak 41a/9
[=2]
- kesb** < Ar. Kazanma, sahip olma.
k. 116a/10, 129a/11, 20a/7, 20b/1, 20b/13, 24b/12, 28b/13, 36a/3, 41b/1, 42b/1, 45b/1, 56a/6, 56b/11, 60a/5, 60b/6, 64b/1, 76b/4
k. i kâr 20a/7
k. olun- Kazanılmak 116a/10
k. ü kâr Kazanç 128a/1
k. ü ma'îşet Geçimini sağlama
76b/4
[=21]
- kesegen** DS. Fare.
k. 143a/t
[=1]
- Kesfâ'il** Yardımcı melek adı.
k. 95b/6
k. ve Selsâ'il 95b/6
[=2]
- kesici** Geçiş engelleyici.
k. 42b/13
[=1]

kesik Kesici aletle ikiye ayrılmış, kesilmiş.

k. 134a/9

[=1]

kesil- 1. Kesici aletle ikiye ayrılmak, doğranmak.

k.-e 18b/5, 26b/2

k.-en 104b/t, 10a/7

k.-en ağaç 10a/7, 104b/t

2. Geçiş önlenecek.

k.-e 35a/7, 36a/8, 70a/3

[=9]

keşir < Ar. Çok, fazla.

k. 139b/5, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144b/t, 144b/t, 5a/13

k. ol- Fazla olmak 139b/5, 5a/13

[=13]

keskin Etkili, kuvvetli.

k. 142a/t

k. eti çukurlu nesne 142a/t

[=2]

keşâişü < Far. Çekiş.

k. 119a/6

k. kārūhā ve ‘ināyetuha ümidin

tut- Onun ilgisini ve yardımı çekme ümidi taşımak 119a/6-119a/7

[=2]

Keşân < Far. Yer adı.

k. 159b/6

k. vilâyeti 159b/6

[=2]

keşf < Ar. Meydana çıkarma.

k. 116b/8

k.-i hâl Durumu, hali anlama, öğrenme 116b/8

k.+in 136a/10

[=3]

keşîş < Far. Papaz.

k. 142b/t, 70a/2

k. ruhân kırıl- 70a/2

[=3]

keşişle Güneydoğudan esen yel.

k. 151a/ş

[=1]

kethüdâlık < Far.+Tr. *kedhūdā* Zenginlerin ve devlet büyüklerinin birtakım işlerini gören kimse ve onun yaptığı iş, kahyalık.

k. 96b/6

[=1]

kettân < Ar. Keten bitkisi.

k. 66a/9, 9a/8

[=2]

kevâkib < Ar. Yıldızlar.

k. 141b/t, 142b/t, 154a/5, 153b/2, 2b/11

k.-i seb‘a 141b/t, 142b/t

k.-i seb‘anuñ şıfatlarını Yedi yıldızın sıfatları 2b/11-2b/12

[=8]

key < Far. Çok, pek çok, iyice, fazlasıyla.

k. 128a/10, 133b/1, 133b/4, 134b/10, 134b/11, 135a/3

k. hünere-mend şahş 133b/1

k. mühendis ol- 133b/4

k. nazır ol- 134b/10

k. sa‘âdet ehli ol- 135a/3

[=10]

keyfiyyât < Ar. Nitelikler.

k. 141b/t

k. u eşkâl 141b/t

[=2]

keyfiyyet < Ar. Nitelik.

k.+de 95b/5, 96a/9, 96b/13, 97b/4, 98a/11, 98b/12, 99b/2

k.+ini 2b/12

k.+te 141b/t

[=9]

kez Defa, kere.

k. 118a/12, 118b/5, 119a/11, 121a/4, 119b/3

[=5]

ķible < Ar. 1. Kible, Mekke tarafı.

ķ. 89b/10, 102a/t, 157a/9

ķ. tarafı 89b/10

ķ.+den 157a/10

2. Güneyden esen rüzgar.

ķ. 106b/t, 106b/t, 151a/ş, 30a/12

[=9]
kıhâtlık (kahtlık) < Ar.+Tr. *bkz.*
kahtlık.
    k. 26a/10
    ķ. ol- Kıtılık olmak 26a/10
    [=2]
kıht < Ar. *bkz.* kaht.
    k. 159b/12
    k. olsa 159b/12
    [=2]
kıl Kıl.
    k. 105b/t, 123b/11, 142b/t, 16a/4
    k. gidermek 123b/11, 16a/4
    k. giderme- 105b/t
    [=7]
kıl- Yerine getirmek, yapmak.
    k.-a 129a/13, 131a/9, 136a/10,
    137a/6, 85b/1
    k.-alar 106b/t, 120b/9, 12a/7,
    137a/4, 154a/1, 154a/2, 155a/11,
    53a/10, 69b/10
    k.-dı 1b/6, 1b/7, 1b/8
    k.-dım 137a/9
    k.-ğıl 160b/2
    k.-madıķı zabt 136a/2
    k.-ma- 126b/11, 136b/8, 132b/1,
    154b/1, 7b/3
    k.-mayup 66b/2
    k.-up 104a/t, 155b/5
    k.-ur 125b/5, 130a/1, 130a/4,
    131a/8, 133b/12, 134b/13
    k.-urlar 155b/4, 58b/9
    k.-ursañ 121b/4
    [=38]
kılıc Kılıç.
    k. 134a/9, 144a/t, 7a/7
    k. ucu 7a/7
    k.+dan 76a/4
    [=5]
kılınc Hareket tarzı, huy.
    k.+dan 134a/13
    k.+dan ķan ķaşan-134a/13
    [=2]

ķillet < Ar. Azlık, kıtlık.
    ķ.+ine 112b/t, 112b/t, 113a/t
    [=3]
ķır- Yok etmek, telef etmek, öldürmek.
    ķ.-a 19b/12, 57b/2, 71b/5, 78a/1,
    8b/1, 84b/1
    ķ.-alar 37b/12, 54a/6, 55b/1,
    5b/7, 70b/9, 76a/6
    ķ.-up 158a/7
    [=13]
ķıraĝu Su buĝusunun soĝuk havalarda
    nesnelere üzerinde donmasıyla oluşan
    ince su damlacıkları.
    ķ. 16a/4, 76a/9
    [=2]
ķıran Ölet, salgın hastalık.
    ķ. 11b/4, 12a/1, 12a/2, 21a/11,
    39b/10, 55a/2, 56a/1, 57a/13, 64a/2,
    6b/1, 6b/4, 71a/3, 7a/4, 85b/5
    ķ. ol- Salgın olmak 11b/4, 12a/1,
    21a/11, 55a/2, 56a/1, 57a/13, 64a/2,
    12a/2-12a/3
    ķ. ölet ol- 39b/10
    [=23]
ķırcař- **DS.** Karışmak, karmakarışık
    olmak, dolaşmak, bozulmak.
    ķ.-a 11b/4
    [=1]
ķırcař- *bkz.* ķırcař-
    ķ.-a 11b/10, 18a/1, 18b/7,
    21a/11, 27b/4, 5a/8, 83a/10, 87a/2
    [=8]
ķırĝa Kasırĝa.
    ķ. 8b/11
    [=1]
ķırĝun Kıran, ölet.
    ķ. 32b/1, 69b/3
    ķ. ol- 32b/1, 69b/3
    [=4]
ķırıl- Yok olmak, telef olmak, ölmek.
    ķ.-a 110b/10, 12b/10, 13a/4,
    14a/1, 14b/10, 14b/10, 14b/11, 14b/13,
    15a/3, 15b/1, 17a/1, 17a/13, 17a/9,
    17b/1, 17b/3, 18a/4, 18b/12, 18b/4,
    21b/3, 23b/3, 25a/10, 25b/12, 25b/3,

28b/3, 29a/12, 33a/8, 33b/9, 34b/5, 35a/12, 35a/3, 35b/6, 36b/4, 37b/10, 4b/11, 4b/8, 41a/9, 41b/5, 43a/7, 48a/11, 49a/1, 49a/10, 49a/11, 49b/9, 50b/1, 50b/2, 52a/5, 53a/11, 53a/9, 54b/5, 54b/7, 55b/7, 56b/2, 59b/5, 5b/6, 60b/6, 60b/7, 61a/3, 61b/6, 62a/1, 64b/12, 65a/7, 69a/11, 69b/10, 6a/1, 6a/11, 70a/2, 70a/4, 70a/4, 71a/12, 72b/3, 73a/1, 73b/4, 75b/13, 76a/13, 76a/3, 76a/5, 77a/2, 81a/4, 81b/11, 82a/5, 83a/12, 83a/2, 83b/4, 84a/7, 84b/12, 84b/8, 85b/3, 86a/6, 86b/6, 87a/10, 87a/8, 87b/2, 88a/3, 88b/5, 89a/10, 89b/10, 8b/3, 8b/8, 9a/9

ķ.-alar 85b/9

ķ.-ur 105a/t, 10a/12

[=102]

ķırķ Kırk (sayısı).

k. 102a/t, 105a/t

k. gn 105a/t

k.±dur 151b/5

[=4]

ķırķ- Yn temizlemek.

ķ.-arlar 104a/t

[=1]

ķırķıncı Kırkıncı (sıra sayı sıfatı).

ķ. 105a/t

ķ. gn 105a/t

[=2]

ķırlangc Kırlangıç.

ķ. 3b/2, 142b/t

ķ. cinsi 142b/t

[=3]

ķıřa Uzun olmayan, kısa.

ķ. 58b/5, 93a/11

ķ. ol- 58b/5, 93a/11

[=4]

ķıřal- Sresi azalmak.

ķ.-sa 94a/8

[=1]

ķıřalķ Kısa olma durumu.

ķ. 141b/t

[=1]

ķıřm < Ar. Parça, çeşit, blk.

ķ.+a 114b/4

ķ.+ı 140a/11, 140a/5

[=3]

ķıř Kış mevsimi.

ķ. 10b/11, 110a/2, 110a/8, 110b/1, 110b/13, 110b/8, 111a/10, 111a/6, 11a/11, 137b/7, 139a/12, 139a/8, 139b/13, 139b/4, 139b/9, 13a/12, 140a/3, 14b/10, 154b/9, 15b/2, 15b/2, 15b/3, 160b/8, 16a/13, 16a/9, 16b/13, 16b/2, 16b/4, 17a/12, 19a/12, 21a/4, 21b/8, 22b/10, 22b/8, 23a/11, 23a/7, 23b/12, 24a/6, 24a/9, 25b/2, 26a/8, 26b/1, 29a/2, 29b/10, 29b/12, 32a/6, 32a/9, 35b/12, 36a/5, 36b/3, 37b/10, 3b/11, 3b/13, 3b/3, 3b/6, 40a/12, 41a/11, 46a/7, 46b/11, 46b/2, 49b/8, 4a/2, 4a/8, 50a/12, 50b/2, 61b/10, 64a/9, 64b/11, 68a/4, 71b/6, 73a/11, 76a/8, 78b/2, 79b/13, 7b/9, 81a/7, 81a/9, 81b/12, 82a/1, 83a/12, 83b/6, 84a/10, 85b/10, 86b/6, 87a/10, 88b/13, 89b/8, 90b/11, 90b/2, 90b/3, 90b/3, 90b/8, 91a/8, 91a/8, 9a/11, 9b/3

ķ. ayları 90b/11

ķ. hevāsı 154b/9

ķ. in 68a/4

ķ. ol- 14b/10

ķ. ve ton ve ķar 64b/11-64b/12

ķ. ve yaz 160b/8-160b/9

ķ. yağmuru 29a/2, 24a/9

ķ.+dan 92b/4

ķ.±dur 92b/3

ķ.+ı 135b/1

ķ.+ın 71b/11

[=108]

ķıřlak (ġ) Kışın barınılan yer.

ķ.+a 104a/t, 104b/t

[=2]

ķıt Az, kıt, ok az.

ķ. 17b/6, 40b/11, 60b/6, 64a/2, 64a/5, 76a/7, 7b/4, 88a/2

ķ. ol- Az olmak 17b/6, 40b/11, 60b/6, 64a/2, 64a/5, 76a/7, 7b/4, 88a/2

[=16]

kıta < Ar. Kesme.

ķ. 35a/4, 43a/3
[=2]

kıtal < Ar. Vuruşma, savaş.

ķ. 10b/13, 112b/t, 112b/t, 112b/t,
113a/t, 113a/t, 144a/t, 18a/8, 25b/12,
26a/3, 27b/12, 28a/6, 33a/10, 33a/2,
36a/5, 37b/11, 41a/7, 41b/8, 42a/9,
42b/7, 45a/2, 46b/9, 47b/3, 48b/10,
49b/3, 56b/3, 59b/6, 5b/10, 5b/7,
68a/10, 70a/13, 71a/13, 72a/12, 73a/1,
74a/3, 80b/13, 83a/7

ķ. ol- 112b/t, 47b/3

ķ. ve ceng 42a/9

ķ. ve ķan dökılmek 73a/1

ķ. ve şerr 144a/t

ķ.+dan 113a/t

[=43]

kıta'ü't-tarıķ < Ar. Yol kesme,
eşkıyalık.

ķ. 35a/4, 43a/3
[=2]

kıtlık Kıtlık, yokluk.

ķ. 110a/11, 110a/11, 112b/t,
12b/11, 17a/4, 25a/7, 29a/7, 48b/5,
49b/6, 51b/11, 56b/5

ķ. ol- 12b/11, 17a/4, 25a/7,
29a/7, 48b/5, 49b/6, 51b/11, 56b/5
[=19]

kıyām < Ar. Kalkma, başlama, ayağa
kalkma, ayaklanma.

ķ. 106b/t
ķ.-ı bürgüş 106b/t
[=2]

kıyāmet < Ar. Kıyamet, dünyanın sonu.

ķ.+e 132b/3
ķ.+e dek 132b/3
[=2]

kıyās < Ar. Karşılaştırma.

ķ. 115b/2, 133b/4, 152b/7
ķ. idicek 115b/2-115b/3
ķ.-ı 'alā-i hazā 152b/7
ķ.+a 76a/1
[=6]

kıymet < Ar. Değer, kıymet, paha.

ķ.+i 128a/1, 131a/12
ķ.+i ķadri bilenler 131a/12
[=3]

kıymetlü < Ar.+Tr. Pahalı, değerinde,
değerli.

ķ. 121b/6

ķ. cevāhir 121b/6

[=2]

ķız Kız, kız çocuğu, kız evlat.

ķ. 145b/t, 145b/t, 147a/t, 148a/t,
158b/2, 87b/2, 96b/9

ķ.+dan 129b/1

ķ.+ı 101a/t, 126b/13, 128a/10,
128a/9, 128b/12, 128b/13, 129b/2,
129b/3, 129b/4, 130b/5, 131b/13,
133a/6, 37a/12

[=21]

ķızamık Kızamık hastalığı.

ķ. 89b/9

[=1]

ķızar- Kıp kırmızı kesilmek.

ķ.-(sa) 61b/8, 61b/11

k.-duğını 18b/6

k.-mış 12a/13

k.-sa 12a/12, 12a/12, 18b/7,
18b/9, 26a/13, 33b/1, 33b/2, 33b/3,
40a/10, 40a/12, 46b/8, 53b/12, 70b/2,
70b/4, 78b/1, 78b/3, 86a/10, 86a/12

[=22]

ķızıl Kızıl, kırmızı, al.

ķ. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 142a/t,
142b/t, 28b/3, 35a/6, 37b/13, 41b/11,
44b/5, 48b/8, 51b/5, 55b/9, 63a/13,
72b/3, 80a/12, 84a/8, 84b/8, 88b/4

k.±dur 97b/4

ķ. ķan 84b/8

ķ. olsa 37b/13, 44b/5, 51b/5

ķ. olursa 84a/8

ķ. toz 28b/3, 35a/6, 41b/11,
48b/8, 55b/9, 72b/3, 80a/12, 88b/4

[=34]

ķızılıķ (kıtlık) 1. Kıtlık, kuraklık.

ķ. 10b/10, 10b/12, 11b/3,
12a/13, 12a/7, 13b/11, 14a/4, 17a/7,

18a/3, 19a/9, 110b/12, 111a/11, 138b/5, 143b/t, 144b/t, 21a/4, 22b/12, 22b/9, 23b/7, 24b/8, 26b/3, 27b/12, 27b/5, 28a/5, 28b/7, 31b/3, 33a/5, 33a/8, 35a/10, 36a/9, 36b/1, 37b/13, 38a/4, 39a/9, 39b/10, 41b/11, 43a/12, 43a/4, 43b/13, 44b/8, 44b/9, 45b/11, 46a/9, 46b/3, 47a/13, 47b/7, 47b/8, 49b/11, 51b/4, 51b/8, 52b/11, 53b/3, 54a/4, 55a/9, 55b/11, 55b/13, 55b/2, 56b/13, 59a/10, 59b/10, 61a/7, 62a/1, 62a/3, 63a/10, 63a/2, 63b/4, 64a/5, 64b/6, 64b/6, 65a/3, 65b/7, 69a/5, 69b/3, 71b/10, 71b/3, 72a/12, 72a/4, 72b/8, 73a/12, 73b/13, 73b/2, 74a/4, 75b/7, 76a/3, 77a/1, 77a/11, 77b/1, 77b/10, 78a/1, 78b/11, 79a/12, 7a/4, 80a/13, 80a/8, 80b/12, 80b/5, 80b/6, 81a/6, 84b/9, 86a/11, 86b/6, 8a/6, 8b/13, 90a/5, 9b/5

ķ. ķaĥtlık ol- 63a/10

ķ. ķaĥtlık, ĥavf, eminsizlik ol- 80a/13-80b/1

ķ. ķayġu fitne ve tefekkür 63a/2-63a/3

ķ. (ķıtlık) ve ķekirgelik 10b/10

ķ. (ķızlık) 4b/13

ķ. (ķızlık) ol- 4b/13

ķ. ol- Kıtlık olmak 138b/5, 143b/t, 144b/t, 14a/4, 17a/7, 18a/3, 19a/9, 21a/4, 22b/12, 22b/9, 23b/7, 24b/8, 26b/3, 27b/12, 27b/5, 28a/5, 28b/7, 31b/3, 33a/5, 33a/8, 36b/1, 37b/13, 38a/4, 39a/9, 39b/10, 41b/11, 43a/12, 44b/9, 45b/11, 46b/3, 47a/13, 47b/8, 49b/11, 52b/11, 53b/3, 54a/4, 55a/9, 55b/11, 55b/13, 55b/2, 56b/13, 59b/10, 61a/7, 62a/3, 64a/5, 64b/6, 64b/6, 65a/3, 69a/5, 71b/3, 72a/12, 72a/4, 72b/8, 73a/12, 76a/3, 77a/1, 77a/11, 77b/1, 77b/10, 78a/1, 78b/11, 79a/12, 80a/8, 80b/12, 80b/5, 80b/6, 81a/6, 84b/9, 86a/11, 86b/6, 8a/6, 90a/5, 59a/10-59a/11, 73b/2-73b/3, 43b/13

ķ. olduġı 6b/2

ķ. olma- 12a/13

ķ. olup 111a/11

ķ. ve ġussa 8b/13

ķ. ve ĥastelik ve fitretlik ol- 9b/5-9b/6

ķ. ve ķaĥtlık 63b/4

ķ. ve ķaĥtlık ol- 62a/1

ķ. ve ķıran ve fitret ol- 7a/4

ķ. ve örgülük(örklük) ol- 74a/4

ķ. ve vebā ol- 46a/9, 51b/8

ķ. ve yaġılık ol- 110b/12

ķ.+dan 10b/8

2. Gökteki kıızılık, kıızıl olma durumu.

ķ. 12a/11, 132a/11, 144a/t, 33a/13, 6b/2

ķ. şüretin it (d)-132a/11

[=205]

ķızlı Kız (çocuġu) sahibi.

ķ. 132b/3

[=1]

ķızlık *bkz.* kıızılık (ķıtlık).

ķ. 35a/7, 4b/10, 4b/2

ķ. ol- 35a/7

[=4]

ki < Far. Ki bağlama edatı.

k. 101b/t, 102b/t, 103a/t, 113a/t, 113b/1, 113b/3, 113b/9, 114a/6, 115b/12, 121a/7, 121a/9, 121b/2, 125b/1, 127a/4, 129b/4, 129b/6, 135b/12, 136a/1, 136b/9, 139b/11, 141b/t, 142a/t, 142a/t, 149b/h, 14a/1, 150b/12, 150b/13, 151b/8, 152a/2, 153b/2, 153b/3, 154a/10, 154a/12, 154a/13, 154a/4, 154b/1, 154b/12, 154b/12, 154b/13, 154b/8, 154b/9, 155a/1, 155a/12, 155a/13, 155a/4, 155a/5, 155a/6, 155b/10, 156a/12, 156a/13, 156b/2, 156b/7, 158a/12, 158a/12, 158a/5, 158b/1, 159a/5, 159a/6, 159a/6, 159a/7, 160b/10, 160b/12, 160b/13, 160b/3, 160b/8, 161a/2, 161b/2, 161a/6, 161a/8, 1b/5, 23b/5, 29b/11, 2a/11, 2b/1, 2b/5, 2b/5, 2b/7, 30b/13, 30b/7, 31a/2, 31a/7, 37b/4, 3a/7, 44a/9, 45b/3, 47b/6, 49b/4, 51b/6, 53b/1, 53b/3, 60a/6, 61a/3,

65a/5, 65a/7, 66a/4, 66b/13, 66b/2, 67a/1, 67a/7, 67b/1, 67b/13, 68a/6, 6b/13, 71b/12, 76a/1, 77a/9, 79a/13, 81a/7, 90b/7, 91b/12, 92a/10, 92a/3, 92b/5, 92b/7, 92b/8, 93a/1, 93a/10, 93a/2, 93a/2, 94a/5, 95b/8, 97a/6, 97b/8, 98b/4, 99a/3

[=125]

kiçi/küçi Küçük

k. 18b/2, 45a/11

[=2]

kim 1. Ki (bağlama edatı).

k. 113b/2, 113b/5, 114b/3, 114b/9, 121a/12, 126a/1, 127b/1, 127b/8, 129a/8, 130b/6, 131a/1, 131b/2, 131b/5, 132b/5, 133a/13, 133b/10, 133b/7, 136b/6, 149a/2, 150b/11, 152a/9, 155b/13, 2a/10, 2a/9

2. Kim (soru zamiri-belgisiz zamir).

k. 113b/3, 126b/4, 129a/10, 129b/12, 130a/11, 131a/5, 131b/8, 132a/11, 132b/5, 133a/2, 137a/6, 152b/4, 163b/7, 87a/5

k. gerekse 132b/5

k. ki 134b/10

k.+e 136b/2, 137a/7, 159a/6

k.+e gerekse 136b/2

k.+i 132b/10, 132b/10, 132b/11, 132b/11

k.+in ki 134a/10, 135b/11

k.+iñ 127b/2

k.+üñ 136b/6

k.+üñ kim *ķamerdür yıldızı* 136b/6

[=53]

kimesne Kimse, kişi.

k. 147a/t, 155a/4, 156b/11, 157a/10, 157a/6, 158a/3, 15a/10, 32b/8, 38b/8, 49a/11, 49a/3, 65a/4, 86b/4

k.±dür 151b/6, 151b/7

k.+ler 15a/12, 24a/12, 39b/3, 45a/11, 4a/4

k.+lerdür 151b/3

k.+lere 122a/10

k.+leri 76a/4

k.+niñ 154b/11

k.+nüñ 112b/t, 154b/3

k.+ye 162b/10, 164a/5

[=28]

kimse 1. Kişi, fert.

k. 139a/5, 159b/11

k.±dür 151b/2

k.+ler 137b/11, 13b/10, 159a/11

k.+nüñ 161b/2

(fāzıl) k.+nüñ yüzüne bakmaq 161b/1-161b/2

2. Hiç kimse.

k. 130b/6, 132a/13, 132b/2, 133a/9, 134b/3, 25a/3, 9a/13, 9b/9

k. ile 130b/6

k.+den 134a/12

k.+niñ 133a/4

k.+niñ ehli 133a/4

k.+ye 130b/4, 132a/3, 134a/12, 32b/9

k.+ye *ķayrı degme-* 130b/4

[=25]

Kirmān < Far. İran'ın güney kısmında yer alan bir yer adı.

k. 160a/3, 17b/12, 77a/13

k. ve Pers(Pāris) vilāyeti 17b/12-17b/13

[=4]

kişi Kişi, kimse, insan.

k. 105a/t, 113a/t, 126b/8, 127b/3, 128a/6, 131a/11, 133b/10, 133b/11, 133b/2, 134a/10, 134b/2, 134b/4, 135a/11, 135a/4, 136a/4, 136b/13, 136b/11, 136b/6, 149a/2, 152b/5, 23a/12, 23b/5, 24a/7, 27b/5, 32b/5, 32b/5, 40a/13, 45a/4, 48a/5, 50a/3, 50a/9, 53a/5, 56a/9, 60b/9, 61b/3, 70b/13, 71b/4, 73b/6, 74b/3, 7b/11, 81b/3, 84a/2

k.+de 135b/2

k.+den 135a/2, 136b/12

k.+ler 129a/12, 133a/3, 136a/8, 137a/3, 19b/4, 20b/2, 36b/11, 69a/4, 77a/2, 86a/6, 86b/12, 110b/6

k.+niñ 132b/5, 133b/5

k.+nüñ 133a/13, 133b/6, 37a/12

[=62]

kişür Havuç.

k. 103a/t, 68a/4

[=2]
kitāb < Ar. Kitap.
 k. 122b/5, 160a/6, 160a/9, 1b/1,
 2b/2
 k. ve erbāb-ı muḥāsebātūn
 re'isleri **üzere** girmek 122b/5
 k.+a 161a/5
 k.+da 151b/2
 k.+larından 2a/3
 [=9]
kitāb-el-müntaḥib < Ar. Seçkin kitap.
 k. 160a/9
 [=1]
ko- Geride bırakmak, koymak.
 k.-mayalar 158b/9
 [=1]
koç *astr.* 1. Burç adı, koç.
 k. 114a/ş
 2. Koç (hayvan).
 k. 104b/t
 k.+ı 103b/t
 [=3]
koçal- Yaşlanmak, ihtiyarlamak.
 k.-ar 126a/5
 k.-ması 126a/4
 [=2]
koķ- Kokmak.
 k.-a 158b/13
 [=1]
koķla- Koklamak.
 k.-maķ 103b/t
 k.-maķdan 102b/t
 [=2]
koķulu Kokulu.
 k. 142a/t
 [=1]
koķulu *bkz.* koķulu.
 k. 101a/t, 43b/6, 82a/11
 k. nesnelere 82a/11
 [=4]
kolay Kolay, basit.
 k. 82b/2
 [=1]

konculuz < Rum. Canavar; Kara
 koncolos (çoğul: karakoncilo)
 gündüzlerin en kısa olduğu, güneşin
 ekvatorundan en uzak olduğu dönem olan
 25 Aralık ile 6 Ocak tarihleri arasında
 yaşadığı yeraltı dünyasından çıkarak
 insanlara zarar vermeye çalışan
 iblislerin adıdır.
 (kara) k. 106a/t, 106a/t
 k.±dur 105b/t, 16a/6
 [=4]
konuş- Yerleşmek, karar kılmak.
 k.-ur 44a/9
 k.-ursa 101b/t
 [=2]
kop- Ortaya çıkmak, peyda olmak.
 k.-a 111a/5, 111b/2, 112b/t,
 31b/4, 39a/7, 43a/7, 44b/4, 52b/11,
 73a/13, 76b/2, 84a/13, 86a/2
 k.-ar 132b/1, 133a/4
 k.-duğı 28b/10
 k.-duğını 20b/7, 49a/2
 k.-duğünü 14b/1, 35a/13, 63b/6,
 80b/7, 88b/12
 k.-sa 14b/2, 20b/8, 28b/11,
 35b/1, 42a/6, 49a/3, 49a/8, 56a/4,
 72b/12, 80b/8, 88b/13, 8b/11
 [=34]
korķ- Korkmak.
 k.-a 130a/13
 k.-maz 134a/12
 k.-up 159a/11
 [=3]
korķu Korku, endişe.
 k. 11b/8, 12b/10, 37b/13, 65a/5,
 72a/10, 78b/9, 81a/11
k. düş- Endişe içinde olmak
 65a/5
 k. ol- 12b/10
 k. ve fitne ve gavğa 11b/8-11b/9
 k. ve ma' şıyyet 37b/13-38a/1
 k. ve tehlike 81a/11-81a/12
 k.+dan 152b/11, 152b/9
 k.+lar 111a/13

- .+sı 137a/5
 .+sından 159a/3
 [=17]
- orulu** Korkulacak Şey.
 . 110b/7, 62b/3, 8b/13
 [=3]
- orunc** Korkun.
 . 130a/13, 138a/5
 . nesnelere 138a/5
 [=3]
- oŐantın** 1. Doğu Roma/(Bizans)
 İmparatorlarının birincisi (M.S. 22
 Şubat 272 - 22 Mayıs 337).
 . 101b/t
 2. Yer adı, İstanbul.
 . 59b/9
 . ve  Acem mülkinde 59b/9
 .+de 25a/11
 .+i 51a/10
 [=5]
- oŐantiniyye** Yer adı, İstanbul.
 . 89b/10
 .+de 17a/8, 26b/13, 26b/2,
 27b/5, 32b/4, 47b/10, 49b/3, 52b/13,
 56b/13, 61a/5, 65a/9, 6a/3, 86b/7, 42b/5
 .+de ve Diyār-ı bekir'de 65a/9
 [=16]
- oŐ-** Ekleme, artırmak, arkadaş olmak,
 yanına vermek.
 k.-ar 106a/t
 [=1]
- ov-** Kovmak, yanından uzaklaştırmak.
 k.-up 158a/9
 [=1]
- ova** *astr.* Bur adı, kova.
 . 114a/Ő
 [=1]
- ovan** Arılara barınak olarak yapılan
 türlü biimdeki sandık veya sepet.
 . 3b/8
 [=1]
- oy-** *bkz.* o-
 .-a 38b/1, 59a/8, 66a/5, 67a/6
- .-alar 66a/11, 66a/11, 66b/5,
 67a/8
- .-ar 133b/1
 [=9]
- oyu** Koyu, aık olmayan, kıvamı katı.
 . 91a/5
 [=1]
- oyul-** Akmak, dökölmek.
 .-ur 106b/t
 [=1]
- oyun** Koyun.
 . 102b/t, 105b/t, 106b/t, 112b/t,
 113a/t, 11a/3, 126a/2, 137b/3, 138b/6,
 139a/4, 143a/t, 158a/12, 16a/10, 17b/1,
 18b/12, 21a/1, 23b/3, 25a/10, 29a/12,
 33a/7, 49a/10, 53a/11, 60b/6, 65b/4,
 76b/7, 88a/3, 90a/10
 . başı 105b/t
 . eti 102b/t
 . iün 113a/t
 . kırıl- 17b/1, 18b/12, 23b/3,
 25a/10, 29a/12, 49a/10, 60b/6, 88a/3
 . semiz ol- 139a/4
 . Şığır kırıl- 53a/11
 .+a 104b/t, 57a/12
 .+a ve Şığıra 57a/12
 .+da 55a/2
 .+dan 103b/t
 [=45]
- ozla** Ceviz yetişen yer.
 . 69b/13
 [=1]
- ök** Bitkinin topraktaki kısmı.
 k. 30b/10
 k. ut- 30b/10
 k.+üne 104a/t
 [=3]
- öpek** Köpek, it.
 k. 143a/t
 [=1]
- örklö** < *körklö* Güzel, gösterişli.
 k. 111b/2, 130a/1
 k. avratlar ölümi ol- 111b/2-
 111b/3
 [=3]

köşe < Far. *gūşe* Köşe, bölüm.
k.+de 152a/3
[=1]

köy < Far. *kūy* Köy.
k. 47a/6
k. ehli 47a/6
k.+ler 39a/4, 40b/6, 61a/1, 8a/7
[=6]

ķudretli < Ar.+Tr. Güçlü.
ķ. 141b/t
[=1]

ķudüs < Ar. Kudüs, Filistin'in merkezi olan şehir.

ķ. 139a/1, 3a/7
ķ. içinde 3a/7
ķ.-i şerif arzı 139a/1-139a/2
[=4]

kūhî < Far. Dağ ile ilgili, dağ gibi.
k. 131a/2
k. ve sahralar 131a/2
[=2]

ķul 1. Tanrı yaratığı insan, kul.
ķ. 140a/5,
ķ. kısmı 140a/5
2. Hür olmayan, köle.
ķ. 121b/8, 122b/2, 122b/8,
123a/12, 123a/7, 90a/11
ķ. bağ ve bahçe ve 'aķār şatun
almaķ 123a/12
ķ. cāriye şatun almaķ 122b/8-
122b/9, 123a/7
ķ. cāriye şatun almaķdan
122b/2-122b/3, 121b/8-121b/9
ķ. ķaravaş Köle ve cariyeye
90a/11
ķ.+ları 19b/7, 53a/9, 65a/11
ķ.+larını 54a/6, 70b/8, 78a/1
[=20]

ķulaķ Kulak, işitme organı.
ķ.+ları 158b/7
[=1]

ķuli'llāhümme mālikü'l-mülki < Ar. Âli İmran sûresi, 26. âyet.
ķ.±dür 118a/8-118a/9
[=1]

ķuli'llāhümme mālikü'l-mülk bkz.
ķuli'llāhümme mālikü'l-mülki.
ķ.±dür 120a/13
[=1]

ķulluķ Hizmet.
ķ. 136a/8
[=1]

ķulüb < Ar. Kalpler, gönüller.
ķ. 118a/7
[=1]

ķumlu Kumlu, üzerinde veya içinde kum olan nesne, yer.
ķ. 141b/t
ķ. yerler 141b/t
[=2]

ķumrı < Ar. *ķumrî* Güvercingillerden bir kuş, kumru.
ķ. 130b/13
ķ.+lar 142b/t
[=2]

ķumru bkz. ķumrı.
ķ.+nuñ 142b/t
ķ.+nuñ erkegi 142b/t
[=2]

ķur- Yapmak, kurmak, hazır hale getirmek.
ķ.-alar 157a/13
[=1]

ķuraķ Kurak, yağışsız.
ķ. 102b/t, 18a/9, 20b/9, 21a/12,
23a/7, 24b/3, 36a/7, 42b/13, 4a/10,
67a/13, 80b/10, 88b/4
ķ. ol- 102b/t, 18a/9, 20b/9,
21a/12, 23a/7, 24b/3, 36a/7, 42b/13,
4a/10, 67a/13, 80b/10, 88b/4
[=24]

ķuraķlıķ/ķuraķluķ Kuraklık, yağışsızlık.
ķ. 13b/6, 140a/8, 55b/10, 64b/4,
76b/9, 80b/8, 89a/12
ķ. ol- 13b/6, 55b/10, 64b/4,
76b/9, 80b/8-80b/9
ķ. olup 140a/8
[=12]

ķur'an < Ar. Kur'an, Kur'an-ı Kerim.

1. 122b/5, 159b/8
 2. oğumak 122b/5
 3. +dan 159b/9
 [=4]

ķurbaĝa Kurbaĝa.
 1. 106b/t, 14a/11, 14a/12, 20b/5, 28b/6, 28b/7, 35a/10, 35a/9, 42a/1, 42a/2, 48b/11, 48b/12, 55b/12, 55b/13, 63b/3, 63b/4, 72b/7, 80b/3, 88b/7, 88b/8, 8b/5, 8b/6
 2. veyā soĝulcān yaĝsa 14a/12
 3. yaĝduĝı 42a/1, 55b/12, 63b/3, 8b/5
 4. yaĝduĝu 28b/6, 35a/9, 88b/7
 5. yaĝsa 8b/6
 6. yā soĝulcān yaĝduĝı 48b/11
 7. yā soĝulcān yaĝduĝu 14a/11
 8. yā soĝulcān yaĝ- 28b/7, 35a/10, 42a/2, 48b/12, 55b/13, 72b/7, 80b/3, 88b/8
 [=41]

ķurd Kurt, yırtıcı bir hayvan.
 1. 158a/12
 2. ile ķoyun ķarışup 158a/12-158a/13
 [=1]

ķurı/ķuru 1. Kara, toprak, yer.
 1. 132b/13, 141b/t
 2. cānavarların rızķı 132b/13-133a/1
 3. taĝlar ki 141b/t
 4. Kuru, daha sonra kullanılmak için kurutulmuş.
 1. 106a/t, 106b/t, 17a/8, 52a/12
 2. balıķ 106a/t
 3. etler 106b/t
 4. üzüm 17a/8, 52a/12
 5. Suyu olmayan.
 6. (yemek) 91a/5
 7. Nemi olmayan
 8. 91b/7
 9. ±dur 91a/3
 10. ve issi 91b/7
 [=16]

ķurşun Kurşun, mavimtırak esmer renkte bir element, maden.
 1. 142a/t 95b/7
 2. ma' deni 95b/7
 3. rengi 142a/t
 [=4]

ķurt bkz. ķurd.
 1. 12a/6, 24b/7, 78a/10
 [=3]

ķurtul- Kurtulmak, kötü durumdan uzaklaşmak, emin olmak.
 1. -a 19b/12
 2. -dı 31a/3
 3. -maya 93a/11
 [=3]

ķuru- 1. Aĝaç vb. kurumak, tükenmek, ölmek.
 1. -ya 23b/2, 24b/6, 26a/7, 44b/12, 93a/12
 2. Deniz, çeşme vb. suyu bitmek, tükenmek.
 1. -sa 159b/8
 2. -ya 73a/10
 [=7]

ķurut- (d) Kurutmak, suyunu tüketmek.
 1. -alar 158b/9
 [=1]

ķus- Kusmak, yediĝini çıkarmak.
 1. -arlar 16b/9
 2. -maķ 104a/t
 [=2]

ķuş Böcekler dışındaki kanatlı, uçucu hayvanların genel adı, kuş.
 1. 113a/t, 24b/7, 30a/3, 38a/4, 58a/10
 2. etleri 30a/3
 3. ve balıķlar ķırıl- 15b/1
 4. +ı 142b/t, 142b/t
 5. +lar 104b/t, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 159a/1, 15b/1, 17a/4, 31b/10, 4b/7
 6. +ları 142b/t, 142b/t, 68b/2, 68b/2, 76b/7
 [=27]

kuşak Kuşak, bir şeyin çevresine geçirilen bağ.

ķ. 164a/11

[=1]

kuşluk Kuşluk, günün sabahla öğle arasındaki konumu.

ķ. 94a/12, 94b/11, 94b/2, 94b/5, 94b/8, 95a/1, 95a/3

ķ. vaķtı 94b/2-94b/3, 95a/3-95a/4, 94b/11, 94b/5, 94b/8, 95a/1, 94a/12

[=14]

kuţb < Ar. Kutup.

ķ. 151b/8

[=1]

kuţbü'l-aķţāb < Ar. Kutupların kutbu, Allah'ın kendisine tasarruf kudreti vermiş olduğu veli.

ķ. 151b/8

[=1]

kuţbī < Ar. Kutuba ait, kutupla ilgili.

ķ. 1a/4

[=1]

ķutı Kutu.

ķ.+yla 164a/10

[=1]

ķutlu Uğurlu, bereketli.

ķ. 111a/1, 125b/11

ķ. ol- Uğurlu, bereketli olmak
111a/1

[=3]

ķuvvet < Ar. Güç, kuvvet.

ķ. 101b/t, 101b/t, 101b/t, 103a/t, 119a/11, 125b/6, 126b/2, 99a/3

ķ. birle 125b/6

ķ. bul- Güçlenmek 126b/2

ķ. faşlıdur 101b/t

ķ.-i aşhāb 119a/11-119a/12

ķ.-i aşhāb ve ecnāb ve zāif ezdād ve ebdān dile- 119a/11-119a/12

ķ.-i dem Kanın gücü 101b/t

ķ.-i faşl-ı bahār 101b/t

ķ.+de 11b/1

ķ.+de ol- Güçlü olmak, gücü yerinde olmak 11b/1

ķ.+i 127a/8, 30a/13

[=18]

ķuvvetlü < Ar.+Tr. Güçlü, kuvvetli.

ķ. 126b/6, 128b/6, 30b/4, 76b/8, 89a/11

ķ. gel-76b/8

ķ. ol- 89a/11, 126b/6, 30b/4

ķ. ve heybetlü ol- 128b/6

[=10]

ķuyı/ķuyu Kuyu.

ķ. 123b/2, 95a/9

ķ. ķazmaķ 123b/2, 95a/9

ķ.+lar 122a/7

ķ.+lar ķazmaķ 122a/7

[=6]

ķuyumcı Sarraf, altın alıp satan kimse.

ķ. 142b/t

[=1]

ķuyruķlu/ķuyruķlu/ķuyruķlı Kuyruklu.

ķ. 69a/7, 144b/t, 156b/1, 157a/7, 25b/10, 11a/13, 17b/12, 25b/9, 39a/3, 45b/8, 77a/6, 85a/10

ķ. yıldız/yılduz Kuyruklu yıldız
69a/7, 144b/t, 25b/10, 11a/13, 17b/12, 25b/9, 39a/3, 45b/8, 77a/6, 85a/10, 157a/7-157a/8

ķ. yıldız/yılduz toğduğı 25b/9

ķ. yıldız/yılduz toğduğunı
85a/10

ķ. yıldız/yılduz toğsa 144b/t, 25b/10

[=27]

ķuyruķ (ġ) Kuyruk.

ķ.+ı 11b/5, 39a/10

[=2]

ķuzah < Ar. Renk renk olan çizgi.

ķ. 11b/11, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 18a/6, 32b/10, 39b/6, 46a/4, 53a/7, 57b/5, 5b/12, 60b/11, 69b/6, 77b/8, 85b/6

[=15]

ķuzġun Karakarga, iri siyah bir karga cinsi.

54a/12
 [=1]
ķuz(1) Kuzu, koyun yavrusu.
 ķ. 101a/t, 104a/t, 126a/2, 50b/11,
 64a/5
 [=5]
ķuzıla- Doğurmak.
 ķ. 106b/t
 [=1]
kübār < Ar. Büyük kimseler.
 k.+lara 145b/t
 [=1]
küçücek Küçük, çok küçük.
 k.+ler 156a/10
 k.+leri 156b/12
 [=2]
küçük Küçük, ufak.
 k. 84a/11
 k. oğlancıklar 84a/11
 [=2]
küdüret/küdüret < Ar. Bulanıklık.
 k. 143b/t, 144a/t
 k.-i ķamer 143b/t
 k.-i ķems 144a/t
 k.+den 142a/t
 [=5]
Küfe Yer adı.
 k.+de 155b/11, 24a/10
 k.+de ve Bağdād'da 24a/10
 [=2]
küffār < Ar. Kafirler.
 k. 102b/t, 103a/t, 104b/t
 [=3]
Kühüstān Yer adı; İran'ın en büyük
 eyaletlerinden biri.
 k. 90a/12
 [=1]
kükürdli < Far.+Tr. *gūgird* Kükürtlü.
 k. 51a/9
 k. ılıca 51a/9
 [=2]
küllī < Ar. Külle mensup, cüziyat ve
 fertlerden meydana gelmiş olan, hepsi,
 bütün, tamam.
 k. 113b/1, 2a/8, 83a/4
 k. iklim 83a/4

[=4]
küllīye < Ar. Umumilik, bütünlük.
 k.±dür ki 2a/3
 [=1]
küre < Ar. Küre şeklinde yuvarlak.
 k. 125a/ş
k.-i 'arz Yer yuvarlağı 125a/ş
 [=2]
küsūf/kisūf < Ar. Güneş tutulması.
 k. 124b/1, 84a/1, 44a/11, 46a/11,
 59a/5, 68a/7
 k. dā' iresi 124b/1
 k. olduğı 68a/7
 k. olduğı 44a/11, 84a/1
 [=10]
küttāb < Ar. Katipler, yazıcılar.
 k.+lar 81b/1
 [=1]
-L-
lā-cerem < Ar. Şüphesiz, besbelli,
 elbette.
 l. 152a/6
 [=1]
lāceverd < Ar. Lacivert rengi.
 l. 96a/12
 [=1]
lağımca < Ar.+Tr. Pis su kanallarını açıp
 temizleyen işçi.
 l. 142b/t
 [=1]
lā ḥavle velā ķuvvete illā billāhü'l-
'aliyyü'l-'azīm < Ar. "Yetki ve kuvvet
 yalnız Allah'ındır" manasında cümle.
 l. 94a/5-94a/6
 [=1]
lahm < Ar. Et.
 l. 139b/13, 73b/5
 l. olma- 73b/5
l. ve 'asel Et ve bal 139b/13
 l.+ından 102a/t
 [=5]
lā ilāhe illā'llāh muhammedü'n
resūlu'llāh < Ar. Kelime-i tevhid (

Yoktur tapacak, Allah'tır ancak ve Hz. Muhammed onun resulüdür” manasındadır).

1. 159b/11

1. dir kimse 159b/11

[=2]

la'in < Ar. Lanetlenmiş, kovulup uzaklaştırılmış.

1. 157b/12

[=1]

lâkin < Ar. Lakin, ama, fakat.

1. 113a/t, 113a/t, 11a/7, 122a/1, 122a/11, 122b/10, 122b/2, 123a/12, 123a/2, 123b/11, 123b/12, 123b/2, 123b/5, 129a/13, 130b/4, 132a/3, 133b/5, 138b/2, 139b/1, 139b/2, 142a/t, 145b/t, 146a/t, 146b/t, 156b/8, 21b/3, 25a/7, 29b/7, 76b/8, 79b/10, 84a/6, 84b/10, 84b/2, 86b/5, 88a/13

1.+i 142a/t

[=36]

laqlaq < Far. *Legleg* Leylek (lat. *Ciconia ciconia*).

1. 103b/t

[=1]

Lala 'Ali Ağa Kişi adı..

1. 164a/1

1. hâzretlerinüñ huzûr-ı şerîfleri 162a/1-162a/2

[=2]

lâle < Far. Bir çeşit çiçek, lale.

1. 126a/11

1. ve boğmân 126a/11

[=2]

lām (ل) < Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi altıncı harfi.

1. 150a/t, 150b/2, 150b/8, 152b/11

1.±dur 117b/13

[=5]

lâmelif (ل) < Ar. Osmanlı alfabesinde “lam” ile “elif” harflerinin bir arada yazılmış şekli.

1. 152b/11

[=1]

la'net < Ar. Allah'ın sevgi ve ilgisinden mahrum olma, lanet.

1. 130b/3

l. it (d)- İlenmek, kötülüğünü istemek 130b/3

[=2]

lañif < Ar. Hoş, güzel.

1. 105a/t, 1a/9, 82a/9

1. ol- 82a/9

1.±dür 118a/1

1.+in 91b/5

[=6]

lâ ya'lemu'l-ğaybe illa'llâh < Ar. “Gaybı Allah bilir!” manasında cümle.

1. 140a/12, 147b/t, 73b/10

[=3]

lâyık < Ar. Yakışan, yaraşır.

1. 131b/9

1. ol- 131b/9

[=2]

lâzım < Ar. Gerekli, lüzumlu.

1.±dur 102b/t

[=1]

lehû < Ar. “Onun için, ondan yana” manasında zarf.

1. 1a/8

[=1]

lerze < Far. Titreme, titreyiş.

1. 77b/12

1. ve sıtma 77b/12

[=1]

lerziden < Far. Titreme.

l. zemîn Zelzele 21a/13, 74a/2, 89b/12

[=3]

leşker < Far. Asker.

1. 13b/3, 21a/3, 21a/8, 21b/3, 26a/4, 35a/3, 42a/12, 44b/1, 49b/11, 53b/4, 55b/6, 56b/1, 60b/7, 61a/6, 62a/2, 62a/3, 64a/1, 64b/2, 72b/5, 73a/5, 75b/13, 77a/7, 79a/3, 80b/4, 82b/13, 84b/8, 86b/12, 87a/1, 89a/8

1. depreş- 49b/11

1. ehli 26a/4, 55b/6, 60b/7, 72b/5, 79a/3, 87a/1

1. kırıl- 75b/13, 84b/8

1. ve rai'yyet 35a/3
[=39]
- levḥ** < Ar. Üzerine yazı yazılan düz tahta, yazı tahtası.
1.+i 150b/11
[=1]
- levḥa** < Ar. bkz. levḥ.
1.+sından 159b/9
[=1]
- levlāke** < Ar. Bir kudsi hadisten alınmış olup, Hz. Muhammed'e hitaptır.
1. 1b/10, 1b/10
[=2]
- levlāke levlāke lemā ḥalaḳtu'l-eflāk** < Ar. Hadis-i kudsi (: "Sen olmasaydın, sen olmasaydın yeri göğü yaratmazdım" manasındadır).
1. 1b/10-1b/11
[=1]
- levn** < Ar. Renk.
1.+de 97a/1, 99b/2
1.+i 95b/6, 96a/10, 97b/4, 98a/12
[=6]
- levnī** < Ar. Renkle ilgili.
1.+de 98b/13
[=1]
- leyālī** < Ar. Geceler.
1. 100a/t, 94a/11
[=2]
- leyl** < Ar. Gece.
1. 100a/t, 100a/t, 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t, 135b/5, 94b/1, 94b/10, 94b/12, 94b/13, 94b/2, 94b/4, 94b/4, 94b/7, 94b/7, 95a/2, 95a/2, 95a/5, 95a/6
l.-i zibār 135b/5
[=31]
- leylek** < Far. *legleg* Leylek.
1. 106b/t
[=1]
- leyletü'l-mi' rāc** < Ar. Miraç gecesi.
1. 105b/t
[=1]
- leylī** < Ar. Gece ile ilgili.
1. 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t
- 1.+dür 99b/2
[=5]
- Lesyen** Yardımcı melek adı.
1.+dür 99b/8
[=1]
- lezzet** < Ar. Lezzet, tat.
1. 155a/9
1.+ler 142a/t
[=2]
- libās** < Ar. Elbise.
1. 141b/t, 141b/t, 141b/t, 144a/t
1. kıralığı 141b/t
[=5]
- līk** < Far. Ama, fakat.
1. 133b/6, 135b/5
[=2]
- lisān** < Ar. 1. Konuşulan dil.
1. 135b/12
1.+ına 2a/4
2. Dil, tat alma organı.
1.+da 105b/t
[=3]
- lodos** < Yun. Güneyden esen yerel rüzgar.
1. 138b/13
1. yeli 138b/13
[=2]
- lu'b** < Ar. Oyun, eğlence.
1. 132a/13
1. ile yā mekr ile 132a/13
[=2]
- luṭf** < Ar. Lütuf, bağış, nimet.
1. 135a/3, 135a/4
1. u iḥsān ol- 135a/4
1.+ı 136a/9
[=4]
- Lüd** Yer adı.
1. 158a/9
[=1]
- M-**
- mā'** < Ar. Su.
m. 104a/t, 106a/t
m.+dur 152b/6
m.+niñ 152b/6

- m.+nın evvel harfi 152b/6
[=5]
- ma'** < Ar. İle, beraber, birlikte.
m. 102a/t
[=1]
- ma' ādan** < Ar. *ma' ādin* Madenler.
m. 141b/t
m. olan yerler 141b/t
[=2]
- ma' a'l-ķible** < Ar. Kible ile birlikte.
m. 102a/t
[=1]
- ma' āş** < Ar. Yaşayış, dirlik.
m. 128a/1
[=1]
- ma' āşiret** < Ar. Topluluklar, güruhlar.
m. 146b/t
[=1]
- ma' āyış** < Ar. Geçinmeler, geçinişler.
m. 130a/9
[=1]
- mābeyn** < Ar. Haremle selamlık arasındaki oda.
m.+inde 148b/t, 72b/12, 81a/12
m.+inden 149a/11
[=4]
- ma' cūn** < Ar. Bir tür yiyecek, macun.
m.+lar 102b/t
[=1]
- Maçin** < Ar. Yer adı, Maçin.
m. 143a/t
[=1]
- ma' den** < Ar. Maden.
m.+i 95b/7, 95b/7, 96a/11,
97a/2, 97b/6, 98a/13, 99a/2, 99b/4
[=8]
- mağbūn** < Ar. Şaşkın, şaşırılmış.
m. 132a/13, 72b/10
m. kılma- 132a/13-132b/1
m. ol- Şaşırılmak 72b/10
[=4]
- mağlūb** < Ar. Yenilmiş.
m. 89b/6
[=1]
- mağrib** < Ar. 1. Batı, batı tarafı.
m. 10b/7, 110a/11, 111a/4,
125a/ş, 12a/3, 12a/9, 12b/3, 12b/4,
151a/ş, 151b/2, 152a/12, 152a/12,
156a/13, 157a/8, 159a/10, 18a/10,
18b/4, 18b/8, 26a/9, 26b/3, 32b/13,
33a/10, 39a/7, 39b/9, 40a/12, 40a/4,
46a/8, 46b/10, 48a/5, 77b/13, 77a/13,
52a/3, 53a/12, 8a/6, 61b/2, 8a/6, 53b/9,
60a/13, 61a/5, 61b/11, 6a/13, 6a/4, 6b/5,
70a/1, 70a/8, 70b/3, 78b/3, 85b/12,
86a/7
m. cānib 40a/4
m. cānibi 157a/8, 77a/13,
77b/13
m. tarafı 156a/13, 10b/7, 52a/3,
8a/6, 12b/3, 12b/4, 18a/10, 18b/4,
18b/8-18b/9, 33a/10, 39a/7, 53b/9,
61a/5, 6a/4, 6b/5, 70a/1, 70b/3, 78b/3,
86a/7, 39b/9-39b/10, 110a/11, 159a/10,
26a/9-26a/10, 40a/12, 46a/8, 46b/10,
48a/5, 53a/12, 61b/11, 6a/13, 85b/12,
8a/6, 32b/13-33a/1, 111a/4
m. tarafında ol- 12b/4, 12a/3,
12a/9, 12b/3, 60a/13, 70a/8, 26b/3-
26b/4
m. tarafından çıkup 8a/6
m. tarafından ol- 61b/2
m.+a 13b/4, 157a/4
m.+da 112b/t, 13b/4, 46b/3,
52a/2, 86a/12, 99b/4
m.+dadur 97b/6
m.+dan 111a/7, 149a/9, 33b/3,
54a/1, 97a/4, 97b/9
m.+dan yaña 54a/1
m.±dur 46b/6
m.+la 149a/10, 149a/8, 152a/11
m.+la cenūb arası 149a/8-
149a/9,152a/11
m.+la şimāl arası 149a/10-
149a/11
2. Yer adı, Afrika'nın Mısır
ötesindeki kuzey kısmı, İspanya,
Portekiz.
m. 111a/13, 13b/6, 86b/8, 26a/3,
4b/9, 4b/9, 81a/3, 8a/5, 33a/11, 85a/13,
85a/13, 34a/6, 33a/4, 46a/10, 59b/5,
69b/12, 70b/12, 73b/2, 78b/3, 83a/4,

84b/3, 86a/2, 17a/3, 17a/7, 44b/9, 46b/4, 78a/8, 86a/11-86a/12, 39a/8, 47a/11, 53a/13, 69b/8, 6b/1, 50b/4, 53a/3, 61a/7, 54a/2, 73a/11, 7b/6, 65b/1, 59a/9, 78b/4, 5b/4, 70a/3
 m. Bābil ili 50b/4
 m. etrāfı 17a/7, 44b/9, 46b/4, 78a/8, 86a/11-86a/12
 m. halkı 39a/8
 m. iklimi 26a/3, 4b/9-4b/10, 86b/8
 m. ili 4b/9, 33a/11, 34a/6, 85a/13, 81a/3, 8a/5, 111a/13, 33a/4, 46a/10, 59b/5, 69b/12, 70b/12, 73b/2, 78b/3, 83a/4, 84b/3, 86a/2
 m. pādīşāhı 47a/11, 53a/13, 69b/8, 6b/1
 m. pādīşāhı ile 7b/6
 m. pādīşāhı ile Mısr sultānı 69b/8
 m. sultānı 65b/1
 m. şāhı 59a/9, 78b/4-78b/5, 85a/13
 m. ve Barbar ili 53a/3
 m. ve maşriq vilāyetleri 61a/7
 m. ve Mısr vilāyetinde ol- 54a/2
 m. ve Rūm ili 73a/11-73a/12
 m. vilāyeti 13b/6, 17a/3, 5b/4, 70a/3
 m.+uñ 23b/9
 m.+uñ pādīşāhı 23b/9-23b/10
 3. Akşam.
 m. 109a/t
 m. vaqtından yatsu vaqtına 109a/t
 m.+dan yatsu vaqtına 109b/t
 m.+dan 109b/t
 [=214]
māh < Far. 1. Gökteki ay.
 m. 85a/5
 m. çalkoyun görünse 85a/5
 2. Yılın on iki bölümünden her biri
 m. 101a/t, 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t,

106a/t, 106b/t, 106b/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t, 109b/t, 164a/8, 36b/5, 45a/12
 m.-ı āb Ağustos ayı 103b/t, 109a/t
 m.-ı ayār Mayıs ayı 109a/t
 m.-ı azar Mart ayı 101a/t, 109a/t
 m.-ı azardan 101a/t
 m.-ı eylül 104a/t, 109b/t
 m.-ı ayyār Mayıs ayı 102a/t
 m.-ı ayyāruñ 28 günü 102a/t
 m.-ı huzirān 102b/t, 102b/t, 109a/t
 m.-ı kånūn-ı evvel Aralık ayı 105b/t
 m.-ı kånūn-ı şānī Ocak ayı 106a/t
 m.-ı nisān 101b/t, 109a/t
 m.-ı receb 164a/8
 m.-ı şubāt 106b/t, 106b/t
 m.-ı temmūz 103a/t, 109a/t
 m.-ı teşrin-i evvel Ekim ayı 104b/t, 109b/t
 m.-ı teşrin-i şānī Kasım ayı 105a/t
 m.-ı zi'l-ka'de Arabi aylardan on birinci ay. 102b/t
 [=58]
maḥal < Ar. Yer.
 m.+de 153b/10
 [=1]
Māhīn Yer adı.
 m. 45a/2, 45b/10, 77b/10, 82a/2
 m. ili 45b/10, 45a/2, 77b/10
 [=7]
maḥlūkāt < Ar. Yaratılmış şeyler, canlılar.
 m. 131b/4
 m.+dan 1b/7
 [=2]
maḥrūm/ maḥrum < Ar. Bahtsız, nasipsiz.
 m. 101a/t, 129b/1
 m. ḳal- İyilik ve ihsandan uzak olmak. 129b/1-129b/2

- m. kalma- 101a/t
[=4]
- maḥrūt** < Ar. Koni.
m. 124b/ş, 125a/ş
m.-ı āf-tāb 124b/ş
m.-ı kamer 125a/ş
m.+ı 124a/8, 124b/ş
(kamer) m.+ı içinde 124a/8
[=7]
- maḥşūl** < Ar. Ürün, verim.
m. 136a/4
m. ol- 136a/4
[=2]
- maḥşūlāt** < Ar. Elde edilen şeyler, ürünler.
m. 91b/13
[=1]
- muḥaşşāl** < Ar. Elde edilmiş.
m. 125a/ş
m.-ı kamer 125a/ş
[=2]
- maḥşūs** < Ar. Birine veya bir şeye tahsil edilmiş, hususi.
m. 114b/11
m.±dur 100a/6
[=2]
- maḥv** < Ar. Yok etme, ortadan kalkma.
m. 159b/10
m. olup git- 159b/10
[=2]
- maḥzūr** < Ar. Sakınılacak, korkulacak şey; engel, sakınca.
m. 102a/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 22a/4, 74b/9
m. ve zīden bād-ı şimāl 102b/t
m.-ı Mūsā 22a/4, 74b/9
m.+ı 140a/2
m.+ın 104b/t
[=27]
- maḥzurāt** < Ar. Yasak edilmiş olan şeyler, engeller.
m. 102b/t, 93a/8
m.-ı Mūsā 93a/8
- m.-ı Mūsā günleri 93b/4-93b/5
[=4]
- mā'il** < Ar. 1.Andıran, benzeyen, yüz tutan
m. 11b/9, 38a/9, 142a/t, 142a/t,
m.-i ḥuşūmet it (d)- 11b/9
2. Bir yana eğilmiş, eğik, eğri
124b/ş, 124b/ş, 125a/ş,
[=8]
- ma'īşe(t)** < Ar. Geçinme, geçiniş.
m. 14b/3, 19a/4, 63a/8, 73a/2, 76b/4
m. olma- 73a/2
m.+i 113a/t
[=7]
- māiyye** < Ar. Su grubu, su ile ilgili.
m.±dür 132b/7h
[=1]
- maḳām** < Ar. Kıyam edilen, durulan, durulacak yer.
m. 162b/11, 164a/4
m.-ı şerīfleri 164a/4
m.-ı şerīfesi 162b/11
[=4]
- maḳbūl** < Ar. Kabul olunmuş, beğenilen.
m. 134a/2, 151b/13
m. ol- Beğenilmek 134a/2
m. olur ise 151b/13
[=4]
- maḳrebe** < Ar. Yakınlık, hısımlık, akrabalık.
m.+lerini 57b/1
[=1]
- maḳşūd** < Ar. İstenilen şey, istek.
m. 117b/10, 121b/3
m.+ı 118a/8
m.+una 93b/2
m.+una irme- 93b/2
[=5]
- maḳtūl** < Ar. Katledilmiş, vurulmuş, öldürülmüş.
m. 138a/2, 139a/5
m. ol- 138a/2, 139a/5-139a/6
[=4]
- ma'ḳūl** < Ar. Akla uygun, akıllıca.

- m. 162a/11, 163a/10
m. ise 163a/10
[=3]
- māl** < Ar. Mal, varlık, servet.
m. 112b/t, 129b/10, 144b/t,
152b/10, 152b/9, 96b/9
m. ve çāh issi ol- 96b/9
m.+a 152b/9
m.+a ve devlete iriş- 152b/9
m.+dan 129b/10
m.+ı 129a/11, 130b/4, 135a/2
m.+ın 19b/9
m.+ını 19b/7
m.+ları 156a/8, 59a/11, 7b/8
m.+ların 84a/4
m.+larından 39b/3
m.+larını 59b/2, 60b/1
m.+larını alup 59b/2
[=23]
- māl-dār** < Ar.+Far. Mallı, malı olan,
zengin.
m. 127b/3, 95a/12
m. ol- Zengin, mal sahibi olmak
127b/3
[=3]
- mālḥūlyā** < Yun. *mālīḥulyā* Kuruntu ve
melankoli hastalığı.
m.+ya 154b/6
[=1]
- ma' lūm** < Ar. Bilinen, belli.
m. 159a/9, 75a/11, 93a/5
m. eylese 159a/9
m. ol- Bilinmek 75a/11, 93a/5
m.±dur 120a/2
m.+ıdur 131a/4
m.+uñ 121b/3
[=9]
- ma' mūr** < Ar. Bayındır, düzenli.
m. 101a/t, 156a/13, 58a/4
m. ol- Bayındır olmak 101a/t,
156a/13, 58a/4
m.+lar 80b/10
[=7]
- ma' mūrлуқ** < Ar.+Tr. Düzenlilik,
bayındırlık.
m. 41a/4
[=1]
- ma' nā** < Ar. Mana, anlam.
m. 136a/11
m.-yı muğlaқ kelāmın 136a/11
[=2]
- ma' nī** < Ar. *bkz.* ma' nā.
m. 100a/8, 67a/2
[=2]
- manşub** < Ar. *manşib* Devlet hizmeti,
makam, rütbe, derece.
m. 122a/13, 128b/7, 129b/9,
133b/12
m.-ı çāh 128b/7
m. vermek 122a/13
[=6]
- manşūr** < Ar. Üstün, galip, muzaffer.
m. 112b/t, 152a/7, 31b/12,
33a/12, 69b/11, 76a/2, 85b/1, 49a/4
m. ol- Galip, üstün olmak
112b/t, 85b/1, 49a/4
m. u muzaffer ol- 31b/12, 76a/2,
69b/11-69b/12
m. ve muzaffer 152a/7
[=15]
- mār** < Far. Yılan.
m. 143a/t
[=1]
- maraz** < Ar. Hastalık.
m. 104a/t, 113a/t, 139a/13,
143b/t, 143b/t, 158b/12, 25b/3, 42a/11,
47b/4, 52b/8, 61a/5, 69b/2, 73a/6,
79a/4, 79a/4, 88a/2
m. çoқluğu 143b/t
m.-ı vebā 139a/13, 143b/t
m.-ı vebā ve mevt 139a/13-
139b/1
m. ol- 113a/t, 52b/8, 61a/5
m.+a 113a/t, 148b/t
m.+lar 102a/t, 58a/9, 91a/10,
91a/3
[=29]
- marazlu** < Ar.+Tr. Hastalıklı.
m. 68b/12
m. ol- 68b/12
m.±dur 90a/12
[=3]

marāzu'l-nebī < Ar. Peygamber hastalığı.

m. 104a/t

m. 'aleyhi's-selām 104a/t

[=2]

ma'rifet < Ar. Herkesin yapamadığı ustalık, bilme, biliş.

m. 107b/h

m.-i esmā'-i menāzilül-ķamer

114b/1

m.+iñiz 163b/12, 163b/14,

164a/5

m.+iñiz ile 163b/12, 163b/14,

164a/5

m.+iñizle 162b/3

m.+iyle 162b/4, 163b/1

[=11]

mart < Yun. Mart ayı.

m. 101a/t, 4a/13, 92b/8

m. ve mayıs ve abril aylarında

4a/13-4b/1

m.+uñ 106b/t, 106b/t

m.+uñ ikinci günü 106b/t

[=7]

mārtis < Yun. Mart ayı.

m. 107a/t, 109a/t, 109b/t, 36b/5,

36b/6

m. ayınıñ(anıñ) hükmüni 36b/5

[=6]

ma'şiyet < Ar. Asilik, isyan, günah.

m. 38a/1

m.+te 39a/9

m.+te ol- 39a/9

[=1]

maşriķ < Ar. Doğu , doğu tarafı.

m. 110a/12, 111a/8, 125a/ş,

125a/ş, 13b/3, 149a/11, 14b/11, 151a/ş,

152a/13, 152a/13, 156a/13, 157a/8,

18a/7, 18b/1, 18b/8, 19a/1, 24a/3, 25a/7,

26a/13, 26a/6, 27a/7, 27b/1, 29a/6,

32b/11, 33a/7, 36a/4, 39a/3, 39b/7,

40a/2, 46a/13, 46b/8, 48a/5, 53b/6,

56b/3, 5b/13, 60b/12, 60b/3, 61a/7,

61b/1, 61b/5, 61b/8, 61b/9, 62a/2,

65a/12, 68a/11, 69b/7, 71b/1, 72b/3,

76b/1, 77b/9, 78a/6, 84a/5, 85b/7,

85b/9, 86a/10, 86a/5, 96a/11, 99a/4

m. begi 61b/1-61b/2

m. cānib 14b/11, 40a/2, 156a/13,
157a/8, 77b/9, 86a/10

m. çerisi 111a/8

m. çerisi içi 110a/12-110a/13

m. eķrāfi 61b/9, 62a/2, 86a/5

m. iķlimi 27b/1

m. ili 65a/12, 71b/1, 36a/4,
61b/5, 19a/1, 76b/1

m. pādışāhı 29a/6, 68a/11,
72b/3, 85b/9

m. semti 18b/8

m. semtinde ol- 18b/8

m. şāhı 48a/5

m. tarafı 18b/1, 32b/11, 33a/7,
46b/8, 53b/6, 69b/7, 78a/6, 13b/3,
18a/7, 24a/3, 25a/7, 26a/13, 26a/6,
27a/7, 39a/3, 39b/7, 46a/13, 56b/3,
5b/13, 60b/12, 85b/7, 99a/4

m. tarafından yaña 11b/12

m. tarafında ol- 18b/1

m. vilāyeti 60b/3

m. yaña 61b/8

m.+a 97b/9

m.+da 53a/8, 99a/1

m.+dadur 97b/6

m.+dan 10b/13, 12a/12, 149a/12,
157a/4, 18b/7, 33b/1, 40a/10, 46a/5,
49b/2, 53b/12, 60a/8, 6a/10, 6b/3,
70a/13, 70a/6, 78b/1, 85a/11, 61a/12

m.+dan mağrıba varınca ol-
157a/4

m.+dan taraf 33b/1

m.+dan yaña 12a/12, 46a/5,
53b/12, 60a/8, 61a/12, 70a/6, 78b/1,
85a/11

m.+dan yaña ol- 6b/3

m.+la 149a/7, 152a/13

m.+la cenüb arası 149a/7

m.+la şimāl arası 152a/13

[=147]

maţar < Ar. Yağmur.

m. 101b/t, 102a/t, 105a/t, 54b/4,
57b/12, 57b/9, 62b/1, 76a/9, 86a/8,
87b/7, 50b/8

m. ol- 57b/12

- [=12]
maṭarī < Ar. Yağmura benzer.
m. 103a/t
[=1]
mātem < Ar. *mec.* Hüzün, yas, keder.
m. 129b/9
m. donları 129b/9
[=2]
maṭlab < Ar. Maksat, istek.
m.+ı 121a/5
[=1]
māverī < Ar. *māverā* Ard, geri.
m. 142a/t
m. māzī ṭa^c am gibi 142a/t
[=2]
māyen < Ar. Ayrım, ara.
m.+i 152a/13
[=1]
mayıs < Yun. Mayıs.
m. 102a/t, 107a/t, 109a/t, 4a/13,
50b/10, 50b/9, 75a/10
[=7]
maymun < Ar. *meymūn* Maymun.
m. 143a/t
[=1]
Māzendārān < Far. Yer adı, İran'ın en
kalabalık eyaletlerinden birisidir.
m. 17a/3
m. vilāyetleri 17a/3
[=2]
māzī < Ar. Geçmiş zaman.
m. 121b/3, 142a/t
[=2]
mazlūm < Ar. Zulüm görmüş.
m.+ları 130a/10, 20b/2
[=2]
mebnī < Ar. Bina olunmuş, yapılmış,
kurulmuş.
m.±dür 2b/3
[=1]
mecāl < Ar. Güç, kuvvet, takat, fırsat.
m. 156b/9, 159a/8
m. olma- 156b/9, 159a/8
[=4]
Mecīd < Ar. Allah'ın adlarından.
Büyük, ulu.
- m.±dür 118a/6
[=1]
mecmū^c < Ar. Toplanmış, bir araya
getirilmiş şey, bütün, hepsi.
m. 1b/6, 102b/t, 104b/t, 121b/2,
48a/6, 58a/2, 59a/1, 91b/13
m. ekinler 58a/2
m.-ı esrār Sırların hepsi 121b/2
m.-ı küffār 102b/t
m.-ı küffār furtunası 104b/t
m.-ı maḥlūḳāt 1b/6
m. maḥşulāt 91b/13
m. nesne 48a/6
m. yir 59a/1-59a/2
m.+nıñ 155b/6
m.+nıñ ḳavli 155b/6
[=18]
Me'cūc < Ar. *bkz.* Ye'cūc.
m. 158b/7
[=1]
mecūsī < Ar. Ateşe tapan kimse, Mecus
dinine mensup.
m. 34a/13
[=1]
Medāyin < Ar. Eski İran'da Dicle
civarında yedi şehrin adı olup, İslam
fetihleri sırasında başkenti teşkil
ediyordu.
m.+de 18a/10, 23a/4
[=2]
medḥ < Ar. Bir kişinin iyiliklerini
söyleme, övme.
m.+üñizi 163a/16
m.+üñizi eyle- 163a/16
[=2]
Medīne < Ar. 1. Şehir.
m. 97a/4
m.-i Eşbelli 97a/4
2. Hicaz'da Hz. Muhammed'in
türbesinin bulunduğu şehir.
m. 103b/t, 158b/6
m.-i münevvere Medine şehri
158b/6
m.+ye 105b/t, 92a/8
m.+yede 159b/12
m.+yede ḳıḥṭ ol- 159b/12

[=9]
mefācān < Ar. *müfācāt* Oluverme, ansızın erişme.
 m. 110b/4, 137b/13, 14a/8, 23a/6, 28a/8, 45b/11, 47a/7, 50a/11, 56b/9, 57a/9, 61b/1, 64a/12, 70b/2, 80a/7, 82b/11, 88b/8
 m. ol- 23a/6
 m. ölümü 50a/11, 57a/9, 64a/12, 70b/2, 82b/11, 80a/7-80a/8
 m. ölümü ol- 110b/4, 61b/1
 [=25]
Mehdī < Ar. İmam-ı Mehdi.
 m. 155b/13, 157a/11, 157b/10, 157b/9, 158a/10, 158b/5
 m.+niñ 157b/1, 157b/7
 m.+niñ ol- 157b/1
 m.+niñ öñü 157b/7
 m.+yi 157a/12
 m.+yle 157b/7
 [=12]
Mehmed < Ar. Sultan Mehmed, kişi adı.
 (sultān) m. 102a/t
 [=1]
mekān < Ar. Yer, mahal.
 m. 59a/8
m. tūt- Yerleşmek, yer edinmek.
 59a/8-59a/9
 m.+ı 133a/12
 [=3]
mekātib < Ar. Mektepler, okullar.
 m. 135b/13
 [=1]
mekātibāt < Ar. *bkz.* mekātib.
 m.+a 123b/12
 m.+a inşā 123b/12
 [=2]
mekkāre < Ar. Çok mekreden, hileci.
 m. 146b/t
 m. ol- 146b/t
 [=2]
Mekke < Ar. Hicaz'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve Kabe'nin bulunduğu şehir.
 m. 102b/t, 151b/9, 157a/12, 159b/5

m.-i mükerre Mekke şehri
 151b/9
 m.+de 157a/11, 157a/12, 159a/4
 m.+den 92a/8
 m.+ye 103a/t, 157b/13, 158a/1, 23b/6
 [=14]
mekr < Ar. Hile, düzen.
 m. 132a/13, 7a/7, 81b/1
m. it (d)- Hile yapmak, oyun oynamak 81b/1
 m. ile 132a/13
 m.+inden 156b/10
 [=6]
mekşūf < Ar. Keşfolunmuş, meydana çıkarılmış.
 m. 121a/11
m. ol- Meydana çıkmak 121a/11
 [=2]
mekteb < Ar. Okul.
 m.+e 97b/13
 [=1]
mektüb < Ar. Yazılmış, mektup.
 m. 162a/8, 163b/5
 m.+umuz 163a/6
 [=3]
melāḥāde/melāḥidde < Ar. *melāḥide* Allah'ı inkar edenler, imansızlar.
 m. 18a/9
 m.+yi 8b/1
 [=2]
Melāḥame < Ar. Gönüle doğan, ilham olunan şey.
 m. 1b/1, 90a/13
 [=2]
melā'ike < Ar. Melekler.
 m. 96a/10, 97a/1, 97b/5, 98a/12, 98b/13, 99b/3
 m.-i 'ulvī 98a/12, 98b/13, 96a/10, 97a/1
 m.-i 'ulviyye 99b/3
 m.-i 'ulviyyet 97b/5
 [=12]
melāl < Ar. Usanma, sıkılma.
 m. 56a/2, 57b/11
 m.-i ednā 56a/2

- m.+a 66a/11
[=4]
- melālet** < Ar. *bkz.* melāl.
m. 35a/2, 49a/1, 87a/10, 88a/4
m. ol- 87a/10
m.+i 130a/10h
[=6]
- melāmet** < Ar. Ayıplama, kınama, azarlama.
m. 110a/13, 78b/8
[=2]
- melek** < Ar. Allah'ın nurdan yarattığı varlıklar, melek.
m. 95b/8, 96a/13, 97b/8, 98b/1, 99b/5, 99b/7
m.±dür 97a/3
m.-i Aḥmer Müslim 97b/8
m.-i meymūnu'l-esved 95b/8
m.-i Mezheb 96a/13
m.-i Yerqān 98b/1
m.-i Zūya' 99b/5
m.+leri 157b/2
[=13]
- melekūt** < Ar. Ruhların ve meleklerin alemi.
m. 151b/10
[=1]
- Melhenet** Yardımcı melek adı.
m.±dür 98b/3
[=1]
- melik** < Ar. Padişah, hükümdar.
m. 118a/6, 136a/6, 7a/11
m. katı 136a/6
m.+i 19b/12
m.+ler 128b/1, 128b/6
[=7]
- meliki'l-vehhāb** < Ar. Fazla bağışlayan hükümdar, Cenab-ı Hak.
m. 160a/9
[=1]
- melül** < Ar. Üzgün, mahzun.
m. 152b/11, 152b/11, 152b/11, 20a/3, 25a/1, 47a/2, 59a/3, 71b/2, 81b/2
m. ol- Üzülmek, kederlenmek
152b/11, 152b/11, 152b/11, 20a/3, 47a/2, 25a/1, 81b/2, 59a/3
[=17]
- memālik** < Ar. Köleler, kullar.
m. 137b/11
[=1]
- memleket** < Ar. Ülke, memleket.
m. 12a/1, 13b/10, 18a/1, 28a/12, 31b/5, 33a/3, 39a/5, 73a/6, 75b/6, 87a/2
m. tūt- Ülke fethetmek 31b/5
m.+de 137b/7, 26b/4, 28b/8
m.+i 12a/10, 155a/13, 19a/3, 60a/12, 69b/13, 6b/12
m.+inde 24b/8, 27b/5, 29a/8, 33b/8, 46b/8
m.+iñ 154a/4
m.+iñ qārār-gāhi 154a/4
m.+ler 112b/t
[=28]
- memnū'** < Ar. Menedilmiş, yasak edilmiş, yasak.
m. 105a/t
m. (olur) 105a/t
[=2]
- memnūn** < Ar. Sevinçli, razı, hoşnut.
m. 163a/17
m. ol- Hoşnut, memnun olmak
163a/17
[=2]
- me'mūl** < Ar. Ümit, beklenen.
m. ki 2a/11
[=1]
- memzūc** < Ar. Ortak.
m. 141b/t
[=1]
- men'** < Ar. Yasak etme, önleme.
m. 10a/13, 2a/11
m. it (d)- Engel olmak 10a/13
[=3]
- menāfi'** < Ar. Menfaatler, yararlar.
m. 28b/13
m.±dür 58a/11
[=2]
- menāfi' lu** < Ar.+Tr. Yararlı.
m. 86a/8
[=1]
- menāhī** < Ar. Yasaklanan şeyler, günahlar.
m. 119b/12

- [=1]
menāş < Ar. Sığınacak yer.
 m. 119a/2
 [=1]
- menāzil** < Ar. Menziller, konak yerleri.
 m. 114b/1, 115a/1, 121a/7, 123a/8, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t
 m.-i mulūk ve eşrāf ve ‘uzemāya duḡūl ve ḡacet ṭalep eylemek ve mufaşala ‘ilāc itmek, şikāra çıkmak
 123a/8-123a/9-123a/10
 m.+den 12b/1
 m.+iñ 114b/8, 115b/3, 145b/h
 m.+üñ 2b/9
 [=14]
- menāzilü’l-ķamer** < Ar. Ay’ın menzilleri, Ay’ın üzerinde hareket ettiği farzolunan noktalardan her biri.
 m. 114b/1
 [=1]
- menāzilü’l-eflāk** < Ar. Feleğin menzilleri.
 m. 115a/1
 [=1]
- mündese** < Ar. Gizlenmiş.
 m.±dür 96b/2-96b/3
 [=1]
- menfa‘at** < Ar. Fayda, yarar.
 m. 34a/11
 m. ol- 34a/11
 m.+da 34a/8
 m.+da ol- 34a/8
 [=4]
- menfa‘atlu** < Ar.+Tr. Faydalı, kazançlı
 m. 13a/10, 35b/3, 42a/3, 65b/9, 87b/6
m. gel- Yararlı olmak 35b/3
m. ol- Yararlı olmak 13a/10, 42a/3, 87b/6
 m. yağmurlar 65b/9
 m.±dur 20a/4
 [=11]
- menfa‘atsiz** < Ar.+Tr. Yararsız, faydasız.
 m. 88a/4, 88b/10, 89a/7
- m. gel-** Faydasız olmak 88a/4, 88b/10, 89a/7
 [=6]
- menfa‘atsizlik** < Ar.+Tr. Yararsız olma durumu.
 m. 20b/12-20b/13
m. ol- Faydasız bir durum oluşmak 20b/12-20b/13
 [=2]
- menfa‘atsüz** < Ar. Yararsız, faydasız.
 m. 19b/6
m. gel- Faydasız olmak 19b/6
 m.±dür 50a/1, 59b/11, 63a/4
 [=5]
- meni** < Ar. *biy.* Dölsuyu, sperma.
 m. 142b/t, 142b/t
 [=2]
- menn** < Ar. Kudret helvası.
 m. 75a/12
 [=1]
- mennān** < Ar. İyi, yardımcı.
 m. 125a/ş
 [=1]
- mennü’l-selvā** < Ar. *mec.* Kudret helvası, iyilik etme (bildircına benzer bir kuş).
 m. 75a/12
 [=1]
- men şaffe ķadd istehzafa** < Ar. “Sıra sıra dizilenler tehlikeye açık hale gelirler” anlamında bir nevi deyim.
 m. 2a/11
 [=1]
- mensüb** < Ar. Bir şeyle ilgisi bulunan.
 m. 142a/t, 142a/t, 142b/t
 m.±dur 100a/7, 115b/4, 139a/12, 139a/8, 139b/11, 139b/3, 139b/7, 140a/3, 140a/7, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 142b/t, 90b/13
 [=20]
- menşū** < Ar. Neşv eden, büyütücü.
 m. 136a/3
 m. mürşid mürebbī ol- 136a/3
 [=2]
- menzil** < Ar. Konak, menzil.
 m. 114b/10, 114b/4, 114b/7
 m.+de 96b/2

m.+e 145b/t, 146a/t, 146a/t,
146a/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t,
147a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t,
147b/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t,
148b/t, 148b/t, 148b/t, 115b/4

m.+e 148a/t, 148a/t

m.+in 116a/8, 116b/2, 119b/7

m.+inde 115b/13, 115b/6,
116a/7, 116b/12, 116b/2, 116b/6,
117a/12, 117a/3, 117a/7, 117b/13,
117b/3, 117b/8, 118a/10, 118a/5,
118b/12, 118b/3, 118b/8, 119a/4,
119a/9, 119b/2, 119b/7, 120a/1,
120a/10, 120a/5, 120b/12, 120b/2,
120b/7, 121a/3

m.+ine 122a/4, 145b/t, 145b/t,
145b/t, 146b/t, 147a/t, 147b/t, 148b/t

m.+iñ 114b/4, 115b/6, 116a/1,
116b/12, 116b/7, 117a/12, 117a/3,
117a/7, 117b/13, 117b/3, 117b/8,
118a/10, 118a/5, 118b/13, 118b/4,
118b/8, 119a/10, 119a/4, 119b/2,
120a/1, 120a/10, 120a/5, 120b/12,
120b/2, 120b/7, 121a/3

[=93]

menzile < Ar. Derece, rütbe.

m. 133a/3

m. ve mertebe 133a/3

[=2]

merāmāt < Ar. *bkz.* merrāmāt/
merremāt

m.+ına 162a/14

[=1]

merātib < Ar. Rütbeler, dereceler.

m. 118a/7

m.-i a'ālā En yüksek rütbe,
derece 118a/7

[=2]

mercimek < Far. Mercimek.

m. 66a/8, 87b/1

[=2]

merd < Ar. İnsan, adam, özü sözü
doğru.

m. 19b/8

[=1]

merdimek Baklagillerden taneleri
bezelyeye benzer bir bitki.

m. 66a/9

[=1]

merg < Far. Ölüm.

m. 14a/8, 28a/8, 56b/9

m.-i mefācān Ansızın gelen
ölüm, kalp durması 56b/9

m.-i mefācān ölümü 14a/8-14a/9,
28a/8

[=6]

mergūb < Ar. Rağbet edilmiş, istenilen.

m. 128b/4, 128b/7, 131a/10,
131a/11, 133b/13, 134b/6, 136a/6

m. düş- Rağbet etmek 128b/4,
131a/10

m. ol- Rağbet edilmek,
istenmek. 136a/6, 128b/7, 131a/11,
133b/13, 134b/6

[=14]

merih < Ar. *astr.* Dünya'dan sonra
Güneş'e en yakın olan gezegen, Mars.

m. 100a/t, 100a/t, 100a/t, 100a/t,
100a/t, 103a/t, 105b/t, 140b/t, 140b/t,
140b/t, 140b/t, 141b/t

m.+e 139b/3, 99b/8

[=14]

merkeb < Ar. Binilecek şey, binek.

m. 141b/t

m. olmak 141b/t

[=2]

merkez < Ar. Merkez.

m. 1a/4, 125a/ş

m.-i 'ağd-i zib Süsle bezenmiş
merkez 125a/ş

[=3]

merrāmāt/ merremāt < Ar. Mimari,
imaret

m. 95a/9

m. itmek 95a/9

m.+ına 163a/12

[=3]

merrih/merrih < Ar. *bkz.* merih

m. 114a/ş, 114a/ş, 134a/10,
134a/8, 141a/t, 142b/t, 155a/6, 94b/10,
94b/11, 94b/2, 94b/3, 94b/5, 95a/2,
95a/4, 97b/1, 97b/1

m. ol- 134a/10

m.+e 97a/7

- m.+ile 154b/13
m.+ile müşakelesi ol- 154b/13
m.+ler 134b/1
m.+ündür 134a/7
[=22]
- Mertebâil** Melek adı.
m. 98a/13
m. ve Mikâil 98a/13
[=2]
- mertebe** < Ar. Derece.
m. 2a/12
m.-i az‘afü’l-‘ibād Kulların en zayıfının mertebesi 2a/12
m.+si 152b/8
m.+sinden 129b/9
m.+ye 133a/3
[=5]
- mervî** < Ar. Rivayet olunan, birinden işiterek söylenen.
m.±dür 93a/10
[=1]
- Meryem** < Ar. Hz. İsa’nın annesi.
m. 101a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 74b/9, 82b/3, 82b/5
m. anamız 74b/9, 82b/3
m. ananın atası ve anası 82b/5
m.+ün 37b/4
[=13]
- meşābe** < Ar. Derece, rütbe, kadar.
m.+sindedür 154a/10, 154a/13
[=2]
- meşāliha** < Ar. İşler.
m. 98a/2, 98a/2
[=2]
- mescid** < Ar. Küçük cami, mescid.
m.+lerde 156a/6
[=1]
- meşelā** < Ar. Misal olarak, söz gelişi, örneğin.
m. 111b/6, 152b/5, 154b/3, 66a/7, 67b/12, 67b/2, 90b/9
[=7]
- mesken** < Ar. Oturulacak yer, oturulacak ev.
m.+i 151b/2
m.+leri 151b/4, 151b/5, 151b/6
[=4]
- meskūn** < Ar. İçinde insan oturan yer.
m.+iñ 132a/7
[=1]
- mesrūr** < Ar. Sevinmiş.
m. 144b/t
m. ol- Sevinmek 144b/t
[=2]
- meşakkat** < Ar. Zahmet, sıkıntı.
m. 126b/12, 71a/9
[=2]
- meş‘aleci** < Ar.+Tr. Kandil, meşale satan, tamir eden kimse.
m. 142b/t
[=1]
- meşāmm** < Ar. Koku alma duyusu.
m. 103b/t
[=1]
- meşāyih** < Ar. Şeyhler.
m. 123a/11
m. ile ihtilâf ve yakın yirlere hareket 123a/11
m.+e 123b/7
[=3]
- meşgūl** < Ar. Bir işle uğraşan, iş görmekte olan
m. 126b/4, 146b/t, 147a/t, 148a/t, 148b/t, 62b/5
m. ol- Uğraşmak, didinmek 126b/4, 146b/t, 147a/t, 148a/t, 148b/t, 62b/5
[=12]
- meşhūr** < Ar. Şöhretli, meşhur.
m. 128b/8, 134b/5, 39a/12
m. bahādır 134b/5
m. ol- Ünlü olmak 128b/8, 39a/12
m.±dur 66b/9
[=7]
- meşiyet** < Ar. İrade.
m. 155a/10
[=1]
- meşyūm** < Ar. meş‘ūm Uğursuz.
m.±dur 123a/4
[=1]
- mevādd** < Ar. Hususlar, maddeler, işler.
m. 142b/t

m.-i cengī Çengi aletleri, ilgili hususlar 142b/t

[=2]

mevāsīm < Ar. Mevsimler.

m. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t, 107a/1

[=13]

mevcūdāt < Ar. Bütün var olan şeyler, yaratılmışlar.

m. 1b/10

[=1]

meveddet < Ar. Dostluk, sevgi, sevme.

m. 163a/2

[=1]

mevlūd < Ar. (galat olarak) mevlid, dünyaya gelme, doğma.

m. 102a/t, 102b/t, 102b/t, 104a/t, 104a/t, 105b/t, 106a/t, 58b/11, 101b/t, 103b/t

m.-i Yaḥyā 58b/11

m.-i Yūnus nebī 102a/t

m.-i Hızır ‘aleyhi’s-selām 102b/t

m.-i Hüseyn 101b/t, 103b/t

m.-i İbrāhīm ‘a.s. 105b/t

m.-i Mūsā Kāzım 106a/t

m.-i Yaḥyā ‘a.s. 102b/t

m.-i Zekerıyyā 104a/t

[=19]

mevlūdū’l-nebī < Ar. Peybamberin doğuşu.

m. 104a/t

[=1]

mevsīm < Ar. Yılın dört bölümünden her biri, bir şeyin belli vakti.

m.+de 101a/t, 69a/2, 91a/3, 91a/9, 91b/2, 91b/4, 91b/7

m.+ine 90b/10

m.+lerde 91a/4

[=9]

mevt < Ar. Ölüm.

m. 112b/t, 112b/t, 112b/t, 137b/13, 138b/11, 138b/3, 139a/10, 139a/2, 139b/1, 139b/10, 140a/1, 140a/6, 140a/9, 144b/t, 144b/t, 20b/6,

32b/2, 35a/11, 36b/4, 47a/7, 47b/3, 47b/5, 47b/8, 65a/4, 9a/1

m. iriṣ- Ölüm gelmek, ölmek 139a/2

m. ol- Ölüm olmak 112b/t, 138b/11, 138b/3, 140a/1, 140a/6, 140a/9, 47b/3, 65a/4

m. ve emrāz-ı muhtelif 9a/1

m.-i cūvānān Birden gelen ölüm 36b/4

m.-i fitne 144b/t

m.-i kıtal ol- 112b/t

m.-i mefācān Birden gelen ölüm 137b/13

m.-i vebā Vebadan ölüm 144b/t

m.-i zenān Kadınlar ölümü 35a/11

m.+ine 112b/t

m.+i 110a/4, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 156a/3

[=58]

mevtü’n-nisā < Ar. Kadın ölümü.

m. 20b/6

[=1]

mevzī’ < Ar. Yer.

m.+da 159a/4, 61a/13

[=2]

meyl < Ar. Rağbet, arzu, iki taraftan birini isteme.

m. 50b/1

[=1]

meymūn < Ar. Uğurlu, bereketli, kutlu.

m. 95b/11, 95b/8, 99a/5

m. en‘ām ve ezhem 95b/11

[=4]

Meymūni’l-cinād < Ar. Melek adı.

m. 99a/5

[=1]

Meymūnu’l-esved < Ar. Melek adı.

m.±dür 95b/8

[=1]

mevye < Far. *mīve* Meyve.

m. 19a/11

m.+ler 101b/t

- m.+lerden 104b/t
[=3]
- Mezheb** < Ar. Melek adı.
m.±dür 96a/13
[=1]
- mezkür** < Ar. Adı geçmiş, anılmış.
m. 115b/11, 2b/9, 54a/2
m. âyetler 115b/11
m.+den 11b/6
m.±dur 114b/13
m.+larını 116a/5
[=7]
- mezmûm** < Ar. Yerilmiş, beğenilmemiş.
m. 123a/4
m. u meşyûm 123a/4
[=2]
- mı/mi** Soru eki.
m. 162a/10, 162a/11, 163a/7,
163a/7, 37a/7, 37a/8
[=6]
- mıkdâr** < Ar. Miktar, derece, ölçü.
m. 101a/t, 113b/6, 114a/1,
114a/2, 158b/11, 15a/7, 66a/6, 67a/4
m.+ı 6a/9
[=9]
- Mısır/Mışr** < Ar. Yer adı, Mısır şehri.
m. 103b/t, 111b/1, 12b/9, 14a/4,
19b/10, 21a/9, 27b/12, 33a/3, 38a/4,
43a/6, 46a/9, 4b/4, 54a/2, 54a/7, 54a/7,
59a/1, 61a/8, 64b/5, 69b/10, 69b/10,
69b/8, 6b/11, 70a/2, 71a/8, 71b/1,
74a/8, 7b/5, 80a/13, 81b/4, 86a/1
m. halkı 33a/3, 59a/1
m. halkı arası 33a/3
m. iklimi 38a/4-5
m. ili 14a/4, 19b/10, 21a/9,
80a/13, 86a/1, 46a/9, 4b/4, 81b/4,
111b/1, 69b/10
m. ile Bâbil ili 27b/12
m. kavmi 71b/1
m. pâdişâhı 12b/9, 43a/6, 6b/11,
7b/5
m. sulţânı 61a/8, 69b/10, 69b/11,
69b/8, 54a/7, 64b/5, 71a/8
m. sulţânı kırıl- 69b/10
m. ve Diyâr-ı Bekir ili 54a/7
- m.+da 102a/t, 138a/13, 23a/5,
25b/12, 44b/1, 9b/6
m.±dur 151b/4
[=66]
- Mışrlı** < Ar.+Tr. Mısır şehrinden olan kimse.
m. 19a/13
m. ile ʿ Arab 19a/13-19b/1
[=2]
- mîʿ de** < Ar. *miʿ de* Mide, kursak.
m. 142b/t
[=1]
- miḥnet** < Ar. Zorluk, sıkıntı, zahmet.
m. 10b/3, 39a/11, 55b/11, 5a/13,
62a/9, 89a/5
[=6]
- mihr** < Far. Sevgi.
m.+i 134b/13
[=1]
- Mikâil** < Ar. 1. Dört büyük melekten biri, Kişi adı.
m.±dür 98a/13
2. Kişi adı.
m.+iñ 163b/13
(Muştafa-yı) m.+iñ oğlu
Muḥammed 163b/13
[=3]
- mîlâd** < Ar. Doğum günü.
m. 105b/t, 16a/5, 16a/8
m.-ı ʿİsâ İsa'nın doğduğu yıl.
105b/t, 16a/5
m.-ı ʿİsâ ol- 16a/5
[=6]
- millet** < Ar. Sınıf, topluluk; bir dinde ve dilde olan topluluk.
m. 135a/5
m.+ler 44b/2
[=2]
- mîm** (م) < Ar. Osmanlı alfabesinin yirmi yedinci harfi.
m. 150a/t, 150b/8, 151a/ş,
152b/11
m.±dür 118a/5, 152b/6
[=6]
- minefşe** < Far. *benefşe* Menekşe.
m. 103a/t

[=1]
minḳār < Ar. Yırtıcı kuş gagası.
 m.+larıyla 159a/2
 [=1]
minvāl < Ar. Tarz, yol, suret, şekil.
 m. 111b/13, 151a/3, 162b/7,
 163b/9, 94a/10
 [=5]
mi' rāc < Ar. Göğe çıkma.
 m. 104b/t, 105b/t
 [=2]
mi' rācū'l-nebī < Ar. Hz. Muhammed'in
 göğe yükselmesiyle meydana gelen
 mucize.
 m. 104b/t
 m. 'aleyhi.s. 104b/t
 [=2]
miṣālī < Ar. Örnek, benzer.
 m. 132a/6, 153b/3
 m. bir cihet 153b/3
 [=3]
misk < Ar. Misk, güzel kokulu madde.
 m. 102b/t
 m.-i ' anber hoşlamak 102b/t
 [=2]
miskīn < Ar. Düşkün, zavallı, miskin.
 m. 87a/1
 [=1]
miṣl < Ar. Benzer, kat.
 m. 27a/2, 27a/3, 27a/3, 33b/11,
 40b/9, 47a/4, 54a/10, 54a/10, 62a/6,
 71a/2, 71a/2, 78b/13, 86b/11, 86b/11
 m.-i ḥayvān 27a/3, 47a/4,
 54a/10, 71a/2, 78b/13, 86b/11
 m.-i ḥayvān gibi 47a/4, 62a/6
 m.-i insān 27a/3, 54a/10, 71a/2,
 86b/11
 m.-i insān yā ḥayvān 33b/11,
 40b/9
 m.-i insān yā miṣl-i ḥayvān
 86b/11
 m.-i insān yāḥūd miṣl-i ḥayvān
 71a/2
 m.-i şahṣ 27a/2
 [=31]

miṣlū'l-'arṣ < Ar. Arşın katları.
 m. 154a/3
 [=1]
miṣli'l-eyyām < Ar. Günlerin katları.
 m. 100a/8
 [=1]
mīve < Far. bkz. meyve.
 m. 138b/10, 143b/t, 143b/t,
 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
 144a/t, 28a/4, 40b/11, 64b/1, 82a/3
 m.+ler 110b/4, 32a/3
 m.+lere 47b/10
 m.+lerinden 74b/2
 [=17]
miyāne < Far. Orta, vasat.
 m. 110b/6
 (narḥ-i) m. ol- 110b/6
 [=2]
mizāc/mizāç < Ar. Nitelik, durum, huy,
 yaratılış.
 m.+da 95b/5, 96a/9, 96b/13,
 98b/12, 99b/1, 97b/3
 m.+ı 101b/t
 [=7]
mizāclu < Ar.+Tr. Huylu, yaratılışı.
 m. 104b/t
 [=1]
mizān < Ar. astr. Terazî burcu.
 m. 114a/ş, 115a/t, 115a/t,
 118b/2, 118b/7, 122b/7, 129b/5, 129b/6,
 130a/4, 138a/10, 140b/t, 143a/t, 143b/t,
 144a/t, 144b/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
 83b/10
 m. burcu 129b/6, 122b/7-122b/8,
 83b/10
 m. burcunda ol- 118b/2, 118b/7
 m.±dur 135a/7h
 [=25]
mu'abbir < Ar. Rüya tabir eden.
 m. 134a/5
 [=1]
mu'accib < Ar. Şaşkınlık veren, hayrete
 düşüren.
 m. 127a/13
 [=1]
mu'amele < Ar. Davranma, davranış.

m. 153a/t
m. için 146a/t
m. ol- Sevilmek 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t

[=70]

muḥabbat-nāme < Ar+Far. Sevgi
mektubu, dostça mektup.

m. 153a/t

[=1]

muḥālif < Ar. Aykırılık gösteren,
uymayan, uygun gelmeyen.

m. 104b/t, 104b/t, 111a/13,
130a/7, 142a/t, 22b/8, 31b/9, 57a/11,
65a/1, 68a/5

m. meyveler 104b/t

m. yeller es- 22b/8, 31b/9-
31b/10, 57a/11, 65a/1, 104b/t, 130a/7,
68a/5

[=18]

muḥālifet < Ar. *muḥālefet* Uymama,
karşı gelme, muhalefet etme,
anlaşmazlık.

m. 7a/2, 110a/13, 18b/3

m. it (d)- Uymamak karşı
çıkılmak 18b/3

m. olup 110a/13

[=5]

Muḥalleyn Yardımcı melek adı.

m. 97b/11

m. ve Şehrūn 97b/11

[=2]

Muḥammed < Ar. 1. Hz. Peygamberin
adı.

m. 108a/t, 156a/3, 160a/10

m.+i 157b/9

2. Eserde adı geçen Muḥtafa-yı
Mīkāil'İN oğlu adlı kişi.

m.+e 163b/13

[=5]

**muḥammedü'l-nebbiyü'l-ʿArab ve'l-
ʿAcem** < Ar. İran ve Arap'ın
peygamberi Muhammed.

m. 160a/10

[=1]

muḥārebe < Ar. Savaşma, harbetme,
harp.

m. 31b/11

[=1]

muḥarrem < Ar. Muharrem ayı.

m. 107b/t, 108a/t, 108b/t,
110a/1, 110a/2, 110a/8, 110b/1,
110b/13, 110b/7, 111a/5, 111a/9,
111b/6, 112b/t, 113b/11, 149b/t, 160b/2,
29b/11, 58a/1, 77a/4, 92a/8

m. ay 110a/2, 111a/5, 160b/2,
29b/11, 92a/8

m. ayı 110b/7-110b/8,
110b/13, 111a/9

m. ayınñ hükmü 110a/1

m. ayınñ gürresi 111b/6

m. ay ol- 58a/1

m.±dür 92a/7

[=32]

muḥarremü'l-ḥarām < Ar. Muharrem
ayı.

m. 150a/t

[=1]

muḥāşara < Ar. Kuşatma.

m. 113a/t

m. olunup Kuşatılmak 113a/t

[=2]

muḥāsebāt < Ar. Hesap işleri, hesap
daireleri.

m.+iñ 122b/6

[=1]

muḥaşşıl < Ar. Kazanılmış.

m. 118b/10

m. bād 118b/10

[=2]

muḥātara < Ar. Zarar, ziyan.

m. 93a/13

m. ol- Zarar olmak 93a/13

[=2]

muḥāvif < Ar. *muḥavvif* Havf veren,
korkutan.

m. 118b/5

m. dünyāvī ve uḥrevī 118b/5-
118b/6

[=2]
muḥazzir < Ar. Tahzir eden, sakındıran.
m. 101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
102a/t, 105a/t, 106b/t
m. Mūsā ʿ a.s.105a/t
m. yevm Sakındıran gün 101b/t
[=9]
muḥīṭ < Ar. Çeviren, kuşatan.
m. 154a/6
m.±dür 155a/13
m. olan revāk 154a/6
[=3]
muḥkem < Ar. Sağlam, dayanıklı.
m. 105b/t, 146b/t, 158a/2
[=3]
muḥlik < Ar. *maḥlūk* Yaratılmış.
m. 70a/7
[=1]
muḥtaşır < Ar. *muḥtaşar* Kısa kesilmiş,
kısaltılmış, kısa.
m. 152b/2
[=1]
muḥtelif < Ar. Çeşitli, türlü, muhtelif.
m. 106b/t
m. yeller es- 106b/t
[=2]
muḥtelife < Ar. Çeşit çeşit, türlü türlü.
m. 10b/6, 16a/12, 18b/13,
23a/10, 24b/1, 29b/2, 32a/1, 33b/9,
40b/4, 44b/5, 48a/3, 48a/7, 48b/12,
4b/8, 50a/1, 72a/13, 77b/2, 77b/2,
89b/3, 9a/1
m.+niñ 155b/4
[=21]
muḥtemel < Ar. İhtimali olan, umulur,
beklenir.
m.±dür 68a/6
[=1]
muḥterem < Ar. İhtiram edilmiş,
saygıdeğer, sayın.
m. 136a/6
[=1]
muḥtesib < Ar. Belediye memuru.
m. 142b/t
[=1]

muʿīd < Ar. Bekleyici, bakıcı, memur
muallim yardımcısı.
m. 152a/7
[=1]
muḳābil < Ar. Karşı karşıya gelen,
karşılık.
m. 149a/3, 157a/9, 15a/11,
134b/3
m. ol- Karşılık gelmek 157a/9
m. olama- 134b/3
m. olma- 15a/11
m. olursa 149a/3
[=8]
Muḳaddem < Ar. 1. Önce gelen,
önceki, zamanca ileride bulunan.
m. 86b/6, 89b/8
m.±dür 81a/7, 84b/11
m. gel- 86b/6, 89b/8
2. Menzil adı.
m. 101a/t, 104a/t, 115a/t,
120b/7, 37a/1
m. menziline ol- 120b/7
[=12]
muḳaddes < Ar. Mübarek, kutsal, temiz.
m. 3a/8
m.+e 157b/11
[=2]
muḳārın < Ar. Ulaşmış.
m. 155a/1
[=1]
muḳarrab < Ar. Yakın tutulmuş, dost,
yakın.
m.±dur 154a/5
m.+iñ 154a/8
[=2]
muḳarrar < Ar. Kararlaştırılmış, kararı
verilmiş.
m.±dur 152a/8
[=1]
muḳātala < Ar. Birbirini öldürme, savaş,
vuruşma.
m. 31b/11, 33b/6, 35b/13,
64b/11
m. ol- Savaşmak 35b/13, 64b/11
m. ve muḳārebe 31b/11
[=7]

muḳayyed < Ar. Bir işe önem verip bakan.

m. 121b/2
m. olan 121b/2
[=2]

muḳayyet < Ar. *bkz.* muḳayyed.

m. 162b/1, 162b/17, 162b/8, 163a/14, 163b/9, 164a/7
m. ol- Önem vermek 162b/17, 162b/8
m. olup 162b/1, 163b/9, 164a/7, 163a/14-163a/15
[=12]

mumāna‘at < Ar. Yasaklamak.

m. 155b/4
[=1]

mūmcı < Far.+Tr. Mum satan veya yapan.

m. 142b/t
[=1]

munāfiḳ < Ar. İki yüzlü, münafık.

m. 157a/1, 159a/9
m. ol- İki yüzlü olmak. 157a/1
m.+ları 159b/2
[=3]

muntakıl < Ar. Geçen, intikal eden.

m. 15b/13, 114b/6
m. ol- Geçmek 15b/13, 114b/6
[=4]

muntazır < Ar. Gözleyen, bekleyen.

m. 153b/11
[=1]

mūr < Far. Karınca; Yoksulluk sembolü.

m. 101a/t
[=1]

murād < Ar. Maksat, amaçlanan.

m. 102a/t, 117b/5, 122b/11, 123b/7, 152a/5
m. itdükde Amaçlamak 152a/5
m.+a 131b/7
m.+a iriş- 131b/7
m.+ı 140a/1, 140a/5
m.+ım 2a/10
m.+ın 116b/4
m.+ın itmek 116b/4
m.+ına 152b/11, 152b/9, 93a/12

m.+ına ir- 152b/11, 152b/9
m.+ına irme- 93a/12
[=19]

murğ < Far. Kuş.

m. 143a/t
m.-ı dāḳıḳ 143a/t
m.+lar 102b/t
m.+lar eti 102b/t
[=3]

Mūsā < Ar. Hz. Musa Peygamber.

m. 102a/t, 105a/t, 106a/t, 93a/9, 93b/5, 103b/t, 22a/4
m. beygamber ‘aleyhi’s-selām 93a/9
m.±dur 74b/9, 93a/8
[=10]

muşāriḥat < Ar. *muşāraḥa* İş meydaında görme.

m. 96a/3
m. itmek 96a/3
[=2]

muşgā < Ar. *muşḡa* Muska.

m. 103a/t
[=1]

muşhaf < Ar. Kitap.

m.+a 161a/5
m.+a ve kitāba 161a/5
[=2]

Muştafa < Ar. Seçilmiş manasında erkek adı.

m. 1a/3, 1a/5
m.-yı Mīkāil’iñ oğlu Muḥammed 163b/13
[=3]

mustaḥrac < Ar. Çıkarılmış, bir kitaptan alınmış.

m.±dur 121a/9
[=1]

mustakbel < Ar. Gelecek, ilerideki.

m. 121b/3
m. ma‘lūmuñ ol- 121b/3
[=2]

Müşul < Ar. Yer adı.

m.+da 23b/1
[=1]

müş < Far. Fare.

- m. 143a/t
[=1]
muṭābīk < Ar. Uyan, uygun.
m.±dur 155b/6
[=1]
muṭāhhara < Ar. Mübarek, kutsal, temizlenmiş.
m.+sında 162a/5
[=1]
muṭteber < Ar. Önemli, itibarlı, saygın.
m. 24b/13, 38b/7, 50a/3, 50a/9, 61a/4
m.±dür 31a/7
[=6]
muṭtedil < Ar. Orta halde bulunan, sert olmayan.
m. 104a/t, 104a/t, 104b/t, 3b/13
m. mizāclu ṭaʿamlar 104b/t
m. ol- Sert olmamak 3b/13, 104a/t
m. ṭaʿamlar 104a/t
[=8]
mūtemes < Ar. Berdü'l-ʿacūz denilen yedi gün süren soğuk günlerden birine verilen ad, bu günlerin beşincisi.
m. 31a/12
[=1]
muṭfiyyü'l-cemr < Ar. Kocakarı soğuğunun altıncı günü.
m. 31a/13
[=1]
mutiʿ < Ar. İtaat eden, boyun eğen.
m. 6b/1
m. ol- Boyun eğmek 6b/1
[=2]
muṭmain < Ar. Gönlü kanmış, içi rahat, şüphesi yok.
m. 137a/8
m. olma- İçi rahat olmamak 137a/8
[=2]
muṭrib < Ar. Çalgı çalan, çalgıcı, şarkıcı.
m. 99a/10
m. ol- 99a/10
- m. ve ḳavvāllar ve ve münnefī ve nedīmleriñ yıldızı 99a/13-99b/1
m.+ler 99a/13
[=4]
muṭṭālīʿ < Ar. Bilgi sahibi olan, haberdâr.
m. 121a/11
m. ol- Ulaşmak, haberdar olmak 121a/11
[=2]
muṭvāfiḳ < Ar. Uygun, yerinde.
m. 101b/t, 44a/3
m. ol- Uygun, yerinde olmak 44a/3
m.±dur 100b/1
[=4]
Muvahḳar Menzil adı.
m. 101a/t, 104a/t, 115a/t, 120b/12, 37b/2, 83b/13
m. menziline ol- 120b/12
m.+lar 134a/5
[=8]
muṭvāzebet < Ar. Bir işte durmadan çalışma, devamlı uğraşma.
m. 117b/9
m. idüp 117b/9
[=2]
muṭzaffar < Ar. Üstünlük elde etmiş, yenmiş.
m. 150a/t, 152a/7, 31b/12, 33a/12, 58a/4, 69b/12, 76a/2
m. ol- Yenmek 58a/4, 33a/12
[=9]
muṭzırr < Ar. Zararlı.
m.±dur 58a/9, 9b/13
[=2]
muṭzlim < Ar. Karanlık, kara.
m.+e 97b/10
[=1]
muṭṭarīb < Ar. Sıkıntı olan, rahatsız.
m. 137b/11
m. ol- Sıkıntılanmak 137b/11
[=2]
mübīn < Ar. Hayır şerri, iyiyi ve kötüyü ayıran, ayan.

- (**furkân-ı**) **m.** Kuran-ı Kerim
102a/t
[=1]
- mübtelâ** < Ar. Düşkün, tutkun.
m. 16b/10
m. ol- Tutkun olmak 16b/10
[=2]
- mücerreb** < Ar. Tecrübe olunmuş,
denenmiş.
m. 150b/1
[=1]
- mücerred** < Ar. Temiz, halis.
m. 95a/13
[=1]
- müdâm** < Ar. Sürekli, devamlı.
m. 116b/13, 117a/5, 134b/5,
135a/11
m. it (d)- Devamlı kılmak
116b/13-117a/1
[=5]
- müdâvemet/müdâvimet** < Ar. Devam
etme, aralıksız çalışma.
m. 117b/10
m. it (d)- Devam etmek 117b/10
m.+le 117a/5, 117b/4
[=4]
- müddet** < Ar. Zaman, vakit, müddet.
m.+den 42b/6
[=1]
- müdebber** < Ar. Tedbir alınmış,
düşünce ile hareket edilmiş.
m. 135b/12
[=1]
- müderris** < Ar. Medrese dersi okutan.
m.+ler 98b/11
[=1]
- müdhill** < Ar. Dahil eden, girdiren,
sokan.
m. 136a/5
[=1]
- müenneş** < Ar. Arapça gramerde dış
olan kelime, dişil.
m. 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t
[=4]
- müeşşer** < Ar. Kendisine bir şey tesir
etmiş olan.
m.±dür 31a/10, 31a/6
[=2]
- müfessir** < Ar. Tefsir eden, açıklayan.
m. 1a/7
[=1]
- müfid** < Ar. Faydalı.
m. 21b/10
[=1]
- müfide** < Ar. Faydalı.
m. 115b/10
m.±dür 10a/2, 43b/7, 50b/11
[=4]
- müfsid** < Ar. Fesadlık eden, ara açan.
m. 20a/3
[=1]
- müftî** < Ar. Fetva veren.
m.+ler 98b/11
m.+ler ve müderrisler yıldızı
98b/11
[=1]
- mühendis** < Ar. Hendese bilen,
mühendis.
m. 129b/12, 133b/4
m. ol- 129b/12
[=3]
- mühimm** < Ar. Ehemmiyetli.
m. 149a/2, 151b/9, 95a/7,
95b/12, 97a/11
m. işler 95a/7, 95b/12
[=7]
- Mühlenet** Yardımcı melek adı.
m. 98b/3
[=1]
- mühlik** < Ar. Helak eden, öldüren;
Cenab-ı Hak.
(yâ) m.±dür 116b/9
[=1]
- mühmil** < Ar. İhmal eden, boşlayan.
m. 91b/5
[=1]
- mühre** < Far. Cam boncuk.
m. 132b/10
[=1]
- mühr-nâm** < Far. Mühürlü.
m. 135a/2
[=1]
- mükedder** < Ar. Kederli, üzüntülü,
bulanık.

- m. 89b/4
m. ol- 89b/4
[=2]
- mükemmel** < Ar. Kusursuz, eksiksiz, olgun.
m. 117a/10
m. ol- 117a/10
[=2]
- mükerrem** < Ar. Hürmete erişmiş, saygı kazanmış.
m. 150a/t, 1b/7
m. ve mufazzal kııl- Aziz ve üstün eylemek. 1b/7
[=3]
- mükerreme** < Ar. Hürmete erişmiş, saygı kazanmış, aziz.
m.+de 151b/9
m.+den 162b/3, 163b/2
[=3]
- mükfiyyü 't-ıa'an** < Ar. Kocakarı soğğunun yedinci günü.
m. 31a/13
[=1]
- mülākāt** < Ar. Buluşma, görüşme.
m. 152a/5
[=1]
- mülāzimet** < Ar. *mülāzemet* Bir yere veya kimseye sımsıkı bağlanma.
m. 116b/10, 117a/10
m. eyle- İhlasla bağlanmak
116b/10
[=3]
- mülevves** < Ar. İntizamsız, karışık.
m. 121b/1
m. olma- Karışık olmamak
121b/1
[=2]
- mülk** < Ar. 1. Mal, varlık.
m. 151b/10
2. Ülke, memleket.
m. 136a/2, 78a/3
m.-i Rüm 78a/3
m.+i 45b/12, 78a/10
m.+inde 54b/3, 59b/9
m.+ü 24a/11
m.+ünde 57a/8, 78b/11, 85a/12
[=12]
- mülük** < Ar. Melikler, hükümdarlar.
m. 123a/8, 97a/3, 98b/1, 99a/2, 99b/5, 95b/8, 96a/12-96a/13
m.-ı arziyye 95b/8, 96a/12-96a/13, 98b/1, 99a/2, 97a/3, 99b/5
m.+a 146a/t, 146a/t, 147b/t, 148b/t, 148b/t, 95b/8, 96a/12
m.+a dāhıl ol- 148b/t
m.+a dāhıl olmağ 146a/t, 148b/t
m.+a duhül itmek 146a/t
m.+a ekābire dāhıl ol- 147b/t
[=25]
- mü'min** < Ar. İman eden, mümin.
m. 159a/9, 156b/11, 158a/4, 158a/5
m. ve ve şālih kimesne 156b/11
m.+ler 158a/7
m.+ler kāfirleri kırıp 158a/7
[=7]
- mü'minīn** < Ar. İslam dinine inanmış olanlar, müminler.
m. 159b/3, 155b/10, 156a/11
[=3]
- mümteziç** < Ar. Ortak, karışık.
m.±dür 98a/11, 98a/9
[=2]
- müna'am** < Ar. Nimetlendirilmiş, refaha ulaşmış.
m.+lar 161a/4
m.+lar yüzü 161a/4
[=2]
- münāsib** < Ar. Uygun.
m. 101b/t, 101b/t, 115b/7, 116a/1, 116a/8, 116b/13, 116b/3, 116b/7, 117a/1, 117a/12, 117a/4, 117a/8, 117b/1, 117b/11, 117b/3, 117b/5, 117b/8, 118a/1, 118a/11, 118a/2, 118a/5, 118a/8, 118b/1, 118b/11, 118b/13, 118b/4, 118b/6, 118b/9, 119a/10, 119a/13, 119a/5, 119a/7, 119b/10, 119b/3, 120a/11, 120a/13, 120a/2, 120a/2, 120a/5, 120a/7, 120b/10, 120b/13, 120b/2, 120b/4, 120b/8, 121a/1, 121a/4, 121a/6, 96b/10, 121a/5
m. ol- Uygun olmak 96b/10

- m. 119b/8
[=54]
- müneccim** < Ar. Yıldızların durumlarından hüküm çıkaran, yıldızlardan fala bakan.
m. 154b/11
m.+ler 37a/6
m.+ler 37a/6
[=3]
- müneccimîn** < Ar. Müneccimler, yıldız falcıları.
m. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
[=12]
- müneccimlik** < Ar.+Tr. Müneccim olma durumu.
m. 134a/4
m. iden 134a/4
[=2]
- münevvere** < Ar. Nurlandırılmış, parlatılmış.
m.+ye 158b/6
[=1]
- münhall** < Ar. Tutulmuş.
m. 125a/ş
[=1]
- münhasıf** < Ar. Sönük, ışıksız kalan.
m. 124a/10
[=1]
- münhezim** < Ar. Yenilmiş, bozguna uğramış.
m. 101b/t, 101b/t, 113a/t, 57b/8
m. eyle- Bozguna uğratmak
57b/8
m. ol- Yenilmek, bozguna uğramak 113a/t, 101b/t
[=7]
- münhiyât** < Ar. Haberciler.
m.+dan 121a/13
[=1]
- mün'im** < Ar. Yedirip içiren.
m. 135a/1
m. ol- 135a/1
m.±dür 116a/10
- [=3]
- müntahib** < Ar. Seçmen, seçen
m. 160a/7
[=1]
- münteşir** < Ar. Duyulmuş, etrafa yayılmış.
m. 92b/2
m. ol- Duyulmak, etrafa yayılmak 92b/2
[=2]
- mürebbi** < Ar. Terbiye eden, çocuk terbiye eden.
m. 136a/3
[=1]
- mürecceb** < Ar. Mübarek, kutlu.
m. 150a/t
[=1]
- mürîd** < Ar. Bir şeyhe bağlı olan kimseler.
m.+ler 131b/7
[=1]
- mürşid** < Ar. Doğru yolu gösteren, klavuz.
m. 136a/3
[=1]
- mürüvvet** < Ar. Cömertlik, yiğitlik
m. 128b/11
m. itse gerektür 128b/11
[=2]
- mürüvvetlü** < Ar.+Tr. Cömert, yiğit.
m. 128b/9
m. düşüp 128b/9
[=2]
- müsebbit** < Ar. Sabit kılan, devamlı kılan; Cenab-ı Hak.
(yā) m.±dür 120a/6
[=1]
- müşhil** < Ar. Kolaylaştıran, bağırsakları temizleyen ilaç.
m. 101a/t, 101a/t, 102b/t, 102b/t, 103b/t, 103b/t, 123a/1, 123b/9, 3a/3
m. içmek 3a/3
m.-i şerbet içmek 123a/1, 123b/9-123b/10
m. ve 102b/t
[=13]
- müslim** < Ar. İslam dinin olan.

- m. 97b/8
[=1]
müslimān < Ar. İslam dininde olan.
m. 97b/9
m. ol- 97b/9
m.+dan 70b/12
m.+lar 22b/13, 39a/5, 92a/3
m.+lara 156a/8
m.+ları 23b/6, 93b/3
m.+lar üzeri 22b/13
[=10]
müslimānlık < Ar.+Tr. Müslümanlık, İslamiyet.
m. 111a/7
[=1]
müstağnī < Ar. Doygun.
m. 106a/t
m. ol- Doymak 106a/t
[=2]
müste‘ān < Ar. Kendisinden yardım beklenen, yardım istenen (Allah’ın sıfatlarındandır).
m. 135b/4, 2b/2
[=2]
müstevlī < Ar. İstila eden, ele geçiren, yayılmış.
m. 101a/t, 102b/t, 154b/4, 154b/8, 35a/2, 7b/8
m. ol- Yayılmak, Her tarafı kaplamak. 35a/2, 7b/8, 154b/8-154b/9, 101a/t, 102b/t
m. olup 154b/4
[=12]
müşāhede < Ar. Gözle görülen şeyler.
m.+sinden 159a/11
[=1]
müşāhid < Ar. Gören, bakan.
m. 152a/2
m. olun- 152a/2
[=2]
müşākele < Ar. Şekilce bir olma, benzeme.
m.+si 155a/1
[=1]
müşāvere < Ar. Danışma, bir iş üzerinde konuşma.
m. 162a/11, 163a/9
- m. eyleyüp 162a/11, 163a/9
[=4]
müşkil < Ar. Güç, zor, çetin.
m. 117a/13, 137a/4
m. işler 117a/13
[=3]
müşkül < Ar. *bkz.* müşkil.
m. 52a/3
m. ol- Zor olmak 52a/3
m.+i 130a/3
m.+leri 130a/2
[=4]
müşkülāt < Ar. *müşkilāt* Güçlükler, zorluklar.
m. 8a/1
m. gelecti yıl ol- 8a/1
[=2]
müşterek < Ar. Ortak.
m. 141b/t
m. ve mumzariḥ ol- 141b/t
[=2]
müşterī < Ar. 1. Yıldız adı; Sakıt, Erendiz, Jüpiter, Mars(sa’d-i ekber)
m. 100a/t, 100a/t, 100a/t, 100a/t, 100a/t, 102b/t, 114a/ş, 114a/ş, 133b/8, 133b/9, 134a/4, 140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t, 141a/t, 141b/t, 142b/t, 94b/1, 94b/11, 94b/3, 94b/7, 94b/9, 95a/2, 95a/4, 98b/10, 98b/10, 98b/8
m. yıldızı 134a/4
m.±dür 133b/10, 134a/6
m.+ye 139b/11, 98b/4, 99b/12
2. İstekli, alıcı, müşteri.
m.+lerde 134a/3
[=35]
müte‘āl < Ar. Yüksek, yüce; Tanrı’nın sıfatlarından.
m. 159a/1
[=1]
müte‘allık < Ar. Asılı, bağlı, ilgili, ilişiği olan.
m. 122b/1, 138a/2, 142a/t, 146a/t, 151b/9, 99a/6
m.±dur 100a/2, 100a/4, 114b/10, 142b/t, 142b/t, 95a/6, 95b/7, 96b/3, 97a/2, 97a/6, 97a/8, 97b/12, 97b/7,

98a/13, 98b/4, 99b/11, 99b/5, 99b/8,
99b/13, 95b/12, 96a/12

m. renkler 142a/t

[=28]

müte'alli < Ar. Taalli eden, yükselen.

m.±dür 90b/10

[=1]

müteğayyir < Ar. Değişen, bozulmuş,
bozuk.

m. 154b/3

m. olup 154b/3

[=2]

müteharrik < Ar. Hareket eden,
kıınıldayan.

m.±dür 155b/3

[=1]

müteleyyin < Ar. Yumuşak olan.

m.±dür 98a/11

[=1]

mütevelli < Ar. Birinin yerine geçen.

m. 162a/8, 163a/6

[=2]

müttahir < Ar. Allah'ın sıfatlarındandır.

(yâ) m.±dur 117a/13

[=1]

müverri < Ar. Ateş düşürücü, Şiddetini
azaltan.

m. 148b/t

m. ol- 148b/t

[=2]

müyesser < Ar. Kolay gelen, kolaylıkla
olan.

m. 37b/1

m. eyle- Kolaylıkla olmasını
sağlamak 37b/1

m.±dür 117b/4

[=3]

müzâyaka < Ar. Sıkıntı, darlık.

m.+dan 119a/2

[=1]

müzekker < Ar. Erkek.

m. 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t,
142a/t, 142a/t

[=6]

müzeyyen < Ar. Süslenmiş, süslü.

m. 126a/11

m. ol- Süslenmek 126a/11

[=2]

-N-

nâ-bedîd < Far. Görünmez, bellisiz.

n. 31a/9

n. ol- Görünmez olmak 31a/9

[=2]

nâbî < Ar. Haber veren, haberci.

n.+i 153b/6

[=2]

nâ-emîn < Ar.+Far. Güvenilir, emin
olmayan.

n. 11b/4

n. ol- Güvenilir olmamak 11b/4

[=2]

nâfi' < Ar. Faydalı, karlı.

n.±dür 101a/t, 101a/t, 104b/t,
66a/2

[=4]

nâgâh < Far. Ansızın, birdendire.

n. 157a/11, 158a/5, 87a/2

[=3]

nağme < Ar. Güzel ses, ezgi.

n.+ler 135a/11

[=1]

nâ-hakk < Far.+Ar. Haksız, boş.

n. 156a/8, 163b/9

n. yire 156a/8, 163b/9

[=4]

nañif < Ar. Zayıf, arık.

n. 2a/9

[=1]

nañnu < Ar. Biz.

n. 102a/t

[=1]

nâ-ñoş < Far. Hoşa gitmeyen,
beğenilmeyen.

n. 154b/5

n. olup 154b/5

[=2]

nañs/nañs < Ar. *nañs* Uğursuz,
bahtsızlık.

n. 101a/t, 101b/t, 102b/t, 103b/t,
104a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t,
106b/t, 10a/4, 142a/t, 142a/t, 142a/t,

15b/9, 15b/9, 22a/3, 36b/13, 58b/3,
82b/1, 95b/3, 97b/2, 98a/9
n.±dur 10a/3, 22a/2, 30a/8,
37b/1, 3a/5, 43b/9, 44a/7, 51a/3, 58a/12,
58a/13, 66b/6, 68a/2, 74b/8, 98a/9
n. gün 15b/9, 22a/3, 36b/13,
82b/1

n.-ı aşğar Merih (Mars) gezegeni
142a/t

n.-ı ekber Zühal (Satürn)
gezegeni.

10a/4, 142a/t, 15b/9, 95b/3, 97b/2

n. ile naḥs 98a/9

n. ve furtuna 106b/t

n.+nı 142a/t

[=50]

naḥsü'l-ekber < Ar. *astr.* Zühal (Satürn)
gezegeni.

n. 103b/t

[=1]

nāibe < Ar. Vekil, birinin yerine geçen.

n.+lere 153b/8

n.+leri 154a/7

[=2]

na'īm < Ar. Cennetin bir kısmı.

n. 119b/4

n. celāilik ve daḳāyık ḥuṣūlün

119b/4

[=2]

nā-kes < Far. Cimri, pinti, insaniyetsiz.

n. 127b/1, 95a/13

n. ol- Cimri olmak 127b/1

n. ve baḥīl ol- 95a/13

[=4]

nāḳıs < Ar. Noksan, eksik, tam
olmayan.

n. 128a/5

n. olmayınca 128a/5

[=2]

nāḳız < Ar. Kötülükten kurtarıcı.

n. 146b/t

n. ol- 146b/t

[=2]

naḳīb < Ar. Bir kavmin reisi veya bir
tekkede şeyhin yardımcısı.

n. 155a/5

n.+ler 154a/10

n.+ler gibi 154a/10

[=3]

naḳḳāş < Ar. Süsleme sanatkarı.

n. 142b/t

[=1]

naḳḳāş-çin < Ar.+Far. Duvar nakışları,
süs derleyen.

n. 137a/6

[=1]

naḳl < Ar. Taşıma, aktarma.

n. 102a/t, 121b/11, 2a/9

n. itmek Taşımak 121b/11, 2a/9

[=5]

naḳli'l-Ḳa'be < Ar. Kabe'nin taşınması.

n. 102a/t

[=1]

naḳş < Ar. Noksan, eksiklik.

n. 112b/t

n-i zāhir ol- 112b/t

naḳş < Ar. Nakış, resim.

n.+ını 137a/6

[=1]

na' l-bend < Ar.+Far. Nalbant.

n. 142b/t

[=1]

nām < Far. İsim, ad, ün.

n. 151b/1

n.-ı kitāb 151b/1-151b/2

n.+ına 157a/13

[=3]

namāz < Far. Namaz.

n. 109a/t, 157b/8, 94b/1, 94b/12,

94b/6, 94b/9, 95a/2, 95a/5

n. zamānı ol- 157b/8-157b/9

n.+dan 157b/10, 66a/13

n.+dan fāriğ olduğdan sonra

157b/10-157b/11

n.+dan sonra 66a/13

n.+ından 67a/7-67a/8

n.+ı 152b/11

n.+ına 109a/t

[=16]

nām-dār < Far. Şöhretli.

n. 19a/13

n. begler Şöhretli beyler 19a/13

[=2]
nā-murād < Far. Muradına erişememiş.
n. 89a/7
n. ol- Muradına erememek 89a/7
[=2]
nāmūs < Ar. Ar, edep, haya, ırz.
n. 135b/2
[=1]
nā-mubārek < Far.+Ar. Uğursuz,
meymenetsiz.
n. 148a/t
n. ol- Uğursuz olmak 148a/t
[=2]
nā-pāyidār < Far. Sebatsız, kararsız,
süreksiz.
n. 136b/9
[=1]
nār < Far. Nar ağacı ve meyvesi
(*Punica granatum*).
n. 104b/t, 3a/4,
[=2]
nār < Ar. Ateş.
n. 116a/5, 145b/t, 146a/t, 146b/t,
146b/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t, 148a/t,
148a/t, 148a/t, 148b/t, 148b/t, 148b/t,
148b/t, 96b/5
n.-ı necāt Kurtuluş odu, ateşi
116a/5, 145b/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t,
147a/t, 147b/t, 148b/t, 148a/t, 148a/t,
148a/t, 148b/t, 148b/t, 96b/5
n.-ı necātı işlemek 148b/t
n.-ı necātın eyle- 147b/t
n.-ı necāt ve ʔılsımāt gibi bağ
dikmek ve zirāʿat itmek ve bünyād
bırakmak 96b/5-96b/6
n.+ıñ 142b/t, 142b/t
[=35]
nā-raṭb < Far. *mec.* Yumuşak hafif
olmayan, sert.
n. 15b/6
n. ol- 15b/6
[=2]
nārdenk < Far. Nar, erik, kızılıçık elma
gibi meyvalardan çıkarılan ekşimsi
pekmez.
n.+den 102b/t

[=1]
nārdenklü < Far.+Tr. İçinde nar, erik,
kızılıçık elma gibi meyvalardan çıkarılan
ekşimsi pekmez olan.
n. 103b/t
n. şurbalar 103b/t
[=2]
nā-resīde < Far. Büluğa ermemiş.
n. 160b/13
n. oğlan yüzü 160b/13
[=2]
narḥ < Far. Nark, çarşıda, pazarda
satılan şeyler için resmî makalarca
gösterilen fiat, ücret.
n. 110b/6, 139b/5, 143b/t,
143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144b/t,
144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t,
17b/8, 40a/11, 41a/5, 56a/11, 75b/8
n.-ı miyāne ol- 110b/6
[=24]
nārī < Ar. Ateşle ilgili.
n. 101a/t
[=1]
nāriyye < Ar. Ateşle ilgili.
n.±dür 125b/1h, 128a/11h,
130b/10
[=3]
nās < Ar. İnsanlar, halk.
n. 6b/13, 89b/5, 8b/13
n. ve ḥayvān gün 6b/13
n.+a 118a/12
n.+da 27b/7
[=6]
Naşārā < Ar. Hristiyanlar.
n. 101a/t, 102a/t, 105a/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 37b/3, 37b/6
n. kavmi 102a/t, 105a/t, 37b/3,
37b/6
[=13]
naşīr < Ar. Yardımcı.
n. 162a/8
n. eyle- Yardımcı kılmak 162a/8
[=2]

Naşra Menzil adı, menâzil-i kamerden iki yıldız ki ehl-i nücüm “enfülesed” der.

n. 103a/t, 117a/7, 145a/t, 146a/t, 66b/12

n. menziline ol- 117a/7
[=6]

Naşrâniyyet < Ar. Hristiyanlık.

n. 141b/t
n. libâs aklığı 141b/t
[=2]

naşar < Ar. Bakış, Bakma.

n. 103b/t, 113b/9, 123b/7, 125b/8, 133a/5, 149b/h, 152b/5, 152b/7, 160b/12, 160b/2, 160b/5, 160b/7, 160b/8, 161a/3, 161a/4, 161a/6, 161a/7, 161a/8, 2a/10, 2a/12, 59a/2, 66a/13, 152a/9

n. eyle- Bakmak 113b/9, 160b/12, 160b/5, 160b/7, 160b/8, 161a/6, 161a/3, 161a/7, 161a/8, 66a/13

n. gör- 125b/8
n.-ı Mūsî 103b/t

n. it (d)- Bakmak 152b/5, 152b/7, 161a/4, 59a/2

n. iden 2a/10
n. iden ‘azizlerüñ ilţâf-ı kereminden 2a/10

n. itme- 2a/12

n. kııl- Bak 160b/2

n. olun- Bakılmak 149b/h, 152a/9

[=45]

nâzır/ nazır < Ar. 1. Nazar eden, bakan.

n. 123b/1, 134b/10,
n. olmağ 123b/1

2. Vekil, bakan.

n. 162a/7, 163a/6, 163b/7
n. eyle- 163a/6

n. ol- 163b/7

n. ve sipâhîler ağası 162a/7
[=9]

nâzile < Ar. Bela, sıkıntı.

n. 15b/6
[=1]

nâzile < Ar. Nezle.

n. 105b/t

n. zükâm ve balgam 105b/t
[=2]

nażm < Ar. Vezinli, kafiyeli söz, şiir.

n. 126a/4, 127a/2, 127b/6, 128a/9, 128b/12, 129b/2, 130a/2, 130b/7, 131a/10, 132a/1, 132b/4, 133a/7
[=12]

ne 1. Ne, hangi şey (soru zamiri).

n. 100a/4, 100a/8, 2b/5, 135b/3, 158b/1, 155b/4

n.±dür 152b/7, 156a/2

n. işlemek ve neden şakınmağ 2b/5-2b/6

n. kim Her ne, nekadardır 127a/8

n. ol- 135b/3, 158b/1

n. tekellüm kıılup 155b/4-155b/5
n.+den 113b/4, 2b/5

n.+ydüğün Ne olduğu 130b/5

n.+ye 126b/7, 134b/13, 137a/8, 141b/t, 81b/1, 135a/6

n.+ye delîl it (d)- 141b/t

n.+yle 159b/4

2. Hangi (soru sıfatı).

n. 100a/2, 102a/t, 102b/t, 106a/t, 111b/6, 113b/3, 113b/5, 113b/6, 114a/2, 115b/1, 115b/2, 115b/3, 121b/3, 129b/13, 136a/8, 137a/13, 139a/7, 141a/t, 141a/t, 141a/t 145b/h, 152b/4, 153b/11, 155a/11, 155a/11, 155a/11, 155b/2, 155b/3, 155b/5, 156a/12, 156b/8, 162a/12, 163a/11 2b/10, 2b/4, 36b/12, 39b/1, 44a/2, 50b/13, 50b/13, 58b/2, 62b/9, 66a/9, 68a/4, 75b/7, 82b/1, 92b/5, 92b/7, 93b/1, 99a/11, 99a/11, 99b/11, 99b/13, 99b/9

n. ‘amel 100a/2-100a/3, 102a/t , 99b/13, 99b/11, 99b/9

n. burc 137a/13

n. cānib 155b/3

n. cānibden memāni‘at kııl- 155b/3

n. cānibe da‘vet 155b/3

n. fermān 155b/2

n. fermāni ile müteharrik 155b/2-155b/3

n. fi' il işlemek 145b/h
n. fi' il itmek 113b/3
n. gün 115b/3, 92b/5, 92b/7
n. güne geldiği 2b/4
n. gün 111b/6
n. kadar akçe 162a/12, 163a/11
n. kadar zamān 141a/t, 141a/t
n. kadar zamānda devr itdüğü
141a/t
n. kadar zamānda kaç' itdüğü
141a/t
n. kavle kâil 155b/5
n. semte sâlik 155b/2
n. taraf 39b/1
3. Soru zarfı.
n. kadar 10a/3, 115b/2, 126b/9,
141a/t
n. kadar hareket itdüğü 141a/t
n. ki 77b/10
n. miqdâr 113b/6
n. miqdâr ol- 114a/2
n. vaktın 113b/5, 115b/1
4. Ne...ne (Karşılaştırma edatı).
n. 'ilm-i tıbbda ve ne 'ilm-i
tabi' atda ve ne hōd 155a/11
n. zâhid ve ne fâsık ol- 99a/11
[=105]
ne' âyim < Ar. 1. Menzil adı, menâzil-i
kamerden dört nurlu yıldızın adı.
n. 102b/t, 105b/t, 115a/t, 119b/2,
145a/t, 147b/t, 58b/10, 16a/8,
n. menziline ol- 119b/2
2. Deve kuşları.
n. 26b/9, 43a/12, 87b/12, 56a/10
[=13]
nebât < Ar. Bitki.
n. 126a/12, 128a/13, 129a/4,
14a/12, 17a/6
n.+dan 126b/1
[=6]
nebâtât < Ar. Bitkiler.
n. 125b/7, 70b/10, 11b/9, 1b/6,
38b/11, 44a/10, 53a/11, 55b/10, 68b/11,
9a/4, 9b/2
n. ol- 68b/11

n. ve hayvanât birle 1b/6
n.+ı 158b/9
[=17]
nebeviyye < Ar. Peygambere ait, onunla
ilgili.
n.+den 149b/h
[=1]
nebi < Ar. Peygamber.
n. 102a/t, 102b/t, 103b/t, 104a/t,
104a/t, 104b/t, 160a/10, 51a/2, 58b/9,
59a/4
[=10]
necât < Ar. Kurtuluş.
n. 116a/5, 135b/6, 145b/t,
146a/t, 146b/t, 96b/5
n.+ı 148b/t
n.+ın 146b/t, 147a/t, 147b/t,
147b/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148b/t,
148b/t, 148b/t
[=17]
necm < Ar. Yıldız.
n. 101b/t, 101b/t, 102a/t, 104a/t,
106b/t, 149a/6, 43b/11, 44a/6, 51a/12,
58b/1, 66b/12
n.-i Kâlb 102a/t, 51a/12
n.-i sa'd 66b/12
n.-i semâk 43b/11
n.-i şüle 58b/1
n.-i Tebâz 101b/t
n.-i Cebhe 106b/t
n.-i şarfâ 104a/t
n.-i Zübne 106b/t
[=20]
necmü'l-gafer < Ar. Yıldız adı.
n. 101b/t, 44a/6
[=2]
nedeñlü Nekadar.
n. 158b/3
[=1]
nedim < Ar. Sohbet arkadaşı.
n.+leriñ 99b/1
[=1]
nefâd < Ar. Bitme, tükenme.
n. 115b/10
n.-ı aḥkâm 115b/10

- n.-ı aḥkām ve umūr-ı müfīde
115b/10
[=3]
- nefer** < Ar. Bir adam, tek kişi.
n. 151b/7
[=1]
- nefes** < Ar. Soluk.
n. 134a/8, 135b/10, 137a/8
n.+de 133a/11
[=4]
- nefret** < Ar. Tiksinme, iğrenme.
n. 78a/4
[=1]
- nefrīn** < Far. İlenç, lanet okuma.
n. 78b/8
[=1]
- nefs** < Ar. Ruh, can, insanın yeme ve içme gibi ihtiyaçları.
n.+ine 152b/10
[=1]
- nehār** < Ar. Gündüz.
n. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t,
103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t,
105b/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 16a/1,
51a/7, 58b/5, 58b/6
n.+a 142a/t
n.+a mensüb 142a/t
[=19]
- nehārī** < Ar. Gündüzle ilgili, gündüzcü.
n. 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t
[=4]
- neheng** < Far. *zool.* Timsah.
n. 143a/t
[=1]
- nehy** < Ar. Yasak etme, menetme.
n.±dür 10a/1
n.-i müşhil 101a/t
[=2]
- neke** Neye, niye
n. 122b/1
[=1]
- neket** < Ar. Şanssızlık.
n. 12a/1
[=1]
- nem** < Far. Nem, hafif ıslaklık.
n. 59a/2, 59a/3
[=2]
- némr/nemr** < Ar. *nimr* Kaplan.
n. 87a/7, 78a/9
[=2]
- Nemrud** < Ar. *Nemrūd* Babil'in kurucusu denilen hükümdar.
n. 101b/t
[=1]
- neng** Nesne, şey, mal, eşya.
n. 2b/8
n. gibi 2b/8
[=2]
- nerre** < Far. Erkek.
n. 134b/1
n. dīvler 134b/1
[=2]
- nerede** Nerede.
n. 43a/13
[=1]
- nesil** < Ar. *nesl* Nesil, kuşak.
n. 138a/3
n.+i 132b/3, 133a/8, 133a/8,
137b/5
n.+iñ 132b/4
[=6]
- nesne/nésne** Şey, şekil.
n. 12b/6, 127b/13, 141b/t,
142a/t, 143a/t, 154a/12, 159b/9, 15b/5,
16a/2, 17a/9, 33b/5, 40b/2, 46b/13,
48a/6, 54a/4, 61b/13, 62a/6, 6b/8,
70b/7, 78b/13, 78b/7, 86b/2, 90a/8
n. ki 141b/t
n.+den 66a/6
n.±dür 30b/6, 30b/8
n.+ler 138a/5, 40a/6, 41a/8,
43b/6, 71b/7, 82a/11, 87a/5
n.+lerden 101b/t, 101b/t,
122b/12, 43b/8, 77b/11, 91a/5, 91a/6,
91b/10
n.+lere 98a/3
n.+niñ 117a/9, 130a/4
n.+nüñ 113a/t, 141b/t, 141b/t,
141b/t, 141b/t, 141b/t, 31a/7
[=52]
- neşv** < Ar. Canlının büyümesi, boy atması.
n. 132b/12

n. ü nemā Yetişip
büyüme132b/12
n. ü nemā tıttup132b/12
[=3]

nev^c < Ar. Tür, çeşit.
n. 153a/t, 91a/1
[=1]

nevāhī < Ar. Taraflar, yanlar, bucaklar.
n. 151b/4, 54a/6
n.-i Mışr 151b/4
n.-i şark ili 54a/6
[=4]

nevāl < Ar. Yiyecek, içecek.
n.+e 6b/9
[=1]

nev'aris < Yun. Kasım ayı.
n. 9b/11
[=1]

nevm < Ar. Uyku.
n. 105a/t, 105b/t
[=2]

nevres < Far. Yeni yetişen.
n. 151a/ř
[=1]

nev-rūz < Far. Yeni gūn, ilkbahar
başlangıcı, nevrız.
n. 101a/t, 139a/12, 139a/8,
139b/11, 139b/3, 139b/7, 140a/3,
140a/7, 37a/5, 92b/7, 92b/8, 93a/4
n.-ı sulṭānī Sultan Celalüddin
Melikşah'ın takvimindeki nevrız.
101a/t, 139a/12, 139a/8, 139b/11,
139b/3, 139b/7, 140a/3, 140a/7, 37a/5,
92b/7
n.-ı sulṭānī didükleri 37a/5
n.+(un) 139a/7
n.±dur 92a/4, 92a/5
n.+ınuñ 100b/1
n.+udur 100b/3
[=28]

nev'urs < Yun. *bkz.* nev'aris.
n. 107a/t, 109b/t
[=2]

ney-zen < Far. Ney çalan.
n. 142b/t
[=1]

nezle < Ar. *bkz.* nāzile.
n. 48a/8
[=1]

nışf < Ar. Yarı, yarım.
n. 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t
n. daķıķa 141a/t
n. gūn 141a/t
n.+ına 13a/9
n.+ında 122b/12
[=8]

nice çok, hayli, bir çok, nice
n. 104a/t, 111b/1, 132b/6,
136a/7, 136b/6, 22b/5, 25a/1, 39b/3,
45a/11, 61a/1, 61a/6, 61a/8, 80a/12,
86a/6, 89a/12, 8a/7
n. başlar 61a/6
n. havāccılar 89a/12
n. iķlim 80a/12
n. işler 136a/7
n. kimesneler 39b/3
n. kişiler 86a/6
n. kōyler 8a/7
n. kōyler ve şehirleri 61a/1
n. şehirleri ve diyārları 22b/5-
22b/6
n. şehrler 61a/8
n. ulu, kiçi kimesneler 45a/11
n. vīrān şehr 25a/1-25a/2
n. yerler 104a/t
n.±dür 133b/10, 135b/11
n.+ler 132b/3, 17a/2, 53b/1
n.+leri 15a/11, 15a/11
n.+leriñ 130a/1
n.+leriñ müşkülleri 130a/1-
130a/2
n.+lerūn 46b/5
n.+lerūn bařı 46b/5
n.+lerūñ 133b/12
n.+lerūñ derdide dermān kıl-
133b/12
n.+si 131b/11, 46b/5
n.+sūnūñ 126b/13
[=45]

nie *krş.* Nice.
n. 129b/11, 129b/9, 149a/5,
159a/12, 27a/4, 29a/8, 2a/6, 74a/5,
75b/12, 76a/4, 86b/12

- n. gün 159a/12
n. ʿimāretler 27a/4
n. kimesneler 76a/4
n. kişiler 86b/12
n. şahs 75b/12-75b/13
n. şehir 74a/5
n. şehirler 29a/8
n. şehirler, ʿalʿalar 129b/11
n.+ler 135a/6, 136a/9, 73a/6
2. Nasıl.
n. toğduğunu 149a/5
[=23]
- nigāh** < Far. Bakma, bakış.
n. 121b/11
n.-ı bağ 121b/11
[=2]
- nihāyet** < Ar. Sonsuz, aşırı, fazla.
n. 81a/4
n.+e 112b/t
n.+e ol- 112b/t
[=3]
- nihāyetsiz** < Ar.+Tr. Sonsuz, bitmek tükenmek bilmez.
n. 16b/4, 28a/6, 3b/7, 46b/3
n. ol- Sonsuz olmak 8a/6, 46b/3
[=6]
- nikāh** < Ar. Nikah.
n. 123b/4, 144a/t, 146a/t
n. rızāʿ ve dizlere ʿilāc 123b/4-123b/5
n. itmek 146a/t
n.+dan 122a/11
[=6]
- nikāhlan-** <Ar.+Tr Nikahlanmak.
n.-a 158b/3
[=1]
- nik-nāmlık** < Far. İyi adlı, iyi ünlü olma durumu.
n. 120b/9
[=1]
- Nīl** < Ar. Mısır'dan geçen, Akdeniz'e dökülen meşhur nehir.
n. 102a/t, 102b/t, 102b/t, 104a/t, 104a/t, 106a/t, 158b/8, 159b/12, 24b/2, 59a/3, 73a/12, 74a/7, 74b/6, 82b/7
- n. ırmağı anadan çıkup 159b/12-159b/13
n. ırmağı 159b/12
n.-i mubārek 102a/t, 103b/t, 104a/t, 74b/6
n. şuyı 24b/2, 73a/12, 74a/7
n.+de 9a/9
n.+e 58b/4
[=25]
- nīlūfer** < Far. Nilüfer.
n. 103a/t
[=1]
- niʿmet** < Ar. Yiyecek, içecek, azık.
n. 11a/10, 129a/7, 135a/1, 143b/t, 144b/t, 144b/t, 14b/5, 17b/9, 18a/11, 18b/10, 21a/9, 21b/6, 24a/10, 24b/11, 25a/5, 28a/13, 28a/4, 29a/3, 31b/9, 32a/11, 34a/7, 34b/10, 35b/7, 37b/8, 38a/10, 38b/12, 3b/5, 40a/11, 41a/1, 41a/9, 49b/4, 4a/1, 53b/2, 54b/5, 57b/6, 59b/10, 5b/1, 62b/8, 65b/4, 68b/10, 6b/6, 70a/11, 71b/7, 7a/13, 7b/5, 86a/1, 88a/6, 89a/2
n. ekin ve şular 32a/11
n. ğille ve hurma 14b/5
n.-i hayr 144b/t, 144b/t
n. ol- 21b/6
n.+e 129a/12
n.+ler 101a/t, 116a/11, 144b/t, 44a/10
n.+leri 127a/10, 127a/9
[=60]
- nīrān** < Ar. Aydınlıklar, ışıklar.
n. 104a/t
[=1]
- nisā** < Ar. *nisāʿ* Kadın.
n. 125b/10, 129a/10, 20b/6
n.+da 138b/11
n.+ya 122b/1, 122b/11
n.+ya dāhīl olmak 122b/1, 122b/11
[=8]
- nīsān** < Ar. (<Süryanice) Nisan ayı.
n. 101b/t, 107a/t, 109a/t, 22b/3, 43b/1, 67b/8, 90b/12, 90b/4, 92b/10
n. ayı 67b/8, 92b/10

- n.±dur 101b/t
n.+iñ 93b/6
n.+iñ üçüncü yigirminci günü
93b/6
[=14]
- nisbet** < Ar. Münasebet, ilgi, kıyas.
n. 106a/t
[=1]
- nisvān** < Ar. Kadınlar.
n. 76a/10
n. tāi'fesi 76a/10
[=2]
- nisyān** < Ar. Unutma.
n. 101b/t
n. içinde 101b/t
[=2]
- nişān** < Far. Nişan, iz, belirti, alamet.
n. 50b/6, 54a/1, 69a/9, 71b/6
n.+ı 130a/7, 156a/2
n.+lar 58a/1
[=7]
- nişānde** < Far. Nişan, hedef olarak
dikilmiş şey.
n. 130b/2
[=1]
- nişāt** < Ar. Neşe, neşelilik, sevinç,
çoşku, şevk.
n.+ıla 135a/9
[=1]
- nitekim** Sonuç olarak anlamında zarf.
n. 127a/3, 1b/7
[=2]
- niyet** < Ar. Niyet, maksat.
n.+imizi 164a/7
[=1]
- noḥud** < Far. Nohut.
n. 66a/8
[=1]
- noḫsān** < Ar. Eksik, kusur, hata.
n. 102a/t, 102b/t
n.-ı āb-ı ez-dıraḥt Ağaçtan suyun
eksilmesi 102a/t
n.+dan 130b/2
n.+ına 2a/12
[=5]
- Nūḥ** < Ar. Hz. Nuh Peygamber.
n. 101b/t, 101b/t, 102a/t, 141b/t
n. 'aleyhi's-selām 101b/t
n. beygamber 101b/t
n. şarābı 141b/t
[=7]
- nuḫabā / naḫabā** < Ar. Nakipler.
n. 151b/10, 151b/2, 155b/1
[=3]
- nuḫūş** < Ar. Nakışlar, resimler.
n. 122a/6
n.-ı ziyet 122a/6
[=2]
- nun/nūn** (ن) < Ar. Osmanlı
alfabesininm yirmi sekizinci harfi.
n. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 150a/t, 150b/8,
151a/ş, 151a/ş, 152b/11
n.±dur 118a/11
[=63]
- nūr** < Ar. Işık, ziya, nur.
n. 118a/11, 124a/5, 125a/ş, 6a/9
n.-ı şems 124a/5, 125a/ş
[=6]
- nuşret** < Ar. Üstünlük, başarı.
n. 152b/10, 54a/7, 57b/7, 76a/6,
82a/5
n. bul- Üstün gelmek 152b/10,
57b/7, 76a/6
n. ol- Üstün olmak 54a/7
[=9]
- nuşretlü** < Ar.+Tr. Başarılı.
n. 152b/8
n. ol- Başarılı olmak 152b/8
[=2]
- nūş** < Far. Safa, işret
n. 132a/8, 66a/1
n. ve nümā 132a/8

[=3]
nūṣ-dār < Far. Panzehir.
n. 132b/11
n. ol- 132b/11
[=2]
nübüvvet < Ar. Nebilik, peygamberlik.
n. 155a/12
[=1]
Nücārā Yer adı.
n. 160a/4
[=1]
nücebā < Ar. Nesli pak olan kimseler.
n. 151b/11, 151b/3
[=2]
nücūm < Ar. Yıldızlar.
n. 2a/3
n.+da 155a/12
n.+ı 107b/h
n.+ın 149b/h
[=4]
nücūmī < Ar. Yıldızlarla ilgili.
n. 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t
[=24]
nümā < Ar. *nemā* Artma, büyüme.
n. 132a/8
[=1]
nüşura/nüşre < Ar. Muska, efsun, büyü.
n. 160a/7
[=1]
nüzl < Ar. 1.Konak yeri.
n. 104b/t
n.-ı güneş 104b/t
2. Aşağı inme.
n. 101b/t
n.-i İncil 101b/t
[=4]
nüzül < Ar. İnme, vahy olma.
n. 102a/t
n-ı furqān-ı mübīn 102a/t
[=2]

-O-

o 1. O işaret sıfatı *krş.* Ol.
o. 127a/3, 134a/12, 135a/11
o. göz 127a/3
o. kişi 135a/11
o. şahs 134a/12
2. O işaret zamiri.
o. 133b/4
[=7]
ocağ Ateş
o. 3b/9
o. hastalıklar 3b/9
[=2]
oçağ Ocak, yurt.
o. 83a/12
o. oğlanlar kırıl- 83a/12
[=2]
od 1. Od, ateş.
o. 8a/8, 13b/8, 13b/9, 19b/13,
20a/1, 28a/1, 34b/2, 41a/11, 55a/8,
63a/2, 71b/13, 79b/12, 87b/13, 88a/1,
95a/10, 24b/4, 71a/13, 81a/5
o. düş- Ateş düşmek, felaket
olmak 34b/2, 41a/11, 79b/12
o. düşdüğü 71b/13, 8a/8
o. hükmü 87b/13
o. işlerini görmek 95a/10
o. ziyān ol- 81a/5
o.+dan 18a/1, 28a/2
o.+ına 128b/5
2. Ot, ilaç.
o. 102b/t, 104a/t
o. içmek 104a/t
o. içmek ve kuşmak ve teferrüç
kılup gezmek sular kenārında oturmak
104a/t
[=33]
oda Oda, evin bölümleri, sığınacak yer.
o.+lar 162a/10, 163a/7
[=2]
oğlak Oğlak.
o. 102b/t, 103b/t, 114a/ş, 66a/1
o. eti 102b/t, 103b/t
[=6]
oğlan Çocuk, evlat.

o. 110a/4, 160b/13, 160b/5, 160b/9, 24b/4, 42b/4, 45b/6, 63a/7, 73a/4, 82b/12, 87a/12, 95a/12, 96a/4, 96b/8, 97a/12, 97b/13, 98a/4, 99a/10

o. bırağ- Çocuk düşürmek 24b/4

o. düşür- Çocuk düşürmek 63a/7, 82b/12, 87a/12

o.+dan 129b/1

o.+lar 35a/12, 4a/9, 83a/12

o.+larda 47b/4

o.+ları 126b/2

o.+larını 44b/6

o.+larını düşür- 44b/6

o.+larının şazlığı 130a/10

[=31]

oğlancık (ğ) Küçük çocuk, bebek

o. 123b/4

o. südüni kesmek 123b/4

o.+ı 122a/1

o.+ı südden kesmek 122a/1

o.+lar 140a/4, 144b/t, 24a/8, 29b/5, 45a/8, 4a/7

o.+lara 54b/10

o.+larda 113a/t, 140a/1, 140a/9,

84a/12

o.+lar hasteligi ve ölümü 45a/8

o.+lar hasteligi 29b/5

o.+lar mevti 144b/t

o.+lar ölümü 24a/8

[=19]

oğ(u)l Erkek çocuk.

o. 96b/9

o.+ı 101a/t, 126b/13, 128a/10,

128a/8, 128b/12, 128b/13, 129b/2,

129b/3, 129b/4, 130b/5, 131b/13,

133a/6, 158b/3, 37a/12, 76a/6

o.+ı kızılı olmayan 101a/t

o.+lar 156a/5

o.+u 163b/13

o.+una 139a/2

[=20]

oğullu Erkek çocuk sahibi.

o. 132b/3

o. kızılı ol- 132b/3

[=2]

oğ Ok.

o. 102a/t, 123a/6, 96a/1

o. atmak 102a/t, 123a/6-123a/7, 96a/1

[=6]

oğu- *krş.* *oğu-* Okumak, kıraat etmek.

o. 160b/10

o.-mıyanı 162b/18

o.-yalar 162b/16

o.-yan 162b/18

o.-yan adam 162b/18

o.-yanlara 163a/11

[=6]

oğu- *bkz.* *oğu-*

o.-mağ 162b/17

o.-mağ 122b/5, 97b/12

o.-mağ, yazı yazmak ve oğlan mektebe virmek ve ulu işlere ibtidā eylemek ve bünyād bırakmak, pādīşāhlar yüzün görmek ve bunların gibi işler 97b/12-97b/13-98a/1

o.-sunlar 162b/18

o.-yalar 115b/9, 118a/12, 120b/8

o.-yup 120b/13, 161a/12, 2a/7

o.-yup ‘amel idenler 2a/7

[=12]

oğud- *krş.* *oğut-* Okutmak, kıraat ettirmek.

o.-asız 162b/11

[=1]

oğut- *bkz.* *oğud-*

o.-up 162a/6

[=1]

ol 1. Teklik üçüncü şahıs zamiri.

o. 136b/2, 136a/1, 136b/10, 137a/2, 151b/9, 154a/4, 154a/7

2. İşaret zamiri.

o. 134a/6, 160b/3, 30a/6, 61b/3

3. İşaret sıfatı.

o. 1b/9, 101a/t, 102b/t, 102b/t, 114a/1, 154a/8, 155a/13, 94b/2, 94b/5, 101a/t, 113b/9, 114a/4, 114a/5, 114a/6, 131b/4, 133a/9, 135b/1, 152a/4, 152a/7, 154a/13, 154b/2, 158a/3, 156a/1, 66b/1, 67a/11, 68a/1, 83a/3, 99b/10, 73a/5, 87a/1, 100a/5, 16b/9, 37a/12, 37a/8, 86b/2, 115b/5, 116b/10, 16a/3, 16a/6, 22a/7, 22a/6, 44a/6, 51a/6, 115b/8,

116a/3, 92a/5, 30b/12, 3a/7, 93a/4, 111b/7, 113b/3, 159a/11, 100b/2, 158b/3, 137a/8, 22a/5, 1b/4, 35a/8, 26b/1, 73b/6, 77a/10, 78a/2, 24a/4, 75a/4, 100a/1, 153b/13, 3b/3, 154b/10, 126b/8, 127b/3, 128a/6, 131a/11, 133b/10, 133b/11, 133b/2, 134a/10, 134b/4, 136b/11, 136b/6, 135b/2, 135a/2, 133b/5, 133a/13, 133b/6, 136b/12, 132b/5, 93b/4, 26b/4, 118a/10, 117b/13, 120a/10, 121a/3, 153b/8, 132b/4, 136a/8, 67a/5, 67a/7, 130b/8, 153b/5, 92a/2, 92a/6, 92a/9, 149a/3, 33b/3, 137b/2, 111b/7, 152a/6, 51a/9, 61a/1, 25a/1, 137a/7, 18b/9, 61b/8, 77b/9, 61a/12, 6a/1, 61b/11, 39a/3, 33a/1, 77b/13, 60a/10, 67a/9, 128b/1, 131b/4, 75a/1, 131b/6, 129a/8, 56b/12, 153b/6, 125b/10, 126a/3, 126b/5, 128b/9, 129b/12, 134a/2, 127a/13, 135b/11, 10b/8, 31b/5, 36b/2, 29b/7, 37b/9, 46b/10, 5b/9, 65a/10, 89b/4, 57b/7, 58a/3, 14a/1, 41a/5, 88a/9, 42b/13, 43a/2, 49b/9, 65b/5, 70a/6, 39b/2, 110b/3, 111a/1, 111b/5, 33a/5, 3b/7, 3b/9, 40b/5, 100b/1, 137b/1, 149a/3, 149a/4, 37a/12, 37a/10, 11b/5, 69a/11, 27a/10, 27a/10, 156a/9, 106b/t, 156b/1, 156a/12, 84a/6

o. 'aded 114a/4

o. aḥvāl 152a/4

o. 'alāmetlerin nişanı 156a/1-156a/2

o. 'amel üzre ol- 99b/10

o. ara 113b/9

o. aralık 83a/3-87a/1-87a/2

o. avāz heybeti 158a/3

o. ayıñ on beşinden soñra gelen çehārşenbeden soñra gelen yekşenbe 101a/t

o. ay içi 67a/11

o. aylarıñ her birisi 68a/1

o. 'azizlerüñ hümmetiyle 152a/7

o. besārık olduğı yer 73a/5

o. burūc 114a/5

o. burūclaruñ evvelleri 114a/6

o. dāneler 66b/1

o. dehrin işi 135b/1

o. dem 131b/4

o. dört piyāde meşābesi 154a/13

o. dört piyādeniñ eli 154b/2-154b/3

o. er 133a/9

o. fi' il 100a/5

o. gice 16b/9, 37a/12, 37a/8

o. göründüğü yir 86b/2-86b/3

o. gün 111b/7, 115b/5, 116b/10, 16a/3, 16a/6, 115b/8, 116a/3, 92a/5, 22a/7, 44a/6, 51a/6, 30b/12, 3a/7, 93a/4

o. günler 113b/3

o. ḥālīñ müşāhedesinden çok kimseler kōrkup ölseler gerekdür 159a/11-159a/12

o. ḥālīñ müşāhedeşi 159a/11

o. ḥāne 100b/2

o. ḥatundan iki oğlu ol- 158b/3

o. heves 137a/8

o. ḥin 22a/5

o. iki cihānı yaradıcı ḥālīk bī-çün üzerine ol- 1b/4

o. (iki) vilāyet 46b/3

o. iki yér 35a/8

o. iklim 26b/1, 73b/6

o. iklim pādīşāhı 77a/10

o. il 78a/2, 84a/6

o. iller 24a/4

o. il āḥiri 75a/4-75a/5

o. işler üzre ol- 100a/1

o. kemend 153b/13

o. kış 3b/3

o. kimesneniñ 'illeti 154b/10-154b/11

o. kişi 126b/8, 127b/3, 128a/6, 131a/11, 133b/10, 133b/11, 133b/2, 134a/10, 134b/4, 136b/11, 136b/6, 135b/2, 135a/2, 136b/12

o. kişiniñ ḥālī' i 133b/5

o. kişinüñ kim zuḥaldur yıldızı 133a/13

o. kişinüñ ḥālī' i 133b/6

o. kişiniñ ḥayrı kim 132b/5

o. maḥzurāt-ı Mūsā günleri 93b/4-93b/5
o. memleketde ol- 26b/4
o. menziliñ ḥarfî 118a/10-118a/11, 117b/13, 120a/10, 121a/3
o. nâibelere vezîrden vâşıl olan fermân 153b/8
o. nesliñ ḥayrı ve ihsânıñ al- 132b/4
o. ne yola dirse 136a/8
o. panbuḡ 67a/5, 67a/7
o. pelîd 130b/8
o. revâḡ 153b/5
o. sâ' at 22a/6
o. şabâḡ 94b/2, 94b/5
o. sebeb 92a/2, 92a/6, 92a/9
o. sefer 149a/3-149a/4
o. semt 33b/3
o. semtde ol- 33b/3
o. sene 137b/2
o. seneniñ şevvâlî 111b/7
o. şoy 152a/6
o. şu 51a/9
o. sultân 61a/1
o. surûr-ı mu'ciz-i mevcûdât üzeri 1b/9-1b/10
o. şâh 25a/1
o. şahs-ı cân 137a/7
o. taraf 18b/9, 61b/8, 77b/9, 61a/12-61a/13, 6a/1
o. tarafda ol- 61b/11
o. tarafda olan köyler 39a/3-39a/4
o. tarafın ḥalkı 33a/1
o. tarafın pâdişâhı 77b/13
o. tarafıñ ḥâlî 60a/10
o. taş 67a/9
o. vâḡt 128b/1, 131b/4, 131b/6, 75a/1
o. vâḡtın 129a/8
o. vebâ içre 56b/12
o. vezîrûñ bir nâbî-i sâkin ol- 153b/6-153b/7

o. vücûd 125b/10, 126a/3, 126b/5, 128b/9, 129b/12, 134a/2, 135b/11
o. vücûd-ı mu'accib 127a/13
o. vilâyet 10b/8, 31b/5, 36b/2, 29b/7, 37b/9, 46b/10, 5b/9, 65a/10
o. vilâyetde ol- 46b/10
o. vilâyetiñ ḥâlî 89b/4
o. vilâyetiñ pâdişâhı 57b/7
o. vilâyetiñ şâhı 58a/3
o. yaḡan yer 14a/1-14a/2
o. yer 110b/3-110b/4, 41a/5, 88a/9
o. yeriñ pâdişâhı 42b/13, 43a/2, 49b/9, 65b/5, 70a/6
o. yeriñ şâhı 39b/2
o. yıl 111a/1, 111b/5, 33a/5, 3b/7, 3b/9, 40b/5
o. yılıñ nevrüzünüñ ḥâlî 100b/1
o. yılıñ tâli' i 137b/1
o. yıldız 149a/3, 149a/4, 37a/12-37a/13
o. yıldızuñ adı 37a/10
o. yıldızuñ kuyruḡı 11b/5
o. yıldızuñ rengi 69a/11
o. yir 27a/10
o. yirde ol- 27a/10
o. zâlimler 156a/9
o. zamân 106b/t, 156b/1
o. zamânda ol- 156a/12-156a/13 [=376]
ol-/oll- Olmak, isimle birlikte kullanılan yardımcı fiil.
o. 145b/t, 145b/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 148a/t, 148b/t, 148b/t
o.-a 145b/t, 24a/2, 35a/2, 82b/11, 101a/t, 101a/t, 102b/t, 103b/t, 105b/t, 10b/10, 10b/11, 10b/12, 10b/13, 10b/13, 10b/4, 10b/4, 10b/5, 10b/7, 110a/10, 110a/11, 110a/11, 110a/12, 110a/13, 110a/2, 110a/3, 110a/4, 110a/5, 110a/5, 110a/5, 110a/6, 110a/7, 110a/7, 110a/9, 110b/10, 110b/11, 110b/12, 110b/13, 110b/2, 110b/3, 110b/3, 110b/4, 110b/4, 110b/5, 110b/6,

110b/6, 110b/7, 110b/7, 111a/1, 111a/1,
111a/10, 111a/11, 111a/12, 111a/13,
111a/2, 111a/2, 111a/3, 111a/3, 111a/4,
111a/5, 111a/6, 111a/7, 111a/7, 111a/9,
111a/9, 111b/1, 111b/2, 111b/3, 111b/4,
111b/5, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t,
112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t,
112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t,
112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t,
112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t,
113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t,
113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t,
113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t,
113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t,
116a/11, 116a/13, 116b/1, 116b/1,
116b/10, 116b/5, 116b/8, 117b/5,
119b/6, 11a/10, 11a/10, 11a/10, 11a/11,
11a/11, 11a/3, 11a/3, 11a/5, 11a/6,
11a/7, 11a/7, 11a/7, 11b/1, 11b/10,
11b/10, 11b/13, 11b/3, 11b/3, 11b/4,
11b/4, 11b/6, 11b/9, 121a/11, 121b/3,
124a/4, 125b/12, 125b/13, 126a/2,
126a/3, 126a/4, 126a/4, 126b/11,
126b/13, 127a/1, 127a/13, 127a/2,
127b/1, 127b/3, 127b/4, 128a/10,
128a/10, 128a/7, 128a/8, 128b/12,
128b/13, 128b/13, 129a/11, 129a/12,
129b/1, 12a/1, 12a/1, 12a/3, 12a/5,
12a/6, 12a/7, 12a/8, 12b/10, 12b/12,
12b/12, 12b/2, 12b/2, 12b/3, 12b/4,
12b/4, 12b/7, 12b/8, 12b/8, 12b/9,
130a/12, 130a/12, 130b/2, 130b/3,
130b/4, 130b/6, 130b/8, 133a/2, 133b/5,
133b/6, 133b/6, 134a/10, 134a/10,
134b/10, 134b/10, 135a/1, 135a/2,
135a/2, 135a/3, 135a/3, 135a/4,
135b/11, 136a/1, 136a/12, 136a/13,
136a/3, 136a/4, 136a/4, 136a/6, 136a/7,
136b/13, 136b/1, 136b/10, 136b/11,
136b/11, 136b/7, 136b/9, 136b/9,
137a/2, 137a/6, 137a/7, 137a/7, 137a/8,
137b/10, 137b/11, 137b/12, 137b/12,
137b/13, 137b/3, 137b/4, 137b/4,
137b/5, 137b/5, 137b/5, 137b/7, 137b/7,
137b/8, 137b/9, 138a/1, 138a/11,
138a/11, 138a/12, 138a/12, 138a/13,
138a/13, 138a/2, 138a/3, 138a/4,
138a/4, 138a/5, 138a/6, 138a/6, 138a/8,
138a/8, 138a/8, 138a/9, 138b/10,
138b/10, 138b/11, 138b/11, 138b/12,
138b/2, 138b/2, 138b/3, 138b/3, 138b/4,
138b/5, 138b/6, 138b/6, 138b/8, 138b/8,
138b/9, 139a/1, 139a/10, 139a/10,
139a/11, 139a/11, 139a/13, 139a/2,
139a/3, 139a/4, 139a/4, 139a/5, 139a/5,
139a/6, 139a/9, 139b/1, 139b/1, 139b/1,
139b/11, 139b/12, 139b/13, 139b/2,
139b/4, 139b/5, 139b/5, 139b/6, 139b/6,
139b/8, 139b/9, 139b/9, 139b/9, 13a/10,
13a/12, 13a/12, 13a/12, 13a/13, 13a/2,
13a/3, 13a/3, 13a/4, 13a/5, 13a/5, 13a/9,
13b/1, 13b/10, 13b/11, 13b/4, 13b/5,
13b/6, 13b/7, 13b/7, 140a/1, 140a/1,
140a/10, 140a/11, 140a/12, 140a/2,
140a/3, 140a/4, 140a/5, 140a/6, 140a/6,
140a/7, 140a/8, 140a/9, 140a/9, 141b/t,
142a/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t,
143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t,
143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t,
143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144a/t,
144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t,
144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t,
144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t,
144b/t, 145b/t, 145b/t, 146a/t, 146b/t,
146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t,
147a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 148a/t,
148a/t, 148a/t, 148a/t, 14a/10, 14a/10,
14a/13, 14a/13, 14a/13, 14a/13, 14a/2,
14a/4, 14a/6, 14a/6, 14a/9, 14b/10,
14b/10, 14b/11, 14b/2, 14b/3, 14b/3,
14b/5, 14b/6, 14b/6, 152a/10, 152b/10,
152b/10, 152b/10, 152b/10, 152b/11,
152b/11, 152b/11, 152b/11, 152b/11,
152b/11, 152b/2, 152b/8, 152b/8,
152b/8, 152b/8, 152b/8, 152b/9, 152b/9,
152b/9, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,

153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t, 153a/t,
153b/11, 153b/12, 153b/13, 153b/4,
153b/4, 153b/5, 153b/6, 153b/7, 154b/4,
154b/6, 155a/1, 156a/1, 156a/13,
156a/3, 156a/4, 156a/5, 156b/1, 156b/1,
156b/4, 156b/5, 156b/6, 156b/7, 156b/7,
156b/8, 157a/11, 157a/3, 157a/4,
157a/5, 157a/8, 157a/9, 157a/9, 157b/6,
157b/6, 157b/6, 157b/7, 157b/9,
158a/12, 158a/3, 158b/3, 158b/7,
158b/8, 159a/6, 159b/6, 15a/1, 15a/12,
15a/13, 15a/13, 15a/2, 15a/2, 15a/3,
15a/3, 15a/5, 15a/6, 15a/6, 15a/7, 15a/7,
15b/1, 160a/6, 160b/11, 160b/13,
160b/3, 160b/6, 160b/9, 161a/1,
161a/13, 161a/2, 161b/2, 161a/3,
161a/4, 161a/6, 16a/10, 16a/12, 16a/12,
16a/13, 16b/1, 16b/13, 16b/2, 16b/3,
16b/3, 16b/3, 16b/4, 16b/5, 16b/5,
16b/6, 16b/7, 17a/10, 17a/12, 17a/13,
17a/2, 17a/2, 17a/3, 17a/4, 17a/4, 17a/7,
17a/7, 17a/8, 17a/8, 17a/9, 17a/9, 17b/1,
17b/12, 17b/13, 17b/13, 17b/3, 17b/4,
17b/5, 17b/5, 17b/6, 17b/9, 17b/9,
17b/9, 18a/1, 18a/1, 18a/10, 18a/11,
18a/11, 18a/12, 18a/12, 18a/3, 18a/8,
18a/9, 18a/9, 18b/10, 18b/10, 18b/13,
18b/13, 18b/2, 18b/5, 18b/8, 18b/8,
18b/9, 19a/1, 19a/11, 19a/12, 19a/12,
19a/12, 19a/13, 19a/2, 19a/3, 19a/4,
19a/4, 19a/8, 19a/8, 19a/9, 19a/9,
19b/10, 19b/11, 19b/2, 19b/3, 19b/4,
19b/4, 20a/1, 20a/10, 20a/11, 20a/2,
20a/2, 20a/3, 20a/3, 20a/4, 20a/7, 20a/8,
20b/1, 20b/1, 20b/10, 20b/12, 20b/13,
20b/13, 20b/13, 20b/3, 20b/6, 20b/6,
20b/6, 20b/8, 20b/9, 20b/9, 21a/1,
21a/1, 21a/11, 21a/12, 21a/3, 21a/4,
21a/4, 21a/6, 21a/9, 21a/9, 21b/2, 21b/2,
21b/3, 21b/5, 21b/6, 22b/10, 22b/11,
22b/12, 22b/2, 22b/3, 22b/5, 22b/7,
22b/7, 22b/8, 22b/8, 22b/9, 23a/1,
23a/1, 23a/10, 23a/11, 23a/11, 23a/12,
23a/12, 23a/13, 23a/13, 23a/2, 23a/2,
23a/3, 23a/5, 23a/6, 23a/6, 23a/6, 23a/7,
23a/8, 23a/8, 23a/8, 23a/9, 23a/9, 23b/1,
23b/11, 23b/12, 23b/13, 23b/13, 23b/13,

23b/2, 23b/3, 23b/3, 23b/5, 23b/5,
23b/6, 23b/7, 23b/7, 23b/8, 23b/8,
23b/9, 24a/1, 24a/1, 24a/10, 24a/11,
24a/11, 24a/12, 24a/13, 24a/13, 24a/3,
24a/3, 24a/5, 24a/6, 24a/7, 24a/7, 24a/8,
24a/9, 24b/1, 24b/11, 24b/12, 24b/12,
24b/13, 24b/13, 24b/2, 24b/2, 24b/3,
24b/5, 24b/5, 24b/7, 24b/7, 24b/8,
24b/9, 24b/9, 25a/11, 25a/12, 25a/3,
25a/6, 25a/6, 25a/6, 25a/7, 25a/8,
25b/11, 25b/12, 25b/12, 25b/2, 25b/3,
25b/4, 25b/7, 25b/7, 25b/8, 26a/11,
26a/11, 26a/2, 26a/2, 26a/3, 26a/3,
26a/7, 26a/7, 26a/8, 26a/9, 26b/1, 26b/1,
26b/10, 26b/10, 26b/11, 26b/12, 26b/13,
26b/13, 26b/2, 26b/3, 26b/7, 26b/8,
26b/8, 26b/9, 26b/9, 27a/1, 27a/1,
27a/10, 27a/11, 27a/4, 27a/4, 27a/5,
27a/5, 27a/8, 27a/9, 27b/1, 27b/11,
27b/11, 27b/11, 27b/12, 27b/12, 27b/2,
27b/2, 27b/5, 27b/6, 27b/7, 27b/8,
28a/10, 28a/10, 28a/13, 28a/2, 28a/4,
28a/4, 28a/5, 28a/5, 28a/6, 28a/6, 28a/9,
28a/9, 28b/1, 28b/11, 28b/12, 28b/13,
28b/13, 28b/4, 28b/4, 28b/5, 28b/5,
28b/7, 28b/8, 28b/8, 28b/8, 28b/9,
29a/12, 29a/12, 29a/3, 29a/3, 29a/4,
29a/7, 29a/8, 29a/9, 29a/9, 29b/1,
29b/10, 29b/10, 29b/2, 29b/3, 29b/3,
29b/3, 29b/6, 29b/6, 29b/7, 29b/8,
29b/8, 29b/9, 2b/2, 30a/6, 31b/12,
31b/3, 31b/4, 31b/5, 31b/6, 31b/9,
31b/9, 32a/1, 32a/11, 32a/11, 32a/13,
32a/2, 32a/3, 32a/3, 32a/5, 32a/7, 32a/7,
32a/9, 32b/1, 32b/1, 32b/12, 32b/2,
32b/2, 32b/3, 32b/3, 32b/3, 32b/5,
32b/8, 32b/9, 32b/9, 33a/10, 33a/2,
33a/2, 33a/4, 33a/4, 33a/5, 33a/8, 33a/8,
33a/9, 33a/9, 33a/9, 33b/13, 33b/3,
33b/3, 33b/6, 33b/6, 33b/8, 33b/9,
34a/11, 34a/11, 34a/12, 34a/12, 34a/12,
34a/13, 34a/13, 34a/2, 34a/3, 34a/3,
34a/5, 34a/6, 34a/8, 34a/8, 34b/11,
34b/11, 34b/11, 34b/3, 34b/3, 34b/4,
34b/4, 34b/5, 34b/5, 34b/7, 34b/7,
34b/8, 35a/12, 35a/3, 35a/4, 35a/4,
35a/6, 35a/7, 35a/8, 35a/8, 35b/1,
35b/10, 35b/12, 35b/12, 35b/13, 35b/2,

35b/3, 35b/6, 35b/6, 35b/7, 35b/7,
35b/9, 36a/1, 36a/10, 36a/13, 36a/13,
36a/3, 36a/4, 36a/5, 36a/5, 36a/5, 36a/7,
36a/7, 36a/9, 36a/9, 36a/9, 36b/1, 36b/2,
36b/3, 36b/3, 36b/4, 37b/10, 37b/10,
37b/11, 37b/12, 37b/13, 37b/13, 37b/8,
37b/9, 38a/1, 38a/10, 38a/10, 38a/12,
38a/13, 38a/4, 38a/4, 38a/6, 38a/6,
38a/7, 38a/9, 38b/1, 38b/11, 38b/12,
38b/13, 38b/13, 38b/2, 38b/3, 38b/3,
38b/6, 38b/7, 38b/8, 38b/8, 39a/1,
39a/1, 39a/11, 39a/11, 39a/12, 39a/4,
39a/5, 39a/6, 39a/7, 39a/9, 39a/9,
39b/10, 39b/11, 39b/11, 39b/2, 39b/4,
39b/5, 39b/8, 39b/9, 39b/9, 3b/10,
3b/10, 3b/11, 3b/12, 3b/12, 3b/13,
3b/13, 3b/4, 3b/4, 3b/5, 3b/6, 3b/6, 3b/7,
3b/7, 3b/9, 40a/11, 40a/12, 40a/13,
40a/13, 40a/3, 40a/3, 40a/4, 40a/5,
40a/6, 40a/6, 40a/7, 40b/10, 40b/11,
40b/13, 40b/3, 40b/4, 40b/4, 40b/5,
40b/6, 40b/6, 40b/7, 40b/7, 41a/1,
41a/1, 41a/12, 41a/12, 41a/13, 41a/13,
41a/13, 41a/2, 41a/2, 41a/3, 41a/4,
41a/5, 41a/5, 41a/8, 41a/9, 41a/9, 41a/9,
41b/1, 41b/1, 41b/12, 41b/12, 41b/13,
41b/2, 41b/2, 41b/2, 41b/5, 41b/8,
41b/8, 41b/9, 41b/9, 42a/12, 42a/3,
42a/4, 42a/4, 42a/6, 42a/7, 42a/7, 42a/8,
42b/1, 42b/1, 42b/11, 42b/13, 42b/13,
42b/13, 42b/13, 42b/4, 42b/5, 42b/7,
42b/8, 43a/10, 43a/10, 43a/11, 43a/12,
43a/12, 43a/13, 43a/13, 43a/4, 43a/6,
43a/7, 44a/10, 44a/10, 44a/12, 44a/13,
44a/3, 44b/10, 44b/13, 44b/3, 44b/4,
44b/6, 44b/7, 44b/7, 44b/7, 44b/8,
44b/9, 45a/1, 45a/1, 45a/10, 45a/11,
45a/11, 45a/3, 45a/3, 45a/4, 45a/4,
45a/8, 45b/1, 45b/1, 45b/10, 45b/11,
45b/11, 45b/12, 45b/12, 45b/2, 45b/3,
45b/3, 45b/6, 45b/8, 46a/10, 46a/10,
46a/11, 46a/11, 46a/2, 46a/3, 46a/3,
46a/6, 46a/6, 46a/7, 46a/8, 46a/8, 46a/9,
46b/1, 46b/1, 46b/10, 46b/11, 46b/2,
46b/3, 46b/4, 46b/4, 46b/9, 46b/9,
47a/10, 47a/10, 47a/11, 47a/12, 47a/12,
47a/13, 47a/2, 47a/2, 47a/2, 47a/5,
47a/6, 47a/7, 47a/7, 47a/7, 47b/1,

47b/11, 47b/11, 47b/2, 47b/3, 47b/3,
47b/3, 47b/4, 47b/4, 47b/5, 47b/8,
47b/8, 48a/1, 48a/11, 48a/4, 48a/4,
48a/7, 48a/7, 48a/8, 48b/1, 48b/1,
48b/10, 48b/10, 48b/10, 48b/13, 48b/13,
48b/2, 48b/4, 48b/5, 48b/5, 48b/6,
48b/9, 48b/9, 48b/9, 49a/1, 49a/10,
49a/11, 49a/4, 49a/4, 49a/5, 49a/5,
49a/5, 49a/6, 49a/6, 49a/9, 49a/9, 49b/1,
49b/10, 49b/11, 49b/13, 49b/2, 49b/3,
49b/4, 49b/4, 49b/5, 49b/6, 49b/6,
49b/6, 49b/8, 4a/1, 4a/10, 4a/10, 4a/13,
4a/2, 4a/3, 4a/3, 4a/3, 4a/5, 4a/6, 4a/6,
4a/7, 4a/8, 4a/8, 4a/9, 4a/9, 4b/1, 4b/10,
4b/12, 4b/13, 4b/13, 4b/2, 4b/3, 4b/3,
4b/5, 4b/6, 4b/7, 4b/8, 50a/1, 50a/10,
50a/10, 50a/11, 50a/12, 50a/13, 50a/13,
50a/4, 50a/5, 50a/6, 50a/6, 50a/7, 50b/1,
50b/2, 50b/2, 50b/3, 50b/4, 50b/5,
50b/5, 50b/5, 50b/7, 50b/7, 50b/8,
50b/8, 51b/11, 51b/12, 51b/13, 51b/13,
51b/4, 51b/4, 51b/5, 51b/6, 51b/7,
51b/7, 51b/9, 52a/1, 52a/1, 52a/11,
52a/12, 52a/13, 52a/13, 52a/13, 52a/2,
52a/2, 52a/3, 52a/4, 52a/5, 52a/7, 52a/8,
52a/8, 52a/9, 52a/9, 52a/9, 52b/10,
52b/11, 52b/11, 52b/12, 52b/12, 52b/13,
52b/2, 52b/3, 52b/4, 52b/5, 52b/5,
52b/6, 52b/6, 52b/7, 52b/8, 52a/3,
53a/10, 53a/11, 53a/12, 53a/13, 53a/4,
53a/5, 53a/6, 53a/6, 53a/9, 53b/10,
53b/10, 53b/13, 53b/13, 53b/2, 53b/2,
53b/3, 53b/4, 53b/7, 53b/8, 53b/8,
53b/8, 54a/1, 54a/11, 54a/12, 54a/12,
54a/2, 54a/5, 54a/5, 54a/6, 54a/7, 54a/7,
54a/8, 54a/8, 54b/10, 54b/11, 54b/12,
54b/12, 54b/12, 54b/13, 54b/13, 54b/13,
54b/2, 54b/2, 54b/3, 54b/3, 54b/4,
54b/4, 54b/5, 54b/6, 54b/7, 54b/8,
55a/1, 55a/1, 55a/11, 55a/11, 55a/11,
55a/2, 55a/2, 55a/5, 55a/6, 55a/6, 55a/9,
55a/9, 55b/10, 55b/10, 55b/11, 55b/11,
55b/13, 55b/2, 55b/2, 55b/6, 55b/6,
55b/7, 56a/1, 56a/1, 56a/1, 56a/1,
56a/10, 56a/10, 56a/11, 56a/13, 56a/2,
56a/4, 56a/5, 56a/5, 56a/6, 56a/6, 56a/6,
56a/9, 56b/1, 56b/10, 56b/11, 56b/11,
56b/12, 56b/13, 56b/13, 56b/4, 56b/5,

56b/6, 56b/7, 56b/9, 57a/10, 57a/10,
57a/11, 57a/12, 57a/13, 57a/13, 57a/2,
57a/3, 57a/4, 57a/4, 57a/4, 57a/6, 57a/7,
57a/7, 57a/8, 57a/9, 57b/1, 57b/1,
57b/10, 57b/12, 57b/12, 57b/2, 57b/4,
57b/5, 57b/6, 57b/7, 57b/8, 57b/9,
57b/9, 58a/2, 58a/3, 58a/4, 58a/4, 58a/9,
59a/11, 59a/6, 59a/9, 59a/9, 59b/1,
59b/1, 59b/1, 59b/10, 59b/11, 59b/11,
59b/11, 59b/13, 59b/2, 59b/3, 59b/3,
59b/4, 59b/6, 59b/7, 5a/10, 5a/10,
5a/10, 5a/12, 5a/13, 5a/2, 5a/3, 5b/1,
5b/1, 5b/10, 5b/11, 5b/4, 5b/5, 5b/7,
5b/7, 60a/1, 60a/10, 60a/11, 60a/12,
60a/13, 60a/2, 60a/4, 60a/6, 60a/6,
60a/6, 60a/6, 60a/9, 60b/10, 60b/10,
60b/2, 60b/3, 60b/3, 60b/3, 60b/6,
60b/6, 60b/7, 61a/1, 61a/10, 61a/10,
61a/13, 61a/13, 61a/3, 61a/4, 61a/5,
61b/5, 61a/5, 61a/7, 61a/7, 61a/8, 61a/9,
61b/1, 61b/1, 61b/10, 61b/10, 61b/10,
61b/11, 61b/3, 61b/4, 61b/5, 61b/6,
61b/9, 62a/1, 62a/12, 62a/12, 62a/13,
62a/13, 62a/2, 62a/2, 62a/3, 62a/3,
62a/4, 62a/4, 62a/7, 62a/8, 62a/8, 62a/9,
62a/9, 62a/9, 62b/1, 62b/12, 62b/2,
62b/3, 62b/4, 62b/5, 62b/6, 62b/7,
62b/8, 63a/10, 63a/11, 63a/3, 63a/4,
63a/4, 63a/7, 63a/8, 63a/8, 63b/1, 63b/1,
63b/13, 63b/2, 63b/5, 63b/5, 63b/5,
63b/8, 63b/8, 63b/9, 64a/1, 64a/10,
64a/10, 64a/12, 64a/13, 64a/13, 64a/2,
64a/2, 64a/5, 64a/5, 64a/5, 64a/6, 64a/6,
64a/7, 64a/8, 64a/9, 64a/9, 64b/1, 64b/1,
64b/11, 64b/12, 64b/12, 64b/2, 64b/3,
64b/4, 64b/6, 64b/6, 64b/8, 64b/9,
65a/1, 65a/11, 65a/11, 65a/12, 65a/2,
65a/3, 65a/3, 65a/4, 65a/4, 65a/6, 65a/7,
65a/8, 65a/9, 65a/9, 65b/12, 65b/4,
65b/5, 65b/6, 65b/7, 65b/8, 66b/1,
67a/13, 68a/10, 68a/11, 68a/11, 68a/12,
68a/12, 68a/8, 68a/9, 68b/10, 68b/11,
68b/11, 68b/11, 68b/12, 68b/12, 68b/2,
68b/2, 68b/3, 68b/3, 68b/4, 68b/6,
68b/7, 68b/8, 68b/8, 69a/12, 69a/4,
69a/4, 69a/5, 69a/8, 69a/8, 69a/8,
69b/11, 69b/12, 69b/12, 69b/13, 69b/3,
69b/3, 69b/5, 69b/5, 69b/8, 6a/1, 6a/11,

6a/12, 6a/12, 6a/13, 6a/2, 6a/3, 6a/5,
6a/6, 6a/7, 6b/10, 6b/11, 6b/12, 6b/12,
6b/4, 6b/5, 6b/7, 6b/9, 70a/1, 70a/10,
70a/10, 70a/11, 70a/11, 70a/11, 70a/2,
70a/3, 70a/4, 70a/7, 70a/8, 70a/8, 70b/1,
70b/10, 70b/10, 70b/11, 70b/13, 70b/13,
70b/13, 70b/2, 70b/3, 70b/5, 70b/8,
70b/9, 70b/9, 70b/9, 71a/10, 71a/10,
71a/11, 71a/11, 71a/13, 71a/13, 71a/13,
71a/3, 71a/3, 71a/4, 71a/5, 71a/9, 71b/1,
71b/1, 71b/10, 71b/11, 71b/11, 71b/12,
71b/12, 71b/3, 71b/3, 71b/4, 71b/6,
71b/6, 71b/7, 71b/9, 72a/1, 72a/10,
72a/12, 72a/12, 72a/13, 72a/13, 72a/13,
72a/2, 72a/2, 72a/3, 72a/4, 72a/4, 72a/4,
72a/5, 72a/5, 72a/8, 72b/1, 72b/1,
72b/10, 72b/10, 72b/13, 72b/4, 72b/5,
72b/8, 72b/8, 72b/8, 73a/10, 73a/11,
73a/12, 73a/12, 73a/2, 73a/2, 73a/5,
73a/6, 73a/6, 73a/6, 73a/9, 73a/9,
73b/10, 73b/10, 73b/13, 73b/3, 73b/3,
73b/4, 73b/5, 73b/5, 73b/5, 73b/7,
73b/8, 73b/8, 73b/9, 74a/1, 74a/1,
74a/1, 74a/10, 74a/4, 74a/4, 74a/4,
74a/5, 74a/6, 74a/7, 74a/8, 74a/9,
75a/11, 75b/12, 75b/5, 75b/5, 75b/8,
75b/8, 75b/9, 76a/1, 76a/1, 76a/10,
76a/12, 76a/13, 76a/2, 76a/3, 76a/7,
76a/7, 76a/8, 76a/8, 76a/9, 76a/9, 76b/1,
76b/1, 76b/13, 76b/13, 76b/13, 76b/2,
76b/3, 76b/4, 76b/4, 76b/4, 76b/4,
76b/6, 76b/7, 76b/7, 76b/8, 76b/8,
76b/9, 76b/9, 76b/9, 77a/1, 77a/1,
77a/11, 77a/12, 77a/12, 77a/2, 77a/3,
77a/3, 77a/7, 77a/8, 77a/9, 77a/9, 77b/1,
77b/10, 77b/10, 77b/11, 77b/12, 77b/12,
77b/2, 77b/2, 77b/5, 77b/5, 77b/6,
77b/6, 77b/6, 77b/7, 77b/7, 78a/1,
78a/12, 78a/2, 78a/4, 78a/7, 78a/7,
78a/8, 78b/10, 78b/10, 78b/11, 78b/2,
78b/2, 78b/4, 78b/5, 78b/8, 78b/9,
78b/9, 79a/1, 79a/10, 79a/11, 79a/12,
79a/13, 79a/2, 79a/3, 79a/4, 79a/4,
79a/4, 79a/6, 79a/7, 79a/7, 79a/7, 79a/8,
79a/8, 79a/9, 79b/10, 79b/13, 79b/13,
79b/3, 79b/4, 79b/4, 79b/8, 79b/9,
7a/10, 7a/11, 7a/11, 7a/3, 7a/4, 7a/4,
7a/7, 7a/7, 7a/8, 7a/9, 7b/1, 7b/10,

7b/10, 7b/11, 7b/11, 7b/12, 7b/4, 7b/5, 7b/5, 7b/8, 7b/8, 80a/1, 80a/10, 80a/13, 80a/13, 80a/3, 80a/4, 80a/4, 80a/5, 80a/5, 80a/5, 80a/7, 80a/8, 80a/8, 80a/9, 80a/9, 80b/1, 80b/1, 80b/1, 80b/10, 80b/10, 80b/10, 80b/12, 80b/12, 80b/13, 80b/13, 80b/4, 80b/5, 80b/5, 80b/6, 80b/6, 80b/8, 80b/9, 80b/9, 80b/9, 81a/1, 81a/1, 81a/10, 81a/10, 81a/10, 81a/11, 81a/12, 81a/13, 81a/5, 81a/5, 81a/6, 81a/7, 81a/9, 81b/11, 81b/12, 81b/2, 81b/3, 81b/4, 81b/4, 81b/7, 81b/8, 81b/9, 82a/2, 82a/3, 82a/4, 82a/4, 82a/5, 82a/6, 82a/6, 82b/10, 82b/13, 82b/9, 82b/9, 83a/1, 83a/11, 83a/11, 83a/13, 83a/13, 83a/13, 83a/2, 83a/4, 83a/6, 83a/6, 83a/7, 83a/7, 83a/9, 83a/9, 83b/3, 83b/5, 83b/6, 83b/6, 83b/7, 84a/10, 84a/11, 84a/12, 84a/13, 84a/2, 84a/3, 84a/4, 84a/6, 84a/8, 84b/10, 84b/10, 84b/10, 84b/2, 84b/3, 84b/4, 84b/5, 84b/8, 84b/9, 85a/12, 85a/2, 85a/2, 85a/3, 85a/6, 85a/6, 85a/7, 85a/8, 85a/9, 85b/1, 85b/10, 85b/11, 85b/13, 85b/13, 85b/4, 85b/5, 85b/5, 85b/8, 86a/1, 86a/11, 86a/11, 86a/13, 86a/13, 86a/2, 86a/3, 86a/7, 86a/8, 86b/12, 86b/12, 86b/3, 86b/4, 86b/5, 86b/6, 86b/7, 86b/8, 86b/9, 86b/9, 87a/10, 87a/10, 87a/11, 87a/11, 87a/12, 87a/13, 87a/13, 87a/2, 87a/6, 87a/8, 87a/9, 87a/9, 87b/1, 87b/11, 87b/12, 87b/12, 87b/2, 87b/3, 87b/3, 87b/4, 87b/4, 87b/6, 87b/6, 87b/7, 87b/7, 88a/10, 88a/12, 88a/2, 88a/2, 88a/3, 88a/4, 88a/6, 88a/7, 88a/7, 88a/7, 88a/9, 88b/1, 88b/1, 88b/10, 88b/11, 88b/13, 88b/2, 88b/4, 88b/6, 88b/6, 88b/9, 88b/9, 89a/1, 89a/11, 89a/11, 89a/12, 89a/13, 89a/13, 89a/2, 89a/2, 89a/3, 89a/3, 89a/6, 89a/6, 89a/7, 89a/7, 89a/8, 89b/11, 89b/13, 89b/2, 89b/3, 89b/4, 89b/4, 89b/5, 89b/6, 89b/7, 89b/9, 8a/1, 8a/10, 8a/11, 8a/11, 8a/13, 8a/4, 8a/5, 8a/6, 8b/1, 8b/1, 8b/12, 8b/12, 8b/4, 8b/4, 8b/4, 8b/7, 8b/7, 8b/9, 8b/9, 90a/1, 90a/1, 90a/10, 90a/11, 90a/12, 90a/13, 90a/2, 90a/3, 90a/3, 90a/5, 90a/6, 90a/8,

90a/9, 91b/8, 93a/11, 93a/13, 93b/2, 95a/12, 95a/13, 95a/13, 95b/1, 95b/1, 96a/5, 96a/6, 96a/6, 96a/6, 96b/10, 96b/9, 96b/9, 97a/12, 97a/13, 97a/13, 98a/5, 98a/5, 98a/6, 98b/9, 98b/9, 99a/10, 99a/11, 9a/1, 9a/1, 9a/11, 9a/12, 9a/13, 9a/3, 9a/4, 9a/4, 9a/7, 9a/7, 9a/8, 9a/8, 9a/9, 9b/10, 9b/10, 9b/3, 9b/3, 9b/6, 9b/6, 9b/9

o.-alar 100a/1, 100a/3, 102a/t, 113a/t, 117a/10, 11b/1, 11b/5, 13b/6, 153b/10, 153b/9, 156a/10, 156a/11, 156a/3, 156a/4, 156a/6, 156b/2, 156b/4, 157a/1, 157a/1, 157b/1, 157b/2, 158b/13, 17a/10, 17b/6, 22b/13, 25a/1, 26a/9, 28b/1, 29a/4, 31b/12, 33a/12, 34a/8, 35a/2, 39a/9, 49a/10, 5a/8, 5b/10, 65a/12, 65b/2, 68a/6, 6b/1, 73a/6, 81b/2, 81b/5, 86b/5, 99b/10, 99b/12

o.-amaz 134b/3

o.-an 101a/t, 102b/t, 106b/t, 106b/t, 121b/2, 135a/10, 136b/2, 138a/2, 140a/10, 141b/t, 142a/t, 142b/t, 153b/13, 153b/8, 154a/6, 158b/9, 23b/2, 39a/4, 54a/2, 67b/12, 74a/11, 82a/7, 92a/3, 93a/11

o.-an ekin 23b/2

o.-aniñ 141b/t

o.-anlar 13b/1

o.-anlardur 113b/10

o.-asın 121a/12, 121a/13

o.-asız 162b/17, 162b/8, 163a/3

o.-aydı 158b/1

o.-dı 104a/t, 105b/t, 114a/2, 151b/13, 155b/5, 15b/6, 2a/4, 51a/9, 75b/2, 92b/2, 97b/9

o.-duğı 113b/8, 143b/h, 57b/13, 6b/2, 73a/5

o.-duğını 68a/7

o.-duğünü 12a/4, 13b/2, 14b/4, 15a/8, 19b/5, 20b/11, 34a/9, 48a/2, 27b/9, 31b/7, 41a/6, 44a/11, 62b/10, 62b/10, 68a/13, 70a/5, 79b/7, 85b/6, 84a/1, 84a/9, 87b/8, 8a/2

o.-duğda 137a/11, 145b/h, 149a/13

o.-duğdan 157b/10

o.-ma 145b/t, 146b/t, 146b/t,
147a/t, 147b/t, 147b/t, 149b/h
o.-ma(ya) 145b/t
o.-madık Hiç görülmemiş 87a/4
o.-madık nesnelere 87a/4-87a/5
o.-madın 152a/1
o.-mağa 105a/t, 105b/t, 156b/9
o.-mağ 101b/t, 113a/t, 122b/1,
123b/1, 141b/t, 146a/t, 148b/t, 148b/t,
50b/13, 98b/5
o.-mağdan 106b/t, 122b/11
o.-mağdur 124a/3
o.-mamağ 156b/11
o.-masa 37a/12
o.-masına 112b/t, 112b/t, 113a/t,
113a/t
o.-maya 115b/12, 127a/3,
129a/13, 12a/13, 12b/7, 133b/7, 135a/4,
136a/12, 136b/10, 136b/3, 136b/8,
137a/8, 138b/3, 139a/13, 139a/8,
139b/13, 13b/1, 142b/t, 145b/t, 153a/t,
154b/10, 155a/2, 15a/11, 15a/5, 19b/10,
20a/8, 20b/6, 21a/7, 25a/3, 27a/1, 27b/3,
34a/4, 35a/1, 38a/1, 44b/13, 46a/3,
48a/1, 49a/8, 51b/3, 55a/9, 55b/10,
56a/2, 56b/11, 58a/1, 5a/4, 61a/9, 62a/2,
63b/10, 68b/13, 70a/1, 71b/10, 71b/2,
72a/3, 72a/8, 72b/9, 73a/1, 73a/2, 73b/5,
75b/7, 78b/8, 80a/1, 80b/5, 83a/5,
83a/6, 83b/3, 85b/5, 8a/3, 8b/12,
99a/11, 9a/13
o.-mayan 101a/t
o.-mayasın 121b/1
o.-mayınca 106b/t, 128a/5
o.-mayup 138b/5
o.-maz 106b/t, 128a/5, 131b/12,
134a/12, 134a/3, 134b/1, 134b/7,
156b/9, 159a/8, 162a/16, 162b/8,
163a/17, 164a/8, 2a/6, 66b/3, 78a/11
o.-muş 153b/11, 87b/3
o.-muşdur 102b/t, 154b/12,
154b/7, 154b/9
o.-muş iken 87b/3
o.-sa 113a/t, 115b/13, 115b/5,
115b/5, 116a/7, 116b/11, 116b/5,
117a/11, 117a/2, 117a/6, 117b/12,
117b/2, 117b/7, 118a/4, 118a/9,
118b/12, 118b/3, 118b/7, 119a/3,
119a/9, 119b/1, 119b/13, 120a/4,
120a/9, 120b/1, 120b/11, 120b/6,
121a/2, 121b/10, 121b/5, 122a/12,
122a/3, 122a/7, 122b/8, 123a/1,
123a/11, 123a/5, 123b/3, 123b/8,
125b/10, 125b/10, 125b/12, 126b/8,
128b/10, 12a/3, 12a/9, 12b/1, 12b/3,
130b/1, 136a/3, 137b/13, 137b/3,
137b/6, 137b/9, 138a/10, 138a/3,
138a/7, 138b/1, 138b/13, 138b/5,
138b/9, 13b/3, 142a/t, 142a/t, 142a/t,
143b/t, 143b/t, 14b/5, 151a/1, 151a/2,
155b/12, 156a/12, 156b/12, 159a/10,
159b/1, 159b/12, 159b/4, 159b/5,
15a/13, 15a/9, 160a/4, 16a/11, 16a/9,
18b/1, 18b/4, 19b/6, 20b/12, 21b/1,
26b/4, 27a/10, 27b/10, 28a/4, 29a/2,
34a/10, 34a/5, 34b/6, 35b/5, 36a/12,
37b/13, 38a/10, 39a/10, 41a/7, 42a/11,
43a/6, 44b/5, 44b/9, 47a/9, 48a/6, 50a/9,
50b/6, 50b/8, 51b/5, 53a/5, 53a/8,
54a/2, 55a/4, 56a/8, 56b/13, 57a/6,
57b/5, 58a/1, 5b/13, 60a/13, 61b/2,
62b/11, 63b/12, 67b/9, 68a/1, 6b/3,
6b/6, 70a/8, 71b/7, 71b/9, 73a/4, 73b/7,
74a/3, 75a/1, 75a/2, 75a/3, 75a/4, 75a/7,
75a/8, 75b/11, 77a/4, 79b/8, 80b/12,
81a/12, 81b/2, 82b/9, 87b/9, 89a/5,
8a/3, 90a/5, 99a/7, 9a/3
o.-salar 102b/t
o.-sun 164a/7, 1b/4
o.-sun ki 1b/10, 2a/1
o.-unca 94a/6
o.-up 110a/13, 110a/9, 110b/8,
110b/9, 111a/10, 111a/11, 111a/6,
111b/5, 112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t,
113a/t, 113a/t, 124a/5, 124a/6, 127b/5,
129a/11, 131a/3, 131a/6, 132b/10,
137b/9, 139a/4, 139b/12, 139b/4,
140a/10, 140a/8, 147a/t, 154b/3,
154b/4, 154b/5, 156b/12, 157a/11,
159a/13, 159b/10, 159b/8, 160a/2,
161a/13, 161a/4, 162b/1, 163a/15,
163a/8, 163b/9, 164a/7, 22a/1, 22b/13,
27b/3, 2a/8, 44b/3, 59a/11, 64b/2,
69a/10, 7b/3, 84a/5, 85b/11

o.-ur 100b/2, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103b/t, 103a/t, 103a/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t,
104a/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
10a/10, 112a/2, 114a/3, 114a/5, 114b/6,
115b/3, 115b/6, 116a/1, 116a/8,
116b/12, 116b/2, 116b/6, 117a/12,
117a/3, 117a/6, 117a/7, 117b/13,
117b/3, 117b/8, 118a/10, 118a/5,
118a/8, 118b/12, 118b/3, 118b/8,
119a/10, 119a/4, 119b/2, 119b/7,
11b/10, 120a/1, 120a/10, 120a/5,
120b/12, 120b/2, 120b/7, 121a/3,
121b/4, 124a/6, 125b/4, 125b/6,
126a/10, 126a/11, 126a/13, 126b/1,
126b/4, 126b/5, 126b/6, 126b/7,
127b/12, 127b/12, 127b/12, 127b/13,
128a/2, 128a/4, 128a/6, 128a/9, 128b/2,
128b/6, 128b/7, 128b/8, 129a/6, 129a/7,
129a/9, 129b/10, 129b/13, 129b/7,
129b/8, 130a/11, 130a/2, 131a/11,
131a/7, 131a/8, 131a/9, 131b/10,
131b/12, 131b/4, 131b/7, 131b/9,
132a/12, 132a/6, 132b/10, 132b/11,
132b/11, 132b/3, 133a/13, 133a/6,
133a/6, 133a/7, 133b/11, 133b/11,
133b/13, 133b/13, 133b/4, 134a/1,
134a/11, 134a/13, 134a/2, 134a/8,
134b/11, 134b/12, 134b/13, 134b/2,
134b/2, 134b/4, 134b/4, 134b/6,
135a/11, 135a/12, 135a/12, 135a/13,
135b/1, 135b/12, 135b/2, 135b/2,
135b/3, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 148b/t,
151a/1, 151a/2, 151b/13, 152a/4,
154a/11, 154b/13, 155a/12, 156a/13,
15b/11, 15b/13, 15b/13, 15b/7, 162a/10,
162a/11, 163a/7, 163a/7, 163b/7, 16a/6,
16a/7, 16a/7, 16b/10, 16b/10, 16b/11,
21b/9, 22a/10, 22a/6, 22a/9, 22a/9,
29b/13, 2a/5, 30a/10, 30a/13, 30a/2,
30a/4, 30a/9, 30b/4, 30b/4, 31a/1, 31a/9,
36b/9, 37a/4, 37a/4, 37a/5, 37a/8, 3a/11,

3a/11, 43b/13, 43b/4, 44a/4, 44a/4,
50b/12, 51a/10, 51a/7, 51a/7, 58a/10,
58a/8, 58b/11, 58b/5, 58b/6, 66a/2,
66b/10, 66b/11, 74a/13, 74b/10, 74b/11,
75a/12, 75b/1, 75b/1, 82a/9, 82a/9,
83b/8, 83b/9, 91a/11, 91a/4, 91a/8,
91a/9, 91b/3, 91b/4, 91b/7, 91b/9,
91b/9, 92a/1, 92b/8, 92b/9, 93a/3,
93a/5, 94a/9

o.-urlar 59a/2, 59a/4

o.-ur olmaz önemli önemsiz,
gerekli gereksiz anlamında ikileme
163b/6

o.-ur olmaz yer 163b/6

o.-ursa 100b/2, 101a/t, 103b/t,
113b/13, 124a/8, 124a/9, 146a/t, 146b/t,
149a/3, 161a/7, 163b/7, 60a/10, 60b/9,
66b/4, 67a/11, 69b/4, 74b/12, 75a/5,
75a/6, 84a/8

o.-uruz 163a/17

[=3032]

olun- Edilmek, olunmak.

o.-a 106a/t, 111b/13, 116a/10,
116a/6, 13b/10, 149b/h, 149b/h, 49b/9,
68a/3, 93a/2

o.-an 115b/12, 121b/12,
122b/11, 123b/7, 155a/11

o.-dı 100a/2, 121a/7, 151b/1,
152a/9, 162a/5, 163a/5, 162b/14

o.-dıysa 100a/4, 100a/8, 99b/11,
99b/9

o.-duğdan sonra 162a/2-162a/3,
163a/2, 164a/3

o.-dusa 100a/6, 99b/13

o.-maya 100b/3, 101a/t, 102b/t,
106a/t, 106b/t, 106b/t, 107a/h, 111b/12,
151a/3, 153a/t, 98a/3

o.-miş 2a/7

o.-mişdur 115b/2

o.-muşdur 154a/9, 155a/5,
164a/11

o.-muş idi 113b/8

o.-up 113a/t, 113a/t, 152a/10,
2a/4

o.-ur 106b/t, 114a/6, 124b/2,
125a/2, 151a/3, 152a/2, 155a/6,
162b/13, 164a/7, 2b/13, 93b/5

o.-ursa 102a/t

[=64]
on On (sayısı).
 o. 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
 109a/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
 109b/t, 10a/9, 127b/12, 127b/12,
 135b/10, 141a/t, 143a/t, 15b/9, 22a/8,
 30a/9, 51a/6, 51b/7, 66b/10, 69a/9, 7b/6
 o. derece 141a/t
 o. iken 127b/12
 o. ol- 127b/12
 o. sâ' at 22a/8, 51a/6
 o. sâ' atle 10a/9
 o. sâ' at ol- 22a/8-22a/9, 51a/6,
 66b/10, 30a/9
 o.+una 27b/1, 47b/2, 71a/7,
 87a/6
 o.+una degin 27b/1, 71a/7, 87a/6
 o.+uncısında 44a/1
 o.+undan 27b/4, 71a/12
 o.+undan yigirmisine degin
 27b/4
 o.+undan yigirmi varınca 71a/12
 [=46]
on altı On altı (sayısı).
 o. 109a/t, 109b/t, 66a/12
 o. gün 66a/12
 [=4]
on altıncı On altıncı, on altı sayısının
 sıra sayı sıfatı
 o. 101a/t, 106a/t, 106b/t, 15b/13,
 37a/7, 3a/10, 44a/5, 66b/10, 83b/8,
 8b/2, 93b/13
 o. faşıl 8b/2
 o. gün 15b/13, 3a/10, 44a/5,
 66b/10
 o. sâle 106a/t, 106b/t
 [=18]
on beş On beş (sayısı).
 o. 102b/t, 105a/t, 109a/t, 109a/t,
 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t, 109b/t,
 109b/t, 109b/t, 109b/t, 15b/12, 58b/6,
 94a/9
 o. gün 102b/t, 105a/t
 o. ol- 15b/12-15b/13
 o. sâ' at ol- 58b/6, 94a/9
 o.+inde 7b/8
 o.+inden 101a/t, 47b/6

o.+inden soñra 51b/7
 o.+inden tâ yigirmiye degin
 47b/6
 o.+ine 47b/5
 o.+ine varınca 47b/5
 [=27]
on beşinci On beş sayısının sıra sayı
 sıfatı.
 o. 10a/9, 112a/2, 3a/9, 58b/4,
 74b/9, 8a/12
 o. faşıl 8a/12
 o. gün 10a/9, 112a/2, 3a/9,
 58b/4, 74b/9
 [=12]
on bir On bir (sayısı).
 o. 109a/t, 109b/t, 141a/t, 3a/11,
 44a/4
 o. ay 141a/t
 o. ol- 44a/4
 o. sâ' at ol- 3a/11
 o.+i 74b/11
 o.+inde 7b/2, 7b/2
 o.+inden 101b/t, 47b/4
 o.+i ol- 74b/11
 o.+isine 93a/3
 [=15]
on birinci On bir sayısının sıra sayı
 sıfatı.
 o. 15b/9, 30a/8, 44a/2, 51a/3,
 6b/13, 6b/7, 74a/12, 92b/9, 93b/11,
 93b/12, 93b/9
 o. ay 74a/12
 o. faşıl 6b/13, 6b/7
 o. gün 15b/9, 30a/8, 44a/2, 51a/3
 [=18]
on dördüncü On dört sayısının sıra sayı
 sıfatı
 o. 15b/11, 30b/2, 51a/6, 66b/9,
 74b/8, 82b/7, 8a/8
 o. faşıl 8a/8
 o. gün 15b/11, 66b/9, 30b/2,
 51a/6, 74b/8, 82b/7
 o.+sinde 7b/6-7b/7
 [=15]
on dört (d) On dört (sayısı).
 o. 10a/10, 22a/9, 51a/7, 66b/11
 o. ol- 10a/10, 22a/9

o. sâc at 51a/7
o. sâc at ol- 51a/7, 66b/11
o.+ünden 105a/t
[=10]
on iki On iki (sayısı).
o. 114b/12, 114b/6, 114b/7, 133b/9, 134b/9, 135a/9, 137a/11, 141a/t, 143a/t, 143a/t, 143b/h, 143b/h, 153b/6, 154a/6, 2b/7, 37a/4, 83b/9, 93a/5, 93a/7
o. ay 114b/6, 133b/9, 134b/9, 93a/5
o. burc 135a/9, 2b/7
o. burcun her biri 143b/h
o. burcum kim 137a/11
o. burc kim 135b/10
o. burûcât 114b/12
o. derece 114b/7
o. pencere ol- 153b/6
o. sâc at ol- 37a/4, 83b/9
o. yıl 141a/t
[=34]
on ikinci On iki sayısının sıra sayı sıfatı
o. 107a/h, 149a/7, 22a/8, 30a/11, 37a/2, 51a/4, 7a/5, 82b/6
o. faşıl 7a/5
o. faşıl hisâbı 107a/h
o. gün 15b/9, 22a/8, 30a/11, 37a/2, 51a/4, 82b/6
o.+de 7b/3, 7b/3
o.+ye 149b/h
[=19]
on ikişer On iki sayısını üleştirme sıfatı.
o. 153a/t
o. hisâb 153a/t
[=2]
on sekiz On sekiz (sayısı).
o.+ine 101b/t
[=1]
on sekizinci On sekiz sayısının sıra sayı sıfatı.
o. 104b/t, 137a/12, 66b/5, 67a/3, 67b/10, 67b/2, 75a/8, 8b/10
o. faşıl 8b/10
o. gice 66b/5
o. gün 137a/12-137a/13

o. sâl 104b/t
[=12]
on tokuzuncu On sekiz sayısının sıra sayı sıfatı.
o. 51a/8, 9a/2, 67b/3
o. faşıl 9a/2
o. gün 51a/8, 67b/3
[=6]
onuncu On sekiz sayısının sıra sayı sıfatı.
o. 103b/t, 103b/t, 13a/8, 19b/1, 37a/1, 6b/2, 7a/13, 87a/11, 93b/10, 93b/11, 93b/9
o. faşıl 6b/2
o. gün 13a/8, 37a/1, 7a/13, 87a/11
o. gününden yigirmisine degin 19b/1-19b/2
o. sâle geldikde 103b/t
[=18]
on üç On üç (sayısı).
o. 30a/10, 3a/11, 44a/4, 74b/10
o. ol- 44a/4, 74b/10
o. sâc at ol- 3a/11, 30a/10
[=8]
on üçüncü On üç sayısının sıra sayı sıfatı.
o. 10a/7, 15b/10, 30a/12, 37a/3, 44a/3, 51a/4, 58b/1, 8a/2, 3a/8-3a/9
o. faşıl 8a/2
o. gün 10a/7, 15b/10, 30a/12, 37a/3, 44a/3, 58b/1, 51a/4, 3a/8-3a/9
o.+sinde 7b/4
[=19]
on yedinci On yedi sayısının sıra sayı sıfatı.
o. 16a/1, 66a/13, 66b/12, 66b/4, 8b/5
o. faşıl 8b/5
o. gün 16a/1, 66a/13, 66b/4
[=9]
oñ- İyileşmek, uygun olmak, feyz ve bereket bulmak, düzelmek.
o.-a 14b/10, 15a/3, 16a/11, 16b/1, 21b/4, 21b/6, 22b/4, 23a/2, 25a/5, 35b/7, 3b/8, 40a/5, 41a/1, 42a/4, 42b/3, 45b/2, 45b/2, 47a/10, 47b/1,

48a/6, 48b/2, 52a/12, 52b/11, 52b/12, 54b/6, 60a/1, 70b/10, 73b/6, 73b/6, 76b/12, 7a/12, 83b/3, 84a/12, 87a/13, 87b/11, 89b/8

o.-maya 79b/2, 85a/1, 87a/4, 88b/5

[=40]

oñad İyi, iyice, mükemmel.

o. 72b/9, 83a/5, 88a/7, 89a/2

o.±dur 87b/5

o. ol- İyi, mükemmel olmak
88a/7, 89a/2

o. olma-72b/9, 83a/5

[=9]

oñat bkz. oñad.

o. 14b/2, 26a/7, 33a/8, 53b/13, 5b/1, 72b/13, 78b/9, 79a/6, 79a/8

o. ol- 14b/2, 26a/7, 33a/8, 53b/13, 5b/1, 78b/9, 79a/6, 79a/8

o. olma- 72b/13-73a/1

[=18]

ora O yer.

o.+dan 115b/2, 92b/6

[=2]

orağ (ğ) Ekin biçme aracı.

o. 67a/1

o. issisi 67a/1

o.+a 129a/5

o.+a gel- 129a/5

[=4]

orta 1. Fazla uzun olmayan.

o. 157b/5,

o. boylu ol- 157b/5

2. Bir yerin veya nesnenin iç tarafı, ortası, arası.

o.+sı 94b/1, 94b/12, 94b/7, 95a/2, 95a/5

o.+sında 113a/t, 113a/t, 124a/2, 124a/4, 128a/1, 137b/10, 139b/2, 13a/11, 140a/11, 142a/t, 23b/1, 24a/9, 38b/7, 75a/4, 7a/2, 128a/1

o.+sından 149a/12

3. Ara, orta.

o. 21b/8, 23b/10, 36a/1, 3a/2, 43b/2, 64b/4, 65b/10, 65b/11, 66b/13, 74b/13, 75a/10, 75b/8, 79a/10, 90b/1, 90b/3, 90b/4, 90b/5, 91b/12

o. ayı 91b/12

o. güz Ekim ayı 36a/1, 64b/4, 90b/1

o. güz ayı 3a/3

o. güzden tâ mayıs çıkınca
75a/10

o. güz ay 66b/13

o. güz ayı 23b/10, 3a/2, 79a/10

o. güz eyyâmı 74b/13

o. kış Ocak ayı 90b/3

o. kış ayı 21b/8

o. ol- 75b/8

o. yay Temmuz ayı 65b/10, 90b/5-90b/6

o. yay ay 43b/2, 65b/11

o. yaz 90b/4

4. İki uçtan eşit uzaklıkta olan yer.

o. 73a/12

o. Şâm ili 73a/12-73a/13

o.+da 64b/10

o.+dan 90a/6

o.+dan eksil- Ölmek, yok olmak
90a/6

5. Vasat, yaşam tarzı normal, ne iyi ne kötü.

o. 122a/10,

o. hâlli kimesneler 122a/10

o. hâlli kimesnelere ihtilâṭ itmek
122a/10-122a/11

[=69]

ortalık Ortalık, göz önündeki ferah yer.

o. 125b/4

[=1]

oruc Oruç.

o.+ın 105a/t

o.+un 103b/t

o.+unuñ 30b/12

[=3]

‘**Osmân** < Ar. Hz. Osman.

‘o.108a/t

[=1]

‘**Osmân Han b. Muṣṭafa** Kişi adı.

o. 1a/3

[=1]

ot 1. Ot, Çayır.

o. 141b/t, 17a/2, 18b/9, 20a/11, 21b/5, 22b/3, 24a/5, 25b/1, 25b/6,

27b/11, 29a/3, 30b/10, 35b/7, 38b/6, 41b/4, 42a/8, 42b/1, 49b/4, 53b/12, 56a/5, 57a/4, 57b/6, 59b/13, 5b/1, 61a/2, 61b/1, 61b/6, 64a/5, 64b/8, 68a/8, 69b/8, 78b/9, 80b/9, 81a/5, 88a/1, 88b/2, 90a/11
o. biçin ve ekin 88a/1
o. biçin ve yemiş 57b/6
o.+lar 10a/2
o.+(u)lardan 103a/t, 103b/t
2. İlaç.
o. 15b/4, 82a/10, 96a/2, 98a/2, 96b/4
o. içmek 15b/4, 82a/10, 96a/2, 98a/2
o. içmek ve bînar kızmağ ve muşarîhat itmek 96a/2-96a/3
o. içmek ve kıan almak 98a/2-98a/3
o. itmek 96b/4
o. ve biçin 25b/6, 27b/11, 29a/3, 42a/8, 42b/1
o. ve ekin 61b/1
o.+ı 111b/5
[=61]
otur- Oturmak.
o. 83a/10
o.-a 157a/13
o.-alar 156a/6, 157b/12, 158a/11
o.-duğundan 126b/11
o.-duğundan bî-ħaber ol- 126b/11
o.-mağ 104a/t, 131b/13, 149a/13
o.-mağdan 104b/t, 105b/t
[=12]
otuz Otuz (sayısı).
o. 109a/t, 109a/t, 109b/t, 109b/t, 118b/9, 133a/12, 141a/t, 162b/14, 21b/8, 27b/6, 43b/2, 52b/4, 58a/7, 65b/3, 94a/2, 9b/12
o. derece 94a/2
o. eczâi'l-şerîf 162b/14
o. gün 43b/2, 52b/5, 58a/7, 9b/12
o. kerre tekrârdan şoîra 118b/9
o. yıl 141a/t
o. yılda bir 133a/12

o.+a 19b/3, 47b/9, 62b/5, 79b/1, 7b/9, 87b/5, 90a/9
o.+a degin 87b/5
[=33]
otuz beş Otuz beş (sayısı).
o. 116b/4
o. kerre 116b/4
[=2]
otuz bir Otuz bir (sayısı).
o. 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 141a/t, 153b/13, 65b/12, 74a/13, 92b/8
o. daķıķa 141a/t
o. gün 21b/8, 65b/12, 74a/13
o. gün ol- 92b/8
o. tã'ifeye vârid olan fermân-ı mûcîbile 153b/13-154a/1
[=18]
otuz birinci Otuz bir sayısının sıra sayı sıfatı.
o. 57b/11
o. gün 57b/11
[=2]
otuzuncı Otuz bir sayısının sıra sayı sıfatı.
o. 3b/1, 57b/10
o. gün 3b/1, 57b/10
[=4]
oyna- Oynamak.
o.-mağa 130a/8
o.-mağ 121b/7, 122a/9
[=3]

-Ö-

öd 1. Öd, organ adı.
ö. 142b/t
2. Mevsim, hava.
ö.+den 18a/1
[=2]
öğren- Öğrenmek.
ö.-e 133b/2
ö.-mek 122b/5
[=2]
öksürük Öksürük.
ö. 3b/11, 91a/10

[=2]

öküz Çok.

ö. 10b/12, 110b/3, 110b/5, 111a/10, 111a/2, 111b/5, 12b/4, 133a/6, 13a/12, 13a/3, 13a/4, 13b/10, 13b/4, 13b/7, 14a/10, 15a/2, 15a/5, 15b/1, 18a/3, 19a/13, 19b/4, 20a/1, 20a/8, 20b/1, 21a/1, 22b/3, 22b/4, 23a/2, 23a/2, 23b/3, 23b/8, 23b/9, 24a/13, 24b/13, 25b/11, 25b/3, 25b/6, 26a/2, 26a/8, 26b/10, 26b/13, 27b/11, 27b/11, 28a/2, 28a/9, 28a/9, 28b/13, 28b/13, 28b/5, 29b/2, 29b/9, 32a/5, 32b/1, 33a/10, 33b/12, 34a/12, 34a/2, 34b/5, 35a/12, 35b/10, 36b/4, 38a/13, 38a/4, 38b/1, 39a/11, 39b/3, 39b/8, 3b/4, 40a/3, 41b/1, 41b/13, 41b/2, 41b/8, 41b/9, 42a/9, 42b/1, 42b/4, 42b/7, 44a/13, 44b/3, 44b/6, 45a/3, 45a/3, 45b/10, 45b/12, 46a/6, 46b/1, 46b/11, 46b/4, 47a/5, 47a/7, 48a/7, 48b/13, 48b/2, 49a/1, 49b/10, 49b/2, 49b/5, 49b/6, 49b/8, 4a/1, 4a/8, 4b/12, 50a/1, 50a/5, 50b/7, 52a/1, 52a/1, 52a/12, 52a/7, 53a/4, 53b/13, 54a/12, 54b/11, 54b/8, 55a/1, 55a/6, 56b/10, 57a/6, 57b/4, 57b/6, 59a/13, 59b/3, 5a/3, 5b/4, 60a/5, 60b/5, 61a/13, 61b/6, 62a/12, 63a/3, 63b/1, 63b/10, 64a/1, 64a/8, 65a/8, 65b/7, 6a/13, 6b/5, 70a/10, 70b/5, 71a/4, 71b/3, 71b/9, 72a/13, 72a/2, 73a/6, 73b/13, 78a/3, 78a/7, 78a/8, 78b/2, 79a/13, 79a/4, 79b/13, 79b/4, 79b/4, 79b/8, 7b/9, 80b/13, 81a/13, 81a/7, 83a/1, 83a/7, 83a/9, 84a/3, 84a/6, 85a/6, 85b/11, 85b/13, 86a/11, 87a/11, 87a/8, 87b/5, 88a/7, 88b/2, 89a/1, 89a/7, 8a/10, 90a/10, 91b/8, 9a/1, 9a/13, 9a/9

ö.±dür 84a/11

ö. fitne ve belā ve ğam ve renc
5b/4-5b/5

ö. ħarābliklar eyle- 39b/3

ö. ılkılar 26a/2

ö. ol- Çok olmak 10b/12, 110b/3, 110b/5, 111a/2, 12b/4, 13a/3, 13b/10, 13b/4, 13b/7, 14a/10, 15a/2, 15a/5, 19b/4, 20a/1, 20a/8, 20b/1, 21a/1,

22b/3, 23a/2, 23a/2, 23b/3, 23b/8, 23b/9, 24b/13, 25b/11, 25b/3, 25b/6, 26b/13, 27b/11, 27b/11, 28a/2, 28a/9, 28a/9, 28b/13, 28b/13, 28b/5, 29b/2, 29b/9, 32a/5, 32b/1, 33a/10, 34a/12, 34a/2, 34b/5, 35b/10, 38a/4, 38b/1, 39a/11, 39b/8, 3b/4, 40a/3, 41b/1, 41b/13, 41b/2, 41b/8, 41b/9, 42b/4, 42b/7, 44a/13, 44b/3, 44b/6, 45a/3, 45a/3, 45b/10, 45b/12, 46a/6, 46b/1, 46b/4, 47a/5, 47a/7, 48a/7, 48b/13, 49a/1, 49b/2, 49b/6, 4a/1, 4a/8, 50a/1, 50a/5, 50b/7, 52a/1, 52a/1, 52a/7, 53a/4, 53b/13, 54a/12, 54b/11, 54b/8, 55a/1, 55a/6, 57a/6, 57b/4, 57b/6, 59b/3, 5a/3, 60a/5, 61a/13, 61b/6, 62a/12, 63a/3, 63b/1, 63b/2, 64a/1, 65a/8, 65b/7, 6a/13, 6b/5, 70a/10, 71a/4, 71b/3, 72a/13, 72a/2, 73a/6, 73b/13, 78a/7, 78a/8, 78b/2, 79a/13, 79a/4, 79b/13, 79b/8, 80b/13, 81a/13, 83a/1, 83a/7, 83a/9, 84a/6, 85a/6, 85b/11, 85b/13, 86a/11, 87a/11, 87a/8, 88a/7, 88b/2, 89a/1, 89a/7, 8a/10, 91b/8, 9a/1, 9a/13, 59a/13-59b/1, 84a/3-84a/4, 133a/6

ö. olup 111a/10, 111b/5

[=334]

öküz 1. Öküz, hayvan adı.

ö. 143a/t

2. Burç adı, boğa.

ö. 114a/ş, 137b/6

[=3]

öl- Ölmek.

ö.-diler 82b/6

ö.-e 112b/t, 112b/t, 113a/t, 12a/1, 140a/5, 14b/8, 18a/5, 23a/13, 23b/10, 24a/12, 24a/7, 33b/8, 35a/12, 45a/9, 49b/12, 4b/4, 68b/13, 68b/8, 69a/11, 6b/1, 73b/6, 76a/6, 7a/4, 7b/11, 9a/6

ö.-eler 42b/12

ö.-mek 83a/9, 86a/6

ö.-mek ve öldürmek 86a/6-86a/7

ö.-müş 102b/t

ö.-müş balık eti 102b/t

ö.-seler 159a/12

ö.-ür 128b/12, 130a/8, 131a/1

[=36]

öldür- Öldürmek.

ö.-e 48a/5, 89b/7
ö.-eler 20a/11, 84b/12
ö.-ene 128b/10
ö.-mek 83a/9, 86a/7
ö.-se 160a/1
[=8]

ölet Salgın, hastalık, *krş.* kıran.

ö. 28b/3, 39b/10, 3b/10, 4a/2,
52a/3, 52b/2, 5b/4, 61a/13, 7a/13, 8b/4

ö. ol- Salgın olmak 4a/2, 5b/4,
61a/13, 8b/4, 7a/13-7b/1

ö. ve hastalıklar ol- 28b/3
[=16]

ölü Ölü.

ö.+lere 158b/1
[=1]

ölüm Ölüm.

ö. 111a/4, 129b/8, 139b/6,
24a/11, 29b/1, 32b/3, 39a/10, 41b/9,
44b/3, 46b/1, 49b/6, 53a/10, 53a/12,
62a/3, 64b/9, 65b/8, 68b/7, 71a/11,
9a/13

ö.+den 8a/10
ö.+i 110b/4, 111b/3, 134b/7,
14a/13, 14a/9, 16b/5, 21a/3, 22b/8,
23a/8, 24a/8, 24b/5, 28a/9, 39b/11,
42b/4, 45a/8, 45b/12, 45b/6, 4a/9, 4b/7,
50a/11, 54b/13, 57a/11, 57a/9, 60b/10,
61b/1, 62a/12, 64a/12, 65a/2, 70b/2,
73a/4, 7a/10, 80a/8, 82b/11

ö. ol- 32b/3, 39a/10, 62a/3
[=56]

ölümlü Öldürücü

ö. 28b/9, 72b/1
ö.±dür 81a/10
ö. hastalık 28b/9
ö. ol- 72b/1
[=5]

‘**Ömer** < Ar. Hz. Ömer.

‘ö. 106a/t, 108a/t
[=2]

‘**ömr** < Ar. Ömür, hayat, yaşama.

‘ö.+i 126a/3, 127a/1, 128a/8,
128b/13, 132b/2, 133a/6, 93a/10,
95a/12, 98a/6

‘ö.+i uzun 132b/2

(tāle) ‘ömrühü 1a/6
[=11]

‘**ömür** < Ar. *bkz.* ‘ömr.

‘ö. 98a/6
‘ö.+leri 127b/5
‘ö.+leri olup 127b/5
[=3]

‘**ömürlü** < Ar.+Tr. Ömrü olan.

‘ö.+ler 95b/4
[=1]

öñ Baş, başlangıç, ön.

ö. 164a/10
ö. zemine elmâsı kuşak 164a/10-
164a/11

ö.+den 135a/13
ö.+den soña 135a/13
ö.+ünde 134b/7, 97b/8
ö.+üne 157b/12, 157b/7
[=8]

ördek Ördek.

ö. 142b/t
[=1]

ört- Örtmek, kapatmak, kaplamak.

ö.-eler 16b/8
ö.-mek 74b/4
[=2]

örümcek Örümcek.

ö.+ler 10a/12
[=1]

öt- Ötmek.

ö.-er 106b/t
[=1]

öyle (I) Öyle, ona benzer.

ö. 115b/5, 99a/7
ö. ki 121a/10
ö. ol- 115b/5, 99a/7
ö.+ce 163b/8
ö.±dür 102b/t

öyle (II) Öğle, gün ortası.

ö. 109a/t, 109b/t, 94a/13,
94b/12, 94b/3, 94b/6, 94b/9, 95a/4,
95a/1,

ö. namâz kadar 109a/t
ö. vaktı 109b/t, 94a/13, 94b/12,
94b/3, 94b/6, 94b/9, 95a/4, 95a/1
[=25]

öz Kendi.

ö.+i 134b/10

[=1]

özdek (g) Kök, gövde, öz, iç.

ö.+ene 83b/11

[=1]

-P-

pādişā < Far. Hükümdar, melik.

p. 12b/9

[=1]

pādişāh *krş.* pādişā.

p. 112b/t, 113a/t, 11a/2, 11b/9, 12b/2, 138a/6, 138a/9, 138b/4, 138b/8, 139a/11, 139a/5, 139b/6, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144b/t, 144b/t, 14b/9, 153b/3, 15a/9, 161a/7, 18a/4, 19a/8, 19b/6, 19b/8, 20a/7, 21b/5, 26a/9, 27a/4, 27a/9, 28a/3, 29a/11, 31b/4, 32b/8, 32b/9, 33b/11, 33b/13, 34a/13, 34b/4, 35b/12, 36a/8, 38a/5, 38b/1, 38b/6, 39a/7, 40b/7, 41a/2, 42a/12, 44a/13, 45b/1, 45b/9, 46a/1, 47a/6, 49a/4, 49b/1, 49b/5, 4a/12, 50a/6, 50b/6, 51b/5, 52b/7, 53b/1, 54b/5, 55b/5, 56b/1, 57b/2, 57b/7, 59a/8, 60a/11, 64b/2, 69a/11, 71a/10, 71a/5, 71b/10, 73a/8, 73b/4, 75b/4, 76b/1, 78a/2, 79a/2, 7a/4, 7a/6, 7b/1, 80a/9, 80b/3, 83a/4, 83b/7, 86a/13, 88b/1, 8b/1, 8b/3, 9a/6

p. ḥasta ola yā maḫtūl ola yā bir belā işābet it (d)- 139a/5-139a/6

p. begler, kātibler menziline girmek 122a/4

p. begler yıldızı 96a/8

p. mevti 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144b/t

p. ol- 31b/4, 32b/9

p. ve begler 156b/5

p. zulmı 19a/8

p.+(a) 28b/11

p.+a 146a/t, 36a/8, 53a/9, 75b/12

p.+dan 153b/11, 15a/1, 6b/9, 8b/8

p.+ı 12a/8, 12b/11, 152b/1, 22b/12, 23b/10, 29a/6, 32b/3, 42b/13, 43a/2, 43a/7, 47a/11, 49b/9, 53a/13,

57a/10, 57b/8, 58a/4, 61a/4, 61a/8, 65b/1, 65b/5, 68a/10, 68a/11, 69b/8, 6a/2, 6b/1, 6b/11, 70a/7, 71a/5, 72b/4, 77a/10, 77b/13, 7b/6, 7b/6, 84b/11, 85b/9, 89b/5

p.+ın 112b/t, 139a/2, 140a/1, 140a/5

p.+ına 12b/9, 27a/8, 32b/12, 40a/13, 61b/3, 73a/5

p.+ın bir oğlu 139a/2

p.+ını 15a/10, 39b/12

p.+ın murādı 140a/1, 140a/5

p.+ın 65a/11

p.+ın ḥāşş kulları 65a/11

p.+la 29b/8

p.+lar 112b/t, 11b/1, 122a/4, 134b/6, 137a/4, 137b/10, 138a/1, 13a/2, 142b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 145b/t, 14a/9, 156b/5, 18a/5, 18b/4, 19a/7, 20b/10, 21a/7, 22b/5, 25b/10, 26a/1, 27a/11, 28a/13, 28b/9, 34a/8, 34b/12, 35a/11, 35b/1, 39a/5, 39b/8, 40a/7, 43a/8, 46b/1, 46b/6, 47a/1, 47a/10, 50a/12, 54a/5, 55a/13, 55b/4, 56a/5, 57b/1, 5b/6, 60a/2, 60b/8, 63a/3, 63b/13, 63b/2, 63b/9, 64b/9, 69b/2, 6a/4, 70a/9, 70b/8, 72a/13, 72b/9, 73a/10, 78b/4, 7b/7, 80a/1, 81b/8, 84a/11, 85a/8, 86b/13, 86b/3, 88a/3, 88b/6, 89a/8, 96a/8, 98a/1, 59b/1-59b/2, 32a/6

p.+lar arası 112b/t, 13a/2, 5b/6, 7b/7

p.+lara 122a/13, 145b/t, 145b/t, 145b/t, 145b/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t, 148b/t, 27a/8

p.+lara daḫil ol- 146b/t, 147a/t

p.+lara daḫil olma- 146b/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t

p.+lara daḫil olmaḫ 148b/t

p.+lara girmek 122a/13

p.+larda 139b/10, 57a/7, 73b/12, 79b/2, 81a/1, 83b/2, 88b/9

p.+lardan 136b/2

p.+lardan em̄in ol- 136b/2

p.+ları 11b/13, 39a/8

- p.+larına 33a/1, 86b/12
p.+lar katı 134b/6
p.+lar ortası 137b/10
p.+lar teşhîrin eyle- 145b/t
p.+laruñ 7a/2
p.+laruñ ortası 7a/2
p.+lar yüzün görmek 98a/1
[=286]
- pāk** < Far. Temiz.
p. 121a/12
p. ve ḥalāl 121a/12
[=2]
- pāk-dāmen** < Far. “eteği temiz”
namuslu.
p. 133a/4
p. ḳop- Namuslu olmak 133a/4
[=2]
- pākīze** < Far. Temiz, lekesiz.
p. 132b/1
p. ḳop- Temiz olmak 132b/1
[=2]
- palasa** < Far. *palās* Eski, çul.
p. 141b/t
p. yerler 141b/t
[=1]
- palayis** < Yun. Mayıs ayının 3. Günü.
p. 102a/t
[=1]
- panbuḳ (ḡ)** < Far. Ebegümeçigillerden,
koza biçimindeki meyvesi üç, dört, beş
dilimli olan, sıcak bölgelerde yetişen
tarım bitkisi, pamuk (*Gossypium*).
p. 17a/10, 27a/1, 47b/4, 54a/8,
61b/6, 64a/7, 66a/9, 67a/10, 67a/4,
67a/9, 71b/3, 73b/5, 87a/13, 9a/8
p. ol- 47b/4
p. ve zeytün 27a/1
p.+dan 67a/12
p.+ı 67a/5, 67a/6, 67a/7
[=20]
- panpuḳ** < Far. *bkz.* panbuḳ.
p. 19b/2
[=1]
- papaz** < Yun. Hristiyan din adamı,
peder.
p.+lar 54b/13
- p.+lar ölümü 54b/13
[=2]
- pāre** < Far. Parça, bölük.
p. 47b/11, 69b/3, 75a/7, 75a/8
p. pāre ol- Parça parça olmak
75a/7-75a/8
[=4]
- Pāris** < Far. *Pars* Yer adı, İran.
p. 11b/13, 31b/3, 46b/2, 77a/13,
68a/10, 85b/8, 17b/13
p. iklimi 31b/3, 85b/8
p. ili 46b/2
p. pādīshāhı 68a/10
p. ve Kirmān iklimi 77a/13-
77b/1
p.+a 97a/5
[=13]
- pars** Pars, kedigillerden yırtıcı memeli
hayvan, panter.
p. 143a/t
[=1]
- paşa** General, sevgi seslenişi.
(iy) p. 132a/2
[=1]
- pāy** < Far. Ayak.
p. 132a/2, 76a/13, 77a/2
p. ur- Yürümek 132a/2
p.+ına 161a/6
[=5]
- pāzār** < Far. *bāzār* Satıcıların belirli
günlerde malını sergilediği yer.
p. 163a/10, 41a/9
p. eyleyüp 163a/10
[=3]
- pehlivān** < Far. Pehlivan, güreşçi, yiğit.
p. 31b/4
[=1]
- pehriz** < Far. Perhiz, özel beslenme
düzeni.
p. 91a/13
p. itmek 91a/13
[=2]
- pek** Katı, sert.
p. 139b/13, 139b/5, 142a/t,
143b/t, 144b/t, 19a/11, 23a/6, 31b/10,
75b/7, 75b/7, 7a/5, 82a/13, 88a/13,
88a/8

- p. avu 142a/t
p. gök gürlü- 19a/11
p. olma- 139b/13
p. şovuk ol- 143b/t
p. yel es- 144b/t
[=19]
- peleng** < Far. Kaplan, panter.
p. 12a/6
p. arslan ve kurt 12a/6
[=2]
- pelīd** < Far. Pis, murdar, alçak.
p. 130b/8
[=1]
- penc** < Far. Beş.
p. 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 107a/t, 107a/t
[=12]
- pençsenbe** < Far. Perşembe.
p. 100a/5, 100a/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t,
108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t,
108a/t, 108a/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
141b/t, 16b/2, 94b/11, 99b/13
p. gicesi 100a/5
p. günü 16b/2, 94b/11, 99b/13
p. rüz 100b/t
p. şeb 100b/t, 100b/t
[=55]
- pençere** < Far. Pencere.
p. 153b/6
p.+lerüñ 153b/7
[=2]
- pençsenbe** *bkz.* pençsenbe.
p. 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t,
111a/5, 124a/12, 139b/11, 139b/12,
150a/t, 151a/t2, 23b/12, 4a/2, 98b/4
p. günü 139b/12, 23b/12, 4a/2
[=16]
- pençsenbih** *bkz.* pençsenbe.
p. 83a/11
p. günü 83a/11
[=2]
- per** < Far. Kanat.
p. 125b/6, 87b/4
p. ve bāl Kanad ve kol 87b/4
p. ve rüşen ol- 125b/6
[=4]
- perde** < Far. *mec.* Namus.
p. 32b/3
p. ehline Namuslulara 32b/3
[=2]
- perhiz/perhiz** < Far. *bkz.* pehriz.
p. 102a/t, 91b/11
p. it (d)- Yemekten sakınmak,
yememek. 102a/t, 121a/13
p. itmek 91b/11
p.+lerini 37b/6
[=6]
- perişānlik** < Far.+Tr. Dağınıklık,
karmakarışıklık.
p. 62a/9
p. ol- 62a/9
[=2]
- pertāb** < Far. Atılma, sıçrama.
p. 155a/8
p. idüp 155a/8
[=2]
- pertev** < Far. Işık, parlaklık.
p. 106b/t
[=1]
- pervīn** < Far. *astr.* Ülker yıldızı.
p. 102a/t, 105a/t, 10a/8, 51a/5
p. adlu yıldız 10a/8-10a/9
p. yıldızı 51a/5
[=6]
- pes** < Far. Bunun için, nihayet, hemen.
p. 142a/t, 155b/4, 159a/1,
160b/2, 161a/1, 19b/1, 2a/8
p. endurzi iki renk ortasında olan
renk 142a/t
[=8]
- peşimān** < Far. Pişman, nadim.
p. 159a/8
[=1]
- peydā** < Far. Ortaya çıkan, görünen.
p. 138a/5, 157a/8
p. ol- Ortaya çıkmak 138a/5,
157a/8
p.+larından 155a/7

[=5]
peygāmbēr < Far. Nebi, peygamber.
p. 75b/2
[=1]
peyk < Far. Haber ve mektup getirip
götüren.
p. 142b/t
[=1]
peymān < Far. Yemin, and.
p. 130b/8
[=1]
pīmār < Far. *bīmār* Hasta, sayrı.
p.±dur 154b/6
[=1]
pīr < Far. Yaşlı, pir, koca.
p. 81b/11
p.+ler 24b/5, 4a/7
p.+leri 157a/1
p.+ler ölümü 24b/5
[=5]
pirinc < Far. Pirinç.
p. 7a/12
[=1]
piristū < Far. Kırlangıç.
p. 101a/t, 104a/t
[=2]
pīrūze < Far. Firuze, mavi renkli ve
değerli bir süs taşı.
p. 161a/9
p. yüzün(yüzük) kaşı 161a/9
[=2]
piş- *mec.* Pişmek.
p.-er 128b/5
[=1]
piyāde < Far. Yaya, askerî bir sınıf,
unsur.
p. 153b/9, 154a/13
p. ki 155a/7
p.+niñ 154b/2
[=4]
piyāz < Far. Zeytinyağlı ve sirkeli
fasulye haşlaması, soğan.
p.+dan 101a/t
[=1]
pujeñ *bkz. bujeñ* Nasara adı verilen
kavmin perhiz orucu.
p. 105a/t

p. orucu 105a/t
[=2]
pūşide < Far. Örtü, örtülmüş.
p. 155b/2
[=1]
pür- < Far. Dolu.
p. 135a/12, 136b/7
[=2]
pür-ferah < Far.+Ar. Sevinç dolu.
p. 135a/12
p. ol- Sevinç dolu olmak
135a/12
[=2]
pür-nūr < Far.+Ar. Nur içinde.
p. 136b/7
p. ol- Nur içinde olmak 136b/7
[=2]
püryān < Far. *biryān* Et ve pirinçle
tepside pişirilen bir yemek, kebab.
p. 101b/t, 82a/12
[=2]
püser < Far. Erkek çocuk, oğul.
(iy) p. 135b/10
[=1]

-R-

rā (ر) < Ar. “rı” harfinin bir adı.
r.±dur 119b/2
[=1]
**rabbenā efra‘ ‘aleynā şabrān ve şebbit
eḳdā menā fāşurnā ‘alā’l-ḳavmi’l-
kāfirin** < Ar. Bakara sūresi, 250. âyet.
r.±dür 118b/1-118b/2
[=1]
**rabbenā efra‘ ‘aleynā şabrān ve şebbit
eḳda menā vāşurnā ‘alā’l-ḳavmi’l-
kāfirin** < Ar. Bakara sūresi, 250. âyet.
r.±dür 120a/7-120a/8-120a/9
[=1]
rābi‘ < Ar. Dördüncü.
r. 11a/4, 13b/2, 15a/4, 141b/t,
17b/2, 21b/7, 25a/13, 27b/9, 34a/9,
41a/6, 43a/1, 45a/12, 50a/2, 52a/10,
57a/1, 59b/12, 68b/9, 73b/11, 76b/5,
79b/7, 81b/6, 84b/13, 87b/8

[=23]
rābī' u < Ar. Dördüncü.
 r. 19b/5, 21a/10, 29a/13, 2b/9, 36a/6, 55a/3, 62b/10, 71b/8, 32a/4, 38b/4, 48a/2
 [=11]
ra' d < Ar. Gök gürlemesi.
 r. 103a/t, 13a/9, 143b/t, 19a/10, 23b/8, 34a/1, 40b/12, 47a/9, 62a/11, 71a/6, 71b/2, 79a/5, 79a/6, 87a/3, 87a/4
 r. görül- 47a/9, 40b/12, 79a/5, 79a/6
 r. görüldüğü 40b/12, 79a/5
 r. günü 103a/t
 r. gürl- 19a/10, 34a/1, 71a/6, 71b/2, 87a/3, 87a/4
 r. gürlüdüğü 19a/10, 34a/1, 71a/6, 87a/3
 r. ile hastalıklar 13a/9
 r. ol- 143b/t
 r. ve zelzele 23b/8
 r.+i 47a/8, 54a/13, 62a/10
 [=38]
radīallahü 'an < Ar. "Allah ondan razı olsun!" anlamında sahabeler ve bazı büyük zatlar için söylenen Arapça cümle.
 r. 121a/9
 [=1]
rāğīb < Ar. Dinleyip isteyici, arzulu, istekli.
 r. 96a/6, 98b/9
r. ol- İstekli olmak 96a/6
 [=3]
rāḥat < Ar. Sakin, rahat, huzur.
 r. 123a/2, 127a/2, 144a/t, 39b/5, 6a/5, 9a/13
 r. ol- 144a/t, 6a/5
 r. ve aşıda ol- 39b/5
 r.+da 23a/10, 70a/8, 89a/3
 r.+dan 137a/2
 r.+da ol- 23a/10, 89a/3
 r.+ı 127a/3
 r.+ı olma-127a/3, 9a/13
 [=18]

rāḥatlık < Ar.+Tr. Sükûnet, rahatlık, huzurlu olma durumu.
 r. 29b/6, 41b/4, 46b/9, 143b/t
 r. ol- 29b/6, 46b/9
 r.+ler 49a/6
 r.+ler ol- 49a/6
 [=8]
rahīm < Ar. İmanlı kullarına ahirette acıyan esirgeyen (Tanrı Teâlâ).
 (yā) r.±dür 119b/3
 [=1]
rahm < Ar. Rahim, döl yatağı.
 r.+ine 104a/t
 [=1]
rahman < Ar. Herkese merhamet eden (Allah adlarından).
 (yā) r. 119b/3
 [=1]
rahmet < Ar. Merhamet, koruma, yarlıgama.
 r. 131b/9
r. irüş- Korunmak 131b/9
 [=2]
ra' iyyet < Ar. Bir hükümdar idaresi altında bulunan ve vergi veren halk.
 r. 35a/3, 35b/2, 36a/4, 87a/1, 8b/8
 r.-i miskīn 87a/1
 r.+e 11b/2, 20b/10, 156b/6, 15a/1, 19a/7, 26a/1, 27a/11, 40a/10, 55a/13, 63b/2, 83b/7, 86b/13, 86b/3, 88b/6
 r.+i 43a/10
 [=21]
raḳībe < Ar. Gözeten, bekleyen.
 r. 131a/9
 r. kııl- 131a/9
 [=2]
raḳīk < Ar. İnce, berrak.
 r. 30a/2
 r. ol- 30a/2
 [=2]
raḳkāş < Ar. Oynayan, raks eden.
 r. 142b/t, 97a/7
 [=2]
rakş < Ar. Sıçrayarak oynama.

r. 135a/13, 135a/9
r. urmağ 135a/13
r. ur- Oynamak, sıçramak
135a/9
[=4]
ramazān < Ar. Arabî aylardan biri, oruç ayı.
r. 107b/t, 108a/t, 108b/t, 111b/11, 113a/t, 113a/t, 113b/12, 149b/t, 150a/t, 150b/13, 161a/6
r.+iñ 150b/12
r.+iñ ‘aşr-i āhiri 150b/12
[=13]
ramazānū’l-mubārek < Ar. Mubarek ramazan ayı.
r. 150a/t, 150b/13
r. ayu 161a/6
[=3]
rās < Far. Tutulan yol, usul.
r. 140b/t, 102a/t, 124b/ş, 125a/ş, 140b/t, 143a/t
[=6]
raşad < Ar. Gözetme, bekleme.
r. 114b/3
[=1]
rast < Far. 1. Tesadüf, uygun, doğru
r. 93b/1, 159a/6, 65b/3, 65b/8,
r. gel- 159a/6, 65b/3, 65b/8
r. gelme- İstenilen biçimde gelişmemek, rast gitmemek, uygun gelmemek 93b/1
2. Sağ.
r. 149a/10, 149a/11, 149a/12, 149a/8, 149a/9
r.-ı cenūb 149a/8
r.-ı mağrıb 149a/9
r.-ı maşrıķ 149a/12
r.-ı şimāl 149a/10
r.-ı yer altı 149a/11
3. Türk müziğinin en eski makamlarındandır.
r. 155a/3
[=19]
raṭb < Ar. Rutubetli, nemli özelliğe sahip.
r. 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 3a/9

r.±dur 91b/1, 91a/8
[=7]
ravza < Ar. Bahçe.
r. 162a/5, 162b/15
r.-i muṭahhara Hz.
Muhammed’in kabri 162a/5
r.-i şerīfesi 162b/15
[=4]
rāz < Far. Sır, gizlenilen şey.
r.+ın 132a/3
[=1]
re (ر) < Ar. Osmanlı alfabesinin on ikinci harfi.
r. 149b/t, 150a/t, 150a/t, 150b/4, 150b/9, 152b/9
[=6]
re‘āyā/ré‘āyā/ri‘āyā < Ar. Bir hükümdarın idaresi altındaki halk.
r. 33b/13, 70b/1
r.+ya 18a/5, 56a/5, 59b/2, 72b/9, 80a/10, 85a/8, 88a/3, 71a/4, 73a/10, 76a/13
[=12]
rebi‘ < Ar. Bahar.
r. 91b/1
[=1]
rebi‘u’l-āḫir < Ar. “Sonbahar” Arabî ayların dördüncüsü.
r. 107b/t, 108a/t, 108b/t, 111b/11, 112b/t, 149b/t, 160b/9, 113b/11
r. ayı 50b/9
r. ayını gördükde 160b/9
r. ramazān ğurreler 111b/11
[=11]
rebi‘u’l-evvel < Ar. “İlkbahar” Arabî ayların üçüncüsü.
r. 113b/11, 107b/t, 108a/t, 108b/t, 111b/9, 112b/t, 149b/t, 150a/t, 150a/t, 160b/6, 43b/1
r. ayı 160b/6
r. zi’l-ḫicce ğurreleri 111b/9
[=13]
receb < Ar. Arabî aylardan biri.

r. 107b/t, 108a/t, 108b/t, 111b/9,
113a/t, 113a/t, 113b/12, 149b/t, 150a/t,
161a/3, 164a/8, 74a/11

r. ayını gördükde 161a/3
[=13]

recebü'l-mürecceb < Ar. Mübarek recep
ayı.

r. 150a/t
[=1]

refâhiyet/refâhiyyet < Ar. Rahatlık,
asayiş.

r. 11a/10, 4b/13

r. ol- rahatlık olmak 11a/10

r.+de 13a/10, 28a/12, 62b/7,
70a/7

r.+de ol- 62b/7

r.+de ve rāhatda ol- 70a/7

[=9]

reften < Far. Gitmek.

r. 103b/t, 104a/t

r.-i laqlak Leyleğin gitmesi,
göçü 103b/t

r.-i piristū Kırlangıcın gitmesi,
göçü 104a/t

[=4]

refūden < Kaynar suda kabuğu ile az
pişirilmiş yumurta.

r. 36b/7

r. yumurta 36b/7

r. yumurta yemek 36b/7

[=3]

re'īs < Ar. Başkan, reis.

r.+leri 122b/6

[=1]

remel < Ar. Vaktiyle Türk müziğinde
kullanılmış usul olup zamanımızda
numunesi yoktur.

r. 134a/4

r. urup 134a/4

[=2]

remz < Ar. İşaret, işaretle anlatma.

r. 135b/13

r. it (d)- Göstererek anlatmak
135b/13

[=2]

renc < Far. Hastalık, ağrı, sızı, sıkıntı,
kaygı.

r. 10b/3, 111b/3, 18b/5, 18b/8,
26a/4, 27b/10, 27b/7, 32b/4, 38b/1,
39a/11, 42a/11, 45a/6, 45b/5, 48a/4,
48b/5, 50b/7, 52b/2, 52b/5, 53b/7,
54b/7, 55b/10, 55b/2, 5a/3, 5b/5,
60a/12, 62a/9, 68b/6, 69b/2, 70a/9,
74b/3, 76a/7, 78a/12, 79a/4, 7b/7,
86b/4, 87a/5, 88a/12, 88b/8, 89a/5, 8b/9

r. deg- Hastalık bulaşmak,
hastalanmak 111b/3

r. derd ve mefācān 88b/8

r. iriṣ- Kaygılanmak 45b/5

r. miḥnet ve ğam 62a/9

r. ol- 87a/5-87a/6

r. ü zaḥmet ol- 18b/8

r. ve ğam 55b/2

r. ve ğam gör- 70a/9

r. ve ḥastalık 76a/7-76a/8

r. ve ḥastalık ol- 60a/12

r. ve maraḥ 42a/11, 69b/2

r. ve miḥnet 89a/5

r. ve miḥnet, ṣiddet 10b/3

r. ve ölet ol- 52b/2

r. ve zaḥmet gör- 26a/4

r.-i ekber 52b/5

r.-i ekber ol- 52b/5-52b/6

r.-i ṣafra ve sıtma 53b/7

r.-i saḳam 27b/10

r.+i 101a/t

r.+ler 111a/13

[=62]

renc-ber < Far. Rençber, ırgat.

r. 129a/11

r. ol-129a/11

[=2]

rencide < Far. İncinmiş, gücenmiş.

r. 135a/4, 44b/8, 52b/3

r.±dür 55a/6

r. ol- Zarar görmek, incinmek
52b/3

r. olma- 135a/4

[=6]

rendesi Bir sonraki, ertesi.

r. 67a/6

r. gün 67a/6

r. gün toğmadan 67a/6

- [=3]
renk (g) < Far. Renk.
 r. 103b/t, 142a/t, 142a/t
 r.+i 142a/t, 37b/12, 44b/5, 66b/1,
 69a/12
 r.+ler 142a/t, 142a/t
 [=10]
reng-āmiz < Far. Renk renk, türlü
 renkli.
 r. 137a/6
 r. ol- 137a/6
 [=2]
resm < Ar. Şekil, tarz, durum.
 r. 44b/2
 r.+iyle 163b/15
 [=2]
resme < Ar. Şekil, tarz, durum.
 r. 126a/6
 r.±dür 137a/9
 [=2]
Reşā Yıldız adı.
 r. 101b/t, 104b/t, 115a/t, 121a/3,
 148b/t, 148b/t, 3a/6
 r. adlu bir yıldız 3a/6
 r. menzili 148b/t
 r. menziline ol- 121a/3
 r.±dur 43b/10
 [=11]
Reşid Bekir Halebî Kişi adı.
 r. 163b/11
 r.-i ser 163b/11-163b/12
 [=2]
revā < Far. Yakışır, uygun, yerinde.
 r. 152b/11, 156b/6
 r. ol- 152b/11
 r. tut- 156b/6
 [=4]
revāk < Ar. Önü açık yer, sundurma.
 r. 153b/5
 r.+da 153b/5
 r.±dur 154a/6
 [=3]
revān < Far. Yürüyen, akan, giden.
 r. 101b/t, 102a/t, 136a/10,
 161a/2, 43b/3
 r. ol- 101b/t, 102a/t, 161a/2
 [=8]
revāyiş < Ar. Değerli.
 r. 129a/9, 133b/6
 r. düş- 129a/9
 [=3]
revnağ (ğ) < Ar. Parlaklık, güzellik, süs.
 r. 125b/4
 r. bol- 125b/4-125b/5
 r.+ı 129a/5, 129b/6, 130b/13,
 131b/2
 [=6]
revzen < Far. Pencere.
 r.+den 154a/11
 r.+lerüñ 154a/10
 [=2]
rıdvānu'llahü ta'āla 'aleyhim ecmaī' n <
 Ar. Allah hepsinden razı olsun!
 r. 155b/9, 2a/1-2a/2
 [=2]
rızā' < Ar. *re'za'* Süt emme.
 r. 123b/5
 [=1]
rızık < Ar. Allah'ın kullarına bahşettiği
 nimet, rızık.
 r. 127b/11, 132a/10, 144b/t
 r. bir iken 127b/11
 r. çoğluğu 144b/t
 r. kadırlanmağa başla- 132a/10-
 132a/11
 r.+ı 126b/2, 127a/10, 132b/1,
 133a/1
 r.+ı için 126b/2-126b/3
 [=11]
rızıklan- < Ar.+Tr. Nimet vermek.
 r.-ur 127b/11
 [=1]
ri'āyet < Ar. Gözetme, koruma.
 r. 102b/t, 118a/7, 121a/10,
 156b/10
r. it (d)- Gözetmek, korumak
 102b/t
 r. ile 121a/10
 [=6]
ribā < Ar. Bir şey artma, çoğalma.
 r. 156a/6
r.-i ekl Yemek yemenin artması
 156a/6
 r.-i ekl eyle- 156a/6

- [=3]
Ribūyetde sa' ādettin Kişi adı.
 r. 155a/4
 [=1]
ricāl < Ar. Erkekler.
 r. 125b/9, 151a/ş
 [=2]
ricālū'l-ğayb < Ar. Her devirde olan fakat görülmeyen ve Allah'ın emirlerine göre insanları idareye çalışan mübarek kimseler.
 r. 151a/ş
 r.+uñ 'adedi 151b/1
 [=2]
ricālū'llāh < Ar. *tas.* Manevi kudret ve kuvvet sahibi olan evliya.
 r. 152a/3
 [=1]
rif' atlu < Ar.+Tr. Yüce.
 r. 162a/1, 163a/1, 164a/1
 [=3]
risālāt < Ar. Peygamberlik, peygamber.
 r. 97b/8
 (Ḥazret-i) r. öñü 97b/8
 [=2]
risālet < Ar. *bkz.* risālāt.
 r. 92a/7
 [=1]
riṭūbet < Ar. *bkz.* ruṭūbet.
 r. 154b/10
 [=1]
rivāyet < Ar. Bir sözü aktarma, nakil, rivayet.
 r. 155b/9
 r.±dür 152b/1
 r. idüp 155b/9-155b/10
 [=3]
riyāh < Ar. Rüzgârlar.
 r. 102a/t, 102b/t
r.-i bevāriḥ Samyeli denilen sıcak rüzgarlar. 102b/t
 [=3]
riyāzet < Ar. Perhizle, kanaatle yaşama.
 r. 102a/t, 102a/t
 r.+den 102b/t, 103b/t, 104b/t, 106b/t
 r.+den ve **şavār** olmakdan 106b/t
 r.+leriñ 131b/6
 [=8]
rū < Far. Yüz, çehre.
 r. 132b/11
r.-yi zemīn Yeryüzü, dünya
 132b/11
 [=2]
rub' < Ar. Dörtte bir.
 r. 132a/7, 93a/7
r.-ı gün Günün dörtte biri 93a/7
r.-ı meskūnīñ çok yerleri Dünya'nın kara olan dört birlik kısmının çok yeri 132a/7
 [=4]
rūbāh < Far. Tilki.
 r. 78a/9
 [=1]
rūh < Ar. Can, nefes, ruh.
 r. 162a/6
 r.-ı şerīf 162a/6
 r.+um 162a/3, 162b/2, 163a/3, 163b/1, 163b/11, 163b/8
 [=8]
ruhbān < Ar. Evlenmeyen papazlar, rahipler.
 r. 70a/2
 [=1]
Rūm < Ar. 1. Yer adı, Anadolu, Rumeli.
 r. 10b/5, 110a/4, 110a/5, 110b/6, 111a/11, 111a/9, 12b/10, 12b/11, 12b/11, 17a/13, 17b/4, 17b/5, 20a/6, 22b/11, 22b/12, 22b/9, 23a/1, 23a/11, 24b/1, 24b/13, 24b/8, 25b/11, 27b/3, 29a/7, 37b/10, 44b/10, 44b/9, 45b/10, 47a/11, 47a/12, 47b/8, 48b/4, 49b/11, 4b/13, 52a/9, 52b/10, 52b/11, 52b/13, 53b/3, 54a/5, 54b/5, 56b/4, 59a/10, 61a/10, 61a/8, 64a/7, 65a/6, 68a/9, 6b/11, 73a/11, 73b/9, 76a/9, 78a/3, 7a/8, 82a/8, 84b/4, 86b/6, 92a/3
 r. begleri 44b/10
 r. içi 110a/4
 r. iklimi 7a/8
 r. ili 111a/11-111a/12, 12b/11, 17b/4, 22b/11, 22b/9, 24b/1, 29a/7,

108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 109b/t, 117a/1, 37a/2,
94b/10, 94b/13, 94b/2, 94b/4, 94b/7,
95a/3, 95a/5, 95b/11, 96b/3, 97a/7,
97b/11, 98b/4, 99a/6

r. 2 106b/t

r. efzūnlüğün 117a/1

r.-ı cum'a Cuma günü 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t

r.-ı çehârşenbe Çarşamba günü
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 97b/11

r.-ı düşünbe Pazartesi günü
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 96b/3

r.-ı âdîniyye Cuma günü 99a/6

r.-ı pencşenbe Perşembe günü
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 98b/4

r.-ı sa'd Uğurlu, kutlu gün
101a/t, 103b/t, 37a/2

r.-ı seşenbe Salı günü 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 97a/7

r. ü şeb Gece gündüz 100b/1

r.-ı şenbe Cumartesi günü
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t

r.-ı yekşenbe Pazar günü 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 95b/11

r.-ı Hızır Hıdırellez günü 101b/t

r.-ı kâsım 104b/t

r.-ı yeldâ 102b/t

[=340]

rüz-be-rüz < Far. Günden güne.

r. 93a/1

[=1]

rūzī < Far. Gündüze ait.

r.±dür 97b/4, 98b/13

[=2]

rūzī-sa'd < Far+Ar. Uğurlu kısmet.

r. 3a/8

[=1]

rüz-nâme < Far. Takvim, günlük
hadiselerin yazıldığı kağıt.

r. 113b/1

r.-i küllī 113b/1

[=2]

rūcu' < Ar. Dönme, geri dönme.

r. 102b/t, 104a/t, 83b/12

r. it (d)- Geri dönmek, geri
gelmek 104a/t, 83b/12

[=5]

rūcū'ü'l-şems < Ar. Güneşin dönüşü.

r.-i âlī 102b/t

[=1]

Rüstem < Far. Ünlü İran şairi
Firdevsi'nin Şehname'sinde adı geçen
İran'ın ünlü savaşçısı.

r. 134b/2

r. ol- 134b/2

[=2]

rüşvet-hör < Ar.+Far. Rüşvet yiyici.

r. 157a/3

[=1]

rütbiyyet < Ar. Rütbeye mensup,
derece.

r.+i 133b/13

[=1]

rüzgār < Far. 1. Zaman, devir.

r. 127b/7,

r.+ı 127b/5, 127b/6
2. Yel.
r. 159b/13, 44b/7
r.+ı 82a/9
[=6]

-S-

sā (س) < Ar. “se” harfinin Arapça adı.

ş.±dur 120a/5
[=1]

sa’ ādāt < Ar. Baht açıklığı, uğur, talih güzelliği.

s. 143b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t
[=4]

sa’ ādet < Ar. *bkz.* sa’ ādāt

s. 125b/10, 135a/3, 143b/t
s. ol- 143b/t
s.+e 131b/9
[=5]

sa’ ādetlü < Ar.+Tr. Bahtı açık, uğurlu.

s. 147a/t, 147b/t, 58b/2
s. ol- 147b/t
[=4]

şā’ aķa < Ar. *sā’iķa* Yıldırım.

ş. 4b/13
[=1]

sā’ at < Ar. Zaman, vakit, saat.

s. 100b/1, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,

102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
10a/10, 112a/ş1, 112a/ş10, 112a/ş11,
112a/ş12, 112a/ş13, 112a/ş14, 112a/ş18,
112a/ş19, 112a/ş2, 112a/ş20, 112a/ş21,
112a/ş22, 112a/ş23, 112a/ş24, 112a/ş25,
112a/ş26, 112a/ş27, 112a/ş28, 112a/ş3,
112a/ş4, 112a/ş5, 112a/ş6, 112a/ş7,
112a/ş8, 112a/ş9, 15b/12, 22a/5, 22a/8,
30a/10, 30a/9, 37a/4, 3a/11, 3a/11,

51a/7, 51a/7, 58b/6, 58b/7, 66b/10, 66b/11, 83b/9, 94a/11, 94a/2, 94a/9, 94a/9

s.±dur 94a/2

s.-i leyl Gece saati 101b/t, 103a/t, 106a/t

s.-i nehār Gündüz saati 101b/t, 103a/t

s.+de 97a/12

s.+i 106a/t, 15b/12, 22a/6, 22a/9, 44a/4, 44a/4, 74b/10, 74b/11

s.+inde 95a/11, 96a/4, 96b/8, 98a/4, 98b/8, 99a/9

s.+le 10a/9

s.+lerni 2b/6

[=362]

sa' ati'l-leyālī < Ar. Gece saatleri.

s. 100a/8

[=1]

şabā < Ar. Gün doğusundan esen hafif ve latif rüzgar.

ş. 103b/t, 104b/t, 30a/13 ,

ş.±dur 104b/t

ş. yeli 104b/t

[=5]

şabāḥ < Ar. Sabah.

ş. 59a/1, 67a/8, 94a/12, 94b/11, 94b/13, 94b/2, 94b/5, 94b/8, 95a/3

[=9]

sābi' < Ar. Yedinci.

s. 11b/7, 141b/t, 18a/2, 20a/9, 25b/13, 28a/11, 32b/6, 34b/13, 39a/13, 43b/1, 48b/3, 60b/4, 69a/13, 77b/3, 80a/6, 85b/2, 88a/11

[=17]

sābit < Ar. 1. Kımıldamayan, yerinde duran.

ş. 103a/t

ş. ol- 103a/t

2. İspat edilmiş, anlaşılmiş.

ş.±dür 2a/5

[=3]

sābi'u < Ar. bkz. sābi'

s. 14a/3, 45b/13, 55b/3, 63a/9, 41b/6, 53a/2, 89b/12

[=7]

şaç Şaç, baş derisini kaplayan kıllar.

s.+ı 159a/4, 159a/5

s.+ları 157b/6

[=3]

şaç- Saçmak, yaymak.

ş.-ar 132b/6

[=1]

şaçlu yıldız Kuyruklu yıldız.

ş. 85a/11, 11a/12, 17b/11, 32a/12, 32a/13, 5b/2, 5b/3, 60a/8

ş. hükümü 17b/11

ş. toğduğu 11a/12, 32a/12

ş. toğdunu 5b/2

ş.+ı 52b/10

[=13]

sa' d < Ar. Kutluluk, uğur.

s. 101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 10a/5, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 150a/t, 152b/10, 15b/7, 22a/8, 30a/7, 58b/3, 66b/13, 74b/7, 98a/9, 98b/11, 99a/13

s.±dur 101a/t, 105a/t119a/4-119a/5, 51a/4, 96a/8, 96b/12, 37a/2

s. gün 102a/t, 103b/t, 10a/5, 15b/7, 22a/8, 74b/7

s.-ı aşgar *astr.* Venüs (Zühre, Nahid) gezegeni 142a/t, 99a/13

s.-ı beli' 145a/t, 148a/t

s.-ı aḥbiye 145a/t, 148b/t, 30b/11

s.-ı aḥbiye yıldızı 30b/11

s.-ı ekber *astr.* Jüpiter (müşteri) gezegeni 142a/t, 106b/t, 98b/11

s.-ı zābiḥ 103a/t, 148a/t, 145a/t, 66b/13

s.+ına 155a/1

s.+le 98a/9

s.+le sa' d 98a/9

s.+nı 142a/t

[=83]

şādık < Ar. 1. Doğru, gerçek.

ş. 100a/t, 109a/t, 109b/t, 155b/5, 94a/13, 94b/10, 94b/11, 94b/3, 94b/5, 94b/9, 95a/3, 95a/4

2. Allah'ın adlarından.

ş.±dur 119a/5

[=13]

sādis < Ar. Altıncı.

s. 11a/12, 13b/12, 141b/t, 17b/11, 20a/5, 28a/7, 32a/12, 48a/12, 60a/7, 69a/6, 77a/5, 85a/10

[=12]

sādisü < Ar. *bkz.* sādīs.

s. 25b/9, 34b/9, 36b/5, 39a/2, 41b/3, 45b/7, 52b/9, 55a/12, 63a/5, 72a/6, 80a/2, 88a/5

[=12]

sa' duhū < Ar. Onun saadeti.

s. 1a/6

[=1]

Sa' dü'l-ahbiye < Ar. *astr.* Yıldız adı.

s. 106b/t

[=1]

Sa' dü'l-ekber < Ar. *astr.* Jüpiter (müşteri) gezegeni.

s. 103a/t, 105a/t

[=2]

Sa' dü's-şalīb < Ar. Yıldız adı.

s. 106a/t

[=1]

Sa' dü's-sü'ūd < Ar. *astr.* Yıldız adı.

s. 103b/t, 106b/t, 145a/t, 74b/8, 30a/11, 148a/t

s. yıldızı 30a/11

[=7]

şafa/şafā < Ar. Gönül şenliği, kedersizlik, ferahlık, huzur.

ş. 102b/t, 96a/6

ş. ve yeñi giymek 102b/t

[=3]

Şafā-nām < Ar.+Far. Safa adlı yer (Mekke civarında bir yer olup hacılar, burası ile Merve denilen yer arasında gidip gelirler).

s. 159a/4

[=1]

şaffe < Ar. Dizi, sıra.

ş. 2a/11

[=1]

şāfī < Ar. Duru, temiz, katıksız.

s. 106a/t

s. ol- 106a/t

[=2]

şafrā < Ar. Öd.

ş. 102b/t, 103a/t, 103b/t, 132a/10, 142b/t, 50b/12, 51b/13, 53b/7, 58a/8, 59a/13, 88a/2, 91b/7

ş. yarağın gör- 132a/10

ş. (yara kan?) zaḥmeti 51b/13-52a/1

[=14]

şafravī < Ar. Ödle ilgili.

ş. 102a/t, 58a/8-58a/9, 91b/8

ş. marazlar 102a/t, 58a/8-58a/9

ş. sıtmalar 91b/8

[=6]

şufret < Ar. Sarılık.

ş.+den 142a/t

[=1]

şağ 1. Sağ taraf, sağ yan.

ş. 134a/9, 136b/10, 136b/2, 142b/t

ş. el 134a/9

2. Diri, canlı, hayatta olan, *krş.* esen.

ş. 128b/12

[=6]

şağınc Endişe, düşünce, zan.

s. 43a/3

[=1]

şağlık Sağlık, esenlik, sıhhat, afiyet.

ş. 3b/5, 40b/13, 76a/9

ş. em̄inlik ol- 40b/13

s. ol- 76a/9

ş. ve tendürüstlük ve ni' met 3b/5

şaḥāvet < Ar. Cömertlik, el açıklığı.

s.+de 134b/12

[=1]

şāḥīb < Ar. Bir şeyi elinde bulunduran, malik.

- ş.125b/10, 131b/10, 131b/5, 131b/6, 133b/4, 135a/10, 135b/12, 155b/13, 95b/9, 96a/5, 98b/2, 99a/3, 99b/6
 ş.-i baħr-ı ʿ Arab 98b/2
ş.-i devlet Vali, sadrazam 96a/5
 ş.-i ħesāb 133b/4
 ş.-i lisān 135b/12
 ş.-i riyāzetleriñ vaħtları131b/6
 ş.-i saʿ ādet 125b/10-125b/11
 ş.-i sebʿ i 95b/9, 99b/6
 ş.-i terk ol- 131b/10
 ş.-i uşūl eyle-135a/10
 ş.-i vilāyet 131b/5
ş.-i zamān Zamanın kuvvetli ve kudretli büyük adamı 155b/13
 ş.+i 98a/5
 [=26]
- şāħibūʿl-ħūd** < Ar. *şāħibūʿl-ħūt* Balık adam, Yunus Peygamber.
 ş.±dur 99a/3
 [=1]
- şāħiħ** < Ar. Gerçek, doğru, halis.
 ş. 150b/1
ş.-i mücerreb Tecrübe olunmuş gerçek 150b/1
 [=2]
- Sāħil** < Ar. Yer adı, kıyı, göl kenarı.
 s. 71a/7
 s. ili 71a/7
 [=2]
- saħrā** < Ar. *şāħrāʿ* Kır, ova, çöl.
 s. 126a/10, 131b/3
 s.+lar 131a/2, 141b/t
 [=4]
- şāħretuʿllāħ** < Ar. Beyt-i Mukaddesde peygamberlerin ibadet ettikleri meşhur kaya ki Hz. Peygamber Mirac gecesinde semaya buradan uruc etmiştir.
 ş. 157b/11
 ş.+uñ öñü 157b/11-157b/12
 [=2]
- saħt** < Far. Katı, sert, çetin, pek.
 s. 16a/7, 79b/9
 s.+ı 73a/7
- [=3]
- şāʿ iħa** < Ar. *bkz.* şāʿ aħa.
 ş. 27b/13, 28a/1, 34b/6, 41a/10
 ş. düşdüğü 27b/13
 ş. ol- 34b/6
 ş.+yı 34b/1, 48a/9, 55a/7
 [=9]
- saʿ īd** < Ar. Mutlu, uğurlu.
 s. 147a/t, 148a/t, 1a/5
s. ol- Mutlu olmak 148a/t
 s. olup 147a/t
 [=5]
- sāir** < Ar. Diğer, öteki, başka.
 s. 138a/5, 154a/7, 41b/5
 s. feriştelere 154a/7
 s. ħayvān 41b/5
 [=5]
- şaħa başı** < Ar.+Tr. Su dağıtıcıların başı.
 ş. 162a/3, 162a/9, 162b/2, 162b/4, 163a/4, 163a/8, 163b/2
 ş. maʿ rifetiyle 162b/4
 ş.+dan 163b/2
 ş.+na 163b/4
 ş.+yla 162b/14, 162b/6, 163b/3
 [=13]
- saħam** < Ar. Hastalık, illet.
 s. 27b/10, 5a/3, 65a/9
 s.±dur 36a/1
 [=4]
- şaħın-** Sakınmak, çekinmek.
 ş.-a 16a/4, 36b/10, 98a/7
 ş.-alar 30a/3, 43b/7, 51a/1, 82a/13, 91b/5
 ş.-maħ 16a/2, 16b/11, 21b/12, 2b/6, 50b/12, 91a/12, 91a/6, 91b/9, 43b/8
 [=17]
- şaħil** < Ar. Ağır.
 ş.±dür 51a/2
 [=1]
- sākin** < Ar. 1. Bir yerde oturan.
 s. 153b/4, 153b/6, 142b/t
s. ol- Oturmak, ikamet etmek
 153b/4, 153b/6-153b/7

s. olan kan tamarları 142b/t
s.±dür 151b/9
s.+lerdür 151b/8
2. Sakin, dingin, yavaş, uslu.
s. 103b/t, 75a/12, 136b/10
s. ol- 103b/t, 75a/12
s. olma- 136b/10

saksı Saksı, çiçek vs. yetiştirmekte kullanılan kap.

s.+ya 66a/5
[=1]

sâl < Far. Yıl.

s. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,

105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t

s.-i zâid demek ol- Artan yıl denmek 106b/t

s.+e 102a/t, 103a/t, 103a/t,
103b/t, 104b/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
s.+lar 100b/3
[=260]

şal- Çekmek.

ş.-alar 137a/4
[=1]

şa'leb < Ar. Tilki.

ş. 87a/7
[=1]

şālāh < Ar. Rahatlık, barış, düzenlik.

ş. 113a/t, 11a/7, 144b/t, 70a/10,
87b/4

ş.-ı hāl Dirlik, düzenlik içinde 113a/t

ş. ol- 11a/7, 70a/10-70a/11
ş. ve em̄nlik ol- 87b/4
[=9]

şālāhat < Ar. Dirlikler.

ş.+da 13a/10
[=1]

şālāhiyyet < Ar. Dirlik düzenlik, huzur.

ş.+de 48b/1
ş.+de ol- 48b/1
[=2]

şalāt < Ar. Namaz, Hz. Peygamber'e salāvāt getirmek.

ş. 135b/6, 160a/9
[=2]

şalātīn < Ar. İki namaz.

ş. 94b/4

[=1]

şalāvāt < Ar. Hz. Muhammed'e edilen dualar.

ş. 1b/9

[=1]

şalīb < Ar. Haç.

ş. 104a/t, 106a/t, 82b/8, 83a/10

[=2]

şāliḥ < Ar. Elverişli, iyi, dinin emrettiği şeylere uygun harekette bulunan.

ş. 121a/13, 145b/t, 147a/t, 156b/11, 162b/10, 162b/17, 164a/5

ş. adamlar 162b/17

ş. ol- 147a/t

[=9]

şāliḥā < Ar. Elverişli, iyi uygun, yaraşır.

ş. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t, 113a/t

ş. ol- 113a/t

[=14]

sālik < Ar. Bir yola giren, bir yolda giden.

s. 155b/2

[=1]

sālim < Ar. Sağ, sağlam, eksiksiz, noksanı olmayan.

s. 139a/1, 139a/4

s. ol- 139a/1

s. olup 139a/4

[=4]

şāliš < Ar. Üçüncü.

ş. 106b/t, 11a/1, 13a/6, 141b/t, 14b/12, 15b/2, 17a/11, 19a/10, 27a/12, 38a/11, 40b/12, 42b/9, 43b/9, 47a/8, 49b/7, 52a/6, 56b/8, 59b/8, 68b/5, 73b/1, 76a/11, 79a/5, 81a/8, 84b/6, 87a/3, 89b/1

[=26]

şālişe < Ar. Üçüncü.

ş. 30b/6, 94a/4

[=2]

sālišü < Ar. *bkz.* şāliš.

ş. 21a/5, 25a/9, 29a/10, 2b/7, 31b/13, 34a/1, 36a/2, 45a/5, 54a/13, 62a/10, 71a/6

[=11]

salṭanat < Ar. Sultanlık, padişahlık, hükümdarlık.

s. 112b/t, 158b/5

s. idüp 158b/5

s. ve māl āḥvālī 112b/t

[=4]

şamed < Ar. Pek yüksek; kimseye, hiçbir şeye muhtaç olmayan, Allah.

(yā) ş. 119a/5, 2a/13

[=2]

şāmin < Ar. Sekizinci.

ş. 11b/11, 14a/7, 18a/6, 20a/12, 26a/5, 28b/2, 32b/10, 35a/5, 39b/6, 41b/10, 46a/4, 48b/7, 50b/9, 53a/7, 60b/11, 63a/12, 69b/6, 77b/8, 80a/11, 85b/6, 88b/3

[=21]

şāminü < Ar. *bkz.* şāmin.

ş. 55b/8

[=1]

Sāmīrī < Ar. Yaptığı bir buzağıya, Hz. Musa Tur-i Sina'da Allah'la konuşurken, halkı taptırmaya kalkışan kişi.

s. 112b/t

s. ṭā' ifesiniñ ḥurūcū 112b/t

[=2]

sam yeli Sam yeli.

s. 102b/t, 58b/11-58b/12

s. es- 58b/11-58b/12

[=3]

saña Sana.

s. 156b/10

[=1]

şānī < Ar. İkinci.

ş. 106a/t, 106b/t, 10b/9, 12b/13, 141b/t, 14b/7, 17a/5, 19a/5, 21a/2, 25a/4, 27a/6, 29a/5, 2b/4, 30b/2, 31b/7, 35b/8, 38a/2, 40b/8, 42b/2, 44b/11, 47a/3, 49a/12, 51b/10, 54a/9, 56a/12, 59a/12, 62a/5, 64a/3, 68a/13, 73a/7,

78b/12, 81a/2, 82a/7, 84a/9, 86b/10, 89a/9, 9b/11, 33b/10, 71a/1

ş.+den 92b/1

[=40]

şāniye < Ar. Dakikanın altmışta biri.

ş. 94a/4

ş.±dür 94a/3

[=2]

şanr(şınır) < Ar. Berdü'l-^çacüz denilen yedi gün süren soğuk günlerden birine verilen ad, bu günlerin ikincisi.

ş. 31a/12

[=1]

saña Sana (Sen zamirinin datif hali).

s. 121a/11, 127a/4, 127b/8, 135b/3, 136a/10, 160b/3, 160b/6, 161a/13, 163b/8

[=9]

şar < Ar. Berdü'l-^çacüz denilen yedi gün süren soğuk günlerden birine verilen ad, bu günlerin birincisi.

ş. 31a/12

[=1]

şar- Kaplamak.

ş.-ar 129a/5

[=1]

şar^ça < Ar. Ağız köpürtücü ve çırpındırıcı bir sinir hastalığı.

ş. 105b/t, 16b/10

ş. zaḥmeti 105b/t, 16b/10

[=4]

sarāy < Far. *serāy* Ev, konak, saray.

s.+ına 125b/9, 127a/12, 128b/5

[=3]

şarb Güç, güçlük.

ş. 46b/11, 81a/9, 88b/13

ş. ol- Güçlük olmak 46b/11, 81a/9-81a/10, 88b/13

[=6]

şarf < Ar. Kullanma, harcama yapma.

ş. 163b/6

ş. eyleme- Harcamamak 163b/6

[=2]

Şarfāil Yardımcı melek adı.

ş. 99a/1

[=1]

şarfe < Ar. *astr.*Yıldız adı, menazil-i kamerden biri.

ş. 104a/t, 37a/1, 82b/4, 101a/t, 115a/t, 117b/13, 145a/t, 146b/t

ş. menziline ol- 117b/13

ş. yıldızı 37a/1, 82b/4

[=11]

şarıḳ < Ar. Hırsızlık eden, uğru.

s. 25a/12, 77b/6

[=2]

şarımsaḳ Sarımsak.

ş. 21b/11

ş. yimek 21b/11

ş.+dan 101a/t, 36b/10, 91a/6

ş.+dan ve piyāzdan 101a/t

[=6]

şarp *bkz.* şarb.

ş. 82a/1

ş. ol- Güçlük olmak 82a/1-82a/2

[=2]

şarrāf < Ar. Sarraf, kuyumcu.

ş. 142b/t

[=1]

şaru Sarı.

ş. 142a/t

ş.±dur 96a/10

ş.+ya 142a/t

[=3]

şaryā Menzil adı.

s. 145a/t

[=1]

şat- Para karşılığında satmak.

ş.-ana 47b/7

ş.-maḳ 121b/13, 121b/6, 122a/8, 95b/13, 96b/10

[=6]

şaticı Satıcı, para karşılığında satan kişi.

ş. 72b/10, 89a/7

[=2]

şatun Satın almak birleşik eylemindeki söz.

s. 121b/11, 121b/6, 121b/9, 122b/3, 122b/7, 122b/9, 123a/12, 123a/13, 123a/6, 123a/7

ş. almağ Bir şeyi satın alma işi 121b/11, 121b/6, 121b/9, 122b/3, 122b/9, 123a/12, 123a/13, 123a/6, 123a/7

[=19]

şavaş Savaş, harp.

ş. 5a/5, 62b/12

[=2]

şavm < Ar. Oruç.

ş. 101a/t, 102a/t, 103b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t

ş.-ı h̄in-i kār 102a/t

ş.-ı Meryem 103b/t

ş.-ı Naşārā Hristiyanların orucu 101a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t

[=7]

şay- Saymak, hesap etmek.

ş. 114a/4, 92b/9

ş.-alar 75a/9

ş.-mağ 106b/t

[=2]

şayd < Ar. Av.

ş. 131b/11, 131b/3, 26a/8, 29a/4

ş-ı şikār itmek 131b/11

ş. ol-26a/8, 29a/4

[=7]

şayru Hasta.

ş. 142a/t

[=1]

şayruliğ Hastalık, hasta olma durumu illet, maraz.

ş. 6a/12, 91a/3

ş.+lar 91b/9

[=3]

sāz < Far. Müzik aleti, çalgı.

s. 122a/5, 135a/13, 135b/2

s. çalmak 135a/13

s. ol- 135b/2

s. ve ve edeb ve ince şon'atlar

itmek 122a/5-122a/6

s.+a 123a/12

s.+a ta'lim itmek 123a/12-123a/13

s.+a ta'lim itmek ve cāriye şatun almağ ve bey^c ü şirāya nāzır olmağ ve virmek ve istifraz 123a/12-123a/13-123b/1

[=9]

sāzende < Far. *sāz-ende* Sazıcı.

s. 122b/9

s. getürmek 122b/9

[=2]

se < Far. Üç sayısı.

s. 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t

[=12]

şe (ث) < Ar. Osmanlı alfabesinin beşinci harfi.

ş. 150a/t, 150b/9, 152b/8

[=3]

seb^c < Ar. Yedi (sayısı).

s. 95b/9, 97b/9, 98b/1, 99a/3, 99b/6

s.-i dünyā 97b/9, 98b/1, 99a/3-99a/4, 99b/6

[=8]

seb^ca < Ar. Yedi (sayısı).

s., 142b/t, 141b/t, 142b/t

s.-i seyyāre Yedi gezegen: Utârid(Merkür), Zühre (Venüs), Mirrih (Mars), Müşteri (Jüpiter), Zühal (Satürn), Neptün, Plüton. 142b/t

s.+nuñ 2b/11

[=5]

sebāt < Ar. Yerde durma.

ş.+ı 123b/7

ş.+ın 120a/7

[=2]

sebeb < Ar. Sebep.

s. 105b/t, 124a/1, 31a/1, 37b/4, 96b/6

s. ol- Yol açmak, sebep olmak 105b/t

s.-i h̄usūf 124a/1

s.-i kethūdālīğ 96b/6

s.-i kethüdüalılık ve kārīz işler
96b/6

s.+den 38b/2, 92a/2, 92a/6,
92a/9

s.+inden 45b/12, 5a/7
[=15]

sebeblen- < Ar.+Tr. Kendisine dolaylı
olarak yarar sağlamak, yararlanmak.

s.-e 136a/9
[=1]

seb'īn < Ar. Yetmiş sayısı.

s. 160a/11
[=1]

sebtürüs < Rum. Eylül ayı.

s. 82a/8, 92a/11
[=2]

sebze < Far. Yemeği yapılan yeşillik.

s. 140a/11
s. ve et kısmı 140a/11
[=2]

secde < Ar. Namazda alını, el ayalarını,
dizleri yere dayamaktan ibaret ibadet
vaziyeti.

s. 157b/3
s. eyle- 157b/3
[=2]

şefer < Ar. Arabî aylarının ikincisi.

ş. 113b/11, 36b/5,
ş. ayına 36b/5
s. receb gurreleri 111b/8-111b/9
[=4]

sefer < Ar. Yolculuk.

s. 101a/t, 101a/t, 103a/t, 105a/t,
107b/t, 108a/t, 108b/t, 111b/8, 112b/t,
121b/8, 122a/6, 122a/9, 123a/4, 123b/9,
136b/12, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t,
147b/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148b/t,
149b/t, 150a/t, 154b/1, 160b/4, 23a/9,
34b/2, 35b/11, 52a/3, 77a/12, 85a/2,
93a/12, 96b/8, 98b/5

s. ehli 35b/11, 85a/2-85a/3

s. eyle- Savaşa çıkmak, yolculuk
yapmak 146b/t, 148a/t, 148b/t

s. eyleme- 146b/t, 147a/t, 147b/t

s. itmek Savaşa çıkmak,
yolculuk yapmak 34b/2, 52a/3, 98b/5

s. itmeklik 23a/9

s. kılma- 154b/1

s. ve hareket itmek 122a/6

s.-i deryā Deniz yolculuğu,
seferi 105a/t

s.-i deryā-ı mubârek 103a/t

s.-i ekâbir 148a/t

s.-i hareket için 123a/4-123a/5

s.+de 146b/t, 149a/4, 152a/9

s.+den 123a/2

s.+de ve hâzarda 152a/9

s.+(e) 102b/t, 148a/t, 128b/11,
145b/t, 148b/t, 148b/t, 152a/4, 95a/7,
96b/4

s.+(e) gitmek 102b/t, 148a/t,
148b/t, 96b/4

s.+e gitme- 145b/t

s.+e teveccüh kaşd itdükde
152a/4-152a/5

s.+e varmak 95a/7

s.+i 133a/5

s.+inde 16a/13

s.+lerde 28b/1

[=79]

şeferü'l-hayr < Ar. Hayırlı sefer ayı.

ş.+ı gördükde 160b/4
[=1]

şeferü'l-muzaffar < Ar. Üstün, yüce
sefer ayı.

ş. 150a/t
[=1]

şehir < Ar. Tan yerinin ağarmasından
az önceki zaman.

s. 100a/t, 55a/1, 94a/12, 94b/11,
94b/2, 94b/5, 94b/8, 95a/1, 95a/3

s. vaqtı 94a/12, 94b/8, 95a/1,
95a/3

[=13]

sehl < Ar. Kolay, az.

s. 134a/11

s. ol- Kolay olmak 134a/11

[=2]

sehmnāk < Far. Korkunç, korkulu.

s. 12b/2

[=1]

sek- Sekmek, aralık vermek, bir yere
çarparak yön değiştirmek.

- s.-mege 102b/t
[=1]
- sekiz** Sekiz (sayısı).
s. 108a/t, 143a/t, 149b/h, 149b/h, 67b/1
s. sekiz tarih itdükde 149b/h
s.+e 149b/h
s.+inde 7a/11
[=8]
- sekizer** Sekiz sayısının üleştirme sayı sıfatı.
s. 157a/10
[=1]
- sekizinci** Sekizinci, sekiz sayısının sıra sayı sıfatı.
s. 10a/6, 22a/7, 51a/3, 5b/12, 82b/3, 93b/7, 93b/7
s. faşıl 5b/12
s. günü 10a/6, 22a/7, 51a/3
[=11]
- sekiz yüz yigirmi** Sekiz yüz yirmi (sayısı).
s.+sin 149b/h
s.+sin tarih ile 149b/h
[=2]
- sel** < Ar. *seyl* Sel, taşkın su.
s.+e 103b/t
s.+ler 132a/7, 52b/6, 80a/4, 84b/10
s.+ler ol- 84b/10
s.+ler ve şular 80a/4
[=6]
- selām** < Ar. Selam.
s. 118b/4, 141b/t, 73a/13, 75b/2, 92a/8, 137a/10, 139a/6, 160a/10, 161b/2, 162b/1, 162b/13, 163a/17, 163b/15, 164a/8, 19b/12, 22b/9, 70b/13, s.+lar 162a/2, 163a/2, 164a/2
s.+lar ve hayr du'ālar olunduğdanşoñra 162a/2-162a/3
s.+lar ve hayr du'ālar olunduğdanşoñra 163a/2, 164a/2
[=23]
- selāmet** < Ar. Emin olmak, eminlik, kurtuluş.
s. 110a/5, 110b/2, 111a/9, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144b/t, 146b/t
s. **bul-** Kurtulmak, eminlik olmak 110b/2, 146b/t
s. ol- 110a/5, 111a/9
s.±dür 87b/6
[=14]
- selāmetlik** < Ar.+Tr. Emin olma, eminlik.
s. 34b/11
[=1]
- selāmun kavlen min rabbi'r-raḥīm** < Ar. "Üstüne sağlık" manasına Allah'tan sıhhat dileme, Yasin sûresi, 58. âyet.
s.±dür 118b/6
[=1]
- selaṭin** < Ar. Sultanlar.
s.+lere 131a/9
[=1]
- Selsā'il** Yardımcı melek adı.
s. 95b/6
[=1]
- selvā** < Ar. *mec.* Kudret helvası, iyilik etme.
s. 75a/12
[=1]
- semā** < Ar. Gökyüzü.
s.+ya 161a/3
[=1]
- Semāk** Menzil adı (Balık).
s. 115a/t, 118a/10, 125a/ş, 147a/t, 43b/11
s.±dur 3a/6
s. menziline ol- 118a/10
s.-ı der-zemīn 125a/ş
[=8]
- semār** < Ar. Meyva.
ş. 113a/t
[=1]
- Semerķand** < Ar. Yer adı; Özbekistan Cumhuriyeti'nin üç büyük şehrinden biridir.
s. 160a/3
[=1]

- semî'** < Ar. 1. İşiten, işitme kuvveti olan.
s. 162b/1, 163a/15
s. eyle- İşitmek 162b/1, 163a/15
2. Allah'ın adlarındandır.
(yâ) s.±dür 118b/4
[=5]
- semir-** Şişmanlamak.
s.-e 22b/3
s.-mesine 113a/t
[=2]
- semiz** Besili, semiz, dolgun.
s. 112b/t, 113a/t, 138b/6, 139a/4, 142b/t, 66a/1
s. adamlar 113a/t
s. oğlağ eti 66a/1
s. oğlağ eti ve turâc nüş eylemek 66a/1
s. ol- Dolgun olmak 112b/t, 138b/6, 139a/4
[=12]
- semt** < Ar. Taraf, cihet, yön.
s. 101a/t
s.+de 33b/3
s.+e 155b/2
s.+inde 157a/9, 18b/8
[=5]
- semûm** < Ar. Sam yeli.
s. 102b/t, 102b/t, 139a/9
[=3]
- semüz** *bkz.* semiz.
s. 3a/4, 21b/10
s. at 3a/4, 21b/10
s. at ve tatlı yemişler yemek 3a/4
s. at yemek 21b/10
[=6]
- sen** Sen (Teklik ikinci şahıs zamiri).
s. 156b/10
[=1]
- sene'** < Ar. Yıl, sene.
s. 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 137a/11, 137b/12, 137b/2, 137b/6, 138a/3, 138a/7, 138a/9, 138b/12, 138b/4, 138b/9, 139a/3, 139b/8, 140a/8, 160a/11, 162a/3, 163a/4, 19a/3, 30a/5, 4a/6
s.+de 113a/t, 137b/2, 149b/h
s.±dür 140a/2
s.-i 'âlem 137a/11
s.-i hâmse ve seb'în elf 1075 senesi 160a/11
(bu) s.-i mubârek 162a/3
s.-i şemsiyye 22 Marttan müteakip 21 Marta kadar süren yıl (İranlıların milli takvimi) 30a/5
s.+niñ 111b/7, 140a/6
s.+niñ âhiri 140a/6
(ol) s.+şevvâlî 111b/7
s.+nüñ 137a/12
(eger) s.+nüñ tâli'in bilmek istersen 137a/12
s.+ye 162a/12, 39a/12
[=48]
- seng** < Far. Taş.
s. 143a/t
[=1]
- sengîn** < Far. Ağır.
s.±dür 60a/1
[=1]
- seniñ** Senin.
s. 136a/11
[=1]
- septürüs** < Rum. *bkz.* sebtürüs.
s. 107a/t, 109b/t
[=2]
- ser** < Far. Baş, başkan.
s. 136b/12, 155a/8, 163b/12
s. ü dimâğ 155a/8
[=4]
- serçe** Ötücü küçük bir kuş.
s. 142b/t
[=1]
- serd** < Far. Soğuk, sert.
s. 95b/5, 99b/2
s. ve ter 99b/2
[=3]
- Şere** < Ar. Feleğin menzillerinden birinin adı.
s. 115a/t
[=1]

- s.-e 86a/8
s.-eler 34b/12
s.-mege 9b/9
[=3]
- sevir** < Ar. *astr.* Boğa burcu.
ş. 114a/ş, 115a/t, 115a/t, 116a/7,
116b/1, 121b/10, 135a/7h, 135a/7h,
137b/6, 140b/t, 143b/t, 144a/t, 144b/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 44a/5, 101b/t,
101b/t, 126a/7, 126a/8, 126a/9, 126b/4,
127a/6, 143a/t
ş. burcu 127a/6, 121b/10, 126a/8,
44a/5,
ş. burcunda ol- 116b/1
ş. burcunda olsa 116a/7
[=31]
- sevüklük** *bkz.* sevüklek.
s. 32a/7
s. ol- 32a/7
[=2]
- sevüklülük** *bkz.* sevüklek.
s. 110a/4, 111a/10, 111a/3
s. âfeti 110a/4
s. ol- 111a/3
[=5]
- sevümlü** Sevimli.
s. 153a/t
s. muhabbat ol- 153a/t
[=2]
- seyâhat** < Ar. Yolculuk.
s. 102b/t, 151b/7
s. idüp 151b/7
[=3]
- seyf** < Ar. Kılıç.
s.+ler 129a/9
[=1]
- seyl** < Ar. *bkz.* sel.
s.+ler 21a/4, 59b/4
s.+ler aç- 21a/4
s.+ler ol- 59b/4
[=4]
- seyr** < Ar. Gezme, gezinme, yolculuk.
s. 123b/9, 125b/3, 126a/8,
127a/6, 128b/2, 135a/8, 135b/10,
136b/10, 136b/5, 137a/1, 149a/1
- s. it (d)-** Gezmek, dolaşmak
137a/1, 125b/3, 128b/2, 135a/8,
135b/10, 136b/5, 149a/1-149a/2
s. idicek 126a/8, 127a/6
s. idici 136b/10
s.-i huzür 123b/9
s.+i 133b/9
[=23]
- seyrân** < Ar. Gezme, dolaşma.
s.+ı 133a/12
[=1]
- seyren** < Ar. *bkz.* seyrân
s.+dedür 135b/8
[=1]
- seyyâre** < Ar. Güneşin etrafında dönen
gezegen.
s. 142b/t
[=1]
- şidk** < Ar. Doğruluk, gerçeklik
ş.+ıla 135b/5
[=1]
- şifat** < Ar. Vasıf, nitelik, sıfat.
ş. 126b/1, 133a/10, 133b/8,
134a/7, 134b/8, 135a/7, 135b/7, 136b/4,
95b/2, 96a/7, 96b/11, 97b/1, 98a/8,
98b/10, 99a/12
ş. ol- 126b/1
ş.+larını 2b/12
ş.+larını 2b/6
[=18]
- şığa-** Sıvazlamak, sıvamak.
ş.-yur 37b/5
[=1]
- şığır** Sığır, inek.
ş. 102a/t, 104a/t, 105b/t, 106a/t,
16a/2, 51a/1, 53a/11, 82a/11, 91a/12
ş. eti 106a/t, 16a/2, 82a/11-82a/12,
91a/12, 105b/t
ş. eti ve taze yoğurt taze balık ve
tavuk ve şihhat-i hūbān 106a/t
ş. eti 51a/1
ş. keçi etinden ve kavundan ve
hammāma çok girmekden 104a/t
ş. keçi lahmı 102a/t
ş.+a 57a/12

[=19]
şıgırcık Sığırcıkgiller (Sturnidae) familyasını oluşturan kuş türlerine verilen ad.
 ş. 142b/t
 [=1]
şihhat < Ar. Sağlamlık, sağlık, afiyet.
 ş. 102a/t, 106a/t, 58a/10
 ş.±dur 102b/t
 ş.-i hūbān 102a/t, 106a/t
 ş.+ine 113a/t
 [=7]
şilāh < Ar. *şalāh* İyileşme.
 ş.+a 154b/11, 155a/2
 [=2]
şın- Kırılmak.
 ş.-a 64a/1, 84a/7
 ş.-alar 12a/10
 [=3]
şırçacı Camcı
 ş. 142b/t
 [=1]
sitār < Far. *sitāre* Yıldız.
 s.+ı 60b/4, 32b/6
 [=2]
sitāre < Far. Yıldız.
 s. 154a/9, 39a/2, 53a/2, 69a/13, 69a/6, 77a/5
 s. döküldüğü 53a/2, 69a/13
s.-i gīsūdār Kuyruklu yıldız
 39a/2, 77a/5, 69a/6
 [=11]
sıtma Sıtma.
 s. 23a/2, 24b/4, 25b/4, 42b/10, 49b/6, 4a/3, 50a/12, 53b/7, 56a/13, 58a/8, 69a/8, 77b/12, 88a/13, 88a/2
 s. ve ditretme ve şafrāvī marāzlar 58a/8-58a/9
 s.+lar 4a/9, 91b/8
 [=17]
şıvaş *bkz.* şavaş.
 ş. 11a/5, 13a/12, 13a/4, 18a/12, 25b/11, 26b/1, 26b/8, 27a/13, 27b/3, 28a/6, 35b/1, 41a/12, 43a/10, 45a/2, 4b/12, 53a/1, 55b/11, 63b/9, 64b/10,

6a/1, 6a/3, 70a/9, 71a/3, 72b/12, 73b/12, 76b/1, 77a/8, 77b/4, 78b/3, 78b/8, 79b/13, 80a/9, 85a/12, 85a/12, 85b/8, 86a/6, 88b/9, 8b/1, 9a/7, 9b/6
 s. fitne ve kıan dökülmek 73b/12-73b/13
ş. it (d)- Savaşmak 64b/10
 ş. miñnet ol- 55b/11
 ş. ol- 13a/12, 35b/1, 41a/12, 43a/10, 9b/6, 77b/4-77b/5
 ş. olma- 27b/3
 ş. ve ceng ol- 71a/3, 80a/9
ş. ve çalışılmak Savaş ve vuruşulmak 70a/9-70a/10
 ş. ve fitne ol- 72b/12, 78b/3-78b/4
 ş. ve fitne ve nefrīn melāmet ve kōrku 78b/8-78b/9
 ş. ve huşūmet 4b/12
 ş. ve kıtal ol- 25b/11-25b/12
 ş.+a 93a/13
 ş.+a gir- 93a/13
 ş.+da 86b/9
 ş.+da ol- 86b/9
 [=62]
şıvaş- Savaşmak, mücadele etmek.
 ş.-a 127b/2
 [=1]
şıyış- Sıvılaşmak.
 s.-mağ 141b/t
 [=1]
sikke < Ar. Madeni para, akçe.
 s. 162a/4, 163a/5
s.-i ḥasene Para 162a/4, 163a/5
 [=4]
sil- Silmek.
 s. 160b/6
 [=1]
simāk < Ar. *bkz.* semāk.
 s. 101b/t, 104b/t, 145a/t
 [=3]
şīn (س) < Ar. Osmanlı alfabesinin on beşinci harfi.
 s. 150a/t, 150b/8, 152b/9
 s.±dür 118b/4

- [=4]
siñir Sinir, organ adı.
s. 111b/2
s.+ler 142b/t
[=2]
siñirici Sinirli
s. 136b/10
s. ol- Sinirli olmak 136b/10
[=2]
siñek Sinek
s. 105a/t, 10a/11, 142b/t
s. ve böcek ve örümcekler kırıl-
10a/11-10a/12
[=4]
siñeklik (?) Sinek bol olma durumu.
s. 43a/11
s. ol- 43a/11
[=2]
siñü Süngü, mızrak, kargı.
s. 6a/9
s. mıkđarı 6a/9
[=2]
sipāh < Far. Asker, ordu.
s. 76a/3, 76b/2
s. kırıl- 76a/3
[=3]
sipāhī < Far. Tımar sahibi süvari askeri.
s. 22b/13, 56b/2
s.+ler 162a/7
[=3]
sipāriş < Far. İsmarlama, ısmarlayış.
s. 154a/9, 162b/7, 163b/9
s. eyledigim minvāl üzre 162b/7
s. olun- İsmarlanmak 154a/9
[=5]
sipās < Far. Şükretme, dua etme.
s. 1b/3
[=1]
sīret < Ar. Bir kimsenin içi, hali, tavrı.
s.+i 134b/11, 136b/7
s.+i key ol- 134b/11
[=3]
sīretli < Ar.+Tr. Tavırlı.
s. 126b/5
[=1]
sirke Sirke.
s. 113a/t
[=1]
sirkelü Sirkeli.
s. 43b/5
s. aşlar 43b/5
s. aşlar yimek 43b/5
[=3]
sitem < Far. Zülüm, haksızlık, çıkışma.
s. 48b/5
[=1]
sitte < Ar. Altı (sayısı).
s. 101b/t, 101b/t, 107b/t, 107b/t,
107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t,
107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t,
107b/t
s.-i sevr Güneşin sevr (boğa)
burcunda bulunduğu nisan ayında
fırtınalarıyla meşhur olan altı gün
101b/t, 101b/t
[=17]
sivār < Far. *sivār* Ata binmiş, binici.
s. 154a/9, 153b/7
s.+a 153b/10
s.+dan 153b/9
[=4]
siyāh < Far. Kara, siyah.
s. 157b/6, 157b/6, 159a/10,
159b/13
s.±dur 95b/6
s. ol- 159a/10
s. saçları ol- 157b/6
[=7]
siz Siz.
s. 158b/2, 162a/9, 163a/9,
163b/12
[=4]
sizden Sizden.
s. 162b/13, 164a/6
[=2]
size Size.
s. 162b/6, 163b/8, 164a/7
s. muqayyet olup 164a/7
s. sipariş eyledigim minvāl üzre
163b/8-163b/9
[=5]
sizi Sizi.

s. 162a/16, 162a/7, 162b/8,
163a/15, 163a/16, 163a/5

[=6]

şoğal- Suyu çekilmek, kaynağı yitmek.

ş.-a 5b/6

[=1]

şoğul- *bkz.* şoğal-

ş.-a 50a/4, 62b/11, 88b/5

[=3]

şoğulcan/şoğulcan Solucan.

ş. 14a/11, 14a/12, 20b/4, 20b/5,
28b/7, 35a/10, 42a/2, 48b/11, 48b/12,
55b/13, 63b/4, 72b/7, 80b/3, 88b/8, 8b/6

ş. yâ kurbaga yağ- 20b/5

ş. yağduğu 20b/4

[=17]

şoğbet < Ar. Görüşüp konuşma.

ş. 162a/2, 163a/2, 96b/7, 98b/6,
99a/8

ş.-i havātīn Hatunların sohbeti
99a/8

[=6]

şol Sol taraf, sol yan.

ş. 134a/9, 136b/10, 136b/2,
142b/t

ş. el 134a/9

ş.+unda 162a/8, 162b/16, 163a/6

ş.+unda alup 162b/16

[=9]

şol- Solmak.

ş.-a 136b/7

[=1]

[=2]

şon'at < Ar. İş, hüner, marifet, sanat.

ş. 135a/13, 136b/1, 147b/t

ş. ol- 135a/13, 136b/13

ş.+a 146a/t

ş.+a virmek 146a/t

ş.+ını 51b/1

ş.+lar 113a/t, 122a/5

ş.+ları 133b/3

[=6]

şoñ Son, nihayet, âhir.

ş. 23b/10, 29b/11, 29b/12, 36a/1,
50b/10, 64b/4, 74a/12, 79a/10, 90b/2,
90b/3, 90b/5, 90b/6, 9b/12

ş. güz Kasım ayı 36a/1, 64b/4,
90b/2

ş. güz ay 9b/12

ş. güz ayı 23b/10, 79a/10

ş. kış Şubat ayı 29b/11, 90b/3

ş. kış ay 29b/12

ş. yay Ağustos ayı 90b/6

ş. yay ay 74a/12-74a/13

ş. yaz Mayıs ayı 90b/5

ş. yaz ay 50b/10

ş.+a 135a/13

ş.+ı 11a/7, 12b/12, 19a/9,
28b/12, 29a/9, 29b/6, 31a/7, 32a/7,
34a/11, 35b/7, 39b/5, 43a/11, 48a/8,
49a/6, 52a/9, 52b/5, 55a/9, 71b/10,
84b/9, 88b/11, 8a/11

ş.+unda 10b/6, 110a/11, 111a/3,
26a/13, 26a/3, 28b/13, 35a/12, 39b/5,
43a/4, 46b/9, 54a/8, 54b/11, 65a/2,
70a/10, 89a/3, 39a/6, 54a/1

[=65]

şoñra Sonra.

ş. 101a/t, 101a/t, 118b/10,
118b/5, 12a/9, 137a/13, 138b/2, 138b/5,
13a/11, 155b/13, 157a/5, 157b/11,
158b/2, 159a/10, 159a/12, 159a/7,
15b/5, 15b/7, 161a/4, 16b/7, 17b/3,
19b/12, 20a/11, 23b/7, 24b/8, 27b/8,
30b/9, 37b/12, 42b/7, 49a/4, 51b/8,
66a/13, 67a/8, 69b/11, 74b/12, 75a/2,
81b/5, 84b/12, 85b/1, 86b/5, 92b/10

ş.+dan 151b/1

ş.+sı 35b/3, 80b/6, 86a/13

ş.+sıdur 31a/10

[=46]

şor- Sormak.

ş.-arsan 136a/11

ş.-ıçağ 136a/10

[=2]

şovu- Soğumak.

ş.-mağa 74b/6

[=1]

şovuk (ğ) Soğuk.

ş. 102b/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 10a/1, 112b/t, 112b/t, 11a/11, 139a/13, 139b/4, 13b/1, 140a/3, 140a/8, 141b/t, 143b/t, 15a/13, 15b/5, 21b/12, 23a/6, 30b/13, 31a/6, 34a/4, 36b/3, 58a/11, 66a/1, 74b/1, 7b/9, 83a/13, 87a/10, 91a/11, 91a/13, 91a/2, 91a/9

ş. aş 21b/12

ş. aşdan şakınmak 21b/12

ş. nesne 15b/5

ş. ol- 105a/t, 30b/13, 139a/13, 140a/3, 15a/13, 36b/3, 7b/9, 83a/13, 87a/10

ş. olması 112b/t

ş. olma- 13b/1

ş. olup 139b/4

ş. şu 66a/1

ş. şu içmek 102b/t, 10a/1, 10a/12

ş. ta' āmlar yemek 74b/1

ş. tabi' atlu ta' āmlardan ve kaşd-ı

hacāmat itmek 105b/t

ş. günler 31a/6

ş. ve kuru 91a/2

ş. ve yaş 91a/9

ş. ve yellere ol- 140a/8

ş.+dan 112b/t, 113a/t

ş.+ı 31a/1

ş.+lar 105a/t, 113a/t, 113a/t,

113a/t

ş.+lar ol- 113a/t

ş.+laruñ 132a/9

ş.+laruñ ferri 132a/9

ş.+lar ve toñlar ol- 113a/t

ş.+lar ve yağmurlar buzlar

113a/t

ş.+uñ 30a/13, 31a/9

ş.+uñ kuvveti 30a/13

ş.+uñ soñrası 31a/9

[=74]

şoy Züriyet, soy.

ş.+dan 152a/6

[=1]

sökellik Hastalık (?)

s.+ler 72a/1

s.+ler ol- 72a/1

[=2]

söyle- Söylemek, demek.

s.-r 155a/3

s.-rim 127a/4

s.-seler 156b/8

s.-yeler 156a/7, 156b/9

[=5]

söylen- Söylenmek, denmek, anlatılmak.

s.-e 15a/7, 23b/9, 5a/5, 68b/4, 79a/2

[=5]

söyleş- Konuşmak.

s.-üp 162b/3

[=1]

söz Söz, haber, iddia.

s. 136b/3

s.+i 126a/6, 129b/4, 133b/10,

135b/11

s.+ler 76b/4, 79a/9, 86a/12

s.+lerin 136a/10

s.+ün 130b/3

s.+ünde 130b/1

s.+ün işidenler 130b/3

[=12]

şu 1. İçilen su (oda sıcaklığında renksiz durumda bulunan renksiz, kokusuz madde, ab.

ş. 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 104a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 10a/1, 10a/1, 10a/13, 128a/7, 132b/9, 132b/9, 142b/t, 142b/t, 152b/6, 157a/7, 158a/13, 16a/3, 16b/8, 16b/9, 18a/5, 21b/10, 24b/2, 29b/13, 43b/6, 51a/9, 58a/11, 58b/4, 66a/1, 66a/10, 76b/7, 81b/7, 83b/11

ş. içi 16b/9

ş. içmek 16a/3

ş. ile işlenür işler 128a/7

ş. kuşları 142b/t, 76b/7, 142b/t

ş. kuşları ve balıklar 76b/7

ş. üzeri 106a/t

ş. ve şerbet içmek 103a/t

ş. ve ta' āmlar yemek 103a/t

ş.+da 122a/8
 ş.+dan 68b/3, 8a/4
 ş.+ların üzeri 16b/8
 ş.+nuñ 127b/13, 30b/7
 ş.+nuñ buḥārī 30b/7
 ş.+nuñ cemī^c nésne üzere
 kıymeti 127b/13-128a/1
 2. Bu sıvıdan oluşan kitle, deniz, akarsu.
 ş. 30b/1, 97a/9
 ş. yolları 97a/9
 ş. yürü- 30b/1
 ş.+da şikār itmek 122a/8
 ş.+da şikār itmek ve yüzmek
 122a/8
 ş.+lar 101b/t, 102a/t, 102b/t,
 103b/t, 104a/t, 104a/t, 105a/t, 106a/t,
 10a/7, 11b/10, 12a/3, 132a/6, 137b/3,
 13a/12, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144a/t,
 144a/t, 144a/t, 144b/t, 16a/10, 17b/10,
 17b/12, 22a/5, 23b/8, 25b/1, 32a/11,
 34a/10, 34b/8, 36b/3, 37a/8, 38a/7,
 38b/5, 38b/8, 42a/3, 45a/13, 46b/11,
 50a/4, 53b/13, 54b/1, 56a/5, 5a/10,
 5b/6, 60a/2, 60a/4, 62b/11, 64a/5, 68a/9,
 68b/1, 6b/10, 74b/6, 80a/4, 88b/4,
 90a/11
 ş.+lar kenārında oturmak 104a/t
 ş.+lar soğal- 5b/6
 ş.+lar soğul- 50a/4
 ş.+lar taş- 12a/3, 17b/10, 34a/10,
 36b/3, 38a/7, 42a/3, 45a/13
 ş.+ya 103a/t, 104a/t, 106a/t,
 121b/6, 122b/9, 160b/3, 160b/8, 161a/2,
 22a/7, 30b/2
 ş.+ya gemiler endürmek 122b/9
 ş.+ya indirmek 121b/6-121b/7
 ş.+yı 126a/13, 132b/6, 137b/4,
 24b/2, 73a/12, 74a/7
 ş.+yıla 105a/t
 [=149]
su^cāl < Ar. Öksürük.
 s. 139a/9, 15b/6, 48a/8
s.-i zükām Nezle öksürüğü
 15b/6
 s.+i 152a/1

[=5]
su'āl < Ar. Sorulan şey.
 s. 162b/13, 164a/6
s. olun- Sorulmak 162b/13,
 164a/6-164a/7
 s.+i 151b/13
 [=5]
şubḥ < Ar. Sabah.
 ş. 100a/t, 135a/11, 94a/13,
 94b/10, 94b/11, 94b/3, 94b/9, 95a/3,
 95a/4
ş.-ı şādık Tan yerinin ağarması
 100a/t, 94a/13, 94b/10, 94b/11, 94b/5,
 94b/9, 95a/3, 95a/4, 94b/3
ş.-ı Şām Şam'ın sabahı 135a/11
 ş.+ı 94b/5
 [=20]
sukūṭ < Ar. Aşağı inme, düşme, sarkma.
 s. 104a/t
 [=1]
sukūṭu'l-evrāk < Ar. Yaprakların
 düşmesi.
 s. 104a/t
 [=1]
şulḥ < Ar. Barışma, barış.
 ş. 28b/12, 29a/9, 59b/7, 81b/5
ş. ol- Barış olmak 29a/9, 59b/7,
 81b/5
 [=7]
şulı Su bulunan.
 ş. 141b/t
 [=1]
sultān < Ar. Padişah, hükümdar.
 s. 1a/5, 102a/t, 10b/5, 110a/11,
 110a/12, 110a/7, 110b/10, 110b/11,
 110b/5, 111a/5, 162a/5, 162a/6,
 162b/15, 164a/9, 1a/4, 1a/4, 1a/5, 21a/4,
 21b/6, 33b/2, 39b/8, 44b/1, 45a/7,
 49b/12, 4b/9, 50b/3, 52b/13, 54a/8,
 59a/9, 60b/13, 61a/1, 61a/10, 61b/4,
 62a/7, 69b/4, 74a/5, 76a/1, 76a/6, 77a/4,
 77a/7, 77a/8, 83a/3, 83b/1, 84b/1, 87a/2
 s. eli 110a/12, 110b/11, 110b/5,
 61b/4, 110a/7, 111a/5
 s.-ı enbiyānuñ rūḥ-ı şerīfleri
 162a/6

s.-ı Rüm Rum hükümdarı, Osmanlı padişahı 10b/5, 52b/13, 61a/10
s.-ı Şām 49b/12, 54a/8
s. ili 110b/10, 110a/11-110a/12
s. ol- 59a/9
s.+a 81b/9
s.+ı 52a/9, 61a/8, 65b/1, 68b/8, 69b/10, 69b/8, 85b/11
s.+ına 54a/7, 64b/5, 71a/8
[=71]

sultānī < Ar. Sultanla, hükümdarla ilgili.
s. 101a/t, 139a/12, 139a/8, 139b/11, 139b/3, 139b/7, 140a/3, 140a/7, 37a/5, 92b/7
[=10]

sultāti'l-besāle < Ar. Yigitlik sultanı.
s. 1a/4
[=1]

Sultān Mehmed han bin Murād han Kişi adı (Murat Han'ın oğlu Sultan Mehmed Han).
s. 102a/t
[=1]

şun- Arzetmek, vermek.
ş.-ar 135a/6
ş.-arsa 126b/8
[=2]

sūre < Ar. Kuran'ın ayrıldığı 114 bölümden her biri.
s. 115b/8, 160b/10, 161a/12
s.-i fātiḥā 161a/12
s.-i ihlāş 115b/8, 160b/10
[=6]

şūret < Ar. Biçim, görünüş, kılık.
ş.+de 126b/5
ş.+i 114b/9, 130a/13, 134b/11, 136b/7
ş.+i ḥūb 134b/11
ş.+in 132a/11
ş.+inde 156b/7
ş.+ler 128b/3
ş.+leri 156b/7
[=10]

şūretlü < Ar.+Tr. Görünüşlü.
ş. 160b/7

[=1]

şūruhā < Ar. *sūver* “Özellikleri” anlamında çekimli bir Arapça kelime.
s. 114b/1
[=1]

şuşam < Ar. *şīṣām* Sıcak bölgelerde yetişen küçük bir bitki (Sesamum İndicum).
ş.+a 139a/1
[=1]

su'ūd < Ar Mübarek sayılan yıldızlar, menzil adı.
s. 106b/t, 115a/t, 120a/10
s. menziline ol- 120a/10
[=4]

süci Şarap, içki.
ş. 20a/2
s.+ler 87a/5
[=2]

sücūd < Ar. Secde etme.
s. 134a/2
[=1]

süd Süt
s. 58a/10, 74b/1
s. ve yoğurt ve yemiş gibi 74b/1-74b/2
s.+den 122a/1
s.+ünü 123b/4
[=5]

Sühā < Ar. *astr.* Büyükayı yıldız kümesinden en küçük yıldız.
s. 101a/t
s. adlı bir yıldıza bakıp 101a/t
s.±dur 37a/11
[=3]

Süheyl < Ar. *astr.* Semanın güney yarımküresinde parlak ve büyük bir yıldızın adı.
s. 101a/t, 103a/t
[=2]

sülāsā < Ar. Salı.
ş. 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t, 107b/t
[=14]

Süleymān < Ar. Hz. Süleyman peygamber.

s. 102b/t, 59a/4

s. nebi Hz. Süleyman peygamber.

59a/4

[=3]

Süleymān Ağa < Ar.+Tr. Kişi adı.

s. 162a/8, 162a/9, 163a/1

s.+ya 162b/4

s.+y1 162a/8

[=5]

sülükī < Ar. Bir yola girme, bir yol tutma, yöneliş.

s 113b/1

[=1]

sülüs < Ar. Üçte bir.

ş. 100a/t, 94b/12, 94b/7, 95a/2, 94b/1, 94b/2, 94b/4

[=7]

sülüsān < Ar. Üçte iki.

ş. 100a/t, 94b/4, 94b/10, 94b/13, 94b/7, 95a/2, 95a/5, 95a/6

[=8]

sülüsānū'l-leyl < Ar. Gecenin üçte ikisi.

ş. 100a/t, 94b/10, 94b/13, 94b/4, 94b/7, 95a/2, 95a/5, 95a/6

[=8]

sülüsü'l-leyl < Ar. Gecenin üçte biri.

ş. 100a/t, 94b/1, 94b/12, 94b/2, 94b/4, 94b/7, 95a/2

[=7]

şümme tābe 'aleyhim liyetübü inna'l-lāhe hüve't-tevvābu'r-raḥīm < Ar.

Tevbe sûresi, 118. âyet.

ş.±dür 120a/3

[=1]

sünbül < Far. Zambakgillerden çiçekleri keskin kokulu bitki, sümbül.

s. 126a/11

s. birle 126a/11

[=2]

Sünbüle < Ar. *astr.* Başak burcu,

s. 114a/ş, 115a/t, 115a/t, 115a/t, 117b/12, 118a/4, 118a/9, 122b/3, 129a/2, 129a/3, 129a/9, 138a/7, 140b/t,

143a/t, 143b/t, 144a/t, 144b/t, 145a/t, 74b/11

s. burcu 129a/3, 129a/9-129a/10, 74b/11

s. burcunda ol- 117b/12, 118a/4, 118a/9

s.±dür 135b/7h

[=26]

sünnet < Ar. Çocuğu sünnet etme.

s. 98b/5

s. olmak 98b/5

[=2]

sünni < Ar. Sünnet ehlinde olan kimse.

s.+ler 33a/11

s.+ler ile 33a/11

[=2]

sünşek Şimşek, gök gürültüsü.

s. 33a/7, 40a/2, 46a/13, 53b/6, 78a/6, 86a/5

s. görün- 78a/6

[=7]

sünü *bkz.* siñü.

s. 60a/10

s. gibi 60a/10

[=2]

sür- 1. Geçirmek, yaşamak.

s.-e 98a/6

2. Devam etmek, uzamak.

s.-meye 139b/2

[=2]

sür'at < Ar. Çabukluk, hız.

s. 155a/6

s. ile 155a/6

[=2]

Şüreyyā < Ar. Ülker yıldızı.

ş. 115a/t, 116a/7, 145b/t

ş. menziline ol- 116a/7-116a/8

[=4]

sürḥ < Far. Kırmızı, kızıl.

s. 26a/12, 6b/3, 70a/12, 78a/13

s.-i āsmān Gökyüzünün kızılıığı
26a/12

s.-i āsumān 6b/3, 70a/12, 78a/13

[=8]

sürḥī < Far. Kırmızılık, kızılık.

s. 40a/9, 46b/7, 53b/11, 61b/7, 86a/9

s.-i āsumān Gökyüünün kızıllığı 40a/9, 46b/7, 61b/7, 53b/11, 86a/9

[=10]

sürür < Ar. Sevinç.

s. 144a/t, 144b/t, 117a/5, 1b/9, 2a/7

s.-ı mu'ciz-i mevcūdāt üzeri 1b/9-1b/10

[=6]

sürün-şürün- Kendi üzerine koku, krem vb. sürünmek.

s.-mek 43b/6

s.-mekden 106a/t

[=2]

Süryān < Ar. Kavim adı.

s. 58a/6, 92a/10

s. dilince 58a/6, 92a/10-92a/11

[=4]

Süryānī < Ar. Eski Suriye (Şam) halkından, onların eski dinlerinden olanlar, Süryan kavminden olan kimse.

s.+ler 91b/11

[=1]

süst < Far. Tembel, uyuşuk.

s. 136a/12

[=1]

şüvār < Far. Herhangi bir bineğe binme.

ş. 106b/t

ş. olmağ 106b/t

[=2]

-Ş-

şa' bān < Ar. Ar. Arabî ayların sekizincisi.

ş. 107b/t, 108a/t, 108b/t, 111b/10, 113a/t, 113a/t, 113b/12, 149b/t, 150a/t, 156b/1, 161a/5, 82a/7

ş. ay 113a/t

ş. ayı 156b/1, 82a/7

ş. ayını gördükde 161a/5

ş. guresi 111b/10

[=17]

şa' bānū'l-mu'azzīm < Ar. Ulu şaban ayı.

ş. 150a/t

[=1]

şād < Far. Sevinçli.

ş. 157b/2, 161a/13, 161a/4, 57b/8, 59a/2

ş. ol- Sevinmek 157b/2, 161a/4, 57b/8, 59a/2

[=9]

şāh < Far. Padişah.

ş. 24a/4, 24b/6, 25a/1, 32a/13, 32b/13, 57a/2, 70a/2, 70a/2, 70b/10, 74a/8, 77b/5, 79b/9, 81b/9, 85b/1, 85b/4

ş. eli 81b/9

ş.-ı Bağdād Bağdat hükümdarı 70b/10

ş.-ı Filistān ile 70a/2

ş.-ı Mışr Mısır Hükümdarı 70a/2, 74a/8

ş.+a 37b/9

ş.+ı 23a/13, 24a/11, 24a/12, 24a/2, 24a/3, 24b/13, 39b/2, 48a/5, 48b/6, 58a/3, 59a/9, 73b/9, 78b/5, 85b/11

ş.+ın 82a/5, 82a/6

ş.+ına 53b/8, 85a/13

ş.+ın eli 82a/6

ş.+ları 82a/4

[=41]

şāhin < Far. Şahin.

ş. 142b/t

[=1]

şaḥş/şaḥş < Ar. *şaḥş* Kişi, kimse.

ş. 133b/1, 134a/12, 136a/1, 137a/7, 27a/2, 33b/10, 33b/8, 40b/5, 40b/8, 47a/3, 54a/9, 62a/5, 71a/1, 75b/13, 78b/12, 86b/10

ş. görüldüğü 71a/1

ş. görüldüğü 33b/10, 40b/8, 47a/3, 54a/9, 78b/12, 86b/10

ş.-ı tufeyl 136a/1

ş.+ı 19b/9

[=25]

Şāil Melek adı.

ş.±dür 99a/1

[=1]

şa' ir < Ar. Arpa.

ş. 102b/t

[=1]
şā^ʿir < Ar. Şair, ozan.
 ş.+ler 98a/10
 [=1]
şākir < Ar. Şükreden, dua eden.
 ş. 135a/2
ş. ol- Duacı olmak 135a/2
 [=2]
şalgām < Far. *şelgām* Turpgillerden
 yumru köklü bir bitki(Brassica rapa).
 ş. 103a/t, 68a/4
 ş. ve kişür 103a/t
 [=3]
Şām < Far. Yer adı.
 ş. 105a/t, 105a/t, 106b/t,
 110b/12, 110b/7, 135a/11, 19a/1,
 19b/12, 21a/9, 24b/5, 29a/8, 45a/9,
 47b/3, 49b/12, 50b/5, 51b/8, 54a/8,
 56b/13, 64b/6, 68a/10, 6a/6, 70b/13,
 71a/8, 73a/12, 73b/4, 74a/6, 75a/12,
 76a/4, 76a/5, 76a/7, 76b/2, 81b/13,
 86b/9, 97a/5
 ş. begi 21a/9
 ş. begleri 86b/9
 ş. iklimi 24b/5, 74a/6, 76b/2
 ş. ili 19a/1, 47b/3, 73b/4,
 68a/10-68a/11, 75a/12, 76a/4, 110b/7,
 45a/9
 ş. meliki 19b/12
 ş. memleketi 29a/8
 ş. ve bahr-ı Pāris'e varınca 97a/5
 ş. vilāyeti 51b/8, 105a/t, 76a/7,
 81b/13, 105a/t, 6a/6
 ş.+a 137a/1, 21a/8, 24a/4, 34b/8,
 54b/7
 ş.+a degin 21a/8
 ş.+da 138b/8, 23a/12, 23a/4,
 24a/2, 25a/8, 26b/9, 37b/9, 46a/9, 62a/3,
 77a/11, 78a/3, 7a/10, 86b/8
 ş.+da ol- 26b/9-26b/10
 ş.+dur 151b/5
 ş.+iñ 158a/9
 ş.+iñ Lüd kıpusunda yetişüp
 158a/9
 ş.+uñ 24a/3, 49b/12
 ş.+uñ ba^ʿzı ƙal^ʿası 49b/12
 ş.+uñ şāhı 24a/3

[=84]
şāmıñ < Ar. *şemāte* Gürültücü, şamata
 yapan.
 ş. 97a/7
 [=1]
Şāmlu < Far.+Tr. Şam şehrinden olan
 kimse, halk.
 ş. 22a/1, 61a/10
 ş. ile ^ʿArab arası 61a/10
 [=3]
şān < Ar. Şöhret, ün, şan.
 ş. 115b/9
 ş.+ına 1b/11
 [=2]
şarāb/şarab < Ar. İçecek şey, şarap.
 ş. 137b/12, 138a/4, 141b/t
ş.-ı üzüm Üzüm şarabı 138a/4
 ş.+ı 141b/t
 ş.+lardur 105b/t
 [=6]
şarābī < Ar. Kırmızı şarap renginde
 olan.
 ş. 103a/t
 [=1]
şark < Ar. Doğu.
 ş. 104b/t, 23a/4, 54a/6, 78a/1,
 79a/8, 95b/9
 ş. ili 23a/4, 78a/1
 ş.+dan 135b/9, 89b/6
 [=10]
şarkī < Ar. Doğuya ait, doğudan, doğu
 yönünden.
 ş. 101b/t, 144b/t, 3a/6
 ş. yelleri esmege başla- 3a/6-
 3a/7
 ş. yeller es- 101b/t
 [=5]
şart < Ar. Şart, gerekli olan.
 ş.+ıla 66b/6, 57b/13
 [=2]
Şarṭeyn < Ar. Hamel (Koç) burcundaki
 iki yıldızın adı.
 ş. 114a/ş, 115a/t, 115a/t, 115a/t,
 115b/6, 145b/t, 145b/t, 101b/t,
 ş. menziline ol- 115b/6
 ş. menzili 145b/t
 [=10]

- ş.+ler binā olması 112b/t
ş.+leri 113a/t, 22b/5, 60b/1,
61a/2 ş.+üñ 9b/4
ş.+üñ halkı 9b/4
[=49]
- Şehrūn** Yardımcı melek adı.
ş. 97b/11
[=1]
- Şehrūs** Yardımcı melek adı.
ş.±dur 99a/3
[=1]
- şehr-yār** < Far. Padişah, hükümdar.
ş. 129a/1, 130a/3, 131a/11,
133a/9
[=4]
- şehvet** < Ar. Aşırı istek, nefis.
ş.+e 156a/4
[=1]
- şekk** < Ar. Şüphe, zan, tereddüt.
ş. 131b/5
[=1]
- şekl** < Ar. Biçim, kılık, şekil.
ş. 115b/11, 13a/1, 13a/1, 7a/1,
7a/1
ş.-i hayvān 13a/1, 7a/1
ş.-i insān 13a/1, 7a/1
ş.-i insān yā şekl-i hayvān gibi
13a/1
ş.+i 116a/5, 12b/13
ş.+in 130b/12
ş.+inde 133a/11
[=14]
- şeklü'l-elif** < Ar. Elif harfi.
ş. 115b/11
ş. yazılsa 115b/11
[=2]
- şem^ç** < Ar. Mum.
ş. 106b/t
[=1]
- şemā^ç** < Fr. *schéma* Bir biçimin ana
çizgilerini gösteren çizim.
ş. 124b/ş, 125a/ş, 125a/ş
ş.-i āf-tāb Güneşin çizimi,
şeması 124b/ş
[=4]
- şems** < Ar. Güneş.
ş. 100a/t, 100a/t, 100a/t, 100a/t,
100a/t, 101a/t, 102b/t, 103b/t, 105b/t,
114a/ş, 124a/2, 124a/3, 124a/5, 124a/7,
125a/ş, 125b/6, 134b/8, 140b/t, 140b/t,
140b/t, 140b/t, 141a/t, 141b/t, 142b/t,
144a/t, 94a/12, 94b/10, 94b/12, 94b/4,
94b/5, 95a/2, 95a/4, 96a/4, 96a/7
ş. ve zuḥa 125b/6
ş.+de 142b/t
ş.+e 100a/6, 139a/8, 95b/12
[=39]
- Şemsāil** Melek adı.
ş. 97b/5
ş. ve Cebrāil 97b/5
[=2]
- şemsiyye** < Ar. Güneşle ilgili, *astr.*
Güneş sistemi, güneş takvimi.
ş. 30a/5, 93a/6
[=1]
- şenbe** < Far. Cumartesi günü.
ş. 100a/4, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t,
108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t,
108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 110a/2, 124a/12, 140a/7, 140a/7,
141b/t, 150a/t, 151a/t2, 16b/5, 24b/3,
4a/7, 83b/5, 95a/3, 95a/6, 99b/8
ş. gicesi 99b/8
ş. günü 100a/4, 140a/7-140a/8,
16b/5, 24b/3, 4a/7-4a/8, 83b/5, 95a/3,
95a/6
ş. rüz 100b/t, 100b/t
ş. şeb 100b/t
[=71]
- şerāit** < Ar. Şartlar.
ş. 121a/12
[=1]
- şerbet** < Ar. İçilecek tatlı şey, şerbet.
ş. 103a/t, 122a/10, 122b/12,
123a/1, 123b/10
ş. içmek 122a/10, 122b/12

ş. içmek ve kâsd-ı hacâmat
itmek 122b/12

ş. ve orta hâlli kimesnelere
ihtilâf itmek 122a/10-122a/11

[=9]

şeref < Ar. Büyüklük, yükseklik.

ş. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t,
102a/t, 102b/t, 103b/t, 103b/t, 105b/t,
140a/13, 140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t,

ş.-i Kâmer 101b/t

ş.-i merih 105b/t

ş.-i müşteri 102b/t

ş.-i râs 102a/t

ş.-i şems 101a/t, 103b/t

ş.-i 'uṭārid 103b/t

ş.-i Zühre 101a/t

[=22]

şereḫu'llāh < Ar. Allah'ın yüceliği.

ş. 102b/t

[=1]

Şerīṭayn < Ar. bkz. Şarṭeyn.

ş. 101b/t, 44a/8

ş. ile 101b/t, 44a/8

[=4]

şerḫ < Ar. Kelimesi kelimesine
açıklama.

ş. 127a/4, 127b/8, 136a/11,
137a/9

ş. **eyle-** Açıklamak 127a/4

ş. **it (d)-** Açıklamak 136a/11

ş. **iyle-** Açıklamak 127b/8

ş. **kıl-** Açıklamak 137a/9

[=8]

şer'î < Ar. Şeriatı uygun.

ş. 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t

ş.+sin 149b/h

[=25]

şerīf < Ar. Şerefli, mübarek, kutsal.

ş. 139a/1, 162a/13, 162b/14,
163a/11, 163b/12

ş.+i 158b/10, 162b/12, 162b/17

ş.+lerinde 164a/4

ş.+lerine 162a/2, 162a/6, 164a/2,
164a/9

[=13]

şerīfe < Ar. Şerīf'in müennesi.

ş.+sinde 162b/11, 162b/15

[=2]

şerīr < Ar. Hayırsız, kötü, fesatçı.

ş. 146b/t

ş. ol- 146b/t

[=2]

Şerīṭan < Ar. bkz. Şarṭeyn.

ş. 44a/5

ş. adlu bir yıldız 44a/5-44a/6

[=2]

şer' iyye < Ar. Şeriatı uygun olma.

ş. 122b/5

[=1]

şer(r) < Ar. Fena, fenalık, kötülük.

ş. 112b/t, 113a/t, 138b/9, 143b/t,
143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
144a/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t,
144b/t, 14a/2, 159a/7, 18a/1, 26b/8,
27b/7, 27b/8, 34b/5, 43a/13, 62b/9,
6b/4, 78a/8, 105b/t, 108a/t, 113a/t, 5a/7

ş. ve belâ 144b/t

ş. ve fitne 43a/13

ş. ve fitne ve feşâd sebebi 5a/7

ş. ve fitne yel ve kan dökmek
6b/4

ş. ve kıtal ol- 113a/t, 113a/t

ş.+den 102b/t

ş.+e 62b/4

ş.+inden 93b/3

[=39]

şeş < Far. Altı (sayısı).

ş. 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 107a/t, 107a/t

[=12]

şevvāl < Ar. Arabî ayların onuncusu.

ş. 107b/t, 108a/t, 108b/t, 113a/t,
113a/t, 113b/12, 149b/t, 150a/t, 161a/9

ş. ayını göricek 161a/9

ş.+ı 111b/7

[=11]

şevvālī'l-mükerrrem < Ar. Saygın,
mübarek şevval ayı.

- ş. 150a/t
[=1]
şey < Ar. Şey, nesne.
ş.+lerden 102b/t
[=1]
şeyh < Ar. Âlim ve fazıl kişi.
ş. 163a/6, 163a/8, 163b/1,
163b/11, 163b/7, 164a/1, 81b/11
ş. ve pîr kırıl- 81b/11
[=8]
Şeyh Ekber Kişi adı.
ş. 150b/11
[=1]
şeyhü'l-ḥarām/ḥarem < Ar. Medine
şehri ve civarının muhafızı (Osmanlı
İmparatorluğu'nda).
ş. 163a/6, 163b/1, 163b/11,
163b/7, 164a/1, 163a/8-163a/9
ş. ḥazretleri 163b/11
ş. ma'rifetiyle 163b/1
[=8]
şeytān < Ar. Şeytan.
ş. 156b/8
ş. gönli gibi ol- 156b/8
ş.+a 156a/3
ş.+a ve hevā ve şehvete 156a/3-
156a/4
[=4]
şim (ش) < Ar. Osmanlı alfabesinin on
altıncı harfi.
ş. 150a/t, 150b/9, 151a/ş, 152b/9
ş.±dur 119b/8
[=5]
şı' rā < Ar. *astr.* İki yıldızın adı.
ş. 103a/t
ş.-i yemāyine Semanın güney
yarım küresinde bulunan Kelbükber
(Büyük Köpek) burcunun ve bütün
semanın görünen en parlak yıldızı,
Sirius. 103a/t
[=2]
şiddet < Ar. Sertlik, katılık, fazlalık.
ş. 101b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 10b/3, 12a/1, 36a/9
ş.-i enhār Irmakların fazlalığı,
taşkınlığı 101b/t
- ş.-i sermā** Soğuğun şiddeti
105b/t
ş. ve nekbet ve fitret ol- 12a/1
ş.+ini 30b/8
[=12]
şiddetü'l-berd < Ar. Soğuğun şiddeti.
ş. 106a/t, 106a/t
[=2]
şiddetü's-sermā < Ar. Kışın, soğuğun
şiddeti.
ş.±dur 106a/t
[=1]
şifā < Ar. İyileşme, sağalma.
ş. 111b/5
ş. ol- İyileşmek 111b/5
[=2]
şikār < Far. Av.
ş. 101b/t, 102b/t, 106b/t, 122a/8,
131b/11, 131b/3, 137a/9, 30a/3
ş. etleri 101b/t, 30a/3
ş.+a 123a/9
ş.+a çıkmak 123a/9-123a/10
[=12]
şimāl < Ar. Kuzey.
ş. 101b/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t,
105a/t, 138b/1, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 149a/10, 149a/11,
151a/ş, 152a/12, 152a/13, 22b/4, 23a/4,
71b/1, 79a/9
ş. ili 23a/4, 71b/1
ş. ile 152a/12
ş. ile mağrīb arası 152a/12
ş. ile maşriq mābeyni 149a/11
ş.+da 4b/11
ş.+dan 149a/10
[=43]
şir < Far. Arslan.
ş. 78a/9
[=1]
şirā < Ar. Satın alma.
ş. 41b/2, 6b/10
[=2]
şirin/şirin < Far. Tatlı, sevimli.

- ş. 136a/10, 152a/8
ş. görükmesi 152a/8
[=3]
- şirket** < Ar. Ortaklık, ticaret için meydana gelen kurul.
ş. 122b/4, 123a/7
[=2]
- Şirvān** < Far. Yer adı; Siirt ilinin bir ilçesidir.
ş. 160a/2
[=1]
- şiş** Şiş, ur.
ş.+ler 91b/3
[=1]
- şişel-** Çözülme.
ş.-ür 30b/10
[=1]
- şişik** Şişmiş.
ş. 104a/t
ş. etler 104a/t
ş. etler mu^ctedil ta^camlar yemek
104a/t
[=3]
- şitā** < Ar. Kış.
ş. 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106b/t, 106b/t
[=5]
- şitāi's-şānī** < Ar. İkinci kış (ayı).
ş. 106a/t
[=1]
- şivele-** Şivelemek, konuşmak.
ş.-r 135a/5
[=1]
- şol** Şu.
ş. 102b/t, 142a/t, 153b/3,
154a/12, 154a/3, 154a/5, 154a/6,
154b/12, 154b/13, 154b/8, 155a/4,
155a/5, 155a/7, 158a/12, 30b/6, 57b/13,
77a/9
ş. dem 154b/13
ş. hādde 158a/12
ş. hücre-i hāşş 154a/3-154a/4,
154a/5
ş. kimesne 155a/4
ş. ma^ccūnlar 102b/t
ş. naķīb 155a/5
ş. nesne 154a/12, 30b/6
- ş. on iki bençere 154a/6-154a/7
ş. pādīşāh gibi 153b/3
ş. piyāde ki 155a/7
ş. şartıla 57b/13
ş. yebūset 154b/8
[=31]
- şom** < Ar. Kötü, çirkin, uğursuz.
ş. 153a/t, 153a/t, 74b/7
ş. muhābbet 153a/t, 153a/t
ş. ve naħs 74b/7-74b/8
[=6]
- şöyle** Şöyle, şöylece, şu şekilde, şunun gibi
ş. 126a/1, 127b/1, 129b/4,
132b/5, 134a/10, 44a/9, 65a/5, 89b/11,
93a/1, 98a/7
ş.±dür 127a/4, 127b/8
ş.±dür kim 137a/9
[=13]
- şöyle ki** Bir düşünceyi açıklamada kullanılan edat, şöyle ki.
ş. 126a/5, 129b/3, 129b/7,
130a/12, 130a/3, 130a/4, 130b/12,
136b/6, 131a/4, 131b/2, 133a/8, 2a/4,
66a/11, 95b/12
[=14]
- şöyle kim** *bkz.* şöyle ki.
ş. 126a/10, 126b/6, 127a/1,
127a/11, 127a/9, 127b/11, 127b/7,
128a/13, 128b/10, 128b/8, 129b/13,
130b/3, 130b/9, 131a/11, 131a/12,
131a/7, 132a/6, 132b/3, 132b/9, 133a/3,
133a/7, 133a/9, 134a/2, 135a/13,
126a/13, 126b/9, 130b/1, 135a/1,
136b/3
[=29]
- şubāt** < Sür. Şubat (ayı).
ş. 106b/t, 106b/t, 107a/t, 109b/t,
29b/11, 29b/11, 67b/6, 90b/3, 93a/1,
90b/11
ş. ayı 67b/6
ş.+iñ 93b/13
ş.+iñ ikinci on altıncı gūnid
93b/13
[=13]
- şuġl** < Ar. Dert, gaile, düşünce.
ş.+ı 135b/2

[=1]
şuhūr < Ar. Aylar.
 ş. 101a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t, 107a/1, 107b/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t, 109b/t
 ş.-i ‘Arabiyye Arapça aylar 104a/t
 ş.-i Yunāniyān Yunanca aylar 109a/t, 109b/t
 [=24]
Şüle Yıldız adı.
 ş. 102b/t, 105b/t, 115a/t, 119a/9, 15b/8, 58b/1, 145a/t, 147b/t
 ş. menziline ol- 119a/9
 [=9]
şu‘le < Ar. 1.Alev, ateş alevi.
 ş. 119a/9, 16a/6, 31a/9
 ş.-i rüşen 16a/6
 ş.-i rüşen ol- 16a/6
 [=5]
şūr < Far. Şamata, gürültü.
 ş. 14a/2, 18a/1, 78a/8
 ş. u şerr 18a/1
 ş. ve şerr 14a/2
 [=5]
Şu‘rā Yıldız adı.
 ş. 66b/8
 ş. yıldızı 66b/8
 [=2]
şorba < Far. Çorba
 ş. 30a/1
 ş.+lar 103b/t
 [=2]
şübhe < Ar. Şüphe, kuşku.
 ş. 121b/2
 [=1]
şükr < Ar. 1. Görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk, minnettarlık, şükür.
 ş. 1b/3
 2. Yıldız adı.
 ş. 149a/1, 149a/12, 149a/6
 ş. yıldızı 149a/1, 149a/12
 ş. yıldızı yer altında olduğunda 149a/12-149a/13

[=7]
şüñşek Şimşek *bkz.* sünşek.
 ş. 12a/4, 18a/13, 18b/1, 27a/7, 61a/12, 6a/8, 6a/9, 70a/6
 ş. görüldüğü 18a/13
 ş. olduğu 12a/4
 [=10]
şürb < Ar. İçme, içilme.
 ş. 101a/t
 ş.-i müşhil 101a/t
 [=2]
şürü‘ < Ar. Başlama.
 ş. 149a/2, 98a/3, 98b/7
 ş. eylese 149a/2
ş. olunma- Başlanmamak 98a/3
 [=5]

-T-

tā (تَا) < Ar. Osmanlı “te” ve “tı” harflerinin Arapça’daki adı.
 t.±dur 120a/1
tā (طَا) < Ar. “tı” harfinin bir adı.
 t.±dur 117a/12
tā < Far. ...a kadar, incaya kadar, nihayet
 t. 114b/9, 152a/9, 154b/9, 155a/1, 155b/13, 161a/6, 19b/3, 47b/6, 47b/9, 67a/1, 67b/11, 75a/10, 75a/9, 7b/9, 94a/4
 t. ki 149b/h, 153b/13, 155a/7, 160b/6
 [=19]
ta‘ab < Ar. Yorgunluk, sıkıntı.
 t. 27b/7, 32b/4, 39a/11, 68b/6, 76b/1, 7a/12, 85a/3, 9b/4
t. ol- Sıkıntı olmak 76b/1
 t. ve renc ve şerr 27b/7
 [=10]
ta‘addī < Ar. Zulmetme, adaletsizlik, kanunsuzluk.
 t. 11b/2, 20b/10, 28a/3, 40a/8, 44a/13, 6b/12, 75b/5
 [=7]
ta‘adī < Ar. Gerçekleşme, ard arda, düzenli olarak devam etme, sürme.
 t. 120a/12

t.-i aḥkām Hükümlerin düzenli olarak devam etmesi 120a/12

t.-i aḥkām ve temşiyet-i umūr ve ḳahr-ı a^c dā 120a/12

[=3]

ta^c ā^c id < Ar. Geri dönme, gerileme, yoldan çıkma.

t. 44b/3

t. olup 44b/3

[=2]

ta^c ālā < Ar. Allah adından sonra zikredilen saygı sözü.

t. 112b/t, 150b/12, 152a/10, 158a/4, 158b/12, 2a/2, 37b/1, 81b/5, 92a/12, 93b/2, 93b/4, 31a/2

t.+dan 69a/10

t.+nuñ 158b/10

[=14]

ta^c alluḳ < Ar. İlgi, nispet.

t. 158b/11

t. itdügi mıḳdār 158b/11

[=2]

ṭa^c ām < Ar. Yemek.

ṭ. 102a/t, 104b/t, 112b/t, 113a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 36b/11, 43b/5

ṭ. ki azacıḳ ekşi 142a/t

ṭ.+dan 102a/t, 102a/t, 106a/t

ṭ.+dan evvel riyāzet itmek ve istiḥmām 102a/t

ṭ.+ı 106b/t, 142a/t, 66a/2

ṭ.+ı yemek 66a/2-66a/3

ṭ.+lar 102a/t, 103a/t, 104a/t, 104b/t, 105b/t, 106a/t, 142a/t, 36b/7, 51a/1, 74b/1

ṭ.+lardan 103a/t, 105b/t, 36b/10, 50b/12, 91b/5

[=34]

ṭā^c at < Ar. Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet.

ṭ.+dan 112b/t

[=1]

Ṭabāristān < Far. Yer adı, şimdiki Mazenderan, Gülistan ve Gilan

eyaletlerini içine alan İran'daki tarihî bölge.

ṭ. 70b/2

ṭ. ili 70b/2-70b/3

[=2]

ṭabāyi^c < Ar. Tabiatlar.

ṭ. 154b/1

ṭ.-i erba^c a 154b/1

ṭ.+ı 142a/t

ṭ.+iñ 153b/2

[=4]

Ṭaberistān < Far. Yer adı, *bkz.* Ṭabāristān.

ṭ. 160a/2

[=1]

tābi^c < Ar. Uyan, bağlı.

t. 156a/4

t. ol- Bağlı olmak 156a/4

t.±dür 68a/2

[=3]

ṭabi^c at < Ar. Tabiat, yaratılış, huy, mizaç.

ṭ. 106a/t

ṭ.+da 95b/4, 96b/13, 97b/3, 98a/11, 98b/11, 99b/1

ṭ.+ı 91a/2, 91a/8, 91b/1, 91b/6, 96a/8

[=12]

ṭabi^c atlu < Ar.+Tr. Yaratılışlı, mizaçlı.

ṭ. 105b/t, 105b/t

[=2]

ṭabīb < Ar. 1. Hekim, doktor.

ṭ. 154b/6

2. Allah.

(yā) ṭ. 117a/13

[=2]

ṭabīḥ < Ar. Suda haşlanmış, *hek.* Ateş yapan, ateşli.

ṭ. 154b/7

ṭ. eftimün 154b/7

[=2]

ṭabi^c < Ar. Tabi olarak.

ṭ. 154b/7

[=1]

ta'bir-nāme < Ar.+Far. Rüya kitabı.

t. 152b/2

[=1]

tableki < Ar. davulcu.

ṭ. 142b/t

[=1]

tācir < Ar. Ticaretle uğraşan, tacir.

t. 26b/6, 40a/3, 72a/4, 74a/1,
80b/1, 89a/8, 96b/8

t.+e 34a/13, 56a/11, 60b/7,
72b/10

t.+ler 13b/5, 45a/10, 45a/7,
46a/2, 49a/10, 5a/2, 62a/1, 86b/4, 89b/4

t.+lere 11b/3, 28b/1, 29a/4,
32b/7, 33b/7, 34b/3, 59b/10, 63b/12,
68b/7

t.+ler ve begler 45a/7

t.+ler ve ulular 45a/10

[=31]

tağ Dağ.

ṭ. 110b/9, 126a/10, 131b/3

ṭ. şahra cānavarları 131b/3

ṭ. yerler 110b/9

ṭ.+dağı 68b/12

ṭ.+dağı cānavarlar 68b/12

ṭ.+lar ki 141b/t

[=8]

tağara Geniş bir ölçü birimi.

t. 66a/5

[=1]

tağayyür < Ar. Değişme, başkalaşma,
bozulma.

t. 149b/h, 69a/12

t. olma- Bozulmamak,
değişmemek 149b/h

[=3]

tağıl- Dağılmak, düzeni bozulmak.

ṭ.-a 8a/7

ṭ.-up 33a/5

[=2]

tağlīs < Ar. Karışıklık çıkarma, hile
yapma.

t. 102a/t

[=1]

tağlīsü'l-yehūd < Ar. Yahudilerin
karışıklık çıkarması, hilesi.

t. 102a/t

[=1]

tağyir < Ar. Başkalaştırma, değiştirme;
bozma.

t. 101a/t, 103b/t

t.-i renk 103b/t

[=3]

tāhā mā enzelnā < Ar. Taha sûresi, 1-2.
âyet.

ṭ.±dur 117b/1

[=1]

taḥallūf/taḥallūf < Ar. Geride kalma,
uygun gelmeme.

t. 116a/10, 116a/6, 121a/8

t. itme- Geride kalmamak
116a/6, 121a/8

[=5]

taḥiyyāt < Ar. Selamlar, hayır dualar.

t. 1b/9

[=1]

taḥıl < Ar. *daḥl*/Tahıl, hububat.

t. 110a/10, 110a/3, 110b/3,
111b/1, 129a/4, 16a/10, 16b/1, 23a/6,
26b/10, 28b/5, 3a/12, 40b/4, 42a/4,
42b/3, 54a/6, 59b/13, 72b/8, 76b/13,
77a/3, 78b/10, 80b/9, 81b/2, 82a/3,
87a/4, 89a/2

t. ol- 26b/10, 81b/2

t. ve bal 110b/3

t.+ı 4b/1

[=29]

tāhir < Ar. Temiz, arık; Allah'ın
adlarındandır.

(yā) ṭ. 117a/13

[=1]

taḥkik < Ar. Hak ve doğru olanı arayıp
meydana çıkarma, hakikati arama.

t. 116a/10

t. ve taḥallūf 116a/10

[=2]

taḥlil < Ar. Ekşime, ekşitme.

t. 103a/t, 103b/t

t. ol- Ekşimek 103a/t, 103b/t

[=4]

taḥrīk < Ar. Kışkırtma, azdırma.

t. 58b/4

t. itmege yüz tüt- 58b/4-58b/5

t.+ine 112b/t

[=3]

taḥṣīl < Ar. Elde etme, ele geçirme, bilgi edinme.

t. 117a/9

t. iden 117a/9

[=2]

taḥt < Far. Hükümdarlık makamı, taht.

t.+ındadur 154a/8

[=1]

taḥvīl < Ar. Değiştirme, değiştirilme.

t. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t, 137a/11, 92a/5

t.-i āf-tāb Güneşin değişimi
101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t

t. it (d)- Değiştirmek 92a/5

t. olduğda 137a/11

[=28]

Ṭāif < Ar. Arabistan'da Mekke yakınında bir şehir.

t. 17b/13

[=1]

tā'ife < Ar. Bölük, takım, güruh.

t.+yi 154a/2, 154a/3

t.+nüñ 112b/t

t.+si 76a/10

t.+sinde 140a/6

t.+sinden 139a/10

t.+siniñ 112b/t

t.+ye 153b/13

[=8]

taḥdīr < Ar. Alın yazısı, nasip.

t. 2a/7

t. olun- 2a/7

[=2]

taḥsīm < Ar. Bölme, parçalara ayırma.

t. 114b/3, 125b/2, 126a/7, 127a/5, 127b/9, 128a/11, 129a/2,

129b/5, 130a/5, 130b/10, 131a/13, 132a/4, 132b/7

t.-i derece Derecelerin ayrımı
125b/2, 126a/7, 127a/5, 129a/2, 130a/5, 130b/10, 131a/13, 132a/4, 132b/7, 127b/9, 128a/11, 129b/5

t. it- Paylaştırmak, parçalara ayırmak. 114b/3

[=26]

taḥvīm < Ar. Takvim.

t. 2a/5

t. gibi 2a/5

[=2]

ṭalaḳ Dalak.

t. 111b/5, 142b/t, 91a/4

t. otı içmek 111b/5

[=4]

tāle < Ar. "Uzun olsun!" manasında cümle

t. 1a/6

t. 'ömrühü "Ömrü uzun olsun!"
duası 1a/6

[=2]

ṭaleb < Ar. İstek, arzu.

t. 103a/t, 116a/5, 117b/4, 119a/2, 119b/4, 120b/9, 123a/9

t. it (d)- İstemek 119a/2, 119b/4

t. idüp 117b/4

t. ḳıl- İstemek 120b/9

t. olun- Arzulanmak 116a/5

t.+in 118b/1

[=13]

ṭalḡalḡ Karışıklık, kargaşa.

t. 17b/5, 34b/5, 35b/5, 44b/7, 46a/6, 48a/10, 48b/10, 48b/13, 50a/13, 50b/2, 51b/4, 52b/10, 55b/13, 57a/13, 57a/3, 63b/10, 68b/6, 6a/11, 71a/2, 73a/9, 75b/5, 76a/13, 80a/9, 81b/12, 83a/3, 84b/8, 88b/6, 89b/13, 89b/6

t. ol- Kargaşa olmak 34b/5, 35b/5, 44b/7, 46a/6, 48b/10, 50b/2, 52b/10, 55b/13, 57a/13, 57a/3, 6a/11, 80a/9, 84b/8, 88b/6, 89b/13, 89b/6, 83a/3-83a/4

t. ve fitne, ceng 48a/11

1. **ṭ.** ve fitretlik ol- 17b/5, 75b/5
 2. **ṭ.** ve kıran ol- 71a/2
 3. **ṭ.** ve renc ve ta' ab ol- 68b/6
 4. **ṭ.** ve vebā ol- 50a/13
 5. **ṭ.** ve zulmlük ol- 73a/9
 6. **ṭ.**+lar 36a/5
 [=54]
- ṭāli'** < Ar. 1. Tulû' eden, doğan.
 1. **ṭ.** 137b/12, 137b/2, 137b/6, 137b/9, 138a/3, 138a/7, 138a/9, 138b/12, 138b/4, 138b/8, 139a/3
 2. **ṭ.** burc 137b/9, 138a/13-138b/1
 3. **ṭ.** sene 137b/12, 137b/2, 137b/6, 138a/3, 138a/7, 138a/9, 138b/12, 138b/4, 139a/3, 138b/8-138b/9
 4. 2. Talih, kısmet, kader.
 5. **ṭ.**+i 133b/5, 133b/6, 133b/7
 6. **ṭ.**+in 137a/12
 7. **ṭ.**+ini 137b/1
 [=28]
- ṭālib** < Ar. İsteyen, istekli, öğrenci.
 1. **ṭ.** 131b/7
 2. **ṭ.-i mürîd** İstekli öğrenci 131b/7
 3. **ṭ.**+ler 128b/4
 [=3]
- ta' lîm** < Ar. Öğrenme, öğretim, okutma.
 1. t. 123a/13, 123b/10
 2. t. eylemek 123b/10
 3. **t.-i kitâb** Kitap okutma 106a/t
 [=4]
- tām** < Ar. *tām* Eksiksiz.
 1. t. 162a/4
 2. t. biñ üç yüz bir dāne 162a/4
 [=2]
- tamām** < Ar. Tamam, tam, eksiksiz.
 1. t. 112a/2, 19a/2, 22a/10, 31a/4, 39b/10, 69b/10, 92a/1, 104b/t, 126a/2, 135b/10, 141a/t, 149a/1, 152a/1, 161a/1, 66a/12
 2. t. al- 19a/2
 3. t. bir yıl ol- 69b/10-69b/11
 4. t. felegi 141a/t
 5. t. felegi nekadard zamānda devr itdügi 141a/t
1. t. ol- 22a/10, 92a/1, 126a/2, 161a/1
 2. t. olmadın 152a/1
 3. t. üç 39b/10
 4. t. yedi gün 31a/4
 5. **t.-i 'ālemi** Alemin tamamı 149a/1
 6. t.+ı 141b/t
 [=28]
- ṭamar** Damar.
 1. **ṭ.**+lar 142b/t
 2. **ṭ.**+lara 106b/t
 3. **ṭ.**+ları 142b/t, 30b/1, 30b/9
 [=5]
- ṭamla** Damla.
 1. **ṭ.** 43b/12
 [=1]
- ṭamla-** Damlamak.
 1. **ṭ.**-mağ 101a/t
 [=1]
- ṭamlu** < *ṭumlu* Dolu, soğuk.
 1. t. 81a/10
 2. t. ol- 81a/10
 [=2]
- ṭamu** Cehennem.
 1. **ṭ.**+dan 135b/6
 [=1]
- ṭañ** Şafak vakti.
 1. **ṭ.+a ḳal-** Sabaha kalmak, sabahlamak. 136b/13
 [=1]
- Ṭanca** < Ar. Fas'ın kuzeyinde 669,685 nüfuslu bir şehir. Kuzey Afrika kıyısının Cebelitarık kenarında yer alır. Tanca eyaletinin merkezidir.
 1. **ṭ.**+ya
 2. **ṭ.**+ya ve Hevān'a varınca 95b/9
 [=2]
- ṭañlacaḳ** Sabhaleyin erkenden, şafakla birlikte.
 1. **ṭ.** 105a/t, 43b/6, 58a/11
 [=3]
- ṭañlaçaḳ** bkz. ṭañlacaḳ
 1. t. 21b/9
 [=1]

taraf < Ar. Yan, yön.

t. 53a/8

t.-ı maşrıq 53a/8

t.-ı maşrıqda ol- 53a/8

t.+a 11b/6, 33b/1, 60a/9

t.+da 18b/9, 39a/4, 39b/1,
61a/13, 61b/11, 61b/8, 77b/9

t.+dan 44b/2, 6a/1

t.+ı 142b/t, 142b/t, 17b/9,
156a/13, 52b/3

t.+ımızdan 162a/3

t.+ın 33a/1, 77b/13

t.+ına 10b/7, 52a/3, 8a/6

t.+ında 12a/3, 12a/9, 12b/3,
12b/4, 18a/10, 18b/1, 18b/4, 18b/9,
26b/4, 32b/11, 33a/10, 33a/7, 39a/7,
39b/10, 46b/8, 53b/6, 53b/9, 60a/13,
61a/5, 69b/7, 6a/4, 6b/5, 70a/1, 70a/8,
70b/3, 78a/6, 78b/3, 86a/7

t.+ından 110a/11, 111a/4, 13b/3,
159a/10, 18a/7, 24a/3, 25a/8, 26a/10,
26a/13, 26a/6, 27a/10, 27a/7, 33a/1,
39a/3, 39b/7, 40a/12, 46a/13, 46a/8,
46b/10, 48a/5, 53a/12, 56b/3, 5b/13,
60b/12, 61b/11, 61b/2, 6a/13, 85b/12,
85b/7, 89b/10, 8a/6

t.+ındandır 99a/4

t.+ıñ 60a/10

[=87]

tarfe < Ar. Yıldız adı.

t. 106a/t, 115a/t, 117a/11, 145a/t,
146b/t, 22b/1, 103b/t, 74b/8

t. menziline ol- 117a/11

t. yıldızı 22b/1

[=10]

tārīḥ < Ar. Tarih, zaman.

t. 149b/h, 149b/h, 92a/9, 92b/6

t. tūt- Tarih kabul etmek,

başlangıç bellemek 92b/6

t.-i evvel 92a/9

[=6]

tarīḳ < Ar. Yol, âdet, usul.

t. 151a/ş, 35a/4, 43a/3, 93a/2

t.+i 150b/13

[=5]

tarlıq Sıkıntı, cefa.

t. 56b/5, 63a/8, 63b/5, 70b/2,
72b/8, 90a/5

t. ol- Sıkıntı olmak 63a/8, 63b/5,
70b/2

t. hastalık ol- 90a/5

[=10]

taru Darı.

t. 66a/7

[=1]

tasa Kaygı, endişe, gam.

t. 22b/9

[=1]

tāsi' < Ar. Dokuzuncu.

t. 26a/12, 46a/12, 48b/11, 53b/5,
58a/5, 61a/11, 70a/5, 78a/5, 86a/4,
88b/7

[=10]

tāsi' u < Ar. bkz. tāsi'

t. 12a/4, 28b/6, 14a/11, 18a/13,
20b/4, 33a/6, 35a/9, 40a/1, 42a/1,
55b/12, 63b/3, 80b/2

[=12]

taşnif/taşnîf < Ar. Sınıflandırma,
sıralama.

t. 133b/3, 136a/1

t. it (d)- Yapmak, kurmak
133b/3

t. ü terkîb 136a/1

[=4]

Ṭaştamān Yardımcı melek adı.

t. Hāviyy-i Farāş 99a/5

[=1]

taşvîr < Ar. Bir şeyin suretini çıkarma,
resmini yapma.

t. 152a/9

t. olun- Sureti çıkarılmak 152a/9

[=2]

taş Taş.

t. 103b/t, 126a/10, 157a/6,
158a/5, 28a/1, 67a/12, 67a/9, 67a/9

t. ile panbuq 67a/9

t. yağduğı 103b/t

t.+a 132a/2, 158a/4

t.+dan 132a/2

- ʦ.+dan ʦaşa 132a/2
 ʦ.+ı 67a/6
 ʦ.+ıla 67a/5
 [=16]
- ʦaş-** (Sıvı maddeler) bulunduğu kaba, yere... sığmayacak kadar çoğalma, kabarma.
 ʦ.-a 12a/3, 135a/1, 17b/10, 24a/13, 34a/11, 36b/3, 38a/7, 42a/3, 45a/13, 46b/11, 74a/7, 90a/11, 9a/9
 ʦ.-ar 102b/t, 58b/12, 59a/3
 ʦ.-mağa 103b/t, 74b/6
 ʦ.-maya 24b/2
 [=19]
- ʦaşlı** Üzerinde, içinde taş bulunan.
 ʦ. 141b/t
 ʦ. palasa yerler 141b/t
 [=2]
- ʦaşra** Dışarı, dışarıya, dışarıda.
 ʦ. 66b/5, 67a/8, 83a/10
 [=3]
- Tātār** < Far. Tatar.
 t.+lar 97b/3
 t.+lar yıldızı 97b/3
 [=2]
- ʦatlı** Acı olmayan, tatlı.
 ʦ. 142a/t, 142a/t
 ʦ. ile ekşi ʦarışık 142a/t
 [=3]
- ʦatlı** *bkz.* ʦatlı.
 ʦ. 101b/t, 104b/t, 106a/t, 106b/t, 125b/11, 17a/9, 22a/5, 36b/7, 3a/3, 3a/4, 40a/6, 41a/8, 43b/5, 75b/1, 82a/10, 91b/10
 ʦ. çok yemek 101b/t, 106b/t
 ʦ. çok yemekden ve tuzlu nesnelere 101b/t
 ʦ. ekşi nār yemek 104b/t
 ʦ. nesne 17a/9
 ʦ. nesnelere 40a/6, 41a/8
 ʦ. ol- 106a/t, 22a/5, 75b/1
 ʦ. ʦaʿām 43b/5
 ʦ. ʦaʿāmlar 36b/7
 ʦ. ʦaʿām yemek 43b/5
- ʦ. yemek 82a/10
 ʦ. yemişler yemek 3a/4
 [=31]
- ʦāʿūn** < Ar. Veba, yumurcak denilen salgın hastalık.
 ʦ. 138a/13, 138b/12, 23a/5, 23b/7, 26b/11, 62a/12, 70b/11, 73b/4, 7b/10
 ʦ. ol- 138a/13, 138b/12, 23a/5, 23b/7, 73b/4-73b/5
 [=14]
- ʦavāʿif** < Ar. Tayfalar, güruhlar, bölükler.
 ʦ.+iñ 126a/4
 ʦ.+iñ ʦocalması 126a/4
 [=2]
- ʦavar** Davar; hayvan, koyun, keçi, at ve benzeri.
 ʦ. 110b/2, 11a/11, 121b/6, 12b/10, 17a/13, 22b/3, 41a/9, 4b/6, 54b/5, 61a/3, 64b/12, 76b/7, 83b/4
 ʦ. ʦırıl- 12b/10, 17a/13, 41a/9, 54b/5, 61a/3, 64b/12
 ʦ. ʦıymetlü cevāhir şatun almak ve gemiler şatmak ve şuya indirmek, kūy ve ʦevgān oynamak, ʦırnak kesmek, ʦayʿ ġarġara itmek ve ʦaftan biçmek, ʦaradan şefer itmek 121b/6-121b/7-121b/8
 ʦ. ve ʦuş ölümü 4b/6-4b/7
 ʦ.+ımı 19b/9
 ʦ.+lar 14b/10, 34a/12, 110b/9
 ʦ.+lara 72a/9
 ʦ.+larımı 11b/2
 ʦ.+lar ʦırıl- 14b/10
 [=28]
- ʦavas** Yer adı; Denizli'ye bağlı bir ilçe??.
 ʦ. 160a/1
 ʦ. ʦarāb olup 160a/1-160a/2
 [=2]
- ʦavīl** < Ar. Uzun, ömrü uzun.
 ʦ. 98a/6
 ʦ. ol- 98a/6

[=2]
tavşan Tavşan.
 t. 87a/7
 t. āhū némr ve zīb şa^cleb arslan
 çaçal kırıl- 87a/7-87a/8
 t.+a 14b/6
 [=3]
tavuk Tavuk.
 t. 106a/t, 143a/t, 159b/1
 t. yumurdası 159b/1
 [=4]
tavulcı Davul çalan kimse.
 t. 142b/t
 [=1]
tāvus < Ar. Tavus kuşu.
 t. 142b/t
 [=1]
tavuşkan bkz. tavşan
 t. 143a/t
 [=1]
ṭaya- Dayamak, yaslanmak.
 t.-mağ 141b/t
 [=1]
ta^cyin < Ar. Ayırma, belli etme,
 belirtme.
 t. 163b/14
t. it (d)- Belirtmek, atamak
 163b/14
 [=2]
ṭayr < Ar. Kuş.
 t. 142b/t, 157b/1
 [=2]
ṭazaṭ < Ar. Ebced hesabı gibi belli bir
 hesap dahilinde bir araya getirilmiş
 harflerden oluşmuş anlamsız
 kelimelerdir.
 t. 153a/t
 [=1]
taẓarru^c < Ar. Gönül alçaklığı ile
 yalvarma.
 t. 151b/11, 151b/11, 151b/12,
 151b/12, 152a/1
t. eyle- Yalvarmak 151b/11,
 151b/12, 151b/12
 t. ve ibtihāl eyle- 151b/11

[=9]
tāze < Far. Taze, körpe.
 t. 102b/t, 106a/t, 106a/t
 t. balık 106a/t
 t. şikār 102b/t
 t. yoğurt 106a/t
 t.+leri 156b/13
 [=7]
tāziyāne < Far. Kamçı, kırbaç; *mec.*
 Vasıta, sebep.
 t. 155a/9
 t.-i ḥavf-ı ḥaşıyyet 155a/9
 [=2]
te (ت) < Ar. Osmanlı alfabesinin
 dördüncü harfi.
 t. 150a/t, 150b/9, 152b/8
 [=3]
tebāb < Ar. Zarar, ziyan, kayıp.
 t. 158a/7
t. it (d)- Ziyan itmek, zarar
 vermek 158a/7
 [=2]
tebāh < Far. Mahvolma, yıkılma,
 tükenme.
 t. 24a/4
t. it (d)- Yıkmak, mahvetmek
 24a/4
 [=2]
Tebāz Yıldız adı.
 t. 101b/t
 [=1]
tebdīl < Ar. Değiştirme, başka hale
 getirme.
 t. 144b/t
t. ol- Değiştirilmek 144b/t
 [=2]
tebeddülāt < Ar. Değişiklikler.
 t. 25b/11
 [=1]
tecāret < Ar. *ticāret* Alışveriş, ticaret.
 t. 20b/9
 [=1]
tecāvīz < Ar. *tecāvüz* Ötesine geçme,
 sınırı aşma, atlama.
 t. 124a/7
t. it (d)- Sınırını aşmak 124a/7
 [=2]

- teccār** < Ar. *tūccār* Tüccar, bezirgan.
t.+e 20a/4
[=1]
- tecdīd** < Ar. Yenileme, yenilenme.
t. 144b/t
t.-i devlet Devletin yenilenmesi
144b/t
[=2]
- tecerrüh** < Ar. Yarayı yemizleme(?).
t. 105a/t
t. itmek 105a/t
[=2]
- tedbīr** < Ar. Bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol, çare, tedbir.
t. 133b/11
t. ile 133b/11
t.+i 136a/12
[=3]
- tedbīren** < Ar. Tedbir, önlem, çare olarak.
t. 147b/t
[=1]
- tedvīr** < Ar. Döndürme, çevirme.
t. 125a/ş
[=1]
- teemmil** < Ar. *teemmül* İyice, etraflıca düşünme.
t.+e 117b/9
[=1]
- tefekkür** < Ar. Düşünme, zihin yorma, kaygılı düşünme, endişe.
t. 63a/3, 87b/10
[=2]
- teferrüç** < Ar. Gezme, dolaşma, ferahlama.
t. 104a/t, 104b/t
t. kılpup gezmek 104a/t
t.-i kalb Kalp ferahlaması 104b/t
t.-i kalb ve cimā^c 104b/t
[=5]
- tefsīr** < Ar. Açıklama, izah, yorum.
t. 106a/t
[=1]
- teheccī** < Ar. Heceleme.
t. 114b/9, 152b/3
[=2]
- tehī** < Far. Hünersiz, marifetsiz, bilgisiz.
t. 102b/t, 102b/t, 103b/t, 116a/12
t. a^c dā 116a/12-116a/13
[=5]
- te'hil** < Ar. Ehliyetli kılma, layık görme, alıştırma.
t. 145b/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t, 148a/t
t. eyleme- 146b/t, 147a/t, 147b/t, 148a/t
t. ile 146b/t
t. ile bünāyāt 145b/t
t. itme- 146a/t, 147b/t
[=17]
- tehlike** < Ar. *tehlūke* Tehlike, güvenliği tehdit eden durum.
t. 86b/8
t. fitret ve ḥavāric 86b/8
[=2]
- tehlūke** < Ar. *bkz.* tehlike.
t. 81a/12
[=1]
- tekbīr** < Ar. Allah'ın büyüklüğünü hatırlama ve bunu ifade için "Allahu ekber" deme.
t. 161a/12
t. getürmek 161a/12
[=2]
- tekebbür** < Ar. Kibir gösterme, büyüklük satma.
t. 127a/13
t. ol- 127a/13
[=2]
- tekellüm** < Ar. Söyleme, konuşma.
t. 155b/4
[=1]
- teklīf** < Ar. Birinden eziyetli, fakat başkası için faydalı olan bir iş isteme.
t. 157b/10
t. eyle- Teklif etmek, öne sürmek 157b/10
[=2]
- tekrār** < Ar. Tekrar.
t. 116a/12, 116a/4, 116a/9, 116b/4, 116b/8, 118a/1, 118a/6, 118b/5,

119a/1, 119a/11, 119a/6, 119b/9,
120a/6, 121a/4

t. it (d)- Tekrarlamak 118a/1,
118a/6, 118b/5, 119b/9, 119b/3-119b/4
t. idüp 116b/4, 119a/1, 119a/11,
119a/6, 120a/6, 121a/4-121a/5
t.+dan 118b/10
[=26]

Tekür *Erm. takavor > tekfur* Bizans
İmparatorluğu zamanında vali düzetinde
olan yöneticilere Anadolu ve
Rumeli'deki Hristiyan beylerine verilen
ad.

t. 51a/11
[=1]

tekevvür *bkz. Tekür.*

t. 89b/11
[=1]

telaffuz < Ar. Söyleme, söyleyiş.

t. 94a/6
t. olunca 94a/6
[=2]

telef < Ar. Öldürme, yok etme, boş yere
harcama.

t. 7b/8

t. ol- Yok olma, boş yere
harcama 7b/8

[=2]

te'lîf < Ar. Toplayıp düzenleyerek
yazma.

t. 133b/3, 152b/3

t. éd- Kitap, eser yazmak 133b/3
t. idüp 152b/3
[=4]

temel < Yun. Bir yapının toprak altında
kalan ve ona dayanak olan duvar, taban

t. 123b/3
[=1]

temiz < Ar. *temyẓ* Kirli olmayan, pak,
temiz.

t. 128a/10

t. ol- Temiz, pak olmak 128a/10
[=2]

temm < Ar. Tamam olma, bitme.

t. 160a/7
[=1]

temmet < Ar. "Bitti" anlamında Arapça
cümle.

t. 100b/3, 111b/5, 124a/10,
133a/7, 146b/t, 147b/t, 147b/t, 147b/t,
148a/t, 151a/3, 160a/9, 26b/4, 27a/11,
27a/5, 27b/12, 28a/6, 29a/4, 31b/12,
90a/13, 9a/4

[=20]

temmetü'l-kitāb < Ar. Kitabın bitişi,
sonu.

t. 160a/9
[=1]

temmetü'l-melāhame < Ar. Melhame
bitti, Melhamenin sonu.

t. 90a/13
[=1]

temşiyet < Ar. Yürütme, yürütülme.

t. 120a/12

t.-i umūr İşleri yoluna koyma
120a/12

[=2]

ten < Far. Vücut, gövde, beden.

t.+in 134b/7
[=1]

tenāvül < Ar. Alıp yeme.

t. 36b/12

t. eyle- Alıp yemek 36b/12
[=2]

tendiristlik/ tendüristlik < Far+Tr.
Sağlam, kuvvetli.

t. 76b/6, 85a/7, 3b/5, 86a/13,
90a/9

t.±dür 83b/10

t. ol- Sağlam, kuvvetli olmak
76b/6, 85a/7, 90a/9

[=9]

teng < Far. Dar, sıkıntılı, küçük.

t. 63a/4

t. ol- Küçük, sıkıntılı olmak;
mevcudu az olmak 63a/4

[=2]

ter < Far. Taze, canlı, diri.

t.±dür 99b/2
[=1]

terakki < Ar. Yükselme, yukarı çıkma.

t. 128a/3

t. bul- Yükselmek 128a/3
[=2]

terāzū < Far. Terazî.

- t. 114a/ş, 138a/10, 67a/3
t.+niñ 67a/4
t.+niñ bir yanı 67a/4
t.+ya 67a/9
[=6]
- tercüme** < Ar. Çevirme, tercüme.
t. 2a/4
t. ol- Çevrilmek 2a/4
[=2]
- tere** < Far. Sebze, tere.
t.+den 82a/11
[=1]
- tereke** DS. tahıl (Van), Sığır (Maraş),
Yük taşıyan hayvan (Adana).
t. 138a/11, 138b/1, 138b/5,
143b/t, 144a/t
t. olmayup 138b/5
t.+niñ 112b/t
t.+niñ kıletti 112b/t
t.+ye 143b/t
[=9]
- terelik (g)** < Far.+Tr Sebze, taze,
olgunlaşmış olma durumu.
t.+inden 129a/4
[=1]
- terk** < Ar. Bırakma, terk etme.
t. 129a/8, 131b/10, 137b/12
t. it (d)- Bırakmak, terk etmek
129a/8
t.-i şarāb Şarabı bırakma
137b/12
[=5]
- terkīb** < Ar. Takım, sentez, bir kaç
şeyden meydana getirilmiş şey.
t. 127a/9, 136a/1
t. bağla- 127a/9
[=3]
- terletme** *bkz.* derletme.
t. 91a/10
[=1]
- tertib** < Ar. Sıra, dizi, düzen.
t. 151a/2, 93a/5
t.+le 66a/12
[=3]
- tesehhur** < Ar. Maskaraya alma, alay
etme.
t.+a 147a/t
- t.+a meşgül ol- 147a/t
t.+ın 145b/t
t.+ın eyle- 145b/t
t.+lar 147a/t,
t.+lar ile 147a/t
[=6]
- teshīr/teshīr** < Ar. Büyü yapma,
büyüleme, aldatma.
t. 147b/t
t. eyle- 147b/t
t.+in 145b/t
t.+in eyle- 145b/t
t.+ler 145b/t, 147b/t
t.+ler ile 145b/t
t.+ler eyle- 147b/t
t.+lere 146b/t
t.+lere meşgül ol- 146b/t
[=10]
- teslīm** < Ar. Bir emaneti yerine verme.
t. 162b/4
t. eyle- Teslim etmek, emaneti
vermek 162b/4
[=2]
- teslīs** < Ar. Üçleme, üçe çıkarma.
t.+sine 155a/2
[=1]
- testahlīn** Kafirlerin temmuzun yedisinde
kutladıkları bayramın adı.
t. 103a/t
[=1]
- teşbīh** < Ar. Benzetme, benzetilme.
t. 94a/6
[=1]
- teşrīn** < Ar. Eskiden yılın onuncu ve
on birinci aylarına verilen ortak ad.
t. 68b/8, 91b/12, 92b/1
t. ayları 68b/8
t.-i āhīr Kasım ayı 107a/t, 22b/6,
67b/4, 90b/2, 90b/9, 92b/13, 9b/11
t.-i āhīr ayı 67b/4
t.-i āhīriñ onuncu ve on birinci
günü 93b/10-93b/11
t.-i āhīr faşlı 22b/6
t.-i evvel Ekim ayı 104b/t,
107a/t, 109b/t, 22b/6, 3a/1, 66b/13,
67b/3, 74b/13, 90b/1, 90b/9, 92b/12

- t.-i evvel ayı 66b/13, 67b/3
t.-i evvel 91b/12
t.-i evvelin onuncu ve yigirminci
günü 93b/10
t.-i şānī Ekim ayı 105a/t, 109b/t,
92b/1
t.-i şānīnin on dördü 105a/t
[=33]
- teşvīş** < Ar. Karışıklık, fitne, sıkıntı.
t. 111a/12, 13b/6, 18a/8, 20b/1,
20b/5, 7a/3, 8b/11
t. ve harāblik ol- 111a/12
t. ve zulm 20b/5
t.+i 105a/t, 136b/3
t.+inden 136b/12
[=12]
- teşvīli** < Ar.+Tr. Karışık, kargaşalı.
t. 152b/10
t. ol- Karışık olmak, karışmak
152b/10
[=2]
- tevāzu‘** < Ar. Alçak gönüllülük
gösterme.
t.+lar 134b/13
t.+lar kıl- Alçak gönüllü
davranmak 134b/13
[=2]
- tevbe** < Ar. Günahın vazgeçme,
işlenen günahın bir daha
işlenmeyeceğine dair söz verme, tövbe.
t. 102a/t, 135b/3, 159a/7, 159a/7
t. it (d)- Tövbe etmek 159a/7
t. kapısı 159a/7
t. ve tevfiğ 135b/3
t.-i Ādem Hz. Adem’in tövbesi
102a/t
t.+ye 159a/8
[=9]
- teveccüh** < Ar. Doğrulma, yönelme,
çevrilme.
t. 117b/9, 152a/4, 152a/6
t. eyle- Yönelmek 152a/6
t.-i teemmil Etraflıca düşünmeye
yöneliş 117b/9
[=5]
- tevfīğ** < Ar. Allah’ın yardımına
kavuşma.
t. 135b/3, 135b/4, 26a/11
[=3]
- te’vīl** < Ar. Sözü çevirme, söze ayrı
mana vermeye kalkışma.
t. 157a/2
t. idüp 157a/2-157a/3
[=2]
- tevvāb** < Ar. Kullarının tövbesini kabul
eden Allah.
(yā) t.±dur 120a/2
[=1]
- tevzī‘** < Ar. Dağıtma, üleştirme.
t. 162a/13, 163a/12
t. eyle- Paylaştırmak 162a/13-
162b/1, 163a/12
[=4]
- tez** < Far. *tīz* Çabuk, tez.
t. 10b/5, 162b/2, 163b/1, 18a/12,
29b/7, 56b/7, 57b/4, 79a/2, 91a/5
t. geç- 18a/12, 29b/7
t. zamān 57b/4, 79a/2
[=13]
- tezāvüc** < Ar. Çiftleşme.
t. 106a/t
[=1]
- tezāvücü’-t-ıuyūr** < Ar. Kuşların
çiftleşmesi.
t. 106a/t
[=1]
- tezevvüç** < Ar. Zevce edinme, evlenme.
t. 104b/t
t.-i ‘Alī Hz. Ali’nin evlenmesi
104b/t
[=2]
- tı** (ط) < Ar. Osmanlı alfabesinin on
dokuzuncu harfi.
t. 150a/t, 150b/10, 150b/7,
152b/10, 153a/t, 153a/t
[=6]
- tıbb** < Ar. Hekimlik, doktorluk, tıp.
t.+da 155a/11
[=1]
- tıfil** < Ar. Küçük çocuk.
t. 160b/5

[=1]
tılısm < Ar. Tılsım, sihir, büyü.
 t. 95a/13
 t. yazmak 95a/13
 t.+lar 145b/t, 146b/t
 [=4]
tılısmât < Ar. Tılsımlar.
 t. 146a/t, 147b/t, 148a/t, 96b/5
 t. çözmege meşgûl ol- 148a/t
 t. **itmek** Büyü yapmak 146a/t
 [=6]
tırnağ Tırnak.
 t. 106b/t, 121b/13, 121b/7,
 122a/13, 122a/9, 122b/10, 142b/t
 t. kesmek 106b/t, 121b/13,
 121b/7, 122a/13, 122a/9, 122b/10
 t. kesmek ve nisâya dâhil olmak
 122a/13-122b/1
 [=14]
ticâret < Ar. *bkz.* tecâret.
 t. 122b/7, 136b/11, 143b/t,
 17b/6, 96b/4
 t. ehli ol- 136b/11
 t. itmek ve sefere gitmek ve ot
 içmek 96b/4
 t.+e 35b/11
 [=8]
tilâvet < Ar. Kur'an'ı güzel sesle ve
 usulüne göre okuma.
 t. 164a/4
 t. **eyle-** Güzel ve usulüne göre
 Kur'an okumak 164a/4
 [=2]
timmuz < Ar. Temmuz ayı.
 t. 103a/t, 107a/t, 109a/t, 137a/12,
 65b/10, 90b/13, 90b/5, 92b/11
 t. ayınuñ on sekizinci günü
 137a/12-137a/13
 t.+uñ 93b/8
 t.+uñ ikinci ve yigirminci günü
 93b/8
 [=11]
tîr < Far. Ok. "Divan edeyatında
 sevgiliye ait birçok güzellik unsuru
 (aşk, boy, kirpik, gamze, göz...) oka
 benzetilir."

t.+i 131a/12
 [=1]
tîr-endâz < Far. Ok atıcı, ok atan *meç.*
 güzel görünüşlü, şık giyinmiş.
 t. 131a/6
 [=1]
tîz < Far. *bkz.* tez.
 t. 102a/t, 66a/2, 71b/10, 74a/10,
 75b/4, 88a/10
 t. hazm ol- 102a/t
 [=7]
toğrağ Toprak, toz.
 t. 126b/3
 t. birle 126b/3
 [=2]
toğ- 1. (Güneş, ay, yıldız) ufuktan
 yükselerek görünmek.
 t.-ar 101a/t, 101b/t, 101b/t,
 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t,
 104a/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t,
 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
 106b/t, 10a/8, 10b/1, 112a/ş16,
 112a/ş17, 112a/ş18, 112a/ş19, 112a/ş20,
 112a/ş21, 112a/ş22, 112a/ş23, 112a/ş24,
 112a/ş25, 112a/ş26, 112a/ş27, 112a/ş28,
 149a/7, 15b/8, 16a/8, 2b/10, 30a/11,
 30b/12, 37a/1, 37b/2, 3a/13, 3a/5,
 43b/10, 44a/6, 44a/8, 51a/12, 51a/5,
 58b/1, 58b/10, 66b/12, 66b/7, 66b/7,
 66b/8, 74b/8, 82b/4, 83b/12, 95b/3,
 96a/8, 96b/11, 97b/2, 98a/9, 98b/11,
 101a/t, 22a/3, 99a/13
 t.-sa 11a/13, 11b/12, 126b/5,
 128a/4, 129b/12, 129b/2, 131a/5,
 144b/t, 17b/12, 18a/10, 18a/7, 25b/10,
 26a/6, 32a/10, 32a/13, 32b/11, 33a/1,
 39a/3, 39a/8, 39b/10, 39b/7, 45b/8,
 46a/11, 46a/5, 52b/3, 53a/12, 5b/3,
 60a/8, 60b/12, 69a/5, 69a/5, 69a/7,
 69b/7, 77a/13, 77a/6, 77b/13, 85a/11,
 85a/9, 85b/12, 85b/7, 46a/8, 52b/10
 t.-duğda 77b/1
 t.-duğı 25b/9
 t.-duğumı 11a/12, 149a/5, 18a/6,
 32a/12, 85a/10

t.-dünü 5b/2

‡.-madan 67a/6

t.-masına 109a/t, 109b/t

‡.-up 159a/10

2. Doğmak, dünyaya gelmek.

‡.-a 130b/5, 83a/12

‡.-an 145b/t, 145b/t, 145b/t,

146a/t, 146a/t, 146a/t, 146a/t, 146b/t,

146b/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t,

147b/t, 147b/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t,

95a/11, 96a/4, 96b/8, 97a/12, 98a/4,

98b/8, 99a/9

‡.-arsa 131b/8, 133a/2, 145b/t,

146b/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t,

147a/t, 148a/t

‡.-dı 83b/13

‡.-maz 131b/13

[=165]

‡oğan Kuş adı, doğan.

‡. 122b/10, 142b/t, 142b/t

‡. avlatmak 122b/10

‡. cinsi hürüslar 142b/t

[=5]

‡oğrı Doğru, düzgün.

‡. 142b/t

[=1]

‡oğu Doğru.

‡.+sı 32b/12

[=1]

‡oğul- Doğurulmak.

‡.-muşlar 133a/8

[=1]

‡oğur- Dünyaya getirmek.

‡.-an 98a/5

[=1]

‡oğur- (Güneş, ay, yıldız) ufuktan yükselerek görünmek.

‡.-ur 112a/ş30, 112a/ş29

[=2]

‡oğum < Far. Tohum.

t. 105a/t, 8a/5

[=2]

‡oğ Tok, aç olmayan.

‡. 50b/13

[=1]

‡oksan Doksan (sayısı).

‡. 118a/6

‡. kerre 118a/6

[=2]

‡oksan beş Doksan beş (sayısı).

‡. 119a/5

‡. kerre 119a/5-119a/6

[=2]

‡oku- Ot dokumak, birbirine geçirmek.

‡.-mağdan 103a/t

[=1]

‡okuma Dokuma.

‡. 51b/2

[=1]

‡okuz Dokuz (sayısı).

‡. 12a/2, 143a/t, 153a/t, 15b/12,

58b/6, 94a/9

‡. hisâb 153a/t

‡. sâ' at 15b/12, 58b/6-58b/7,

94a/9

‡. yıl 12a/2

[=11]

‡okuzuncı Dokuz sayısının sıra sayı sıfatı.

‡. 102b/t, 10a/6, 15b/8, 30a/7,

36b/13, 58a/13, 6a/8, 82b/4, 93b/11

‡. faşıl 6a/8

‡. günü 10a/6, 15b/8, 30a/7,

36b/13, 82b/4

[=14]

‡okuz yüz Dokuz yüz (sayısı).

‡.+den 157a/5

‡.+den sonra ol- 157a/5

[=2]

‡okuz yüz bir Dokuz yüz bir (sayısı).

‡. 120b/8

‡. kerre 120b/8

[=2]

‡okuz yüz otuz beş Dokuz yüz otuz beş (sayısı).

‡.+inde 157a/5

[=1]

‡ol- 1. Dolmak.

.-a 126a/1, 135a/1, 136b/1,
19a/4, 57a/3, 62b/4, 75b/7, 81a/6

.-ar 132a/7, 133a/7

2. Bir yere iyice yayılmak,
kaplamak.

.-uĝuna 109a/t, 109b/t
[=12]

olı Dolu.

. 137b/7
[=1]

olu bkz. olı.

. 102a/t, 110a/9, 14a/3, 14a/4,
159a/13, 159a/13, 20a/10, 20a/9,
28a/11, 28a/12, 34b/13, 35a/1, 41b/6,
41b/7, 48b/3, 48b/4, 4a/8, 50b/3, 55b/4,
57b/3, 62b/7, 63a/10, 63a/9, 65a/13,
71b/5, 72a/12, 77b/1, 80a/6, 80a/7,
88a/11, 88a/12, 8a/12, 8a/13

. feti 110a/9

. yaĝduĝu 14a/3, 20a/9, 28a/11,
28a/11, 34b/13, 41b/6, 48b/3, 63a/9,
80a/6, 88a/11, 8a/12

. yaĝ- 14a/4, 20a/10, 28a/12,
35a/1, 41b/7, 48b/4, 55b/4, 57b/3,
62b/7, 65a/13, 71b/5, 80a/7, 88a/12,
8a/13, 77b/1-77b/2

. yaĝsa yhd yaĝmur yaĝ-
65a/13-65b/1

.+dan 81a/5

.+lar 9b/9

.+yı 55b/3

[=64]

olun- Dolaşmak, batmak.

.-ur 101a/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
102b/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t,
104a/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t,
105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
106b/t, 10a/9, 10b/1, 112a/ş1, 112a/ş10,
112a/ş11, 112a/ş12, 112a/ş13, 112a/ş14,
112a/ş15, 112a/ş2, 112a/ş3, 112a/ş4,
112a/ş5, 112a/ş6, 112a/ş7, 112a/ş8,
112a/ş9, 15b/8, 22a/3, 22b/1, 2b/10,
3a/6, 30a/12, 30b/11, 37a/1, 37b/2,
3b/1, 43b/11, 44a/6, 44a/8, 51a/12,

51a/6, 58b/10, 66b/13, 66b/8, 74b/9,
82b/5, 83b/13, 101a/t, 58b/1

.-maĝına 25a/2

[=65]

on Don, Elbise, kılık kıyafet.

. 102b/t, 95b/13

. bip giymek 102b/t, 95b/13

.+lar 51b/2

.+un 92a/1

[=6]

o Buzlanma.

. 13a/13, 26a/8, 26b/2, 64b/11,
71b/6, 76a/8, 78b/2

. zameti 71b/6, 78b/2

t.+lar 113a/t

[=10]

onkuz Domuz.

. 143a/t

[=1]

ouz krş. onkuz Domuz.

. 105a/t

[=1]

oprak bkz. obraĝ

. 126b/7, 14a/7, 14a/8, 28b/2,
28b/3, 35a/5, 35a/6, 41b/10, 41b/11,
48b/7, 48b/8, 55b/9, 63a/13, 66a/5,
72b/3, 80a/11, 80a/12, 88b/3, 88b/4,
8b/2, 8b/3

. işı 126b/7

. vey gbr yaĝ- 14a/8

. yaĝduĝu 28b/2, 35a/5, 48b/7,
8b/2, 80a/11, 88b/3

. y kıızıl oz yaĝ- 28b/3, 35a/6,
41b/11, 55b/9, 72b/3, 88b/4, 48b/8,
80a/12

[=37]

opolu Tamamen dolmuş olan,
dopdolu.

. 20a/10

. ol- 20a/10

[=2]

opuk Topuk.

. 111b/2

. siir aĝrısı 111b/2

[=2]

toy- Doymak, kanmak.

‡.-ar 129a/7

‡.-mağ 126b/10

[=2]

toz Toz, kum.

t. 14b/1, 14b/2, 20a/12, 20a/13, 20b/7, 20b/8, 28b/10, 28b/3, 35a/6, 35b/1, 41b/11, 48b/8, 49a/2, 49a/3, 55b/9, 63a/13, 63b/7, 72b/12, 72b/3, 80a/12, 88b/4, 9a/4

t. kopduğu Kum fırtınası oluşmak 14b/1, 28b/10, 20b/7, 49a/2

t. kop- 14b/2, 20b/8, 35b/1, 49a/3, 72b/12

t. ol- 9a/4

t. yâ hâk yağduğu 20a/12

t. yâ hâk yağ- 20a/13

t.+lar 112b/t

t.+lar olup 112b/t

[=36]

tūfān < Ar. Tufan.

‡. 102a/t, 132a/6

‡. mişâli yağmurlar ol- 132a/6

‡.-ı Nüh 102a/t

[=4]

Ṭufeyl < Ar. Dalkavuk zümresinin pîri sayılan kimsenin adı.

‡. 133b/12, 136a/1

[=2]

ṭūl < Ar. Zaman uzunluğu, uzun müddet.

‡. 145a/t, 145a/t

[=2]

ṭulūʿ < Ar. Doğma, doğuş.

‡. 102a/t 103a/t, 103a/t, 103b/t

‡.-ı Cebhe ve germâ-i ğurūb 103b/t

‡.-ı Süheyl 103a/t

‡.-ı şıʿ rā-i yemāyine 103a/t

‡.-ı Ülker 102a/t

[=8]

ṭuman Duman.

‡. 137b/7, 29a/2, 49a/8, 56a/8, 63b/12, 80b/12, 89a/5

‡. kop- 49a/8

‡. ol- 29a/2, 63b/12, 80b/12, 89a/5

[=12]

ṭur- bkz. dur-

‡.-a 66b/5

‡.-maya 137a/1

‡.-maz 131b/13, 134b/9

[=4]

ṭurāb < Ar. *tūrāb* Toprak.

‡. 125b/6

[=1]

turāc < Ar. bkz. dürrāc.

t. 66a/1

t. nūş eylemek 66a/1

[=2]

ṭurāc < Ar. bkz. dürrāc.

‡. 130b/13, 103a/t

[=2]

turb Turp.

t. 103a/t, 43b/7

t. yimek 43b/7

[=3]

ṭurna Turna, göçebe iri bir kuş.

‡.+lar 101a/t, 104a/t

[=2]

ṭurşu/turşu Turşu.

‡.+lar 101b/t, 91a/13

[=2]

ṭut- 1. Elde bulundurmak, el ile kavramak.

‡.-a 127b/4, 158a/2

‡.-ar 134a/9, 134a/9

2. Zabtetmek, ele geçirmek.

‡.-a 12a/10, 31b/11, 31b/5, 33a/11, 59a/9, 83a/4

‡.-up 84a/4, 19b/7, 19b/9, 39b/13

3. Saymak, kabul etmek, başlatmak, inanmak.

‡.-a 137b/1

‡.-arlar 104a/t, 91b/12, 92b/1

‡.-asın 92b/6

‡.-mağ 141b/t

4. Yakalamak, esir almak.

‡.-a 15a/10, 21a/9, 25a/1, 44b/2, 76a/4, 76b/3

5. Kaplamak, sarmak.
 6. Korumak, saklamak.
 7. Ümit tutmak, ümit etmek.
 8. Reva görmek
 9. Yüz tutmak, sebep olmak, bir tarafa yönelmek.
 10. Kök tutmak, (ekin) olmak.
 11. Oruç tutmak.
 12. Yapmak, girişmek.
 13. Bir organı çalışmamak.
 14. Bir hareketi sürdürmek.
tutul- Tutulmak, (Ay, güneş) tutulmak.
 17a/5, 24b/10, 25a/4, 31b/1, 37b/7, 38a/2, 44b/11, 51a/13, 51b/10, 75b/3, 84a/7
 112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t, 143b/t,

143b/t, 159b/7, 16b/13, 17a/6, 24b/11, 25a/2, 25a/5, 31b/2, 31b/8, 37b/8, 38a/3, 44a/12, 44b/12, 4a/12, 4b/6, 51b/1, 51b/11, 51b/8, 58b/2, 59a/13, 59a/6, 59a/7, 68a/8, 75b/4, 84a/10, 84a/2, 68b/1
 [=59]
ıuyür < Ar. Kuşlar.
 ı. 106a/t
 [=1]
ıuz Tuz.
 ı. 105b/t
 ı. veyā ıa' am 142a/t
 ı.+lar 142a/t
 [=3]
ıuzlu Tuzlu.
 ı. 101b/t, 102a/t, 50b/12, 91a/5
 ı. ıuru tez yemekler 91a/5
 ı. nesnelere 101b/t
 ı. ıa' āmlardan Őaıınmaı 50b/12
 ı. ıa' ām 102a/t
 [=8]
ıüp Dip, *mec.* son aŐama.
 t.+e 141b/t
t.+e ıayamaı Son raddeye gelmek 141b/t
 [=2]
Tübey Kavim adı.
 t.+ler 24a/11
 t.+ler Őāhı 24a/11
 [=2]
tüccār < Ar. *bkz.* teccār.
 t. 143b/t, 17a/10, 20a/1, 34a/8, 35a/1, 46a/7
 t. begler 46a/7
 t.+a 26a/8, 34a/11, 47a/1, 80a/1, 80b/9, 87b/6
 t.+lar 40a/8, 88b/11
 [=15]
türāb < Ar. Toprak.
 t.+a 30b/6, 75b/13
t.+a düş- 30b/6, *mec.* (Ölmek) 75b/13
 t.+ı 63a/12
 [=5]
Türkçe Türkçe krş. *türki*

t. 37a/10, 51a/5

[=2]

Türke Kavim adı.

t.+ler 12a/9

[=1]

Türki < Ar. Türkçe, Türk'e ait.

t. 2a/4

t. lisâni 2a/4

[=2]

Türküstan < Tr.+Far. Yer adı.

t.+da 24a/1, 33a/9

t.+dan 21a/8

t.+da ol- 33a/9

t.+ı 19b/11

[=5]

-U-

u < Ar. Ve, bağlama edatı.

u. 106a/t, 134b/7, 135a/2, 135a/4, 135b/1, 135b/2, 142b/t, 155b/4, 18a/1, 1b/8, 62b/4, 69b/11, 76a/2, 99a/10, 96a/6, 28b/4, 40a/8, 53b/1

[=18]

uc Uç kısım, uç, sınır.

u. 140a/13, 140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t

u.+dan 152b/11

u.+ı 25b/7, 32a/10, 38b/12, 45b/6, 5a/13, 60a/5, 60a/9, 69a/3, 69a/4, 76b/12, 77a/1, 85a/6, 85a/9

u.+undan 7a/7

[=23]

ucuz Ucuz, pahalı olmayan.

u. 110a/3, 111b/1, 113a/t, 138a/11, 138b/1, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 34b/10, 40a/11, 40a/6, 41a/5, 41a/9, 54b/11, 54b/6, 62b/8, 82a/3, 90a/8

u. ol- Ucuz olmak, pahalı olmamak 110a/3, 111b/1, 138a/11, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144b/t, 144b/t, 34b/10, 40a/6, 41a/5, 41a/9, 54b/6, 62b/8, 82a/3, 90a/8, 54b/11-54b/12

[=46]

ucuzluk Ucuzluk, ucuz olma durumu.

u. 139a/3, 29b/3, 53b/10, 5a/10, 90a/9

u. ol- 139a/3, 29b/3, 53b/10, 5a/10, 90a/9

u.+lar 48b/1

u.+lar ol- 48b/1

[=12]

ucuzlu(k) *bkz.* ucuzluk.

u. 112b/t, 11a/7, 129a/6, 12b/12, 138b/6, 139a/2, 139b/1, 144a/t, 144a/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 15a/12, 17b/4, 17b/8, 18a/12, 19b/10, 20b/3, 21a/9, 24b/1, 24b/11, 26b/9, 31b/8, 37b/8, 38b/13, 41a/1, 47b/11, 4a/6, 50a/10, 50b/5, 50b/7, 52b/12, 55a/1, 57b/5, 60b/3, 65b/4, 69a/3, 70b/13, 70b/13, 75b/8, 76b/4, 77a/3, 79a/4, 7b/11, 7b/5, 82b/13, 83b/6, 85a/9, 85b/10, 86b/5, 87a/12, 87b/12, 89a/11, 89a/2, 8a/11, 8b/7, 9b/3

u. eminlik ol- 60b/3

u. ol- 112b/t, 11a/7, 138b/6, 139a/2, 139b/1, 15a/12, 17b/4, 18a/12, 19b/10, 20b/3, 21a/9, 24b/1, 24b/11, 26b/9, 37b/8, 38b/13, 41a/1, 47b/11, 4a/6, 50a/10, 50b/5, 50b/7, 52b/12, 55a/1, 76b/4, 7b/11, 7b/5, 82b/13, 83b/6, 85a/9, 85b/10, 86b/5, 87a/12, 87b/12, 89a/11, 89a/2, 8a/11, 8b/7, 9b/3, 17b/8-17b/9, 69a/3-69a/4, 129a/6

u. ve ni' met 57b/5-57b/6

u.±dur 6a/7, 86a/1

u.+lar 10b/4, 11a/10, 18b/2, 36a/13, 38a/10, 38a/12, 47b/1, 52b/4, 78b/10

u.+lar ol- 10b/4, 11a/10, 18b/2, 36a/13, 38a/10, 38a/12, 47b/1, 52b/4, 78b/10

[=120]

uçuzluk *bkz.* ucuzluk.

u. 6b/6, 83a/11

u. ol- 83a/11

u.+lar 49b/10

u.+lar ol- 49b/10

[=5]

ufak Ufak, küçük.

u. 110b/2, 110b/9

u. tavarlar kırıl- 110b/9-110b/10

[=3]

uğraş Harp, savaş, kavga.

u. 84b/4

u. ol- 84b/4

[=2]

uğraş- Çarpışmak, savaşmak.

u.-a 39a/8, 62a/7, 7b/6, 82b/11, 85b/9

u.-alar 13b/4, 56a/9, 80b/4, 83a/1, 84b/7, 85b/12

[=11]

uğrı Hırsız.

u. 13a/5, 13b/5, 20a/2, 29b/10, 41b/8, 50a/6, 52a/8, 54a/11, 55a/5, 55a/8, 56b/7, 74a/1, 74a/6, 77a/11, 78b/11, 81a/11, 87a/8, 8a/3

u. ve haramî 13a/5, 13b/5, 56b/7, 74a/6-74a/7, 8a/3-8a/4

u. ve haramîler 55a/8, 74a/1

u.+lar 10b/4, 128b/11, 143b/t, 143b/t, 143b/t, 144b/t, 144b/t, 5a/8, 14a/10, 21a/1, 28b/8, 33b/6, 34b/3, 36a/10, 39b/4, 40b/10, 45b/3, 56a/10, 63b/8, 68b/7, 71b/12, 72a/5, 75b/6, 78a/11, 80a/3, 80b/1, 84b/8, 89b/3, 8a/10

u.+lar haramîler ol- 80b/1

u.+lar ol- 144b/t

u.+lar ve haramîler 33b/6, 36a/10, 71b/12, 75b/6, 8a/10

u.+lar ve haramîler ve hevâric 10b/4-10b/5

u.+lar ve zalımlar eli 78a/11

[=63]

uğrıla- Çalmak, sirkat etmek.

u.-yalar 70b/12

[=1]

uğruş- bkz. uğraş-

u.-a 61a/6

[=1]

uğrevî < Ar. Ahirete ait, ahretle ilgili.

u.+den 118b/6

[=1]

uhturs/uhturs < Rum. Ekim ayı.

u. 107a/t, 109b/t, 3a/1, 3a/2, 75a/2

u. ili (ilkinde) 75a/2-75a/3

[=6]

‘**uqubat** < Ar. Ceza, eziyet, işkence.

‘u. 154a/3

‘**u. it (d)**- Cezalandırmak 154a/3

[=2]

ulā < Ar. Birinci, ilk.

ū. 16b/12

[=1]

‘**ulemā** < Ar. Alimler.

‘u. 141b/t, 152a/2, 156a/2

‘u. ve fuḫahānī mevṭi 156a/2-156a/3

‘u.+dan 152b/1

‘u.+yı 152b/1

‘u.+yı cem‘ idüp 152b/1

‘u.+sı 157a/2

‘u.+ya 112b/t

[=9]

uliyus < Rum. Temmuz ayı.

u. 103a/t, 107a/t, 109a/t

[=3]

ulu Büyük, yüksek.

u. 10b/13, 110b/1, 12b/2, 12b/9, 15a/3, 15a/6, 18a/4, 19b/6, 19b/8, 21a/4, 21b/5, 23a/12, 23b/5, 24a/4, 24a/7, 27a/4, 27a/7, 27b/5, 32b/4, 32b/5, 32b/8, 33b/11, 33b/2, 33b/8, 34b/4, 37b/9, 38a/5, 38b/1, 38b/7, 40a/13, 40b/10, 40b/5, 40b/7, 41a/2, 41a/4, 42b/6, 43a/9, 43b/10, 44a/13, 44b/4, 44b/7, 45a/11, 45a/9, 45b/9, 46b/3, 47a/6, 48a/5, 49a/11, 50a/3, 50a/5, 50a/9, 50b/3, 51b/5, 53a/5, 55a/11, 56a/9, 57a/2, 57b/1, 57b/2, 57b/3, 58a/4, 5a/8, 5a/9, 60b/13, 60b/9, 61b/3, 64b/1, 65a/4, 65b/5, 69a/11, 69b/4, 6a/3, 70b/12, 71a/10, 71a/5, 71b/4, 73a/8, 73b/4, 73b/6, 74a/5, 75b/11, 75b/4, 76a/1, 76b/2, 77a/4, 77a/7, 77b/5, 78a/2, 79a/2, 79b/3, 79b/4, 79b/9, 7a/11, 7a/4, 7a/6, 7b/11, 81a/11, 81b/3, 83a/3, 83b/1, 84a/2, 84b/11,

85b/4, 86b/3, 87a/2, 88b/1, 89a/10, 89b/11, 89b/2, 90a/6, 96b/7, 97b/13, 9a/6, 9b/3

u. başlar 5a/9

u. işler görmek 96b/7

u. işlere ibtidā eylemek 97b/13

u. ve kiçi(güci) 5a/8

u.±dur 158a/6

u.+lar 45a/10, 98b/6

u.+lara 6b/1

u.+lar ve ekâbirler 4a/4

u.+lar ile şöhet itmek 98b/6

u.+suna 18b/3

u.+ya 126b/10, 47b/8

[=128]

ulūhiyyet < Ar. Yüce, ilah.

u. 155b/1

u.+e 155a/10

[=2]

‘ulvī < Ar. Yüksek, yüce.

‘u.+den 96a/10, 97a/2, 98a/13, 98b/13

[=4]

‘ulviyyed < Ar. Yükseklik, yücelik.

‘u.+den 95b/6, 97b/5

‘u.+den 99b/3

[=3]

‘Ummān < Ar. Deniz adı.

‘u.+a 159a/2

[=1]

umūr < Ar. İşler, hususlar.

u. 115b/10, 116a/4, 118b/10, 120a/12, 122b/5, 123b/6

u.-ı müfīde Faydalı işler 115b/10

u.-ı meşāyihe nazar 123b/6-123b/7

u.-ı şer‘iyye 122b/5

u.+ı 157a/4

u.+un 117b/4

u.+uñ 117b/4, 157a/4

u.+un āsānıgım dile- 117b/4

[=14]

ur- 1. Belli bir sesi yüksek olarak çıkarmak, haykırmak.

u.-mağ 135a/13

u.-up 134a/4

u.-ur 135a/9

2. Baskın yapmak.

u.-a 96b/9

3. Koymak, yerleştirmek.

u.-alar 157b/1, 67a/9

4. Yapmak, kurmak, imar etmek.

u.-mağ(örmağ) 123b/3

5. Vurmak, çarpmak.

u.-up 158a/10

u.-ur 132a/2, 134b/6

[=10]

‘Urabā Yer adı.

u. 28a/3

u. ve Ka‘be 28a/3

[=2]

uraş (avraş) Müsademe, çarpışma, vuruşma, savaş.

u.+ı 89b/6

[=1]

urucu Vurucu, yıkıcı, bozucu.

u. 81a/6

[=1]

‘urūc < Ar. Yükselmek, yukarı çıkma, ağma.

‘u. 102a/t, 103b/t, 22b/1

‘u. it (d)- Yükselmek 22b/1

‘u.-ı ‘İsā Hz. İsa’nın göğze yükselişi 102a/t, 103b/t

[=6]

urul- Dikilmek, kurulmak, yapılmak.

u.-dı 51a/4

[=1]

ušan- Bıkmak, bıkkınlık gelmek.

u.-maya 137a/2

u.-maz 126b/6, 132a/2

[=3]

uşlu Akıllı.

u. 105a/t

[=1]

uşşı bkz. aşşı.

u. 126a/3, 131a/9

u. ol- Faydalı olmak 126a/3, 131a/9

[=4]

uşūl < Ar. Esas, başlangıç bilgi, yol yöntem.

u. 1b/1, 135a/10

[=2]
uşak Küçük, ufak.
 u. 35a/12, 4a/9
 u. oğlanlar 35a/12
 u. oğlanlar ölümü 4a/9
 [=4]
uṭ < DLT *ud*, öd Öküz.
 u. 143a/t
 [=1]
‘uṭārīd < Ar. *astr.* Arzıtilek (Merkür).
 ‘u. 100a/t, 100a/t, 100a/t, 100a/t,
 100a/t, 103b/t, 106b/t, 114a/ş, 114a/ş,
 135b/11, 135b/7, 135b/8, 140b/t, 140b/t,
 140b/t, 140b/t, 141a/t, 141b/t, 142b/t,
 155a/1, 155a/5, 94a/13, 94b/12, 94b/4,
 94b/6, 94b/8, 95a/3, 95a/5, 98a/4, 98a/8,
 98a/8
 ‘u. ol- 135b/11
 ‘u. sa^c dına muḳārın 155a/1
 ‘u. sâ^c atinde ṭoğan oğlan 98a/4
 ‘u. yıldızı 135b/8
 ‘u. ve merriḥ 155a/5
 ‘u.+a 139b/7, 97b/12, 99b/10
 ‘u.+dan 154b/13
 ‘u.±dur 154b/12
 [=41]
uvaçık Ufacık.
 u. 37a/9
 [=1]
uydur- Uymasını sağlamak, uydurmak.
 u.-alar 157a/3
 [=1]
uyku Uyku.
 u.+dan 16b/7
 u.+dan soñra 16b/7
 [=2]
uyu- Uyumak.
 u.-mayalar 102a/t
 [=1]
uyulus < Rum. Haziran ayı.
 u. 107a/t, 109a/t
 [=2]
uyuz Uyuz hastalığı.
 u. 21b/2, 83a/7, 85a/5, 89b/9
 u. ve çıban 21b/2
 [=5]

uzaḳ (ğ) Uzun, geç.
 u. 102b/t, 103b/t, 16a/13, 81a/7
u. ol- Uzun olmak 16a/13, 81a/7
 u.+a 139b/2
 [=7]
uzan- Uzun sürmek, uzamak.
 u.-mağa 16a/1, 94a/7
 u.-maya 74a/10
 u.-sa 94a/9
 u.-ur 58b/6
 [=5]
‘uzemā < Ar. Büyükler, şeref ve mevki bakımından büyükler.
 ‘u.+ya 123a/8
 [=1]
uzun 1. Kısa olmayan, uzun.
 u. 132b/2, 15b/11, 39a/10,
 60a/10, 65a/4, 95a/12, 95b/4
 u. ol- 15b/11, 39a/10, 60a/10
 2. (Zaman için) uzun.
 u. ‘ömürlüler yıldızı 95b/4
 u. ve maldār ol- 95a/12
 [=12]
uzunluḳ Uzunluk.
 u. 141b/t
 [=1]
-Ü-
ü *bkz.* ve, u
 ü. 100b/1, 130b/8, 133a/2,
 133b/11, 134a/13, 136a/1, 136a/2,
 155a/8, 18b/8, 28a/12, 41b/13, 41b/2,
 52a/9, 76b/4, 78a/9
 [=15]
üç Üç (sayısı).
 ü. 143a/t, 12a/5, 30b/8, 39b/10,
 73a/13, 70b/3, 12a/6, 12a/8, 12a/9,
 157a/7, 160b/10, 161a/12, 161a/12,
 18a/11, 18b/2, 19a/3, 39a/11, 40a/4,
 59b/6, 77b/1, 78a/10, 81a/6, 86b/6,
 90b/10, 90b/11, 90b/12, 90b/13, 90b/9
 ü. aya degin 18b/2
 ü. ay 90b/9
 ü. kerre 160b/10, 161a/12,
 161a/12

ü. kerre sūre-i fātiḥā okuyup
 161a/12
 ü. kerre tekbīr getürmek 161a/12
 ü. kıyruḳlı yıldız 157a/7-157a/8
 ü. sene 19a/3
 ü. seneye dek 39a/11
 ü. yıl 73a/13, 12a/9, 40a/4,
 78a/10, 81a/6, 86b/6
 ü. yıl deḡin 70b/3
 ü. yıla deḡin 12a/5, 12a/6, 12a/8,
 18a/11, 59b/6, 77b/1
 ü.+i 12a/6
 [=52]
üçünci Üç sayısının sıra sayı sıfatı.
 ü. 103a/t, 135a/8, 93b/6, 93b/7,
 93b/9, 9b/7, 111b/8, 118a/9, 119b/7,
 121a/2, 58a/12, 5a/1, 81b/5, 99a/12,
 74b/7
 ü. faşıl 5a/1
 ü. gök 135a/8
 ü. gün 118a/9-118a/10, 119b/7,
 121a/2-121a/3, 111b/8, 58a/12, 74b/7
 ü. kat gök 99a/12-99a/13
 ü. sāl 103a/t
 ü. yıl 81b/5
 [=26]
üç yüz altmış Üç yüz altmış (sayısı).
 ü. 119b/9, 30a/5
 ü. gün 30a/5
 [=3]
üç yüz altmış altı Üç yüz altmış altı
 (sayısı).
 ü. 93a/2-93a/3
 ü. gün ol- 93a/2-93a/3
 [=2]
üç yüz altmış beş Üç yüz altmış beş
 (sayısı).
 ü. 93a/6
 ü. gün 93a/6-93a/7
 [=2]
üçer Üç sayısının üleştirme sayı sıfatı.
 ü. 157a/10
 [=1]
üç yüz Üç yüz (sayısı).
 ü. 151b/2
 ü. kimse 151b/2
 [=2]

üftāde < Far. Düşmüş.
 ü. 60b/4
ü.-n sītār Yıldız düşmesi 60b/4
 [=2]
Ülker Yıldız adı, Pervin; boḡa burcunda
 yedi yıldızdan oluşna takım, Süreyya.
 ü. 101b/t, 102a/t, 102a/t, 103b/t,
 105a/t, 105a/t, 106a/t, 51a/5
 [=8]
ülüşdür- Paylaştırmak.
 ü.-e 59b/2
 [=1]
ümerā < Ar. Emirler, beyler.
 ü.+da 11a/13
 [=1]
ümīd < Far. Ümit, umut, beklenti.
ü.+in tūt- Ümit etmek 119a/6
 [=1]
ümüz < Far. Ümit (krş. ümīd).
 ü.±dür 2b/1
 [=1]
ümmet < Ar. Bir peygamberin dininden
 olanlar topluluḡu.
 ü. 156a/3
ü.-i Muḡammed İslam dininde
 bulunanlar. 156a/3
 [=2]
ümrāz < Ar. *bkz.* emrāz.
 ü. 10b/6
ü.-ı muḡtelife Çeşitli hastalıklar
 10b/6
 [=2]
üre- Üremek, çoḡalmak.
 ü.-meye 130b/5
 ü.-mez 129b/4, 131b/13
 ü.-ye 11a/11, 17a/4, 21a/6,
 31b/10, 31b/6, 38a/3, 40a/7, 41b/5,
 42b/11, 46a/2, 46a/6, 51b/12, 57b/12,
 59b/3, 59b/4, 62b/13, 64a/9, 68b/13,
 76b/7, 77a/11, 79b/2, 7b/2, 85a/2,
 87a/5, 87b/10, 87b/12, 89b/5, 90a/10
 [=31]
ürkülük Tehlike, kendisinden korkulan
 şey, fitne, karışıklık.
 ü. 35a/6, 47a/5, 74a/4
ü. ol- Karışıklık olmak 35a/6,
 47a/5-47a/6

[=5]
ürü- Üremek, çoğalmak *bkz.* üre- .
 ü.-ye 11a/3
 [=1]
üsbüf iyye < Ar. Haftalık.
 ü. 101a/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t,
 104b/t, 105a/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t
 [=9]
üslüb < Ar. Yol, biçim, usul.
 ü. 158b/5
 [=1]
üst Üst, üzeri.
 ü.+ündegi 153a/t
 ü.+ündegi hisâb 153a/t
 ü.+üne 157a/7, 30b/5, 4b/8,
 66a/5
 [=6]
üstün Galip, muzaffer.
 ü. 110a/12, 110a/7, 110b/11,
 110b/5, 111a/5, 111a/8, 61b/4, 82a/6
 ü. **ol-** Galip olmak 110a/12,
 110a/7, 110b/11, 111a/5, 111a/8, 82a/6,
 110b/5-110b/6, 61b/4-61b/5
 ü.±dür 81b/9
 [=17]
üşen- Üşenmek, çalışmayı istememek.
 ü.-eler 72b/5
 [=1]
üveyk *üveyik zool.* Güvercingillerden
 korularda yaşayan, eti için avlanan boz
 renkli bir kuş.
 ü.+ler 142b/t
 [=1]
üygün Organ adı.
 ü. 142b/t
 [=1]
üzere 1. Durum anlatır, içinde olmak,
 (bu) şekilde, gibi.
 ü.+ 102b/t, 111b/13, 122b/6,
 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t, 142a/t,
 152b/3, 162a/2, 93a/2, 93a/6
 ü.±dür 151a/ş, 94a/10
 2. Üzerine.
 ü. 127b/13
 [=15]
üzeri Üst, üzeri *bkz.* üzere (2).
 ü.+mizde 162a/16

ü.+ne 103b/t, 104b/t, 105b/t,
 106a/t, 111a/4, 121a/13, 121b/4,
 152b/10, 158a/7, 1b/10, 1b/4, 22b/13,
 2a/1, 2b/3, 66a/10, 9b/8
 ü.+nedür 58b/3
 ü.+ni 16b/8
 [=30]
üzre *bkz.* Üzere.
 ü. 100a/1, 111a/1, 151a/2,
 151a/3, 153b/9, 158b/5, 159a/12,
 162b/7, 163b/9, 99b/10
 [=10]
üzüm Üzüm.
 ü. 137b/5, 138a/11, 138a/4,
 138a/8, 138b/3, 139a/4, 139b/8, 17a/8,
 19a/11, 24a/5, 26a/7, 34a/2, 44b/12,
 4a/5, 52a/12, 54a/8, 7a/12, 87b/7
 ü. ağacı 26a/7, 44b/12
 ü. çok ol- 139a/4
 ü.+e 103a/t, 139a/1, 47b/12
 [=24]

-V-

vâfir < Ar. Çok, bol.
 v. 113a/t, 11a/10, 18a/11,
 18b/10, 24a/10, 24a/12, 24b/12, 24b/9,
 28a/13, 28a/4, 29a/4, 31b/9, 32a/11,
 34a/7, 35b/7, 37b/8, 38a/10, 38b/12,
 3b/5, 41a/1, 44a/10, 49b/4, 53a/5,
 57b/6, 65b/4, 70a/11, 74a/7, 74a/8,
 88a/6, 8b/7, 8b/9
 v. **ol-** Bol olmak. 11a/10, 18a/11,
 18b/10, 24a/10, 24b/12, 24b/9, 28a/4,
 29a/4, 32a/11, 34a/7, 35b/7, 37b/8,
 38a/10, 38b/12, 3b/5, 41a/1, 44a/10,
 49b/4, 53a/5, 57b/6, 65b/4, 70a/11,
 74a/8, 88a/6, 8b/7, 28a/13-28b/1
 v. renc ol- 8b/9
 [=58]
vaşş < Ar. Yabanî, ürkek, insandan
 kaçan hayvan.
 v. 157b/1
 v. ve tayr 157b/1
 [=2]
vaşşî < Ar. Yabanî, insandan kaçan,
 ürkek

v. 16b/1
v. cānavarlar 16b/1
v.+lerdür 131b/2-131b/3
[=3]
vaḳāyi' < Ar. Hadiseler, olaylar, vak'alar.
v. 73b/8
[=1]
vaḳf < Ar. Bir malı, mülkü, duayı satılmamak şartı ile bir hayır işine verme, bağışlama.
v. 1a/4, 115b/11
v. itmek 115b/11
[=3]
vaḳf-nāme < Ar. Bir vakfın şartlarını bildiren resmi senet.
v. 162a/15, 163a/13
v.+de 163b/7
[=3]
vāḳı' < Ar. Olan, olmuş, gerçek.
v. 100b/2, 100b/2, 101a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t, 10b/10, 10b/7, 112b/t, 113a/t, 115b/3, 11a/6, 11b/6, 120a/9, 124a/5, 124a/8, 124a/9, 12b/9, 137b/8, 138a/1, 140a/12, 155b/6, 18a/8, 23b/1, 25a/3, 28a/10, 36b/4, 3b/10, 45b/3, 47a/2, 47b/5, 48a/1, 4b/10, 4b/12, 54b/4, 57a/7, 5a/12, 5b/11, 5b/13, 5b/5, 64a/8, 68a/1, 68a/12, 6a/3, 6b/6, 7a/3, 92b/9
v.-i muḩābıḳ 155b/6
v. ol- Gerçekleşmek, vuku bulmak, olmak 100b/2, 124a/8, 101a/t, 102b/t, 10b/10, 10b/7, 112b/t, 113a/t, 11a/6, 11b/6, 12b/9, 120a/9, 5b/13, 68a/1, 6b/6, 138a/1, 140a/12, 18a/8, 23b/1, 25a/3, 28a/10, 36b/4, 3b/10, 45b/3, 47a/2, 47b/5, 4b/10, 4b/12, 54b/4, 57a/7, 5a/12, 5b/11, 5b/5, 64a/8, 68a/12, 6a/3, 7a/3, 137b/8-137b/9, 100b/2, 102a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105b/t, 106a/t, 115b/3, 92b/9
v. olan 102b/t
v. olma- 48a/1
v. olup 124a/5
[=105]

vaḳıtsız < Ar.+Tr. Zamanından önce, zamansız.
v. 111b/4, 32a/2
[=2]
vaḳt < Ar. Zaman, vakit.
v. 100a/t, 101a/t, 102b/t, 104b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 109a/t, 128b/1, 131b/4, 31a/4, 75a/1, 94b/11, 94b/2, 94b/5
v.-ı seḩer 94b/11, 94b/2, 100a/t, 94b/5
v.-i dirahḩān 106b/t
v.-i ḳaṩ' -i eḩcār 104b/t
v.-i sefer-i deryā 101a/t
v.-i yaşam 106b/t
v.+da 121b/12, 128b/3, 131b/6, 156a/12
v.+ı 100a/t, 31a/9, 94a/12, 94a/12, 94a/13, 94a/13, 94a/13, 94b/1, 94b/10, 94b/11, 94b/12, 94b/12, 94b/12, 94b/13, 94b/3, 94b/3, 94b/3, 94b/3, 94b/5, 94b/6, 94b/6, 94b/6, 94b/7, 94b/8, 94b/8, 94b/9, 94b/9, 95a/1, 95a/1, 95a/1, 95a/1, 95a/2, 95a/3, 95a/4, 95a/4, 95a/4, 95a/4, 95a/5, 94b/10, 94b/9
v.+ıla 110b/2
v.+ıla yaḒup 110b/2
v.+ın 113b/5, 115b/1, 129a/8, 2b/10
v.+ına 109a/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t
v.+ında 112b/t
v.+ından 84b/11, 109a/t
v.+larda 75a/5
v.+ları 131b/6
v.+larında 19b/2
[=85]
vālide < Ar. DoḒuran, ana.
v. 104a/t
[=1]
vallāhü < Ar. "Allah için" manasında yemin sözü.
v. 94a/1
[=1]
vallāhü a'lem < Ar. "Allah bilir!" manasında cümle.

v. 139a/11, 137b/5-137b/6, 20a/4, 101a/t, 103a/t, 103b/t, 105b/t, 106b/t, 10b/8, 112b/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 121a/6, 130a/2, 145b/t, 145b/t, 146a/t, 146a/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t, 148a/t, 148a/t, 148b/t, 148b/t, 148b/t, 15a/3, 17a/4, 17b/1, 23b/11, 26a/4, 2b/13, 35b/3, 42b/8, 48a/1, 4a/10, 5a/10, 60b/10, 64b/6, 68a/6, 70a/11, 74a/10, 78a/12, 82a/6, 8a/1, 90a/3, 92b/4

v. ve aḥkem 111b/12, 123b/13, 128a/9, 12a/10, 13b/11, 140a/12, 146a/t, 147a/t, 148a/t, 155b/6, 27b/8, 9b/10

[=66]

vallāhü'l-a'lem < Ar. "Allah bilir!" manasında cümle.

v. 112b/t, 45a/11, 50a/7, 55a/2, 55b/2, 62b/9, 72a/5, 96b/10

v. ve aḥkem 51a/12

[=8]

vallāhü'l-müste'an < Ar. Yardım istenen ve beklenen Allah'ın izniyle.

v. 2b/2

[=1]

var Var, mevcut.

v. 127b/7, 128a/2, 130a/3, 131a/11, 133a/9, 136b/6, 137a/4, 158b/4, 66a/9

v.±dur 106a/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 114b/12, 114b/8, 114b/9, 117a/5, 20a/4, 2a/6, 37a/9, 72a/10, 91a/1

v.±dur ki 22a/5

v.+ısa 126b/2, 127a/8, 99a/9

[=26]

var- Ulaşmak, erişmek, gitmek.

v.-a 10b/6, 10b/8, 137a/3, 137a/3, 149b/h, 14a/5, 21a/8, 29a/9, 31b/6, 35a/7, 37a/13, 4b/11, 4b/9, 59a/8, 65a/13, 79b/5, 80b/5, 81a/4

v.-amam 155a/10

v.-ıca 130a/8

v.-ıcağ 10b/7

v.-ınca 101b/t, 114b/9, 157a/4, 19b/3, 47b/5, 47b/9, 62b/5, 67a/1,

71a/12, 79b/1, 7b/9, 94a/4, 95b/10, 95b/10, 96b/1, 97a/4, 97a/5, 97b/10, 98b/2, 99b/7, 99a/5

v.-ınca ki 67b/11

v.-ır 102a/t, 136b/6, 22a/10, 37a/5, 74b/11, 82b/7

v.-ırsa 128b/11

v.-mağ 136b/13, 152a/5, 50b/11, 95a/7, 9b/13

v.-mağ gelmek Gitmek gelmek 136b/13

v.-up 103a/t, 158a/11, 98a/6

v.-ur 128b/12, 129b/13, 58b/7

v.-urlar 103b/t

[=63]

varağ < Ar. Yaprak.

v. 152b/2

v.+lar 113a/t

v.+lar semirmesi 113a/t

[=3]

vârid < Ar. Bir şey hakkında ortaya çıkan, söylenen.

v. 153b/12, 153b/13

v. ol- Ortaya çıkmak, söylemek 153b/12

v. olan 153b/13

[=4]

vâriş < Ar. Kendisine miras düşen, mirasçı.

v. 134b/4

v.-i cellād ol- 134b/4

[=2]

vâşıl < Ar. Erişen, ulaşan, kavuşan.

v. 153b/8, 154a/11, 155a/2

v. olan fermān 153b/8

v. olma- 155a/2

v. ol- Ulaşmak 154a/11

[=6]

vâsi' < Ar. Geniş.

v. 113a/t

v. ol- 113a/t

[=2]

vaṭan < Ar. Yurt.

v.+dan 139b/6

v.+dan āḥır yer 139b/6

v.+larından 154a/13

[=3]

127a/9, 127b/12, 127b/13, 127b/2,
 128a/13, 128a/4, 128a/4, 128b/1,
 128b/10, 128b/11, 128b/3, 128b/6,
 128b/9, 129a/11, 129a/7, 129a/8,
 129b/2, 12a/1, 12a/1, 12a/10, 12a/2,
 12a/3, 12a/6, 12a/7, 12a/7, 12b/10,
 12b/11, 12b/11, 12b/12, 12b/13, 12b/3,
 12b/7, 12b/7, 12b/7, 12b/9, 130a/1,
 130a/7, 130a/9, 130b/13, 130b/2,
 130b/6, 131a/10, 131a/2, 131a/4,
 131a/5, 131a/6, 131b/13, 131b/5,
 131b/7, 131b/9, 132a/1, 132a/13,
 132a/8, 132a/8, 132b/13, 132b/3,
 132b/4, 133a/3, 133a/4, 135b/3,
 135b/7h, 135b/8, 135b/9, 136a/6,
 137a/1, 137a/13, 137b/6, 137b/7,
 138a/12, 138a/12, 138a/13, 138a/5,
 138a/9, 138b/13, 139a/11, 139a/12,
 139a/4, 139a/5, 139a/9, 139b/1,
 139b/11, 139b/13, 139b/2, 139b/3,
 139b/4, 139b/6, 139b/7, 139b/9, 13a/10,
 13a/13, 13a/3, 13a/4, 13a/5, 13b/10,
 13b/10, 13b/11, 13b/11, 13b/11, 13b/13,
 13b/5, 13b/6, 13b/7, 13b/7, 140a/1,
 140a/11, 140a/2, 140a/3, 140a/5,
 140a/7, 140a/8, 140a/9, 141a/t, 141a/t,
 141a/t, 141a/t, 141b/t, 141b/t, 142a/t,
 142b/t, 142b/t, 143b/t, 143b/t, 143b/t,
 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t,
 145b/t, 146a/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t,
 147b/t, 147b/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t,
 148a/t, 148b/t, 148b/t, 148b/t, 148b/t,
 149a/5, 149a/7, 14a/1, 14a/10, 14a/2,
 14a/2, 14a/2, 14a/4, 14a/9, 14a/9,
 14b/10, 14b/10, 14b/11, 14b/3, 14b/3,
 14b/3, 14b/5, 14b/6, 14b/9, 14b/9,
 150b/2, 151b/10, 151b/11, 151b/13,
 151b/3, 151b/4, 151b/5, 151b/7, 151b/8,
 152a/3, 152a/7, 152a/7, 152a/9, 152b/7,
 152b/9, 153b/10, 153b/12, 153b/2,
 153b/2, 153b/2, 153b/4, 153b/4, 153b/5,
 153b/6, 153b/7, 153b/9, 154a/12,
 154a/2, 154a/2, 154a/5, 154a/6, 154a/8,
 154a/9, 154b/1, 154b/7, 154b/11
 155a/10, 155a/11, 155a/11, 155a/12,
 155a/5, 155a/6, 155b/1, 155b/1, 155b/1,
 155b/11, 155b/2, 155b/2, 155b/3,
 155b/3, 155b/6, 156a/10, 156a/2,
 156a/4, 156a/4, 156a/4, 156a/5, 156a/5,
 156a/6, 156a/7, 156a/7, 156a/8, 156a/8,
 156a/9, 156b/1, 156b/1, 156b/10,
 156b/10, 156b/11, 156b/11, 156b/12,
 156b/13, 156b/13, 156b/2, 156b/2,
 156b/3, 156b/3, 156b/4, 156b/4, 156b/5,
 156b/5, 156b/6, 156b/8, 156b/9, 156b/9,
 157a/1, 157a/1, 157a/1, 157a/10,
 157a/11, 157a/12, 157a/13, 157a/2,
 157a/3, 157a/3, 157a/5, 157a/6, 157a/7,
 157b/1, 157b/10, 157b/10, 157b/11,
 157b/12, 157b/13, 157b/2, 157b/3,
 157b/3, 157b/4, 157b/5, 157b/6, 157b/7,
 157b/7, 157b/8, 157b/8, 157b/8, 158a/1,
 158a/10, 158a/11, 158a/12, 158a/13,
 158a/13, 158a/3, 158a/3, 158a/4,
 158a/4, 158a/8, 158a/8, 158b/10,
 158b/10, 158b/13, 158b/2, 158b/3,
 158b/3, 158b/4, 158b/5, 158b/7, 158b/7,
 158b/8, 158b/8, 158b/9, 158b/9,
 159a/11, 159a/12, 159a/2, 159a/6,
 159a/8, 159a/8, 159a/9, 159a/9, 159b/1,
 159b/12, 159b/13, 159b/6, 159b/7,
 159b/8, 159b/8, 159b/9, 159b/9, 15a/1,
 15a/1, 15a/1, 15a/11, 15a/13, 15a/2,
 15a/6, 15a/6, 15b/1, 15b/4, 15b/4,
 15b/5, 15b/7, 160a/10, 160a/11, 160a/7,
 160a/8, 160a/9, 160b/10, 160b/11,
 160b/3, 160b/8, 160b/8, 160b/9,
 161a/10, 161a/10, 161a/11, 161a/12,
 161a/13, 161a/2, 161a/3, 161a/3,
 161a/5, 161a/5, 161a/6, 161a/6, 161b/1,
 161b/1, 162a/1, 162a/10, 162a/2,
 162a/7, 162a/8, 162a/8, 162a/9, 162a/9,
 162a/9, 162b/10, 162b/12, 162b/12,
 162b/14, 162b/16, 162b/17, 162b/4,
 162b/5, 162b/9, 163a/1, 163a/10,
 163a/2, 163a/2, 163a/3, 163a/6, 163a/6,
 163a/6, 163a/7, 163a/8, 163a/8, 163a/9,
 163a/9, 163b/13, 163b/4, 163b/6,
 164a/1, 164a/2, 164a/4, 164a/5, 164a/5,
 164a/6, 16a/10, 16a/12, 16a/2, 16a/2,
 16a/3, 16a/3, 16a/4, 16a/9, 16a/9,
 16b/11, 16b/3, 16b/5, 16b/7, 16b/8,
 17a/1, 17a/13, 17a/6, 17a/6, 17a/7,
 17a/9, 17b/1, 17b/10, 17b/13, 17b/13,
 17b/13, 17b/4, 17b/5, 17b/5, 17b/9,

18a/1, 18a/11, 18a/11, 18a/4, 18a/8, 18a/8, 18a/9, 18b/13, 18b/5, 18b/8, 18b/9, 19a/11, 19a/2, 19a/3, 19a/7, 19b/12, 19b/3, 19b/4, 1a/4, 1a/6, 1a/6, 1a/6, 1a/7, 1b/11, 1b/3, 1b/5, 1b/5, 1b/5, 1b/6, 1b/6, 1b/7, 1b/8, 1b/9, 20b/1, 20b/10, 20b/5, 20b/8, 21a/3, 21a/3, 21a/6, 21a/8, 21b/11, 21b/11, 21b/2, 21b/2, 21b/3, 21b/6, 22a/13, 22b/1, 22b/10, 22b/5, 22b/6, 22b/7, 23a/2, 23a/4, 23a/5, 23a/6, 23a/7, 23a/7, 23a/8, 23a/9, 23b/10, 23b/5, 23b/6, 23b/6, 23b/8, 23b/9, 24a/1, 24a/10, 24a/11, 24a/12, 24a/2, 24b/12, 24b/4, 25a/12, 25a/5, 25a/6, 25b/12, 25b/6, 26a/10, 26a/10, 26a/2, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/8, 26a/9, 26a/11, 26a/9, 26b/1, 26b/1, 26b/10, 26b/11, 26b/12, 26b/3, 27a/1, 27a/1, 27a/13, 27a/3, 27a/4, 27a/4, 27a/9, 27a/9, 27b/1, 27b/10, 27b/11, 27b/12, 27b/12, 27b/12, 27b/2, 27b/3, 27b/7, 27b/7, 27b/7, 27b/8, 28a/1, 28a/12, 28a/13, 28a/2, 28a/2, 28a/2, 28a/3, 28a/3, 28a/3, 28a/5, 28a/6, 28a/8, 28a/9, 28a/9, 28b/13, 28b/4, 28b/7, 28b/9, 29a/3, 29a/7, 29b/1, 29b/10, 29b/13, 29b/13, 29b/2, 29b/3, 29b/8, 29b/9, 2a/1, 2a/1, 2a/12, 2a/3, 2a/6, 2a/7, 2a/9, 2b/10, 2b/12, 2b/2, 2b/5, 2b/6, 2b/6, 2b/7, 30a/1, 30a/12, 30a/13, 30a/2, 30a/3, 30a/4, 30a/5, 30b/10, 30b/12, 31a/1, 31a/3, 31a/5, 31a/8, 31b/10, 31b/11, 31b/11, 31b/11, 31b/9, 32a/10, 32a/10, 32a/11, 32a/13, 32a/2, 32a/5, 32a/5, 32b/1, 32b/13, 32b/4, 32b/4, 33a/5, 33b/12, 33b/7, 33b/8, 34b/6, 35a/2, 35a/3, 35a/3, 35b/10, 35b/10, 35b/13, 35b/13, 36a/10, 36a/13, 36a/4, 36a/5, 36a/9, 36a/9, 36b/12, 36b/7, 36b/7, 36b/7, 36b/8, 37a/4, 37a/7, 37a/7, 37a/8, 37b/13, 37b/13, 38a/1, 38a/4, 38a/5, 38a/6, 38a/6, 38a/8, 38a/8, 38a/9, 38b/11, 38b/13, 38b/2, 38b/3, 39a/11, 39a/6, 39a/7, 39a/9, 39b/4, 39b/5, 39b/8, 39b/9, 3a/10, 3a/11, 3a/12, 3a/3, 3a/3, 3a/4, 3a/5, 3a/5, 3a/8, 3b/1, 3b/10, 3b/10, 3b/11, 3b/11, 3b/12, 3b/12,

3b/13, 3b/13, 3b/2, 3b/2, 3b/2, 3b/3, 3b/4, 3b/4, 3b/4, 3b/4, 3b/4, 3b/5, 3b/5, 3b/7, 3b/8, 3b/8, 3b/9, 3b/9, 40a/11, 40b/5, 41a/13, 41a/2, 41a/3, 41a/4, 41a/4, 41a/8, 41b/12, 41b/13, 41b/4, 41b/8, 42a/11, 42a/13, 42a/8, 42a/9, 42b/1, 42b/10, 42b/11, 42b/12, 42b/3, 42b/4, 42b/6, 42b/7, 43a/13, 43a/4, 43a/6, 43a/9, 43b/10, 43b/11, 43b/11, 43b/11, 43b/12, 43b/13, 43b/3, 43b/4, 43b/5, 43b/7, 43b/8, 43b/9, 44a/12, 44a/13, 44a/4, 44a/5, 44b/13, 44b/13, 44b/13, 44b/4, 44b/7, 44b/8, 45a/10, 45a/11, 45a/2, 45a/2, 45a/2, 45a/7, 45a/8, 45a/8, 45b/10, 45b/11, 45b/11, 45b/9, 45b/9, 46a/10, 46a/9, 46b/10, 46b/2, 46b/5, 46b/9, 46b/9, 47a/10, 47a/12, 47a/5, 47a/7, 47b/10, 47b/12, 47b/2, 47b/4, 48a/11, 48a/13, 48a/6, 48a/7, 48a/8, 48b/4, 48b/5, 48b/5, 49a/1, 49a/1, 49a/11, 49a/8, 49a/9, 49a/9, 49a/9, 49b/1, 49b/11, 49b/13, 4a/1, 4a/1, 4a/10, 4a/13, 4a/13, 4a/2, 4a/3, 4a/4, 4a/4, 4a/5, 4a/5, 4a/5, 4a/6, 4a/6, 4a/7, 4a/7, 4a/8, 4a/9, 4b/11, 4b/11, 4b/12, 4b/12, 4b/13, 4b/2, 4b/2, 4b/3, 4b/4, 4b/4, 4b/7, 4b/7, 4b/9, 4b/9, 50a/13, 50b/11, 50b/12, 50b/13, 50b/2, 51a/1, 51b/12, 51b/2, 51b/3, 51b/4, 51b/8, 51b/9, 52a/1, 52a/12, 52a/13, 52a/2, 52a/4, 52b/10, 52b/11, 52b/2, 52b/3, 52b/4, 53a/10, 53a/11, 53a/13, 53a/3, 53a/4, 53b/2, 53b/2, 53b/4, 53b/7, 54a/11, 54a/11, 54a/2, 54a/7, 54b/12, 54b/3, 54b/4, 54b/5, 55a/4, 55a/4, 55a/5, 55a/6, 55a/6, 55a/8, 55b/2, 55b/2, 56a/1, 56b/1, 56b/10, 56b/2, 56b/3, 56b/6, 56b/7, 56b/9, 57a/12, 57a/13, 57a/6, 57b/11, 57b/2, 57b/4, 57b/4, 57b/5, 57b/6, 58a/10, 58a/11, 58a/12, 58a/12, 58a/13, 58a/13, 58a/3, 58a/3, 58a/6, 58a/8, 58a/8, 58a/9, 58b/1, 58b/11, 58b/12, 58b/3, 58b/5, 58b/7, 58b/8, 59a/10, 59a/13, 59a/13, 59a/3, 59a/6, 59b/10, 59b/11, 59b/11, 59b/13, 59b/2, 59b/4, 59b/6, 59b/6, 59b/9, 5a/13, 5a/13, 5a/13, 5a/3, 5a/3, 5a/3, 5a/5, 5a/5, 5a/5, 5a/7, 5a/7, 5a/8, 5a/8,

5a/8, 5a/9, 5a/9, 5a/9, 5b/1, 5b/10,
5b/11, 5b/11, 5b/3, 5b/5, 5b/5, 5b/5,
5b/6, 5b/6, 5b/6, 5b/7, 5b/7, 60a/1,
60a/12, 60a/4, 60a/6, 60a/9, 60b/13,
60b/2, 60b/2, 60b/6, 61a/2, 61a/2,
61a/3, 61a/7, 61b/1, 61b/6, 61b/6,
61b/6, 61b/9, 62a/1, 62a/3, 62a/4, 62a/9,
62b/1, 62b/12, 62b/2, 62b/3, 62b/9,
63a/11, 63a/2, 63a/3, 63a/6, 63b/10,
63b/4, 63b/9, 64a/1, 64a/12, 64a/4,
64a/6, 64a/6, 64b/1, 64b/10, 64b/11,
64b/12, 64b/3, 64b/4, 64b/8, 64b/9,
64b/9, 65a/3, 65a/4, 65a/4, 65a/8, 65a/9,
65a/9, 65b/3, 65b/4, 65b/4, 65b/5,
65b/8, 66a/1, 66a/3, 66a/3, 66a/4, 66a/5,
66a/6, 66a/7, 66a/7, 66a/8, 66a/8, 66a/8,
66a/8, 66a/8, 66a/8, 66a/9, 66a/9, 66a/9,
66a/9, 66b/12, 66b/12, 66b/13, 66b/2,
66b/6, 67a/10, 67a/2, 67a/4, 67a/5,
67a/7, 67b/10, 67b/6, 67b/8, 67b/9,
68a/2, 68a/3, 68a/4, 68a/8, 68a/9, 68b/1,
68b/10, 68b/2, 68b/3, 68b/6, 68b/6,
69a/5, 69a/7, 69a/8, 69a/8, 69a/9,
69b/12, 69b/2, 69b/3, 6a/1, 6a/1, 6a/11,
6a/11, 6a/11, 6a/2, 6a/2, 6a/3, 6a/3,
6a/4, 6a/5, 6a/6, 6a/6, 6a/7, 6b/1, 6b/10,
6b/10, 6b/11, 6b/11, 6b/12, 6b/12,
6b/13, 6b/4, 6b/4, 6b/4, 6b/5, 6b/5, 6b/5,
6b/6, 6b/6, 6b/9, 6b/9, 6b/9, 6b/9,
70a/10, 70a/11, 70a/13, 70a/4, 70a/8,
70a/8, 70a/8, 70a/9, 70b/1, 70b/1,
70b/1, 70b/11, 70b/2, 70b/3, 70b/8,
70b/8, 71a/3, 71a/3, 71a/4, 71a/4, 71a/9,
71b/12, 72a/1, 72a/12, 72a/13, 72a/3,
72a/3, 72a/7, 72b/13, 72b/4, 72b/8,
73a/1, 73a/11, 73a/13, 73a/4, 73a/9,
73a/9, 73b/13, 73b/3, 73b/3, 73b/6,
73b/6, 73b/7, 73b/8, 74a/1, 74a/11,
74a/13, 74a/3, 74a/4, 74a/4, 74a/7,
74a/9, 74a/9, 74b/1, 74b/12, 74b/2,
74b/2, 74b/2, 74b/5, 74b/8, 75a/11,
75a/4, 75a/8, 75b/5, 75b/5, 75b/6,
75b/7, 75b/7, 75b/8, 75b/9, 76a/3,
76a/7, 76a/9, 76b/12, 76b/13, 76b/13,
76b/7, 77a/1, 77a/10, 77a/13, 77a/13,
77a/2, 77a/3, 77a/6, 77a/8, 77b/12,
77b/12, 77b/6, 77b/6, 77b/6, 78a/1,
78a/10, 78a/10, 78a/11, 78a/12, 78a/12,

78a/9, 78a/9, 78b/11, 78b/2, 78b/4,
78b/7, 78b/8, 78b/8, 78b/9, 79a/1,
79a/10, 79a/12, 79a/2, 79a/8, 79a/9,
79b/1, 79b/1, 79b/13, 79b/13, 79b/13,
79b/3, 79b/5, 79b/8, 7a/10, 7a/11,
7a/12, 7a/12, 7a/3, 7a/3, 7a/3, 7a/4,
7a/4, 7a/4, 7a/7, 7a/8, 7a/9, 7a/9, 7b/1,
7b/10, 7b/11, 7b/11, 7b/13, 7b/5, 7b/7,
80a/1, 80a/4, 80a/5, 80a/9, 80b/4, 80b/6,
81a/10, 81a/12, 81a/13, 81a/5, 81a/5,
81a/6, 81b/1, 81b/11, 81b/11, 81b/12,
81b/2, 81b/5, 82a/10, 82a/10, 82a/12,
82a/13, 82a/13, 82a/2, 82a/2, 82a/3,
82a/6, 82a/8, 82a/9, 82b/12, 82b/3,
82b/5, 82b/8, 82b/9, 82b/9, 83a/1,
83a/1, 83a/12, 83a/13, 83a/2, 83a/2,
83a/2, 83a/5, 83a/6, 83a/6, 83a/8,
83b/11, 83b/2, 83b/4, 83b/7, 84a/2,
84a/3, 84a/4, 84a/5, 84a/6, 84a/6, 84b/1,
85a/1, 85a/12, 85a/2, 85a/7, 85a/8,
85b/1, 85b/9, 86a/11, 86a/6, 86a/6,
86b/4, 86b/6, 86b/6, 86b/7, 86b/7,
86b/8, 86b/8, 86b/9, 87a/1, 87a/4,
87a/7, 87a/8, 87a/9, 87b/10, 87b/11,
87b/12, 87b/2, 87b/2, 87b/4, 87b/4,
87b/9, 88a/10, 88a/10, 88a/2, 88a/3,
88a/6, 88a/7, 88b/10, 88b/11, 88b/2,
88b/5, 88b/8, 88b/9, 89a/1, 89a/1,
89a/11, 89a/5, 89a/6, 89b/10, 89b/11,
89b/13, 89b/13, 89b/2, 89b/5, 89b/6,
89b/8, 8a/10, 8a/10, 8a/10, 8a/3, 8a/3,
8a/4, 8a/5, 8a/5, 8a/7, 8a/7, 8b/1, 8b/11,
8b/12, 8b/12, 8b/13, 8b/13, 8b/13, 8b/3,
8b/4, 8b/8, 8b/9, 90a/1, 90a/1, 90a/12,
90a/2, 90a/2, 90a/8, 90b/1, 90b/10,
90b/11, 90b/11, 90b/11, 90b/12, 90b/4,
90b/4, 90b/4, 90b/5, 90b/5, 90b/6,
90b/8, 90b/9, 91a/1, 91a/10, 91a/10,
91a/10, 91a/10, 91a/11, 91a/11, 91a/2,
91a/3, 91a/3, 91a/4, 91a/4, 91a/6, 91a/8,
91a/9, 91a/9, 91b/1, 91b/10, 91b/10,
91b/10, 91b/11, 91b/13, 91b/2, 91b/3,
91b/3, 91b/5, 91b/5, 91b/7, 91b/7,
91b/8, 92a/1, 92a/12, 92a/12, 92a/3,
92a/5, 92b/10, 92b/3, 92b/5, 92b/7,
93a/11, 93a/12, 93a/4, 93a/4, 93a/7,
93a/7, 93b/1, 93b/10, 93b/11, 93b/12,
93b/4, 93b/6, 93b/7, 93b/8, 94a/1,

94a/11, 94a/2, 94a/2, 94a/3, 94a/3, 94a/3, 94a/4, 94a/8, 95a/11, 95a/12, 95a/13, 95a/9, 95b/11, 95b/3, 95b/4, 95b/4, 95b/5, 95b/5, 95b/6, 95b/7, 95b/7, 95b/9, 95b/9, 95b/11, 96a/10, 96a/11, 96a/12, 96a/12, 96a/2, 96a/3, 96a/3, 96a/4, 96a/5, 96a/5, 96a/9, 96b/1, 96b/13, 96b/13, 96b/2, 96b/4, 96b/4, 96b/5, 96b/5, 96b/6, 96b/6, 96b/7, 96b/7, 96b/9, 96b/9, 97a/12, 97a/5, 97a/5, 97a/5, 97a/7, 97b/10, 97b/11, 97b/12, 97b/13, 97b/3, 97b/3, 97b/4, 97b/5, 97b/6, 98a/1, 98a/1, 98a/10, 98a/10, 98a/10, 98a/13, 98a/3, 98a/4, 98b/1, 98b/11, 98b/12, 98b/12, 98b/3, 98b/3, 98b/3, 98b/3, 98b/5, 98b/5, 98b/7, 98b/8, 98b/9, 98b/9, 98b/9, 99a/1, 99a/1, 99a/11, 99a/13, 99a/13, 99a/5, 99a/5, 99b/1, 99b/1, 99b/2, 99b/3, 99b/3, 99b/4, 99b/8, 99b/8, 9a/1, 9a/1, 9a/11, 9a/12, 9a/12, 9a/13, 9a/13, 9a/7, 9a/9, 9b/10, 9b/10, 9b/13, 9b/4, 9b/4, 9b/5, 9b/6, 9b/6, 9b/9, 21a/10, 21a/13, 21a/5, 29a/1, 29a/10, 29a/5, 29b/4, 35b/4, 35b/8, 36a/11, 36a/2, 36a/6, 3b/4, 42a/10, 42b/2, 42b/9, 43a/1, 43a/5, 49a/12, 49a/7, 49b/7, 50a/2, 50a/8, 56a/12, 56a/7, 57a/1, 57a/5, 63b/11, 64a/3, 73a/3, 73a/7, 73b/1, 73b/11, 74a/2, 80b/11, 81a/2, 81a/8, 81b/10, 81b/6, 89a/4, 89a/9, 89b/1, 89b/12, 90a/4, 99a/3, 14b/12, 14b/7, 20b/11, 21a/10, 21a/13, 21a/2, 21a/5, 29a/1, 29a/10, 29a/5, 35b/4, 35b/8, 36a/11, 36a/2, 36a/6, 42a/10, 42b/2, 42b/9, 43a/1, 43a/5, 49a/12, 49a/7, 49b/7, 50a/2, 50a/8, 56a/12, 56a/7, 56b/8, 57a/1, 57a/5, 64a/3, 73a/3, 73a/7, 73b/1, 73b/11, 74a/2, 80b/11, 81a/2, 81a/8, 81b/10, 81b/6, 89a/4, 89a/9, 89b/1, 89b/12, 90a/4, 99a/3, 137a/10, 139a/6, 160a/10, 161b/2, 162b/1, 162b/13, 163a/17, 163b/15, 164a/8, 19b/12, 22b/9, 70b/13, 73a/13
[=1957]

vebā < Ar. Veba, salgın, hastalık.
v. 112b/t, 113a/t, 137b/13, 139a/13, 143b/t, 144b/t, 144b/t, 144b/t,

144b/t, 14a/6, 14b/6, 15a/1, 16b/3, 17b/13, 18a/11, 18a/9, 24a/1, 24a/7, 25b/12, 26a/7, 28a/10, 28a/5, 29b/8, 33b/8, 39a/1, 3b/12, 40b/2, 41a/13, 42b/10, 44b/5, 45a/1, 46a/9, 48b/13, 48b/5, 49a/9, 49b/1, 4b/10, 50a/13, 50b/8, 51b/8, 52b/11, 54a/7, 54b/12, 54b/2, 56b/11, 56b/12, 56b/7, 60a/12, 60a/6, 69a/8, 72a/4, 74a/4, 78b/7, 86a/1, 87b/2, 90a/13

v. derletme ve sıtma zahmeti
42b/10

v. ol- 113a/t, 14b/6, 16b/3, 17b/13, 18a/9, 24a/1, 24a/7, 25b/12, 26a/7, 28a/10, 28a/5, 29b/8, 33b/8, 3b/12, 41a/13, 45a/1, 48b/5, 49a/9, 49b/1, 50b/8, 52b/11, 54a/7, 54b/12, 56b/11, 56b/7, 60a/12, 60a/6, 69a/8, 74a/4, 86a/1, 87b/2, 90a/13

v. ve cengler ve yağmurlar
112b/t

v. ve şerr 144b/t, 144b/t

v.+dan 23b/10

[=93]

vebr Berdü'l-^ç acüz denilen yedi gün süren soğuk günlerden birine verilen ad, bu günlerin üçüncüsü.

v. 31a/12

[=1]

veca^ç < Ar. Ağrı, sızı, acı.

v.+lar 140a/10, 144a/t

[=2]

vech < Ar. Tarz, şekil, usul.

v. 158a/7, 63a/8

v.-i ma^ç išet 63a/8

v.+ile 114a/5, 114b/6, 117a/10, 67b/1

v.+iledür 94a/4

[=8]

veche < Ar. Yan, taraf, yüz.

v. 102a/t, 104a/t

[=2]

vedūd < Ar. Çok seven, çok muhabbetli (Tanrı Teâlâ)

(yā) v.±dur 116b/13

[=1]

vefā < Ar. Sözünde durma.

v. 130b/7
v. eyleme- Sözünde durmamak.
130b/7
[=2]
vefāt < Ar. Ölme, ölüm, vefat.
v. 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t,
103b/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t, 105b/t,
106a/t, 106a/t, 44a/2, 56b/4, 58b/13,
59a/4, 74b/10, 82b/6
v. eyle- Ölmek 44a/2, 58b/13,
59a/4
v. it- Ölmek 56b/4, 74b/10,
82b/6
v.-i Ādem 101b/t
v.-i ‘Alī 103a/t
v.-i ‘Alī kerremallāh veche
102a/t, 104a/t
v.-i Dānyāl 105b/t
v.-i Ebū-bekir 106a/t
v.-i Eyyüb 102a/t
v.-i Fāṭimatü’z-zehrā 106a/t
v.-i Koşantın 101b/t
v.-i Meryem 103a/t, 103b/t
v.-i Nemrud 101b/t
v.-i Sulṭān Meḥmed ḥān bin
Murād ḥān 102a/t
v.-i Süleymān ‘a.s. 102b/t
v.-i vālide-i Meryem 104a/t
v.-i Zeynü’l-ḥādīs 104b/t
[=44]
vefḵ < Ar. Uygun, uygun gelme.
v. 116a/13, 116a/5
v. itmek dileseñ 116a/13-116b/1
v. şekli 116a/5
[=4]
vehm < Ar. Kuruntu, şüphe.
v.+e 128b/9
v.+e düş- Şüphelenmek 128b/9
[=2]
**ve kezālike aḥzu rabbūke iza eḥaze’l-
ḵurā ve hiye zālīmetün inne aḥzehu
elīmun şedīdin** < Ar. Hud sūresi, 102.
âyet.
v.±dür 119b/10-119b/11

[=1]
vekil < Ar. 1. Bütün işlerin görücüsü,
vekil.
v. 162a/8, 163a/5
v. ve mütevellī eyle- 163a/5-
163a/6
v. mütevellī naşir eyle- 162a/8
2. Tanrı Teâlâ.
(yā) v. 116b/13
[=5]
velādet < Ar. Doğma, doğuş, dünyaya
gelme.
v. 104a/t
v.-i Meryem 104a/t
[=2]
Velakad kerremnā benī adem < Ar. İsrâ
Sūresi, 70. âyet (*Biz Âdemoğlunu
mükerrem, şerefli kıldık*).
v. 1b/8
[=1]
velākin < Far. Ama, fakat, lakin.
v. 155a/3, 57b/13
[=2]
velāyet < Ar. Ermişlik, dostluk, sadakat.
v. 134a/3, 90a/5
v.-i yemīn Sadakat yemini
134a/3
[=3]
veled < Ar. Çocuk, bebek.
v. 113a/t, 79a/11, 93a/10
v.+i 127b/4
v.+in 25b/3
v.+in düşür- Çocuk düşürmek
25b/3
v.+iñ 98a/6
v.+iñ ‘ömri 98a/6
v.+lerini 26b/7, 57b/3, 76a/10
v.+lerini bıraḵ- Çocuk
düşürmek 26b/7
[=12]
velī < Far. Velakin, amma, fakat.
v. 125b/12, 127b/4, 127b/7,
128a/10, 128a/8, 129b/1, 130b/5,
131b/12
[=8]
veliyy < Ar. Allah’ın 99 adından biri.

(yā) v. 116b/13,
[=1]
ve mā tevfiḳ-i illā billāhü'l 'aliyyü'l 'azîm < Ar. “Azim ve yüce olan Allah'tan başka yardım edici yoktur!” anlamında Arapça ibare.
v. 1b/3
[=1]
ve nezzelnā mine's-semāi māen mubāreken feenbetnā bihi cennātin ve ḥabbe'l-ḥaṣîd < Ar. Kâf sûresi, 9. âyet.
v.±dür 119a/7-119a/8
[=1]
ver- Vermek.
v.-e 88a/13, 8a/5
v.-mek 122a/13
[=3]
verdi < Ar. Güle ait, gül ile ilgili.
v. 103a/t
[=1]
vesa' < Ar. Ebced hesabı gibi belli bir hesap dahilinde bir araya getirilmiş harflerden oluşmuş anlamsız kelimelerdir.
v. 153a/t
[=1]
ve's-selām < Ar. İşte o kadar, son söz budur, artık bitti.
v. 137a/10, 139a/6, 160a/10, 161b/2, 162b/1, 162b/13, 163a/17, 163b/15, 164a/8, 19b/12, 22b/9, 70b/13, 73a/13
[=13]
veṣî < Far. veşy Alacalık, gammazlık etme.
v.±dür 97a/1
[=1]
veyā < Far. Yahut, veya.
v. 116a/5, 142a/t, 14a/12, 14a/8, 21b/4, 49b/12, 70a/7, 8b/11, 161a/1
[=9]
ve-yāhūd < Ar.+Far. Veya, isterseniz, iyisi.
v. 160b/3, 160b/4, 161a/8, 161a/9, 161b/1, 7a/1
[=6]

ve yuzuli'llāhi'z-zālimine ve yef'alu'llāhü mā yeşāü < Ar. İbrahim sûresi, 27. âyet.
v.±dur 121a/1-121a/2
[=1]
veziden < Far. Esmek.
v. 102b/t, 106b/t
v.-i bād-ı kıble Kible rüzgarının esmesi 106b/t
v.-i bād-ı şimāl Kuzey rüzgarının esmesi 102b/t
[=4]
vezîr < Ar. Valilik, vekillik gibi yüksek rutbelerde bulunan “paşa” ünvanını taşıyan kimse, vezir.
v. 154a/4, 73a/13, 76b/3
v.+den 153b/8
v.+i 153b/4, 42b/6, 5a/4, 79a/13
v.+iñ 154a/7
v.+ler 4b/4, 81b/1
v.+üñ 153b/6
v.+iñ nâibeleri 154a/7
[=13]
vezn < Ar. Ölçü ağırlık.
v. 130a/4, 67a/5
v. eyleyüp Ölçmek, tartmak 67a/5
v.+e var- Ölçülü olmak 129b/13
v.+ile 66a/10
v.+in(i) 130a/1
v.+inde 136a/5
[=6]
vicūd < Ar. *vicūd* Beden, ten, vücut.
v. 125b/10, 125b/9, 126a/3, 126b/5, 127a/13, 127a/13, 128b/6, 128b/9, 129b/12, 131b/9, 132a/12, 134a/2
v.-ı mu'accib Hayrete düşüren beden 127a/13
v.-ı sa'âdet Mutlu beden 131b/9
v.+a 129a/10, 132a/12, 37b/5, 92a/13
v.+a gel- Var olmak, hasıl olmak, oluşmak 37b/5
v.+a gelse 129a/10, 132a/12
v.+a getir- Hasıl etmek, oluşturmak 92a/13

v.+dan 135b/11
[=23]

vilâyet < Ar. Bir vali idaresinde bulunan yer, il.

v. 10b/6, 10b/8, 12a/1, 131b/5, 27b/4, 31b/5, 35b/5, 36b/2, 37b/13, 40a/2, 40b/11, 47a/5, 53a/6, 53b/8, 5a/8, 61b/2, 69a/12, 69a/9, 71b/5, 72b/5, 75b/5, 76a/3, 79a/3, 79b/5, 83a/3, 86a/3, 87a/10, 8a/3

v. halkı 69a/9-69a/10

v. içi 71b/5

v.+de 29b/7, 37b/9, 40a/13, 41a/13, 46b/10, 46b/3, 5b/9, 65a/10

v.+e 131b/9, 42a/12

v.+i 159b/6, 159b/6, 17b/13, 51b/8, 59b/4, 60b/3, 6a/5, 70a/3

v.+inde 105a/t, 105a/t, 10b/11, 12b/6, 13b/6, 17a/3, 17b/1, 17b/5, 23a/1, 24a/6, 50b/4, 52b/7, 54a/2, 54a/5, 54b/5, 5b/4, 65b/7, 6a/12, 6a/6, 71b/4, 76a/7, 78a/7, 81b/13, 84b/4, 8b/9

v.+inden 49b/1

v.+iniñ 73b/9

v.+iñ 57b/7, 58a/3, 89b/4

v.+ler 126a/1, 56b/2, 57b/7

v.+lerde 26b/10, 56b/7, 77b/5

v.+lere 129b/10-129b/11

v.+leri 17a/3, 61a/7

v.+lerinde 65a/8
[=88]

vir- 1. Bağışlamak.

v.-e 136a/13

2. (Sırt, yüz ...) çevirmek, döndürmek.

v.-e 149a/3

v.-eler 149a/5,

3. İhsan etmek, vermek.

v.-e 158a/5

4. Ulaştırmak.

v.-e 159b/4

5. (Ağaçlar için) yemiş vermek, yetişmek, sunmak, canlanmak.

v.-eler 156b/5

v.-ür 125b/7, 132b/12

6. Teslim etmek, eriştirmek, sunmak, vermek.

v.-esiz 162a/12, 162b/17, 162b/18

v.-mek 122b/4, 123b/1, 136b/11, 146a/t

v.-mekde 131a/8

v.-üp 162b/10

7. Sunmak, bağışlamak, hediye etmek.

v.-esiz 163b/12, 163b/13, 164a/5

8. Kayıt etmek, yerleştirmek

v.-mek 97b/13

9. Bir hale uğramaya sebep olmak, engel olmak.

v.-mez 10a/13

10. (Ad vs.) koymak, sunmak.

v.-mişler 114b/4

v.-mişlerdür 31a/11

11. Yanmak, ateş çıkmak.

v.-ür 31a/9

[=25]

vîrân < Far. Yıkık, harabe.

v. 25a/2, 40b/6

v. ol- Yıkılmak, harap olmak
40b/6

[=3]

vüzerâ < Ar. Vezirler.

v.+da 139b/10

[=1]

-Y-

yâ < Ar. "Ey!" nidâ edatı.

y. 115b/7, 159b/3, 116a/1, 116a/2, 116a/2, 116a/8, 116b/13, 116b/13, 116b/13, 116b/3, 116b/3, 116b/7, 116b/7, 116b/9, 117a/13, 117a/13, 117a/13, 117a/4, 117a/8, 117a/8, 117a/8, 117a/8, 117b/4, 117b/9, 118a/1, 118a/11, 118a/11, 118a/6, 118a/6, 118b/13, 118b/4, 118b/4, 118b/9, 118b/9, 119a/10, 119a/11, 119a/5, 119a/5, 119b/3, 119b/3, 119b/8, 119b/8, 120a/11, 120a/11, 120a/2, 120a/6, 120b/13, 120b/13, 120b/3, 120b/3, 120b/3, 120b/8, 121a/4, 121a/4, 156a/1, 156a/11

y. emîrû'l-mü'minîn 156a/1,
156a/11, 159b/3

y. Allâh 115b/7

[=60]

yâ < Far. Ya, veya, karşılaştırma edatı.

y. 128a/5, 128a/6, 128a/6, 12b/2,
130b/1, 130b/1, 132a/13, 139a/5,
139a/6, 13a/1, 147a/t, 14a/11, 158a/6,
160b/12, 160b/12, 160b/2, 161a/1,
161a/7, 19a/5, 19a/6, 20a/12, 20a/13,
20b/5, 28b/3, 28b/7, 30a/6, 30a/6,
30a/6, 30a/6, 30b/3, 30b/3, 33b/11,
35a/10, 35a/6, 35b/5, 37a/12, 40b/9,
41b/11, 42a/2, 48b/11, 48b/12, 48b/8,
52b/5, 52b/6, 55b/13, 55b/9, 63a/13,
63b/4, 66a/5, 6a/10, 72b/3, 72b/7,
80a/12, 80b/3, 86b/11, 88b/4, 88b/8,
8b/7, 95b/1, 99a/10

y. ayağın arkasına yâ ağaç dalına
yâhūd ki, nâ-reside olmaduk oğlan
yüzüne 160b/12-160b/13

y. bir duru şuya ve-yâhūd aynaya
160b/2-160b/3

y. dağı 'âlimler yüzüne ve-
yâhūd ehl-i dīvân yüzüne 161a/7-161a/8

y. güyende yâhut muṭrib ol-
99a/10

[=64]

yâ (ي) < Ar. "ye" harfinin adı.

y.±dur 116a/1, 117b/3

[=2]

yaban İnsan yaşamayan ıssız yer.

y.+a 159b/13

[=1]

yābis < Ar. Kuru.

y. 101b/t, 142a/t

y. nesnelere 101b/t

y.±dür 142a/t, 142a/t, 91a/2,
91b/6

[=7]

yad Yabancı, el.

y. 34b/8, 36b/2, 39b/2, 50a/10,
50a/3, 54b/7, 89a/13

y. beg 50a/10, 54b/7

y. çeri 34b/8, 36b/2, 39b/2,
50a/3, 89a/13

[=14]

yād < Far. Hatırlama, anma.

y. 1b/8, 2b/1,

y. it (d)- Hatırlamak 2b/1

y. kı1- Hatırlatmak 1b/8

[=4]

**yā eyyühe'llezinū āmenū uzükürü'llāhe
zıkrān keşirān ve sebbihū būkraten ve
aşılan** < Ar. Ahzâb sûresi, 41-42.
âyetler.

y. 120b/4-120b/5

[=1]

yağ Yağ

y. 111a/2, 111a/6, 16a/9, 20b/8,
22b/5, 23b/3, 31a/8, 3b/4, 60a/1, 72b/9,
79b/1

y. bal ve behāyim 3b/4

y. ve zeytün 79b/1

y.+a 61b/11

y.+ı 106a/t, 23a/5, 40a/6

y.+ını 10a/2

y.+lar 101b/t

[=19]

yağ- (Yağmur vb.) yağmak.

y.-a 110b/9, 111b/4, 112b/t,
11b/13, 12a/3, 137b/4, 138b/13, 139b/4,
13a/8, 144a/t, 14a/10, 157a/6, 15b/1,
16b/13, 16b/4, 17a/12, 17b/10, 18b/2,
19a/13, 22b/4, 23b/11, 24a/9, 25b/2,
26a/8, 27b/10, 27b/7, 29a/2, 29b/9,
31b/2, 31b/8, 32a/2, 32a/6, 33a/4,
33b/2, 34a/10, 34a/6, 38a/13, 38a/5,
3b/7, 40a/13, 40a/7, 42a/2, 42b/4,
44a/10, 46a/7, 46b/11, 46b/3, 47a/1,
48b/2, 48b/8, 49a/13, 49b/10, 4a/1,
4b/1, 4b/7, 51b/12, 53b/10, 53b/7,
55b/9, 59b/6, 62b/11, 64a/13, 64a/9,
67a/11, 67a/12, 67a/12, 67a/13, 67a/2,
69a/3, 73a/11, 74b/13, 75a/3, 75a/4,
75a/5, 75a/6, 75a/6, 75a/7, 75a/8, 76a/8,
7b/13, 80a/12, 81a/4, 83a/13, 83b/4,
84b/10, 87b/11, 87b/5, 87b/7, 88b/2,
88b/5, 9a/9

y.-an 14a/2

y.-ar 106b/t, 132b/10, 43b/11,
43b/12, 75a/11, 75a/13

y.-arsa 14a/1, 14a/6, 30b/3,
55b/1, 55b/6

y.-duğı 14a/6, 88a/8
y.-duğı 103b/t, 20a/10, 48b/9, 80a/11, 88a/8, 8b/10
y.-duğı yer 20a/10, 48b/9
y.-duğı yir 14a/6, 88a/8
y.-duğunı 13b/12, 14a/11, 14a/3, 14a/7, 20a/12, 20a/5, 20a/9, 20b/4, 28a/7, 28a/11, 28b/2, 28b/6, 34b/13, 34b/9, 41b/6, 42a/1, 42a/5, 48b/11, 48b/3, 48b/7, 55b/12, 63a/12, 63a/9, 63b/3, 8b/2, 8b/5, 35a/5, 35a/9, 41b/3, 55b/8, 72a/6, 80a/2, 80a/6, 80b/2, 80b/2, 88a/11, 88b/3, 88b/7, 8a/12
y.-mağ 101b/t, 101b/t
y.-mağdan 160a/5
y.-masına 112b/t
y.-maya 112b/t, 131a/2, 138b/10, 23b/4, 67a/10, 75a/2, 75a/8
y.-maz 43b/12, 43b/12, 67a/2, 75a/11
y.-sa 13b/13, 14a/12, 14a/4, 14a/8, 20a/10, 20a/13, 20a/6, 20b/5, 28a/12, 28a/8, 28b/3, 28b/7, 34b/10, 35a/1, 35a/10, 35a/6, 39a/1, 41b/11, 41b/7, 42a/2, 48a/13, 48b/12, 48b/4, 50b/3, 55a/13, 55b/13, 55b/4, 55b/9, 57b/3, 62b/7, 63a/10, 63a/13, 63a/6, 63b/4, 64a/8, 65a/13, 65b/1, 71b/5, 72a/12, 72a/7, 72b/3, 72b/7, 77b/2, 80a/3, 80a/7, 80b/3, 88a/12, 88a/6, 88a/8, 88b/4, 88b/8, 8a/13, 8b/3, 8b/6, 8b/6, 8b/7
y.-up 110b/2, 137b/6, 138b/6, 159b/2, 6a/7, 138a/11
[=231]
yağdur- Yağdırmak.
y.-sa 159a/13
[=1]
yağı Düşman.
y. 110a/12, 110b/10, 111a/4, 21a/8, 25a/8, 41a/5, 49b/3, 4b/9, 70a/3, 75b/12
y. ol- 70a/3, 75b/12
y. var- 4b/9
[=13]
yağılık Düşmanlık.

y. 110b/12, 19a/3, 28b/12, 45b/9, 50a/5, 59b/7, 62b/6, 71a/8, 88b/9, 89a/8
y. eyle- Düşmanlık yapmak
28b/12, 62b/6, 89a/8
y. it (d)- Düşmanlık yapmak
59b/7, 50a/5
y. idüp 71a/8
y. ol- 19a/3
y. ve fitret ve kan dökülmek
45b/9-45b/10
y. ve şivâş ol- 88b/9
[=19]
yağlaş- Yaklaşmak.
y.-ur 150a/t
[=1]
yağma < Far. Çapul, zorla mal kapma.
y. 69b/10
[=1]
yağmur Yağmur.
y. 101b/t, 101b/t, 103b/t, 106b/t, 106b/t, 110b/2, 111b/3, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 113a/t, 113a/t, 113a/t, 11b/12, 132b/10, 137b/4, 138a/10, 138a/8, 138b/10, 138b/13, 138b/2, 138b/6, 139b/12, 13b/12, 13b/13, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t, 14a/10, 160a/5, 16a/10, 16b/4, 17a/9, 17b/10, 17b/9, 18b/2, 19b/4, 20a/5, 20a/6, 22b/4, 23a/8, 23b/11, 23b/4, 23b/8, 24a/9, 25a/6, 25b/2, 27b/10, 27b/6, 28a/7, 28a/8, 29b/9, 30a/6, 30b/3, 31b/2, 31b/8, 32a/2, 32a/6, 33a/4, 33b/1, 34a/10, 34a/6, 34b/10, 34b/9, 38a/13, 38a/5, 38b/5, 39a/1, 3b/6, 40a/7, 41b/3, 41b/4, 42a/2, 42b/4, 43b/11, 46a/7, 46b/13, 46b/2, 46b/6, 48a/12, 48a/13, 48b/4, 49a/13, 49b/10, 4b/1, 51b/12, 52a/8, 53a/12, 53b/10, 53b/13, 53b/6, 55a/1, 55a/13, 55b/9, 56b/10, 57a/6, 57a/9, 58a/3, 59b/6, 60a/1, 62b/11, 63a/13, 63a/6, 63b/8, 64a/13, 64a/8, 65a/3, 65b/1, 67a/10, 67a/11, 67a/13, 67a/2, 67b/9, 68b/10, 69a/2, 6a/7, 70b/9, 71b/11, 71b/12, 72a/7, 73a/11, 73b/7, 74b/13, 75a/1, 75a/11, 75a/3, 75a/5, 75a/6, 75a/7, 75b/9, 76b/9,

76b/9, 7b/13, 7b/9, 80a/3, 80b/8, 81a/4, 83a/13, 83b/4, 84a/10, 84b/10, 85a/11, 87b/11, 87b/4, 88a/3, 88a/6, 88b/2, 88b/5, 90a/10, 9a/9

y. 'alāmeti ol- 67b/9

y. balık ve kuş 113a/t

y. çok yağup 138a/10-138a/11

y. kara şovuk ve halkda mevt ol-
112b/t

y. ol- 103b/t, 143b/t, 58a/3,
65a/3, 71b/12, 3b/6-3b/7

y. olup 132b/10

y. ve berk 19b/4

y. ve ekin 32a/2, 48b/4

y. yağ- 112b/t, 38a/13, 38a/5,
40a/7, 42a/2, 42b/4, 46a/7, 67a/11,
67a/2, 75a/3, 75a/5, 75a/7, 84b/10,
43b/11, 75a/11, 13b/13, 28a/8, 34b/10,
39a/1, 48a/13, 55a/13, 63a/6, 64a/8,
65b/1, 72a/7, 80a/3, 88a/6

y. yağduğu 13b/12, 28a/7, 34b/9,
41b/3

y. yağmak 101b/t, 101b/t

y. yağma- 112b/t, 138b/10,
23b/4, 75a/1-75a/2

y. yağmak ve hevāda bulud
olmak 101b/t

y.+dan 4b/10

y.+ı 111b/4, 24a/9, 29a/2

y.+ına 67b/2

y.+lar 112b/t, 113a/t, 113a/t,
12a/3, 131a/2, 132a/6, 137b/13, 137b/6,
137b/9, 29b/13, 43b/3, 44a/9, 48b/1,
4a/1, 4b/7, 65b/9, 68b/1, 82b/9, 9b/9

y.+lar çokluğu 113a/t

y.+lar ol- 82b/9

y.+larıñ 113a/t

y.+larıñ kıletti 113a/t

y.+lar ve tolular 9b/9

y.+lar ve yeller 29b/13

y.+lar yağ- 12a/3, 44a/9

y.+lar yağmaya başla- 131a/2

y.+uñ 112b/t

y.+uñ kıletti 112b/t

[=243]

yağmurlu Yağmurlu.

y. 111a/1, 112b/t, 112b/t,
139a/9, 139b/9, 139b/9, 140a/4

y. ol- 111a/1, 112b/t, 112b/t,
139a/9, 139b/9, 139b/9

[=13]

yağmurlu *bkz.* yağmurlu.

y. 110a/9, 50a/11, 87a/9

y. ol- 24a/6

y. olup 110a/9

[=5]

yāhūd < Far. Veya, yahut, ya da.

y. 103a/t, 112b/t, 112b/t, 12b/1,
147b/t, 155a/1, 160b/10, 160b/12,
16b/10, 47a/4, 49b/9, 54a/10, 65a/13,
71a/2, 78b/13, 8b/6, 99a/10

[=17]

Yahūdī < Ar. Yahudi.

y.+ler 104a/t, 92b/2

[=2]

Yahya < Ar. Hz. Yahya peygamber.

y. 102b/t, 104a/t, 104a/t, 75b/2,
83b/13

y. beygamber 104a/t, 104a/t

y. beygamber 83b/13

y. peygamber 'aleyhi's-selām
75b/2

y.±dur 58b/11

[=10]

yağ- Yakmak.

y.-a 39b/12, 88a/10

y.-arlar 22a/1

[=3]

yakın < Ar. Uzak olmayan, yakın.

y. 123a/11, 129b/3, 25a/2, 75a/4,
85a/9

y. yirlere hareket 123a/11

y.+dan 128b/8, 142a/t

[=8]

yakınlık Yakınlık, dostluk.

y. 118a/13

y. ve düşmanlar 118a/13

[=2]

yakın < Ar. Doğru, sahih, katî.

y. 127a/3, 127b/8, 131a/11,
134a/3, 134a/6

[=5]

yalabık Parlak.

y. 134a/9

[=1]

yalan Uydurma, asılsız söz ya da haber.

y. 130b/6, 14b/3, 156b/9, 72b/1, 76b/4

y. haberler 72b/1

y. söyle- Yalan söylemek 156b/9

y. sözler 76b/4

y. yere and içici ol- 130b/6

[=9]

yalan- Kendini yalamak.

y.-ur 22a/12

[=1]

yaldırım Yıldırım.

y. 8a/3

y. ol- 8a/3

[=2]

yaldız Yıldız, gök yüzünde görülen ışıklı gök cisimlerinden her biri.

y. 164a/10

[=1]

yan Yan, nezd.

y.+ı 142b/t

y.+ımda 158a/5

y.+ına 105b/t, 67a/4

y.+ında 156b/11

[=5]

yaña Taraf, cihet, yön.

y. 12a/12, 46a/5, 53b/12, 54a/1, 60a/8, 61a/12, 61b/8, 6a/10, 6b/3, 70a/6, 78b/1, 85a/11

[=12]

ya'ni < Ar. Yani, şu demek ki.

y. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106b/t, 129b/2, 12a/12, 131b/3, 143a/t, 143a/t, 143a/t, 143a/t, 143a/t, 143a/t, 156b/4, 16a/6, 18b/1, 21b/7, 23a/3, 28a/1, 29b/11, 29b/11, 36b/5, 36b/5, 43b/1, 50b/9, 50b/9, 58a/1, 58a/5, 58a/5, 58b/4, 65b/10, 71b/2, 74a/11, 82a/7, 82b/10, 88b/1, 91a/2, 91a/8, 91b/1, 91b/7, 9b/11

[=49]

yañlış Yalan, asılsız, uydurma.

y. 63b/9, 79a/9, 79b/10, 79b/2, 89a/6, 89b/4

y. haberler 63b/9, 79b/2, 79b/10, 89b/4-89b/5, 89a/6

y. haberler ol- 63b/9

y. sözler 79a/9

[=13]

yap- Karmak, bina ve inşa etmek.

y. 147b/t

y.-alar 156a/10

y.-ma- 145b/t

y.-mağ 122a/4, 146a/t

[=5]

yaprağ (ğ) Yaprak.

y.+ın 129b/8

y.+lar 92a/1

y.+lar ve ağaç 92a/1

[=3]

yaprağlı Yapraklı.

y. 161a/10

[=1]

yap yap (ikileme)(DS-XI) Yavaş yavaş, yavaşçacık.

y. 21a/5, 73b/2, 9a/10

[=3]

yâr < Far. Dost, seven, sevgi besleyen.

y. 135a/10, 135b/5, 136a/9, 136b/6

[=4]

yar- Geçmek, ötekini geride bırakmak, ayırmak.

y.-ur 132a/10

[=1]

yara- Faydası olmak, yaramak.

y.-maz 123b/12

[=1]

yaradıcı Yaraticı, var eden.

y. 1b/4

[=1]

yarağ (ğ) Fayda, yarar, elverişlilik, uygunluk.

y.+ın 132a/10

[=1]

yarağān < Ar. Sarılık hastalığı, ikter.

y. 54b/2

y. zahmeti 54b/2

y. zahmeti ol- 54b/2

[=3]

yaramaz Zararlı, kötü, faydasız.

y. 139b/6, 143b/t, 143b/t, 144a/t, 144a/t, 145b/t, 147a/t, 156a/10, 33a/5, 34a/12, 34b/2, 38b/8, 69a/7, 83b/5

y.±dur 148a/t, 148b/t, 149a/13, 98a/3, 98a/7

y. fi'illi ol- 156a/10-156a/11

y. gel- Yaramamak, faydası olmamak 33a/5, 69a/7

y. haberler 143b/t, 143b/t, 144a/t

y. ol- 147a/t, 34a/12, 34b/2, 83b/5

y. yeller 38b/8

y. yel es- 144a/t

[=31]

yaramız bkz. yaramaz.

y.±dur 123b/6

[=1]

yaramazlık Kötülük, fenalık.

y. 55a/5, 6b/9

y. ve uğrı ve fesād ol- 55a/5-55a/6

[=3]

yarasa Yarasa, uçabilen memeli bir kuş cinsi.

y. 142b/t

[=1]

yarı Yarım, yarı.

y.+sı 94b/1, 94b/10, 94b/13, 94b/4, 94b/7, 95a/2, 95a/5

[=7]

yarlıga- Bağışlamak, afvetmek.

y.-ya 135b/4

[=1]

yarı bkz. yarı.

y.+sı 100a/t, 109b/t

y.+sına 109a/t

[=3]

yāsemīn < Far. *yāsemen* Yasemin, beyaz veya sarı renkli bazen pembe çiçek açan bir ağaç ve bu ağacın çiçeği.

y. 103b/t, 106a/t

y. yağı 106a/t

[=3]

yāsin ve 'l-**ḳurāni'l-ḥakīm** **inneke**

lemine'l-mursalīn 'alā **ṣīrāṭin müstaḳīm**

tenzile'l 'azīzü'r-rahīm < Ar.

Yasin sûresi, 1-5. âyet.

y.±dür 117b/5-117b/6
[=1]

yaş 1. Kuru olmayan, yaş.

y.±dur 91a/9, 91b/2

2. Genç.

y. 50b/11

y. kuzu 50b/11

y. kuzu yemek 50b/11

3. Taze, yeşil.

y. 58a/10, 91a/13

y. kabağ 58a/10

y. kabağ ve hıyār yemek 58a/10-58a/11

y. şovuk gıdâlardan 91a/13

4. Gözlerden akan berrak sıvı, göz yaşı.

y.+ı 156b/4

[=11]

yaş Ömrün miktar ve derecesi.

y.+ın 112b/t

y.+ın geçürmiş 'avratlar 112b/t

[=2]

yaşa- Yaşamak.

y.-maya 126a/3, 126a/5, 126b/12

y.-mayalar 127b/5, 127b/7

y.-maz 131b/12

y.-maz ki 126a/5

y.-rsa 131b/12

y.-ya 128a/10, 128b/13

[=10]

yaşam Ömür, hayat.

y.+dan 106b/t

[=1]

yaşım Terim adı.

y. 151a/ş

[=1]

yaşlı Kocamış, yaşlı.

y. 36b/11

y. kişiler 36b/11

[=2]

yatsu Yatsı.

y. 109a/t, 109b/t, 94a/13, 94b/12, 94b/3, 94b/6, 94b/9, 95a/1, 95a/4

y. vaktı 94a/13, 94b/12, 94b/3, 94b/6, 95a/1, 95a/4, 94b/9

y.+dan 75a/2

- y.+dan sonra 75a/2
[=18]
- yatulu** Kalıcı
y. 85a/13
y. düşmân 85a/13
[=2]
- yavlağ** Pek çok, gayet, hayli.
y. 110b/8, 18a/12, 19b/11, 34a/3,
34a/7, 71b/10, 84b/9, 86a/1
y. kızıllık ol- 71b/10-71b/11
y. ol- 18a/12
[=10]
- yavuz** Kötü, fena.
y. 133a/5, 15a/12, 37b/10, 38b/3,
49b/3, 60a/10, 60a/13, 6b/9, 83a/8,
84a/13
y. adamlar 60a/13, 84a/13
y. gel- 83a/8
y. gün 15a/12
y. nazar ile 133a/5
y. ol- 37b/10, 60a/10
y. ve ziyân ve yaramazlık ol-
6b/9
y. yeller 38b/3
[=19]
- yavuzluğ** (ğ) Kötülük, fenalık.
y.+undan 130a/13
[=1]
- yay** Yaz mevsimi.
y. 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t,
103b/t, 103b/t, 105b/t, 110a/9, 110b/3,
111b/4, 114a/ş, 138b/4, 139a/13,
139b/8, 19b/2, 22b/2, 23a/1, 23b/11,
28a/5, 31b/9, 3b/13, 3b/5, 50a/4, 56a/4,
57a/11, 58a/5, 58a/7, 63b/7, 65a/12,
65b/10, 65b/11, 74a/11, 74a/12, 79b/9,
90b/13, 90b/5, 90b/6, 90b/6, 90b/8,
91b/6, 92b/4
y. ayları 23a/1, 31b/9
y. faşlı 139a/13, 22b/2, 23b/11,
50a/4, 56a/4, 90b/13, 90b/8, 28a/5,
57a/11, 63b/7, 65a/12
y. faşlınuñ şabi' atı 91b/6
y. faşlı ol- 22b/2
y. günleri 3b/5, 79b/9
y. issisi 110b/3
y. vaqtları 19b/2
- y. yağmuru 111b/4
[=61]
- yayıl-** Yayılmak, etrafa dağılmak.
y.-a 56a/11, 56b/7, 63b/8,
78b/11, 81a/11
[=3]
- yayım** Yazın, yaz vakti.
y. 64a/13, 70b/9
[=2]
- yaylacı** Yaylacı.
y. 136a/7
[=1]
- yaylağ** Yayla, yaz geçirilen yüksek yer.
y.+a 101b/t
[=1]
- yaylığ** (ğ) Yaz olma durumu, gün ışığı
miktarı.
y.+ı 130a/7
[=1]
- yaz** Bahar mevsimi, ilkbahar.
y. 139a/9, 139b/4, 140a/4,
17a/13, 19a/12, 23b/13, 34a/3, 35b/12,
3b/13, 43a/12, 43a/8, 43b/2, 50b/10,
76b/8, 77b/11, 90b/4, 90b/4, 90b/5
y. ayı 77b/11
y. ayınuñ gillesi 19a/12
y. ayları 43a/12
y. ve yay illeri 3b/13
y.+dan 92b/4
y.±dur 92b/3
y.+ı 135b/1
y.+ın 16b/6, 3b/7, 42a/6, 42b/12,
49b/6, 53a/11
y.+ıñ 160b/8
[=32]
- yaz-** Kaydetmek, yazmak, kaleme
almak.
y.-alar 116a/6
y.-ıp 164a/5
y.-mağ 96b/5, 97b/12
y.-mağda 95a/13
y.-up 162a/15, 162b/11,
163a/13, 163b/5
[=9]
- yazdır-** Yazdırmak.
y.-asız 163b/8
[=1]

yazı Ova, sahra.

y. 126a/10, 136a/7
y. yaylacı işleri 136a/7
[=3]

yazı Yazı.

y. 96b/4, 97b/12
y. yazmak 96b/4-96b/5, 97b/12
[=4]

yazıcı Yazıcı.

y.+lar 98a/10
y.+lar ve şâ'irler ve kâdîlar ve
fâzîllar yıldızıdır 98a/10
[=2]

yazıl- Kaleme alınmak, yazılmak.

y.-mak 115b/12
y.-sa 115b/11
[=2]

ye (ع) < Ar. Osmanlı alfabesinin otuz
birinci harfi.

y. 150a/t, 150b/8, 152b/11
y.+ye 114b/9
[=4]

ye-/yé- Yemek, gıdasını almak.

y.-mek 101a/t, 103a/t, 104a/t,
104b/t, 105b/t, 21b/10, 21b/11, 36b/8,
3a/4, 3a/4, 50b/11, 50b/11, 58a/11,
66a/3, 82a/10, 43b/5, 43b/5
y.-mekden 101b/t, 102a/t,
106b/t, 16a/2, 65b/13, 21b/12, 43b/7
y.-memek 91b/10
y.-meyeler 105b/t, 10a/2, 30a/1,
82a/12, 82a/12
y.-meyüp 105a/t
y.-mezdü 31a/5
y.-r 142b/t
y.-rse 126b/10
y.-rseñ 65b/13
y.-sünler 36b/11
y.-ye 15b/5, 40a/5, 54b/10
y.-yeler 106b/t, 158b/9, 30a/1,
4b/1, 91b/5
y.-yen 74b/3
y.-yesün 65b/13
y.-yüp 158a/13
[=47]

yebüset < Ar. *yübüset* Kuruluk.

y. 155a/7

y. kemendini pertâb idüp 155a/7
y.±dür 154b/2, 154b/8
y.+i 142a/t
y.+iñ 154b/9
[=6]

Ye'cüc < Ar. Kısa boylu kavim.

y. 158b/6

y. ve Me'cüc Kur'an'da adı
geçen iki kavim adı 158b/6-158b/7
[=2]

yedi Yedi sayısı.

y. 101b/t, 103a/t, 120b/3, 143a/t,
149a/1, 153b/10, 153b/7, 153b/9,
154a/9, 154a/9, 157b/2, 162a/4, 2b/5,
2b/6, 30b/13, 31a/10, 31a/11, 31a/13,
31a/2, 31a/5, 31a/5, 64b/6, 67b/11,
67b/13, 76a/12, 96a/13
y. gün 101b/t, 103a/t, 2b/5,
30b/13, 31a/5

y. güne varınca ki 67b/11

y. günüñ ismi 31a/13

y. iklimiñ birisi 96a/13

y. kat gök melekleri 157b/2

y. kerre diyüp 120b/3

y. sivâr meşâbesi 154a/9-
154a/10

y. sivâr 153b/7

y. yıl 162a/4, 64b/6, 76a/12

y. yıldızıñ şifatlarını 2b/6

y. yıldız 149a/1

y. sitâre 154a/9

y.+si 7a/9

y.+sinde 43b/12, 47a/13, 87a/9

y.+sinden 47b/2

y.+sinden onuna degin 47b/2

y.+yle 163a/4

y.+yle biñ üçyüz bir dâne 163a/4

[=52]

yedinci Yedi sayısının sıra sayı sıfatı.

y. 105b/t, 10a/5, 111b/11,
133a/12, 15b/7, 30a/7, 58a/13, 5b/8,
95b/2

y. faşıl 5b/8

y. gök 133a/12

y. gün 10a/5, 111b/11, 58a/13

y. kat 95b/2

y. sāl 105b/t
[=16]
yedirici Yedirici.
y. 129a/12
[=1]
yedişer Yedi sayısının üleştirme sayı
sıfatı.
y. 157a/10
[=1]
yefā' <Ar. Yüksek yer.
y. 2a/9
[=1]
yegin Üstün, baskın, galip, kuvvetli.
y. 20b/2
y. kişiler 20b/2
[=2]
Yehūd < Ar. Yahudi, İsrail oğulları.
y. 102a/t
[=1]
Yehüdiyyet < Ar. Yahudilik.
y. 141b/t
y. libās kıyafeti 141b/t
[=2]
yek < Far. Bir, tek.
y. 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 107a/t, 107a/t, 141b/t
y. kudretli nésne 141b/t
[=14]
yekşenbe < Far. Pazar günü.
y. 100a/6, 100a/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 101a/t, 108a/t, 108a/t,
108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t,
108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t, 108a/t,
108a/t, 108a/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t,
108b/t, 108b/t, 108b/t, 108b/t, 110a/8,
124a/11, 139a/8, 139a/8, 141b/t, 150a/t,
151a/t2, 16a/9, 22b/2, 3b/3, 82b/8,
94a/12, 95b/11, 99b/10
y. gicesi 99b/10
y. günü 100a/6, 139a/8, 22b/2,
3b/3, 16a/9, 82b/8, 94a/12
y. rüz 100b/t, 100b/t, 100b/t

y. şeb 100b/t
y.+den 150b/13
[=75]
yekūn < Ar. Olmak, doğmak, durmak
fiilinin geniş zamanı.
y. 113b/1
[=1]
yekūnü'l-kamer < Ar. Ayın olması,
doğması, durması.
y. 113b/1
[=1]
yel Yel, rüzgar.
y. 144a/t, 144b/t, 14b/7, 14b/8,
21a/2, 21a/3, 21b/4, 24b/6, 29a/5, 29a/6,
30a/12, 35b/8, 35b/9, 42b/2, 42b/3,
47b/12, 48a/4, 49a/13, 53b/10, 56a/13,
58b/4, 64a/4, 64a/8, 6b/4, 73a/8, 81a/2,
81a/3, 89a/10, 89a/9, 9a/5, 9a/6
y. bulud ol- 53b/10
y. es- 14b/8, 21a/3, 21b/4, 29a/6,
35b/9, 42b/3, 47b/12, 48a/4, 49a/13,
64a/4, 81a/3, 89a/10, 9a/6
y. esdüğü 14b/7, 21a/2, 29a/5,
35b/8, 42b/2, 9a/5, 81a/2, 89a/9
y. eserken 64a/8
y.+i 104b/t, 138b/13
y.+ler 101b/t, 102a/t, 103a/t,
104b/t, 106b/t, 110a/2, 112b/t, 112b/t,
113a/t, 130a/7, 139a/9, 139b/13, 13a/11,
140a/8, 15a/13, 22b/8, 29b/13, 31b/10,
38b/3, 38b/8, 42b/8, 55b/1, 56b/6,
57a/11, 5b/1, 65a/1, 68a/5, 79a/7, 79a/7,
7b/13, 89a/12, 90a/7, 111a/2
y.+ler es- 103a/t, 89a/12, 90a/7,
139a/9, 13a/11, 15a/13, 22b/8, 38b/3,
38b/8, 42b/8, 57a/11, 79a/7, 112b/t,
113a/t
y.+ler esüp 112b/t
y.+leri 22b/4, 3a/6, 74b/4
[=107]
yeldā < Far. 1. Uzun.
y. 102b/t, 105b/t, 15b/11
2. Yıldız adı.
y. 103a/t
[=4]
yele yele Dalgalanarak (?).
y. 112a/ş29
[=1]

yem < Ar. Deniz.

y. 2a/9

[=1]

Yemāniye < Ar. Yemen ülkesine ait, onunla ilgili.

y. 103a/t

[=1]

yemek (g) Yemek.

y. 103a/t, 105b/t, 158a/13, 74b/1

y. üzerine tuz yemek 105b/t

y. yiyüp 158a/13

y.+den 15b/5, 15b/5

y.+den sonra 15b/5

y.+i 30a/1

y.+lerden 91a/5

[=10]

Yemen < Ar. Yer adı, Yemen.

y. 103a/t, 10b/11, 17b/13, 23a/13, 23b/1, 52b/12, 62b/1, 68b/8, 83a/2

y. iklimi 52b/12

y. sultāni 68b/8

y. şahı 23a/13

y. ve Hicāz illeri 62b/1

y. ve Sevāhil ve Hicāz vilāyeti 10b/11-10b/12

y. ve Tāif ili 17b/13

y.+de 23a/4

[=16]

yemīn < Ar. And, yemin.

y. 134a/3

[=1]

yemiş Meyve.

y. 110a/10, 111a/2, 12b/7, 139b/12, 13a/12, 13a/5, 140a/4, 14a/13, 14a/9, 14b/10, 15a/3, 15a/5, 15b/5, 161a/1, 16a/11, 17a/6, 17a/8, 17b/6, 18b/10, 20b/12, 20b/6, 23a/2, 23a/8, 23b/13, 23b/2, 23b/7, 25a/10, 25a/5, 25b/7, 25b/8, 27a/10, 27b/11, 29a/9, 31b/9, 32b/1, 33a/8, 34a/2, 34a/4, 35b/9, 38a/4, 38b/13, 40b/4, 41a/1, 42a/4, 42b/3, 44b/13, 45b/2, 47a/10, 48b/9, 49a/13, 49a/8, 4a/1, 4a/3, 51b/12, 51b/3, 56b/11, 57a/7, 57b/6, 58a/2, 5b/1, 60b/6, 64a/1, 64b/10, 64b/3, 65a/1, 68b/13, 70a/1, 70a/8, 71b/2,

74b/2, 76b/11, 76b/12, 79a/6, 7a/10, 7a/8, 80a/5, 82b/9, 85a/1, 85b/13, 87a/13, 87b/5, 89a/10, 8b/4, 90a/3, 9a/12, 9b/10

y. ağacı 25a/10

y. ağaçları 58a/2, 87a/13, 89a/10

y. bitmişken 64b/10

y. çok olup 139b/12

y. kuş ve balık 38a/4

y. ol- 14b/10, 31b/9, 51b/12, 80a/5, 8b/4

y. olma- 12b/7, 15a/5, 20b/6, 34a/4, 44b/13, 51b/3, 56b/11, 68b/13, 70a/1, 71b/2

y. seçerleri 25b/8, 64b/3

y. ve ekin 7a/8

y.+den 103a/t

y.+e 102a/t, 28b/5, 3b/8, 48a/11, 50a/1, 56a/8, 72a/7

y.+i 156b/4

y.+ler 113a/t, 127a/8, 137b/5, 22b/4, 29b/3, 3a/4, 47b/1, 4a/5, 65b/12, 77a/3, 84a/12, 92a/1, 139b/5

y.+lere 34b/7

y.+leri 75b/1

y.+ler yemek 65b/12-65b/13

[=136]

yen- 1. Yemek vb. yenmek.

y.-mez 142b/t

2. Hak yenmek, çalmak.

y.-e 156a/8

[=2]

yenārıs < Rum. Ocak ayı.

y. 107a/t, 21b/7, 21b/8

[=3]

yene Yine.

y. 162b/2, 163b/14

[=2]

yengec Burç adı, Yengeç.

y. 114a/ş, 137b/12

[=2]

yenilik Yenilik, yeni olma durumu.

y. 141b/t

[=1]

yeñi Yeni, eski olmayan.

y. 101a/t, 102a/t, 102b/t, 106a/t, 111b/1, 122a/2, 122a/2, 122a/9, 122b/2, 122b/6, 122b/8, 123a/3, 123a/6, 123b/9,

145b/t, 145b/t, 146a/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t, 148b/t, 148b/t, 148b/t, 160b/1, 19a/1, 4b/9, 57b/9, 76b/1, 76b/11, 95a/8, 98b/5

y. beg 111b/1, 19a/1

y. biçüp giy- 148b/t

y. biçüp giyme- 148a/t, 148b/t

y. biçüp giymek 122a/9, 122b/6, 122b/8, 123a/3, 123a/6, 123b/9, 148b/t, 95a/8, 98b/5-98b/6

y. biçmekden ve giymekden 122a/2

y. biçmek giymek 122b/2

y. biçüp giymek ve barak şatun almak 123a/6

y. biçüp giymek ve kul, cāriye şatun almak 122b/8-122b/9

y. giymek 106a/t, 146a/t, 148a/t

y. ğurre 102a/t

y. kaftan 145b/t, 145b/t, 146a/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 147a/t, 148a/t

y. olan 101a/t

y. sultān 4b/9

y.+siñe 157a/13

[=74]

yeñi ay Hilal.

y. 160b/1, 17b/8, 57b/9

[=3]

yer 1. Bulunulan mekan, yer, bölge.

y. 128b/3, 131a/3, 142b/t, 142b/t, 15a/5, 21a/11, 21b/1, 29b/1, 36a/7, 43a/2, 51b/13, 54b/2, 57a/2, 64b/8, 65a/1, 74a/5, 9a/9

y.+de 136b/8, 137a/1, 13a/3, 14a/2, 158a/13, 16b/3, 18a/4, 20a/10, 27a/1, 40a/3, 47b/11, 48b/9, 5b/11, 6b/4, 72a/8, 73a/5, 81b/7, 89b/13

y.+e 121b/10, 128b/3, 130b/6, 139b/7, 13a/8, 157a/6, 157a/7, 162a/9, 163a/9, 163b/6, 163b/9, 22a/1, 34b/2, 41a/5, 55a/8, 5b/9, 72a/1, 88a/1, 88a/9, 8a/8, 8a/9

y.+i 128a/5

y.+ine 113a/t, 117b/10, 32b/8, 40b/7, 49b/13, 76a/6

y.+ine geç- 49b/13

y.+ine gel- Gerçekleşmek 117b/10

y.+iñ 39b/2, 42b/13, 43a/2, 49b/9, 65b/5, 70a/6, 71a/5, 82a/4

y.+ler 141b/t, 141b/t, 141b/t, 141b/t, 141b/t

y.+lerde 104a/t, 110b/4, 110b/9, 111b/1, 113a/t, 157a/7

y.+leri 1b/5

y.+lerine 132a/7

2. Toprak, yer, arazi.

y. 10a/4, 126a/11, 128a/2, 132b/13, 135b/9, 149a/11, 149a/12, 9b/1, 9b/2, 57a/5, 29b/4, 29b/5, 81b/11, 21b/4, 50a/2, 73b/12, 29a/13, 73b/11, 9b/7, 57a/1, 36a/6, 43a/1, 81b/6, 81b/7, 89b/13, 21a/10, 50a/3, 9b/8, 30b/5

y. altı 10a/4, 126a/11-126a/12, 128a/2, 135b/9, 149a/11, 149a/12

y. depren- 29b/5, 81b/11, 9b/2

y. deprendüğü 29b/4, 57a/5, 9b/1

y. deprenürken 21b/4

y. giyāhları 132b/13

y. güldüğü 29a/13, 50a/2, 73b/11

y. güldüğünce 73b/12

y. gürl- 29b/1, 36a/7, 43a/2, 81b/7, 89b/13

y. gürlüdüğü 36a/6, 43a/1, 57a/1, 81b/6

y. gürlüdegü 9b/7

y. gürlüde- 50a/3, 9b/8

y. gürlüdedüğü 21a/10

y. üstü 30b/5

y.+den 128b/3, 144b/t

y.+den gubār çık- 144b/t

y.+üñ 30b/9, 43b/8

y.+üñ ağısı 43b/8

y.+üñ tamarları 30b/9

3. Uygun gitme hali.

y.+ince 162b/7

y. depren- Deprem (Orta şiddette).

y. gürl- Deprem (Hafif şiddette).

[=155]

yér bkz. yer.

y. 15a/4

- y. gürledüğü 15a/4
[=2]
- Yerkân** Melek adı.
y.±dur 98b/1
[=1]
- yerli** Uygun biçimde.
y. 162b/7
y. yerince 162b/7
[=2]
- yersiz** Uygunsuz zaman ve mekan.
y. 159a/8
[=1]
- yer yer** *İkileme zf.* Birçok yerde.
y. 126a/12, 126b/1, 132b/13
[=3]
- yeryüzi** Yeryüzü, üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler.
y. 129a/4, 132a/8
y.+ne 159b/2
y.+ne yağup munâfıkları helâk
it- 159b/2-159b/3
[=4]
- yeryüzü** *bkz.* yeryüzi.
y.+nde 158b/3-158b/4, 151b/6,
158b/11, 158b/9, 159b/10, 22a/13
y.+ne 131a/1
y.+niñ 131b/2
y.+niñ revnağı 131b/2
[=9]
- yeşil** Yeşil.
y. 157a/13, 161a/10, 66b/1
y.±dür 97a/1
y. ol- 66b/1
y. yapraklı ağaçlara bağmağ
161a/10
[=6]
- yeşillik** Yeşil olma durumu, yeşil bitkileri bol olan yer.
y. 141b/t
[=1]
- yetim** < Ar. Öksüz, yetim.
y.+lerüñ 156a/8
y.+lerüñ mâlları 156a/8
[=2]
- yetiş-** Ulaşmak, vasıl olmak.
y.-e 11b/4, 32b/8, 47b/12, 8a/5
y.-ir 85a/3
- y.-üp 158a/1, 158a/9
y.-ür 133a/4
[=8]
- yetmiş** Yetmiş (sayısı).
y. 151b/3
y. ˆ aded kimesneler 151b/3
[=2]
- yetmiş iki** Yetmiş iki (sayısı).
y. 135a/5
y. millet 135a/5
[=2]
- yevm** < Ar. Gün.
y. 101b/t, 102a/t, 102a/t, 103a/t,
103b/t, 104a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105b/t, 106a/t, 44a/7, 94b/2
y. 15 103b/t
y. 3 104a/t, 105b/t
y. 30 105a/t
y. 5 103a/t, 106a/t
y. 8 105a/t
y. beş 105a/t
y.-i 5 102a/t
y.-i düşünbe 94b/2
y.-i kırk 102a/t
y.-i nağs 44a/7
y.-i saˆ d 106b/t, 106b/t
[=27]
- yéyici** Yiyen, yeme işini yapan.
y. 128a/7, 129a/11
y. ve yedirici ol- 129a/11-
129a/12
[=3]
- yığıla-** Toplamak, bir araya getirmek.
y.-yasız 162a/14
[=1]
- yık-** Yıkmak.
y.-a 19a/2, 19b/11, 56b/2
[=3]
- yıkıl-** Yıkılmak.
y.-a 33a/3, 53a/6, 72b/13, 79b/5,
84b/5
y.-an 84b/5
[=6]
- yıl** Sene, yıl.
y. 106a/t, 106b/t, 106b/t, 10b/10,
10b/3, 10b/6, 110a/11, 110b/11,
110b/13, 111a/1, 111a/3, 111b/3,

111b/5, 112b/t, 112b/t, 112b/t, 113a/t,
113a/t, 114b/6, 11a/13, 11a/5, 11a/7,
11a/9, 12a/2, 12a/9, 12b/11, 12b/12,
134b/9, 135b/8, 138b/10, 138b/2,
138b/3, 139a/3, 139b/5, 13a/10, 13a/11,
13a/2, 13a/3, 13b/1, 13b/1, 13b/3,
13b/9, 14a/8, 14b/13, 14b/6, 14b/8,
158b/5, 161a/13, 161b/2, 162a/4,
16a/11, 17b/8, 18a/1, 18a/9, 18b/10,
19a/9, 19b/6, 20a/7, 20a/8, 20b/12,
20b/3, 20b/8, 20b/9, 21a/11, 21a/6,
21b/5, 22b/11, 22b/3, 23b/12, 23b/4,
23b/7, 24b/11, 24b/7, 25a/5, 25b/4,
26a/11, 26a/13, 26a/2, 26b/9, 27a/1,
28b/13, 28b/7, 29a/9, 29b/6, 29b/8,
30b/4, 31b/2, 32a/11, 32a/3, 33a/5,
33b/1, 34a/11, 34a/7, 34b/10, 34b/11,
34b/6, 34b/8, 35a/11, 35a/12, 35b/6,
35b/6, 36a/7, 36a/7, 38a/6, 38b/12,
38b/9, 39a/6, 39b/5, 39b/5, 3b/7, 3b/9,
40a/4, 41a/3, 41b/11, 41b/9, 42a/3,
42b/10, 43a/4, 44a/9, 44b/5, 45b/8,
46b/9, 47a/5, 47b/4, 48a/1, 48a/1,
48a/13, 48a/6, 48b/5, 49a/6, 49b/10,
49b/2, 4a/10, 4a/2, 4a/4, 4a/8, 4b/12,
4b/2, 4b/6, 50a/1, 50a/11, 51b/12,
51b/3, 52a/8, 52b/4, 52b/5, 54a/1,
54a/12, 54a/8, 54b/11, 54b/13, 55a/9,
55b/9, 56b/6, 59a/2, 59b/10, 59b/11,
5a/10, 5a/2, 5a/4, 5a/7, 5b/3, 60b/10,
61a/4, 62b/9, 63a/13, 63a/4, 64a/10,
64b/1, 64b/6, 65a/2, 65a/7, 65b/9,
66a/3, 66b/2, 67a/13, 67b/10, 69a/5,
69a/7, 69b/11, 6a/7, 6b/3, 6b/6, 6b/9,
70a/10, 70a/2, 70b/3, 71a/7, 71b/10,
71b/7, 72a/8, 72b/1, 73a/1, 73a/12,
73a/13, 73a/2, 73a/9, 74a/7, 76a/12,
76b/9, 77a/3, 78a/10, 78b/7, 79a/4,
79a/9, 79b/6, 7a/9, 7b/10, 80a/10,
80a/12, 80a/3, 80a/9, 80b/10, 80b/6,
81a/10, 81a/6, 81b/1, 81b/2, 81b/5,
82b/13, 83a/12, 83a/8, 83b/1, 83b/4,
83b/5, 83b/5, 83b/6, 84b/2, 84b/9,
85a/7, 85a/9, 85b/10, 86a/13, 86a/8,
86b/4, 86b/5, 86b/6, 86b/9, 87a/5,
87a/7, 87a/9, 87b/12, 87b/2, 87b/4,
87b/6, 87b/6, 88a/13, 88a/4, 88a/7,
88b/10, 88b/11, 88b/4, 89a/11, 89a/13,

89a/3, 89a/7, 89b/10, 8a/1, 8a/11, 8a/9,
8b/7, 90a/11, 90a/11, 90b/7, 91b/11,
92a/7, 92b/1, 92b/2, 92b/7, 93a/5, 9a/3,
9a/7, 9b/2

y. āhiri 112b/t, 138b/10, 138b/2,
138b/3, 139b/5, 65b/9, 82b/13, 79a/4,
80a/10

y. şaymağ 106b/t

y. şoñu 39a/6, 54a/1, 10b/6,
110a/11, 111a/3, 26a/13, 26a/2, 28b/13,
35a/12, 39b/5, 43a/4, 46b/9, 54a/8,
65a/2, 70a/10, 89a/3

y. şoñı 11a/7, 12b/12, 19a/9,
29a/9, 29b/6, 34a/11, 39b/5, 49a/6,
52a/8-52a/9, 52b/5, 55a/9, 71b/10,
84b/9, 88b/11, 8a/11

y. şoñrası 80b/6, 86a/13

y. ve ay 161a/13

y.+a 108a/t, 12a/5, 12a/6, 12a/8,
18a/11, 59b/6, 77b/1

y.+da 106b/t, 106b/t, 133a/12,
141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t, 141a/t,
141a/t, 141a/t, 163a/10, 23a/9, 2a/5, 40b/5,
5a/12, 5b/11, 93b/13

y.+dır 64a/10

y.+ında 106b/t, 30a/4

y.+ıñ 100b/1, 100b/3, 137b/1,
138a/7, 160b/10, 21a/12, 28b/12, 32a/7,
35a/4, 35b/3, 35b/7, 43a/11, 48a/8,
20a/3

y.+ıñ āhiri 21a/12, 35a/4

y.+ıñ evveli 27b/8

y.+ıñ nev-ruzınıñ ħāli 100b/1

y.+ıñ şoñı 28b/12, 32a/7, 35b/7,
43a/11, 48a/8

y.+ıñ şoñrası 35b/3

[=368]

yılan Yılan.

y. 101a/t, 143a/t, 144a/t, 24b/8

y.+lar 37a/7

[=5]

yılbaşı Yılbaşı, senenin ilk günü.

y. 102b/t, 106a/t, 92a/10, 92a/13,
92a/2, 92a/4, 92a/6, 92a/9 106a/t, 92a/5,
92a/7

y.+nı 104a/t, 91b/11, 91b/12,
92b/1

[=10]

yıldırım Yıldırım, şimşek.

y. 143b/t, 144a/t, 19b/6, 27b/10, 27b/9, 34a/10, 41a/7, 48a/3, 48a/4, 48a/6, 55a/4, 62b/11, 71b/9, 79b/8, 8a/2
y. düş- 144a/t
y. içre 48a/4
y. ol- 143b/t, 19b/6, 34a/10, 41a/7, 48a/6, 71b/9
y. olduğu 27b/9, 8a/2

[=25]

yıldız Yıldız.

y. 11a/13, 11b/7, 12b/1, 144b/t, 156b/1, 157a/8, 25b/10, 25b/13, 25b/9, 26a/1, 32a/12, 32b/7, 37a/9, 39a/3, 39b/1, 3a/5, 3a/6, 3b/1, 45b/13, 45b/8, 46a/1, 53a/5, 5b/2, 5b/3, 5b/8, 5b/9, 60b/5, 77a/6, 77b/4, 85a/11, 85b/2, 85b/3

y. dökül- 5b/9

y. düş- Yıldız kaymak 32b/7, 39b/1, 46a/1

y. düşdüğü 11b/7, 25b/13, 45b/13, 5b/8, 85b/2

y.+a 101a/t, 149a/3, 149a/3, 149a/4, 37a/13

y.+ı 102a/t, 10b/1, 10b/1, 133a/13, 133b/10, 134a/10, 135a/8, 135b/11, 135b/8, 136b/6, 149a/1, 149a/12, 22a/3, 22a/3, 22b/1, 22b/1, 30a/11, 30a/12, 30b/11, 30b/11, 37a/1, 37a/1, 44a/7, 44a/8, 51a/12, 51a/5, 52b/10, 58b/1, 66b/7, 66b/7, 66b/8, 82b/4, 82b/5, 83b/12, 95b/2, 97b/1, 98a/8, 98b/10, 99a/12

y.+ıdur 134a/4, 95b/3, 95b/4, 96a/8, 96b/12, 97b/2, 97b/3, 98a/10, 98b/11, 99b/1

y.+lar 1b/5

y.+lardan 134a/6

y.+larıñ 2b/11

y.+uñ 11b/5, 2b/6, 37a/10, 39a/10, 69a/12

[=103]

yıldızlı Üzerinde yıldız bulunan.

y. 137a/3

y.+lar 137a/9

[=2]

yıldızlı *bkz.* yıldızlı.

y. 135a/10

[=1]

yılduz *bkz.* yıldız.

y. 10a/8, 10a/9, 11b/8, 18a/2, 3a/13, 32a/13, 39a/13, 43a/9, 43b/10, 44a/6, 53a/3, 60a/8, 60b/8, 66a/12, 66b/5, 69a/7, 69b/1, 69b/4, 69b/5, 77b/3, 79b/3

y.±dur 149a/1

y. döküldüğü 77b/3

y. düşdüğü yer 69b/5

y. düşdüğü 39a/13

y. düş- Yıldız kayması 11b/8

y.+ı 134b/10, 37b/2

y.+lar 18a/3

[=29]

yırtıcı Yırtıcı, yabancı, vahşi.

y. 128b/2, 138b/10, 14b/6, 31b/6, 33a/9, 42a/8, 55a/10, 68b/13

y. cānavarlar 128b/2, 138b/10-138b/11, 14b/6, 31b/6, 42a/8, 68b/13

y. hayvānlar 33a/9, 55a/10

[=16]

yi- *bkz.* ye-

y.-rlerse 10a/3

[=1]

yigid Genç.

y. 36b/11

y. adamlar 36b/11

[=2]

yigirmi Yirmi (sayısı).

y. 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 114b/7, 71a/12, 9b/7

y.+den 47b/7, 54b/8, 79b/1

y.+den otuza varınca 79b/1

y.+den yigirmi beşine degin 54b/8-54b/9

y.+si 67b/4

y.+sinden 19b/3, 27b/6, 62b/5

y.+sinden otuza varınca 62b/5

y.+sinden otuz gününe degin

27b/6

y.+sinden tā otuza varınca 19b/3

y.+sine 101a/t, 19b/1, 27b/4, 79a/12, 87b/1

y.+sine degin 79a/12, 87b/1

- y.+sine dek 101a/t
y.+ye 47b/6, 54b/6, 62a/11
y.+ye degin 54b/6
[=37]
- yigirmi altı** Yirmi altı (sayısı).
y. 109a/t, 109b/t
y.+sında 10a/13
[=3]
- yigirmi altıncı** Yirmi altı sayısının sıra sayı sıfatı
y. 30b/12, 3a/12, 51a/11, 58b/12
y. gün 58b/12-58b/13
y. günü 3a/12, 30b/12, 51a/11
[=8]
- yigirmi beş** Yirmi beş (sayısı).
y. 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t
y.+i 67b/8
y.+idür 67b/11
y.+inde 16a/5, 30b/11, 47b/9
y.+inde tā otuza varınca 47b/9
y.+ine 47b/7, 54b/9, 75a/9
y.+ine degin 54b/9
y.+ine dek 47b/7
[=21]
- yigirmi beşinci** Yirmi beş sayısının sıra sayı sıfatı.
y. 37b/3, 58b/10, 68a/5
y. günü 37b/3, 58b/10-58b/11,
68a/5
y.+sinde 22a/12
[=7]
- yigir(mi) bir** Yirmi bir (sayısı).
y. 109a/t, 109b/t
y.+i 67b/5
y.+inde 3a/12
[=4]
- yigirmi birinci** Yirmi bir sayısının sıra sayı sıfatı.
y. 22a/10, 51a/10, 9a/10
y. faşıl 9a/10
y. günü 22a/10, 51a/10
y.+sinde 30b/5
[=7]
- yigirmi dördüncü** Yirmi dört sayısının sıra sayı sıfatı.
y. 67b/7
- y. günü 67b/7-67b/8
y.+sünde 22a/11
[=3]
- yigirmi dördüncü** Yirmi dört sayısının sıra sayı sıfatı.
y. 68a/3
y. günü 68a/3
[=2]
- yigirmi dört** Yirmi dört (sayısı).
y. 103b/t, 93b/13, 94a/1
y. gün 103b/t
y. sā^c at 94a/1
[=5]
- yigirmi ikinci** Yirmi iki sayısının sıra sayı sıfatı.
y. 10a/12, 149a/7, 16a/7, 37b/1,
58b/10, 67b/6, 83b/12, 9b/1
y. faşıl 9b/1
y. gicesi 10a/12
y. günü 16a/7, 37b/1, 58b/10,
67b/6, 83b/12
[=15]
- yigirmi iki** Yirmi iki (sayısı).
y.+sinde 75a/11-75a/12
[=1]
- yigirminci** Yirmi sayısının sıra sayı sıfatı.
y. 10a/11, 22a/10, 30b/4, 37b/1,
44a/6, 58b/9, 68a/2, 83b/11, 87b/3,
92b/10, 93b/10, 93b/6, 93b/6, 93b/8,
9a/5
y. faşıl 9a/5
y. günü 10a/11, 30b/4, 58b/9,
22a/10, 37b/1, 44a/6, 83b/11, 87b/3,
92b/10
[=25]
- yigirmi sekiz** Yirmi sekiz (sayısı).
y. 114b/7-114b/8, 114b/10,
121a/7, 141a/t, 145b/h, 2b/9, 30a/4
y.+dür 106b/t
y. gün 141a/t, 30a/4
y. hûruf 114b/10
y. menâziliñ her birisinde
olduğda 145b/h
y. menâzilüñ her birni 2b/9-
2b/10
y.+e 114b/3

[=14]
yigirmi sekizinci Yirmi sekiz sayısının
sıra sayı sıfatı.

y. 75a/13
y. günü 75a/13
[=2]

yigirmi tokuz Yirmi dokuz (sayısı).

y. 106b/t, 30a/4
y. ol- 106b/t, 30a/4
y.+a 52b/6, 90a/7
y.+una 65b/7
y.+unda 22a/13, 50b/8
y.+unda ol- 50b/8
[=10]

yigirmi tokuzuncu Yirmi dokuz
sayısının sıra sayı sıfatı.

y. 151a/2, 16b/7, 3a/13, 44a/7,
59a/1

y. gicesi 16b/7
y. gice ol- 151a/2
y. günü 3a/13, 44a/7, 59a/1
[=10]

yigirmi üç Yirmi üç (sayısı).

y.+i 67b/7
[=1]

yigirmi üçüncü Yirmi üç sayısının sıra
sayı sıfatı.

y. 16a/4, 83b/13, 9b/7
y. faşıl 9b/7
y. günü 16a/4, 83b/13
[=6]

yigirmi yedi Yirmi yedi (sayısı).

y. 141a/t
y. gün 141a/t
[=2]

yigirmi yedinci Yirmi yedi sayısının
sıra sayı sıfatı.

y. 151a/1
y. gice ol- 151a/1
[=2]

yigit bkz. yigid.

y. 126a/5, 160b/11, 73a/4, 87b/2
y. ve oğlan ölümü 73a/4
y.+ler 22b/8
y.+ler ölümü 22b/8
[=6]

yine Tekrar, yeniden.

y. 118a/9, 12a/9, 160b/1, 163b/1,
163b/3, 76a/3

[=6]

yir bkz. yer.

y.+de 131b/13, 136a/2, 14a/6,
14b/9, 23b/8, 27a/10, 42b/8, 48a/3,
50a/7, 59a/8, 60b/9, 73a/8, 76a/12,
77b/10, 77b/7, 79b/12, 83b/5, 85b/4,
86b/3, 88a/8, 9a/4, 35a/8, 69b/5, 77b/7
y.+de biten nesnelere 77b/10-
77b/11

y.+dedür 57b/13

y.+den 54b/9

y.+e 11b/8, 127a/8, 13b/8,
156a/8, 19b/13, 20a/1, 41a/11, 59a/2

y.+inde 135b/10

y.+ini 59a/10

y.+lerde 110a/3, 31b/3

y.+lere 123a/11

[=39]

yoğurt Yoğurt.

y. 106a/t, 74b/1, 91a/12

y.+dan 102b/t, 103b/t

[=5]

yoğsa Yoksa.

y. 162a/10, 163a/7, 163a/8

[=3]

yoğsul Yoksul, fakir, muhtaç.

y. 15a/11

y. eyle- Fakir yapmak, muhtaç
etmek 15a/11

[=2]

yok Varın zıddı, yok, mevcut değil.

y. 140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t,
140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t,
140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t,
140b/t, 140b/t, 140b/t

y.±dur 106b/t, 121b/2, 127a/3,
151b/6

[=21]

yoklu Fakirlik, yokluk, kötü, sıkıntılı
günler ??

y. 132b/6

[=1]

yol Yol

y. 133a/11, 137a/2, 144b/t,
42b/13, 81a/6

y. emnligi 144b/t
y. kesici 42b/13
y. kesici ol- 42b/13
y. urucu Yol kesen, eşkıya (?)
81a/6
y.+a 136a/8
y.+lar 144a/t, 144b/t, 159b/7,
26b/1, 35a/7, 36a/8, 45b/2, 70a/3
y.+lar açıl- 45b/2
y.+larda 156b/3
y.+lar emnligi 144b/t
y.+ları 33b/7, 36a/12, 72b/10
y.+ları kes- 33b/7, 36a/12,
72b/10
y.+larını 97a/9
y.+lar kesil- Yol kapanmak
35a/7, 36a/8, 70a/3
y.+lar tutul- Yol kapanmak,
geçiş engellemek 159b/7-159b/8
[=32]
yolcu Yolcu.
y.+lar 88b/11
y.+lar ve tüccârlar 88b/11
[=2]
yörük Hayvancılıkla geçinen göçebe
Türk oymağı, yörük.
y. 101b/t
[=1]
yu- Yıkamak.
y.-mayalar 103a/t
[=1]
yuğar(u) Üst taraf, yukarı.
y. 144b/t, 144b/t
y. ol- 144b/t, 144b/t
y.+da 113b/7
[=5]
yuğar(u) *bkz.* yuğar(u).
y. 143b/t, 144a/t, 144a/t, 144a/t,
52b/3, 56a/11, 69a/3, 69a/5
y. ol- 143b/t, 144a/t, 144a/t,
144a/t, 56a/11
y.+sı 142b/t
[=14]
yulaf < Yun. Buğdaygillerden en çok
hayvan yemi olarak yetiştirilen bitki,
yulaf.
y. 66a/8
[=1]

yumşak Sert olmayan, yumuşak.
y. 110a/8, 110b/13, 111a/10,
111a/6, 141b/t, 16b/2, 22b/11, 22b/8,
23b/12, 32a/7, 3b/3
y. ol- 111a/10, 16b/2, 22b/11,
22b/8, 23b/12, 32a/7, 110a/8-110a/79,
3b/3-3b/4
y. olup 111a/6
[=20]
yumurda Yumurta.
y. 101a/t, 101a/t, 101a/t
y.+sı 159b/1, 159b/1
[=5]
yumurta *bkz.* yumurda.
y. 36b/8, 52a/4
[=2]
yumuşak *bkz.* yumşak.
y. 4a/3
y. ol- 4a/3
[=2]
Yunan Kavim adı, Yunan milletinden
olan.
y. 57a/9
y. pâdişâhı 57a/9
[=2]
Yünâniyân Yunanca.
y. 101a/t, 101b/t, 102a/t, 102b/t,
103a/t, 103b/t, 104a/t, 104b/t, 105a/t,
105b/t, 106a/t, 106b/t, 107a/1, 109a/t,
109b/t
[=15]
Yunanlı Yunan milletinden olan kimse,
Yunanlı.
y.+lar 102a/t
[=1]
yund At, kısarak.
y. 142b/t, 143a/t
y. kuşu 142b/t
[=3]
Yünus < Ar. Hz. Yunus peygamber.
y. 102a/t, 106a/t
[=2]
Yüsuf < Ar. Hz. Yusuf peygamber.
y. 104b/t
[=1]
yut- Yutmak.
y.-duğı 106a/t

- [=1]
yuyunus < Rum. Haziran ayı.
y. 58a/5, 58a/7
[=2]
yübüset < Ar. Kuruluk.
y. 141b/t
y.+den 102b/t
[=2]
yüce Yüksek, ulu, yüce.
y. 152b/8, 45b/1
y. ol- Yükselmek 152b/8, 45b/1
y.+ye 136b/5
[=5]
yük Araba, hayvan vb. nin taşıdığı şeyler, bir şeyin ağırlığı.
y. 112b/t, 142b/t, 142b/t
y. kuşu 142b/t
[=4]
yüklü Hamile, gebe.
y. 111b/3, 113a/t, 33b/5, 52a/4
y. 'avratlar 111b/3, 113a/t,
33b/5-33b/6, 52a/4
[=8]
yüksek Yüksek, alçak olmayan, âlî.
y. 122a/3, 149a/13
y. çardağda oturmak 149a/13
y. divârlar yapmak 122a/3-
122a/4
[=4]
yüñ Yün, tüy; koyun, keçi vb. hayvanların kılı.
y.+üni 104a/t
[=1]
yürü- Yürümek, gitmek.
y.-mek 132a/1
y.-mekden 132a/2
y.-r 106a/t, 106b/t, 133a/11,
134b/9, 135a/9, 29b/13, 30b/1
y.-ye 130b/9, 15a/10
[=11]
yüstehibu'l-ıyülüle < Ar. Öğle uykusunun tercihi.
y. 102b/t
[=1]
yüz Yüz (sayısı).
y. 120b/13, 127b/12, 127b/12,
127b/2, 143a/t
y. gavgâ birle all- 127b/2
y. iken 127b/12
y. kere okuyup 120b/13
y. ol- 127b/12
y. pars 143a/t
[=10]
yüz Yüz, çehre.
y. 127a/11, 129b/11, 132b/13,
154b/11, 155a/2, 155a/9, 28b/9, 58b/5,
86b/13
y. çevirmiş ol- 154b/4
y. çevirüp Yüz dönderip, terk edip, vazgeçip 155a/9
y. döndür- Bir şahsa gösterilen ilgiyi kesmek 86b/13
y. göster- Baş göstermek, belirlemek, ortaya çıkmak 132b/13
y. tut- Olma yönünde ilerlemek 127a/11, 129b/11, 58b/5
y. tutma- 154b/11, 155a/2
y.+i 101b/t, 125b/11, 125b/5,
126a/6, 127a/10, 135a/12, 38a/9
y.+i gül- 127a/10
y.+i kutlu 125b/11
y.+ine 160b/7
y.+ler 156b/7
y.+leri 131a/3
y.+ün 98a/1
y.+ünde 157b/6
y.+üne 160b/12, 160b/13,
160b/5, 160b/9, 161b/2, 161a/4, 161a/7,
161a/8, 161a/8, 161b/1
y.+üni 135a/5, 160b/6
y.+üni görmek 135a/5
y.+üñ(yüzük) 161a/9
[=46]
yüz- (Suda) yüzmek.
y.-mek 122a/8, 123b/10
[=2]
yüz altmış altı Yüz altmış altı (sayısı).
y. 93a/3
[=1]
yüz biñ Yüz bin (sayısı).
y. 158a/3
y. kimesne 158a/3
y.+e 133a/8
[=3]

yüz bir Yüz bir (sayısı).

y. 117b/9

y. kerre 117b/9

[=2]

yüz on bir Yüz on bir (sayısı).

y. 115b/9

y. kerre 115b/9

[=2]

yüz seksan bir Yüz seksan bir (sayısı).

y. 119a/11

y. kez 119a/11

[=2]

yüzük (g) Parmağa geçirilen metal halka, yüzük.

y.+üñüñ 161a/11

[=1]

yüz yetmiş bir Yüz yetmiş bir (sayısı).

y. 118a/1

y. kerre 118a/1

[=2]

yüz yigirmi Yüz yirmi (sayısı).

y. 118b/5

y. kez 118b/5

[=2]

-Z-

zā (ذ) < Ar. “z” harfinin adı.

z.±dur 117a/3, 120b/12

[=2]

zābiḥ < Ar. Eti yenen hayvan *astr.* yıldız

adı: sa‘d-i zābiḥ.

z. 103a/t, 148a/t, 145a/t, 66b/13

z. menziline ol- 120a/1

[=5]

zabt < Ar. Tutma, koruma.

z. 114a/1, 152a/4, 152a/8, 92b/6

z. eyle- Tutmak, muhafa etmek

114a/1

z. it (d)- Tutmak, muhafa etmek

92b/6

z. idüp 152a/4

[=7]

zad (ض) < Ar. Osmanlı alfabesinde

harf. z. 152b/10, 150a/t, 150b/10,

150b/9

z.±dur 120b/7

[=5]

zāg < Far. Karga.

z. 130b/13

z. ve ğurāb 130b/13-131a/1

[=2]

zāhid < Ar. Çok, aşırı sofu,dindar.

z. 99a/11

[=1]

zāhir < Ar. Dış, dış görünüş, dış yüz, açık, belli.

z. 111a/7, 112b/t, 120b/13, 124a/6, 139b/11, 139b/6, 155b/12, 156b/1, 156b/7, 157a/11, 157a/2, 158a/12, 158b/7, 159a/13, 17a/4, 19a/2, 23a/13, 26b/11, 26b/12, 4b/3, 63a/4, 86a/12

z. ol- Ortaya çıkmak, görünmek

111a/7, 139b/11, 139b/6, 155b/12, 156b/1, 156b/7, 157a/11, 158a/12, 158b/7, 17a/4, 19a/2, 23a/13, 26b/11, 26b/12, 4b/3, 63a/4, 86a/12

z. olup 124a/6, 159a/13

z.+i 141b/t

[=42]

zahmet < Ar. Güçlük, sıkıntı, meşakkat.

z. 102a/t, 102a/t, 126b/12, 127a/1, 137a/2, 13a/8, 18b/8, 20b/3, 26a/4, 46a/6, 65b/7, 66b/3, 71a/9, 72a/9, 72b/4, 79a/3, 85a/3, 88a/13, 9b/4

z. çekme- Sıkıntı çekmemek 66b/3

z. eyle- Sıkıntı çektirmek 13a/8

z. gör- Acı çekmek, eziyet çekmek 72a/9, 72b/4, 79a/3

z. görme- 102a/t

z. ile 127a/1, 20b/3

z. ile ve ḥasretle 127a/1

z. meşakkat çek- Sıkıntı çekmek 71a/9

z. ver- Sıkıntı çektirmek 88a/13

z. ve ta‘ab gör- Sıkıntıya maruz kalmak 9b/4

z.-i ‘arız Sonradan başa gelen sıkıntı 102a/t

z.+e 126b/3

z.+i 127a/2, 19a/9, 42b/10,
52a/1, 54b/2, 56a/13, 69a/8, 71b/6,
78b/2

z.+ine 105b/t, 16b/10

z.+ler 39a/12, 74a/10

[=46]

zahmetsiz < Ar.+Tr. Sıkıntısız,
meşakkatsiz.

z. 152b/9

z. ol- 152b/9

[=2]

zahr < Ar. Arka, sırt.

(yā) z. Allah 120b/13

[=1]

zāid < Ar. Artan.

z. 106b/t

[=1]

za'if < Ar. Güçsüz, zayıf.

z. 103a/t, 112b/t, 119a/12,
138a/6, 156b/12, 156b/6, 15a/6, 15b/1,
2a/8, 35b/2, 39a/5, 43a/3, 4a/13, 82a/5,
91b/8

z. eyle- Zayıflatmak, tesirini
azaltmak 43a/3

z. ol- Zayıflamak, gücünü
kaybetmek 103a/t, 138a/6, 156b/6,
15a/6, 15b/1, 35b/2, 39a/5, 4a/13, 82a/5,
91b/8

z. olup 156b/12

[=27]

za'if(lik) < Ar.+Tr. Güçsüzlük, zayıflık.

z. 11b/2

z. ol- 11b/2

[=2]

zāiru < Ar. Ziyaret eden, görmeye, hatır
sormaya giden.

(yā) z. 120b/3

[=1]

zağan < Far. zağan Çaylak.

z. 104a/t

[=1]

zākir < Ar. Zikreden, zikredici, anan.

(yā) z. 120b/3

[=1]

zāl (زال) < Ar. Osmanlı alfabesinin on
birinci harfi.

z.±dur 120b/2

[=1]

zālīm < Ar. Zalim, zorba, haksızlık
eden, ezen.

z. 28b/5, 46a/3, 56a/1

z. ol- 28b/5, 46a/3, 56a/1

z.+iñ 120b/13

z.+iñ 119b/9

z.+iñ helākin dile- 119b/9

z.+iñ hırluğun 120b/13

z.+lar 130a/9, 156a/9, 43a/10,
78a/11, 97b/2

z.+lar enzāller yıldızı 97b/2

z.+larıñ 120b/9

z.+larıñ helākin 120b/9

[=18]

zālīmlik < Ar.+Tr. Haksızlık, zorbalık.

z.+lar 41a/13

z.+lar ol- 41a/13

[=2]

zālike mubelligühüm mine'l-ilm < Ar.
“Bu, ilimle, bilerek tebliğ edendir,
bildiği için doğru söyler!” manasında
Arapça ibare.

z. 155a/3-155a/4

[=1]

zāmm < Ar. Katma, ekleme.

z. 114a/1

[=1]

zāmāir < Ar. Zamirler, iç yüzler.

z.+e 121a/11

[=1]

zāmān < Ar. Zaman, vakit, an, süre

z. 106b/t, 106b/t, 121b/12,
125b/4, 129a/6, 129b/8, 130a/6,
130b/11, 130b/12, 131b/1, 145b/t,
147a/t, 155b/13, 37b/12

z. kavminūñ gözi göñli 129a/6-
129a/7

z.+da 126b/12, 141a/t, 141a/t,
143b/h, 145b/t, 145b/t, 145b/t, 146a/t,
146a/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t, 146b/t,

147a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 147b/t,
147b/t, 147b/t, 148a/t, 148a/t, 148a/t,
148a/t, 155b/12, 156a/12, 156b/2,
57b/4, 79a/2

z.+ı 157b/9

z.+ıdır 101a/t

z.+ıdur 101a/t, 101a/t

z.+ıñ 155b/7

[49]

zānice Menzil adı *bkz.* zābiḥ

z. 115a/t

[=1]

zarar < Ar. Zıyan, eksiklik, kayıp.

z. 105b/t, 112b/t, 42a/13

z. gel- Zarara uğramak, kötülük görmek 105b/t

z. gör- Zarara uğramak, kötülük görmek 42a/13

z. itme- 112b/t

zarīf < Ar. Zarafetli, güzel, şık.

z. 134b/1

[=1]

zāyi < Ar. Kaybolan, boşa giden.

z. 162a/16, 162b/12, 162b/8,
163a/17, 163b/10, 164a/6, 164a/8,
164a/8

z. eyleme- Boşa çıkarmamak, heba etmemek 162b/12, 163b/10, 164a/8, 164a/6

z. olma- Boşa gitmemek 162a/16, 163a/17, 164a/8

[=15]

zāyice < Far. *zāyiçe* Yıldızların belli zamanlardaki yerlerini ve durumlarını gösteren cetvel.

z. 143a/t

[=1]

ze (ﺯ) < Ar. Osmanlı alfabesinin on üçüncü harfi.

z. 107a/t, 107b/t, 124a/12,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t, 149b/t,
149b/t, 149b/t, 149b/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,
150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t, 150a/t,

150b/2, 150b/2, 150b/3, 150b/3, 150b/3,
150b/4, 150b/4, 150b/4, 150b/5, 150b/5,
150b/5, 150b/5, 150b/7, 151a/t1,
151a/t2, 152b/9, 153a/t, 153a/t

[=51]

zebre Yıldız adı, *sa‘dü’s-sü‘ūd* adıyla bilinir.

z. 117b/8, 30b/11

z. menziline ol- 117b/8

z. yıldızı 30b/11

[=4]

zebün < Far. Zayıf, güçsüz, aciz.

z. 131b/3, 134a/12, 60b/1

z. düş- Güçsüz olmak 131b/3

z. eyle- Aciz bırakmak 60b/1

[=5]

zeced < Ar. Ebced hesabı gibi belli bir hesap dahilinde bir araya getirilmiş harflerden oluşmuş anlamsız kelimelerdir.

z. 153a/t

[=1]

zehr < Far. Ağrı, zehir.

z. 132b/11

z.-i kâtil ol- 132b/11

[=2]

Zekeriyā < Ar. Hz. Zekeriya peygamber.

z. 105b/t, 82b/2

[=2]

Zekeriyyā < Ar. *bkz.* Zekeriyā.

z. 104a/t

[=1]

zekiyyü’t-ṭāhir min-küllü āfetin bi

ḳudsihî < Ar. “Kutsallığı sayesinde bütün afetlerden koruyan, arınmış, korunmuş” anlamında Arapça ifade.

(yā) z. 117a/4

[=1]

zekürüs < Rum. Aralık ayı.

z. 107a/t, 109b/t, 15b/3

[=3]

zel (ﺯ) < Ar. Osmanlı alfabesinin on birinci harfi.

z. 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 102a/t, 150a/t, 150b/9, 152b/9
[=9]

zelīl < Ar. Hor, hakir, alçak.

z. 65b/6

[=1]

zelzele < Ar. Zelzele, deprem.

z. 138a/4, 15a/13, 15a/8, 15a/9,
21a/6, 21b/1, 23b/8, 26a/2, 29b/2,
36a/12, 40b/3, 43a/6, 45b/2, 50a/8,
50a/9, 52b/5, 54a/10, 57a/6, 57b/13,
5a/12, 74a/3, 80b/9, 81b/7, 8a/5, 90a/5

z. ol- 21a/6, 26a/2, 52b/5,
15a/13, 15a/9, 21b/1, 36a/12, 43a/6,
50a/9, 57a/6, 90a/5

z. olduğu yir 57b/13

z. olduğu 15a/8

z.+den 113a/t

z.+yi 36a/11, 43a/5, 81b/10,
90a/4

[=43]

zemm < Ar. Yerne, kınama, ayıplama.

z. 56a/2

z. ol- 56a/2

[=2]

zemestān < Far. *zemīstān* Kış, kış
mevsimi.

z. 16b/6

[=1]

zemherīr < Ar. Gün dönümünden
sonraki şiddetli soğuklar, kara kış.

z. 105b/t

[=1]

zemīn < Far. Yer, toprak.

z. 101a/t, 124b/ş, 125b/5,
127b/11, 129a/5, 129b/6, 132a/8,
132b/11, 21a/13, 74a/2, 86a/10, 89b/12

z. revnağı 129a/5

z. yüzi 125b/5

z.+idür 151b/3

z.+iñ 127a/10

z.+iñ yüzi gül- 127a/10

z.+üñ 30b/7

z.+üñ ağusu 30b/7

[=19]

zemīne < Far. Zemīn kelimesinin
müennesi: Yer, yeryüzü, temel.

z. 164a/10

[=1]

zenān < Far. Kadınlar.

z. 35a/11

[=1]

zeneb < Ar. *astr.* At kuyruğu şeklinde
görünen ve semanın kuzey
yarım küresinde bulunan kuğu burcunun
en parlak yıldızı (alpha cygnus).

z. 140b/t, 140b/t

[=2]

Zengī < Far. Zenci, XIV. ve XV.
asırlarda Şiraz ve havalisinde hüküm
süren beğliğin adı.

z.+ler 95b/3

[=1]

Zengibār Yer adı; Osmanlı Afrikası'nın
kıyılarındaki bir sultanlık.

z. 159b/6, 35a/8, 55b/11, 56b/5,
64a/4, 90a/12

z. iklimi 35a/8, 56b/5

z. ili 55b/11

z. vilāyeti 159b/6

z. ve Hind iklimi 64a/4

[=11]

zer < Far. Altın, sarı.

z.+e 157b/5

[=1]

zevāl < Ar. 1. Güneşin baş ucunda
bulunma zamanı, öğle vakti.

z. 94a/13, 94b/11, 94b/11, 94b/3,
94b/6, 94b/9, 95a/1, 95a/4

z. vaqtı Öğle vakti 94a/13,
94b/11, 94b/3, 94b/6, 94b/9, 95a/1,
95a/4

z.+de 20b/12

z.+de ol- 20b/12

2. Yerinden ayrılıp gitme.

z. 59a/7

z. iriş- 59a/7

3. Yemiş vb. nin güneşin yakıcı
sıcaklığından dolayı zarar görmesi.

z. 34b/8

z. iriş- 34b/8

- [=21]
zevāyā < Ar. Zaviyeler, açılar, köşeler.
 z. 151b/8
 z.-yı arz 151b/8
 [=2]
zevķ < Ar. Eğlence.
 z. 135b/1, 96a/6, 99a/10
 z. u 'işret ol- 135b/1
 z. u 'işretten 99a/10-99a/11
 z. u şafā ehli ol- 96a/6
 [=6]
Zeynü'l-hādīs < Ar. Kişi adı.
 z. 104b/t
 [=1]
zeyrek < Far. Anlayışlı, uyanık, zeki.
 z. 134a/1, 98b/8, 98a/4
z. ol- Anlayışlı, zeki olmak
 134a/1
 [=4]
zeyt < Ar. Zeytin yağı, zeytin.
 z. 10a/2, 23a/5, 40a/6, 41a/8,
 52a/3, 54a/8, 83a/6, 89a/13
 z. olma- 83a/6
 z. panbuķ üzüm ol- 54a/8
 z. ve tatlı nesnelere 41a/8
 z. ve yumurta 52a/3
 z. yağı 10a/2, 23a/5, 40a/6
 z. yağını ne kadar yirlerse 10a/2-
 10a/3
 [=14]
zeytūn < Ar. Zeytin.
 z. 105a/t, 17a/10, 27a/1, 79b/1,
 87b/7
 z.+1 10a/5
 [=6]
zı (ظ) < Ar. Osmanlı alfabesinin
 yirminci harfi.
 z. 150a/t, 152b/10
 [=2]
zıfır < Ar. *zāfer* Düşmanı yenme, üstün
 gelme, galibiyet, kurtulma, kurtuluş.
 z. 11b/1, 139a/11, 45a/7, 4a/12,
 50b/6, 53b/2, 53b/9, 60b/8, 77a/10,
 78b/5, 82a/6, 70b/5
- z. bul-** Üstün gelmek, düşmanı
 yenmek 11b/1, 45a/7, 4a/12, 50b/6,
 53b/2, 53b/9, 60b/8, 77a/10, 78b/5,
 82a/6, 70b/5
 z. ve gālib ol- 139a/11
 [=24]
zıll < Ar. Gölge.
 z. 124b/ş
z.-ı mahrūṭī *astr.* Gölge konisi.
 124b/ş
 [=2]
zılllet < Ar. Hakirlik, horluk, aşağılık.
 z. 89a/12
 [=1]
zırā' < Ar. Ay menzillerinden biri. On
 dört temmuzda doğar, on üç ocakta
 batar. İki parlak yıldız olup aslan
 burcunda yer almaktadır.
 z. 115a/t, 145a/t, 146a/t, 22a/3,
 66b/7, 117a/3, 103a/t, 106a/t
 z. menzilinde ol- 117a/3
 z. yıldızı 22a/3, 66b/7
 [=11]
zıyān < Ar. Zarar.
 z. 10a/2, 12a/7, 15a/2, 17a/13,
 18a/5, 19b/11, 25a/12, 25a/7, 27a/8,
 28a/2, 31b/3, 33b/7, 34b/3, 35b/11,
 40a/8, 42a/13, 42a/9, 55a/10, 56a/11,
 59b/10, 59b/5, 63b/12, 64b/11, 68b/7,
 6b/10, 6b/9, 71a/13, 72b/10, 72b/5,
 78a/10, 7b/2, 7b/4, 80a/1, 80b/9, 81a/4,
 81b/8, 81b/9, 83a/7, 83b/5, 84b/2,
 8a/11, 8a/4
 z. eyleme- 59b/5
z. gel- Zarar gelmek, kötülük
 dokunmak 15a/2, 31b/3, 72b/5
z. iriṣdūr- Zarar vermek 7b/4,
 8a/11
z. iriṣ- Zarar gelmek, kötülük
 dokunmak 27a/8, 28a/2, 33b/7, 34b/3,
 56a/11, 59b/10, 63b/12, 64b/11, 6b/10
z. it (d)- Zarar vermek, kötülük
 erişmek 10a/2, 18a/5, 19b/11, 42a/13,
 55a/10, 81a/4, 81b/8, 83b/5, 25a/12,
 35b/11, 42a/9, 68b/7, 78a/10
 z. itme- 25a/7, 83a/7, 84b/2

z. kı1- Zarar vermek 12a/7
z. kı1ma- 7b/2-7b/3
z. ol- Zarar gelmek 17a/13, 72b/10, 80a/1, 80b/9, 81b/9
z. yetiş- Zarar gelmek, kötülük erişmek 8a/4
z.+da 13b/5, 5a/2, 72a/4, 74a/1, 88b/11, 89a/8, 89b/4
z.+da ol- Zarar gelmek, kötülük dokunmak 13b/5-13b/6, 5a/2, 72a/4, 74a/1, 89a/8, 89b/4
z.±dur 9b/13
z.+ı 81a/5
z.+ına 137a/5
[=97]
zīb < Ar. Kurt, canavar.
z. 125a/ş, 78a/9, 87a/7
z. ü şir 78a/9
z. ü şir ve nemr ve rübāh 78a/9
[=5]
zībā < Ar. Süslü, güzel.
z. 104a/t, 134b/12
[=2]
zibār < Ar. Cüzler, yazı yazmalar.
z. 135b/5
[=1]
zıkr < Ar. Anma, anılma.
z. 100a/2, 100a/6, 100a/8, 113b/10, 114a/6, 116a/4, 116b/9, 116b/9, 13b/1, 151b/1, 155a/11, 2b/13, 67b/12, 93b/5
z. olanlar 13b/1
z. olun- Anılmak, zikredilmek
100a/2-100a/3, 100a/6, 151b/1, 114a/6, 2b/13, 93b/5
z.+e 115b/7, 116a/1, 116a/8, 116b/12, 116b/3, 116b/7, 117a/12, 117a/4, 117a/8, 117b/13, 117b/3, 117b/8, 118a/11, 118a/5, 118b/13, 118b/4, 118b/9, 119a/10, 119a/5, 119b/3, 119b/8, 120a/1, 120a/11, 120a/5, 120b/12, 120b/2, 120b/7, 121a/4
z.+e münāsib 115b/7, 116a/1, 116a/8, 116b/3, 116b/7, 117a/12, 117a/4, 117a/8, 117b/13, 117b/3,

117b/8, 118a/11, 118a/5, 118b/13, 118b/4, 118b/9, 119a/10, 119a/5, 119b/3, 120a/11, 120a/5, 120b/12, 120b/2, 120b/7, 121a/4, 116b/12-116b/13, 119b/8, 120a/1-120a/2
z.+i 116b/13, 120b/3
[=79]
zi'l-ħicce < Ar. Arabî ayların on ikincisi.
z. 107b/t, 108a/t, 108b/t, 111b/10, 113a/t, 113a/t, 113b/13, 149b/t, 150a/t, 161b/1
z. ayını gördükde 161b/1
[=11]
zi'l-ka'de < Ar. Arabi ayların on birincisi.
z. 102b/t, 107b/t, 108a/t, 108b/t, 111b/8, 113a/t, 113a/t, 113b/13, 149b/t, 150a/t, 161a/10
z. ayı gördükde 161a/10
[=12]
zīnet < Ar. Süs, bezek.
z. 122a/6
z.+i 134b/12
z.+i zībā 134b/12
[=3]
zīrā < Far. Çünkü, şundan dolayı ki.
z. 105b/t, 106b/t, 115b/4, 163a/15, 16b/9, 30a/2, 43b/7, 68a/6, 87a/6, 91a/7, 91b/13, 92a/12, 92a/4, 92a/7, 92b/1, 93a/9
[=16]
zirā'at < Ar. Ekincilikler, çiftçilikler, tarımlar.
z. 122b/4, 95a/9, 96b/5
z. itmek 95a/9
[=4]
ziyād < Ar. Çok.
z. 136a/13
[=1]
ziyāde < Ar. Çok, fazla, daha çok.
z. 101b/t, 106a/t, 113a/t, 114a/2, 126a/13, 128a/1, 129a/13, 129b/8, 137b/4, 139b/4, 13a/4, 142a/t, 142a/t, 14a/9, 162a/14, 163a/12, 16b/5, 16b/5, 17b/1, 17b/9, 18a/1, 18a/1, 20b/8,

21b/3, 24a/6, 24a/8, 24b/2, 24b/4, 28a/6, 32b/9, 34a/3, 39b/11, 42a/7, 42a/7, 42a/8, 4a/10, 4a/3, 4a/9, 50b/13, 50b/13, 51b/1, 55b/6, 55b/6, 57a/4, 60a/2, 62b/13, 64a/12, 64b/3, 64b/3, 6a/6, 6b/10, 6b/12, 70b/1, 70b/2, 79a/12, 7b/3, 80a/4, 80a/8, 8a/4

z.±dür 142a/t

z. it(d)- Çoğaltmak, artırmak. 114a/2, 24b/4, 51b/1

z. kırıl- 21b/3

z. ol- Artmak, çoğalmak 137b/4, 13a/4, 14a/9, 16b/5, 16b/5, 17b/1, 17b/9, 18a/1, 18a/1, 20b/8, 24a/5, 24a/6, 24a/8, 24b/2, 32b/9, 34a/3, 39b/11, 42a/7, 42a/7, 42a/8, 4a/10, 4a/3, 4a/9, 55b/6, 57a/4, 60a/2, 64a/12, 64b/3, 6a/6, 6b/10, 80a/4, 106a/t, 126a/13, 129b/8, 128a/1-128a/2

z. olma-129a/13

z. olup 7b/3

z.+siyle 163a/17

[=102]

ziyâret < Ar. Görmeye gitme, ziyaret.

z. 3a/8

z.-i beytü'l-muqaddes 3a/8

[=2]

Züb'a Yardımcı melek adı.

z. 99a/5

z. ve Meymûni'l-cinâd ve Taşamân Hâviyy-i Farâş 99a/5-99a/6

[=2]

zubbân < Ar. Kertenkeleler, kelerler.

z. 105a/t

[=1]

zû-fünûn < Ar. Fenler sahibi, bilgi sahibi, bilgili.

z. 130b/9, 136a/4, 136a/5, 132b/2, 133b/1

z. ol- Bilgili olmak 136a/4

[=6]

zuhal/zuhal < Ar. astr. Sekendiz, Satürn gezegeni.

z. 104b/t, 100a/t, 100a/t, 100a/t, 100a/t, 100a/t, 114a/ş, 114a/ş, 133a/10, 133a/11, 140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t,

141a/t, 141b/t, 142b/t, 94b/1, 94b/13, 94b/3, 94b/7, 94b/9, 95a/1, 95a/3, 95b/2, 95b/2, 95a/11

z.+a 100a/4, 140a/7, 95a/6

z.±dur 133a/13

[=31]

zuhûr < Ar. Görünme, meydana çıkma.

z. 101a/t, 45a/6, 46a/10, 49b/3, 53a/1, 77a/12, 79b/6, 137b/2, 143b/h, 143b/t

z. eyle- Ortaya çıkmak, görünmek. 45a/6, 79b/6

z. it (d)- Ortaya çıkmak, görünmek 143b/h, 143b/t, 144b/t, 144b/t, 156b/2, 49b/3, 53a/1, 77a/12

z. iden delâlet 137b/2

z.+a 126a/12, 44a/10, 45a/1

z.+a gel- Ortaya çıkmak, görünmek. 126a/12, 44a/10, 45a/1

z.+ı 157b/7

z.-ı hâmel-i Meryem 101a/t /t, 144b/t, 144b/t, 156b/2

z.+ına 157b/2

[=33]

zû'l-baş < Ar. Sert tutuşlu, Cenâb-ı Hak.

z.±dur 119b/8-119b/9

[=1]

zulm < Ar. Haksızlık, eziyet, zulüm.

z. 11a/2, 11b/2, 136a/3, 14b/9, 152b/10, 156a/8, 18a/5, 19a/7, 20a/8, 20b/10, 20b/5, 21a/7, 26a/1, 28a/3, 28b/4, 28b/8, 32b/9, 33b/13, 35a/11, 35b/2, 39a/5, 40a/11, 40a/8, 40b/11, 41a/3, 42b/1, 43a/2, 43a/8, 44a/13, 45a/7, 45a/9, 46a/7, 46b/1, 46b/6, 47a/1, 53a/13, 53b/1, 55b/1, 59b/3, 60a/11, 6b/12, 70b/8, 71a/10, 71a/4, 72b/9, 73a/10, 75b/5, 80a/10, 84a/3, 86b/13, 86b/3, 88a/4, 88a/9, 88b/6, 89a/13, 8a/4, 8b/13

z. eyleme- 32b/9

z. eyle- Eziyet etmek 18a/5, 46b/1, 47a/1, 55b/1, 73a/10, 80a/10, 86b/13, 88a/9, 43a/8-43a/9, 71a/4

z. it (d)- Eziyet etmek 14b/9, 152b/10, 19a/7, 21a/7, 33b/13, 43a/2, 46b/6, 88b/6, 39a/5-39a/6, 35a/11, 35b/2, 40a/11, 45a/7, 46a/7, 53a/13, 72b/9, 88a/4, 8a/4, 26a/1-26a/2

z. idüp 156a/8-156a/9

z. ile 40b/11, 45a/9, 60a/11

z. ol- 41a/3, 89a/13

z. olma- 20a/8

z. u cefā gör- 28b/4

z. u cevr it (d)- 53b/1

z. u ta' addī eyle- 40a/8

z. ve cevir it (d)- 11a/2

z. ve cevr it (d)- 70b/8

z. ve cevr ve ta' addī 28a/3

z. ve renc it (d)- 86b/3

z. ve ta' addī eyle- 20b/10

z. ve ta' addī içinde ol- 6b/12

z. ve ta' addī it (d)- 75b/5-75b/6

z. ve ta' addī idip 11b/2

z.+a 28b/9

z.+a yüz tut- 28b/9

z.+ı 14b/9, 19a/9

z.+ı ile 14b/9

[=110]

zulmet < Ar. Karanlık.

z. 35b/5

[=1]

zulmlık < Ar.+Tr. Haksızlık.

z. 73a/9

[=1]

zū'ṭ-ṭavl < Ar. Nimet, ihsan ve fazl sahibi. Bu sıfat, Allah'ın; mülk, nimet, güç, ikram ve ihsan sahibi oluşunu ifade eder.

(yā) z.±dur 120b/3

[=1]

Zūya' Melek adı.

z. 99b/5

[=1]

zübāb < Ar. Sinek.

z. 134b/2

[=1]

zübān < Far. Dil, lisan.

z. 158a/4

z.-ı faşih Anlaşılır dil 158a/4-158a/5

[=2]

Zübānā/zübāne Ayın menzillerinden biri. On bir kasımda doğar, altı mayısta batar. Birbirine bir mızrak boyu uzaklığı olan iki yıldızdır.

z. 118b/8, 101b/t, 104b/t, 115a/t, 145a/t, 147a/t, 147a/t, 147b/t, 3a/13, 44a/7

z. adlu yıldız 3a/13

z. menziline ol- 118b/8

z. menzili 147a/t

z. yıldızı 44a/7

[=14]

zübne Menzil adı *bkz. zebre.*

z. 106b/t, 115a/t, 145a/t, 146b/t

[=4]

zünüb < Ar. Günah.

z. 2b/2

[=1]

3.2. Sayılar¹²² Dizini:

0 Sıfır (sayısı).

0. 101b/t, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş,
151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş,
151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 152a/11,
152a/12, 152a/12, 152a/12, 152a/12,
152a/12, 152a/12, 152a/13, 152a/13
[=21]

1 Bir (sayısı).

1. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 112a/ş1, 113b/11, 114a/ş,
115a/t, 124a/13, 150a/t, 150a/t, 150b/7,
151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş,
151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş,

151a/ş, 151a/ş, 152a/11, 152a/11,
152a/11, 152a/11, 152a/11, 152a/11,
152a/11, 152a/12, 152a/12, 152a/12,
152a/12, 152a/13, 152a/13, 152a/13,
153a/t, 69b/3, 6b/11
[=182]

10 On (sayısı).

1. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 112a/ş1, 112a/ş11, 112a/ş17,
112a/ş24, 112a/ş27, 113b/12, 114a/ş,
115a/t, 149a/11, 150b/8, 153a/t,
112a/ş29
[=122]

100 Yüz (sayısı).

1. 150a/t, 150b/9
[=2]

1000 Bin (sayısı).

1. 150a/t, 150b/10
[=2]

1081 Bin seksen bir (sayısı).

1. 164a/8
[=1]

¹²² Yazmada rakamla işaretlenen sayılar dizisidir.

[=98]

15 On beş (sayısı).

1. 100b/t, 100b/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
115a/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t,
149a/9

[=65]

16 On altı (sayısı).

1. 100b/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 115a/t, 145a/t, 145a/t,
149a/9

[=70]

1665 Bin altı yüz altmış beş (tarihi).

1. 1a/1

[=1]

17 On yedi (sayısı).

1. 100b/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,

109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109b/t, 109b/t, 115a/t, 145a/t, 149a/10

[=64]

1704 Bin yedi yüz dört (sayısı).

1. 108a/t

[=1]

1705 Bin yedi yüz beş (sayısı).

1. 108a/t

[=1]

1706 Bin yedi yüz altı (sayısı).

1. 108a/t

[=1]

1707 Bin yedi yüz yedi (sayısı).

1. 108a/t

[=1]

1708 Bin yedi yüz sekiz (sayısı).

1. 108a/t

[=1]

1709 Bin yedi yüz dokuz (sayısı).

1. 108a/t

[=1]

18 On sekiz (sayısı).

1. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 109a/t, 109a/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 115a/t, 145a/t, 149a/10

[=68]

180 Yüz seksen (sayısı)..

1. 108a/t

[=1]

1801 Bin sekiz yüz bir (sayısı).

1. 108a/t

[=1]

1802 Bin sekiz yüz iki (sayısı).

1. 108a/t

[=1]

1803 Bin sekiz yüz üç (sayısı).

1. 108a/t
[=1]
- 1804** Bin sekiz yüz dört (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1805** Bin sekiz yüz beş (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1806** Bin sekiz yüz altı (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1807** Bin sekiz yüz yedi (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1808** Bin sekiz yüz sekiz (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1809** Bin sekiz yüz dokuz (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 19** On dokuz (sayısı).
1. 100b/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 115a/t, 140b/t, 140b/t,
145a/t, 149a/11
[=66]
- 190** Yüz doksan (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1901** Bin dokuz yüz bir (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1902** Bin dokuz yüz iki (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1903** Bin dokuz yüz üç (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1904** Bin dokuz yüz dört (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1905** Bin dokuz yüz beş (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1906** Bin dokuz yüz altı (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 1907** Bin dokuz yüz yedi (sayısı).
1. 108a/t
[=1]
- 2** İki (sayısı).
2. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 100b/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 112a/ş12,
112a/ş18, 112a/ş2, 112a/ş21, 112a/ş28,
112a/ş5, 113b/11, 114a/ş, 115a/t,
124a/13, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 150a/t,
150a/t, 150b/7, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş,
151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş,
151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş,
151a/ş, 152a/11, 152a/11, 152a/11,
152a/11, 152a/11, 152a/12, 152a/12,
152a/12, 152a/12, 152a/12, 152a/13,
152a/13, 152a/13, 152a/13
[=156]

20 Yirmi (sayısı).

2. 100b/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 115a/t, 149a/11,
150a/t, 150b/8

[=61]

200 İki yüz (sayısı).

2. 150a/t, 150b/9

[=2]

21 Yirmi bir (sayısı).

2. 100b/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
106b/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
115a/t, 149a/12, 151a/t1

[=87]

22 Yirmi iki (sayısı).

2. 100b/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t,
101b/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t,
103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
106b/t, 115a/t

[=36]

23 Yirmi üç (sayısı).

2. 100b/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 109b/t, 115a/t,
149a/8, 151a/t1

[=41]

24 Yirmi dört (sayısı).

2. 100b/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t,
101b/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t,
103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106b/t, 106b/t, 115a/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 149a/8

[=37]

25 Yirmi beş (sayısı).

2. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 115a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 149a/9, 151a/t1

[=43]

26 Yirmi altı (sayısı).

2. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 115a/t,
140b/t, 145a/t, 149a/9

[=42]

27 Yirmi yedi (sayısı).

2. 100b/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t,
102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t,
103b/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t,

104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106b/t, 106b/t, 115a/t, 140b/t,
140b/t, 145a/t, 145a/t, 149a/10, 151a/t1
[=39]

28 Yirmi sekiz (sayısı).

2. 100b/t, 100b/t, 101a/t, 101a/t,
101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t,
103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t,
104a/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 115a/t, 140b/t, 140b/t, 140b/t,
145a/t, 149a/10, 151a/t1, 90b/3
[=43]

289 İki yüz seksen dokuz (sayısı).

2. 29b/11
[=1]

29 Yirmi dokuz (sayısı).

2. 101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t,
105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 107a/t, 145a/t, 145a/t,
149a/11, 151a/t1, 151a/t1
[=42]

3 Üç (sayısı).

3. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
100b/t, 100b/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,

109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
112a/ş19, 112a/ş3, 113b/11, 114a/ş,
115a/t, 124a/13, 140b/t, 140b/t, 140b/t,
140b/t, 140b/t, 140b/t, 145a/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 145a/t, 149a/8, 150a/t,
150a/t, 150b/7, 151a/ş, 151a/ş, 152a/11,
152a/12, 152a/12

3.+ gün 106b/t

[=131]

30 Otuz (sayısı).

3. 100b/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t,
106a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
109a/t, 109a/t, 109b/t, 109b/t, 149a/11,
150a/t, 150b/8, 151a/ş, 58a/5, 82a/7,
90b/1, 90b/2, 90b/4, 90b/5, 9b/11, 9b/11
[=50]

300 Üç yüz (sayısı).

3. 150a/t, 150b/9
[=2]

301 Üç yüz bir (sayısı).

3. 106b/t
[=1]

31 Otuz bir (sayısı).

3. 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101b/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102b/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 104a/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 107a/t,
107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t, 107a/t,
107a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 140b/t,
140b/t, 15b/2, 21b/7, 36b/5, 3a/1, 50b/9,
65b/10, 74a/11, 90b/1, 90b/2, 90b/3,
90b/4, 90b/5, 90b/6, 90b/6
[=59]

32 Otuz iki (sayısı).

3. 101a/t, 102b/t, 145a/t
[=3]

- 33** Otuz üç (sayısı).
3. 101a/t
[=1]
- 34** Otuz dört (sayısı).
3. 101a/t
[=1]
- 35** Otuz beş (sayısı).
3. 100b/t, 101a/t
[=2]
- 36** Otuz altı (sayısı).
3. 100b/t, 101a/t
[=2]
- 37** Otuz yedi (sayısı).
3. 100b/t, 101a/t
[=2]
- 38** Otuz sekiz (sayısı).
3. 101a/t, 140b/t
[=2]
- 39** Otuz dokuz (sayısı).
3. 101a/t
[=1]
- 4** Dört (sayısı).
4. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 101a/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 112a/ş11,
112a/ş20, 112a/ş20, 112a/ş27, 112a/ş4,
112a/ş4, 113b/11, 114a/ş, 115a/t,
124a/13, 149a/8, 150a/t, 150a/t, 150b/7,
- 151a/ş, 151a/ş, 151a/ş, 152a/11,
152a/13, 152a/13
[=132]
- 40** Kırk (sayısı).
4. 101a/t, 150a/t, 150b/8
[=3]
- 400** Dört (sayısı).
4. 150a/t, 150b/9
[=2]
- 42** Kırk iki (sayısı).
4. 101b/t
[=1]
- 44** Kırk dört (sayısı).
4. 100b/t, 100b/t
[=2]
- 45** Kırk beş (sayısı).
4. 100b/t, 100b/t
[=2]
- 5** Beş (sayısı).
5. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 100b/t,
101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
101b/t, 101b/t, 101b/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102a/t, 102a/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103a/t, 103a/t, 103b/t, 103b/t,
103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t,
104a/t, 104a/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t, 104b/t,
104b/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 112a/ş21,
112a/ş5, 113b/11, 114a/ş, 115a/t,
124a/13, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 149a/9,

105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 112a/ş18, 112a/ş2, 112a/ş25,
112a/ş25, 112a/ş9, 112a/ş9, 113b/12,
114a/ş, 115a/t, 140b/t, 140b/t, 145a/t,
145a/t, 145a/t, 149a/10, 150a/t, 150b/7,
151a/ş, 151a/ş, 152a/11, 152a/11,
152a/12, 152a/12

[=153]

80 Seksen (sayısı).

8. 150a/t, 150b/8

[=2]

800 Sekiz yüz (sayısı).

8. 150a/t, 150b/10

[=2]

9 Dokuz (sayısı).

9. 100b/t, 100b/t, 100b/t, 101a/t,

101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t, 101a/t,
101a/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t, 101b/t,
102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t, 102a/t,
102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t, 102b/t,
102b/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t, 103a/t,
103a/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t, 103b/t,
104a/t, 104a/t, 104a/t, 104a/t, 104b/t,
104b/t, 104b/t, 104b/t, 105a/t, 105a/t,
105a/t, 105a/t, 105a/t, 105a/t, 105b/t,
105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t, 105b/t,
106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t, 106a/t,
106a/t, 106a/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t, 106b/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,

109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t,
109a/t, 109a/t, 109a/t, 109a/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t, 109b/t,
112a/ş10, 112a/ş26, 113b/12, 114a/ş,
115a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t, 145a/t,
149a/11, 150a/t, 150b/7, 151a/ş, 151a/ş,
151a/ş, 151a/ş, 152a/11, 152a/13,
152a/13

[=168]

90 Doksan (sayısı).

9. 150a/t, 150b/9

[=2]

900 Dokuz yüz (sayısı).

9. 150a/t, 150b/10

[=2]

Toplam kelime: 54756

Geçerli kelime: 54756

Geçersiz kelime: 0

Alt madde: 13625

Madde başı: 4023+89(Rakam):4112

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kitâb-ı Uşûlü'l-Melâhame, 17. yüzyılda yazılan bir yıldız-nâmedir. Edebî ve Folklorik bir tür olan “Melhame”nin ve melhame yazma usulünün anlatıldığı bir kitaptır. Eserde Arapça, Farsça, Rumca, Süryanice gibi birçok dile ait çeşitli yıldız ve menzil adları, burç adları başta olmak üzere gök bilimi ile ilgili birçok kelimenin yanı sıra çeşitli hayvan adlarının, birçok cevherin, hastalık adlarının ve bitki adlarının, ay, gün ve yıl isimlerinin... de geçtiği görülür. Yer yer bu dillerdeki kelimelerin Türkçe karşılığı da verilir:

(9) *FAŞLŪ'S-SĀDĪSŪ ĞĪSŪDĀRĪ BEYĀN İDER.* (10) *Eger bu ayda saçlı yıldızı*

toğsa; Rūm ili talğalık ola (52b/9-10).

Bu tez çalışmamızdan çıkarabileceğimiz sonuçları tezin bölümlerine göre sıralamak gerekirse,

İmlâ:

1. Eserin istinsah edildiği dönem olan Klasik Osmanlı Türkçesi döneminin özelliklerini müstensih kendi nüshasına yansıtması nedeniyle eser, Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini göstermekle beraber yer yer farklılıklar göze çarpar. Örnek vermek gerekirse, müstensihin yer yer ünsüz uyumuna gidildiğini gösterircesine kullandığı şeddeler ya da küçük ünlü uyumunu gösteren harekelendirmeler bunu gösterir: artuḡ (أرتوق) (73b/9) ~ artıḡ (أرتیق) (130a/11), nebâtdan (نَبَاتْدَنْ) (126b/1)

Bir örnekte de uyum bizzat gösterilir:

ma'şiyette (مَعْصِيَّتِه) (39a/9)

2. Metnimizde kelime başlarındaki “a” ünlüsü elif (ا) ve harekeli kelimelerde üstünlü elif (آ), zaman zaman da medli elif (إ) ile yazılmıştır. Yani bu bakımdan bir standart yoktur.

3. ç ve p sesleri yer yer ç (چ) ve p (پ) harfleri yerine c (ج) ve b (ب) ile işaretlenmiştir.

4. Devrin hâkim özelliği olan “i” li yazım metnimizde de görülmektedir. Ancak

üstünle harekelenerek kapalı e'nin gösterildiği birkaç istisna vardır:

yéyeler (يِيَه لُر) (158b/9), yér (يِير) (15a/4)

nésne (نِسْنَه) (141b/t), éline (اَيْلِنَه) (111a/8)

5. Yer yer Eski Uygur imlâ geleneğinin izleri metinde kendini gösterir: Örneğin, “s” ünsüzü, kelime başında, ortasında ve sonunda artlık(kalınlık)-önlük(incelik) ayrımı yapılmaksızın “sin” (س) ile yazılmıştır:

şoğulcan (صُوْغُلْجَان) (14a/11), soğulcan (سُوْغُلْجَان) (8b/6)

sağınc (سَاغْنِج) (43a/3), sıtma (سَيْتْمَه) (23a/2)

şakşıya (سَقْشِيَه) (66a/5), şorarsan (صُوْرَرَسَنْ) (136a/11)

ısıtma (اِسْتْمَه) (110a/5), ańsızın (اَكْسُزَنْ) (45b/9)

Yer yer çokluk eki, kelimelere Uygur Türkçesinde olduğu gibi +lAr (رال) imlâsıyla eklenmiştir. Yani ekin ünlüsü elif (l) ile bizzat işaretlenmiştir:

issi+ler (اِسِيْلَار) (28a/5)

Ses ve Şekil Bilgisi:

1. Ekleşme esnasında görülen sızıcılaşma eserde oldukça ileri düzeydedir.

Bir örnekte, günümüz Türkiye Türkçesinde sızıcılaşmayan +ki aitlik ekinin dahi sızıcılaşmayla +gı biçimine girerek artlık-önlük uyumuna tâbi olduğu görülmektedir:

fevķındađı (فَيْدَغِي فُو) (115b/1)

2. Türkçenin diğer tarihî dönemlerinde de görüldüğü gibi, düzlük-yuvarlaklık uyumu, metnimizde de çeşitli sebeplerle (Dudak ünsüzleri, ğ/g ünsüz erimeleri) sağlam değildir. Eski Türkçedeki şekillerini korudukları için uyum gösteren veya aksine uyum dışında kalan örneklerin yanı sıra, Osmanlı Türkçesi Döneminde uyuma girmiş örnekler de yer almaktadır: artuķ (اَرْتُوْق) (73b/9) ~ artıķ (اَرْتِق) (130a/11), felekdir (فَلَكْدِر) (134b/9), aylarıdur (اَيْلَرِيْدُر) (90b/11).

3. İncelememiz neticesinde isimden isim yapan 10, fiilden isim yapan 10, isimden fiil

yapan 8, fiilden fiil yapan 2 olmak üzere toplam **30** tane yapım eki tespit edilmiştir. Genellikle fiilden fiil yapan ekler arasında verilen çatı ekleri (9 tane) ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir.

Söz Varlığı :

1. Metnimizin söz varlığını gösteren dizini 4023 madde başından oluşmaktadır. Seksen dokuz (89) madde başı teşkil eden ve rakamla ifade olunmuş sayıları da dahil edersek bu oran 4112 olmaktadır. Türkçe madde başlarının toplam sayısı 1204 olup buna yapım ekleriyle Türkçeleşen yabancı kelimeleri de ekleyecek olursak Türkçe madde başı sayısı 1293 olmaktadır. Bu kelimelerin 314 tanesini fiil kök veya gövdesi teşkil ederken, geri kalan büyük bir kısmı ise isim kök ya da gövdesidir. Yüzde olarak Türkçe kelimeler metnimizin **% 29,94**'ünü, Farsça kelimeler **%13,10**'unu, Arapça kelimeler **%54,37**'sini, Yunanca/Süryanice/İtalyanca/Latince kelimeler **%0,92**'sini, Arapça+Farsça/Türkçe+Farsça birleşik kelimeler **%1,67**'sini kapsamaktadır.

2. Metnimiz çeşitli kavramlarla ilgili birçok kelime barındıran zengin bir söz varlığına sahiptir. Bir yıldız bilimi kitabı olduğu için bu alanla ilgili kelimeler(ay, yıldız, burç, menzil adları vb. “186 adet”) sık sık geçer. Bunun yanı sıra 65 bitki adı, 67 organ adı, 17 cevher adı, 130 hayvan adı, 75 hastalık adı ve ilgili kelimeler kullanılmıştır.

3. Metnimizde en fazla kullanılan sözcük (3033 kez) “ol-” yardımcı fiilidir.

Bu sözcüğü kullanım sayıları sırasıyla ve (1957), bu (935), it- (734), çok/çoğ (644), ay (520), eger (516), gün (493), bir (401), sâ‘at (357), faşıl / faşl (343) sözcükleri takip etmektedir.

Söz Dizimi:

1. Metnimizde Arapça ve Farsça terkiplerin yanı sıra, hemen hemen Türkçe'nin söz dizimi yapısına uygun her kelime grubu için örnek vardır. **a.** İsim+ilgi hali eki isim+iyelik eki, **b.** İsim+Ø isim+iyelik eki, **c.** Ø+Ø isim+iyelik eki şeklinde olmak üzere isimler, üç farklı şekilde bir araya gelerek *isim tamlamalarını* teşkil ederler ve eserde aynı kelimeler tekrar edilmemek kaydıyla **624** örneği tespit edilmiştir. Yer yer

metnin manzum kısımlarında bu isim tamlamasının unsurlarının yer değiştirdiği görülür:

ma‘nā-yı muğlağ kelāmın ol seniī (136a/11)

Tamlayan unsurun bazen okluk eki alabildiği grlmektedir:

dostlar mābeyni 148b/t, hayvānlar mevti 144b/t

Metnimizde, *sıfat tamlamalarının* **349** rneği tespit edilmiştir. Ancak bu türde de yer yer kuruluş bakımından aykırılıklar göze çarpar. Bazı örneklerde, tamlanan, okluk eki almaması gerekirken alır:

bira iħtiyārlar 163a/9, yetmiş ‘aded kimesneler 151b/3 gibi

2. Belirtildiği üzere metnimizde oldukça fazla sayıda ki’li cümle bulunmaktadır(149 tane). Bunu, metnimizin tercüme eser olması yanı sıra, ki edatının, cümle ya da cümle topluluklarını birbirine bağlarken bunlar arasında açıklama, sıralama, karşılaştırma, sebep, sonuç, amaç gibi anlamlar çerçevesinde ilişki kurabilme yönüne dayandırabiliriz. Metnimizde geçen örnekler göstermektedir ki, *ki* edatının cümleler arasında kurduğu ilişki türüne göre ya da ana cümlenin hangi soruyu talep ettiğine göre, yardımcı cümleler, ana cümlede bir ögeyi karşılamakta ve cümle, Türkçe cümle yapısına uygun hale getirildiğinde yeni cümlenin öznesi, yüklemi, nesnesi vb. olmaktadırlar. Yıldız-nāme olması nedeniyle daha çok gök bilimiyle ilgili terimlerin kullanıldığı metnimizde, bunları izah etmek amacıyla *ki* edatı, daha ziyade açıklama fonksiyonuyla karşımıza çıkar. Bu nedenle yazmamız, belirten yardımcı cümleler açısından oldukça zengindir. Mütercim, sıfat tamlamalarına paralel olarak, bu tür cümleler yardımıyla temel cümlede izaha ihtiyaı olan ve belirginleşen bir ismi, *ki* açıklayıcı edatından sonra getirdiği yardımcı cümle hükmündeki ifadelerle tamamlar:

uds içinde ‘īd’l-gāmāme ol gündür ki, ziyāret-i beytü’l-muaddes iderler (3a/7-8).

Kudüs içinde bulut bayramı denilen şey, Kudüs Cāmii’nin ziyaret edildiği gündür.

Belirten

3. Bir yıldız-nâme olan metnimizde yazarın en sık kullandığı cümle tipi ise, genellikle cümle başında kullanılan *eger* bağlama edatı ve şart ekiyle çekimlenmiş bir fiille kurulu yardımcı cümle ve bunu takiben daha çok -(y)A ve nadir de olsa -(U)r geniş zaman fonksiyonlu morfemlerle yüklemi çekimlenmiş bir ana cümle ile oluşturulmuş şartlı cümlelerdir. Metnimizde 516 tane örneği mevcuttur. Şartlı cümlelerde yardımcı cümle önce, asıl cümle sonra gelir. Yani ki'li cümlelerde olduğu gibi öğelerin dizilişi bakımından Türkçe'ye aykırı bir durum arz etmezler. Metnimiz, şartlı cümlelerde asıl ve yardımcı cümlelerin yeri bakımından Türkçenin yapısına uygun dizilişleri muhafaza etmekle beraber, yer yer belki müstensih hatası da diyebileceğimiz öge eksiklikleri ve şart içinde şart cümleleri dikkati çeker.

Anlam Bilgisi:

Öztürk'ün “Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları, şairin söz varlığını oluşturan dil öğelerini bütün olarak görmeyi sağlaması ve bütün bunların anlamlandırmaya olan katkısı yönüyle önemli bir alandır(2008: 333)” ifadesinden hareketle metnimizin sözlüğünü metne bağlı kalarak yapmaya çalıştık. Özellikle fiiller olmakla beraber, kelimelerin çeşitli sebeplerle anlam alanlarını daralttıklarını ya da genişlettiklerini gördük. Bu değişimleri özellik arz eden 67 kelime üzerinde gösterdik.

KAYNAKÇA

- AHANOV, K. (1993), **Til Biliminiñ Negizderi**, Almatı “Sanat” Baspası.
- AKKUŞ, Muzaffer (1995), **Kitab-ı Gunya**, Türk Dil Kurumu Yayınları 592, Ankara.
- AKKUŞ, Yasemin (2001), **Melhame-i Cevrî (Tanıtımı, Transkripsiyonlu Metin, Konu Tasnifi, Asıl Metin, Sözlük)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ekim, Sakarya.
- AKSAN, Doğan (1996), **Türkçenin Sözvarlığı**, Engin Yayınları, Ankara.
- AKSAN, Doğan (1998), **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- AKSAN, Doğan (2006), **Anlambilim, Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi**, Engin Yayın evi, Ankara.
- AKYALÇIN, Necmi (2007), **Türkçe İkilemeler Sözlüğü**, Tanıklı, Anı Yayıncılık, Nisan, Ankara.
- ARAT, Reşit Rahmeti (1979), **Kutadgu Bilig III İndeks**, İstanbul.
- ARAT, Reşit Rahmeti (1987), “Türkçe Metinlere e/i Meselesine Dâir”, *Makaleler Cilt I*, Haz: Osman Fikri Sertkaya, Ankara, s. 334-341.
- ATALAY, Besim (1985), **Divanü Lügat-it Türk Tercümesi I, II, III**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ATALAY, Besim (1986), **Divanü Lügat-it Türk Dizini “Endeksi” IV.**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ATASOY, Faysal Okan (2001), **Melhame-i Şeyh Vefâ (Giriş, Metin, Sözlük)**, Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet Topaloğlu, İstanbul.

- AYDIN, Mehmet (1999), “Gönül” Kelimesi Üzerine”, **Türk Dili** s.: 566, Şubat, s. 104-108.
- AYDIN, Mehmet (2007), **Dilbilim El Kitabı**, 3F Yayınevi, Ocak, İstanbul.
- BAYTOP, Turhan (2007), **Türkçe Bitki Adları Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara.
- BİLGEGİL, Kaya (1982), **Türkçe Dilbilgisi**, Dergâh Yay., Ocak, İstanbul.
- BİLGİN, A. Azmi (1996), **Nazmü'l-Hilafiyat Tercümesi**, TDK Yay., 663, Ankara.
- BLOOMFIELD, Leonard (1933), **Language**, USA.
- BOYRAZ, Şeref (2006), **Fal Kitabı Melhemeler ve Türk Halk Kültürü**, Kitabevi, Şubat, İstanbul.
- Bursalı Mehmed Tahir Efendi (1975), **Osmanlı Müellifleri**, Meral Yay., İstanbul.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1965), “Türk Onomastiğinde Ay ve Güneş Unsurları”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi** XIII, s. 19–28.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1993), **Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü**, Enderun Kitabevi İstanbul.
- CAMPBELL, Joseph (1995), **İlkel Mitoloji Tanrının Maskeleri**, İmge Kitabevi, Çev. Kudret Emiroğlu, Ankara.
- CLAUSON, Sir Gerhard (1972), **An Etymological Dictionary of Pre- Thirteenth-Century Turkish**, Oxford University Press., Londra.
- ÇAĞATAY, Saadet (1988), “Türkçede Kadın İçin Kullanılan Sözlük”, **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten** 1962, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 13–49.
- DEMİR, Necati (2000), “Yılık Kelimesi Üzerine”, **Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi**, 593, s. 538-541.

DEVELLİOĞLU, Ferit (1993), **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın

Kitabevi, 24. Baskı, Ankara.

DİLÇİN, Cem (1983), **Yeni Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DİLÇİN, Cem (1991), **Süheyl ü Nevbahâr-İnceleme-Metin-Sözlük**, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.

Dinî Kavramlar Sözlüğü (2006), Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara.

DOĞAN, Enfel, “Tarihî Türkiye Türkçesi Metinlerindeki ‘Karmaşık Cümle’ Örnekleri Üzerine”, **Turkish Studies**, Volume 6/1 Winter 2011, p.961-974.

DOĞAN, Şaban (2009), **Terceme-i Akrabâdin, Sabuncuoğlu Şerefeddin(Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler)**, Haz.: Şaban Doğan, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Sakarya.

DUMAN, Musa (2000), **Birgili Muhammed Efendi Vasiyyet-name**, R Yay., İstanbul.

DUMAN, Musa (2008), “Eski Türkiye Türkçesi Dönemine Ait Bazı Metinlerdeki Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine”, **Makaleler, Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine**, Kesit Yay., Ekim, s.11-20.

DUMAN, Musa (2008), “Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine”, **Makaleler, Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine**, Kesit Yay., Ekim, s.75-79.

DUMAN, Musa (2008), “Arapça ve Farsça Yapılı Tamlamaların TÜRKÇE CÜMLEYE KATILMA ŞEKİLLERİ”, **Makaleler, Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine**, Kesit Yay., Ekim, s.109-132.

DUMAN, Musa (2008), Eski Türkiye Türkçesi Devresinde –IA Ekli Zarfların Kullanımı Üzerine”, **Turkish Studies**, Volume 3/3, Spring, p. 345-355.

DURAN, Suzan (1988), “Türkçede Cihet ve Mekan Gösteren Ek ve Sözcükler”, **Türk Dili**

- Araştırmaları Yıllığı –Belleten** 1956, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 1-110.
- ERARSLAN, Kemal (1970), “Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, İstanbul, s.113-124.
- ERCİLASUN, Ahmet, B. (2004), **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**, Akçağ, Ankara.
- EREN, Hasan (1999), **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, Bulak Neşriyat, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1985), **Türk Dil Bilgisi**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- ERGİN, Muharrem (2003), **Dede Korkut Kitabı II**, TDK Yay. 219, 3. Baskı, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1991), **Orhun Abideleri**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- ERGÜZEL, M. Mehdi (1999), **Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi**, IV. Cilt, 2. Basım, Dil Özellikleri-Metin-Sözlük-Dizin, Ankara.
- ERGÜZEL, M. Mehdi (2001), **Kitâb-ı Bâz-nâme-i Pâdişâhî (inceleme- metin- dizin)** İstanbul.
- ERGÜZEL, M. Mehdi (2007), **Kuşlar Kitabı, Bâz-nâme-i İndî (İnceleme-Karşılaştırmalı metin-dizin)** İstanbul.
- ERGÜZEL, M. Mehdi (2009), **Pârs-nâme**, İbn-i Nasuh Paşa, TDK Yay., Ankara.
- ERGÜZEL, M. Mehdi (2001), **Manilerimizdeki Söz Varlığı(İnceleme-Metin-Dizin)**, İstanbul.
- EROL, Hülya Arslan (2008), **Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Erzurumlu İbrahim hakkı , **Mârifetnâme (Tam Metin)**, Tercüme: Faruk Meyan, Bedir Yayınevi.

FAZLIOĞLU, İhsan (2003), Osmanlı Döneminde Bilim Alanındaki Türkçe Telif ve Tercüme Eserlerin Türkçe Oluş Nedenleri ve Bu Eserlerin Dil Bilincinin Oluşmasındaki Yeri ve Önemi, **Kutadgu Bilig Felsefe-Bilim Araştırmaları**, Sayı: 3, s.151-184.

GABAIN, A. Von (2000), **Eski Türkçenin Grameri**, Çev.: Mehmet Akalın, Üniversitesi Basımevi, 3. Baskı, Ankara.

GÖNEN, Sinan, (2005) “Efsanelerde Kara Renginin Görünümü”, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, 17, s. 226.

GRÖNBECH, K. (1992), **Kuman Lehçesi sözlüğü**. (Çev. Kemal Aytaç). Kültür Bakanlığı Yay. Ankara.

GUIRAUD, Pierre (1984), **Anlambilim**, Kuzey Yayınları, Ankara.

GÜLENSOY, Tuncer (2007), **Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözlüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü**, 2 Cilt, Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara.

GÜLSEVİN, Gürer (2004), Erdoğan BOZ, **Eski Anadolu Türkçesi**, Gazi Kitabevi, Ankara.

GÜLSEVİN, Gürer (2007), **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

HACIEMİNOĞLU (1984), Necmettin, **Türk Dilinde Edatlar**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

HAMILTON (1998), James Russell, **İyi ve Kötü Prens Öyküsü**, (Türkçe Çeviri: Vedat Köken), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

HATİBOĞLU, Vecihe (1981), **Türk Dilinde İkileme**, TDK Yay., Ankara.

<http://www.kuranmeali.org>

<http://www.tdk.gov.tr>

İLHAN, Nadir (2005), “Türkçede Olumsuzluk”, **Karaman Dil Kültür ve Sanat Dergisi**, T.C. Karaman Valiliği, TBBM Basımevi-Ankara, s. 271-279.

İslam Ansiklopedisi (1988), 7. cilt, LABBAY-MESANİ, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.

KANAR, Mehmet (2000), **Farsça-Türkçe Sözlük**, Deniz Kitabevi, İstanbul.

KARAAĞAÇ, Günay (1991), “Eski Metatez Örnekleri”, **E.Ü.Edeb. Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi VI**, s. 85–102.

KARAHAN, Leyla (2004), **Türkçede Söz Dizimi**, Akçağ Yayınları, Ankara.

KARAMANLIOĞLU, Ali Fehmi (1969), “Seyfi Serayi’nin Gülistan Tercümesi’nin dil hususiyetleri”, **Türkiyat Mecmuası**, c. XV. İstanbul.

KETE, Ayşe (2008), **Segürnâme**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dan. Prof. Dr. Vahit TÜRK, Haziran, Sakarya.

KIRBAÇ, Selçuk (1999), **Hayâtü’l-Hayevân Tercümesi (Giriş, İnceleme, Metin, Dizin- Sözlük)**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ocak, Sakarya.

KORKMAZ, Zeynep (1975), **Marzubân-nâme Tercümesi(İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)**, Ankara Üniversitesi Basımevi-Ankara.

KORKMAZ, Zeynep (1992), **Gramer Terimleri Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

KORKMAZ, Zeynep (2005), “Eski Anadolu Türkçesinde İmla-Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar”, **Türk Dili Üzerine Araştırmalar I**, TDK Yay., Ankara, s. 443-474.

Kur’an Kelimelerinin Anahtarı Mu’cem’ül-Müfehres Tercümesi (1986), Timaş Yay., İstanbul.

Kur'an-ı Kerim Lugatı (1991), Timaş Yay., İstanbul.

KURT, Meziyet (2006), **Anadolu Türkçesi Sözlüklerinde +IIk/+IUk Ekli Kelimeler**, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.

KÜLTÜRAL, Zuhâl, Dr. Latif Beyreli (1999), **Şerîfî Şehnâme Çevirisi**, TDK Yay., Ankara.

MEHMEDOĞLU, Alâeddin (2001), **Türk Dilinde Bağımlı Birleşik Cümle Söz Dizimi**, Aşiyân Yay., Adapazarı.

MURAD, Sibel (2009), **Dervîş Siyâhî, Lârendevî Lügat-ı Müşkilât-ı Eczâ**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

MUTÇALI, Serdar (1995), **Arapça-Türkçe Sözlük**, Dağarcık, Aralık, İstanbul.

ÖGEL, Bahaeddin (1989), **Türk Mitolojisi**, 1. cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

ÖNLER, Zafer (1996), "Türkçede -la/-le Zarf Eki", **Uluslararası Türk Dili Kongresi 1992**, TDK Yay., Ankara.

ÖNLER, Zafer (1999), **Müntahab-ı Şifâ II Sözlük**, Simurg Yay., TDAD 24, İstanbul.

ÖZEK A. ve diğerleri (1993), **Kur'an ve Açıklamalı Meali**, TDV Yay., Ankara.

ÖZEL, Sevgi (1977), **Türkiye Türkçesinde Sözcük Türetme ve Birleştirme**, TDK Yay., Ankara.

ÖZKAN, Mustafa (1993), **Mahmûd B. Kâdî-i Manyâs Gülistân Tercümesi (Giriş-İnceleme-Metin- Sözlük)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

ÖZKAN, Mustafa (2007), "Tarihî Türkiye Türkçesi Metinlerinde İstek Eki -a/-e'nin

Kullanılışı Üzerine”, **Uluslararası Eski Türkiye Türkçesi Toplantısı Bildiriler**, TDK Yay., Ankara, s.110.

ÖZKAN, Mustafa (2009), **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul.

ÖZKAN, Mustafa (2009), **Türkiye Türkçesi Ses ve Yazım Bilgisi**, Filiz Kitabevi, İstanbul.

ÖZMEN, Mehmet (2001), **Ahmet-i Da’i Divanı-Dizin**, TDK Yay., 775/2, Ankara.

ÖZTÜRK, Furkan (2008), İşlevsel Sözlük ve Osmanlı Şiirinde Bağlam, **Turkish Studies**, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish ot Turkic, Volume 3/1 Winter, s.327-334.

REDHOUSE, Sir James W. (1992), **Turkish and English Lexion**, 2. Edition, Çağrı Yay., İstanbul.

SADIK, Caferi, **YILDIZNAME**, Türkçeleştiren: Musatafa Varlı, Esmâ Yay., İstanbul.

SARI, Mevlüt (1984), **El-Mevârid, Arapça Türkçe Lügat**, İpek Yay., İstanbul.

SEVORTYAN, E.V. (1974), **Etimolojiçeskiy Slovar Tyurkskih Yazıkov (Obşetyurkskiye i mejtyurkskiye osnovı na glasniye)** Moskova “Nauka”.

SEZEN, Tahir (2006), **Osmanlı Yer Adları**, Alfabetik Sırayla, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara.

SİNANOĞLU, Suat, **Yunanca-Türkçe Sözlük**, Astel Fotokopi, İstanbul.

STEINGASS, F. (2005), **A Comprehensive Persian-English Dictionary**, Çağrı Yay., İstanbul.

SÜREYYA, Mehmed (1996), **Sicill-i Osmanî**, Akt.: Seyit Ali Kahraman, Tarih Vakfı

Yurt Yay., Nisan, İstanbul.

Şemseddin Sami (1985), **Temel Türkçe Sözlük Kâmûs-ı Türkî 'nin Sadeleştirilmiş ve Genişletilmiş Basımı 3 CİLT TAKIM, Tercüman Gazetesi, İstanbul.**

Şemseddin Sami (2005), **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yay., İstanbul.

ŞENÖZ, Canan, Ayata (2005), **Metindilbilim ve Türkçe**, MULTILINGUAL, İstanbul.

ŞEŞEN, Ramazan (2000), Ekmeleddin İhsanoğlu, **Osmanlı Coğrafya Literatürü Tarihi**, Cilt I, İRCİCA.

Tarama Sözlüğü I, II, III, IV, V, VI (1963,1996,1967, 1969, 1971, 1972) TDK Yay., Sayı 212, Ankara.

TEKİN, Şinasi (1976), **Uygurca Metinler II Maytrisimit**, Atatürk Üniversitesi Yay., Ankara.

TEKİN, Talat (2004), **İrk Bitig**, Eski Uygurca Fal Kitabı, Öncü Kitap, Ankara.

TERZİ, Mehmet (1994), “**Yazıcı Salih (Selahaddin) Kitabı’ş-şemsiyye (Melhame-i Şemsiye) Dil Özellikleri, metin, Söz Dizin**” (Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1994), **Eski Türkiye Türkçesi**, Enderun Yayınevi, İstanbul.

TOPALOĞLU, Ahmet (1978), **Muhammed Bin Hamza, XV. Yüzyıl başlarında Yapılmış Satır Arası Kur’an Tercümesi, 2. Cilt (Sözlük)**, KB Yay., İstanbul.

TULUM, Mertol (2000), **Tarihî Metin Çalışmalarında Usul**, Deniz Kitabevi, İstanbul.

TULUM, Mertol (2010), **Osmanlı Nesrinin Dili, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları V**

Nesrin İnşası: Düzyazıda Dil, Üslup ve Türler, Haz. Hatice Aynur ve Öte, Turkuaz, İstanbul.

TUNA, Osman Nedim (1985-1990), *Ders Notları (Türk Dilbilgisi)*, Malatya.

TURAN, Fikret, (1998) "Halk Osmanlıcası I: Melhameler ve Bir 17. Yüzyıl

Melhamesi," [Popular Ottoman I: The 'Melhame' genre and a 17th Century Melhame] *Bir: Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi; Prof. Kemal Eraslan Özel Sayısı (Festschrift)*, 9-10 İstanbul, s. 685-701.

TURAN, Zikri (2007), "Türkçenin Yapım ve Çekim Düzeninde Yer Alan Eklerin

Sınıflandırılması Nasıl Olmalıdır?" **IV. Uluslar arası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II** 24-29 Eylül 2000, TDK Yay., Ankara, s. 1835–1844.

TÜRK, Vahit (2006), **Ali Şir Nevâyî, Nazmü'l-Cevâhir (Hz. Ali'nin Hikmetleri)**,

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

TÜRK, Vahit (1998), **Bahrü'l- Hakâyık, Hatiboğlu**, , TDK. Yay., Ankara-2009.

Türkçe Sözlük, TDK Yay., Ankara.

TÜRK, Vahit (2003), "Türkçede Ön Seste Ünlü Düşmesi (Aphaeresis-Aphesis)

Örnekleri", **VII. Milletlerarası Türkoloji Kongresinde Sunulan Bildiri**, s.223.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1986), Ansiklopedi maddesi: 'melhame' Haz.:

İsmail KARA, İstanbul, s. 241.

Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (1965), TDK Yay., Ankara.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı (1988), **Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı**, Türk

Tarih Kurumu Basımevi-Ankara.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı (1988), **Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı**, Türk

Tarih Kurumu Basımevi-Ankara.

VARDAR, Berke (2001), **Dilbilim Yazıları**, MULTILINGUAL, İstanbul.

- VARDAR, Berke (2002), **Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü**, MULTILINGUAL, İstanbul.
- YAVUZ, Kemal (1991), **Şeyhoğlu Kenzü'l-Kübera ve Mehekkül Ulema**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Sayı: 39, Ankara.
- YAVUZ, Orhan (2006), **Anadolu Türkçesiyle Yapılan En Eski Tezkiretü'l-Evliya Tercümesi ve Dil özellikleri (İnceleme-Gramer-Metin)**, Tablet Kitabevi, Haziran, Konya.
- YAYLAGÜL, Özen (2010), **Ebvâb-ı Şifâ Metin Dilbilimsel Bir İnceleme**, KÖKSAV, Ankara.
- YELTEN, Muhammet (1993), **Şirvanlı Mahmut Kemaliyye**, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul.
- YELTEN, Muhammet (1998), **Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi(Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)**, TDK Yay., Ankara.
- YELTEN, Muhammet (1999), **Sohbetü'l-Ebkâr, Nev'izade Atayi**, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- YELTEN, Muhammet (2005), "Pars-nâme'deki Ki'li Birleşik Cümleler Üzerine", **Modern Türklük Araştırmaları Dergisi**, Cilt 2, Sayı 4, Aralık, s.46-56.
- YILDIZ, Osman (2002), **Ahvâl-i Kıyâmet (Giriş- İnceleme- Metin- Dizinler)**, Şûle Yay., İstanbul.
- YILMAZ, Engin (1998), **Acâibü'l-Mahlûkat**, Yayınlanmamış doktora tezi, Eylül, Sakarya.
- YILMAZ "AYDIN", Ayşe (2009), "Cümlelerin Sınıflandırılmasında Kullanılan

Olumluluk-Olumsuzluk Kategorisi Üzerine” *About that the positiveness and negativeness category which is used in classification of sentence*, **Turkish Studies**, Volume 4/3, Prof.Dr. Hamza Zülfikar Armağanı, s. 2338-2350.

YÜCE, Nuri (1988), **Mukaddimetü'l-Edeb**, Giriş-Dil Özellikleri-Metin-İndeks, TDK Yay., Ankara.

YÜKSEL, Hasan, H. İbrahim DELİCE, Hakkı AKSOYAK (1996), **Eski Anadolu Türkçesine İlişkin Bir Metin, İslamî'nin Mesnevîsi**, Sivas.

ÖZGEÇMİŞ

1979 yılında Sakarya'da dünyaya geldi. İlk ve Orta öğrenimini Sakarya'da tamamladı. 1998 yılında başladığı Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 2002 yılında üniversite birincisi olarak mezun oldu. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans eğitimine başladı. İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Alan Öğretmenliği Anabilim dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bilim dalından “*Yedi Meşaleciler ve Süreli yayınlarda Ziya Osman Saba*” adlı tez çalışmasıyla Yrd. Doç. Dr. Erol ÜLGEN danışmanlığında mezun oldu.

2003 Aralık döneminde Sakarya Üniversitesi Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı'na Araştırma görevlisi olarak atandı. “*Türkiye Türkçesinde Nesne Yardımcı Cümleli Bağımlı Birleşik Cümle*” başlıklı Yüksek Lisans tezini Prof.Dr. Alâeddin MEHMEDOĞLU danışmanlığında 2005 yılında tamamladı.

2003 yılı Aralık ayından beri Sakarya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır.